ANNALES MINORUM SEU TRIUM ORDINUM A S. FRANCISCO INSTITUTORUM...

Luke Wadding, Josè Maria Fonseca de Evora

37
9 D
13

ANNALES MINORUM

AUCTORE

A. R. P. F. LUCA WADDINGO

HIBERNO

Ejusdem Ordinis Chronologo.

ANNALES MINORUM

SEU

TRIUM ORDINUM

A S. FRANCISCO INSTITUTORUM

AUCTORE

A. R. P. LUCA WADDINGO HIBERNO

S. T. Lectore Jubilato, & Ordinis Chronologo.

TOMUS XIII.

Editio secunda, locupletior, & accuratior

OPERA, ET STUDIO

R.^mi P. JOSEPHI MARIÆ FONSECA AB EBORA
Ord. Min. Scriptoris & Ex-Generalis, S. & U. Inquis. Consultoris, S. C. Consistor. Vot. Episcop. Examinat. Regiæ Academiæ Lusitanæ Socii, in Romana Sapientia Censoris, atque in Cismontana Familia Visitat. & Reformat. Apost. &c.

ROMÆ Typis Rochi Bernabò MDCCXXXV. Superiorum permissu.

CUM PRIVILEGIO SUMMI PONTIFICIS.

SANCTISSIMO

D. N. D.

CLEMENTI XII.

PONTIFICI OPTIMO MAXIMO

FR. JOSEPHUS MARIA FONSECA EBORENSIS
Ordinis Fratrum Minorum de Obſervantia
FELICITATEM

I verbis multis, & illuſtribus Tibi pro eo, quod in me nuper contuliſti, beneficio gratias agere vellem, verendum mihi arbitrarer, BEATISSIME PATER,

ne in ea oratione nimium insistens de me ipso aliquid dicerem, quo non tam officio satisfecisse, quam parum pudenter, & arabitiose velificatus laudibus esse meis existimarer. Quippe tertio ab hinc anno cum ad regendam Minorum familiam auspicio Tuo, ac voluntate vocatus essem, eamque provinciam, labores Te meos non mediocriter comprobante, toto triennio sustinuissem, id orando, instandoque sum a Te ipso consequutus, ut, deposito magistratu, ab his domesticis curis, & jactationibus conquiescerem, animumque negotiis publicis impeditum onere gravi, ac supervacuo relevarem. In quo mihi dando beneficio non tam optimi parentis indulgentia quædam, quam honorificum Principis Maximi de me judicium perspicuum fuit. Nam & quos mihi præfectos Ordinis substitueres, ex meo testimonio libentissime delegisti, & eorum virtute perspecta, assensu Tuo gravissimo comprobasti in eo fidem testimonii mei. Apud quos etiam immortali

me

me præconio commendatum voluisti, palam professus, valde meam in cunctis operam, assiduitatem, industriam probatam Tibi, atque exploratam fuisse. Ita si mihi beneficium amantissimi Pontificis quæsitum est, nihil fieri potuit beneficentius erga me, quam a SANCTITATE TUA *factum est; si judicium, atque honor, nihil ego expectare potui honoratius. Sed tamen ex eo vides,* BEATISSIME PATER, *quam difficili in loco versetur oratio mea: qui si verbis ejusmodi utar, quæ apta sunt ad gratiam meritam commemorandam, modestiæ fines prætergredi nonnullis videbor, nec satis pudentem animum ad beneficium prædicandum afferre. Utcumque erit, juvabit tamen litteris prodere, cum antea multis, & numquam extricabilibus vinculis Tibi fuerim obligatus, hoc etiam nomine arctius obstrictum me esse, atque in eorum numero perpetuo fore, qui* SANCTITATIS TUÆ *amplitudini, & laudi omni animi studio sunt dediti. Deus omnipotens omnia & cœpta,*

& con-

& consulta SANCTITATIS TUÆ *ad optatum finem, & eundem sibi gratum, acceptumque perducat.*

ERU-

ERUDITO LECTORI.

UO magis accedimus ad nostra tempora, crescit hujus operis dignitas, sive rerum varietatem, & complectentis exotica facta historiæ seriem consideres, sive illustres viros, ac fœminas, quibus Ordo Divi FRANCISCI sæculo isto quintodecimo insigniter floruit. Qui hæc leges, candide Lector, singularem Dei erga hunc Ordinem indulgentiam, & benignitatem agnosces, qui ex eo clarissima lumina, velut ex alta specula, per id tempus extulerit, & ad virtutis, ac sapientiæ imitationem toti Ecclesiæ proposuerit. Vale.

REIM-

REIMPRIMATUR

Si videbitur Reverendissimo Patri sacri Palatii Apostolici Magistro.

N. Baccarius Episcopus Bojanensis Vicesgerens.

REIMPRIMATUR

Fr. Jo. Benedictus Zuanelli Ordinis Praedicatorum sacri Palatii Apostolici Magister.

AN-

ANNALES MINORUM.

ANNO CHRISTI 1457.	CALIXTI III. ANNO 3.	FRIDERICI III. IMP. ANNO 18.	RELIGIONIS MINORUM ANNO 250.

ARGUMENTUM.

Joannis Capistrani jacturam suppleturus mittitur in Hungariam Jacobus Picenus, ubi gloriam sui promovet consodalis. Multos Sedis Apostolicæ Nuncios & Collectores Minoritas Calixtus ad varias Provincias amandat. Alphonsus de Palenzuela mittitur ad Henricum Regem Castellæ, Nicolaus Sibinicus ad Stephanum Regem Bosnæ, Ludovicus Bononiensis ad Constantinum Regem Æthiopum. Celebrantur Comitia Generalia. Paulo post moritur Generalis Minister, vicesque subit Minister Aragoniæ. Decedit etiam uterque Vicarius Observantum. Turbas Parisiis in Mendicantes excitatas Papa compescit. Moritur Seraphina Romana. In Corsicam mittuntur rectæ fidei Magistri. Creantur Episcopi. Construuntur Cœnobia.

I. PARSO rumore de Joannis Capistrani morte, quæ sub anni præteriti finem contigit, boni omnes ingemiscebant ad tantam rei Christianæ & Religionis jacturam. Sed uti dicitur: *Tarda fides magnis rebus inesse solet*, quod nolebant Fratres, difficile credebant, & tantum virum, insigne sui Ordinis ornamentum, dum perdidisse dolent, suo indulgentes animo adhuc superesse confingunt. At Vicarius Generalis Baptista Levantinus per peculiarem destinatum Nuncium certior effectus, litteras has ad universos misit Vicarios Provinciales.

Ovid. epist. 16.

Vicarius Generalis denunciat omnibus morte Capistrani.

Reverende in Christo Pater &c.

II. *VEhementer doleo, quod tibi dolendi litteræ meæ materiam ministrabunt, gravis enim & tristis tibi nuncius sum, dicturus quæ nec ego narrare, nec tu velles audire. At oportet, ut dicam, & te certissimum reddam, nostri Ordinis coronam & gloriam, R. P. fratrem Joannem de Capistrano novissimis temporibus ex hac vita migrasse, seu placide in Domino*

Ex Reg. Ord.

requievisse, quemadmodum ab ipsis ejus sociis accepi. Ejus sacratissimum corpus in Huilach Hungariæ Civitate apertissime constat fuisse depositum, sub quinque seris aut clavibus diligenter munitum. Die autem XXIII. *Octobris decessit. Te itaque moneo & instantissime deprecor, ut a cunctis Fratribus, Sororibus, ac Dominabus in tua Provincia degentibus, ejus exequiarum officium solemne facias diligentissime celebrari. Hæc autem tibi adeo serio commendo, non quia putaverim eum hujusmodi suffragiis aut auxilio indigere, sed ut ea, quæ ad nos spectant, fideliter exequamur. Vale ex loco sanctæ Mariæ de Angelis extra Mediolanum Nonis Februarii* MCCCCLVII.

Jubet Pontifex restitui supellectilem Capistrani.

III. Dolebat etiam Pontifex sibi præreptum fidum operarium, solertissimum Sedis Apostolicæ Ministrum, & rogantibus Provinciæ sancti Bernardini Fratribus, præcepit universis ut si quæ haberent apud se piissimi Viri libros, reliquias, registra, bullas, aut alia hujusmodi, quæ ex licentia Sedis Apostolicæ retinebat, & sub mortem declaravit ad eamdem Provinciam spectare, & deferri debere, consignarent Fratribus, quos in hoc ipsum colligendi munus destinabat in Germaniam & Hungariam. Huic Pontificis præcepto, etiam litteris Apostolicis intimato, Fratrumque diligentiæ nos debemus omnem, quam hucusque exhibuimus Capistrani rerum notitiam, acceptis scilicet, quod alias diximus, omnibus, quas hi reportarunt, schedis & monumentis ex archivo Capistrani.

IV. Ne vero deesset Vir pius & prudens, qui Capistrani vices in Hungaria suppleret, Joanni Cardinali Sedis Apostolicæ Legato assisteret, & in augendis Christianorum copiis contra Turcarum potentiam collaboraret, destinandum duxit Capistrani consodalem, fidum amicum, & egregium cooperarium Jacobum Picenum, in rebus Hungaricis optime versatum.

B. Jacobus Picenus amandatur in Hungariam.

Ad se itaque in Urbem vocatum, sacris monitis ad ardua capessenda, tædiosumque iter subeundum frequenter excitatum, his litteris commendatum, a se tenere benedictum die XVII. Maii ex Urbe dimisit.

Dilecto filio fratri Jacobo de Marchia &c.

Ex originali.

V. *Quia laudabilis vitæ tuæ merita, & virtus Evangelici sermonis, qua te Altissimus decoravit, nos inducunt, ut te inpræsentiarum ad partes regnorum Hungariæ, Boemiæ & alias transmittamus, ad cohortandos & exhortandos Christifideles ad sanctissimam * imprisiam Cruciatæ contra Turcas & infideles, ut ea commodius & habilius exequi possis, quæ ad hoc divinum opus exequendum occurrent, omnes & singulas bullas seu facultates olim contra hæreticos devotioni tuæ per fel. record. Eugenium Papam IV. prædecessorem nostrum concessas, quas hic, cujuscumque tenoris & generis existant, haberi volumus pro sufficienter expressis, ac si de eis de verbo ad verbam mentio facta esset, quatenus honorem Dei, augmentum fidei, honorem nostrum & Apostolicæ Sedis, animarumque salutem concernunt, ratificamus, approbamus & confirmamus, ac de novo tibi harum serie concedimus: dantes, & harum serie concedentes, ut omnes & singulas facultates habeas, & eas exequi possis, quæ in ipsis bullis, & earum qualibet latius expressæ sunt, quas etiam nos eadem serie concedimus & elargimur. Perge igitur cum benedictione nostra, & quæ tibi commisimus, vigilanti studio & virili animo exequaris. Nationes illas tua efficaci persuasione, tuis salutiferis adhortationibus incites, animes & inducas, ita ut ex bona opera tua sentiamus fructum aliquem in auxilium fidei provenisse. Dat. &c. die* XVII. *Maii* MCCCCLVII.

* l. expeditionem.

Ei-

EIDEM.

VI. *Cum pro nonnullis nostris & Religionis Christianæ arduis negotiis, & præsertim sanctæ Cruciatæ ad partes Hungariæ & Boemiæ, & alias inpræsentiarum mandato nostro te conferas, ut ea, quæ ad honorem & exaltationem ipsius Religionis cedunt, eo efficacius facere & exequi possis, quo ampliori a nobis & Sede Apostolica fueris facultate suffultus, tenore præsentium concedimus tibi facultatem & potestatem tam in dictis Regnis, quam alibi, ubi tibi necessarium esse videbitur, in quoscumque hæreticos inquirendi, & contra eos procedendi, incarcerandique, ac pœnis & sententiis condignis afficiendi, eosque si ad cor redire voluerint, & ad veram cognitionem fidei converti, abjurata hæresi, absolvendi, & etiam cum eis super irregularitatibus inde contractis dispensandi, auctoritate Apostolica concedimus per præsentes. Et quia propter hujusmodi commissiones nostras varios te oportebit subire labores, ad eos levandum concedimus tibi, ut de Ordine tuo eligere possis eum numerum Fratrum, qui tibi necessarii fore videbuntur, ut ad partes, ad quas proficisceris, te sequantur, mandatisque tuis in omnibus pareant & obtemperent: mandantes harum tenore eis & eorum cuilibet in virtute sanctæ obedientiæ, & sub excommunicationis pœna, ut cum primum a te fuerint requisiti, sine dilatione se ad iter tecum accingant, & tuas ordinationes & mandata obedienter in cunctis exequantur. Datum ut supra.* Ex Originali.

Carissimo in Christo filio Regi Hungariæ Illustri.

VII. *Cum omnis nostra cogitatio, & omne consilium ad opus sanctissimæ expeditionis in Turcos, & in perditionem infidelium concitata sint, & in horas crescat salutaris cura in corde nostro, non desinimus omnia tentare & aggredi, per quæ incredibile desiderium nostrum feliciter exequi valeamus. Quæ hactenus egerimus ad reprimendum furorem immanissimi hostis, superfluum putamus Serenitati tuæ replicare, quia notissimum esse scimus, quanta in difficultate rerum classem instruxerimus, Legatum cum ea in Orientem miserimus, omni denique ratione Christianum orbem ad succurrendum labenti fidei tum Legatis & Nunciis, tum maxime continuis litteris & obsecrationibus commonuerimus, quorum Regnum tuum non fuit expers, cum continuum ibi nostrum Legatum teneamus. Ob quæ non remollitus est animus noster, imo magis ac magis inflammatus est, nec quiescere poterit, quoad voti compos, oppressum senserit impium Turcorum tyrannum, & fidei sacrosanctæ, extinctis infidelium conatibus, pacem & quietem restitutam. Hæc cura stabilem in mente nostra sedem sibi fecit, hæretque stimulus quidam igneus nostris sensibus, qui inde evelli numquam poterit, quousque vitales auras duxerimus. Et quoniam sæpe vidimus inefficaces esse humanos omnes conatus, nisi brachio dirigantur divino, expertique sumus, quid superiore anno valuerunt sanctæ orationes, quas ad Deum nos hic fecimus, & per universum fieri ordinavimus, optimum existimamus mortalibus armis divina adjungere subsidia. En igitur mittimus illuc dilectum filium nostrum fratrem Jacobum de Marchia, Ordinis Minorum professorem, servum Dei & militem Christi ardentissimum, cujus tum doctrina & sanctimonia vitæ, tum fervore & caritate recreabuntur animi Christifidelium. Nam cum superiore anno, acerba quidem, sed gloriosa sibi, mors nobis eripuerit fratrem Joannem de Capistrano, hic erit operum sanctorum illius, & gloriosi laboris successor, qui divino fervore exustus caritatis, animam suam, quam Deo dicavit, constan-* Ex Originali. Laudatur a Pontifice Jacobus. Et Capistranus.

stanter exponere paratus advenit. Eidem fratri Jacobo confirmavimus omnes bullas, quas dudum fel. record. Eugenius prædecessor noster ei concesserat, dum alias contra hæreticos profectus est; aliisque facultatibus eum munivimus, quatenus honorem Dei, augmentum fidei, honorem nostrum & Apostolicæ Sedis, animarumque salutem concernunt, quibus Christifideles inducere possit ad sanctam militiam Crucis capessendam. Superest ut tua Serenitas virum istum, cujus adventum tibi carum fore non dubitamus, commendatum in omnibus suscipiat, eique faveat opportune. Cum autem tempus instet prodeundi in hostem, hortamur Serenitatem tuam, ut se ad divinum & inclytum certamen totis viribus accingat, spemque concipiat certissimam, futurum, ut Deus omnipotens non minorem victoriam de barbaris populo suo præstet hoc anno, quam superiori concessit. Datum ut supra.

Venerabilibus Fratribus Episcopis Hungariæ & Boemiæ.

Ex Autographo. VIII. *Venerabiles Fratres. Mittimus ad partes istas dilectum filium fratrem Jacobum de Marchia, Ordinis Minorum, servum Dei, qui in corde sculptam gerit crucem & passionem Redemptoris nostri, & qui cum fervore caritatis, & zelo fidei Orthodoxæ nullum laborem fugere decrevit; venit istuc ut Christifideles animet ad insurgendum contra inimicos Christi, & in virtute divini verbi eos excitet ad sanctissimam militiam Cruciatæ capessendam. A nobis autem munitus est opportunis facultatibus, quia ultra alia confirmavimus eidem omnes bullas, quas a fel. record. Eugenio Papa IV. prædecessore nostro olim habuit, dum contra hæreticos, alias in Hungariam & ad partes illas profectus est. Ipsum itaque fratrem Jacobum fraternitati vestræ ex animo commendamus, ut in omnibus, quæ ei opportuna erunt pro executione hujus præclari operis, faveatis & assistatis, & vos pro virilitate vestra excitetis una cum aliis Christifidelibus ad impugnationem barbarorum, & inimicorum Christi. Datum ut supra.*

Dilecto filio Cardinali sancti Angeli, Legato nostro.

Ex Autographo. IX. *Ad recreandum animos Christifidelium & Cruciferorum mittimus ad eas partes dilectum filium fratrem Jacobum de Marchia, Ordinis Minorum, virum singulari devotione, & zelo fidei Christianæ, & præstanti sanctimonia vitæ præditum, qui paratus est, & cum maximo animi fervore advenit, ut divinis admonitionibus & prædicationibus populum Dei cohortetur ad invadendum hostes Crucis. Ut autem possit efficacius exequi, quæ sibi commisimus, & ad quæ aggredienda ipse ultro paratus advenit, omnes bullas, quas contra hæreticos & alias olim a fel. record. Eugenio Papa IV. habuerat, quatenus honorem Dei, augmentum fidei, honorem nostrum & Apostolicæ Sedis, animarumque salutem concernunt, confirmavimus. Non autem dubitamus hujusmodi adventum circumspectioni tuæ fore gratissimum; scis enim quantum adjumentum in similibus conferant tales viri, quorum vita bonorum operum exemplis decora, & evangelizatione divini verbi illustrata, mirum in modum commoverit animos populorum. Quare studeas diligenter, ut ipsi fratri Jacobo a carissimo in Christo filio Rege Hungariæ, & aliis Principibus & Prælatis opportuni favores in cunctis exhibeantur, tuque eum benigne suscipias, & ei assistas, quemadmodum opus erit, & de tua circumspectione confidimus ac speramus. Datum ut supra.*

X. Ja-

X. Jacobus nihil moratus, celeriter in Hungariam perrexit, ubi non minore honore, quam Capistranus exceptus, statim manum suam misit ad fortia, gentes convocare, Principes hortari, populos ad arma verbis, consiliis, quotidianis concionibus excitare. Ladislaus Rex carissimum habuit, & in arduis consiliarium. Ubi Budæ privatis & publicis exhortationibus Procerum animos in Regni Comitiis ad belli prosecutionem confœderavit, Villachum excurrit optimi consodalis Capistrani sepulcrum veneraturus. Magna & quotidiana illic fieri prodigia conspicatus, sed scribendis & rite examinandis vehementer adversari Cardinalem Legatum admonitus, quibus potuit modis, constituit hominis duritiem emollire. Budam reversus percepit illic sub omnium oculos versari puellam, quæ a nativitate cæca, anno ætatis quartodecimo Capistrani attactu lumen aspexit. Hanc sub finem solemnissimæ concionis coram Rege, Legato, Regni Proceribus habitæ publice interrogavit, an ab ipso ortu cæcitatis vitio laboraverit, & Capistrani beneficio cœperit videre? Respondit: *Ego cæca & clauda nata sum, & frater Joannes de Capistrano tetigit oculos meos, & statim vidi, & præ gaudio cœpi lachrymari, & similiter crure male habentem & claudicantem sanavit.* Id ipsum testificati sunt multi, qui aderant, & qui a nativitate cæcam & claudam cognoverunt. Notarium Archiepiscopi Strigoniensis tunc præsentem rogavit, ut verba puellæ scriptis exciperet, & denuo coram Archiepiscopo, deinde coram Legato juridice examinaret. Ita factum, & tertio interrogata coram Regni Baronibus constanter eadem repetivit. Tot circumstantiis insigne miraculum, Notarii actis autheuticum misit Jacobus ad Pontificem per fratrem Alexandrum Ragusinum, rogans, ut tot miraculorum, quæ passim tanti Viri meritis Deus operabatur, examen aliquibus Prælatis Apostolicæ Sedis auctoritate committeret. Missum gratissime Pontifex excepit, illustre dixit miraculum, & reliquorum examen se ipsi Jacobo adjuncto aliquo Antistite traditurum, libenterque se Capistranum virum optimum, probe sibi ex virtute cognitum, cathalogo Sanctorum adscripturum. Remissius, quam oporteret, circa hæc agente Alexandro, interim transversim actis rebus Hungaricis, Jacobus, adversante sibi regionis temperie, infirmus rediit in Italiam. Substituit Pontifex Joannem de Taliacotio sacerdotem, & Michaelem de Tussicino laicum, Legato valde commendatos, a quo etiam benigne admissi, & sæpe ad mensam, sæpiusque ad colloquium vocati numquam potuerunt Capistrani gloriæ reddere propitium. Collegerunt tamen annis duobus per Hungariam, Boemiam & Germaniam innumera miracula, optimis documentis comprobata, quæ dum in Urbem referunt, Calixtum decessisse comperiunt, iterumque sub Pio successore negotium oportuit adoriri.

Jacobus honorifice in Hungaria susceptus magna operatur.

Gloriam promovet Capistrani.

Insigne Capistrani miraculum.

Multa miracula per eum fieri scribit Jacobus ad Calixtum.

Redit in Italiam. Substituitur Joannes de Taliacotio.

XI. His fortassis vel aliis distractus occupationibus, vel non scripsit ad Pontificem, vel ille litteras non recepit. Quare admiratus Calixtus has illi honorificas, & fiducia plenas misit, res gravissimas ejus curæ committens.

Calixtus honorifice scribit Jacobo.

Dilecto filio Jacobo de Marchia, Ordinis Minorum professori, Nuncio nostro.

Dilecte fili, salutem & Apostolicam benedictionem. Postea quam a nobis recessisti, & te in Hungariam incolumem pervenisse audivimus, quod nos plurimum delectavit, nullas a tua caritate litteras habuimus: quæ certe jucundæ nobis & gratæ fuissent, ut ex te, cujus caritas ardens & magna est in negotiis sanctissimæ Cruciatæ, quomodo sese istic negotia habeant, in-

Ex Originali.

intelligeremus. In quibus non dubitamus, quin pro virili multa facias, nec opus est te hortari, cum te incitatum circa ea plurimum sciamus. Nos vero etsi putabamus fieri non posse, cum in prosecutione maximum semper habuerimus animum, in dies tamen ardentiores circa hæc efficimur, angitque animum nostrum cura quotidiana, quod ceteros, ad quos etiam pertinet, non nostri animi sectatores, sed negligentes & pigros, & invicem ad guerram proclives videmus. Hortati fuimus omnes, sæpe monuimus, & fere accusavimus, ut in hoc negotio Christi, a quo potentias habent, auxilia darent opportuna; sed nihil adhuc (quod cum dolore dicimus) effici potuit. Itaque revolventes sæpenumero in animo nostro hujusmodi rem, cum venerabilibus Fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus deliberavimus universis, Imperatori, Regibus, Principibus & Communitatibus potentum populorum, aliisque Dominiis Christianitatis scribere, ut ad diem per nos eorum singulis assignatum huc ad nos suos mittant Oratores ideneos, suffultos plena potestate, ut simul cum eis pro exigentia & celeritate negotiorum fidei consilium & auxilium, quod cito exequi possit, capiamus. Itaque, fili dilecte, sollicitabis eumdem Imperatorem, Reges Hungariæ, Bosnæ, Poloniæ & Datiæ, Electoresque Imperii, & quibus scribimus, si eos potes commode adire, ut suos ad nos ad diem assignatum mittant Oratores, hocque opportune & importune instare non desinas. Ceterum ex multiplici fama, litterisque & relatu fide dignorum intelleximus, per Electores Imperii, & quosdam eorum sequaces, non cogitantes quantum Sedi Apostolicæ, a qua gratias & beneficia susceperunt, debeant, nonnulla tractata fuisse in præjudicium & læsionem auctoritatis nostræ & Sedis Apostolicæ; in eis tamen neque assensum neque auctoritatem Imperatoris intervenisse. Scribimus super hoc Legato nostro & plurimis aliis, quos nostri & Sedis Apostolicæ devotos putamus, ut efficiant, quod Imperator, & si qui alii erunt, non solum non assentiat tractatis prædictis, quemadmodum eum minime deceret, sed etiam illis contraveniat, eaque repellat. Erit nobis gratum ut super his adeas Legatum nostrum, & prout eidem & tibi videbitur, malignitatibus hujusmodi occurratur, & temerarii conatus frustrentur, maxime nobis indefesse intendentibus in eorum securitate contra Turcas & alios infideles, & sine culpa contra nos insurgere. Caveant ab ira Dei; Nos enim officium nostrum exercere non cessabimus opportune, estque officium nostrum, ut loquamur cum beato Ambrosio, nulli nocere, omnibus velle prodesse, posse solius Dei est. Clama, ne cesses, & scias senem istum paratum pro defensione Evangelii & fide Catholica pati, utinam, martyrium, si sit opus: ecce completum desiderium tuum nobis aliquando persuasum, de convocando Italicos & alios contra Turcam & infideles ad tantum incendium extinguendum. Et sic viriliter age, & confortetur cor tuum etiam ad Boemos, & alios devios a fide reducendos. Scis enim, quod omnia exposuimus & exponimus in his, vix nobis vitæ necessariis remanentibus. Et qui nobiscum non est, profanus est, non Christi, sed Antichristi est. Et scribere nobis aliquando non differas ad salvum. Habet etiam in præmissis curam a nobis specialem dilectus filius Laurentius Rovarella Subdiaconus noster. Facias simul cum his & sine eis, quæ de tua caritate confidimus & speramus. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris die XXV. *Octobris* MCCCCLVII. *Pontificatus nostri anno* III.

Amb. lib. 3. de offic. c. 4.

B. Jacobus consuluit Caliz. bellum contra Turcas.

Scribit Asculanis.

Chrysost. in c. 4. ad Galat.

XII. Dum vero Jacobus Budæ hæreret, sui erga Asculanos cives, sibi semper gratissimos, amoris specimen exhibuit. Quos præsens frequenter docuit, & tenere dilexit, absens suis litteris salutavit, & salutaribus instruxit disciplinis: *Cupiebat ut discipuli non solum præsente Magistro mentem,*

tem, quam oportet, obtineant, verum etiam absente. Vere ostendit paterna viscera, ostendit anxietatem Apostolo dignam. Illinc missam epistolam ego hic transcribo.

Magnificis Dominis Antianis, & consilio almae Civitatis Esculi, sibi in Christo devotissimis & cordialissimis.

DEvotissimi, magnifici, in Christo filii carissimi, gratia & pax Domini nostri Jesu Christi nunc & semper in illa alma Civitate multiplicetur, ut unanimes uno ore glorificetis Deum & Patrem Domini nostri JesuChristi, ut sitis in vinculo pacis & caritatis Dei, & det vobis id ipsum sapere in plenitudine cognitionis ejus, ut inveniamini purificati & sanctificati in adventu ipsius Christi benedicti. Nunquid, dilectissimi cordis mei, potest mater oblivisci filii sui? & si illa oblita fuerit, ego senex non obliviscar illius populi, cujus filios & filias a juventute mea usque ad senium in Christo parturivi. Certe carissimi & mihi amantissimi, recolo sudores laboresque multos, praedicationes innumeras, vigilias & lacrymas in multitudine sincerae caritatis, quas in Christo Jesu pro illo populo habui. Ecce sincere dicam coram Domino, genua mea sine intermissione coram Patre Domini nostri Jesu Christi pro conservatione illius populi curvata & flexa sunt, orationes indefessas pro illa Civitate coram Christo Jesu corde & ore multiplico, quamvis me minimum & peccatorem existimem, & me indignum judicem; attamen gratia Domini nostri Jesu Christi, in virtute Spiritus sancti, peccatoris orationes exaudivit. Multa pericula, nimiamque ruinam, insidiasque innumerabiles, proditiones inextimabiles in spiritu meo contra Civitatem illam aspexi, in impetuque & in furore populum ad nihilum devenire: sed pietas manus Christi benedicti ex bonorum orationibus se opposuit & defensavit. Quare omni supplicatione exoro, supplico & exhortor, ut non ingrati coram Domino inveniamini, sed ipsum sapite, & de tantis beneficiis sibi gratias exhibete. Quare igitur, amantissimi filii, amodo ponatur finis tantorum periculorum, & renovamini in novitate spiritus, & unione sincerae caritatis; dimittatis odia, injuriae & inimicitiae coram Christo Jesu remittantur, pacem & dilectionem inter vosmetipsos habentes, non sit inter vos jurgium, non partialitas, non litigium, non venenosae sectae, sed uniti, pacifici, honesti & mansueti in omni veritate & caritate Domini nostri Jesu Christi, alter alterutrum invicem supportantes, & alter alterutrum dimittentes injurias, & persecutiones ab alterutro devitantes, tamquam acceptabiles & amabiles coram Christo Jesu Domino nostro. Vobis, filii & filiae, mitto benedictionem: parentibus vestris obediatis, haec est enim voluntas Christi Domini nostri: vobis, patres & matres omnes, cordiales & infinitas benedictiones mando; curam filiorum habeatis, ut Dominum timeant, & ab omni labe & turpitudine divinae offensionis eos servetis; sacerdotes & religiosos honorificetis; Ecclesias & Divina officia sanctificetis. Cum circumvicinis vestris pacem & dilectionem habete, ac benignitate & humanitate ad benevolentiam Civitatis attrahite; haec est enim voluntas Dei, cum omnibus caritatem & benevolentiam habere. Quantum ex vobis est, ab omni injuria avertatis subditos vestros cum omni benignitate ac humanitate, & in eos benevolentiam exhibeatis, ut Deus glorificetur in vobis, & sitis ante thronum suae Divinae majestatis, & sanctificetis, & gratificetis in plenitudine cognitionis Christi, qui sit inter vos benedictus in secula. Mementote mei senis, vestri oratoris, ut participes sim orationum vestrarum in

Ex originali.

Quos valde dilexit.

Et a multis malis liberavit.

Pacificare studet.

in omni caritate & dilectione Domini nostri Jesu Christi. Insuper mando benedictionem pio Collegio Tertii Ordinis, ac devotæ Confraternitati sancti Hieronymi & sancti Francisci, quam piissima manus Dei plantavit in illa alma Civitate, quam omnipotens Deus conservet & defendat in omni plenitudine gratiarum in Christo Jesu Domino nostro, in cujus virtute & clementia sitis accepti in adventu ejus. Iterum valete, & pro me Deum exorate. Datum Budæ die VII. *Octobris* MCCCCLVII. *O utinam antequam anima mea demigraret de tabernaculo hoc senili, vos mererer iterum videre. Denuo valete cum Divina benedictione.*

V. D. Orator frater Jacobus de Marchia, Ordinis Minorum.

Calixtus multos creat Núcios Minoritas.

XIII. Immensis sumptibus collecti exercitus, & paratæ classis adversus Turcas oppressus Calixtus, diversarum gentium imploraturus auxilia, plurimorum Minoritarum, quorum nomina, & commissionum dabimus instrumenta, hoc anno usus est opera, eosque Sedis Apostolicæ Nuncios, & Cameræ Romanæ Collectores ad diversos Principes & gentes destinavit. Marianum de Senis, regularis Observantiæ professorem, & insignem verbi Dei præconem, misit in Provinciam Dalmatiæ & Civitatem Ragusinam, declaratis ejus Nunciaturæ terminis, ab Antibari scilicet inclusive usque ad Triestem, includendo Croatiam cum Istria universa. Ita ille se diligentem exhibuit operarium, ut a Pontifice laudari meruerit, aliasque terras ac regna, ut statim dicemus, suæ fidei committi. Hujus Nunciaturæ damus instrumenta.

Marianus de Senis mittitur ad Dalmatas.

Dilecto filio Mariano de Senis, Ordinis Minorum de Observantia professori.

Ex l. 11. bullar. de curia fol. 113.

XIV. *AD ea, quæ fidei nostræ augmentum, & perfidorum Turcarum profligationem concernunt, totis desideriis intendentes, ac de persona ac probitate tua, quam ex fide digna relatione cognovimus, ad plenum in Domino confidentes, tibi auctoritate Apostolica committimus, & stricte præcipiendo mandamus, quod quamprimum poteris, in Provinciam Dalmatiæ, ac præcipue ad Civitatem Ragusii debeas personaliter te conferre, & tam in Civitate prædicta, quam etiam in quibuscumque aliis dictæ Provinciæ terris & locis, Communitates, populos & homines, cujuscumque status, Ordinis, sexus, ætatis vel conditionis existant, ad contribuendum huic operi sanctissimo vel pecuniarium vel personale subsidium, tam publicis prædicationibus, quam privatis exhortationibus inducas, annunciando & affirmando, quod classis nostra jam est in mari apparata ad hanc piissimam expeditionem, quodque nihil penitus aliud, quam reliquorum Principum præsidia & subventiones fidelium expectamus. Volumus etiam, & ita tibi eadem auctoritate concedimus, quod universis & singulis, qui zelo fidei, ac fervore tuendæ religionis accensi, in hoc pio apparatu, & in hac causa cunctis Christianis communi, manus porrexerint adjutrices, easdem gratias, Indulgentias, immunitates & exemptiones conferre possis, quæ in litteris nostræ Cruciatæ continentur &c. Mandantes præterea tibi, ut omnes pecunias ex causa prædictæ Cruciatæ quomodocumque colligendas, in capsa ad hæc idonea, & in loco tuto servanda, deponi facias, cujus duæ sint claves, quarum altera ab Ordinario loci vel ejus Vicario, altera vero ab aliquo fideli & Deum metuente, ac securo cive, arbitrio tuo eligendo, retineantur. Alia vero bona quæcumque mobilia similiter in aliqua domo, aut alio loco tuto sub prædictorum*

rum

rum custodia conserventur, qui de receptis clarum computum fideliter ac diligenter teneant. Et quia scimus, quod pro hujusmodi commissionis nostræ executione aliorum Confratrum tuorum societate sæpius indigebis, concedimus tibi, quod, cum iis opus habueris, duos vel tres socios in tua societate habere valeas, non obstantibus quibuscumque in contrarium facientibus. Concedimus præterea tibi, quod qui animo & intentione in hanc piam expeditionem proficiscendi cruce signari voluerint, quosque in tali re aptos & idoneos esse cognoveris, Crucem ipsam, ut moris est, auctoritate nostra imprimere valeas, eisque omnes & singulos favores Apostolicos impertiri, de quibus in prædictæ Cruciatæ litteris habetur mentio specialis. Ut autem facilius sic ea, quæ tibi nunc committimus, executioni mandare valeas, universis & singulis tam in prædicta Civitate Ragusii, quam in aliis Dalmatiæ terris & locis existentibus Ecclesiarum Prælatis, necnon ceteris quibuscumque tam Regularibus, quam Ecclesiastici Ordinis viris, in virtute sanctæ obedientiæ mandamus, ut quoties ad eos perveneris, benigne te favorabiliterque suscipiant, & in prædicationibus ceterisque quibuscumque rebus pro hoc sancto opere peragendis, opportunis favoribus & adjumentis prosequantur. Si qui vero tibi ausu temerario adversari, aut negotia per te gerenda turbare præsumpserint, illos declaramus & nunciamus ipso facto excommunicationis sententiam incurrisse. Datum Romæ apud sanctum Petrum anno &c. MCCCCLVI. XXVI. *Januarii, Pontificatus nostri anno* II.

Dilecto filio fratri Mariano, Ordinis Minorum, Nuncio & Collectori nostro.

XV. P*Erspectum est devotioni tuæ quantis undique angustiis circumsepti sumus ob intolerabiles sumptus, quos pro defensione fidei Christianæ, & extirpatione infidelium subire compellimur; desideramus enim plusquam cuique credibile sit, ire obviam pessimo Turcæ, & classem nostram instruere & augere omni ratione. Hic namque quasi absolutæ sunt triremes, quas fabricari fecimus, & eas propediem optime munitas ad Legatum nostrum in Oriente mittemus, nuncque unam galeatiam nostram insignem cum nonnullis aliis navigiis, frumento, victualibus, pecuniis, aliisque onustam emisimus. Et quoniam his sumptibus nostræ facultates non sufficiunt, necesse est ut ad Christifidelium auxilia confugiamus. Quare audientes, opera & industria tua in partibus illis jam bonam pecuniæ quantitatem collectam esse, quæ dicitur penes dilectos filios Communitatem & homines Civitatis Ragusii sub tua custodia debite præservari, volumus, & tibi præsentium tenore mandamus, ut omnes collectas seu depositas pecunias prædictas absque mora, visis præsentibus, seu per te seu per ipsos Ragusinos, quibus super hoc aliud breve nostrum dirigimus, & similiter per te in posterum colligendas vel deponendas, tradi & consignari facias dilecto filio Martino Clarini mercatori Florentino, Ragusii commoranti, ac recipienti pro societate dilecti filii Petri & Jacobi de Paziis de Curia, nobis in prædictis opportune succurrentium, absque quod ad te vel alios super hoc expediat amplius rescribere; ita quod ab eodem Martino de consignatis pecuniarum quantitatibus tria recipiantur ejusdem tenoris publica instrumenta, quorum Ragusini unum, tu aliud penes te pro tui cautela, tertium vero ad nos & Apostolicam Cameram quantocius poteris, transmittere procurabis. Datum &c.* XXVII. *Aprilis* MCCCCLVII. *&c. anno* III. Ex lib. Brevium Calix. fol. 87.

Eidem.

Ibid. fol. 61.

XVI. *Cum destinatus fueris in Provincia Dalmatiæ &c. Quia hæsitatum est ab aliquibus, qui sint termini tuæ commissionis, declaramus quod Provincia Dalmatiæ tibi commissa est, scilicet ab Antibari inclusive usque ad Triestem cum pertinentiis suis, includendo Croatiam cum tota Istria. Quia etiam, ut intelleximus, ex nimio fervore hominum Provinciæ illius, plures crucem susceperunt inhabiles & inepti, committimus discretioni tuæ, ut talibus & quibuscumque dictam Crucem auferre possis, sub aliqua commutatione temporali vel spirituali, prout tibi melius visum fuerit. Datum &c. III. Februarii MCCCCLVII. &c. anno II.*

Marianus diligentem se exhibuit operarium.

XVII. Postquam vero laudabiliter in hac Nunciatura se gessit Marianus, translatus est ad aliam, in regnis Hungariæ, Bosnæ & Serviæ peragendam. Eam adhibuit ille industriam, ut Joanni Navarro Pontificis scutifero, consignaverit decem millia ducatorum computanda mercatoribus de Paziis, aliasque non contemnendas summas ex Pontificis præscripto distribuerit inter Reges Hungariæ, & Bosnæ, & nobilem virum Scanderbech Dominum Albaniæ, strenue adversus Turcas agentem.

Dilecto filio fratri Mariano de Senis &c.

Ibid. fol. 111.

Mittitur ad alias provincias.

XVIII. *Devotionis tuæ fervor in actis fidei, & religionis Christianæ hactenus multipliciter ostensus, prudentia quoque tua per longam experientiam nobis nota exigit, ut ea tibi confidenter committamus, quæ in arduis fidei Catholicæ pertractandis negotiis per diversas regiones & provincias his temporibus occurrunt. Cum igitur in nostra felici expeditione, quam, Domino inspirante, contra immanes barbaros, Dei & nominis Christiani hostes Turcos suscepimus, per regna, regiones & loca Hungariæ, Bosnæ, Serviæ, & partium aliarum, ipsis barbaris vicinarum, multa fieri oporteat, ad quæ idoneus judicaris, devotioni tuæ infrascriptas facultates duximus concedendas. Primum enim ut per loca omnia regnorum Hungariæ, Bosnæ ac Serviæ, & in quibuscumque aliis terris & locis Christianorum, Turcis vicinis, Cruciatam prædicare, & gratias concedere, quas de nostra commissione per Dalmatiam concessisti; prius tamen super hoc a dilecto filio Joanne sancti Angeli Diacono Cardinali Legato nostro, quoad terras suæ legationis impetrato consensu: Et in omnibus prædictis regnis & locis, de consensu Legati, ut præmittitur, eleemosynas pro Cruciata congregatas, & in posterum congregandas colligere per te ipsum, aut alios a te substituendos, constringendo ac omnimode compellendo collegia, Communitates, Civitates, terras, & personas quascumque tam seculares, quam ecclesiasticas, privilegiatas sive exemptas & non exemptas, & maxime illos, qui eleemosynas acceperunt, ut ad Cruciatam irent, & nondum iverunt, per censuras ecclesiasticas, invocato, si opus fuerit, auxilio brachii secularis. Cumque omnibus in locis tu personaliter esse non possis, ut alios prædicatores in supradictis regnis & locis ad prædicta in tuum locum cum gratiis & facultatibus tibi concessis, vel minoribus, ut videbitur, substituere; quodque ad tuæ personæ & agendorum auxilium, ac pro prædictis a te substituendis & deputandis, quoscumque tui Ordinis Fratres, & alios clericos sive laicos semel & pluries, prout necessarium fuerit, & opportunum videbitur, & maxime fratrem Paulum de Ragusio sacerdotem, & fratrem Nicolaum de Sibenico capere & retinere, finitaque hac Cruciatæ commissione, ut ex dictis Fratribus tres tecum retinere, quoties opus fue-*

fuerit permutandos, itemque pro colligendis & capiendis Cruciatæ pecuniis in prædictis omnibus regnis, terris & locis instituere & deputare. Et quando acciderit, ut in exercitu nostro præsens sis, ut Ecclesiastica sacramenta ministrare, & confitentes a quibuscumque peccatis & delictis, etiam Sedi Apostolicæ reservatis, per te ipsum, ac substituendos a te Ordinis tui Fratres, & alios sacerdotes absolvere possis & valeas, facultatem potestatemque, auctoritate Apostolica concedimus per præsentes, usque ad nostrum beneplacitum valituras; salva tamen in & super præmissis voluntate Legati nostri de latere supradicti, ad quem te remittimus, ut ejus pareas jussioni. Quia vero carissimus in Christo filius noster Rex Bosnæ illustris pro fide Catholica adversus prædictos Turcos viriliter pugnat, ut id audentius commodiusque facere possit, volumus & tibi committimus, ut omnes prædictas eleemosynas prædictæ Cruciatæ collectas, & in futurum colligendas, eidem Regi consignes, ac facias a tuis substitutis consignari, juxta formam & seriem litterarum a nobis concessarum. Datum &c. XVIII. *Julii* MCCCCLVII. *anno* III.

Carissimo in Christo filio nostro Stephano Thomæ, Regi Bosnæ illustri.

XIX. *Referentibus nobis dilectis filiis Mariano de Senis, & Paulo de Ragusio Fratribus Ordinis beati Francisci de Observantia nuncupati, intelleximus tuam Celsitudinem adversus perfidos Christi hostes Turcos continuo bellum gerere, ac dispositum esse ad principium mensis Septembris proxime futuri in campum & castra contra prædictos exire. Laudamus, carissime fili, tuæ Excellentiæ fervorem fidei ac animi magnitudinem, hortamurque ut in proposito persistere ac perseverare velis. Nam aderit tibi adjutor Dominus exercituum, cui nulla esse poterit resistentia, & nos pro posse opem in cunctis necessariam afferemus; nuncque incipientes, ecce commisimus dicto fratri Mariano, ut nonnullas, non tamen paucas pecuniarum quantitates, quas ipse & nonnulli Religiosi cum auctoritate nostra missi per Dalmatiam collegerunt ex eleemosynis in auxilium Christianorum datis, tuæ Serenitati consignent; scripsimusque dilectis filiis Dominio Venetorum, ut ipsas pecunias extrahi, dictoque fratri Mariano faciant consignari ad tuam Celsitudinem perferendas. Ducent etiam ad tuum exercitum dictus frater Marianus & socii multos Christianos, qui ob devotionem ad nostræ Cruciatæ prædicationem, accepto vivificæ Crucis signo contra Turcos militare deliberarunt. Exurge igitur miles Christi, & in barbaros viriliter pugna, de quibus stragem videbis, victoriamque, dante Domino, gloriosissimam reportabis; nec velis Kalendas Septembris expectare; quin potius debebis, quamprimum istas acceperis, cum Dei, nostro auxilio, & nostra benedictione in eductione exercitus properare. Datum &c.* IV. *Kal. Augusti &c. anno* III. *Ibid. fol.* 112.

XX. Ad supradictum Principem Scanderbechium feliciter contra Turcas pugnantem misit Pontifex hoc anno ejusdem gentis hominem, circa res graves moniturum. Missionis do instrumentum. Mittitur Fr. Joan. ad Scanderbech.

Dilecto filio fratri Joanni de Albania, Ordinis Minorum de Observantia.

Cum te pro nonnullis negotiis, statum S.R. Ecclesiæ, & augmentum fidei Catholicæ concernentibus, ad partes Albaniæ impræsentiarum transmittamus, & cupiamus, quod ea, quæ tibi commisimus, laudabiliter, celeriter & votive executioni demandare possis, concedimus tibi tenore præsentium auctoritatem & facultatem eligendi tibi duos Fratres tui Ordinis voluntarios, *Ex lib.* 14. *bullar. de Curia fol.* 123.

rios, qui in iis, quæ tibi commisimus, societatem tibi faciant, auxiliumque præstent & favorem circa ea, quæ augmentum fidei Catholicæ concernunt. Concedimus insuper tibi & prædictis duobus sociis, quos tibi idoneos elegeris, facultatem eligendi vobis confessorem idoneum cujusvis Ordinis, qui auctoritate nostra quemlibet vestrum de omnibus delictis, criminibus per vos confessis in vita, quatenus opus fuerit, debitam absolutionem cum debita pœnitentiæ satisfactione impendat, & in mortis articulo plenam remissionem omnium peccatorum vestrorum, auctoritate Apostolica vobis & cuilibet vestrum tribuat. Datum Romæ apud sanctum Petrum anno &c. MCCCCLVII. *pridie Kal. Januarii &c. anno* III.

Et Fr. Eugenius. An. 1451. n. 47.

XXI. Ad eamdem etiam Albaniæ regionem alterum remisit Albanum, Eugenium de Somma, quem alias ibidem impigre laborasse narravimus, multis munitum privilegiis, quæ hoc diplomate continentur.

Dilecto filio fratri Eugenio de Albania, Ordinis Minorum &c.

Ex lib. Brevium fol. 87.

Religionis tuæ & devotionis integritas, ac fidelis constantia in bene gerendis rebus, & præsertim in Catholicæ fidei ac Christianæ religionis favorem, in quibus te laudabiliter gessisse experientia perpendimus, non indigne promerentur, ut ea tibi favorabiliter committamus, quæ pro Christifidelium salute, & Christianæ fidei augmento fore conspicimus opportuna. Devotioni tuæ, qui ad Albaniæ partes, in quibus prædicando, & verbum Domini populis denunciando per annos plurimos fuisti, te conferre, & in illis similiter verbum Dei prædicare intendis, ut Christianos, seu res alias quascumque Turcis, & Christiani nominis inimicis vendentes, comburentesque, & effodientes superstitione quadam mortuorum cadavera, semel dumtaxat absolvere, illisque pœnitentiam salutarem injungere; necnon Fratres nonnullos tui Ordinis ad hoc idoneos, qui tibi in prædicando, orando & alia in fidei favorem prosequendo assistant & adjuvent, & quos duxeris eligendos, tecum ad Albaniæ partes conducere, Fratribus dumtaxat Albanensibus quibuscumque ubicumque degentibus mandantes, ut quandocumque a te requisiti fuerint, personaliter se conferant ad partes illas, libere liciteque possis & valeas, auctoritate Apostolica, tenore præsentium concedimus, pariter & indulgemus: Sperantes quod, gratia Domini tibi assistente propitia, ea, quæ tibi duxerimus committenda, cum benedictione & devotione nostra per tuæ provinciæ laudabile studium officiosissime exequeris. Rursus ut unusquisque Episcopus seu loci Ordinarius, quem pro tuis necessitatibus requisiveris, omnia tibi ac religiosis prædictis necessaria, in religiosorum prædictorum Ecclesiis consecrare & benedicere possit & valeat, eadem auctoritate licentiam impertimur. Et insuper omnes & singulas gratias & facultates in genere & in specie per fel. record. Nicolaum Papam V. prædecessorem nostrum tibi concessas, quas præsentibus pro expressis haberi volumus, tenore præsentium, ex certa scientia approbamus & confirmamus, ac præsentis scripti patrocinio communimus. Datum &c. die XXVII. *Aprilis* MCCCCLVII. *&c. anno* III.

Robertus de Licio mittitur Nuncius.

XXII. Robertum de Licio, quem sæpe ab insigni dote prædicandi alias laudavimus, misit Pontifex Nuncium ad omnia loca dominii Francisci Sfortiæ Vice-comitis Ducis Mediolani, & Ludovici Marchionis Montisferrati, cujus solertiam magna collecta summa pecuniæ Pontifex commendat.

Dile-

Dilecto filio Roberto de Licio, Theologiæ, atque Ordinis Minorum professori, ad Civitates, terras & loca in dominiis dilectorum filiorum nobilium virorum Francisci Sfortiæ Vicecomitis Ducis Mediolani, ac Ludovici Marchionis Montisferrati consistentia, nostro & Sedis Apostolicæ Nuncio.

Dudum, ut liberarentur, ab impietate Turcarum fideles populi, quibus grave ab eis, vicinumque periculum impendebat, utque fides Catholica, quam profitemur & in qua salvamur, paulatim, sicut jam cœperat, ex iis locis non deleretur, ad quæ se furor eorum vertebat, alios ad provincias alias atque dominia, dilectum autem filium Jacobum de Mozanica, Ordinis prædicti Generalem Ministrum, ad Civitates, terras & loca prædicta misimus Nuncium, ut quandoquidem ad hoc sanctissimum opus fidelium suffragiis opus existeret, unam integram decimam, ipsorumque fidelium pias oblationes, juxta formam litterarum suæ commissionis exigeret atque colligeret. Quarum quidem litterarum tenor sequitur, & est talis: Calixtus Episcopus servus servorum Dei. Dilecto filio Jacobo de Mozanica Theologiæ professori, atque Ordinis Minorum Ministro Generali, ad Civitates, terras & loca in dominiis dilectorum filiorum nobilium virorum Francisci Sfortiæ Vicecomitis, Ducis Mediolani, ac Ludovici Marchionis Montisferrati &c. (ut habetur registrata in libro XI. bullarum de Curia Calixti Papæ folio 247.) *Cum itaque in congregandis ducendisque exercitibus contra infideles prædictos, necnon paranda classe, solvendoque eis stipendio consumpta sit non mediocris summa pecuniæ, cujus fructum, Deo laus, ex proxima victoria totus Orbis intelligit, & ad illam continuandam amplioris opus esse noscatur; Nos enim omnes expensas ex nostris & Romanæ Ecclesiæ facultatibus sufferre nequaquam valentes, quippe qui ob ipsam, consumptis ceteris, quidquid auri atque argenti, & pretiosæ suppellectilis fuerat per prædecessores nostros nobis relictum, magno animo expendimus, & partem patrimonii Ecclesiæ in hunc usum alienare jam cœpimus, ac necessario ipsos fideles tam Ecclesiasticos quam seculares rursum fatigare compulsi, quibus si possemus, libenter in talibus parceremus, te, de cujus integritate & ferventi zelo præcipuam in Domino fiduciam obtinemus, ad imponendam & colligendam secundam integram decimam, juxta præmissas litteras, ac alia agenda & exigenda, quæ in eisdem continentur, velut si tibi essent directæ, nostrum & Apostolicæ Sedis Nuncium ad Civitates, terras, castra & loca in dominiis antedictis consistentia, specialem, de eorumdem fratrum nostrorum consilio facimus, constituimus & deputamus, ac personaliter mittimus: devotionem tuam exhortantes in Domino, ut in hoc fideli & certe necessario opere ita te habeas, ut præmium pii laboris tui a Deo bonorum omnium retributore, nobisque suo in terris Vicario copiose possis recipere. Datum Romæ apud sanctum Petrum anno* MCCCCLVII. III. *Idus Februarii &c. anno* II.

Ex lib. 2. bullar. de Curia fol. 43.

Missus etiam Jacobus de Mozanica Minister Generalis.

EIDEM.

XXIII. *Gratum nobis admodum fuit, quod (ut ex tuis litteris intelleximus) ex pecuniis decimæ & Cruciatæ per te collectis, in banco illorum de Paziis tria millia, & illorum de Mirabellis quatuor millia ducatorum dedisti & consignasti. Quare nihil gratius nobis facere potuisti; nam tot nobis necessitates, & præsertim prosequendæ imprisiæ contra Turcum occurrunt, ut cogamur expensas facere incredibiles. Itaque diligentiam tuam plurimum in Domino commendantes, hortamur ut perseveres in omni diligen-*

Ex lib. Brevium fol. 107.

ligentia, cura, studio & labore, ut quantas poteris mittas nobis pecunias. Et, ut per alìud breve tuæ dilectioni significavimus, ut omnes pecunias dictæ decimæ & Cruciatæ consignares seu consignari faceres societati illorum de Paziis, ut ita omnino facias, iterato tibi significamus, volumus & mandamus. Laborum autem tuorum & meritorum non erimus immemores, sed in tempore te gratiis & favoribus ac honoribus prosequemur. Per dilectum filium Blasium de Rexatis militem recepimus litteras tuas, & sigillum illud aureum cum serpentina, ipsumque plene audivimus. Datum &c. VI. *Julii* MCCCCLVII.

Fr. Antonius a Monte-Falcone Nuncius. *Ex l. 11. bullar. de Curia fol. 293. Infra. hoc anno.* Item Franciscus a Viterbio.

XXIV. Ad Ducatum Spoletanum, ad Episcopatus Fulginatensem, Tudertinum, Perusinum, Assisiatem, Nucerinum, Civitatis Castellæ, & Eugubinum, Nuncium destinavit & collectorem, fratrem Antonium de Monte-Falcone, paulo post, uti dicemus, electum Vicarium Generalem Observantum familiæ Cismontanæ. Ad Provinciam Patrimonii in Tuscia, ad Episcopatus Urbevetan. Civitatis Castellanæ, & Ortanum fratrem Franciscum de Viterbio, ad quem peculiares missas litteras lectori exhibemus.

Dilecto filio fratri Francisco de Viterbio, Ordinis Minorum, Nuncio nostro &c.

Ex lib. Brevium fol. 115.

XXV. *Cum per litteras Apostolicas te deputaverimus Nuncium & Commissarium nostrum in negotiis Cruciatæ in nostra Provincia Patrimonii, tuque bona fide facultatem tibi concessam ministraveris in locis Paliciani & Soriani, quæ quidem a nonnullis revocantur in dubium, an sint in dicta Provincia Patrimonii. Nos igitur ad tollendam omnem ambiguitatem, tenore præsentium, ex certa scientia declaramus, dicta loca in eadem Provincia contineri tamquam confinita, & omnes gratias seu Indulgentias plenarias per te in dictis locis seu castris, & ubique concessas & ministratas, vigore commissionis tibi factæ, ac in posterum faciendas & ministrandas bona fide, tenore præsentium, auctoritate Apostolica confirmamus & approbamus, non obstantibus quibuscumque. Adjicientes etiam & concedentes, ut remittere valeas loco vestro sancti Francisci de Civitate nostra Tuscanellæ omnem decimam eidem impositam vel imponendam pro bonis immobilibus, quæ possidet, pro fabrica & libraria, quæ ibi ordinatur; quam remissionem seu exemptionem volumus & mandamus in posterum ab omnibus observari. Datum &c. die* XXII. *Augusti &c. anno* III.

Eidem.

Ibidem:

XXVI. *Cum dilecto filio Angelo de Bolsena, Ordinis Minorum professori commiserimus per litteras Apostolicas, ab omnibus Officialibus secularibus Provinciæ nostræ Patrimonii, de eorum salariis decimas exigere, & ipse in mandatis dederit Communitatibus Civitatum & locorum prædictæ Provinciæ, prædictas decimas continere, pro quo mandato Communitates subscripserunt in eo, & intelligamus prædictas decimas in magna parte non fuisse solutas, tenore præsentium tibi præcipimus & mandamus, quatenus ab omnibus Communitatibus, ad quas prædictum mandatum devenit, decimas salariorum dictorum officialium exigas; & quos inobedientes ad solvendum inveneris, per censuram Ecclesiasticam coge, & alia opportuna remedia &c. Datum &c.* XXVII. *Augusti* MCCCCLVII. *&c. anno* III.

XXVII. Ad Provincias Marchiæ Anconitanæ & Massæ Trebariæ missus Nuncius Franciscus de Carbonibus Romanus, ita prudenter & sollicite se gessit, ut quantumvis contradictores habuerit, & qui commissum munus variis

riis modis impedire tentarent, ut ex subjectis litteris patebit, nihilominu laudes plurimas & gratias a Pontifice consecutus, anno sequenti missionem petiit, ut liberius pietati animæque curandæ vacaret.

Dilecto filio Francisco de Carbonibus ab Urbe, Ordinis Fratrum Minorum professori, in nostris Marchiæ Anconitanæ, & Massæ Trebariæ Provinciis, nostro & Apostolicæ Sedis Nuncio.

Meditatio cordis nostri assidua ad id summopere invigilat & intendit, ut hostes Christiani nominis, quibus tot injuriis atque damnis lacessita est fides nostra, procul a nostrarum regionum finibus arceamus, & capta per eos Christianorum loca recuperemus. Unde pro ipso opere peragendo convenit, ut messoribus, quos in agrum Dominicum ad colligenda pia suffragia destinavimus, Prælati favores impendant, & ipsis eadem suffragia postulantibus, ceteri quæstus sileant, ut tota tam pia messis in tam necessarium & sanctum opus salubriter convertatur. Dudum siquidem te in nostris Marchiæ Anconitanæ, & Massæ Trebariæ Provinciis nostrum & Apostolicæ Sedis Nuncium ad imponendam & colligendam secundam decimam omnium fructuum Ecclesiasticorum pro subsidio terrestris exercitus, & classis maritimæ, quos contra Turcos destinavimus, necnon ad prædicandum litteras, Indulgentias & remissiones Cruciatæ, & alia nostra tunc expressa facienda cum variis facultatibus & commissionibus destinavimus, ac tibi inter cetera contra quoscumque pecuniarum quæstores, sive clerici sive Religiosi quorumvis Ordinum etiam exemptorum, aut laici forent, requirendi, & eos personaliter vocandi, apprehendi, capiendi & carcerari faciendi, ne in posterum quæstus hujusmodi facere præsumpserint, eis districtius inhibendi, ac alia tunc expressa faciendi concessimus facultatem, prout in nostris inde confectis litteris plenius continetur. Cum autem nuper nos dilecto filio nostro Roderico sancti Nicolai in carcere Tulliano Diacono Cardinali, in eadem Provincia Marchiæ Anconitanæ Apostolicæ Sedis Legato, cum clero ejusdem Provinciæ Marchiæ, nostro & Cameræ Apostolicæ nomine super eadem secunda decima componendi dederimus facultatem, ipse super eadem dicto nomine composuerit: Et sicut ex tua nuper relatione accepimus, licet tu quæstoribus in eadem Provincia Marchiæ, juxta dictarum litterarum seriem inhibueris, ne ipsi in illa quæstus facere quomodolibet præsumant, tamen quamplures ex eisdem quæstoribus partim pro Monasterio sancti Antonii Ordinis sancti Augustini, Viennen. diœcesis, partim pro aliis Monasteriis, hospitalibus atque locis quæstus hujusmodi facientes, quorumdam tam nostrorum, quam aliorum Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum, eis & dictis Monasteriis atque locis, ut ipsi asserunt, concessorum privilegiorum, Indulgentiarum & aliarum litterarum Apostolicarum obtentu, contra inhibitionem tuam hujusmodi, per eamdem Provinciam mendicare, & piam mercedem tam operis sancti Cruciatæ multipliciter perturbare præsumpserunt hactenus & præsumunt. Nos igitur, qui prædictam decimam, quæ ecclesiasticos dumtaxat concernit, & secularium fidelium in hoc opere pia suffragia requirimus, & illos ad ea imponenda nostro nomine volumus adhortari, discretioni tuæ per Apostolica scripta committimus & mandamus, quatenus reliqua omnia & singula, præter eamdem decimam, per nos tibi juxta earumdem litterarum seriem demandata & commissa, fideliter & diligenter in eisdem Provinciis studeas exequi & adimplere; Nos enim omnes & singulos locorum Ordinarios sub virtute sanctæ obedientiæ monemus & hortamur, necnon aliis inferioribus Ecclesiasticis sub excommuni-

Ex l. 14. bullar. fol. 140.

nicationis pœna districte præcipiendo mandamus, quatenus te & socios & conductores tuos ad prædicandum Cruciatam hujusmodi, & pia fidelium suffragia postulanda in eorum Civitatibus, diœcesibus atque locis benigne recipiant & admittant, ac tibi in omnibus & singulis tibi per nos commissis consilio & auxilio assistant. Reliquis vero prædicatoribus tam secularibus, quam Ordinum quorumcumque Regularibus sub eadem pœna præcipimus & mandamus, quatenus te in quavis Civitate, castro vel loco hujusmodi Cruciatam prædicare volente, ab officio prædicationis pro ea die, & prout tibi rationabiliter visum fuerit, omnino desistant. Et insuper tibi quoscumque quæstuarios tam pro dicto sancti Antonii, quam pro aliis Monasteriis, hospitalibus atque locis quibuslibet quæstus facientes capiendi, seu capi, arrestari, carcerari & carceribus detineri faciendi, ac omnes & singulas pecuniarum summas, & alias res ab eis quæsitas ipsis auferendi, & in usus dictæ Cruciatæ applicandi & appropriandi, necnon omnia & singula circa hæc necessaria, seu quomodolibet opportuna faciendi, ac officialium secularium quorumcumque ad præmissa auxilium implorandi & invocandi; quibus nos, ut illud tibi præbeant & impendant, sub eadem excommunicationis pœna per hæc scripta districtius injungimus; contradictores quoque per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendi, plenam & liberam, tenore præsentium concedimus facultatem. Non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, & tam præmissis, quam quibusvis aliis tam per nos, quam per eosdem prædecessores nostros Monasterio sancti Antonii, hospitalibus, locis & Ordinibus prædictis, ac personis eorum super quæstus hujusmodi per eos & eorum quæstuarios ubilibet, etiam dicta non obstante Cruciata, faciendos forsan concessis privilegiis, indulgentiis & litteris generalibus, quorumcumque tenorum existant, quibus omnibus & eorum singulis, etiamsi de illis, & eorum singulis totis tenoribus de verbo ad verbum specialis & expressa mentio facienda foret, quoad hoc, illis alias in suos extra dictas provincias, ubi similis inhibitio facta non fuerit, & post tempus suspensionis hujusmodi, in suo robore permansuris, derogamus expresse, illaque pro suspensis haberi volumus, ac eorumdem Monasteriorum, hospitalium, locorum & Ordinum statutis & consuetudinibus, juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, contrariis quibuscumque, aut si aliquibus communiter vel divisim ab eadem sit Sede indultum, quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem. Nulli ergo &c. nostræ requisitionis, voluntatis, commissionis, mandati, monitionis &c. infringere. Si quis &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum anno &c. MCCCCLVII. XIV, *Kal. Januarii &c. anno* III.

Eidem.

Ex lib. Brevium fol. 100.

XXVIII. I*Ntelleximus quæ scripsisti ad dilectum filium Cosmam de Monte-Serrato, Datarium & Confessorem nostrum de negotiis Cruciatæ, pro quibus istuc te misimus. Diligentiam tuam super executione tibi commissorum plurimum in Domino commendamus, sperantes, quod quemadmodum cœpisti, ita diligenter perseverabis. Pecunias autem & omnia alia bona, ratione Cruciatæ ex decimis de eleemosynis collecta & colligenda, volumus, & ita tibi in virtute sanctæ obedientiæ, & sub excommunicationis pœna præcipimus & mandamus ut consignes & tradas thesaurario provinciæ nostræ Marchiæ Anconitanæ. De decima vero cleri, quam de consensu Legati nostri usque ad mensem Augusti prorogasti, placet nobis; volumus tamen quod interea*

terea tuis prædicationibus & adhortationibus studeas inducere populos & clerum ad exhibendum & contribuendum huic sancto & necessario operi nostro, quod universam Reipublicæ Christianæ utilitatem & defensionem concernit. Ceterum licet per bullam commissionis per nos tibi factæ, in executione commissorum certa tibi videatur esse servanda forma, ut in mittendis prædicatoribus, & aliis hominibus pro officio Cruciatæ deputandis, de consilio uniuscujusque Episcopi, & in deputatione capsæ in unaquaque Civitate, & multis aliis; tamen quia hæc pro conditione temporum executionem hujus sancti negotii possent retardare, ideo volumus & præsentium tenore tibi committimus, ut non obstantibus quibusvis clausulis in bulla nostra contentis de modo creandi & mittendi prædicatores, ac alia faciendi, possis ea & omnia alia aliter, & prout celerius ad Cruciatæ utilitatem tibi expediri posse videbuntur, tuam super eis conscientiam onerantes, exequi & expedire. Non obstantibus clausulis, sive aliis commissionibus tibi per bullas, aut oraculo vivæ vocis per nos, aut alia quavis auctoritate factis. Quod autem abs te maxime cupimus est, ut celeriter in hoc opere labores, & sæpe nobis significes, quid peractum fuerit, ut ex processu rerum & tuæ operationis, consolationem & auxilium suscipiamus. Scribimus fratri Joanni de Curte, ut te nullo modo impediat; curabis, ut breve ei præsentetur. Vale. Datum &c. XVI. *Junii* MCCCCLVII. *anno* III.

Eidem.

XXIX. I*Ntelleximus per litteras, quas huc scripsisti, quæ in facto Cruciatæ hactenus per te acta fuerunt, quemadmodum pecunias illas ex Cruciata collectas, thesaurario nostræ provinciæ consignasti: Ex qua re te plurimum in Domino commendamus. Quod autem murmuretur, quod ipsæ pecuniæ thesaurario assignentur, potestis & huic rei per prudentiam vestram occurrere, ne in vulgum exeat, quo mittantur pecuniæ, quamquam scit mundus totus, quemadmodum omnem thesaurum nostrum pro defensione & exaltatione fidei Catholicæ exposuimus & exponimus, & exponere animus est. De Fratribus sancti Chrysogoni respondemus nos eis concessisse, ut per personas idoneas quæstam suam faciant. De resistentia Episcopi Pensauri, & fratris Joannis de Curte murmuratione, miramur, quod idem Joannes bullas contra officium Cruciatæ legeret, quoniam nullas a nobis impetravit, tamen scribimus eis, quod nullo modo officium tuum impediant, sed adjuvent & faveant, alioquin sentient quantum periculi sit mandatis Apostolicis contradicere. Agas igitur diligenter officium tuum, nec cures de verbis malignantium; observes tenorem bullarum Apostolicarum Cruciatæ, & ita exhorteris & moneas subcollectores tuos, ut potius humanitate & ingenio officium exerceant, quam violenter; exponant populis necessitatem reipublicæ religionis Christianæ, & periculum fidei nostræ, cui nisi cum auxilio Christianorum succurramus, necesse erit, ut classis nostra Orientalis, ex qua quamplurimæ Christianis utilitates in dies proveniunt, & quotidie plura commoda provenient, destituatur: quod absque magna nominis Christiani labe fieri non poterit, nec hoc pati possemus, quamdiu vita nobis superstes fuerit, imo ad extremum usque diem honori nominis Christiani providere curabimus. Datum &c.* XXIV. *Septembris* MCCCCLVII. *anno* III. *Ibid. fol.* 125.

Eidem.

XXX. E*X litteris, quas proxime ad dilectum filium Cosmam de Monteferrato, Datarium & Confessorem nostrum scripsisti, intelleximus* *Ibid. fol.* 112.

mus quanta sit industria & solertia tua in exequendis omnibus, quæ usui sunt huic divino operi sanctæ Cruciatæ; ex quo tuam ferventem devotionem plurimum in eo commendamus, qui pro temporaneis & brevibus laboribus, quos sustines, præmium vitæ æternæ tibi dabit. Et quia perseverantia complet opus, insiste & incumbe omni studio & actione, ut quemadmodum polliceris, fructum, quem speramus, ex illa nostra provincia sentiamus. Pecunias vero, quas hactenus tam ex decimis, quam eleemosynis collegisti, dilecto filio thesaurario ipsius nostræ provinciæ Marchiæ Anconitanæ consignes, prout alias tibi scripsimus. In exigendis decimis adhibe optimam curam; facultatem habes cogendi renitentes. Itaque viriliter age, ut decimæ ipsæ ubique colligantur. Insuper ut possis officium tuum exercere, tenore præsentium tibi concedimus facultatem, ut ex testamentis Christifidelium relicta & legata incerta pro male ablatis incertis, pro ipsa Cruciata exigere possis, accedente ad id hæredum, vel fidei commissorum voluntate, qui si relicta hujusmodi erogare voluerint pro Cruciata, ea Ordinariis minime solvere teneantur. Ceterum intelleximus, quæ scripsisti super Castris nostris Belfortis, & Caldarolæ, Camerin. diœcesis, quæ alias dilectorum filiorum Vicariorum ipsius nostræ civitatis Camerini fuisse dicuntur, & nunc ipsi Vicarii ea rehabere a nobis cuperent cum certa solutione, de qua ad dictum Datarium & Confessorem nostrum scripsisti. Super qua re habebimus opportunam rationem & deliberationem, ipsisque Vicariis nostris, quantum cum Deo poterimus, conabimur complacere. Ad dilectum filium Fridericum Comitem, & Civitatis nostræ Urbini etiam Vicarium, scribimus satis ardenter, ut permittat Cruciatam sine aliquo impedimento in locis & terris jurisdictionis suæ publicari, & credimus quod ita fiet. Reliquum est, ut tu viriliter, mature, & cum omni diligentia & studio hoc laudabile opus prosequaris; Nos de profectibus, quos feceris, & successibus operum tuorum continue facias certiores. Datum &c. XXVI. *Julii* MCCCCLVII. *&c. anno* III.

EIDEM.

Ibid. fol. 117. XXXI. *IN dies videmus majora experimenta prudentiæ & solertiæ tuæ, & clarius perspicimus optimum animum, quem geris in hoc divino opere Cruciatæ, quam nobis tantopere esse cordi dignostis. Vidimus litteras, quas ad dilectos filios Datarium & Secretarium nostros prudentissime scripsisti, tuamque diligentiam & circumspectionem plurimum in Domino commendamus. Bene enim & sapienter fecisti refellere insolentiam cleri illius nostræ Civitatis Anconæ, & non admittere frivolam eorum appellationem super decimis, quas solvere subterfugiunt; quia intentionis nostræ est, & sic tibi stricte harum serie mandamus, ut tam in dicta Civitate, quam in tota reliqua provincia decimæ exigantur, & ita fac, opportunis remediis & censuris compellendo renitentes; nec ullo modo credas allegationibus eorum, qui contendunt, nos aliis clericis decimas remisisse; nam nequaquam id verum est. Utinam res fidei Christianæ eum in locum adductæ essent, ut non esset opus solutione decimarum! Sed quoniam imprisiam hanc ita complexi sumus, ut nisi recuperata Constantinopoli, & oppressis infidelibus dimissuri numquam sumus, quod divino numine a certo nos assecuturos arbitramur, quomodo decimas remittere possumus, cum pro sustinenda mole tot impensarum fortificandæ & augendæ classis nostræ, ad quod omni conatu laboramus, intolerabilibus pene sumptibus gravati simus? Quare ad exactionem decimarum hujusmodi omni cura & studio incumbe, appellationibus & tergiversationibus recusantium pe-*

penitus rejectis & annullatis, quas etiam nos harum serie inutiles & inanes esse decernimus. Datum &c. ultima Augusti MCCCCLVII. *&c. anno* III.

EIDEM.

XXXII. *QUamquam scimus, te pro tua singulari devotione singularem adhibere diligentiam, ut pecunias, res & bona per te, & substitutos tuos ratione decimæ & Cruciatæ collectas, tradas & consignes thesaurario nostro Marchiæ, quemadmodum tibi per breve nostrum mandavimus, ut classi nostræ per viam ipsam Anconæ subventionem opportunam facere valeamus; tamen quia id magnopere quam citissime fieri optamus, te hortamur, ut id omni cura, studio & diligentia facias, prout latius etiam tibi dicet dilectus filius Ch. Vila familiaris noster, & dictæ classis scriba rationis, quem hac pro re istuc mittimus, cui tamquam nobis fidem habebis. Datum &c.* XXVIII. *Aprilis* MCCCCLVIII. *anno* IV. Ibid. fol. 161.

EIDEM.

XXXIII. *CUm hactenus officium hujus sanctæ Cruciatæ per nos tibi commissum in nostris Marchiæ Anconitanæ, & Massæ Trebariæ provinciis diligenter & integerrime exercueris, & pro tua prudentia & fide fructus uberrimos huic pio & necessario operi reportaveris, nunc autem demandato tibi munere pene perfecto, cupias ad solitudinem, & ad proprium ovile reverti, ibique secundum tui Ordinis instituta, ac animi tui votum in quiete & pace Altissimo famulari, supplicasti nobis humiliter, ut huic honesto desiderio tuo satisfacere, de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur licet personam tuam circa dicti officii administrationem re ipsa valde utilem & idoneam fuisse & esse cognoverimus ob circumspectionem, integritatem, religionem & fidem, aliasque complures egregias dotes, quibus eam Altissimus insignivit, adeo ut illa non sine magno incommodo in hoc negotio, quod nobis maximum est, carere possimus; tamen ad tuum laudabile propositum attendentes, tuisque in hac parte supplicationibus inclinati, te a dicto officio ejusque exercitio, tenore præsentium absolvimus, eximimus, ac penitus liberamus, tibique ad Conventum tuum redeundi, & alia faciendi secundum regulam Ordinis tui, plenam & liberam, auctoritate Apostolica concedimus facultatem. Habentes nihilominus grata, rata & firma omnia & singula per te usque in præsentem diem in dicto officio gesta, cum sciamus ea bene, fideliter & diligenter gesta, quæ omnia auctoritate prædicta, & ex certa nostra scientia approbamus, confirmamus & ratificamus, nullamque tibi illarum occasione a quovis quavis auctoritate molestiam fieri posse per præsentes decernimus & declaramus. Et insuper de omnibus, quæ ad manus tuas dicti officii occasione pervenerunt, tibi plenam & liberam finem & quitantiam facimus, scientes ea omnia secundum jussum & voluntatem nostram distributa fuisse. Datum &c.* MCCCCLVIII. *&c. anno* IV. Ibid. fol. 177.

XXXIV. Anno præterito diximus huic etiam muneri Nuncii & Collectoris destinatum fratrem Angelum de Bolsena in provinciæ Patrimonii beati Petri locis variis & Civitatibus. Hoc anno comperio egregie suo functum munere, magnopere a Pontifice fuisse commendatum, eique datam curam perferendi classi maritimæ ad partesOrientales necessarium subsidium, & demum honorifice absolutum a reddendis rationibus dati aut accepti. Frater Angelus a Bolsena gravi destinatur muneri in Orientem.

Dilecto filio fratri Angelo de Bolsena, Ordinis Fratrum Minorum &c.

Ex lib. Brevium fol. 64.

ATtendentes magnos & diuturnos labores tuos, cum diligentia, integritate & fidelitate proximis temporibus adhibitos in perquirendis secundum Cruciatæ per nos datæ tenorem subsidiis populo, & fidei Christianæ adversus impios fidei Christianæ hostes Turcos, dignum censemus & multorum saluti animarum profuturum, ut tuæ devotioni facultatem concedamus, per quam Christifidelibus spirituali indigentibus patrocinio te possis reddere gratiosum. Itaque tibi, quamdiu de nostro processerit beneplacito voluntatis, & in quocumque loco te esse contigerit, absolvendi quoscumque in foro conscientiæ dumtaxat, de omnibus casibus Diœcesanis reservatis facultatem, auctoritate Apostolica, tenore præsentium elargimur. Datum &c. die XIII. *Februari* MCCCCLVII. *&c. anno* II.

EIDEM.

Ibid. fol. 78.

XXXV. *DEvotionem & diligentiam tuam plurimum in Domino commendamus. Scivimus etiam subsidia, quæ ad classem nostram misisti, & quoniam magna instat & urget necessitas, ut eidem classi nostræ pro defensione fidei Orthodoxæ apud partes Orientales contra perfidos & impiissimos Turcos, Crucis & Christiani nominis inimicos acerrimos existenti, & pugnanti succurramus, & subsidia nostra mittamus, nostræque facultates ad sustinendas hujusmodi graves impensas non sufficiant, & apud te nonnullas pecunias, res & bona, per te, ratione Cruciatæ, cum multa cura & diligentia, ob quam plurimum te commendamus, collecta esse sciamus, minimeque dubitemus, te in prosecutione negotiorum Cruciatæ ardentissimum esse; volumus, & præsentium tenore, in virtute sanctæ obedientiæ mandamus, quatenus dictas pecunias, res & bona, & quidquid ex Cruciata habes, & habere potes, tu, de cujus fide & devotione plurimum in Domino confidimus, ad dictam classem nostram deferas in galeatia, quam istuc misimus pro onerando frumento, & nonnullis aliis victualium provisionibus, ut inde recta via ad dictam Classem nostram naviget. Quod si, ut permaxime cupimus, in dicta galeatia ire non posses, volumus, & ita tibi in virtute sanctæ obedientiæ, & sub excommunicationis pœna mandamus, ut dicta bona des, & cum effectu assignes dilecto filio Joanni Pons scutifero, & familiari nostro, vel alii, cui tibi videbitur; quem Joannem in dicta galeatia & nonnullis aliis fecimus Commissarium nostrum generalem. Non obstantibus quibusvis brevibus vel mandatis a nobis in contrarium emanatis. Datum &c. ultima Martii* MCCCCLVII. *anno* II.

EIDEM.

Ibid. fol. 110.

XXXVI. *EX relatione tam gentium Cameræ Apostolicæ, quam plurium aliarum manifeste didicimus, te in negotio collectæ decimarum & oblationum, pro hoc sancto Cruciatæ opere dudum per nos tibi injuncto, laudabiliter versatum esse, omniaque & singula, quæ a nobis in commissis habueras, debitæ executioni mandasse, ita ut munus tuum perfecte impleveris, ut nostra hæc sancta contra Turcos expeditio satis validum subsidium fuerit exinde consecuta. In qua re diligentiam & fidelem operam tuam merito in Domino commendantes, tibi veluti cooperatori nostro in vinea Domini Sabaoth pro hujusmodi tuis bonis operibus gratias referimus per præsentes. Datum &c. die* XIII. *Julii* MCCCCLVII. *anno* III.

Ei-

EIDEM.

XXXVII. *ETsi omnium bonorum operum præmia in cælis sint appetenda, digne tamen fideliter operanti etiam in terris apud homines condigna laus, & claritas bonæ famæ impenditur, quæ virtutem sequitur, velut umbra corpus. Igitur exemplo illius, qui Sanctos suos in cælis & in terris efficit gloriosos, volentes tibi pro meritis in Domino providere, ne quid fraudis aut mendacii de te a quocumque hominum valeat opinari; attendentes magnos & diuturnos labores tuos cum diligentia, fidelitate & integritate, proximis temporibus adhibitos, & quos adhibere non desinis in perquirendis, secundum Cruciatæ per nos datæ tenorem, subsidiis populo & fidei Christianæ adversus impios hostes ejusdem fidei, tenore præsentium attestamur, multa & maxima generaliter & specialiter in foro conscientiæ per nos tibi fuisse concessa vivæ vocis oraculo, quæ etiam de novo concedimus, & quoad vixeris, & ubique ad beneplacitum Sedis Apostolicæ confirmamus etiam per præsentes, una cum omnibus per te gestis, indultis & operatis bona fide, & in posterum operandis atque gerendis dumtaxat in foro conscientiæ; & in his omnibus & aliis negotiis Cruciatæ volumus & mandamus, tibi ab universis & singulis fidem indubiam adhiberi, & nihil falsum aut indignum ex te a quoquam volumus suspicari vel judicari, sub pæna indignationis nostræ & Apostolicæ Sedis, cujus commissa & mandata peragis viriliter cum multarum animarum salute. Adjicientes insuper, ut quoties tibi fuerit opportunum, confessor, quem duxeris eligendum, te absolvere valeat eadem auctoritate, qua tu alios absolvere vales, & durante tibi officio Cruciatæ Fratres Ordinis tui, & præsertim Observantiæ regularis, in iis quæ ad dictum officium & Guardianatum tuum spectare videntur, in omnibus obedire teneantur sub excommunicationis pæna latæ sententiæ, sicut etiam ab omnibus tam Clericis quam laicis in ipso officio tibi volumus obediri. Volumus & præsentium tibi tenore præcipimus & mandamus, quatenus omnes pecunias, & alia bona per te collecta & deposita ac colligenda ubique, dilecto filio Joanni Montpaller Commissario nostro specialiter deputato, visis præsentibus, quantocyus facias assignari. Datum &c. die XX. Augusti MCCCCLVII. &c. anno III.* Ibid. fol. 114.

EIDEM.

XXXVIII. *EXperientia ipsa teste cognovimus, quanta sollicitudine & prudentia officium sanctissimæ Cruciatæ per nos tibi commissum tam in nostra provincia Patrimonii, quam etiam in aliis Civitatibus, terris, castris & locis hactenus exercueris, quantaque integritate & fide mandatorum nostrorum tam per litteras & brevia nostra, quam etiam vivæ vocis oraculo tibi factorum, fines & formam servaveris, cum in exigendis decimis per nos impositis, & aliis fidelium oblationibus, tum etiam in illis distribuendis, & secundum voluntatem nostram dispensandis. Quare integritatem, devotionem & obedientiam, aliasque complures egregias virtutes, quibus personam tuam Altissimus insignivit, plurimum in Domino commendantes, ac de omnibus & singulis per te circa dictas commissiones nostras, & negotium dictæ Cruciatæ hactenus administratis, factis & gestis, tam in colligendis & exigendis, quam in administrandis & dispensandis pecuniis, bonis & rebus aliis, quæ ratione tui officii ad tuas manus quomodolibet pervenerunt, plenam ac indubitatam notitiam & cognitionem habentes; scientesque in præmissis omnimodam voluntatem nostram perfecte implevisse, necnon ea omnia auctoritate Apostolica approbantes, confirmantes & ratificantes, tibi* Ibid. fol. 177.

au-

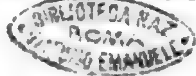

auctoritate prædicta, & ex certa scientia de dictis pecuniis, bonis & rebus per te hactenus receptis, administratis & dispensatis, & præsertim in subsidium Generalis Capituli Ordinis tui nuper in hac Alma Urbe celebrati; vel alias quomodocumque, & in quamcumque causam, tenore præsentium liberamus, & generalem finem, remissionem, absolutionem & quietationem facimus, teque a prædictis, ac quacumque alia reddenda ratione absolvimus, liberamus & quietamus, teque plene absolutum, quietatum & liberum declaramus, ac fore Nobis per te de omnibus prædictis plene & integre satisfactum, omniaque prædicta secundum voluntatem & mandatum nostrum dispensata & distributa fuisse. Mandantes nihilominus omnibus & singulis officialibus Cameræ nostræ Apostolicæ, & aliis quibuscumque tam præsentibus, quam futuris, ne tibi ullo unquam tempore aliquam molestiam vel jacturam, præmissorum occasione inferre præsumant, sed hanc nostram quietationem in omnibus & per omnia observent, & ab aliis faciant inviolabiliter observari. Datum &c. die XXVIII. *Junii* MCCCCLVIII. *anno* IV.

Cherubinus de Spoleto Cruciatæ cooperatur. *Tom. 12. anno 1455. n. 76. An. 1484.*

XXXIX. Antonio de Montefalcone in Ducatu Spoletano, variisque Episcopatibus, uti diximus, Nuncio designato Pontifex adjunxit cooperarium Cherubinum de Spoleto, hominem probum & doctum, de quo diffusius alias dicemus. Suæ Nunciaturæ profero documenta.

Dilecto filio Cherubino de Spoleto, Ordinis Minorum &c.

Ex lib. Brevium fol. 90.

Quia fecimus commissionem de prædicanda sanctissima Cruciata, ac recolligendis decimis in Ducatu Spoletano, & aliis terris, ut in litteris nostris continetur, dilecto filio Antonio de Montefalcone, Ordinis Minorum professori, & cum ipse tali materiæ plene vacare nequeat, volumus & ordinamus per præsentes, ut tu juxta gratiam tibi a Domino concessam, in dicta commissione te exerceas, adhibeas omnem auctoritatem & facultatem dicto fratri Antonio in litteris nostris eidem concessam, adjicientes quod omnes tam prælati, quam subditi, tam Ecclesiastici, quam seculares tibi in omnibus deferant in dicta materia, prout ipsi fratri Antonio, & si litteræ ipsæ exhibitæ tibi & personæ tuæ essent directæ. Datum Romæ apud sanctum Petrum die XII. *Maii* MCCCCLVII. *&c. anno* III.

Dilectis filiis fratri Antonio de Montefalcone, & fratri Cherubino de Spoleto, vel alteri eorum, Ordinis Minorum &c.

Ibidem.

XL. *Quoniam per nos vobis commissa est exactio decimarum, & prædicatio sanctissimæ Cruciatæ in territorio illo nostro Ducatus Spoletani, & in aliquibus aliis terris, prout in litteris nostris clare manifestatur, vobis exhibitis; ut melius ac facilius omnia per vos fiant, volumus ac per præsentes mandamus, ut omnes tam Prælati, quam subditi, tam Ecclesiastici, quam seculares, per vos nominandi seu requirendi, nominationi vestræ assentiant ac faveant in omnibus, prout ipsius sanctissimæ Cruciatæ materia vobis exigere videbitur. Mandantes omnibus Episcopis & eorum Vicariis, seu vices gerentibus, ut ad omnem vestram, ac commissariorum vestrorum requisitionem, ab omnibus sibi subditis teneantur & debeant sollicite exigere, & integraliter solvi facere omnem decimam ab eisdem juxta tenorem dictæ commissionis vobis factæ, compescendo etiam ipsos subditos, si opportunum ipsis Episcopis, & aliis vices gerentibus videbitur, per censuram Ecclesiasticam, vel alias pœnas, facta tamen solutione in manu depositariorum,* juxta

juxta formam in litteris nostris ordinatam. Quod ut melius per vos fiat, declaramus ac volumus, quod per vos cum plena auctoritate alii in locum vestrum ubilibet deputari possint, prout melius vobis videbitur. Datum ut supra.

Dilecto filio Cherubino de Spoleto &c.

XLI. *Accepimus litteras tuas Perusii datas, per quas intelleximus progressum & diligentiam per te adhibitam circa negotia sanctissimæ Cruciatæ. Exinde devotionem & diligentiam tuam plurimum in Domino commendamus, exhortantes ut quemadmodum cœpisti, ita fideliter & mature prosequi velis, nec te pigeat subire labores & clamores pro tam sancto opere. Placet nobis valde, quod tuis prædicationibus induxeris populos ad solvendam decimam, & contribuendam huic sancto operi, quod defensionem, exaltationem & augmentum fidei Catholicæ concernit. Mercedem autem laborum tuorum, ubi nos persolvere non possumus, persolvet ille summus Deus, qui nullum bonum opus irremuneratum esse finit, & ad cujus laudem hæc tam sancta res suscipitur. Si qui autem detrahunt aut calumniantur tibi carpentes benefacta tua, eos parvi facias, & cogitatum in Domino jacta, qui te enutriet. Ceterum quia petis a nobis declarari tibi, an ab hospitalitatibus & fraternitatibus decimam exigere debeas, declaramus tibi per præsentes, nostræ voluntatis & intentionis existere, quod decima exigatur ab hospitalibus & fraternitatibus, & omnibus aliis piis & sacris locis, quocumque nomine appellentur, & nullum excipias, quoniam hæc res concernit universum genus Christianorum. Accelera ut fructum aliquem ex partibus illis, & ex operibus tuis sentiamus. Datum &c. IV. Julii MCCCCLVII. &c.* Ibid. fol. 107.

XLII. Alphonsum de Palenzuela in Hispaniam Calixtus amandavit tum pro subsidio colligendo, tum pro rebus magni ponderis cum Henrico Castellæ & Legionis Rege tractandis. Vir doctus & magnæ inter Hispanos æstimationis, hoc accepit suæ potestatis testimonium. Alphonsus de Palenzuela destinatur ad Regem Castellæ.

Dilecto filio Alphonso de Palenzuela, Ordinis Fratrum Minorum &c.

Cum personam tuam, quam multiplicum virtutum meritis Altissimus decoravit, pro plurimis arduis negotiis pertractandis, Nos & Sedem Apostolicam concernentibus, præsentibus & futuris, utilem ac commodam & pernecessariam cognoscamus, & præsertim cum pro facto subsidii colligendi in regnis & dominiis carissimi in Christo filii nostri Henrici Castellæ & Legionis Regis illustris, & aliis in Hispaniæ magnis peragendis negotiis, nostrum & dictæ Sedis Nuncium ad præsens, Deo auctore, destinamus & transmittimus, volentes ut tanto efficacius illis intendere valeas, quanto ab omnibus obstaculis & impedimentis liberior fueris, ac cupientes eamdem tuam honorare personam, te ac socium ejusdem Ordinis, quem toties quoties elegeris, in nostros & Apostolicæ Sedis speciales & immediatos filios, et sub singulari nostra protectione recipimus, teque nostrum et Sedis ejusdem Capellanum facimus et constituimus, & tenore præsentium ordinamus, & in talem harum serie recipimus. Volentes insuper, ut omnibus et singulis exemptionibus, privilegiis &c. ceteris capellanis nostris &c. in genere vel in specie &c. uti et gaudere possis et valeas. Et nihilominus ut quo volueris ire et peregrinari, necnon in Romana Curia vel extra eam, etiam in Curiis quorumcumque Regum et Principum, Prælatorum, vel dominorum, quam vel quas elegeris, aut in quibusvis Civitatibus, castris & locis ad tuæ voluntatis libitum commorari, manere Ex lib. 1. officiorum. fol. 145.

vel habitare, quando, quoties, & quanto tempore tibi placuerit, etiam extra Monasteriorum ejusdem Ordinis septa, sine Generalis aut Provincialis Ministrorum seu Custodis, aut alterius cujusvis Prælati Ordinis licentia, quam minime petere nec requirere tenearis, tibi auctoritate Apostolica, ex nostra certa scientia concedimus & indulgemus: Inhibentes sub excommunicationis latæ sententiæ pœna omnibus & singulis Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, & aliis Ecclesiasticis Prælatis, necnon Ducibus, Comitibus, Baronibus, Militibus, & militaribus, ac aliis quibusvis laicis, ac etiam omnibus & singulis Generalibus Ministris, Provincialibus, Custodibus, & quibusvis aliis Prælatis Ordinis prædicti, ne te ac socium prædictum ad manendum intra Monesterii alicujus limites quovis modo cogant, arctent, aut alias quovis quæsito colore compellant; nec te super quibusvis causis temporalibus, necnon criminibus & delictis, quantumcumque gravibus & enormibus, per te forsan commissis aut committendis, aut alia quavis causa, directe vel indirecte citare, monere, accusare, aut judicare audeant, a quorum omnimoda jurisdictione plenarie, eadem scientia & auctoritate eximimus & liberamus. Non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, necnon ejusdem Ordinis stabilimentis &c. Nulli ergo &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum anno &c. MCCCCLVI. *x. Kal. Martii &c. anno* II.

Fr. Laurentius Panormitanus subsidium fert classi Pontificiæ.

XLIII. Laurentium Panormitanum narravimus anno præcedenti in Siciliam amandatum, hoc anno ejus virtuti & animo virili confisus Pontifex his litteris commendat, ut paratis aliquot triremibus, aliisve navigiis incrementum ferat & subsidium classi Pontificiæ.

Dilecto filio fratri Laurentio de Panormo, Ordinis Minorum &c.

Ex l. Brevium fol. 75.

Nuper te cum litteris Apostolicis ad partes Siciliæ ultra Farum destinavimus, ut populos a via Dei devios ad lamenta pœnitentiæ revocares, & suis eleemosynis Christianum populum tam per mare, quam per terram juvarent, &, ut intelleximus, fideliter & sollicite hæc omnia peregisti. Idcirco volumus, & expresse committimus discretioni tuæ, quatenus armare possis unam galeram, vel unum balanerium aut plures, prout Deus concedet tibi suam gratiam, ex eleemosynis per te acquisitis aut acquirendis, & ire versus Orientem, & accedens te armatæ nostræ, & dilecto filio Legato Apostolico ibidem contra inimicos Christi infideles viriliter præliari. Contradictores & rebelles per censuras &c. In contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque. Datum &c. XXVI. *Martii* MCCCCLVII. *anno* II.

Eidem.

Ibid. fol. 78.

XLIV. *Quoniam magna instat & urget necessitas &c. Numerus galearum, fustarum, & navigiorum præfatæ nostræ classis in præsentiarum satis magnus est, & adeo ut nostræ facultates ad eas sustentandum, ut decet, non sufficiant, & ea pro re auxilia undique petere non cessamus. Facias igitur ut te de prompta obedientia & devotione commendare valeamus. Hoc dicimus, quia si commode fieri posset & sine nota, est melius sustinere galeas & fustas jam factas, quam de novo emere seu fabricare, uti scripsisti te velle facere. Datum &c.* XXII. *Aprilis* MCCCCLVII.

Fr. Nicolaus a Sibinico excitavit Regem Bosnæ contra Turcam.

XLV. Miserat anno superiori Pontifex fratrem Nicolaum de Sibinico ad Stephanum Thomæ, Bosnæ Regem, ut ad auxiliare bellum contra Turcas hortaretur. Hoc anno a sua legatione reversus litteras Regis dedit Pontifi-

tifici, quibus se ad arma paratum rescribebat. Gratulaturus pio proposito, animumque firmaturus Calixtus hoc ei misit diploma.

Carissimo filio nostro Stephano Bosnæ Regi illustri &c.

Rediit ad nos dilectus filius frater Nicolaus de Sibinico, Ordinis Minorum, quem superiori anno ad partes illas pro certis negotiis nostris miseramus, & litteras tuas nobis reddidit, per quas, & ipso etiam plenius referente, plane intelleximus sanctum, pium & devotum propositum tuum, quod habere videris pro sancta fide Catholica ad procedendum adversus Turcorum impetus, eamdem fidem supprimere satagentes. Certe Celsitudini Regiæ conveniens, & dignum Principe Catholico propositum obtines, & illam tuam laudabilem voluntatem, divinum animum, commendabilemque intentionem miris laudibus approbamus, laudamus & commendamus, exhortantes Serenitatem tuam ut in tam laudabili, pio & sancto proposito perseverare velis, & quemadmodum intendere videris, ad perditionem & persecutionem perditissimorum hostium vivificæ Crucis, regnum istud tuum totis viribus convertere adnitaris, ad quam rem etsi satis intelligamus te inclinatum pro tua in Deum pietate, & bonitate Regia, reducimus tamen ad memoriam, quod in nulla re clariorem famam, aut magis celebre nomen vendicare tibi poteris, quam pro fide Christi adversus hostes viriliter pugnare, & pro exaltatione fidei Orthodoxæ facultates tuas exponere. De cruce autem, auxilio, ac vexillo Cruciatæ a nobis tibi dando, volumus, quod cum dilecto filio nostro Joanne, tituli sancti Angeli Diacono Cardinali, Apostolicæ Sedis Legato colloquaris; eidem enim scribimus, ut Celsitudini tuæ ea auctoritate nostra concedat, quæ & honorem nostrum concernunt, dignitati tuæ conveniunt, & toti patriæ istius tui regni conducant. De omnibus igitur cum circumspectione sua communicabis, eam enim ita providam, prudentem & circumspectam cognoscimus, ut ea, quæ a nobis petis, facile concessurum tibi minime diffidamus. Scribimus etiam ei nonnulla Celsitudini tuæ nostra parte referenda, super quibus eidem tamquam personæ nostræ plenam fidem adhibebit tua Serenitas. Datum die XIII. *Aprilis* MCCCCLVII. Ex l. Brevium fol. 87.

XLVI. Ad hunc Regem miserat Pontifex Junium de Gradis Militem Ragusinum, quædam negotia Sedis Apostolicæ tractaturum. Incidit in potentem quemdam Regis subditum, qui rebus omnibus spoliatum conjecit in vincula. Scribit Pontifex Philippo Ragusino, Bosnensium Fratrum Vicario, eoque absente, Nicolao Apulo, ut liberari restitutis ablatis solerter procurent. Vicarius Bosnæ liberat missum Apostolicum.

Dilecto filio fratri Philippo de Ragusio, Ordinis Minorum in Regno Bosnæ Vicario, ac in ejus absentia fratri Nicolao de Apulia.

Quoniam intelleximus, dilectum filium Junium de Gradis, Militem Ragusinum, cui nonnulla negotia nostra, Sedis Apostolicæ & fidei Christianæ tractanda commiseramus, a quodam Turcone Stancith subdito carissimi in Christo filii nostri Regis Bosnæ captivatum, ac spoliatum esse, & in vinculis cum maxima miseria & crudelitate detineri, tenore præsentium devotioni tuæ, de cujus prudentia & industria plurimum confidimus, in virtute sanctæ obedientiæ committimus & mandamus, ut receptis præsentibus, si commode poteris facere, te personaliter conferas ad dictum Turconem, & ubicumque fuerit, eidem nomine nostro, & auctoritate Apostolica sub sententiis, Ibid. fol. 86.

censuris & pœnis Ecclesiasticis, de quibus tibi videbitur, injungas & mandes, ut dictum Junium liberet & relaxet, & omnia sibi ablata integre, & sine diminutione restituat. Ita igitur circa relaxationem prædicti Junii diligenter & sollicite te habeas, & ita hanc nostram commissionem exequi studeas, ut apud nos merito venias commendandus. Datum XXI. *Aprilis* MCCCCLVII. *&c. anno* III.

Tomo 11. anno 1456. n.127. Fr. Ludovicus Bononien. remittitur in Æthiopiam.

XLVII. Ludovicum Bononiensem a legatione Æthiopica, Persica, Tartarica hoc anno, uti præcedenti insinuavimus, reversum iterum ad partes Æthiopiæ, ad quas prius non poterat penetrare, remisit, ut Constantinum Regem contra Turcas concitaret. Multa per illas regiones a se perlustratas laudabiliter fecisse narrat Pontifex, eique varia confert privilegia, & Bartholomæum Fulginatem a Ludovico commendatum, multis annis in Oriente hærentem, multis gratiis ad sacros labores cohonestat.

Dilecto filio Ludovico de Bononia, fratri Ordinis beati Francisci de Observantia regulari, Nuncio nostro.

Ex lib. 15. Bullar. de Curia. fol.122.

E*Xigit fervor devotionis tuæ, in rebus honorem Dei, & fidei Christianæ amplitudinem concernentibus, certo experimento comprobatus, ut majora quæcumque absque aliqua hæsitatione aut diffidentia committere audeamus, & gratias quascumque ad ea pro viribus exequenda necessarias liberaliter concedamus. Cum itaque tu anno nunc secundo ad partes Orientales a nobis missus, ut si quo fieri posset modo, ad carissimum in Christo filium nostrum Constantinum Zara-Jacob regni Æthiopiæ Regem illustrem, Christianum accederes, auxilia ab eo & favores contra barbaros & infideles spurcissimos Mahumetanos impetrares, etsi absque culpa tua ad dictum Regem pervenire non potuisti, ad propinqua tamen Persarum, & alia Regna accesseris, multosque illorum Reges, Principes & populos Christianos, gratissimas nobis, & sicut in Deo confidimus, utilissimas nomini Christiano feceris relationes, perlatis etiam ad nos nonnullorum ex dictis Principibus litteris plurimi faciendis, & demum octo religiosos Æthiopes in Ægypti regione repertos, cupientes ad Sedem Apostolicam, invisendaque Apostolorum limina venire, tecum duxeris, qui a nobis honore affecti tecum redire, & te ad supradictum Regem Constantinum ducere contententur, atque promittunt. Nos attenta utilitate maxima, quam tuus hujusmodi accessus non solum apud prædictum Regem Æthiopum, sed apud diversos Principes & populos aliarum provinciarum & regionum, quas eundo & redeundo peragrabis, concedente Domino, facere poteris, devotioni tuæ omnes & singulas gratias, commissiones & facultates tibi alias per nos concessas, & quibus in prima peregrinatione prædicta es usus, tenore præsentium, auctoritate Apostolica confirmamus. Insuper volentes, ut litteras nostras Cruciatæ tecum deferens, eis in omnibus & per omnia ubique in partibus fidelium & infidelium, & pariter gratiis omnibus & singulis per nos concessis Fratribus tui Ordinis apud Hierusalem & Montem Syon habitantibus, cum tuis sociis Fratribus tui Ordinis uti possis & valeas. Et ut tanta, tamque varia & periculosa itinera peragere, & factas tibi commissiones commodius implere & exequi valeas, quo majorem & meliorem tuorum societatem habebis, eidem devotioni tuæ, ut Fratribus tui Ordinis ubique in Italia & extra repertis præcipere etiam nostro nomine possis, ut pro tuo auxilio in prædictis, ea faciant & operentur, quæ tu eis duxeris ordinanda, quodque omnes cupientes & petentes, Ordinis tui habitu in partibus Orientalibus, ad quas te confers, possis induere, & loca etiam dicti Ordinis*

tui

tui in dictis partibus, & præsertim in Indiæ & Æthiopiæ terris, capere, ædificare, & Fratribus necessariis fulcire valeas pariter tenore & auctoritate prædictis concedimus potestatem: Declaramusque, ac præsenti tenore mandamus hujusmodi litteras firmas & validas esse, nisi per similes litteras Apostolicas cum præsentium insertione revocentur. Unde omnes & singulos, quacumque præfulgeant dignitate, & cujuscumque conditionis in partibus Orientalibus sæpe dictis existant, qui (quod absit) tibi in executione præmissorum contradixerit, nisi postquam a te de abstinendo monitus fuerit, desistat, excommunicationem ipso facto incurrere declaramus. Quocirca omnes & singulos Reges, Principes & populos, ad quorum loca te pervenire contigerit, in Domino Jesu Christo hortamur, requirimus & precamur, ut tam in eundo & redeundo, quam in exequendo prædicta, favoribus semper opportunis tibi & tuis sociis assistant, benedictionem inde Omnipotentis Dei & nostram, ac gratiam & benevolentiam pro munere habituri. Datum Romæ apud sanctum Petrum anno &c. MCCCCLVII. III. *Kalend. Januarii &c. anno* III.

Dilectis filiis Populis, & Universitatibus Christianorum, qui franchi *appellantur, in regnis Persiæ & Giorgianiæ constitutis.*

XLVIII. R*Eversus ad nos dilectus filius Ludovicus de Bononia, frater Ordinis beati Francisci, Nuncius noster, qui apud vos anno præterito fuit, nobis retulit vos populos numero multos, fidem Christianam Catholice tenentes, Sedi Apostolicæ, cujus locum, licet immeriti, tenemus, devotissimos esse, & fidei Catholicæ ritus tenere & observare, quos Fratres prædicti Ordinis dudum edocuerunt, adeo ut a traditionibus & institutis Romanæ Ecclesiæ nullatenus devietis. Quæ quidem audita nobis summe placuerunt, & Deum benediximus, qui vobis dedit, ut in tanta barbarorum infidelium, a quibus undique circumvallati estis, multitudine viam veritatis & salutis æternæ & acceperitis, & constanter retineatis. Unum vero a vobis desiderari dixit idem Nuncius noster, in quo vobis duximus complacendum, ut quempiam ex nostris, vel vestris virum probum, & institutis, ritibus moribusque Christianis bene instructum, in vestrum omnium caput, & directorem eligere possitis, cujus electionem a vobis factam, cum nobis præsentabitur, confirmabimus ea conditione, ut quamprimum commode fieri poterit, ipse ad visitandum Sedem Apostolicam, & limina beatorum Apostolorum Petri & Pauli, cum aliquot ex vestris veniat, qui omnes profecto melius instructi, ædificati, ac de nomine et fide Christiana contenti in patriam ad vos redibunt. Ceterum commendamus vobis prædictum fratrem Ludovicum Nuncium nostrum, qui pro causis fidei Christianæ ad diversas partes accessurus est, ut vestro consilio, favore et auxilio commissiones sibi factas per nos exequi possit. Datum Romæ apud sanctum Petrum anno &c.* MCCCCLVII. XIV. *Kalendas Januarii &c. anno* III. Ex l. 14. bullar. de Curia fol. 167.

Dilecto filio Bartholomæo de Fulgineo, Ordinis beati Francisci de Observantia regulari.

XLIX. R*Eferente nobis dilecto filio Ludovico de Bononia, Fratre tui Ordinis, Nuncio nostro, intelleximus, te in partibus Orientis, & inter varias nationes barbaras diu conversatum, nullis laboribus, nullis pepercisse periculis, ut partim per te solum, partim simul cum ipso* Ex l. 15. bullar. de Curia fol. 160.

Nuncio nostro multa faceres, & operareris ad Divinum honorem, nominisque Christiani exaltationem, propagationemque facientia, tamdemque magno & laudabili cum fervore, ac fidei ardore voluisse remanere in dictis partibus Orientis, quo Christianos illarum partium per tuam præsentiam, tuasque exhortationes, & vitæ exemplum consoleris ac ædifices, & barbaros circumstantes per oblatas occasiones, & commoditates ad Christi fidem convertere valeas. Hæc vero nobis fuere gratissima, ex quibus Deo nostro, a quo sunt, gratias egimus, & nostram tibi benedictionem nunciavimus. Cumque idem frater Ludovicus Nuncius noster ad easdem partes sit rediturus, te ad meliora in dies patranda per infrascriptarum facultatum, & gratiarum auxilia communiendum duximus; tibi enim ubicumque eris, in partibus illis Orientalibus Divinum verbum prædicandi, & quorumcumque confessiones audiendi, Ecclesiastica quoque sacramenta conferendi, in casibus quibuscumque etiam Sedi Apostolicæ reservatis absolvendi, exceptis excipi solitis, Baptismatis quoque lavacrum quibuscumque petentibus, & accipere volentibus in forma Ecclesiæ impendendi, & voluntarios quoscumque ad tui Ordinis habitum professionemque recipiendi, & ut gratiis omnibus per Sedem Apostolicam habitantibus Jerosolymis, & ad Montem Calvariæ Fratribus tui Ordinis concessis, uti & gaudere valeas, concedimus auctoritate Apostolica per præsentes. Datum Romæ apud sanctum Petrum anno &c. MCCCCLVII. IV. *Non. Decembris &c. anno* III.

Minister Generalis absolvitur a munere Cruciatæ.

L. Jacobus de Mozanica, Generalis Minister etiam Cruciatæ promovendæ, & decimarum collectioni a Pontifice præfectus, negotia Religionis attentius curaturus, & Capitulo Generali tunc imminenti necessaria præparaturus, ab illo munere, etsi honorifico, absolvi petiit, eumque benigne exauditum hoc diploma demonstrat.

Dilecto filio Jacobo de Mozanica, Theologiæ professori, Ordinis Minorum Ministro Generali.

Ex l. 10. bullar. fol. 316.

EX relatione tam gentium Cameræ Apostolicæ, quam aliorum quamplurium manifeste didicimus, te in negotio collectæ decimarum, & oblationum pro hoc sancto Cruciatæ opere, dudum per nos tibi injuncto, laudabiliter versatum esse, omniaque & singula, quæ a nobis in commissis habueras, debitæ executioni mandasse, ita ut munus tuum perfecte impleveris, & nostra hæc sancta contra Turcos expeditio satis validum subsidium fuerit exinde consecuta. In qua re diligentiam, & fidelem operam tuam merito in Domino commendantes, tibique velut cooperatori nostro in vinea Domini Sabaoth pro hujusmodi tuis bonis operibus regratiantes, te ab omnibus tibi in dicta causa commissis absolvimus, & ab hujusmodi per nos tibi dudum injuncta commissione per præsentes liberamus. Cum vero, sicut asseris, tempus celebrandi Generalis Capituli Ordinis tui jam instet, & in diversis Orbis partibus pro ejusdem Ordinis profectu, multa tibi necessario peragenda etiam incumbant; Nos statui illius consulere volentes, devotioni tuæ ex hac Alma Urbe, & Curia nostra recedendi, & quocumque pro negotiis prædicti Ordinis, prout contigerit, accedendi, quotiescumque & quandocumque tibi videbitur & placebit, plenam & liberam, auctoritate Apostolica, tenore præsentium licentiam concedimus pariter & facultatem. Commissionibus nostris tam Cruciatæ, quam rerum aliarum tibi hactenus factis non obstantibus quibuscumque. Datum Romæ apud S. Petrum anno &c. MCCCCLVII. IX. *Kal. Martii &c. anno* II.

LI. Ad-

LI. Advenerat jam tempus celebrandi Comitia Generalia, Mediolani indicta; sed cum multis in locis Italiæ pestis sæviret, Franciscus Sfortia Dux ægre conventum hunc ex omnibus Provinciis cogendum admittebat, timens ne contagionem convenientes adveherent. Tamdem Ministri Generalis, aliorumque precibus victus assensit, monens ne indiscriminatim quosque, sed necessarios dumtaxat admitterent. Baptista de Levanto omnibus suæ familiæ Vicariis, ut adessent, præcepit, missoque nuncio rogavit Vicarium Ultramontanum Joannem de Quiesdeber, ut cum suis etiam conveniret; sic enim conatibus, si qui forent, adversis fortius potuissent uniti resistere. Celebravit ille feria tertia hebdomadæ sanctæ die XIII. Aprilis, acceptis litteris in Conventu Fontiniaci Comitis, Congregationem Generalem, in qua nulla facta est electio, reservata rerum dispositione usque ad Capitulum Generale, secundum bullas Calixtinas. Mirum in impressione Italica Marci Ulyssiponensis affirmari generalem hunc cœtum coactum fuisse Palentiolæ in Castella, novumque tunc electum Vicarium Generalem, dum nihil horum habeatur in impressione Hispanica. Pauculæ constitutiones hic factæ suo loco apponentur.

Capitulum generale septimum Ultramontanum Observantum.

Marc. 3. p. l. 4. c.25.

LII. Pontifex interim Fratribus immenso numero congregandis subsidium, & Generali Capitulo advecturus honorem, amplissimas illas Indulgentias Ecclesiæ sanctæ Mariæ de Angelis Assisiatis, *de Portiuncula* nuncupatas, visitantibus templum Minorum Conventualium Mediolanense per diem unum communicavit. Chronica Bossiana hujus concessionis ita renovant memoriam: *An. Dom.* MCCCCLVII. *die quarta & quinto Junii Jubilæus plenarius Mediolani in sancto Francisco celebratus est, in quo tantus fuit advenarum concursus, ut vix urbs multitudinem caperet. Ferunt fuisse centum millia hominum de exteris dumtaxat. Collisi sunt inter mares fœminasque a comprimente multitudine in ipso vestibulo templi numero quindecim.* Septemdecim enumerat Marianus, asseritque tot tantasque fuisse fidelium oblationes, ut aureorum decem millia transcenderint. Concessionis tenorem exhibeo.

Indulgentiæ magnæ concessæ pro celebratione Capituli generalis.

Bossian. ad hunc annum.

Marian. lib. 5. c.32.

Universis Christifidelibus presentes litteras inspecturis.

LIII. *Considerantes nostræ mortalitatis fragilitatem, humani conditionem generis, & stricti severitatem judicii, bonis Christifideles cupimus judicium ipsum operibus prævenire, ac eorum peccamina piis eleemosynis abolere, ut juxta spem æterna beatitudine facilius potiantur. Cum itaque, sicut accepimus, dilectus filius Jacobus de Mozanica, in sacra Theologia Magister, Ordinis Fratrum Minorum Generalis Minister, in festo Pentecostes proxime futuro, Generale Capitulum Fratrum dicti Ordinis in Civitate Mediolani, & domo Ecclesiæ sancti Francisci dicti Ordinis, ejusdem Civitatis, secundum regularia Instituta prædicti Ordinis, statuerit celebrandum, nos attendentes paupertatem prædictæ domus, ac multitudinem Fratrum in eodem Capitulo congregandorum, quorum est expressa professio paupertatis, considerantes; zelo insuper salutis animarum inducti, ut fidelium mentes eo ferventius ad opera pietatis & caritatis incitentur, ac eleemosynas & alia caritativa subsidia Fratribus ad dictum Capitulum ituris erogent, quo ex hoc dono cœlestis gratiæ uberius conspexerint se refectos, de omnipotentis Dei misericordia, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi, omnibus vere pœnitentibus & confessis, qui a primis Vesperis in vigilia Pentecostes proxime futura inchoandis, usque ad alias Vesperas*

Ex l. 11. bullar. fol.115.

ras diei subsequentis, Ecclesiam prædictam sancti Francisci devote visitaverint, & dictis Fratribus pias eleemosynas ac subsidia hujusmodi erogaverint, necnon etiam Fratribus dicti Ordinis in Vesperis, & tempore Capituli hujusmodi Ecclesiam memoratam visitantibus, illam Indulgentiam & remissionem peccaminum, hac vice dumtaxat concedimus, quam visitantes Ecclesiam sanctæ Mariæ in Portiuncula, dictam de Angelis *extra muros Assisinates, primo & secundo die mensis Augusti annuatim quomodolibet consequuntur. Datum Romæ apud sanctum Petrum anno &c.* MCCCCLVI. VI. *Idus Februarii &c. anno* II.

Capitulum generale totius Ordinis 88.

LIV. Ut facilius convenirent circa acta Capitularia Observantes cum Conventualibus, statuit Minister Generalis, ut omnes in domum unam sancti Francisci convenirent, neque quidquam ciborum provideretur pro Observantibus Capitularibus in domo eorumdem. Nihilominus devoti Cives abundantissime omnia mittebant, curribus & plaustris frequenter advecta. Illi ut plurimum ad sancti Francisci Cœnobium transvehebant, ubi etiam manducabant. Quando ad acta perventum est capitularia, exclusi sunt Observantes contra Calixtinæ constitutionis dispositionem, de quo conquesti Vicarii Cismontanus & Ultramontanus, Notarii publici testimonio repulsam voluerunt declaratam. Illis recedentibus in domum suam, Conventuales prosecuti sunt Comitia, quorum acta perierunt. Locus celebrandi proximi Capituli Generalis designatus est Conventus Venetiarum.

Capitulum generale Observátum Cismontan. septimum. Vicarius Generalis Ultramontanus Theodoricus Aurigæ. Cismontan. Antonius de Montefalco. *Supra hoc anno n.14. & Tom.12. an. 1449. n.53.* Provincia sancti Bernardini. Officium proprium ejusdem.

LV. Observantes in domo sancti Angeli aliud celebrarunt Capitulum, & prout Calixtus constituit, tres viros dignos, ex quibus deligi posset Vicarius Cismontanus, & totidem pro Ultramontano præscripserunt. Hunc dixit Minister Generalis Theodoricum Aurigæ, alias hoc munere perfunctum, illum Antonium Montefalcensem, virum venerabilem, insignem Ecclesiasten, inter Prælatos & magnates non mediocris auctoritatis, de quo alias sumus præfati. Quæ hic statuta sunt, in alium locum reservo. Communi totius Ordinis decreto sancti Bernardini nomini magnificando præceptum est, ut Provincia Pennensis, in qua Viri sancti corpus jacebat, non eo nomine deinceps audiret, sed *sancti Bernardini* appellaretur. Ejusdem Sancti officium peculiare, incipiens: *Bernardinus vir Catholicus, & præco Evangelicus*, a quodam Minorita Aversano Provinciæ Terræ-laboris compactum, ut recitaretur admissum: sed diligentius discussum paulo post displicere cœpit, & in Conventu sanctæ Mariæ de Angelis a Ministro Generali subsequente in cœtu doctorum hominum, quorumdam Ministrorum Provincialium, & Vicarii Generalis Observantum fuit abrogatum. Egerunt Fratres Bosnenses cum Ministro Generali, ut ab obedientia Vicarii Generalis Observantum eos transferret ad jurisdictionem Ministrorum, a quibus sperabant quædam sibi circa Conventus Dalmatinos, & alia conferenda, quæ Vicarius denegabat. His acquiescere non potuit propter rigorosas Calixti prohibitiones. Plurimum tamen circa hunc transitum postea laborarunt, & modo hos, modo illos impetrantes superiores, cum aliorum tædio inconstanter se gesserunt.

Postea abrogatum.

Bosnenses cupiunt transire ad regimen Ministrorum.

LVI. Utraque Comitia tam Conventualium, quam Observantum benefice prosecutus est prædictus Dux Franciscus Sfortia. Ad Conventuales sæpe declinabat, & sumptus exhibuit fere universos. In cubiculo Ministri Generalis familiariter conversatus, præsentibus Gabriele de Licio Provinciæ Januæ Ministro, Gabriele altero Ministro Terræ Sanctæ Ducis Confessario, & Roberto Liciensi, propter concionum excellentiam eidem carissimo, affectuosis verbis dixit se Religioni semper addictissimum, sed multo ma-

Dux Mediolanen. vidit corpus S. Francisci.

magis ab eo tempore, quo se vidisse asseruit corpus sancti Francisci. Id porro se conspexisse dixit eo tempore, quo in Piceno diuturnum illud & varium gerebat bellum, eaque prævaluisse apud Guardianum Assisiensem, etsi valde reluctantem, auctoritate, ut nocte intempesta ad Ecclesiam subterraneam secreto cuniculo duxerit, & ad beneplacitum corpus permiserit venerandum. Erga Comitia Observantum ea dilectionis exhibuit indicia, ut convivium eis præparaverit in sancti Angeli Cœnobio, stratis in horti nemore mensis, factus ipse conviva, comedente etiam Ducissa Blanca cum multis Dominabus, in horti angulo honestissime sequestratis. Subiit desiderium, uti mos est fœminabus, Fratres omnes discumbentes aspicere, obtentaque licentia, cum aliquot matronis per singulas mensas transeundi, singuli accedenti assurrexerunt; atqui ex toto cœtu non fuit, qui in faciem aspiceret, sed demisso capite religiosam præferentes modestiam, oculos a curioso temperarunt aspectu. Perfectam exactamque in omnibus oculorum admirata custodiam, dixit marito suo se fraudatam desiderio, dum inclinata tantum vidit capita, ex facie nullum potuit cognoscere, neque ab ullo cognosci.

Vide Tom. 2. an. 1230. n. 4.

Parat cõvivium Observantibus.

Illorum modestia.

LVII. Paulo post absoluta Comitia decessit in Conventu Mediolanensi Jacobus Generalis Minister, quem repentina morte ætatis anno XL. die VI. Julii in octava sanctorum Apostolorum Petri & Pauli sublatum scribit Marianus; sed acutissimo morbo ætatis anno L. die IX. Julii Rodulphus affirmat: cui concordat quod ipse exscripsit epitaphium.

Moritur Minister Generalis.

Marian. lib. 5. c. 32.
Rodul. fol. 193.

Jacobo de Mozanica Minorum Generali Ministro, Theologo, liberalium disciplinarum peritissimo, Fratres hoc monumentum fecerunt. Vixit annis quinquaginta. Obiit anno MCCCCLVII. *die* IX. *Julii.*

Hac Jacobus humo tegitur Mozanica frater,
Ingenio Salomon, integritate Cato.
Hic fratrum Princeps, hic gloria summa Minorum,
Hic fuerat sanctæ relligionis honos.

LVIII. Statim ubi Pontifex Ministrum Generalem decessisse percepit, Vicarium instituit Generalem Jacobum de Sarzuela (quem perperam Marianus & Marcus Joannem appellant) Provinciæ Aragoniæ Ministrum, genere Catalanum, hoc dato institutionis instrumento.

Jacobus Sarzuela Vicarius Generalis.

Marian. citat. Marc. 3. p. l. 4. c. 16.

Dilecto filio Jacobo Sarzuela, Ordinis Fratrum Minorum, & sacræ Theologiæ professori, Provinciæ Aragoniæ Ministro, ac totius ejusdem Ordinis Vicario Generali &c.

RELigionis zelus, litterarum scientia, vitæ integritas, aliaque eximia virtutum dona, quibus personam tuam novimus insignitam, spem nobis indubiam pollicentur, quod ea, quæ tibi duxerimus committenda, cum summa diligentia & prudentia exequeris. Cum itaque, sicut accepimus, Generalatus officium dicti Ordinis, cui quondam Jacobus de Mozanica, dum viveret, præsidebat, per ipsius Jacobi obitum sit Generalis Ministri regimine destitutum: Nos animadvertentes uberes fructus, quos idem Ordo in agro militantis Ecclesiæ, in propagationem Religionis & fidei Catholicæ produxit hactenus, & producit assidue, ad ea libenter paternis & salutaribus studiis intendentes, quæ ipsius Ordinis, & ejus professorum pacem, statumque tranquillum, ac suarum concernunt salutem animarum, & propterea de persona utili

Ex l. 25. bullar. fol. 219.

utili & idonea, quæ hanc intentionem nostram exequi valeat, providere volentes, te, quem etiam doctrina, & rerum experientia illustratum esse cognovimus, Vicarium Generalem prædicti Ordinis usque ad Generale Capitulum ejusdem Ordinis, in loco per te statuendo celebrandum, inclusive, motu proprio & ex certa scientia, auctoritate Apostolica, harum serie facimus, constituimus ac etiam deputamus. Tibi nihilominus dictum Ordinem ac omnes & singulas personas & loca tam mulierum, quam virorum ipsius Ordinis ubilibet consistentia, juxta morem & statuta ejusdem Ordinis regendi & gubernandi, ac eos, eas & ea tam in capitibus, quam in membris suis singulis publice & private visitandi, monendi, corrigendi, carcerandi, & a carceribus liberandi, citandi, suspendendi & privandi, electionesque Provincialium Ministrorum, & Abbatissarum Ordinis sanctæ Claræ tenendi, eosque confirmandi, & Ministros ac Abbatissas hujusmodi, & quoscumque alios Officiales prædictorum Ordinum instituendi & destituendi, & excommunicatos absolvendi, mulctandi, & juxta suos excessus puniendi, omniaque alia & singula faciendi, quæ correctionis & reformationis officio noveris indigere: necnon in futuro Generali Capitulo prædicto per te indicendo præsidendi, & futuri Generalis Ministri electionem retinendi, vocesque deficientium Provincialium Ministrorum & Custodum in electione futuri Generalis Ministri in dicto Capitulo, eadem auctoritate supplendi, instituendi & incorporandi, ac quemlibet Fratrum ipsius Ordinis ad ea, quæ videris necessaria & opportuna, in quibus personaliter interesse non poteris, tuo loco substituendi, registro quoque & sigillo dicti Ordinis utendi, ac omnia alia & singula agendi, ordinandi, mandandi, disponendi & exequendi, quæ pro ipsius Ordinis statu, ac felici regimine noveris profutura, & quæ Generales Ministri dicti Ordinis, qui pro tempore fuerint, facere potuerunt seu etiam debuerunt: Contradictores quoslibet & rebelles per censuram Ecclesiasticam &c. ac super his, quoties opus fuerit, auxilium brachii secularis invocandi, plenam, tenore præsentium, eadem auctoritate concedimus facultatem ac etiam potestatem. Non obstantibus constitutionibus dictorum Ordinum &c. ceterisque contrariis quibuscumque. Mandantes ex nunc in virtute sanctæ obedientiæ dilectis filiis universis & singulis Ministris Provincialibus, Custodibus, Guardianis, ceterisque Officialibus, Magistris, & Fratribus dicti Ordinis professoribus tam Conventualibus, quam de Observantia nuncupatis, cujuscumque officii existant, & Ordinum sanctæ Claræ, & sancti Damiani, & Minorissarum Sororibus ubilibet constitutis, quatenus tibi in præmissis omnibus, juxta præsentem potestatem per nos tibi concessam, & a te deputandis, humiliter & fideliter pareant & intendant, ac studeant in omnibus, quæ ipsis injunxeris & mandaveris, efficaciter obedire, alioquin sententias sive pœnas, quas per te vel alium rite tuleris, sive statueris in rebelles, ratas & gratas habebimus, illasque faciemus, auctore Domino, usque ad satisfactionem condignam inviolabiliter observari. Tu igitur ex concessis tibi dono cælesti virtutibus sic in præmissis te geras laudabiliter & prudenter, quod sperati fructus proveniant ex actionibus tuis, tuque ultra nostram & Sedis Apostolicæ benedictionem & gratiam, apud Deum crescas meritis, & Ordo ipse per tuæ diligentiæ studium continuis proficiat incrementis. Datum Romæ apud sanctum Petrum anno &c. MCCCCLVII. XIV. *Kal. Augusti &c. anno* III.

Moritur uterque Vicarius Observantium.

LIX. Obierunt etiam ambo Vicarii Generales regularis Observantiæ eodem anno; Ultramontanus Theodoricus Auriga ad urbem Aquilæ in ipso sancti Bernardini cubiculo, ut ejus videret reliquias illuc profectus. Cismontanus Antonius a Montefalco Romæ in Conventu Aracœlitano. In-

Indictio Capituli Generalis celebrandi in Cœnobio Veneto revocata est, jubente Pontifice, ut Romæ haberetur, ea, uti dicebatur, causa, quia facilius judicabat, ipso præsente, eligi posse in Ministrum Generalem prædictum Vicarium sibi probe notum & familiarem, virum Hispanum. *Capitulum generale Romæ indicitur.*

LX. Anno præterito Guillelmus Riveti, Rector Universitatis Parisiensis, magnam excitavit turbam contra quatuor Ordines Mendicantes propter publicatam Nicolai V. bullam, qua alteram sui prædecessoris Eugenii IV. circa liberam peccatorum confessionem a quibuscumque fidelibus eisdem Mendicantibus faciendam confirmavit. Deinde convocatis aliis, & in suam tractis sententiam, multa statuit contra dictos Ordines, quæ tamen irrita, & nullius roboris hoc emisso gravissimo diplomate Calixtus declaravit. *Magnæ turbæ Parisiis contra Mendicantes. Sopiuntur a Pontifice.*

Ad futuram rei memoriam.

Inter cetera, quæ nostræ pastorali curæ competunt, ea ipsa procuIdubio esse potissima decernimus, quibus Christifideles, cunctis propulsis erroribus, in unitate fidei, & pacis quiete, gloriam consequi beatam conspicimus. Sed & acceptabile Deo multum etiam esse non ambigimus, quod religiosæ personæ Christo famulantes, nostræ vigilantiæ ministerio, & justitiæ favore, privilegiis eisdem a Sede Apostolica matura cum deliberatione concessis, nullo colore impediri, sed libere frui intuemur. Nuper siquidem, non sine quadam animi displicentia, ex relatibus plurimorum fide dignorum percepimus, quod per quamdam fel. rec. Bonifacii Papæ VIII. prædecessoris nostri, in sua quæ incipit: Super Cathedram, *constitutionem, sive decretalem, quam postmodum piæ mem. Clemens Papa V. etiam prædecessor noster in Concilio Viennensi innovavit, & quæ subsequenter ad Eremitarum sancti Augustini, & beatæ Mariæ de Monte Carmelo Ordinum Fratres per Sedem Apostolicam extensa fuit, inter cetera statuerit & ordinaverit, quod in singulis Civitatibus & diœcesibus, in quibus Prædicatorum & Minorum Ordinum Fratrum loca consisterent, ac in locis ipsis vicinis, in quibus loca hujusmodi non haberentur, Magistri & Priores Provinciales Prædicatorum, aut eorum Vicarii Generales, ac Provinciales Ministri, necnon Custodes Minorum Ordinum prædictorum, ad præsentiam Prælatorum ibidem se conferrent per se, vel Fratres, quos ad hoc idoneos fore putarent, humiliter petituri, ut Fratres, qui ad hoc electi forent, in eorum Civitatibus & diœcesibus confessiones suorum subditorum confiteri sibi volentium audire libere valerent, & hujusmodi confitentibus, prout secundum Deum expedire cognoscerent, pœnitentias imponere salutares, ac beneficium absolutionis impendere de licentia, gratia & beneplacito eorumdem; prædictique Magistri, Priores & Ministri studerent eligere personas idoneas & sufficientes, vitæ probatæ, discretas, modestas, atque peritas ad tam salubre ministerium & officium exercendum, quas sic electas Prælatis ipsis præsentarent, vel facerent præsentari, ut de illorum licentia, gratia & beneplacito, in Civitatibus & diœcesibus eorumdem, personæ sic electæ hujusmodi confessiones sibi confiteri volentium audirent, & eis imponerent pœnitentias salutares, ac beneficium absolutionis impenderent: Ac etiam bo. me. Joannes Papa XXII. prædecessor noster certos errores damnaverit & reprobaverit de assensu Fratrum suorum S. R. E. Cardinalium, necnon celebris rec. Eugenius Papa IV. etiam prædecessor noster errores ipsos pro falsis, erroneis, & adversantibus sacris Canonibus damnatos, reprobatosque declaraverit cum quibusdam aliis, atque decreverit, & subsequenter piæ me-* *Ex l. 11. bullar. fol. 189.*

memoriæ Nicolaus Papa V. similiter prædecessor noster, de Fratrum suorum consilio, de quorum numero tunc eramus, dicti Eugenii prædecessoris litteras in omnibus & per omnia approbaverit & confirmaverit, prout in singulis Eugenii, & Nicolai prædecessorum litteris hujusmodi, quarum quidem tenor sequitur & est talis, plenius continetur. Nicolaus Episcopus servus servorum Dei. Universis & singulis venerabilibus fratribus Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, & dilectis filiis Electis, & Abbatibus ubilibet consistentibus, ad quos præsentes litteræ pervenerint, salutem &c. Provisionis nostræ debet provenire subsidio, ut ea, quæ a bo.mem. Prædecessoribus nostris in religionis augmentum utiliter gesta sunt, illæsa permaneant, & ab omnibus inviolabiliter observentur. Hinc est quod nos tenores quarumdam litterarum fel.rec. Eugenii Papæ IV. prædecessoris nostri in ipsius registro repertarum, de registro ipso de verbo ad verbum transcribi, & præsentibus annotari fecimus, qui sunt tales. Eugenius Episcopus &c. Universis & singulis venerabilibus fratribus Patriarchis, Archiepiscopis &c. Gregis nobis crediti curam gerentes pervigilem, studiis efficere conamur assiduis, ut, pro quorum salute languores humanos Altissimi Filius perpeti voluit, fideles execrandis non involvantur erroribus, sed nostri directione ministerii, prout superna gratia contulerit, a noxiis ac dispendiis jugiter præserventur. Et ut etiam vos in partem sollicitudinis vocati pro dictis extirpandis erroribus opem & operam ferventius impendatis, vos pro injuncto nobis officio excitamus. Dudum siquidem fel.rec. Bonifacius Papa VIII. prædecessor noster, in sua, quæ incipit: *Super cathedram*, constitutione, sive decretali, quam postea piæ mem. Clemens Papa V. etiam prædecessor noster in Viennensi Concilio innovavit, & quæ subsequenter ad Eremitarum sancti Augustini, & beatæ Mariæ de Monte Carmelo Ordinum Fratres per Sedem Apostolicam extensa fuit, inter cetera statuit & ordinavit, quod in singulis Civitatibus & diœcesibus, in quibus Prædicatorum & Minorum Ordinum Fratrum loca consisterent &c. *uti superius usque ad* beneficium absolutionis impenderent, prout in ipsa constitutione sive decretali plenius continetur. Et licet postmodum ad piæ rec. Joannis Papæ XXII. etiam predecessoris nostri notitiam deducto, quod quondam Joannes de Polliaco, Magister in Theologia sequentes articulos tenuerat, propter quod decreverat, videlicet, quod confessi Fratribus, licentiam generalem confessiones audiendi habentibus, eadem peccata, quæ confessi fuerant, iterum proprio sacerdoti confiteri tenerentur; ac stante statuto *Omnis utriusque sexus* in Concilio generali, nec Deus, nec Romanus Pontifex facere posset, quod parochiani non tenerentur omnia peccata sua semel in anno, proprio sacerdoti, videlicet parochiali Curato confiteri, quodque non posset Papa generalem dare potestatem audiendi confessiones, imo nec Deus, quin confessus generalem habenti licentiam teneretur eadem iterum proprio sacerdoti, veluti parochiali Curato confiteri; dictus Joannes prædecessor, a verbis, *Vas electionis protulit*, exordium sumens, habita inde per plures sacræ paginæ professores examinatione diligenti, necnon de venerabilium fratrum suorum S. R. E. Cardinalium consilio & assensu, prædictos articulos tamquam falsos & erroneos, & a sancta doctrina devios auctoritate Apostolica damnaverit & reprobaverit; ipseque Joannes de Polliaco veris rationibus opinioni, quam dudum habuerat, contrariis, & quibus respondere non poterat, demonstratis, eosdem articulos non esse veros affirmans, illos in Consistorio publico, necnon ipsorum Joannis Papæ, & Cardinalium præsentia revocaverit. Tamen, sicuti nuper Fratrum Ordinum eorumdem lamentabili querela ad nostrum, non sine displicentia gravi, per-

pervenit auditum, plures Ecclesiasticæ, necnon aliæ utriusque sexus personæ, improbos superstitiososque articulos hujusmodi amplexantes, fideliumque animos inficere, ac eos ut Fratribus Ordinum hujusmodi non confiteantur, & ab illorum devotione retrahere molientes, nedum prædictos, sed alios etiam sacris Canonibus omnino contrarios articulos astruere publice non verentur; videlicet quod confessio Fratribus sic electis ac admissis facta, dubitabilis sit & incerta, unde tenentur omnes dimittere incertum, & sic solum confiteri suis sacerdotibus curam animarum habentibus, sub pœna peccati mortalis. Ac quamvis ipsi Fratres admissi auctoritatem habeant confessiones audiendi, & absolvendi, tamen ad eos accedendi populus subjectus sine licentia proprii sacerdotis non habet potestatem. Fratres quoque privilegia pro confessionibus audiendis, & sepulturis habendis petentes, in peccato mortali, & Romani Pontifices illa Mendicantibus concedentes, sive confirmantes, etiam in simili peccato, & excommunicati sunt, & dicti Fratres Mendicantes non pastores, sed fures, latrones & lupi censentur. Sacerdos autem Curatus Mendicantibus confessiones audiendi licentiam dans, magis super isto statuto *Omnis utriusque sexus* dispensat, quam Papa Fratribus licentiam tribuens juxta formam decretalis antedictæ. Nos igitur animarum, & alia, quæ præmissorum articulorum occasione, nisi prodeuntes inde confutarentur errores, succedere possent, pericula trepidantes, ac illis, quantum in nobis fuerit, obviare cupientes, omnes articulos prædictos, una cum venerabilibus fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus mature inspeximus, & per diversos in Jure Canonico Doctores, & sacræ paginæ professores diligenter examinari fecimus; & quia protinus illos falsos & erroneos, ac eisdem Canonibus adversos fore reperimus, illos de dictorum nostrorum fratrum S. R. E. Cardinalium consilio pariter & assensu, auctoritate Apostolica pro falsis & erroneis, ac adversantibus sacris Canonibus damnatos reprobatosque declaramus atque decernimus. Quocirca Universitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus singuli vestrum, quando super iis a quoquam prædictorum Ordinum Prædicatorum, Minorum, & aliorum Mendicantium super præmissis privilegiatorum, Magistro Generali, ac Provinciali Ministro, Vicario, vel alio gerente officium, fueritis requisiti, ad confutandos ac reprimendos, ac penitus tollendos hujusmodi errores, prout in prædictis decretali sive constitutione *Super cathedram*, ac extravagante *Vas electionis* continetur, diligenti studio, atque cura provideatis ac intendatis, prædictasque constitutiones integre reservantes, faciatis ab omnibus inviolabiliter observari. Et si quis forsan hujusmodi damnatos, ut præfertur, articulos, aut aliquem seu aliquos eorum pertinaciter asserere vel tenere seu prædicare invenietis, contra illos communiter vel divisim, tamquam contra hæreticos, & de Catholica fide suspectos procedere, necnon ipsos & eorum quemlibet juxta tantorum excessuum qualitatem per censuram ecclesiasticam, & alia opportuna Juris remedia, auctoritate prædicta compescere, studeatis. In contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque. Nulli ergo &c. nostræ declarationis & constitutionis infringere &c. Si quis autem &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum anno &c. MCCCCXLVI. XVII. Kal. Februarii, Pontificatus nostri anno XVI. Ceterum ut earumdem litterarum tenores majoris roboris & efficaciæ censeantur, nos de venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium consilio & assensu, easdem prædecessoris nostri litteras in omnibus & per omnia innovantes approbamus, confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. nostræ innovationis, approbationis, confirmatio-

 matio-

mationis & communitionis infringere &c. Si quis &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum anno &c. MCCCCXLVIII. III. Kal. Julii, Pontificatus nostri anno II. *Verum dum pridem in vigilia Pentecostes proxime præterita præfatæ litteræ Nicolai prædecessoris nostri Venerabili fratri nostro Episcopo Parisiensi, seu in ejus Episcopali Curia præsentatæ forent, dilectus filius Gulielmus Riveti, pro tunc Rector Universitatis Parisiensis, easdem impediri fecit, asserens dicti Nicolai prædecessoris litteras de falso plurimum suspectas, pacis in eadem Universitate solemniter juratæ, & status hierarchici in Ecclesia sancta Dei plurimum turbativas, scandalosas, & adversas juri communi, sanctionibus sacris, & pragmaticæ sanctioni, & quod super illis renunciando, & illarum revocatoria impetrando, Religiosi quatuor Ordinum Mendicantium fuerunt attentius intimati, quod quia facere renuerunt & distulerunt, per suas patentes litteras universis notum fecit, quod ex causis præmissis, & aliis rationabilibus, de mandato ac speciali & matura deliberatione & conclusione dictæ Universitatis, omnes & singuli illius jurati de dictis quatuor Mendicantium Ordinibus a gremio prædictæ Universitatis erant perpetuo privati. Jurati autem ab ejusdem Universitatis consortio, & graduum in eadem susceptione similiter reservantur; si tamen dictis suis obtemperarent conclusionibus cum effectu, eadem Universitas cum eisdem misericorditer agere intendebat: & etiam cum in statutis & privilegiis dictæ Universitatis, & præcipue fel. rec. Alexandri IV. inter cetera contineri dicatur, quod si forte Magistris & scholaribus dictæ Universitatis hospitiorum subtrahatur taxatio, aut eis vel alicui ipsorum injuria, vel excessus inferrentur enormes, utpote mortis, vel membri mutilatio, nisi congrua monitione præmissa, infra quindecim dies foret satisfactum, liceret eisdem Magistris & scholaribus usque ad satisfactionem condignam suspendere lectiones, & si aliquem eorum indebite incarcerari contingeret, fas esset ipsis, nisi monitione præhabita, cessaret injuria, statim a lectione cessare, quodque si aliqua ex causis in institutione piæ mem. Gregorii Papæ IX. contentis, eadem Universitas lectiones duceret suspendendas, omnes Magistri tam Regulares, quam seculares ipsas suspendere teneren-tur, eas nisi cum Universitate minime resumpturi. Evenitque interdum, ut ex causis præmissis ab hujusmodi lectionibus cessatio fieret, Rector & Universitas Religiosos prædictos (ut de aliis taceamus) non solum a lectionibus hujusmodi, verum etiam a prædicationibus verbi Dei cessare compellant, in Sedis Apostolicæ irreverentiam, fidei Christianæ dispendium, ac perturbationem dictorum Religiosorum, necnon malum exemplum & scandalum plurimorum. Quare pro parte dictorum Religiosorum nobis fuit humiliter supplicatum, ut in præmissis opportune providere, paterna diligentia curaremus. Nos igitur, ad quos ex officio nobis commisso pertinet in præmissis vigilantiæ nostræ curas adhibere, scientes quod prædictæ Nicolai prædecessoris litteræ matura cum deliberatione processerunt, & quod nullo capite reputandæ sunt de falsitate aut subreptione, vel obreptione suspectæ, nec status hierarchici in Ecclesia Dei turbativæ, vel scandalosæ, neque sacris Canonibus adversantes, sed potius consonæ, & saluti animarum Christifidelium plurimum profuturæ, eas, de venerabilium fratrum nostrorum Cardinalium consilio & assensu innovamus, confirmamus & approbamus, serie cum præsenti, mandantes illas, ac omnia & singula in eis, necnon Eugenii prædecessoris hujusmodi litteris contenta, sub excommunicationis, & aliis diversis sententiis, censuris & pœnis firmiter observari. Quodque idem Rector prædictos quatuor Ordinum Mendicantium Fratres, pro eo quod determinationibus S. R. E. in materia fidei renunciare noluerunt, resecatos atque privatos, ut præfertur, notificavit, statutum quoque*

que

que & privilegium Alexandri IV. bujusmodi solum de cessatione a lectionibus, & non a prædicationibus mentionem facit, bujusmodi supplicationibus inclinati, ne tam celebres Ordines, quorum præclara supposita illam Universitatem, Franciæque regnum, ac universalem Ecclesiam suis doctrinis & exemplis decoraverunt atque decorant, tam subito tamque repente fuerint ab eadem Universitate, remaneant, & sine illa censeantur quoquo modo resecati; quinimo ibidem perpetuo vigeant, & notabilia facultatis sacræ Theologiæ membra fuerint & existant, privationem, resecationem & litteras Rectoris bujusmodi, necnon in eis contenta, & inde secuta quæcumque, de dictorum Fratrum nostrorum consilio & assensu, auctoritate Apostolica & ex certa scientia, tenore præsentium revocamus, cassamus & irritamus ac annullamus, nulliusque roboris vel momenti fuisse & esse decernimus, ipsosque quatuor Ordinum Mendicantium Fratres in pristinum, & in eum statum, in quo ante notificationem, privationem & resecationem prædictas existebant, restituimus & reponimus, eosque in aliquo casuum, nisi hoc in ipsis litteris Alexandri & statutis antedictis caveatur expresse, ad cessandum a prædicationibus verbi Dei, necnon ad id per Rectorem pro tempore dictæ Universitatis seu quemcumque alium aut alios compelli non posse, declaramus, sed ipsos quatuor Ordinum Mendicantium Fratres tam juratos, quam non juratos, & alios Prælatos seu Doctores & Rectores Ecclesiarum, ad quos spectat, verbum Dei in suis Ecclesiis & aliis locis, ubi fuerint requisiti, prædicare libere & licite posse & debere in omnibus & per omnia, perinde ac si bujusmodi cessatio non foret, in casibus antedictis, & ita litteras Alexandri, & statuta bujusmodi, ut juri consona debere intelligi declaramus. Nihilominus omnibus & singulis Fratribus quatuor Ordinum Mendicantium prædictorum, qui in dicta Universitate debitos & consuetos cursus in Theologia inceperint, continuaverint & perfecerint, & in futurum incipient, continuabunt & perficient, durante bujusmodi, aut simili resecatione, ut Licentiæ gradus & Doctoratus insignia, Cancellarius dictæ Universitatis pro tempore, ut moris est, sibi impendat, & si forsitan idem Cancellarius ad id requisitus, gradus licentiæ & magisterii insignia eis impendere contradiceret, ex tunc liceat antiquiori Magistro in Theologia prædictorum quatuor Ordinum, vel uni ad hoc deputato ab eorumdem quatuor Ordinum Magistris, illis, qui dictos cursus perfecerint, gradus & insignia bujusmodi, prout, servatis aliis solemnitatibus & examine consuetis, meruerint, absque alicujus spiritualis vel temporalis pœnæ incursu libere impendere; quodque Fratres sic per eosdem Magistros promoti, omnibus & singulis privilegiis, gratiis, libertatibus, exemptionibus, indultis & immunitatibus gaudeant & utantur, ac uti & gaudere possint, sicut illi, quibus idem Cancellarius bujusmodi gradus & insignia, juxta statuta & consuetudines dictæ Universitatis impendit, in omnibus & per omnia, perinde ac si gradus & insignia prædicta ab eodem Cancellario cepissent, eadem auctoritate concedimus pariter & indulgemus. Præterea quia prætextu privilegiorum dictæ Universitatis, occasione, seu ex caussis prædictis, quidam Fratres prædictorum Ordinum citati fuerunt atque molestati, durante bujusmodi resecatione, prædicto & pro tempore existenti Rectori, Conservatoribus, necnon Magistris & scholaribus dictæ Universitatis in virtute sanctæ obedientiæ, & sub excommunicationis pœna latæ sententiæ, a qua nisi in mortis articulo per alium, quam per Romanum Pontificem absolvi non possint, si secus egerint, promulgamus, ne prætextu supradictorum privilegiorum, occasione seu ex causa prædictis, ipsos Fratres, vel aliquem ipsorum, nisi apud Sedem Apostolicam dumtaxat, directe vel indirecte, sub alio quovis quæsito colore per se vel

alium

alium seu alios, tam super resecatione, cessatione a prædicatione, quam gradus impensione, quam alia occasione seu ex causa prædictis molestare, vexare seu perturbare præsumant, eadem auctoritate districte inhibemus: Decernentes ex tunc irritum & inane, si secus super iis a quoquam, quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Nulli ergo &c. nostrarum innovationis, confirmationis, approbationis, mandati, revocationis, cassationis, irritationis, annullationis, constitutionis, restitutionis, repositionis, declarationis, concessionis, indulti, promulgationis, inhibitionis & decreti infringere &c. Si quis &c. Datum Romæ apud S. Petrum anno &c. MCCCCLVI. *x. Kal. Aprilis &c. anno* II.

Oblationes Assis. qualiter distribuendæ.

LXI. Ex oblationibus, quæ fiebant, pinguibus pecuniæ & ceræ in Conventu Portiunculæ apud Assisium, potiorem partem adjudicavit Pontifex Cœnobio magno Conventualium, in quo sancti Patriarchæ corpus requiescit, declarata in hunc modum distributione.

Ad futuram rei memoriam.

Ex l. 14. bullar. fol. 203.

Decet & convenit nostræ provisionis studio prævenire, ut Ecclesia sancti Francisci Assisinaten. Ordinis Fratrum Minorum, in qua gloriosum Corpus ejusdem Sancti requiescit, sumptuoso opere fabricata, una cum Conventu, & aliis adjacentibus ædificiis, in structuris & ædificiis ipsis nullo modo defectum patiatur, sed continua reparationis, manutentionis & conservationis remedia ac incrementa suscipiat. Considerantes igitur quod ad præmissa dictæ Ecclesiæ, ac dilectorum filiorum Fratrum ejusdem Conventus propter defectum facultatis.... ac attendentes, quod ad Ecclesiam sanctæ Mariæ de Portiuncula, Ordinis prædicti de Observantia, Assisinatensis diœcesis, devotionis causa, magna Christifidelium utriusque sexus confluit multitudo, ex cujus suffragiis & piis largitionibus circa alias necessitates ædificiorum & domorum memorata Ecclesia sancti Francisci juvari & sustentari potest. Nos opportune providere volentes, motu proprio, & ex certa scientia volumus, & auctoritate Apostolica decernimus, tenore præsentium statuimus & ordinamus, quod omnes & singulæ pecuniariæ cujuscumque generis monetarum oblationes, quas deinceps in dicta Ecclesia de Portiuncula pro tempore fieri contigerit, cedere & applicari debeant fabricæ & reparationi prædictæ Ecclesiæ sancti Francisci, eæque Procuratori pro tempore existenti Fratrum & Conventus prædictorum per eum, de Custodis etiam pro tempore existentis domus ac Fratrum & Conventus eorumdem consilio, in fabricam & reparationem, manutentionem & conservationem ipsius Ecclesiæ & ædificiorum prædictorum tantum fideliter convertendæ, realiter & cum effectu assignentur: qui quidem Procurator oblationes ipsas sibi assignatas in id opus integre exponere, necnon de receptis & expositis hujusmodi, sicut de aliis introitibus dictorum Ecclesiæ & Conventus, ad ejus manus pro tempore pervenientibus, facere consuevit, rationem & computum singulis annis reddere debeat ac etiam teneatur; quodque de pecuniariis oblationibus hujusmodi præsentis anni MCCCCLVII. *in festo Assumptionis beatæ Mariæ Virginis proxime præterito incœpti, & ut continuo sequitur finiendi, eidem procuratori pro dicto tempore, ut præfertur, assignandis, detrahi & retineri debeant quadraginta ducati pro hac vice dumtaxat in usus & utilitatem prædictæ Ecclesiæ de Portiuncula convertendi; quos quidem quadraginta ducatos ex prædictis oblationibus pecuniariis jam perventis, & apud Petrum Bartholomæi, civem Assisinatem depositis, procuratori dictorum Fratrum & Conventus de Portiuncula ad omnem eorumdem Guardiani requisitionem*

nem volumus & mandamus per prædictum depositarium assignari. Ceterum ne pecuniariæ oblationes hujusmodi distrahi aut dissipari, aut minus debite conservari, aut negligentia vel defectus committi quoquo modo in eis possint, dilecto filio Ministro Provinciæ dicti Ordinis, ac prædicto Custodi pro tempore existentibus, harum serie præcipiendo committimus & mandamus, quatenus aliquem Tertii Ordinis, aut alium Religiosum aut secularem virum comprobatæ integritatis & vitæ, eligere & deputare auctoritate nostra procurent, qui oblationes easdem pecuniarias in foveam quidem fideliter coadunare, juxta laudabilem hactenus approbatum morem debeat: quas pecunias sic collectas Custos pro tempore dictorum Fratrum & Conventus, quando sibi videbitur, per procuratorem eorumdem inde libere levari faciat, ut præmittitur convertendas, cui super hoc Guardianus pro tempore existens prædictæ Ecclesiæ de Portiuncula assistere ac favere teneatur. De cera vero, quæ per Christifideles supradictos in eadem Ecclesia de Portiuncula singulis Indulgentiarum, ac prædictæ Assumptionis & aliarum festivitatum diebus, anno qualibet pro tempore offeretur, quantitas ducentarum sexaginta, videlicet centum & sexaginta in Assumptionis prædictæ, & reliquarum centum librarum Annunciationis ejusdem beatæ Mariæ Virginis festivitatibus per Fratres, qui tunc inibi morabuntur, prædicto Custodi, in usus & utilitatem dictæ Ecclesiæ sancti Francisci similiter convertenda, debeat realiter & cum effectu tradi & etiam assignari. Quæ omnia & singula sic, ut præmittitur, fieri, & adimpleri volumus, ac in virtute sanctæ obedientiæ ab omnibus inviolabiliter observari mandamus. Non obstantibus constitutionibus, ac eidem Ecclesiæ de Portiuncula ejusque domus Conventui, ac Fratribus ab Apostolica Sede, vel ejus Legatis seu quibusvis aliis, quovis auctoritate concessis privilegiis, indultis & litteris Apostolicis generalibus vel specialibus, etiamsi de illis, eorumque totis tenoribus de verbo ad verbum specialis & expressa præsentibus esset mentio facienda, ceterisque contrariis quibuscumque; quibus omnibus in hac parte expresse derogamus, eis alias in suo robore permansuris. Nulli ergo &c. nostræ voluntatis, constitutionis, statuti, ordinationis, mandati & concessionis infringere &c. Si quis &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum anno &c. MCCCCLVII. *Idibus Septembris &c. anno* III.

LXII. Hoc anno die XX. Octobris, vel ut aliis placet, XIII. Martii obiit Seraphina nobilis Clarissa. Hoc Institutum professa Romæ in Monasterio sanctorum Cosmæ & Damiani, in regione Transtyberina, ea fulsit virtutis excellentia, ut omnium suffragiis electa sit Abbatissa. Christi passionem assidue meditabatur, & frequenti prosequebatur lacrymarum profluvio. Die Veneris aliquid degustatura Christi pœnarum, fel absque temperatura, alias aceto mixtum sorbebat. Aspero cilicio, crebris verberibus corpusculum cruciabat, mirosque modos excogitabat pœnitentiæ. Timens ne lacrymarum rivuli capiti aut cerebro nocerent, rogavit sui Monasterii titulares, medicinæ Principes, vellent esse propitii. At illi & suo conspectu, & promisso patrocinio orantem recrearunt. Aliquando plus solito tribulata, intensis precibus Dei invocabat auxilium; visaque est ad Divinæ Majestatis thronum elevari, & Deiparam dicentem excipere: *Exauditæ sunt orationes tuæ*. Cui illa: *Quod tibi pro tanto beneficio per te accepto, Virgo sanctissima, potero præstare obsequium?* Respondens inquit: *Texe mihi quotidie coronam repetitæ salutationis Angelicæ*. Illa libenter obsequuta, reliquo vitæ tempore jussa complevit. Paulo ante mortem a Christo præmonita sui transitus, germano fratri valedixit, ultimum dicens illud fore

Jacobill. de SS. Fulgin. fol. 298. Marian. de SS. Clariss. c. ult. Gallon. de Virginib. Roman. fol. 340.

Moritur B. Seraphina.

Ejus virtutes.

fore colloquium, & utrumque brevi infra mensem unum decessurum. Infra paucos dies illa præcessit, quarto post die ille secutus.

Folieta l. 10. histor. Genuen. ad an. 1453. *Bizar. l. 12. histor. Genuen. & tract. de statu & administ. reipub. Genuen.* Magistratus sancti Georgii Genuæ institutus. Reipub. labenti succurrit. *Ex regist. Ordinis.* Petit mitti doctos Minoritas in Corsicam.

LXIII. Magistratus sancti Georgii sub hoc tempus in urbe Genuensi institutus, ita res civiles & politicas regebat, ut inter civilium bellorum turbines publica vectigalia pacatissime curaret, eaque auctoritate, & unitorum civium concordia, ut spreta dissidentium nobilium potestate, labanti Reipublicæ humeros manusque supposuerit, in suum sinum privatas publicasque facultates, factionum rapinis expositas collegerit, & demum insulæ Corsicanæ in se translatum regimen prudenter administrarit. Ita paulatim crevit, ut summum sibi ferme adsciverit imperium, atque in una urbe duæ essent Civitates, atque in uno Principatu duæ viderentur respublicæ. Admisso porro Corsicæ gubernio, nihil prius cogitavit, quam de purganda insula, multis erroribus corrupta, & stabilienda veræ fidei doctrina. Misso itaque Deodato cive ad Baptistam Vicarium Generalem Observantum, Clavari gravi stomachi dolore decumbentem, obnixe rogarunt, ut e suo cœtu viros doctos, & pios mitteret, *ad evellendos* (inquiunt) *errores nonnullos a vero dogmate discrepantes; existimamus enim dictam insulam eo magis in dies felicibus augmentandam successibus, quo magis ejusdem incolæ in vera petra, quæ Christus est, fuerint doctrinæ veritate consolidati.* Promisit Baptista die VIII. Januarii hujus anni se quamprimum idoneos missurum operarios, & eruditos fidei magistros, pauciores tamen quam vellet, destinatis ex Pontificio præcepto plurimis & potissimis concionatoribus Cruciatæ contra Turcas prædicandæ. Dedit tamen extempore litteras ad eos, qui in insula commorabantur, Consodales, ut populum exhortarentur ad opportunum ferendum Reipublicæ subsidium contra Alphonsum Regem Aragonium, Ligusticam ditionem ac Provincias infestis armis divexantem.

Ibidem; Fr. Franciscus Spada. Fr. Stephanus de Bassan.

LXIV. Erat hoc tempore destinatus rebus Hierosolymorum procurandis frater Franciscus Spada, vir prudens & rebus agendis idoneus, cui Baptista Vicarius Generalis gravia quædam negotia hoc anno per litteras commisit. Joannes Cardinalis sancti Angeli, in Hungaria Sedis Apostolicæ Legatus, hoc anno valde commendat industriam & doctrinam fratris Stephani de Bassan, Provinciæ Hungariæ Vicarii Observantum, secumque tamquam fidei negotio promovendo necessarium apud se retinuit, submisso ejus loco ad Capitulum Generale fratre Michaele Transilvaniæ Custode. In eodem Capitulo commissa est cura Vicariæ Orientalis fratri Paulo de Albingana; & procuratio locorum Constantinopolis & Caffæ Jacobo Primaditio, & paulo post Comitia Generalia in eadem urbe Mediolanensi electus est in Capitulo provinciali Observantum Vicarius Bonaventura de Plantanidis, de quo alias dictum est, qui confirmationem a Gabriele Liciensi ejusdem Provinciæ Ministro secundum Calixti constitutionem accepit.

To. 12. an. 1453. num. 33. & anno 1453. n. 52. Fr. Raymundus Episc. Vasaten. Fr. Joan. Libarien. Fr. Janne. Turtibulen. Fr. Joan. Moldavien. Fr. Joan. Salonen. Fr. Stephanus Bethlehemitan.

LXV. Assumpti sunt ad Episcopatus frater Raymundus de Torculari sacræ Theologiæ professor ad Vasaten. in Gallia, sub Archiep. Auxitano, per obitum alterius Raymundi, Kalendis Aprilis. Frater Joannes de Dertherem sacræ Theologiæ lector ad Libarien. titularem in Hellesponto, sub Archiep. Cyziceno, a longo tempore vacantem, V. Kal. Maii. Frater Januccius de Lavello, in Theologia baccalaureus, ad Turtibulen. in regno Neapolitano, sub Archiep. Beneventano, per obitum Donati, XIII. Kal. Junii. Frater Joannes Keminer ad Moldavien. in Polonia, sub Archiep. Leopolien. per obitum Joannis, XVII. Kal. Augusti. Frater Joannes Freyn ad Salonen. titularem, sub Archiep. Naupacten. per obitum Joannis Stenterbich, IV. Kal. Septembris. Frater Stephanus Pilerandus sacræ Theologiæ Magi-

gister ad Bethlehemitanum in Judæa, sub Patriarcha Hierosolymitano, per obitum Arnulphi Guillelmi, Nonis Octobris. Obiisse hoc anno fratrem Joannem Schlechter, Theologum insignem, Archiepiscopi Coloniensis Suffraganeum, Gaspar Bruschius enarrat. *Brusch. in Catal. Arch. Colon. n. 66.*

LXVI. In tractu Brixiensi extra oppidum Clarense hoc anno, procurante fratre Bonaventura de Plantanidis, Mediolanensi Vicario, fabricatum hoc anno Conventum ex facultate Nicolai V. asserit Gonzaga. Reliqua cohærent, sed quod de Nicolai facultate scribit, subsistere non potest, nisi fortasse prius, seu ante annum MCCCCLV. quo Nicolaus decessit, hanc concesserit licentiam. Sterile est solum, milio potius quam tritico abundans. *Conv. Claren. Gonz. in Prov. Brixiæ Conv. 13.*

LXVII. In insula Rhodiorum circa hunc annum Jacobum Milium, Militiæ sancti Joannis Magistrum dedisse Fratribus Observantibus habitaculum, habent ejusdem Ordinis chronica, idque factum, deprecante fratre Angelo de Santia ejusdem Instituti. Donavit eis Ecclesiam sancti Marci & sancti Bernardini, cum omnibus jurisdictionibus, reditibus, hortis & viridariis croci fertilissimis, ut inibi Conventum ædificarent, quod illi brevi præstiterunt. *Funes l. 3. histor. Rhod. c. 11. Conv. Rhodiorum.*

LXVIII. Extra oppidum Trajectense supra Mosam hoc tempore ejusdem Instituti viri, ex licentia & consensu Joannis Episcopi Leodiensis, ac Magistratus Trajectensis, posuerunt sibi domicilium sub titulo Eremitorii. Hoc anno sui incolatus confirmationem receperunt a Pontifice. Per aliquot annos ibi hæserunt, donec introducta reformatione in Conventualium Cœnobium, illuc translati sunt. De illo Conventu alias egimus diffusius. Subest nunc hæreticis oppidum, & Conventus ruinæ. In Ecclesia & ambitu fuerunt multorum nobilium sarcophagi & sepulturæ. Inter alios erat Nicolai Harlaeri ante aram sacelli majoris, & Virginis Deiparæ, de cujus miraculoso simulachro integrum libellum scripsisse diximus Henricum Sedulium. Traditio est hunc imaginem istam illic posuisse. Factus postea Frater Minor, illic accepit sepulcrum, ubi Virginis cultum erexit, hoc inciso epitaphio: *An. Dom.* MCCCCLXXIV. *mensis Maii die* XXV. *obiit nobilis Dominus & frater Nicolaus de Harlaer Miles, ætatis centum & unius annorum, consiliarius & primus Magister hospitii Domini Ludovici de Borbon, Episcopi Leodiensis, cui propitietur misericors Deus. Amen.* Claruit etiam illic frater Adrianus Holstadius, qui multis annis concionibus suis oppidum collustravit. Sepultus etiam erat in choro magnus ille vir Joannes Goropius Becanus, cujus ingenium & scripta docti quique commendant. Supra januam vestiarii hoc ejus legebatur epitaphium: *D. O. M. Joanni Goropio Becano, divinarum atque humanarum rerum, bonarumque artium peritissimo, Catharina de Cordis uxor, & filiolæ duæ conjugi, ac parenti dulcissimo cum lachrymis posuerunt; Levino Torrentio, & Gaspare Burchio procurantibus, quibus ille res suas moriens commendavit. Vixit annos* LIII. *obiit* IV. *Kal. Julii anno* M. IƆ. LXVII. *Ex Arch. infer. lib. 18. fol. 111. Conv. Mosæ Trajecten. Tom. 5. an. 1240. n. 25. Ibidem.*

LXIX. Hoc anno extructum Cœnobium in Frisiæ inferioris seu Occidentalis urbe Leovardia, Senatu consilii Provinciæ cohonestata. Anno MDLXXX. die II. Februarii Geuzii urbe potiti & arce, illud misere diripuerunt, & Fratres reculis suis spoliatos ignominiose pepulerunt. Laurentius Surius illic ait fuisse patris sui, olim illius urbis medici, monumentum. Spectabat aliquando hic Conventus ad Provinciam Coloniensem ex decreto Capituli Generalis anno MDXXXII. celebrati, postea accessit Provinciæ Germaniæ inferioris. *Conv. Leonardiæ. Sur. in comment.*

LXX. In Delphinatu & Charreriarum pago, diœc. Viennensis, hoc anno humile obtinuerunt domicilium Fratres Observantes, in prioratu Ordinis *Conv. Charreriarum.*

Fodere. & Picquet. in Prov. S. Bonav. Gonz. ibid. Conv. 40.

dinis Cluniacensis, accedente Antonii Archiepiscopi Viennensis, Alani Cardinalis in Francia & Delphinatu Legati, Ludovici Principis Delphini, Caroli VII. Regis primogeniti assensu. Fundator fuit Fulco de Montecanuto Miles, Dominus Castri-Novi, sive de Galabriis, qui etiam lites sopierat Prioris Mantelæ, & Curati Castri-Novi, Fratribus adversantium. Situs æstivo tempore amœnus, in hyeme exundante fluviolo Galabro, redditur injucundus, & Castri incolis frequenter inaccessibilis. Ecclesiæ satis exiguæ dedicatio sub invocatione sancti Petri die XVIII. Maii quotannis celebratur. Circumcirca ingens est numerus nobilium Catholicorum, erga Fratres liberalium; neque tamen Calvinistarum furias reprimere potuerunt, quin anno MDLXV. locum hostiliter invaderent, & anno MDLXVII. magna ex parte cremarent. Fugientibus Fratribus, Guardianus Joannes de Tellio Moratium proficiscens, a Cœnobii famulo traditur, & ab hæreticis crudelissime necatur. Joannis de Monte-canuto & aliorum beneficentia & subsidio, frater Michael Laubepinus locum restituit. Durante illo hæreticorum turbine, contemptis injuriis & opprobriis illic perstitit frater Claudius Gerardus, solus dejectæ & destitutæ domus incola; in eorum conspectu officium quotidie recitabat in templo, cujus virtutem & senectutem etiam illi venerabantur. Orationibus semper intentus, ante Fratrum reditum absque prævia infirmitate placide obdormivit in Domino.

Reformantur Conventus Peronæ, & Belvæ. *Ex l. 14. bullar. fol. 49.*

LXXI. Hoc anno Conventus Peronæ, diœc. Noviomen. rogante Joanne de Burgundia, Comite de Stampis, reformationem admisit, jubente Calixto, executore Episcopo Cameracensi; necnon Conventus Belvæ, Eduen. diœc. executore Joanne tituli sancti Stephani in Cœlio Monte Cardinale.

LXXII. *Gabriel Veronensis*, præcipuus beati Joannis Capistrani socius, virtutis & zeli particeps, hoc anno magno incremento trium Conventuum, Religionem per Poloniam majorem propagavit. Primum accepit in majoris Poloniæ urbe præcipua Posnania, fundum largiente devoto cive Matthia Czarnio, Ecclesiam construente Andrea Episcopo, claustrum & reliquum ædificium civibus diversis. Primum quidem ex asseribus, deinde ex coctilibus firmisque muris domus compacta. Erat ille locus ante Fratrum adventum scelerum sentina, copiosumque inde lucrum diabolus reportabat. Dolens itaque, dirutis ibidem domunculis, sublataque peccandi commoditate, Fratrum virtute & doctrina cives ad meliora charismata provocari, miris artibus laboravit vitam maculare, ut consequenter doctrina contemneretur. Plurimas inde passi contumelias & improperia, gravius quiddam audierunt, unum ex Fratribus ad mulieres prope Conventum lavantes accessisse, & ad rem Veneream turpissimis modis sollicitasse. Dum id secundo & tertio accidisset, & lotrices apud ædis præfectum de Fratris inverecundia conquererentur, advocavit Religiosos universos, inter quos dum nullum huic similem agnoscerent mulierculæ, confidenter dixit Guardianus: *si impudicus hic nebulo ad vos redierit, apprehensum mihi renunciate, & si ex meo cœtu fuerit, pœnas tanto crimine dignas persolvet*. Porro iterum revertitur, eademque repetit nefanda. Ubi vero lotrices manus injiciunt, ut capiant, in asinum conversus, cum maximo cachino, fœtore, & contuentium stupore proximis aquis insiliit, statimque disparuit. Re miranda undique diffusa, Fratribus reintegrato honore, deinceps optime audierunt.

Conv. Posnanien. *Gonz. in Prov. Polon. Conv. 3. Chron. MSS. ejusd. Prov.*

Dæmonis astus contra Fratres.

Sed elusus.

LXXIII. Habet hic Conventus Ecclesias duas, unam majorem columnis octo suffultam, Deo sub invocatione sancti Bernardini dicatam; alteram sub titulo SS. Annæ & Francisci. Numerosæ hic sunt duæ Confraternitates san-

ſanctæ Annæ, & Chordigerorum, magno pietatis incremento. Senatus anno MDCXIX. amplam conceſſit Fratribus aream Conventui contiguam, in hortum convertendam; muro cinxit frater Bernardinus Bydgoſtianus Guardianus & Theologiæ profeſſor. Cœnobium eſt inſigne, Fratrum ſexaginta, in eoque requieſcunt Nicolaus a Coſtie, diſertiſſimus prædicator, poſt mortem clarus miraculis, primum in horto prope antiquum ſanctæ Annæ ſacellum ſepultus, deinde ad Eccleſiam decenti loco translatus. Michael Cantor, qui mortis diem multo ante prædixit. Ludovicus *Laudate* cognominatus, quod Dominum aſſidue laudarit, & alios ad laudandum frequenti hoc verbo *Laudate* excitarit. Gabriel Czernievien bis Miniſteriatus officio functus, humilitate, vitæ innocentia, modeſtia & patientia inſignis, exercitatiſſimus paſſionis Dominicæ contemplator, prope latus dextrum Altaris in choro ſepultus. Hieronymus Przybinus fervidus prædicator, doctrina clarus & Principibus cariſſimus. Petrus Tilicius Epiſcopus Cracovienſis ſummo habuit in pretio.

Fr. Nicolaus a Coſtie. — Fr. Michael Cantor. — Frater Gabriel Czernievien. — Fr. Hieronymus Przybinus.

LXXIV. Eodem ferme tempore ſecundum admiſit Veronenſis Conventum in ſuburbio Civitatis Coſtenii, conceſſa anno præcedenti ab urbis Conſulibus area Cœnobio conſtruendo. Id conſtat ex his Notarii publici fragmentis: *In nomine Domini, ſub anno a nativitate Chriſti* MCCCCLVI. *Pontificatus ſanctiſſimi in Chriſto Patris & Domini noſtri D. Calixti divina providentia Papæ III. anno* II. *Ind.* IV. *in noſtri notarii publici, teſtiumque infraſcriptorum præſentia conſtituti perſonaliter providi & prudentes viri DD. Albertus Volla Proconſul, Petrus Herman, Laurentius, Adam &c. Conſules hoc præcipue permoti reſpectu, ad laudem Omnipotentis Dei, ac in memoriam glorioſiſſimæ ac intemeratæ Virginis matris ejus Mariæ, necnon ſanctorum Franciſci & Bernardini Confeſſorum, præfatam aream ſive locum ad tantum ſpatium latum & longum pro conſtituenda Eccleſia, & Monaſterio verſus Orientem fundando, ad inhabitandum Fratribus Ordinis ſancti Franciſci de Obſervantia juxta eorum ritus, obſervationes, conſuetudines & privilegia &c. Quam quidem donationem taliter factam P. R. Gabriel de Verona, ejuſdem Ordinis ſancti Franciſci, ac in Provinciis Auſtriæ, Styriæ, Poloniæ, Boemiæ, Sileſiæ quoad Fratres de Obſervantia nuncupatos Vicarius acceptavit &c.* Per multa tempora Cœnobium hoc ligneum fuit, tamdem anno MDCIV. opera & ſtudio duorum Patrum memoratu dignorum, Leonardi Fabczinii, & Auguſtini Pbilionii ex eleemoſynis benefactorum, de latere cocto Eccleſia cum Conventu, inſigni artificio, ſub titulo ſanctæ Mariæ de Angelis ædificata eſt. In ea requieſcit venerabilis Pater Bernardinus celebris concionator, ob vitæ ſanctimoniam dæmonibus formidabilis, quorum plurimos ab obſeſſis pepulit corporibus.

Conv. Coſtenii. *Indid. Conv. 4. Monum. MSS.* — Fr. Bernardinus Polonus.

LXXV. Tunc etiam in urbe Frauſtatii ſeu Urſchovii in eadem Polonia majori alter conceſſus Conventus, in quo multo tempore viguit regularis Obſervantia, ſed inopinato caſu in favillas redactus, longo tempore caruit habitatore. Demum circa annum MDCXXVIII. inſtaurari & inhabitari cœpit poſt diviſionem Provinciæ Poloniæ Majoris a Minori.

Conv. Urſchovii. *Indid. Conv. 5. Monum. MSS.*

LXXVI. His admiſſis Conventibus, exactoque ſui Vicariatus triennio, ceſſit officio Gabriel Veronenſis, ſuffectuſque eſt hoc anno frater Bernardinus Ingolſtadienſis, ante ſuſceptum habitum Magiſter Artium Viennenſis, vir religioſus, ſed in rebus Ordinis inexpertus, quippe qui integrum quinquennium non abſolverat in Religione. Paupertatis ultra modum zelator, pretioſa quæque ac curioſa tanto ſtudio eliminabat, ut etiam ex libris choralibus imagunculas deauratas ſive miniatas eradi aut ſcindi præceperit, &

Chron. MSS. Polon. — Bernardinus Ingolſtadien. Vicarius Poloniæ.

cum Magistratibus urbium egerit, ne adeo abundanter Fratribus eleemosynas porrigerent. Varsaviæ Guardiano Stanislao Gouczynio præcepit, ut carnem, quam ipse in culina viderat, necessitati Fratrum superabundantem, inter pauperes distribueret in platea; dicens, illis dari, vel benefactoribus reddi debere, quidquid Fratrum strictam superabat indigentiam.

Ex l. 25. bullar. fol. 50. Conv. Garani. *Ex donationis diplomate.*

LXXVII. Nobilis vir Uladislaus Dux Glesiæ, in Tossodera, ac in majori Polonia, facultatem obtinuit ædificandi Minoritis domum in oppido Garano, diœc. Wratislavien. sub invocatione sancti Francisci. An vero ædificaverit, non comperio.

Tom. 11. anno 1449. n. 10. Fabriani magna donatur Minoribus structura.

LXXVIII. Eo tempore quo Nicolaus V. Fabriani, uti narravimus, commoratus est, majori oppidi ornamento & foro ampliando demoliri fecit nonnullas domunculas; extructisque amplis fornicibus sub templo sancti Francisci multas fecit fabricari apothecas. Abeunte Pontifice, remansit opus imperfectum. Ne ruinam pateretur, petierunt Fabrianenses, quod fabricatum erat, Minoribus donari, qui tum oppidi ornatui, tum suo commodo reliquum adjicerent. Annuit Pontifex diplomate ad suum nepotem Rodericum Borgia Cardinalem, in Marchia Sedis Apostolicæ Legatum, transmisso.

Tom. 11. anno 1445. n. 18. Monasterio Clarissarum Valentino applicantur reditus.

LXXIX. Diximus alias constructum a Maria Regina Aragonum, Alphonsi Regis conjuge, Monasterium Clarissarum prope Civitatem Valentiæ sub nomine sanctissimæ Trinitatis. Hoc anno non erat adhuc perfectum, neque sufficienter dotatum. Rogante itaque fundatrice, Alphonsus eidem applicavit septem millia solidorum, quæ Maria, Martini quondam Regis Aragonum uxor legavit annua Cœnobio sancti Spiritus Muri-Veteris prope Saguntum, Ordinis Minorum, a se, ut alias diximus, ædificato; hæc etenim possidere & quotannis recipere, suo statui contrarium decrevere Fratres in Capitulo Barcinone sub Joanne Quedesber Vicario Generali celebrato, missisque supplicibus libellis ad Calixtum Pontificem, & Alphonsum Regem Neapoli degentem, rogarunt a se transferri hujusmodi reditus perpetuos. Omnia voluit confirmata Pontifex hoc anno, insertis suo diplomati religiosa certe prudentique Fratrum determinatione, & Regis provisione: *In domo Domini.* XII. Kal. Julii. Digna est, quæ legatur, & quam alii Conventus, si quos habent hujusmodi reditus, diligenter imitentur, hæc Fratrum resolutio. Porro Calixtus concessis eidem Monasterio variis indulgentiis, illud regimini subjecit Fratrum regularis Observantiæ: *Tuæ devotionis*, eodem die.

Tom. 9. an. 1402. n. 14. Quos a se ablegant Minoritæ.

Monast. Gebennen.

LXXX. Concessit hoc anno Pontifex facultatem, ut nobilis mulier Anna de Cypro, Ludovici Sabaudiæ Ducis uxor, Monasterium Clarissarum in urbe Gebennensi in loco de Insula, qui ab antiquo propter certas differentias erat interdictus, & alterum seu hospitale peregrinorum in alio loco infra sui conjugis dominium posset ædificare: *Piis Christifidelium.* XV. Kal. Octobris. An vero id fecerit, minime constat, ea in urbe deletis omnibus Romanæ Religionis vestigiis. Constat tamen in Conventu Fratrum Minorum ejusdem urbis, sacellum beatæ Mariæ Virginis hoc anno *sumptuoso & mirifico opere*, uti loquitur Pontifex, eam inchoasse, cujus intuitu amplissimas concessit Indulgentias pro omnibus beatæ Mariæ festivitatibus, quas ejus successor Pius anno MCCCCLIX. confirmavit & auxit.

* *al.* Moncada. Monast. Messanen.

LXXXI. Messanæ degebant piæ mulieres Macauda * de Calafatis, tertii Ordinis sancti Francisci, & Mita ejus nata, aspirabantque ad perfectiorem vitam in Monasterio Ordinis sanctæ Claræ a se fundando. Ita faciendi impetrarunt hoc anno facultatem a Pontifice, qui scriptis ad Archiepiscopum

pum (Jacobum de Tudischis) litteris jussit, ut etiam ex domo sanctæ Mariæ de Bassico ejusdem Ordinis primas daret disciplinæ regularis magistras, Sorsborgiam *, aliasque tres vel quatuor Moniales ad arbitrium eligendas, & visitationi subjiceret Fratrum domus beatæ Mariæ de Jesu, Ordinis Minorum Regularis Observantiæ : *Piis fidelium votis* . Hoc illud Monasterium est, quod Montis Virginum appellatur . Anno sequenti reperio aliud ejusdem Pontificis diploma, quo præfatum jubet Archiepiscopum, ut prædictis Sororibus concedat hospitale Ascensionis, olim a Juliano de Jordano, cive Messanensi fundatum, nunc ruinæ proximum, ut in Monasterium convertant.

* *al.* Sorstagiam, *vel* Eustochium.

LXXXII. Atrebati in Comitatu Arthesiæ ædificandi Clarissarum Monasterium facultatem impetrarunt hoc anno nobilis vir Philippus Saveusius Ballioli-Montis &c. Toparcha, Philippi Burgundiæ Ducis consiliarius, ejusque conjux Maria de Lully : *Piis fidelium votis* . III. Idus Aprilis . Insigne & religiosum hoc nuncupat Monasterium Gonzaga . Omnium prima illic emisit professionem Clara de Longeval, prima fuit Abbatissa Catarina Colonnensis, reliquas dabit Ferreolus Locrius in suo Chronico Belgico .

Monast. Atrebaten.

Gonz. in Prov. S. Andr. in fine.

Locr. ad hunc annum.

LXXXIII. In oppido Bargæ de Garfagnana, Lucanæ diœcesis, concessa est licentia ædificandi Monasterium sui Instituti quibusdam piis fœminis Tertii Ordinis sancti Francisci : *Piis votis fidelium*. XV. Kalend. Februarii . Fratribus & Sororibus ejusdem Ordinis in Hibernia, quorum multa erant ibidem domicilia, deputatus est in Visitatorem Generalem, accedente tamen prius consensu Ministri Generalis Ordinis Minorum, Thomas Ornayn presbyter ejusdem Instituti, cui etiam primariæ & famosæ domus ejusdem Ordinis beatæ Mariæ de Killavabrenaynd, Tuamen. diœc. cura commissa est perpetua : *Dispositione Divina* . IX. Kal. Aprilis . Hoc tempore in urbe Cornetana aliquot piæ Tertiariæ sibi domicilium posuerunt . Summis precibus rogavit Episcopus Vicarium Generalem Baptistam de Levanto, ut curam & regimen earumdem suis Fratribus Observantinis commendaret . Qua potuit efficacia rogavit ille Antistitem, ut se excusatum haberet ; neque enim judicavit expedire hujusmodi periculosis curis suos subditos implicare, probe noscens, quanto securius sit ab omni fœminarum, etsi Deo consecratarum, consortio abstinere .

Domus Bargen. Sororum Tertii Ordinis.

Visitator Tertii Ordinis in Hibernia.

Domus Sororum Cornetana.

Vicarius Generalis ægre admittit curam Monialium.

LXXXIV. Mediolani sub hoc tempus domum habuisse Fratres Tertii Ordinis in Parochia sancti Benedicti, constat ex tabulis testamenti Joannis de Morigiis civis Mediolanensis, qui eisdem bona quædam legavit . Nobile sacellum beatæ Mariæ Virginis in Ecclesia Minorum Bruxellensi, pretiosis reliquiis insigne, magnis Indulgentiis hoc anno Pontifex cohonestavit .

Domus Mediolanen. Fratrum Tertii Ordinis.

LXXXV. Sub hujus anni initium Pontifex beato Jacobo Piceno, antequam in Hungariam abiret, concessit amplissimas Indulgentias pro visitantibus Ecclesiam sanctæ Mariæ de Gratiis, Conventus Ordinis Minorum in oppido Montis-Prandoni, in quo natus est, constructi . Singulare & honorificum est Breve Pontificium, cui aliud simile huc usque non vidi, neque a Pontificibus legi adeo manifeste quempiam, dum viveret, etiam de vitæ sanctimonia laudari . Ipsum ex autographo hic transcribo instrumentum .

Conceduntur magnæ Indulg. Ecclesiæ Montis-Prandoni.

Dilecto filio fratri Jacobo de Marchia, Ordinis beati Francisci de Observantia regulari.

Dilecte fili, salutem & Apostolicam benedictionem.

Exigit nostra ad beatum Franciscum devotio, & nota nobis, ac certo judicio comprobata vitæ tuæ sanctimonia promeretur, ut Deum in dicto Sancto,

Commendatur B. Jacobus a Marchia.

cto, & ejus Ordinem, cujus professionis præstans professor existis, pro viribus honoremus. Cum itaque fel. record. Nicolaus Papa V. prædecessor noster tuis precibus & amore, saluti animarum consulere volens, Ecclesiæ sanctæ Mariæ de Gratia, positæ juxta Castrum Montis-Prandoni, Provinciæ nostræ Marchiæ Anconitanæ, unde oriundus existis, concesserit omnibus Christifidelibus dictam Ecclesiam visitantibus in singulis diebus festivitatum gloriosæ Virginis Dei Genitricis, & omnium festorum Ordinis beati Francisci, Indulgentiam quinque annorum & totidem quadragenarum pro quolibet ipsorum festorum, prout in litteris Apostolicis superinde confectis latius continetur. Et quia, memorante prudenti bonitate, intelleximus populos circa prædictam Ecclesiam habitantes, & alios circumvicinos raro aut numquam ad illam nisi in festo beatæ Virginis prædictæ Assumptionis confluere, adeo ut ceteræ Indulgentiæ in aliis diebus superflue videantur concessæ; tuis in hac parte supplicationibus inclinati, easdem Indulgentias omnes omnium dierum beatæ Virginis, & omnium festorum Ordinis beati Francisci ad prædictam diem unicam Assumptionis beatæ Virginis, quæ in mense Augusti celebratur, reducimus, unimus & copulamus, ut quidquid in prædictis aliis diebus per totum annum Visitatoribus dictæ Ecclesiæ indulgebatur, in hoc unico Assumptionis die copulari indulgerique intelligatur. Et nihilominus ut personæ tuæ, de nobis, & universo populo Christiano per vitam exemplarem, & prædicationem assiduam, & aliter benemeritæ, honorem in animarum salute afferamus, easdem Indulgentias a prædecessore nostro concessas & a nobis, ut præfertur, in dictam diem unicam redactas, nos etiam auctoritate Apostolica confirmamus, ac totidem Indulgentias in dictam diem unicam auctoritate prædicta de novo concedimus, perpetuis temporibus duraturas. Datum Romæ apud sanctam Petrum sub annulo Piscatoris die XXIV. *Januarii* MCCCCLVI. *Pontificatus nostri anno* II.

Varia conceduntur a Pontifice privilegia.

LXXXVI. Considerans Angelus a Bulseno, Procurator Cismontanæ Familiæ Observantum, plurimos ex utraque familia in Urbem adventare, nimioque numero Conventus Aræ-cœli, & sancti Francisci Transtyberinum aggravari, ductos scilicet variis conscientiarum scrupulis, a quibus nonnisi Pontificia auctoritate absolvi posse putabant, oravit sub finem hujus anni Calixtum Pontificem, ut pro tollendis tot discursibus placeret absolvendi auctoritatem ampliorem superioribus concedere, & circa Regulæ observantiam dubia aliquot declarare. Omnia, prout in registro Ordinis ipse his verbis adnotari curavit, exscribam.

Supplicat Sanctitati Vestræ frater Angelus de Bulseno Procurator Cismontanus regularis Observantiæ: Primo, ad tollendos discursus Fratrum, & pro exonerandis Conventibus Ara-cœli, & sancti Francisci trans-Tyberim dignetur Sanctitas vestra concedere omnimodam auctoritatem & potestatem tam sibi ut Procuratori, quam etiam Vicariorum Vicariis, videlicet Cismontano & Ultramontano, omnibus etiam & singulis Vicariis Provinciarum citra & ultra montes, absolvendi a quibuscumque reservatis Sedi Apostolicæ, sive per jus commune, sive per quascumque extravagantes, vel Apostolicas litteras generales, particulares seu locales, etiamsi tales essent, quod de eis deberet fieri mentio specialis; ac etiam dispensare super quibuscumque irregularitatibus a Fratribus sibi subditis contractis tam in seculo, quam in Religione, exceptis dumtaxat homicidii advertenter commissi, mutilationis membrorum, & bigamiæ. Respondit: Fiat, excepto, *inquit*, homicidio voluntario, vel commisso ex consilio.

Secundo, ut dignaretur dimittere omnem excessum in paramentis factis in Familia Observantiæ, & permittere usum illorum, quæ facta sunt. Concessit

cessit suspirans, & dixit, quod providerem in futurum, & ego dixi, quod intendimus, & volumus nos restringere.

Tertio, ut liceret ex licentia Vicariorum caute & sine scandalo eleemosynas datas vel legatas in certos & determinatos usus, in alios magis necessarios commutare vel dispensare, onerando tamen conscientias Vicariorum. Concessit liberaliter.

Quarto, quando videbitur eis opportunum, liceat revidere computum seu rationes, & administrationem quorumcumque Procuratorum Conventuum. Concessit; sed ego, qui hæc impetravi protestor & rogo, ne hoc sine maxima causa fiat, & similiter de aliis, quæ derogant puritati regulæ, & quod unusquisque teneatur pro se rationem reddere in judicio, quia non impetravi, ut Fratres relaxentur, sed potius ut in occurrentibus necessitatibus, quæ prævideri nequeant, justificari possint.

Supradicta mihi concessa fuerunt die XIV. *Decembris anno* MCCCCLVII. *de sero circa secundam horam noctis, præsentibus fratre Francisco de Carbonibus, & fratre Joanne de Aragonia consanguineo Regis, qui sedebat ad pedes lectuli, in quo Dominus noster jacebat.*

SUPPLEMENTUM P. ANTONII MELISSANI DE MACRO.

„ I. ALte puduit Mahometem se vapulasse a Christianis, quando solo terrore sui nominis omnem Pannoniam suo subjugare Imperio credebat, & pudore in majus odium converso, in perniciem totalem Hungarici Regni juravit; quamobrem majorem exercitum collegit, & egregie bellicis viribus instructus, jam jam imminebat; at petentibus Legatis Ussunchassani Regis Persarum, liberam & in pace dimissam Capadociam, in dotem ejus Conjugi a Calojanne patre, Trapezuntis Imperatore constitutam, furorem vertit in Persam, in quem effusis copiis, audacis postulati vindictam sumere parabat; at eo latitante, & manus conserere detrectante, in Galatiam descendit, omnemque eam regionem vastavit, sibique subegit. Galatia vero, quæ & Gallo-Græcia dicitur, mutuato nomine a Gallis, Græcisque, qui quondam mixti simul, inter Pontum & Capadociam loca ad Euxinum habitabant, regio est vasta nimis. Urbes habet Ancyram, quæ nunc Anguri appellatur; celebris pannis undulatis, qui ex Caprarum villis eo loco texuntur. Sinope, Mithridatis patria, Amisus, quæ nunc Simiso appellatur. Est etiam in hac regione Paphlagonia, quam hodie Roni vocant. Capadocia autem (nunc Amasia) quam pro Rege Persiæ Legati liberam, & in pace dimissam a Mahumete petebant, a præfata Galatia ad Antitaurum extenditur, ad Meridiem Cilicia est, ad Septentrionem Pontus Euxinus, ejusque longitudo est amplius CCCCL. M. P. Fluviosque habet, Halym, Irim, Thermodoontem, ad quem in Campis Themistyriis Amazonum olim Regna fuere. Urbes in ea sunt Trapezus, Imperii caput; Amasia Strabonis Patria; Iconium, & Maza. Montem etiam habet Argæum, e quo Mare Issicum, & Pontus Euxinus conspici possunt. Mortuo Capistrano, licet ejus partibus Beato & strenuo viro Jacobo de Marchia suppletis, Pontifex vigilaret operosus Ecclesiæ negotio, & fidelium omnium saluti insisteret: visi sunt omnes ad quos spectabat, quod ululatus Asiatici procul essent, in utramque aurem obdormire; & nihilominus tunc tempus laboris erat. Vastata ergo regione universa, & capta Trapezunte, Constantinopolim victor, & ovans rediit Mahometes, ductis secum captivis

Mahometus movet castra in Persam. Dogl. cit. fol. 447.

Galatia vastatur. P. Bertius in descript. Asiæ minor. fol. 543. & 545.

Mahometus victor.

Co-

„ Colojanne cum pluribus Principibus, atque Dynastis, quos barbare trucidavit; & subito fere Lesbum, quæ & Mitylene, vulgo *Metelin*, dicitur, subjugavit, incolarum ejus bona parte Constantinopolim translata. Est autem Lesbos Insula Maris Ægæi, Æolidi, quæ est Asiæ propriæ dictæ regio, contra Cene promontorium, & Caici fluminis ostia, necnon Adramitium Civitatem adjacens, & a dicto promontorio VII. dumtaxat M. P. in Occidentem dissidens. Octo urbibus constabat, quarum Mitylene Archiepiscopalis in ora Orientali cum Portu satis tuto & capaci sedet.

Ex Topogr. Ferrer.

„ II. Ferentinum, Italis *Fiorentino*, seu *Ferrentino* Civitas Episcopalis Hernicorum in Latio antiqua, Anagniæ, quæ caput est Hernicorum, ad V. M. P. vicina in colle arduo constructa, a Frusino totidem milliar. distans, antiqua Romanorum Colonia, hoc anno facultatem construendi Conventum pro Minoritis obtinuit: *Regimini universalis &c.* IV. Kal. Martii. Hujus vero Cœnobii Fratribus concessum fuisse Eremitorium sancti Cataldi in territorio oppidi Patriæ ut Fratres illuc ad populi obsequia declinantes religiose divertere possent, decem fere post annis notavit Haroldus. Kalendis Martii fratre Ludovico de Fagivano posse eligere Confessorem Calixtus indulsit: *Devotionis tuæ &c.* & fratri Angelo de Auximo beneficium contulit: *Religionis zelus &c.* Idibus ejusdem mensis. IV. Nonas Aprilis Fratribus Tertii Ordinis Franciscani sancti Benedicti Mediolanen. pro quibusdam bonis expedivit breve: *Humilibus supplicum &c.* & Nonis ejusdem Sorori Catarinæ Clarissæ Tornacensi posse eligere Confessorem concessit: *Devotionis tuæ &c.* confirmavitque subinde litteras pro Concordia Religionis: *Illius cujus in pace &c.* Et: *Conditor Orbis &c.* VIII. Kal. Maii; & Kalendis ejusdem fratri Antonio de Turribus beneficio concesso: *Religionis zelus &c.* & XV. Nonas electo in Episcopum Maldanensem fratre Joanne Cheminet: *Summi dispositione &c.* & Nonis collato beneficio fratri Joanni de Papia: *Religionis zelus &c.* Fratribus oppidi Priani in Custodia Istriæ Provinciæ Dalmatinæ circa modum vivendi scripsit: *Super gregem &c.* pridie Kalend. ejusdem mensis, XIII. Kal. Augusti Isabellæ Moniali sancti Laurentii Salerni concesso Confessario: *Devotionis tuæ &c.* Kal. Septembris beneficium fratri Joanni de Janpicolo elargitus est: *Religionis zelus &c.* & VIII. Idus ejusdem pro Fratribus domus sancti Nicolai de terra Curati in Provincia Apuliæ, & Custodia Barensi, circa ædificationem alterius Cœnobii expedivit breve: *Ea, quæ pro &c.* & V. Kal. Octobris beneficium indulsit fratri Joanni Francisco Corradi: *Religionis zelus &c.* die III. Novembris fratri Alphonso de Olmido, Vallisoletanæ Diœcesis expedivit indultum: *Religionis zelus &c.* IX. Kal. Decembris concesso Eremitorio Fabriani cuidam juveni Tertii Ordinis de Brejo, Ajetensis Diœcesis: *Increato Patri &c.* III. Nonas ejusdem indulgentiis elargitis pro Conventu Bruxellensi: *Dum præcelsa &c.* eodem tempore nonnullas gratias Agnetæ Sorori Tertii Ordinis Viterbii: *Piis votis &c.* ac tandem beneficium fratri Joanni Bertino concessit: *Religionis zelus &c.*

Litteræ Pontificiæ.

Indic. ex Vatic.

Harold. ad ann. 1476. n. 13.

Ex Archiv. SS. Apost. & Originæ in S. Isidoro.

„ III. Hoc anno in Conventu Fontaniaci Comitis Provinciæ Turoniæ duodecima die mensis Aprilis celebratum est Generale Capitulum Fratrum Familiæ Ultramontanæ de Observantia, ut Annalista innuit, sub fratre Joanne *Quiesdeber* Vicario Generali, Ministro totius Ordinis existente fratre Jacobo de Mozanica; in eoque Capitulo renunciatio officii Vicariatus Generalis, & Successoris, & electio reservatæ fuerunt pro Capitulo Generali totius Ordinis, celebrando Mediolani secundum ordi-

Capitulum Familię Ultramon.

Ex Specul. fol. 71.

Electio Vicarii Gener. reservata ad Capit. generale.

„ ordinationem, & novam Bullam Calixti: *Illius cujus in pace &c.* ad importunitatem Conventualium concessam, & plura ordinata sunt, quæ hic referre non piget.

„ 1. *Primo, ordinatum est, quod nullus Frater possit nec debeat Crucem assumere sine licentia sui Provincialis petita & obtenta, secundum Regulam nostram sanctissimam, de hac materia in capite duodecimo mentionem facientem: cum etiam in Bullis Cruciatæ principalibus tam a Domino quondam Nicolao V. quam a Domino nostro Calixto moderno emanatis, nulla super hoc nobis licentia bene intuenti concedatur; licet bene in eisdem innuatur seu supponatur, quod aliqui etiam de nostris sint eamdem Crucem accepturi, modo tamen licito, & nostræ professioni congruo, a cujus obedientia & limitibus per hujusmodi sanctas Bullas nullatenus eximuntur, nisi in speciali hoc eisdem nostris Fratribus in posterum forsitan a Domino Papa concederetur, ita quod de hoc legitime & indubitanter constaret.*

„ 2. *Item, cum principalis & quasi totalis causa multarum exorbitationum & relaxationum sit defectus sanctæ orationis privatæ, & recollectionis internæ: hortamur & obsecramus in Domino, ut Fratres omnes in singulis Provinciis per eorum Superiores ab exterioribus evagationibus, & inutilibus occupationibus cum summo studio retrahantur; & ad interiora, quantum erit possibile, ut de Deo & de spiritualibus, ac de sui status sublimissima perfectione, cum omni bonitate sentiant, verbis & exemplis diligentissime reducantur, ut Divino Officio devote, & cum multa diligentia persoluto, tempus etiam aliquod captent, in quo spiritum Domini, & mentem beatissimi Patris Francisci imbibere valeant, Christi unctione & gratia se eis dulcius infundente.*

„ 3. *Item, ordinatum est, quod officium Vicariorum Provincialium, ad plus de cetero nonnisi ad triennium extendatur; ita quod in fine triennii hujusmodi Vicarii Provinciales suo officio renuntient, qua renunciatione facta, ad aliorum electionem canonice procedatur.*

„ 4. *Item, ordinatum est, quod recipiendi ad Ordinem, secundum Evangelium & Regulam, & secundum beatissimi Patris nostri usum & practicam, ante induitionem se expropriare debeant de omnibus bonis suis; si tamen id facere possint bono modo. Moneantur tamen quod per hanc expropriationem non erit Ordo eis obligatus, ut ipsi se per firmum propositum ante expressam professionem obligare intendant: imo de hoc, propter periculum professionis tacitæ, cautius informentur, ut scilicet, tantum probare, & nullatenus se Ordini in genere vel in specie obligare proponant, & si ante induitionem ex causis necessariis vel rationabilibus hoc facere non possent, saltem ante suam professionem sint expropriati omnino. Nec informentur per Fratres hujusmodi induendi, vel jam Novitii de Breviariis, vel aliis pro se, vel etiam pro Conventu dandis vel emendis: sed dicatur eis ab iis, qui auctoritatem habent eos recipiendi, quod vadant & vendant omnia bona sua, & ea studeant pauperibus erogare, secundum Regulam; ita quod de bonis suis, vel de consilio eis dando Fratres nullatenus se intromittant: & nisi ita propria voluntate & sponte, non Fratrum informatione, pannum pro sua prima induitione portaverint, concedantur eis panni probationis a Fratribus; & non sic indifferenter & inexaminate recipiantur habitum petentes; & qui recipiendi erunt, cum summa diligentia instruantur, ac in humilitate & sanctæ orationis studio per Magistros idoneos sibi deputandos probentur & exerceantur; ita quod hujusmodi Magister in*

aliis non occupetur, secundum ordinationem Capituli Generalis.

5. Item, & præsertim Superiores diligenter attendant differentiam secundum jura, & quatuor Magistros, inter denarios & pecuniam, quæ duo in Regula nostra expresse probibentur, ut scilicet nihil recipiant contra declarationem Domini Nicolai III. causa distrahendi vel vendendi; & a commutationibus & aliis distractionibus periculosis & illicitis caveant diligenter: idcirco nihil recipiant nisi cujus usus est eis necessarius, cum sicut nulla curiositas in ædificiis & aliis, ita nec ulla superfluitas in quocumque, etiam parvis, possit, secundum declarationem Domini Clementis Papæ V. nostro statui convenire; quocirca non debent Fratres procurare ea, quæ apud eos interdum magis abundant, ut pisces & similia, ad dandum aliis Conventibus & locis, aut etiam personis extra Ordinem, a quibus alia, ut oleum, & hujusmodi, in recompensam & quasi in solutionem recipiant ullo modo.

6. Item, cum exacta diligentia, ex quo periculum est in mora, expropprientur Conventus omnes & loca, in quibus aliqua proprietas, ut in censibus & reditibus, domibus, vineis, alvearibus apum, & hujusmodi forsitan invenitur; & nedum in talibus, sed etiam in vestibus, victualibus, libris, necnon & in iis etiam, quæ ad Divinum cultum pertinent, ut in paramentis, vasis Ecclesiasticis, picturis, & aliis sancta paupertas, vilitas & simplicitas luculenter appareant, prout ex nostra professione certius obligamur: & caveant Fratres nedum ab exteriori proprietate, sed etiam ab interiori & intrinseca rerum quarumcumque proprietaria detentione, quod cum scilicet Fratres aliqui nolunt libros, vel alias res suo usui concessas alteri Fratri concedere, vel non permitterent, nisi renitentes & inviti, res hujusmodi sibi a Prælatis auferri timerent.

Conventus Yporegien. perfectus.

IV. Yporensium Civium encomia, festina & fervida Cœnobii pro nostris Observantiæ Fratribus constructio, anno MCCCCLV. Septembris quarta decima die a fundamentis cœpta, & hoc anno MCCCCLVII. Januarii vigesima secunda consummata, dum exagerat, eorumdem vividam pietatem in Deum, & devotionem in sanctum Patrem Franciscum, ejusque filios, omnibus & posteris ad singulare exemplum commendat. Et quidem ab urbe meridiem versus ad trecentos passus circum, ubi Croxæ nomen est, in ampla & amœna planitie, vinetis, pratis, & opacis nemoribus circumdata, colliculisque pulcherrime virentibus coronata, asceticæ vitæ ducendæ percommoda, jacta fundamenta novi ædificii, ut dicebamus, non lente, ut perperam quidam scripsit, sed propere, & ad miraculum, felicissime incrementa sumpsere, ita ut jam in justam & regularem domum, nempe (ut loquuntur publica & legitima donationis ejusdem &c.) cum magna capella, dormitorio cooperto, infirmaria, forasteriis, & aliis suis ædificiis, casiamentis & officinis evaserit; ita ut turpe & iniquum sit adeo pie fervidos in opere Cives negligentiæ insimulasse, & illatam injuriam, tarda ædium magnificentia delinisse. Verumtamen quia Scriptorum menda radices alte apud credulos defigere solent, & difficillime, nisi meridiana luce clarior illucescat veritas, eradicari queunt; ex ipso instrumento missionis in possessionem, rei veritatis copiam facere non gravamur, & mox sequitur.

Monum. MSS. Provinciæ. Britii de eo Convent. fol. 193.

Instrumentum, quo Conventus traditur Observantibus.

V. *In nomine Domini. Amen. Anno a Nativitate ejusdem* MCCCCLVII. *Indictione* V. *die* XXII. *mensis Januarii, actum in finibus Yporegiæ, videlicet in loco seu domo sancti Bernardini, præsentibus venerabili Domino Joanne de Taliendis, Priore sancti Laurentii, & egregiis viris Legum Do-*

" *Doctoribus, Domino Georgio de Gromis, Dominico Tapatini, Magistro Bartholomaeo de Lebaldis de Messerana Physico, nobili Ludovico de Florano, nobili Ugolino fu Domini Jacomoti de Solerio, nobili Innocentio Droy Turrineto Joannis Turrineti, & Georgio de Monte-Grando Speciario, omnibus Civibus Tporegien. testibus ad haec vocatis, ibique cum alias Communitas & homines Tporegien. donationem fecerint venerabili fratri Bonaventurae de Plantanidis de Mediolano, Ordinis Minorum Provinciae Mediolanensis, quoad Fratres ipsius Ordinis de Observantia nuncupatos Vicario seu Custodi, recipienti nomine & vice ipsorum Fratrum Minorum, & Ordinis Minorum de Observantia dictae Provinciae Mediolanensis, de petia una terrae, cum Capella magna, Dormitorio cooperto, forasteriis & aliis aedificiis, muris, casiamentis, & officinis in ea superstantibus, jacentibus in finibus Tporegiae, cui cohaerent &c. pro usu & habitatione perpetuis ipsorum Fratrum seu aliquorum eorum, ut de ipsa donatione constat in instrumento publico, per me Notarium infrascriptum recepto sub anno, & indictione praesentibus die* XV. *mensis Junii, ad quod relatio habeatur: & ex abundanti, & ad cautelam requireret praefatus venerandus Dominus Vicarius & Custos, nomine quo supra, Dominos Petrum Placii Jurisperitum, Jacobum de Gratiis, alias de Sandigliano, & nobilem Bonifacium* de la Strya *Procuratores hominum & Communitatis Tporegiae; ac nobilem Jacobum de Alice Syndicum, & syndicario nomine dictae Communitatis, de dicto syndicatu constante instrumento publico, recepto per Ferrandum de Ferrandis Notarium publicum Tporegiae, ut ipsum Dominum Vicarium, nomine dicti Ordinis, & Fratrum de Observantia nuncupatorum, introducerent in corporalem & actualem ac realem possessionem dictae petiae terrae & aedificiorum in ea superstantium, cum omnibus suis aliis juribus & pertinentiis.*

" *Hinc est, quod dicti Procuratores & Syndicus, nomine & vice dictae Communitatis Tporegiae, introduxerunt eumdem praefatum Dominum Vicarium in realem & actualem possessionem dictae petiae terrae, & aedificiorum in ipsa superstantium, cum omnibus suis juribus & pertinentiis; ponendo & tradendo in gremio ipsius Domini Vicarii de terra dictae petiae terrae donatae, claudendo ostia & aperiendo, qui quidem Dominus Vicarius seu Custos, ut supra, dictam petiam terrae, cum dictis aedificiis, apprehendit & acceptavit, recepit ac recipit, seu apprehendit, acceptat ac recipit pro perpetuis usu & habitatione praedictorum Fratrum praedictae Provinciae, vigore litterarum Apostolicarum felicis recordationis Domini Nicolai Papae V. de quibus in praedicto instrumento donationis fit mentio, de quibus omnibus ipse Dominus Vicarius, Procuratores & Syndicus praeceperunt per me Notarium infrascriptum, si opus fuerit, unum & plura publica instrumenta dictamine sapientis fieri.*

" *Et ego Ludovicus fu Baldasserus de Alice, Civis Tporegiensis, primus Imperiali auctoritate Notarius, ac Curiae Ducalis Sabaudiae Juratus, nuncque Scriba Curiae Civitatis praedictae Tporegiae, praemissis omnibus & singulis, dum sic, ut praemittitur, agerentur, interfui, & subscriptas chartas, rogatus recepi, tradidi, scripsi, & me subscripsi, signo & nomine meo appositis consuetis in veritatis testimonium omnium praemissorum & singulorum.*

" VI. Hæc autem veritatis amore, ac ad tollenda scrupula exscripsisse sufficiat. Paucis post diebus, idest III. Nonas Februarii, præfata magna Capella, quæ scilicet (ut moris erat) comprehendebat Altare majus, ac ante

Ecclesia consecratur sub titulo S. Bernardini.

„ ante eum Presbyterium, sive Chorum, ab eodem Illustrissimo Antistite „ Joanne de Parella sub titulo sancti Bernardini consecrata fuit, cum coe„ meterio eidem Capellæ contiguo, ut ad perpetuam memoriam inscriptus „ lapis marmoreus caracteribus antiquis, & sinistro ingredientibus parieti „ Ecclesiæ infixus publice docet; verum Capella hæc magna in amplam „ Basilicam brevi tempore excrevit, ut suo loco dicetur. Interim admone„ mus, Pontificium Breve Nicolai Papæ V. de quo hic fit mentio, esse illud, „ quo fratri Christophoro de Modoetia Observantum Provinciæ Mediola„ ni Vicario, quatuor Cœnobia recipiendi licentia concedebatur, incipit: „ *Inter cetera desiderabilia cordis nostri &c.* Datum Romæ apud sanctum „ Petrum MCCCCXLVII. VII. Idus Junii anno I. & habetur apud Wad„ dingum.

Vide supra ad annum 1451. & inf. ad an. 1465.

„ VII. Tertii Ordinis S. P. Francisci interea Ritta virgo a Monte„ Brandone clarens, omni virtutum genere ornata, ibidem in Marchia „ Anconitana migravit ad Dominum anno MCCCCLVII. Nicolao de An„ tissa teste.

B. Ritta floret.

ARGUMENTUM.

Calixtus Pontifex Minorum opera utitur ad colligendas vires contra Turcarum potentiam. Hungari recedunt ab Observantum regimine. Hierosolymitanis multa conceduntur privilegia. Coacto Capitulo Generali, Jacobus de Sarzuela fit Minister Generalis. Moritur Calixtus Pontifex, succedit Pius secundus. Mittit Ludovicum Bononiensem ad varios Principes Ultramarinos, & Ministri Burgundiæ auctoritatem Inquisitores instituendi confirmat. Moritur Cardinalis Firmanus, Ordinis Protector, substituitur Cardinalis Nicenus. Magna habita consultatione circa revocandam bullam Calixtinam, jubet Pontifex observari Eugenianam. Circa Fratres reformationis beatæ Coletæ quædam statuuntur. Multiplicantur domicilia & conceduntur privilegia.

Fr. Franciscus a Carbonibus Nuncius Apostolicus.

I. ETIAM hoc anno suæ vitæ extremo, Calixtus omni, qua potuit cura, rem Christianam promovere & Turcarum vires infringere non destitit. Franciscum de Carbonibus Romanum sæpius a nobis annis superioribus nominatum, ab eo Nuncium & Collectorem designatum, hoc anno novis additis facultatibus in eodem munere confirmavit, ut ex sequentibus litteris constabit. Cui etiam vivæ vocis oraculo auctoritatem magnam concessam circa Fratres Provinciæ Marchiæ, eorumque consanguineos pro absolvendis casibus reservatis, & impertienda plenaria peccatorum remissione in mortis articulo reperio in aliquot instrumentis.

Dilecto filio fratri Francisco de Carbonibus de Urbe, Ordinis Minorum professori, in nostris Marchiæ Anconitanæ & Massæ Trebariæ Provinciis, nostro & Apostolicæ Sedis Nuntio.

Ex lib. 15. bullar. fol. 246.

SPei nostræ sublimitas tuæ non penitus incognita caritati, quam non modo de propulsandis, sed etiam conculcandis sacræ Religionis hostium viribus per auctorem materiarum omnium Christum Jesum in mente nostra concepimus, passim fidelium suffragia postulat & requirit, ut quos ad nanciscendum tantam palmam, terra marique transmisimus, compugili & coadjutori nostro Chri-

Christianæ fidei defensori vitam sancto bello conservare, quod nostris viribus non possemus, eisdem adjuti suffragiis valeamus. Dudum siquidem tibi super adhortandis Christifidelibus, ut ad sanctum opus hujusmodi Cruciatæ de bonis sibi a Deo collatis pias eleemosynas largirentur, etiam cum variis potestatibus Indulgentias auctoritate nostra concedendi, absolutionum a delictis & votis, ac aliis tunc expressis beneficia impendendi, & alia tunc expressa faciendi, varias in nostræ Marchiæ Anconitanæ, & Massæ Trebariæ Provinciis commissiones dedimus, prout in nostris inde confectis litteris plenius continetur. Cum autem ex tua significatione nuper intellexerimus, in diversis locis dictarum Provinciarum varia bona ex piis oblationibus fidelium collecta, apud diversas personas Ecclesiasticas & seculares consistere, quorum pars commodius inibi distrahi, & pretium inde proveniens exponendum in sustentationem classis vel exercitus terrestris in pecunia numerata transmitti posset; Nos quascumque commissiones quibusvis aliis præterquam tibi super exigendis oblationibus per te vel coadjutores tuos nomine Cruciatæ, partis & acquisitis, ac aliis infrascriptis, in eisdem Provinciis vel earum aliqua per nos vel de mandato nostro aut alios quoscumque, quavis auctoritate factas, harum serie revocantes, & Apostolicas aut alias litteras desuper expeditas, quorumcumque tenorum existant, cassantes, irritantes & viribus vacuantes, ac omnia & singula per te, & deputatos a te seu coadjutores tuos in eisdem Provinciis circa concessionem Indulgentiarum, & collectionem oblationum hujusmodi concessa, gesta & facta, rata & grata habentes, & auctoritate Apostolica & ex certa scientia confirmantes & approbantes, necnon viribus subsistere decernentes, ac de tua industria, probitate, fide & in rebus gerendis experientia in hujusmodi negotiis comprobata multifariam plenam in Domino fiduciam obtinentes, discretionem tuam hortamur in Domino, & sub virtute sanctæ obedientiæ tibi præcipimus & mandamus, quatenus incœpto per te opere viriliter pergens, fideles eosdem ad contribuendum ad tam sanctum opus juxta formam commissionum alias tibi factarum, in eisdem Provinciis exhortari non desistas; necnon de bonis oblatis prædictis, apud quoscumque illa consistant, prout tibi utilius & commodius videbitur faciendum, ordines & disponas. Nos enim tibi universas & singulas oblationes prædictas, & bona pro Cruciata quomodolibet tradita & collecta in Provinciis antedictis, a quibuscumque Prælatis, Capitulis, Universitatibus singularibusque personis, apud quos depositæ fuerint, & cujuscumque speciei seu generis bona ipsa sint, nostro & Cameræ Apostolicæ nominibus petendi & exigendi, illaque capiendi, & ad portum Anconæ in opus classis nostræ maritimæ contra Turcas convertenda mittendi & destinandi, aut alias de illis, prout tibi commodius & utilius pro dicta Cruciata videbitur, disponendi, ordinandi & exequendi; necnon Prælatos, Capitula, Universitates & personas, a quibus illa receperis, de receptis tantummodo quietandi, ac ad præmissa & quodlibet præmissorum exequenda, uni vel pluribus, etiam secularibus probis & idoneis viris, prout opportunum fuerit, vices tuas cum facultate simili committendi & demandandi, ac alia & singula circa hæc necessaria seu quomodolibet opportuna, etiamsi specialius mandatum vel commissionem exigerent, faciendi, gerendi & exequendi: Et insuper tam tibi, quam illis Ecclesiasticis quibus præmissa vel eorum aliqua exequenda demandaveris, ut præfertur, renitentes & recusantes pecunias, res & bona oblata hujusmodi tibi vel illis consignare & tradere, ad id per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita compellendi, ad præmissa quoque auxilium brachii secularis, si, & quoties opportunum fuerit, implorandi, plenam & liberam, auctoritate Apostolica, tenore præsentium con-

concedimus facultatem. Volumus autem, quod tu vel illi, quibus præmissa demandaveris, de iis, quæ receperis seu receperint, unam quietantiam singulis, qui tibi vel illis ea consignaverint, pro eorum cautela facere teneamini. Non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, ac omnibus, quæ in litteris concessionum earumdem voluimus non obstare, ceterisque contrariis quibuscumque, seu si aliquibus communiter vel divisim ab Apostolica sit sede indultum, quod interdici &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum &c. MCCCCLVII. *pridie Nonas Martii &c. anno* III.

Conceditur Vicario facultas coercendi Nuncios Cruciatæ.

II. Dolebat Vicarium Generalem Baptistam de Levanto, quod his muneribus a Pontifice destinati, rigorem suæ regulæ attenuarent, & officii dignitatem cum status humilitate non ita temperarent, ut aliquando viderentur præscriptos a suo Institutore limites transilire. Rogavit Pontificem, ut sibi liceret excedentes cohibere, & officii administrationem cum regulæ formulis componere. Annuit Pontifex hoc dato rescripto.

Dilecto filio fratri Baptistæ de Levanto, Ordinis beati Francisci de Observantia regulari, Generalis Ministri Vicario Citramontano.

Ex autographo.

Dilecte fili, salutem & Apostolicam benedictionem. Pro nostra spe & fiducia, quam habemus amplam in Fratribus familiæ tibi commissæ, nonnullis eorum per tempora retroacta multas magnasque concessiones ac commissiones fecimus, ut nostros labores adjuvarent, ad fidei Catholicæ & Cruciatæ per nos datæ negotia expedienda. Quo in negotio Fratres ipsi fere omnes nostris mandatis diligentissime paruerunt, adeo ut nostra in vestram familiam benevolentia & caritas plurimum sit adaucta. Scimus vero posse contingere, ut aliqui ex antedictis Fratribus, dum nostris mandatis obedire, & suo debito satisfacere quærunt ac enituntur, aliqualiter a regulæ vestræ rigida observatione præter suam intentionem, aut aliter per ignorantiam inconsiderationemque devient & avertantur. Quare eorumdem animarum saluti, & simul vestræ familiæ constitutionum conservationi, paterna & grata intentione providere cupientes, tibi & pariter omnibus Vicariis per Provincias ubique locorum constitutis, vestræ familiæ omnes & singulos ex hujusmodi Fratribus, commissiones & concessiones a nobis quomodocumque habentibus, qui in executione mandatorum nostrorum eis quomodolibet factorum, a vestris constitutionibus, & a regulæ præceptis ordinationibusque aliqualiter discederent, admonendi, corripiendi, & in viam debitam dirigendi, ita & taliter quod cum obedientia & observatione ac executione mandatorum nostrorum honor Dei, regulæ observantia, & prælatorum Ordinis obedientia simul fiant, auctoritate Apostolica, præsentium tenore concedimus facultatem. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris die VI. *Junii* MCCCCLVIII. *Pontificatus nostri anno* IV.

Ann. 1457. n. 55. Vicaria Hungariæ subjicitur Ministro Generali.

III. Obtinuerunt Fratres Provinciæ Hungariæ, quod etiam de Fratribus Bosnensibus anno superiori insinuavimus, a Vicarii Generalis Observantum jurisdictione ad obedientiam Ministri Generalis transferri, vel illud ægre ferentes, quod a se electos Vicarios Provinciales oporteret, quod antea non fiebat, confirmationem expetere, vel quod strictiori fortassis coercerentur sub Vicariis disciplina. Translati regiminis ecce instrumentum, quod demum ipsis petentibus revocatum est.

Ad

Ad perpetuam rei memoriam.

Regimini universalis Ecclesiæ, disponente Domino, præsidentes, inter cetera, quæ commisso nobis Apostolicæ servitutis incumbunt officio, hoc præcipuum arbitramur, ut opem & operam, quantum nobis ex alto conceditur, adhibere curemus efficaces, quod ii, qui abdicato seculo, sacræ Religionis observantiæ & studio piæ vitæ se dederunt, a quarumlibet perturbationum molestiis, discursibus & periculis præservati, votivæ pacis & quietis amœnitate jugiter in Domino gratulentur. Sane pro parte dilectorum filiorum universorum Fratrum Ordinis Minorum, de Observantia nuncupatorum, in domibus & locis regni Hungariæ & partium circumjacentium constitutis, sub Vicariatu Hungariæ degentium, nobis nuper exhibita petitio continebat, quod licet olim ab earumdem domorum institutionibus, sub Sedis Apostolicæ, & Generalis Ministri Ordinis Fratrum Minorum obedientia dumtaxat constituti vixissent, & immediate subjacerent tantummodo eisdem, ita quod ab omnium aliorum prælatorum potestate, superioritate & jurisdictione, ex Apostolico & aliquorum Conciliorum Generalium indulto penitus essent exempti; ac ille quem dicti Vicariatus Fratres, occurrente Vicariatus officii vacatione, eligebant, eo facto, absque alia Apostolica vel Ministri Generalis confirmatione censeretur confirmatus; tamen a tempore fel. recor. Eugenii Papæ IV. prædecessoris nostri, nonnulli alii Fratres ejusdem Minorum Ordinis professores, de Observantia nuncupati, asserentes sibi olim quasdam litteras ab eodem prædecessore concessas fuisse, & per illas se ipsorumque domos & loca, ac familiam sub certis modo & formis a Generali Ministro exemptos, suisque Ultramontano & Citramontano Vicariis, ac illorum Commissariis dumtaxat fore subjectos, necnon quoscumque Fratres de Observantia nuncupatos, in Generalis Ministri obedientia persistentes, cum eorum domibus, Eremitoriis & locis hujusmodi sub litteris & exemptionibus prædictis includi, eosdem dicti Vicariatus Hungariæ Fratres, hujusmodi litterarum prætextu per eosdem Citramontanum & Ultramontanum Vicarios, seu eorum Commissarios, quod eis subessent & obedirent, quodque a Generalis Ministri obedientia, ad quem ex professione propria, & ex regularibus beati Francisci, aliorumque beatorum Patrum constitutionibus ac statutis tenentur, omnino recederent, & sub excommunicationis, suspensionis & interdicti sententiis, aliisque censuris & pœnis compulerunt. Præterea, quamquam etiam tam ex antiquis indulto, consuetudine & observantia eorumdem Hungariæ Fratrum, quam etiam ex concessione earumdem dicti prædecessoris litterarum, occurrente sui Vicariatus officii vacatione, liceret eisdem Vicarium infra limites dicti Vicariatus eligere, qui sic per eos electus eo ipso censebatur auctoritate Apostolica confirmatus; nihilominus tamen ipsi Citramontanus & Ultramontanus pro tempore Vicarii cum eis adhærentibus, prætextu cujusdam in nonnullis a nobis per eos obtentis litteris appositæ clausulæ, qua inter cetera cavetur, quod Ministri Provinciales electioni Vicariorum Provincialium eorum, qui de Observantia nuncupantur, interesse possint, & eorum Vicarios confirmare, quodque eorum Guardiani & alii Officiales in certa tabula difinitionis describi, & ab eisdem Ministris Provincialibus confirmari debeant, facere conantur, quo minus ipsi Hungariæ Fratres dicta antiqua eorum consuetudine hactenus laudabiliter observata, super eorumdem electione Vicarii & Guardianorum, & aliorum officialium institutione pacifice fruantur & gaudeant, in eorumdem Hungariæ Fratrum,

Ex lib. 17. Bullar. fol. 307.

trum, domorumque & Eremitoriorum, ac locorum eorumdem non modicam pacis & quietis perturbationem. Quare pro parte dictorum Vicariatus Hungariæ Fratrum nobis fuit humiliter supplicatum, ut ipsorum Fratrum supplicantium animarum quieti, ac omnis eorum discursus evitationi in præmissis & circa ea opportune consulere, de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur, qui libenter cunctorum fidelium, potissime sacræ Religioni vacantium pacis & quietis commoda procuramus, ac scandalis & periculis eorumque discursibus, quantum cum Deo possumus, obviamus, hujusmodi expositis & narratis tamquam informationi veridicæ plenam fidem adhibentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, prædictos Vicariatus Hungariæ Fratres, ac prædictas eorum domos & Eremitoria atque loca, ab eorumdem Citramontani & Ultramontani & quorumcumque subalternorum Vicariorum, Custodum & Officialium eorumdem jurisdictione, obedientia & subjectione totaliter eximimus, exemptosque esse decernimus, & sub nostra & Sedis Apostolicæ protectione, necnon Ministri Generalis totius Ordinis sancti Francisci obedientia dumtaxat reponimus, restituimus & subjicimus: ac tenore præsentium declaramus eosdem Fratres Hungariæ ipsius Ordinis unico Generali, & nulli alteri inferiori ab eodem, subjectos esse, nec ab eis prætextu dicti prædecessoris, vel aliarum etiam Apostolicarum nostrarum litterarum interdici, suspendi vel excommunicari posse, sed prout, antequam ipse Citramontanus & Ultramontanus Vicarii vel officiales sui, prætextu earumdem Apostolicarum litterarum jurisdictionem vel superioritatem in eos prætenderent, degebant, aliasque hactenus degere consueverunt, vivere & degere posse; & insuper eisdem prædictæ Vicariæ Fratribus, ut proprium Vicarium provincialem, qui per eos electus pro indubitato Vicario, & Apostolica auctoritate Sedis Apostolicæ & Generalis Ministri confirmato, eo ipso censeatur, prout etiam hactenus consueverunt, alias tamen rite eligere valeant: Qui quidem Vicarius, postquam electus fuerit, sui Vicariatus officium, officiales creando, eosdemque confirmando, & alia per eum fieri solita faciendo, plenarie exercere valeat, ac si ab eodem Generali Ministro esset specialiter & expresse, alias juxta dicti Ordinis instituta confirmatus. Et nihilominus Citramontano & Ultramontano Vicariis ac Ministro provinciali hujusmodi, sub excommunicationis pœna, quam contrafacientes incurrere volumus ipso facto, & a qua ab alio quam a Romano Pontifice, præterquam in mortis articulo constituti absolvi minime valeant, tenore præsentium districte præcipimus, ne de cetero electioni Vicariorum provincialium, eorum qui de Observantia nuncupantur, interesse, aut alias quomodolibet se de eisdem impedire audeant: decernentes ex tunc irritum & inane, si secus super iis a quoquam quavis auctoritate, scienter vel ignoranter attentatum forsan est hactenus vel in posterum contigerit attentari. Non obstantibus ejusdem prædecessoris atque nostris ac aliis litteris, constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, quibus quoad hæc dumtaxat derogamus, illis alias in suo robore permansuris, ac aliis ejusdem Ordinis, juramento, confirmatione Apostolica, seu quacumque firmitate alia roboratis, statutis & consuetudinibus, ceterisque contrariis quibuscumque. Nulli ergo &c. nostrarum exemptionis, constitutionis, repositionis &c. infringere &c. Si quis &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum anno &c. MCCCCLVIII. IX. Kalend. Junii &c. anno IV.

Fratribus Palestinæ conceduntur privilegia.

IV. Fratribus in locis sanctis Palestinæ præsertim in urbe Hierosolymitana commorantibus, multaque a Saracenis constanter passis, Calixtus compatiens, multa eis hoc anno concessit privilegia, & vetera confirmavit, dato hoc honorifico concessionum instrumento.

DI-

Dilectis filiis Guardiano, & Fratribus sacri loci Montis Syon, & aliorum locorum Terræ sanctæ, Ordinis beati Francisci.

DEvotionis vestræ ardor, a quo provenit ut dum sacratissimis D. N. Jesu Christi pedibus calcatam terram inhabitare gaudetis, nec ruinas nec incommoda, neque etiam verbera formidetis, quæ a barbaris infidelibus sæpenumero inferuntur, promeretur, ut ea vobis libenter concedamus, per quæ animarum vestrarum, & apud vos conversantium Christianorum saluti, commodisque & necessitatibus personarum, ac locorum vestrorum conservationi pro honore Dei & Christiani nominis gloria consulatur. In primis, ut præter regulæ vestræ, quam constanter & simul laudabiliter observare nitimini, formam & tenorem, eleemosynas vobis a Christifidelibus pie datas, in domo retinere possitis & capsa, in qua conservabuntur. Guardianus vel alius aut alii Fratres ab eo deputati quascumque necessarias res emere aut emi facere possint, & eam dictarum rerum partem, quam minime necessariam intelligent, vendere & alienare valeant, ita tamen quod nullus vestrum pecunias in prædictis emptionibus & venditionibus manu propria contrectet aut tangat. Insuper, cum in vestræ regulæ declarationibus Apostolicis caveatur, quod a nemine computum exigere debeatis, quod ipsis declarationibus non obstantibus, ab illis, qui supradictas tractabunt & facient emptiones & venditiones, computa exigere, petere & videre possitis. Quando etiam Fratres aliqui ex vestris ad Provincias & loca infidelium mittuntur, si forte inter eos non fuerint sacerdotes, ut aliis quorumcumque Ordinum Fratribus aut presbyteris secularibus confiteri valeant. Et quando aut pro custodia locorum a latronibus aliisque invasoribus, aut pro vestrorum corporum tuitione & defensione contingeret, vos aut vulnerare aut mutilare, aut etiam quovis modo interficere quemquam infidelium & barbarorum, ut propterea irregularitatem non incurratis. Quia etiam aliquando contingere dicitis, ut multitudini peregrinorum ad Terram sanctam venientium, vos in audiendis confessionibus sufficere nequeatis, tibi Guardiano, & qui pro tempore fuerit, concedendi sacerdotibus Catholicis sive religiosis cum peregrinis existentibus, ut ipsi confessiones ipsorum, sicut vos audire, & concessiones per summos Pontifices vobis factas habere possint, concedendi. Et insuper quod per te aut alios a te deputatos confessores tui Ordinis, possis & valeas cum clericis & secularibus sacerdotibus, vel aliis religiosis quibuscumque ibi peregrinantibus & existentibus dispensare in omnibus casibus, præterquam bigamiæ, mutilationis membrorum & homicidii voluntarii. Et quod omnes sacerdotes in Terra sancta, sive residentes, sive peregrini etiam religiosi quorumcumque Ordinum, sive seculares sint, a media nocte usque ad horam nonam, si necessitas urgebit, valeant celebrare. Item, quod Guardianus sive ejus locumtenens, possit quoscumque recipere, & induere habitu Tertii Ordinis, & instituere inter illos Ministrum sive Ministram juxta morem regulæ Tertii Ordinis ibi in partibus Hierosolymitanis. Demum, quod nullus sacerdos secularis sive religiosus cujuscumque Ordinis, possit manere in partibus Sarracenorum contra voluntatem vestram, nisi habeat specificam a Sede Apostolica facultatem, concedimus auctoritate Apostolica per præsentes; volumusque pariter & vobis elargimur, omnes gratias omniaque privilegia, vestro Ordini, & ejus religiosis inter infideles commorantibus a Sede Apostolica hucusque concessa, tenore & auctoritate prædictis confirmata esse, & pro talibus reputari. Datum Romæ apud sanctum Petrum anno &c. MCCCCLVII. *pridie Nonas Februarii &c. anno* III.

Ex l. 2. bullar. fol. 305.

Capitulum generale totius Ordinis 89.

V. Celebratum est hoc anno die XIX. Maii Capitulum Generale in Conventu Aracœli, ita volente Calixto Pontifice, ut facilius & securius ad regiminis apicem Jacobum de Sarzuela provinciæ Aragoniæ Ministrum, anno præterito a se institutum Vicarium Generalem, promoveret. Octo diebus abunde sumptus ministravit, & Præsides Capituli instituit Rodericum Cardinalem de Borgia suum nepotem, S. R. E. Vicecancellarium, & Dominicum de Capranica, Ordinis Protectorem. Putaverunt Observantes, se juxta tenorem bullæ Calixtinæ convocandos ad suffragia ferenda; sed in ipso electionis limine, lecto per Rodericum Cardinalem Brevi Pontificio, significatum est, quibusdam de causis placuisse sanctissimo Domino, ut pro illa vice suffragia non ferrent in Ministri Generalis electione, sed separatim unaquæque Observantiæ familia suos procrearet Vicarios, reliquis bullæ Calixtinæ in suo robore permanentibus. Securiori, quem volebat, hominis Aragonii promotioni ita judicavit expedire; neque enim adeo facile huc flectendos putabat Observantes. Erravit prorsus Marcus dicens, Observantes in hac electione fuisse suffragatos. His e conclavi exclusis, omnium suffragiis Sarzuela creatus est Generalis Minister, applaudente Pontifice, qui cum suis conterraneis feliciter actum dicebat; quippe ex eadem ferme gente, eodemque tempore prodierunt Pontifex Romanus, Rex Siciliæ, Ecclesiæ Vicecancellarius, ejusdem Capitaneus Generalis, & Ordinis Minorum Generalis Minister. Porro Observantes in adyto seu sacrario diversis scrutiniis suos delegerunt Vicarios, Cismontani Baptistam de Levanto, ante annum laudabiliter eo munere functum, Ultramontani Joannem Mogini provinciæ .... Unaquæque pars idoneas suæ genti edidit constitutiones, confirmatis prius Vicariis a Ministro Generali sub hoc tenore verborum.

Marc. 3. p. l. 4. c. 26.

Jacob. Sarzuela Generalis Minister.

Vicarius Cismontanus Baptista de Levanto. Ultramontanus Joannes Mogini.

In Christo sibi carissimo reverendoque P. fratri Baptistæ de Levanto, Ordinis Minorum provinciæ Januensis: frater Jacobus de Sarzuela sacræ Theologiæ Magister, ac totius ejusdem Ordinis Fratrum Minorum Generalis Minister & servus, salutem & pacem in Domino sempiternam.

Ex regist. Ordinis.

VI. *CUm pridem tertiodecimo videlicet Kalendas Junias de voluntate, auctoritate & speciali commissione sanctissimi Domini nostri Calixti III. in Capitulo Generali in hoc sacro Conventu celebrato, a Patribus Vicariis seu Custodibus Provincialibus, & eorum discretis Cismontanis canonice in Vicarium Vicariorum Cismontanum electus fueris, hinc est quod tenore præsentium, ex voluntate ejusdem sanctissimi Domini nostri te sic electum in Vicarium Vicariorum Cismontanum confirmo, confirmatumque denuncio per præsentes; committens tibi plenarie vices meas, tradensque omnimodam auctoritatem & potestatem in Fratres de Observantia nuncupatos, sub obedientia Vicariorum viventes, sicut hactenus tui prædecessores habuerunt, omnibus via, modo, jure & forma quibus possum & debeo. Vale, & ora pro me. Ex sacro Conventu Aræcœli in Roma die* XXIX. *Maii* MCCCCLVIII.

Duo Conventus Caffæ traduntur Conventualibus.

VII. Decretum fuit in his Comitiis, duo loca urbis Caffæ, quæ possidebant Observantes, Patribus Conventualibus dimittere, & Ministro Generali tradere; non enim poterant sine magnis expensis & pecuniarum subsidiis conservari, eo præsertim tempore, quo Turcis bellum Pontifex inferebat. Scriptis itaque litteris die V. Junii, præcepit Vicarius Generalis illorum locorum Superioribus, ut confectis rerum inventariis coram legitimis testibus, ea Ministri Generalis Commissario consignarent. Die sequenti lo-

locorum Montis Sion & Terræ sanctæ Commissarium & Visitatorem instituit Bartholomæum de Colle, Candiæ sive Cretensis insulæ Vicarium.

VIII. Absolutis Comitiis, quatuor ex utraque familia Observantum a Pontifice in conspectum admissi, humiliter gratias pro receptis beneficiis habuerunt, & multa impetrarunt. Reliquis ad propria redeuntibus, Vicarius Cismontanus in Curia secum detinuit Marcum Bononiensem,& Bernardinum de Fossa; non enim prius electus est in Ministrum Generalem Sarzuela, quam cogitaverit de infirmanda & revocanda bulla Calixtina. Ubi apud Pontificem de hac re sermonem habuit, jussus est acquiescere: *Ferme*, inquit Calixtus, *in conficiendis his litteris sanguinem sudavimus, multo labore, studio & patientia superandæ erant Fratrum discordiæ: non adeo facile revocandam censemus, neque expedire, ut nos in similes rejiciamus angustias. Ipsi inter vos inite concordiam, pacifice rem componite, & quod omnium votis probabitur, nostro firmabitur constituto*. Egit itaque modis omnibus Minister cum Vicario, ut bulla mutaretur, oblatisque quibusdam articulis dixit, ut quos placeret, admitteret, qui displicerent, reprobaret, & omnia ad suum sensum componeret. Vicarius cum suis consiliariis Bononiensi & Fossano ad tam liberales oblationes & verba speciosa fluctuantes, parum aberat, quin consentirent. Consulendum duxerunt Cardinalem Protectorem, qui plane dixit incautos & simplices in decipulas abduci; quod si res suas salvas cuperent, monuit intactas servarent Calixtinas; si quid enim mutari permitterent, amplam prædicebat portam aperiri multis controversiis.

Minister Generalis rogat Pontificem ut revocet Bullam Calixtinam. Rejjcitur.

IX. Paulo post videlicet XXVII. Junii decessit Alphonsus Aragonius & Siculus Rex, revera magnus & prudens, clarissimorum scriptorum encomiis illustris. In habitu Minorum, quibus erat addictissimus, sepultus in sacrario Prædicatorum Neapoli, filium reliquit nothum Ferdinandum, cui regnum adjudicavit Neapolitanum, relicto Aragonia Joanni proli legitimæ. Sed Calixtus Alphonsi testamentum rescindens, pati non poterat Ferdinandi in florentissimo regno successionem. Armis igitur & censuris thronum sibi stabilientem deturbare tentat: sed dum exercitum Terracinam versus, & ad Regni movet confinia, senio confectus, & ingenti sarcina prosequendi contra Turcas belli oppressus, obiit VIII. Idus Augusti in die festi Transfigurationis, quod ipse, uti diximus, instituit, Pontificatus anno III. mense IV. relictis in bellicos usus centum & quindecim millibus nummûm aureorum. Vir fuit omnium calculis vitæ integerrimæ, tuendæ & propagandæ fidei Christianæ, quod primum & potissimum munus est Pontificium, zelantissimus, erga Principes munificus, erga pauperes liberalis, erga Religiosos valde propensus. Id ei vitio datum, quod nimium se permiserit Roderico Lenzolio Borgiæ Cardinali, ex sorore nepoti, neque Catalanorum ubique licentiose nimis grassantium insolentiam compresserit, quod illis ultimi excidii in Urbe causa fuit, Pontifice defuncto.

Moritur Alphonsus Rex Aragoniæ.

Et Calixtus Pontifex.

Tom. 12. ann. 1456. n. 68. seq.

X. Celebratis exequiis, Calixto suffectus est XIV. Kalend. Septembris Æneas Sylvius Picolomineus, Cardinalis tituli sanctæ Sabinæ, in villa agri Senensis Corsiniana, patre Sylvio, matre Victoria natus, de quo sæpe nos sermonem protraximus, post varias vitæ transmutationes a Calixto III. in purpuratorum Patrum collegium adscitus. Assumpto Pii II. nomine, III. Non. Septem. ante fores Basilicæ Vaticanæ, a Prospero Columna, S.R.E. Archidiacono suæ coronationis insignia suscepit; statimque se ad res magnas, exactamque Reipublicæ Christianæ curam convertit. Inchoatum a prædecessore bellum contra Turcas prosequi constituit, probe sciens ipsa

Creatur Pius II.

rerum experientia, & longa apud Cæsarem rerum Germanicarum administratione, quanta Christianis imminebat clades, nisi Turcarum infringeretur potentia. Ludovicum Bononiensem Minoritam, toties ab aliis Pontificibus, uti diximus, ad Orientales Principes in belli subsidium convocandos, Legatum, statim a sua coronatione ad reliquos Occidentalium regionum Principes & nationes, datis his instrumentis, aliisque quæ perierunt, destinavit.

Fr. Ludovicum Bononien. mittit Nuncium ad Principes.

Dilecto filio Ludovico de Bononia, fratri Ordinis beati Francisci de Observantia regulari, Nuncio Apostolico.

Ex lib. 1. bullar. de cur. fol. 46.

XI. *Fide digna relatione accepimus, te a fel. record. Nicolao V. & Calixto III. Pontificibus Romanis prædecessoribus nostris ad partes Septentrionales Orientalesque missum pro causis fidei Christianæ, & Sedis Apostolicæ honorem concernentibus, multos Prælatos, plurimosque Principes & Populos Christianos ex iis, qui inter infideles vivunt, adiisse, visitasse, & ad fidei perseverantiam modis tibi possibilibus animasse, adeo ut ad prædictum fel. record. Calixtum nonnullorum ex prædictis gratas responsiones reportasse dicaris, ex quibus appareat multos adhuc esse Principes & populos, qui catholice Christiani Romanam revereantur Ecclesiam, & Romanum Pontificem dicant, sentiant, prædicent Christi Vicarium esse in terris, & beati Petri Apostolorum Principis successorem: inter quos Patriarchæ sunt Antiochenus Græcis in Oriente, ac alter Patriarcha Antiochenus Maronitis præpositi, Patriarchaque Alexandrinus Jacobitis, Hierosolymitanus item Græcis, Antiochenusque alter Armenis, Babyloniis, Chaldæis præpositi, & Catholicon Giorgianis: Rex Persarum, Rex Giorgianiæ, Rex Mengarbiæ, Imperator Trapezuntinus, & quidam populi ex Persis, ritibus Ecclesiæ & dogmatibus inhærentes, a quibus beati Francisci Fratres conservari foverique asseris: de qua re vel solo auditu nobis gratissima tuam devotionem plurimum commendantes, & pro nostro ad fidei Catholicæ conservationem ampliationemque ingenti desiderio ea facere cupientes, per quæ dictorum Prælatorum & Principum ac populorum omnis devotio & affectio ad fidem Catholicam augeatur, te ad easdem partes, regiones & Provincias, ad eosdemque & alios Prælatos, Principes & populos transmittere intendentes, omnia & singula gratias, indulgentias, privilegia, concessiones & indulta, per prædictos prædecessores nostros tibi quomodolibet concessa, & in vim illorum per te facta, tenore præsentium confirmamus & de novo concedimus: Volentes ut iisdem in futurum sicut temporibus retroactis, uti possis & valeas. Datum Romæ apud sanctum Petrum anno &c. MCCCCLVIII. IV. Nonas Octobris &c. anno I.*

Dilecto filio Baptistæ de Levanto, fratri Ordinis beati Francisci de Observantia regulari, Vicario Generali Citramontano.

Ex autographo.

XII. *Dilecte fili, salutem & Apostolicam benedictionem. Mittimus ad partes Orientales dilectum filium fratrem Ludovicum de Bononia tui Ordinis, Nuncium Apostolicum pro causis fidem Christianam & honorem nostrum plurimum concernentibus. Quare tibi mandamus, ut eidem favores præstes opportunos, tam in accipiendis sociis vestri Ordinis, quam in ceteris quomodolibet occurrentibus, quo facias sibi per nos commissiones facilius*

cilius & celerius exequi possit. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris die 11. *Octobris* MCCCCLVIII. *Pontificatus nostri anno* 1.

XIII. Concesserat olim Clemens IV. Ministro provinciæ Burgundiæ auctoritatem instituendi destituendique Inquisitores intra fines suæ jurisdictionis. Potestatem hanc vel abolitam vel revocatam, Pius hoc anno amplissime restituit, dato diplomate sequenti. **Conceditur Ministro Burgundiæ auctoritas instituendi Inquisitores.**

Ad futuram rei memoriam.

Ex t. 2. majori Bullar. fol. 301.

E*X supernæ dispositionis arbitrio, licet insufficientibus meritis, universalis Ecclesiæ regimini præsidentes, ad hoc cordis nostri longe lateque diffundimus cogitatus, quod fides Catholica, sine qua nemo proficit ad salutem, continuum suscipiat incrementum, & quæ pro illorum cohibendis ausibus, qui illam deprimere, aut pravis mendacibusque commentis pervertere & denigrare moliuntur, provida Antecessorum nostrorum sunt ordinatione disposita, ut continuis proficiant incrementis, partes nostri ministerii & operam impendimus efficaces. Dudum siquidem fel. rec. Clemens Papa IV. prædecessor noster contra dolosam nonnullorum astutiam, qui fidem ipsam Catholicam damnabilibus reprehensionibus depravare, aut detractionibus et abrogabilibus derogare, commentisque eamdem mendacibus pervertere satagentium consternenda molimina tota mente aspirans, & ne diffusius hujusmodi serperet morbus, remedium adhibere cupiens opportunum, Ministro Provinciali Fratrum Ordinis Minorum in administratione Burgundiæ constituto, ejus proprio nomine non expresso, per suas dedit litteras in mandatis, ut de consilio discretorum Fratrum sui Ordinis tres eligeret de Fratribus ipsius Ordinis suæ Provinciæ Fratres idoneos ad inquisitionis hæreticæ pravitatis officium exequendum, eisque in virtute Obedientiæ districte, auctoritate Apostolica præciperet, ut Inquisitionis officium in Lugdunen. Viennen. Bellicen. Grationopolitan. Murianen. Vivarien. Valentin. Tarentasien. & Augusten. Civitatibus & diœcesibus contra hæreticos, credentes, fautores, defensores & receptatores eorum, juxta formam in dictis certis aliis ipsius prædecessoris litteris expressam, quam Fratribus dicti Ordinis Inquisitoribus hujusmodi pravitatis in eisdem locis deputatis, eadem auctoritate & in posterum deputandis, non expressis aliquorum nominibus, super exequendo dicto inquisitionis officio destinaverat, studerent exequi diligenter. Et nihilominus idem prædecessor dictos tres Fratres, quos Minister prædictus ad hoc duceret eligendos, & quemlibet ipsorum prædictum officium exequi juxta formam in ipsis aliis litteris expressam, ac ipsos illam potestatem & auctoritatem plenarie habere voluit, quæ continebatur in eisdem litteris antedictis. Si vero idem Minister, vel suus, eo absente, Vicarius aliquem Inquisitorum eorumdem ex aliqua forte causa nonnumquam fore conspiceret amovendum, ipsum amoveret, & loco ejus alium, quem similem potestatem & auctoritatem habere voluit, quoties sit, deliberatione cum aliquibus discretis Fratribus dicti Ordinis præhabita, hoc fore videretur faciendum, substitueret, & si aliquem vel aliquos Inquisitorum ipsorum decedere forte contingeret, substituendi cum consilio aliquorum discretorum Fratrum Ordinis antedicti alium vel alios loco illius vel illorum, qui decessissent, ita quod hujusmodi substituti eisdem omnino auctoritate & potestate fungerentur, Ministro & Vicario prædictis, si ipse Minister abesset, plenam & liberam concessit per utrasque litteras facultatem, prout in eisdem litteris plenius continetur. Cum autem, sicut exhibita nobis nuper pro parte dilecti filii moderni Ministri*

stri Provinciæ Burgundiæ, secundum morem dicti Ordinis, petitio continebat, quia a nonnullis posset verisimiliter hæsitari, an litteræ prædecessoris hujusmodi ad successores tunc existentis Ministri se extendant, cum propter longi temporis decursum nonnulli in diversis Provinciis, Civitatibus & diœcesibus officium Inquisitionis hujusmodi personaliter vel eorum vita durante, & ex eis quidam pro certo tunc expresso tempore, a Sede Apostolica impetrarint, seu alias pro suo libito voluntatis in illius administrationem se ingerere præsumpserint, quorum excessus, prætextu ipsius, quo fungebantur officii, Minister vel Fratres prædicti corrigere nequiverunt, neque possunt etiam de præsenti, in eorum & dicti Ordinis opprobrium, perniciosum exemplum & scandalum plurimorum: pro parte ejusdem Ministri fuit nobis humiliter supplicatum, ut præmissis omnibus debita consideratione attentis, ad hæreticorum facilius destruendos & extirpandos errores, ac in dicto officio se ingerentium abusus deinceps commodius corrigendos, litteris prædictis robur Apostolicæ confirmationis adjicere, ac alias super iis opportune providere, de benignitate Apostolica dignaremur. Nos itaque ad hujusmodi pestiferæ pravitatis penitus extirpanda malimina totis nisibus assurgentes, ut Inquisitionis officium hujusmodi eo efficacius adimpleri valeat, & virus pestiferum de fidelium medio submoveri, prædecessoris hujusmodi vestigiis inhærentes, litteras Ministro directas prædictas, auctoritate prædicta, tenore præsentium, ex certa scientia approbamus ac confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Et nihilominus dilectis filiis Generali, ejusdemque Provinciæ Ministris modernis, & qui erunt pro tempore, & ipsorum cuilibet, ac in eorum absentia eorumdem Vicariis, quod tres idoneos Fratres, alias juxta litterarum Ministro directarum earumdem continentiam & tenorem, eligere, & ad Inquisitionis hujusmodi officium deputare, eosque, ut præfertur, amovere, & ipsorum loco alios substituere, ac etiam quoscumque alios se in dicto officio quavis auctoritate ingerentes, etiamsi ad illud eorum vita durante vel ad certum tempus deputati forent, quemadmodum Generali & Provinciali Ministris prædictis visum fuerit opportunum, auctoritate Apostolica destituere & amovere; quodque omnibus & singulis privilegiis, exemptionibus &c. per eumdem prædecessorem concessis, tam Fratres deputandi & substituendi, quam alii eorum loco subrogandi prædicti perpetuis futuris temporibus libere & licite uti & gaudere valeant, auctoritate prædicta, tenore præsentium concedimus ac pariter indulgemus. Non obstantibus quibuscumque aliis specialibus vel generalibus concessionibus, facultatibus, indultis, per nos vel Sedem Apostolicam quibusvis aliis personis sub quacumque verborum forma vel expressione in Provincia memorata super officio Inquisitionis concessis prædictis, etiamsi de illis eorumque totis tenoribus habenda esset mentio specialis, quæ omnia & singula scientia & auctoritate similibus revocamus, cassamus & irritamus, eaque pro nullis, cassis & infectis haberi decernimus; necnon constitutionibus &c. ceterisque contrariis quibuscumque. Nulli ergo &c. nostrarum approbationis, confirmationis &c. infringere &c. Si quis &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum anno &c. MCCCCLVIII. *pridie Idus Octobris &c. anno* 1.

Ex l.10. de exhibitis fol.105.
Berardus Tremosii Inquisitor Lugdunen.

XIV. Locum tenebat Inquisitoris in urbe & diœcesi Lugdunensi Berardus Tremosii, qui dum suas partes strenue exequeretur, multorum contra se concitavit invidiam. Eousque processum est, ut facta in eum plurimorum conspiratione, carceri tradiderint. Inde ereptum Cardinalis Alanus, in illis partibus Sedis Apostolicæ Legatus, in suam tutelam suscepit, & Pius Pontifex adversariorum compressit insolentiam.

XV. De-

XV. Decessit hoc anno xix. Kalendas Septembris Dominicus a Capranica Cardinalis Firmanus, major Pœnitentiarius, Ordinis Protector, ingentis animi vir, a rerum agendarum peritia, singulari doctrina, legationibus & muneribus Ecclesiasticis præclare peractis, digne commendandus. Rogavit Minister Generalis Pium Pontificem, alium substitui Ordinis Protectorem, accepitque x. Septembris Bessarionem Trapezuntium, Græcum sancti Basilii Monachum, Cardinalem Nicænum communiter appellatum, qui summo studio invigilavit Ordinis incremento, & Regularem Observantiam promovit. Vicarium Generalem ad Pontificem introduxit, atque ut benigne audiretur, obtinuit. Exposuit ille, novas inferri Observantibus molestias, nolentibus Conventualibus observare bullam Calixti Pontificis, per quam revocari curaverunt Eugenianam; se proinde suosque misere fluctuare, & quam sibi præscribant normam vivendi, penitus ignorare; rogavitque ut pro sua paterna sollicitudine remedium adhiberet. Id se facturum placide promisit, commisitque causæ discussionem Domino Nicæno. Ille vero Pontificem rogavit, ut in re ardua multisque annis controversa, alios adjungeret, qui discordiarum causas exciperent, & circa remedium cogitarent. Delecti sunt Guillelmus Cardinalis Rhotomagensis tituli sancti Martini in Montibus, Alanus Cardinalis Avenionensis tituli sanctæ Praxedis, Angelus Reatinus, & Joannes Barcinonensis Episcopi.

Moritur Cardin. Capranica Ordinis Protector.

Substituitur Cardinalis Nicænus.

Vicarius Generalis rogat ut terminetur controversia cum Conventualibus.

Designantur judices controversia.

XVI. Die xxvii. Septembris assidentibus prædictis Dominis, Minister Generalis, associantibus Magistro Joanne Ordinis socio, & Magistro Michaele Ordinis Procuratore, dixit se ante Capituli celebrationem, in ipso Capitulo & post peractum, modis omnibus conciliandæ & firmandæ paci studuisse, sed frustra; nullam enim fore concordiam neque unionem in Religione judicabat, persistentibus in suo robore sive Eugeniana sive bulla Calixtina; illa enim Ordinem scindit, hæc electionis tollit libertatem. Vicarius Generalis, assistentibus Marco Bononiensi Vicario Provinciæ Bononiæ, & Angelo de Bolseno Observantum Procuratore, objecta dissolvit, aperteque ostendit omnem, quam ambiebant, pacem Patres Conventuales, eo dumtaxat tendere, ut enervarentur Eugenii & Calixti diplomata, atque ad liberum eorumdem imperium reducerentur Observantes. Istud vero non expedire, multis solidisque probavit argumentis, deducta breviter rei serie ab Observantiæ primordiis, relatisque privilegiis & defensionum munimentis, quibus Concilia Constantiense & Basileense, Pontifices Martinus V. Eugenius IV. Nicolaus V. & Calixtus III. indemnem, sartam tectamque voluerunt hanc familiam a Conventualium molestiis. Brevi compendio porrectis Nicæno rerum summariis, auditisque Cardinalibus ad concordiam exhortantibus, discesserunt. Ut fraterne convenirent, Vicarius sæpe rogavit Ministrum Generalem, sed nihil profecit, nonnisi revocatis bullis quidpiam fieri posse obtrudente Ministro.

XVII. Post multas altercationes exactamque scriptorum, quæ hinc inde Cardinalibus tradebantur, discussionem, Pontifex utriusque partis capita ad se vocavit die xi. Octobris, præsentibusque Judicibus supra nominatis, quibus Nicolaum tituli sancti Petri ad Vincula Cardinalem adjunxit, benigne & patienter audivit, deinde in proximum emisit cubiculum. Cardinalium & Episcoporum longo tempore auditis suffragiis, denuo revocavit, indictoque silentio, gravi tetricoque vultu dixit, se opportuniori tempore concordiæ leges, & uniformem vivendi modum omnibus præscripturum, & quando id fieri possit, Ministro Generali prænunciaturum. Interim ne Observantes incerto instabilique vivendi genere fluctuarent, constitutionem obser-

Pontifex auditis partibus temporaneum adhibuit remedium.

observarent Eugenianam. Circa transitum præcepit, ne quispiam ab Observantibus ad Conventuales abiret, qui transeundi non obtineret facultatem; qui vero ab his ad illos vellet transmigrare, licentiam tantum peteret etsi non impetraret; discriminisque rationem adjunxit, a Conventualibus discedentes ad arctiorem vitam transire. Prohibuit ne Fratrum Conventus, vel Sororum Monasteria Conventualibus subjecta Observantes admitterent, & ne circa id genus Observantum, qui Ministro parebant Generali, aut Ministris suberant Provincialibus, quidpiam præciperet Vicarius Generalis, nec illorum se ingereret regimini. Postremo addidit, in horum a se mature constitutorum transgressores severe animadvertendum. Restituisse autem Observantes ad pristinum vitæ genus sub Eugenianis litteris Pium Pontificem nullus mirabitur, qui ejus epistolam ante paucos annos de tuendis eisdem litteris ad Cardinalem Firmanum scriptam conspexerit.

Vide Tom. 12. an. 1455. n. 39.

XVIII. In controversiæ principio aderat Jacobus de Marchia, Pontifici carus, qui summis precibus ei commendavit suorum Consodalium protectionem, petiitque ut sub Calixti vel Eugenii constitutis foverentur. Missus a Pontifice ad alia munia in Piceno peragenda recessit, monito prius Vicario Generali, ut si sub Calixti bulla vivere permitterentur, id gratum & acceptum haberet, sin aliter, curaret redintegrari Eugenii constitutionem. Ubi tamdem suam mentem Pontifex aperuit, sui muneris judicavit Vicarius statim Jacobum his litteris admonere.

Reverendo Patri fratri Jacobo de Marchia &c.

Ex regist. Ordinis. Vicarius generalis monet Jacobum de Marchia determinationis Pontificiæ.

Reverende ac observandissime Pater, post filiales ac debitas commendationes, me iterum ac sæpius T. Paternitati commendo. Licet Paternitas tua diebus elapsis a nobis abscesserit præter vota & desideria nostra, eo quod sub ejus umbra sperabamus pauperi familiæ prospere cuncta procedere; non arbitror tamen eam velut pastorem optimum, qui semper gregem suum, etsi non corpore, tamen desiderio subsequitur, mente & orationum suffragio a nobis longius abfuisse; proinde dignum duxi tibi, Pater optatissime, significare, quo exitu res nostræ conclusæ sint. Post longas disceptationes, post multa in scriptis hinc inde reducta, post maxima studia, quibus instantissime quærebamus apud Sanctissimum Dominum nostrum, & apud DD. Cardinales ac Episcopos, quibus causa consultanda commissa fuerat, ut bulla Calixti nobis illæsa ac intacta persisteret, quam tantis angustiis tantisque laboribus pro Dei cultu, pro communi pace, pro tuto ac felici statu gregis pauperculi confecisti, ad hoc tamdem res deducta est. Duodecima die mensis præsentis Sanctiss. D. N. partibus utrisque vocatis, non immemor etiam instantissimæ commendationis, quam Sanctitati suæ pro familia nostra feceras, præsentibus DD. supradictis, necnon & D. Cardinale sancti Petri ad Vincula, sententiam in medium adduxit, dicens se velle alias ad bonum Ordinis intendere universale, & quod interea viveremus sub bullis Eugenii, sicut ante vivere consuevimus. Quæ etiam ut ab utrisque partibus plenius observarentur, mandatum ac præceptum adjecit. Animadvertentes igitur, Pater observandissime, quod bulla tua stare non posset, quam omni studio, ac sollicitudine pro utilitate nostra, pro reverentia tua, pro fel. mem. Protectoris elapsi contendebamus admitti, eo quod P. Generalis ullo pacto deduci non posset, ut voces nostræ in Generali Capitulo admitterentur, nobisque opus erat, ut tamquam elingues bestiolæ eos per longa & incognita itinera subsequeremur, ducti etiam sententia tua, qua consulebas, ut si bulla Calixti stare non posset, nec aliter præstaretur, fa-

facultas canonicam Vicarii nostri agere electionem, bullas saltem Eugenii impetraremus nobis restitui. Tutius ac sanius judicavimus vocibus nos carere, Generalis Capituli, quam Sanctissimi D. N. contraire mandatis; ut semper pro consuetudine tui & aliorum Patrum, quibus hactenus pro familia contigit elaborasse, nos pariter videamur Apostolicæ Sedi subesse, & eo maxime, cum huic conclusioni atque sententiæ in primis D. Protector, ceterique præfati Domini omnes unanimiter assensissent, ac præter opinionem nostram sic fieri concluderent, licet quæ novit Paternitas tua majori studio expectaremus. Quod denique Deo placuit & Apostolicæ Sedi, tibi & nobis oportet complacuisse. Vale Pater colendissime, & venerandæ senectutis tuæ filium me esse memineris. Ex Urbe, die XIV. *Octobris* MCCCCLVIII.

XIX. Super conficiendis vero litteris Apostolicis circa ea, quæ Pontifex coram Cardinalibus & Episcopis decreverat, & super addendis tollendisve quibusdam clausulis, acriter disceptatum est inter Ministrum & Vicarium coram Cardinale Protectore. Ut cautius & maturius in hac re procederet Vicarius, assensum & vota adhibuit Angeli de Bulseno Procuratoris familiæ Cismontanæ, Marci Bononiensis Provinciæ Bononiæ, Gabrielis Veronensis Provinciæ Austriæ, Jacobi Cornetani Romanæ Vicariorum, & Petri de Anguillaria Cœnobii Ara-cœli Guardiani, quorum syngraphis ad omnes Vicarios transmissis notum voluit non ex suo cerebro, sed ex prudentum & piorum consilio rem hanc egisse & peregisse. Ultra hæc, ut potiori abundaret cautela, circa tollendas ad votum Ministri Generalis quasdam clausulas e diplomatis formula, antequam ederetur, consulendos voluit doctissimos in Curia viros utriusque Juris peritos, Antonium de Caffarellis, Orlandum de Florentia, Ludovicum de Interamne, Lucam de Roma, Andream a sancta Cruce, Antonium de Baroncellis, Mansuetum Oratorem Perusinum. Demum XX. Novembris prodiit infrascripta bulla insertis Eugeniana & Calixtina, sub die illo, quo Pontifex in camera supradicta a nobis recensita decrevit.

Mature in his agit Vicarius Generalis.

Dilectis filiis Generali & Provincialibus Ministris, ac Vicariis ceterisque Fratribus Ordinis beati Francisci tam Conventualibus, quam de Observantia nuncupatis &c.

XX. *PRo nostra ad beatum Franciscum devotione, & pro ea benevolentia & caritate, qua vestrum complectimur Ordinem, libenter ea facimus & concedimus, quæ ipsius Ordinis & vestram omnium & singulorum pacem, unionem atque concordiam quomodolibet concernere videantur. Sane fel. rec. Eugenius Papa IV. prædecessor noster ad eamdem, ut videtur, pacem, unionem & concordiam vestri Ordinis anhelans, litteras infrascripti tenoris concessit. Eugenius Episcopus servus servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. Ut sacra Ordinis Minorum Religio, cujus zeli sinceritas ex suis laudabilibus clarens operibus &c.* Ut in tomo XI. anno 1446. num. 2. *Deinde felicis recor. Nicolaus Papa V. prædecessor noster aliquot discordiis & contentionibus inter vos exortis, & diu agitatis, postquam utrosque tam ipse, quam per commissarios suos nonnullos Cardinales aliosque Prælatos sæpenumero, sicut accepimus, diligenter audivit, determinationi & ordinationi supradictæ sui & nostri prædecessoris Eugenii acquiescens, nihil omnino innovavit. Postea fel. rec. Calixtus Papa III. prædecessor noster, cum dicto Nicolao V. successisset, & contentiones variæ inter vos Conventuales & Observantes suscitatæ essent, tamdem litteras ipse etiam dedit infrascripti tenoris.*

Ex l. 2. de curia fol. 107.

Calixtus Episcopus servus servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. Conditor orbis, qui gregem Dominicum de laqueo servitutis eripuit, inter alia quæ hujus gregis opera afferunt fructuosa, vices suas nobis licet immeritis committere in terris dignatus est, ut circa quorumcumque Religiosorum Ordines, præsertim eorum, qui sub vita laudabili ac Observantia regularem vitam sibi eligunt, privigilem nostræ considerationis intuitum dirigimus, per quem Religiosi ipsi & quicumque eorumdem ordinum professores, sublatis quibusvis turbationum materiis, ne contagione serpentina occasio hæsitandi in eis per amplius convalescat, sub votiva pacis & quietis mansuetudine sedulo devotiorem Altissimo impendere valeant famulatum; & iis quæ propterea nostrarum litterarum obtentu, pro pacis & quietis hujusmodi augmento & virtutum incremento multiplici provide acta sunt, ut firma & illibata persistant, Apostolici muniminis adjicimus firmitatem. Nuper siquidem cupientes dilectos filios universos Ordinis Fratrum Minorum professores de Observantia nuncupatos, neglecto calamitatis & desolationis itinere ad tranquillum pacis & quietis augmentum reducere, litteras concessimus tenoris subsequentis. Calixtus Episcopus servus servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. Illius, cujus in pace factus est locus, vices quamquam immeriti gerentes in terris &c. ut in tomo XII. anno 1456. num. 129. *Nos igitur ut hujusmodi nostræ præinsertæ litteræ omniaque & singula in eis contenta, quæ pro salubri Ordinis & professorum eorumdem regimine feliciter dirigendo peracta sunt, roboris obtineant firmitatem, ne de eorum viribus a quoquam in posterum hæsitetur, sed perpetuo & inviolabiliter observentur, litteras & in eis contenta omnia & singula hujusmodi, ac secuta & secutura ex eis, cum omnibus ac singulis capitulis, ac in illis contentis clausulis, pœnarum adjectionibus, sententiarum fulminationibus, & irritantibus decretis, prout suprascriptis probibentur, auctoritate Apostolica & ex certa scientia approbamus & confirmamus, ac præsentis scripti patrocinio communimus, supplentes omnes & singulos defectus quantumcumque substantiales, si qui forsan intervenerint in eisdem. Et nihilominus ne aliqui formidine perpetuæ infelicitatis miserrime ipsi excæcati, suarum mentium disturbia inquirentes, conceptis per eos sinistris eventibus, litteras prætextas, omnia & singula contenta in illis ac secuta & secutura ex eis hujusmodi etiam pro aliqua ipsarum parte quæritent quoquo modo moderari, auctoritate & scientia similibus omnia & singula privilegia & concessiones ac indulta quæcumque cum inde secutis & secuturis, per nos aut Sedem Apostolicam, ad quarumcumque personarum, aut quorumvis professorum ejusdem Ordinis & provinciarum quarumlibet instantiam sive supplicationem, etiam motu proprio, ex certa scientia hactenus concessa & inantea concedenda, etiamsi personæ ipsæ Regali, ducali, militari, aut quavis Ecclesiastica vel mundana præfulgeant dignitate, cum quibusvis derogatoriarum derogatoriis clausulis, etiam de præinsertis, & præsentibus nostris litteris, sive earum totali effectu expressam mentionem facientibus, etiamsi indultis hujusmodi & concessionibus caveatur expresse, quod illis; nisi de eorum tenoribus de verbo ad verbum specialis & specifica ac individua mentio præsentibus fieret, derogari non possit, si & inquantum per ea præteritis & præsentibus nostris litteris aliquod præjudicium quoquo modo generetur, dummodo privilegia, concessiones & indulta ipsa nostrum laudabile propositum, quod nuper circa sanctam Cruciatam, per nos contra spurcissimos Mahometæ sectæ cultores, nefandissimos Christi nominis inimicos initam, firmiter ostendimus, non concernant, eis omnibus & singulis specialiter & expresse derogamus, & derogatum esse volumus, eaque ipsa concessa & concedenda privilegia & indulta, si quæ*

si quæ in supplicationum, aut bullarum Apostolicarum, sive nostræ Cameræ Apostolicæ registris, aut alias registrata reperiantur, ab inde auctoritate & scientia prædictis cassamus, irritamus & de medio tollimus, eaque cum inde secutis & secuturis pro infectis haberi volumus, etiam perinde ac si quoad hoc, ut supradictis nostris litteris quoquo modo obvietur, a nobis vel dicta Sede nullatenus emanassent. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ approbationis, confirmationis, communitionis, suppletionis, derogationis, cassationis, irritationis & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLVI. VIII. *Kal. Maii, Pontificatus nostri anno* II. *Quæ quidem litteræ Calixto ipso antecessore nostro, qui eas concessit, vivente minime observatæ fuerunt, imo bis, primo in capitulo Mediolanensi, secundo in capitulo Romano, ubi præsens Generalis fuit electus, contra earumdem tenorem processum extitit quoad voces activas Observantibus concessas, ipso antecessore nostro tacente, ac suas litteras non defendente. Unde nobis paulo post vestrum in Alma Urbe capitulum celebratum ad summi Pontificatus apicem assumptis utraque pars vestrum a nobis cum instantia & humilitate, Conventuales ut libertas & unitas Ordinis servetur, contra quos duæ, ut dicebant, bullæ prædictæ faciebant; Observantes vero, ut sciant sub qua forma vivant, cum bullæ Eugenii in aliquibus per bullas Calixti modificatæ & alteratæ essent, bullæ vero Calixti non haberent observantiam, postularunt, adeo ut hujusmodi supplicationibus & petitionibus pro nostro pastoralis officii debito duxerimus opportune pro viribus providendum. Ea igitur re aliquando cum nonnullis venerabilibus Fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus communicatá, venerabili Bessarioni fratri nostro Episcopo Tusculanensi, necnon Ordinis ipsius Protectori, & dilectis filiis nostris Gulielmo tit. sancti Martini in Montibus Rothomagensi, ac Alano tit. sanctæ Praxedis Avenionensi, necnon Nicolao tituli sancti Petri ad Vincula, Presbyteris Cardinalibus, & venerabilibus fratribus nostris Angelo Reatino, & Joanni Barcinonensi Episcopis commisimus & dedimus in mandatis, ut partibus diligenter auditis, ac utrisque rationibus, juribus & allegationibus intellectis, nobis referre curarent: a quibus omnibus relatione aliquando nobis attentissime audientibus facta, & partibus deinde vocatis a nobis, præsentibusque Commissariis antedictis diligenter auditis & examinatis, vidimus atque intelleximus, res ipsas vestri Ordinis ejus fore conditionis & naturæ, ut neque brevi tempore, neque levi facilique tractatu satis dirigi & componi valeant. Et magnis nuper omniumque maximis occupationibus detineri cœpimus, quæ nostram & nostrorum omnium operam exposcunt, ita ut cum omnibus Christiani orbis Imperatore, Regibus, Prælatis, Principibus & Populis conveniendi, ut rem Christianam a Turcorum aliorumque barbarorum invasionibus periclitantem, adjuvante exercituum Domino, protegamus. Quare vestram utriusque partis devotionem in Domino exhortamur, ut vestræ Religionis decus & fundamentum, humilitatem amplectentes, Salvatoris nostri exemplo, qui seipsum exinanivit pro nobis, mutuam servantes caritatem, alteri alteros supportetis, ac obsequio in vera humilitate præveniatis. Et nihilominus Nos de venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium consilio & assensu antedictorum & Episcoporum volumus, decernimus, declaramus, præcipimus & mandamus sub pœnis in litteris fel. rec. Eugenii IV. prædecessoris nostri contentis, quas contravenientes ipso facto incurrant, vobis utriusque partis Fratribus Ordinis beati Fran-*

Francisci, & a vobis quomodolibet dependentibus, omnia inter vos vicissim facere & servare quoad omnes clausulas earumdem, quæ in prædictis Eugenii IV. prædecessoris nostri litteris continentur, quousque per nos, dante Domino, aut per Sedem Apostolicam, vocatis utrisque qui sunt vocandi, universali totius Ordinis bono aliter providebitur. Ad pacem vero & quietem inter vos interea conservandam volumus & inhibemus sub excommunicationis latæ sententiæ pœna, quam contravenientes ipso facto incurrant, ne pars una alterius loca, Conventus vel Monialium Monasteria quovis quæsito colore invadere aut capere audeat, vel aliter perturbare, nec eos, qui hucusque ex Observantibus ad Conventuales vel e converso discesserunt, aliquo modo molestare vel inquietare. Insuper quia provincia Austriæ in pluribus provinciis diffusa est, ab illo Ministro declaramus Vicarium illius provinciæ confirmandum, in cujus provincia congregationem provincialem per eumdem Vicarium contigerit celebrari. Non obstantibus prædicti prædecessoris nostri Calixti, aut aliis Apostolicis litteris forsan quomodolibet emanatis quibuscumque, quas tenore præsentium suspendimus, & quousque aliter provideatur, pro nullis haberi volumus & mandamus, ceterisque in contrarium facientibus quibuscumque. Ut autem præsentium litterarum notitia facilius haberi possit, quarum originale difficile foret ad singula loca deferre, decernimus quod ipsarum transumptis, manu publici notarii subscriptis, & sigillo causarum Cameræ Apostolicæ Auditoris, aut dicti Ordinis Protectoris, seu alicujus Archiepiscopalis vel Episcopalis Curiæ munitis, tamquam præscriptis nostris litteris, si originaliter exhiberentur, plena fides adhibeatur & perinde stetur, ac si originales litteræ exhibitæ forent vel ostensæ. Nulli ergo &c. nostrorum exhortationis, præcepti, declarationis &c. Si quis &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum anno &c. MCCCCLVIII. *V. Idus Octobris, Pontificatus nostri anno 1.*

Multi recedunt ab Observantibus.

XXI. Monui alias, beatam Coletam multos tam Fratrum, quam Sororum reformasse Conventus, & in quibusdam Ultramontanis provinciis plurimos fuisse etiam ab Observantia nuncupatos, qui Generali & Provincialibus Ministris parebant, neque cum aliis Observantibus, præsidio utentibus bullarum Eugenii & Calixti, & sub Vicariis degebant, conjungi volebant. Aliqui ad eos accesserant, sed hoc anno recesserunt, impetrato hoc diplomate Pontificio.

Ad perpetuam rei memoriam.

Ex l. 1. de Curia fol. 140.

Religiosam vitam professis, præsertim sub regulari Observantia studio piæ vitæ vacantibus, omnem sic expedit subtrahi inquietudinis & turbationis materiam, quod in contemplationis suavitate quiescere valeant, & tranquillum Domino reddere famulatum. Dudum siquidem fel. record. Calixtus Papa III. prædecessor noster attendens, quod postquam nonnulli prædecessores sui circa quietem & tranquillum regimen dilectorum filiorum singulorum Ordinis Fratrum Minorum professorum multifarie laborarunt, piæ memoriæ Eugenius Papa IV. etiam prædecessor noster quasdam inter eos, qui de Observantia nuncupantur, & alios dicti Ordinis professores vertentes differentias sedare & amputare satagens, nonnullas certorum tenorum ediderat litteras, per quas plura circa regimen & gubernationem, ac alia ipsos Fratres de Observantia nuncupatos contingentia ordinaverat, statuerat & concesserat, duos inter cetera perpetuos & Generales, Citramontanum scilicet & Ultramontanum Vicarios certo modo assumendos, ac per Generalem Ministrum dicti Ordinis confirmandos seu instituendos, ac alios officiarios tunc expres-

pressos, sub quibus illi de Observantia citra & ultra montes respective degerent, ordinando; ac etiam considerans ipse Calixtus prædecessor, quod differentiæ ipsæ nondum cessarant, sed adhuc tempore suo perdurabant, cupiens ipsas dissensiones & scandala suis temporibus terminare, nonnulla de Fratrum suorum consilio, cum quibus super his deliberationem præhabuit, statuta & ordinationes circa decem & octo capitula continentia, quorum aliqua ut puta primum omnes, aliqua vero ex aliis illos tantum, qui de Observantia nuncupantur, Fratres Minores concernere dignoscuntur, per suas sub data IV. *Nonas Februarii, Pontificatus sui anno* I. *edidit, fecit & constituit, mandans illa sub gravibus pœnis per dilectos filios Generalem, & Provinciales Ministros, ac Custodes & Vicarios ceterosque dicti Ordinis Fratres & personas inviolabiliter observari; ac privilegiis & litteris Apostolicis, necnon consuetudinibus dicti Ordinis & Provinciarum ejusdem, ceterisque contrariis, quæ pro infectis haberi voluit, derogando primo, & subsequenter pro illorum majoris roboris firmitate, idem Calixtus prædecessor per alias suas litteras, videlicet sub data* VIII. *Kalendas Maii, Pontificatus sui anno* II. *auctoritate Apostolica & ex certa scientia priores suas litteras ipsas illis inserendo approbavit & confirmavit: Et nihilominus omnia & singula privilegia, concessiones & indulta, per eum aut Sedem Apostolicam, ad quarumcumque personarum, etiam dicti Ordinis professorum vel aliorum supplicationem seu instantiam, etiam motu proprio & ex certa scientia in contrarium concessa tunc, aut in posterum concedenda, etiamsi personæ ipsæ Regali, Ducali, militari vel alia dignitate perfulgerent, cum quibusvis derogatoriarum derogatoriis clausulis, expressam de illis mentionem faciendo, Cruciatam tamen non concernentes, cassavit, revocavit, irritavit, ac de medio sustulit, illa pro infectis habere volens, ac si nullatenus emanassent, prout in ipsis posterioribus suis litteris, quarum tenorem, ac si præsentibus insertæ forent, haberi volumus pro expressis, plenius continetur. Verum, sicut exhibita nobis nuper pro parte dilectorum Guardianorum, Fratrum & Conventuum nonnullorum locorum, domorum & Eremitoriorum in Burgundiæ, Franciæ, Aquitaniæ, & aliis Ultramontanis partibus constitutorum, præsertim Dolæ Bellicii, Cabilonis, Rubeimontani, Nozaret Saleriarum, Bifrati, Don-Jonii, Dethonis, Dullendii, Castrarum, Murati, & Aziliani sub ejusdem Ordinis regularibus institutis juxta reformationem ex operatione quondam Coletæ Bochet, olim Sororis Ordinis sanctæ Claræ, pro illius ac Monasteriorum per eamdem Coletam fundatorum, suarumque Sororum conservatione factam, pro tempore degentium petitio continebat, licet ipsi ab initio dictæ reformationis, & suorum locorum constructionis sub obedientia Generalis & Provincialium Ministrorum dicti Ordinis eorumque officiariorum, prout jubere dignoscitur sancti Francisci regula, vixerint, prout vivere intendunt; licet insuper prædicti sub reformatione Coletæ hujusmodi degentes Fratres, seu quamplures ex eis, qui super hoc ad Apostolicam Sedem recursum habuerunt, tam a fel. record. Nicolao Papa V. etiam prædecessore nostro, quam eodem Calixto plures litteras Apostolicas super eo, quod eorumdem Fratrum de Observantia nuncupatorum Vicariis & officiariis nullatenus obedire, seu cum eis se quomodolibet commiscere aut impedire haberent, obtinuerint. Tamen quia nonnulli tam Clerici quam laici prædicti sub reformatione hujusmodi degentibus Fratribus hoc etiam Observantiæ nomen adscripserint & adscribunt, ita ut in foribus seu communiter aut vulgariter de Observantia nuncupentur, ac ex certis aliis causis ab aliquibus prætendi posse dubitant, prædictos exponentes Fratres ad observationem ordinationum &*

lit-

litterarum Calixti prædecessoris hujusmodi quoad ea, quæ fratres de Observantia nuncupatos sub Vicariis degentes concernunt, teneri, & sub eis comprehendi debere, ab eisdemque Vicariis ad sibi parendum & obediendum compelli posse, ac nos litteras & Ordinationes hujusmodi ad eos extendi voluisse atque velle, eos a solita debitaque Generalis & Provincialium Ministrorum obedientia subtrahendo seu divertendo, & Vicariis ipsis super eorum decretis subjiciendo. Quare pro parte Guardianorum & Conventuum hujusmodi nobis fuit humiliter supplicatum, ut cum ipsi cupiant juxta tenorem & formam Regulæ prænarratæ, necnon eis concessorum privilegiorum prædictorum tenores Altissimo deservire, ad servandam super hoc ipsorum conscientiam, eis opportune providere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur, qui cunctorum fidelium, præsertim sacræ Religioni vacantium, pacis & quietis commoda libenter procuramus, omnem dubietatis ac turbationis & inquietudinis materiam inter Fratres ipsos, ut eo devotius Altissimo vota sua reddere valeant, penitus adimere cupientes, hujusmodi supplicationibus inclinati, volumus & auctoritate Apostolica decernimus, quod illi ex eisdem Fratribus supplicantibus, & sub reformatione hujusmodi degentibus præsentibus & futuris, qui a Provincialium Ministrorum obedientia recedere ac subtrahi, ac Vicariorum obedientiæ subjici noluerint, ipsi ad id prætextu earumdem Calixti prædecessoris litterarum, seu alias a quoquam quavis auctoritate compelli nequeant, nec propterea interdici, suspendi vel excommunicari aut aliis pœnis affici valeant, etiam per præmissas vel alias litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam ac de verbo ad verbum de præsentibus mentionem: decernentes litteras ac ordinationes prædictas quoad ea quæ Fratres de Observantia nuncupatos sub Vicariis degentes dumtaxat concernunt, ad eos, qui noluerint, ut præfertur, non extendi voluisse atque velle; necnon illos ex eis, qui se potius metu pœnarum in prædictis litteris appositarum, quam sponte vel libere a Provincialium obedientia subtraxerint, & Vicariorum obedientiæ prætextu litterarum hujusmodi submiserint, ad pristinam obedientiam reverti & remanere posse, necnon irritum & inane si secus super iis a quoquam quavis auctoritate, scienter vel ignoranter attentatum forsan est hactenus, vel in posterum contigerit attentari. Præterea omnes & singulas, ab eisdem Fratribus de Observantia nuncupatis, sub Ministris & reformatione hujusmodi degentibus, super obedientia per eos Vicariis & Commissariis aliorum Fratrum de Observantia nuncupatorum non præstanda, & super eo quod sub Generalis & Provincialium Ministrorum aliorumque eorum officiariorum obedientia remanere teneantur, tam a Nicolao, quam Calixto prædecessoribus nostris supradictas obtentas litteras Apostolicas, ratas & gratas habentes, illas, quatenus eis per alias ejusdem Calixti prædecessoris nostri primodictas, illis de Observantia procurantibus emanatas litteras hujusmodi in aliquo derogatum existeret, & quæcumque inde secuta, quoad Ministrorum obedientiam hujusmodi dumtaxat, ab omni eorum data in pristinum statum reponimus, restituimus & revalidamus, ac vim vigoremque habere, suumque plenarium effectum sortiri debere decernimus, ac si primodictæ Calixti prædecessoris nostri prædicti, aut aliæ similes litteræ Apostolicæ hujusmodi nullatenus emanassent, seu in posterum minime emanarent. Non obstantibus præmissis primodictis Calixti litteris & Ordinationibus, quibus quoad hoc dumtaxat specialiter & expresse derogamus, illis alias in suo robore permansuris, ac omnibus illis, quæ tam Nicolaus quam Calixtus prædecessores nostri prædicti in singulis suis litteris prædictis voluerunt non obstare, ceterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem quod transsum-

sumpto præsentium litterarum &c. Nulli ergo &c. nostræ constitutionis, repositionis &c. si quis &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum anno &c. MCCCCLVIII. XVII. *Kalend. Novembris &c. anno* 1.

XXII. Quantum vero in suæ Regulæ observantia & paupertate sectanda discreparint Observantes a Conventualibus, vel ab ipso disces capite, Ministro scilicet Generali, qui ipso eodem tempore quo abjectum, humile, pauperculum genus hominum suo subjici imperio contendit, tot sibi sociisque laxioris & commodioris vitæ privilegia, his litteris contenta procuravit.

Laxa sibi procurat privilegia Minister Generalis.

Ad perpetuam rei memoriam.

Ex l. 2. majori bullar. fol. 11.

AD exequendum pastoralis officii debitum studiis intendentes exactis, circa singulorum regularium Ordinum & Prælatorum, necnon officialium & personarum eorumdem statum salubriter dirigendum attentæ considerationis dirigimus aciem, ac pro eorum profectibus opem & operam impendimus efficaces; & ut ea, quæ circa regimen Ordinum & Prælatorum officialiumque & personarum prædictarum per Sedem Apostolicam provide moderata, declarata & reformata fuere, plenam obtineant firmitatem, volumus ea nostræ confirmationis munimine roborari. Dudum siquidem fel. record. Martinus Papa V. prædecessor noster quasdam constitutiones & ordinationes, antea per bonæ memoriæ Joannem tituli sancti Petri ad Vincula presbyterum Cardinalem, Apostolicæ Sedis Legatum, in Capitulo Generali Ordinis Fratrum Minorum suo tempore Assisii celebrato, pro reformatione dicti Ordinis auctoritate Apostolica factas, per suas litteras modificavit & declaravit, ac certas illis additiones fecit, prout in ipsis litteris plenius continetur. Et deinde, cum piæ memoriæ Eugenius Papa IV. etiam prædecessor noster modificationes, declarationes & additiones ac litteras hujusmodi per quasdam alias revocasset, tamdem ipse Eugenius prædecessor ex certis causis rationabilibus & legitimis, revocationem hujusmodi usque ad proximum Generale Concilium quod se in Civitate nostra Bononiensi celebraturum sperabat, per certas alias suas litteras suspendit, decernens quod interim modificationes, declarationes & additiones prædictæ efficaciam & robur haberent, & in pristina firmitate manerent, quarum quidem posteriorum litterarum tenor talis est. Eugenius Episcopus servus servorum Dei. Ad futuram rei memoriam. Solet Apostolica Sedes circa Religiosorum conditionem & statum plerumque meditari, & sicut in humanis morte & vita mutari consueverunt, ita pro Religionis reformatione adjicere, minuere, declarare, modificare, ordinare atque disponere consuevit, prout rerum & temporum qualitate pensata, conspicit in Domino salubrius convenire. Cum itaque fel. record. Martinus Papa V. prædecessor noster, videlicet VI. *Kalend. Augusti, Pontificatus sui anno* XIII. *pro reformatione Ordinis Fratrum Minorum certas additiones, declarationes & modificationes tradiderit, & fecerit ex tenore quarumdam constitutionum, quas dilectus filius Joannes tituli sancti Petri ab Vincula presbyter Cardinalis, cui tunc de Venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium consilio, plene Legationis officium erat commissum, edidit in Generali ipsorum Fratrum Capitulo; quarum additionum, declarationum & modificationum tenor sic continetur. Primo videlicet, quod ubi Fratres particulares dicti Ordinis Monialium & Sororum Ordinis sanctæ Claræ, sancti Damiani & Minorissarum, ac alia quæcumque Monasteria sive loca regularia mulierum per quascumque etiam Apostolicas litteras sibi commissa sub certis pœnis obstringun-*

guntur Ministris Provincialibus, ut illorum jurisdictioni subsint, prout convenit, resignare, nisi per illos eis denuo fuerint recommissa, adjiciendo decernimus, volumus & mandamus, Sorores & Moniales easdem, etiamsi in contrarium habeant quævis privilegia vel indulta, quæ, necnon eisdem particularibus Fratribus concessas litteras hujusmodi quoad hoc cassamus, irritamus & annullamus, ad subtrahendum se a subjectione & obedientia ipsorum particularium Fratrum & aliorum quorumcumque, nisi de novo illis recommittatur, ut præfertur, seque omnino ipsorum Ministrorum, & per eos deputandorum Visitatorum jurisdictioni & obedientiæ submittiendi per eamdem constitutionem pari modo adstringi & pœnis similibus obligari. Præterea decernimus quod (exceptis his, de quibus in constitutionibus fel. rec. Benedicti Papæ XII. prædecessoris nostri fit mentio) nulli omnino hominum tam regularium, quam secularium, cujuscumque status, gradus, præeminentiæ, dignitatis, excellentiæ, nobilitatis & conditionis fuerit, prætextu sibi desuper quavis auctoritate concessæ cujuscumque licentiæ, quam similiter cassamus, irritamus & annullamus, Monasteria sive loca Sororum & Monialium hujusmodi, seu aliquod ex eis ingredi, neque etiam Protectori aut Generali Ministro dicti Ordinis Minorum pro tempore existentibus, seu prædictis Provincialibus Ministris & quibuscumque Visitatoribus licentiam super ingressu hujusmodi aliis ab exceptis antedictis, inconsulto Romano Pontifice, concedere liceat quoquo modo. Item ubi cavetur de Divino officio secundum ordinem dictæ Romanæ Ecclesiæ peragendo, statuimus quod de omnibus commemorationibus & festis trium lectionum festa novem lectionum fieri, & utrumque festum sanctæ Crucis, sub duplici officio sine commemorationibus Sanctorum iisdem diebus occurrentium celebrari, prout a piæ mem. Gregorio Papa XI. prædecessore nostro fuit ordinatum, quodque super rubrica de festivitatibus occurrentibus infra octavas, festa ista non præcedentibus, sed infra easdem octavas existentibus, sicut etiam nonnulli alii Romani Pontifices similiter prædecessores nostri declararunt, intelligi debeant. Item ubi prædicto Generali Ministro duo socii notabiles, unus videlicet Citramontanus & alter Ultramontanus, addito socio scriptore & alio servitore ac uno famulo damtaxat decreti sunt, adjicimus eidem duos famulos, & unum eleemosynarium secularem vel alterius Religionis; qui quidem eleemosynarius a Procuratoribus Provinciarum, aut Provincialium Ministrorum, Conventuum, domorum & locorum dicti Ordinis Minorum omnia illa, quæ pro victu, vestitu, equis, famulorum salario, & aliis ipsi Generali Ministro ejusque comitivæ necessaria & opportuna fuerint, exigere, & exacta pro hujusmodi necessariis exponere habeat, quique de præmissis exactis & expositis eidem Generali Ministro primum, & deinde Capitulo Generali loco & tempore celebrationis ejusdem, ut inde per totum Ordinem secundum Provinciarum numerum dividuntur, rationem reddere teneatur. Adjicimus etiam quod singuli duorum sociorum principalium Generalis Ministri prædictorum, singulos servitores Fratres, vel alias, personarum suarum & equorum sibi assignatorum servitiis institutos famulos, quibus sicut ceteris de familia ejusdem Generalis Ministri provideatur, habere valeant atque possint, his tamen & aliis eis similibus ejusdem Generalis Ministri, prout secundum loca & tempora, ac longas vel breves moras expedire viderit, moderationi relictis, cujus etiam Generalis Ministri, vel per eum ad hoc deputandorum discretioni & compulsioni prædictos procuratores, & principales eorum necessaria hujusmodi dicto eleemosynario forsan solvere seu exhibere recusantes, aut solutionem hujusmodi longius debito differentes, super hoc omnino volumus subjacere. Item ubi prædicto Generali Ministro in-

interdicitur potestas licentiandi aliquem ad cursum Magisterii, nisi praesentatus fuerit a Ministro suae Provinciae, qui neminem audeat praesentare, nisi de consilio & assensu Capituli Provincialis, modificando declaramus hoc fore intelligendum in illis Provinciis, in quibus solet Provinciale Capitulum vel Congregatio habens vim Capituli, annis singulis celebrari, alias idem Generalis Minister de proborum consilio ad Magisterii cursum licentiare valeat atque possit. Item ubi dicto Generali Ministro pecuniarum exactio prohibetur, declaramus quod pro suis necessitatibus possit eleemosynas a quibuscumque recipere, qui sponte illas sibi voluerint erogare, dummodo ab exigendo & extorquendo penitus abstineat, idemque per Provinciales Ministros in suis Provinciis & Procuratores dicti Ordinis Minorum in Romana Curia, ac alias ipsius Ordinis Fratres tam pro expensis & aliis necessariis, quam pro eleemosynarum receptionibus volumus observari. De vestimentis autem per Ministros & Custodes debita secundum regulam existentes praedicti Benedicti praedecessoris provisio observetur. Item ubi Generali & Provincialibus Ministris, ac Custodibus & Guardianis ceterisque Fratribus praedictis inhibetur, ne ullatenus quidquam exigant aliquo colore vel causa, qui si secus fecerint, eo ipso suis officiis sint privati, sibique eorum subditi deinceps obedire minime teneantur; & si aliquis Ministrorum Generali Ministro quidquam contribuere praesumpserit, ipso facto suo officio sit privatus; volumus & declaramus contributiones hujusmodi intelligi debere, si in modum exactionum vel extorsionum tam ex parte dantium, quam recipientium factae fuerint, non autem in modum eleemosynarum supradictarum, quem volumus in suo robore permanere: quod si forsan taliter observatum non extiterit, hujusmodi privationum, in quocumque dictarum constitutionum per eumdem Cardinalem, ut praefertur, editarum loco tangantur, diffinitionem & determinationem solum spectare ad summum Pontificem quoad Ministrum Generalem, & ad Generalem Ministrum quoad Ministros Provinciales, & ad Ministros Provinciales quoad alios Fratres antedictos. Quas quidem omnes & singulas additiones, declarationes & modificationes per nos, ut praefertur, factas, a quibuscumque Fratribus dicti Ordinis Minorum & aliis, quorum intererit seu interesse poterit, perpetuo & irrefragabiliter observari volumus & mandamus. Per quas quidem additiones, declarationes & modificationes praedicti Martini praedecessoris nostri, & litteras ejusdem superinde confectas, dum intellexissemus diversitatem sublatam renovari, & ex eisdem unitati Ordinis praedicti praestari impedimentum, pro ipsorum Fratrum concordia cum omnibus inde secutis cassavimus, irritavimus & annullavimus, ipsas decernentes nullius esse roboris vel momenti, sicut per easdem nostras litteras datas Idibus Martii, Pontificatus nostri anno primo distinctius legitur contineri. Nunc autem comperto, ex praedictis cassatione, irritatione & annullatione litterarum, nedum diversitatem sublatam in dicto Ordine, aut concordiam subsecutam, sed potius emergentes difficultates, scandala & multa inconvenientia provenisse, ex certis respectibus digne moventibus mentem nostram, habito super his consilio cum praedicto dilecto filio Joanne tituli sancti Petri ad Vincula presbytero Cardinale, motu proprio, & non ad alicujus porrectae nobis petitionis instantiam, praedictas litteras nostras cassationis, irritationis & annullationis praedictarum, tenore praesentium, Apostolica auctoritate suspendimus usque ad proximum Generale Concilium futurum in Civitate nostra Bononiensi, cui, dante Domino, personaliter praeesse cupimus, & pro reformatione idonea constitutionum, & regularum pertinentium ad Ordinem antedictum debite providere: decernentes quod interim praedictae additiones,

declarationes & modificationes ejusdem nostri prædecessoris, quæ superius continentur, efficaciam & robur habeant in pristinaque permaneant firmitate. Non obstantibus litteris & constitutionibus nostris in contrarium editis, etiamsi de iis esset de verbo ad verbum mentio specialis habenda, & aliis in contrarium facientibus quibuscumque. Nulli ergo &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum anno &c. MCCCCXXXII. IV. *Kalendas Maii, Pontificatus nostri anno* II. *Nos igitur plene informati, additiones, declarationes & modificationes superius expressas, ac easdem posteriores insertas litteras dicto Ordini fuisse & fore plurimum proficuas ac etiam fructuosas, ipsas additiones, declarationes & modificationes ac superius insertas dicti Eugenii prædecessoris litteras auctoritate Apostolica & ex certa scientia, tenore præsentium revalidamus, renovamus, confirmamus & approbamus, ac perpetuæ firmitatis robur obtinere, & in perpetuum vigere decernimus per præsentes, supplentes omnes & singulos defectus, si qui forsan intervenerint in eisdem. Nulli ergo &c. nostræ revalidationis, renovationis, confirmationis, approbationis, decreti & suppletionis infringere &c. si quis &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum anno &c.* MCCCCLVIII. VIII. *Kalendas Decembris &c. anno* I.

Jacobus Picenus mittitur prædicaturus ad Firmanos.

XXIII. Jacobum de Marchia a multis expetitum, & ubique concupitum, ut prædicaret, impetrarunt cives Firmani sibi mitti venturæ Quadragesimæ concionatorem. Pius in hunc modum præcepit.

Dilecto filio fratri Jacobo de Marchia, Ordinis Minorum professori.

Ex autographo.

Dilecte fili, salutem & Apostolicam benedictionem. Quia dilecti filii Communitas Civitatis nostræ Firmanæ plurimum cupiunt, ut tua devotio illuc se conferat ad prædicandum, sperantque ex tuis admonitionibus & salutiferis prædicationibus maximum fructum, & salutem plurium animarum proventuros: Nos justis eorum desideriis annuere in Domino volentes, eidem devotioni tuæ per præsentes in virtute sanctæ obedientiæ mandamus, ut omni excusatione posthabita, in proxima Quadragesima ad ipsam Civitatem te conferas ad prædicandum, ibique per totam ipsam Quadragesimam prædices, & secundum gratiam tibi a Deo datam, verbum Divinum ad salutem animarum Christifidelium diligenter evangelizes. In contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris die VIII. *Decembris* MCCCCLVIII. *&c. anno* I.

Tom. I. *an.* 1214. *n.* 32. Moritur B. Paulus Perpinianen. *Gonz. in Prov. Catalon. Conv.* 3. *Marc.* 3. *p. l.* 9. *c.* 30.

XXIV. Fidem alias obstrinxi me hoc anno relaturum mortem beati Pauli, Perpiniano, comitatus Ruscilionis oppido, sepulti. Magister erat in sacra Theologia, salutis animarum sitibundus. Singulari pietate sacratissimam Virginem Mariam venerabatur, quapropter ejusdem imago illum allocuta & consolata est, quæ deinceps *Imago Divæ Virginis de consolatione nuncupata*, devote in Cœnobio Fratrum Minorum asservatur. Occubuit hoc anno impii hominis gladio, vel quod mulierculæ concubinæ persuaserit a peccato recedere, vel quod impœnitenti absolutionis beneficium denegarit. Vulnus adhuc cernitur in capite, & corpus integrum in magna habetur veneratione.

Fr. Carolus Episcop. Assisias.

XXV. Invenio hoc anno Episcopum Assisiatem fratrem Carolum de Nepis, eadem urbe nobili stirpe oriundum. Cathalogus Antistitum inde transmissus dicit, hoc anno primo Octobris promotum a Pio II. Liber obligationum sub Nicolao V. & Calixto III. refert dignitatem hanc a Calixto

lixto XVI. Novembris anno MCCCCLVII. accepisse. Aliorum Episcoporum memoria hoc anno non occurrit, deperditis libris consistorialibus provisionum Episcoporum a Calixto III. usque ad Innocentium VIII. Occurrit in registro Ordinis honorifica mentio fratris Mariani de Cisterna, disertissimi concionatoris, necnon Gabrielis de Verona in Curia pro gravibus Observantum negotiis detenti, instituto ejus loco Provinciæ Austriæ Commissario fratre Christophoro de Varisio. Erant Vicarii, Provinciæ sancti Francisci Albertus Perusinus, Marchiæ Dominicus a Lagonissa, sancti Antonii Marinus de Barbo, viri probi & docti.

XXVI. In Italia hoc anno istos invenio extructos Conventus. In Umbria bis mille passus distat ab urbe Interamnensi devotum Cœnobiolum a sancta Maria aurea, vulgo *dell' oro* nuncupatum, extructum sive obtentum hoc anno a beato Bernardino Senensi, asserit Gonzaga, sed forte error est in numerorum notis, & pro anno 1458. substituendus erat 1438. maxime cum virtute ejusdem Brevis Eugenii IV. dati anno 1434. cujus transumptum authenticum in ejusdem loci tabellario asservatur, domum a Bernardino acquisitam affirmet. Conventus est solitarius, & vitæ contemplativæ satis opportunus.

Conv. S. Mariæ Aureæ Interamnen.

Gonz. in Prov. S. Franc. Conv. 14.

XXVII. E regione Spediani, oppidi Lunen. diœcesis & ditionis Genuensis, quod mari Ligustico alluitur, consurgit Conventus sancto Francisco sacer, loco amœno, cui construendo facultatem hoc anno concessit Pius II. Universitati & hominibus ejusdem oppidi, missis litteris ad Abbatem Monasterii sancti Venerii de Tiro ejusdem diœcesis Lunensis: *Votis fidelium*. Nonis Septembris: In eodem dominio Januensi, & diœcesi Terdonensi extra oppidum Novarum, ut perficeretur domus sancti Francisci olim inchoata, potestatem fecit, orante Joanne Calabriæ & Lotharingiæ Duce, ipsisque oppidanis: *Ordinis Fratrum Minorum*. XI. Kalendas Decembris. Utriusque Conventus pro Observantibus constructi originem prorsus nesciri non immerito queritur Gonzaga. Alium pro Conventualibus ædificatum in diœcesi Sorana, prope Ecclesiam beatæ Mariæ de Campo a Duce Sorano, commissamque Episcopo hoc anno VI. Idus Septembris facultatem ut fundari permitteret, invenio in quodam vetusto instrumento.

Conv. Spediani.

Idem in Provinc. Januæ Conv. 50. & 51.

Conv. S. Mariæ del Campo.

XXVIII. In Hispania hoc anno ad quintum ab urbe Burgensi lapidem, obtenta Ludovici ab Acunia Episcopi licentia, frater Lopetius a Salinis, de quo sæpe præfati sumus, humile & pauperculum domicilium prope vetustum Eremitorium sancti Stephani suis Consodalibus regularis Observantiæ construxit. Post aliquot annos Petrus Gironius Episcopi frater, Archidiaconus Valpostanus, vir nobilis & pius, cujus studii erga Franciscanam Religionem plurima extant argumenta, in meliorem formam reduxit, rebus omnibus & locuplete suppellectile Ecclesiastica abundanter instruxit, unde jus patronatus sibi & hæredibus acquisivit. Sepultus in pariete sacelli majoris, loculo ex alabastro affabre confecto, hoc habet epitaphium.

Conv. S. Stephani prope Burgum.

Idem in Provinc. Burgen. Conv. 12. Monum. MSS. ejusd. Provinc.

Petrus Giron.

Hic jacet Reverendus Dom. D. Petrus Giron, Archidiaconus de Valpuesta, in sancta Ecclesia Burgensi, filius honorifici equitis Garciæ Sarmenti, nepos Antelati Galiciæ, & Dom. D. Mariæ Emanuelis, patruelis Magistrorum Dom. Joannis Pacheco Magistri militiæ S. Jacobi, & Dom. Petri Giron Magistri Calatravæ: qui hanc fabricavit Ecclesiam, chorum, sacrarium, valetudinarium, murorum circuitum, stagnum, & fontes; reliquit vasa argentea, paramenta, & aulæa. Rogat Patres ut pro eo Dominum deprecentur. Obiit in die sabbathi 28. Septembris ann. 1504.

In facelli medio, loco omnium præcipuo curavit genitricem suam sepeliri, tumulo item alabastrite, aliquantulum e terra elevato, insculpta ejus effigie, inciso hoc epitaphio.

Maria Emanuelis.

Hic jacet perquam nobilis domina D. Maria Emanuelis, filia D. Sancii Emanuelis, & D. Ginebræ de Acunia, neptis D. Joannis Sanchez Emanuelis, Proneptis Sancii Emanuelis, abneptis D. Joannis Emanuelis, filii Infantis D. Emanuelis, filii Regis D. Ferdinandi Sancti, mater Ludovici de Acunia Episcopi Burgensis, & Dom. Petri Giron Archidiaconi de Valpuesta, & Antonii Sarmenti.

In eodem facello ex latere epistolæ in pariete, opere arcuato conspicitur aliud sepulcrum, superposita duplici ex alabastro effigie, adjecta hac inscriptione.

Antonius Sarmentus.

Hic jacet insignis, fortis, & magnanimus eques Antonius Sarmentus, Commendatarius militiæ sancti Jacobi, Prætor urbis Burgensis, Præfectus vigilum sub Regibus Catholicis, hujus Conventus Patronus, filius Garciæ Sarmenti, nepos Didaci Sarmenti, pronepos Garciæ Fernandez Sarmenti Antelati Galitiæ, frater illustrium dominorum D. Ludovici de Acunia Episcopi Burgensis, & D. Petri de Giron Archid. de Valpuesta, fundatoris hujus Monasterii, & perquam magnifica domina D. Maria de Mendoza filia illustris domini Comitis Montis-acuti. Obiit dictus Antonius Sarmentus die 8. Octobris an. 1524. & prædicta Maria de Mendoza die 30. Octobris an. 1534. Rogant Reverendos PP. ut pro ipsis Deum interpellent.

Successerunt his heroibus in jure patronatus Reverendiss. Dom. Franciscus Sarmentus Episcopus Giennensis, ejusque nepotes filii Antonii Sarmenti. Domus tota perfecto & commodo constat ædificio, rebusque abundat necessariis. Patres habet Recollectos, ex quibus non pauci prodierunt virtute illustres, præsertim Dominicus Cavalerius, Joannes Hoyanus Sacerdotes, & Bartholomæus Martinez laicus sive conversus, quorum alias memoria recurret.

Conv. Guadalfagiaræ reformatur.

XXIX. Conventus Guadalfagiaræ, Provinciæ Castellæ, diœcesis Toletanæ reformatio nonnisi hoc anno post multas altercationes inter Inicum Lupi de Mendoza Marchinonem de Santillana, & Patres Conventuales in eo segniter habitantes, & post emissa quinque vel sex diplomata Calixti III. secundum varias sibi factas relationes, modo huic, modo illi parti faventis, tamdem conclusa est, ablata per illos & distracta potiori parte suppellectilis aureæ, argenteæ, sericæ, & librorum; quod tamen Calixtus pro bono pacis, & terminandæ litis judicavit condonandum. Bullas omnes etsi satis prolixas, e Vaticano regesto habeo exscriptas.

Tom. 11. ann. 1444. n. 57. Conv. Sulleren. Gonz. in Provin. Majoricen. Con. 5 Daza 4. p. Chronic. l. 3. c. 1.

XXX. Bartholomæus Catanius, de quo alias diximus, propagaturus in insula Majoricensi Institutum Regularis Observantiæ, in oppido Sullerensi hoc anno ex publicis facultatibus, annuente Pio Pontifice, domum sub invocatione sanctæ Mariæ de Jesu fabricari curavit. Locus est amœnissimus, eleganter ædificatus, hortis irriguis & latissimis, incolis opportunus. Devotam habet specum, in qua prædictus Catanius orationi & contemplationi vacabat. Legunt ibi Fratres publice grammaticam. Ecclesia consecrata est anno MCCCCXCII. a Joanne de Deo Archiepiscopo Tavensi sub titu-

titulo beatæ Mariæ de Jesu. Ibi in magna veneratione habetur quædam Christi crucifixi effigies, continuis miraculis celeberrima.

XXXI. Alanus * Rohanensium Vicecomes in villa Pontiniaci, diœc. Venetensis in Britannia anno proxime elapso, absque Sedis Apostolicæ licentia ædificare cœpit sub nomine sancti Valentini Fratribus de Observantia Conventum. Ut vero opus prosequi liceret, a Calixto Pontifice (non a Pio II. ut asserit Gonzaga) hoc anno facultatem impetravit: *Pia Deo & Ecclesiæ*. IV. Nonas Maii. Ille idem heros sub hoc tempus alium eisdem construxit Conventum sub titulo sancti Joannis Evangelistæ non procul ab oppido, cui Mons-Relaxus nomen est, nemoroso in loco Cuburium appellato. idque auctoritate cujusdam diplomatis Eugenii IV. qui ante aliquot annos Fratribus Britannis potestatem fecerat quatuordecim Cœnobia construendi. Inde autem constructionis occasionem sumpsisse narrant, quod Fratres in insula *Virgo* dicta maris Britannici, diœcesis Leonensis, ex humili materia Conventum ædificaverint, sed ob rerum inopiam & loci asperitatem paulo post dereliquerint. Illis compassus Alanus hunc Cuburianum reposuit, atque postea Fratres alios duos acquisiverunt Landeriensem, & Landedensem in eadem diœcesi Leonensi sub Rohanensium Vicecomitum auspiciis. Hinc natum est inter Fratres proverbium: *Virgo peperit tres, & postea infirmari cœpit, fuitque derelicta & sterilis*. Peperit enim insula Virgo in terra continenti tres Conventus, & mansit ipsa sicut antea, habitatoribus destituta.

* al. *Marius*.

Conv. sancti Valentini Pontiniaci. *Idem in Provin. Britan. Conv. 4.*

Conv. Montis-Relaxi. *Indid. Conv. 6.*

Conv. Landerien. Conv. Landeden.

XXXII. Diximus alias concessam facultatem Ludovico Duci Sabaudiæ, ut in sua ditione duos ædificaret Fratribus Regularis Observantiæ Conventus. Uni ex his fabricando delegit Ecclesiunculam beatæ Mariæ de Miano, Gratianopolitanæ diœcesis, cumque opus meditaretur, supervenit ex Hispania nobilis vir Jacobus Montis-majoris Comes, qui post peregrinationem Hierosolymitanam & Compostellanam meruit sub Henrico Rege Castellæ in Bæthicæ castris contra Mauros Granatenses, & memor tot periculorum quæ Deus avertit, statuit quod Ludovicus excogitavit, adimplere. Ubi rem aggreditur, opponunt se Rector matricis & parochialis Ecclesiæ Mianensis, cui templum beatæ Mariæ erat unitum, Episcopus & PP. Conventuales: Ille propter emolumenta quæ obveniebant ex oblationibus in dicta Ecclesia frequentibus ob insignem & miraculosam beatæ Mariæ Virginis imaginem; Episcopus propter reditus annuos centum florenorum Ecclesiæ matrici debitos; isti ne Observantum vicinia minuerentur subsidia Conventuum Camberiaci & Gratianopolitani. Rogantibus Duce & Comite, & compensationem offerentibus, Calixtus III. injunxit ante biennium Episcopo, ut eorum votis satisfaceret, nec obtinuit. Scriptis itaque hoc anno litteris ad Priores sancti Laurentii in urbe Gratianopolitana & de Burgeto, ac sancti Petri de Lemeto in eadem diœcesi, incipientibus: *Ex debito pastoralis officii*. IV. Nonas Maii, præcepit ut rescisis controversiis, tamdem liceret opus perficere. Ita factum, pronunciante sententiam nomine Sedis Apostolicæ Amadeo Priore sancti Laurentii, & possessionem tradente quatuor Fratribus ex Bellicensi Cœnobio evocatis. Demum perfecto opere & Fratrum usibus ubique instructo, dicata fuit Ecclesia anno MCCCCLXVI. beatæ Virginis Mariæ Nativitati.

Tom. 11. anno 1454. n. 74. Conv. Miani. *Idem in Provin. S. Bonav. Conv. 46.* *Poder. & Picq. de eodem Conven.*

XXXIII. Ceterum Ludovica a Camera Comitis uxor, Francisca soror, Hugo Chalejus Prior sancti Georgii, & Ludovicus Rubodius in Fratres valde benefici, Ecclesiam, affabre sibi elaboratis sepulcris, eleganter adornarunt. Ecclesia duplex est: in inferiori Dei Genitricis imago assiduis mi-

miraculis illustris in summa veneratione habetur. Fertur, nostrum institutorem Franciscum illac in Hispaniam abeuntem, ante imaginem genuflexum prædixisse suorum natorum domicilium illic ædificandum. Cœnobii ambitus prægrandis est, viridarium amplissimum, horti frugiferi, adeo ut agresti hoc Cœnobio nihil sit verno tempore inter Allobroges speciosius. Floruerunt hic viri docti & religiosi, quorum aliqui spreta mundi gloria contemptisque divitiis, ibidem sua nomina dederunt. Indigito paucos, Jacobum Occantium, Valerium Jofredum, Petrum Grandis, Claudium Muletum, Joannem Baptistam de Molis, qui plurimum doctrina, virtute, regimine, & ortus splendore Cœnobio profuerunt.

Conv. Bellicen. *Iudic. Conv. 45. Fod. & Picq. ibid.*

XXXIV. Quod diximus de primis quatuor Religiosis prædicti Cœnobii Mianensis evocatis ex Conventu Bellicensi, probat ante hunc annum istum extitisse, neque producendum esse cum Gonzaga ad an. MCCCCLXXIII. Ludovicus & Anna Allobrogum Duces per facultatem a Nicolao V. concessam domos Minoritis ædificandi, suadente fratre Basilio a Bononia suo confessario, qui primus eam rexit, eductis ex Conventu Dolano Fratribus octo, construxerunt, Ecclesiam & præcipuum altare consecravit anno MCCCCLXIII. Bartholomæus Elivetius Episcopus Nicænus sub titulo Assumptionis beatæ Virginis Mariæ. Multum contulit ædificio complendo Jacobus supradictus Comes Montis-majoris. Conflagravit anno MDLXXXI. die IV. mensis Augusti circa horam nonam serotinam, sed civium & incolarum liberalitate, & Præfectorum, maxime Petri Decrosi, pristino statui fuit restitutum. Situs est amœnus, & ex parte fertilis, qua spectat ad meridiem, ex aliis partibus altissimis rupibus & montibus convallatur. Floruerunt hic præ aliis tres viri piissimi, Petrus de Petra insignis prædicator, *vitiorum* dictus *flagellum*; Joannes Grangerius miræ austeritatis & pœnitentiæ; Martinus Petri in oratione & cœlestium meditatione assiduus.

Conv. Jayczæ.

XXXV. In munitissimo castro Jayczæ regni Bosnensis, hæreticis & schismaticis inquinato, de quo alias diximus, hoc tempore Conventum habuerunt Minoritæ sub nomine sanctæ Catarinæ, erga quem Catarina Regina, de qua suo loco dicemus, magnum gerebat affectum propter ingentem, quem assidue Fratres fructum producebant animarum. Multis itaque petiit a Pontifice decorari Indulgentiis & privilegiis, quæ libenter Fratribus bene merentibus concessit. Similia ferme concessa Fratribus Conventus Bruxellensis, *in quo* (refert diploma) *multi litterati & graduati in sacra pagina resident, & in eo doctæ prædicationes semper ad populum fiunt.*

Anno 1478.

Conv. Bruxellen.

Conv. Bielveld. *Idem in Provin. Colon. Conv. 4.* Conv. Kempii. *Ex l. 2. de Regular. fol. 105.*

XXXVI. In Ducatu Juliacensi, Senatus Bielveldiæ commodum posuit hoc anno Fratribus domicilium ex communibus facultatibus, præcedente Apostolica auctoritate. Proconsules, Consules & Universitas oppidi Kempii, Misnen. diœcesis, hoc anno impetrarunt facultatem construendi Minoribus Regularis Observantiæ Conventum, subjiciendum regimini Vicarii provinciæ Saxoniæ, de quo nihil aliud potui reperire. Puto illum esse, quem Gonzaga in recensu Cœnobiorum Saxoniæ sanctæ Crucis Kempintensem appellat.

Conv. Avesnæ.

XXXVII. In Belgio ad oppidum Avesnense, diœces. Cameracensis, Nicolaum Francisci laicum Fratribus regularis Observantiæ voluisse ædificare Conventum, mihi constat ex diplomate Pii, hoc anno III. Nonas Octobris scribentis Decano Cameracensi, ut suo nomine ædificandi concederet potestatem. Et anno MCCCCLX. Kalend. Decembris invenio eum nobili viro Carolo Comiti de Charoloys, Isabellæ ejus uxori & Mariæ domicellæ de Pontieure, Cameracen. diœcesis, dedisse licentiam Conventum ibidem extruen-

extruendi; & anno MCCCCLXI. XIII. Kalend. Septembris eumdem suis litteris invitasse fideles, ut subsidium ferrent ad constructionem *Ecclesiæ sancti Bernardini Confessoris, domus*, inquit, *Fratrum Minorum observantiæ Regularis oppidi de Avesinis, Cameracen. diœcesis, quæ ut accepimus, de novo fundatur &c.* His concordant quæ alias sub Martino V. diximus de hoc Conventu. [Tom. 10. anno 1419. n. 16.]

XXXVIII. [Conv. Brugen.] In urbe Brugensi, tunc oppido diœc. Tornacensis insigni, relaxata nimis vita regulari, Joannes de Baeust, Philippi Ducis Burgundiæ & in eodem oppido supremus Ballivus, cupiens introduci Regularem Observantiam, domum suam concessit & donavit fratri Legero de Huntslaere Guardiano Conventus de Dixmuda, Morinen. diœcesis in Cœnobium Fratrum Regularis Observantiæ convertendam & Vicario provinciæ Franciæ subjiciendam. Pius Pontifex donationem approbavit, commissa rei indagine Præposito Monasterii de Eversam, Morinen. diœcesis: *Piis Christifidelium*. IV. Kalend. Januarii. Post aliquot annos reclamantibus quatuor Ordinibus Mendicantibus, qui in oppido domos habebant, & pro eis suas preces interponentibus Scabinis, oportuit Observantes domo illa, quam jam cœperant, & urbe excedere, aliamque admittere extra oppidum, quam Joannes, Philippi filius, Dux Burgundiæ & Comes Flandriæ eis obtulerat. [Vide bullas in regesto an. 1461.] Alias scripsi, alterum fuisse Conventum prope & extra muros Brugenses præter magnum, qui tunc extabat PP. Conventualium. [To. 10. an. 1413. n. 14.] Fortassis reformato & ad Observantiam Regularem isto redacto, ille neglectus est.

XXXIX. [Conv. Hulsten.] Alius ejusdem Philippi Consiliarius & Cubicularius Judocus de Crucumghem, & Elisabeta Swilden conjuges petierunt hoc anno a Pio facultatem, capellam quamdam extra mœnia oppidi Hulsti, diœcesis Trajectensis, prope quam quinque vel sex mulieres Begutæ nullius disciplinæ regularis commorabantur, convertendi in Conventum Minorum Regularis Observantiæ, præsertim cum in circuitu quinque leucarum nulla esset domus Fratrum Mendicantium. Annuit Pontifex, commissa causa Episcopo Trajectensi: *Piis supplicum votis*. Nonis Octobris. Tamdem illi ædificarunt dedicata Ecclesia sancto Joanni Baptistæ. [Gonz. in Provin. Flandriæ Con. 11.] Dejecta hac domo propter bella, aliam intra oppidum curarunt incolæ ad annum MCCCCLXXXVIII. ædificari, uti patebit ex bulla Innocentii VIII. a nobis sub illum annum in regesto producenda. Tamdem invadente Belgicas provincias peste Geuzica, Fratres hoc loco expulsi sunt.

XL. [Conv. Brotendali. Idem in Prov. German. infer. Conv. 17. Monum. MSS. ejusdem Prov.] Prope Bruxellas in Silva Ducis Brabantiæ & valle Brotendali hoc anno incohatum Eremitorium Fratrum Minorum in fundo Henrici Hinkart equitis, Ducis Burgundiæ Consiliarii. In commodam Cœnobii formam postea reduxit Isabella Philippi boni Ducis vidua, & Caroli Pugnacis mater, sub titulo sui patroni sancti Antonii de Padua; erat enim ipsa Lusitana, cui fundum omnem lubens Henricus donavit, adjecitque monticulum valli imminentem, silvamque amœnissimam, instituto & moribus Recollectorum, qui modo illic habitant, opportunam. Turbulentissima vero illa Belgicarum rerum tempestate fugatis Fratribus, Geuzii Cœnobium prorsus vastaverunt anno MDLXXIX. sed iterum cœpit cura primaria R. P. Andreæ a Soto Commissarii Generalis Belgicarum Provinciarum, Sereniss. Infanti Isabellæ a sacris confessionibus, restaurari, tum etiam diligentia R. P. Balthassaris Vincentii, Provinciæ Germaniæ inferioris secundum Ministri, Archiduce Alberto & Isabella conjuge largiter eleemosynas conferentibus. Quin etiam R. P. Joannes Neyen Commissarius Generalis valetudinarium

rium instauravit a fundamentis. Ita nunc locus in integrum renovatus, viginti quatuor Fratres Recollectos commode sustentat. Porro Recollectionis Institutum incœpit Mechliniæ anno MDXCVII. auctore Reverendiss. P. Bonaventura a Calatagirona Generali Ministro, primo Guardiano Henrico Sedulio, viro pio & docto, atque inde translatum fuit in hunc locum, auctore prædicto Patre a Soto, Guardiano præfato Balthassare Vincentio, suo Ministeriatu defuncto.

Conv. Montis-lucis. *Indid. Conv. 18. Monum. MSS. ejusd. Provinciæ.*

XLI. Prope Mosæ Trajectum in monte, qui a palatio, quod proximum est, *Mons lucis* appellatur, ab aliis *Mons divinæ gratiæ* dictus, ante triennium Fratres, assentiente Episcopo Leodiensi Joanne Heinsbergio & incolis Trajectensibus, devotum construxerunt Eremitorium, quibus anno præterito Calixtus Pontifex omnes gratias & privilegia, Minorum Cœnobiis concessa, communicavit. Hoc anno cœpit ampliari ædificium, quod postea Joannes ab Horn Episcopus Leodiensis, filius Jacobi primi Comitis de Horn, qui se abdicans Comitatu mundumque deserens, factus est Minorita, in commodi Conventus formam an. MCCCCLXXXIX. reduxit. Obiit ipse anno MDV. & ante summam aram hujus Cœnobii in habitu Minoritico sepultus est. Porro Conventus funditus a Geuziis an. MDLXXVIII. est eversus: ossa inde ad Cœnobium urbis Mosæ-Trajecti translata sunt. Multa hic contulit Minoritis beneficia, quæ in aliquorum Conventuum recensu narrabuntur.

Fr. Jacobus de Horn.

Conv. Cortracen. *Idem in Prov. S. Andreæ. Conv. 10.*

XLII. In suburbio oppidi Cortracensis, diœcesis Tornaci ad ripam fluminis Lisæ, assentiente Nicolao V. domum Fratribus Regul. Observantiæ, qui Generali & Provinciali Ministris Franciæ parerent, cœpit ante aliquot annos ædificare in honorem sanctæ Barbaræ nobilis vir Gualterus de Hallewin de Artis, ejusque conjux Jacoba a Capella; sed exorta lite inter Capitulum beatæ Mariæ & Rectorem parochialis Ecclesiæ sancti Martini ejusdem oppidi ex una parte, & Fratres ex altera super jura parochialia, opus diu suspensum fuit, & tamdem per arbitros lata sententia contra Fratres in grave eorumdem præjudicium. Commisit itaque Calixtus Pontifex hoc anno causam examinandam Guillelmo Sareptano Episcopo, Tornacensis suffraganeo, jussitque, impedimentis amotis, prædicti Gualteri votis satisfieri: *Humillibus supplicationibus*. Kal. Junii. Demum ille opus perfecit, collatis liberaliter sumptibus, omnique tum sacra tum profana suppellectile. Coadjutores habuit Joannem de Urient & Guillelmum Noppe ejusdem oppidi viros primarios. Verum in tantæ pietatis monumenta impia desævit rabies hæretica in tanto rerum Belgicarum turbine, destructo majori ex parte Conventu, direpta suppellectile, pulsisque Religiosis. Plurimi in ea rerum tempestate exilium, ærumnas variasque calamitates perpessi; sed præ omnibus hæreticorum atrocitatem expertus est frater Antonius Benault Guardianus & Prædicator insignis, summa perfidia etiam tempore libertatis conceptæ captus, ad pedes fune ligatus, per platearum sordes ad carceres pertractus, in itinere ludibrio puerorum, & militum expositus insolentiæ, luto & sordibus conspersus, sex affectus vulneribus, semivivus vix tamdem eo pervenit. Multis incommodis in carcere afflictum, in profundissimum horridumque locum projecerunt. Ministri deinde Calvinistæ a Senatu frequenter immissi, qui loco argumentorum minas suppliciorum, & mortis proponebant, nisi fidem abjuraret Romanam. Ille vero gravissimis & doctissimis rationibus perditos homines confutabat. Recuperato per Hispanos oppido, liber evasit, & restitutæ fuerunt sacræ Reliquiæ brachii sanctæ Anastasiæ V. & M. & magna pars cranii sancti Amandi Episcopi, Belgarum Apostoli. Solus hic Mendicantium in illo oppido Conventus; frequentes proin-

Fr. Anton. Benault.

proinde habent Fratres ad populum sermones, brevique fecerunt, ut gens hæresi nimis infecta ad Catholicam reversa sit veritatem.

XLIII. Jacobus urbis sancti Andreæ in Scotia Archiepiscopus & Regni Primas, hoc anno intra urbis mœnia Fratribus Regul. Observ. domum fundavit instigatus virtute & precibus fratris Roberti Creythii *, filii Comitis Merchalensium *, qui humilitatem cum litterarum scientia & sanguinis nobilitate pulchro nexu copulavit. Hic erat adolescentum tyrocinium, sed hæreticorum rabie penitus deletum est.

Conv. S. Andreæ in Scotia. *Idem in Prov. Scot. Conv. 2.* Fr. Rober. Creythius. * *al.* Kethii. * *al.* Marischalen.

XLIV. Ordinis sanctæ Claræ aliquot invenio hoc anno vel instituta vel restituta Monasteria. Harlemi (quod Australis Hollandiæ oppidum est, diœc. Trajectensis) piæ quædam mulieres tertii Ordinis cupientes Monasterium Ordinis sanctæ Claræ sibi aliisque construere, intercessores apud Pontificem adhibuerunt Burgimagistros ac Scabinos, quorum votis assensit: *Piis fidelium desideriis*. VII. Idus Maii. Dono fundum acceperunt a Domina Gisberta de Huissen, in quo commodum extruxerunt habitaculum & habitare cœperunt anno MCCCCLXXI. sed expulsæ sunt anno MDLXXVII. capto ab hæreticis oppido, sacrisque locis misere profanatis & destructis.

Mon. Harlemi.

XLV. Panormi in magno Clarissarum Monasterio magnæ & scandalosæ exortæ sunt controversiæ inter Constantiam de Melissa Abbatissam, & Margaritam de Motta, pridem eodem munere functam, circa regimen ejusdem Monasterii. Traxerunt in partes Moniales omnes & seculares consanguineos, nec pacificari poterant, donec auctoritate Nicolai V. Archiepiscopus Panormitanus, rejecta utraque, subintroduxit religiosam prudentemque fœminam Franciscam de Vintimilliis, & sub bono capite totum corpus repurgavit, & ad regularem reduxit Observantiam. Non potuit plene pro voto opus complere, donec hoc anno a Patribus Conventualibus ad Observantes regimen transportavit Calixti Pontificis auctoritate. Simili fere de causa reformatum Monasterium Clarissarum de Wiesbaden. de Claravalle, alias Huencloster nuncupatum, Moguntinæ diœcesis. Obtinuit hoc anno a Pio Pontifice vir nobilis Joannes de Nassaw, dicti oppidi Comes, illud transferri ad regimen Observantum.

Mon. Panormitanum reformatur. Et Monasterium de Wiesbaden.

XLVI. Sub Nicolao V. quædam sorores Tertii Ordinis urbis Parmensis, domus sancti Francisci in Campania nuncupatæ, cupientes sub arctiori vita & regula sanctæ Claræ Domino famulari, magnis expensis domos sibi legatas in Monasterium coaptarunt sub titulo beatæ Mariæ de Gratiis, uti alias insinuavimus, & vocatis ex aliis Monasteriis primis magistris, religiosissimum inchoarunt tyrocinium. Favit piis cœptis Nicolai successor Calixtus, & hoc anno Pius, qui rata voluit quæ facta erant sub utroque prædecessore, eisque concessit omnia privilegia & gratias, quibus gaudebant insignia & religiosa Monasteria Mantuanum & Corporis Christi Ferrariæ.

Mon. Parmen. B. Mariæ de Gratiis. *Tomo* 11. *An.* 1442. *n.* 27.

XLVII. Similiter Catharina Magistri Antonii de Burbassis, Francischina de Bellaciis, ac nonnullæ aliæ Sorores tertii Ordinis commorantes in oppido Viglevani, diœcesis Novariensis* domum suam satis amplam & commodam in Monasterium sanctæ Claræ convertere, & sub ejusdem regula deinceps vivere cupientes, intercessorem adhibuerunt apud Pontificem Calixtum, Franciscum Sfortiam Ducem Mediolanensem. Assensit precibus Pontifex, commissa rei indagine Episcopo: *Injunctum nobis*. IV. Non. Martii.

Mon. Viglevani. * *Nunc Civitas Sedem habens Episcopalem.*

XLVIII. Domus etiam virorum & mulierum tertii Ordinis nonnullæ hoc anno accesserunt. Ante aliquot annos Jacobus Abbas Monasterii sancti Juliani extra muros Cumanæ urbis, Ordinis sancti Benedicti locum, sive Eremitorium sancti Donati in monte de Brunate, prope eamdem urbem,

Domus Cumana Fratrum Tertii Ordinis.

ſub quibuſdam conditionibus uſque ad annos viginti quinque, conſenſu præmiſſo Apoſtolico, conceſſit Ambroſio de Gorla, & Andreæ de Lamariola tertii Ordinis profeſſoribus. Illi autem locum anguſtum ſatis & incommodum, in habitaculum ſibi aliiſque Fratribus opportunum reduxerunt, quod Pontifex hoc anno ratum habuit, eiſque in perpetuum confirmavit ſub cenſu annuo Abbati perſolvendo. Domum hanc recenſet Antonius de Sillis inter reliquos Provinciæ Mediolanenſis. Extra muros Montis-politiani Eremitoria duo conferuntur hoc anno Joanni Caroli Sauli, tertii Ordinis profeſſori, ut in domos ſui erigat Inſtituti.

Domus Montis-politiani.

XLIX. Monſterolii, quod Viromandorum oppidum eſt, Ambianenſis diœceſis, Joannes Bourſius, in utroque jure licentiatus, Joannes etiam Huoltus & conjux hoc anno pro Sororibus tertii Ordinis domicilium inchoarunt, ſed immatura morte præventi, Eccleſiam abſolvere non potuerunt. Longo ſic tempore imperfecta remanſit, donec anno MDLIX. Nicolaus de Pelve Ambianenſis Epiſcopus ſufficientem perficiendæ tradidit pecuniam.

Domus Monſterolii Sororum Tertii Ordinis. *Gonz. in Prov. Franc. Mon. 10.*

L. In Civitate Metenſi communibus votis & facultatibus cupierunt aliud ejuſdem Inſtituti ædificare Joannes de ſancta Ruffina, Joannes de Remis, Joannes le Marchier, eorumque conjuges & alii utriuſque ſexus cives, allecti virtute & bona fama Sororum domus Tornacen. Ut ita facerent, Pius Pontifex hoc anno facultatem conceſſit. Quid vero poſtea actum ſit, ignoro.

Domus Metenſis.

LI. Sororibus Terræ Montis-politiani, Aretinæ diœceſis, domum a ſe paulo antea inchoatam perficiendi, poteſtatem hoc anno conceſſit, eique univit hoſpitale ſancti Antonii ejuſdem Terræ tunc Rectore carens, in quo nulla ab aliquot annis exercebatur hoſpitalitas. Sorores Civitatis Caſtelli adeo copioſe creverant, ut intra ſuæ domus anguſtias moleſte nimis continerentur. Rodulphus Epiſcopus egit cum Confraternitate Diſciplinantium, ut Eccleſiam Sanctiſſ. Trinitatis eidem domui contiguam ſatiſque opportunam, ad Confratres ſpectantem, Sororibus traderent, & ab eo viciſſim reciperent alteram beatæ Mariæ de Vigone, ad Monaſterium de Ferneto, Ordinis ſancti Benedicti, Cortonen. diœceſis, quam ille tunc habuit commendatam, pertinentem. Concordi voto omnes a Calixto petierunt ut hanc fieri permutationem liceret. Annuit, ſed antequam litteras expediret, deceſſit. Factum probavit Pius bullamque conceſſit.

Domus Montiſpolitiani.

Domus Civitatis Caſtelli.

LII. Extra muros Terræ ſancti Audomari tunc Morinen. diœceſis, inſigne erat hoſpitale beatæ Mariæ de Sole, in quo ſub una Magiſtra multæ Sorores tertii Ordinis ſerviebant infirmis, adeoque placuit earum erga omnes quocumque, etiam peſtilenti morbo detentos obſequium, ut aliis multis in locis hujuſmodi hoſpitalia ex Prælatorum licentia conſtruerentur. Unum erat ſancti Nicolai de Viſebeque, aliud in parochia de Bragellettis, tertium beatæ Mariæ de Sluſis, quartum Dunkerque, quintum de Burbarch, ſextum de Bolonia, ſeptimum ſancti Joannis intra ſanctum Audomarum, octavum ſancti Joannis in Dixmuda, intra fines Epiſcopatuum Cameracen. Tornacen. & Morinen. Omnia hæc hoſpitalia multis privilegiis hoc anno Pius affecit; Sorores regimini Vicarii Provincialis Fratrum Regularis Obſervantiæ commiſit, utque capitulares congregationes hoſpitalium Magiſtræ celebrarent, indulſit.

Hoſpitale S. Audomari Ter. Ordinis.

Alia pleraque ejuſ. Inſtituti.

LIII. Angelus de Bulſeno Procurator Obſervantum etiam hoc anno varias impetravit gratias a Pontifice, quas ex regiſtro Ordinis exſcribo. *Die 1. Januarii anno* MCCCCLVIII. *obtinui remiſſionem generalem pro tota familia de acceptis vel fundatis Eremitoriis vel Conventibus abſque expreſſa Sedis Apoſtolicæ licentia.*

Varia privilegia.

Die

Die XIX. *Februarii, quod Prælati familiæ possint reintegrare & restituere ad unionem Ecclesiasticam omnes seculares hæreticos* de opinione, *dummodo hæreses in forma abjuraverint*.

Die ultima Februarii, obtinui plenariam indulgentiam & remissionem omnium peccatorum semel tantum in vita ad jubileum & majorem solemnitatem futuri Capituli Generalis pro Fratribus familiæ tam venientibus, quam remanentibus in locis vel in itinere.

Die XIX. *Aprilis declaravit Sanctissimus Dominus, quod Vicarii possint committere auctoritatem absolvendi & dispensandi sibi ab ipso concessam: & quod eadem auctoritas absolvendi eis concessa extendatur ad omnes Moniales, necnon ad Fratres & Sorores tertii Ordinis regimini nostræ familiæ commissos*.

Concessit etiam Monialibus & Fratribus ac Sororibus tertii Ordinis nostræ curæ commissis plenariam Indulgentiam pro tempore capituli semel in vita, prout Fratribus erat concessum; & quod famulæ seu servientes Monialibus humari possint in earumdem sepulturis.

Die VII. *Junii obtinui, quod modificatio facta per Eugenium Pontificem pro Monialibus primæ regulæ sanctæ Claræ extenderetur etiam ad sorores regulæ secundæ*.

LIV. Confirmavit Pius Pontifex hoc anno receptionem seu fundationem Conventus sancti Angeli Mediolanensis tempore sancti Bernardini factam, eamque narrat eo ferme modo, quo nos suo loco descripsimus. Bulla dabitur in regesto. Ratam etiam habuit donationem cujusdam nemorosæ possessionis factam a Joanne Cornario Fratribus Conventus sancti Francisci Tervisini. „ Concessit auctoritatem, & jurisdictionem Superioribus Generalibus quatuor Ordinum Mendicantium super Fratres suos studentes in Universitatibus, non obstantibus quibuscumque privilegiis. *Religiosorum excessus*. XV. Kalend. Novembris. „ Calixtus etiam varia concessit privilegia Sororibus tertii Ordinis in domibus sanctæ Margaritæ Terræ Gualdi, Nucerinæ diœcesis, sancti Antonii de Padua urbis Perusinæ, & sanctæ Annæ in Civitate Fulginei commorantibus, circa confessorum electionem, votorum emissionem, & Ministræ Generalis auctoritatem. Sed cum hæc infirmo & fragili sexui minime expedirent, & longa experientia Patres comperirent, discursus triennales ad capitula & congregationes, concessasque a Ministra licentias ad loca sacra Romæ, Assisii, Montis Alverni & similia peregrinandi, offendiculis non caruisse, decreverunt ut Vicarii, intra quorum terminos commorabantur, eis persuaderent, ut missa hæc facerent & abrogari consentirent, sin aliter ab eis regendis abstinerent.

Tom. 10. Anno 1418. n. 37.

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI.

LV. Fratres tertii Ordinis in Italia celebrarunt hoc anno die XX. Aprilis Capitulum Generale in domo sancti Salvatoris in vico Butani, Cremonen. diœcesis, electusque fuit Generalis frater Hugo Placentinus.

LVI. Erat Visitator Generalis a Generali Ministro deputatus Sororum reformationis beatæ Coletæ Antonius de Baxo, qui hoc anno impetravit a Pontifice confirmationem regulæ Innocenti IV. quam profitebantur, & statutorum a Guillelmo de Casali, olim Ministro Generali pro eisdem, ut alias narravimus, compactorum.

Tom. 10. Ann. 1435. n. 22.

SUPPLEMENTUM P. ANTONII MELISSANI DE MACRO.

„ I. CAlixtus Nepotem Borgiam Spoleti & Umbriæ Ducem constituit, & (quod propius nostris est) VI. Idus Januarii datis litteris: *Speciali gratia &c.* pro Fratribus Castri Sancti Chirici Senarum;

Litteræ Pontificiæ.

" ad Cardinalem sanctæ Crucis pro Clarissis Panormitanis in Sicilia scripsit: " *Sub Religionis &c.* Kalendis Februarii; pro Monialibus sanctæ Annæ " Fulginii aliud breve emanavit: *Devotarum nobis &c.* concessa indul- " gentia pro restauratione Capellæ sancti Ferreoli de Ardele Tertii Ordi- " nis, Morinen. Diœcesis: *Licet is &c.* VII. Idus Martii; pro Monialibus " sanctæ Claræ Augustæ Taurinorum in Pedemontio breve expedivit: *Ad* " *ea, quæ Ecclesiarum &c.* X. Kalendas Aprilis; & Raphaelæ Clarissæ Me- " diolanensi Confessarium approbavit: *Devotionis tuæ &c.* VIII. Kalendas " ejusdem; pridie Nonas pro Monasterio sancti Antonii de Padua Perusii " Diploma dedit: *Devotarum nobis &c.* ac XIII. Kalendas Maii fratri Be- " nedicto de Forosempronio beneficium contulit: *Religionis zelus &c.* " IX. Kalendas ejusdem; Indulgentias pro Conventu Bruxellarum: *Ec-* " *clesiarum &c.* ac III. Kalendas pro Fratribus Provinciarum Bosnæ & " Dalmatiæ circa regimen scripsit: *Circumspecta caritas &c.* VII. Idus fra- " tri Boncello de Monte Calerio Pedemontano Prioratum; ac III. Kalen- " das Junii fratri Bertrando beneficium cum dispensatione contulit, scriptis " ambobus litteris: *Religionis zelus &c.* Tamdem cum sedisset annos tres " & menses quatuor, creatis Cardinalibus novem, VIII. Idus Augusti " obiit, plene laudatus; vacavitque Petri Solium dies duodecim.

Calixtus III. moritur. Dogl. cit. sup.

" II. Calixto III. successit in Pontificatu Pius II. Æneas Silvius Pic- " colomineus antea dictus, patria Senensis, vir doctissimus, Presbyter " Cardinalis tituli sanctæ Sabinæ, creatus XIV. Kalendas Septembris, & " coronatus III. Nonas ejusdem, hoc anno MCCCCLVIII. qui Concilium " Mantuæ indixit; ac interim pro Fratribus Tertii Ordinis S. P. Francisci " Provinciæ Mediolanensis circa eleemosynas & Sororibus ejusdem Insti- " tuti de Domo Paradisi Civitatis Castelli litteras expedivit: *Rationi con-* " *gruit &c.* III. Nonas Septembris; & Idibus ejusdem Fratribus Ambro- " sio & Andreæ etiam Tertiariis Eremitorium sancti Donati Montis Bruna- " tis concessit: *Benignitas Sedis &c.* Clarissis data Regula particulari, & " confirmatis litteris Innocentii IV. *Et si ex suscepti &c.* XV. Kalendas " Novembris; fratri Henrico de Agnellis Veronensi Eremitorii usum per- " misit: *Admonet nos &c.* XII. Kalendas ejusdem; & Sororibus Tertiariis " sancti Audomari Morinensis Diœcesis circa suum regimen rescripsit: *De-* " *votionis vestræ &c.* pridie Kalendas præfati. Pro Monasterio Aquilano " sanctæ Claræ: *Pastoris æterni &c.* IX. Kalendas Januarii, Ducibus Bur- " gundiæ licentiam construendi Cœnobium in Oppido Ximideno dedit: " *Pia Deo &c.* X. Kalendas Januarii, cujus tamen apud nostros Scriptores " nulla memoria extat.

Pius II. eligitur & coronatur. Indic. ex Vatic.

" III. Bartholomæum Catanium, virum in sacra pagina Magistrum, " virtutibus & miraculis, præsertim apud Majoricenses celebrem, comme- " morat Waddingus, verum præter enarrata ab Auctore de tanto Viro, " sunt quæ posteritati ad majorem Dei gloriam, de eodem commendemus. " Præclari hujus venerabilis Servi Jesu Christi temporibus, Majoricæ ubi " verbo & exemplo maxime clarebat, Civium pietas plura Hospitalia ad " usum & commodum pauperum & egenorum variis temporibus constru- " xerat, quæ initio parva & exilia, temporis lapsu pauperrima, pauperi- " bus inutilia erant. Id mali Bartholomæi cor maxime premebat, quamo- " brem ad illud superandum totis viribus, ut ea omnia in unum hospitale " magnum & generale unirentur, solerter adlaboravit non vano labore; " tamdem enim res pro voto successit, manum præbente Aragoniæ & Ma- " joricæ Rege, & Calixto Pontifice approbante, confirmante & roborante:

Fr. Bartholomæus Catanius celebris.

Monum. MSS. Prov. Majoric.

qui

„ qui his desuper expedito brevi IV. Nonas Junii hoc anno MCCCCLVIII. Pontificatus sui IV. illud Hospitale magnum ita institutum ab Ordinarii jurisdictione eximens, admodum Reverendo Priori Cartusiæ Majoricensis, & R.P. Guardiano Conventus Jesus extra mœnia Civitatis, necnon venerabili P. Bartholomæo Cataneo cuilibet illorum in solidum subdidit: quod postea summi Pontifices Pius II. & Paulus II. confirmarunt, quorum Diplomata in Archivio Conventus de Jesu custodiuntur. Ad hæc autem nobilissimus & piissimus Eques Joannes de Torrella Ecclesiam Collegiatam in eadem Civitate Majoricæ pro Clericis ad Infirmorum curam destinatis auctoritate summi Pontificis proprio ære erigendam curavit; regimini vero Patris Guardiani præfati Conventus de Jesu subjici ordinavit. Hanc prærogativam multoties Patres Guardiani summis Pontificibus renunciarunt, qui tamen renunciationem non acceptam habuerunt: ac ita vel solo eo munere, etiamsi cuncta silerent, Catanei fama perdurat; ad cujus etiam laudes accedit, in Monumentis præfatæ Provinciæ Majoricarum cujusdam amplissimi Indulti Apostolici ad Virum Dei transmissum rescriptum conservari, in quo summus Pontifex Eugenius IV. omnium peccatorum indulgentiam ei largitur.

„ IV. De Veroladi, seu Veloradi Oppidi, Diœcesis Burgensis in Castella veteri, a Burgis inter Subsolanum & Wlturnum novem circiter leucis dissiti, Monasterio Clarissarum, cujus primam fundationem ex Gonzaga Waddingus, & post eos nos superius retulimus, iterum nonnulla dicere tenemur, cum ejusdem reædificatio nobis occurrat; cujus causa talis perhibetur. Inter Reges Castellæ, & Navarræ exorto cruentissimo bello, Sorores, quæ a prima illius Monasterii fundatione locum tenebant, abscederunt, & quid in posterum de his actum sit, ignoratur, sicut etiam latet ubi in iis bellorum discriminibus sese receperint: compositis tandem rebus & pacificatis Regibus, domicilium magna ex parte collapsum, a venerabili & optimo viro fratre Lopetio de Salinis receptum fuisse tradit Waddingus, at non quo tempore. Joannes vero Baptista *Galarete* Provinciæ Burgensis in descriptione historica illiusdem, dicit id contigisse anno MCCCCLIX. Nos vero beati viri Lopetii legentes ultimi sui desiderii Codicem, Testamentum nuncupatum, iu cujus fine Domus de Bertonera Comitissæ de *Haro* Beatrici *Manriquez* commendatur; considerantesque hujusmodi Testamentum scriptum fuisse die XXX. Martii hujus anni MCCCCLVIII. in Conventu sancti Antonii supra Fresnedam, ipsum vero Lopetium obiisse anno MCCCCLIX. die XXIV. Februarii, cogimur asserere, haud hoc anno tardius, sed vel hujus anni initio vel proxime præteriti præfatum Lopetium obtenta facultate ab Illustrissimo Domino D.Luisio de Acuna Episcopo Burgensi (nondum enim ad honorem Archiepiscopalis dignitatis ascenderat ea Sedes) eam derelictam Domum restituisse, & sumptibus præfatæ Dominæ (excepto Dormitorio præcipuo, a præfato Antistite Burgense constructo, ut refert citatus *Galarete*) excitasse, sacrisque Virginibus Tertii Ordinis sancti Francisci, quas a Monasterio de Virviesca aliarum Magistras vocaverat, consignasse: animo tamen, ut ad altiorem statum se erigerent, ut sequenti anno videbimus: ceterum ea, quæ dicimus, vera confirmat breve Pontificium Pii II. *Debitum Pastoralis officii &c.* XV. Kalendas Maii anni MCCCCLIX. fratri Ludovico *de Saya*, circa Domus a Domina Beatrice *Manriquez*, comestabilis Castellæ uxore, & Lupo de Silva, Mendosæ, de Salina, qui est Lope vel Lopetius de Salinis, directum, & a Petro de Alva & Astorga indicatum.

Monaster. Veroladi reædificatur.

Traditur Sororibus Tert. Ord. *Indic. ex Vatic.*

V. At

Fr. Lopetius sui Instituti zelotes.

„ V. At post ubi in venerabilem Virum Servum Dei Lopetium de Salinis, Hispanis dictus, *Fray Lope de Salinas*, licet ipsum commemoraverit præpropere Annalista, placet etiam nobis hic, ex nostra in eum devotione peculiari de eodem brevi calamo selectiora perstringere; ejusque Testamentum, ad sensum & per compendium, non vero ad litteram translatum, referre. Fuit Lopetius egregius sui Instituti zelotes, discipulus ac socius alterius non minoris entitatis Viri, venerabilis scilicet Patris fratris Petri a Villacretio, qui ambo deplorantes laxitatem vitæ in Ordine Franciscano jam nimium invalescentem, præsertim per Hispaniam, in plurium ruinam, ad Concilium Generale Constantiæ anno MCCCCXV. perrexerunt. Lopetius autem in Capitulo Generali Bononiensi, sub Ministro Generali Jacobo a Mozanica, in quo primus, ut ait Annalista, Custodiæ sanctæ Mariæ in Hispania erectæ, Custos electus fuit anno MCCCCLIV. unde Fundator præcipuus Burgensis Provinciæ habetur. Joannes Baptista *Galarete* paulo ante citatus, ait per præfatum Lopetium eam custodiam anno MCCCCXLIV. in Capitulo Generali Bononiæ electum Custodem, erectam fuisse & nominatam. Custodia sanctæ Mariæ Minorum, a Conventu sanctæ Mariæ a Virviesca; sed profecto irrepsit error in ciffras. Lopetius vir doctissimus, & singulari honestate præditus, disciplinæ Regularis ac altissimæ paupertatis Seraphicæ amator, exemplo in primis propriæ vitæ irreprehensibilis, subindeque miris documentis ac ingenti caritate regebat: & nihilominus a nonnullis Fratribus varie divexatus graviaque passus, vivum & constans patientiæ exemplum cunctis ad miraculum, etiam persecutoribus, irrisoribus & discolis se præbebat: amore solitudinis & vitæ contemplativæ, ad Conventum sanctæ Mariæ de Linaribus, seu potius Eremitoriolum se contulit, in eoque ad supremos virtutis Evangelicæ apices totis viribus contendebat; nec inde, nisi raro & ad lustrandas ceteras ædes, suæ vigilantiæ Custodiali commissas, egrediebatur: quibus vero doctrinis suos Fratres, quos ardentissime in Christo diligebat, sedulo imbueret, subsequens opusculum, quod hoc anno MCCCCLVIII. suæ vitæ penultimo, ad suorum preces conscripsit, ac eisdem ut suum Testamentum nuncupavit, apertissime constat.

TESTAMENTUM.

Venerabilis Patris fratris Lopetii, sive Lope de Salinis.

In nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti. Amen. Ultimnm meum Testamentum, quod pauper ego fratar Lope facio, est ut sequitur.

De Oratione postulata & supplicata.

Ejus humilitas.

„ 1. I*Nprimis: genibus flexis omnium Servorum & Famularum Dei, necnon eorum omnium, qui timent illum & amant in veritate & æquitate, pedes & manus deosculans, illos supplex enixe rogo, ut audito mei ex hac lacrymabili vita decessu, unum* Pater &c. *cum* Ave Maria &c. *Et si ipsis placuerit, Dei misericordiam mihi peccatori propitiam attente atque devote exorent: Insuper rogo & exhortor in Domino omnes Fratres, Sorores, Religiosos, Religiosas, amantissimos in Christo filios meos & filias, nunc præsentes & in posterum futuras, Incolas, Servos & Famulas*

„ *las Domini Nostri Jesu Christi in hac Custodia sanctæ Mariæ Fratrum* „ *Minorum, quam piissimus Comes* de Haro, D. *Petrus Ferraris de Velasco,* „ *carissimus filius meus in Domino, & omnium nostrüm Fratrum & Sororum* „ *qui ut peregrini in ejus domibus habitamus, Pater, & piissima Domina* „ *Comitissa D. Beatrix* Manriquez *ejus uxor, filia mea in Domino, & om-* „ *nium nostrum Mater, ab anno Domini* MCCCCXXVII. *fundarunt, domus* „ *nobis construendo in suis terris; ut ex caritate Deum pro anima mea &* „ *ipsi exorare velint.*

De Humilitate semper servanda in sinceritate Fidei Catholicæ, & obedientia sanctæ Ecclesiæ.

„ 2. *Item, Quantumque possum, in Domino rogo & exhortor omnes, ut* „ *cum abjectione profundam semper cordis humilitatem conservent, quemad-* „ *modum eos erudivi, vivantque in sinceritate Fidei Catholicæ, & perfecta* „ *obedientia sanctæ Matris Ecclesiæ, quemadmodum semper prædicavi; &* „ *id ipsum etiam suos successores omnes docere instanter rogo & præcipio:* „ *Quod si quis, Diabolo suggerente, ab hac sinceritate Fidei & obedientia* „ *debita superbiens deviaverit, mando & præcipio, quod ob tam grave &* „ *enorme delictum severe puniatur, ita ut omnibus præsentibus & futuris* „ *fiat abominationis exemplum.*

Hortatur ad humilitatem & sinceritatem Fidei.

De unitate Ordinis non scindenda, sed sub gratiis & limitationibus Apostolicis, & Ordinis conservanda.

„ 3. *Item, Rogo & exhortor quam magis possum, humiliterque depre-* „ *cor omnes filios meos semper esse & perseverare sub jurisdictione & obe-* „ *dientia Regulari & ordinaria, in qua eos relinquo; quemadmodum ab* „ *initio, & institutione Custodiæ per me fundatæ docui, & sine ulla scissu-* „ *ra conservavi eam, cum licitis & honestis gratiis, favoribus, ordinatio-* „ *nibus & limitationibus Apostolicis & Ordinis: Mandans propterea eos* „ *ita perseverare in pace ac tranquillitate, absque alia novitate vel divisio-* „ *ne. Ad hæc humiliter & obnixe supplico Domino Papæ, & sanctæ Sedi* „ *Apostolicæ, ut id ratum habere & confirmare dignetur: quod idem a Pa-* „ *tribus nostris Ministro Generali & Provinciali, necnon ab eorum successo-* „ *ribus instanter peto, ut sua gratia & religiosis ordinationibus, hujus* „ *Custodiæ Fratres, & sub iis legibus, & bonis moribus, cum quibus eos* „ *relinquo, sinant pacifice vivere in observantia nostræ Regulæ secundum* „ *voluntatem sancti Francisci; ut ita non retrocedant nec se relaxent, sed* „ *magis in bono perseverent atque in Domino proficiant.*

Hortatur ad perseverandum in statu Regularis Observantiæ.

Exhortatio, ut sua desideria circa observantiam Regulæ ad mentem sancti Patris Francisci adimpleantur.

„ 4. *Item, Rogo quantum possum, & cum lacrymis oculorum & cor-* „ *dis exhortor præfatos meos filios & filias, præsentes & futuros istius Cu-* „ *stodiæ, qualis nunc est vel erit, quod omnia mea desideria piaque vota* „ *mihi a Deo immissa circa strictam sancti Evangelii observantiam ad men-* „ *tem sancti Patris nostri Francisci, memoriæ mandent: licet ego mea ma-* „ *litia, vel sollicitudine Fratrum & Sororum, præfatorumque Dominorum* „ *Comitis & Comitissæ, necnon ob frequentes meas infirmitates (coram* *Deo,*

Ut ejus vota circa paupertatem servent.

„ *Deo, & hominibus fateor) plurimum negligens fuerim in iis exequendis; sanam doctrinam opere non adimplens, quemadmodum alios adimplere ore docebam.*

Exhortatio ad omnimodam mortificationem intellectus & voluntatis sub perfecto Pastore.

Ad mortificationem intellectus & voluntatis proficere.

„ 5. *Item, Rogo & admoneo omnes utriusque sexus, ut post præfata, præcipue studeant semper proficere, & in perfecta mortificatione intellectus & voluntatis perseverare, ita ut in cordibus suis nullum velle aut nolle, seu quodvis judicium inveniatur: sed judicio & regimini sui Pastoris spiritualis, discreti fervidique amatoris Dei, necnon zelatoris fructuum Pœnitentiæ, cum magno Dei timore subsint: nam ita rectam virtutum scalam ascendentes vitia devincent: perfectus enim Pastor suas Oves in Dei perfervidum amorem (qui omnium nostrum præcipuus finis esse debet) prudenter dedifcet; ac ita eodem sancto amore æternam gloriam adipiscentur, in qua perfecte & complete suum verum Amatorem & Creatorem cognoscent & amabunt, amandoque semper sine fastidio desiderabunt, fomenta nova perenniter eis faciente ipso Deo, æterni & suavissimi amoris inhexausto fine.*

Exhortatio ad Pastorem, & eruditio.

Æquitas Prælatorum, & subditorum.

„ 6. *Item, iis, quibus possum lacrymis præfatum Pastorem, Custodem scilicet, qui nunc est ac pro tempore erit, exhortor in Domino, ut virtutum bonorumque operum se speculum præbeat, in quod filii sui & filiæ libenter respiciant, & quid imitandum sit intueantur. Talis enim debet esse, ut domitis suis passionibus, inordinatisque affectibus, perfectum Religiosum prudentemque Prælatum se ostendat: nam hac via discet zelum justitiæ nimium oleo misericordiæ salubriter temperare, unde ejus Subditi amore magis quam timore obedient ejus mandatis. Caveat, quæso, ne propriæ conscientiæ & reputationis pericula negligat; hujusmodi enim negligentia præcipitem agit: vanam gloriam, elationis tumorem, jactantiam & arrogantiam fugiat: hæc enim virtutis domum evertere solent, quamobrem contra hæc tela & machinamenta nequitiæ, diligenter & scite humilitatis clypeo se protegat: quia vero, ut in mare latente, ac fallaci hamo hamantur pisces, ita in Claustris, occulto vitio quadam falsa pinguedine devotionis Diabolus piscatur Servos Dei, necessarium est, ut omnem vitiorum occasionem fugiat, præcipue autem secularium familiaritates, & maxime terrenorum Dominorum frequentes conversationes, etiam Ecclesiasticorum Prælatorum, & super omnia fœminarum congressus, colloquia licet magnarum Dominarum & Religiosarum spiritualium: viva siquidem arma Diaboli sunt, quibus nec Salomonis sapientia, nec Sampsonis fortitudo, nec sanctimonia David resistere potuit: dirum virus sunt, quod vix sola fuga declinari potest: cum ergo cum iisdem officia caritatis religiosæ exercere debebit, ea tantum præstet, quæ vera caritas & non urbanitas seculi dictat: ita enim non tantum se a civilibus oneribus visitationum inutilium, sed etiam a periculis animam suam expediet: cumque debeat maxime vigilare super gregem suum, caveat ne in excipiendis pœnitentium confessionibus sit nimius, neque plurimum circumeat prædicationis prætextu; hæc enim officia, si caritatis sunt, a cura sui gregis eum alienare non debent; quamobrem parcus*

" *cus in iis sit, nec (nisi necessitate cogente) eos caritatis labores subeat : ex iis vero, quæ Pastori dico, præcipue de mulierum fuga, cogitent oves idest subditi, quid sibi licere possit, & invenient multo magis se ab earum congressibus, familiaritatibus, colloquiis & conversationibus alienos esse debere, sed & hoc ipsum Matres Sponsarum Christi, & magis ipsas juvenculas, Cælestis Pastoris oviculas, observare diligenterque custodire præstat in virorum familiaritatibus & colloquiis, si eorum pestiferum virus, quo mulieres ad mortem facile inficiuntur, evitare velint.*

De Obedientia, Patientia, Ignorantia, Dilectione Fraterna, & Paupertate ex cordis humilitate provenientibus.

Exhortatio.

" 7. *Item, rogo & exhortor Custodes, Fratres & Sorores hujus Custodiæ, quos in Christo filios meos diligo, ut ea percipiant in cordeque reponant, quæ ad eorum instructionem mox aperiam : æquum est Pastores tantam sollicitudinem ponere in regimine suorum Subditorum, quantam isti sollicitam diligentiam in obediendo exercere tenentur; omnes ergo tam Superiores quam Subditi super seipsos invigilent, & stent attenti, ut debita æquitate mutuo servata, concorditer viam virtutis generose calcantes, ad bravium perfectionis strenue & feliciter properare queant.*

Æquitas Prælatorum, & subditorum.

" *Admoneo autem Subditos, meos in Christo carissimos filios, a mortificatione perfecta humilitatis exacte ex corde, quam superius commendatam reliqui, verum obedientis exercitium, quod (ut dicebam) proprio judicio caret, & proprium velle vel nolle nescit, unde nullo modo repugnat aut contradicit, dependere : ea enim sancta humilitate cordis, verus obedientiæ filius, celer & lætus, animo lubenti, & omni meliori modo, quo potest, sine murmure vel quærimonia sui Prælati mandatis paret, ac imperata silens exequitur, quod quidem experiri, jucundum est, & Deo summopere gratum. Ulterius emicat inde cum sancta obedientia, religiosa & exquisita patientia, quæ omnimode necessaria est : & quidem pluries accidit præcepta esse aspera, dura & difficilia; verum ea cordis humilitate vir obediens, se ipso fortior asperitatem complanat, duritiam emollit ac difficultates devincit : non illum perturbant repræhensiones, verborum spinæ non pungunt, injuriæ non commovent, nec etiam ipsa verbera lædunt; nam omnia corde magnanimo suffert, quod equidem jam vos sub mea disciplina audistis & didicistis.*

Verus obediens quis sit.

" *Amplius, optime nostis & memineritis, o filioli in Christo dilectissimi, inculpabilem me vos simplicitatem sanctamque rusticitatem, a vanitate scientiarum secularium alienas, docuisse, iisque enutritos hucusque servasse. Agite (quæso) unde emergunt pulchri & odorosi virtutum flores, nisi ex eadem humilitate, quæ Servos Christi docet prompte obedire & fortiter pati? vera siquidem humilitas cordis fictam & duplicem urbanitatem, quæ nil melius novit, quam adulari & mentiri, dum a domibus Servorum Christi longe eliminat, sanctam simplicitatem, incultam quidem sed puram, nitidam & lucis veritatis amicam, introducit, & cum sanctis obedientia & patientia diligentissime fovet atque custodit; quamobrem illi ventosam, turbidam & obscuram eam vanitatem scientiarum mundi stomachantur, abhorrent ac execrantur, quod non Angelice loqui, idest pure & simpliciter, quemadmodum pueri solent, sed insulse, superbe & mendaciter garrire potius doceant, & magno ut plurimum dedecore infient.*

Vera cordis humilitas excludit fictam & duplicem urbanitatē.

Eja ergo mementote, filii, eorum quæ semper vos docui: in humilitate cordis simpliciter ambulantes obedientiam colite, patientiam diligite, & non curetis nescientes litteras, litteras discere; sed attendite, quod super omnia desiderare debetis, habere spiritum Domini, & sanctam ejus operationem, quemadmodum P. N. S. Franciscus admonet & præcipit.

In reg. cap. 10.

Nunc vero post hæc, fraternam caritatem, unitatis & perfectionis vinculum, tesseram filiorum Dei, & Fratrum Minorum peculiare symbolum, quibus verbis, quove spiritu, nisi Jesu Christi, qui dilexit nos, & lavit nos a peccatis nostris, vobis commendabo? Jesum itaque audite, qui Deus cum esset, factus homo humiliavit semetipsum, factus obediens usque ad mortem, quid suis sectatoribus dicat: Mandatum novum, *inquit*, do vobis, ut diligatis invicem, sicut dilexi vos: in hoc enim cognoscent omnes, quia discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad invicem. *Verba hæc dulcissima sunt, o filioli, & eis tantum concredita, qui vera cordis humilitate præditi, quemquam odisse nesciunt, cum omnia adversa tolerare norint; quamobrem si vere humiles corde fueritis, hujus Divini præcepti observantia constabiliemini: in vobis enim dilectione fraterna regnante, haud odia mala, dissentiones & ruinas pati a quoquam cogemini, quia Deus pacis & unitatis, ut ipse promisit, vobiscum erit.*

Hortatur ad caritatem.

Jo. 13.

Verumtamen vobis advertendum est, animarum nostrarum hostem, maxime semper fraternam caritatem odisse; est enim natura spiritus dissensionis: ad eam vero evertendam nullum efficacius machinamentum habet, quam si efficere possit, ut in ea tepide vel incaute, & non cum ratione ambulemus. Ergo filioli mei, malignus ille suos vos sentiat hostes: invicem diligite, ut præcipit Christus in Evangelio, quod nos (ut scitis) observare tenemur. Hæc sunt vota nostri Seraphici Patris ejusque studia, cujus vestigiis toto affectu inhærens, ego (novit Deus) vos cum omni sinceritate amavi, & etiam postponendo bona animæ meæ utilitati animarum vestrarum, unice semper dilexi: ita & vos invicem diligite, quia Præceptum Domini est, & si solum fiat, sufficit, *ut sanctus Joannes docebat suos.*

Ex cap. 1. reg. & cap. ultimo.

D. Hieronym. in com. ad Gal. lib. 5. cap. 6.

Sed si vera humilitate corda vestra mortificata sunt, ut par est, ac nostræ professioni convenit, imo necessarium est: post caritatem fraternam, jam vobis sanctam paupertatem spiritus, humilitatis præfatæ sororem & comitem indivisam, quam enixe ex intimo cordis commendabo, & vos quam impense colere & quam avare custodire debetis. Hæc, o fratres carissimi, non cogentis necessitatis, sed plenæ libertatis & Cæli filia, cuncta mundi ob Deum ejusque amorem despiciens, Reges dat Cælo, cujus ipsa Regina hæres a Deo est instituta; quemadmodum Christus Dominus nos docere dignatur, inquiens: Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est Regnum Cœlorum. *Si ergo Regiæ Majestatis fulgor, si immensa amplitudo Regni, si immarcescibilium divitiarum affluentia, si bonorum omnium desiderabilium copia, si tantæ beatitudinis æternitas, & quid amplius? si Dei, qui super omnia est & justorum merces, si (inquam) vos Dei super omnia diligendi tenet amor; jam vos humanis persuasionibus urgere desinam, cum quid ex corde vobis optaveram, adsit.*

Ex cordis humilitate vera paupertas spiritus.

Attamen, cum homines simus natura fragiles, non parcam, quin paupertatem spiritus præ oculis vobis amplius ponam, quam a cordibus numquam propulsare debetis, ne (quod absit) aliquando nobilissima Regina despecta, tantorum bonorum, quæ per eam habere potestis, stulte jacturam patiamini. Vos estis, o carissimi, qui perfectionis desiderio, ad verba obedientes Christo, omnia mundi, mundi pauperibus vel donastis vel reliquistis, ut

Hortatur ad paupertatem.

Matth. 5.

„ *ut in Cœlis vestro thesauro reposito, cum eo penes Matthæum, Christum* Matth. 19.
„ *sequeremini Ducem. Agite dum mecum. Si dedimus, si reliquimus mundo*
„ *sua, quid amplius nobis est in mundo? Olim jam neminem duobus Dominis*
„ *servire posse, a nostro Magistro & Duce, quem sequi profitemur, audivi-*
„ *mus, & premente ratione didicimus: quamobrem reliquimus omnia, quia*
„ *eum sequi volumus, & illi soli servire; non ergo Mammonam pati debe-* Idem 6.
„ *mus*: Ideo dico vobis (*Magister ait*) ne solliciti sitis animæ vestræ quid
„ manducetis, neque corpori vestro quid induamini. Nonne anima plus
„ est quam esca, & corpus plus quam vestimentum? Respicite volatilia
„ Cœli, quoniam non serunt neque metunt, neque congregant in horrea,
„ & Pater vester Cœlestis pascit illa. Nonne vos magis pluris estis illis?
„ Considerate lilia agri, quomodo crescunt. Non laborant, neque nent.
„ Dico autem vobis, quoniam nec Salomon in omni gloria sua coopertus
„ est sicut unum ex istis. Si autem fœnum agri, quod hodie est, & cras in
„ clibanum mittitur, Deus sic vestit; quanto magis vos, modicæ fidei? No-
„ lite ergo solliciti esse, dicentes: Quid manducabimus, aut quid bibemus,
„ aut quo operiemur? Hæc enim omnia gentes inquirunt. Scit enim Pater
„ vester, quia his omnibus indigetis. Quærite ergo primum Regnum Dei
„ & justitiam ejus, & hæc omnia adjicientur vobis. *Audistis ne, o filioli,*
„ *vocem Domini? O utinam semper hæreant cordibus nostris hæc verba vitæ!*
„ *Profecto hanc vocem audivit Seraphicus Pater noster Sanctus Franciscus,*
„ *mente retinuit ac opere exequutus est, ut non tam lingua, quam exemplo*
„ *nos sanctam paupertatem doceret; ne avaritia, idolorum servitute, vel ulla*
„ *sollicitudine seculi abstracti, negligeremus virtutes, & perderemus Deum,*
„ *quem sequi statuimus.*

„ *Fateor Deo & vobis, o filioli mei, dum hæc recolo, pudet me, majori*
„ *diligentia hæc sancta mandata haud exequutum fuisse. Fateor, & hisce*
„ *lacrymis meam culpam detestor: in sancta siquidem paupertate servanda*
„ *non omnem diligentiam adhibui, quæ a nostro Sancto Patre desideratur:*
„ *aliquanto enim remissior ac temperatior in quibusdam mihi extitisse videor,*
„ *in nonnullis ædificiis & hortis maxime; nam licet non damnentur in ex-*
„ *cessu, nec tamen a rigiditate Minoriticæ paupertatis usquequaque laudan-*
„ *tur; at si aliqua excusatio apud Deum valere poterit, iis (ingenue fateor)*
„ *consensi, ut humanæ fragilitati aliqualiter consulens, arctior in rebus ma-*
„ *joris momenti paupertas libentius ita custodiretur, quod impugnatoribus*
„ *ipsis non redderetur exosa. Verumtamen ad justam instructionem perpe-* De 6. gradibus paupertatis.
„ *tuumque documentum, ne vos errare in via sanctæ paupertatis contingat*
„ *in ea servanda, quæ severe custodiri debent enarrans, in sex gradus di-*
„ *spertiam.*

De primo paupertatis gradu circa utensilia & jocalia.

„ 8. *Certum est, o filioli, vitam religiosam & honestam, absque iis quæ*
„ *ad eam necessaria sunt, neminem transigere posse. Verum in his plerumque*
„ *humana ratio cespitat; cum ea quæ sibi licent, minus prudenter examinet,*
„ *& nimis imprudenter aliquando admittat: necessariarum, sed non super-*
„ *fluarum rerum usus ex ipsa Regula, quam profitemur, conceditur: libros* Erramus in habendis quandoque necessariis ob imprudentiã in examine, & receptione.
„ *enim ad pensa Divina solvenda, calices, cruces, paramenta, mappas, vestes*
„ *sacras, lampades ac hujusmodi plura, proculdubio Fratres habere debent*
„ *ad usum, sicut etiam utensilia domus; eaque præter, ut otiositas nugarum*
„ *mater, & noverca virtutum longius a nostris ædibus abigeretur, Sanctus* Reg. c.5.

" *Pater nos honesto labore laborare docet ac præcipit, quamobrem congruis instrumentis ad nostra manuum exercitia indigemus. Rursus, planum est vestimenta ad honestatem, secundum loca, tempora ac rigidas regiones, Superiorum judicio discreto esse, concessa; unde Ministris & Custodibus tantum hæc circa sollicitudo demandatur, sicut & infirmorum cura maxime committitur, quatenus (circumscripta severissime pecunia) etiam per amicos spirituales, iis necessitatibus provideant.*

" *In præfatis autem omnibus superfluitas vitanda est; quamobrem, cum nihil ita necessarium sit, quam cognoscere sibi necessaria, diligenti studio scrutari ac experiri debemus, quæ nobis necessaria sint, ut prudenter superfluis rejectis, illa retineamus, ac ita juxta Regulam quam profitemur, & mentem Seraphici Patris nostri quam summopere venerari debemus, vitam inculpatam, honestam & religiosam transigentes, de virtute in virtutem sine offendiculo proficere valeamus: superfluum autem ab omnibus censetur id, a quo aliqua parte ablata, adhuc residuum sufficit, nostræque satisfacit necessitati; unde si cum caputio duæ tunicæ cuique pro veste, juxta Regulæ præscriptum, sufficiant, tertiam ut superfluam relinquere debemus: si vero loca vel tempora seu frigidæ regiones, vel etiam particularis alicujus necessitudo plures duabus exigeret, discreto prudentique Superiorum judicio, illi necessitati providendum erit: nec eo casu quisquam duplicibus uti recte diceretur: Simplex vestimentum (ait D. Hieronymus) dicitur quidquid necessarium est alicui secundum qualitatem loci ac temporis: duplex autem, quod extra necessitatem est: non enim duas dicit ut quis in locis Scotiæ, glaciali nive rigentibus, unica tunica debeat esse contentus; sed quomodo tunicam, vestem intelligimus, ne alias vestiti, aliud nobis futurorum timore servemus: similiter autem, si duo calices satis sint, tertius profecto superabundabit: & hoc idem judicium de ceteris quibuscumque utensilibus Ecclesiasticis vel domesticis, ac etiam de quibuscumque ad vitam protegendam, vel sanitatem recuperandam, vel munia exequenda, vel honestas artes tractandas, necessariis, absolute fiet, ut arctam paupertatem ad Regulæ præscriptum, & sancti Francisci mentem servemus.*

Superfluum quid sit.

Simplex vestimentum quod est.

De secundo paupertatis gradu circa ædificia.

" 9. *Jam vero secundo vobiscum de sancta paupertate, diligenter & arcte in ædium constructione ad nostrum usum servanda, breviter agam. In Regula (ut optime nostis) alta & severa voce præcipitur, nobis nihil proprium esse debere; ac proinde nec domum nec locum nec aliquam rem possidere quimus; cujus præcepti observantia ut magis commendaretur, ab Ecclesiarum, domorum, necnon aliorum locorum nostræ paupertati non congruentium acceptatione nobis cavendum esse præcipit; congruas vero, peregrinorum more, nos eas habitare posse concessit. Jam ergo si nihil sancte ac legitime in hoc mundo possidere possumus, imo nec eis, quæ contra paupertatem esse videntur, uti, quomodo nobis ampla & speciosa, vel etiam sumptuosa ædificia (nisi perverse, illegitime ac contra peregrinorum morem) excitare poterimus? Vidistis vel audistis ne peregrinorum quemquam adeo stultum vel fatuum, extra Patriam in ipso itinere, domum amplam & magnificam, in qua vel altera tantum nocte hospitaturus esset, proprio ære vel sudore sibi construere? Hic imo curta, levi & vili tunica ad renes succinctus, perula quoque, baculo ac sitella contentus, exoneratus, expeditus suum conficit iter; ingruenteque nocte, quovis hospitio sibi occurrente*

Paupertas in dicta Regula est etiam in communi.

„ *rente contentus, non exquisita obsonia præstolatur, sed e sua perula, utut sint, cibaria prompta desumit: nonnumquam in ipso itinere, subita necessitate coactus, ut sese ab inclementia Cæli vel temporis injuria protegat, ad rupium antra vel arborum cavitates confugit; ac protectione naturæ contentus, etiam aere & solo velo ibidem noctu quiescit, expectaturus solem, ut iter in Patriam prosequatur: nunc autem vos interpello, hujusmodi peregrinum villam domumve struere sibi velle? Nequaquam, quia irrequietus ad patriam pergit: at ergo si juxta nostrum Institutum & Seraphici Patris mentem, in hoc mundo peregrinamur, nobisne domos æternas, amplas vel magnificas, plurimis laboribus, sudoribus & anxietatibus excitabimus, vel potius mobilia tentoria ac temporias attagias construemus? Credite mihi, vel potius Sancti Patris Regulæ obtemperate præceptis: si absque hospitiis peregrinatio nostra compleri nequit; si alienæ salutis zelus aliquantisper nos remoratur & urit, sint casæ nobis, sed tot ac tantæ tantum, quod nos capere possint: decem enim incolarum domus, pro duodecim fabricari non debet.*

„ *Memineritis, quæso, habitationis sancti Bernardini de Sierra, vel sanctæ Mariæ Angelorum de Breviesca pro Sororibus, seu etiam aliarum, quas extrui curavi: ut vos ipsi scitis, in iis ad numerum Fratrum aut Sororum sunt cellæ, nec plures nec pauciores, & illæ sint in exemplum: memineritis, carissimi, neminem duo loca occupare posse, & quod qui habet quod sibi sufficit, ulterius rite velle non debet: superflua siquidem quærere, cordis elationem & non humilitatem sapit. Fateor & dolens, quod sancti Antonii domum, quæ pro solis quatuor esse debuerat, sex Fratrum capacem fieri consenserim; tabulata, muros & hortum ampliusculum in ea admiserim: ah quantum doleo! Misereatur mihi Deus: scitote me ad id loci nimiam frigiditatem, affluentium Fratrum multitudinem coegisse; in aliquibus quoque aliis excessum similem ob nonnullos respectus, ac etiam ut Fratrum, in bonum finem, fragilitati condescenderem, passus sum; verumtamen hæc in exemplum minime transire instantissime rogo: sed si quid agendum vel admittendum fuerit, zelo sanctæ paupertatis, & prudenti discretione Superiores deliberent. Ceterum quoad Ecclesias quid amplius dixero? Non amplitudo aut magnificentia, non aurum aut sumptuosa ornamenta, sed paupertas & munditiæs, & super omnia sanctitudo domum Dei maxime decet.*

Paupertas servata ab ipso in ædificiis.

De tertio paupertatis gradu, circa vestes, stragula, strata, calceamenta, & equitare.

„ 10. *Licet de vestibus jam supra dixerim, nihilominus acturus de stratis, stragulis & calceamentis, etiam & cum iis vestes commemorare, supervacaneum fore minime puto, cum naturæ nostræ honestas & necessitas nudum quemquam nolint, & vel defatigatum aut infirmum in saxo cubare, seu nudipedem incedere, & in his indulgentiores nobis quam par sit, nonnumquam simus; unde multoties fragilitate non tantum, sed etiam amore proprio sensim in Regulam euntes, graviter & periculose nimium cespitamus: hinc est, quod de omnibus istis simul caritatis verba inpræsentiarum vobiscum habere statuerim; ut nostri sancti Patris mentem, votaque mea in sancta paupertate discrete servanda sciatis, ne in detrimentum animarum vestrarum contingat errare. In primis ergo, o dilectissimi filii, ex Regula nostis, vestes nostras viles, idest de materia vili, esse debere; ait enim:*

Quandoque sumus nobis indulgentiores, quam par sit.

enim: Fratres omnes vestimentis vilibus induantur. *Quamobrem non* Reg. c. 2. *tantum superfluitas in illis cavenda est, sed etiam pretiositas sanctæ paupertati contraria & mollitiei amica: propterea ut a pœnitentium instituto prorsus aliena, a Christo Domino in publica concione sugillata, cum ait:* Ecce qui mollibus vestiuntur, in domibus Regum sunt. *Ubi lu-* Matth. 11. *xus & non pœnitentia regnat; hujusmodi prætiositas in vestibus omnibus nobis probibita est, quod tales vestes in solo intuitu noscantur esse operimenta, non honestatis & necessitatis, non fortitudinis & severitatis, non (inquam) animi constantis in vitiorum fuga & virtutis proposito, sed viri effeminati, mollis & nimium delicati.*

Non est autem, quod eapropter supra mensuram debeat esse rigor, qui discretionem tollat: nam hæc ipsis virtutibus, ne in vitia degenerent, motum imponere debet: quamobrem omnis disciplina Regularis Ordinis ab æquitatis discretione moderabitur, ne vel nimia remissio nutritiva sit criminum, vel irregularis discretio parricida virtutum: sit ergo modus in rebus: inter ægrum & sanum, inter fortem & debilem, interque senem & juvenem, sit discretio moderatrix usquequaque prudens & æqua. Infirmis molliora & meliora dentur, calcei, caligæ, lecti, sindones, culcitræ ac indusia, subuculæ quoque: at forte sine modo? nequaquam; si omnia cum discretione fieri debeant: ac ideo prudentem & discretum Superiorem, caritatis fraternæ verum zelotem, non tantum infirmum a sano, Modus servãdus pro vestibus. *sed etiam infirmum ab infirmo discernere atque discriminare oportet; ut discrete eorum necessitudinibus, & æquo amore, prompte ac opportune, sine excessu & defectu, saltem notabili, succurrere possit; aliter enim non erit discretio æqua.*

Interea vero superior, dum aliis bene studet, summopere caveat ne di- Superior cavere debet, ne ob Indultum institutũ relaxet. *sciplinam Regularem, vel hujus Instituti rigorem & mores ullo pacto relaxet singularitatibus in vestibus tum exterioribus, cum interioribus: sanis enim vetitas atque damnatas omnino tollat, superfluitates resecet, curiositates cohibeat non tantum, sed execretur & ableget, ac quidquid a nostra Regula concessum non est, nulli permittat, si se immunem ab alienis culpis custodire velit, & optimi Pastoris adimplere munus: verum hæc circa non immorabor amplius; cum olim memoralia mea quæ de his agunt, abunde vobis consignaverim.*

Sed nostris Sororibus, meis in Christo filiabus tam inclusis, quam reclusis hæc observanda relinquo: sicut Fratres ita & ipsæ Sorores singulæ binas tantum ex vili materia tunicas habeant, sandalia quoque ex lino De Vestimentis Monialium. *vel filis contexta, soleas etiam coriaceas, cum bracciis ex panno ad hyemis nimiam rigiditatem vincendam: iis utantur cum benedictione Dei, & contentæ sint. Sarcinatores seu Sarcinatrices aliis vestimenta consuentes, meminerint sive domi sive extra nihilo amplius præfatis duabus tunicis uti sibi licere; sufficiunt enim tum ad ordinariam necessitatem, cum ad munditiem, quando eas excutere voluerint: hyeme autem novas, æstate vero veteres induant, quas etiam laceras resarcire & repetiare poterunt cum benedictione Domini, ut Seraphicus Pater in sua Regula monet.*

Cuilibet vero Fratri cubiculum seu cella in dormitorio construatur pro- De Cellis. *be conclusum ad frigus arcendum, cum sua fenestra, in quod horis non impeditis ad orationem & studium, necnon etiam noctu ad quiescendum se recipiat. Porro in unoquoque cubiculo super lectulis ex tabulis seu asseribus* De Lectulis. *compactis, stramentum sive culcitra stramine plena sit, cum duabus seragulis & cervicali sive pulvino, & non pulvinari, quod divitum est, quidem*

non

„ *non plumis vel lana, sed paleis pleno, pannoque nobis pro vestibus consueto, decenter obducto: omnia vero hæc nostræ paupertati omnino respondeant, quæ si necessitati nostræ vincendæ sint satis, alia mobilia nullo pacto quæremus, ne quid superfluum avaritia vel curiositate ducti admittamus.*

„ *De equitatione vero & calceamentis, si simplicem & sanum Regulæ nostræ intellectum quisque custodire vellet, longum sermonem instituere non oporteret; cum enim nulli, nisi ob infirmitatem vel necessitatem manifestam equitare, vel calceamenta deferre concedatur, jam ex ipso Regulæ contextu ad quid Fratres teneantur, apparet; multoque clarius si se strictæ paupertati adstrictos recognoscant. Super hæc nihilominus Præsides Fratrum vigilare tenentur, ne eorum negligentia, ulla Regulæ transgressio vel relaxatio in hoc sancto Instituto introducatur: observent, quæso, non omnes necessitates eumdem servare tenorem, & varias atque diversas esse: quamobrem quasque necessitatis species suos gradus habere sciant, quorum tres tantum, in quos quælibet necessitas dispertiri poterit, assignabo. Necessitas alia major, & alia minor, ac tertia inter utramque est: Minor, aliqualiter; Media magis; Major vero maxime superiorem ad dispensandum urgebit: quartum gradum supra majorem, qui supremus est, non considero: occurrente ergo minori necessitate, calceamenta ex filis & chordis, vulgo pardachas, confecta; media vero, eadem, sed panneo operimento obducta; majore tamdem ex corio sandalia vel crepidas permittere poterunt, imo dispensare debebunt: Idem pariter judicium in necessitatibus equitandi fiet: in minori, jumentum; in media mulum; at in majori, etiam equum ephippiatum concedent: admoneo etiam præter infirmitates, considerandas esse personarum qualitates, ætates, juventutem, senectutem, robur & debilitatem: item negotiorum expediendorum gravitatem, urgentiam; itinerum quoque difficultates, pluviarum, nivium, & fluminum impedimenta: Nam hæc omnia & similia examinanda sunt ab ipsis, qui recte, prudenter & cum caritate suorum subditorum necessitatibus, quemadmodum tenentur, consulere volunt: Non enim ad subditos, quorum est obedire ad meritum, hoc judicium spectat, neque spectare debet; cum nemo justus Judex in propria causa censeatur.*

De æquitat. & calceamentis.

Reg. c. 2.

Tres gradus necessitatis.

„ *Ceterum extra necessitatem, quocumque tempore discalceati, seu nudipedes omnes incedent, quemadmodum sancti Patris nostri Regula vult, quæ calceamenta nonnisi in necessitate concedit: Et quidem hic, ubi frigus hyemis tempore plurimum vigere non solet, quæ calceamentorum necessitas juvenes sanos, senesve robustos ab hujusmodi præcepti observantia absolvere potest? Verumtamen discretio prudens omnia regat: ut mihi videtur, in minori necessitate a Festo omnium Sanctorum usque ad diem primum Aprilis sandalia Fratres deferre poterunt: Nonnullis in media (quemadmodum supra distinguebamus) tibialia sine sandaliis concedenda erunt; in majori vero, cum, verbi gratia, extra domum tempore nivium, glaciei, pluviæ vel magni luti, iter habendum est, prudens Pastor etiam calceamenta, durante necessitate permittat; ejus enim discretioni, & non judicio subditorum, hoc negotium, ut dicebam, reservatum est.*

Judicium necessitatum spectat ad Superiores.

„ *Sed adhuc loquar, etenim sandalia urgent: & quidem in illis hodierna curiositas, quæ totum fere Ordinem labefactat, lacrymascit: Fratres enim æstatis tempore per Civitates & plateas, etiam per Villas & vicos, hujusmodi curiosis & vanis sandaliis, plurima cura vel & multa expensa comparatis & nimia arte confectis, calceati, non ob necessitatem incedunt; sed ut cum eis bene lotos & niveos pedes (proh dolor!) ostentent,*

suam-

Abusus in Sandaliis.

„ *suamque spiritus inanitatem non sine gravi culpa manifestent: quamobrem similem abusum ab hac Custodia elongatum summopere cupiens, Fratres mei numquam similibus sandaliis utentur: & cum oportuerit, eorum loco pardecbas sparteas vel ex filo confectas habebunt: quemadmodum sanctus Petrus de Villacretio, qui me in suis Eremis educavit, habebat ad usum. Igitur si quæ hujusmodi vanitates & paupertatis opprobria forte inter vos reperiantur sive nova sive vetera, abjicite, perdite, & numquam inter vos videantur.*

De Jumentis, quæ ad suas necessitates habere possunt.

Jumenta cujus esse debent.

In eorum venditione vel commutatione non debent Fratres se intromittere.

„ 11. *Ad miseram ac temporariam vitam in hoc lacrymarum valle, secundum nostrum Institutum in arcta paupertate transigendam, laboribus nostris non respondente sufficienter ad victum quotidianum mercede, quæ numquam in pecunia consistere potest; planum est nobis ad mensam Domini recurrendum esse, petendo eleemosynas ostiatim, quemadmodum Regula nostra docet: ex mendicatis ergo victuri, æquum est, ut nostrorum Fratrum laboriosam mendicitatem perpetentium pro communi omnium victu, corporis necessitudines discrete pensemus, atque iisdem cum caritate & Regulæ nostræ indemnitate studeamus: quapropter ad eleemosynas in longinquis collectas & domum asportandas, unum vel etiam plura, si necessarium fuerit, jumenta vilia, videlicet Asinos habere poterunt. At hic haud statim cogitandum, bruta ad necessarium laborem introducta, brutali segnitiei otiosove torpori favere debere vel posse: cum alioquin in domo sapientis nulli otiari liceat: notent, quæso, Fratres, ad deferendas eleemosynas e locis longinquis tantum, & non e propinquis, esse concessa: sed etiam præter hæc (ne decor & splendor nostræ sanctæ paupertatis vel in minimo deturpetur) præfata hujusmodi jumenta sub potestate & proprietate eorum qui ea emerunt, perpetuo esse censenda, & nostro tantum usui necessario permissa, cum nobis (ut optime nostis) nec domum nec locum nec aliquam rem possidere liceat: quamobrem quando ea vendere vel commutare contigerit, caveant Fratres, ne in hujusmodi negotio ullo pacto se intromittant, aut quemquam determinent, qui suo nomine tractet: alienare enim, vendere & commutare, cum actus proprietatis sint, ei tantum qui possidet reique proprietarius est, competunt, & nullo modo Fratribus, qui nihil legitime & sine culpa possidere valent: hinc etiam aperte liquet ea in occasione vel alia, nec per se nec per alios Fratres pecunias recipere posse: licet consilium dare in eo casu non interdicatur: sunt quidem nonnulli nostri Ordinis Fratres, qui parum curantes ad præscriptum Regulæ vivere, procuratis dispensationibus, ex adverso procedunt; vendunt ipsi, pecuniasque contrectant; sed eos non imitabimini; etenim melius erit vobis angustias pati, ac tolerare famem, quam paupertatem lædere & in Regulam nostram peccare.*

Melius est angustias pati, quam Regulam transgredi.

De quarto gradu paupertatis, circa ea, quæ in nobis, vel a nobis sunt.

„ 12. *Sed altiorem & nobiliorem sanctæ paupertatis gradum, minus aliquando consideratum, & non sine stulto & luctuoso damno virtutum insulse despectum, vobis meis in Christo Filiolis proponere pergo: est autem prudentissima & nobilissima paupertas earum rerum, quibus natura vel*

" *vel studio plerumque nostro, magno damno spirituali & sine cujusquam laudabili commodo, abundamus: hæc est veræ & non larvatæ humilitatis Filia, quæ a tanta Matre nec vel in minimo degenerans, non tantum superfluis, inutilibus ac extraneis vanitatibus mundi, sed etiam naturæ divitiis (si quæ sibi sint) ac fere ipsa natura se se expoliat; ut quo magis nuda, eo amplius virtute donetur, gratia vestiatur, ac ad ipsius Dei laudem, sui salutem & proximorum utilitatem veram, supernaturalibus donis festivisque Xeniis exornari condecorarique possit. Porro naturæ malas divitias, quæ in nobis vel a nobis sunt, quas abjicere debemus, si vere pauperes Christum sequi velimus, voco ejusdem naturæ propensiones, quibus animus facile obediens plurimum abundare solet; amor etenim sui, quem Philautiam Græci dicunt, id sæpe efficit, ut sepositis Evangelicis consiliis, imo & ipsa lege, immemores nostræ professionis, carni adhæreamus; & ea, quæ sensuum voluptas, lubrica quadam suavitate nostræ sordidæ vel certe minus nitidæ menti dictat, animo saltem prosequamur, ac ita qui foris pauperes sumus, intus pessimis divitiis exuberemus: rem plane difficilem, sed (licet plurimo studio vincendam) perutilem, imo necessariam vobis propono; nam hac potissimum arte, animus a pravis & exoticis desideriis, velati solum a gramine, tribulis, aconito, ac aliis exitiosis vel inutilibus herbis, optime repurgatur, ac ad virtutum semina suscipienda paratur.*

Vera paupertas etiam naturæ divitias abjicit.

" *Non memineritis eorum, quæ Christus in Evangelio dicit?* Si quis, *inquit*, vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. *Jam eum qui non renunciasset omnibus, quæ possideret, haud suum discipulum fieri posse admonuerat.* Verum, quia, *ut inquit Gregorius*, fortasse laboriosum non est homini relinquere sua; *docuit eam renunciationem etiam nostri, scilicet propensionum, desideriorum, ac insuper ipsius nostræ voluntatis esse debere*; quod quidem perfectum est, licet valde laboriosum sit relinquere semetipsum; *quod eum magnum laborem Philautia facit vel certe adauget. Unde profecto ea necessaria pugna exoritur, quam in nosmetipsos nostramque carnem & sanguinem sustinere debemus; scientes, quod non coronabitur laurea gloriæ, qui legitime contra se ipsum non certaverit.*

Matth. 16. *Marc.* 18. *Luc.* 9. Debemus renunciare nosmetipsos. *Gregor. in Evág. hom.* 32.

" *Perplures autem sunt in homine affectiones, quas passiones seu appetitus vocant, qui omnes procul dubio summa diligentia contrahendi & coercendi sunt, ut superbum animal deposita feritate, spiritui obedire discat: verum inter eos nullus mihi magis suspectus est, quam vanarum scientiarum insolens cupiditas; quod nostri Ordinis sanctam simplicitatem adeo dementaverit, ut fere cum ipsa, pessundata humilitate, ejus sanctitatem universo Orbi celebrem fugaverit. Quamobrem in eam invehere cogor, ne linguarum exuberantes divitiæ, superfluarum curarum dirissimæ spinæ virtutum flores suffocent, paupertatem miserrime perdant, & animam Charismatibus Divinis expolient & omnino depauperent; ac in ruinam hujus pusilli Gregis, indevotionis, elationis, præsumptionis & ambitionis vitiis intrusis, in nihilum agant. Intelligite Fratres. Non enim est meum damnare scientiam veram, comparandis virtutibus peraccommodam; etiamsi aliquando non in Dei gloriam, sed in suam plerique laudem abutantur, eaque præditi in se & proximum peccent, cum e contra potius eadem peccata cavere deberent, nam hæc non est veræ scientiæ culpa, sed ea abutentis enorme delictum. Eam scientiam improbo, damno, ac toto spiritu exibilo, quæ nihil compendii, & plurimum dispendii, cum salutis ani-*

Non vera scientia damnatur.

Quæ scientia damnatur.

" *animarum discrimine secum defert. Hujusmodi sunt quædam institutiones Dialecticæ & Rhetoricæ, infantilium argutiarum, sophismatum & apologorum matres, quæ fœmineis comptorum verborum lenociniis, credulorum & incautorum aures titillant, corda succendunt, & apta tempora virtutibus suffurantur atque expilant. Agite dum, perpendite mecum quid agant isti ineptiarum verbosi Doctores: rem magnificam ad syllabas vocant, & animum minuta docendo diminuunt tempusque perdunt: audite astutias. Mus syllaba est, mus caseum rodit, syllaba ergo caseum rodit. O quam belle & quam subtiliter! Sed quod mihi ex hac sententia periculum vel incommodum imminet? O pueriles ineptias! Nonne vobis merito demens videbor, si salute animæ meæ posthabita, cujus lucrandi gratia mundum reliqui, iis stultitiis operam dedero? Mors me insequitur, & vita veluti umbra fugit. Doceat me, quæso, qui sapit, quo pacto nec vitam perdere, nec mortem pavere possim. Præterea, quid verborum glocitationes illæ superbæ, & ex aqua saponaria puerorum vanitatis ampullæ ex Rhetorum ore? Emphasi audientem suspendunt, figuris ancipitem reddunt, & amphibologetica ratiocinatione floribus linguæ exornata, ut plurimum decipiunt: & quid hæc sunt animæ Christum quærenti? Absint ergo a nobis illæ verborum inanes opes, si hunc perfectissimum sanctæ paupertatis gradum cum securitate virtutis possidere velimus: procul a nostris domibus eliminentur hujusmodi superfluæ & periculosæ studiorum curæ, quarum causa in Ordine vitia pro virtutibus invaluerunt. Et si non nobis tantum vivere, sed & aliis proficere (ut par est) prædicatione, consilio, Sacramentorumque administratione, velimus; ea simpliciter & sine fuco loquamur, quæ ad animarum salutem sunt; memores examinata & casta esse decere eloquia nostra, ad utilitatem & ædificationem populi, annuntiando vitia & virtutes, pœnam & gloriam cum brevitate sermonis; quod verbum abbreviatum fecerit Dominus super terram; quemadmodum sanctus Pater Franciscus in Regula nos admonet & exhortatur.*

De quinto gradu paupertatis. De cibo & potu, deque vitiis ex illis nascentibus.

" 13. *Quintum sanctæ paupertatis gradum in cibo & potu vobis propono, o dilectissimi in Christo filii, quo arcte custodito, pluribus & periculosissimis vitiis immunes esse potestis: gula siquidem depauperata, plurima vitia subiguntur; sicut e contra, eadem ditata, infinita propemodum eorum agmina in animarum nostrarum perniciem petulantissime insurgunt. Planum est, optime perceptis, ac ut decet, executioni mandatis prioribus meis, ex Regulæ tamen instituto decerptis vel erutis monitionibus, hanc exhortationem superfluam fieri; cum in culpa sit appetitus, & non cibus vel potus, quando enormiter ventrem implemus. At quia naturæ ex fragilitate nostra nimium plerumque indulgetur, & illa audaciter contra sibi notas æquitatis leges ut plurimum insolescit, eisdemque cæca repugnat: hinc est me vobis de necessaria paupertate gulæ ampliorem exhortationem instituere velle, ut propositis ex una parte malis ab ea provenientibus, & altera bonis, quæ ab ejus adversaria nempe abstinentia, pulcherrima supra modum sanctæ paupertatis corona procedunt facilius gulosis superfluitatibus renunciare possitis.*

Ex gula vitia plura vel virtutes.

" *Gulam tenebrarum opus dixit Apostolus, quod cuique attente perpendenti verum esse innotescit; & nulli, cujus mens corporis mancipata car-*

„ *carceri, in ejus palpabilibus tenebris contenta voluptuose versatur, vel in minimo obscurum esse potest: quamobrem si e tenebris gula emergit, profecto ex cœnosa superbia carnis, quæ despecta humilitate, ceterisque sanctis & luminosis virtutibus, nullo fræno legis cohibetur, omne malum consurgit; unde & ipsa nonnisi vitiorum pessima parens esse potest. Et quidem hæc blanda & petulans meretrix, depressa mente conculcataque ratione, Religiosorum corda, impia irreligiositate sensim a proprio & sancto instituto alienat; gulæ siquidem morosa voluptas non subito, sed paulatim pœnitentiæ Viros aggreditur, ut lente in suam sententiam tractis, petulantius imperet, ac tamdem sine pudore ullo in eos suam cæcam & dulcem tyrannidem exerceat:* Plerumque enim, *ut inquit sanctus Gregorius,* sub necessitate se palliat adeo, ut vix eam perfectus discernat, nam dum solvi debitum necessitas petit, voluptas explere desiderium suppetit; ac ita tanto gula securius in præceps ruit, quanto sub honesto nomine necessitatis explendæ se contegit; *& si id vitii Communitatis extiterit, explendæ necessitatis prætextui juncto conformitatis fuco, comessonum sodalivæ linguæ, ventre pleno & saturo nimis, veluti ranarum in stagno, coaxant, vel ut Cicadarum in arbustis importune strident; ac vice Sanctorum eloquiorum, nociva plurimum & vanissima verba commiscent: hinc ii Gulones in contradictiones & rixas, in superbiam & abusionem, in temeritatem & rebellionem impensissime ruunt: & hæc initia malorum sunt; quæ turpe sequuntur, sanctæ humilitatis oblivio, Religionis derisio, & concupiscentia carnis. At quæ hinc in perniciem virtutum, ac totius Regularis disciplinæ ruinam haud prorumpunt? Qui didicerunt humilitatem, facillime amplexati fastum, ceteros despiciunt, honores affectant, dignitates ambiunt, molliores, ampliores, & cum prolixo syrmate, quo solum evertant, vestes extorquent, & prælonga pallia volunt; quia vero haberi Magistri, ac vanis nominibus insigniri plurimum desiderant, litteris student; at non iis, quibus ad æternam salutem comparandam sibi & aliis prosint, sed quibus famam, honorem atque auctoritatem in populo, necnon existimationem apud Magnates sibi concilient: & si aliquando Ecclesiasticis disciplinis, sanctorumque Patrum doctrinis instructi aliqualiter fuerint, iis, quæ vitia sua innocenter contegunt, in proprium damnum spirituale ob inutile commodum corporale abutuntur. Hinc turgidi semper & inflati Claustra Monastica veluti angustos carceres abhorrent, fora vel plateas amant, in quas ad captandas populorum auras exeunt, & eas erecto vultu, compositoque, sponsarum more gressu, quosque obvios comiter salutantes, urbaneque alloquentes fastuosi incedunt, ac veluti circumforanei nugatores vilissimum quæstum captant; ac ita brevi a ventris saturitate præcipua magistra docti, superbia, suo se veluti gladio venenato singulis diebus & horis confodientes, religiosam pœnitentium vitam, quam professi fuerant, rodunt & damnant: & quidem gula, quæ superbire novit, antiquam pietatem non patitur; quamobrem necessaria suæ professionis observanda pessundat; & ne indevota videatur, superstitiosas, novas & peregrinas cæremonias, sub prætextu magis proficiendi in populo, sed revera ut derelicta humilitate, obedientia, mortificatione, silentio, oratione, & cum his omnibus sancta paupertate, ut liberius suo ventri deservire possit, studiose introducit. Auribus, o filioli, percipite attenti, sed diligentius mente perpendite: si devotiones ignotæ, peregrinæ vel novæ sunt bonæ, cur nostro in Ordine Seraphico quod melius est, surripere vel perdere consueverunt? Cur ob novitates, Instituti nostri antiquas leges moresque*

Moral. lib. 30.

" resque solvimus? Rigiditatem emollimus? Austeritatem lenimus? Chori frequentiam relaxamus orationemque negligimus? Profecto id bonum censeri non facile potest, quod melius tollit & perdit. Attendite, iterum dico, potest esse quidem, quod exoticæ devotiones, quæ præter antiquas, ac universo Ordini probatas, in nostras vel alienas domus a novatoribus ad populi ædificationem vel proximi salutem introducuntur, sint bonæ & probandæ; sed si ob eas perdimus nostras & necessaria nostra conculcamus, jam in fraudem nostræ professionis abeunt: scio nobis, ut sancto Patri nostro Seraphico conformemur, aliis etiam proficiendum esse; & quidem hæc potissimum ea ratio est, qua se Novatores protegere solent; sed vos, o Filioli carissimi, istis Pseudozelotibus extollite pallium, & detegetis dolum. Nobis aliis etiam proficiendum est ad salutem, fateor. At forte, ut æs ex alto ad turrim sonans, quod alios convocat ad Ecclesiam, in quam numquam ingreditur? Vel ut ille Medicus demens, qui aliis medicinam exhibet ad salutem, & sibi venenum propinat ad mortem? Ah Fratres dilectissimi! Caritas ordinatissima est, & neminem damnari vult; quamobrem verus Dei zelus ad proximi nostri profectum spiritualem nos rite urgebit, si primum nobis proficere didicerimus. Est actio rectitudinis & non obliquitatis, ordinata & non confusa, unde præpostere agere nescit: & quidem perverse nimis agunt, qui propria salute neglecta alios salvare conantur.

" At adhuc magis exagerant ex regulæ præscripto dicentes nobis laborandum esse; fateor id & non inficior: Sed numquid ut post laborem pessima otia somni, confabulationum, comessationum & ludorum nutriamus, & sanctæ orationis atque devotionis Spiritum extinguamus, quo primum in Religione laborare oportet? Audite: Nonne Deus primo, & secundo Anima nostra quærendi sunt, ut iis inventis æterna (ut in votis habemus vel habere debemus) felicitate donemur? Deum profecto jugi oratione, obsecratione, laudibus, in humilitate, paupertate, obedientia, corporisque castigatione invenire quimus, quemadmodum sancti invenerunt; Animam vero propriam, nisi sub Deo, eique humiliter parentem quisquam inveniet: hic est felix & fructuosus primus labor in Religione, a quo rite secundus & ipse inculpabilis exit: Pudet amplius effari; tamen adhuc aliquantisper supportate me: utinam pro Deo non haberemus ventrem, nec ei manciparemus animam nostram: utinam haud plus æquo corruptibilis corporis noxias voluptates damnosaque compendia affectaremus. Nunc pergant instare laborandum esse ut manducemus; nec enim id inficior; sed iterum dico: laborandum est primo pro Anima salvanda, ne jejuna, fame vel siti rerum supernarum pereat: secundo etiam laborandum pro corpore, ut manducemus, ut ajunt, at quidem non ut voraci edacitate stomacho applaudamus, ac brutis deteriores beluemur; imo ut sobrie viventes, puriorem mentem a ventre ad cœlestia facilius elevemus, virtutes diligentius prosequamur, & in sancto proposito religiosæ paupertatis & Monasticæ disciplinæ fructuose perseveremus. An forte nesciverimus in quotas & quantas concupiscentias carnis animum gula protuderit? Illecebrosam ciborum aviditatem, si non præcesserit avaritia, Religionis nostræ pestiferum virus, sequitur; quam habendi & possidendi superflua & damnosissima cura comitatur, ut diligentius nostro ventri servire possimus. Pluribus & superabundantibus libris instructam cellam, veluti bibliothecam prædicatores media pecunia per se, vel scandalose minus per alios habere procurant, non ad animarum salutem nisi paliate, sed verius ad pompam & sordidum corporis quæstum ne quidquam gulæ desit: Nam opere prædicationis apostoli-

» *cæ vel alio pietatis exercitio abutentes, crumenæ malitiosa cautela penes*
» *amicum repositæ student; ut præter communem mensam, privatim in cubi-*
» *culo cum suis similibus, comessationes, compotationes, tripudia & ludos*
» *sanctioribus horis silentii vel orationis, in pessimum exemplum Fratrum*
» *suorum & disciplinæ regularis ruinam, per totum annum, etiam jejunii*
» *tempore habere possint: a fœdo autem proprietatis vitio ut se immunes esse*
» *ostentent, in cujusvis suæ magnæ bibliothecæ codicis fronte scribunt:* ad
» usum fratris N. de prælati licentia: *suppellectilia etiam, quæ sibi in cella*
» *multiplicant, se de Superiorum licentia ad usum tenere protestantur; Sed*
» *revera ita propria sibi volunt, ut non facile alteri cedant: & si Prælatus*
» *ea tollere velit, quanta difficultate, quantoque animi angore ferunt? Pro-*
» *prietarii ergo sunt; & horum nonnullos vos ipsi vidistis: hinc in pejus pro-*
» *prietatis vitium eunt: Meretricia siquidem fronte pecunias in propria specie*
» *mentito prætextu procurant; quas, ne palam iis contaminari videantur,*
» *pene privatos amicos in facie deponere faciunt; at secreto in proprias cru-*
» *menas transferunt, ut liberius illis in suis voluptatibus & porcinis ille-*
» *cebris, etenim gulam sequitur lascivia, explendis abutantur. Quamobrem*
» *o Carissimi in Christo Filii, vos exhortor, ac utcumque possum, præcipio,*
» *ut quotiescumque hujusmodi viros dissolutos inveneritis, sive sint Prælati*
» *sive Prædicatores vel confessarii, sive sani sive ægri, ne eos taceatis nec dis-*
» *simuletis, aut quovis pacto cooperiatis; sed protinus instetis, ut puniatur*
» *veluti latro & severe castigetur, si emendationis spes subsit; sin autem,*
» *ut incorrigibilis e Custodia confusibiliter ejiciatur, vel minus confusibiliter,*
» *ut merita causæ expostulaverint:* Nec vos (*inquit Bernardus de communi*
» *vita, vel regula Clericorum*) judicetis malevolos esse, quando alterius
» crimen indicatis: *magis quippe nocentes estis, si Fratres vestros, quos in-*
» *dicando corrigere potestis, tacendo perire permittitis: si enim Frater tuus*
» *vulnus habet in pectore, quod velit occultari, dum timet secari, nonne a*
» *te crudeliter siletur, & misericorditer indicatur? Quanto ergo potius debes*
» *manifestare, ne deterius putrescat in corde? Nec vos falsa & crudelis com-*
» *miseratio vincat, ne hujusmodi flagitiosum virum incorrigibilem ejiciatis;*
» *membra enim putrida, ne corpus totum putrescat, resecanda sunt. At cur*
» *amplius scelera, in quæ turpiter infrænis gulæ vitium Religiosos paulatim*
» *impellit, enarrare pergam? Audistis eo usque ejus temeritatem insolescere,*
» *ut sanctam paupertatem, Franciscanæ militiæ tesseram cœlestem, & ejus-*
» *dem sacri Ordinis nobilissimum ornamentum, e suis finibus perturbet; cum,*
» *ut in suis turpitudinibus dissolutius Fratres volutari possint, pecuniam &*
» *omne damnabile lucrum, sordidarum iniquitatum præpotens instrumentum,*
» *inexcogitabilibus fere modis & viis aucupentur.*
» *Nunc autem ea missa, de abstinentia, quæ gulonum ingluvioni ad-*
» *versatur, pauca, sed optima & necessaria loquar; ut quam utilior vobis,*
» *& nostro Instituto aptior sit, intelligentes, maxime, ut hucusque fecistis,*
» *custodiatis. Non autem in præsentiarum proferam eam abstinentiam, quæ*
» *necessitatis vel inopiæ filia ad vitia & peccaminosa vel minus religiosa im-*
» *pellit: hæc enim secularis Religiosorum Claustra non ingreditur vel non*
» *ingredi debet; & multo minus eam avaritiæ comitem, quæ cum inaniter*
» *congreget sibi, belluoni mensam parat & prodigo replet; sicut nec eam*
» *inanis gloriæ aucupem, quæ execrabilem bursam hypocrisim dum alit, in*
» *vitia tradit, & a veris virtutibus extrahit: sed eam, quæ pro fine strenue*
» *adipiscendo, proposito sibi Deo bonorum omnium optimo, prudens & discre-*
» *ta, non ab omni cibo, sed a quibusdam abstinens, justa & severa corpori*
ne-

" necessaria indulgens, quæque superflua negat, ut spiritus ad superna se se " erigere levius, & mens divino cibo lautius reficiari possit; cum ea religiosa " abstinentia sit ac vere laudabilis, quando ob Dei amorem corpore castigato " & in servitutem spiritus redacto, non tantum abstinet ab illicitis, sed " etiam a licitis sese cohibet, ut meditationi, orationi exercitioque virtutum " jugiter & sedulo vacet, ita ut anima a vitiorum sordibus expurgata, & a " contagio carnis immunis, Divinorum charismatum capax esse queat. Hanc " ergo vobis, o carissimi Filii & Filiæ, maximopere commendo, vosque totis " præcordiis exhortor, ne optimam vestram consuetudinem humilis abstinen- " tiæ a carnibus & vino, quam a triginta annis mecum habetis, numquam " relaxare velitis; scientes quod initium vitæ hominis est panis & aqua. Sit " vilis vester cibus, olera & legumina interdumque pisciculos pro summis " delitiis ducite: ita enim avaritiam nostræ sanctæ paupertatis inimicam, " quemadmodum sanctus Pater Franciscus desiderat, strenue devincetis, cun- " ctaque vitia facile conculcabitis: mementote non esse regnum Dei escam & " potum, sed justitiam, pacem & gaudium in Spiritu sancto: credite mihi; " arctius atque rigidius, quam vos modo, olim in juventute mea cum meis " sanctis sociis, & aliis Patribus & Fratribus, sub ferula & disciplina san- " cti Patris nostri Petri de Villacretio magistri & instructoris nutritus & " educatus fui: quamobrem consuetæ abstinentiæ nullo pacto vos tædeat; si " tamquam advenæ, ut obsecrat sanctus Petrus, abstinere vos a carnalibus de-

1. Petri c. 2. " sideriis, quæ militant adversus animam, desideratis: pronam siquidem in " vitia carnem nostram si lactaverimus, & veluti morosæ pullulæ mammas " præbuerimus, venenatam aspidem in nostro sinu fovisse experiemur; per " manus autem inimici moritur, qui nutrit illum. Exhortor itaque vos Filios " & Filias in Christo carissimas, ne eorum subdola consilia obaudiatis, qui " perfricata fronte in vestras abstinentias, mortificationes & consueta jeju- " nia, longo triginta annorum ductu in hac custodia constabilita, plurima " verborum astu militant: imo ad eorum voces veluti incantatorum omnina " surdi, eo spiritu humilitatis, paupertatis & patientiæ, quo cœpistis & " hucusque perseverastis, eamdem vivendi normam usque in finem tenete;

Job. 14. " scientes breves dies hominis esse super terram: Nam ego certo certius scia " hanc futuram fore primam januam, perquam diabolus, homines & caro " vestra in vos conjurati, ad animas vestras debellandas ingredi curabunt: " pessimo enim odio oderunt humilitatem disciplinæ & rigiditatem, vestræ " Regulæ zelum, quibus vos assuetos relinquo: Inter omnes autem qui vos " intentabunt, fratres suæ Regulæ contemptores, acerbiores erunt: hi siqui- " dem fraudulento colore conformitatis, & periculoso dolo debilitatis naturæ, " sive infirmæ complexionis vos audacter & obstinate impetere non desinent: " At vos nolite locum dare diabolo, propugnate paupertatem, defendite ab- " stinentiam, protegite vos, suggestiones carnalium rejicite, concupiscen- " tiam domate, præ oculis semper habentes propositum vestrum: Iterum ad- " moneo ne viros quantumcumque spirituales arguentes vestrum institutum " audiatis: memineritis quæso eorum, quæ dixi vobis; experientia scilicet " constare, & aliorum exempla docere, quod qui gulæ pepercerunt, & con- " suetas abstinentias non observarunt, refractarii retrocedentes a sancto pro- " posito turpiter ceciderunt: tutum iter abstinentiæ, quod illi aliquandiu te- " nuerunt, tenui & ego, qui eorum casus vidi, & loquor vobis: igitur si " illi ob gulæ concupiscentias, quas non cohibuerunt, veluti Sathan de cælo, " in barathrum vitiorum ceciderunt; vobis profecto, ne ut ipsi ignominiose

Libro 2. Solilo. " cadatis, maxime cavendum est: mementote Dilectissimi, ciborum saturita-

tem,

tem, ut ait sanctus Isidorus, carnis luxuriam suscitare, edacitatis vitio crescere tentationem, saturitati semper libidinem adjunctam esse: at contra jejunio libidinem extingui, abstinentia luxuriam superari.

Prædico vobis: a debilitate complexionis sumpto argumento, fictæ compassionis lenocinio plurimum urgebunt adversarii, ut in suam sententiam vos trahant: hos vero tentationis laqueos efugietis, si super vosmetipsos evigilabitis: cavete ergo ne vos potius carnis amor devincat, quam eorum intemperatorum hominum rationes frivolæ a sancto proposito dejiciant: parvo cultu natura contenta est, si eam fræno rationis moderari noveritis, ut hucusque nostis: videte ne dediscatis igniominiose, quæ tam studiose didicistis: venter quidem præcepta non audiens, importune poscit & appellat; verumtamen molestus creditor non est, nam exiguo dimittitur: date illi quod debetis ad vitam, & non ad voluptatem; nec enim unquam vos docui corpori subtrahere necessaria vitæ; etenim novi sancti Hieronymi dictum: De rapina holocaustum offert qui temporalium bonorum, vel ciborum nimia egestate, vel manducandi, vel somni penuria immoderate corpus affligit; *sed hæc tanti Doctoris & pœnitentiæ magistri sententia, quæ immoderatam corporis afflictionem damnat, adversarii vestri captiosa argumentatione abutuntur, facientes vestram cum modestia abstinentiam carnificem inhumanam, ut sensim & subdole veram carnificem virtutum gulam vobis suadeant. At ego vobis dico: panem & aquam tantum natura desiderat, ac utinam fontes etiam panes ferrent, ne pro necessario victu corporis, nimium aliquando cum detrimento spiritus devotionis & orationis laborare cogeremur: ita enim facillime & nullo fere dispendio temporis belluales eos rumores ventris, æqua & non iniqua discretione sedaremus: Nec pane & aqua debilitaretur natura, imo a pluribus infirmitatibus quas ciborum varietas & lautities causare solet, libera roboraretur, nec facile diflueret in luxuriam aliaque vitia, quæ omnino vitari debent: ad id vero tantum deest, ut longa ac tenaci consuetudine naturam olim in seculo depravatam restituamus: semel enim assueta bonis moribus, pauco & eo paupere victu, quem dicebamus, contenta erit & satisfacta quiescet, sicut Maurus vel Scytha, qui suo errore & Diabolo consultore contentus, ignaviter & oscitanter in sua turpitudine vivit.*

Iterum nihilominus instabunt Adversarii vestri, difficilem nimium & æquo severiorem, imo & fere supra vires eam vivendi formam fieri Juvenibus, qui recenter Religionem amplexantur; ac etiam iis, qui provecti viribus destituuntur; cum longa consuetudo lautius in seculo vescendi in naturam conversa, non sine gravissima jactura valetudinis, & evidenti periculo vitæ, ut experientia docere videtur, immutari possit. O *quam humani sunt isti naturæ defensores? Et quid præter panem & aquam Religiosis pauperibus indulgere vellent? Cupio siquidem & ego humanus fieri; proindeque pani & aquæ addam olera, betas, brassicas, legumina, dulcesque arborum fructus, vel etiam mella, si tamen in his Religiosam moderationem tenere voluerint, nec plus edere, quam sana ratio dictet. Non audistis quam belle sanctus Hieronymus in semetipso quemdam Religiosum sugillaverit?* Natus (*inquit*) in paupere domo, & in tugurio rusticano, qui vix milio, & pane cibario rugientem satiare ventrem poteram; nunc similam & mella fastidio, *& quidem* anima saturata, *inquit sapiens,* calcabit favum: *quamobrem & si terræ fructus indulserimus, cavendum nihilominus erit ne in iis pauperum cibis sumendis, abstinentiæ vel sobrietatis leges transgrediantur: Unde rogo vos & exhortor, ut memoriæ mandetis*

De consecr. d. 5. non mediatrix.

Epist. ad Nepot.

Proverb. 27.

„ *detis, in cordibusque vestris scribatis; Sobrietatem esse mentis & sensus, membrorumque omnium tutelam: castitatis, pudicitiæ atque pudoris munimentum, eamque amicitiæ proximam pacisque Sororem, & honestati conjunctam; criminum quoque & vitiorum profugam; vel (ut brevius cum sancto Gregorio dicam) memineritis Fratres sobrietatem omnium virtutum esse parentem; sicut e converso: Ebrietas est omnium vitiorum origo.*

„ *Sed non sunt olera vel legumina, quæ vobis adversarii persuadere velint, at Carnium & vini delicias, in quibus corporis & Animæ summa pericula experiuntur, ut prædixi: verum vos procul abigite istos lurcones & Mesibilos, qui prætextu valetudinis tuendæ, vel infirmæ naturæ juvandæ, semina luxuriæ in vobis serere volunt, ut in dedecus Religionis crescant, & in sanctæ paupertatis exterminium gliscant: quamobrem vos e contra tantorum malorum timore correpti, solerti providentia cauti, eligite potius a carnibus & vino abstinere, quam tali esca vel potu fœdari. Nec ego vobis pedicas vel retia paro, sed rationabilia & sancta consilia suppedito, ut firmi, stabiles & inconcussi in vocatione vestra usque in finem perseveretis. Audite me: ut carnibus vesci, & vino quotidie indulgere possitis, nonne solicitiores & importuniores in hujusmodi rerum mendicatione, quam modo necessario eritis? Et cum carnes & vina, non quidem pauperum Religiosorum, quos esse profitemini, sed mensæ divitum & Magnatum excipiant, qua fronte nisi perfricata, quove colore nisi forte mentito, & qua spe nisi improbitatis & importunitatis ea mendicare audebitis? O quot animi anxietates, o quot corporis labores & rubores ferre debebitis, si aliquando gulæ servientes, animæ pessima pericula in carnibus comedere, & in vino potare velletis! & non'ne forte hac sola de causa pecuniis summe interdictis, facilis ad vos daretur ingressus, & eisdem per vos in gratiam gulæ non pateret egressus? Etenim si mendicatis quotidie carnibus ali, & vino expleri minime possetis, pretio vel numerata pecunia, si non per vos, saltem per alios, vobis in eo genere vitæ vivendum esset. Tunc autem ubi vestræ altissimæ paupertatis decor esset? vel quo facillime abiret? Nonne ergo hæ sollicitudines, superfluæ curæ, & Animæ pericula prævisa, quando alia ratio non suppeteret, sufficienter monent, ad constabiliendum vos in consueta vestra abstinentia ab esu carnium & a potatione vini? At præterea: ita forte viventes, ut illi suadere conantur, saniores & robustiores essetis? Non quidem; Hæc enim sunt privilegia jejunantium & abstinentium; quorum consuetæ vigiliæ & labores Animam a vitiis, & corpus ab infirmitatibus custodire solent: Edaces enim carnium & bibaces vini non vigilant sed dormiunt, non laborant sed otiantur: quapropter & corporis infirmitates & animi morbos patiuntur: & quidem cur ille podagra torquetur in lecto, vel cur hic hydropetumet? Causas in carne & vino reperietis: & cur vos illis saniores & vegetiores a talibus infirmitatibus estis immunes? quia abstinentia vestra earum causas non admisit: prætereo dispendia virtutum; dicam nihilominus tantis ac tot sollicitudinibus hominis ventres impleri, ut in iis virtutis locus certo excogitari non possit.*

„ *Objicient autem vobis, ut se protegant, suosque mores carnis & meri cohonestent, vestros vero deturpent, eam bicipitem quæstionem, quam Angelus ad januam Conventus fratri Eliæ movit, videlicet, utrum Evangelii observatoribus liceat de omnibus, quæ apponuntur eis, ut Christus tradidit, manducare? Item an liceat contraria Evangelicæ indulgentiæ præcipere?* Vide Wadd. ad ann. 1220. *At vos non turbemini, neque eorum parologismos paveamini, qui-*

„ *quinimo parvipendite; sunt enim carnalium & vinosorum hominum raptus, qui vivifico spiritu sapientiæ carentes, putaminibus & non nucleis delectantur: & ut recte intelligatis, animadvertite Christum, qui est ipsa sapientia, suis, quos ad Evangelizandum mittebat, dixisse ne aurum vel argentum possiderent, pecuniamve in zonis deportarent; sed unica tunica contenti, sine pera, sineque calceamentis ad commissum sibi opus proficiscerentur: quia vero tantæ paupertati adstricti, præter opus nihil habebant unde viverent, idem piissimus Dominus eis indulsit, ut apud quoscumque contingeret eos diversari, ederent & biberent, quæ apud illos essent; cum dignus sit operarius mercede sua. Hæc sunt, quæ ex Evangelio excepta in nostra Religione non tam ad ornamentum, quam fundamentum vel maxime custodiri debent. Jam vero sub præcepto omnimode servando, a quacumque pecunia seu denariis, veluti a pestilentissimo viru religiosæ perfectionis, cavere & abstinere debemus; circa vero esum, eodem indulto cum Apostolis ex Regula donati sumus. Indulsit ergo Christus suis sectatoribus, quos rerum hujus mundi summe pauperes voluit, ut de iis, quæ sibi apponerentur, veluti de labore suo manducarent, sed non præcepit; nec enim esset indulgentia, at potius videretur pœna, quandoquidem libertatem abstinentiæ tolleret. Hic obiter cogitent ipsi, cogitemus & nos, quis eo privilegio in gratiam Apostolicorum laborum concesso, merito uti possit? & conscientia nostra per gratiam Dei docebit nos, mentemque nostram illuminabit; poterant ergo abstinere? possumus igitur & nos, si Apostolicam vitam profitemur: & maxime ob majus bonum spirituale, & animæ nostræ, ne a suo proposito deflectat, cautelam: & quidem consuetudo abstinentiæ a carnibus & vino in hac nostra Custodia non est introducta ob solam mortificationem corporis, sed etiam, ut qui pauperum vitam ob Dei amorem elegimus, Apostolicos labores strenue prosequendo, ab auri vel argenti seu cujusvis pecuniæ, sicut & aliarum rerum possessione nos custodiremus alienos, quemadmodum ex Regulæ nostræ præcepto esse tenemur.*

Matth. 10. Marc. 6. Luc. 9.

„ *Objicientibus ergo eas Angeli quæstiones, jam nostis quid respondere debeatis: at forte ii blaterones haud facile silebunt: nam cum veluti blattæ, Sanctorum alvearia depascere aveant; impudentes Eliani statuti de non edendis in Ordine carnibus, Divi P. nostri Francisci rescissionem seu annullationem in medium præferent; nihil tamen acturi magis, quam proprium ventrem pandere dilatareque gulam: sed ego licet noverim vos optime callere quid respondeatis; attamen ad vestrum solatium, & eorum utinam instructionem magis, quam confusionem, sancti P. Francisci & fratris Eliæ sui Vicarii acta ad hoc propositum referre pergam.*

„ *Absente sancto Patre Francisco, frater Elias ejus Vicarius plura in Ordinem introduxerat atque statuerat, inter quæ etiam eam legem de non esu carnium numeratam voluit; cum tamen ipse audacter in sanctam paupertatem, & maxime in cultiori & molliori vestitu peccaret, de quo graviter in faciem reprehendit. Sanctus Pater ad sanctam Mariam rediit, ut nostis, & omnia quæ noviter introduxerat, præter illam constitutionem de non edendis carnibus, quam aliquandiu toleravit, ne videretur ingluviei favere, absolute revocavit. Accidit autem non pluribus post diebus, quod in vicino loco orante Viro Dei, ad januam domus fratri Masseo Ostiario juvenis accinctus renibus, vestibus compositis tamquam ad iter, dixerit, se velle quidem alloqui fratrem Franciscum, sed quia nosset eum orare in sylva, esseque magnis contemplationibus immersum, sibi avocaret*

„ *fratrem Eliam, quem magnæ prudentiæ & sapientiæ Virum audierat,*
„ *ut a quodam expidiretur dubio: vocatus Elias, indignabundus janitorem*
„ *rejecit: hæsit Massæus cogitans quid ageret, quidve expectanti referret;*
„ *at accedentem & responsurum juvenis prævenit, dicens:* Frater Elias non
„ vult accedere, vade, quæso, ad fratrem Franciscum, & roga eum ut
„ hominem ad me mittat; nec enim vellem ipsum ab oratione retrahere:
„ *accessit Massæus, & invenit Sanctum facie in Cælum erecta orare; cui rei*
„ *seriem cum narrasset, illeque immotus audisset, hoc responsum accepit:*
„ regredere ad fratrem Eliam, & jube ut alloquatur adolescentem: *intimato præcepto accessit Elias iratus, aperiensque ostium in indignatione & strepitu:* Quid tu vis: *inquit? cui adolescens sedato vultu dixit:* cave carissime ne ita turberis cholera, ut non possis mihi respondere: *cui Elias:* dic quantocyus quid velis: *at ille,* quæro, *inquit,* an Evangelii Observatoribus liceat de omnibus, quæ apponuntur manducare? *Deinde,* an alicui liceat contraria indulgentiæ Evangelicæ præcipere? *Noluit amplius protrahere sermonem Elias, sed in faciem claudens ostium dixit:* quantumvis sciam, non est cur tibi respondeam, vade viam tuam. *Cui recedenti adolescens:* quid tu respondeas ignoro; quid respondendum sit, ipse probe novi. *Tunc Elias in cella, sedata jam passione recogitavit quid egerit, & quid ad interrogationem respondendum fuisset; at emergentibus hinc inde dubiis, quid resolvendum esset, penitus nesciebat, humiliatusque animo ad juvenem reversus, non invenit: Interea nihil horum Franciscum latuit, cui Deus omnia in sylva revelaverat; quamobrem acriter reprehendens Eliam adjecit:* Male facis frater Elia: superbe repellis Angelos Dei, qui veniunt ut nos visitent & instruant: vehementer timeo ne tua superbia te indignum hac humili societate reddat, & extra eam tandem moriaris, *& his dictis illud statutum de non edendis carnibus annullavit. Hac historia, quam sibi maximopere favere credunt, in defensionem suæ gulæ adducunt, & in laqueum animarum vestrarum parant, non recogitantes, sanctum Patrem Spiritu Divino actum, abolitione Eliani decreti indiscreti nimium, Regulam, quam dictante Christo conscripserat, ad Evangelii fontem restituisse: & consequenter illud indultum Apostolico labori concessum, remansisse indultum, & in præceptum nullo pacto transisse; quamobrem non obstat quin vos spiritu humilitatis & zelo vestræ Professionis acti, quas hucusque consuevistis abstinentias, continuare possitis, ut supra admonebam; & hanc Angelicæ quæstionis veram solutionem sanctus Pater opere magis quam verbo esse ostendit, & jugi exemplo firmavit: etenim in posterum a carnibus & vino severe abstinuit, qui aliis etiam cibis parcissime utebatur; & si aliquando carnes infirmitate coactus admisit, ut potuit, nudus & chorda pendente de collo, capiteque cinere consperso, coram Civitate propriam culpam fassus est. Id secum recogitent adversarii vestri, qui profecto sancti Bonaventuræ triplicem Constitutionem, quibus excepto infirmitatis casu, edere carnes vetat, non allegabunt, minusque proferent Sacram Scripturam, vel aliquod Ecclesiæ Decretum, sicut nec sanctum Paulum, nec D. Augustinum, nec sanctum Benedictum, nec Carthusianos, qui ob nullam necessitatem ab abstinentia carnis recedunt; itaque adversariorum verba minime curare debetis, sed Sanctorum exempla imitari & doctrinam audire, præsertim vero sancti Bernardi: illi enim veri humiles corde, per arcta jejunia & severas abstinentias vitia devicerunt, & de virtute in virtutem procedentes, ad apicem sanctitatis pervenerunt, quam edaces & bibaces non inveniunt.*

In-

„ *Interea vero me nimium severum considerare nolite, & hoc meum testamentum nimis indiscretum: qui enim supra discretionem in omnibus commendavi, in præsentiarum minime rejicio, imo iterum commendo. Scio complexionum differentias, novi Sanctos in suis necessitatibus carnem & vinum edisse; at ad necessitatem & non ad luxum; non quia carnes ederunt & vinum biberunt, virtutes adepti conscenderunt in cælum, at quia abstinentes carnem edomuerunt, & ad virtutes spiritus sublimarunt, æternam salutem consequi potuerunt; proinde discretionem commendo, sed prudentem, quæ consuetam vestram abstinentiam minime relaxet; quamobrem hac discretione supportate me, qui vobiscum ab initio hunc tenorem vitæ sustinens, infirmitatibus gravor, & jam me amplius ferre non possum.*

„ *Semper nihilominus vobis cavendum erit, ne quemquam in vestram societatem recipiatis, qui hanc sanctam abstinentiæ virtutem prosequi non possit, & multo minus si nolit: etenim inde paulatim relaxationi pateret aditus:* Objicientibus autem vobis Diabolum, *qui semper jejunat, & nihil sibi ad salutem proficit: retundite ora & cavete vobis: retundite, inquam, responsione vera, scilicet Diabolo jejunium non prodesse, quia non bene dicitur eum jejunare, qui cibo non eget, ut Diabolus, qui corpus non habet & ventre caret; etenim si jejunare posset, posset & jejunum sibi prodesse: Vos vero, qui cibo & potu egentes vitio gulæ succumbere potestis, per abstinentiam & jejunum, quæ præfato vitio adversantur, bene promereri vitam æternam valetis. Secundo, vobis cavendum esse dixi, ne eo genere sermonis, in jejuniis vestris vestras quoque culpas merito sugillent; etenim qui cibis abstinent & mala agunt, Dæmones imitantur, quibus culpa adest, & cibus deest. Unde sanctus Isidorus:* Militare debemus in vitia, & non jejunantes vitia contrahere, & contracta palpare, ut ii, qui de sua perfectione, seu virtute præsumentes exteriori, interius culpas fovent, & in deteriora peccata ruunt. *Isidor. sup. Amos prophet.*

„ *Iterum vobis notum facio certioresque reddo, o filii & filiæ, Virum sanctum, meumque socium fratrem Petrum de Costanilla, tot ac tam execrabiles casus terribilesque successus, quos antea nesciebam, mihi in ista cella revelasse, & crucior me ad vestram instructionem in hoc meo paupere testamento eos enarrare minime posse, cum prudentia & caritas eos silere suadeat, ne qui adhuc vivunt nonnulli, maxime erubescant & confundantur: dico tamen, quod cum adhuc viveret, in ista cella, dum colloqueremur de rebus pluribus, & practicis spiritualibus animabus, & Religioni necessariis, mihi affirmaverit, ab hoc sancto nostro Instituto nullo pacto discedendum esse: sed imo hac vivendi forma, firmissimo fundamento humilitatis hærentes, per jejunia & abstinentiam a carnibus & vino, ut ipse & ego enutriti & educati fuimus, in virtutibus proficiendum esse; quamobrem quantum possum & valeo id ipsum vobis commendo, obtestans vos, ut ex corde credatis Deo, beato Francisco, nec non ipsi sancto Patri instructori & Magistro nostro, summe gratam esse hanc abstinentiam, ac vobis ita proficuam, ut ipsa cordis humilitas & obedientia perfecta, quæ semper præcedere debent, ne ad jactantiam seu vanam gloriam, vel auram popularem aut existimationem & famam apud Dominos seculares habendam sint jejunia & abstinentiæ vestræ:* Cum jejunatis, *ait Christus,* nolite fieri sicut hypocritæ tristes: exterminant enim facies suas, ut videantur ab hominibus jejunantes: Amen dico vobis, receperunt mercedem suam; *ac proinde Cyrillus dicit:* Decet eos, qui jejunant, ex pia mente id *Matth. 6.* *Apud Antonin. serm. 66.*

„ id facere, & non tamquam histriones in fabula, tetricam & deformem „ veluti personam sibi induentes, ipso habitu exclamare, quod inediæ „ labores ferant.

„ *Quod si nihilominus ex pia intentione & vera humilitate cordis, cum „ sanctæ obedientiæ merito vobis ita jejunantibus & abstinentibus terræ Ma- „ gnates honores detulerint, vos eadem humilitate manete in vobis, & Deum „ pro ipsis rogate. Mementote eos fugere, & maxime Dominos illustres sive „ illustrissimas & alias quascumque fœminas quantum potestis, ut prædixi „ vobis: si consilia expetierint, salutaria date: numquam ad eas eatis, nec „ ullam penitus cum eis familiaritatem quantumvis spiritualem, habeatis: „ hoc item dico vobis in Christo filiabus meis, observate cum viris; nam cre- „ dite filii & filiæ, in hujusmodi familiaritatibus, licet magni intersint muri, „ deceptiones effugere non potestis, quamquam cum vobis similibus sitis, ut „ præfatus sanctus meus Socius expresse mihi narravit; quamobrem meo ju- „ dicio id vobis sufficiet, scilicet vivere in vestra humilitate & consueta ab- „ stinentia (excepta tamen semper necessitate) nec vos ab ea relaxare; imo „ occasiones gulæ amovere & aliorum vitiorum, quæ fugienda sunt & non „ venanda, ut avaritia & luxuria, & bene custodire vestra Claustra. Insu- „ per autem mando vobis, ne arctiores consuetis abstinentias in communi „ inducatis, & neque consuetas relaxetis: indiscretione enim, sicut relaxa- „ tione Diabolus astutissimus vos decipere potest; & quidem relaxatione, ut „ vos in barathrum gulæ detrudat; indiscretione vero, & sub specie mortifi- „ cationis vos adeo frangat, quod vel inhabiles reddat, vel in desperationem „ trahat. Mementote discretionem omnium virtutum optimam esse paren- „ tem. Nec tamen ob id intelligendum est quempiam in particulari non „ posse singulares abstinentias facere, quando ratio eas expostulaverit, de „ licentia tamen Prælati & Directoris spiritualis, & non de propria volun- „ tate & consilio; tunc enim magna superbia esset & sine fructu labor.*

De sexto altissimo gradu paupertatis spiritualis, quæ est circa ea, quæ intra nos sunt, idest in anima nostra, videlicet circa potentias animæ, intellectus, memoriæ, & voluntatis &c.

„ 14. *Iste gradus altissimæ paupertatis spiritualis, circa tres animæ po- „ tentias intellectum, memoriam, & voluntatem, ac etiam circa irascibilem, „ concupiscibilem & rationalem versatur: has circa potentias, omnium quæ „ nobis contulerit Altissimus, ditiores & prætiosiores gemmas, præstat stu- „ dium nostrum versari, ut supra quinque præfatos alios, paupertatem no- „ stram exaltemus; id enim Dominus noster Jesus Christus summopere cupit, „ ut scilicet ob sui amorem, voluntatem, intellectum, memoriam, ceterasque „ qualitates seu vires nostras depauperemus, earum divitiis ex totis præ- „ cordiis renunciando; & quidem id in suo Evangelio consuluit iis verbis* „ *penes Matthæum*: Qui voluerit animam suam salvam facere, perdet eam; (Matth. 16.) „ qui autem perdiderit animam suam propter me, inveniet eam: *ac etiam* „ *penes Joannem*: Majorem caritatem nemo habet, quam ut animam suam „ ponat quis pro amicis suis: (Joan. 15.) *& apud Lucam, ac etiam Matthæum*: Si quis „ venit ad me, & non odit Patrem suum, & Matrem, & Uxorem, & Filios, „ & Fratres, & Sorores, adhuc autem & animam suam, non potest meus „ esse discipulus; (Matth. 16.) *ac etiam penes Matthæum*: Si quis vult post me venire, „ abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me: *ac tamdem* „ *apud Lucam*: (Luc. 14.) Sic ergo omnis ex vobis, qui non renunciat omnibus, quæ „ possidet, non potest meus esse discipulus.

Qua-

» *Quamobrem, Fratres cariſſimi & Sorores dilectiſſimæ, obtestor vos & exhortor in Domino, ut audiatis, optime intelligatis, diligenterque memoriæ mandetis ea, quæ circa hæc loca ſancti Evangelii Seraphicus Pater Noſter Franciſcus nos docet, inquiens:* Ille pro Jeſu Christo animam ſuam perdit, qui perdit eam in hoc mundo, ad eam ſalvandam & inveniendam in alio mundo. *Etiam vere ille ſemetipſum negat, & eſt vere frumenti granum mortuum, quod multum fructum affert, & perfecte renunciat omnibus, quæ poſſidet in hoc mundo, qui ſe totum, quantum ad corpus & animam ponit in manibus ſui Prælati ſpiritualis, relinquendo & renunciando ſuo dominio, & libero arbitrio ipſius totum ſuum intellectum, totum ſuum velle, totam ſuam memoriam, totum ſuum ratiocinari, & concupiſcentiam & iram & omnem propriam doctrinam, ita ut tribus his potentiis principalibus animæ ſuæ, & aliis tribus viribus ejuſdem, quæ omnes ſunt altiores divitiæ, omnibus quibuſcumque aliis, quas homo poſſideat in hoc mundo, renunciet, eiſdemque ſe ſe expoliet Servus vel Famula Dei, unde perfecte depauperatus vel depauperata, judicio & arbitrio ſui Prælati ſpiritualis, & non arbitrio Prælati carnalis ſeſe totos committant. Dico autem, quod ſe ſe omnimode ſpiritualiter expolient, & ita expoliatos ſe committant Prælato ſpirituali & non carnali; quia Prælatus ille fervere debet amore Dei: ut autem talis ſit, ſupra ſuos ſubditos in prærogativis & virtutibus eum florere oportet, & vel ſaltem, ſi non in omnibus, in majori eos parte ſuperare, quemadmodum in lectione diei Veneris docui vos; & ideo ut verus ejus ſubditus ex toto corde nil aliud intelligere vel diſcernere poſſe velit, præter ea, quæ ſuus Prælatus ſpiritualis intelligit & diſcernit; nec memorari aut velle, præter ea, quæ ſuus Prælatus vere ſpiritualis & Dei amator ſibi memorat & vult; nec iraſci, nec concupiſcere, nec ratiocinari, vel rationem rerum agendarum vel omittendarum quærere; ſed tantum illud exiſtimare bonum, quod ſuo Prælato bonum eſſe videtur, ac tantum id velle, quod ſuus Prælatus ſe velle vult.*

» *Hunc talem virum ita mortificatum, cadaveri hominis defuncti ſanctus Franciſcus comparavit; quod quidem ſi loco movetur, non quæritur; ſi claudunt in cella ſolumve relinquunt, non murmurat; ſi ſedere faciunt in cathedra, veluti ſeſe humilians, caput demittit & infima reſpicit; ſi pretioſis induunt, magis palleſcit; ſi verberant, non dolet; ſi exprobatur, non reſpondet nec reclamat; ac denique ſi aggere terræ onerent, quieſcit. Cum igitur ita res ſe habeat, jam vos perſpicitis hanc divitiarum animæ depauperationem, alias ſuperius recenſitas quam longe ſuperet, Deoque plus illis acceptam eſſe cognoſcitis; quod in hac vita labili nil nobis ditius inſit aut pretioſius, quod Domino noſtro pauperi Jeſu Chriſto offerre valeamus: hæc eſt ea perfecta impaſſibilitas, quam Sancti docent, & ſine qua nemo verus Frater Minor vocari meretur. Eſt enim perfectionis apex, & Evangelicæ paupertatis ſumma, ad quam conſcendere tenemur, ſi ſancti Evangelii veri & perfecti pauperes eſſe volumus, ideſt veram paupertatem ſpiritus habere, cui Regni Cælorum poſſeſſio conceditur; quod in ſe perfectam humilitatem & manſuetudinem contineat, quam a Jeſu Chriſto Monitore & Magiſtro nos diſcere præſtat: in iſta omnis innocentia clauditur atque ſimplicitas, quam nos parvuli exemplo in Evangelio docet illis verbis:* nisi efficiamini ſicut parvuli, non intrabitis in Regnum Cœlorum: *quo quidem loquendi modo inſtruimur, eam ſimplicitatem & innocentiam ſine vera humilitate non eſſe, ſine qua nullus in Cælum admittitur: in hac iterum ſumma paupertate perfecta patientia reperitur, per quam in Evangelio*

In opuſc. B. P. N. tom. colloq. 40.

D. Bonav. in leg. c. 6. poſt prim.

Matth. 18.

lio filii Dei nominati, animas nostras possidere valemus. Hæc pariter sancta & summa paupertas famem & sitim justitiæ nutrit, lacrymisque abundat, ex quibus desiderata saturitas & consolatio nostra dependet: est quoque in hac altissima paupertate amabilis illa mansuetudo, cui terræ Cœlestis possessio est promissa, & cum omnibus his munditiam cordis conservat, qua tamdem perpurgatis animi oculis, intuitu beato Deum videre poterimus.

Sed amplius dicam: hac sancta paupertate, ob amorem justitiæ fortiter & libenter persecutiones patiemur & sustinebimus, quando eamdem sanctam paupertatem violare, vel in minimo lædere detrectabimus, & ut conservemus & custodiamus quinque præfatos gradus paupertatis, qui hujus sexti sunt fundamentum, persecutiones, injurias, vituperia, contumelias, infamationes, murmurationes, detractiones, susurrationes, confusiones, exilia, excommunicationes, pavores, minas, verbera, tormenta & mortem, pro quibus omnibus nobis promittitur Regnum Cælorum, hilari corde superabimus: quia si potius pati, & per has tribulationes transire volumus, quam hos præfatos sex gradus paupertatis transgredi, quid aliud virtutibus addere poterimus, præter ipsum Deum, qui prope est, ut nos corona martyrii donet? Concordant autem & in hanc sententiam conveniunt omnes sine sanguine martyrium esse posse, si patientiam veraciter in animo custodiamus: quamvis enim occasio superstitioni Gentilium desit, quia defecerunt & ipsi; habet nihilominus Pax nostra martyrium suum etiam sine sanguine, quando propter justitiam persecutiones animo forti devincit: licet enim colla ferro non subdat, per eam non est, quod ferro libere non succumbat: desiderat siquidem potius mori purpurata cruore, quam quidquam inique contra justitiam admittere; cum etiam si persecutiones desint extrinsece, intrinsecus tamen in nosmetipsos gladio justitiæ sævimus, ut carnalia quæque desideria trucidamus. Et quidem (ut ait D. Bernardus) quod martyrium gravius est quam inter epulas esurire, inter vestes pretiosas brumali tempore algere, quam paupertate inter divitias premi, quas offert mundus, quas ostentat malignus, quas desiderat noster appetitus? *Propterea pauperibus, & pariter Martyribus Regnum Cælorum promittitur, quia paupertate quadam emitur; sed in passione pro Christo absque dilatione percipitur. Itaque Martyr sanguine brevi temporis spatio, dum collum carnificis ferro submittit, laurea donatur in Cælis, & huic supremæ paupertati spiritus addictus, prolixo toto tempore vitæ suæ, cumulatæ perfectionis, perfectæ obedientiæ, exquisitæ mortificationis, & abnegationis sui ipsius tormenta quotidie singulisque horis sustinet.*

In serm. 1. in Festiv. omnium Sanctor.

Ut autem ascendatur ad hanc supremam paupertatem, quæ animæ nostræ naturales divitias aspernatur, acuratius Sancti, & inter eos sanctus Franciscus severiora mandata præscripsere, quibus præfatos quinque paupertatis gradus primo ascendere studentes, facilius hunc sextum superare possemus, quo habito primi conspicui redduntur, & quo non habito illi coram Deo nihil fere existimationis consequentur: etenim desideranti perfectionis summum quod est sui ipsius abnegatio, nisi primo & præcipue quintum paupertatis gradum, præter alios præcedentes, feliciter superasse contingat, inutilis labor occurret. Nam si per intemperantiam gulæ quisquam virtutum summam vel attingere posset, Paradisus Domini, *non eorum qui abnegant semetipsos & Christum sequuntur; non eorum, qui omni-*

„ *omnibus renunciant, quæ possident; sed eorum, qui plus animam suam diligunt, quam Christum, Regnum Cælorum esset, atque helluonum, quorum Deus venter est: nec enim ullo pacto abnegationem propriæ voluntatis quisquam gulæ obtemperans adipisci poterit, cum illius præcepta ex diametro legi spiritus opponantur: qui gulæ deditus est, eoque plus æquo studet, sollicitius cibo & potui incumbens, quam adhærere Christo, perfecte certo mortificatus esse nequit, nec perfecte obediens, nec innocens, nec impollutus, nec patiens, cum tamen clamet Christus:* Qui vult venire post me, *viam supremæ virtutis calcantem*, abneget semetipsum, *carnis idest illecebras mentisque post eas divagationes; quas ut devincat, crucem severæ pœnitentiæ tollat, & sequatur me incedentem per viam humilitatis, patientiæ, mansuetudinis, plenæ justitiæ, corporisque labores ad mortem, & mortem etiam crucis, idest dedecoris & infamiæ. Juxta enim id Evangelii, non est sui ipsius abnegatio sine corporis mortificatione; nec est plena obedientiæ virtus, sine potentiarum animi justa infrænatione, quod esse nequit sine severa pœnitentia atque carnis omnimoda mortificatione: attendite diligenter: qui totum hominem corpore & spiritu constantem salvare venit, corpori & spiritui non separatas sed unitas & simul leges omnino servandas constituit; ac proinde perspicuum est, ad supremam perfectionem quemquam ascendere minime posse, nisi per scalam paupertatis, quam præposuimus, quod nostrum præcipue esse dignoscitur, qui præ ceteris sanctum Evangelium observare in votis habemus; cum alioquin legis observantia, juncta fide, aliis ad salutem sufficere possit ac etiam nobis: sed hic non est ille gradus perfectionis, qui observatione consiliorum Evangelicorum, adjuvante gratia Dei attingi potest: loquor igitur vobis, qui summam perfectionem ex Regulæ voto affectatis: quamobrem cum ita res sit, primo ii quinque gradus, quos præposui, ascendendi erunt, si primo corpus ad plenam servitutem spiritus reducendum est, antequam supremæ paupertatis spiritus gradum, Dei speciali adjutorio conscendamus. Quadraginta & octo ab hinc annis plures & multos ita ascendendo ad supremam perfectionem pervenisse vidi; at quia non exacte normam observantes, vel minuta scrupula parvipendentes, misere periclitantes a summo fastigii ceciderunt, vel perfectionis opus non consummarunt. Quamobrem, filii & filiæ, quinque primos gradus paupertatis, qui corporis sub animæ ductu, & gratia Dei scandendi sunt, diligenter, & maxime quintum de abstinentia, jugiter ascendendo custodite, ut sextum tamdem feliciter conscendere valeatis; circa tamen quem ultimum tantam vos diligentiam habere debetis, quantam in aliis omnibus ascendendis est habere necesse. Dictis credite (quæso) maximas & gravissimas deceptiones si evitare velitis.*

De Clausura servanda & ejus necessitate.

„ 15. *Noster Seraphicus Pater cum Regulam conscripsisset Apostolice vivendi, Ordinemque instituisset, in quo Fratres eidem vivendi formæ firmiter hærentes, ad apicem perfectionis Evangelicæ, juvante Deo, per gradus paupertatis devenire possent, temporis diuturnitate & experientia didicit occasiones malas, per quas contra præfatam paupertatem spiritus facile peccaretur; ac subinde sui instituti rigor sensim remissus, faciem mutaret, ac ita Religiosi a proposito exciderent: quamobrem licet suo exemplo & doctrina numquam a reparatione cessaret; nihilominus circa finem*

„ *finem vitæ suæ discrete atque maturius agendo, plura practica reformans, nova repagula sive obices ponebat, qui facile disrumpi non possent. Considerabat autem Minoriticam Religionem ovile Domini esse; ac proinde occludi vel sepiri debere, si a lupis tutum gregem prudenter desideraret, periculosamque ovium divagationem coercere. Ordinavit ergo cum omni æquitate & pietate claustra, quibus ad custodiam diligentem superiores præfecit, quos Guardianos vocavit; ac ita unaquæque domus vel Eremitorium suum vigilem, octo vel decem instructum mandatis, quæ in suo testamento reliquit, indispensabiliter habebat, ac ea ratione suo instituto optime consultum iri putavit.*

„ *Hanc vero clausuram ordinationesque præfatas optime didicit S. Pater, qui me educavit & a Martino summo Pontifice per Dominos nostros Patres & Patronos Comitem & Comitissam obtinuit: sed vos & ego a Domino Papa Nicolao & ab Ordinis Superioribus, ut ita in hac Custodia sine ulla contradictione possemus vivere, obtinuimus. Nunc ergo, o Filii & Filiæ, exhortor vos in Domino, ut cum omni fervore vosmet compellatis, & cum omni devotione claustra teneatis, & clausuram arctius, ut poteritis, & melius quam ego custoditatis: fateor enim me ad mentem & voluntatem S. P. Francisci eam non omnimode observasse, ob pastorale officium, quod in regimine nonnullarum domorum gessi; quas cum vires suppetebant, ut ut potui, cum caritate rexi.*

„ *Obtestor etiam vos & obsecro in Domino, ut quam melius poteritis, S. P. N. Francisci ordinationes, juxta suam sanctam voluntatem & admonitiones custoditatis, illisque conformemini: & (credite) quod ea prorsus die, qua hæc sancta clausura violabitur, vel perpetuum silentium, seu consueta abstinentia vestra, vestræ Religiosæ Custodiæ navim futuram fore submersam; ac tunc qui se poterit salvare, salvabitur. Vita enim vestra sine illis tribus, clausura, silentio & abstinentia diu durare non potest, imo turpiter & statim deficiet. Quamobrem eas simul & perfecte observare debetis. Amplius dicam: trium præfatarum virtutum una violata, omnis etiam vestra disciplina violabitur; nam verbi gratia violata abstinentia, silentium abibit & clausura corruet: dirutis autem illis, necessariam quoque ruinam paupertas Seraphica, cum omni sua perfectione patietur: ac ita lapis supra lapidem non relinquetur.*

De cordis devotione & oratione mentali.

„ 16. *Ad fovendas autem & augendas, necnon auctas conservandas, quas prædixi virtutes omnes, necessaria vobis omnino est optima ac intima cordis devotio, ab omni hypocrisi quam longe aliena: hac enim plurimum propinqua Deo, quid non poteritis boni? Et quid mali non effugietis? Jugi planctu, continuis suspiriis vestra errata vel imperfectiones deflentes, emendationem & perfectionem suspirantes, per gratiam Dei continebitis vos ne amplius in Deum vel in vestrum Religionis propositum peccetis; imo benedicente vobis Domino, virtutum incrementa suscipietis, charismatibusque cœlestibus donabimini: at in his mens vestra in Deum elevanda erit in contemplationem gloriæ cœlestis ad augenda desideria vestra, & confirmanda spe ejusdem; dum igitur deprecando ut per suam misericordiam illa dignos vos reddat, aliquando in infernum deprimenda, ut pœnarum immensitate atque atrocitate concepta, discatis magis cum amore ac timore illi soli servire ex corde, qui potest animam & corpus in gehennam perdere;*

" *re; at sæpe imo sæpius omnis Christi vita, & super omnia ejusdem dolorosissima Passio perattente meditanda veniet; ab ea siquidem vitæ vestræ virtuose componendæ, vivifica atque exquisitissima documenta haurietis: quamobrem in Oratoriis mentalem orationem frequentate, eique totis viribus studete; hæc præter in choro assidui laudes divinas persolvite; orationem vocalem devote, alte, ac ante Altare, puro corde, mente sincera, magno fervore sacrificate Deo in odorem suavitatis; mementote, quod si tepidi & negligentes fueritis in istis, reliquum erit, ut sanctam Doctrinam, quam vobis relinquo, negligatis, & in ceteris omnibus tepescentes, sensim animæ vestræ pericula subeatis: nam jugis oratio, meditatio & contemplatio ceteras virtutes conservat & renovat, imo & semper vivere facit.*

" *Igitur Filioli mei, in quocumque casu, qui supernenire possit, in vobis vera & non ficta cordis humilitas præcedat, eamque sequatur pia & fidelis oratio, cum humilitate & consueta abstinentia vestra, & quidem discreta, quemadmodum ordinavi & didicistis, non præsumentes, vel aliquid majus, neque audentes aliquid minus, ut supra dictum est; nec enim puram orationem, vel altam contemplationem, vel attentam meditationem, vel exactam vestri Instituti observantiam tenere poteritis, quandocumque humilis & discretæ vestræ abstinentiæ regimen haud custodieritis. Stomachus deordinatus mentem perturbat, ac ita dejicit, ut actu devotionem habere non possit; sicque paulatim, licet non subito, omnem orandi & benefaciendi habitum perdit.*

De sancta Lectione.

" 17. *Plurimum autem præstat in Claustro enutrire virtutes, quod quidem sancta Lectione commode assequi potest; sacrorum enim Librorum attenta & considerata Lectio, non tantum delectat, sed etiam mentem impinguat, & quid semel consideratum ruminare possimus, liberaliter offert. Unde Apostolus ad Timothæum scribens ait:* Attende lectioni & exhortationi & doctrinæ. Noli negligere gratiam, quæ in te est; omnis enim scriptura divinitus inspirata, utilis est ad docendum, ad arguendum &c. *quamobrem lectionem sanctam colite.* *Epist. ad Timoth.*

De quinque cautelis servandis, ut omnia præfata custodiantur.

" 18. *Ad custodiam vero omnium eorum quæ præmisi, Filii mei & Filiæ, quinque vobis necessaria sunt. Primum, firma & continua pugna tres contra tentationes seu tentatores, Carnem, Mundum & Diabolum; qualem pugnam longo tempore mecum experti, opere, verbo atque præcepto vos docui.*

" *Secundo, quod numquam in societatem vestram eos admittatis, qui tres illas conditiones habent, de quibus vos admonui, & quas prohibui, & nunc prohibeo firmius, ut numquam eos recipiatis, sed potius sub excommunicatione a summo Pontifice lata, & ab Ordine confirmata, & id per sanctam Obedientiam, quod ex hora mei obitus sit in suo vigore, juxta tenorem in illo diplomate contentum, illos ejiciatis & repellatis, quia per antiquas & novas experientias, & vos nostis, non solum non sunt utiles, sed imo nostræ pauperi vitæ plurimum periculosi; scitis enim pessimas occasiones, in quibus fuimus, & in quam pestem animarum nos deducerent perditionisque periculum: itaque ab illis magis cavere debetis, quam ab in-*

" *infernalibus inimicis, illis enim nobis pejores sunt atque periculosiores.*
" *Tertio. Si quis adeo malus fuerit, ut non tantum sibi sed & aliis noceat, unum de duobus faciendum erit: si fuerit incorrigibilis & publicus, protinus confusibiliter ejicietis & foras expelletis: si vero corrigibilis, corrigetis ad culpæ mensuram: si hujusmodi culpa secreta fuerit, & reus nihilominus incorrigibilis, corrigetis & expelletis secreto: si vero fuerit publica, publice: quamobrem eorum vitam, qui per mensem fuerint, considerate; & si vobis noxia fuerit, eos dimittite; si enim eos retinueritis, majora semper argumenta amplius nocendi sument, magisque in posterum nocebunt, quam antea nocuerint.*
" *Quarto. Numquam facietis Prælatum virum ambitiosum, sed eum qui honores fugit, & est humilis & mortificatus: sed est etiam necesse illum habere donum discretionis, zelum quoque justitiæ, & amorem misericordiæ; qui sciat compati tentatis, confortare lassos, juvare debiles, ne hi noceant aliis: non sit tamen eligendus in Prælatum corpore adeo infirmus, quod suarum infirmitatum causa Congregatio debilitetur & relaxetur.*
" *Quinto. In domibus vestris semper idem Religiosorum numerus sit, qui jam stabilitus est, ita quod numquam major aut minor inveniatur; & id quidem ad evitandas confusiones, quæ inde oriri solent, & etiam quia, ut ait sanctus Franciscus, paupertas numquam secura custoditur in multitudine, sicut in paucitate.*

Benedictio observantibus, & maledictio inobservantibus.

" 19. *Si hoc meum pauperculum testamentum observabitis, benedicti sitis a Domino & a sancto Francisco: qui vobis contradicent vel disturbabunt, & ii qui favebunt vestris adversariis, vel vos impugnabunt, vel a vestra vita retrahent dicto vel facto, consilio vel consensu, maledictio Dei omnipotentis & sancti Francisci eveniat illis, ne sint longævi super terram, & ne in posterum Deum offendant, eant in pœnas suas, ut S. Francisco Jesus Christus promisit.*
" *Et si vos aut vestri successores malitiose hanc sanctam doctrinam deseretis, in qua jam educati estis, & cum qua vos relinquo, Jesus Christus & sanctus Franciscus transgressores hujusmodi malitiosos, qui in detrimentum Communitatis a consueto tramite deviabunt, puniat, ut illum Ministrum Bononiæ, qui studium Grammaticæ in Ordinem introduxerat, punivit: & si aliquis in hac Custodia studium Grammaticæ, vel aliarum scientiarum, præter studium sex præfatarum paupertatum, strictæ Clausuræ & aliarum virtutum & bonorum morum, necnon continui silentii, Religiosorum Rituum & Cæremoniarum, ac insuper Divini officii, & celebrationis devotæ in vestro humili Claustro, cum silentio & absque scientia, vel studio Grammaticæ, aut aliarum scientiarum, vel alio strepitu posuerit; maledictio illa terribilis illius præfati inobedientis, & alia terribilior ei superveniat; sicut etiam illis qui his contradicunt.*

De suffragiis in Sacrificiis pro Patronis seu Dominis Domorum.

" 20. *Item, volo & ordino, quod quia oblationes & preces, quæ secundum meam ordinationem triginta ab hinc annis offeruntur Deo, cum jejuniis, vigiliis & disciplinis Fratrum & Sororum, pro peccatis dictorum* Do-

» *Dominorum, Patronorum & Patrum nostrorum, Comitis & Comitissæ, in quorum ædibus moramur, sint magis firma & roborata in sempiternum; ad hoc ut illi & sui successores semper firmius studeant conservare & custodire hanc suam Custodiam in unitate, custodia, pace ac tranquillitate vera tenere sine ulla divisione vel relaxatione strictæ Observantiæ, in qua eam fundaverunt, & ut ego ordinavi & ordinatum relinquo, in quaque nunc quiescit; & ut eam pro posse defendant, & sub suis gratiis & jurisdictione, ut eam relinquo, habeant; volo (inquam) ut a die mei obitus omnes custodiæ suarum ædium, quæ sunt in suis Dominiis, unum Sacrificium perpetuum faciant pro eorum animabus hoc modo, scilicet, omni die Lunæ totius anni celebretur una Missa Defunctorum can.....*

» Hic aliqua desunt.....

» *Item, ut Capsulæ seu Arcæ reformentur sine disturbatione aliorum, licet semel possit videre Vicarius* de El Viente, *& super singulas personæ a Domino Comite missæ reformandas, suum consilium præbere possit; inde tamen se expediat, Ita ut videatur se in illis nihil amplius esse facturum, cum suæ Professioni non conveniat.*

» *Item, ut non permittant neque consentiant majorem numerum Fratrum* in Conventibus *ultra eum, quem statui: in auxilium cujus, & ad suæ animæ profectum conveniens nimis esset, si ædificaret Conventum sancti Bernardini; & credat profuturum esse animæ suæ, in alleviatione suæ conscientiæ, propter nonnullos respectus, quos ego scio, & eorum forte non meminit: Dominæ autem nostræ Matri commendo, ut simpliciter credat omnia, quæ tu, fili mi Custos, & Confessarius meus ex parte mei illi super Custodiæ pacem, Dei servitium, & sui cordis dubia & perplexitates, ut inutiles abjiciat, enarrabis; & quæ mihi viventi non credidit, credat, si sibi placuerit, post meum decessum.*

» *Item, ut curam habeat roborandi hujus Custodiæ suos filios & filias, sicut semper fecit, nihil de tepiditate curando: vetet etiam illis majorem solita austeritatem.*

» *Postremo, ut diligenter curet ponere in Bretonera alias similes filias, quia nimis esuriunt pœnitentiam & servire Deo: quod quidem erit ad profectum animæ suæ; & sine dubio credat, quod post divinum auxilium & suum proprium, nullum majus auxilium habet ante Deum, quam id, quod a triginta annis usque modo fundaverunt in hac Custodia; & quod quanto magis fundabunt atque defendent perseverantes in ista disciplina, tanto magis impinguabunt auxilia sua. Explicit Testamentum fratris Lope de Salinis.*

» *Hoc Testamentum finitum fuit die Jovis Sancti, trigesima Martii anno Incarnationis Dominicæ* MCCCCLVIII. *in Conventu sancti Antonii Fratrum Minorum supra* Fresnedam; *Testes, qui præsentes aderant, frater Petrus de Soza, frater Paulus de* Leiva, *& frater Nicolaus de* Cangas *de Tyneo. Hujus Originale antiquo caractere scriptum hispanice servatur in Archivio Conventus sancti Stephani de* los Olmos *Recollectorum Provinciæ Burgensis, extra muros Civitatis Burgorum.*

VI. Maria Amedei VII. Sabaudiæ Ducis, & Mariæ Burgundicæ filia, Philippo Mariæ Vicecomiti Mediolanensium Duci jugata anno MCCCCXXVII. Decembris die secunda: sed in castro Portazobia nuncupato die XXX. Augusti anno MCCCCXLVII. orbata viro, cum esset sine liberis, ut Sponso Cœlesti felicius adhæreret, sanctæ Claræ se totam commisit. Mense Majo hoc anno Testamento condito, quo suum fratrem

Maria a Sabaudia fit Monial. *Guicen. in hist. geneal. Sabaud. t.1. c.25.*

„ Ludovicum Sabaudiæ Ducem vocabat hæredem, in Monasterium sanctæ
„ Claræ Taurini se recepit, ubi eodem hoc anno annos nata LVI. obiit,
„ reliquis sanctimonialibus adnumerata. Nonnulli sterilem, alii virginem
„ dixere; sed consentiunt omnes eam admodum virtutibus ornatam, ob
„ idque maxime a Mediolanensibus plurimum veneratam extitisse: eam
„ nepos ex fratre Ludovico Petrus comitatus est; cum enim esset ætatis
„ annorum XVIII. in eadem Taurinorum Augusta diem supremum clausit,
„ & ejus corpus Pinerolium delatum in Conventu Fratrum Minorum
„ ad suos appositum est, hoc epitaphio busto insculpto: *Anno Domini*
„ MCCCCLVIII. *die* XXI. *Octobris obiit Reverendissimus Dominus Petrus de*
„ *Sabaudia Episcopus Gebennensis*.

Petrus a Sabaudia sepelitur. *Guicen. cit. hist.*

ARGUMENTUM.

Infringendis Turcarum viribus Pius Pontifex Mantuæ Concilium indicit, ubi plurima utitur opera Minorum, præsertim Jacobi Piceni & Mariani Senensis. Legatum mittit Angelum de Vulsinio ad Ducem Mediolanensem. Agitur de canonizando Joanne Capistranensi. Alphonsus Bolanus sedata controversia Canariensi transit ad Æthiopes. Erigitur Custodia Majoricensis. Pie moriuntur Antonius Bitontinus, Hieronymus de Stupha, Philippus Asculanus, Demetrius Insuber, Joannes Nursinus. Creantur Episcopi. Traducitur Lupus de Salinis, & Philippus Massanus se gerit inconstanter. Ædificantur Cœnobia. Conceduntur privilegia.

Comment. Pii II. l. 1. & 3.

Pius Concilium indicit Mantuæ.

Illuc proficiscitur.

I. PIUS Pontifex prudenter considerans, Mahometem Turcarum Imperatorem magna illa apud Belgradum accepta clade, neque animum neque odium in Christianos remisisse, sed novos in dies exercitus comparantem, nunc Albanos, nunc Ruscianos aliasque Christianorum provincias adoriri; ut imminenti totius Europæ occurreret excidio, Principum conventum Mantuæ huic rei peropportunæ, indixit, in quo de communi ageretur salute. Hoc itaque anno XIII. Kal. Februarii Urbe relicta, iter aggressus, Assisii sancti Francisci corpus veneratus, nobile templum inferius & superius, magnum cohærens Cœnobium admiratus, prospero lætoque successu Corsinianum, oppidum nativum, pervenit. Illic Sylvius Pater ante annos octo defunctus apud Minores jacebat, mater Victoria Senis apud eosdem humi juxta altare majus, ubi eam Fratres absque lapide marmoreo condiderunt, sperantes Æneam filium tunc in Germania commorantem, aliquando genitricis corpus honoraturum. Nec spes fuit inanis; hoc enim tempore patris ossa ex Corsiniano Senas deferri jussit, & utrique parenti nobile, uti alias diximus, posuit cum epitaphio sepulcrum.

Tom. 2. an. 1226. n. 7.

II. Deinde per Florentiam, Bononiam, Ferrariam, ad designatam concilio urbem pervenit, ubi magna patientia Principum Oratores præstolatus, majori summopere discrepantes audivit, miraque prudentia composuit. Ex his duos lego Minoritas, Pyrrhum quemdam virum doctum a Tarentino Principe, alterum Episcopi Ovetensis collegam a Castellæ Rege, Legatos. Aderant etiam Thomæ Despoti Moreæ Oratores, qui suppetias celeres, sed mediocres contra Turcas primum Ferrariæ, deinde Mantuæ solerter exposcebant. Provincia hæc olim Peloponesus dicta, & arx quondam Græciæ habita, Ægei atque Jonii pelagi fluctibus illiditur. Occupata per Turcas Constantinopoli, interfectoque Constantino Imperatore, fratres ejus Thomas

Oratores duo Minoritæ in dicto Concilio.

mas ac Demetrius huc se receperunt, & modo Turcis penderunt tributum, modo arma in eos verterunt, loci munitionibus, & auxiliis freti Latinorum. Orto deinde inter eos dissidio, Demetrius Turcarum partes secutus, Filiam suam Mahometi despondit: Thomas auxilio Albanorum, qui Peloponesum frequentes incolunt, & fratrem magna regni parte mulctavit, & Turcas, qui arma in se verterant, prælio fudit, plures cepit captivos, ex quibus sexdecim per Legatos istos Pontifici dono transmisit.

III. Re itaque in Senatu discussa, & Bessarione Cardinale magnopere promovente, placuit subsidium exhibere. Decretum est, Jacobo Piceno, summæ apud Pontificem & Italiæ Principes opinionis, injungere, ut quamprimum sua prædicatione milites convocaret, & propositis Indulgentiis affixaque crucis tessera, ad transfretandum animaret. Binas ei misit Pontifex litteras, quibus suas longiores Bessarion adjunxit. Brevi trecentos expeditos milites ille conscripsit, e quibus centum Blanca Mediolanensis Ducissa, illo suadente, suo ære conduxit. Cuncti Mantuam ad Pontificis pedes se contulere; egregie armata & robusta juventus. Jannonus Cremonensis pedestrium copiarum non ignarus ductor, illis, quos Blanca delegit, præfectus; aliis Dotha Senensis propter civiles discordias patria extorris. Suscepta benedictione, per Padum Ravennam abierunt, inde terra profecti apud Anconam navem conscendentes, felici cursu Peloponesum appulerunt, ubi comiter a Græcis excepti, Patracensem urbem primo congressu expugnaverunt. Verum dum alia quædam summa contentione oppugnant oppida, seu virtutis æmulatione seu prædæ cupiditate inter se dissidentes, incœpta reliquere, dispersique milites in diversa cum dedecore abierunt. Litteras ad Jacobum datas, ut hos conscriberet milites, ex ipsis autographis exhibeo.

Jacobus Picenus cogit milites ad Moreæ Principẽ mittendos. *Marian. lib. 5. c. 32.*

Dilecto filio Jacobo de Marchia, Ordinis Minorum professori, in Provinciis nostris Marchiæ Anconitanæ, Præsidentatus Farsen. & Massæ Trebariæ, Apostolicæ Sedis Nuncio.

IV. *AD ea, per quæ fides Catholica defendatur, & Turcæ Christiani nominis inimici nefariæ cogitationes frustrentur, remedia opportuna afferre curamus, & modos exquirimus, per quos illius effrenata rabies compescatur, & Christiana religio salutaribus præsidiis roboretur. Sane jampridem audientes Peloponesum, Moream vulgariter nuncupatum, Græciæ opulentissimam patriam, sub Turcarum tyrannide redactam extitisse, animi molestia & dolore affecti fuimus, considerantes maximam jacturam Christianis obvenisse, & periculum gravissimum imminere. Nam locus ille natura feracissimus, munitissimus atque amplissimus est, & per eum facilis aditus ad Cretam, Italiam, Siciliam, Illiricum aliaque loca Christianorum tum maritima, tum terrestria invadenda habetur; quique admodum oportunus existit, qui Christianorum exercitum etiam numerosissimum sustinere atque alere possit, itaut Turcæ per illum non cum magno Christianorum labore valeant impugnari. Verum, sicut Domino placuit, qui Christianam religionem non deserit, sed illam fovet & sustentat, nuper, sicut accepimus, dilectus filius nobilis vir Thomas, ejusdem Moreæ Dominus, per incolas illorum locorum evocatus, in partem suæ ditionis repositus extitit, Turcis inde ejectis & expulsis, duobus ferme locis exceptis, quæ cito recuperari posse sperantur. Animadvertentes igitur perfidi hostes fidei talem locum eis ademptum esse, in quo summum præsidium collocaverant, & qui etiam ad commeatus abunde suppetebat, maximum construere dicuntur apparatum, ut Morea iterato frui pos-*

Ex autographo.

possint, quæ res si sequatur, expeditio in Turcas admodum debilitaretur, & etiamsi cetera ad bellum opportuna adessent, ejusdem loci privatio esset summopere Christianis damnosa & plurimum formidanda. Ut igitur locus ille conservetur, & ne cum pernicie, ignominia & jactura Christianitatis amittatur, suffragiis, quibus valemus, occurrendum censuimus, & ad tuam personam, fide & integritate ac rerum experientia præstantem direximus oculos nostræ mentis, discretioni tuæ in virtute sanctæ obedientiæ injungentes, ut in Provinciis & locis prædictis verbum Dei prædices, & fideles ad commune periculum repellendum tuis suasionibus, juxta gratiam tibi a Deo datam inflammare studeas & ardentiores efficere, ac alios prædicatores, si opus fuerit, substituere & deputare valeas, & quos inveneris Cruce jam signatos, illuc ire quantocyus volentes, sub protectione Ecclesiæ ac beati Petri & nostra suscipias, & alios etiam, qui salutare signum vivificæ Crucis ad prædictum usum gestare voluerint, libere per te vel alios deputandos hujusmodi signare procures. Qui omnes, dummodo suis sumptibus & expensis in Moream proficiscantur, & ibidem pro tuitione illius loci & defensione fidei Catholicæ saltem per unum annum in eundo & stando permanserint, veniam omnium peccatorum, & quascumque gratias tam spirituales, quam temporales in litteris Cruciatæ appositas consequantur. Et insuper aliis, qui non valerent se personaliter conferre, dummodo de facultatibus eorum in subsidium fidei, & eorum qui parati essent ire personaliter, contribuant, prout tuæ discretioni visum fuerit, similes gratias, Apostolica auctoritate concedas & per alios prædicatores concedi facias, quosque vel jam cruce signatos sive per te signandos reperies voluntarios, ire illico ad portum Anconitanum ad trajiciendum in Peloponesum conducere non postponas. Super quibus omnibus & singulis prædicandi & prædicari faciendi, absolvendi, crucesignandi, & cum aliis ad certam summam reducendi, tibi & deputandis per te plenam & liberam, auctoritate præfata tribuimus & concedimus facultatem ac etiam potestatem. Non obstantibus Indulgentiis, privilegiis ac indultis Apostolicis, sub quacumque verborum forma concessis, per quæ prædicta impediri vel differri quoquo modo possint, ceterisque contrariis quibuscumque. Tu igitur onus tibi impositum, ad laudem & gloriam Omnipotentis Dei, & fidei Catholicæ defensionem, ita sollicite, fideliter & prudenter exequi studeas & per alios exerceri procures, ut fructus inde sperati proveniant, tuque apud nos & Sedem Apostolicam ex tuis laudabilibus operibus valeas non immerito commendari. Datum Ferrariæ anno &c. MCCCCLIX. XIV. *Kal. Junii &c. anno* 1.

EIDEM.

Ex autographo. V. *Dilecte fili, salutem & Apostolicam benedictionem. Pro ardua fidei Catholicæ causa certas litteras tibi direximus, prout ex illarum inspectione videre poteris. Hortamur itaque tuam devotionem, ac eidem in virtute sanctæ obedientiæ mandamus, ut dictas litteras juxta ipsarum continentiam atque formam exequaris, & per alios quantocyus ad effectum deduci facias. Super præmissis vero venerabilis frater noster Bessarion Episcopus Tusculanus, Cardinalis Nicenus nuncupatus, ex nostra commissione ad te scribet, cui tamquam personæ nostræ in omnibus fidem indubiam præstes. Datum Ferrariæ sub annulo Piscatoris die* XX. *Maii* MCCCCLIX. *Pontificatus nostri anno* 1.

Ve-

Venerabili Patri Fr. Jacobo de Marchia, Ordinis Minorum de Observantia professori, verbi Divini prædicatori eximio, amico nostro, & tamquam Patri carissimo: B. Cardinalis Nicenus Episcopus Tusculan. Protector Ordinis Minorum.

VI. *Venerabilis Pater, salutem. Ad gloriam Dei & vestram consolationem significamus vobis rem profecto magnam & optimam, & populo Christiano utillimam, quam etiam poterimus habere pro signo, quod Majestas Divina incipit nobis reconciliari. Hæc autem talis est. In Græcia est quædam magna provincia, quæ vulgariter appellatur* Morea, *circuitus octingentorum milliarium, agrum habens feracissimum, fertilissimum & omnium rerum abundantissimum, non solum eorum, quæ ad usum humanum necessaria sunt, sed etiam quæ ad ornatum faciunt, panem, vinum, carnes, caseum, lanam, bombicem, linum, setam, chremisinum, granum, uvas passas parvas, per quas fit tinctura, hæc omnia in maxima abundantia habentur. Frumenti dantur pro uno ducato duo staria magna Marchesana, videlicet* Mcccc. *lib. pro ducato; vinum nihil valet: de carnibus octo castrones pro ducato; blada & stramen pro equis sine numero, ita ut ultra habitatores & incolas illius loci potest nutrire illa patria quinquaginta millia equitum absque eo quod indigeat victualibus aliunde. Anno præterito intravit Turca cum* LXXX. *millibus personarum equestrium, & exercitu peditum innumero, & cariagio infinito, & steterunt intus quinque mensibus, & tamen abundantissime habuerunt victualia, & post discessum ejus omnes res erant nihilominus in vilissimo foro; ita est omnium rerum abundantissima. Præterea est quasi insula; figura enim est rotunda & magna & ampla, circumdata undique mari, præter unum brachium strictum, quo conjungitur terræ, spatii sex millium passuum, quo bene custodito, tota patria est secura. Item præter Civitates, quas habet, sunt ibi quasi trecentæ terræ muratæ, fortissimæ & munitissimæ; animalia item infinita, & multitudo hominum copiosa. Item habet situm opportunum ad Italiam, ad Siciliam, ad Cretam & alias insulas, ad Asiam, ad Illiricum, ad Macedoniam ac alias Christianorum partes, itaut si in Christianorum manibus sit, per eam magna possint inferri damna Turcis ac magna Christianis utilitas, si Turcarum magnum immineat Christianis periculum. Hanc igitur tantam ac talem provinciam quasi totam occupant Turcæ infideles. Anno præterito cum magno potentatu intrantes in eam, etiam aliquorum malorum virorum prodistione, exceptis paucis locis, ad quæ se receperunt illorum locorum domini, qui sunt duo germani invicem, ac Domini Imperatoris Græcorum in bello Constantinopolitano defuncti germani; sed hoc anno mense Januarii immediate præteriti, suscitavit Deus spiritum unius illorum dominorum, qui vocatur Thomas, Despotes Moreæ Paleologus, & sumpsit arma contra infideles pro libertate sua ac suorum. Invocatus etiam ab hominibus tamquam eorum naturalis Dominus, & infra duos menses recuperavit omnia loca deperdita; Benedictus Deus! Res magna & miranda ac miraculosa fuit & est, & quæ nobis præbeat spem in futurum rerum magnarum, dummodo sciamus ea bene uti. Nunc nulli dubium est, quod infidelis Turcarum Dominus tamquam ille, qui perdidit magnam suam reputationem, & magna damna passus est, omissis omnibus aliis, cum magna furia & maximo potentatu rursus exsurget contra eos, & nisi habeant a Christianis subsidium sufficiens, erunt novissima pejora prioribus. Unde miserunt ad S.D.N. petentes subsidium suppliciter. Sanctissimus Dominus noster multum gavisus* Ex autographo.

de

de hac prosperitate illorum Christianorum, libenter intendit juvare eos, & juvabit cum tempore satis, ut spero, in hac maxima dieta. Sed quoniam magnus timor est, ne in hac æstate in qua sumus, periclitentur, oportet quod pro nunc ad omne longius usque ad medietatem Julii sint ibi aliqui armati, qui juvent Christianos, deinde cum tempore Sanctitas Sua providebit, Deo concedente. De hoc igitur subsidio celeri & per aliam viam intendit providere & per viam Crucesignatorum. Ideo considerans virtutem ac zelum & bonitatem & auctoritatem vestram apud populum Christianum, deputavit vos in hac re per totam Marchiam, ut per vos vel per alios quos substitueritis, prædicationibus vestris inducatis & exhortemini quoscumque Crucesignatos jam vel nunc signandos, ut vadant illuc quamcitius fieri poterit, & Sanctissimus D. N. parabit navim in Ancona, per quam transfretabunt. Oportet autem quod sint viri boni habentes arma aliqua, & habentes expensas pro uno anno, videlicet L. *vel* XL. *ducatos aut de suo aut ex eleemosyna aliorum, quibus daretis indulgentiam plenariam tam euntibus personaliter, quam conferentibus expensas pro euntibus. Hac igitur conditione hortabimini eos, ut vadant, videlicet cum expensis unius anni & non sine expensis; & quia necesse est ut hoc cito fiat, melius est habere quingentos vel* CCCC. *vel etiam* CCC. *in tempore, quam multa millia tarde. Ideo non curet P. V. congregare multos, ne consumatur multum tempus, quod erit nobis valde damnosum, sed sufficit habere usque ad* D. *vel* CCCC. *vel etiam* CCC. *ad minus, dummodo sint fulciti armis & expensis, & mittatis eos usque ad Anconam, & ibi erit navis parata ex parte D. N. quæ conducet eos; sed oportet quod antea scribatis Sanctitati Suæ, & mihi de eo quod facietis, ad hoc ut navis præparetur expensis D. N. Oportet autem quod ad omne longius ad medietatem Julii sint in Ancona, aliter omnis noster labor erit cassus & superfluus. Accipite ergo hanc rem cordi, venerabilis Pater, & eam zelo fidei Christi, prout soletis, diligenter & ferventer peragatis; spero enim quod agetis rem magnam & utillimam Christianis, & ex qua magnos habebimus fructus & magnam consolationem, de qua multum gaudebitis & cor vestrum summe lætabitur. Hæc ideo scripsi P. V. latius, & de situ & opportunitate loci & de abundantia rerum, ut sciatis omnes particularitates necessarias ad hortandum & confortandum Christianos, ut animose hanc rem aggrediantur. Rogo igitur vos per viscera misericordiæ Domini nostri Jesu Christi, ut omnem curam & diligentiam huic rei adhibere velitis, qui vos in omni bono opere conservet. Ex Ferraria* XX. *Maii* MCCCCLIX.

Fr. Marianus de Senis destinatur Nuncius ad Regem Bosnæ.

VII. Rex etiam Bosnæ Stephanus Thomæ suos Legatos ad Pontificem misit, non tam daturus, quam petiturus auxilium contra Turcas, etsi clam cum illis reconciliatum scribant. Vafer erat homo & inconstantis animi, uti conjicere licet ex multis variisque ejus factis a nobis superius enarratis. Attamen Pontifex undique reprimere cupiens Mahometis potentiam, nullique Christianitatis parti tuendæ deesse volens, Marianum de Senis, virum industrium & doctum, qui sub Calixto non contemnendas copias ibidem collegit, ad easdem partes remisit, dato hoc commissæ potestatis instrumento.

Dilecto filio fratri Mariano de Senis, Ordinis Minorum regularis Observantiæ, Nuncio nostro &c.

Ex l. 32. bullar. fol. 87.

VIII. C*Um per litteras carissimi in Christo filii nostri Stephani Thomæ, Regis Bosnæ illustris, nuper ad nos transmissas intellexerimus quan-*

quanto in periculo constitutum sit regnum ejus propter imminentem Turcarum ferociam, regnum ipsum quotidie invadentium, & illud occupare totis conatibus innitentium, & propterea nobis pro parte sua humiliter supplicatum fuerit, ut sibi de aliquibus copiis atque subsidiis dignaremur opem ferre & providere. Nos de industria & probitate tua, qui in partibus illis alias ad prædicandum Cruciatam per fel. rec. Calixtum Papam III. prædecessorem nostrum deputatus fuisti, plenam in Domino fiduciam obtinentes, sperantesque quod tu in partibus illis subsidia hujusmodi ad succurrendum dicto Regi pro tua industria facile perquirere & invenire poteris, discretioni tuæ per Apostolica scripta committimus & mandamus, quatenus ad illas partes, in quibus ad prædicandum Cruciatam ipsam alias destinatus fuisti, te personaliter conferens, omnes & singulos crucesignatos, quos in partibus illis repereris, ac etiam si quos in posterum per te cruce signari contigerit, super quo plenariam facultatem concedimus, horteris ex parte nostra, ut ad ferendum opem & subsidia dicto Regi in tanta necessitate fidei ferventer accedant, & ipsi Regi totis eorum conatibus opitulentur, ne dictum regnum ad infidelium manus perveniat, & fideles in eo existentes calamitates illas perferre habeant, quas superioribus temporibus reliquæ finitimæ Græcorum nationes miserabiliter pertulerunt & de præsenti perferunt: Nos enim tibi omnes illas indulgentias tam accedentibus personaliter in auxilium ipsius Regis, quam alias auxilium ad hoc præstantibus, quas ex facultatibus tibi per alias litteras, quæ in favorem Cruciatæ emanarunt, directis concedere poteras, auctoritate nostra concedendi, ac omnia & singula, quæ per alias litteras prædictas circa hoc facere poteras, faciendi, gerendi & exequendi, auctoritate Apostolica, tenore præsentium concedimus facultatem. Volumus autem quod tu cum gentibus, quas collegeris, ad Regem ipsum proficisci, aut alium loco tui transmittere debeas. Non obstantibus in contrarium facientibus quibuscumque. Datum Bononiæ anno &c. MCCCCLIX. VII. *Idus Maii, anno* I.

IX. Paulo post in cœtu Mantuano institutus est prædictus Marianus Sedis Apostolicæ Nuncius & Commissarius in multis Provinciis, quæ in hoc diplomate numerantur. *Item in multis Provinciis.*

Dilecto filio Mariano de Senis fratri Ordinis Minorum de Observantia Regulari, in Provinciis, Civitatibus, terris & locis Istriæ, Croatiæ, Corbaviæ, Sclavoniæ, Bosnæ, Serviæ & Russiæ, nostro & Sedis Apostolicæ Nuncio & Commissario &c.

Ex Reg. Ordinis.

POpulorum pretioso Christi Sanguine redemptorum defensioni conservationique, ac quantum per vires liceat, augmento tam dediti & intenti sumus, ut nulla alia cura, nulla sollicitudo animi nos magis exerceat atque premat. Itaque ex hoc dietæ Mantuanæ loco, ubi prædicta in primis curamus, te ad supradictas Provincias, terras & alia loca Sedis Apostolicæ Nuncium ac Commissarium mittentes, ut adversus impios Dei hostes Turcas ea facias, pares & ordines quæcumque fidei & discretioni tuæ nobis notissimæ, duxerimus committenda, illa tibi libenter concedimus, per quæ populis & singulis dictarum Provinciarum & locorum omnium personis te possis reddere gratiosum. Igitur devotioni tuæ, ut verbum Domini in omnibus & singulis tuæ commissionis locis prædicare & alios prædicatores tui Ordinis, de quibus tibi videbitur, deputare, Fratresque quotquot voles tui Ordinis tecum assumere, deputatosque prædicatores ad libitum amovere, universisque & singulis, qui zelo fidei ac tuendæ Religionis fervore accensi, in hoc pio apparatu

& in hac causa cunctis Christianis communi, manus porroxerint adjutrices, easdem gratias, indulgentias, immunitates & exemptiones conferre, quæ in litteris Cruciatæ fel. record. Calixti Papæ III. prædecessoris nostri continentur: Et ut singuli fideles ad contribuendum huic sancto operi eo libentius incitentur, quo ex hoc uberioris gratiæ dono viderint se muniri, omnibus & singulis Christifidelibus, qui de bonis suis saltem usque ad summam trium florenorum auri de Camera seu valorem eorumdem, ad sanctum opus hujusmodi contribuerint, ut confessor idoneus, quem duxerint eligendum, eis ac eorum singulis in sinceritate fidei & unitate sanctæ Romanæ Ecclesiæ, ac obedientia & devotione nostra & successorum nostrorum Romanorum Pontificum canonice intrantium, persistentibus, omnium peccatorum suorum, de quibus corde contriti & ore confessi fuerint, semel dumtaxat in vita, etiam in casibus Sedi Apostolicæ reservatis, in aliis vero non reservatis, quoties fuerit opportunum, absolutionem, & in mortis articulo plenariam indulgentiam concedere, ac etiam in votis omnibus, præterquam visitantibus Terræ sanctæ, liminum Apostolorum, sancti Jacobi in Compostella &c. atque etiam in castitatis & Religionis, dispensare ac etiam commutare &c. Præterea, ut omnes pecuniarum quantitates & alias res, quæ ad manus tuas quomodocumque tam in vim Cruciatæ & ejus litterarum, quam etiam eleemosynarum nomine & ratione, sive alio dono & pia distributione pervenerint, euntibus ad Cruciatam, aut pro ea aliter operantibus, & quovis modo facientibus dare, dividere & ad tuum arbitrium solvere & dividere possis & valeas; legata incerta per quoscumque facta, & deposita sive testamenta, in Cruciatæ utilitatem convertere & mutare, & cum illis ad quos spectabit, pro eorum utilitate & securitate dispensare: cum illis quoque qui usuras fecerint, aut alias injusta lucra incerta habuerint, & debitores in foro conscientiæ sint, componere & convenire, eorumque statui & saluti animarum consulere; bona quæcumque collecta & colligenda per quæstores quoscumque & Ceretanos, sub nomine Runcivallis aut sancti Spiritus, aut quovis alio nomine & titulo capere & retinere & pro Cruciata dispensare, prout tibi videbitur: Eleemosynas quascumque, ubicumque collectas & paratas pariter accipere & dispensare: Eos omnes, qui ad Cruciatam ire volent, cruce signare, & insignitos, quos minime idoneos esse cognoveris, ipso privare signo valeas, auctoritate Apostolica, tenore præsentium concedimus facultatem. Ut autem commissiones & facultates hujusmodi facilius executioni valeas demandare, universis & singulis in prædictis Provinciis, Civitatibus, terris & locis existentibus Prælatis, necnon ceteris quibuscumque tam Regularibus, quam secularibus Ecclesiasticis, in vim sanctæ obedientiæ mandamus, ut quoties ad eos perveneris, benigne te favorabiliterque recipiant, & opportunis favoribus prosequantur. Si qui autem tibi ausu temerario adversari, aut negotia per te gerenda turbare præsumpserint, illos declaramus & annunciamus ipso facto excommunicationis sententiam incurrisse; & nihilominus ut eos, qui contradixerint vel repugnaverint tuis prædicationibus & mandatis, corrigere & incarcerare, si tibi videbitur, possis & valeas, invocato ad id, si opus fuerit, auxilio brachii secularis, devotioni tuæ licentiam, auctoritatemque elargimur. Datum Mantuæ anno &c. MCCCCLIX. III. *Idus Junii &c. anno* 1.

Coment. Pii II. l. 4. Marian. citat. Fr. Angelus Vulsined. Nuncius ad Ducem Mediolanensem.

X. Alium invenio hoc anno vel sequenti Minoritam, Angelum scilicet Vulsinensem, de quo sæpe annis dictum est præteritis, ad Franciscum Sfortiam Ducem Mediolanensem Legatum. Præfecerat Pius Ecclesiæ Papiensi apud Insubres, nobili Academia insigni, per obitum Cardinalis Joannis Castilionæi vacanti, Jacobum Lucensem, suum secretarium, virum græcis & la-

latinis litteris eruditum. Sfortia alium cupiebat promoveri, nec permittebat aditum Lucensi. Missus est Angelus, qui ferocientem leniret; nec quidquam tunc profuit. Multa minatus Franciscus, nisi votis acquiesceret Pontifex, tamen reverso Angelo, ductaque Pii epistola constantis & intrepidi animi teste, tamdem acquievit, & Jacobum magno Senatus assensu & universæ Curiæ applausu præfectum suscepit.

XI. Cœperunt hoc tempore Minoritæ, præsertim Observantes, apud Pium de canonizando Joanne Capistranensi pertractare. Non ingrate id audiebat Pontifex, qui longa & familiari experientia perspectam habuit hominis virtutem, & mirandis operibus ubique vidit comprobari sanctitatem. Itaque in Germaniam, & adjacentia Poloniæ, Boemiæ, & Hungariæ regna, in quibus tot miranda opera patrasse dicebatur, mittendum judicavit virum probum, qui vitæ, doctrinæ & miraculorum integra referret monumenta. Delectus est huic muneri Joannes a Taliacotio, Capistrani olim socius, potissimarum rerum ab eo gestarum testis oculatus, in longinquis illis regionibus optime versatus. Negotio facilius peragendo, & apud Imperatorem, Reges, & Principes Imperii promovendo, intercessores ille adhibuit plurimos Italiæ Prælatos, pridem Capistrano familiares, & nobiles quasque Civitates, in quibus prædicavit. Exemplar habeo plurimarum litterarum; cedo aliquot ne omnes generent tædium.

Mittitur frater Joannes a Taliacotio qui perquirat Capistrani miracula.

Multi scribunt ad Principes Germaniæ pro obtinenda ejus canonizatione.

Sacratissimæ Imperatoriæ Majestati, Serenissimo Regi Hungariæ, ceterisque Principibus, Ducibus, Baronibus & Dominis orthodoxæ Catholicæque Religionis, & veræ fidei piissimis devotissimisque cultoribus, humilis servus, devotus filius vester Angelus Episcopus Reatinus, magnificæ Civitatis Bononiæ pro sancta Romana Ecclesia, cum plena potestate Legati de latere Gubernator, humilem commendationem, atque in singulis obsequendi promptitudinem.

Angelus Episcopus Reatinus.

XII. *Quamvis præclara gesta Reverendi olim P. fratris Joannis de Capistrano, quæ vivus & mortuus Altissimi gratia peregisse constat, usque adeo nota sint & manifesta, ut totum jam pene terrarum orbem compleverint, nomenque illius celeberrimum multiplicibus ornatum exaltatumque miraculis ad extremas Christianorum regiones usque pervenerit, ita ut ad summam gloriam in Domino consequendam nullo alio testimonio indigere videatur. Nihilominus ut confirmatæ jam diu veritati meam quoque attestationem adjungam, has nostras VV. Majestatibus, Dominationibus & Excellentiis scribere non dubitavi, cum præsertim mihi perspecta perspicuaque fuerit pluribus annis & multis in locis illius sancti Viri non mundana ullatenus, sed cælestis omnino conversatio; eo enim potissimum tempore, quo per fel. record. Nicolaum V. Pontificem indagator ac perscrutator miraculorum beati Bernardini, ejusque canonizationis promotor institutus atque præfectus fuit idem frater Joannes, mihique commissus fuit processus supradictus, continuis decem mensibus cum præfato sancto Viro dies ac noctes per diversas Civitates, oppida, castra & loca conversatus fui, & in omnibus ejus actibus, totaque ipsius conversatione miram ac pene incredibilem deprehendi singularis vitæ integritatem ac sanctimoniam, omni penitus macula & labe vacantem, & a terrenis quidem prorsus alienam, divinis vero solis conjunctam, atque abstractam, quem profecto credo æterna vita frui, quoniam illum vere ac penitus transitoria & caduca sprevisse atque abjecisse cognovi. Memini bonæ memoriæ Reverendissimum D. Dom. Cardinalem Firma-*

Ex Reg. Ordinis.

manum, germanum meum, sæpius ac sæpissime ea verba referentem audivisse, non putare se alterum in Religione beati Francisci per sua tempora vidisse, quem fratri Joanni de Capistrano vel sanctimonia & vitæ perfectione, vel verbi Dei ministratione efficaciori, præferendum arbitraretur. Omitto autem infinitas ejus laudes, quas recensere longum esset ac fastidiosum, & in primis supervacuum apud illos præsertim, qui gratiæ & virtutis divinæ in sanctum Virum collatæ atque infusæ, longe melius conscii sunt, quam ego. Quoniam vero nuper intellexi, sanctissimi Patris canonizationem non immerito agitari, & quidem non ambigo, Dei voluntate ac nutu id ipsum totum fieri, eapropter præfatas Majestates, Dominationes ac Excellentias vestras oro & obtestor in Domino, ut tam pio tamque sancto laudabilissimoque operi favoribus assistere, omnique studio, industria & solerti cura anniti dignemini, ut ad honorem & gloriam Omnipotentis Dei, ipsiusque Seraphici Francisci probatissimæ Religionis & fidei Christianæ sublimationem ac triumphum, ad optatum & felicem perducatur effectum, quod pie, sancte, ac inspirante Numine cœptum est. Ut idem Omnipotens Deus atque æternus per ejusdem sanctissimi Joannis merita & intercessionem, Majestates, Dominationes ac Excellentias VV. anima & corpore salvas efficiat, & conservet per gratiam in præsenti & gloriam in futuro: quibus me plurimum ac humiliter commendo, ac totum offero; fratri quoque Joanni de Tall. præsentium latori, viro sane probo ac Religionis observantissimo, dignabuntur VV. Majestates & Dominationes fidem in singulis præstare, qui ea gratia mittitur, ut verbo latius atque apertius VV. Majestates & Dominationes reddat admonitas, quid in ipsa re perficienda sit agendum, quas diutissime salvas in Domino exopto. Datum Bononiæ XXIV. *Junii* MCCCCLIX. *sub nostro rotundo sigillo.*

Sacratissimæ Imperatoriæ Majestati, Serenissimo Regi Regni Hungariæ, ac Reverendissimis in Christo Patribus & Dominis, DD. S. R. E. Cardinalibus, ceterisque RR. PP. & DD. Archiepiscopis: & omnibus præfatæ Ecclesiæ Prælatis, universisque Principibus & Dominis, in terris & locis Christianæ Religionis jurisdictiones habentibus, recommendationes præmittit humillimas & devotas Franciscus de Monaldensibus de Urbeveteri, Episcopus & Princeps Asculanus, ac Palatinus Comes.

Franciscus Episcopus Asculanus.

Ex Arch. Capistrani.

XIII. N*On est alienum, imo decet jurique consonum est, ut quem Omnipotens Deus ad cœlestem gloriam elegit & assumpsit, ab hominibus veneretur in terris. Mirifica opera, & quæ Deus ipse per diversa mundi climata operatus est medio R. P. fratre Joanne de Capistrano, Ordinis Minorum Regularis vitæ, & per ipsum, qui tot miraculorum insigniis in vita & post mortem claruit, nec desinit clarere, non sunt occulta, sed in aperto patent, & potissimum vobis Serenissimis & Reverendissimis DD. apud quos divino nutu, Pater ipse obiit & requievit, ut ea veneratio amodo ab hominibus effatæ Christianæ Religionis condigne & decenter fiat, Vobis Dominis antedictis omni devotione & instantia supplico obtestorque, velitis & placeat apud S. D. N. summum Pontificem litteris & ea, qua noveritis instantia operari & supplicare Beatitudini suæ, dignetur præfatum beatum Joannem tamquam benemeritum, & innumeris miraculis decoratum canonizare, & cathalogo aliorum Sanctorum adscribere & aggregare juxta morem prælibatæ Ecclesiæ in similibus debitum & consuetum; indubie enim teneri debet, quod ipse Deus meritis & intercessione tanti Patris hujus sanctæ rei effectum procurantes, & affectione quærentes, condigno præmio refovebit & remunera-*

rabit. Proinde venerabili viro fratri Joanni de Talliacotio præfati Ordinis, pro tam pio opere proficiscenti & laboranti, dignemini & velitis, uti mihi ipsi in referendis fidem adhibere. Majestatibus & Dominationibus VV. continue me commendo. In quorum fidem præsentes fieri jussimus & scribi, & nostro consueto sigillo muniri. Datum in Civitate Asculi in Italia & provincia Marchiæ die IX. *mensis Junii* MCCCCLIX. *Pontificatus S. D. N. Pii Papæ II. anno* I.

Sacratissimæ Imperiali Majestati, serenissimo Regi Hungariæ, & vobis, Excellentissimi Principes, nobilitate & zelo devotionis erga Catholicam fidem conspicui: devotissimi filii & servitores vestri Antiani, Consules & Vexillifer Justitiæ populi & Communis Bononiæ, commendationem & obediendi promptitudinem. Urbs Bononiensis.

XIV. *Cum inter alios populos Christianos mira semper devotione in beatissimum P. fratrem Joannem de Capistrano, Ordinis Minorum de Observantia affecti fuerimus, cujus sanctitatem, cum inter nos nonnunquam versatus fuerit, perspeximus, ejusque admirandam doctrinam audivimus, quique nos & hunc populum præcipua est dilectione complexus, optamus sane ac dignum esse censemus, ut qui dum apud nos vixit, veluti sol refulgens in Ecclesia Dei extitit, & lucerna non sub modio sed super candelabrum posita magnam Ecclesiæ Dei utilitatem afferens (sentes enim & tribulos ex agro Dominico divulsit, semen bonum seminavit, zizaniam & lolium sarculo veritatis præcidit, vitia exterminavit, & viam Domini in veritate docuit) sicut per Dei pietatem ob ejus merita in cælis ævo fruitur sempiterno, ita in terris nomen ejus celebretur. Ad quod quidem efficiendum cum opem omnium exposcat, vestrum in primis auxilium efflagitare videtur, apud quos ex hoc carcere ad veram vitam, Deo sic disponente, migrare voluit, & ubi miraculis pene infinitis indies magis ac magis clarescit. Eja igitur, serenissime Imperator, vosque Illustrissimi Principes, accedite, ac tantum opus immortalitate dignissimum, vobis hoc tempore oblatum ne dimittite, sed latissimum veræ gloriæ campum solitis vestris animis invadite, quos rogamus atque summis precibus obtestamur, ut omnem operam apud S. D. N. summum Romanum Pontificem cum instantia adhibere velitis, quo venerabilem ipsum fratrem Joannem cathalogo sanctorum adscribat. Quod si, ut confidimus, efficiatis, non nisi sperare debetis vos tanti Patris precibus ab immortali Deo digna præmia consecuturos, ut omittamus beatissimum ipsum fratrem Joannem continuum pro vobis apud Deum intercessorem futurum. Accedit quod rem nobis gratissimam feceritis, qui etiam, quantum in nobis erit, omni via elaborabimus, ut tantus Pater Sanctorum numero aggregetur. Quocirca cum ad partes istas vestras nunc mittatur venerabilis frater Joannes de Talliacotio ejusdem Ordinis, oramus, ut eidem tamquam nobis plenam fidem adhibere dignemini. In quorum fidem has fieri jussimus sub nostrorum sigillorum impressione. Datum Bononiæ in palatio residentiæ nostræ die* XXIV. *Junii* MCCCCLIX. Ibidem.

Sacratissimo Romanorum Imperatori, ac serenissimo Regi incliti regni Hungariæ ceterisque in Civitatibus, terris & locis Christianæ religionis Principibus ac Dominis, humillimas commendationes præmittimus.

XV. *Decet jurique consonum est, ut quos omnipotens Deus ad cælestia elegit, hi ab hominibus venerentur in terris. Mirifica opera, & quæ* Urbs Asculana; Ibidem.

& quæ Deus ipse per diversa mundi climata operatus est medio R. P. fratre Joanne de Capistrano, Ordinis Minorum Regularis vitæ, & per ipsum qui tot miraculorum insigniis in vita & post mortem claruit, non sunt occulta, sed in aperto patent, & maxime vobis serenissimis Dominis, apud quos divino nutu obiit & requievit, & ipsius sanctitas innotuit, ut ea veneratio ab hominibus Christianæ religionis condigne fiat, omni devotione & constantia supplicamus vobis DD. antedictis, velitis apud S. D. N. summum Pontificem litteris, & eâ qua noveritis efficacia operas ponere, miracula affati Patris propalare, & supplicare Beatitudini suæ, dignetur præfatum beatum Joannem de Capistrano cathalogo Sanctorum adscribere & aggregare tamquam benemeritum & innumeris miraculis coruscantem, quæ quotidie Deus per merita & intercessionem tanti Patris operari dignatur. Per quod summum beneficium tota hæc Civitas a sua sacra Cæsarea Majestate recipiet, cui nos devotissimos servitores profitemur. Datum Asculi in Italia, in Provincia Marchiæ die XV. *mensis Junii anno* MCCCCLIX. *sub impressione nostri consueti sigilli.*

E. V. Ser. &c.

Servitores & filii Antiani, Commune & populi Civitatis Asculi.

Urbs Paduana. *Ibidem.*

XVI. *Propter mirificam singularemque sanctimoniam, & tanti nominis famam Joannis de Capistrano beatissimi nostri fratris, & Minorum Seraphici Ordinis confisi, tuam sacratissimam & imperialem Majestatem, Reges, Barones & Principes Excellentissimos: Nos Bartholomæus de Monte Regali miles & Doctor, Chothus de Teone miles & Doctor, Bartholomæus Anido Jurisperitus & Artium Doctor, & ad utilia reipublicæ Civitatis Regiæ Paduæ pro Illustrissimo & Excellentissimo Senatu Venetorum deputati, summis laudibus Tuæ Majestatis memoria, mitissime Cæsar, pro nostræ Catholicæ & fidei sanctæ amplificatione magnis precibus imploramus & exoramus, ut apud sanctissimum Pontificem, qua soles (quia tu Christianorum Princeps, defensor & Dominus) devotione supplices, ut Joannem de Capistrano nostrum, qui tantis miraculis in Dei Ecclesia relucet (nam conscius es & palpasti, cum tuis in partibus, tua in ditione, divina volantate corpore jaceat) in Sanctorum numero & cathalogo describat. Tua pro Majestate orabit ad superos, ut pro fidei Christianæ defensione & gloria vivas, & ipse Joannes, qui multis in partibus cognitus est, tua digna memoria ab omnibus celebrabitur. Valeat tua S. Majestas pro totius Christianæ religionis conservatione, & ad totius universi dignitatem & gloriam. Valeat iterum. In quorum fidem has fieri jussimus sub nostri consueti sigilli impressione. Ex Padua* III. *mensis Julii* MCCCCLIX.

Urbs Tarvisina. *Ibidem.*

XVII. *Invictissime Cæsar, & pro fide Catholica acerrime propugnator, Serenissime Hungariæ Rex, ceterique Reverendissimi PP. & DD. Cardinales, Sedis Apostolicæ ad eas partes Legati, ac Illustrissimi Christiani Principes. Permultum inhærent nobis Provisoribus ac deputatis Reipublicæ Tarvisii, & universi animis populi hujus divinæ vocis salutaria præcepta, quæ non verbis tantum, sed rectis operibus prædicando confirmabat, dum apud nos fuit, vir beatus frater Joannes de Capistrano, Ordinis Minorum Observantissimus, qui non tantum sermones suos aliorum sententiis & verbis currentibus exornabat (ut plerumque fit) sed abstinentia, paupertate & splendore virtutum. Hæc erant opera quæ homines vincebant, quia & dictis facta conveniebant. Illum permaxime admirabatur populus iste Tarvisinus, & eum*

eum magis optabat videre, quam audire; qui hoc animo ad eum accedebat, ut melior fieret. Multa praeterea extiterunt ejus praedicationis dicta sancte, sapienter, egregie ad fidelium disciplinam; attamen reperitur sanctimonia vitae magis profuisse ad sanctissimae legis augmentum, quam sermonibus. Quidnam causae fuisse putamus, ut praeter omnium existimationem adversus tot bella, tot diaboli insidias, tot adversus fidei hostes tam acriter in Jesu Christi nomine superaverit, prostraverit & devicerit, & per universum terrarum orbem contra saevissimum Turcorum Imperatorem crucis signo se opposuerit? Illud profecto fuit, cum sanctissimam fidem nunciabat vir Dei, tunc se ipsum praebebat in exempla eorum, quae asperrima videbantur; facilia illa esse demonstrans, si quis modo mentem adhibuisset, vitae integritate commovebat populos vir electus. Testes estis vos omnes, qui auribus vestris ea monumenta gloriae sibi comparavit, quae nulla unquam delebit aetas. Eum denique decet virum bonum & beatum appellare, qui sentiebat, quod loquebatur. Quibus ex rebus & quamplurimis in nos collatis meritis & officiis cogimur & compellimur supplices fieri Imperatoriae Majestati vestrae, ceterisque omnibus suo Ordine fidei Catholicae obsequentibus, quantum valent tenues vices nostrae, pro exornanda hujus beati Patris nostri debita devotione ac fide, & pro Christianae religionis amplitudine, praesertim ut Imperialis vestra Majestas, cui pro auctoritate amplissima hoc convenire dignoscitur, supplicare dignetur apud S. D. N. summum Pontificem pro tanti viri meritis & laboribus pro fide Christi susceptis, quod hoc quidem vobis omnibus facillimum futurum est, ut eumdem, quo id fieri liceat, in sanctorum cathalogo conscribi faciat; nihil enim nobis, qui nomini suo dediti sumus, gratius aut optabilius consequi speramus: quod contingere non dubitamus Imperialis Majestatis vestrae potentia, ac reliquorum auctoritate freti, quorum gratiis nos plurimum commendamus. In quorum fidem has fieri jussimus, & sigilli majoris Universitatis nostrae impressione muniri. Tarvisii XX. *Julii* MCCCCLIX.

XVIII. Ut studium magis excitaretur Comitissae Celani, Capistrano addictissimae, missae quae sequuntur ex Hungaria litterae, nequidquam necessariae ultro currenti, & fraeno potius, quam calcaribus indigenti. Nihil illa praetermisit huic rei opportunum, etsi multis calamitatibus a Ferdinando Rege postea afflicta Principatu cedere, & a toto regno Neapolitano oportuerit exulare. Scribit de hac re ad Comitissam Celani Vicarius Hungariae.

Magnificae & generosae Dominae, consorti Domini Comitis de Celano, in Christo sibi plurimum honorandae.

XIX. *Salutem in salutis auctore Domino Jesu benedicto, generosa Domina in Christo sincere honoranda. Ex infra dicendis perpenditur causa, quid me vestrae Magnificentiae hanc pagine llam scribere cogat; cum enim humanae conditionis status multiplici motu varietur, nihil in temporalibus, praeter unum invenio, quod vitae caelestis imaginem repraesentet, scilicet solam dilectionem, quam eventus non alterat corporalis, separatio non dividit, temporis longitudo non abolet; perquam amicos absentes praesentes videmus, alloquimur, amplectimur, quae etiam* Fortis *dicitur* ut mors, *quia a terrenis separat, imo fortior morte, quia si mors animam separat a corpore, non tamen a caritate, quin vere amator diligat mortuum, quem dilexerat vivum; omni enim tempore diligit, qui vere amicus est. Hinc dicitur de mulieribus sanctis, quae Dominum sequutae fuerant a Galilea ministrantes ei, quem non non relinquerunt in morte, sed adstabant pendenti in ligno, requirebant positum*

Ibidem.

Cantic. 8. 6.

situm in sepulcro, & quem viventem dilexerant, etiam mortuo studio humanitatis & fervore piæ actionis obsequebantur: emerunt (*inquit Evangelista*) aromata, ut venientes ungerent Jesum; *& præcipue de illa, veræ pœnitentiæ forma, Maria scilicet Magdalene, cui peccata multa dimissa fuerant, quia multum dilexerat, quæ recedentibus Apostolis non recedebat, sed amoris Domini Salvatoris accensa desiderio, in requirendo Dominum perseverabat introspiciens in monumentum, nec inveniens quem diligebat anima ejus, sublatum putavit, lacrymas ingeminare cœpit, requirendi vices iteravit, quia vere amanti non sufficit semel quæsiisse, sed hoc habet amor impatiens, ut quæsitum iterum quærat. Hæc igitur omnia fecit amor verus, qui numquam excidit a corde vere amantis. Causam itaque & finem hujus narrationis de sincera caritate vestra Magnificentia attendere dignetur, cujus sermonis brevi eloquio laudare cupio virum gloriosum, beatum ac Reverendissimum quondam Patrem nostrum fratrem Joannem de Capistrano dulcis memoriæ. Hic Pater beatus zelo fidei Christianæ accensus, ac pro salute animarum affectus, cum diversorum perlustraret orbium climata, aderam & ego in comitatu ipsius minimus & indignus, cui assistens memini sæpenumero vestræ Magnificentiæ litteras dulcissimas propria manu conscriptas, omni cum honore eidem Patri beato fuisse delatas, quibus Pater ipse consolatus se continere non poterat, quin vicariæ caritatis indicium verbotenus ostenderet, sciens quia quæcumque scripta sunt, ad ipsius consolationem scripta sunt in epistola vestra, & nonnisi ex fervore bonæ voluntatis & illibatæ caritatis processerunt. Hic itaque Pater beatus sublatus est jam seculo huic nequam, stola immortalitatis perpetuæ coronandus; quo adhuc in carne mortali vivente, si ejus meritis & precibus tota mentis nostræ devotione omni cum fiducia nos commendavimus, ipsius intercessione salvari cupientes, quanto magis eidem nos committere debemus, quem pie credimus provectum ante conspectum gloriæ magni Dei, & gloria & honore coronatum, cujus etiam principatus ita confirmatus est, ut omnes in necessitatibus constituti ad se confugientes patrocinium sentiant suorum meritorum & precum? quod signorum probant opera mirifica, nam ad ejus invocationem cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, & multi a diversis infirmitatibus liberantur. Beatus igitur qui non fuerit scandalizatus in Patre isto beato. Si itaque, Domina magnifica, hunc Patrem beatum in vita sua tanta mentis devotione dilexistis, eadem mortuum diligatis ac studio humanitatis prosequamini. Instate, laborate & operam diligenter apponite pro ipsius canonizatione, illamque promovete & pro viribus accelerate. Ingratus quisque esse potest, qui beneficium tardus aut fatigatus impendit: qui utique tarde fecit, diu noluit: non quod Pater ipse beatus iis indigeret, qui jam a Sanctis veneratur in cœlis, sed nos peccatores iis indigemus, qui vivimus in terris, ut & gloria Patris sit honor filiorum & omnium devotorum suorum, cujus meritis & precibus perduci speramus ad regna cœlorum, ad quæ vestram magnificentiam meritis ejusdem Patris beati perducat Jesus benedictus primogenitus Mariæ Virginis gloriosæ. Amen. Ex loco nostro de Zalard.* XXI. *Januarii anno Domini* MCCCCLIX.

Marci 16. 1.

Fr. Stephanus de Wassan Ord. Min. de Observ. R. P. Ministri Generalis in Provincia Hungariæ Vicarius licet immeritus.

XX. Alias de Canariis seu Fortunatis aliquot insulis in Atlantico Oceano in Hispanorum potestatem redactis, inchoataque per Minores infidelium conversione non semel tractavimus, diximusque in sancti Lucæ, seu *Sanlucaris*

caris oppido in Provincia Bethica designatam Domum, constitutosque aliquot Fratres, qui mittendis aliis ad prædictarum gentium conversionem, rebusque necessariis ministrandis & transvehendis eo in loco ita præessent, ut a nullo Ordinis superiore in hoc munere impediri possent aut perturbari. Sed cum experientia constaret non adeo prospere in negotio conversionis processum, consultiusque esset omnia dirigi arbitrio & præceptis Vicarii Generalis, Pius Pontifex Fratres tam in Bethica, quam in Canariis degentes, omnimodæ jurisdictioni Vicarii Generalis Observantiæ ineunte hoc anno subjecit. Sed hinc exorta nova controversia inter Fratres in prædictis insulis constitutos. Etenim Vicarius Generalis instituit eorumdem Fratrum Vicarium Provincialem Petrum de Marchena, cui se opposuit Fernandus de Salamanca, ab ipsis Fratribus insulanis electus vigore litterarum Apostolicarum Martini V. per quas concedebatur, ut cedente vel decedente Vicario prædictarum insularum, liceret Fratribus in eisdem insulis existentibus alium Vicarium eligere, a Ministro Provinciæ Castellæ confirmandum; & decedente Fernando, electoque in ejus locum Joanne Logronno amplius perduravit dissidium.

Missio Canariea committitur curæ Vicarii Generalis.

Orta inter insulares discordia.

XXI. His ad Pontificem deductis XVIII. Decembris utrumque deposuit, novumque eligi jussit Vicarium ab insularum Fratribus, Capituli Præside designato Alphonso Bolano, qui in Bethica curam gerebat insularum conversionis & Fratrum missionis. Electus est Rodericus de Utrera, quem ubi postea Fratres sciverunt inter Conventuales professum, nec Observantibus legitime adscriptum, neque consequenter computari posse in eorum numero qui insularum conversioni erant designati, & ex quibus eligi deberet Vicarius: hinc novæ contentiones veteribus additæ, & antiquis discordiis aliæ longe periculosiores exortæ sunt. Rogante itaque Didaco, Rubicensi Episcopo, cujus jurisdictioni prædictæ insulæ erant subjectæ, etiam hanc electionem Pontifex irritam voluit, eidemque Alphonso, ut ad alteram procederet injunxit. Id factum anno sequenti, & Alphonsus cum tribus vel quatuor Fratribus sui zeli æmulatoribus, postquam per aliquot tempus in paupere eremitorio sibi vacavit, & ad arduum opus se præparavit, transivit ad partes Æthiopiæ, vulgariter *Guineæ* nuncupatæ, ante aliquot annos patefacto a Lusitanis aditu, ferocissimæ gentis salutem operaturus. Missionis Apostolicæ, quod post unum aut alterum annum isthic accepit, instrumentum exhibeo.

Fr. Alphon. Bolanus cum aliis transit ad partes Æthiopiæ.

Dilecto filio Alphonso de Bolano, Ordinis Minorum professori.

XXII. *EX assuetæ pietatis intuitu Religiosos illos, qui non timentes sed amantes barbaras nationes, ad illarum conversionem, ut eas Catholicæ fidei acquirant, pergunt intrepidi, libenter favoribus prosequimur & spiritualibus gratiis communimus. Cum itaque nos, cupientes Guineæ & alias Provincias sibi convicinas, & insulas maritimas omnes in mari magno Oceano positas, Catholico gregi adjungi, de tua probitate ac ferventi zelo, quem in te esse credimus, specialem in Domino fiduciam sumentes, ac sperantes quod tuis operibus salutares fructus in agro Dominico afferes, te ad partes illas cum quibusvis viris religiosis & personis ad hoc necessariis per te eligendis operaturum exemplo, verbo & opere, ut Athletam fidei decet, in præsentiarum destinemus: cupientes ut tu eo magis circa ipsum opus proficere valeas & animosius procedas, quo majoribus & spiritualibus gratiis & privilegiis communitus extiteris, devotioni tuæ omnes & singulas facultates ratione*

Ex l. 41. bullar. fol. 145.

fidei & hujusmodi effectus conversionis, Vicario tui Ordinis insularum Canariæ ex privilegiis Apostolicis quomodolibet concessas, & quæcumque alia circa effectum conversionis infidelium, & manutentionis conversorum, quæ ipse facere potest, necnon quæ tibi videbuntur prædictæ conversioni & animarum saluti & opportuna & necessaria, faciendi & exequendi facultatem & potestatem plenam & liberam per præsentes concedimus, ita ut a nulla Ecclesiastica vel mundana persona in tam sancto opere valeas impediri. Volentes insuper & tibi tenore præsentium concedentes, quod tam tu, quam illi qui tibi comites fuerint, & tecum ad opus conversionis & fidei hujusmodi accesserint, omnibus & singulis ac illis prorsus similibus indulgentiis, delictorum remissionibus, absolutionibus, dispensationibus ac aliis spiritualibus gratiis uti & gaudere possitis, quibus utuntur & gaudent Vicarius & Fratres insularum Canariæ prædictarum, ac alii quicumque dicti Ordinis religiosi de Observantia nuncupati, & in Africa commorantes, quorum tenores præsentibus haberi volumus pro expressis. Non obstantibus nostris & aliis Apostolicis constitutionibus ceterisque contrariis quibuscumque. Datum Tuderti anno &c. MCCCCLXII. *pridie Idus Decembris, Pontificatus nostri anno* V.

Exordium Custodiæ Majoricensis.

XXIII. In Majoricæ insula cum duos haberent Observantes Conventus, unum extra muros urbis Majoricensis absolutum, alterum Solaris inchoatum, & alios duos ædificari in Minoricæ & Ivicæ insulis vicinis hoc anno Pontifex indulsisset, & difficile nimis possent a Vicario Provinciæ Aragoniæ, cui erant subjecti, visitari, Juratorum seu Magistratuum insularum precibus assensit, ut in peculiarem Custodiam erigerentur: *In eminenti Apostolicæ dignitatis*. Kal. Novembris.

Moritur Fr. Antonius Bitontinus. *Marian. citat. c. 13. Marc. 3. p. l. 1. c. 43.*

XXIV. Obiit hoc anno in Provincia Apuliæ sancti Nicolai, Conventu Atellæ, plenus dierum, operibusque bonis illustris Antonius Bitontinus, vir doctus & pius, sacræ Theologiæ Magister, de quo sæpe mentio incidit superius. Animarum sitiens salutem, decrepita licet ætate, usque ad vitæ terminum singulis diebus festivis prædicabat. Ad Dominum migraturus, receptis sanctis Ecclesiæ Sacramentis, nuda humo jacens, primum suppliciter rogavit Fratres, ut erratorum veniam darent, & orationum ac Ordinis suffragiorum facerent participem; deinde fraterne omnes exhortatus ad suæ Regulæ observantiam, in ipsis verbis placide obdormivit. Ingenti ad funus facto populi concursu, honorifice sepultus est ad suos Consodales: qui dum propter aeris intemperiem postea sedem mutarent, & Antonii corpus ad novum Cœnobium transferre vellent, ab Atellanis non sunt permissi. Locum nunc incolunt Tertii Ordinis professores.

Item Fr. Hieron. a Stupha. *Marian. citat. Marc. citat. & l. 4 c. 32. & l. 5. c. 29. Doça 4. p. lib. 1. c. 28. To. 11. an. 1447. n. 31.*

XXV. In Conventu sancti Salvatoris urbis Florentiæ hoc etiam anno decessit vir sanctissimus Hieronymus de Stupha, genere nobilis, virtute nobilior. A Thoma de Scarlino seu Florentino, diximus alias ad Ordinem receptum sub humili statu laicali, & postea propter ingenii acumen virtutisque semina sibi cœlitus præmonstrata, ad presbyteratum & prædicandi munus assumptum. Ita ille in hoc genere se gessit, ut cumulatissimo fructu ubique prædicaret, concurrentibus omnibus hominum Ordinibus. Omne ad prædicandum præludium erat oratio, cœlestium meditatio, amoris divini erga homines, hominumque erga Deum ingratitudinis consideratio. In eremitoriis, sylvis locisque desertis, inter densas quercus & fagos prima fecit experimenta, & velut alter Bernardus sermonum disponebat materias. Illic vehementer hominum increpabat peccata, illic ferventer ad meliora vocabat, illic Divinam summopere commendabat longanimitatem, peramanter rogans auditores caverent sibi, ne continuo peccatorum irritamento

Insignis Prædicator. *Vide vitam S. Bern. apud Sur. c. 4.*

to Deum provocarent, ut tarditatem supplicii gravitate compensaret. Eructabat cor sanctum verbum bonum, & ex abundantia spiritus verba proferebat, ex solis verbis Christi vitæ sed passionis potissimum mysteriis assidue ruminatis, quidquid proferret, abundanter exhauriens. Interrogatus a Fratribus, ubi, quando, quibus libris studeret? non aliter quam sanctus Bonaventura respondit; ad pedes Christi crucifixi, indice demonstrati, quidquid sciebat didicisse. Vere dixisse perceperunt; neque enim in seculo plurimum in litteris profecerat, neque in Religione statui laicali adjudicatus quidquam didicerat, neque alios habebat libros, præter quædam fragmenta scripturarum a se collecta.

Vide Tom. 4. an. 1260. n. 10.

XXVI. Et quidem præter interiora spiritus, etiam hominis exteriora huic muneri videbantur opportuna. Facies jejunio squallida, cultus neglectus, habitus rudis & pannosus, statura humilis, aspectus devotus, flammulas Divini amoris undique emittens. In laboribus erat assiduus, & tamquam scintilla in arundineto discurrens, per urbes, oppida, vicos & castra circuiens, quærebat quem lucrifaceret, signis etiam & prodigiis aliquando sermonem confirmans. Nullus erat sive doctus sive indoctus, qui dicentem non libenter audiret, neque tædio afficiebantur, qui per duas aut tres horas concionantem excipiebant. Mira ubicumque prædicabat, videbatur morum reformatio, ita circumstantium corda penetrantibus ejus verbis veluti sagittis ignitis, ut vitiis fugatis, bona æmularentur charismata, depositis odiis pacem cuperent, restitutis alienis suas facultates pauperibus distribuerent, Ecclesias devote frequentarent, Divina reverenter sumerent Sacramenta. Eo confluebant numero ad ejus sermones, ut quantumvis ampla, angusta semper esset Ecclesia, oporteretque aliquando in campis & in foro prædicare, eosque summo mane exurgere, qui prope aut commode vellent audire.

XXVII. Florentiæ prædicabat tempore quadragesimali in Templo sanctæ Crucis Patrum Conventualium Antonius Aretinus, vir illustris, Doctor Parisiensis, & in Cathedrali Hieronymus. Propter eminentem scientiam & insignem modum dicendi per quatuordecim quadragesimas prædicaverat ea in urbe Antonius, modo vocatus ad Ecclesiam Archiepiscopalem, modo jussus in sua sermocinari. Qui ad illius conciones accedebant, non eam sentiebant internam motionem, quam Hieronymi infundebat loquela. Id explicarunt in familiari colloquio quidam Antonii amici, rogaruntque ut vellet causam edicere, mirantibus cur doctissimæ & facundissimæ illius conciones non id efficerent, quod viri simplicissimi humiles & incompti sermones? *Qui ab ejus*, inquiunt, *sermonibus revertuntur, in alios viros omnino immutantur, incessu apparent devoti, corde contriti, demisso vultu non confabulantes ad invicem, sed cogitantes qualiter audita perficiant, in domos suas proficiscuntur, vitam in meliorem commutant, male possessa restituunt, & multi mundo penitus valedicunt. Qui te audiunt, hilares & verbosi discedunt, nec quomodo vias suas corrigant, expendunt, sed quid in te notent, exquirunt, & tamquam morosi censores, vel a facundia vel ab acumine dicendi commendant, vel ab incaute prolatis vel indiscrete reprehensis exagitant.* Dicam, inquit ille, *sincere, nec meam inopiam nec illius occultabo virtutem. Ego quod in libris reperio, absque spiritus fervore depromo, nec in me flammas illas accendo, quibus alios debeam ignire. Carbo sum, sed mortificatus & pene extinctus, quomodo ligna arida succendam? At iste pauperculus & simplex vir totus exardescit, ignitum eloquium ejus vehementer; suis verbis paulisper insufflat, & scintillæ suæ ardentis caritatis vos frigidos & ligna ari-*

Fructuosæ ejus conciones, & quare?

arida faciliter incendunt. Paulo post doctus hic magister Hieronymi æmulatus virtutem, ad Observantes transivit, abjectisque inanibus Rhetoricæ flosculis, deinceps prædicavit non in humanæ sapientiæ verbis, sed in ostensione virtutis.

XXVIII. Cum semel Mediolani & bis Patavii Hieronymus prædicasset, Doctores & Magistri suas omittebant lectiones, ut scholares concionantem audirent: *Abite*, dicebant, *audite prædicatorem optimarum sententiarum, sed pessimæ Rhetoricæ; fructum carpite, folia negligite*. Dum primum Patavii prædicaret, præter alios concionatores illic sermones habebant duo celeberrimi viri, famosissimæ Italiæ tubæ, Alexander a Saxoferrato Eremita Augustinianus, doctrinæ excellentia & virtutum meritis posthæc ad Cardinalatum evectus, & Nicolaus Spinellus Florentinus Minorita Conventualis sacræ Theologiæ Magister, hoc anno relictus a Jacobo Generali Ministro in Hispaniam proficiscente, totius Italiæ Vicarius Generalis. Æqua dicendi facundia dimidiaverant urbem, ita ut cui deberetur palma, videretur incertum. Sed nondum media pars quadragesimæ pertransiit, quando totum ad Hieronymum auditorium deflexit, eoque fructu docuisse probavit, ut primas ei tunc dederint cives, & ad præcipuum sequentis anni suggestum invitarint. Venetiis eo fructu & applausu prædicavit, ut licet prædictus Spinellus, aliique celeberrimi viri eodem munere fungerentur, solus jussus sit in die Parasceves concionari in templo sancti Pauli præsente Duce & Senatu, qui domum abeuntem summa reverentia associarunt usque ad Conventum de Vineis.

XXIX. Demum post innumeros labores pro salute animarum fervide susceptos, post multa opera laudabilia, post vitam sanctissime transactam & miraculis comprobatam, feliciter obdormivit in Domino. Universus accurrit populus ad venerandum & osculandum corpus, qui Fratribus in communi religiosorum Consodalium cœmeterio condere volentibus restitit, & in peculiari sepulcro capsa inclusum intra claustrum loco depositi reverenter collocarunt, donec angusta Ecclesia ampliaretur, & nobili construendo locus esset mausoleo. Sed cum claustrum post aliquot annos commodius reficeretur, qui tunc aderant Fratres, inventum Hieronymi corpus, ejus ignari virtutis, communi cœmeterio invexerunt, aliisque ossibus immiscuerunt.

Marian. citat. Et Fr. Philippus Asculanus.

XXX. Hoc etiam tempore obiit Philippus Asculanus laicus, qui primus Ecclesiam antiquam Virginis Annunciatæ extra Asculum incœpit. In culina multis annis humiliter & caritative Fratribus inserviit, sed labores manuum suarum non manducabat, solo pane & herbis perpetuo contentus. Humilitatem, obedientiam & paupertatem perfecte sectatus, meruit in nocte Nativitatis Christi in urbe Auximana beatam Virginem conspicere, & ex ejus ulnis Jesum infantulum excipere. Mirum hunc favorem propriis oculis vidit Petrus de sancto Severino ejus Guardianus. In vita & post mortem miraculis claruit, illudque præ ceteris commemoratur, quod Jacobum Georgii de Coraza civem Auximanum regionis Canatii, annis duobus arido brachio laborantem perfecte sanarit. Sepultum Auximi scribit Marcus Ulyssiponensis, etsi alibi dixerit jacere in Provincia sancti Angeli. Alios præclaros viros habebat hoc tempore Civitas Asculana, Joannem, Bernardum, Marianum & Petrum, ab ea urbe communiter cognominatos.

Marc. 3. p. l. 7. c. 44. Lib. 4. c. 32.

Necnon Fr. Demetrius Insuber. *Gonz. in Prov. S. Franc. Conv. 7.*

XXXI. Monumenta Provinciæ sancti Francisci hoc anno decessisse referunt Demetrium Insubrem, cujus conversionem ita refert Gonzaga, Cum ab Hungarica quadam expeditione in patriam reverteretur, quarto a Zara, ma-

maritimo portu, milliari, dum adhuc in mari esset, circa tertiam noctis horam funestam vocem, ita importune insonantem, audivit: *strue ignem, nam Caligarus Zarensis (publicus scilicet fœnerator) mortuus est*. Ubi Zaram appulit, atque de miseranda morte, quæ ipsa illa hora contigit, qua vocem audierat, certior factus est, vitam in melius commutare proposuit, & demum suscepto habitu in Conventu sanctæ Catarinæ Montis-Luci prope Spoletum, tantopere in omni virtutum genere profecit, ut moriens plura ediderit miracula. Ejus corpus honorifice ibidem custoditur in sacello beati Francisci Papiensis. Alius est hic a Demetrio Albano Tertiario, qui per annos quinquaginta vitam egit eremiticam in prædicto monte, valde divexatus a Dæmoniis, sed multiplici consolatione & visitatione a beata Virgine confortatus. Jacet in Conventu sancti Pauli prope eamdem urbem.

Demetrius Albanus. *Marian. lib. 5. c. 30. Marc. l. 7. c. 17.*

XXXII. Hoc anno III. Novembris diem clausit extremum beatus Joannes Nursinus, nobili stirpe natus, qui contemptis parentibus, & divitiis quibus abundabant, anno MCCCCXXIII. suscepit habitum Minorum sub statu laicali in Conventu sancti Bartholomæi extra Nursiæ Civitatem, qui ab eo loco ad alium urbi viciniorem anno MDXXIV. sub titulo Annunciatæ, translatis trium piorum Minoritarum ossibus, mutatus est. Vir fuit austeræ vitæ & pœnitentiæ, miræ paupertatis, in tolerandis adversitatibus singularis patientiæ, atque in peragendis rebus subditisque regendis admirabilis prudentiæ. Miraculis clarus post diutinum languorem obdormivit in Domino in Conventu sancti Bartholomæi prope Fulgineum, anno ætatis quinquagesimo, relicto in cubiculo per multos menses odore suavissimo.

Moritur B. Joan. Nursinus. *Jacobill. de SS. Fulgin. fol. 362. Specul. Minor. Gonz. in Prov. S. Franc. Conv. 15.*

XXXIII. Assumptus est hoc anno ad Episcopatum Tinien. in Dalmatia, sub Archiep. Spalatensi frater Franciscus Sperancich, per obitum Benedicti ab Ecclesia Zagabrien. ad istam translati III. Idus Julii. Ad Bersabien. in partibus infidelium, per obitum Petri frater Joannes a Sartorio suffraganeus Episcopi Herberstadiensis pridie Idus Martii. Fratris Georgii Minoritæ olim Theologiæ professoris Episcopi Sebasten. in eisdem partibus occurrit hoc anno mentio in regesto Pii sub XIV. Kal. Julii, & Francisci de Casale viri docti, cui confertur Monasterium sancti Michaelis de Salvero Ordinis Vallis-Umbrosæ, diœc. Plonacensis XVIII. Kal. Maii.

Fr. Franciscus Episc. Tinien. Fr. Joan. Bersabien. Fr. Georgius Sebasten. Fr. Franciscus de Casale.

XXXIV. Zegerius de Dismuda Commissarius Observantum familiæ Ultramontanæ in Curia Romana, obtinuit hoc anno a Pontifice, ut Religiosi Ultramontani stationes Urbis in suis Conventibus peragere, & statutas possent lucrari Indulgentias, appositis quibusdam conditionibus. Id ipsum opera Cardinalis Cusani concessum est Clarissis. Do Pontificis diploma & Zegerii testimonium.

Conceduntur Minoribus stationes & Indulgentiæ Urbis.

Dilecto filio Joanni Mongini Vicario Generali Ultramontano, Ordinis Fratrum Minorum de Observantia.

Digna exauditione vota personarum humilium, maxime Divinis laudibus, sacræque Religionis Observantiæ deditarum, Apostolico nos convenit favore prosequi, & ipsarum preces, præsertim ex quibus sine cujuscumque præjudicio honor Dei & animarum salus provenire valeat, favorabiliter exaudire. Cum itaque nuper ex parte dilecti filii Zegerii Guardiani de Dismuda, Ordinis vestri Minorum, pro tua familia in nostra Romana Curia tui Commissarii, expositum fuerit, dilectos filios Fratres Ordinis Fratrum Minorum de Observantia regulari continue in Ultramontanis partibus degentes, ad quam sinceram gerimus devotionem, gratias & Indulgentias ad suarum anima-

Ex reg. Ordinis.

marum salutem & spiritualem consolationem a nobis in humilitate frequenter & sæpissime desiderare, ut in dulcedine Divini amoris per nos consolati, semper & eo ferventius ad Apostolicam nostram Sedem, cui secundum Regulæ suæ instituta specialiter sunt subjecti, in dies majorem devotionem acquirant, quanto se senserint in Divina pietate benignius de Indulgentiis & gratiis spiritualibus consolatos. Unde sæpe contingere potest, aliquos ex supradictis Fratribus, quodam fervore ad acquirendas Indulgentias in Alma Urbe, in locis sanctis, in diebus stationum visitantibus bujusmodi loca & stationes concessas, extendi: ex quo tibi Vicario Generali & aliis suis Prælatis tibi subjectis, ad obtinendam licentiam visitandi almam Urbem infesti sunt & molesti; unde etiam per diversos discursus, Religiosis omnibus inutiles & nocivos, diversa scandala oriuntur, itaut id quod ipsis aliquo modo videtur in devotionem, potius tamen propter suprascripta, atque etiam propter distantiam locorum & itineris perplexitatem, in suarum possit cedere periculum animarum & detrimentum. Quare pro parte ipsius tui Commissarii prædicti humiliter petitio nobis oblata continebat, quatenus ipsos Fratres paterno affectu misericorditer respicere, ipsisque Fratribus tuæ Ultramontanæ familiæ, in augmentum devotinis & spiritualis exercitii, de hujusmodi Indulgentiis in Alma Urbe, in locis sacris, & diebus stationum per Romanum Pontificem concessis, de Apostolica & consueta pietate providere dignaremur. Nos igitur, qui omnium Religiosorum, maxime illorum, qui in vera & indubitata Observantia Deo servire & vota sua in populi ædificationem reddere cordialiter affectant, curam gerimus singularem, etiam in omnibus quæ ad Dei laudem & devotionis augmentum, & suarum animarum salutem &c. paterno affectu consolari cupimus, pium & laudabile ipsius Commissarii tui desiderium plurimum commendantes, hujusmodi supplicationibus inclinati, affectantes omnes Fratres de Observantia tuæ familiæ Ultramontanæ a discursibus præservari, & quantum cum Deo valemus, ad fervorem devotionis accendi, & in quietis spiritu Domino famulari, tibi Vicario ac tuis pro tempore successoribus ceterisque Fratribus tuæ familiæ præsentibus & futuris, quod omnes & singulas indulgentias & remissiones visitantibus sacra loca almæ Urbis &c. in diebus stationum per nos & Romanos Pontifices prædecessores nostros concessas, quas hic volumus de singulari gratia, ac si præsentibus insererentur, haberi pro sufficienter expressis, in vestris locis promereri possitis, per præsentes pie concedimus & speciali dono gratiæ indulgemus, ac eas ad vestra loca pro vobis dumtaxat extendimus & prorogamus; ita tamen quod ordinatis in vestris locis in honorem ac reverentiam Dei, suæque benedictæ matris Mariæ, Apostolorumque Petri & Pauli, omniumque Sanctorum & Sanctarum specialium titulis ad instar sacrorum locorum almæ Urbis, in quibus stationes servantur, ipsisque diebus debitis visitatis, quoties hujusmodi Indulgentias seu gratias spirituales promereri desideraveritis aut quilibet vestrum desideraverit, septem Psalmos & alias devotas orationes æquivalentes, secundum discretionem vestrorum Confessorum, qualibet vice pro nobis ac successoribus nostris sanctaque matre Ecclesia, & cuncto populo Christiano dicere cum devotione debebitis ac quilibet vestrum tenebitur & obligabitur, alioquin hujusmodi Indulgentiæ vobis minime suffragentur. Non obstantibus constitutionibus Apostolicis, ceterisque in contrarium facientibus quibuscumque.

In

In Christo sibi carissimis, venerandis Patribus & Fratribus nostræ familiæ Ordinis Minorum, de Observantia vulgariter nuncupatorum, Cismontanarum partium: frater Zegerius Reverendissimi P. Ministri Generalis Ordinis nostri Minorum quoad Fratres de Observantia vulgariter nuncupatos, Cismontanarum partium Generalis Vicarius, salutem & pacem in Domino sempiternam, & præsentibus fidem adhibere indubiam.

XXXV. *Cum nuper anno* MCCCCLIX. *mensis Martii die* XIII. *ad humilem instantiam, sanctissimus Dominus noster Papa Pius Fratribus nostræ familiæ in consolationem animarum suarum & in augmentum devotionis pie & misericorditer concesserit, quod mediantibus septem psalmis pœnitentialibus cum Litaniis pro statu sanctæ matris Ecclesiæ dicendis, possint promereri omnes Indulgentias almæ Urbis, etiam in diebus stationum, ad triennium duraturas, quas quidem Indulgentias idem Sanctissimus Papa vivæ vocis oraculo confirmavit* XV. *die mensis Martii anno* LX. *Ne tamen exspirato tempore ipsi Fratres jam multipliciter per hujusmodi indulgentias in Christo consolati, quamcumque evagationis occasionem acciperent, per devotam petitionem & sanctam informationem Reverendissimi Domini Nicolai de Cusa, Cardinalis tituli sancti Petri ad Vincula, ipse sanctissimus Dominus noster hujusmodi indulgentias perpetuo ipsis Fratribus pie confirmavit & concessit, & ad Sorores sanctæ Claræ extendit, prout in supplicatione manu propria ipsius Reverendissimi Domini Cardinalis signata clarius continetur, cujus forma subsequitur & est talis. Cum Fratres Minores in Regulari Observantia sub Vicario Generali Ultramontano Domino famulantes, spirituales thesauros indulgentiarum dietim cumulare cupiant, humiliter a sanctissimo Domino nostro petiit, ut ipsi certas capellas & loca devota in suis Ecclesiis & Oratoriis contenta visitando, illas & easdem indulgentias promereri valeant, quas personaliter visitando Ecclesias, Oratoria, capellas & altaria in Alma Urbe consistentia etiam in diebus stationum promereri possent, attento quod per istam piam concessionem nulli præjudicium infertur, a Fratribus multa materia evagationis nocivæ aufertur, eisque occasio plurima occupationis sanctæ confertur. Et extendatur hujusmodi gratiæ concessio ad Moniales sanctæ Claræ in Observantia Regulari sub Vicario Generali Ultramontano viventes, & sufficiat sanctissimi Domini consensus per Reverendissimum Dominum Cardinalem sancti Petri ad Vincula relatus:* Placet sanctissimo Domino nostro, quamdiu in Observantia fuerint. Et quod septem Psalmos Pœnitentiales cum Litania dicant visitando loca per eos deputanda. *N. Cardinalis sancti Petri manu propria, anno* MCCCCLXII. *die* IV. *Februarii. Et ne in hoc Fratres quovis modo dubitare possent, eamdem supplicationem in forma idem Sanctissimus secundario confirmavit* IV. *die Martii, cum declaratione quod Fratres laici dicere possint loco septem Psalmorum* Pater noster *secundum declarationem suorum Prælatorum, prout in simili supplicatione manu ejusdem Reverendissimi Domini signata clarius apparere potest. Et ne propter diversitatem Prælatorum diversimode ipsi Fratres laici quantum ad numerum de* Pater noster *graventur, volo quod quilibet Frater laicus pro hujusmodi Indulgentia dicat* viginti Pater noster, *& totidem* Ave Maria. *Et ne ingrati videamur de tanto beneficio, obsecro in visceribus caritatis Christi omnes Fratres meos, quatenus semel saltem in eorum vita velint Sacerdotes dicere unam Missam pro sanctissimo Domino nostro, & unam pro Reverendissimo Domino Cardinale & pro omnibus, qui pro hujusmodi Indulgentiis laboraverunt, tertiam pro con-*

Ex Reg. Ordinis.

conservatione nostræ familiæ, & sacræ Observantiæ unione, quartam pro me pauperculo servo dictæ familiæ, licet inutili; & quintam pro animabus defunctorum, pro quibus ego obligatus sum vel aliquis ex nostris potuit esse obligatus. Fratres vero clerici & laici dicant quinquies quindecim Pater noster & Ave Maria; *ut sic tamquam grati de beneficio tam singularissimo, Deo gratias reddere, & gratiam ampliorem promereri insimul valeamus. Istis ergo omnibus consideratis, per præsentes vobis omnibus certifico, quod omnes Fratres nostræ familiæ ac etiam Sorores sanctæ Claræ nobis subditæ, visitando certas capellas & alia loca per Superiores deputata in eorum Conventibus, locis seu Eremitoriis, ob reverentiam Ecclesiarum & sacrorum locorum ac etiam Altarium Urbis Almæ, possunt promereri, & promerentur omnes & singulas Indulgentias, ac si personaliter in Alma Urbe constituti visitarent Ecclesias, loca sacra & Altaria ipsius Almæ Urbis, dicendo Psalmos septem, vel* Pater noster, *ut dictum est; & hoc quoties voluerint & devotioni se dederint quolibet die anni & qualibet hora diei. Datum in signum veritatis omnium prædictorum anno Domini* MCCCCLXII. *in Conventu Salamantino* XV. *die Novembris sub sigillo officii mei ac signo manuali.*

Frater Zegerius Generalis Vicarius & servus familiæ Cismontanæ licet immeritus.

Lupus de Salinas traductus apud Comites Harenses.
Ex l. 4. bullar. fol. 89.

XXXVI. Lupus de Salinas, quem toties laudavimus, & Comitibus de Haro diximus apprime dilectum, eorumque opera & auxilio plures domos de Observantia intra illorum dominium aliisque locis vicinis construxisse, tamdem adversariorum insidiis adeo traductus fuit, vel suborta aliqua controversia inter ipsum & Comites, eo prorupit indignatio, ut Petrus Fernandi de Velasco & Beatrix Manrique, Harenses Comites hoc anno suas transmiserint querelas ad Pontificem, eum scilicet quamdam regulam & vivendi normam a Regula sancti Francisci longe distantem, imo vero in plerisque articulis contrariam tradidisse, & publice asserere non dubitasse, neminem posse solam Regulam sancti Francisci sine prædicta ejus norma servare; & proinde timendum valde esse ne ipse novam aliquam Regulam adinvenerit, aut forsitan in aliquo a recta fide deviarit; idque eo periculosius, quo præsumptuosius ille tantam sibi in eisdem domibus auctoritatem vendicaverit, ut licet ad eum minime spectaret, solus tamen vellet domos prædictas visitare ac regere, nulla habita ratione Custodis *Custodiæ citra Portus* nuncupatæ, intra cujus limites domus illæ erant constitutæ; in regimine etiam se indiscrete gessisse, & odio ac livori plurimum succubuisse, adjectis aliis contra eumdem ejusque socios criminibus. Decrevit itaque Pontifex, ut in eos Ludovicus de Saja prædictæ Custodiæ Custos (cujus fortassis suggestione hæc objiciebantur) severe animadverteret, sibi omnem auctoritatem in prædictas domos assumeret, easque pro sui muneris ratione gubernaret.

Marc. 3. p. l. 2. c. 27.

XXXVII. Res sane mira, vel quod tot annis, quibus carum habuerunt virum hunc, nihil in eo viderint reprehensione dignum prædicti Principes, vel quod tot simul hoc anno deprehenderint in eo flagitia! Nescio an Comitum inconstantiæ aut credendi facilitati, vel calumniatorum artibus isthæc attribuam. Novi quod res est lubrica Principum favor, quod in aula crebra ardet invidia, & quod in promptu sunt variæ suspiciones & criminandi multiplex occasio. Non defuerunt qui virum religiosissimum indigne traducerent, ut ab ea, qua apud Fratres auctoritate pollebat, deturbarent. Ve-

Vere ex eorum fuerunt numero, qui *Rapiebant violenter egenum, & pauperem affligebant, & opprimebant calumnia absque judicio.* Insidiarum ignarus ille, sibi suisque regendis secure vacabat, nec quidquam scivit, donec e suo gradu dejectus est. Non magno hujusmodi emitur victoria, ubi nemo repugnat, & prius vir bonus opprimitur, quam se peti cognoscat: *Nihil audet palam calumniator, sed perinde atque qui ex insidiis transversi hostem invadunt, ex abdito aliunde specu jaculantur, ut non sit qui contra vel mittere telum vel manu contendere possit, hostisque ignarus fraudisque inscius occumbat.* Ita plane factum cum Lupo sive Lopetio, qui prius auctoritatis Apostolicæ pondere elisus est, quam sibi parari malum suspicaretur. Cessit ille adversariorum furori, & ad loca solitaria recessit. Vitæ contemplativæ studiosissimus Eremitorium sanctæ Mariæ de Linaribus perquam opportunum delegit, ubi virtutem magnis auxit incrementis. Hinc Methymnam Pomerii ferme violenter abreptus, ut Comitis-Stabuli Regni Castellæ confessiones exciperet, ibidem sanctissime decessit sepultus apud Clarissas ad latus Evangelii, nobili donatus tumulo ab ipsis Comitibus Harensibus. Profecto de illo apposite dicetur: *Venient ad te curvi, filii eorum, qui humiliaverunt te, & adorabunt vestigia pedum tuorum omnes, qui detrahebant tibi.*

Ezech. 22. 29.

Lucian. orat. de calumnia.

De urbatus ab Officio.

Recedit in solitudinem.

Pie moritur & honorifice sepelitur.

Isaia 60. 14.

XXXVIII. Struebatur hoc tempore insigne sancti Bernardini Templum apud urbem Aquilanam, juxta præscriptam a beato Jacobo Piceno mensuram. Visum perrexit hoc anno Vicarius Generalis Baptista de Levanto, probavitque Templi molem, tanto Bernardini corporis thesauro haud indignam; sed Fratrum adjiciendum habitaculum miris circumscripsit paupertatis legibus, per Patres Capitulares tunc ibidem congregatos approbatis. Operi præfecit Franciscum Aquilanum, virum timoratum & paupertatis zelatorem. Crevit postea tantis augmentis Cœnobium, ut paucis aut nulli cedat in Italia nostri Instituti. Hinc Genuam dilapsus Vicarius, transfretavit in Corsicam, novella germina Observantiæ rigaturus, & fidei propagandæ tuendæque contra hostes, qui libere ea in insula grassabantur, Ministros designaturus.

Cura Vicarii Generalis circa structuram Cœnobii sancti Bernardini.

XXXIX. Philippus de Massa primum laicus, deinde sacerdos, de quo alias diximus, variæ sortis & opinionis vir, quem beatus Joannes Capistranus aliquando carum habuit, & ad sacerdotium promovit, demum a suo pepulit consortio, quem etiam Calixtus III. ad familiare frequenter admittebat colloquium, & ad sedandas graves controversias Senensium civium inter se feraliter diffidentium, avertendumque bellum, quod Comes Jacobus Picinninus a factiosis civibus vocatus inferebat, destinavit, & mox Venetias relegavit, nec ad suum conspectum redire permisit, de qua re querulas ille misit ad Pontificem litteras in Ordinis Regesto transcriptas. Postremo sub Pio Pontifice in Urbem venit, eamque apud eum invenit gratiam, ut multa ab illo acceperit, præsertim licentiam ut Conventum sibi suisque sociis ædificaret prope oppidum Palumbariæ gentis Sabellicæ, vel in alio loco, quem magis opportunum judicaret. Delegit autem ille apud Genazzanum, Prænestinæ diœcesis vicum, devotum & solitarium locum prope Ecclesiunculam sanctæ Mariæ de Campo, ubi humile ædificium construxit Fratribus victuris in Observantia Regulari, sub odedientia tamen Ministri Generalis & Ministri provinciæ Romanæ; Vicario enim Generali Baptistæ da Levanto, & Angelo de Bulseno Procuratori valde offensus erat, quia severiori disciplina ejus libertatem & pronitatem ingerendi se negotiis secularibus coercebant.

Tom. 12. anno 1453. n. 33.
Ex Reg. Ordinis.
Fr. Philippus de Massa vir inconstans in viis suis.
Vide Malavolt. in histor. Senen. p. 3. lib. 4.

Ædificat Conventum Genazzani.

Conventus Palumbariæ. * Nunc Diœc. Sabinen.

XL. Paulo post applicuit animum ad construendum aliud Cœnobium prope Palumbariam, * Tyburtinæ diœcesis, ad mille passus ab eo loco, quo famosum Aureliani & Philippi substitit palatium, cujus adhuc vestigia cernuntur. Jacobus Sabellius oppidi dominus sumptus concessit. Ecclesiam sub nomine sancti Francisci consecravit Joannes Bitontinus Episcopus Minorita. Prope Conventum est ædicula sanctæ Mariæ ad Nives, oppidanis celebris propter nundinas solemnemque festivitatem, quam illic Nonis Augusti concelebrant.

Gonz. in Provin. Rom. Con. 17.

Ex l. 6. bullar. fol. 10. Conv. Clusien.

XLI. Clusienses cives in Etruria Cœnobium antiquum sancti Francisci extra portam Civitatis olim consistens, & a longo tempore propter bellorum turbines solo æquatum, ante aliquot annos restituere cœperunt, a Fratribus tamen de Observantia inhabitandum. Refectum repetere voluerunt Conventuales, quibus cives restiterunt, nec aliter componi potuit controversia, donec Angelus de Perusio Minister Generalis illuc profectus, promisit se missurum Fratres de Observantia sub regimine fratris Sanctis Boncordis de Penna, sacræ Theologiæ professoris, sui Vciarii & Commissarii ibidem deputati. Post annos octo prædicto Sancte inde amoto per Ministrum Generalem, Conventuales subintrare satagebant, unde novæ lites & rixæ subortæ sunt. Has sopire volens Pontifex hoc anno statuit, ut domus deinceps ab Observantibus habitaretur.

Conv. Retii. * al. Roshi.

XLII. Nobiles viri Joannes de Carreto, Finarii, & Emanuel Cravarii & Retii, * diœcesis Albinganensis, Marchiones, necnon Universitas prædicti Castri Retii dederunt fratri Georgio de Albania Ecclesiam beatæ Mariæ de Sepulcro, sitam in territorio prædicti Castri, ut pro se & Fratribus de Observantia Conventum adjungeret. Probavit hoc anno Pontifex donationem, construendique Conventus facultatem concessit. Constructionem hanc in annum MCCCCXC. differt Gonzaga, tribuitque pio viro Michaeli de Axeretis. Forte debile posuit initium Georgius, & Michael post aliquot annos absolvit.

Gonz. in Provin. Genuæ Conv. 10.

Conv. Vigheriæ. Indid. Conv. 55. Ex lib. 31. bullar. Pii II. fol. 354.

XLIII. Nobilis vidua Luchina, olim conjux Ludovici de Verine Comitis, obtinuit hoc anno facultatem a Pontifice ædificandi in oppido Vigheriæ, Terdonensis diœcesis Conventum Fratrum de Observantia. Id postea præstitit in loco amœno CC. P. ab oppido, constructo commodo ædificio sub titulo sanctæ Mariæ de Gratiis, quas vere largitur ad præsentiam pulcherrimæ Imaginis, quæ ibidem in veneratione habetur. Gaudet Conventus amplis hortis & vicino querceto, quo plurimum Fratres recreantur. Male referunt aliqui a sancto Bernardino, ante multos annos defuncto, fuisse constructum.

Conv. Castri Leonis. Ex lib. 1. de divers. form. anno 1. Pii II. fol. 28.

XLIV. Blanca Maria, Ducissa Mediolanensis, recreandi animi gratia sæpe ad Castrum Leonis, Cremonensis diœcesis cum tota sua Curia divertebat. Petiit a Pontifice licentiam illic construendi Conventum Minorum prope Ecclesiam sanctæ Marthæ, cujus domus & claustrum contigua a gente occupabatur armigera. Exaudivit Pius piam fœminam, vel eo præsertim titulo, quod in circuitu per multa milliaria nulla esset domus Religiosorum, ibique tantum duo essent presbyteri curam animarum habentes, & nullus esset, qui Dei verbum in populis seminaret. Anno sequenti obtinuit Ducissa ut domus hæc daretur Amadeo Hispano, de quo diffuse nobis agendum erit inferius. Vocata est sub ejus regimine domus sanctæ Mariæ de Bressanorio Castri Leonis. Fuit caput Custodiæ Fratrum Amadeitarum.

Conv. Squillatii. Ex l. 6. bullar. fol. 13.

XLV. Vicario & Fratribus provinciæ Calabriæ Regularis Observantiæ indulsit Pontifex hoc anno, ut unum Conventum in Civitate Squillatii, sub

ſub vocabulo beatæ Mariæ de Miſericordia, & duos alios in locis opportunis ædificarent. Ea in Urbe, quæ intra Provinciam ſeptem Martyrum continetur, domicilium habent Obſervantes, ſub titulo tamen ſancti Antonii de Padua. Duplex fortaſſis erat vocabulum, & abolito primo ſecundum permanſit. Quo certo anno quove auctore domus ſit conſtructa, Gonzaga dicit neſciri, conjectatque a Borgia gente, penes quam eſt jus patronatus, fuiſſe fabricatam. *Gonz. in Prov. 7. Martyr. Con. 19.*

XLVI. Prope Medamam, vulgo *Nicotera*, Calabriæ item Civitatem, ad littus maris Mediterranei, hoc anno iidem Fratres Obſervantiæ Conventum acceperunt opera beati Pauli Sinopolitani. Commodum eſt Cœnobium, triginta Fratrum capax, prædicti Pauli corpore, & veneranda beatæ Virginis Mariæ imagine Medamitis commendatiſſimum. *Conv. Nicoteræ. Indid. Conv. 14.*

XLVII. Foſſæ Clodiæ, vulgo Italico *Chioggia*, urbis in inſulis Venetis, Senatus & cives petierunt tradi Obſervantibus Cœnobium ſancti Franciſci extra muros Civitatis ante multos annos conſtructum. Annuente hoc anno Pontifice ita factum eſt; ſed cum bella in iis partibus vigerent, timerentque Clodiani ne ex Conventu, muris propinquo, periculum Urbi reſultaret, ex Senatus conſulto domus ſolo æquata eſt, Fratribus ad alium domicilium intra mœnia translatis. Sed cum nimis anguſte habitarent, bellumque ceſſaret, placuit dirutum Cœnobium reficere, urbanumque domicilium ad infirmorum peregrinorumque uſum relinquere. Præceperat quidam hujus loci Guardianus inutilem aridamque horti herbam immiſſo igne comburi, ſed reliqua exuſta, cum pars quædam voraci flammæ non ſemel reſtitiſſet, Guardianus cauſam veſtigaturus, ſubmiſſam terram fodi juſſit, apparuitque pulcherrima beatæ Virginis imago. Decenti loco religioſe collocata multis coruſcat miraculis. *Conv. Clodianus. Gonz. in Provin. ſancti Antonii Conv. 14.*

XLVIII. Anna Cypria Ludovici Sabaudiæ Ducis uxor, erga Religionem Minorum, eorum præſertim qui de Obſervantia vocabantur, valde propenſa, hoc anno impetravit a Pontifice facultatem eis ædificandi Conventus duos in ſui mariti dominiis. Quid vero poſtea fecerit, incompertum. *Ex lib. 32. bullar. fol. 266. Anna Cypria Religioni addicta.*

XLIX. Conventus Pampilonenſis, de quo alias ſcripſimus, propter varias Gallorum & Hiſpanorum diſſenſiones, varias etiam paſſus eſt viciſſitudines. Etenim ante aliquot annos propter bella, quibus partes illæ miſerabiliter vexatæ ſunt, cum omnibus officinis & ædificiis proſtratus eſt, & Fratres per Gubernatorem urbis, aſſentiente etiam Beſſarione Cardinale, tunc Epiſcopo Pampilonenſi, tranſlati ſunt ad domos parochialis Eccleſiæ ſancti Laurentii intra urbem conſtitutæ. Conceſſit hoc anno Pontifex, ut ibidem commorari poſſent, donec dirutum reficeretur Cœnobium. At refectum iterum deſtructum eſt, uti alias diximus, ſub Carolo V. Imperatore bellum gerente cum Franciſco Gallorum Rege, ſed ab eodem Carolo compenſatum, alio intra Urbis vallum conſtructo. *Tom. 3. anno 1245. n. 35. Ex eod. libro fol. 33. Conv. Pampilonen. deſtruitur & reficitur. Tom. 3. anno 1245. n. 35.*

L. Nobili mulieri Joannæ Comitiſſæ ſancti Stephani largitus eſt Pontifex facultatem hoc anno conſtruendi Cœnobium Obſervantibus prope oppidum *de la Puebla de Montalban*, Toletanæ diœceſis, ſuo dominio ſubjectum, curæ & regimini Ludovici de Saia, Provinciæ Caſtellæ ultra Portus Cuſtodi adjiciendum. Sed non conſtruxiſſe indicat Gonzaga, dum ſub annum MDLX. fabricatum aſſerit a Catarina Pacheco, ſorore (ut ille ait, ſive amita ut alii volunt) Alphonſi Telles Gironii, ad quem oppidum ſpectabat, vere germana ſorore Petri Pacheco S. R. E. Cardinalis, Epiſcopi Siguntini, domo ſua ſatis ampla in Conventum redacta, aſſentiente Buſto de Vil- *Ex l. 2. de Regular. an. 1. fol. 208. Conv. Populæ Montalbani. Gonz. in Prov. Caſtellæ. Conv. 24. Salazar. l. 4. c. 25.*

legas Archiepiſcopatus Toletani moderatore, poſtea Epiſcopo Abulenſi, & concurrentibus ad ſumptus oppidano Senatu piiſque benefactoribus. Joannes Lilius Caſtellanæ Provinciæ Miniſter, miſſo Antonio Alvarez, operis præfecto, domum acceptavit, etſi aliqua afferrentur obſtacula propter propinquitatem trium ejuſdem Inſtituti Conventuum, Toletani, Caſtaneti, Turrigii.

Tom. 8. An. 1358. n. 9.
Conv. Vallis Jeſu Valentinus.
Ex cod. l. de Regular. fol. 340.

LI. Quod alias adnotavi circa errorem anni apud Gonzagam, quo dicitur Conventus vallis Jeſu, prope urbem Valentinam traditus Minoritis, hoc anno mihi certiſſime comprobatur ex diplomate Pii Pontificis, quo tota rei ſeries ita narratur. Domus illa Vallis Jeſu erat Prioratus Canonicorum Ordinis ſancti Auguſtini, qui dum non poſſent propter proventuum redituumque tenuitatem, & propter alias urgentiſſimas cauſas in eo commode habitare, ad Eccleſiam ſancti Michaelis in Saterna, prædicti Prioratus grangiam ſeu prædium, diœceſis Valentinæ ſe transtulerunt, relicto Prioratu penitus deſerto. Cum itaque poſt multos annos a prædicta transmigratione in derelictis ædibus Prioratus lociſque vicinis varia crimina & ſcandala tam per Chriſtianos, quam per Sarracenos perpetrarentur, quidam Fratres Minores ad hoc inducti per quemdam Judæum Coler marcatorem Valentinum, ex conſenſu Prioris & Canonicorum prædictorum, in eo loco habitare cœperunt, quibus ille collapſa ædificia reædificavit, & in ſuo teſtamento moriens legavit Juratis & Rectoribus Civitatis reditum centum librarum in ædificationem domus & neceſſitatem Fratrum diſtribuendum. Suborto autem ſcrupulo, quod aliquibus annis in eadem domo inconſulta Sede Apoſtolica habitarint, & Canonici poſt viginti annos in Eccleſia ſancti Michaelis ad prædictum Prioratum redire non cogitarint, adhibitis interceſſoribus Joanne II. Rege Aragonio, Roderico ſancti Nicolai in carcere Tulliano Diacono Cardinale, S. R. E. Vicecancellario, Epiſcopo Valentino, & ejuſdem urbis Juratis, rogarunt ut a cenſuris, ſi quas incurrerant, abſolutos, permitteret in illo loco ſub obedientia Vicarii Generalis Ultramontani Regularis Obſervantiæ commorari, extincto prorſus Prioratus nomine & Ordine ſancti Auguſtini. Benigne ſupplicum votis annuit Pontifex hoc anno VII. Kal. Julii, commiſſo rei examine Antonio Bon Canonico Valentino.

Conv. Enxobregæ.
Conv. in Prov. Algarbior. Conv. 1. & in Provin. Portug. Conv. 23.

LII. Ad Tagi ripam haud procul ab urbe Ulyſſiponenſi aliqui heroes nobiliſſimæ familiæ Ataidæ, fundum hoc anno emerunt a Patribus Benedictinis, ibique domum conſtruxerunt Minorum ſub titulo ſanctæ Mariæ de Enxobregas, eleemoſynis adjuti piorum fidelium. Alphonſus V. qui tunc regnabat in Luſitania, allectus bona fama Fratrum Obſervantiæ Regularis, qui in inſula Lignorum vulgo de *Madera* religioſiſſime vivebant, novem inde vocavit, quibus Domum jam paratam & inſtructam conceſſit. Illorum fama cum magis ac magis per totum regnum divulgaretur, plures viri Deo devoti, ex propriis facultatibus, iis eorumque ſodalibus aliquot Cœnobia diverſis in locis ædificarunt. Inſigne, pulchrum, & centum religioſorum capax eſt domicilium, nobilium & doctorum virorum ferax, caput Provinciæ Algarbiorum, celebre virtutis & doctrinæ ſeminarium, aſpectu & ſitu amœniſſimum.

Hoc anno n. 23.

LIII. Supra diximus conceſſam hoc anno a Pontifice licentiam conſtruendi duos Conventus, unum in inſula Minoricæ, diœc. Majoricenſis, alterum in inſula Ivicæ, diœc. Terraconenſis. Bullam damus in regeſto. Secundi veſtigium non invenio. Primum beatus Bartholomæus Cataneus

Conv. Mahonis.

ad D. P. a Mahone nobili Minoricenſis inſulæ oppido, portu mercibuſque inſi-

insigni, incolarum adjutus eleemosynis construxit. Cœnobii tanta est amœnitas tantaque tranquillitas, ut vix explicari possit, eaque loci opportunitas rebus meditandis cœlestibus, ut vitam duceret Angelicam, etsi magna propter templi reverentiam fit ibi populi frequentia. Conventui adjacet specus, in quo prædictus Bartholomæus magna ex parte vitam duxit, duramque peregit pœnitentiam. Legunt hic Fratres publicis scholis rudimenta Grammatices, multisque modis prosunt oppidanis, qua de causa in magna habentur veneratione. Anno MDXXXV. inhumanus pyrata Barbarusus Conventum destruxit, Guardianum & alterum Fratrem occidit, reliquos captivos abduxit. Paulus III. missis litteris anno MDXXXVII. VI. Idus Februarii hortatur fideles, ut Conventui reædificando & Fratribus redimendis manus porrigant adjutrices, hisque verbis factum recenset: *Cum itaque ex relatione carissimi in Christo filii nostri Caroli Romanorum Imperatoris semper Augusti, qui etiam Castellæ & Legionis, Aragoniæ & Majoricarum Rex existit, accepimus, superioribus annis, dum immanissimi Turcarum Tyranni Dux, Barbarossa nuncupatus, ex Tuneti obsidione cum sexdecim fere triremibus evaderet, ac per littus insulæ Minoricarum transiret, oppido Mahonis nuncupato, in eadem insula existente, expugnato, inter alias, quas perfidissimus hostis ipse eidem oppido clades intulit, domum sancti Francisci Minorum de Observantia nuncupatorum nedum spoliaverit, sed etiam incenderit ac solo æquaverit, necnon duobus Fratribus inibi inhumaniter interfectis, reliquos Fratres ipsius domus secum in miserabilem servitutem abduxerit &c.* Prudentius Sandovalius rerum a Carolo gestarum historicus rem omnem narrat, dicitque Guardianum ab immani pyrata trucidatum, quia sacræ hostiæ Eucharisticæ ludibrium pia sumptione prævenit.

Gonz. in Prov. Majoricen. Conv. 6.
Monum. MSS. ejusd. Provinciæ.
Sandoval. par. 3. l. 28. §. 16.

LIV. In insula Sardiniæ rari erant hoc tempore viri religiosi, qui verbum Dei populo proponerent, nullumque erat habitaculum Fratrum de Observantia. Statuit itaque nobilis vir Antonius, Arboreæ Marchio & Cocciani Comes eis Conventum in aliquo sui Dominii loco construere. Opportune illis oblata fuit anno præterito ab Arborensi Archiepiscopo ædicula quædam beatæ Mariæ Magdalenæ sacra II. M. P. ab urbe dissita, hanc Antonius in commodam Ecclesiam evexit, & religiosorum Conventum adjunxit. In circuitu stagna sunt & paludes quæ aerem reddunt nocivum, qua de causa urbs paucos habet habitatores.

Conv. Arborensis.
Gonz. in Provin. Sardin. Conv. 3.

LV. Theobaldus de Assigny, alias de Auchy Episcopus Aurelianensis, Fratribus Observantibus valde addictus, obtinuit ab Abbatissa & Monialibus Monasterii sancti Anitidæ de sancto Vito, Ordinis sancti Benedicti, Carnoten. diœcesis quemdam Prioratum derelictum & ruinosum extra muros oppidi Magduni, Aurelianensis diœc. prædicti Episcopi etiam temporali dominio subjecti, ab Aureliano per leucas quinque prope Ligerim flumen in regione feracissima distantis, ibique secundum facultatem Pontificiam hoc anno impetratam, ædificare cœpit Observantibus Conventum, sed absolvit nobilissimus heros de la Trimoville. Pulchrum erat Cœnobium, sed periit decor ejus ab hæreticis in misera illa Hugonotica tempestate direpti, spoliati & destructi: Fratres multis injuriis & calamitatibus affecti, per alias regiones dispersi sunt. Inter hos Joannes Tuedriqui concionator eximius, cum frequenter in eodem oppido verbum Divinum populis enunciasset, ab hæreticis deprehensus, miris tormentis afflictus, constantissimo animo pro fidei confessione martyrium perpessus est. Tamdem domus paulatim reædificari cœpit piorum eleemosynis; sed Ludovici Gonzagæ Nivernensium Ducis præ omnibus pietas enituit, qui ubi Divinum officium

Conv. Magduni.
Idem in Provin. Turon. Pictav. Conv. 13.
Joan. Tuedriqui martyr.

cium possent Fratres celebrare, aliasque ædificii partes magnis impensis extruxit.

Tom. 12 Ann. 1452. n. 55. Ex l. 34. bullar. fol. 79. Ducum Burgundiæ erga Minores affectus.

LVI. Ligerus de Nustaer Vicarius Franciæ, de quo alias diximus, Isabellæ Ducissæ Burgundiæ summe carus, impetravit ut liceret in dominiis Philippi Ducis quinque vel sex ædificare Conventus; etenim ex incredibili utriusque conjugis, & filii Caroli Comitis de Charloys in Minores Observantes affectu, ubique in omnibus urbibus, oppidis & pagis cupiebant eis præparare domicilia; omnesque Ministri & locorum Rectores certatim, uti vidimus anno præterito, eos advocabant. Vere Principis favor transmeat ad Ministros, & quos ille caros habet, subditi venerantur. Neminem novi, qui hoc tempore istos Principes erga Minores benevolentia superaret sed neque æquaret; passim & ubique illorum beneficentiæ manifesta reperio documenta.

Conv. Marcoduræ. *Gonz. in Prov. Colon. Conv. 6. Monum. MSS. ejusd. Prov.*

LVII. Duræ, sive Marcoduræ in centro Ducatus Juliacensis, juxta fluvium Ruram, hoc anno Conventum fundarunt Dux Juliacensis, & generosi Domini Barones de Merode, vicino territorio. Ecclesia sub beatæ Mariæ Magdalenæ nomine, vulgo *Bethania* nuncupata, humilis, prout mos erat illius temporis Observantum, sed firmissimæ structuræ, consecrata fuit anno MCCCCLXX. ab Henrico Venecopiensi, suffraganeo Roberti de Bavaria Archiepiscopi Coloniensis. Anno MDVII. infra octavam Pentecostes fuit totius Conventus ambitus in quadro, una cum cœmeterio extra muros ambitus conjuncto, consecratus per Theodoricum Episcopum Lionensem. Anno MDCXIX. die XII. Junii Ecclesiam violatam & altaria refecta denuo consecravit Otto Gereon, Ferdinandi Archiepiscopi Coloniensis, in Pontificalibus Vicarius Generalis. Speciosissimas templi fenestras donarunt Joannes Dux Juliacensis & Margarita conjux, Henricus Comes a Waldeck, & Theodoricus Comes junior, ac Theodoricus Comes de Manderscheid. In choro multi visuntur tumuli procerum Ordinis equestris, inter quos sepulcrum habet familia de Herper, ex qua mysticæ Theologiæ profundus scrutator Henricus Herpius, sive de Herp dicitur prodiisse. Anno MDXXXIII. domum ferme totam quidam impius hæreticus apostata combussit, sed post annos quatuor Durensium & nobilium, in fertilissimo urbis districtu residentium eleemosynis, in meliorem formam resurrexit. Incendium bibliothecæ pepercit tamquam summe necessariæ concionatoribus, jugiter tam in urbe, quam in vicinis pagis Dei verbum disseminantibus. In Conventu publicam Fratres exercent cathechesim, & parochis assidue in animarum cura collaborant; unde & hos habent propitios, universumque populum beneficum. Præcipuos senserunt benefactores ex familiis Palaud, Rasfeld, & Hompesch. Caput seu cranium sanctæ Annæ furto Moguntia sublatum, in hoc Conventu primum repositum fuit, deinde ad matricem Ecclesiam translatum, sæpissime repetitum, & numquam restitutum, magnas genuit lites, diutissime inter Moguntinos & Durenses agitatas.

Conv. Helhoim. *Ex l. 34. bullar. fol. 89.*

LVIII. Prope oppidum de Helhoim, Ratisponensis diœcesis, quidam Frater tertii Ordinis juxta quamdam capellam, permittente loci Parocho, unam cellulam construxit, deinde ædificium ampliare non cessabat, donec per Ordinarium, parocho requirente, inhibitum fuit, ne ulterius in opere procederet. Sed ad instantiam Alberti & Ludovici Bavariæ Ducum revocata inhibitione, ædes ad commodi Conventus statum paulatim evexit. Demum iisdem Ducibus jubentibus, cessit ille locum Fratribus de Observantia, qui hoc anno a Pontifice licentiam obtinuerunt eo in loco remanendi.

LIX. Fa-

LIX. Facta est hoc anno facultas nobilibus viris Joanni & Alberto Marchionibus Brandeburgensibus, quamdam capellam sancti Wolfangi extra oppidum Novæ Civitatis infra metas parochialis Ecclesiæ beatæ Mariæ, Herbipolensis diœcesis, in Ecclesiam & Conventum Fratrum Minorum de Observantia transferendi, eaque Vicario Generali Ultramontano subjiciendi. Similiter nobili viro Ottoni de domo Bavariæ Duci, ac Comiti Palatino facta est facultas capellam alteram beatæ Mariæ Virginis in Monte Meingherberk, infra metas parochialis Ecclesiæ de Meingherberk, Eysteten. diœcesis, convertendi in Cœnobium Fratrum de Observantia. Tertio, nobili item viro Carolo Marchioni Badensi, ut Eremitorium juxta capellam sanctæ Ursulæ situm in silva extra oppidum Baden. in loco dicto Fremesberg, Spiren. diœcesis, pro eisdem Fratribus posset construere. Quarto, nobili viro Eberhardo, Comiti de Wirtemberg, aliud Eremitorium juxta capellam sancti Mauritii situm in silva extra oppidum Leumberg, Constantiensis diœcesis, in eorumdem usum ædificandi. Demum in quibusdam monumentis Provinciæ Saxoniæ invenio, hoc anno Fratres accepisse locum sancti Joannis prope Alsbach. Hoc anno ad preces Friderici, Comitis Palatini Rheni, Ducis Bavariæ, & Romani Imperii Electoris, necnon Magistrorum, civium & Consulum opdidi Wyserenburg, Spiren. diœcesis, dimissis PP. Conventualibus ad alios Conventus, in ejusdem oppidi Conventum introducti sunt Observantes.

Conv. Novæ Civitatis. *Ex l. 1. de præbend. & benefic. an. 1. fol. 313.*

Con. Meingherberk. *Ibid. fol. 222.*

Conv. Baden. *Ex l. 2. de diverf. an. 2. fol. 256.*

Conv. Leumberg. *Ibid. fol. 259.*

Conv. Alsbach.

Conv. Wiserenburgen. reformatur. *Ex l. 2. majori bullar. an. 2. fol. 338.*

LX. In regno Hungariæ nobilis vir Georgius Vodo Baro ejusdem regni in loco dicto Gyrorgii, diœcesis Quinque-ecclesiensis, Ecclesiam sub nomine sancti Gregorii, & conjunctum Cœnobium pro ejusdem Instituti Fratribus ædificavit. Factum hoc anno Pontifex approbavit.

Conv. Gyrorgii. *Ex l. 32. bullar. fol. 62.*

LXI. Hoc anno extra, sed prope Tornaviam, minoris Poloniæ Civitatem, Conventum sub titulo sanctæ Mariæ ad Nives Observantibus ædificavit Joannes Amor de Tornavia, Comes & Castellanus Woymiensis. Ligneum fecit, neque enim ex cæmento licuit, ne esset in firmamentum hostibus juxta Miechovium. Verum successu temporis in propugnaculi modum muro cinctus est cum subterraneis cuniculis, ad arcendos Turcas & Schytas, atque ad propellenda pericula grassatorum, qui ex Monte Carpato irrumpunt. Fratribus usque ad annum MD. quo obiit, optimus hic fundator necessaria quæque subministrabat. Obiit hic magnæ expectationis adolescens frater Victorinus Diaconus, qui cum esset ex nobilissimis & ditissimis Regni proceribus, omnibus spretis, pauperem Minorum vitam hoc in loco amplexus est, adeoque in virtute profecit, ut omnes suos Fratres coætaneos facile superarit. Christophorus Warsevisius in Cathalogo Sanctorum Poloniæ ait defunctum anno MCCCCLXX. alii posterius.

Conv. Tornaviæ. *Gonz. in Prov. Polon. Conv. 7. Mon. MSS. Polon.*

LXII. Betius de Laude, civis Laudensis, testamanto legavit Amandinæ uxori usum fructum cujusdam domus, seu sediminis * in eadem Civitate & parochia sancti Laurentii intra sed prope muros, & post ejusdem Amandinæ obitum tam domus quam omnium bonorum hæredes instituit pauperes ejusdem urbis, & testamenti executores Amandinam cum aliis in testamento nominatis, ita tamen quod illa cum duobus ex dictis executoribus libere omnia posset peragere. Defuncto marito, illa habitum suscepit Tertii Ordinis, & cum duobus ex nominatis executoribus suorum bonorum hæredes scripsit Sorores ejusdem Instituti in eadem urbe degentes, quibus etiam usum fructum domus, & quæ sibi maritus reliquerat, concessit, ea conditione adjecta, ut a Guardiano & Fratribus domus Laudensis tam bona relicta, quam Sorores ipsæ gubernarentur. Mortua Amandina, possessionem

Mon. Laudæ. *Ex l. 2. de Regular. ann. 1. fol. 176.*

* *Sc. terræ portionis in qua domus ædificari possit vel incœpta sit.*

nem domus seu sediminis assecutæ Sorores, communi consensu cohabitare, & sub arcta dicti Ordinis Observantia vivere cœperunt, eoque exemplo & bonorum operum augmento, ut ad numerum vigesimum quintum excreverint, atque hæ ad majorem aspirantes perfectionem, ad Religionem sanctæ Claræ transire summopere affectarint. Petierunt itaque hoc anno licentiam a Pontifice, & domum & Institutum commutandi; domicilii enim angustiis & loci insalubritate propter murorum urbis altitudinem, qua obumbrabantur, nimis compressæ, alias sibi emerant domos loco opportuniori. Commisit ille causæ cognitionem & concessionis facultatem Archidiacono Laudensi, & Romano de Barni ejusdem Ecclesiæ canonico. Mutata Sede & Instituto, brevi tempore ad centenarium numerum, licet absque reditibus pervenerunt, sed deficiente necessario subsidio, superiores prudenti decreto ad quinquaginta reduxerunt. Multæ hic vixerunt Sorores pietate & virtute insignes, qua de causa magnam nacta domus ista Religionis famam, cives experitur in omnibus propitios. Præ reliquis commemorantur soror Veronica Sommariva, Christo sponso sæpius collocuta; soror Mansueta sacra synaxi ab Angelo refecta; Constantia de Ricardis, cujus imago radiis caput accincta in Ecclesia conspicitur; Barbara Laudensis, quæ a colloquio Christi, ut laboranti Sorori infirmæ subveniret, discessit, & regressa expectantem invenit.

Mon. MSS. illius Monasterii.

LXIII. In urbe Camerte regionis Piceni, habitabant quædam Sorores de Pœnitentia, quæ commodum consecutæ intra Civitatem domicilium, hoc anno petierunt a Pontifice licentiam illud in Monasterium convertendi sub vocabulo sanctæ Luciæ, & sanctæ Claræ Instituto; suas etiam preces interposuit nobilis vir Julius Cæsar de Varano ejusdem Civitatis pro S. R. E. Vicarius Generalis, & urbis Universitas. Annuit votis Pontifex, scriptis litteris ad Episcopum Camertem. Nescio an aliud hoc sit Monasterium ab illo, quod recensuimus anno 1419. vel potius error in numerorum notas irrepserit, & pro 1459. substitutus sit 1419. illaque narratio in hunc annum sit reducenda. Obstat sanctæ Luciæ vocabulum, nisi fortassis duplex sit Ecclesiæ titulus, vel sanctæ Claræ nuncupatio alteri prævaluerit.*

Mon. Camerin. *Ex l. 32. bullar. fol. 245.*

* *Sub an. 1419. ut est videre Tom. 10. ann. 1419. n. 17. folius Monast. Urbinatis ex illis in Italia constructis recensetur narratio: veruntamen de Camerinensi S. Maria Monasterio Tertii Ordinis sermo fit Tom. 5. ad ann. 1292. n. 37. ubi dicitur idem Monasterium anno 1419. ad pristinum Institutum videlicet primum Ordinem anno eodem rediisse.*

LXIV. Vascus Antistes Eborensis in Lusitania, hoc anno ex propriis reditibus insigne Monasterium octoginta Clarissarum intra urbis mœnia sub secunda Regula sanctæ Claræ fundavit; de quo nihil amplius reperio. In ejusdem diœcesis Eborensis oppido *Begia*, seu Pace Julia, ut aliud sub beatæ Mariæ Conceptionis titulo construere possent Alphonsus Rex & Ferdinandus frater pro Orisanda aliisque Sororibus Tertii Ordinis ad Regulam sanctæ Claræ transituris, & sub regimine Minorum victuris, Pontifex hoc anno concessit. Amplissimum est Monasterium capax Sororum centum & triginta.

Mon. Eboren. *Gonz. in Prov. Algarb. Conv. 5.*
Mon. Pacis Juliæ. *Indid. Mon. 13. Ex l. 8. bullar. fol. 105.*

LXV. Reformationem aliquarum hujus Instituti domorum hoc anno peractam breviter indicabo. In Italiæ & Umbriæ regione, Sorores Monasterii sancti Pauli de Galeto extra muros Interamnenses, de quo alias diffusius actum est, adeo dissolutæ fuerunt in disciplina Regulari, ut paucis quæ supererant ad alia Monasteria translatis, Monasterium cum suis reditibus adjudicatum fuerit Francisco Episcopo Interamnensi ejusque mensæ Episcopali. Sed Minorum pro Monialibus agentium precibus interpellatus Bessarion Cardinalis Protector, auctoritate Pontificia obtinuit, ut relicto illo priori Monasterio sancti Pauli, Sorores transferrentur ad Monasterium sancti Pauli minoris intra urbem, restitutis eisdem, quæ ablata erant, supellectili, reditibus & Jurisdictione super primo Monasterio: ea tamen con-

Mon. Interamnæ reformatur. *Tom. 4. an. 1264. n. 4. & Tom. 5. an. 1291. n. 88. Ex l. 2. majori bullar. fol. 352.*

conditione,ut Episcopo in omnibus tam quoad spiritualia,quam quoad temporalia subjicerentur.

LXVI. In urbe Cæsenæ, in regione Romandiolæ, Vicaria E. R. potestate imperabat nobilis vir Malatesta Novellus de Malatestis, rogavitque hoc anno Pontificem,ut liceret Monasterium unum sanctæ Claræ, & alterum sancti Matthæi ejusdem Instituti, aliis duobus Monasteriis sancti Spiritus & sancti Jacobi diversorum Ordinum adjunctis, in disciplina regulari & reditibus ad miserrimum statum redactis, in corpus unum unumque Monasterium redigere, & regimini Episcopali subjicere. Assensit Pontifex, data Episcopo commissione ita faciendi, & omnes, quæ supererant, horum Monasteriorum sorores cogendi ad unius Religionis Observantiam. *Monast. Cesenæ. Ex lib. 3. bullar. fol. 107.*

LXVII. Ob malum regimen & vitam dissolutam penitus interiit Monasterium Clarissarum sanctæ Mariæ de Sumptula urbis Balneoregien. in Etruria, defunctaque ante quatuor annos Simonetta, ultima Moniali, Manottus Munaldi Clericus dictæ diœcesis obtinuit sibi per Augustinum Episcopum Monasterium conferri. Sed hoc anno Minores domus sancti Francisci ejusdem urbis illud sibi adjudicari impetrarunt a Pontifice, qui de hac re scripsit ad Priorem secularis & Collegiatæ Ecclesiæ sancti Nicolai Balneoregiensis. *Monast. Balneoregii. Ibid. fol. 108.*

LXVIII. Vir nobilis Joannes de Nassave, Dominus loci in Wiecbaden, diœcesis Moguntinæ, curavit ante aliquot annos reformari Monasterium Clarissarum nuncupatum Claraevallis, vulgo *Nuencloester*, & ad clausuram decentemque vivendi modum reduci; sed dum hæc reformatio parum proficeret sub regimine Patrum Conventualium, impetravit eas submitti jurisdictioni Fratrum Regularis Observantiæ, de quo Pontifex hoc anno scripsit ad Abbatem sancti Jacobi extra muros urbis Moguntinæ. *Monast. Claraevallis. Lib. 1. de exhibitis de diversis &c. fol. 139.*

LXIX. Monasterium sanctæ Claræ urbis Segobien. in Hispania, *de Platea* nuncupatum, ante paucos annos magno periit incendio. Intercedentibus Henrico Rege Castellæ, Teresia de Texeda Abbatissa, & Joanne de sancto Facundo sororum Vicario & confessario, multa indulsit Pontifex hoc anno privilegia, reficiendo Monasterio opportuna, eumdemque præscripsit regiminis modum, qui observabatur in Monasterio Jugi-sillarum, vulgo *Otero de fillas*, dispensavitque circa præceptum & consuetudinem non vescendi carnibus, quas propter piscium penuriam, tribus hebdomadæ diebus ut manducarent, indulsit. *Monast. Segobien. Lib. 1. de Regular. & exhibitis fol. 30.*

LXX. In Monasterio Clarissarum villæ Carrionis de Comitibus, ante paucos annos magna exorta controversia circa Regulæ observantiam & disciplinæ regularis rigorem, quibusdam laxam, aliis strictam vitam ducere cupientibus, tamdem prævaluit pars earum, quæ religiosius vivere satagebant, & quæ noluerunt, inde ad alia Monasteria transierunt. Perseveravit illic magno in dies incremento Observantia Regularis, & plurimum profecit sub regimine & directione celeberrimæ per Hispanias sororis Ludovicæ ab Ascensione. *Monast. Carrionis. L. 1. de Regular. fol. 179.*

LXXI. Episcopus Cornetanus, urbis Perusii gubernator, summo studio contendebat duo Monasteria in Civitate Cornetana,unum Clarissis, alterum Tertiariis stabilire. Repugnabant Fratres Regularis Observantiæ ea in urbe constituti, quibus utriusque Monasterii curam injungi cupiebat. Egit cum eo Perusii hoc anno Baptista Vicarius, ne molestiam hanc Fratribus inferret, & tamdem obtinuit. *Ex Ord. regist. fol. 105. Observantes ægre admittunt curam Monialium.*

LXXII. In oppido Vesalien. super Matona, in domo Moriengarden. diœcesis Colonien. cohabitabant sub laudabili conversatione & commenda- *Domus Sororum Tertii Ordinis Vesalien.*

Lib. 32. bullar. fol. 220.

bili vita quædam virgines, viduæ ac aliæ mulieres sub tertia Regula sancti Francisci, quibus hoc anno Pontifex indulsit, ut capellam beatæ Mariæ, in qua Divina super Altare portatile peragebantur, in Ecclesiam commutarent, collegialiter viverent, Sacramenta a suis Confessoribus acciperent, ac alia quæque facerent, quæ in Monasteriis ejusdem Instituti fieri consuescunt, adjectis etiam aliis privilegiis. Litteræ directæ sunt Archiepiscopo Coloniensi.

Domus Hasellen. *Lib. 32. bullar. fol. 263. & l. 34. fol. 1.*

LXXIII. Joannes de Hemsberch Episcopus Leodiensis, ante aliquot annos licentiam fecit quibusdam Sororibus Tertii Ordinis in oppido Hasellensi domum sub titulo Vallis sanctæ fundandi pro determinato numero Sororum, & duorum Sacerdotum, ac trium Fratrum ejusdem Instituti, cum acceptatione cujusdam sacerdotii seu capellaniæ in eadem domo pro Sororum utilitate fundatæ, aliasque gratias & indulta eis concessit, quæ postmodum Ludovicus ejusdem successor confirmavit. Ut firmiori robore omnia constarent, petierunt Sorores Sedis Apostolicæ approbationem, quam hoc anno Pontifex concessit.

Domus Arnehmii. *Lib. 32. bullar. fol. 321.*

LXXIV. Occurrit mentio domus ejusdem Ordinis in oppido Arnehmii, diœcesis Trajectensis, sub invocationibus beatæ Mariæ Virginis, & sanctorum Pauli & Agnetis, constructæ ex propriis bonis earumdem Sororum, & adjutorio amicorum & consanguineorum. Fuit qui persuaderet, ut ad Institutum Canonicarum sancti Augustini transirent, idque peterent a summo Pontifice, de quo ille scripsit ad Episcopum Trajectensem. Quid factum sit, ignoro, omnibus sacri illius oppidi monumentis per Geuzios destructis.

Domus Forlivien. *Lib. 1. de Regular. an. 2. fol. 26.*

LXXV. In urbe Forlivienti in Italia, in Romandiolæ Provincia, hujus Instituti Sorores domum sibi construxerunt, officinis & rebus necessariis instructam. Ut in ea conventualiter vivere, iisque privilegiis, quæ domui Placentinæ ejusdem Instituti concessa erant, gaudere possent, Pontifex hoc anno indulsit. Sorores Monasterii veteris Viterbiensis, de quo alias diximus, opus & Ecclesiam sub sancti Bernardini nomine circa hoc tempus inchoatum prosecuturæ, impetrarunt facultatem vendendi, & in Fabricæ usum convertendi Domum in eadem urbe & vineam sibi a quodam Antonio Thomasio cive Viterbiensi, ea conditione legata ne venderentur. „ Sorores „ ejusdem Instituti Domus seu Monasterii sanctæ Claræ Bobiensis ante ali- „ quot annos constructi, religiose petierunt sibi interdici exitum extra septa „ regularia. Pius Pontifex libenter annuit hoc anno, præcipiens ut dein- „ ceps clausuram, quam eatenus nescierant, observarent.

Domus Viterbiensis. *To. 11. an. 1444. n. 76. L. 2. de Regular. an. 1. fol. 90.*

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI. *Idem in Prov. Bonon. Mon. 14.* Monast. Bobien.

Domus Lucana. *Lib. 32. bullar. fol. 244.*

LXXVI. In burgis seu suburbiis Civitatis Lucanæ in Etruria, ædificarunt commodam domum hujusmodi Sorores Tertiariæ sub titulo sancti Micheletti, quibus quotidie accedebant aliæ, quæ communi assensu petierunt a Pontifice, licere sibi in ea domo cohabitare, vota solemnia emittere, usque ad annum quadragesimum suæ ætatis clausuram observare, & Ministram sive singulis annis, sive diuturniori tempore duraturam eligere, aliisque privilegiis, quæ Sororibus hujus Instituti concedi solent, gaudere. Annuit Pontifex, scriptis litteris ad easdem.

Domus Fratrum in Waltborne. *Ex l. 1. de provisionib. Prælator. fol. 139.*

LXXVII. Ut pro Fratribus hujus Tertii Ordinis domum fabricaret frater Ægidius Moysin laicus, in loco dicto de Waltborne infra parochiam de Asqua, diœcesis Cameracensis, hoc anno concessit Pontifex licentiam.

Variæ gratiæ, & privilegia.

LXXVIII. Breviter hic quædam promiscua ad universos tres Ordines spectantia subjungam. Insigne sacellum sub sancti Antonii Minoritæ nomine hoc tempore frater Petrus de Fuxo Cardinalis Episcopus Albanen. in Ecclesia Minorum Valriaci, Vasionen. diœcesis construxit. Aliud ædificavit

vit nobilis vir Gasco Comes Fuxi, ejusdem Cardinalis frater sub titulo sancti Erasmi, in Ecclesia Minorum de Morlanis, Lascurien. diœcesis. Utrumque sacellum statutis diebus visitantibus magnas Indulgentias Pius concessit, necnon accedentibus ad Ecclesiam sancti Georgii Fratrum de Observantia, sitam extra burgum Marliani, Mediolanen. diœcesis.

LXXIX. Monasterio Clarissarum beatæ Mariæ de Consolatione villæ de Calabasanos, Palentinæ diœcesis, adjudicavit Pontifex residuum bonorum, quæ nobilis mulier Isabella Manriquez relicta quondam Fernandi de Velasco, solutis legatis, reliquit distribuendum Monasteriis & pauperibus, iis præcipue allegatis causis, quod ingenti numero Sororum de nobili genere descendentium Monasterium gravaretur, & quod in eodem habitum susceperint Leonora Manrique testatricis mater, & duæ Sorores ejusdem, quarum una Abbatissæ, altera Vicariæ fungebantur officiis; ejusdemque Monasterii visitationem & regimen subjecit fratri Ludovico de Saja, Custodi domorum Regularis Observantiæ citra portus in regno Castellæ existentium. Monasterium sanctæ Claræ in Phullingen, Constantien. diœcesis, in dominio Eberhardi Comitis de Wirtemberg, moribus dissolutum reformari jussit per Clarissas reformatas tradendas per Vicarium Regularis Observantiæ, per Sveviam institutum, sub regimine tamen Episcopi Constantiensis. Clarissarum urbis Assisii Monasterio incorporavit aliud beatæ Mariæ de Paradiso ejusdem Civitatis, Ordinis sancti Benedicti, temporum & bellorum injuria ad nihil ferme redactum, in quo sola Abbatissa, & duæ tantum vetulæ Moniales habitabant.

Monast. de Calabasanos.

Monast. Phullingen.

LXXX. Ministræ & Sororibus Domus sancti Hieronymi de Castilione, Aretinæ diœcesis, Tertii Ordinis permisit vendere bona immobilia, a quondam Niera, pia muliere, ea conditione ne alienarentur, relicta, eaque convertere in fabricam prædictæ domus adhuc incompletæ. Sororibus domus sanctæ Mariæ Magdalenæ Placentinæ, ejusdem Instituti, sub clausura & regimine Fratrum Regularis Observantiæ viventibus, omnia & singula concessit privilegia, quibus reliqua ejusdem Ordinis gaudent Monasteria. Domum Sororum ejusdem Tertii Ordinis a fratre Lupo de Salinas, ope & opibus nobilium conjugum Petri Fernandi de Velasco & Beatricis Manrique, Comitum de Haro, in villa de Bremesta illorum dominio subjecta, constructam, eorumdem Comitum contra Lupum valde commotorum precibus, ab ejus regimine ad Visitatoris de Tordesillas aliorumque Monasteriorum transtulit jurisdictionem. Mirum quot & qualia congesserunt, & Pontifici exposuerunt crimina contra virum, sibi usque ad illud tempus carissimum, & contra ejus socios. Grave oportet intervenisse dissidium, vel Lupum adhæsisse Comiti-stabuli Castellæ, cujus postea confessiones excipiebat, vel aliis qui Comitibus essent infensi. Ecclesiam & capellam sancti Bernardini loci de Bictorno, urbis Assisiatis, Fratrum Tertii Ordinis visitantibus magnas multorum dierum Indulgentias hoc anno Pontifex concessit; & fratri Hermanno Sench, Ordinis Minorum Regularis Observantiæ potestatem fecit hospitale sive xenodochium ædificandi in terra de Boxtel, diœcesis Leodiensis.

Domus Sororum de Bremesta.

Vide supra n. 36.

LXXXI. Explicari nullis verbis sufficienter poterit Philippi Burgundiæ Ducis, & Isabellæ conjugis erga Fratres Minores de Observantia pietas & affectio. Multa eis posuerunt in suis dominiis Cœnobia, rebus necessariis abunde instruxerunt, honoribus auxerunt, populis commendarunt, præsidio foverunt, & demum ut libere ubique per suas ditiones prædicarent, & populos a quibuscumque reatibus absolverent, pro quibus non oporteret Apo-

Ducum Burgundiæ amplius inculcatur erga Minores affectus.

stolicam Sedem consulere, hoc anno a Pontifice impetrarunt: *Sub Religionis habitu*. xv. Kal. Februarii: *Injunctum nobis*. Pridie Kal. Aprilis.

Capitulum Austriæ, Poloniæ, & Boemiæ. *Monum. MSS. Prov. Polon.*

LXXXII. Hoc anno celebrata sunt in Leubis Comitia Vicariatus Observantum Austriæ, Poloniæ, Boemiæ, & expleto triennio Bernardini Ingolstad quarti Vicarii, tertio electus est ad idem munus Gabriel Veronensis Roma reversus, cum auctoritate commissarii Præsidentis. Prudentissime & religiosissime officium peregit, licet aliquibus ob nimium displiceret rigorem. Multas & salutares in hoc Capitulo edidit constitutiones, quas alias cum reliquis Ordinis & Provinciarum dabimus opportunius.

ADDITIO ALIORUM.

„ LXXXIII. Hoc etiam anno Pontifex suas direxit epistolas Prælatis „ Generalibus Mendicantium, & Minorum potissimum, jubens, ut eos Fra„ tres censuris Ecclesiasticis afficerent, omnibusque gradibus declararent „ privatos, qui studiorum prætextu ad aliqua loca missi, patrocinia Recto„ rum Civitatum exposcentes, & per mundum vagantes, suorum Superio„ rum auctoritatem contemnunt: *Religiosorum excessus*. xv. Kal. No„ vembris.

SUPPLEMENTUM P. ANTONII MELISSANI DE MACRO.

Litteræ Pontif.

„ I. PIus Pontifex confirmatis privilegiis Fratribus Provinciæ Saxoniæ: „ *Cum a nobis &c.* VI. Kal. Februarii: Pilsnensem domum, quam „ ab anno MCCLXIII. incolebant Minores, & postea Conventuales, ad Ob„ servantes transtulit: hoc enim anno Georgius Boemiæ Rex ad instantiam „ Magistratus Pilsnensis a Summo Pontifice petiit, ut præfatam cum Eccle„ sia & suis pertinentiis, istis, qui in suburbii domo cujusdam Joannis *Kla*„ *dronis* habitabant incommode nimis, conferret: cui Regiæ petitioni „ annuit Pontifex confecta bulla, & pro executione ad Decanum Pragensis „ Ecclesiæ directa, tenoris qui sequitur.

PIUS EPISCOPUS
SERVUS SERVORUM DEI.

Dilecto filio Decano Ecclesiæ Pragensis, salutem & Apostolicam benedictionem.

„ *INter ceteros Ordines in agro Domini plantatos, sacrum Ordinem Mi*„ *norum, claris exigentibus meritis, gerentes in visceribus caritatis, ad* „ *ea vigilanter intendimus, ac opem & operam efficacem impertimur, per* „ *quæ status ejusdem Ordinis ad Divini nominis gloriam, exaltationem Ca*„ *tholicæ Fidei, observantiam salutarem, & salutem animarum prosperis* „ *semper afluat successibus, tranquillis foveatur eventibus, ac votivis profi*„ *ciat incrementis.*

„ *Exhibita siquidem nobis nuper pro parte carissimi filii Georgii Regis* „ *Boemiæ illustris, ac dilectorum filiorum Universitatis hominum oppidi no*„ *væ Pilsnæ, Pragensis Diœcesis petitio continebat, quod in dicto oppido Do*„ *mus beatæ Mariæ Virginis, Ordinis Minorum constructa, per Fratres Con*„ *ventuales ejusdem Ordinis inhabitatur & colitur, in qua si Fratres ejus*„ *dem Ordinis de Observantia, qui in domo quadam Joannis* Kladronis „ *existunt extra ipsum oppidum, ex quorum vita & exemplo, ac prædicatio*„ *nis verbo animarum salus augetur, deputarentur & ordinarentur, do*„ *mus ipsa beatæ Mariæ in melius reformaretur, fidelium devotio firmare*„ *tur; ac illorum operatio bonum susciperet incrementum.*

Quare

„ *Quare pro parte prædictorum Regis & Universitatis hominum nobis* „ *fuit humiliter supplicatum, ut super his opportune de benignitate Apostolica providere dignaremur.*

„ *Nos igitur fidelium devotionem adaugere, & dictam domum beatæ* „ *Mariæ Virginis reformare cupientes, discretioni tuæ per Apostolica scripta* „ *mandamus, quatenus ad eamdem domum beatæ Mariæ Virginis te personaliter conferas, illamque in capite & membris Apostolica auctoritate visites, illiusque bona (confecto illorum inventario) eisdem Fratribus de* „ *Observantia consignes, & Fratres Conventuales ejusdem pro posse ad Observantiam Regularem hujusmodi deducere procures; quam si servare neglexerint seu noluerint, ad loca alia ejusdem Ordinis, in quibus Conventuales existunt, eadem auctoritate mittere non postponas, eis penitus habitatione dictæ domus beatæ Mariæ Virginis denegata: contradictores per* „ *censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita compescendo: non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, statutis & consuetudinibus, privilegiis quoque & indultis dicti Ordinis, etiamsi sub censuris* „ *confecta sint, illis præsertim, quibus caveri dicitur, quod Conventuales* „ *loca seu domos Fratrum de Observantia ejusdem Ordinis impedire, seu quovis modo petere non præsumant nec debeant, & e converso, quibus quoad* „ *effectum præsentium, specialiter & expresse derogamus, seu, quod eisdem* „ *Fratribus Conventualibus, vel quibusvis aliis communiter vel divisim ab* „ *Apostolica Sede indultum existat, quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem, ceterisque* „ *contrariis quibuscumque. Datum Senis anno Incarnationis Dominicæ* „ *MCCCCLIX. Idibus Februarii, Pontificatus nostri anno* II.

„ II. Virtute alterius brevis similis præcedenti & sub eadem data, „ Conventus alter sub titulo sanctæ Mariæ in oppido Kouphenæ, Pragensis Diœcesis in Boemia reformatus, Observantiæ Patribus consignatus est. „ Conventus sancti Francisci Balneoregiensis reparationem indulsit: *Votis personarum &c.* VIII. Idus Martii; concessa Indulgentia pro capella „ beatæ Mariæ Virginis in Ecclesia Fratrum Minorum Conventus Gebennæ, etiam pro festo Immaculatæ Conceptionis: *Variis quamquam &c.* „ XVI. Kal. Aprilis, & Pridie IX. determinavit Provinciam Dalmatiæ „ subesse Vicariæ Bosnæ: *Dum uberes &c.* & Dalmatinis Fratribus prohibuit accipere Bosnensium Cœnobia; commorantibus inter infideles posse „ habere servos concessit: *Dum fidem &c.* Pridie Kal. Maii. Fratri Stephano *Claude* Inquisitori beneficium indulsit: *Apostolicæ Sedis &c.* V. Idus „ Junii. Fratribus sanctæ Mariæ Gratiarum de Pastrana, Toletanæ Diœcesis, posse locum transferre prope Villam permisit: *Circa quorumlibet &c.* „ Sorores Clarissas Monasterii Bruxellarum in Brabantia numerum quadragenarium excedere noluit: *Iis quæ pro &c.* XV. Kal. Julii. Provinciæ Calabriæ Fratribus posse duo Cœnobia construere licentiam dedit: „ *Sacræ Religionis &c.* Idibus Septembris. Monasterium apud Madonem oppidum, Diœcesis Aurelianensis a Benedictinis relictum, ut converteretur in Cœnobium Fratrum Minorum indulsit: *Inter cetera &c.* „ IX. Novembris; & fratri Nicolao Spinello posse frui privilegiis sibi a „ Ministro Generali concessis: *Merentur exactæ &c.* XII. Kal. Decembris.

Indic. ex Vatic.

Monaster. apud Madon.

„ III. In Castella Veteri insignis ille vir frater Lopè, seu Lopetius de „ Salinis, acerrimus Zelator paupertatis Minoriticæ, mensibus decem & „ diebus viginti quatuor a suo condito testamento, anno scilicet millesimo

Mors Lop.

qua-

Artur. in Martyr. Franc. ad diem 24. Febr.

quadrigentesimo quinquagesimo nono, die vero vigesima quarta Februarii, cum Metimnam de *Pomar* ad sacramentales confessiones ComitisStabuli Castellæ, ejusque Conjugis D. Beatricis de *Manriquez* excipiendas profectus fuisset, vivere desiit; ac ibidem in Monasterio Clarissarum honestam sepulturam nactus, magnam sanctitatis famam & summum sui desiderium cunctis qui eum noverant, & specialiter parvulo suo gregi reliquit: Plures de eo scripsere præter Annalistam, quos recenset Arcturus, ad quem remitto lectorem. Ceterum cum Pater Joannes Baptista *Gallarrete* in descriptione Provinciæ Burgensis dicat Sorores Tertii Ordinis de Bertonera, per illustrissimam Beatricem præfatam, & Lopetium impetrata facultate a Summo Pontifice Pio II. anno MCCCCLXVI. die decima Augusti, secundam Regulam sanctæ Claræ amplexatas fuisse; planum est id esse non posse: nam Pius II. obiit anno MCCCCLXIV. eique successit Paulus II. Dico ergo Pium II. hoc anno expedivisse Breve, virtute cujus præfatæ Sorores de Bertonera, & etiam illæ Velsoradi seu Veloardi, & de Briviesca oppidis, in quibus suas domos habebant, ad Clarissarum statum transierunt: breve incipit: *Devotionis vestræ &c.* XVI. Kalendas Augusti: & est apud Waddingum.

Gallarette fol. 159.

Wadd. ad hunc ann.

Lucas ab Asculo. *Harol. ad ann. 1540. n. 62. de Conv. S. M. Annunc. in Provin. Marchiæ. Marc. Ulyss. chron. p. 3. lib. 4. c. 28. ad an. 1459.*

IV. Lucas etiam ab Asculo Civitate Episcopali in Piceno ad Truentum fluvium circumfluentem, edito loco sita, & montibus cincta, & sua patria nuncupatus, his temporibus mirifice clarebat: Vir Religiosissimus, Concionator perservidus, eruditione & exemplo vitæ inculpabilis, plurimum in populo proficiebat; & quidem miræ puritatis & innocentiæ cum esset, verba vitæ cum tanta gratia proferebat, ut Angelus videretur e cœlo dilapsus: quamobrem attente audiebatur a cunctis, qui eum eximie reverebantur, ac ut sanctum colebant; maxime quod prophetiæ dono clarens secreta cordium penetraret, & miraculorum fulgore enitens, plurimum beneficus miseris & afflictis experiretur: Dominæ Maximinæ Algeani de Meleto sterili, ac ob id maxime querulæ, non tantum prædixit Filiam, sed & suis precibus impetravit: Qui vero mitis erat in homines, adversus Spiritus malignos adeo terribilis evadebat, ut illi eum ferre minime quirent; unde ad ejus vocem quasi fulmine percussi, ab obsessis fugiebant. Tamdem labilis vitæ consumato cursu, Asculi relicto corpore, quod ibidem apud suos honorificam sepulturam accepit, purus & levis properavit in cœlum.

Bajard. de SS. Fulgin. in vita B. Paulæ. Franc. a S. Homero. *Bajar. Arbor SS. Tert. Ordinis M. Magd. Austriacæ Ducissæ Etruriæ dic.*

V. Laudatur etiam apud Jacobillum, in vita beatæ Paulæ, Franciscus a sancto Homero, oppido in Vestinis, sui natalis appellatus, quod esset humiliate eximius, oratione fervens & contemplatione sublimis: quamobrem digne confessarius Paulæ Fulginatensis, ac aliarum sanctimonialium Clarissarum primæ Regulæ in Urbe Aquilana, non illa inferioris gradus, vitæ sanctimoniam adeptus est. Floruit hic Religiosissimus Frater hoc anno MCCCCLIX. Idibus Septembris in Aprutio sepultus.

Horat. in navi Seraph. Relig.

Franc. a Contrera.

VI. Andreas etiam Ravennas Tertii Ordinis Franciscani alumnus, miraculis clarus in Romandiola migravit ad Dominum XII. Kalendas Junii hujus anni, in arbore H. Tertii Ordinis Cornelli Florentini auctoritate Petri Nicolini typis commissa descriptus; apud quem præfatum auctorem Dominicus de Ternis ejusdem instituti, & perfectionis memoratur obiisse in Patria die decima nona Januarii. Horatius de Sanctis in sua navi Seraphicæ Religionis celebrat Franciscam a Contrera Virginem Hispanam tertii Instituti, profundissima humilitate claram, quæ ibidem obiit v. Kalendas Aprilis hujus anni.

AR-

ARGUMENTUM.

Pius Pontifex Mantua regrediens, frequenter ad Minores divertit. Ludovicus Bononiensis ex sua legatione Ultramarina reversus, multorum Principum Oratores sistit Pontifici, de quibus sinistra oritur suspicio. Principes Hungariæ Italos ad cultum Joannis Capistrani procurandum invitant. Pie ex hac vita decedunt plerique Minoritæ. Florent viri docti. Recensentur Episcopi. Henricus Rex Castellæ impense favet Observantibus. Præscribitur habitus Ordinis sancti Hieronymi a Franciscano exorti. Construuntur Cœnobia.

I. PIUS Pontifex per menses octo Mantuæ commoratus, tamdem purpuratorum Patrum & Principum cœtum dissolvit, Romamque redire constituit. Iens & rediens multa ubique Fratribus Observantibus amoris ostendit indicia, libenter apud eos pernoctans, frequenter ad eos divertens, liberaliter etiam sua dona distribuens. Ad quintum a Mantua lapidem, hujus Sodalitii domus est, sub invocatione sanctæ Mariæ Gratiarum, cui loci devota solitudo, habitantium pietas, Virginis simulacrum multis miraculis commendatum, eximiam conciliat reverentiam. Illuc perrexit Pius die XIX. Octobris anni præteriti, triduumque commoratus, die Dominico habitu celebravit Pontificio in beatæ Virginis sacello. Rei monumentum inter sacra memorabilia his verbis exaratum est: *Ad laudem & gloriam Domini nostri Jesu Christi, ejusque gloriosissimæ genitricis Virginis Mariæ, matris omnium gratiarum, & ad perpetuam rei memoriam: Sanctissimus ac Beatissimus in Christo Pater & Dominus, Dom. Pius divina providentia Papa II. qui causa devotionis, & spiritualis recreationis hanc Basilicam cum loco visitavit, tribusque noctibus pernoctavit an.* M.CCCC.L.IX. XIX. *Octob. &* XXI. *quæ fuit Dominica, post Missarum solemnia, populo astante fideli, pro sua solita clementia, omnibus Christifidelibus ipsam Basilicam sive Ecclesiam visitantibus in prima Dominica dicti Mensis Octobris, & vere pœnitentibus & confessis misericorditer concessit septem annos, & totidem quarantenas de vera Indulgentia, & hæc viva voce perpetuis temporibus duratura.* Ex eo tempore quotannis fit magnus concursus populorum Dominica prima Octobris, & res sacra magna peragitur solemnitate.

Pius erga Minores benevolus.

Donesm. l. 6. histor. Mantuanæ. Marian. l. 5. c. 12.

Apud Fratres Mantuanos multa ejus memoria.

II. Hoc anno illic reversum antequam e Mantua recederet, & denuo ibidem celebrasse, similiter iisdem proditum est monumentis, re ita descripta: *Piissimus, clementissimusque Dom. noster Pius divina providentia Papa II. innata quadam ac particulari veneratione pariter & devotione semper accensus, super hoc singulare altare almæ Virginis, & gloriosissimæ matris* XVI. *die Januarii* M.CCCCLX. *devotissime celebravit, & in hujus memoriam quibuscumque ibidem celebraturis a die suæ celebrationis pro qualibet missa trium annorum & trium quadragenarum, audituris vero Missam devote in forma Ecclesiæ ibidem constitutis, unius anni ac unius quadragenæ indulgentiam dedit, perpetuis temporibus duraturam, hoc tamen semper servato, ut celebrans prius petat licentiam Guardiani, vel ejus loco existentis. Paratus autem ante altare dicat devote:* Miserere mei Deus & De profundis clamavi, &c. *ac ter* Pater noster *cum* Ave Maria. *Assistentes vero ceteri pro ipsa Indulgentia consequenda similiter genuflexi ante Missam septies* Pater noster *cum* Ave Maria *devote persolvant, ut meritis ejusdem Virginis salutis auctor dulcissimus Jesus Christus Vicarii sui totam vitam ad suæ sanctissimæ dirigat* be-

beneplacitum Majestatis, demumque animam admittat in gaudium æternitatis: quam Indulgentiam viva voce concessit.

III. Ante fores templi ejus statua Pontificalibus ornata conspicitur, sive tunc ipsius jussu, ut aliqui referunt, sive postea aliorum industria erecta, cui subincisa hæc carmina vulgari sermone leguntur.

Da i sette colli, Madre alma di Dio,
Ove fui posto a dar al mondo essempio,
Ne vengo ad adorarti in questo tempio
Con le chiavi, e col manto, humile e pio.

IV. Paulo ante die II. Decembris consecrari voluit urbis Mantuanæ templum sancti Francisci ab Hermolao Barbaro, Episcopo Veronensi, cui actioni ipse cum omnibus Cardinalibus, plurimisque interfuit Prælatis. Rei memoria impolitis his versibus tabulæ marmoreæ ad templi aditum incisa est.

Mille quadringentis annis, quinquaginta novemque
Mense Decembris, erat Dominus sub luce secunda
Nobilis Antistes, decus, atque corona Veronæ,
Hermolaus, Venetis oriundus, Barbara proles,
Hoc, Pater alme, tibi templum, Francisce dicavit
Cultum: namque Pio Papa præsente secundo,
Cardinibusque suis ter denis, Præsulibusque
Pluribus, ac cœtu fidei celebrante dictam.
Perpetuo Pius hanc juste visentibus ædem
Septem quadragenas, septem indulsit & annos.

An. M. CCCC. LIX. die XXVII. *Maii Papa Pius venit Mantuam, die* XIX. *Januarii inde recessit.*

Invisit cœnobiolum Capriolæ.

Tom. 9. An. 1405. n. 21. Coment. Pii II. l. 4.

V. In regressu e Mantua Romam versus, placuit aliquantulum inter consanguineos & notos Senis commorari. Inde secessit ad humile devotumque Minorum Observantum cœnobiolum a Capriola nuncupatum, non longe ab urbe semotum, de quo nos alias egimus diffusius. A Divo Bernardino erectum, ob ejus memoriam a piis viris ampliatum & adornatum, a Religiosis ejusdem Instituti sanctioribus incolebatur. Mansit hic Pontifex diebus quindecim, Spoletano & Theanensi Cardinalibus comitatus, ut aliquantulum quiesceret a negotiis, non tamen aut signaturam aut secreta consistoria prætermisit, neque audientiam negavit adventantibus. In nemore quod perpetua viret lauro & ilice frequenti, auditorium sibi constituit loco aprico sub monte, idque tantum voluptatis auxit solitudinem quærenti, quod ver ante tempus invenit.

Senis moratur apud Minores. & in itinere ad eos frequēter divertit.

Marian. citat.

VI. Senas reversus jam æstate fervente, apud Minores amœno & salubri loco mansionem sibi delegit. Inde abiens, ubicumque licebat, ad Minores divertebat. Per Conventum Nemoris de Mugello transiens die V. Maii anni præteriti, qui incidit in Dominicam, illic oravit coram altare majori, & per Vicecancellarium denunciari fecit a nemine requisitus indulgentiam decem annorum & decem quadragenarum eo die quotannis a visitantibus dictam Ecclesiam in perpetuum consequendam. Ne vero singulis annis per hebdomadæ ferias instabiliter recurreret, orarunt Fratres, ut declararet thesaurum hunc dispensandum prima quaque ejusdem mensis Dominica. Fecit, & summo populorum concursu adhuc hujus rei memoria quotannis renovatur.

VII. Di-

VII. Diximus in exordio sui Apostolatus Pontificem misisse fratrem Ludovicum Bononiensem ad Occidentales Transmarinos Principes, ut Iberiæ, Armeniæ & Mesopotamiæ Reges adversus Turcas armaret in Asia, si Christianos expeditionem in Europa adversus eosdem hostes parare contingeret. Is paulo post reditum Pontificis ex Mantua (verbis Gobellini, sive ipsius Pii rem omnem enarro) Romam applicuit, quem plures Orientalium Principum Oratores secuti sunt, quorum hæc sunt nomina: David Imperator Trapezuntius Michaelem Aldigerium misit; Georgius Rex Persarum, & majoris Armeniæ, & minoris Iberiæ, cui Pater fuit Alexander, Nicolaum Tephelum: Asam gener Imperatoris, ac Mesopotamiæ Rex, ac Christianorum amicus, non Christianus, cui pater fuit Carailucas Trucomanno, Mahumetem Trucomanno; Gorgora in Iberia majori ducatum obtinens, cui pater fuit Gazabecchi, Cassadan Carceccham: Urtebecus Armeniæ minoris Dominus, Moratum Armenium. Legatorum sicut diversi mores, ita & habitus fuere, adeo ut omnibus admirationi essent, & plebis quocumque irent, in se oculos converterent, puerorumque turbam secum traherent. Persici Oratores in more nostrorum Monachorum, servata capillorum parva corona, totum caput tonsum; ejus, qui ex Mesopotamia venit, pari modo, sed in vertice summo capillorum parvulus quidam manipulus visebatur, quemadmodum gentiles gestasse flamines in pileo ferunt. His per Colchidem & Scythiam transmisso Tanai ac Danubio in Hungariam iter fuit, deinde in Germaniam, ubi Fridericum Imperatorem salutavere. Hinc profecti Venetias magnis honoribus ab ejus Urbis Senatu excepti sunt. Quæ res fecit, ut veri Oratores crederentur propter commercium, quod Veneti cum Orientalibus habent.

An. 1458. n. 10. Ludovicus Bononien. ducit ad Pontificem Orientales Oratores. Comment. Pii II. l. 5.

VIII. Cum Romam venissent, non minorem gratiam invenerunt. Recepti tamquam Legati Regum, occurrente Prælatorum Ordine, diversoria & cibos ex publico acceperunt; inter quos fuisse aliquos traditum est, qui singuli diebus singulis libras carnium haud minus viginti ederent. Auditi in consistorio coram Pontifice, in hunc modum verba fecere: *Misisti ad nos Ludovicum Bononiensem, professione Minorem, qui ait te Mantuam petivisse, ut Conventu cum Christianis celebrato, Mahumeti Turcarum Imperatori bellum inferres, cupere Principes nostros, cum tu in Europa illum oppugnares, in Asia tumultum excitare. Placuit sermo, oderunt Turcas nostri Principes, te amant, & Christi Vicarium venerantur, parendum tibi esse fatentur; eam ob causam cum gravibus inter se odiis discordarent, bellumque gererent, jubente Nuncio tuo arma deposuere, parati, cum jusseris, adversus Turcas ea resumere: centum viginti millia pugnatorum, cum volueris, præsto aderunt, in Asia usque ad Helespontum & Thracium Bosforum, Mahumetis Imperium invasuri, dum tu pari modo cum Occidentalibus populis aggrediaris Turcas. Ad hoc missi sumus, simulque tuos osculemur pedes, tamquam vicem Dei tenentis in terra. Nobis fœderati sunt Bendias Mangreliæ & Arabiæ Rex, & Pancratius Iberorum, qui nunc Georgiani vocantur, & Mania Marebio Goriæ, & Hismael Synopi Dominus, & Casatimenæ, cui pater fuit Spediar, & Fabia Dux Anogosiæ, & Charamannus Ciliciæ Dominus, quorum maxima erunt præsidia. Illud tantum ex te nunc petimus, ut Ludovicum, qui nos huc adduxit, super eos, qui Romanum in Oriente ritum custodiunt, & tuæ Sedis fidei consociantur, Patriarcham constituas.*

Petunt sibi dari Ludovicum in Patriarcham.

IX. His dictis laudavit Pontifex Principum desideria, & quæ obtulerant, magni se facere ostendit, quæ Mantuæ gesta fuissent, exposuit, se fecis-

cisse quæ potuisset, non concurrisse Christianos Reges, sperare tamen concursuros, si norint Orientalium propositum; utile videri Legatos ipsos per Italiam trans-Alpes in Galliam proficisci, eademque Regi Franciæ, ac Duci Burgundiæ dicere, quæ se coram exposuissent; sine Francis expeditiones, quæ dignæ sint, difficile fieri posse; eam esse nationem, quæ sæpe adversus infideles terra marique gloriose certaverit, & nunc eam Turcis præcipue timendam fore. Assensere Legati; verum expensas itineris, & Ludovici Patriarchatum petiere. Pontifex utrumque concessit, ea moderatione adjecta, ne Ludovicus se Patriarcham aut scriberet, aut appellaret, antequam reverteretur, neve litteras hujusce dignitatis secum afferret, sed in custodia essent apud Cardinalem sancti Petri, ut major interea de finibus Patriarchatus haberi notitia posset.

Conceditur.

X. Ivere per Italiam & Galliam, fuere apud Franciæ Regem, & Burgundiæ Ducem, nihil invenere præsidii: omnes ejus rei curam, pro qua verba fecerunt, ad Pontificem remisere, tamquam ejus esset etiam sine ope Regum Turcas evincere. Corrasere tamen mendicantes non parvam pecuniam; interfuere Caroli Regis exequiis, qui per idem tempus obiit, & Ludovici coronationem viderunt, nec plus a filio, quam a patre obtinuerunt. Per verba plures ducti dies, tamdem vacui redierunt. Medio tempore multa ad Pontificem delata sunt, quæ suspectam eam Legationem reddiderunt, Ludovicum mendacem & deceptorem esse, quæstus causa venisse cum eo viros ex Oriente, qui se Regum Oratores assimulassent, falsasque Principum litteras attulissent; & jam Ludovicus mandata Pontificis contempserat, qui se, quocumque locorum venerat, appellari Patriarcham jusserat, & honores qui sibi tamquam Patriarchæ deferebantur, percupide acceptaverat. Constat quoque, eum & in Hungaria, & in Germania eas dispensationes fecisse, quas nec Legati de latere absque mandato speciali ausi fuissent admittere. Ob quas res reverso ex Francia non idem sibi neque Legatis favor, qui prius ostensus est. Reprehendit eum Pontifex, qui mandata Apostolica neglexisset, nec habuit, quod responderet; verum ea tantum animadversione mulctatus est, quod Patriarchatus litteras haud quaquam obtinere potuit, parumque abfuit, quin recluderetur in carcere. Pepercit Pontifex non tam sibi, quam sociis quos adduxerat; incertum enim erat, veri essent Oratores, an falsi, atque ob eam causam pecuniam pro reditu eis elargitus est. Ludovicus eos secutus, cum Venetias appulisset, ab ignaris quibusdam Episcopis & in Sacerdotem & in Patriarcham consecrari obtinuit. Quod cum Pontifex rescisset, Patriarchæ Veneto scripsit, ut deceptorem in vincula reciperet. Ille præmonitus a Duce Veneto, propere fugam arripuit, nec postea quo pervenerint, aut quid egerint, vel ipse, vel comites ejus, in hanc usque diem auditum est. In his, quæ longinquiora sunt, multa fallendi occasio patet, & raro veritas invenitur. Orientalia deinceps Pontifici & Transmarina suspecta fuerunt, ea præsertim, quæ viri egentes & famæ obscurioris attulere.

Abluitur ille Pontificio indulto.

Rodul. fol. 266.

XI. Unde hæc ego confirmem, non habeo; solum Petrum Rodulphum lego, qui hæc ex Pii commentariis exscripsit, in eo deceptus, quod sui Conventus Bononiensis Minorum Conventualium alumnum, & sacræ Theologiæ scribat Magistrum, qui nonnisi ex laicorum, seu conversorum numero, & familia erat Observantum; & quidem ipse ex prædictis Pii commentariis retulit, nonnisi Venetiis sub hujus imposturæ finem, sacerdotium suscepisse. Sed de prædicta Gobellini narratione me valde dubitare faciunt ipsius Pii diplomata, quibus ad initium anni sequentis impense laudat Ludovi-

Suspecta videtur narratio Gobellini.

vicum, quorum primo ad Carolum Francorum Regem, & Philippum Burgundiæ Ducem proficiscentem multis afficit encomiis, aliis duobus post regressum ei renovat & confirmat omnes gratias a se vel a suis prædecessoribus olim concessas, jubetque ut cum supra narratis Oratoribus redeat, ac Reges & Principes Occidentales ad fœdera contra Turcas invitet. Nulla ejus deinceps memoria recurrit in monumentis Vaticanis, neque in Ordinis Regestis, in quibus passim hucusque aliqua de illius factis & missionibus notabantur; recurret tamen post aliquot annos, ubi etiam adhuc apud alios Principes Legationibus functum ex aliis auctoribus enarrabo. Postrema hæc diplomata Pontificia sufficere puto, ut hominem tot perfunctum pro Sede Apostolica laboribus, potiori nota scriptores afficiant, & honorificentiori vitæ fine coronent. Illa hic exscribo. *Vide anno 1465. & anno 1476.*

Philippo Burgundiæ Duci &c.

XII. *Invalescente magno Turco, fidei Christianæ adversario, & infinitos pene Christianos Salvatoris nostri Jesu Christi sanguine in crucis patibulo abunde effuso liberatos, in servitutem redigente, fel. record. prædecessores nostri maxime Nicolaus V. & Calixtus III. curam assumpserunt, ne Turcus iste prævaleret, pro viribus providendi. Et quia sperabant in Europa posse tantum efficere, quod Reges & Principes Christiani se voluntarios & fideles Christi milites in hoc necessario tempore ostenderent, quisque eorum ad Asiam & Orientis partes misit dilectum filium Ludovicum de Bononia Fratrem Ordinis Minorum de Observantia Regulari, ut is pro sua prudentia, rerum, locorum hominumque notitia, Christianos Orientis, & alios Christianorum amicos excitaret ad faciendum similiter arma contra Turcum. Nos autem cum in prædictorum labores Divina ordinatione successimus, Mantuam accedentes, simili spe ibidem Christianorum exercitum adjuvandi, eumdem fratrem Ludovicum misimus cum instructionibus opportunis Christianos & amicos Christianorum concordandi, & ut in Turcos suas vires conjungerent, incitandi, data eis spe, nos in Europa nullatenus defuturos. Accedens frater Ludovicus, omnia sibi per nos commissa* diligentissime & prudentissime *est executus, qui, ut optimam illorum Regum & Principum obedientiam & devotionem, quam habent ad hanc Apostolicam Sedem, intelligere possemus, curavit secum advenire dilectos filios Michaelem Imperatoris Trapezundarum, Nicolaum Regis Persarum, Costopam Ducis Georgianæ; Mannethem Assenbech Soldani Mesopotamiæ, Moratbum Verberechti in Armenia domini Oratores & Nuncios, qui nobis litteras attulerunt suorum dominorum exprimentes fervorem ad præsumptuosissimi Turci destructionem, & simul votivam nostrorum desideriorum executionem. Quoniam vero talium Regum & Principum conclusiones ad honorem Dei, & fidei nostræ tuitionem tendunt, ideo volumus tuam Serenitatem participem fieri; ipsisque injunximus, ut cum præfato fratre Ludovico Nuncio & Oratore nostro ad tuam veniant Celsitudinem, & singula, quæ nobis verbo & scriptis retulerunt, plane referant. Desideramus itaque a tua Excellentia, ut tam ipsum Ludovicum, quam ipsos Orientalium Oratores, etiam nostra contemplatione ad tuam admittas audientiam, & suorum dominorum ad ea, quæ Christi sunt, devotionem attente consideres; attendatque tua nobilitas, quod non minus, quam Orientis Reges, obligatur ad similia & majora, in communis hostis destructionem pro viribus impendenda, & de hoc nos ac ipsos simul, & totam Ecclesiam lætam & consolatam reddes, eosdemque quantocyus ad nos remittas votive expetitos.* *Vide Brev. ann. 1461. n. 1.*

Commisimus autem prædicto fratri Ludovico, ut nostro nomine Celsitudinem tuam reddat certiorem, nos in omnibus Mantuæ ordinatis promptos & paratos sine defectu futuros, quantum ad nos attinet; quin etiam ultra ea, quæ ibi conclusa sunt & nos concernunt, omnia nobis possibilia in Dei laudem adjiciemus. Datum Romæ apud sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLXI. *Pontificatus nostri anno* III.

Dilecto filio Ludovico de Bononia fratri Ordinis beati Francisci de Observantia Regulari, Oratori nostro.

Ex li. 13. bullar. fol. 64.

XIII. D*Evotio tua, quam fel. rec. prædecessoribus nostris Nicolao V. & Calixto III. & nobis hactenus ostendisti te gerere ad Orthodoxam Catholicam Christianam fidem, & ejus defensionem contra perfidissimum crucis Christi persecutorem Turcarum Regem, tua quoque prudentia & diligentia, quam implendis & perficiendis iis, quæ per Sedem Apostolicam tibi commissa fuerunt, tamquam bonus Religiosus adhibuisti, nos inducunt, ut propter illa ad quæ sollicitanda ac feliciter perficienda ad Orientis partes a Sede Apostolica jam tertio missus fuisti, etiam nunc te ad carissimos in Christo filios Reges, & dilectos filios Principes, Universitates & Populos Occidentis Christianos transmittamus. Volumus itaque & tibi mandamus, ut tu cum dilectis filiis Michaele de Aldigeriis Oratore carissimi in Christo filii nostri Danielis Imperatoris Trapezundorum, & Nicolao Gabrielis Oratore carissimi in Christo filii nostri Regis Persarum, ac Costhodan de Careche Oratore dilecti fili nostri Gorgoræ Ducis Giorgianiæ, cum Mahumete quoque Oratore magni Principis Assambech Soldani Mesopotamiæ, & Morato Oratore dilecti filii nobilis viri Vertbbrech, in Armenia Domini, te ad iter accingas, & ad prædictos Reges, Principes, Universitates ac populos Occidentis accedens, in primis narres & exponas singulis quidquid egisti in partibus Orientis, deinde prædictos Orientalium Oratores pariter singulis nostro nomine præsentes, & diligentissime commendes: quos Oratores admonere debebis, ut ea, quæ nobis suorum dominorum nominibus verbo & in scriptis obtulerunt, omnibus nota faciant, post factamque ipsorum Oratorum expositionem, tu simul cum eis diligenter apud illos Occidentales instabis, ut & ipsi se se ostendant veros nobiles & Christi milites ac suæ fidei, qua nihil habere debent pretiosius, ardentissimos zelatores; in memoriam eisdem reducendo ea, quæ nos cum maximis expensis, laboribus & incommodis in dieta Mantuana, communicato solemniter cum omnibus, qui aderant, consilio decrevimus, ut Turcam de Europa divino adjutorio fugaremus. Unde nostris hujusmodi Occidentalibus instantius persuadere conaberis, ne aliquo modo nunc deficiant, quando tantum ab Oriente auxilium est oblatum; firmam & certam spem præbendo, omnia, quæ Mantuæ promisimus, nos in nullo per Dei gratiam defuturos, imo ultra illa omnia nobis possibilia facturos. Curabis vero diligentissime, ut Occidentales ipsi de iis, quæ facere non potuerint, nos per sua scripta certificent: quibus attente vehementerque memorabis, quantum sit necessarium subsidia Orientalibus supradictis afferre, priusquam sævissimus ille Turcus eorum animum & conatus habens exploratos, ostensis & illatis incommodis, vi & armis ipsos a bono proposito divertat, sicque proni & cupientissimi in nostra præsidia ii Principes, propter ostensam nobis fidem & amicitiam patiantur, & demum nos amisso tali tantoque præsidio, cui vix par inveniri posset, majoribus solito damnis periculisque implicemur. Tu itaque pro solita devotione & obedientia tua hoc sanctum onus libenti subeas animo, & ad Dei laudem fide-*

fideliter exequi adnitaris, pro quo apud Deum immortale præmium, & a Sede Apostolica gratiam & benevolentiam consequaris. Datum Romæ apud sanctum Petrum anno &c. MCCCCLX. *Idibus Januarii, anno* III.

EIDEM.

XIV. *Cum fel. rec. Nicolaus Papa V. primo, & post Calixtus III. prædecessores nostri mittentes te ad partes Orientales & alias orbis regiones, multas & varias tibi fecerint commissiones, & propterea tibi multiplices gratias concesserint spirituales, prout nos etiam postea ad easdem, & alias orbis partes similes fecimus commissiones, & easdem concessimus gratias, tu semper pro data tibi desuper gratia, & eisdem prædecessoribus nostris in eorum vita, & nuper nobis optime satisfecisti, adeo ut ipsi prædecessores (quod scimus) te commendaverint, prout nos plurimum commendamus. Itaque intendentes iterato mittere te ad prædictas & alias mundi partes, causas fidei diversimode tractaturum, gratias omnes & quascumque spirituales tibi, & tuam comitantibus adjuvantibusque personam quomodolibet a prædictis prædecessoribus nostris & a nobis, ut præfertur, concessas, auctoritate Apostolica, tenore præsentium confirmamus, & de novo concedimus. Datum ut supra.* Ibid. fol. 65.

XV. In regno Hungariæ Joannis Capistrani nomen & fama frequenti miraculorum gloria quotidie magis magisque crescebat. Matthias Joannis Huniadis gloriosissimi Ducis filius, e vinculis Capistrani meritis liberatus, & ad Regnum assumptus, uti patri viventi vir sanctus prædixerat, nihil tam cupiebat, quam dignos & multis titulis debitos eidem honores decerni. Id etiam summopere desiderabat Nicolaus Vayvoda Transylvanus, & cives Huylacenses, apud quos ejus corpus honorifice quiescebat. Ne itaque suo muneri deesse viderentur, dum votis satisfacere propter ingentes regni turbas, & summas calamitates non poterant, suis litteris omnes Christianos Principes præsertim Italicos, ut pote Sedi Apostolicæ propinquiores, excitare & invitare voluerunt ad urgendam apud Pontificem Viri sancti canonizationem. Ex ipsis autographis do exemplaria.

Hungari excitant Italos ad cultū Joan. Capistrani.

ITALIÆ PRINCIPIBUS &c.

MATTHIAS Dei gratia Rex Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ &c. Universis & singulis Orthodoxæ fidei Principibus, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Antianis, Prioribus, Judicibus, ac Civitatum & Communitatum rectoribus præsentes visuris vel audituris, salutem ac prosperos ad vota successus.

XVI. *Nos, qui Dominum laudare jubemur per Prophetam in sanctis ejus, dignum & rectæ rationi imo debitum esse arbitramur, ut laudemus pro nostro possibilitatis modulo specialiori quadam devotione omnipotentem Deum in iis, quæ operari dignatus est, maxime temporibus nostris in hac nostra ætate per servum suum bon. mem. fratrem Joannem de Capistrano, Ordinis Fratrum Minorum de Observantia nuncupatorum, quem veluti mundissimum & integerrimæ vitæ speculum, & virum sanctissimæ conversationis, ipse Deus gloriosus pro nostra & regni nostri gloria tamquam alterum quemdam Apostolum nobis dono dedit. Nam Vir iste beatus natale solum deserens, dum pro colligendis animabus diversas mundi plagas, seminans ubique tam ferventissime, quam devote verbum Dei, perlustrare statuis-*

Ex arch. Capistr. Psal. 150. 2.

tuisset, post multos sanctæ prædicationis sudores, tamdem divino nutu, ut non ambigimus, seipsum contulit in hoc regnum, cujus maximam partem in animi sui potius, quam corporis robore tenuit, ipse tamquam robustissimus juvenis circuivit prædicans ubique, sine intermissione docens de regno Dei. Et quia id, quod docuit verbo, monstravit exemplo, vitaque ejus & conversatio non discrepavit a doctrina ejus, statim in ipso suo ingressu, ejus sanctitatis fama diversas implevit partes dicti regni nostri, & tam desiderabilis ab omnibus habebatur, ut beatissimum se putaret, qui eum aut videre vel ipsius colloquio consolari potuisset. Tanta continue de diversis ipsius regni nostri partibus confluebat ad eum non solum populi, verumetiam Prælatorum & Baronum ac nobilium multitudo, ut cum proponeret ipsis verbum Dei, non eos nisi campestris vel latissima plateæ planities capere valebat; omnes enim qui habebant infirmos, ducebant illos ad eum, prout plurimi fideles nostri multos, qui taliter ducti fuerant, recepta gratia sanitatis ad propria cum lætitia remeasse testantur. Sed Vir iste hæc & similia non suis, sed beatissimi Bernardini, cujus ipse biretum & sanctas Reliquias secum portabat, & super infirmorum capita ponebat, meritis ob odium vanæ gloriæ, cujus pulveribus fœdari abnuebat, adscribere pro sua humilitate solebat. Non defuit huic Viro fervens desiderium martyrii in suo sanguine laureandi, si non defuisset persecutor, qui in ejus sanguinem sævire voluisset, vel permissione divina potuisset. Sanctæ crucis signum a Reverendissimo Joanne Cardinali sancti Angeli, sanctæ Sedis Apostolicæ Legato, suscepit: quo suscepto, crucesignatus ipse crucem prædicare cœpit, & parvo temporis spatio magnam crucesignatorum multitudinem sua prædicatione conquisivit, illorumque animos ad excipiendum formidandum valde sævissimorum Turcarum inimicorum crucis Christi impetum, non solum audaces, verumetiam ut leones impetuosissime irruentes in prædam audentes fecit. Et cum castrum finitimum dicti nostri regni Nanderalbam Turcarum maxima multitudo infinitis pixidibus ac bombardis, & omnibus ingeniis bellicis, quæ ad expugnandum ipsum castrum infidelium astutiæ potuerent excogitare, illic conjectis obsedisset, cum Illustri Principe, piæ memoriæ, nostro Domino & genitore Joanne de Hunyad, ipse beatus Pater pro fide Catholica mori paratus, in ipsum castrum tam valide obsessum cum crucesignatis utrumque introivit. Jam ex ea parte, qua bellum tam atrox acrius inferbuerat, murus exterioris castri per ingenia bellica destructus, sic terræ adæquabatur, fossata quoque ita repleta erant, ut libere introitus & exitus Turcis pateret, jamque in ipsa externa planitie castri bis pugna commissa fuerat; cum exercitus Christi ad exhortationem beati Viri in acclamatione nominis Jesu, quod bellicum & militare signum ab ipso beato Viro susceperat in bello acclamando, audacter, & in maximo animi potius quam virium robore, fide magis pugnaturus quam ferro, irruit in hostes; tum ipse beatus Joannes stans in loco eminentiori, ut in omnium manibus miles Christi pugnaret, omnes ad pugnam sua exhortatione valenter pugnare provocabat. Quid immoremur? Post multos tam acerrimi belli sudores contritus exercitus Sathanæ, a facie militum Christi versus in fugam, cum magna ignominia post ingentem stragem, relictis omnibus pixidibus, bombardis, machinis & aliis bellicis ingeniis, confusus nocte recessit. Parta ergo tamdem gloriosa contra hostes victoria ab inermi populo Christi, si inermem dicamus populum, quem Christi fides præclare armaverat, castrum ipsum liberum evasit ab hostibus. Hanc victoriam tam insignem meritis ipsius beati Viri adscribendam quis dubitet? Postremo vir plenus bonis operibus pro hac transitoria & caduca vitam accepit, ut non ambigimus, sine fine man-

mansuram, animum cælo, corpus terræ commendans; post cujus felicem transitum infinita illa miracula & prodigia, quæ ad invocationem nominis ipsius beati Joannis, & ad ejus sepulcrum delatis, vel saltim per votum aliquod pro ipsius honore emissum, languidis etiam usque modo, prout nonnullorum fidelium nostrorum fida testimonia nos faciunt certiores, ad declarandum sui famuli meritum & gloriam operari non cessat omnipotens Deus, clare demonstrant, sanctissimam ipsius beati Viri animam in Sanctorum Collegium assumptam lætitia perfusam sempiterna. Et quia dignum arbitrati sumus, illum ab omnibus honorari in terris, quem Omnipotens sic exaltavit in cælis, post felicem nostram electionem ad apicem Regiæ dignitatis Divinitus factam, nobis semper præcipue curæ fuit, ut pro tanti & tam integerrimæ vitæ viri canonizatione apud sanctiss. D. N. summum Pontificem instaremus; quod & indubie fecissemus, si disturbia regni nostri, quibus illud hactenus diversimode quassatum extitit, nos ab hoc sancto proposito non impedivissent. Oramus dictis disturbiis finem imponere, quo Domino concedente, pro ejusdem beati Viri canonizatione, ut est in proposito, omnino insistemus. Hortamur autem vos, O Christiani Italiæ Principes, ut huic sanctissimæ rei velitis esse tanto favorabiles, quanto Sedi Apostolicæ estis propinquiores. Datum Budæ hac die XXII. *mensis Martii anno Domini* MCCCCLX.

ITALIÆ PRINCIPIBUS &c.

NICOLAUS DE HUUTLAK Vayvoda Transilvanus, regnique Sclavoniæ & Machovien. Baro, Comitatuum Sirigiensis & Albensis Comes, omnibus Christifidelibus tam ecclesiasticis, quam secularibus viris, & præsertim Principibus, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, necnon Civitatum sive Communitatum rectoribus præsentes litteras inspecturis, salutem & sinceræ caritatis affectum.

XVII. *SI cuncta nostri corporis membra verterentur in linguam, neque sanctimoniam vitæ, neque excellentiam gloriæ beatissimi viri Joannis de Capistrano Ordinis Minorum de Observantia, digne referre valeremus, quem licet Altissimus ipse mirificis ac continuis, & optimis operibus in aliis regnis exornaverit, in hoc tamen regno, postquam ad illud missus Divinitus advenit, tanta per eum facta sunt, ut non homo sed Angelus putaretur, omnes in sui admirationem convertens; nam etsi jam senio confectus esset, labores pro fide Catholica, pro gloria Dei, pro conversione peccatorum subibat inextimabiles, ubique prædicans, Domino cooperante & sermonem confirmante sequentibus signis, cujus mirabilis vita nobis præ aliis in eum affectis satis nota fuit. Scimus quod malorum animos sua prædicatione immutavit, nam schismaticorum innumerosissimam multitudinem ad fidei unitatem reduxit; infinitos errores contra dogma Catholicum militantes, penitus extirpavit: talium errorum fautorem & Magistrum sua disputatione convictum, non baptizatum in forma Ecclesiæ baptizavit; crucesignatis crucem prædicavit, & parvo temporis spatio maximam crucesignatorum multitudinem acquisivit, statuens cum cruce mori propter illum, qui pro nobis in cruce pependit. Turcarum potentiam sub vexillo crucis & sancti Bernardini, cum valido clamore nominis Jesu Christi inermis confregit atque prostravit, sicut totum hoc regnum protestatur, sicque volente Deo, & auxilio quondam illustris Domini Joannis de Hunyad Gubernatoris, ac Baronum & Regnicolarum hujus Regni Hungariæ adhærentium, totam Christianitatem de manibus paganorum liberavit. Quapropter non mirum, si ab* Ex eodem archivo.

si ab omnibus Christifidelibus hujus sanctissimi Viri, zelo inflammati martyrii, meritis dignas rependi vices peroptatur. Nos autem in eumdem beatum Virum tantam gerimus devotionem, ut nonnisi sua conversatione sanctissima, suoque colloquio dulcissimo consolari affectaremus, qui etiam quodam amoris spiritualis vinculo erga nos detinebatur; nam inter alia dilectionis signa, quæ nobis exhibuit ipse vir beatissimus, fuit quod cum perplurimum desideravissemus habere Fratres de Observantia nuncupatos in Civitate nostra Huuylak, sua opera suoque jussu factum est, ut Fratres claustrum notabile ibidem receperint, quod Divinitus factum esse arbitramur, cum illud jam sui sanctissimi corporis sepulcrum daretur. Post prædicta & multa alia ab eodem mirifice perpetrata, pluribus meritis in dicta Civitate nostra de Huuylak, ut semper optavit, feliciter migravit a seculo; post cujus felicem obitum confestim signa apparere cœperunt, & adeo usque in hodiernam diem creverunt, ut ad suum sanctissimum sepulcrum, tamquam ad sepulcrum Apostoli, undique populi confluerent; de quibus miraculis non parvum registrum factum est. Non desinit Deus omnipotens operari miracula per servum suum fidelissimum, de quibus etiam miraculis, licet nostrorum fidelium veridica relatione certitudinem habeamus, vidimus etiam propriis oculis nonnullos variis languoribus detentos, ob merita ipsius beati liberatos. Audivimus etiam Serenissimum Regem nostrum coram multis Baronibus & nobilibus dixisse, ipsum fuisse liberum de carceribus & electum in Regem, emisso voto ad ipsum beatum Patrem. Nos quoque in persona nostra multiplicem ipsius beati Viri gratiam experti sumus: nam cum maximam capitis nostri vertiginem pateremur, mox ut quodam panniculo, quod fuerat ad usum ipsius Viri Dei, caput cinctum fuit, infirmitas omnis abscessit. Quapropter dubitari non debet, tantum & talem virum, quem Deus in vita & post mortem gloriosum ostendit, non esse in cœlis gloria & honore coronatum. Digne igitur in memoriam hominum verti debet, qui ad gaudium transivit Angelorum. Semper in animo nostro versatum est, semper maximo flagravimus desiderio, quod apud summum Pontificem canonizationem postularemus; nos maxime, quibus tale donum in Civitate nostra Deus donare dignatus est: sed tanta fuerunt disturbia in hoc regno, & præsertim in dominio nostro, ut canonizationem ipsius beati viri, sicut est in proposito, insistere non valuimus. Nunc autem disponemus, ut tam Serenissimus Dominus meus Rex, quam etiam & nos speciales & notabiles Legatos ad Sanctissimum D. N. Papam, & ad collegium Cardinalium pro hac causa destinemus. Hortamur autem vos & oramus in Domino, ut quemadmodum tam ex litteris, quam etiam relatione percepimus, dignitates vestras hujus sanctissimi viri canonizationem peroptare, ita huic operi favorem, quia sanctissimum est, & industriam præstare velitis, ab illo meritorium spectandum in cœlis, cujus honorem & exaltationem expectatis in terris. Valete ad vota feliciora. Datum in castro nostro Palotha in Dominica, qua cantatur Divinum officium Judica me Deus *&c. anno Domini* MCCCCLX.

CIVI-

Civitas Huuylak Italiæ Principibus, ceterisque omnibus Christifidelibus.

Universis & singulis Orthodoxæ fidei cultoribus, Principibus videlicet, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Judicibus, Civitatumque & Communitatum rectoribus, necnon venerabilibus DD. Archiepiscopis, Episcopis; Abbatibus, ac parochiallum Ecclesiarum rectoribus, & quarumvis dignitatum præeminentia refulgentibus in Italiæ partibus, vel alibi ubivis in orbe Christiano demorantibus, DD. nostris colendissimis, & in Christo Jesu amicis peramatissimis, Judex Juratique cives & tota Communitas Civitatis Huuylak regni Hungariæ, salutem & prosperos successus cum paratissima obsequendi voluntate.

XVIII. *Quandoquidem omnium fere Christianorum nostri potissimum regni vota desideriaque ad id aspirare atque accendi certa experientia dierum comperimus, & claris indiciis nobis ostendi intuemur, ut præclaræ memoriæ vir beatus frater Joannes de Capistrano, Ordinis Minorum de Observantia, cathalogo Sanctorum adscribatur, nos quoque qui in nostra Civitate ejus Reliquias corporis reconditas habemus, & plurima beneficia erga ejus sepulcrum multi incolarum nostræ Civitatis receperunt, & in dies recipere non desinunt, tanto fervidius id desideramus, imo procuramus, prout vires nobis suppetunt, tenemur & obligamur, ut Vir iste beatus nostræ Civitatis fulcimen & ornamentum atque decor, inter alios Sanctos cathalogo adscribatur Sanctorum. Nos equidem, qui jugem in hac nostra Civitate moram trahimus, istorum, quæ Altissimus per beati Viri merita operari non cessat, prodigiorum & miraculorum, veri testes esse valemus; quandoquidem ex diversis partibus longe propeque positis, hinc inde populum innumerum turmatim ad ipsius beati Viri sepulcrum conspicimus, inter quos alios a cæcitate ad lumen clare videndi concernimus, alios a surditate curatos, alios a mutitate sanatos, alios ab impotentia ambulandi recto gressui restitutos, alios paralysi plene liberatos, quosdam vero contractos & aridos integræ sanitati restitutos, plurimos a dæmonibus liberatos, in extremis quoque laborantes & agonizantes a faucibus mortis erutos, ceterosque quoque, quibus spes vivendi perierat, & mortui fuerant, emisso pro ipsis voto ad ipsum beatum Joannem, incolumes rediisse jam toties experti sumus & experimur incessanter. Multa nihilominus alia sunt, quæ longum foret calamo exarare, quæ apud nos registrata tenentur in Monasterio Virginis gloriosæ apud Fratres Minores, quorum veritas nobis clara est & manifesta: quæ profecto omnia quadam aviditate certiores voce attestamur, ipsum Beatum nostrum, nostræ patronum Civitatis, ut speramus, perpetuo futurum Sanctorum cathalogo adscribi fore dignissimum. Quapropter præstantissimi Domini & amici nostri in Christo, partium præcipue Italiæ prænominatis nominibus vocitati, universi ejus cives, in Domino requirimus per præsentem præclaras Dominationes vestras, qui Sedi Apostolicæ propinquiores existitis, potentesque apud eamdem sedem vos esse non ambigimus, quando pro extollentia dicti hominis, proque augmento Catholicæ fidei & favore devotionis populi Christiani, necnon pro conversione infidelium, vestræ placeat Dominationi apud prædictam Sedem Apostolicam vestras porrigere supplices tam humiles, quam devotas, & frequentes preces ad Sanctissimum D. N. Pontificem Romanum, ut virum prænominatum sanctum Joannem cathalogo dignetur adscribere Sanctorum;* Ibidem.

quod nos miro affectu desideramus, pariter & postulamus, prout Magnificus Dominus noster Nicolaus de Huuylak Vayvoda id ipsum desiderat & affectat, operamque huic rei sanctæ dare spondet, prout suo scripto mandavit, ab illo una nobiscum sperans recipere mercedem, qui suos Sanctos mirifice in terris prodigiorum signis, & stola immortalitatis vestit in cælis, Dominus noster Jesus Christus, in quo vos speramus & desideramus bene valere. Datum in dicta Civitate Huuylak die IX. *Aprilis anno Domini nostri Jesu Christi* MCCCCLX. *Ad prædictorum vero robur & testimonium verax præsentes muniimus nostri majoris ac consueti sigilli appensione.*

Fr. Stephanus Inquisitor Avenionen. *Ex lib. 9. bullar. fol. 189.*

XIX. Exercebat hoc tempore in partibus Avenionis officium sacræ Inquisitionis frater Stephanus Claude Ordinis Minorum, in sacra Theologia Magister, nulla accepta mercede per multos annos, quibus in hoc munere Sedi serviebat Apostolicæ. Vacabat hoc anno Prioratus de Artasola Ordinis sancti Benedicti, dioec. Aquensis, a Monasterio sancti Victoris extra muros Massilienses dependens, per resignationem Salvatoris Farnerii. Scripsit Pontifex fratri Petro de Fuxo Cardinali Episcopo Albanensi, in illis partibus Sedis Apostolicæ Legato, ut Stephano conferret.

Moritur Vincentius Rusca. *Marc. 3. p. l. 4. c. 28. Ballarin. in hist. Comen. par. 3. Tom. 11. Ann. 1440. n. 31.* Et Daniel a Nimbro. *Gonz. in Prov. Brixien. Conv. 2. Vinea Bergom. p. 2. c. 97.* Item Christophorus a Modoetia. *Capist. in vita S. Bernard. ad med.* Ejus conversio.

XX. Circa hunc annum obiit Vincentius Rusca Comensis, a sancto Bernardino conversus ad Religionem, cujus habitum suscepit anno MCCCCIII. in Conventu Comensi, sanctæ Crucis Boscaliæ nuncupato, per manus Silvestri Guardiani. De illo egimus alias in descriptione prædicti Conventus. Decessit hoc anno die VI. Junii in urbe Bergomensi Daniel a Nimbro, qui in Conventu sanctæ Mariæ Gratiarum sanctissime vixit, & ibidem honorifice conditus est ante aram sancti Bernardini. Circa hunc annum ex humanis abiit Christophorus a Modoetia vir celebris, & doctissimus concionator, qui supradictum sanctæ Crucis Conventum Comensem ædificavit, & sancto fine quievit Mediolani in Cœnobio sanctæ Mariæ Angelorum. Hujus Viri conversionem ad religiosæ vitæ Institutum enarrat beatus Joannes Capistranus in vita sancti Bernardini a se conscripta. Ejus verba transcribo. Utriusque tam Bernardini, quam Christophori virtutem commendant: *Dum sanctus Bernardinus Mediolani prædicaret, quidam armiger strenuus, & fidus valde Domino Illustrissimo Duci Mediolani, cui cum duodecim equestribus serviebat, interrogavit eumdem Sanctum, an utilius pro animæ suæ salute foret, ingredi Religionem quam Duci servire? Respondit sanctus Bernardinus, quod melius esset servire Deo, quam Imperatori & cuicumque Regi. Tunc ille commendavit se sibi, ut dignaretur eum recipere ad Religionem sancti Francisci, cui Vir sanctus, postquam plene examinasset eum de vita sua, & informasset de continentia Regulæ, de asperitate Religionis & de modo vivendi & conversandi cum Fratribus, dixit ei verbum Evangelicum:* Si vis perfectus esse, vade & vende quæ habes, & da pauperibus, & veni sequere me. *Cui vir ille jam Divino flamine illustratus, respondit hilariter, hoc libentissime se facturum. Tunc sanctus Bernardinus de sua prompta responsione gavisus, extendens sibi manum dixit:* Vade & perfice hilariter quæ dixisti, quoniam adhuc eris devotissimus Christi servus. *Confessus est postmodum vir ille devotus, ex quo ad Religionem susceptus est per eumdem Sanctum, quod illo tactu manuum tantum calorem & devotionis ardorem ex manu sancti Bernardini suscepit, quod tam manus ejus, quam totum brachium usque ad cor videbatur ignitum. Festinavit ergo ad expeditionem tunc agendorum, quibus omnibus sine laudabili expeditus, cucurrit ad bravium sacræ Religionis amplectendum, cui nomen erat, frater Christophorus de Modoetia, a quo etiam propriis auribus ex ore proprio non sine admiratione percepit, quod* dum

Matt. 19. 21.

S. Bernar. flammeus ardor.

dum in armis ageret per annos decem & ultra, numquam vitio luxuriæ, neque taxillorum aut alearum se ludis immiscuit, numquam Deum vel aliquem Sanctum nominavit in vanum, quod in tali exercitio paucis creditur esse concessum.

XXI. Obiit hoc anno frater Thomas sive Thomasius, aliis corrupte *Massius* laicus sive conversus, natus in Castro Villirai, educatus in pago Riveriæ prope sanctum Joannem, diœc. Aquilanæ in Aprutio. Romam puerulus translatus, anno ætatis undecimo accepit habitum Eremiticum Clarenorum, sub quo annos septem in quorumdam hujus Instituti societate transegit. Hinc ad Fratres Regularis Observantiæ tunc exorientes transivit, & cum Joanne de Stronconio & Dominico Januensi, ad inchoandas Observantum ædes in Provincia Pennensi missis, in patriam redivit. Constructo extra Aquilam Cœnobiolo sancti Juliani, ibidem permansit, donec a Ministro, qui primas illas domunculas regebat, amandatus est Corsicam primus hujus restitutæ Congregationis professor. Male illic habuit, quod dissolutam vivendi rationem inter Cœnobitas reprehenderit. Circa an. MCCCCXX. in Provinciam reversus, ab ea deinceps non decessit. Columbina simplicitate in summa humilitate & perfecta obedientia fundamentum omnium effodit virtutum. Castitatem tanto studio colebat, ut nec aspicere nec alloqui voluerit mulieres. Tamquam venenosas fugiebat serpentes, & aliquando importune per horti cancellos alloqui volentes, dum verbis non poterat, saxis abigebat. Carnis pudicitiæ & mentis puritati tribuebant Fratres suavissimum, quem semper spirabat odorem.

Obiit Fr. Thomas Aprutinus. *Marian. cit. c. 33.* *Bernard. a Fossa de Prov. S. Bernard.* *Marc. cit. l. 8. c. 44.* Ejus virtutes.

XXII. Officia omnia humilia Religionis æqua patientia ac prudentia peregit absque ulla Fratrum offensione. Paupertatis supra quam credi possit amator, nihil præter pauperculas Instituti vestes per omnem vitam, neque in infirmitate, neque in decrepita ætate voluit admittere. Communem victum etiam in morbis adhibuit, pharmaca & delicatos cibos abhorrens. Præter duas in Regula præscriptas, tertiam a sancto Francisco benedictionis mercede commendatam quadragesimam rigorose observavit usque ad annum vitæ postremum. In oratione assiduus in Deum totus ferebatur, multoties corpore a terra elevatus. Semel visus est in sylva sub quercu in aerem elatus, alias in oratorio, quod prope Conventus ostium habebat, capite tectum aliquanto elatum attingere. Ruminabat secum singula orationis Dominicæ verba sæpiusque repetebat, in omnibus multam inveniens meditandi occasionem. In summa senectute oculis captus, duci rogabat ad sylvarum eremitoria, & remisso in cœnobium socio suavissimis eloquiis modo Dei commendabat misericordiam, modo extollebat justitiam, modo pro se, pro Consodalibus, pro universis fidelibus veniam flagitabat.

XXIII. In Deum totus absorptus, ignitis affectibus exæstuans, tamquam si flamma prorumpens ad suum vellet centrum ascendere, raptus magno impetu, in altum sublevatus est plusquam octo ulnarum mensura. Ita in aere hærentem conspexerunt quidam seculares per hortum ambulantes, & pulcherrimam Virginem, que puerulum brachiis fovebat, sermones cum illo commiscentem. Ductus a fratre Vincentio Aquilano ad videndum civem quemdam, Quadratum nomine, paulo antea misere a judice tortum, dum brachia e suis locis convulsa & penitus emortua manibus contrectat, perfectissime reddit sanitati. Multa alia fecerat signa, sed illud rarum & memoria dignissimum, quod licet nihil penitus in senectute videret, quotiescumque tamen sacra Hostia Altaris adoranda levabatur, toties ei aperie-

bantur oculi & visum recipiebat, eaque in Altari reposita, adoratoque calice, ad pristinam redibat cæcitatem.

XXIV. Vita sic sanctissime functus, in Ecclesiam delatus, per dies multos jacuit insepultus, irruente importune innumera populorum multitudine. Nullus interim ei odor gravis, nec horridus aspectus, imo suaviter omnia circumcirca redolebant, vultus quasi facies Angeli videbatur, & membra quaquaversum flexibilia. Multis impertivit suæ virtutis munera variis morbis depulsis. Obiit anno ætatis octuagesimo primo, a suscepto Minorum Instituto sexagesimo secundo. Jacet in Ecclesia prædicti Conventus sancti Juliani, in capella inferiori subtus Altare. Bernardinus Aquilanus de Fossa in compendiolo Provinciæ sancti Bernardini, vitæ ejus epitomen adjecit, in qua inter reliqua, quæ sequuntur enarrat: *Hunc virum ego per plurimos annos agnovi, tantamque in eum devotionem concepi, ut quandoque post tergum ipsius incedens, habitum præ nimia devotione oscularer, putans quod etiam tunc, licet esset in terris, tamen esset a Deo canonizatus in cœlis.*

Decedit Dominicus Castilionus *Marian. cit. Marc. cit. l. 5. c. 46.*

XXV. Hoc eodem anno decessit in Provincia sancti Angeli, in Conventu sancti Onofrii apud Vastum Aymonis frater Dominicus Castilionus etiam ex laicorum numero, honorificus olim civis Florentinus. Dum in cœlum abiret, puella decennis in eodem oppido Vastensi animam agens, clamare cœpit: *expecta me Pater*, vocesque ingeminavit. Interrogata quid hæ voces protenderent? *An non videtis*, inquit, *fratrem Dominicum de Florentia gloriose in cœlos abeuntem?* statimque expiravit. Inquisitione facta, parentes compererunt, paulo antea Dominicum ex hoc mundo abiisse. Frater Jacobus Caetanus ostiatim panem tunc per oppidum mendicans, percepit, ipsa eadem transitus hora puerum quinquennem elevatis in cœlum oculis, dixisse: *O te beatum, frater Dominice! O te beatum, qui sic gloriose in cœlum ab Angelis eveheris!* His duabus admirandis præmonitionibus exciti populi, turmatim ad ejus funus concurrerunt, omnemque exhibuerunt reverentiam. In ipso hujus Provinciæ exordio missus est Dominicus e Tuscia infirmorum curam suscepturus, eamque per omnem vitam summa caritate peregit.

Marian. cit. Marc. l. 4. c. 32. Floret Blasius de Conto.

XXVI. In eadem Provincia plurimi floruerunt Viri sancti, temporibus tamen incertis. Blasius de Conto, vir singularis doctrinæ & probatissimæ vitæ. In castro Castelluccii prædicans, dum ultimum expleret quadragesimæ sermonem, ex rostris populo valedixit, prænuncians se mox moriturum. Domum rediens in Domino obdormivit. Illic in parochiali Ecclesia sepultus miraculis claruit, qua de causa Consodalibus corpus repetentibus sæpe denegatum est. Detexit hic falsa quædam miracula, quæ imagini beatæ Virginis in Ecclesia Trudenti in Apulia tribuebantur. Convenerant duo in populo præcipui, ut inter se dividerent oblationes, quæ ad Virginis simulacrum fiebant, multa testificante subdola quadam puella, ab illis miro artificio edocta. Magnus inde totius regionis circumquaque concursus, rem etiam approbante Episcopo; subodoravit quidpiam Blasius, & diligentius discussa veritate, dolum e rostris aperuit. Adversante Antistite multorum in se concitavit invidiam; ea tamen virtute, efficacia & prudentia technas evertit, dæmonisque exposuit ludibria, ut superstitionem periculose inductam, procul fecerit, & templum prostrarit.

Angelus delle Pesche.

XXVII. Frater Angelus seu Angeluccius *delle Pesche* laicus hortulanus, olim sancti Bernardini socius, vir simplex & timens Deum, in eadem Provincia spiritu prophetiæ clarus, in Conventu sancti Onofrii apud Vastum rogatus a quodam, ut pro uxore diebus tribus parturiente, & præ dolo-

lore animam agente, Deum deprecaretur, manibus ante pectus in crucis modum transversis, oculisque in cœlum elevatis, parumper subsistens, oravit. Deinde ad hominem conversus, ait: *Redi in domum tuam alacriter, quia hac ipsa hora conjux puerum edidit incolumis*. Regressus ille, verum comperit Angelum dixisse. Orationi Vir Dei semper intentus, etiam manuali addictus operi preces non intermittebat. Unde cum semel terram sarculo coleret, & mentaliter oraret, agitante calescens igne Divino, sarculum utraque manu in altum elevavit, & tamquam si ad alicujus arboris ramum appenderet, in aere dimisit suspensum, ipse interim e terra sublatus, genibus flexis visus est a multis Fratribus orare. Ab Ariani Comitissa, Iñici Comitis, apud Regem Ferdinandum præstantissimi, conjuge vocatus, dum aulam ingreditur, & varios audit musicæ concentus, Comitem recreandi causa ab aulicis excogitatos, Divina recogitans & cœlestium choros contemplans, quasi vellet etiam corpore illuc ascendere, ubi fixerat cogitatum, ad summum usque fastigium in ictu oculi evolavit, hærensque parumper, placide descendit. Præcipui Regni optimates, sed & ipse Ferdinandus Rex eum frequenter adibant, & in gravissimis negotiis consulebant. Jacet in Cœnobio Nuceriæ Sarracenorum.

XXVIII. Ibidem subsecuti sunt Ruffinus de Ferezano laicus, cujus tantus erat in oratione fervor, ut cum aliquando noctu oraret, Ecclesiæ tectum flammis coruscaret. Accurrerunt oppidani magno impetu ignem extincturi, compertumque est flammas e Ruffini pectore ascendisse. Franciscus de sancto Severo, Robertus de Rodio, Gregorius & Bernardus Faventini, omnes ejusdem classis laicorum, viri optimi, & perfecti sui status observatores.

Ruffinus de Ferezano. Franciscus de S. Severo. Robertus de Rodio. Gregorius Faventinus. Bernardus Faventinus.

XXIX. Floruit hoc tempore Senis frater Franciscus de Linari, quem Pontifex in quodam diplomate hujus anni maximopere commendat *a morum probitate, fidei sinceritate & vitæ sanctimonia sibi notissima*. Plurimum cooperatus est reformationi Monasterii sancti Nicolai urbis Senensis.

Franciscus de Linari. *Ex lib. 11. bullar. fol. 199. Donesmund. cit.*

XXX. Obiit hoc anno Mantuæ frater Seraphinus eadem natus Civitate, unus ex primis reformatoribus magni Conventus sancti Francisci. Eximius erat Verbi Divini prædicator, cœlestium assiduus contemplator, eoque fervore Divina sive lectione sive familiari sermone excipiebat arcana, ut extra se raperetur, & aliquando e terra sursum ageretur. Christi passionem magno lacrymarum profluvio sæpe deflebat. Ad ejus funus universi concurrerunt cives, & vestes in minutas reliquiarum disciderunt particulas, manus pedesque osculantes. Sepultus est in sacello Principum Gonzagæ familiæ, ad cujus tumulum multæ appensæ sunt votivæ tabellæ, his incisis carminibus.

Seraphinus Mantuanus.

Languentes placido sanabat famine mentes,
Et curat sanctis corpora nunc precibus.

XXXI. Superstitem habuit Jacobum Mantuanum reformationis socium & sollicitum promotorem, qui sancto fine quievit. In eadem Civitate multæ nobiles Clarissæ, ex Gonzaga Principe domo, sub hoc tempus plurimis virtutibus emicabant. In religiosissimo Monasterio sanctæ Paulæ, Susanna Gonzaga Marchionis Ludovici filia, ejusque amita Clara Gonzaga, quæ III. Novembris anno MCCCCLII. visionibus assueta cœlestibus ex hac vita decessit. Pacifica etiam & Agnes Gonzaga. In Monasterio Milliarini, Agatha Mediolanensis, ab Angelis sacra Eucharistia refecta obiit IV. Octobris anno MCCCCLIII. In Monasterio sanctæ Luciæ, Paula Montalda Mantuana, quæ de virtute in virtutem adeo mirifice processit, ut sanctissimo fine vitam

Multæ piæ Clarissæ Mantuanæ.

tam terminarit sub annum MDXIV. ut illo tempore amplius referemus.

Joannes Kaaneman. *Trith. de Scriptor.*

XXXII. Floruerunt hoc tempore duo Viri doctrina celebres inter Teutones, de quibus ita scribit Trithemius: *Joannes Kaaneman vir in scripturis sanctis eruditus, & secularium litterarum non ignarus, ingenio subtilis & clarus eloquio, in declamandis sermonibus ad populum egregius, qui dum male sentiret de potestate Ecclesiastica, in eumque animadvertere vellet Minister Saxoniæ, ad Observantes confugiens, errorem cum vita deinceps mutavit. Henricus de Herp Provinciæ Coloniensis, in Divinis scripturis studiosus & eruditus, juris Pontificii non ignarus, ingenio præstans, apertus eloquio, in declamandis sermonibus ad populum celeberrimæ opinionis, non minus religiosa vita, quam scientia scripturarum venerandus.* De hoc doctissimo Viro & mysticæ Theologiæ insigni magistro alias diffusior sermo redibit. In Gallia floruit Nicolaus de Orbellis Provinciæ Turonensis, de quo sic idem Trithemius: *Erat vir in Divinis scripturis eruditissimus, & in Philosophia scholastica nulli secundus, ingenio clarus, ad disputandas enodandasque quæstiones scripturarum satis idoneus. In gymnasio Pictaviensi tum disputando cum docendo, tumque scribendo magnam eruditionis suæ laudem commeruit.*

Henricus Herpius.

Nicolaus de Orbellis.

Robert. Finimghamus. *Pits. de Scriptor. Anglicis.*

XXXIII. In Anglia Robertus Finimghamus patria Norfolcensis, initiatus in Conventu Norvicensi, vir in omnibus liberalibus artibus ab adolescentia bene educatus. Juvenis scientias Philosophicas diligenter didicit, & ad Theologiam ætate maturiore progressus est. Sed in nullo studio tantum profecit, quantum in jure Canonico, in quo vix dici poterit, quantum sudavit & alsit; multa enim volumina perlustravit, & collatis doctorum sententiis multa secum & cum aliis agitavit & examinavit. De variis etiam materiis scripsit non infeliciter. In primis egit contra calumniatores Ordinis sancti Francisci, ostenditque quomodo Fratres perfectionem Evangelicam profiteantur, pro se & pro aliis semper orantes, populo prædicantes, victum & vestitum mendicantes, denique nihil habentes, & omnia possidentes.

Fr. Georg. Episc. Laodicen. *Miechov. de reb. Polon. l. 4. c. 9.*

XXXIV. Georgium Minoritam hoc tempore Episcopum fuisse Laodicensis Ecclesiæ in Syria, sub Patriarcha Antiocheno, & Cracoviensis in Polonia suffraganeum, scribit Matthias a Miechovia, eumque munus consecrationis impendisse Jacobo de Senno, a Pio II. in Conventu Mantuano ad Cracoviensem Ecclesiam promoto, & propterea a Casimiro Rege urbe pulsum, in Oppol abiisse, ibique inter Minoritas vita perfunctum. Fuisse etiam Episcopum Ottanen. in Sardinia, sub Archiep. Turritano fratrem Joannem de Salmis aureis Minoritam, habeo ex relatione missa ad Rodericum sancti Nicolai in carcere Tulliano Diaconum Cardinalem, S. R. E. Vicecancellarium, Ecclesiæ Valentinæ administratorem, quod prædictus Episcopus in Civitate Valentina prædicaverit sanctum Christophorum altius portavisse Christum, quam portaverit beata Virgo Maria, & alia hujus generis; propter quod instabant aliqui, ut contra ipsum inquireretur. Ad Civitatensem Ecclesiam, in eodem regno Sardiniæ, & sub eodem Archiepiscopo Turritano, promotus est Rodericus de Sessa sacræ Theologiæ Magister, per cessionem Antonii, IX. Kal. Aprilis. Ad Tyberiaden. sub Patriarcha Hierosolymitano, Joannes Pugeti in Theologia Magister, per obitum Bernardi, Pridie Kal. Martii. Ad Dumnen. sub Archiep. Spalatensi Nicolaus de Jadera, per cessionem Hieronymi, IV. Nonas Januarii. Ad Tharsensem in Cilicia sancti Pauli ortu notissimam, frater Ubertinus de Monte-Calerio, sacræ Theologiæ professor, VIII. Idus Februarii. Vacabat olim Se-

Fr. Joannes Ottanen.

Fr. Rodericus Civitaten.

Fr. Joannes Tyberiaden.
Fr. Nicol. Dumnen.
Fr. Ubertinus Tharsen.

Sedes per assumptionem Thomæ ad Archiepiscopatum Tarantasien.

XXXV. Ad Civitatensem in Hispania sub Archiep. Compostellano, frater Alphonsus de Palenzuela (de quo alias sæpe locuti sumus) per obitum Alphonsi, VI. Kal. Septembris. Ægidius Gonzalez de Avila in descriptione hujus Ecclesiæ cap. 8. Alphonsum hunc nostrum, presbyterum facit secularem, & successisse dicit Francisco Ordinis Prædicatorum, & cap. sequenti Alphonsum de Palenzuela Franciscanum longe facit posteriorem. Variis functus est legationibus Henrici IV. Regis ad diversos Principes; unde & in litteris promotionis dicit Pontifex, ejus *maturitatem & prudentiam in rebus agendis experientia sibi notam*. Rexit insignem Conventum sancti Francisci Salmanticensem annis tribus, Provinciam sancti Jacobi sub titulo Vicarii Observantum annis sex, ad hoc munus electus anno MCCCCL. Opus quoddam sancti Joannis Chrysostomi, rogante Rege Joanne, fecit Hispanum. Anno MCCCCLXIX. translatus est ad Ecclesiam Ovetensem. Invenio hoc anno fratrem Michaelem Episcopum Christopolitanum in Macedonia, sub Archiep. Philippensi fuisse Vicarium Generalem Roderici Borgiæ, Cardinalis Diaconi sancti Nicolai in carcere Tulliano, administratoris Ecclesiæ Valentinæ III. Kal. Martii.

Fr. Alphonsus Civitaten.

Avila c.8.

Fr. Michael Christopolitan.

XXXVI. Ad Archiepiscopatum Rossanen. in Calabria assumpsit Pontifex fratrem Matthæum de Sarracenis Rheginum, multis laboribus egregie pro Dei Ecclesia perfunctum, per obitum Dominici, VIII. Idus Februarii. Sæpissime de hoc homine locuti sumus, præclaram virtutem & honorifica sibi commissa munia narrantes. Gobellinus in Commentariis Pii diffuse satis & lepide promotionis modum ita recenset: *Rossanensem Ecclesiam sortitus est Matthæus Reginus, inter Minores Fratres, qui Observantes appellantur, prædicationis gratia insignis. Hunc olim Nicolaus Pontifex Maximus Ecclesiæ Reginensi cum præficere statuisset, quæ tunc forte vacabat, accersiri fecit a Cardinali Firmano, rogarique an vellet suæ Civitatis Pontificalem curam suscipere. Paruit Firmanus, vocatoque seorsum in cubiculum Matthæo:* Diligit, *inquit*, te Pontifex Maximus, tuisque civibus Præsulem dare statuit, si modo animum ad hoc induxeris, neque honorem hunc in patria tua pulcherrimum refugeris. *Matthæus nihil respondens, cubiculum egressus, ad Fratres, qui erant in aula ejulans & lacrymans:* Accurrite, *inquit*, adestote, opem afferte. *Admirantibus Fratribus, percontantibusque quidnam sibi accidisset? aliquandiu nihil aliud respondit, nisi* accurrite, juvate, opem afferte misero. *Postremo cum sæpius interrogaretur, ut quid auxilium tantopere efflagitaret:* Heu, *inquit*, misero mihi! ætatem in Religione consumpsi, vixi pauper & obediens, præcepta beati Patris Francisci numquam violavi, verbum Dei prædicavi populis, in cellula mea prædivitem egi pauperem, Divina contemplatus arcana; nunc ad Episcopatum vocor, ad negotium, ad honores, quos optavi numquam. O immaculata Religio, o sacri penates claustri, o dulcia cellarum silentia, o amantissimi Fratres, o consolationum mearum socii: ergo vos tamdem relinquam, & me dulcissima conversatione vestra privabo? non faciam, accurrite, juvate, liberate me his molestiis, defendite, ne me Firmanus vobis eripiat. *Audivit cuncta Firmanus e cubiculo suo, atque accedens propius:* Tace, *inquit*, Matthæe, pone motum, bono animo esto, libero te, non urgeberis a Pontifice ultra quam velis; ito quo placet, & rei tuæ consulito, *atque in hunc modum eo dimisso, Nicolao Pontifici cuncta, quæ gesta erant, non sine risu exposuit. Post dies octo rediens ad Firmanum Matthæus, consilium se cœpisse cum amicis ait, rebusque in utramque partem plane discussis, visum illis esse, ut Pontificis desiderio satis-*

Fr. Matth. Archiep. Rossanen.

Comment. Pii II. l.4.

tisfiat: ponere igitur se in manu Papæ, cui nefas sit non obedire. Firmanus Nicolaum accedens: Matthæus, *inquit*, mutatus est: Episcopatum, si volet, accipiet: *cui Pontifex*: Et ego, *ait*, mutatus sum: volui Episcopatum illi committere, cum noluit; cum vult, nolo; *atque ita Matthæus dignitate excidit, mansit tamen in Religione, nec reliquit prædicandi officium. Sub Calixto triremes duas ex eleemosynis contra Turcas armavit, atque in Asiam profectus captivos aliquos abduxit. Pius misertus hominis, qui labores multos in Ecclesia pertulisset, vocavit eum cum Senis ageret, aitque*: Præfecissemus te vel ignorantem Ecclesiæ Rossanensi, si putavissemus non recusaturum id oneris, sicut olim Reginensem sprevisti Ecclesiam; nunc animum tuum patefacito. *Tum ille*: Nicolai olim ordinationem refugiens, nunc in manus tuas me dedo, tua voluntas mea erit; si jubes in Religione perseverare, manebo quoad vixerim; si ad Episcopatum me vocas, præsto adsum, nec ignoro in culmine perfectionis esse, qui Pontificalibus implicitus curis suo satisfaciat officio. *Atque ita Matthæus Rossanensem consecutus Ecclesiam, illi postea non sine laude præfuit.*

Henricus Rex Castellæ favet Observantibus.

XXXVII. Henricus Castellæ & Legionis Rex impense favit hoc tempore Regulari Observantiæ per sua regna fœcunde diffusæ. Ejusdem Instituti & nominis sub vocabulo Regularis Observantiæ displicuit videre varias Congregationes, quosdam, qui Ministro Generali immediate parebant, & Provinciales respuebant, alios, qui Ministros Generalem & Provinciales agnoscebant Superiores, tertium denique genus horum, idque magis numerosum, qui solos Vicarios Generalem & Provinciales ex suo gremio & societate assumptos admittebant. Reducendos itaque omnes sub unum caput, eumdemque vivendi modum prudenter judicavit, impetravitque gravem de hac re constitutionem mitti ad Archiepiscopum Toletanum, & Episcopos Cordubensem & Burgensem, ut omnes sub unius Vicarii Generalis obedientiam reducerent, & statuta recenter confecta ab omnibus unanimiter facerent observari, omnesque prædicti Instituti Fratres Provinciæ Castellæ ad quatuor Custodias redigerentur, videlicet Toletanam, Hispalensem, de Sanctoyo, & sanctæ Mariæ de Minoribus. His tamen non adeo facile assenserunt Fratres duorum humilium Cœnobiorum a Petro de Villacreçes fundatorum, scilicet Domus Dei, & Scalæ cœli, sive *del Aguilera*, & *del Abrojo*, Palentinæ & Oxomensis diœcesum, quos summopere & tenero affectu, propter sanctissimam vitam & rigorosam vivendi normam Henricus diligebat. Obtinuit itaque a Pontifice ne ad observantiam prædictæ constitutionis cogerentur a Commissariis; sed permitterentur in suo statu vivere sub immediato regimine Ministri Generalis, adjecitque ut possent alias domos fundare vel accipere illisque duabus aggregare, quarum aliquas suis annis referemus. Ista divisio postea varia genuit inter Observantes discrimina, quæ nonnisi integra facta unione cessaverunt. Hæc ex octo vel novem bullis ab Henrico per varios annos obtentis in compendium redegimus, ne passim rem eamdem minutis narratiunculis oporteat inculcare.

Curat uniri omnes Observantes.

Unionem pauci respuunt.

Idem Rex ulciscitur Fratrum injurias Hierosolymis illatas.

XXXVIII. Idem Henricus Rex audiens Turcas, persuadentibus Judæis, in urbe Hierosolymorum hoc anno Fratribus abstulisse sacellum Spiritus sancti, fundatum supra Davidis Regis sepulcrum, omnium sibi subjectorum Sarracenorum Mesquitas, sive templa destruxit. Ab his itaque rogati Hierosolymitani restituerunt Fratribus locum, permiseruntque sacellum restaurari. Id factum impensis piissimi Principis, Philippi Ducis Burgundiæ, intimi Fratrum amici, aureis mille quadringentis illuc transmissis. Sed iterum Hebræorum suggestione & malevolentia nolentium tanti

sui

ſui Regis Mauſoleum penes Chriſtianos haberi, Fratribus ereptum eſt irremiſſibiliter, & in Sarracenorum Meſquitam converſum.

XXXIX. Longa plurimorum annorum controverſia diſputatum & certatum eſt inter Fratres Dalmatinos & Boſnenſes circa quoſdam Conventus in Dalmatia ſitos, qui Vicariæ Boſnenſi fuerunt adjudicati, circa quos ſub eadem conſervandos ſæpius actum eſſe, alias enarravimus. Eos tamen ſub hoc tempore ſibi uſurparunt Fratres Vicariæ Dalmatinæ. Reſtitui juſſit Pontifex, & decreti ſui executores nuncupavit Archiepiſcopos Spalaten. Jaderen. & Raguſinum. Deinde ſcriptis litteris ad Baptiſtam de Levanto Vicarium Generalem Ciſmontanum, juſſit illuc ſe perſonaliter conferret, utriuſque Vicariæ terminos præſcriberet, & quid cuique tribuendum erat, conſtanter ſtabiliret.

Controverſia Boſnenſium & Dalmatarum.

To. 12. an. 1451. n. 88.

XL. Fratribus S. Mariæ Angelorum extra urbem Aſſiſii hoc anno tribus favit Pontifex decretis. Statutum ſui prædeceſſoris Nicolai V. circa oblationes & ceram, quæ in tribus feſtivitatibus, videlicet II. die Auguſti, Aſſumptionis & Annunciationis B. Mariæ Virginis capellæ inferebantur Portiunculæ, dandas Patribus Conventualibus magni Conventus S. Franciſci, examinandum & mitigandum commiſit Bartholomæo de Vitalenſibus Epiſcopo & civi Cornetano, Peruſii gubernatori. Concordatis ille partibus, diminuit taxavitque quantitatem. Aliam protulit ſententiam, Pontifice jubente, contra Epiſcopum Aſſiſiatem exigentem portionem canonicam de legatis factis prædicto Conventui ſanctæ Mariæ Angelorum, ſive ſancti Damiani, & Carcerum ejuſdem urbis Cœnobiis, necnon ſancti Onofrii de Bettonio, diœceſis Aſſiſiatis, etiamſi qui legabant, alibi ſepelirentur. Tertio præcepit Pontifex Gubernatoribus Civitatum Fulginei & Aſſiſii, ne permitterent ullum ſive ex indigenis, ſive ex alienigenis armatum incedere vel ſtare in circuitu aut infra ambitum Eccleſiæ ſanctæ Mariæ Angelorum in celebritate annua Indulgentiæ Portiunculæ, niſi prout & quomodo Fratres ejuſdem Conventus ducerent ordinandum; ſub prætextu enim Fratribus aſſiſtendi, plurimi concurrebant armati, qui rixas excitabant, & veteres inimicitias renovabant.

Favetur Cōventui S. Mariæ Angelorum Aſſiſii. *Ex inſtrum. originalib.*

XLI. Diximus ſupra, Vicarium Generalem dimiſiſſe Miniſtro Generali & Patribus Conventualibus domum Caffenſem, & alias in partibus infidelium conſiſtentes; atqui hoc anno refert Pontifex Præſidentes Civitatis Caffæ, alioſque pios & Catholicos viros *graves proinde querelas, & lamentabiles*, inquit, *preces* ad ſe miſiſſe ne id permitteret, cogeretque ad prædicta loca Obſervantes reverti, ſi animarum ſaluti domorumque conſervationi vellet conſultum. Inſtituit itaque Pius dictorum locorum Vicarium Valentinum de Tarviſio ſibi notum & familiarem, quem *a Religionis zelo, vita laudabili, devotionis fervore, aliiſque virtutum meritis* commendat, jubetque ut delectos Fratres ex quibuſcumque Provinciis ſecum ducat, & per illas domos diſtribuat. Mox alio diplomate multa concedit privilegia prædictis Fratribus in ea domo commorantibus, quod hic exhibeo.

An. 1458. n. 7. Jubentur Obſervātes curare domū Caffæ, aliaſque Tranſmarinas.

Ad perpetuam rei memoriam.

XLII. *Monaſteriorum & religioſorum locorum &c.* roboramus. *Hinc eſt quod nos dilectorum filiorum Guardiani & Fratrum domus beati Franciſci Caffen. Ordinis Minorum de Obſervantia, quos dudum piæ memoriæ Eugenius Papa IV. prædeceſſor noſter, cupiens per hoc plantaria fidei Catholicæ latius extendi, ad partes ſeptentrionales, & Civitatem Caffen.*

Ex l. 35. bullar. fol. 250.

sen. ut verbum Dei evangelizantes Orthodoxæ fidei suis laudabilibus operibus incrementum afferrent, quasi Apostolos destinavit, in hac parte supplicationibus inclinati, omnia & singula gratias, indulgentias, privilegia, concessiones & indulta domibus & Fratribus dicti Ordinis in Civitate Cassensi pro tempore commorantibus hujusmodi tam per dictum Eugenium, quam per alios Romanos Pontifices prædecessores nostros, sub quibusvis formis aut verborum expressionibus, quorum omnium tenores præsentibus pro expressis habentes, auctoritate Apostolica & ex certa scientia, tenore præsentium approbamus, ac viribus subsistere debere decernimus, illaque omnia & singula ipsis Fratribus de novo concedimus. Statuentes insuper, quod Fratres dicti Ordinis in Civitate Cassen. pro tempore commorantes, perpetuo sint & esse censeantur de familia Fratrum Observantiæ sancti Francisci, ac omnibus & singulis provisionibus, privilegiis, immunitatibus, indulgentiis, gratiis & indultis aliis Fratribus dictæ Observantiæ concessis uti & gaudere; & cum exinde eos vel aliquem eorum removere forsan contigerit, quod ad loca dictæ Observantiæ se conferre, & inibi stare & permanere possint & valeant, sicut alii dictæ Observantiæ Fratres, qui fuerint pro tempore; necnon ut de iis, quæ pro ornamentis, paramentis, libris, fabrica, luminaribus, anniversariis, septimo, vigesimo vel trigesimo, aut aliis diebus ad perpetuum cultum Divinum, seu pro precantiis, aut victu vel etiam vestitu ad sustentationem Fratrum dictarum domorum Cassen. necnon pro annuis censibus redimendis, vel de domibus prædictis, hortis aliisque locis eis secundum Instituta ejusdem Ordinis de iis, quæ pro hujusmodi domibus, hortis & locis emendis forsitan eisdem Fratribus legantur, seu hactenus legata fuerint, aut relinqui contigerit, etiam de funeralibus, absente pro tempore loci Ordinario, nulli teneantur portionem canonicam exhibere, Guardiano & Fratribus dictæ domus Cassensis pro tempore existentibus earumdem præsentium tenore concedimus pariter & indulgemus. Præterea pro manutentione & conservatione Conventuum Cassen. hujusmodi, dilecto filio Antonio de Thomasinis ejusdem Ordinis professori, quod quoscumque Fratres de familia Observantiæ dicti Ordinis, quos ad id voluntarios invenerit, etiam concedimus quoque futuris temporibus quotlescumque ipsos Fratres Cassen. pro Fratribus eis necessariis transmiserint, eadem licentia, eadem obedientia, eisdem libertatibus, quibus supra, qui voluntarii ad hoc fuerint, ad eos accedere possint & valeant, absque aliorum dicti Ordinis superiorum licentia, qui eos nullo modo impedire præsumant, secum ad illas partes traducere, ac illis traducendis Fratribus, quod secum, nullius super hoc quæsita licentia ire, & in dictis Cassen. Conventibus stare & commorari, ac in iis nihilominus meritum obedientiæ salutaris habere: necnon in processionibus, & sacramento baptismatis tam die Corporis Christi, quam alias pro tempore inibi celebrandis cum Armenis, loco tamen sui mittere, & in processionibus ipsis etiam in Divinis participare libere & licite possint & valeant, constitutionibus, ordinationibus, ac privilegiis, ac litteris Apostolicis eisdem Ordini & Fratribus de Observantia concessis & concedendis, necnon statutis & consuetudinibus, juramento roboratis, ceterisque contrariis nequaquam obstantibus, licentiam elargimur. Nulli ergo &c. nostræ approbationis, confirmationis &c. infringere &c. Si quis &c. Datum Senis anno &c. MCCCCLX. *v. Kal. Aprilis &c. anno* II.

Ord. S. Hieronymi a Tertio S. Francisci Institutus. Tom. 9. an. 1405. n. 10.

XLIII. Ordinem sancti Hieronymi Fesulis in Etruria initium accepisse a quibusdam beati Thomasucii discipulis, Tertii Ordinis sectatoribus, alias enarravimus, similemque habitum utriusque fuisse Instituti. Amplius hæc con-

confirmabuntur ex isto, quod subjicio, diplomate, majoremque adhuc rerum harum lucem assequeremur, si aliud, quod hic citatur, habere liceret.

Ad perpetuam rei memoriam.

Super gregem Dominicum &c. pervenire. Dudum siquidem, videlicet sub datum XIII. *Kal. Aprilis Pontificatus nostri anno* II. *dilectis filiis Jacobo de Alexandria tunc Priori Generali, & universis Fratribus societatis sancti Hieronymi, Ordinis ejusdem Sancti, & eorum successoribus ejusdem societatis præsentibus & futuris, tunc ab eorum primæva institutione talem habitum, qualem Fratres Tertii Ordinis sancti Francisci de Pœnitentia nuncupati, & nonnulli Eremitæ gerunt, deferentibus, & ab ipsis Eremitis & Fratribus Tertii Ordinis hujusmodi in habitu differentiam habere cupientibus, differentem habitum ad cautelam dumtaxat ab eisdem Eremitarum & Fratribus Tertii Ordinis, ejusdem tamen coloris recipiendi, & receptum perpetuo gestandi, per alias nostras concessimus, statuentes & eadem auctoritate decernentes, quod omnes & singuli Fratres dictæ societatis in hujusmodi receptione & gestatione habitus se conformarent, quodque postquam differentem habitum recepissent, si eorum aliquis ad aliquem ex Ordinibus approbatis transire vellet, ab eorum Congregatione recedere, & susceptum differentem habitum hujusmodi infra triduum a die recessus ejusdem, sub excommunicationis pœna omnino dimittere teneretur: per hoc autem Congregationem ipsam nullatenus approbando, prout in dictis litteris plenius continetur. Cum autem, sicut eadem exhibita nobis nuper pro parte dilectorum filiorum nonnullorum Fratrum dictæ societatis in primo habitu remanere volentium, petitio continebat, quod plures ex Fratribus dictæ Congregationis, quorum aliqui in habitu Eremitico hujusmodi per quadraginta annos & ultra perseverarunt, confidentes quod non in venustate habitus, sed in amplitudine caritatis acquiritur regnum Dei, sua primæva vocatione contenti, cupiant sub eodem, quo hactenus vixerunt, habitu perpetuo remanere, & sua Altissimo, prout hactenus fecerunt, in humilitatis spiritu vota persolvere; pro parte universorum Fratrum Ordinis & societatis, ac primi habitus remanentium hujusmodi, nobis fuit humiliter supplicatum, ut eis, ne privati propriis domibus in opprobrium Religionis errare cogantur, duas dictæ societatis vestræ sancti Hieronymi Paduan. & sancti Petri Vicentin. domos pro eorumdem dumtaxat primi habitus remanentium Fratrum usu & habitatione perpetuis concedere, ipsosque ab aliis Fratribus dictæ societatis habitum mutantibus hujusmodi segregare, ac alias ipsis & eorum statui opportune providere, de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur attendentes, quod diversa plerumque diversis respectibus possunt in unum bene agendi propositum convenire, quodque nemo ab ejus primæva Spiritus sancti vocatione debet ad aliam cum animi rancore transferri, hujusmodi supplicationibus inclinati, sancti Hieronymi Paduan. & sancti Petri Vincentin. domos prædictas, cum omnibus earum bonis, juribus & pertinentiis, eisdem Fratribus in primo habitu remanere volentibus, pro ipsorum usu & habitatione perpetuis, auctoritate Apostolica, tenore præsentium ex nunc deputamus, concedimus & assignamus: eadem auctoritate statuentes, pariter & decernentes, quod Fratres remanentes hujusmodi ab omni superioritate & obedientia, ac societate Fratrum mutantium habitum prælatorum sint penitus exempti & separati; necnon etiam quod quilibet tam ex remanentibus, quam ex habitum mutantibus Fratribus hujusmodi infra sex menses dumtaxat a datis præsentium computandos, vel habitum ipsum mu-*

Lib. 1. de Regular. & exhib. an. 2. fol. 138.

Scinditur in duas partes.

mutare, vel qui jam mutaverint, ad pristinum redire teneantur; quodque si contingat ex duabus partibus Fratrum mutantium & remanentium hujusmodi, alteram deficere, ita quod nullus Frater dictæ deficientis partis inveniatur, domus & loca partis deficientis hujusmodi ad alios Fratres partis superstitis eo ipso devolvantur & applicentur: necnon Fratres remanentes hujusmodi deinceps perpetuis temporibus Fratres sancti Hieronymi, societatis fratris Caroli de Monte Granello, qui societatem ipsam inchoavit, sub Regula sancti Augustini degentes nuncupentur. Volumus autem quod Fratres remanentes hujusmodi solis locorum diœcesanis, in quibus domus prædictæ sunt vel pro tempore fuerint, subsint & subesse censeantur, quodque aliis omnibus & singulis privilegiis, immunitatibus, exemptionibus & gratiis eidem societati concessis, prout hactenus usi fuere, perpetuo uti & gaudere, & eleemosynas in quibuscumque locis seu terris quærere, seu mandare libere & licite possint & valeant. Non obstan. præmissis, ac constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, necnon domorum Ordinis, & societatis prædictorum, juramento &c. roboratis statutis &c. quibuscumque. Per hoc autem tam remanentium quam habitum mutantium hujusmodi societatem aliter approbare non intendimus. Nulli ergo &c. nostræ deputationis, concessionis, assignationis, statuti, decreti & voluntatis infringere &c. Si quis &c. Datum Senis, anno &c. MCCCCLX. XII. *Kal. Septembris, anno* II.

Conv. Veliternus. *Conv. in Provin. Rom. Conv. 7.*

XLIV. Multa hoc anno in Italia ædificata sunt Minorum domicilia. In urbis Veliternæ summo fastigio, in Contrata, quam vocant Castelli, ante aliquot annos Rector & Beneficiati Ecclesiæ parochialis sancti Laurentii, ob singularem, quam erga Fratres Observantiæ gerebant devotionem, Jacobo Reatino eorumdem Vicario Provinciæ Romanæ, prædictam dederunt Ecclesiam, cum propinquo territorio & domo vicina aliisque adjutoriis, ut Conventum suis Fratribus ædificaret. Factum approbavit Nicolaus V. At cum sub hunc annum opus studerent Fratres complere, Nicolai concessionem petierunt confirmari: *Pia consideratione*. VII. Kalend. Augusti. Domus amœnissimo sita loco, bene & firmiter constructa, amplissimo per subjectos campos gaudet prospectu. „ Subtus Ecclesiæ hujus

ADDITIO ALIORUM. Nobilis Familia de Antonellis.

„ Conventus majoris Aræ gradus adest vetustissimum sepulchrum nobilis
„ Familiæ de Antonellis, in cujus marmoreo lapide sculpta visitur ima-
„ go Baptistæ Colæ Antonelli æquestri habitu, balteoque præcincti cum
„ gentilitio ejusdem stemmate per alas ex utraque capitis parte expres-
„ sas repræsentato. Ejusdem hic habes Inscriptionem. Meminit de
„ hoc monumento Archiepiscopus Bonaventura Theuli in suo Theatro
„ historico Veliterno lib. 3. cap. ultimo impress. anno MDCXLIV. Prope
„ eumdem lapidem posita fuit anno MDCXLVI. sequens pariter Inscri-
„ ptio.

„ *Diogeni Doctoris Bernardini filio, & Joanni Baptistæ de An-*
„ *tonellis Viris antiqua generis nobilitate, & propriarum vir-*
„ *tutum accessione conspicuis, in hoc veteri Majorum suorum sepul-*
„ *chro in pace quiescentibus, Nicolaus, Joannes Carolus Philoso-*
„ *phiæ, Theologiæ, ac J. U. D., & Joannes Paulus Philosophiæ*
„ *Doctor Fratres de Antonellis, Avo & Patri respective charissimis*
„ *hoc amoris testimonium poni curarunt. Anno Dom.* MDCXLVI.

In-

" Inſcriptio circa ſepulchrum extans.

" ✠ *Sepul. Domus Antonelliæ.*

" *Hoc eſt ſepulchrum Domus ſpectabilis Viri Baptiſtæ Colæ Antonelli de Velletro & omnium Defunctorum ſuorum & requieſcant in pace. A. D.* MCCCCLXIV.

" Sunt omnes litteræ majores.

XLV. Univerſitatis & civium urbis Nepeſinæ precibus hoc anno indulſit Pius, ut frater Bernardinus de Sutrio Fratribus Regularis Obſervantiæ in territorio dictæ Civitatis domum extrueret. Non feciſſe ſuſpicor; neque enim alibi veſtigium occurrit.

Conv. Nepeſinus. *Ex lib. 1. de exhibit. & de Regul. an. 2. fol. 144.*

XLVI. Angelus de Petrignanis, generoſus civis Amerinus, ad ſecundum ab urbe lapidem, hoc anno Cœnobium ædificavit Fratribus Obſervantibus, ſub titulo Annunciationis beatæ Virginis Mariæ; in quo jacent Paulus Capetonius vir magnæ abſtinentiæ, qui corpus vigiliis & laboribus attritum ſolo pane & aqua reficiebat; miræque ſimplicitatis, ut propterea omnibus eſſet contemptui; & Franciſcus Ovarius, qui mortis ſuæ horam longe antea ſuo Guardiano prædixit, ex cujus etiam ſepultura, dum forte menſe Auguſti reſeraretur, ingens prodiit violarum fragrantia, quæ circumſtantes mirum in modum recreavit. Cauſam inquiſituri Fratres ſepulcrum ingreſſi, corpus invenerunt integrum, & ſub capite violarum floridam plantulam ſuaviſſime redolentem.

Conv. Annunciationis Amerinus. *Gonz. in Provin. S. Franciſci Con. 22.* Fr. Paulus Capetonius. Fr. Franciſcus Ovarius.

XLVII. Prope Cittadellam, Vincentinæ diœceſis oppidum, in loco *Campania Cittadellæ* nuncupato, in territorio urbis Paduanæ, ex conſenſu & licentia Marci, tituli ſancti Marci presbyteri Cardinalis, Epiſcopi Vincentini, circa hunc annum, Baptiſtam Bigolinum civem Patavinum Conventum Obſervantinis ſub titulo ſanctæ Crucis conſtruxiſſe, docet Bulla Pauli II. data anno MCCCCLXVII. X. Kalend. Februarii in qua dat facultatem domum hanc pene integre conſtructam conferendi Vicario & Fratribus Obſervantibus Provinciæ ſancti Antonii. Porro Bigolinæ ſtirpis erga eamdem incredibilis & conſtans ſemper fuit benevolentia.

Conv. Cittadellæ. *Idem in Provin. S. Anton. Con. 31. Lib. 1. de diverſ. formis anno 4. Paul. II. fol. 74.*

XLVIII. Circa eumdem annum Senatus urbis ſancti Angeli in Provincia Aprutina, non longe a mœnibus, alium extruxit ſub nomine ſancti Bernardini. Ibidem requieſcit Seraphinus Teatinus inſignis Eccleſiaſtes, qui licet litterarum etiam Grammaticalium ignarus, omnes tamen auditores in ſtuporem, & admirationem rapiebat. Talis erat ejus doctrina, & Divinorum myſteriorum tam admirabilis interpretatio, ut a Spiritu ſancto edoctus non immerito putaretur. Prope Pratenſe caſtellum, Campaniæ felicis pagum, vir illuſtris Carolus Pandonius, Minoritis addictiſſimus, Cœnobium ſub invocatione ſancti Franciſci hoc anno fecit ædificari. Templum a quodam Epiſcopo Bojano anno MCCCCLXXX. fuit conſecratum.

Conv. ſancti Angeli. *Idem in Provin. S. Bernard. Con. 12.* Fr. Seraphinus Teatinus. Conv. Prati. *Gonz. in Provin. Ter. lab. Con. 14.*

" XLIX. Ab oppido Gulioniſio in Apulia ad M. P. in declivio cujuſdam nemoroſi collis, Cœnobium extruxerant Monachi Carthuſiani, quod dimittendum judicarunt quibuſdam de cauſis anno MCCCCLII. & Fratribus Obſervantibus ſub certis conditionibus, quas Pius II. ſub hunc annum mitigavit, tradendum. Hic obierunt viri religioſiſſimi, ſanctitatis opinione illuſtres, Simon de Slavis laicus humilitate ſublimis, & precibus apud Deum in curandis morbis, pellendiſque dæmonibus egregie potens tum in vita, tum poſt mortem. Jacobus a Turrebona ſacerdos Regularis Obſervantiæ ardens zelator. Matthæus Tertii Ordinis profeſ-

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI. Conv. Gulioniſii. *Idem in Provin. S. Angeli Con. 10.* Simon Slavus. Jacobus a Turrebona. Matthæus Tertiarius.

„ fessor ingenti quidem miraculo illic sepultus. Cum enim in Templo isto „ sub mortem sibi sepulturam delegisset, sed in Ecclesiam suam Clerus „ secularis cadaver per vim intulisset, post tertium a funere diem summo „ mane inventus est genuflexus juxta Crucem, quæ præ foribus Cœnobii „ erecta est. Interrogatus quid vellet? Respondit, velle quidem se in il- „ lius Cœnobii Ecclesia, quod adhuc vivens declaravit, sepeliri. Quo „ portento non immerito commoti Fratres, eum honorifico funere coho- „ nestarunt.

L. Conventus sancti Francisci de deserto prope Venetias, Torcellanæ *Conv. Deserti.* diœcesis, vere desertus & incultus, auxilio quorumdam nobilium Venetorum restauratus fuit sub Nicolao V. a fratre Nicolao Erizo Regularis Observantiæ, cujus Instituti professoribus hoc anno domum in posterum Pius adjudicavit. Ut totius rei series & exactior subsit lectori notitia, diploma dabimus in regesto: *Exigit sinceræ devotionis*. IV. Nonas Septembris. *Conv. sancti Quirici.* Fratribus domus sancti Francisci castri sancti Quirici in territorio Senarum, Aretinæ diœcesis, confirmatam voluit donationem capellæ beatæ Mariæ supra portam Frontonis, sibi ante aliquot annos factam a Communitate dicti castri, ad quam spectabat juspatronatus dictæ capellæ.

LI. Confirmavit hoc anno Pius diploma Nicolai Pontificis, quo sub *Conven. Insulæ prope Caneam.* annum MCCCCLIII. fratri Jacobo Bigneti de Cataro sacerdoti, & Nicolao de Istria ac Francisco de Ragusio laicis, concessit licentiam ædificandi domum prope capellam, a Francisco Meigano nobili Veneto constructam, in parva insula milliaribus quinque distante ab altera, quæ Caneæ nuncupatur, in qua ipse tunc morabatur, & dominium acquisivit parvæ insulæ prædictæ. Moriens capellam & insuletam, ut loquitur Pontifex, Minoritis legavit, utque commodius in ea viverent, certam stabilivit frumenti & vini mensuram a suis hæredibus ministrandam. Elapsis ferme annis triginta a condito testamento, Antonius Meiganus nepos, opem & adjutorium operi dedit inchoando, quod ubi Fratres prædicti prosecuti sunt, Pontifex factum approbavit.

LII. In Hispania Didacus Fernandez Quiñonius, primus Lunensium *Conv. Benavides. Gonz. in Provin. S. Jacob. Con. 15.* Comes, & Joanna Enriquez conjux intra muros oppidi Benavides hoc anno sancti Francisci Conventum construxerunt, qua de causa jurepatronatus sacellum præcipuum eorum ac successorum corporibus humandi adjudicatum est. Sed nonnisi anno MCCCCLXXIV. Kalend. Januarii licentiam impetrarunt a Sixto IV. Cœnobium eo in loco ædificandi, cujus incolis alendis postquam constructum esset, promittebant se daturos singulis annis quadringentas fanecas frumenti.

LIII. Vicario Observantum Provinciæ Castellæ concessit hoc anno *Lib. 47. bullar. Sixti fol. 179. Conv. Oriolæ. Lib. 9. bullar. Pii fol. 180. Gonz. in Provin. Carthag. Con. 12.* Pontifex licentiam domum suis Consodalibus ædificandi in oppido Oriolensi, Carthaginensis diœcesis, nunc urbe Episcopali: Opus aggressus varios habuit coadjutores; certatim enim oppidani auxilium præstiterunt. Gregorius Rocca, pius heros, collato fundo antiquum sacellum Divæ Annæ in commodam evehi Ecclesiam curavit. Refectorium sumptibus Andreæ Martinez constructum fuisse, gentilitia demonstrant insignia; & claustrum expensis Sanctis Angeli Vique fabricatum idem probat impressorum insignium argumentum. Perpetuum etiam pius hic vir addidit beneficium; duas enim piscium libras ex unaquaque sarcina Oriolam invecta, sibi & hæredibus regio indulto pendendas, Fratribus legavit, quas in hunc usque diem absque controversia excipiunt. Reliquam ædificii partem alii benefactores adjecerunt. In Ecclesia sepultus est frater Matthæus a Valentia reli- *Fr. Matthæus a Valentia.* gio-

giosissimus vir & insignis prædicator; in sacello majori ad latus Epistolæ frater Bartholomæus a sancta Marina laicus eximiæ simplicitatis, abstinentiæ, orationis & caritatis.

Fr. Bartholom. a S. Marina.

Conv. Bruevæ. Lib. 35. bullar. fol. 407.

LIV. Petrus Gironius militiæ Calatravensis Magister, Fratribus Cœnobiorum Domus Dei & Scalæ addictissimus, petiit a Pontifice hoc anno licentiam Eremitorium sive oratorium *del Bueto* quorumdam laicorum, qui Beghini seu Beati dicebantur, in oppido suo de Brueva, Palentinæ diœcesis consistens, in domum Fratrum de Observantia convertendi, factamque prædictis duobus Cœnobiis conjungendi. Rem commisit Pontifex examinandam Episcopo Palentino & Abbati de Parrazes, diœcesis Segobien. a quibus nihil in hac re factum conjicio, dum nullum hujus constructi Cœnobii occurrit vestigium.

Conv. Rupellæ. Lib. 8. bullar. fol. 150.

LV. Nobilis vir Joannes de Jambis Miles, gubernator villæ Rupellæ, Xanctonen. diœcesis, Petrus Doriolla Magister computorum, & Joannes Merichon Consiliarius Caroli Regis Gallorum, Petrus Bonis Scabinus, Joannes de Finau Major, & habitatores prædictæ villæ petierunt hoc anno licentiam ædificandi Observantibus domum prope capellam beatæ Mariæ in villagio seu pago *La fong* seu *fontis*, sub regimine tamen Vicariorum Generalis & Provincialis Provinciæ Turonensis, ad instar domus Fontiniaci Comitis & aliorum. Capella illa erat Prioratus Ordinis sancti Benedicti dependens a Monasterio de Alodiis ejusdem Ordinis, Pictavien. diœcesis, cui data est sufficiens recompensatio. Opposuerunt se huic constructioni Patres Conventuales, allegantes, quatuor fuisse domos Mendicantium Fratrum intra villam Rupellæ, & duas Monialium, atque quatuordecim Mendicantium in illa diœcesi sibi invicem fecisse angustias. Nihilominus, jubente Pio, domus extructa est, sed itruente perniciosa illa hæreticorum colluvie in Gallia, funditus est destructa.

Conv. Castri Rodulphi.

LVI. Post longas molestasque lites inter Patres Conventuales & Observantes, variasque pro utraque parte tam a tribus Pontificibus Romanis, quam a duobus Regibus Gallicanis latas sententias circa possessionem domus castri Rodulphi, diœcesis Bituricensis, tamdem hoc anno conventum est, ut in ea remanerent Observantes, sub obedientia tamen Ministri & Custodis, penes quos esset jus visitandi & corrigendi. Guido de Calviniaco, Vicecomes de Brossia & castri Rodulphi, in ædificiis restauravit domum a suis Majoribus fundatam, deinde omnem operam adhibuit, ut in disciplina etiam reformaretur. Laboravit itaque per plures annos pro introducendis Observantibus, cujus conatus multis modis irritos fecerunt Conventuales nolentes recedere, sed postremo abierunt. Quatuor vel quinque diffusas satis habeo de hac controversia litteras Apostolicas. Hoc eodem anno reformatus fuit Conventus Bambergensis in Germania per Joannem Laer Provinciæ Coloniensis Vicarium, procurante ex auctoritate Apostolica Georgio de Schavenberg Episcopo Bambergensi.

Conv. Bambergen. reformatur.

Conv. Baren. Gonz. in Prov. Colon. Conv. 8. Conv. Lemgor. Monum. MSS. Prov. Colon lib. 1. de benef. vacan. &c. an. 2. fol. 211. & l. 1. de divers. an. 6. fol. 3.

LVII. Hoc anno ædificatus est Conventus sancti Udalrici prope Bar in eadem Provincia. Inchoatus est etiam alter in oppido Lamegi sive Lamgoviæ, diœcesis Paderbornen. per Bernardum de Lippia, oppidi dominum, & Simonem germanum fratrem tunc Canonicum, postea Episcopum Paderbornen. & Proconsules aliosque coadjutores. Opposuerunt se Patres Conventuales, eorumque opera Joannes Hammo Vicarius Episcopi Paderbornensis. Sed eorum molimina Joannes de Lippia Episcopus Monasteriensis, Bavariæ Dux, Comesque Palatinus, Bernardi patruus, auctoritate Judicis Conservatoris repressit, Vicario tunc Provinciæ Coloniensis Joanne Bragma-

manio; tamdemque opus completum est anno MCCCCLXIV. maxima ex parte, opitulante & domum suam largiente Joanne de Molenbeck Satrapa in Sternenberg. Anno MDLXXV. irruentibus hæreticis, profligati sunt Fratres, & Conventus in domum pauperum redactus est, Ecclesiæ profanatæ, Altaria conculcata, fenestræ mutilatæ, sarta tecta supersunt.

Conv. Pragen. Tom. 12. Ann. 1451. n. 17.

LVIII. Prophetaverat ante sex annos Joannes Capistranus, suos Consodales in urbe Pragensi domicilium assecuturos; cum enim, uti diximus, Georgius Podiebratius regni Boemici Gubernator obsisteret, quominus ille in Civitatem admitteretur, dixit: *at si ego non intravero, tamen mei catuli penetrabunt & latrabunt*. Hoc itaque anno idem Georgius, jam regni imperium assecutus, victus continuis populi precibus, Fratres Observantes in urbem recepit, quos pii viri benigne receptos Conventu donarunt sub invocatione sancti Ambrosii. Sed non diu illic perstiterunt; dum enim Georgius Rex hæresim & fraudes, quas regno assequendo & stabiliendo aliquatenus occultaverat, paulatim detexit, illique tamquam generosi catuli oblatrarent, anno MCCCCLXVIII. tota urbe recedere coacti sunt. Uladislao Poloni Regis primogenito ad Boemiæ regnum evocato, revocati Fratres anno MCCCCLXXXII. ad locum pristinum redierunt; sed anno sequenti varie ab hæreticis, quibus abundabat Civitas, divexati, opprobriis verberibusque saturati, iterum abire compulsi sunt. Derelictum Conventum solo æquarunt impii hæretici, in quo loco Fratres strictioris Observantiæ Hiberni, benevolentia Ferdinandi II. Imperatoris, Boemorum Regis, collegium ædificare cœperunt anno MDCXXIX. magno certe illius gentis bono; plebem enim religioso exemplo & vita commendabili mirum in modum ædificant, & in publico gymnasio ab optimo Antistite Ernesto Adalberto Cardinale de Harach cleri & regularium disciplinæ constructo, singulari eruditione & bonorum omnium approbatione, cathedras Philosophiæ & Theologiæ moderantur.

Collegium Minorum Hibernorum Pragense.

Conv Noviplenæ reformatur. Lib. 35. bullar. fol. 142.

LIX. Reformatus est hoc anno oppidi Noviplenæ, diœcesis Pragensis, Conventus beatæ Mariæ Virginis Patrum Conventualium, datusque est Observantibus, rogantibus prædicto Georgio Rege, propter continuas preces oppidanorum, uti Pontifex in suo testatur diplomate. Conventum hunc puto illum, qui sub titulo Novæ domus recensetur in vetusto cathalogo Ordinis Cœnobiorum, quem alias excripsi.

Tom. 12. Ann. 1450. n. 41. Conv. Moighini. Monum. MSS. Prov. Hibern.

LX. Diximus Nicolaum V. concessisse facultatem fratri Guillelmo Iragilich, Vicario Hiberniæ, ut in Provincia Tuamensi Conventum Fratribus Observantibus extrueret. Hoc anno Conventus Moighini in eadem Provincia, diœcesi Aladensi, in Comitatu de Mayo, ad ostium fluminis Moy prope mare, ab urbe M. P. constructus est, atque ut quidam ferunt a Mac Guillelmo de Burgo, alii a familia Baretorum. Possessionem accepit omnium primus frater Nehemias O Donocho Vicarius Observantum. Eo loco extructus dicitur ob auditum aliquando Angelorum concentum, quo forte præmonebatur, illic Divinas laudes celebrandas. Locus est amœnissimus, ædificium amplum, totum ferme marmoreum, opere satis polito fabricatum. Horti & exigua pascua forti cinguntur muro. Intra clausuram abundanti scaturigine fluens ex petra saluberrima aqua, decurrensque per Cœnobii officinas ea quantitate in propinquum procurrit mare, ut duas molas circumvolvat. Abundant hic pisces, conchilia, cuniculi, quorum magna est copia in parva insula Bereragi sub oculos posita, ad quam refluente mare siccis licet pedibus transire. Æstuante mari magnæ onerariæ naves usque ad Fratrum valetudinarium possunt accedere. Anno MDLXXVIII. hæreticis

An-

Anglis excursionem facientibus, Minister Provincialis, qui tunc aderat, & Fratres in cymba ad mare se receperunt, relicto fratre Phalimæo O Hara provectæ ætatis laico Cœnobii custode. Regressi viderunt expilatam domum, & Consodalem coram summo Altari occisum, quem reverenter in æde capitulari sepelierunt. Irruentes iterum hi impii satellites, sacerdotem quemdam secularem, & alterum Minoritam ceperunt, illoque suspenso, hunc ut quæ sacerdos sacramentaliter confessus fuerat, eis revelaret, miserrime torserunt, ligatis ad tempora funibus & tam arcte constrictis, donec cranium erumperet & cerebrum difflueret. Qui a Rege Anglorum sibi donari impetrarunt Monasterium, partem Fratribus locant, ut majori concursu Catholici accedant, & opulentiora exerceantur mercimonia. Erat Conventus capacissimus quinquaginta Fratrum, qui ut plurimum studebant Philosophiæ & Theologiæ. Clausulæ aliquot bullæ Nicolai, cujus virtute hic Conventus constructus est, scrupulum ingesserunt illius Provinciæ Observantibus, circa quas & quædam alia Pontificem consuluerunt. Dedit benignum responsum, ex quo colligitur, illic jam introductam Observantiam, & institutos Vicarios Provinciales Observantum: *Ad uberiores.* VII. Idus Augusti.

Fr. Phalimæus O Hara martyr.

Alii duo martyres.

LXI. Circa hunc annum quidam statuunt constructum in eodem Hiberniæ regno, & Provincia Lageniæ, in diœcesi Fernensi, & Comitatu Vexfordiensi, ad ripam fluminis Slani, Conventum Inischorti per familiam Cavanahorum. Henricus Vallop Regni Hiberniæ Thesaurarius, hæreticus Anglus, dives & potens, locum obtinuit a Rege Anglorum, ibique magnificam domum extruxit, quam tamen neque ipse neque hæredes, sed alieni possederunt. Oppidum Angli inhabitant hæretici. Residentia Fratrum hic esset opportuna, & fideli populo circumvicino satis necessaria. Commode hinc secundo flumine navigatur per duodecim milliaria Vexfordiam, commodo Fratrum commercio.

Conv. Inischorti. *Ex eisdem Monum.*

LXII. Ante hunc annum Georgium Chuper, Militem Zagrabiensis diœcesis in suo territorio *Varalglia* nuncupato, Cœnobium sub titulo Assumptionis beatæ Virginis Mariæ ædificasse Observantinis, habeo ex diplomate Pii, quo hoc anno Ecclesiam diebus quibusdam statutis devote visitantibus, aliquas concedit Indulgentias. Hoc anno procurante fratre Hieronymo Lindsayo, Comitis Craufordiæ filio, ex utriusque juris Doctore Minorita, vir nobilis Baro Oliphantus Conventum eisdem Fratribus in Scotia, intra septa oppidi sancti Joannis extruxit. Habitum suscepit prædictus Hieronymus a venerando & pio Patre Cornelio a Zirichzea, de quo alias locuti sumus, tantumque hoc magistro profecit, ut optimis quibusque Consodalibus humilitate, abstinentia & orationis assiduitate veniat comparandus.

Conv. Varagliæ.

Conv. S. Joannis. *Gonz. in Provin. Scotiæ Conv. 3.*

Tom. 11. Ann. 1446. n. 18.

LXIII. Circa hunc annum Monasterium sancti Ludovici, Ordinis sanctæ Claræ Mirandulæ, nobilis & populosi in Gallia Cisalpina oppidi extructum, & sexaginta Sororum capacissimum, Blanca Maria Estensis, Galeotti Pici Mirandulani domini, pia conjux, amplissimis reditibus & prædiis dotavit. Primæ institutrices ex Monasterio sancti Guillelmi Ferrariensis evocatæ sunt. In urbe Asculana Piceni translatæ sunt hoc anno Clarissæ, quæ primum fuerunt Benedictinæ, a Monasterio sancti Angeli intra urbem ad aliud sanctæ Mariæ extra urbem ejusdem Instituti, erectaque est domus sancti Angeli in Prioratum Monachorum Ordinis Montis-Oliveti. Monasterio sancti Michaelis in suburbiis Civitatis Lucanæ, Ordinis sanctæ Claræ, sed per Ministram solito gubernari, unita est hoc anno parochialis Ecclesia sancti Michaelis, alias sancti Micheletti in Astetho, Lucanæ diœcesis.

Mon. Mirandulæ. *Gonz. in Prov. Bonon. Mon. 16.*

Mon. Asculanū. *L. 2. de Benef. vacan. & Regular. an. 2. fol. 274.*

Mon. S. Michaelis Lucæ. *Lib. 36. bullar. fol. 183.*

LXIV. Mariæ Reginæ Franciæ, erga sanctæ Claræ Ordinem valde propensæ, facultatem concessit Pontifex hoc anno in regni Franciæ loco opportuno Monasterium hujus Instituti ædificare. Ubi vel quando id fecerit, incompertum. Occurrit hoc anno memoria Monasterii sancti Leonardi de Calignano, Januen. diœcesis, Ordinis sanctæ Claræ, cui Pontifex varia concedit privilegia, & curæ committit Ordinis Minorum.

Mon. S. Leonardi de Calignano.

LXV. Theresiæ & Beatrici de Salzedo Sororibus Tertii Ordinis, oppidi Carmonæ, Hispalensis diœcesis, dedit hoc anno Pontifex licentiam ædificandi in domo sua suisque expensis Monasterium Ordinis sanctæ Claræ. Diligenter id perfecerunt, atque ante triennium Clarissas introduxerunt, quibus ipsæ accesserunt, & pro suo modulo dotem assignarunt. Humilis & exiguæ hujus societatis sanctitas vitæque integritas in dies magis magisque excrescens, induxit Beatricem Pacheco, Gadium Marchionissam, ut domum magnifice ampliaret & reditus adderet majores, ut sexaginta Sorores commode ibi cohabitent, & demum illic sibi delegerit sepulturam.

Mon. Carmonæ. *L. 2. de benef. vacan. & regul. an. 2. fol. 117. Gonz. in Prov. Bethic. Mon. 8.*

LXVI. Eamdem fecit Pius hoc anno potestatem Petro Roderici de Sarria, viro laico Giennen. ut in oppido Beatiæ, sive *Baezæ*, Giennensis diœcesis, Clarissarum Monasterium sub vocabulo sancti Antonii de Padua construeret. Porro quantocyus construxit in suburbio domum amplissimam, septuaginta Sororum capacem. Quod de translatis Sororibus a Monasterio Conceptionis ad domum istam, eamque prius ab Observantibus Fratribus possessam scribit Gonzaga, subsistere non potest; a prima enim sua origine incolas habuit Monasterium Clarissas Urbanistas. Hic plurimæ vixerunt Moniales sanctitate conspicuæ, sed hæ notiores, Catarina a sancta Clara, Beatiana, Catarina Rodriguez Hispalensis, Catarina de Jesu, & Francisca de Peralta hoc oppido oriunda.

Mon. Beatiæ. *Lib. 1. de præbend. & divers. an. 2. fol. 315.*

Gonz. in Prov. Granat. Mon. 4.

LXVII. Madriti, quod nunc Sedes est Regum Hispaniæ, Clarissarum fundavit Monasterium sub titulo Visitationis beatæ Mariæ Catarina Nunnesia, Alphonsi Alvarez a Toleto, Tribuni ærarii Regis Henrici IV. & Regni Castellæ Quæstoris, conjux. Pepigit hoc anno cum fratre Alphonso Complutensi, Custodiæ Toletanæ tunc Custode, & Vicarii Provinciæ Castellæ commissario, rebusque omnibus cum pingui reditu subministratis, nullum gravamen imposuit, nullamque conditionem præscripsit, quam quod perpetuo sub Observantia Sorores viverent Regulari, & pro animabus Henrici, & Joannis genitoris Castellæ Regum orarent. Mire crevit hæc domus sanctitatis opinione & numero Monialium. Sepulta est in sacello majori fundatrix, adjecto hoc epitaphio.

Mon. Madriten. *Gonz. in Prov. Castel. Mon. 4. Salazar. lib. 5. c. 31. Avila in theatro Madriti. l. 1. c. 3. Quintana de reb. Madriti. l. 3. c. 71.*

Hic jacet notabilis domina, D. Catharina Nunnez a Toleto, quæ fuit uxor Alphonsi Alvarez a Toleto, Quæstoris ærarii regni Castellæ. Obiit anno MCCCCLXXII.

LXVIII. Monasteria Tertii Ordinis aliquot hoc anno fundata reperio. In urbe Compostellana cohabitabant Aldonsa Velasci & aliquot Sorores in domo sanctæ Christinæ. Concessum fuit datis litteris ad Abbatem Monasterii beatæ Mariæ de Sobrado, Compostellanæ diœcesis, ut domum sibi statuerent Regularem sub perpetua clausura ab Abbatissa regendam, sub jurisdictione & visitatione Ministri domus sanctæ Mariæ novæ Compostellanæ, ejusdem Tertii Ordinis, relicta tamen auctoritate Roderico Archiepiscopo ejusque successoribus, domum in propriis personis visitandi, & sua jurisdictione ordinaria utendi.

Domus Sororum Ter. Ord. Compostellæ. *Lib. 7. bullar. fol. 275.*

Domus Duriana.

LXIX. In oppido Arandæ Durianæ, quod Durio flumine alluitur, diœcesis

cesis Oxomensis, Mentia Martinez Contreras vidua, nulla fœcundata prole, bona sua statuit Dei cultui deputare, Monasteriumque construere Tertii Ordinis Sororibus. Assumpto itaque habitu, domum ædificavit tum ex propriis, tum ex relictis a marito facultatibus, & advenientium Sororum ipsa Ministra electa est. Primum domus sanctæ Elisabethæ a Jesu vocata est, postea a sancta Anna, tertio demum a sancto Antonio nomen accepit. Cum reliquæ Tertii Ordinis Sororum domus in Hispania ad clausuram cogerentur, hæc præ inopia non potuit. Postremo cum Inigus de Zuniga bona quædam pauperum hospitali ædificando legasset, Paulus V. a Sororibus & oppidanis rogatus, huic Monasterio perficiendo, & muris vallando legata adjudicavit. Anno MDCXVIII. velum capitis nigrum sibi dari obtinuerunt. *Gonz. in Prov. Concep. Mon. 36.*

LXX. Incidimus hoc anno in Pii II. diploma, quo Sororibus sanctæ Mariæ de Bretonera, & domus sanctæ Elisabethæ de Briviesca, diœcesis Burgen. Tertii Ordinis de pœnitentia concessa est facultas transeundi ad sanctæ Claræ Institutum. Litteras damus in regesto, ex quibus aliqua corrigi poterunt, quæ in relatione utriusque Monasterii excripsimus ex Gonzaga: *Devotionis vestræ.* XVI. Kal. Augusti. *Mon. Bretoneræ & Briviescæ.* *Tom. 8. an. 1558. n. 11.*

LXXI. Scripsit hoc anno Pontifex Episcopo Aretino, ut permitteret Tertii Ordinis Sororibus Veronicæ, Mariæ, Gitæ, Masiæ, Mariæ Salome, & Nicolosæ domum sibi dudum in oppido Montis-politiani, suæ diœcesis, relictam per quondam Angelum Joannis Angeli Militem Senensem, ampliare, in Monasterium adaptare, & contiguum erigere Oratorium sub invocatione sancti Bernardini, præsertim cum multæ ad harum consortium accedentes sibi facerent invicem angustias, omniumque oppidanorum, & Nicolai ac Joannis prædicti Angeli filii id summis precibus contenderent, suisque bonis opus cuperent promovere. *Domus Montis-politiani. Lib. 36. bullar. fol. 190.*

LXXII. Extra muros, prope portas oppidi Leyden (quod Lugdunum Batavorum nuncupatur) diœcesis Trajectensis, domus erat sanctæ Margaritæ Sororum Tertii Ordinis, in loco humido & aquoso, multis bellorum periculis exposita. Deprecante itaque Philippo Burgundiæ Duce concessit Pius Ministræ & collegis facultatem se transferendi ad locum salubrem & amœnum, Rodemburg nuncupatum, intra metas parochiæ de Leydendorp, ejusdem diœcesis constitutum. In eadem diœcesi domos tres prædicti Tertii Ordinis Institutum & regulam mutasse sub Calixto III. & ad Ordinem Canonicarum sancti Augustini transivisse, Pius hoc anno recenset, videlicet domum undecim millium Virginum Trajectensem, sanctæ Agathæ Amersforden. & sanctæ Agnetis Hardevicen. diœcesis Trajectensis. Grassata per has partes Geuziorum sævities omnes has domos prostravit. *Domus Leyden. Lib. 1. de Regular. & exhib. an. 2. fol. 152.* *Lib. 1. de regul. & exhib. an. 2. fol. 39.*

LXXIII. Noviomagi, Colonien. diœcesis ante annos centum inchoatum erat Beguinagium, *Groesteckshoff* vulgariter nuncupatum, in quo puellæ & honestæ fœminæ in caritate & unitate pacis Deo pariter famulabantur. Hoc anno die Martis prima mensis Julii, septem quæ adhuc supererant, jurarunt in vota Tertii Ordinis sancti Francisci in manibus Jacobi Brenter Guardiani Conventus Vallis Josaphat prædicti oppidi Noviomagensis, dimiseruntque propria quæ possidebant, & præbendas quæ ad vitam vendebantur. Has ad participationem omnium charismatum & bonorum spiritualium, quæ fiunt in Ordine Minorum & Clarissarum, specialibus litteris admisit anno sequenti frater Zegerus Vicarius Generalis Ultramontanus. *Domus Noviomagi. Monum. MSS. Colon.*

LXXIV. Fratribus Vicariæ Bosnæ scrupulose circa suum statum modumque vivendi, & necessaria congregandi dubitantibus, pro illorum lo-

corum qualitate Pius varia indulsit: *Dum fidem sinceram*. Nonis Aprilis.
Hospitale Senen. Circa hoc tempus Joannes Thomasii Minelli Tertiarius sancti Francisci, extra portam Camoliæ, urbis Senensis, in loco qui Castellazza nuncupatur, ædificavit hospitale dictum sanctæ Crucis in Hierusalem, cujus opus & pietatem Pontifex commendat. Aliud hospitale sancti Elzearii de Clapeto,
Hospitale Clapeti. Januen. diœcesis hoc anno tenebat & regebat frater Barnabas de Auria vir nobilis, ejusdem Instituti, carus Paulo Archiepiscopo Januensi.

SUPPLEMENTUM P. ANTONII MELISSANI DE MACRO.

„ I. DAto Senis a summo Pontifice, juxta Regis Boemiæ & Populi „ Pilsnensis vota, diplomate de transferenda beatæ Mariæ Virgi-
Ad an. 1459. n. 1. „ ginis domo ad Fratres Regularis Observantiæ, ut supra retulimus; idem „ piissimus Rex Georgius, ut pio operi ultimas & efficaces manus admo- „ veret, ratum habens Pontificium decretum, ut ejusdem domus in posses- „ sionem mitterentur Observantes, & omnis contradictio vel difficultas „ amoveretur, Regale diploma, cujus copia mox sequitur, memoratu di- „ gnum expedivit hoc anno.

GEORGIUS Dei gratia Boemiæ Rex, Marchio Moraviæ, Lucenburgensis & Silesiæ ac Lusatiæ Marchio.

„ *NOtum facimus tenore præsentium universis, quod quemadmodum „ ex licentia & indulto speciali sanctissimi Domini nostri Pii Papæ II. „ & ejus Patentibus litteris, ad vota nostra & devotionem populi Civitatis „ nostræ Pilsnæ, Monasterium beatæ Mariæ Virginis, olim Fratrum Con- „ ventualium, datum, assignatum & incorporatum est cum omnibus censi- „ bus, proventibus, usibus, fructibus & pertinentiis singulis, Fratribus „ Minoribus de Observantia, devotis nostris dilectis, ad ampliationem & „ exaltationem cultus Divini, in augmentum tam sanctæ Religionis & „ Evangelicæ Observantiæ, ad profectum etiam Christifidelium, prout hæc „ plenius in litteris sanctissimi Domini nostri ad hoc editis, plenius conti- „ netur.*

„ *Nos piam Pastoris in gregem sibi commissum solicitudinem in Domino „ commendantes, ut eumdem pro devotione Fidelium, & tam præclari faci- „ noris actu filialibus vestigiis imitemur, dictam donationem & Fratrum „ Minorum de Observantia in dictum Monasterium missionem, auctoritate „ Regia acceptamus, ratificamus, & nostri consensus robore communimus.*

„ *Et quoniam Fratres præfati de Observantia proprietati pro modo Re- „ gulæ abdicaverunt, nec bona ad dictum Monasterium spectantia per „ eosdem Fratres gubernari debite possunt; volentes loco illi jura quæsita „ servare, & necessitatibus tum ruinæ Monasterii, tum Fratrum victui re- „ gia clementia providere (accedente ad hoc consensu expresso honorabilis „* Wenceslai *de* Crumloro *Decani, & Administratoris Ecclesiæ Pragensis „ devoti nostri dilecti, ad hanc causam per Sedem Apostolicam dati & depu- „ tati) Ita sancimus & ordinamus: ut Consules & jurati præfatæ Civitatis, „ præsentibus & futuris temporibus sint Procuratores & Factores bonorum „ omnium ad dictum Monasterium pertinentium vel spectandorum seu perti- „ nendorum & census, ut boni & fideles dispensatores dispensent, ruinis il- „ lius Monasterii consulant, diruta reforment, loco & personis ibi degenti- „ bus in necessitatibus provideant, juxta quod facultates illius Monasterii „ suppetere possunt.* Bo-

Bona autem ad dictum Monasterium pertinentia expresse duximus nominanda; videlicet Villam desertam Borecko, *censum nudum & perpetuum in villa* Nebylorek, *& census nonnullos in domibus præfatæ Civitatis legitime legatos & comparatos, & omnia alia bona ad dictum Monasterium pertinentia in censibus, pratis, agris vel alias ubicumque existentia.*

Mandamus igitur universis Officialibus & ..... fidelibus nostris dilectis, & præsertim subcamerario nostro, qui est aut pro tempore fuerit, ut præfatos Consules a nobis datos & constitutos Factores & Procuratores dicti Monasterii, nequaquam impediant seu molestent, sed potius ad nostræ Majestatis complacentiam favoribus & auxilio manuteneant & prosequantur; præsertim sub appensione nostri regalis sigilli testimonio litterarum. Datum Pragæ XXVII. *Aprilis anno Domini* MCCCCLX. *Regni vero nostri anno* II.

II. Hoc eodem anno fundationis Eremitorii beatæ Mariæ de *Villalvin* juxta Villam novam *de los Caballeros* appellatam, diploma expeditum fuit: *Singularis devotionis &c.* XIII. Kalendas Septembris: circa id autem Waddingus commemorans nobilem virum Gomesium de Benavides militem, Palentinæ Diœcesis, facultatem obtinuisse construendi Cœnobium nostris in loco idoneo infra dominium Regis castellæ & Legionis: *Sinceræ devotionis &c.* VII. Idus Augusti, cum non sibi constaret an, vel ubi fundasset, putavit esse posse hanc Villalvini domum, cum sit in Palentina Diœcesi a Rivo sicco quatuor leucis distantem, & in regno Castellæ, quam antiquam, atque ignoti temporis dixerat Gonzaga; & ad id asserendum monumenta illius Provinciæ, quæ circa illud tempus fundatam fuisse asserebant, satis congruenter invitabant. At Haroldus ejus Epitomator sub anno MCCCCLXII. Gutterio a Quexada oppidi Villæ novæ equitum, vulgo *de los Caballeros*, Diœcesis Palentinæ Domino, ut Eremitorium Fratrum beatæ Mariæ prope illud in Cœnobium erigeret, Pium Pontificem licentiam fecisse enarrat. Hæc circa quid erit dicendum? Si Eremitorium de quo Haroldus loquitur, est illud Villalvini, ut videtur, hoc anno dum de licentia erigendi Eremitorium constet, judicandum est duobus post annis Quexadam eum in Cœnobium vertendi licentiam obtinuisse; & ab hinc triginta sex annis Gomesium ibidem construxisse Eremitorium, ut putavit Waddingus, quod tractu temporis esse cessaverit.

Wadd. Tom. 10. ad ann. 1424. n. 14.

Harold. ad ann. 1540. n. 94.

III. Stephano Baronio Hungaro, pio & nobili Viro, nostris Conventum in suo Strigoniensi dominio construere aventi, facultatem e Vaticano factam fuisse hoc anno lego: *Piis fidelium &c.* V. Idus Julii. Verum quid factum fuerit, bello deletis eorum temporum monumentis, enarrare prohibemur: attamen facile crederem præfatum nobilem Virum domum nostris excitasse apud Oppidum de *Beren* in Diœcesi Agriensi, dedicasseque beatæ Virgini Mariæ ad Nives, quæ postea a Turcis destructa fuit: nam cum tempore unionis Ordinis, anno scilicet MDXVII. florens Provincia Hungarica S. Salvatoris in Custodia Strigoniensi septem Conventus numeraret, Strigoniensem & Budensem, ambos fundatos a Bela IV. Hungariæ Rege, Pestiensem & Visegradiensem, quorum primus transiit ad Observantes anno MCCCCXLIII. & secundus fundatus fuit a Sigismundo Rege tempore Martini Papæ V. Quintum Gyongyusiensem fundatum a Dominis Bathoriensibus; sextum Conventum Tata, cujus nulla specificatio est, & destructus a Turcis vix fuisse dignosci-

Vide Mon. MSS. Prov. S. Salvat.

scitur, ac tamdem quem supra diximus Berenienſem, a nobis exiſtimatum opus Stephani Baronii, niſi forte hujus loco veniret Tatenſis. Inſulæ, vel Inſulæ, Oppidum præclarum in Flandria Theutonica & Diœceſi Tornacenſi, vulgo *l'Ila*, ex veteri poſitione, quod eſſet ſtagnis & paludibus cincta ad amnem Duellam, nuncupatum, Civitatis faciem præfert Nobilium & populi frequentia, opibus & legibus: imo poſt Anturpiam & Amſterodamum omnium Belgicarum urbium Civitas potentiſſima habetur: ab Ypris in Africum quinque fere milliaribus, a Tornaco vero totidem in Septentrionem recedens, Tertii Ordinis S. P. Franciſci pro Sororibus, habita licentia a ſummo Pontifice: *Piis fidelium &c.* IV. Nonas Julii, Hoſpitale, piiſſimum opus admiſit.

Indic. ex Vatic.

Guillelmus de Calviniaco. Wadd. Tom. 9. ad annum 1388. n. 10.

IV. Caſtri Rodulphi Minoritarum Ædium auctor, Vir pietatis & nobilitatis, quarumdam Indulgentiarum occaſione, in noſtris Annalibus memoratur Guillelmus de Calviniaco: nunc vero conſimilis fere cauſa, cum ſit breve Apoſtolicum: *Novit ille &c.* VII. Idus Auguſti, hoſpitibus earumdem expeditum, præterita, ut præſentia in memoriam revocat; admonetque Caſtrum Rodulphi Oppidum, Gallis, *Chate au Roux*, *Pays de Berri*, titulo Baroniæ clarum, eſſe in Archiepiſcopatu Bituricenſi, & ab urbe Biturigio ad Indrum fluvium, inter Africum & Garbinum leucis quindecim abeſſe. Erat autem Guillelmus Caſtri Rodulphi Baro, Biturigum Duci fidem ſervans. Interea vero Burgundiæ Fratres reformationem amplexati, Miniſtros audientes Pontificio præcepto Vicarii Obſervantium Generali Ultramontano dictis ſtare juſſi fuere: *Exhibita nobis &c.* III. Idus Auguſti: ſed illud breve: *Ineffabilia meritorum &c.* V. Idus Decembris, quo indulgentia pro Capella Aſſumptionis beatæ Mariæ Virginis in Eccleſia Fratrum Minorum Oppidi Varalliæ, Diœceſis Zagabrienſis in Slavonia ideſt Illyrico, oſtendit ibidem Fratres ante id temporis fixiſſe ſtationem: & quidem in Cuſtodia Slavoniæ, Provinciæ ſancti Salvatoris in Hungaria Conventus Varalliæ quartum locum tenet. Mantuæ Pontifex apud ſanctam Mariam de Gratiis cum eſſet, ad ſupplicationem fratris Angeli de Bolſena conceſſit, quod Prælati Regularis Obſervantiæ circa ſuos ſubditos & loca condeſcendere poſſent & compati debilibus & infirmis in his, quæ non ſunt contraria Regulæ, & fuerunt expreſſi multi caſus, ut de Sotularibus in itinere, de equitando, licet non ſit arcta neceſſitas vel infirmitas, de receptione frumenti pro induendis Fratribus, ubi non eſt alius modus habendi, de procurandis die Sabbati eleemoſynis pro carnibus, ubi eſt conſuetum, & ſimilibus, nec ob ea dicantur facere contra Regulam.

Indic. ex Vatic.

Chronic. MSS. Prov. S. Salvat. in Hung.

Bajardus ex Monum. MSS. illius Conventus.

V. Frater Adrianus Flander a beato Joanne de Capiſtrano receptus ad Ordinem, illum exacte imitatus, clarus meritis & virtutibus in Conventu Burgenſi Provinciæ Caſtellæ ſancto fine quievit hoc anno VI. Kal. Julii. Alphonſus Gaza inter Patres Conventuales, linguam latinam callens, aliiſque ſcientiis imbutus, cum tardioris linguæ impedimento, quemadmodum trauli detinentur, ab officio prædicationis Verbi Dei prudentiſſime ſe retraxit. Conſiderans balbutientem, eum qui audit, ut plurimum ad riſum movere, ac ita in deriſionem verba quantumvis ſancta ac utilia facile abire poſſe: prudentius ergo deliberans, ſe ipſum habile exemplum vitæ perfectionis cunctis reddere decrevit, gnarus doctrinam Sanctorum felicius opere, quam ore publicæ utilitati ac animarum ſaluti prodeſſe; ut igitur adeo ſanum conſilium levius exequi valeret, recogitans ſe vale ſemel dixiſſe Mundo exitialibus pleno diſcriminibus,

„ bus, cogitavit remotior adhuc magis fieri ab eo, ut liberius sua pia desideria prosequens, a Deo gratiosius foveretur & ad finem perfectum deduceretur: & quidem qui se immaculatum custodire ab hoc seculo desiderat, ut ab eodem fugiat necesse est. In Portugallia Monasticæ disciplinæ restauratæ & restitutæ laude Regularis Minorum Observantiæ Patres per ea tempora clarebant, inter quos Gaza admitti curavit Conventualibus relictis; ac ita cum eis arctiorem vivendi modum quam antea fecisset, exacte observabat, & paulatim per gradus indeficienter proficiens, suis Confratribus nedum, sed & aliis virtutum idæa illuxit: fere quotidie jejunans, dies etiam non paucos absque ullo cibo transigebat: per totam diem ac noctem orationem protrahebat, silentium inviolabiliter observabat, nudis pedibus semper incedebat, vilibus induebatur, & suæ Regularis Observantiæ zelator ardentissimus erat: hæc ejus conciones Apostolicæ, quibus plurimum fructificabat. Tamdem morte appropinquante, omnia suscepit Ecclesiæ Sacramenta, sicque sanctissime spiritum exhalavit, suavissimum ex se spirans odorem, & ingens sui desiderium adstantibus relinquens. Agit de eo Marcus Ulyssiponensis, & post eum Arturus in Martyrologio.

Marc. Ulyssip. p. 3. Chron. c. 19. ad ann. 1460. Ad diem 16. Decembris.

„ VI. Interea non vulgarem sed egregie nobilem sanctitatis famam apud Oriolenses frater Bartholomæus a sancta Marina, Professione laicus adeptus est; erat enim eximiæ simplicitatis, severæ abstinentiæ, prolixæ orationis ac perfervidæ caritatis: sancto fine quievit Orioli, vulgo *Oribuele*, Regni Valentiæ in Conventu sanctæ Annæ, Provinciæ Carthaginensis duodecimo, anno MCCCCLX. Idibus Decembris: & ob singulares ejus animi dotes in majori sacello, ad locum pronunciandæ Epistolæ deputatum honorificentissime sepultus est. Agunt de eo Gonzaga, Rapinæus & Arturus in Martyrologio: At Sacerdotii titulo honorificentiori, & utriusque juris Pontificii, & Cæsarei laurea gloriosiori insignitus, per eadem tempora Franciscus a Novaria florebat; non enim tantum Evangelistæ officio (erat enim Ecclesiastes eloquio pollens) sed etiam Religiosæ & compositæ vitæ decore virtutumque fulgore, quibus cunctis amabilis & venerabilis evadebat, fama per Orbem vulgabatur; sed etiam quod scripsit præterea ad suum exercitium & aliorum utilem doctrinam, summam casuum conscientiæ: quamobrem, quia fecit & docuit, Magnus vocandus est in regno Cœlorum. Sicut ergo vixit, sanctissime obiit. Memoratur a Marco Ulyssiponense, & post eum ab Arturo.

Gonz. Rapinæus Martyrol. Francisc. 13. Decembris. Franciscus a Novaria.

„ VII. Frater Joannes a sancta Marina, qui fuit primus Vicarius Provinciæ sancti Jacobi, observandæ suæ Regulæ zelo motus, cum esset inter Patres Conventuales in sacra Theologia Magister, & fama notissimus, ad Observantes transierat, cum quibus Monasticam & Regularem disciplinam summopere promovens, virtutum semitas adeo egregie calcabat, ut inter alios quadam nota singularis sanctimoniæ fulgeret. A fratre Joanne de sancta Anna Provinciæ tunc Castellæ Ministro, ad Vicariatum Conventus sanctæ Eulaliæ Marchenæ, oppidi non vulgaris in Hispania, merito assumptus, tam prudenter & sancte munus suum exequebatur, ut (veridica fama eum ubique deprædicante) Eugenius IV. summus Pontifex præfati loci Vicarium perpetuum constituerit, ne mutatione personæ in hujusmodi regimine, Religiosorum profectus interturbaretur, quod non raro evenire solet: Florebat autem hoc anno MCCCCLX. & de eo agit Gonzaga.

Gonz. p. 3. de Provin. Betica Conventu septimo.

„ VIII. Frater Jacobus a Caniana laicus erat Professione, sed vir eximiæ

„ miæ orationis, pietatis, patientiæ & sanctitatis: Incola Conventus Ma-
„ ceratensis in Picœno, tamdem obiit, sed miro modo; etenim flexis ge-
„ nibus & junctis manibus, inter orandum, spiritum Deo reddidisse inven-
„ tus est. Eum refert Marcus Ulyssiponensis ad hunc annum MCCCCLX. &
„ Arturus in Martyrologio ad diem decimam nonam Decembris.

Idem de Provin. S. Angeli Conventu quarto.

„ IX. Exitum fere consimilem alterius fratris Tornaretensis, cujus
„ proprium nomen excidit, enarrat Gonzaga, qui agens de Conventu
„ sanctæ Mariæ de Valle-aspera ad Tessam quarto in Provincia sancti An-
„ geli, scripsit ut sequitur. Jacet quoque hoc in ipso loco Sanctus qui-
„ dam frater professione laicus, ac patria Tornaretensis, cujus tamen pro-
„ prium nomen ignoratur: Hic cum tempore maximæ cujusdam pestis
„ ad Conventus & sarcinarum custodiam a ceteris Fratribus solus relictus
„ esset, ab ipsis postmodum ea lue cessante redeuntibus, genibus compli-
„ catis, erecta cervice, extensisque in altum manibus, non secus ac si ora-
„ ret, exanimis in medio dormitorio inventus est anno MCCCCLX. Hæc
„ ille. Memoratur ab Arturo.

Marulus Spal. l. 4. hist. sacr. Religionis.

„ X. Casum mirabilem, atque Divinæ Misericordiæ argumentum
„ evidentissimum enarrat Marulus Spalatensis, loquens de Conventu Mi-
„ noritico Navis, Provinciæ Tusciæ duodecimo, his verbis: Agebat in
„ præfato Conventu Novitium, superstite adhuc beato Patre Thoma de
„ Scarlino, nobilis quidam Juvenis Florentinus, qui vitæ ac Minoriticæ
„ paupertatis tædio affectus, seculi atque ejus illecebrarum repetitionem
„ meditabatur: & ecce, dum ante venerabile Eucharistiæ Sacramentum
„ pro more genua flectit, somno corripitur; factusque in extasim vidit
„ Dominum sibi improperantem, quod se relicto, mundum sequi mallet,
„ ingratus interim opprobriis, flagellis, paupertati, nuditati, atque ama-
„ rissimæ passioni, quam pro se atque reliquo genere humano liberando
„ perpessus esset: qui tamdem a somno excitatus, atque ad saniorem men-
„ tem reversus, rem totam Patribus prodidit, veniamque expetens, con-
„ stantissime postmodum in Ordine perseveravit atque sanctissimam vitam
„ duxit. Hæc ille, quæ tamen ab ipso Gonzaga transcripsit; hoc vero an-
„ no tertiodecimo ab obitu beati Thomæ de Scarlino præfatus Anonymus
„ Florentinus florebat, III. Nonas Augusti, ad quam memoratur ab Ar-
„ turo.

Gonzaga de Provin. Concep. Monast. 3. fol. 875. Leonora a Castella ædificat Monast. Calabazanum.

„ XI. Sanctimoniales etiam plures, quæ Virgines prudentes & castæ
„ Christo Sponso se consecraverant, in Monasterio Dominæ nostræ de
„ Consolatione oppidi Calabazanos, quatuor millibus passuum distantis ab
„ urbe Palentia, hoc tempore florebant; quam rem, ut scitu dignam, ex
„ Gonzaga clarius aperiemus. Construxerat Leonora a Castella Petri
„ *Manriquii* Legionensis Regni Præfecti, quem Hispani *Adelantado* vo-
„ cant, uxor in oppido Amusco, Palentinæ diœcesis, Clarissarum Mona-
„ sterium anno Domini MCCCCXLIX. ad quod duas sibi filias Religiosas
„ ejusdem Instituti ex Astudino Monasterio transferendas curavit: post
„ aliquot annos ex Viri morte Vidua relicta, filias ibidem habitu sumpto
„ sequuta est: & anno MCCCCLVIII. ex legitimis causis præfatum Monaste-
„ rium, annuente Calixto III. ad oppidum *Calabazanos*, sub titulo Do-
„ minæ nostræ de Consolatione, translatum est; cujus quidem sanctitas
„ & Religio incredibilis fere videri posset, nisi hæc ab Incolarum vita
„ persuaderetur. Hæ siquidem Sorores in cinere & cilicio Christo Sponso
„ famulantes, eo die quo Dominico Corpori communicaturæ erant, num-
„ quam a mututinis cellulas repetebant; sed quod noctis residuum erat, in

Cho-

„ Choro orationi instantes, vel humi prostratæ vel sedilibus hærentes insumebant: frugali mensa & parca admodum contentæ, majorem anni partem jejuniis & abstinentiæ consecrabant: quo fiebat ut plures in ipso Virgines felicissime Domino his temporibus obsecundarent, & virtutum odoramenta ex ea domo longe lateque diffunderentur.

„ XII. In Monasterio sanctæ Claræ Conchæ Camporum, Palentinæ diœcesis, Provinciæ Conceptionis nono, floruit Joanna a Guevara: fuerat illius Monasterii domus ob devotionem in sanctum Bernardinum Senensem opus Mariæ a Velasco propriis in ædibus excitatum anno MCCCCL. & ab Urbanistis Sororibus cultum ea spiritus felicitate, ut nil minus præfato oppidi *Calabazanos* Regulari Observantia clareret: Sacris Virginibus Christo desponsatis locus erat palestra virtutum, nec eum facile secreto vel publice umbra vitii temerare audebat, maxime sub Joanna a Guevara prima Abbatissa, quæ dies noctesque simul inter orandum unire solebat: Hic erat ei super gregem vigilandi mos, quo omnes dulci sub ferula Monasticæ disciplinæ continebat; interea vero ad apicem virtutum conscensa, cum hoc anno clareret, ibidem sarcina corporis relicta properavit ad Sponsum, qui post obitum ejus sanctimoniam miraculis testatam voluit: post Gonzagam & alios de hac sancta Virgine agit Arturus in suo Martyrologio franciscano. Moneo oppidum præfatum Conchæ Camporum, Palentinæ diœcesis, distare Livia mille quingentis passibus. *Arturus ad diem 18. Junii.*

„ XIII. Tertius pariter sancti Patris Francisci Ordo suos etiam fructus hac tempestate peropportune Deo offerebat, Mundoque ostentabat in *Davan soto* Florentino, qui pluribus virtutibus, præsertim humilitate, contemplatione & oratione clarens, hoc anno MCCCCLX. die XVIII. Januarii quievit in Domino, ut quædam Sanctorum & Beatorum ejusdem Instituti tabula publicat. *Bajard. ex tab. Archiducissæ Austria & Etruria SS. Tertiar. dedic.*

ARGUMENTUM.

Gabriel Veronensis in Boemia, Bartholomæus Egresanus Gratianopoli Inquisitores, Angelus de Bulseno in Etruria Nuncius, designantur. Martinus de Rothemburga in Germaniam amandatur pro liberando Cardinale Cusano. Fridericus Imperator canonizationem urget Joannis Capistrani. Tria celebrantur Comitia Generalia. Florent Viri docti. Recensentur Episcopi. Crescunt domicilia.

I. PERNICIOSA Hussitarum hæresi latissime per Boemiam regionesque vicinas hoc tempore se diffundente, Inquisitorem instituit Pius Gabrielem Veronensem, olim Capistrani fidum socium & diligentem cooperarium, tunc in illis partibus Consodalium Observantum per Boemiam, Poloniam & Austriam Vicarium. Institutionis litteras produco, in quibus hoc ipsum officium Sedis Apostolicæ auctoritate exercuisse refertur. *Gabriel Veronen. instituitur Inquisitor per Boemiam.*

Dilecto filio Gabrieli de Verona, Fratrum Minorum professori, hæreticæ pravitatis Inquisitori.

APostolicæ Sedis providentia circumspecta contra hæreticæ pravitatis labe respersos, quorum nequitia serpit ut cancer, ne in aliorum perniciem sua venena diffundant, sed in eorum versutiis & pravis conatibus compe- *Ex lib. 2. minori bullar. fol. 235.*

scantur, libenter intendit, & prout expedire cognoscit, remedia adhibet opportuna. Cum itaque, sicut ex fide dignorum relatione plurimorum nobis displicenter innotuit, in plerisque regni Boemiæ & circumvicinis partibus nefanda Wicleffistarum seu Hussitarum hæresis, jam dudum per sacrum Concilium Constantiense damnata, in quo etiam auctores illius perfidissimæ sectæ, viri impii, Joannes Hus & Hieronymus, justitia exigente, igne consumpti sunt, ac deinceps per plures summos Pontifices Romanos prædecessores nostros & Romanam Ecclesiam damnata, operante satore zizaniæ (proh dolor!) in dies erumpat, pestiferumque virus suum evomens, multorum simplicium animas suis tendiculis & palliatis coloribus, sub prætextu simulatæ veritatis illaqueando decipiat, illas æterno satagens igni transmittere consummandas: Nos huic veneno hæresique nefariæ & labi pestiferæ, quam supremis extingui affectibus anhelamus, omni salubri remedio quo possumus, occurrere cupientes, & ne hujusmodi morbus inficiendo excrescat ulterius, sed cooperante Domino passim radicitus evellatur, salubriter providere volentes, ac sperantes quod tu, quem tam magistra rerum experientia, quam etiam testimoniis fide dignis accepimus, jam per plures annos ad extirpationem ejusdem perfidiæ etiam Apostolica desuper auctoritate suffultum constanter laborasse, pro fidei zelo, Religionis devotione, vitæ munditia, & aliis multiplicum virtutum meritis, quibus te insignivit Altissimus, per tuæ sollicitudinis studium labem hujusmodi extirpare, & orthodoxæ fidei fructuosos palmites transplantare pro tua virilitate conaberis, tibi contra quoscumque hæreticos eorumque adhærentes, complices & fautores, atque receptatores eorumdem, cujuscumque status, dignitatis, gradus, ordinis, conditionis vel præeminentiæ, etiamsi Communitates, Universitates & municipia fuerint, ubique locorum eos esse compereris, inquirendi, ac una cum Ordinariis, prout juris fuerit, procedendi, eos capiendi & carceribus mancipandi, ac juxta canonicas Sanctiones & sanctorum Patrum instituta, prout cujusque qualitas delicti exegerit, puniendi, ac brachium seculare, si opus fuerit, contra eosdem invocandi, necnon ad veritatis lumen redire, aut hujusmodi hæresim abjurare volentes, si alias relapsi non fuerint, receptis ab ipsis prius abjuratione hæresis & errorum hujusmodi legitime & publice facienda, præstandoque per eos juramento, quod talia deinceps non committent, nec talia vel alia committentibus iis similia seu adhærentibus consilium, auxilium ac favorem per se vel alios præstabunt, ac alias in forma Ecclesiæ consueta absolvendi, ad nostrum & ejusdem Ecclesiæ gremium, necnon gratiam & benedictionem prædictæ Sedis restituendi & reponendi, omniaque alia & singula, quæ ad hujusmodi pestem reprimendam & radicitus extirpandam opportuna esse quomodolibet dignoscantur, ac ad officium Inquisitoris tam de jure, quam consuetudine pertinet, faciendi, gerendi, ordinandi, exercendi & exequendi, & ad præmissa omnia & singula, si & quando expedire videris, viros aptos & idoneos cum simili vel limitata facultate assumendi, subdelegandi ac deputandi, ipsosque quoties tibi opportunum videbitur, revocandi, & loco ipsorum alios similiter idoneos deputandi, plenam & liberam, tenore præsentium concedimus facultatem. Igitur, fili dilecte, hoc onus per nos tibi injunctum, ad honorem Dei & animarum salutem cum omni promptitudine suscipiens, studeas sic efficaciter sicque diligenter illud exequi, ut per sollicitudinis tuæ solertiam, radix hæreticæ pravitatis penitus evellatur, & vinea Domini Sabaoth fructus afferat Catholicæ puritatis, tuque exinde apud nos & dictam Sedem valeas non immerito commendari. Per hujusmodi autem commissionem per nos tibi factam, locorum Ordinariis, quo minus ipsi Inquisitionis officium super labe prædicta, prout vo-

volunt dictæ canonicæ Sanctiones, exercere valeant, & quibuslibet privilegiis tibi tuoque Ordini, vel quibusvis Inquisitoribus hæreticæ pravitatis, si qui sint, a dicta Sede forsan concessis, nullum volumus præjudicium generari. Datum Romæ apud sanctum Marcum anno MCCCCLX. *anno* III.

Eidem.

II. *AD ea quæ propagationem & incrementum Catholicæ fidei respiciunt, intensis invigilamus affectibus, & iis, ut salutarem consequantur effectum, Apostolicos favores libenter impertimur. Cum itaque, sicut fideli relatione percepimus, tu exemplo vitæ, & prædicatione verbi Dei, hominum terrore deposito, salutares fructus continue in Dei Ecclesia parere studes, & ad extirpationem hæresum, & præcipue nefandæ Hussitarum sectæ, quæ (prob dolor!) diebus istis, veluti cancer serpens per Boemiæ regnum & partes illi adjacentes, operante suasore malorum, sua venena diffudit in multarum perniciem animarum, non sine tuæ vitæ ac sociorum periculo ferventer incumbis; Nos, qui Catholicam fidem nostris potissime temporibus augeri, & hæreses quascumque exterminari, necnon eos, qui in agro Evangelicæ prædicationis laborant, tutos & securos esse a malorum hominum occursibus desideramus, tibi ut omnibus & singulis, te per loca non tuta ac periculosa associantibus, ac salvum conductum & fidelem assistentiam præstantibus, quando ita expedire rebus gerendis cognoveris, super quo tuam conscientiam oneramus, quod idoneos eligere possint confessores, qui confessionibus ipsorum diligenter auditis, eos ab omnibus & singulis criminibus, excessibus & peccatis, præterquam Sedi Apostolicæ reservatis, toties quoties, durante quinquennio, & ubi personarum qualitas forte exigeret aut periculum immineret, etiam in ipsis reservatis, præterquam per nos exceptis casibus, & similiter cum plenaria remissione semel dumtaxat in foro conscientiæ, & in forma Ecclesiæ consueta, absolvere valeant, concedendi plenam & liberam, tenore præsentium concedimus facultatem: præsentibus post quinquennium minime valituris. Datum Romæ apud sanctum Marcum anno &c.* MCCCCLX. XIII. *Kalend. Aprilis, anno* III. *Ibid. fol. 249.*

III. Alium invenio destinatum huic muneri obeundo in partibus Gratianopolitanis fratrem Bartholomæum Egresanum, virum doctum & Dei legis zelum habentem. Bulla excidit institutionis. Angelum etiam de Bulseno lego hoc anno institutum Nuncium & collectorem in toto Florentinorum dominio, exceptis diœcesibus Lunensi, Pisana, Pistoriensi & Vulterrana, juxta formam, qua diximus alias in aliis locis designatum.

Fr. Bartholom. Inquisitor Gratianopolitanus. Angelus Vulsinus Nuncius & Collector.

IV. Sigismundus Austriæ Dux, Nicolai Cardinalis Cusani Episcopi Brixinensis infensissimus inimicus, direpta Ecclesia, incensis castris, ipsum cepit & carceri mancipavit, eaque perpetravit, auctore scelestissimo homine Gregorio de Heimburg, ut diris eum devoverit Pontifex, & de amborum fidei integritate plerique dubitarint. Gravissimis prolatis censuris, missisque, qui furentum excessus reprimerent, modis omnibus conatus est Pontifex Cardinalem liberare: Amandatus est, ut sententiam fulminaret Martinus de Rotemburga Minorita; sed dum Sigismundi satellites ejus vitæ insidiantur, his ei litteris Pontifex fidelium implorat auxilium.

Dux Austriæ capit Cardinalem Cusanum. Eum liberaturus mittitur fr. Martinus de Rotemburga.

Universis Christifidelibus &c.

V. *MIttentes nuper ad Alemanniæ partes dilectum filium fratrem Martinum de Rotemburga, Ordinis Fratrum Minorum, pro* *Lib. 36. bullar. fol. 20.*

verbi Dei prædicatione & fidelium animarum salute, ne perfidi Sigismundi ex Austriæ Principibus, suorumque satellitum & adhærentium, necnon hæresiarchæ illius Gregorii de Heimburg erroribus contaminarentur, ac etiam ad publicandos processus nostros contra prædictos dudum emanatos, accepimus eumdem fratrem Martinum injunctum sibi ministerium hactenus laudabiliter peregisse, ac confisi, quod id etiam deinceps debite continuabit, Christo animas lucrifaciendo: Cumque idem frater Martinus, uti etiam accepimus, propter præmissa perversorum patitur in dies quamplures insidias corporales; Nos igitur omnibus & singulis Christifidelibus, qui eumdem fratrem Martinum in sui ministerii executione protegerint, hospitio receperint, ac eidem de necessitatibus providerint, aut ipsius securitatis causa, cum eum de loco ad locum ob supradicta iter facere contigerit, conduxerint, associaverint, sibique humanitatis solatia exhibuerint, quoties id egerint, duos annos & totidem quadragenas de injunctis eis pænitentiis, in forma Ecclesiæ consueta misericorditer relaxamus, præsentibus post unius anni spatium minime valituris. Datum Romæ &c. VIII. *Kal. Novembris* MCCCCLXI. *anno* IV.

Fridericus Imperator scribit pro canonizatione Capistrani.

VI. Non destiterunt Fratres urgere apud Reges & Principes beati viri Joannis Capistranensis canonizationem, eoque diligentius sollicitabant, quo opportunius judicarunt eam promovere apud Pontificem tum Ordini addictissimum, tum Capistrano familiarissimum. Has reperio litteras a Friderico Imperatore in hunc finem concessas.

Sanctissimo in Christo Patri & Domino, D. Pio II. Divina providentia sacrosanctæ Romanæ ac Universalis Ecclesiæ summo Pontifici, D. N. Reverendissimo.

Ex autographo.

Beatissime Pater, Domine Reverendissime. Religiosi Fratres Gabriel de Verona, ceterique Ordinis Fratrum Minorum, de Observantia communiter nuncupatorum, in terris nostris hæreditariis constituti, doctrinam fructiferam, morum quoque & beatæ vitæ conversationem bonæ memoriæ fratris Joannis de Capistrano, ejusdem Ordinis, dum vixit, professi, quos dudum laudabiles novimus ab experto, nobis ad memoriam sinceris affectibus reducentes, tanto nos erga illum amoris fervore accendere, ut quem viventem in seculo libenter colebamus, & nunc mortuum, quantum decuerit, ex intimis desideramus venerari. Cum itaque, Beatissime Pater, præfatum fratrem Joannem de Capistrano, nedum in vita solum, verum & ab humanis exutum claruisse & coruscare miraculis & prodigiis fama exclamat, ut arbitramur, merito benigne consideranda; Sanctitatem Vestram ea, qua possumus, devotione obsecramus, quatenus si negotium canonizationis illius apud S. V. & sanctam Sedem Apostolicam agitari forsitan contigerit, etiam harum precum nostrarum intuitu, processus in hujusmodi observari solitos, citius instituere, favorabili ex solita Beatitudinis Vestræ clementia, rem ipsam committere ac dirigere mandare dignetur, adeo ut nostram in his sentiamus exauditam affectionem, ne inter alios forsitan pro hac re petituros, reputemur posteriores, nobis ad exauditionem gratissimam pro singulari beneficio recognoscendam. Datum XXIV. *Octobris anno* MCCCCLXI.

Ejus-

Ejusdem Imperatoris ad Principes Epistola.

FRIDERICUS, Divina favente clementia, Romanorum Imperator semper Augustus, Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ Rex, Austriæ, Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ Dux, Comes Tiroli &c.

Universis & singulis Orthodoxæ fidei cultoribus Regibus Fratribus nostris carissimis salutem, regnorum vestrorum felicia incrementa, & fraterni amoris continuum incrementum; necnon Ecclesiasticis & secularibus tum Electoribus, tum aliis Principibus, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Baronibus, Militibus, Ministris, Officialibus, Burgimagistris, Præsidibus, ac locorum quorumcumque Gubernatoribus, & Communitatum, ceterisque nostris & sacri Imperii fidelibus dilectis, gratiam nostram Cæsaream & omne bonum.

VII. *Serenissimi Reges, Fratres carissimi, venerandi, Illustres, generosi, nobiles atque fideles dilecti. Doctrinam salutarem, morum & vitæ sanctimoniam, quibus bonæ memoriæ frater Joannes de Capistrano, Ordinis Fratrum Minorum professus, Regna, ditionem & terras nostras, dum ageret in humanis, quemadmodum agnovimus ab experto, rigavit, fœcunditate commendabili subsecuta, intra mentis nostræ arcana interna meditatione pensantes, dignum arbitramur, ut quem libenter colebamus viventem in terris, nunc etiam a nobis sublatum, pro nostra decentia studeamus venerari. Quod tanto libentius pro nostra possibilitate exquirimus, quo tanti Viri multum, ut diximus, commendabilem vitam in terris, & post ejus transitum ipsum miraculis & prodigiis plurimorum fida relatione percepimus coruscare. Cum itaque pro ipsius canonizatione affectus & desideria nostros sanctæ transmittimus Apostolicæ Sedi, vos supradictos omnes & singulos, ad quos præsentes nostræ litteræ pervenerint, hortamur, quatenus pro Dei honore, & pro tam venerandi Viri ac operis hujusmodi pietate, vobisque ad gratiam complectentem, proposito nostro prædicto & favores impendere velitis, & auxilia promotivos, a Domino mercedem, atque a nobis gratiarum actiones recepturi condignas. Datum in oppido nostro Gratz, sub nostri Imperialis sigilli appensione testimonio harum XXIV. mensis Octobris, anno Domini MCCCCLXI. Regnorum nostrorum Romani XXII. Imperii X. undecima Indictione.* Ibidem.

VIII. Hujus Capistranensis Magistrum, Bernardinum Senensem, suum compatriotam, duplici hoc anno Pius cohonestavit elogio, primo in bulla canonizationis sanctæ Catarinæ Senensis, secundo in suis commentariis, modo illius sint, non Gobelini. Utrumque hic exscribo. Elogia Pii II. de S. Bernardino Senensi.

Inter alios autem, qui Deo placuerunt, & Divinam nobis clementiam placaverunt, urbs Senæ inter Etruscos nobilis, ætate nostra Bernardinum aluit, qui nobili loco natus, in adolescentiæ flore, mundo renunciavit, & ingressus beati Francisci Religionem, cum Fratres sui Ordinis procul abiisse ab institutis & Regula Patris reperisset, eos acriter correxit. Et cum eos omnes in viam reducere non posset, sequestratis pluribus, quibus Regulam reservare placuit, cum his Cœnobia frequentavit, quæ multa de novo correxit, & sanctissimis Institutis reformavit. Circuivit Italiam prædicando, vitia eliminavit, virtutes erexit. Mira ejus abstinentia fuit, mira integritas, moderata gravitas, eloquii multa suavitas, multa doctrina. Et quoniam verus erat pau- Ex bulla canoniz. S. Catarinæ Senen.

paupertatis cultor, hostis pecuniæ, & omnium deliciarum inimicus, semper in ejus vultu ingens alacritas emicuit, & in mente summa quies, ut qui sola innocentia gaudebat, nullius sibi conscius criminis, scandalis quampluribus in Italia obviavit, & multa miracula perpetravit, propter quæ adhuc vivens sanctus habebatur, & miro plebium colebatur honore, nusquam sine populi frequentia & singulari reverentia receptus. Qui cum apud Aquilam Marsorum urbem, hujus vitæ cursum peregisset, a Nicolao V. prædecessore nostro ipso Jubilæi anno, cum Christianus orbis ad purgandas vitiorum sordes frequens Urbem inviseret, inter Sanctos Christi Confessores relatus est.

Ex comm. Pii II. lib. 5.

IX. *Duo fuerunt eodem tempore viri apud Senenses, moribus prorsus dispares, Bernardinus & Antonius: ille optimus sacræ Theologiæ Magister, canonicique juris Doctor, valde adhuc juvenis effectus, sacram militiam in Ordine Minorum sectatus est: hic pessimus nihil unquam nisi arma ad quodcumque facinus parata gestavit: ille prædicator eloquentia ac suavitate sermonis, gravitateque præstans, quocumque venit tanta cum hominum frequentia ut cum Ecclesiæ multitudinem non caperent, in plateis pulpita collocarentur, pacem prædicavit; hic nulli servans fidem, belli semina sparsit: ille nihil aliud curabat, nisi quæ ad religionem pertinent, secularium nihil cupiens: hic religionis contemptor nihil sibi satis esse putabat: illum virginem obiisse prodiderunt: hic nullam Venerem intentatam reliquit: denique ille suis obediens superioribus reformata Divi Francisci Regula, vita austeriore instituta, sacratissimum Dei Jesu nomen, in quadam tribus litteris depictum tabella, circumferens, dum omnes homines hortatur, ut illud propriis in domibus ad dæmones expellendos servarent, omnibus amatus e vita decessit, & inter Christi Sanctos Confessores a Nicolao V. relatus est: hunc contumacem, omnibus odiosum &c.*

Capitulum Generale Divione 90. *Rodul. fol. 144 Marian. l. 5. c. 34. Marc. 3. p. l. 4. c. 32.*

X. Tria hoc anno celebrata sunt Capitula Generalia Ordinis Minorum. Primum PP. Conventualium Divione in Ducatu Burgundiæ, uti vere habet Rodulphus, non autem Assisii, uti scribunt Marianus & Marcus, in quo confirmatus est Minister Generalis Jacobus a Sarzuela. Refrigescente erga hos Patres populorum caritate, pro sumptibus Capituli fuit necessarium imponere cuilibet Conventui, videlicet ex majoribus, taxam sexdecim aureorum. Acta hujus capituli perierunt.

Capit. Generale Observan. Cismontanorum 8.

XI. Secundum fuit Patrum Observantum, in Conventu antiquo Auximano Virginis Annunciatæ, Provinciæ Picenæ, die 1. Maii celebratum. Illuc profecturus Baptista Vicarius Generalis, per Berardum Herulum Cardinalem Spoletanum, ita ab Episcopatu sibi commisso nuncupatum, obtinuit a Pontifice vivæ vocis oraculo, ut libere quem vellent Fratres Vicarium eligerent, uti sub Eugenio fiebat, & electus statim officium exerceret, quantumvis Minister Generalis confirmare differret. Id jam concessum videbatur per constitutionem Pii, qua Eugenianam restituit, voluit tamen Vicarius in cautela potius abundare. Deinde impetravit committi Capitulo plenam auctoritatem circa dispositionem aut unionem Provinciæ Terræ Sanctæ & locorum Orientalium, & insularum Rhodianæ & Cretensis, necnon circa componendas molestas controversias Provinciæ Dalmatiæ & Vicariæ Bosnensis. Commissionis hoc est exemplar.

Dile-

Dilectis filiis Vicariis Generali & Provincialibus, ceterisque Vocalibus Ordinis Minorum de Observantia, in Generali Capitulo apud Auximum congregandis.

XII. *Etsi cunctos Religiosos in suis observantiis pro debito pastoralis officii libenter prosequamur subsidiis & favoribus opportunis, ex speciali tamen fervore devotionis, quam gerimus ad beatum Franciscum, & ejus Ordinis ac Observantiæ professores, universæ familiæ vestræ ex corde tanto magis afficimur, quanto ex illa populo Christiano jugiter cernimus prodiisse fructus uberiores, quibus non modicum in Domino consolamur. Quapropter vestris piis precibus inclinati, ut in Capitulo vestro in Civitate nostra Auximi celebrando, mense Maii proxime adventuro, omnia & singula a vobis tractentur, ordinentur & disponantur secundum Ordinis vestri ac Regularis Observantiæ bonum & profectum, vestris supplicationibus inclinati, tenore præsentium, auctoritate Apostolica vobis infrascripta concedimus, indulgemus, committimus & declaramus. Primo videlicet ut de locis sacratissimi Montis Sion, Sepulcri Dominici, Bethlehem vel aliis Terræ sanctæ, loco Rhodi, Provincia Cretæ, vel aliis Provinciis aut locis distinguendis denuo, aut applicandis vel ordinandis, pro meliori & quietiori sive commodiori regimine, aut sanctiori Observantia disponere & ordinare possitis, omnimodam vobis concedimus auctoritatem & facultatem. Secundo, ut omnes & singulas differentias Provinciarum vestrarum, & præsertim inter Provinciam Dalmatinam, & Vicariam Bosnensem, sive de locis vel Conventibus factis aut fiendis uni magis quam alteri parti per vos adjudicandis vel attribuendis, sive de terminis Provinciarum & commodis, usibus, questis vel auctoritatibus quibuscumque, libere & licite, tam ex vestra ordinaria potestate, quam ex nostra & Apostolicæ Sedis commissione audire, discutere, componere, judicare, decidere & determinare valeatis, de majoris partis vestri Capituli consilio, judicio, & assensu, prout paci, bono, quieti ipsarum partium, Provinciarum vel locorum vobis videbitur convenire. Non obstante constitutione seu exemptione per nos facta Vicariæ Bosnæ, cujus tenorem hic pro sufficienter expresso habemus, & ceteris in contrarium facientibus quibuscumque. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris die XXVI. Januarii MCCCCLXI. Pontificatus nostri anno III.* Ex regist. Ordin.

XIII. In hoc Capitulo electus est Vicarius Generalis Ludovicus Vincentinus Provinciæ sancti Antonii, vir venerabilis, religiosus & doctus, qui inter alia vitam sancti Bernardini composuit, quæ per aliquot annos in choro legebatur. Guardianus Montis-Sion institutus est Gabriel Mezzavacca Bononiensis; Provinciæ Terræ Sanctæ, Candiæ & locorum Orientalium, auctoritate Pontificia unitorum, Vicarius Raymundus Venetus. Bosnensium & Dalmatinorum controversia non potuit terminari, ad quam sedandam necesse fuit ipsum Vicarium Ludovicum anno sequenti eo proficisci, & utrosque sub unum caput Italicum congregare. Hujus Capituli acta cum reliquis capitularibus dabimus opportunius. Inter reliqua decreverunt, ut festum Visitationis beatæ Mariæ cum octava celebraretur, & de festis Transfigurationis, sancti Joseph, sancti Vincentii Ordinis Prædicatorum, & sancti Nicolai Tolentinatis fieret deinceps officium; & cum dubitaretur, quo ritu celebrari deberent festa peculiaria locorum, in quibus Fratres morabantur, Pontifex declaravit duplicium ritu peragenda. Fit Vicarius Generalis Ludovicus Vincentinus.

XIV. Electus Vicarius Ludovicus statim misit in Burgundiam Andream de

de Zutphana Vicarium Corsicanum, qui sequentes perferret litteras ad Ministrum Generalem pro obtinenda electionis confirmatione, aliasque dedit ad Magistros Nicolaum Spinellum & Francischinum Savonensem, ejusdem Ministri coadministros, ut faciliori expeditioni aditum aperirent.

Petit confirmationem a Ministro Generali.

Reverendissimo Patri fratri Jacobo de Sarzuela sacræ Theologiæ Magistro, totius Ordinis Minorum Ministro Generali &c.

Ex registr. Ordinis.

REverendissime in Christo Pater, humillima ac filiali recommendatione præmissa. Inde mihi grande munus accessurum conjecto, cum tuæ Reverendiss. P. animum clementissimum erga me totamque familiam intellexeram, ut non dubitem imparem humeris meis facultatem graveque pondus injunctum, facilius oppido me perlaturum, potissimum cum id mihi semper perjucundum extiterit, & singulari studio conquisitum, ut Præpositorum gratiam, e quibus tamquam ex capite Aaron cujusvis benedictionis liquor derivatur in subditos, in Christo reverenter suspiciam. At in præsentiarum major necessitas majora favoris petit incrementa. Precor igitur exoroque pro mea virili Tuam Reverendissimam P. ut filiorum devotionem suscipiens, sic nos paterna benevolentia & pietate prosequaris, quod nos quoque in te liberorum officium, quemadmodum vehementer optamus, exercuisse conducat; his enim muneribus, quibus nihil in hac vita dulcius, nihil domi salubrius forisve consultius, sic nos Christi amor devinciat, ut & tu Pater, & nos Filii apud Deum & homines suavissimo cum odore vivamus. Et quod in primis Dei servis queritandum est diebus his nostris pessimis, in quibus ad summum abundavit iniquitas, ita pax & concordia fovebitur, quod de terris penitus exulasse non apparebit. Ad hæc preces precibus addens supplico, ut decretum electionis de me quamvis immerito, factæ, juxta totius præsentis Congregationis rogatus, Apostolicæque provisionis tenorem confirmare tua Reverendissima P. dignetur; cui profecto in his omnibus, quæ Vicariatus mei opus concernent, aut filiale obsequium, semper paratissimus ero. Demum ne brevis sermo diminuat, quod omnium nostrum cordibus insidet, sic nos velim Reverendissima tua P. sibi deditissimos intelligat, ut nihil sit, quod pro tua laude, gloria, commodis & salute aliquando subiisse nos pigeat. Valeat Reverendissima P. tua, quam Deus nobis conservet in sospitate utriusque hominis. Ex loco nostro Annunciatæ apud Auximum in Provincia Marchiæ 11. Martii MCCCCLXI.

Annuit Minister.

XV. Respondit comiter & amice Minister Generalis, & absque ulla mora misit hoc confirmatæ electionis instrumentum.

In Christo sibi carissimo fratri, & merito Reverendo Patri Ludovico de Vincentia, frater Jacobus de Sarzuela sacræ Theologiæ Magister, necnon Ordinis sacri Minorum Generalis Minister & servus, salutem & pacem in Domino sempiternam.

CUm in Conventu Annunciatæ prope Auximum Provinciæ Marchiæ, Fratres de Observantia partium Citramontanarum ejusdem Ordinis nostri anno Domini MCCCCLXI. *prima die Maii, Apostolica auctoritate capitulariter convenerint, prout ex præsentatione mihi humiliter facta plenissime constat, fueritque in illa præsentatione tam humiliter, quam devote supplicatum, quatenus te in meum jam dictum Vicarium quoad ipsos Fratres præfa-*

fatos confirmare dignarer. Volens igitur Apostolicis parere mandatis, & Observantiæ Regulari favere pro viribus, sicuti eorum vita laudabilis meretur & requirit, præsentationi præfatæ & postulationi benigne condescendens, hanc electionem approbando, te, de cujus probitate, Religionis zelo, scientia, discretione multiplicique sufficientia confido, in meum Vicarium Generalem Ultramontanum quoad Fratres omnes de Observantia vulgariter nuncupatos, confirmo & confirmatum denuncio per præsentes: mandans tibi & præcipiens, quantum mihi incumbit, ad meritum obedientiæ salutaris, ut præfatum Vicariatus officium secundum ritum ipsius Observantiæ Regularis exerceas, dando tibi omnem auctoritatem meam in utroque foro quoad totius dicti gregis Observantiæ Ultramontanæ gubernationem, & totale regimen peragendum; & ad meæ conscientiæ exonerationem, tuæ discretioni ipsos regendos integraliter & sine exceptione, prout in bullis Apostolicis super hoc confectis expresse cavetur, spontanee derelinquo, præcipiens insuper omnibus & singulis præsentibus & futuris Fratribus dictæ familiæ per obedientiam salutarem, ut tibi tamquam personæ meæ absque ulla exceptione & contradictione, ut præfertur, pareant & obediant cum effectu. Vale in Christo Jesu, & ora pro me. Datum Divione tempore nostræ Generalis Congregationis, sub sigillo mei Generalatus officii, feria IV. post Pentecosten, anno quo supra.

XVI. Tertium, quod diximus, Capitulum Generale celebrarunt Patres Observantes Ultramontani sub festum Pentecostes in Conventu Salamantino, in quo suum officium absoluit & dimisit frater Joannes Mogin, substitutusque est frater Zegerus Dusclare de Dixmuda Vicarius Provinciæ Franciæ, olim in Romana Curia pro familia Ultramontana Observantum Commissarius. Multa hic decreta sunt, quæ cum reliquis Ordinis statutis dabimus separatim. *Capitulum Generale Observantum Ultramont. octavum.*

XVII. Floruerunt hoc anno doctrina inter Patres Conventuales in Provincia Calabriæ Franciscus de Seminaria, Minister Calabriæ, substitutus suo conterraneo Guillelmo, a suo regimine per Joannem de Segura, Ministri Generalis Commissarium, absoluto. Joannes Antonius de Crema Provinciæ Mediolanensis. In Provincia sancti Francisci Petrus Fulginas sacræ Theologiæ Magister, olim Provinciarum Terræ Sanctæ, Romaniæ & sancti Francisci Minister, qui hoc anno decessit in sacro Conventu Assisii. Inter Observantes Barnabas Interamnensis, ejusdem Provinciæ sancti Francisci Vicarius. Petrus Maurocenus nobilis Venetus Provinciæ sancti Antonii, qui hoc anno perfunctus est Vicariatu Dalmatino, cui suffectus est Christophorus Benna de Pyrrhano. *Florent viri docti ex Conventualibus. Et ex Observantibus.*

XVIII. Istorum hoc anno Antistitum occurrit memoria, Roderici Episcopi Malacitani in Hispania, sub Archiep. Hispalensi, & Joannis Episcopi Salonen. in partibus infidelium, sub Archiep. Atheniensi, suffraganei Episcopi Frisingensis. Roderici Demitriaden. in Thessalonica, sub Archiep. Larisseno. Rogerii de Arella Episcopi Solubrien. Ecclesiæ in confinibus Hungariæ, sub Patriarcha Constantinopolitano, paulo antea ab infidelibus occupatæ, per obitum Gregorii, XV. Kalendas Junii. Conceduntur ei fructus Ecclesiæ Salpiensis unitæ mensæ Archiepiscopali Tranensi. Jacobi de Padula Episcopi Carthaginensis in Africa. *Fr. Rodericus Episcopus Malacitanus. Fr. Joan. Salonen. Fr. Roderic. Demitriaden. Fr. Roger. Solubrien. Fr. Jacob. Carthagin.*

XIX. Nimis molestum & periculosum probarunt Fratres sibi fuisse regimen Sororum Tertii Ordinis, Bizocharum vulgariter nuncupatarum. Rigoroso itaque decreto statuerunt, ne deinceps illarum curam admitterent superiores. Nihilominus acriter decertandum erat cum Episcopo Cornetano, Gubernatore Perusino, qui hujus Instituti domum Corneti extructam, in- *Agunt Observantes de dimittenda cura Sororum Tertii Ordinis.*

instantissime cupiebat a Fratribus gubernari, nec sufficiebat toties data repulsa, ut urgere desisteret, alias Fratribus addictissimus. Aretii, Magister Paulus Lucensis Vicarius Provinciæ Tusciæ earum curam ablegavit, multisque in locis id ipsum suadebat Ludovicus Vicarius Generalis, suasitque Baptista prædecessor. Ægre etiam omnes ferebant tantam undique discurrendi fœminarum licentiam, & suo statui minime convenientem visitandi potestatem Ministræ Generali concessam. Egerunt itaque cum Pontifice ut inane & indecens mulieri officium tolleretur. Annuit ille, dato hoc diplomate.

Dilectis filiis Vicariis Generali & Provincialibus Ordinis Minorum B. Francisci de Observantia &c.

Ex autographo. XX. *Ut tollatur discursus Sororum Tertii Ordinis de Congregationibus vestræ curæ commissis, videlicet sanctæ Annæ de Fulgineo, sancti Honofrii de Florentia, sancti Quirini de Assisio, sanctæ Margaritæ de Asculo, sanctæ Agnetis de Viterbio, sancti Antonii de Perusio, sanctæ Elisabeth de Aquila, sanctæ Mariæ de Ancona, & sanctæ Claræ de Reate, quæ omnes hactenus convenire solebant singulis trienniis ad eligendam & præficiendam sibi unam Generalem Ministram, quæ etiam cum nonnullis hinc inde Sororibus discurrendo visitabat, ministeriatus officia adimplendo, juxta concessiones sibi factas per summos Pontifices fel. rec. Martinum V. & Eugenium IV. prædecessores nostros, quibus pro honestate ipsarum servanda in hac parte tantummodo derogamus, quia periculosum & minus honestum est mulieribus, præsertim juvenculis, per alienas discursare sedes; vestris & earumdem Congregationum supplicationibus annuentes, tenore præsentium, auctoritate Apostolica concedimus & declaramus atque decernimus, ut amota præsenti Generali Ministra amodo nulla alia eligatur, sed unaquæque dictarum Congregationum Ministra in familia sibi commissa, omnibus & singulis privilegiis &c. gaudeat, quibus ipsa Generalis Ministra in suo officio & in omnibus utebatur; universis & singulis libertatibus & indultis Tertio Ordini beati Francisci, & Congregationibus ipsis ab Apostolica Sede concessis in suo robore permansuris.*

Cõceduntur eadem privilegia Conventui Portiunculæ quæ S. Francisci Assisii. Conv. Narniensis.

XXI. *Præterea declaramus & volumus, vobisque per præsentes concedimus, quatenus Vicarius Provinciæ sancti Francisci, & Guardianus sanctæ Mariæ de Portiuncula sive de Angelis prope Assisium cum suis Fratribus libere & licite utantur & gaudeant omnibus & singulis privilegiis & concessionibus Apostolicis factis Conventui sancti Francisci de Assisio, quibus utuntur & gaudent in dicto Conventu Minister & Guardianus Conventualium, sicut hactenus servatum est; illis tamen exceptis, quæ Regulari Observantiæ sunt contraria: In contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris die* III. *Decembris* MCCCCLXI. *Pontificatus nostri anno* IV.

Supra n. 12. XXII. Berardus de Erulis Cardinalis Spoletanus, de quo paulo antea locuti sumus, extra urbem Narniensem, in qua natus est, pulchrum cœpit Cœnobium sub sancti Hieronymi appellatione Observantibus ædificare;

Papien. ep. 454. an. 1472. quod post aliquot annos Jacobus Cardinalis Papiensis ad illum scribens, his verbis commendavit: *Proximo Februario cum Narnia iter agerem, contemplatus sum opus Cœnobii vestra cura erectum, Fratrum frequentia, & structura ipsa insigne. Benedixi nomini vestro.* Fundum concesserat pia Mancinella familia, reliqua Cardinalis adjecit, opusque perfecit sub Sixto IV.

om-

omnibus admirantibus quomodo vir mediocris facultatis frugalisque vitæ, opus hoc & alia quæ generose absolvit, ausit intentare. Vocati hoc anno Fratres ad inhabitandum, renuerunt venire, dicentes, opus magnificentius esse, quam illorum statui convenit: adeoque sæpe interpellanti tenaciter restiterunt, ut prius minis agendum fuerit, se scilicet ex Conventu sancti Pauli prope Spoletum, sui Episcopatus Sedem, eos ejecturum, quos paulo antea introduxit, deinde ad Pontificem recurrendum, ut flecteret renitentes. Demum jussus parere Vicarius Generalis, nolentes introduxit. Varias hinc inde legi in regesto Ordinis epistolas hujus argumenti.

XXIII. Ex iis aperte liquet, jam possedisse Fratres Cœnobium prædictum sancti Pauli, prius, uti alias indicavi, Clarissarum habitaculum. Antiquissima est Ecclesia, quippe de qua sanctus Gregorius insigne illud miraculum reprobatæ a Deo perfidiæ narrat Arianæ, quod ipsius verbis plene hic referre non pigebit: *Cum ad Spoletanam urbem, Longobardorum Episcopus, scilicet Arianus venisset, & locum illic, ubi solemnia sua ageret, non haberet, cœpit ab ejus Civitatis Episcopo Ecclesiam petere, quam suo errori dedicaret. Quod dum valde Episcopus negaret, idem qui venerat Arianus, beati Pauli Apostoli Ecclesiam illic cominus sitam, se die altero violenter intraturum esse professus est. Quod ejusdem Ecclesiæ custos audiens, festinus cucurrit, Ecclesiam clausit, seris munivit. Facto autem vespere, lampades omnes extinxit, seque in interioribus abscondit. In ipso autem subsequentis lucis crepusculo Arianus Episcopus, collecta multitudine advenit, clausas Ecclesiæ januas effringere paratus. Sed repente cunctæ simul portæ Divinitus concussæ, abjectis longius seris apertæ sunt, atque cum magno sonitu omnia Ecclesiæ claustra patuerunt. Effuso desuper lumine omnes, quæ extinctæ fuerant lampades accensæ sunt. Arianus vero Episcopus, qui vim facturus advenerat, subita cæcitate percussus est, atque alienis jam manibus ad suum habitaculum reductus est. Quod dum Longobardi in eadem regione positi omnes agnoscerent, nequaquam ulterius præsumpserunt Catholica loca temerare. Miro enim modo res gesta est, ut quia ejusdem Ariani causa lampades in Ecclesia beati Pauli fuerant extinctæ, uno eodemque tempore & ipse lumen perderet, & in Ecclesiam lumen rediret.* Ecclesiam hanc consecravit anno MCCXXXIV. Gregorius IX. assistentibus Cardinale Episcopo Tusculano, Patriarcha Constantinopolitano, & Antistite Messanensi. Hic diu vixere Cherubinus Spoletanus, de quo frequens sermo occurrit, & Josephus Eugubinus, vir undequaque perfectus, per quem Observantum novella Congregatio plurimum accepit incrementi, primus hujus ædis juxta prophetiam beati Francisci Papiensis a nobis alias relatam Guardianus.

Conv. S. Pauli Spoleti. Tom. 12. ann. 1454. n.63. Gregor. 3. Dialog. c.29. Gonz. in Prov. S.Franc.Conv.6. Tom. 12. ann. 1454. n.63.

XXIV. Nobili mulieri Thaddeæ de Malaspinis, Marchionissæ de Fusdenovo, Lunen. diœcesis in Tuscia, concessa est hoc anno facultas ædificandi prope Ecclesiam sancti Remigii, olim Monialium Ordinis sancti Benedicti, extra muros urbis Massanæ pro Fratribus Observantibus domicilium: *Injunctum nobis* XI. Kalendas Martii. Exponebat illa cum universo populo nullum in prædicta urbe tunc fuisse Minorum domicilium, & se valde cupere habere eo in loco Fratres Observantes, propter uberes fructus, quos ubique producebant in populo. Atqui hinc fluctuat, quod alias ex Gonzaga scripsimus de Conventu Massano sancti Bernardini, quem juxta hujus bullæ narrationem iste præcessit. An Thaddæa & populus statim operi manus admoverint, mihi incompertum: Gonzaga anno MCCCCLXXVI. die VIII. Februarii a Jacobo Malaspina Marchione traditum Cœnobium fratri Barnabæ Senensi, tunc Guardiano Sarzanensi, ab eoque admissum virtute facul-

Conv. Massæ. Lib. 3. de divers. form. an. 3. fol. 215. Tom. 11. ann. 1445. n.30. Gonz. in Provin. Tuscia Conv.30.

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI.

tatis sibi a Sixto IV. concessæ „ Hic quidem errorem, & confusionem subesse puto, eo quod Gonzaga duas Massas unam faciat, & utramque in „ littore Tyrheni maris constituat, illam scilicet, quæ Civitas est in ditione marittima Senensi, & alteram, quæ oppidum est in dioecesi Lunensi in Tuscia ad Macræ fluvii dextram, introrsum versus Apenninum, „ Massa dicitur Carraria, a qua nobile & copiosum marmor quod illis in „ montibus cæditur, cognomen accepit *Carrariensis*. Etenim in recensu „ Conventuum Provinciæ Tusciæ numero trigesimo, utrumque Conventum, tam illum quem numero vigesimo quarto, quam item trigesimo „ adnumerat in eadem urbe maritima, unum sancti Bernardini antiquiorem, alterum sancti Francisci recentiorem intra Civitatem constituit. At ille prior sancti Bernardini extra illam urbem maritimam, iste „ posterior sancti Francisci intra oppidum Massæ Carrariensis constructus est.

¹ Vide Blondum & Albertum in Tuscia.

Conv. Modoetiæ. Item in Prov. Mediol. Conv. 9. Monum. MSS. Prov. Mediol.

XXV. Sub Galeatio Maria Sfortia Duce Mediolanensi, hoc anno Observantibus ædificari cœpit Conventus ad Modoetiæ oppidum X. M. P. ab urbe Mediolanensi. Fundatorem scribunt beatum Damianum a Padua, virum sanctissimum, insignem prædicatorem. At hunc precibus & industria, Ducem & populum ab illo rogatos suis opibus judico construxisse. Initium dedit & devotionem excitavit devota quædam imago beatæ Virginis miraculis frequens, cujus quotidiana beneficia innumeræ tabellæ votivæ appensæ testantur. Fundum dederunt Canonici Collegiatæ Ecclesiæ Modoetiæ. Erectæ domus & Fratribus traditæ instrumentum a publico notario compactum ita incipit: *Cum verum sit quod homines & personæ istius terræ Modoetiæ pro bonis moribus, religiosa vita, laudabilissimaque doctrina, ac bono odore exempli, quibus Fratres Observantes sancti Francisci ornati sunt, affectarent hac in terra seu in territorio Modoetiæ habere unum locum sive Conventum dictorum Fratrum pro consolatione & gaudio spirituali, ac utilitate animarum &c.* Conventus valde commodus est, loci amœnitate, situs amplitudine, hortorum abundantia, aquarum irriguo, ædificii pulchritudine, atque aeris salubritate Fratribus gratissimus. Ultimo hoc seculo totum ædificium refectum est. Quatuor habet spatiosa claustra & capacissima ambulacra, sacrarium omni paramentorum genere instructissimum. Ecclesiam etiam renovatam & consecratam ornant elegantes picturæ, sacellum præsertim beatæ Mariæ, sacræ & miraculosæ imaginis depositum, a quo reliqua structura vocatur templum sanctæ Mariæ de Gratiis.

Damianus a Padua. Ludovicus Bajasson. Fratres Modoetiani.

XXVI. In ea, loco tamen incerto, jacet prædictus Damianus, cujus imago supra portam primi claustri conspicitur, necnon beatus Ludovicus Bajasson, Fundator Montis pietatis Modoetiani, translatus a sacello sancti Bernardini ad templi præcipuum. Habitum hic susceperunt Modoetia oriundi, viri clarissimi, vita & doctrina admirabiles, beatus Christophorus, qui jacet Mediolani in cœnobio sancti Angeli; Antonius, qui pie decessit in loco Maleti; Ludovicus, qui obiit in Ecclesia Collegiata sancti Joannis Baptistæ Modoetiæ, dum populo magno prædicaret fervore. Confratres Disciplinatorum reverenter conservant ejus birretum, mantellum & femoralia. In Ecclesia multa sunt nobilium sepulcra, ibique sepeliuntur Principes Asculani, Modoetiæ domini.

Conv. Castrueli. Gonz. in Prov. Brixiæ Conv. 16.

XXVII. Prope oppidum Castrueli, dioecesis Cremonensis, quod ab urbe Brixiensi sex tantum distat milliaribus, Ducissa Mediolanensis Blanca Maria Sfortia, domum Observantibus circa hunc annum ædificavit sub titulo beatæ Mariæ de Brixianore. Laboriose hic vitam transigunt Fratres, cum ad

ad panem vitæ necessarium colligendum, per oppidula vicina, itinere aliquando nivibus, luto & aquis obsesso, oporteat discurrere. Hic aliquando habitavit beatus Amadeus, cujus oratorium & eremiticæ cellulæ adhuc supersunt. Quorumdam Religiosorum Patrum cum opinione sanctitatis defunctorum Francisci & Laurentii corpora hic requiescunt.

XXVIII. In Phariæ * insula Adriatici maris urbs est ejusdem nominis, prope quam hoc tempore annuente Pio, cives considerantes, per centum milliaria nullum fuisse Minorum Cœnobium, unum extruxerunt Fratrum Observantum Provinciæ Dalmatinæ sub appellatione sanctæ Mariæ Gratiarum. A Turcis combustum cives melius refecerunt. * *Al.* Faræ. Conv. Phariæ. *Idem in Prov. Dalm. Conv.* 15. *Lib.* 1. *de praben. & benef. vac. an.* 4. *fol.* 297.

XXIX. In eadem Provincia ad tertium ab insulari Civitate Veglensi lapidem, super nemorosum collem, qui ex amœnissima & populosa valle consurgit, erat domus Minorum Conventualium, quæ prius extitit Benedictinorum, appellata sanctæ Mariæ de Castiglione. Sed cum in ea neglectus esset Divinus cultus, duoque tantum Fratres, unus presbyter alter laicus cohabitarent, nobilis vir Joannes Frangipanis Comes, & cives Veglenses hoc anno impetrarunt a Pontifice, ut daretur Observantibus. Ita factum, commissa potestate Episcopo Veglensi. Conv. Veglen. *Gonz. ibid. Conv.* 7. *Lib.* 1. *de exhib. & Regular. an.* 4. *fol.* 218.

XXX. Pro Patribus Conventualibus fuit constructa hoc anno Ecclesia sub titulo sancti Bernardini in oppido Collalti per illustrem Comitem Antonium Collaltum, filium quondam Comitis Basilii, & Cœnobium adhærens fuit absolutum die XXV. Aprilis anni MCCCCLXIX. Die vero IV. Januarii anno MDXLV. fuit combustum. Spectat ad Provinciam sancti Antonii & Custodiam Fori-Julii. Conv. Collalti. *Rodul. fol.* 172.

XXXI. Ante hunc annum clerici & laici oppidi Carmonæ, Hispalen. diœcesis, ædificaverant beato Martyri Sebastiano Eremitorum, cœperuntque adjungere domum Fratrum Observantum, sed cum opus lente procederet, Joannes de Carmona laicus, unus ex oppidi Rectoribus, hoc anno supplicavit Pontifici, ut religiosam fabricam commendaret fidelium caritati. Ita fecit, perfectumque est opus anno MCCCCLXVII. civium oblationibus. Hic præfuisse Xenodochium, & Fratres isthuc ex angusto Eremitorio D. Benedicti in latere cujusdam montis Meridiem versus sito, translatos scribit Gonzaga. Conv. Carmonæ. *Lib.* 37. *bullar. fol.* 120. *Gonz. in Prov. Betic. Conv.* 10.

XXXII. Hoc anno Pontifex concessit facultatem Alvaro Gomezio de Civitate Regali, Toletanæ diœcesis, domino loci sancti Silvestri, ejusdem diœcesis, construendi in loco de la *Mongia*, etiam Toletanæ diœcesis sui dominii, juxta fontem, in quo beata Virgo apparuit, & aquis virtutem indidit curationum, Conventum Observantum, Custodiæ sanctæ Mariæ de Minoribus aggregandum, & perficiendi Ecclesiam beatæ Mariæ, quam illic inchoaverat. Suam etiam intercessionem adhibuit Henricus Castellæ & Legionis Rex, cui Alvarus inserviebat. Quid in hac re actum sit, non comperio. Conv. Mongiæ. *Lib.* 40. *bullar. fol.* 412.

XXXIII. In Provincia sancti Jacobi ex licentia Roderici Gobate, in sacra Theologia Magistri, Guardiani Conventus villæ Pontis-Veteris, abiit in insulam de Taulo, Compostellanæ diœcesis, Gondisalvus de Transmera, vir religiosæ vitæ, ibique in Eremitorio beatæ Mariæ multis annis cum uno socio vitam transegit sanctissimam. Hoc autem anno conscientiæ stimulis agitatus, ætate jam provecta, impetravit licentiam hujusmodi vitæ prosequendæ, & Apostolicam benedictionem. Fr. Gondisal. de Transmera. *Lib.* 1. *de Regul. & provis. an.* 3. *fol.* 245.

XXXIV. In eadem Provincia Alvarus de Mayal, Minister Provincialis considerans domum beatæ Mariæ de Reyses extra muros oppidi Avilesii, Conv. Avilesii. *Lib.* 1. *de praben. & Regular. an.* 4. *fol.* 168.

lesii, Oveten. diœcesis, quam per aliquot annos Fratres inhabitaverant, sitam in terra sterili & montosa, sibi minime fuisse necessariam, præsertim cum in partibus circumvicinis plures haberent Fratres Conventus, eam dimittere decrevit, donavitque assentientibus Provinciæ Patribus, Matthiæ de Monte Regio, Ordinis beatæ Mariæ de Mercede, in regnis Castellæ, Legionis & Portugalliæ Provinciali. Donationem hoc anno Pontifex confirmavit.

An. 1459. n. 48. Conv. Niciæ. *Gonz. in Prov. S. Ludov. Conv. 5.*

XXXV. Dixi superius, Annam Cypriam, Sabaudiæ Ducissam, obtinuisse unam aut alteram facultatem Pontificiam in suo dominio Fratribus Observantibus domum ædificandi. Hoc anno invenio ejus & Consulum Civitatis opera constructum sanctæ Crucis Conventum extra muros urbis Niciæ in littore maris Ligustici, prope fluvium Vari, fortissimi propugnaculi. Nomine Ministri & Provinciæ sancti Ludovici die VII. Septembris domum acceptavit frater Franciscus Ravennas. Illuc appellens numerosa classe immanis ille pirata Barbarossa, urbemque depopulatus, occasionem dedit Duci Sabaudiæ destruendi prædictum Conventum, ne deinceps præsidium esset inimicis, & offendiculum Civitati. Translati sunt Fratres ad propinquam urbem vetustissimam Cimeliæ. In priori Ecclesia remanserunt Fratrum plurimorum virtute & doctrina præstantium cadavera, præsertim Dominici a Fossa, viri integerrimi, qui sub pulchro marmore jacet Altari coram majori. In primo illo Conventu hospes fuit Paulus III. in solemnissimo illo congressu anno MDXXXIX. habito cum Carolo V. Imperatore, & Francisco primo Rege Gallorum. Fuit etiam ibidem celebratum Capitulum anno MDXXXV. in quo electus est Minister Generalis Vincentius Lunellus.

Fr. Dominicus a Fossa.

Fratribus Hungaris Pontifex multa concedit.

XXXVI. Fratribus Observantibus Provinciæ Hungariæ, qui proxime decursis annis duodecim Conventus in eodem regno & regionibus vicinis per Turcas devastatis, perdiderunt, totidem recipiendi, faciendi aut reficiendi Pontifex concessit hoc anno potestatem. Vicario eorumdem auctoritatem dedit in regno Moldaviæ, magna ex parte per Fratres ad fidem converso, & inter Ruthenos, Valachos & Armenos Pastores animarum instituendi, aliaque largitus est, quæ sequens dabit diploma.

Dilectis filiis Vicario & Fratribus Ordinis beati Francisci, de Observantia nuncupati, Provinciæ Hungariæ.

Ex l. 15. bullar. fol. 167.

Sacræ Religionis sub qua mundanis despectis illecebris, cum abjectione spontaneæ voluntatis spiritu virtutum Domino famulamini, promeretur honestas, ut votis vestris præsertim illis, quæ Divini cultus augmentum & Religionis propagationem respiciunt, favorabiliter annuamus. Hinc est, quod nos vestris supplicationibus inclinati, asserentibus circa duodecim Ecclesias & domos Fratrum vestri Ordinis proximis temporibus ab immanissimis Turcis Christi nominis inimicis destructas & combustas esse intra fines regni Hungariæ, & pariter in vicinis regionibus; ut loca duodecim intra ambitum regni & in vicinis regionibus infidelium, si vobis pia largitione concedantur, vel alias justis modis illa poteritis adipisci, recipere & retinere, & in quolibet ipsorum locorum Ecclesiam sive Oratorium cum campanili &c. & aliis necessariis officinis, pro usu & habitatione vestra, & aliorum Fratrum dicti Ordinis & Observantiæ, servata debita distantia, construere & ædificare; necnon quoscumque Fratres vestri Ordinis existentes ad id voluntarios, transferre & recipere, ac inibi una cum eisdem Fratribus sub Regularibus institutis dicti Ordinis Altissimo famulari, Missas & alia Divina Officia celebrare, & verbum Dei prædicare libere & licite valeatis, Ordinarii loci

(si

(si forte de jure quis esset, & actu præsens, aut minime tunc idoneus reperiretur) super hoc & aliis licentia minime requisita, juribus tamen parochialium Ecclesiarum & aliorum quorumcumque, quantum in vobis erit, semper salvis: Cum etiam audiverimus, Fratres dicti Ordinis tempore occisionum in Christianos per infideles factarum ad defensionem occurrere, & arma simul cum laicis defensibilia & offensibilia parare ac contrectare, unde propter homicidia quæ sequuntur & vulnera, Fratres ipsi irregularitatem excommunicationemque incurrerunt; Nos eidem Vicario pro tempore existenti super similibus & excommunicationibus, Fratres absolvendi, quoties fuerit opportunum, plenariam licentiam, auctoritate Apostolica concedimus & facultatem. Et nihilominus vobis & universis Fratribus in dictis domibus & locis pro tempore moraturis, ut omnibus & singulis privilegiis &c. Provinciæ vestræ Hungariæ solummodo, sive Bosnensibus vobiscum per Sedem Apostolicam concessis & in posterum concedendis, uti & gaudere valeatis, auctoritate Apostolica, harum serie indulgemus. Non obstant. fel. record. Bonifacii Papæ VIII. &c. quibuscumque. Insuper, quia nobis narrari curastis, maximam regni Moldaviæ partem, faciente Domino, vestris prædicationibus & suasionum instantia, ad fidei Catholicæ obedientiam esse conversam, necnon ex Ruthenis, Valachis & Armenis, ac aliis hæreticis multos Dei nostri dogmata accepisse, ne propter Ordinariorum & Rectorum parochialium Ecclesiarum, qui in regionibus illis nulli hucusque sunt, carentiam, eorumdem nuper conversorum animæ periclitentur; nos qui ex debito pastoralis officii nobis injuncti, animarum saluti paterno studio consulere tenemur, Fratribus dicti Ordinis Provinciæ vestræ, in sacerdotio dumtaxat constitutis, qui ad hoc per Vicarium fuerint deputati, hujusmodi personarum in Ecclesiis & piis locis, & cum tempus gravis infirmitatis requiret, in defectum Rectorum parochialium Ecclesiarum, confessiones audiendi, & pro commissis debitam absolutionem, quoties opportunum fuerit, eis impendendi, injuncta personis eisdem pro modo culpæ pœnitentia salutari, & aliis quæ de jure fuerint injungenda; necnon quousque per Sedem Apostolicam bene & diligenter per vos informandam, aliter provisum fuerit, Ecclesiastica supradictis noviter conversis Sacramenta omnia administrandi, atque in eorum locis, & apud Sedem Ordinariorum & Parochianorum omnino ibi non existentium vicibus plenarie fungendi licentiam plenariam vobis, auctoritate Apostolica, tenore præsentium concedimus & facultatem. Datum Tybure anno &c. MCCCCLXI. III. *Idus Septembris, anno* IV.

XXXVII. In eodem Regno vir nobilis Stephanus, Baro loci de Thorna, Strigoniensis diœcesis, *videns*, (ut ex ejus relatione Pontifex in suo narrat diplomate) *fructus uberes, quos Fratres de Observantia in regno Hungariæ tum exemplo vitæ, tum salutaribus eruditionibus doctrinæ Christianæ, & continuis prædicationibus producunt assidue, cum magno augmento salutis animarum*; decrevit eis domum ædificare in aliquo loco idoneo, suis dominiis subjecto, præsertim cum in villis, terris, castris & locis suis nullam habuerint, nec intra centum milliaria Italica a loco suæ residentiæ, ullam possederint. Scripsit Pontifex Archiepiscopo Strigoniensi, ut facultatem impertiret ædificandi.

Conv. in Hungaria. L. 37. bullar. fol. 407.

XXXVIII. Concessit hoc anno Pontifex nobili viro Jacobo, primo Comiti Hornensi, diœcesis Leodiensis, licentiam ædificandi in loco idoneo sui oppidi de Wert in Brabantia, lanificio & pannis percelebri, Conventum Fratrum de Observantia subjiciendum regimini Michaelis de Lira, Vicarii Provinciæ Coloniensis. Porro ille & conjux Joanna Comitissa Muer-

Conv. Wertensis. Lib. 3. de divers. form. an. 3. fol. 31. Gonz. in Provin. Germ. inferioris Conv. 20. Monum. MSS. ejusd. Provin.

Muersiæ, statim manus operi admoverunt, & extra oppidum loco palatii veteris, arce nova & pulchra ad ipsos muros constructa, Conventum inchoarunt, & paulo post hoc ipso anno Joanna decessit. Jacobus stemmate Cliviæ Ducum, tum maxima pietate illustris, uxore defuncta, & ipse mortem cogitans, mundum reliquit, factus Minorita in Conventu Hulstensi, qui in Flandria censebatur sub Provincia Coloniensi ante Provinciarum divisionem. Mortuus est anno MCCCCXLVIII. mensis Maii die III. sepultus ante summum Altare hujus a se extructi Cœnobii, ubi hodie servatur funiculus multis nodis exasperatus, quo lumbos suos tam arcte solebat adstringere & carnem mordere, ut nunc quoque sanguine tinctus videatur. Habuit Jacobus præter alios, duos filios, Jacobum primogenitum parentis in hæredíis successorem, alterum Joannem Episcopum Leodiensem, utrumque paternæ pietatis hæredem. Jacobus mortuus est anno MD. & Ordinis nostri religiosa veste indutus, sepultus in paterno sepulcro. Joannes ejus frater jam tum Canonicus Leodiensis, cum initiatus esset sacerdotio, & offerret Deo Missarum primitias, parens ejus Jacobus Minorita sacerdos Leodici in Dominico sancti Lamberti, Diaconi munere functus, Evangelium decantavit. Postmodum Episcopus Leodiensis anno MCCCCLXXX. a Sixto IV. Pontifice Maximo confirmatus, vitam cum morte mutavit anno quinto supra millesimum quingentesimum, & sepultus est in hoc Cœnobio in veste Franciscana, teste Bruschio de Episcopis Leodiensibus. * Hanc in tam illustribus Fratribus Christianam humilitatem, & in eorum parente Evangelicam paupertatem, si spectat impietas, grande ludibrium; si spectat pietas, rarissimæ censebit pietatis exemplum. Ceterum sensit etiam hic Conventus sævitiem Geuziorum, cum anno MDLXXVI. fugati Fratres, & anno sequente reversi iterum profligati sunt, paulo post Cœnobio vastato & destructo, præter templum; anno septuagesimo nono, quando oppidulum cum arce in potestatem rediit Ducis Parmensis, Fratres Monasterium repetentes, hactenus ut tempus & locus fuerunt, utcumque repararunt.

Vide an. 1458. n. 41.
** Sed verius diximus sepultum in Cõventu Montis-Lucis.*

XXXIX. In Germania magna facta est omnium Religionum, nostræ præcipue, reformatio, commissa Friderico Archiepiscopo Magdeburgensi potestate, vitæ laxioris sectatores ex Monasteriis suæ diœcesis amovendi, & strictioris Observantiæ substituendi. Ille assumptis Abbate in Berga extra muros Magdeburgenses, Ordinis sancti Benedicti, Præposito beatæ Mariæ Magdeburgen. Ordinis Præmonstraten. & Vicario Provinciæ Saxoniæ Regularis Observantiæ Ordinis Minorum, visitatis plerisque domibus multa correxit & reformavit, introduxitque in domum oppidi Hallensis Fratrum Minorum Observantinos. Cum vero ad visitationem magni Conventus Magdeburgen. processisset, restiterunt Patres Conventuales, invocatoque auxilio Hermanni Graven Cantoris Ecclesiæ sancti Severi Erforden. Maguntinæ diœcesis, Conservatoris ab eisdem instituti, fulminatæ sunt Ecclesiasticæ censuræ contra Archiepiscopum & Assistentes, tamquam contra privilegiorum & exemptionum a Sede Apostolica concessorum contemptores & violatores, appellationibus ad sanctam Sedem interpositis. Frivola omnia & irrita hoc anno declaravit Pontifex, tamdemque introducta est reformatio.

Reformatur Ordo in Germania. *Lib. 3. bullar. fol. 42.*

XL. Similiter commissum hoc reformationis munus Joanni Episcopo Monasteriensi, injunctumque ut omnes omnium Ordinum domos Conventuales suæ urbis & diœcesis valde sub hoc tempus in disciplina Regulari deformes, traderet suorum Institutorum Religiosis sectatoribus, adhibitis ali-

Præsertim in Episcopatu Monasteriensi. *Lib. 2. de diversformis anno 3. fol. 265.*

qui-

quibus Monachis reformatis, & duobus Fratribus Regularis Observantiæ, Ordinis Minorum, per Vicarium Generalem Ultramontanum deputandis, qui in hoc opere collaborarent. Diligenter mandata Pontificis executus Episcopus, ad religiosam vitæ normam sui Episcopatus Regulares composuit.

XLI. Hoc anno etiam traditus Observantibus Conventus Tyburtinus, inde sumpta occasione, quod Pius Pontifex declinaturus nimios calores æstivos Urbis, mense Julio Tybur secesserit. Illic apud Minores, loco edidito positos (exscribo ex ipsis Pii commentariis) unde Urbem licebat inspicere, & in subjectam planitiem Anienis cursum, & hortorum perplacida vireta, nec aliud erat quod oblectaret. Domus antiqua & ruinosa, plena muribus fuit, qui ad magnitudinem cuniculorum huc atque illuc discurrentes, inquietas noctes reddebant. Venti quoque, quorum ditissima Civitas est, infesti erant, nec pluvias arcere licebat in habitaculo rimoso & nimium vetusto, cujus reparandi Monachi, religiosi parum, nullam curam susceperant. Hos Pontifex dejecit, cum essent Conventuales, & vitam ducerent inhonestam, & loco eorum Observantes introduxit. Domus illa ruinosa & vetusta, ut plurimum cessit palatio & hortis Atestinis (totius Europæ, sive ædificii majestatem spectes, sive situs qualitatem, prospectus oblectamentum, aquarum abundantiam, sive opacum nemus, umbrosos colles, anfractus viarum, ludicras paratas spectatoribus insidias, multamque blandientium rerum varietatem expendas, longe celeberrimis) ea parte & loco constructis, recensque Conventus firmo & pulchro opere ex altero latere Templi, industria maxime Theodosii Romani, Tyburtini tertium Guardiani, fabricatus est.

Conv. Tyburtin. reformatur. Comment. Pii lib. 5. Illic moratur Pius II.

Horti Atestini.

XLII. In Siciliæ urbe Drepanensi, diœcesis Mazarensis, Clarissæ habitabant a viginti annis in domo sanctæ Elisabethæ, ipsis pia largitione fidelium constructa. Sed cum dubitarent, an tuta illic conscientia permanere possent, non obtenta, priusquam domum acceptarent, Apostolicæ Sedis licentia, hoc anno petierunt sibi reatum dimitti, & domum confirmari. Petitioni libenter Pontifex subscripsit, commisso rei examine Archiepiscopo Panormitano. Sunt qui dicant Emanuelium familiam domum hanc ædificasse in antiquis ædibus sancti Alberti. Nihil horum exprimitur, uti solet, in bulla Pontificia.

Monast. Drepan. Lib. 18. bullar. fol. 321.

XLIII. In Burgo sancti Sepulcri, seu Biturgia, tunc oppido, diœcesis Civitatis Castelli, sub Innocentio IV. quædam mulieres religiose cupientes vivere, sibi domicilium posuerunt extra Burgi muros, prope Ecclesiam sancti Leonis, sibi cum aliquot mensuris terræ & vineæ partim emptis ab Abbate Brando, & Conventu Monasterii sancti Sepulcri, Ordinis Camaldulen. sub quibusdam conditionibus exiguo censu annuo donatam. Hæ postea sanctæ Claræ Regulam professæ, illic annis ferme ducentis quadraginta perseverarunt. Sub hoc vero tempus bellorum injuriis destructo Monasterio sancti Leonis, Moniales transierunt ad Ecclesiam sanctæ Mariæ de Strata intra oppidum, suo Monasterio, Pontifice assentiente, unitam, petieruntque Camaldulenses, Ecclesiam priorem terræque portionem sibi restitui.

Monast. Burgi S. Sepulcri. Lib. 1. de Regular. & provision. an. 3. fol. 240.

XLIV. In oppido Vaniel, Colonien. diœcesis, ante annos sexdecim vel circa, Clarissæ Monasterium fundari fecerunt sub nomine sanctæ Claræ solo consensu requisito Theodorici Archiepiscopi Colonien. non vero Sedis Apostolicæ. Hoc anno Pontifex a quibuscumque, si quas proinde incurrerant, censuris absolvit.

Monast. Vanielis. Lib. 1. de preben. benef. &c. an. 4. fol. 266.

Monast. Burgense reformatur. Lib. 1. de diversis rebus formis an. 3. fol. 166.

XLV. In Hispania duo sunt hoc anno reformata Clarissarum Monasteria, Burgense unum extra urbis muros constructum, quod Nicolai V. auctoritate, rogante Joanne Castellæ Rege, Sancius de Canales, Generalis institutus deformatorum Monasteriorum Visitator, reformare cœpit, & hoc tempore absolvit Fructus de Cuellar in eodem officio successor. Perpipinianense alterum, Elnen. diœcesis, quod Aragonum Rex summo desiderio cupiebat a dissoluto vivendi genere ad religiosum revocare. Obtinuit itaque hoc anno committi Decano Barcinonensi, ut ille ex Monasterio Gandiensi, Valentinæ diœcesis, reformationis beatæ Coletæ Odettam Abbatissam cum duodecim Sororibus, vel si inde haberi non possent, ex Monasterio de Lisignano ejusdem Instituti, ad prædictum Perpiniani Monasterium transferret, quæ illic remanere volentes Regularia docerent instituta; reliquas vero distribueret per Monasteria Gerunden. Castillionis, & Empuriarum, aut ad alias Religiones permitteret transire.

Et Perpinianense. Lib. 37. bullar. fol. 165.

Monaster. Arelatense. Lib. 38. bullar. fol. 167.

XLVI. Arelatenses in Gallia Sorores in quadam profana domo per modum Monasterii absque Ecclesia & cœmeterio anguste viventes, impetrarunt facultatem transeundi ad aliam domum sitam infra limites parochiæ sancti Laurentii, sibi per quondam Joannem Raynardi testamento legatam, & ibidem Monasterium sub titulo sanctæ Claræ construendi.

Hospitale Treviren. Sororũ Tertii Ordinis. Ex bulla originali.

XLVII. In urbe Trevirensi, vico Brolgas, hospitale erat sancti Joannis Hierosolymitani, in quo pauperes infirmi, peregrini & valetudinarii recipiebantur & alebantur. Sed ob bellorum incommoda proventus & reditus dicti hospitalis adeo attenuati erant, ut hujusmodi misericordiæ opera intermittere oportuerit, & domus ipsa ruinæ esset propinqua. Nobilis vidua Bona de Baudercuria, relicta Erhardi de Gimmenich Militis, piis addicta operibus, neglectam domum ab hospitalariis sibi donari impetravit, suisque sumptibus refecit. Advenientibus innumeris infirmis & egenis illa, admisso Rectricis hospitalis ministerio, necessaria quæque suppeditabat. Ut abundantius posset, rogavit Pontificem, ut ad serviendum infirmis & valetudinariis uti posset Sororibus Tertii Ordinis, quæ victu sobrio & paupere vestitu contentæ, per quas excusari possent insolita & magna stipendia, quæ numerosa familia, tot infirmorum & peregrinorum curæ deputata, exigebat. Annuit piæ petitioni Pontifex, & huic loco eadem concessit privilegia & gratias, quæ alias largitus erat simili hospitali beatæ Mariæ de Sole, Tertii Ordinis ad sanctum Audomarum.

Monum. MSS. Prov. Colon.

XLVIII. Postea advocatæ Sorores, in formam Monasterii se composuerunt, conviviuntque claustraliter ferme quadraginta ex honestioribus, & claris familiis Civitatis. Præ ceteris Germaniæ Tertiariis reformate vivunt, psalterium Gregorianum psallunt cantu duplici, subalternis temporibus utentes choro, uno in claustro beatæ Elisabethæ in domus penetralibus, altero plateæ contiguo in sacello sancti Joannis Baptistæ, quod ab Ordine sancti Joannis prædicto cum domo partim auctoritate Pontificia, ut præmissum est, partim ex contractu emphyteutico obtinuerunt, quibus prænominata Bona anno sequenti duas vicinas ædes cum pertinentiis adjecit. Hæ Sorores nunc labore manuum conscribendisque libris choralibus, & erudiendis per duas magistras civium juvenculis filiabus, vitam honeste transigunt, & bene apud omnes audiunt. Velo utuntur nigro, & clausuram servant perpetuam. Ex laicis quas vocant, habentque paucissimas, duæ, longa experientia probatæ, designantur exitrices, quæ si senio conficiantur, aut aliunde deficiant, ut emeritæ cum aliis manent reclusæ. Vivebant sub regimine Provinciæ Franciæ usque ad annum MCCCCLXXV. quan-

quando auctoritate Capituli Generalis Audomarensis, & Joannis Cron Vicarii Generalis, tunc primum Provinciæ Coloniensi subjectæ sunt. Deputantur earum obsequio Minoritæ duo, confessarius & socius sacerdos.

XLIX. Simile hospitale erigere decrevit in oppido Insulensi, Tornacensis diœcesis, in vico infirmorum Joannes de Camba, alias Gantoys, sub titulo sancti Joannis Baptistæ pro recipiendis infirmis, debilibus & decrepitis utriusque sexus personis, quorum obsequio octo voluit deputari Sorores Tertii Ordinis, sub tribus votis, & regimine Vicarii Provincialis Franciæ regulariter victuris, quarum una appellanda erat Magistra, & eligenda a reliquis Sororibus, ex scientia tamen & consilio quatuor administratorum hospitalis; & duos sacerdotes, qui officia Divina & Missas quotidie celebrarent in sacello hospitalis & capella Sororum. *Hospitale Insulen.* *Lib. 38. Bullar. fol. 69.*

L. Sororibus ejusdem Instituti in Hasselt, Leodiensis diœcesis, ad tantum numerum excrescentibus, ut nimis anguste habitarent, concessit facultatem admittendi domos duas sibi erogandas infra diœcesim Cameracensem. Fratribus Tertii Ordinis Panormitanis adjudicavit Ecclesiam sanctæ Annæ extra muros Panormi, supra Monasterium sancti Martini de Scala, sitam in monte, pro ipsis fundatam & dotatam, prope quam multis annis habitaverunt. Sed cum alia eis obtigisset domus in urbe, locum illum deseruerunt, eumque impetravit Paulus de Vicecomitibus Carmelita sibi conferri cum juribus & pertinentiis. Informatus verius hoc anno Pontifex Ecclesiam non vacasse, jussit reddi primis possessoribus. *Domus Hassel.* *Lib. de exhibit. &c. an. 3. & 4. fol. 113.* *Domus Fratrum Tertii Ordinis Panormitana.* *Lib. 12. bullar. fol. 157.*

LI. Aliud hospitale in sua patria ædificandi ex eleemosynis sibi erogatis & in ædibus quas emerat, concessit hoc anno Pontifex facultatem Gundisalvo de Civitate regali, Ordinis Minorum Conventuali. Nobili viro Joanni de Malevoltis, loci de Gavarrino, Grossetanæ diœcesis, Domino, animum addidit reficiendi Ecclesiam sancti Joannis Baptistæ ejusdem loci, & prope eum opportuno tempore ædificandi Conventum Fratrum de Observantia; cujus tamen vestigium non reperio. Clarissas terræ sancti Geminiani, Vulterranæ diœcesis, a jurisdictione Fratrum Conventualium ad Ordinarii transtulit potestatem, sed sequenti anno Cardinalis Nicenus, Ordinis Protector, curavit eas committi curæ Fratrum Observantum, etsi illi durissime restiterint, opusque fuerit minis & censuris a Cardinale & Vicario Generali prolatis, ut Vicarius Tusciæ eas admitteret, vel confessarios designaret. Fratribus sanctæ Mariæ Angelorum in planitie urbis Assisii indulsit, ne quis in circuitu illorum Cœnobii domum ædificaret: *Sacræ Religionis*. III. Nonas Martii. *Varia indulta.* *Hospitale Civitatis Regalis.* *Conv. Gavarini.* *Monast. S. Geminiani.*

SUPPLEMENTUM P. ANTONII MELISSANI DE MACRO.

„ I. TAurinorum Augustæ Episcopo expeditis litteris: *Superna dispositione &c.* pridie Idus Januarii, summus Pontifex, eidem Antistiti, Universitati studii & populo Taurinensi facultatem concessit, ut Ecclesiam sancti Salvatoris Minoris extra muros urbis, sitam in loco, qui nunc vulgo dicitur, *al Bastion verde*, Monachis & cultu Divino destitutam, in Cœnobium Fratrum de Observantia converterent: id etiam legimus in Annalibus, sed breviter nimis: Ludovicus Romagnanus loci Antistes piissimus, animo sæpe recolens quam singulari beneficio a Deo cumulatus fuisset, cum anno assertionis humanæ MCCCCLIII. pridie Nonas quintiles, vespertina hora, Taurini ante divi Silvestri ædem, augustissimum Christi Corpus, quod a prædonibus raptum, collapsis & decumbentibus præ ve- *Ex Vatic.* *Harol. ad annum 1462. n. 14.*

 ne-

P. Britius in Seraph. Subalpina lib. 2. fol. 35. 36.

„ nneratione jumentis illud deferentibus, fascibusque, quibus includebatur „ abruptis, in aerem cum argentea pixide se sublevaverat, in alterius hujus „ Simeonis ulnas, supposito calice, jam immortale & gloriosum descendit: „ pro munere grates redditurus, Observantum Patres accersivit, quorum „ ope creditas sibi oves enutriret, eisque sancti Salvatoris seu Solutoris „ æde Monachis destituta, & Episcopali Mensæ scripta, & quidquid agri „ circumsistebat, facta sibi licentia a summo Pontifice, liberalissime con- „ cessa, brevi tantæ pietatis tot fructus percepit, quot Fratres, qui erant „ plus quam sexaginta, ibi degebant, quos tot Angelos totve Franciscos „ dixisses. Erigebatur autem ea sacra ædes sub titulo sanctæ Mariæ Ange- „ lorum: multi ex primariis Cives, constructis exornatisque proprio ære „ septemdecim hujus Templi sacellis, ibidem etiam vita functi tumulari „ volebant: singularem præ ceteris pietatem ostendit Ruverea familia, cum „ in primario hujus Ecclesiæ Altari veteris suæ munificentiæ, venturæque „ nepotum magnificentiæ signa reliquit: effulsit etiam in alio Sacello Fer- „ rariorum familia, Biellæ seu Bugellæ oriunda, pluribus titulis clara: etiam „ & Pallavicinorum pietas & nobilitas in structura sacelli, sancto Ludovico „ Francorum Regi sacri, splenduit: nec reticendum putamus, quam large „ & liberaliter hac sacra æde decoranda opes suas profuderint Parpaleæ, „ Purpurati, Caprei, Paxerii, permultique Cives, qui generis nobilitatem, „ Principum favores, titulos, fasces, insignia, divitias pro nihilo ducebant, „ nisi fuissent in hoc opere omnia sua cum pietate conjuncta. Monasterii „ autem amplitudinem ex eo colligere possumus, quod illius muri bis mil- „ le, pavimentum vero tercentum quinquaginta perticarum ejus regionis „ mensuram excederent: sed si lætus & pius hic, tristis & impius de eodem „ Cœnobio sermo recurret.

Ex Topogr. Ferrer.

Indic. ex Vatic.

Ex copia.

Ex Vatic.

Monaster. Sarzanæ.

Joannes de Porta.

Vide Harold. ad hunc an. n. 2. Tom. 3. pag. 115.

„ II. Westphaliæ Provinciam Germaniæ magnæ jam alibi aperuimus, „ nunc autem Monasterium, quod Mediolanum prius dictum videtur, vul- „ go *Munster*, Civitas Westphaliæ primaria, regionis medium tenens, ele- „ gantissima occurrit, quæ valde munita, nobilitate civium, cleri frequen- „ tia, & quinque Collegiis clara, a Carolo Magno Monasterii nomen „ accepit, cum antea *Minigradus* diceretur, jam pridem sub titulo sancti „ Patris Francisci Cœnobium nostris Fratribus construxerat, pro quibus „ hoc anno pridie Idus Januarii sunt quædam litteræ Apostolicæ: *Et si qui- „ buslibet &c.* perseverabat autem lis inter fratres Petrum de Marchena, „ & Joannem de Logrono, qui pro Vicariatu in Insulis Canariis invicem „ contendebant; quamobrem ad eos compescendos exiit Apostolicum di- „ ploma: *Cum nihil sit &c.* quo tempore Alphonso de Bocanis, & suis „ sociis concedebatur ibidem vivere in quodam Eremitorio, ut humiliter „ supplicaverant: *Decet Apostolicam &c.* XIV. Kalendas Februarii. Sar- „ zana, quæ a Gothis solo æquata Luna in ora maris Thirreni, ad Macram „ fluvium, feliciter eadem in ora enata, Lunæ sedem Episcopalem exce- „ pit, Monasterium pro Clarissis constructum pia religiositate clarum ha- „ bet, quod summus Pontifex hoc anno Fratribus Provinciæ Tusciæ com- „ mendatum voluit: *Ad ea libenter &c.* IV. Kalendas Februarii: VI. Ka- „ lendas Maii fratrem Joannem de Porta Ecclesiæ sancti Pauli præfecit: „ *Apostolatus officium &c.* In Archidiœcesi Moguntiæ Germaniæ superioris „ est Cotigna Civitas, quæ cum Fratres nostros summopere desideraret, „ ut illis Cœnobium poneret, a Summo Pontifice licentiam obtinuit: *A „ supremo Patre &c.* II. Kalendas Maii; sed hujus domus nihil apud quem- „ quam legi.

Trium Capitul. Generalium narrationem exactã habes a Waddingo hoc anno sub n. 11. & seq.

III. De

„ III. De Apostolico viro Bartholomæo Catanio, præter notata a nostris Gonzaga & Waddingo, ad gloriam Dei, Religionisque consolationem & beati Viri commendationem, hæc prætermissa in lucem revocamus: non solum Christi famulus Bartholomæus apud Majoricenses virtutibus, sanctitate atque scientia clarebat; sed etiam in rebus agendis, & inimicorum animis componendis, tantam gratiæ prærogativam ab Altissimo acceperat, ut Majoricenses Cives, & Foranei dissentientes invicem, unanimi voto ad suas lites componendas pacemque statuendam per compromissum illum elegerint. Declinabat autem id muneris venerandus Pater, timens ne inter alios componendos, litem alienam coram Deo suam faceret; maxime quod esset pecuniarum lis, difficillimæ discussionis. Partes vero ut Catanium moverent, Summo Pontifici humiliter supplicarunt ut sub præcepto sanctæ obedientiæ hoc officium caritatis venerando Patri injungere dignaretur: supplicationibus ergo condescendens sanctissimus, tenoris sequentis Apostolicum Breve ad Bartholomæum expediri jussit. P. Bartolomæus Cattan. Wadd. ad ann. 1444.

Dilecto filio Bartholomæo Catanio, Ordinis Minorum de Observantia Professori, Custodi Majoricarum.

Dilecte fili, salutem & Apostolicam benedictionem.

„ *EXponi nobis fecerunt dilecti filii Jurati Civitatis & Regni Majoricarum, ac Syndici Artesanorum Civitatis & partis foraneæ ejusdem Regni, compromissum in te, & dilectos filios nobilem virum Vitalem Castella* Dorich *& de Blanis in Regno Majoricano Locumtenentem, & Michaelem Saburgada legum Doctorem, Locumtenentem assessoris ejusdem, pro componendis discordiis, quæ super remissionibus generalium Computorum dicti Regni, non sine gravibus contentionibus hactenus in dicto Regno vigerunt; itaut omnes tres in cognoscendo & definiendo concordes esse deberetis: verum, ut accepimus, tu tamquam Religiosus, propter tui Ordinis instituta, ejusmodi compromissum suscipere, & juxta illud simul cum aliis definire recusasti & recusas.* Litteræ Apostol. pro sedanda lite.

„ *Nos igitur cupientes eisdem discordiis finem imponi, sperantes, quod tua opera (ut accepimus) in hoc plurimum fructuosa esse poterit, devotioni tuæ in virtute sanctæ obedientiæ injungimus & mandamus, ut hujusmodi onus, quoties requisitus fueris, prompte suscipiens, taliter te habeas, & sic diligenter operam præstes tam supradicto facto in te compromisso, quam faciendo occasione præmissorum, tam in cognoscendo, quam definiendo, ut hujusmodi discordiæ omnino sedentur.* Monum. MSS. Provinc. Major. Vide sup. ad annum 1458.

„ *Non obstantibus Constitutionibus, Ordinationibus Apostolicis, ac dicti Ordinis statutis & consuetudinibus, juramento vel confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis quibuscumque. Datum Romæ sub annulo Piscatoris* IV. *Kal. Junii, Pontificatus nostri anno* III. *Verdierius in Carol. VII.*

„ IV. Quarto Idus Julii Carolus VII. Franciæ Rex, dum suspicatur ab aliis venenum, voluntaria inedia moritur, eique succedit Ludovicus XI. Mozaram seu *Mazariam* in Sicilia Civitatem Episcopalem proximam Lilybeo promontorio, cujus incolæ olim orbitæ & Segestani, & a qua Valli Mazaræ nomen est, fuitque priscis Romanis prima Provincia, cella panaria, & nutrix Romanæ plebis nuncupata, ex qua in Africam Imperii gradus factus est; Monasterium Clarissarum jam pridem olim ha- Monaster. Mazaræ. *Vide Wadd. ad an. 1410. n. 17.*

„ habuisse animadvertit Annalista, cujus diruti ac derelicti bona & jura, „ auctoritate Apostolica ad aliud Drepanense transierint: & nihilominus „ ibidem fundationis novi Monasterii sub invocatione sanctæ Elisabethæ „ pro Sanctimonialibus Clarissis confirmationem ex Vaticani regesto legi- „ mus: *Ex susceptæ &c.* x. Kalendas: cum inter Fratres Provinciæ Ca- „ stellæ in Hispania vigerent nonnullæ dissensiones, maxime quod Vicariis „ Observantinis non omnes æque subessent, ob eas sedandas Summus Pon- „ tifex Archiepiscopo Toletano scripsit: *Inter ceteros &c.* iv. Idus No- „ vembris.

Indic. ex Vatic.

Dissidia in Provincia Castellæ.

Indic. ex Vatic.

ARGUMENTUM.

Renovatur controversia de sanguine Christi. Imperator, Principes, urbes & oppida rogant ut Capistranus canonizetur. Florent ejus discipuli. Instituuntur Episcopi. Sedatur controversia inter Bosnenses & Dalmatas. Pelluntur urbe Pragensi Minoritæ. Multa eis alibi construuntur Cœnobia.

Refurgit controversia de Sanguine Christi. *Tom. 8. An. 1351. n. 11.*

I. HOc anno gravissima illa controversia de sanguine Christi denuo inter Prædicatores & Minores cœpit agitari. Alias acriter de hac re Barcinone sub Clemente VI. actitatum narravimus, & aperte monstravimus, post vehementes coram hoc Pontifice habitas disputationes nihil hucusque fuisse definitum. Porro inde hoc tempore cœpit initium, quod beatus Jacobus a Marchia in nobili Lombardiæ urbe Brixiensi, in concione, quam summo mane die Resurrectionis, Aprilis xviii. habuit ad populum, dixerit Sanguinem Christi in passione fusum, fuisse a Divinitate separatum, & consequenter non esse adorandum cultu latriæ. Die Lunæ sequenti frater Baptista Ordinis Prædicatorum ex suggesto magno ardore contrarium docuit, & assertionem beati Jacobi falsam dixit & erroneam. Hinc orti rumores in populo, admirantibus plerisque, virum doctum, & prædicatorem Apostolicum adeo desipuisse, ut in crassum hunc inciderit errorem. Sedaturus murmur, & populo satisfacturus Jacobus Brixiensis Ordinis Prædicatorum, pravitatis hæreticæ Inquisitor in Lombardia, & Riparia Januensi, sub horam Completorii illius diei humanissimas has beato Jacobo, sibi caro & venerando litteras misit, rogans ut opinionis male intellectæ velamen ab oculis ignaræ gentis auferret; neque enim ipse induci poterat, ut crederet eum populos docuisse, quod alias per Sedem Apostolicam aperte fuerat condemnatum.

B. Jacobi Piceni de Sanguine Christi effuso sententia.

Impugnatur a Fr. Baptista Ordinis Prædicatorum.

Inquisitor Brixien. monet B. Jacobum erroris.

Reverendo in Christo Patri fratri Jacobo de Marchia, Evangelicæ doctrinæ prædicatori egregio, Ordinis Minorum, tamquam Patri honorando.

Ex autographo.

II. *REverende Pater, humili semper commendatione præmissa. Quia semper singularem habui reverentiam ad V. P. & omni eam semper veneratione & honore prosecutus sum, ideo eidem, quæ & famæ vestræ, & populi, cujus saluti intenditis, utilitati conducant, significare decrevi. Relatum mihi est a compluribus V. P. hesterno die in publica prædicatione dixisse, quod in morte Christi quatuor separationes factæ sint, quarum prima dicebatur corporis & animæ, secunda Divinitatis ab humanitate, tertia Sanguinis a corpore, quarta Sanguinis a Divinitate. Verum de tribus prioribus*

ribus nulla prorsus dubitatio est; de quarta vero, Sanguinis scilicet a Divinitate, apud multos orta videtur admiratio. Ego autem sciens V. P. in scripturis exercitatissimum esse, & vos veluti veteranum & emeritam militem diu studiis insudasse, & pro communi salute populi laborasse, nec narrantibus illico fidem adhibui, nec vos ita prædicasse respondi; dixique referentibus, aut eos V. Paternitatis sermonem non sane intellexisse, aut si eum intellexerint, non recte narrare. Itaque duxi humiliter significandum V. P. quatenus velit populo declarare, quæ dixit, ne ulla remaneat in eorum cordibus dubitatio aut error; & solita prudentia vestra dubitantibus facere satis. Hoc enim condemnatum fuit in Cathedrali Ecclesia Barchinonensi de mandato Domini Clementis Papæ VI. & rationes præterea Doctorum in oppositum esse non dubium est: nam Sanguis Christi effusus pretium esse dicitur redemptionis humanæ, sicut Leo Papa, & Bernardus & ceteri Doctores indubitanter asseverant; itaque si ab eo Divinitas separata fuisset, remansisset pura creatura, & per consequens finitæ virtutis; unde nec sufficiens ad redimendum hominem ullo pacto fuisset. Præterea si sanguis Christi in cœna Domini consecratus fuisset per triduum, quando Christus in sepulcro fuit; aut tunc adorandus fuisset adoratione latriæ, aut non; si fuisset adoratus adoratione latriæ, tunc, cum esset Divinitas separata, adoratio latriæ exhibita fuisset puræ creaturæ, quod inconvenientissimum judicatur; nec etiam adoraretur alia adoratione, quia primum, scilicet in cœna, fuit adoratus adoratione latriæ: Hinc etiam suffragatur quod dona Dei & vocatio sunt sine pœnitentia, nec videtur ratio, si semel Divinitas accepit sanguinem, quare reliquerit. Multa sunt alia ad hanc rem pertinentia, quæ (arbitror) V. P. non ignorat. Hæc P. Reverende rogo ea caritate V. P. suscipiat, qua a me scribuntur. Venissem ego personaliter, nisi occupatissimus extitissem. Valeat feliciter V. P. cujus orationibus humiliter me commendo.

V. Paternitatis filius, frater Jacobus de Brixia, Ordinis Prædicatorum, Inquisitor pravitatis hæreticæ in Lombardia.

III. Vir sanctus morem gesturus Inquisitori, & eorum, quæ prædicaverat, rationem redditurus, die Martis ingenti fervore ex rostris dixit, omnia se toleraturum æquanimiter, præter unam objectæ hæresis aut erroris injuriam: *hic enim*, inquit, *totius ædificii concutitur fundamentum, & tot annorum, quibus per amplissima regna prædicavi, doctrina in suspicionem vocatur, ac si quem in populis produxi fructum, frigido hoc iniqui rumoris vento decoquitur & penitus dissipatur: Nihil dixi novum neque peregrinum, ex meo non prodiit cerebro ista doctrina, non in meo conflata est capite, magistros habui antiquos, & Doctores clarissimos, qui præirent; eos secutus sum, qui alios Catholice docuerunt, & quorum laus est in Ecclesia.* Productisque Bonaventuræ Cardinalis, Richardi & Mayronis codicibus, ex iis legit aperte, quæ in concione pridem distinctissime explicavit, deinde se vehementer admirari asseruit, quempiam in crimen hæresis vocare, quod Catholici docuerunt magistri, neque quidquam dixit contra hanc assertionem solide objici posse, per quod posset condemnari. Male hæc habuerunt Inquisitorem, & acriter commoverunt, omnemque exerens potestatem, peremptorium hoc citationis decretum eodem die transmisit.

B. Jacobus rationem reddit suæ doctrinæ.

Citatur peremptorie ab Inquisitore.

Nos

Nos frater Jacobus de Brixia, sacræ paginæ professor, Ordinis Prædicatorum, ac hæreticæ pravitatis Inquisitor in Lombardia & Riparia Januensi, a sancta Sede Apostolica constitutus, fratri Jacobo de Marchia Ordinis Minorum, prudentiam sectari.

IV. *Quia nobis relatu fide dignorum innotuit, quod post monitionem, qua tibi insinuavimus cum omni reverentia, minus Catholice dictum, Divinitatem a Sanguine Christi in cruce pendentis suisse separatam, hodie vero protervius id in populum spargere voluisti, id etiam quod per Ecclesiam determinatum est, contradictione dicti tui hæreticum appellans; ideo tenore præsentium te requirimus & monemus primo, secundo & tertio & peremptorie, nihilominus tibi in virtute sanctæ obedientiæ, & sub excommunicationis pœna mandamus, quatenus aut dictam tuam sententiam revoces ut erroneam & hæreticam, antequam de hac Civitate recedas, aut coram nobis de fide responsurus compareas cras in mane ante horam Tertiarum in Conventu sancti Dominici de Brixia nostræ residentiæ, assignantes tibi dictum terminum pro primo, secundo, tertio & peremptorio termino, ac canonica monitione. Alioquin si hæc mandata nostra, quod non credimus, contempseris, ex nunc prout ex tunc prædicta trina canonica monitione præmissa, in & contra te prædictam excommunicationis sententiam auctoritate Apostolica, qua fungimur, ferimus in his scriptis, & etiam promulgamus. In quorum fidem præsentes fieri jussimus, & registrari, nostrique sigilli impressione muniri, de quarum præsentatione, relationi cujuslibet nuncii cum juramento dabimus plenam fidem. Datum Brixiæ die* XX. *Aprilis anno* MCCCCLXII.

Stephaninus de Lorinis Notarius de mandato D. Inquisitoris scripsit.

V. Delatorum calumniæ tribuendum est, quod in citatoria adjungitur, videlicet beatum Jacobum *contradictione dicti sui hæreticum appellasse id, quod per Ecclesiam determinatum erat*; neque enim quidquam dixit adversus contrarium sentientes, sed suam solam stabilivit sententiam, & a fœda hæresis nota voluit indemnem. Negavit constanter quidquid contra eam ab Ecclesia Catholica definitum, & quam adversarii obtendebant, Clementis decisionem dixit prorsus effictam. Rationes porro ab Inquisitore in sua primordiali epistola non erant tanti ponderis, ut propter eas ab hac assertione, tamquam erronea, Jacobo fuerit recedendum, nec ad contrariam tamquam ad fidei articulum penitus accedendum; si enim docte expendantur, profecto facile dissolventur. Porro Inquisitoris auctoritas, & Jacobi virtus probe omnibus nota, vulgus incertum in studia traxit contraria, tantusque in urbe ortus est tumultus, ut Bartholomæum Maripetrum Brixiensem Antistitem, virum pium & doctum, beato Jacobo addictissimum, oportuerit conciliandæ paci suam operam interponere. Ad se itaque vocatos Inquisitorem, Jacobum, & Baptistam in nobili consessu doctorum, & gravissimorum virorum, rationes utriusque partis excepit, expendit, dijudicavit; cumque nihil authenticum, neque autographum neque exemplar Clementinæ, quæ toties inculcabatur, constitutionis exhiberi posset, persuasit Inquisitori, ut citatorias revocaret, eoque consentiente, ipse Pontifex easdem laceravit, dixitque utramque sententiam impune & Catholice posse prædicari, donec placeret Sedi Apostolicæ, quid tenendum esset, definire.

Ortam hinc turbam conatur Episcopus sedare.

finire. Omnia hæc confirmabunt publica instrumenta, ab Urbano scriba Imperiali tunc confecta. Primum eodem die jubente Episcopo, ex ipsius Notarii prodiit officina: secundum mense sequenti dedit testimonium Episcopi Vicarius Generalis. Utrumque ex ipsis exscribo autographis.

In Christi nomine. Amen.

VI. *Anno a nativitate ejusdem* MCCCCLXII. *Indict. x. die* XXI. *mensis Aprilis in Civitate Brixiæ, in Episcopali Palatio Brixiensi, præsentibus venerabili & sapienti Decretorum Doctore Domino Benevenuto de Vanejo de Padua, Canonico Brixiensi, Generali Vicario infra nominati Reverendissimi Domini D. Episcopi Brixiensis, & egregio & sapiente Jurisperito D. Laurentio de Patriis causidico Brixiensi, testibus rogatis & notis; Venerabilis & religiosus vir, dictus frater Jacobus de Brixia sacræ Theologiæ professor, Ordinis Prædicatorum, hereticæ pravitatis Inquisitor &c. in præsentia, & ad instantiam & requisitionem Reverendissimi in Christo Patris & Domini, D. Bartholomæi Maripetri, Dei & Apostolicæ Sedis gratia Episcopi Brixiensis &c. dixit, & sponte confessus fuit, quod hesterna die ipse dictus Inquisitor revocavit & annullavit præceptum emanatum ex parte ipsius D. Inquisitoris contra R. P. D. fratrem Jacobum de Marchia sacræ Theologiæ professorem, Ordinis Minorum, & quod ipse Dominus Episcopus de consensu ipsius Domini Inquisitoris, & etiam dicti fratris Jacobi de Marchia ipsum præceptum fregit &c. per quod quidem præceptum idem Dominus Inquisitor mandabat Domino fratri Jacobo, quod revocare deberet id, quod dixerat, Divinitatem a Sanguine Christi in Cruce pendentis fuso separatam fuisse, aut quod comparere deberet coram ipso Domino Inquisitore responsurus de fide &c. ut latius in ipso præcepto continetur. De quibus mandavit idem Dominus Episcopus per me Notarium publicum fieri instrumentum.* Reconciliationis factæ primū testimonium. *Ex autographo.*

Ego Stephanus filius Faustini de Lorinis de Claris, civis Brixien. publica Imperiali auctoritate Notarius, & Episcopalis Curiæ Brixien. scriba, præmissis adfui, mandatoque prælibati Domini Episcopi, atque rogatus hoc instrumentum scripsi.

Aliud Vicarii Generalis testimonium.

Universis & singulis Christifidelibus, ad quos præsentes pervenerint, Benevenutus de Vanejo de Padua, Decretorum Doctor, Canonicus Brixien. Reverendiss. in Christo Patris & Domini, Dom. Bartholomæi Maripetri, Dei & Apostolicæ Sedis gratia Episcopi Brixiensis, Ducis, Marchionis & Comitis, ad præsens in remotis agentis, Vicarius Generalis, salutem.

VII. *Rationi & honestati consentaneum videtur, ac sæpenumero expedit veritati testimonium perhibere, ut omnis tollatur falsa submurmuratio, quæ forte pias aures tum perturbavit. Hinc est quod cum venerabilis P. frater Jacobus de Marchia, Ordinis Minorum de Observantia, verbi Dei clarissimus & Catholicus prædicator, ac hereticæ pravitatis a sancta Sede Apostolica universalis Inquisitor deputatus, qui hac quadragesima decursa maximo cum devotionis fervore, & fructu non modico verbum Dominicum in hunc populum Brixiensem seminavit, in Resurrectionis Dominicæ solemnitate sacratissima accommodate populo prædicasset, quod a sanguine Christi effuso* Secundum testimonium. *Ex autographo.*

in passione Divinitas separata fuisset, secundum sacrorum Theologorum sententias, Dominorum Bonaventuræ, Richardi de Media villa, & Francisci de Mayrone, omnium Ordinis Minorum; cujus contrarium cum prædicasset vir religiosus Ordinis Fratrum Prædicatorum, dictus frater Baptista, eadem die vel sequenti post Nonas, idque intelligens venerabilis vir, dictus frater Jacobus dicti Ordinis Prædicatorum, hæreticæ pravitatis Inquisitor in Lombardia, litteras familiares ad ipsum venerabilem Patrem dictum fratrem Jacobum transmisisset, quibus monebat eam, ut quod prædicaverat, retractare deberet tamquam erroneum & damnatum per fel. rec. Dominum Clementem VI. summum Pontificem, & postera die idem Dominus Inquisitor in Lombardia litteras citatorias ipsi Domino fratri Jacobo de Marchia misisset, quibus præcipiebat eidem sub pœnis & censuris Ecclesiasticis, ut dictam ejus sententiam tamquam erroneam & hæreticam revocare deberet, antequam de hac Civitate recederet, aut quod coram ipso Dom. Inquisitore compareret de fide responsurus, ut latius in ipsis litteris continetur datis Brixiæ XX. *Aprilis proxime præteriti. Et cum in populo ob eam rem murmur invalesceret, antedictus Dominus Episcopus ad se vocatis Dominis prædicatoribus & Inquisitore prædictis, adstante magna Ecclesiasticorum Doctorum & nobilium concione, & intellecta rei serie & veritate, auditisque rationibus & auctoritatibus ipsorum Dominorum Fratrum Jacobi & Baptistæ, quia neque copia, transumptum aut originale ipsius extravagantis Dom. Clementis antedicti apparebat; de consensu & voluntate præfati Dom. Inquisitoris revocantis dictas citatorias litteras, easdem laceravit, mandavitque idem Dom. Episcopus pro pace & concordia hominum, & ut omne murmur, quod jam in populo pullulaverat, evanesceret, quod in futura proxima prædicatione quilibet ipsorum Dominorum prædicatorum Fratrum Jacobi & Baptistæ publice ad populum prædicarent, neutram prædictarum propositionum hæreticalem esse, sed quod quilibet quam opinionem vellet sectaretur, stantibus variis opinionibus sacrorum Theologorum, donec & usquequo per Sanctissimum Dominum nostrum Papam, ejusque sanctam Sedem Apostolicam, ad quam hujusmodi dubietates dirimere ac decidere spectat, aliud mandaretur & statueretur; sicque cum pace & laude Dei actum est summo cum applausu omnium. In cujus rei fidem & testimonium requisitus has meas litteras patentes sigillo meo solito sigillatas fieri mandavi. Datum in Episcopali palatio Brixiensi die* XI. *mensis Maii* MCCCCLXII. *Indictione* X.

Stephanus de Lorinis Episcopalis Curiæ Brixien. Notarius & scriba, mandato præfati Domini Vicarii scripsit.

B. Jacobi fama denigratur.

VIII. Nihilominus non defuerunt, qui virum Dei beatum Jacobum traducerent, & tamquam hæreticum calumniarentur. Authenticam habeo retractationem fratris Andreæ de Cassia, filii Joannis Vannis, Ordinis Eremitarium sancti Augustini, profitentis in publico consessu coram Episcopo, Vicario Generali, multisque viris urbis Camerini se temere nimis Jacobum hunc dixisse hæreticum, motum tamen ex falso, qui spargebatur, rumore. Eadem etiam adversa fama, & falsa suspicio animos possedit civium Cremensium, apud quos invaluit calumnia prædicatæ hæresis, & iniquum infamiæ additamentum, eum propterea a Brixiensibus confusum recessisse.

Injuste traductū testificantur Brixienses.

Brixiæ audita hac impostura, sui muneris judicarunt urbis Rectores & cives testimonium perhibere veritati, quod dupliciter perfecerunt, primo datis ad Cremenses litteris, secundo confectis multis testificatæ innocentiæ instrumentis. Exemplaria produco.

Ma-

Magnifico & generoso Domino Potestati & Capitaneo, ac spectabilibus Præsidentibus magnificæ Civitatis Cremæ &c.

IX. *Magnifice & generose Domine, & spectabiles fratres carissimi. His superioribus diebus & annis multa intelligentes de singulari doctrina & vitæ sanctimonia clarissimi prædicatoris fratris Jacobi de Marchia, & litteris & plurimis nunciis nostris summo studio & diligentia institimus, ut R. P. suam in Civitate nostra haberemus, & tamdem Divino numine & ejus clementia, voti nostri compotes effecti sumus. Nam & nos viscere in Civitate nostra in quadragesima proxime decursa, sancte & Catholice prædicare dignatus est, cum summa laude omnipotentis Dei, & hujus populi nostri consolatione, fructu uberrimo, & animarum nostrarum salute. Intelligentes itaque summa cum displicentia, quod in vestro loco Cremæ publicatum fuerit Reverentiam suam hæreticam opinionem prædicasse, & tamquam confusum a nobis discessisse; dignum nobis putavimus pro summa nostra & incredibili in eum obligatione & reverentia, magnificentiæ & spectabilitati vestris in testimonium veritatis rem ipsam paucis enarrare, ut si quid de eo nequiter dictum fuerit, veritas habeatur, & lingua maledicens supprimatur. In die Resurrectionis Dominicæ cum idem R. P. populo accommodate in mane prædicasset, in morte Domini nostri Jesu Christi quatuor factas fuisse separationes, scilicet animæ a corpore, Sanguinis a corpore, Divinitatis ab humanitate, & Divinitatis a Sanguine effuso secundum sacrorum Theologorum sententiam, videlicet Dominorum Bonaventuræ, Richardi de Media-villa, & Francisci de Mayrone & aliorum plurimorum: & venerabilis religiosus frater Baptista Ordinis Prædicatorum in die sequenti post prandium contrarium prædicasset, videlicet Divinitatem numquam separatam fuisse a Sanguine effuso; venerabilis Dominus frater Jacobus dicti Ordinis Prædicatorum, hæreticæ pravitatis Inquisitor in Lombardia, hoc sentiens, eadem die per litteras familiares ipsum R. Patrem monuit, ut dictam ejus sententiam tamquam erroneam revocaret; & cum Pater ipse inhærens auctoritati sacrorum Theologorum in opinione perseveraret, idem Dom. Inquisitor postridie litteras citatorias ipsi R. Patri transmisit, quibus eidem præcepit sub pœnis & censuris Ecclesiasticis, ut dictam ejus sententiam tamquam erroneam & hæreticam revocaret, antequam de Civitate nostra recederet, aut quod coram ipso Inquisitore responsurus de fide compareret. Ex quo maximum murmur in populo invalesceret, Reverendissimus Dominus Episcopus noster ipsum R. Patrem, & venerabiles Inquisitorem, & fratrem Baptistam prædictos ad se advocavit, & adstante magna clarissimorum Doctorum & nobilium Civium multitudine, intellecta rei serie & veritate, & auditis rationibus & auctoritatibus utriusque partis deductis, mandavit utrisque pro pace & quiete, & ut populi murmur sublevaretur, quod in die sancti Georgii prædicarent & prædicare deberent, utramque opinionem teneri posse, donec & usquequo per Sanctissimum Dominum nostrum, quem in hac re consulere decreverat, & ad quem tales dubietates decidere spectat, aliud mandaretur & statueretur: sicque cum laude Dei & pace actum est, & de concursu ipsius Inquisitoris litteræ illæ citatoriæ, tamquam non recte emanatæ & factæ, revocatæ fuerunt, & demum cum tanta acceptatione, gratia & benevolentia & reverentia a nobis recessit, ut hæc Civitas nostra dum erit, numquam ejus R. P. immemor esse possit. Brixiæ die* XVII. *Maii* MCCCCLXII. *Ex copia authentica.*

Communitas & Consiliarii Brixiæ.

Ex autographo. X. *Quamquam sancta & Catholica doctrina R. P. Dom. fratris Jacobi de Marchia non modo in tota Italia, sed ferme ubique terrarum adeo vulgata & celebris sit, ut non testimonio, nec ulla nostra commendatione egeat, nec etiam aliqua malevola obtrectatione obscurari possit; tamen summa cum displicentia nostra intelligentes, per nonnullos delatores in quibusdam locis promulgatum extitisse, ipsum R. Patrem in die Resurrectionis Dominicæ quamdam opinionem erroneam apud nos prædicasse, & tamquam confusum a Civitate nostra discessisse: Dignum & consentaneum nobis visum est, pro veritate, & pro summa nostra in Reverentiam suam fide & devotione, universis & singulis, ad quorum manus præsentes nostræ pervenerint, denotare ipsum R. Patrem non opinionem ullam erroneam, sed doctrinam sanctam & Catholicam, & a sanctissimis Doctoribus Ecclesiæ comprobatam prædicasse cum summa laude Omnipotentis Dei, & tanto hujus populi nostri concursu, applausu, fructu & consolatione, quantum dici aut excogitari possit. Et quidquid contra ejus Catholicam doctrinam oppositum fuit, id omne cum laude sua tamquam indebite factum retractatum extitisse. Et demum cum tanta gratia, acceptatione & omnium benevolentia & reverentia a nobis discessisse, ut ejus reverenda memoria nulla rerum vel temporum varietate unquam a mentibus nostris deleri aut obscurari possit. In quorum fidem has nostras litteras fieri fecimus, & registrari, sigillique nostri impressione muniri. Brixiæ die* XVII. *Maii* MCCCCLXII.

Communitas & Consiliarii Brixiæ.

Lanfrancus de Milis, magnificæ Communitatis Brixiæ Cancellarius, ex mandato scripsit.

Inquisitor B. Jacobum ad disputationem provocat.

XI. An vero hæc, aut si quæ alia Inquisitorem pupugerint, animose & ardenter nimis ad publicam disputationem Jacobum invitavit, & ad ostendendum, qua fretus auctoritate, Inquisitoris munus in commissa sibi provincia exercuerit, requisivit. Tenor hic est litterarum.

Reverendo in Christo Patri fratri Jacobo de Marchia, Ordinis Minorum, in Christo honorando, ubicumque fuerit.

Ex autographo. *Reverende Pater, humili commendatione præmissa. Intellexi postquam ex Brixiensi urbe recessi, quod V. P. post reconciliatas amicitias, post compositam pacem, quam certe putabam esse perpetuam, quamvis nostra ex parte nulla inimicitia aut discordia intervenerit, multas novitates circa materiam Sanguinis suscitaverit, quod valde & ultra modum sum miratus, cum maxime a nostris Fratribus nihil penitus fuerit postmodum innovatum. Nescio cujus suasione aut quo suggerente id V. P. fecerit, cum ex ea re nihil nisi scandalum in populo oriri posse videatur. Nunciatum præterea mihi fuit, quod post nostrum ad capitulum recessum sollicitaveritis, & in publica prædicatione dixeritis, vos dedisse operam, ut hæc materia in remotioribus partibus disputetur; ideo quia magis conveniens videtur, ut hic, ubi primo quæstio mota fuit, & tumultus exortus, hujus rei veritas elucescat, ne subterfugere aut tergiversari putemur, V. P. ad disputationem publicam invitamus, & omni modo requirimus, assignantes & statuentes diem Jovis proxime futurum, aut diem Dominicum sequentem, prout vobis commodius fuerit: quod si V. P. occupatione legitima teneretur, vobis optionem damus, ut infra quindecim*

decim dierum terminum diem vobis eligatis quemcumque volueritis, offerentes nos per dictos quindecim dies ad expectandum paratissimos, modo nobis aliquid significetis: notificantes quod nobiscum portabimus Richardum, Bonaventuram, & habemus etiam sanctum Thomam, ut veritas verborum nostrorum in publico dictorum fiat omnibus manifesta. Et quia vos in provincia mihi delegata, pro Inquisitore gessistis, & ipsius Inquisitionis auctoritatem exercere voluistis, ideo auctoritate officii mihi a Sede Apostolica delegati, vos requiro, ut mihi de dicta vestra auctoritate coram Ordinario Brixiæ pleniorem fidem faciatis, & scripta, si quæ habetis pro hac auctoritate, monstretis, ut etiam eorum scriptorum copiam habeam & authenticum, alioquin faciam ut melius mihi de jure ac Religionis honestate videbitur. Valete felix in Christo. Ex Brixia die XXII. *Maii* MCCCCLXII.

Vester in Domino conservus frater Jacobus de Brixia, hæreticæ pravitatis Inquisitor in partibus Lombardiæ.

XII. Disputationem ad contentionem & æmulationem potius, quam ad veritatem indagandam, indictam Jacobus neglexit, sed exercitæ in hæreticos Inquisitionis facultatem generalem a Sede Apostolica sibi commissam, Pontificiis edocuit instrumentis, quorum nos etiam suis locis exscripsimus exemplaria. Interim pessime Vir sanctus ubique audivit, adjecto rei gestæ turpi incremento, uti fama vel infamia loquax solet, quæ sua per mendacia crescit, & veris addere falsa consuescit. Etenim non solum a Sanguine fuso in passionis triduo dixerunt eum voluisse separatam Deitatem, sed etiam ab ipso corpore, atque ita ab aliis etiam disputari scripserunt, retuleruntque adversarii Pio Pontifici. Inde commotus Apostolicus Pastor, extemplo scripsit Vicario Generali Fratrum Observantum, ne permitteret amplius ista prædicari aut disputari, donec a Sede Apostolica, quid tenendum esset, decerneretur; jussitque mitti viros doctos, qui de hac re pertractarent. Id ipsum scripsit adversæ partis tutelaribus.

B. Jacobus & consocii accusantur immerito falsi dogmatis. Jubet Pontifex utramque partem ab hac controversia abstinere.

Dilecto filio Vicario Generali Ordinis Minorum de Observantia in partibus Lombardiæ.

XIII. D*ilecte fili, salutem & Apostolicam benedictionem. Intelleximus non sine displicentia singulari, quod propter ea, quæ a Religiosis quibusdam Ordinis tui, & Prædicatorum de Sanguine Salvatoris nostri in passione effuso, & ejus corpore in sepulcro jacente, contrariis assertionibus prædicantur ac disputantur, gravia scandala in populis oriuntur, cum hi ab utroque separatam fuisse Divinitatem, illi vero non fuisse affirment. Gravis admodum res nobis est visa, tum propter veritatem, quæ unica est, tum propter simplicium animas, quæ prædicantium exemplum secutæ, devotionem suam in perversum zelum convertunt. Ut ergo nascenti huic malo, ne incrementum accipiat, celeriter occurratur, mandamus tibi in vim obedientiæ salutaris, ac sub excommunicationis pœna latæ sententiæ, quam non parens ipso facto incurras, quatenus statim acceptis præsentibus, sub eisdem pœnis, omnibus & singulis obedientiæ tuæ subjectis districte inhibeas, quibus & nos præsentium tenore sub iisdemmet pœnis inhibemus, ne de cetero, quousque aliud a Romana Sede in mandatis habuerint, de præfatis articulis quoquo modo directe vel indirecte, publice vel privatim, palam seu occulte disputare vel prædicare præsumant. Mandantes quoque devotioni tuæ sub censuris eisdem,*

Ex regist. Ordinis fol. 136.

dem, ut aliquot ex tua obedientia principales homines doctos, & verum Dei zelum habentes, ad Nos & Apostolicam Sedem per totum mensem Septembris personaliter mittas; reportaturos a nobis, quod fieri & observari statuamus in posterum. Hoc idem quoque sub simili forma Fratribus Prædicatorum prædictis, per alterum Breve nostrum mandamus. Det operam devotio tua, ut omnia celeriter & cum diligentia fiant, sicut certe de tua bonitate confidimus. Datum Viterbii sub annulo Piscatoris die ultima Maii MCCCCLXII. *Pontificatus nostri anno* IV.

Vicarius Generalis Pontificis paret præcepto.

XIV. Admiratus est vehementer de illo additamento *corporis a Divinitate sejuncti*, Vicarius Generalis, nihilominus ad omnes Provincias similes his, quas ad Guardianum Brixiensem, litteras transmisit.

Venerabili P. Fr. Danieli de Bergomo Guardiano Conventus Brixiæ.

Ibidem.

Honorande Pater in Christo, cum commendatione plurima salutem. Hesterna die delatum est ad me Breve S. D. N. quo mihi per graves pœnas injungitur, ut ad singulas quasque Provincias scribam, quod nullus prædicator aut frater de Christi Sanguine super terram effuso, aut corpore in sepulcro jacente, cum ab utrisque separatam fuisse Divinitatem nostros prædicatores asserere, Sanctitati Suæ fuit nunciatum, publice seu occulte disputare præsumant, quousque per Apostolicam Sedem fuerit hæc controversia diffinita. Etsi de corpore jacente in sepulcro falsum sit, quemquam nostrum credere aut habuisse sermonem, & per hoc Breve surreptitium reputare possemus, volo tamen, ut pro ea parte, quam de effuso Sanguine veram esse nostri asseverant Doctores, & quæ a nostris est Fratribus prædicata, tuos & proximorum locorum commonefacias Fratres, ne disputent publice aut occulte, si summi Pontificis pœnas evadere optant, quæ Brevis infliguntur tenore, cujus alligatam copiam ad te mitto, quam & tu ad præfata loca absque mora transmittas. Litteras quas scribo P. Vicario Provinciæ, per celerem & specialem nuncium protinus ad suam Paternitatem facias deportari. Vale & ora pro me. Mantuæ XII. *Junii* MCCCCLXII.

Fr. Ludovicus Vincentinus Vicarius Generalis &c.

Monet Pontificem se & suos indigne tractatos.

XV. Monuit deinde Pontificem imposturæ, curavitque per alios in Curia explicari, nihil unquam actum de separatione Divitatis a corpore, & proinde magnam sibi suisque irrogatam injuriam, rogavitque ut revocatis illis litteris, liceret sibi innocentiæ Jacobi, aliorumque Fratrum in hac re testimonium perhibere. Benignum & pium hoc acceperunt responsum.

Dilectis filiis Vicario Generali, & reliquis Fratribus Ordinis Minorum, Regularis Observantiæ.

Ibidem.

Dilecti filii, salutem & Apostolicam benedictionem. Accepimus & moleste plurimum, quod Brevia nostra Vicariis Generalibus Ordinis vestri ac Fratrum Prædicatorum ob sedandas ortas inter vos & dictos Fratres Prædicatores de Sanguine Christi in passione effuso, contentiones missa, non rectam formam, uti a nobis fuerat constitutum, habuerant, eo quod in illis, ut accepimus, continebatur vos prædicare ac disputare a Sanguine Christi in passione effuso, & a corpore in sepulcro jacente separatam fuisse Divinitatem. *Quod quidem de corpore in sepulcro jacente, ut asseritis, aliquis vestrum mi-*

minime prædicavit, sed de Sanguine solum effuso, ut nonnulli Catholicorum Doctorum in suis operibus ac libris affirmant, & id nempe de corpore in sepulcro jacente prædicare seu tenere esset hæreticum. Ex quo, quia prædicta Brevia id sonabant de Christi corpore, nobis denunciatum est, inter plurimos Italiæ populos cum maximo scandalo Religionis vestræ divulgatum esse, dilectum filium nostrum fratrem Jacobum de Marchia Ordinis vestri, quem in suis prædicationibus semper fuisse Catholicum, & pro Christianæ fidei defensione plurimos labores sustinuisse comperimus, fuisse (quod minime verum est) comprehensum, & confusibiliter carceri mancipatum tamquam hæresim sapientem atque prædicantem. Proinde vestris piis petitionibus inclinati, Brevia prædicta in hac parte revocamus & annullamus, vobisque & vestrum cuilibet, tenore præsentium concedimus & annuimus, ut ubique apud populos, in quibus id de prædicto fratre Jacobo, vel forte de alio quocumque Ordinis vestri Fratre falso fuisse divulgatum persenseritis, vestram in hac re ac præfati fratris Jacobi innocentiam privatim ac publice demonstrare valeatis. Datum Tuderti sub annulo Piscatoris die IV. *Decembris* MCCCCLXII. *Pontificatus nostri anno* V. Pontifex revocat priores suas litteras.

XVI. Brixia profectus in patriam beatus Jacobus, accepit multa contra se spargi ab Inquisitore, atque illud maxime quod contra Religiosos sancti Dominici commoverit populum Brixiensem, multosque interemptum iri, nisi malum opportune averteretur. Litteris rogavit Episcopum, ut si quid simile contigerit, rescriberet, aut calumniam suo abstergeret testimonio. Ita Episcopus respondit. Alia spargitur in Jacobum calumnia.

Reverendo in Christo Patri, Domino fratri Jacobo de Marchia, Ordinis Minorum, Patri optimo.

Reverende in Christo Pater, accepi litteras P. V. in quibus mihi scribit Inquisitorem undique eam diffamasse, eo impensius quod commoveritis populum hunc meum Brixiensem adversus Fratres & Ordinem suum pro materia separationis Divinitatis a Sanguine, adeo quod nisi fuisset adhibitum remedium, multi homines forent interempti: Pro qua re P. V. rogat, utrum verum sit, vel ne, velim eidem aliquid litterarum dare. Ego, mi Pater, nusquam intellexi, nec aliquatenus persensi ea, quæ vobis inferuntur per Inquisitorem, & vehementer admiror, ipsum tam aperte & imprudenter mentitum esse, quamquam id de tali viro, dedito virtuti & Religioni, difficile sit mihi credere; Paternitas enim vestra in ea materia pertractanda semper modeste locuta est, nec ob hanc causam ortus est aliquis rumor vel tumultus in populo isto adversus Ordinem sancti Dominici, quin imo & Ordinem & Inquisitorem hunc semper & publice & privatim laudavit. At, utcumque sit, rogo P. V. non magni faciat ea verba, nam, ut novit, bonis & probis viris numquam calumniæ & detractiones desunt, & tamen veritas & virtus inconcussa persistunt. Me Paternitati V. commendo, & rogo oret Deum pro me, paratus &c. Ex Brixia die V. *Augusti* MCCCCLXII. Ex originali.

B. Maripetrus Episcopus Brixien.

XVII. Monuit etiam per litteras Pium Pontificem commotæ in se tempestatis, objectaque infamia diminui fructum suarum prædicationum. Favorabile & honorificum hoc ab eo accepit responsum. Jacobum consolatur Pontifex.

Di-

Dilecto filio Jacobo de Marchia, Ordinis Minorum de Observantia professori.

Ex autographo.

Dilecte fili, salutem & Apostolicam benedictionem. Intelleximus ob nonnulla, quæ a devotione tua prædicata nuper dicuntur, infamatum te a plerisque de hæresi esse, & infamiam hujusmodi ex eo molestiorem tibi videri, quod tuarum prædicationum fructus perire appareat. Cupientes itaque consolationi tuæ, qui utiliter in vinea Domini es operatus, paterne consulere, tuæ caritati notum facimus per præsentes, non constare nobis te hæreticum esse, aut male de Catholica fide sentire, sed bonum, devotum & religiosum famulum Dei a nobis habitum esse & haberi. Datum Pientiæ sub annulo Piscatoris die XXV. *Septembris* MCCCCLXII. *Pontificatus nostri anno* V.

Convocat examinandæ veritati viros doctissimos.

XVIII. Crescente porro ubique tumultu, & latius se diffundente rumore, vehementique studio utraque parte inardescente, & in suas sententias socios attrahente, Pius Pontifex quæstionem gravissimam, tanto doctorum virorum conatu agitatam, & duarum illustrium Religionum præsidiis utrinque propugnatam & oppugnatam, decrevit committere cœtui doctissimorum hominum coram se diligenter examinandam. Admonuit itaque selectissimos Italiæ viros, ut sub Natalitia Dominica Romæ convenirent de hac quæstione disputaturi. Jacobus interim illustres quosque Academiarum Romæ, Perusii, Patavii, Neapolis, & Florentiæ Theologos per litteras consuluit, rogavitque ut quid in hac re sentirent, exponerent. Medicos vero, utrum sanguis esset pars essentialis corporis, aut informaretur anima? diligenter curavit interrogandos, probe sciens præcipuum asserendæ aut denegandæ unionis hypostaticæ cum sanguine fundamentum, hinc esse desumendum. Hæc sunt hujus controversiæ sub hunc annum initia; progressum & finem in sequentibus annis dabimus opportunius.

Regnorum Principes & urbes scribunt pro Canonizatione Capistrani. Tom. 12. anno 1456. n. 115.

XIX. Hoc anno communibus votis unitisque suffragiis omnes ferme Principes, Antistites, urbes Germaniæ, Poloniæ, Boemiæ & Hungariæ decreverunt Canonizationem Joannis Capistrani a Pio Pontifice compostulare. Litteras dederunt ferendas cuidam Minoritæ, viro gravi & docto, qui obiit in itinere, uti alias indicavi, easque sub mortem commendavit generoso militi Assisiati, qui ex Germania redibat. Ille domi reposuit, pauloque post in Germaniam rediit, ubi decessit. Filii nepotes suspicantes sacrum quid tot chartis, schedis & pergamenis contineri, capsulam, qua claudebantur, decenter reposuerunt, longoque annorum curriculo neglexerunt, donec ego ea in urbe per aliquot hærens dies, & Ordinis monumenta perquirens, percepi, in domo illa scripturas multas, rem nostram concernentes asservari. Accessi, rogavi domicilii virum ut apud se neglectas, mihi forte opportunas, ostenderet. Fecit ille perquam benigne, & capsulam tradidit libenter. Summa lætitia conspexi, quas hic produco litteras ad Pium Pontificem directas, pergameno exaratas, magnis mirisque sigillis obsignatas, & dum aliquas refero, omnes video ad eumdem canonizandi Capistrani scopum collimare. Urbano VIII. Pontifici, multis Cardinalibus, virisque Principibus ostendi, quibus valde placuit communem illarum regionum opinionem circa Capistrani sanctitatem conspicere, jusseruntque in commodum tempus reservari, aliquando fortassis effectum habituras. Interim ego exemplar lectori exhibeo; tædium fortassis pariet multitudo, recreabit tamen varietas, & delectabit argumentum.

San-

Sanctissimo in Christo Patri & Domino Dom. Pio, Divina providentia sacrosanctæ Romanæ ac universalis Ecclesiæ summo Pontifici, Domino nostro Reverendissimo.

XX. B*Eatissime Pater, Domine Reverendissime. Religiosi fratres Gabriel de Verona, ceterique Ordinis Fratrum Minorum, de Observantia communiter nuncupati &c.* repetit easdem litteras quas dedit anno præcedenti usque ad finem, *pro singulari beneficio recognoscendum. Datum in oppido nostro Gretzs* XX. *die mensis Octobris, anno Domini &c.* MCCCCLXII. *Regnorum nostrorum Romani* XXII. *Imperii II. Hungariæ vero* IV. Imperator Fridericus.

Fridericus Divina favente clementia Romanorum Imperator semper Augustus, Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ &c. Rex, ac Austriæ, Stiriæ &c. Dux.

EIDEM.

XXI. B*Eatissime Pater & Domine clementissime, humillima recommendatione ad devota pedum oscula beatorum. Arbitramur Sanctitatem Vestram non latere celeberrimam famam morum, & vitæ honestatem, beataque conversatione uberrimam, ac fructiferam doctrinam, Religiosissimi viri quondam fratris Joannis de Capistrano, Ordinis Minorum de Observantia, dum in humanis continebatur, copiosissime imo largissime tam per verbi Divini seminationem, quam per varia, ut audivimus, prodigiorum miracula, populis Domino cooperante in nonnullis Regnis, Ducatibus, Provinciis instruendo, & ampliando splenduisse, orthodoxamque fidem scripturis authenticis approbando, multumque populum virtutibus decoravit, & a diversis vitiis & malis consuetudinibus removit, & saluberrimis ipsius doctrinis ad cultum fidei Christianæ convertit. Quem etiam Sanctitati V. ob insignia ipsius merita non solum in vita, sed jam ab humanis exutum, magnis miraculis & prodigiis plurimis in locis clarescere intelleximus; non sufficimus recommendare. Percepimus etiam apud Sanctitatem Vestram, Imperialem Majestatem pro sui Canonizatione satis esse sollicitam, plurimosque alios Principes, ceterosque Barones & Comites ex speciali devotione apud eamdem Sanctitatem Vestram, eumdem fratrem Joannem de Capistrano promovisse. Nos igitur, qui Fratres dicti Ordinis Minorum de Observantia gratuite in Domino nostro, ubi possumus, fovemus & observamus, Sanctitati Vestræ humillimis precibus supplicamus una cum antedictis Fratribus pro rei tam dignæ expeditione celeri atque votiva, pro quo Omnipotens Deus Vestram dignetur Sanctitatem in statu prospero & tranquillo longævo tempore feliciter conservare. Datum ex Ratispona,* XXIV. *die mensis Octobris, anno Domini &c.* LXII. Comites Palatini Rheni.

Ejusdem Sanctitatis V. devoti filii Joannes & Sigismundus fratres, Comites Palatini Rheni, ac superioris & inferioris Bavariæ Duces &c.

EIDEM.

XXII. B*Eatissime Pater, ad devota pedum oscula beatorum. Domine clementissime. Præsentatæ sunt mihi Imperiales litteræ, quibus intellexi Majestatis suæ desideria ad Sanctitatem Vestram pro Canonizatione* Rupertus Dux Bavariæ, Administrator Ratisponen.

bonæ memoriæ Joannis de Capistrano transmissa, ex quibus sic scriptis, per Fratres Minores de Observantia hortatus sui ad favorem in hujusmodi & auxilium apud Sanctitatem Vestram impendendum. Quare Beatissime Pater, piis devotionum affectibus plurimum rogito, & preces humiles fundo, quatenus Beatitudo Vestra dignetur, prout justum & pium fuerit, huic rei intendere pro gloria & honore Ecclesiæ & Sanctitatis Vestræ, quam conservare dignetur, & salvare Omnipotens per tempora longiora feliciter & votive. Datum Ratisponæ die XXIV. *mensis Octobris, sub anno & Nativitate Domini* MCCCCLXII.

Ejusdem Sanctitatis Vestræ. Devota Creatura Rupertus Comes Palatinus Rheni, & Bavariæ Dux, necnon Administrator Ecclesiæ Ratisponen.

EIDEM.

Marchio Brandeburgi.

XXIII. B*Eatissime Pater, & Domine clementissime, post devota pedum oscula beatorum humillima recommendatione præmissa, cum paratissimo animo in singulis obsequendi. Didici Serenissimum Dominum Imperatorem, Dominum utique meum gratiosissimum, cum nonnullis Sacri Imperii Principibus atque Communitatibus apud Sanctitatem Vestram ex imis sollicitum pro canonizatione religiosissimi quondam fratris Joannis de Capistrano Ordinis Minorum, qui dum spiritus vivax suos regeret artus, orthodoxa Religione & salutari doctrina se quasi immortalem reddidit, ut & nunc mortali sarcina exutus pervulgata fama circumquaque miraculosis insigniis ad sidera usque elatus clare personetur. Ob hoc nempe, & quia sui Ordinis Fratres singulari favore complector, eamdem Vestram Sanctitatem devotissimis affectibus orans, quatenus id ipsum Vestra Sanctitas singulari gratia votive perficere dignetur, in hoc precibus omnium nostrum orantium spe æternæ mercedis benigne annuendo. Ex Ratispona die Dominica ante festivitatem sanctorum Simonis & Judæ, anno Domini &c.* LXII.

Ejusdem Vestræ Sanctitatis obedientissimus Albertus Marchio Brandeburgen. & Burgigravius Nurimburgen. &c.

EIDEM.

Dux Slesiæ.

XXIV. S*Anctissime Pater, Domine mi metuendissime, post mei humillimam subjectionem captantem pedum oscula beatorum. Arbitror sanctitatem vestram non latere celeberrimam famam morum, & vitæ honestatem &c.* Eædem sunt cum litteris Comitum Palatinorum Rheni. *Ego igitur, qui Fratres dicti Ordinis Minorum de Observantia gratuite in Ducatu meo ubi possum, foveo & observo, concurro humillimis precaminibus una cum antedictis Fratribus ad Sanctitatis Vestræ pedes pro rei tam dignæ expeditione celeri atque votiva. Datum Woloviæ die Saturni* XXVI. *mensis Julii, anno &c.* MCCCCLXII.

Ejusdem Sanctitatis Vestræ humillima creatura Conradus Albus Dux Slesiæ & Olsnicen. &c.

Alii Slesiæ Principes, & Anhaltensis.

XXV. Ejusdem tenoris litteras dederunt Hedigis & Fridericus Slesiæ Duces sub festum sancti Jacobi in Legnitz. Suas quoque ejusdem tenoris addi-

didit Bernardus Princeps in Anhalt, Comes Ascaniæ, datas in castro suo Berunborg sabbato post festum sancti Ægidii Abbatis anno MCCCCLXII.

EIDEM.

Beatissime Pater, Domine & Domine clementissime, promptissimam atque humillimam obedientiam, fideique Catholicæ firmissimam constantiam, post oscula pedum beatorum. Cum Altissimi Dei atque Salvatoris nostri ineffabilis clementia, sicut ab initio creationis mundi usque in præsentem diem hominem (ad sui quem imaginem & similitudinem ex sola sua melliflua bonitate plasmavit) ad finem ultimum non cesset vocare, etiam temporibus nostris infelicissimis, quibus totus mundus in maligno positus est, eidem exemplar speculumve Sanctitatis transmittere dignatus est, cum scilicet fratrem Joannem de Capistrano, Ordinis Minorum, de Observantia nuncupatorum, vita, statu & moribus, quibus in prædicando sacrum Evangelium in inclito regno nostro Poloniæ, dum agebat in humanis, pollebat, doctrinam salutarem sparsit, morum beatæque vitæ conversationem, & quammaxime prædictæ Religionis Observantiam Regularem, & vitam oblitteratam multorum in lumen reduxit per viam, quæ omnia & singula sequentibus signis miraculisque confirmavit, quibus eum non tantum in vita, verum etiam in morte, necnon & post mortem decoravit Altissimus. Quo fit ut & Dei pietatem, & tanti viri merita sincere ad memoriam revocantes, tanto nos erga ipsum fervoris amore accendunt, ut quem viventem in carne mortali colebamus, etiam nunc corpore exutum, ex intimis desideramus venerari, qui, ut asseritur, in regno Hungariæ ubi corporaliter requiescit, post mortem multa per Dei clementiam inter fideles Christi miracula ab alto pro meritis sibi Divinitus concessis operatur. Cum igitur tam sanctum & piissimum opus ad laudem Omnipotentis Dei, totiusque Hierarchiæ cæli procuratur, vestræ Beatitudini prece, qua possum, suppliciori supplico, quatenus præfatum Patrem Joannem de Capistrano latius per procuratores & promotores ejusdem facti de virtutibus & prodigiis, quæ Deus per ejus merita operatur, commendandum, canonizare, & prout dignum fuerit, Sanctorum cathalogo adscribere ob honorem Dei, gloriam Sedis Apostolicæ, & pro augmento Orthodoxæ fidei Catholicæ, destructionem pravitatis hæreticæ, & confirmationem fidelium Christianorum dignetur Beatitudo Vestra, quam Deus sanam & felicem ad multos annos conservare dignetur pro mea consolatione, & statu & honore Ecclesiæ suæ sanctæ. Datum Poznaniæ die Martis, IV. mensis Januarii, anno Domini MCCCCLXII. Palatinus Leopolien.

Ejusdem Sanctitatis Vestræ humillimus filius Andreas Odruvasch de Sprouva, Palatinus Leopolien. & terrarum Russiæ Capitaneus generalis &c.

EIDEM.

XXVI. *Beatissime Pater & clementissime Domine, post devotissima pedum oscula beatorum. Quantis virtutibus meritisque beatæ memoriæ frater Joannes de Capistrano, dum in humanis ageret, claruerit, nedum una sed plures per orbem nationes cognoverunt, & præ aliis cunctis Vestra Beatitudo novit optime, quot sanis doctrinis Ecclesiam Dei ædificaverit; propter quæ apud infinitas fidei Christianæ personas ejus multa devotione* Petrus Cardinalis Augusten.

 cele-

celebris memoria colitur. Unde & Imperatoria Majestas, ac Fratres Ordinis sancti Francisci de Observantia, multis clarere miraculis asserentes eumdem, illius canonizationem summa devotione desiderantes, requisiverunt & per me ad hoc opem conferri. Cum autem, clementissime Pater, hoc sanctum desiderium, justum & rationabile videatur, supplico propterea clementiæ vestræ devotis precibus, quatenus circa hanc materiam preces offerendas misericorditer exaudire dignetur; in ea singularem gratiam mihi & multis Christifidelibus conferet Beatitudo Vestra, quam Omnipotens Deus pro felici statu sanctæ matris Ecclesiæ feliciter dignetur conservare. Ex Ratispona die XXII. *Octobris anno Domini* MCCCCLXII.

Ejusdem Sanctitatis Vestræ humilis servulus
Petrus Cardinalis Augusten.

EIDEM.

Episcopus Cracovien.

XXVII. B*Eatissime Pater & Domine gratiosissime. Splendor & rara virtutum magnitudo & operum, quibus & in fidei Orthodoxæ religionisque nostræ defensione, dilatatione & incremento, & in diligendo Deo ædificandoque proximo, & in asperitate vitæ paupertatem profundam exprimente, vir sacerrimus & insignis frater Joannes de Capistrano, sub Ordine & Regula sancti Francisci militans, dum sub carnis sarcina inter mortales viveret, emicuit; stupenda quoque miracula, quibus mortuis vitam, cæcis visum, surdis auditum, paralyticis, contractis, & variis oppressis languoribus sanitatis usum ad sui nominis invocationem, suaque prece, intercessione & suffragio Divinitas concedendo ipsum extulit, dignificavit, & in cælicolarum numerum transtulisse monstravit: Ingens insuper affectus, labor, cura & studium, quæ vir ille apud regiones & populos Polonorum, erudiendo, arguendo, obsecrando, &, resecatis vitiis & abusibus, virtutes & mores optimos plantando, semen quoque multiplex suæ sanctimoniæ & vitæ, in diuturna duraturum tempora relinquendo, impendisse compertus est, a me exigunt, ut Sanctitatem Vestram pro illius canonizatione omni conatu, nisu & studio, omni intercessione, prece & suffragio defatigem; si enim aliorum beatorum virorum Deo placentium, & in pari religione populos intra Alpes ædificantium, per antecessores Sanctitatis Vestræ facili & liberali annuentia, summoque consensu nomen amplificatum est, dignificatum & honoratum, quanto ampliori, ut cum venia ceterorum loquar, hic amplitudine, honore & canonizatione dignus est, qui labore & prædicatione Cisalpina parum contentus, etiam illam in Transalpinas nationes transferens, majorem Europæ partem, vitæ & doctrinæ suæ ventilabro purgatam, rigatam & illustrem reddidit; qui mundi & carnis, quibus illum & paterna successio, & major sanguis hæredem & compotem fecerat, abdicatis illecebris, altissimam egestatem, candore vitæ & virore munditiæ sectatus, in moderni malignitate temporis, vir vere Apostolicus, prout erat, censebatur; qui post annorum quadraginta, quibus in diffundendo verbo vitæ, in extirpanda confutandaque hæresi nocte interdiuque constantissime, & jugem in modum desudavit, decursum, nullamque sibi cum ætate, quæ illi contigerat, decrepita faciens controversiam, ad propulsandam Turcorum rabiem, quam etiam potentes Orbis Principes pertimuisse notatum est, cum tenui & inermi, quem ex voluntariis militibus adunaverat, exercitu, finem dierum suorum martyrio consumaturus, professus, superbum illum & nostræ fidei ac religioni insultantem Turcorum*

Ce-

Cæsarem, armis suorum meritorum, & fidei non secus quam Amalechitas quondam Moyses, oratione vicit & conflixit, & ab obsidione castri Albæregalis, cujus sibi muris & mœniis demolitis & solo æquatis conquisitionem Turcus facilem destinabat, turpiter operibus desertis, fugere coegit? Quæ res sola, si innumerabilia alia, & humanam fidem credulitatemque transcendentia, quibus futura implenda & impleta, ipsam quoque Vestræ Sanctitatis ad Apostolicæ Sedis fastigium assumptionem prædicere longe ante scitus, non extarent, sufficere censet humanum judicium ad præfati beati viri glorificationem. Humilius itaque quo possum V. Sanctitatem devoto & attento studio deprecor, dignetur Sanctitas Vestra his & aliis in auditorio Vestræ Sanctitatis singillatius uberiusque deducendis, attentis, præfatum virum beatum Joannem Capistranum pro Dei honore, fidei sanctæ augmento, conversione infidelium, & exterminio hæreticorum, numero Sanctorum & cathalogo adscribere, & Divorum cœlestiumque consortio apud cœtum fidelium aggregare; ut de tam nobili & insigni patrono universalis Ecclesia gratuletur, & gaudeat ac floreat, regio nostra exultet, barbarusque & hæreticus contremiscat; ut qui apud triumphantem Hierusalem beatorum consortio, & inæstimabili dulcedine visionis Dei, ut communis præsupponit credulitas, perfruitur, militantem suis meritis & suffragiis jugiter adunare sentiatur, quatenus hæc tam frequens Sanctorum in tempus vestri Pontificatus accidens glorificatio, & laudem perpetuam apud mortales Vestræ Sanctitati accumulet, & mercedem tandem post cineres tribuat sempiternam. Datum Melstin. III. *Decembris, anno Domini* MCCCCLXII.

Ejusdem Sanctitatis Vestræ humilis & obsequentissimus servitor Jacobus Cracovien. Episcopus.

Eidem.

XXVIII. *Obedientiam & reverentiam ad pedum oscula beatorum. Venerunt ad me, Beatissime Pater, his diebus nonnulli Fratres Ordinis Minorum, quos de Observantia vocant, ex parte fratris Gabrielis de Verona Commissarii Vicarii Generalis præfati Ordinis de Observantia, quasdam mihi Serenissimi Romanorum Imperatoris hortatorias litteras præsentantes, devoteque rogantes, ut pro pastorali cura a Vestra Sanctitate mihi commissa, de laudabili vita devotissimi quondam fratris Joannis de Capistrano dicti Ordinis, familiari quidem conversatione, dum viveret, mihi notissimi, necnon miraculis, quibus ipsum & Domini, & nobiles atque populares totius hujus terræ una voce, fama celebri claruisse proclamant, eamdem Vestram Sanctitatem fideliter advisarem. Pro portiuncula igitur curæ meæ, Piissime Pater, quam, uti debeo, ita gerere vehementer desidero, ut Sanctitatis Vestræ, Sedisque Apostolicæ reverentia, hominumque nedum meæ diœcesis, verum totius orbis devotio continuo augerentur incremento. Quod quidem perfacile solita Sanctitatis Vestræ clementia efficietur, si religiosissimum illum virum Joannem Capistranum, examinata primum causa, uti fit, consueto rigore, in Sanctorum cathalogo describendum pronuntiaverit. Est revera, Beatissime Pater, in mea diœcesi amplissimum hominum non levium testimonium de rigidissima, religiosissima virtuosissimaque, dum apud eos erat, ipsius vita; extat etiam vulgo latissima fama, qua & ego plurimorum creberrima recitatione acceperam, & in dies accipio, per ipsum devotissimum quondam virum plurima supra naturam Divinitus miraculoseque facta fuisse. Eam itaque*

Episcopus Olomucen. Vide an. 1461. n. 7.

que de præstantissimo quondam viro his brevibus pro rata fidem præsto, ipsumque juxta Fratrum suorum vota, pro suis meritis humillima affectione recommitto. Quod si Beatitudo Vestra me ipsosque votive exaudierit, sibique locum præmiumque laborum terrestrium apud superos statuerit, Fratres superstites ad religiosissime beateque vivendum inducet, ac populi Christiani devotionem mirum augebit in modum, ad Dei laudem, Sanctorumque congratulationem, Sedis quoque Apostolicæ reverentiam & honorem. Ex oppido Wischaw, Olomucen. diœcesis, anno a Nativitate Domini nostri Jesu Christi MCCCCLXII. *Indictione decima, die vero Jovis prima mensis Julii, Pontificatus ejusdem Sanctitatis Vestræ anno* IV.

Per Prothasium Episcopum Olomucen.

EIDEM.

Episc. Missnen. XXIX. P*Ost devota pedum oscula beatorum cum devotissima immediatæ subjectionis professione, ac humillima recommendatione, atque ea qua decet honoris & reverentiæ debitæque obedientiæ delatione. Beatissime Pater, sanctitatem vestram credo sæpenumero clare accepisse celeberrimam famam morum, & vitæ honestatem, beatamque conversationem religiosissimi viri fratris Joannis de Capistrano, Ordinis Minorum de Observantia, dum ageret in humanis, quem profiteor etiam aliquandiu in diœcesi mea Missnen. vitam laude, præconio, gloria & honore dignam egisse, suavissimas doctrinas pro incremento fidei Orthodoxæ, vulgi etiam totius eruditione, admodum docto eloquio, pia utique exhortatione singulis diebus fudisse, hæreses quascumque in primis persecutum fuisse, ludos in omni genere nefarios damnasse, & infinitos ferme obstinatos ad pænitentiam reduxisse, exemplo & verbo justis honestissimisque, honore dignis claruisse, quem sanctitati vestræ ob insignia ipsius merita non sufficio recommendare. Accepta igitur informatione quod sanctitas vestra atque Imperialis Majestas pro canonizatione ejusdem pii Patris sit satis sollicita, cum & ego humilis creatura Fratres dicti Ordinis Minorum de Observantia gratuite, ubi possum, foveam, cadens una cum dictis Fratribus ad sanctitatis vestræ pedes, humillimis recurro precaminibus, ut pro laude Dei & honore omnium Sanctorum, ac incremento totius Ecclesiæ militantis, pro canonizatione ejusdem pii Patris intendere velitis, meque humilem creaturam eadem Sanctitas vestra recommendatum suscipiat; reddo enim me obligatum ad omnem obedientiam sanctitati vestræ jugibus temporibus. Quam Altissimus conservare dignetur feliciter & longæve pro regimine Ecclesiæ suæ sanctæ. Ex castro meo Mogelin, anno Domini* MCCCCLXII. XI. *die mensis Augusti.*

Humilis creatura Gaspar Episcopus Missnen.

EIDEM.

Episc. Eystetten. XXX. B*Eatissime Pater, ad devota pedum oscula beatorum, Domine clementissime. Redditæ sunt mihi jampridem litteræ Imperiales, quibus intellexi Majestatis suæ desideria, quæ pro celebritate nominis colendi ac vere beati Viri olim fratris Joannis de Capistrano gerit, atque precibus suis meas quoque adjicere rogatus sum. Libenter profecto hæc tam pia vota justissimi Imperatoris, si tanti esset auctoritas mea, promoverem. At virtutes*

tes Viri, multa ac varia, quæ pro sancta Catholica gessit Ecclesia, non omnino silere me sinunt, quin sanctitati vestræ supplex sim. Non dubito, beatissime Pater, beatitudo vestra tanto faciliorem precibus meis, atque adeo omnium se præbebit, quanto spectatior eidem & notior Viri tam præclari vita fuit. Vidit clementia vestra religiosam severitatem ejus; audivit saluberrimam doctrinam, quæ non modo Allemaniam nostram, verum magnam Christianæ Universitatis partem abunde refecit. Itaque minime dubito, quin pro his claris virtutibus & salubri prædicatione immortalitatem nominis reddere studeat sanctitas vestra, & eum, qui vita sanctissima, & post mortem miraculis claruit claretque, cælicolarum numero adscribat. Quod ut beatitudo vestra faciat, humiliter ac summo studio supplex oro: satisfaciet precibus meis, ac expectationi vulgi, quod eumdem Joannem & viventem coluit, & mortuum inter sanctos venerari non dedignatur. Omnipotens pro felici incremento Ecclesiæ suæ sanctæ longævo conservare dignetur sanctitatem vestram colendissimam, cujus pedibus me & Ecclesiam meam humiliter commendo. Datum in oppido Berchingen 1. Octobris, anno Domini MCCCCLXII.

Ejusdem sanctitatis vestræ humilis minimusque Capellanus,
Joannes Episcopus Eysteten.

EIDEM.

XXXI. *Beatissime Pater, & Domine, Domine colendissime. Si status & personæ meæ lege vetita abuti non metuerem, vel si rationis intelligentiæque propriæ inertiam non videar ipsemet accusare, cuperem sanctitati vestræ egregii & olim viri Domini Joannis de Capistrano, Ordinis Fratrum Minorum, virtutem mihi cognitam ex vitæ exemplo & opere relucentem, ad cujus canonizationem altiorum pluriumque personarum preces sanctitatem vestram reor nunc pulsandam ac permonendam, fidei testimonio affirmare, & mulierculæ exiguum æs gazophylacio deferentis affectu spei confisus, humillima & succincta, licet indocta oratione, cum venia sanctitatis vestræ ceteris me conformare. Non mihi denique dumtaxat, sanctissime Pater, sed magnæ parti totius orbis resonuit, illuxitque dignissimi illius viri vitæ virtus & meritum, qui corruptibilium adhuc forma fungens, omni cura, labore & sollicitudine, viribus etiam humanis, nisi cælitus animetur, intolerabili, incorruptam omnibus legis Divinæ pectoribus doctrinam, quæ non minus ex ejusdem vitæ exemplo, virtute & factis, quam verbo emicuit, assiduus inserebat, errores hæresesque, & ceteras Christianæ religioni noxias contrariasque vepres toto conatu & studio evellebat, fugabat, & tamquam Christi agricola non sine centeno fructu & usura super commissa cura de culpa sollicitus excolebat. Illius quippe quamvis genus, persona, opes, & ceteræ naturæ qualitates & additamenta totius fere Europæ & Alemaniæ incolis fuere primum ignota, sola virtus, scientia, veritatis professio, & plurimæ aliæ laudabiles animi dotes notitiam nominisque famam apud singulos illi tunc genuerant & auxerunt, gratumque ac carum in conspectu Principum, Prælatorum & universorum populorum reddiderunt. Hujus ego præsentiam in Uratislavia tunc agentem accipiens, rogatu, comitatu operaque propriis in Cracoviam hilaris conduxi, ubi Monasterio Ordinis sui fundato, certos dies in verbo, doctrina & exemplo ignaros benigne & more paterno erudiens, laboriose consumpsit. Abfuit cito Ecclesiæ & Civitati Cracovien. utilissimus ille pater; abest jam & seculo, cujus, si in eo moderno turbine non mediocri, post opti-* Castellanus Cracovien.

optimæ memoriæ olim Domini Thomæ, ultimi Episcopi Cracovien. dignissimi decessum, studio pro ipsa sede contendentium injecto & fato, eadem Ecclesia Cracovien. mercari valeret vivam præsentiam, fuisset revera a tantis periculis, scandalis pressurisque, quibus nunc immersa est, eruta & præservata; intrepidus enim unicuique statuum & personarum veritatem, prout semper consueverat, fateri non formidaret, neque vereretur personarum contendentium jura, & ad ipsam sedem ingressum laudare aut reprobare. Quo autem nunc gradu negotia ejusdem Ecclesiæ Cracovien. sistant, Vestræ Sanctitatis Legatus Reverendus Dominus Archiepiscopus Creten. postquam sciscitabitur, verissime singula poterit explorare, & plenariæ ejusdem Sanctitatis Vestræ agnitioni innuere vel reportare. Quid demum fecerit vir & servus Jesu Christi, cujus nomen sicut in ore & in corde, & in omni actione confidentissime gestitabat, ferocissimo Theucro, Albam Regalem tunc fortissime expugnanti; qui in omnibus suis fere jam desperatione victoriæ percussis, parvis ex Polonia, paucioribusque adhuc ex Hungaria exercitibus, qui secum aderant, sæpe bona impetrata & restituta, victritia arma & animos persuadens & mandans, in Theucrum alacer irruit, & magis Divinæ gratiæ manu, preceque & merito propriis, quam pugnatorum parvitate prostravit, & ab obsidione urbis illius recedere coegit. Cujus rei veritatem planiori aliorum documento Sanctitatem Vestram confido diutius expertam, vix aliquis certe dubitare queat tam dignum virum, qui ex fructu operum suorum aperte cognoscitur, post tot tantosque labores suos, post huncque notabilem triumphum celerius corpore exutum, quin & carnis hostisque nostri invisibilis altero potitus in agone triumpho, victor in cælum rapitur. Quod etiam prodigia ad sepulcrum ejus, prout plerorumque non ficta fama testatur, percrebrescentia confirmant; ita ut quemadmodum sub hujus corporis mole gradiens, seipsum laudi cultuique Divino, sic & post mortem spiritum devoverat Christo; in cujus gloria regni nunc creditur exultare. Supplex itaque Sanctitatem Vestram, licet indignus, exoro, quatenus ex eis testimoniis, quæ plurima ad Sanctitatem Vestram confluxisse credo, veritate indagata & exculta, ad canonizationem hujus digni viri, proutcumque fas est, dignetur animo pariter & effectu consurgere, & pro laude Jesu Christi, in cujus nomine omnia recte agenda fiunt & optantur, pro sanctæque matris Ecclesiæ religione, & universæ plebis Christianæ, singulariter tamen Fratrum & Monasteriorum Ordinis hujus immensa jocunditate non dedignetur rem hanc, cum digna censeatur, pie exequi, retributionem Divinam, & totius populi gratitudinem Sanctitas Vestra pro eo acceptura. Datum in Thanezin die Martis XXVIII. *mensis Decembris, anno Domini* MCCCCLXII.

Ejusdem Sanctitatis Vestræ humilis exorator & servus
Joannes de Thanezin Castellanus Cracovien.

EIDEM.

Capitaneus Woschoviez.

XXXII. *ORthodoxæ fidei constantiam, Catholicæque religionis profectum, necnon sic promptitudinem obediendi, ut sese offeramus ad pedum Vestræ Sanctitatis oscula beatorum. Cum itaque bonum ipsum quanto communius, tanto sit Divinius, nec Cunctipotens universa creatorum genera ad sui indigentiam plasmaverit, quinimo ipse, qui bonorum nostrorum non eget, sua mera pietate tantum voluit, dixit & statuit facta singula sua hominum utilitatibus servitura, ut nedum ipse omnium rerum creator, rector*

ctor & conservator suis sanctissimis Apostolis & discipulis, ceterisque justis quamplurimis se ministrare in hunc mundum venisse assereret, sed & quod stupendissimi amoris est indicium, Ecclesiæ reprobis unus pro omnibus subditus extitisse videatur, ut sic lumen omnem hominem tamquam supra candelabrum positum, non sub modio absconditum, virtutum meritis illustraret. Quapropter, sanctissime in Christo Pater & Domine colendissime, illius motus caritate, qui lumen suorum sic coram hominibus lucere jussit, ut videntes etiam huic seculo defunctorum opera bona, hi qui in tenebris errorum, & in umbra mortis sedent delictorum, glorificent patrem, qui in cælis est, supplici corde, cernua devotionis instantia unanimiter petimus, quatenus felicis recordationis virum ac Patrem, fratrem videlicet Joannem de Capistrano, sacri Ordinis Minorum, de Observantia nuncupatorum, dignemini adscribere Sanctorum cathalogo in terris, quem sic Altissimus glorificavit, ut creditur, in excelsis, ut dum labilem adhuc hanc sustineret vitam, omni fere hora eumdem sanctæ vitæ hominem proclamaret; cujus denique fama sanctitatis, miraculorum insuper & Divinorum prodigiorum gratia plena est omnis terra; quod utique R. P. frater Gabriel de Verona, una cum ceteris suis Fratribus Ordinis prælibati, coram nobis deifice conversantibus, claris virtutum exemplis, verisque testimoniis non cessant approbare, & certa experientia cogit exequendum. Quibus sic exauditis gratiose postulatis, Dei laus, honor & gloria, Romanæ Ecclesiæ, & universalis fides incrementum suscipiet, omnis demum perfidia hereticæ pravitatis patietur detrimentum, Christiana quoque corda, ut novit Vestra Sanctitas, consolationem pariter & robur percipient in Domino singulare. Datum in Woschowa die Martis XXVIII. *mensis Decembris, anno Domini* MCCCCLXII.

Albertus Gorsky Capitaneus Woschovien. & Castellanus Landen.
Vestræ Sanctitati pronus ad pedum oscula beatorum &c.

EIDEM.

XXXIII. *Sanctissime clementissimeque Pater ac Domine, seipsos humillimos ad pedum oscula beatorum. Non ambigimus auribus Sanctitatis Vestræ dudum insonuisse celeberrimam morum, vitæ & honestatis famam, commendabilem conversationem, Apostolicamque uberrimam doctrinam religiosissimi viri quondam Joannis de Capistrano, Fratrum Ordinis Minorum de Observantia, dum in humanis continebatur, copiosissime, imo largissime tam per verbi Divini seminationem, quam per variorum prodigiorum & miraculorum coruscationem populis, Domino cooperante, in nonnullis regnis, ducatibus ac provinciis instruendo, prædicando & suffragando refulsisse, verum etiam adversariis ac emulis Orthodoxæ fidei perfidissimis veluti leonibus rugientibus, quem devorarent, quærentibus, Christianissimi fidem publicando, saluberrimis quoque ipsius doctrinis ad cultum sacræ fidei convertendo, viam cunctis Christicolis salutiferam, Sedi Apostolicæ subjugalibus, ejusdem cultoribus sollicitissime exhortando verbis, atque prodigiis approbando ratificavit, & a diversis vitiis, malis consuetudinibus, ludorum spurcitiis removit, Divinoque cultu ferventem atque diligentem reparavit. Quem nunc Sanctitati Vestræ ob insignia ejus merita non solum in vita, imo ab humanis exutum prodigiis miraculisque in locis clarescere scientes, non sufficimus recommendare. Accepimus etiam apud Sanctitatem Vestram Imperialem Majestatem pro sui canonizatione, plurimosque alios Principes, ceterosque Dominos* Urbs Novisoren.

nos ex speciali ipsorum devotione apud eumdem fratrem Joannem de Capistrano promovisse. Nos igitur qui Fratres dicti Ordinis Minorum de Observantia gratuite, ubi possumus, fovemus, eorumdem tam sancto desiderio, quorum etiam precum ac nostrarum humilium intuitu eidem Sanctitati Vestræ recommendamus; extant enim aperta miracula, quæ patentibus testimoniis apud Sanctitatem Vestram liquide patebunt; nemo enim ex nobis est, qui vitam doctrinamque suam, cum aliquando apud nos verbum Divinum continuaverat, juxta judicii nostri parvitatem sufficienter laudare poterit atque probare. Recurrimus igitur una cum antedictis Fratribus ad Sanctitatis Vestræ pedes pro rei tam dignæ expeditione celeri atque votiva ex Civitate Noviforensi clementer exaudire, & misericordissime suscipere, atque personaliter exaudire. Datum in Novo-foro XIII. *Kalendas mensis Julii, anno Domini* MCCCCLXII. *nostræ Civitatis sub sigillo.*

Humiles servitores & obedientiæ filii, Consules Civitatis Noviforen.

EIDEM.

XXXIV. *Beatissime Pater, clementissime Domine, humillima submissione cum devotis pedum osculis beatorum. Vestræ Sanctitatis oratores religiosi viri Fratres Minores, de Observantia nuncupati, ex inclito novæ fundationis Cœnobio mœnibus urbis nostræ contiguo, cum sublimia merita venerandi recordii fratris Joannis de Capistrano haud modo in vita, quin potius eo jam humato, ad sarcophagum tumuli ejus emicuisse superfatis etiam nostri climatis populares illustribus præditi miraculis, ejus ipsius viri laudissonam famam detegerent; contemplantibus denique nobis amplissimis ac egregiis beneficiis, quibus in pusillo nostræ Civitatis grege prævius insignem beatis & sanctissimis gestibus auxit devotionis fervorem, facillimum persuasimus magnum & ingens nobis adesse desiderium, si quid possimus, atque etiam si vigoris sit circa tanti viri eximiique laudem, omni nisu sollicitari; claruerunt enim apud nos ejus ineffabilis doctrinarum profunditas, confertus & præcopiosus sanctimoniæ & devotionis ardor, & inter cetera fere innumeros in regno Boemiæ & Marchionatu Moraviæ schismatum vepribus, & aliarum incredulitatum sanie labefactatos promiscue Barones, militares, civiles, rurales utriusque sexus homines, pervigili studio, laboriosa doctrina ad viam veritatis reducendo, Ecclesiæ sanctæ gremio reconciliando, restituit filios peculiares, & compendiose dicere, quidquid undique virtutis, beneficentiæ in orbe extitit, firmiter credimus in eo viro excellentissime fuisse coacervatum. Perstrepente demum eo apud nos, quod Majestas Imperialis, ac plerique Principes, Magnates, urbiumque Præsides, ejus canonizationi annitерentur, nihil electius, nilque salubrius nobis profecto afferri potuit, quam frugiferæ hujusce rei adoptio, sed super omnia validissimus tam celebris materiæ actualis progressus. Ea de re Sanctitatis Vestræ pedibus una cum prædictis Fratribus in humum provoluti, ob gloriam nominis Dei magnopere precamur obtestamurque, quatenus ea ipsa Sanctitas Vestra huic sanctæ rei, quod suum est, pro indicta a Deo clementia velit gratiose accommodare, incrementum Divini honoris ex culmine viri benemeriti abundantissime cumulatura, quod ut Sanctitas Vestra facere dignetur, iterum atque iterum devotius exoramus. Ex Bruna pridie Idus Julii, anno Domini* MCCCCLXII. *per*

Urbs Brunen.

Conv. Brunen.

Sanctitatis Vestræ humillimos filios, Magistrum civium, Judicem, necnon novos & antiquos Consules Civitatis Brunen.

E I-

EIDEM.

XXXV. *Sanctissime clementissimeque Pater & Domine, se ipsos humillimos ad pedum oscula beatorum. Non ambiguimus auribus Sanctitatis Vestræ dudum insonuisse celeberrimam &c.* ut in præcedenti epistola Civitatis Noviforensis. *Datum Nisze die Lunæ* XII. *mensis Junii, sub anno Domini* MCCCCLXII. Urbs Nisæensis.

Humillimus Magister civium, Consulesque Civitatis Nisze, Ecclesieque subditi &c.

EIDEM.

XXXVI. *Sanctissime Pater, gratiosissime ac clementissime Domine, obedientiam humillimam, atque Christianam fidelitatem ad oscula pedum beatorum. Virtutum opera, vitæque irreprehensibilis claritas, ac doctrinæ salus, quibus dum in humanis esset, Reverendus Pater & devotissimus frater Joannes de Capistrano, Ordinis Fratrum Minorum de Observantia claruit, exemplar insigne fuit, ac universam nedum nostram, sed multarum terrarum gentem fœcundavit, nos exteris ad testimonium præbendum & petendum inducunt, & faciunt ferventiores, quanto sincerius hanc suam Civitatem præ aliis dilexit, in qua per plures menses quotidianis prædicationibus innumera bona effecit, multum populum virtutibus insignivit, a diversis vitiis, malis consuetudinibus, ludorum spurcitiis removit, & Divino cultui ferventem atque diligentem reparavit. Tacemus de multis pulcherrimis Ecclesiis & claustris per eum contra hereticam pravitatem extructis, in quibus Divinum augens honorem, Catholicæ fidei non debile posuit fundamentum. Nec nobis dubium, imo mundum non nescire credimus, quantis miraculis in vita fulsit, quæ imo tota ejus vita Sanctitatem Vestram minime latentes, verius testimonium suæ sanctitatis proponunt; inter cetera tamen, ne tanti Viri sanctitatem taceamus, unum recitamus, dum apud nos esset, pluribus præcedentibus annis, ut vetus propheta, omne quod jam huic Civitati & nobis accidit, ad punctum prædixit, quod in scriptis redigere longum esset, & suæ sanctitatis non modicum esse testimonium putamus, de quo Wratislaviensis plebs hodie gaudet, & suæ spei anchoram tamquam in prophetiam stabilivit. Et quia, ut suscepimus, plures, præcipue Christianissima Cæsarea Majestas, ac Excellentissimi Domini & Christianæ Civitates apud Sanctitatem Vestram precibus instent, petant & desiderent, ut Vestra Sanctitas pro canonizatione sua invigilet atque intendat. Igitur pietate Beatitudinis Vestræ, & suis meritis, quibus ut non ambigimus, apud Deum potens est, has humillimas atque devotas preces nostras ante pedes beatos una cum aliis Christianis præcordialiter studuimus effundere, quatenus ad laudem Dei, & Sanctorum suorum honorem, totiusque militantis Ecclesiæ gloriam, & Vestræ clementissimæ Paternitatis æternam & benedictam memoriam, canonizationi & sanctitati tanti Patris intendere, & juxta immensam prudentiam Sanctitatis Vestræ, cui hanc rem submittimus, hujusmodi Christianas preces, quantum possibiles fuerint, misericordissime suscipere, & paternaliter exaudire V. Sanctitas ne dedignetur, quam Altissimus in cunctis viis custodiat & dirigat prosperam, tempora per longiora sanissime victuram, nostram in unicam consolationem. Datum Wratislaviæ die* XV. *mensis Julii, anno Domini* MCCCCLXII. Urbs Wratislaviensis.

Ejusdem Vestræ Sanctitatis humiles servitores & obedientiæ filii Consules Civitatis Wratislavien.

Eidem.

Civitas Olomucensis.

XXXVII. *Sanctissime Pater & clementissime Domine, sese humillimos ad pedum oscula beatorum. Non ignoramus, auribus Sanctitatis Vestræ jam dudum intonuisse celeberrimam famam, morum & vitæ honestate, beataque conversatione fructiferarum affatim doctrinarum religiosissimi viri quondam fratris Joannis de Capistrano, Ordinis Minorum de Observantia, dum in humanis constituebatur, copiosissime, imo largissime tum per Divini verbi seminationem, tum per varia prodigiorum miracula populis, Domino cooperante, in nonnullis regnis, ducatibus & provinciis instruendo & auxiliando coruscasse; qui etiam adversariis Christianismi permaximis, tamquam leonibus rugientibus, quem devorent, quærentibus, fortissime resistebat, Orthodoxam fidem publicando, & saluberrimis ipsius doctrinis ad cultum ejusdem fidei convertendo, viam cunctis Christifidelibus salutiferam Apostolicæ Sedi subjugalibus, ejusdemque cultoribus, sollicitissime exhortando, prædicando denunciavit, ratificavit & approbavit verbis necnon operibus. Quem etiam Sanctitati Vestræ ob insignia ipsius merita non solum in vita, sed jam ab humanis exutum magnis miraculis & prodigiis plurimis in locis clarescere scientes, non sufficimus recommendare. Accepimus propterea apud Sanctitatem Vestram Imperialem Majestatem pro sui canonizatione satis esse sollicitam, plurimosque alios certos Principes & terrarum dominos atque Communitates ex speciali ipsorum devotione apud eamdem Sanctitatem Vestram ipsum conari promovere. Nos igitur, qui etiam in Civitate nostra Fratres dicti Ordinis Minorum de Observantia gratuite observamus atque fovemus, eosdem in tam sancto suo desiderio harum etiam precum nostrarum humilium intuitu eidem Sanctitati Vestræ humillime recommittimus. Extant enim aperta miracula, apud nos cum aliquando moraretur, per ipsum, ut præmittitur, acta, quæ clarissimis testimoniis, si opportunum fuerit, apud Sanctitatem Vestram liquide patebunt. Recurrimus ergo una cum antedictis Fratribus ad pedes Sanctitatis Vestræ pro rei tam dignæ expeditione celeri atque votiva. Ex Civitate Olomucensi feria secunda ante festum sanctæ Margaritæ Virginis, anno Incarnationis Dominicæ* MCCCCLXII.

Per ejusdem Sanctitatis Vestræ humillimos Magistrum civium, & Consules Civitatis Olomucen.

Eidem.

Urbs Legnicen.

XXXVIII. *Beatissime Pater, gratiosissime clementissimeque Domine, reverentiam obedientiamque perfectam, necnon fidelitatem sanctam Christianam ad oscula pedum beatorum. Virtutum opera insignia, vitæque irreprehensibilis claritas, ac doctrinæ salus &c.* ut in num. XXXVI. mutatis mutandis usque ad *nostram in unicam consolationem. Datum in Legnicz die Mercurii* XXI. *mensis Julii, anno Domini* MCCCCLXII.

Ejusdem Sanctitatis Vestræ humiles servi, & veræ obedientiæ filii Proconsul & Consules, totaque Communitas Civitatis Legnicensis, diœcesis Wratislaviensis.

Eidem.

Academia & Universitas Lypsiæ.

XXXIX. *Cum humillima obedientia, ac devotissima reverentia seipsos ad pedum oscula beatorum. Beatissime Pater & Domine cle-*

clementissime. Quoniam litteris hortatoriis Cæsareæ Majestatis nobis nuper exhibitis, quidam Fratres Ordinis sancti Francisci, qui de Observantia nuncupantur, ex parte Vicarii eorum Generalis nobis devotis rogatibus supplicarunt, ut de vita & conversatione devotissimi quondam fratris felicis memoriæ Joannis de Capistrano, Ordinis ejusdem, quantum experientialiter & veraciter nobis constaret, litteratorie fidele perhibere testimonium dignaremur coram Vestra Sanctitate, suo tempore producendum. Nos tam sanctæ intentioni, tam pio desiderio favorabiliter annuentes, ea, quæ diligenti investigationis indagine de eodem eximio viro nobis cognita fuere, memoriter recollegimus, pura ac simplici narratione his nostris litteris recitamus. Constat enim nobis, quod postquam idem vir venerabilis ante aliquot annos in Alemania circumeundo, & loca varia perlustrando, suis prædicationibus & doctrinis multos, in via morum obliquis anfractibus gradientes, ad Christianæ vitæ rectitudinem reflectere satagisset, etiam ad nos in oppidum Liptzk personaliter declinavit, ubi ultra integrum mensem continue perseverans, devoto quodam atque efficaci placidoque exhortationis genere Evangelicam atque Apostolicam differeret veritatem, nunc arguendo, nunc obsecrando, nunc increpando, jam etiam blando, jam rigido, jam compunctivo, semper omnibus grato, numquam infructuoso hortatu, nonnulla Theologicæ veritatis abdita reserando, quasdam etiam Christianæ conversationis regulas, juxta sacrorum canonum instituta, limpidius declarando, sana doctrina, sobrio sermone concionatus est ad utriusque status populum, attentione devotissima suspensum, & ad sui exhortationem non mediocriter emendatum. Nam hujusmodi suis exhortationibus allecti, infra breve tempus ex nobis plusquam septuaginta scholares & magistri, postpositis hujus mundi phaleramentis, suæ Religionis habitum assumpserunt. Commune etiam vulgus suis admonitionibus compunctum, multas ludorum hactenus consuetorum levitates, multas etiam solatiorum obscœnitates protinus prostergavit. Nec mirum, quoniam bonæ vitæ exemplaritas, & jucundæ elocutionis celebritas, quæ in ipso secundum omnium æstimationem splendide viguerunt, facilius & efficacius juxta Psalmistam voci suæ vocem dedere virtutis. Hac itaque gratia duplici, insuper & miraculorum gloria, de quibus fama pervulgata est, & multi apud nos asserunt experientiam se habere, idem religiosissimus Pater copioso Dei munere præditus, existimatione plurimorum sanctitatis titulo insigniri meruit adhuc vivens, & ideo miris eum laudibus etiam ad sidera sustulerunt, nec modo dubitant ipsum pro suis tam strenuis laboribus, & tantæ sollicitudinis opera supernæ beatitudinis bravium meruisse. Hæc itaque nostra & aliorum testimonia, Beatissime Pater, Sanctitas Vestra ponderet & examinet diligenter, & ut justus & unicus paterfamilias in domo militantis Ecclesiæ penset & judicet, quid & quantum mercedis tribuendum sit sic tam inclyto operario, qui in vinea Domini Sabaoth tanto tempore, tam operose, tam fructuose & fideliter pro diurno denario laboravit, ut sic ei quod suum est, secundum legem justitiæ tribuatur. Et Dominus Jesus Deus noster Vestram dignetur Sanctitatem in statu prospero & tranquillo, & longævo tempore feliciter conservare. Datum in oppido Lieptzk, anno Domini MCCCCLXII. *in crastino sancti* Bartholomei, *Rectoratus sub sigillo.*

Lipsiæ multi a Capistrano ad Religionem cõversi. *Vide Tom. 12. an. 1452. n. 23.*

Vestræ Sanctitatis devotissimi oratores Rector, Magistri & Doctores Almæ Universitatis studii Lieptzk. Merseburgen. diœcesis.

Ei-

EIDEM.

Oppidum Boleslaviæ.

XL. *Sanctissime piissimeque Pater, ac Domine dignissime, obedientiam perfectam, necnon fidelitatem Christianam cum debita reverentia ad pedum oscula beatorum. Celeberrima morum, vitæ & honestatis fama, commendabilisque conversatio ac doctrinæ salus, quibus & multis aliis virtutum indiciis & honestatum, dum in humanis continebatur R. P. ac devotissimus frater Joannes de Capistrano, Ordinis Fratrum Minorum, de Observantia nuncupatorum, effulsit & claruit tum per verbi Divini seminationem, quæ innumera bona effecit, multum populum virtutibus insignivit & innovavit, a variis malis consuetudinibus, ludorum spurcitiis, diversisque aliis vitiis removit, & Divino cultui excellenter habilitavit, tum per variorum prodigiorum ac miraculorum coruscationem, nos ceteris ad præbendum testimonium inducunt, & faciunt ferventiores. Præterimus de nonnullis pulcherrimis claustris & Ecclesiis per eum contra hæreticam pravitatem constructis, in quibus Divinum augens honorem, Orthodoxæ fidei non debile stabilivit fundamentum: quem nunc sanctitati vestræ ob insignia ejus merita non solum in vita, imo ab humanis jam exutum, prodigiis miraculisque in locis clarescere scientes, non sufficimus recommendare; sed una cum aliis Civitatibus Christianis, quæ, uti suscepimus, apud vestram sanctitatem instant pro canonizatione sua, humillimas atque devotas preces ante pedes beatos fundimus præcordialiter, quatenus ad laudem Dei, & Sanctorum suorum honorem, totiusque militantis Ecclesiæ gloriam, & vestræ clementissimæ Paternitatis æternam & benedictam memoriam, canonizationi & sanctitati tanti Patris intendere, & juxta immensam prudentiam sanctitatis vestræ, cui hanc rem submittimus, hujusmodi preces Christianas, quantum possibiles fuerint, clementer & misericordissime suscipere, & paternaliter exaudire vestra sanctitas non dedignetur. Quam omnipotens Deus in cunctis viis prospere dirigat & custodiat nobis in singularem consolationem. Scriptum die mensis* XXVII. *Julii, anno Domini* MCCCCLXII. *nostri oppidi sub sigillo.*

Humiles servuli, & veræ obedientiæ filii Proconsul & Consules, totaque Communitas oppidi Boleslavien.

EIDEM.

Urbs Gorliczen.

XLI. *Sanctissime Pater, clementissime Domine, cum omni reverentia se humillimos ad devota pedum oscula beatorum. E priscorum scriptis accepimus, egregia facinora animi immortalia fore, usque etiam postera laude crescentia, viros virtute claros monumentum exegisse ære perennius, quod non imber edax, non Aquilo impotens possit diruere, aut innumerabilis annorum series & fuga temporum; præterea nihil virtute fore optatius e majoribus natu didicimus, quæ hominum memoriam efficit quammaxime longam, haud injuria, quoniam hæc æterna apud Deum immortalem quiescit, quæ virtutum bonarum amatores præmio immarcescibili beat atque coronat. Sane etiam atque etiam rogati atque obtestati, ut testimonio fideli famam omni laude dignam fel. mem. devoti, verum virtuosissimi quondam Patris Joannis de Capistrano Ordinis Minorum prosequeremur; considerantibus itaque nobis hujus viri clarissimi, devotissimi item Patris, innumeram virtutum copiam, profitemur eumdem in Civitate nostra vitam laude, præconio, gloria & bono-*

nore dignam, aliquandiu egisse, suavissimas doctrinas pro incremento fidei Orthodoxæ, vulgi etiam totius eruditione, admodam docto eloquio, pia utique exhortatione singulis diebus, dum apud nos esset, fudisse, hæreses quascumque in primis persecutum fuisse, ludos in omni genere nefarios damnavisse, & quod dictu mirabile est, infinitos ferme obstinatos ad pœnitentiam reduxisse exemplo ac verbo, justo probissimoque homine digna claruisse memoria apud Deum & homines: & quia prædicta vidimus & audivimus, perpetuo gaudio immortalem credentes, supplici prece sanctitatem vestram oramus, dignetur sanctitas vestra ad laudem Dei, sanctorum honorem omnium, militantis etiam Ecclesiæ incrementum, pro canonizatione ejusdem sæpe dicti Patris intendere, ut quem clamantem verbo & exemplo claro in terris audivimus, devotius pro nobis orantem veneremur in cœlis. Sanctitatem vestram omni stupore atque honore colendam omnipotens Deus custodiat, & usque in portum salutis, quod ardentius optamus, perducat. Datum die penultima mensis Julii, anno Domini MCCCCLXII.

Humiles sanctitatis vestræ Proconsules Consulesque Civitatis Gorliczen. diœcesis Missnen.

EIDEM.

XLII. *Beatissime Pater, Domine clementissime, debitam in omnibus summo capiti & unico sanctæ Ecclesiæ Vicario Jesu Christi reverentiam, filialem obedientiam, Christianæ religionis fidem enodantes, cum devotis osculis pedum beatorum. Quoniam vetus Oriens inter se populorum furore collisus, indiscissam Domini tunicam, & desuper contextam inimicatim per frustra decerpit, & Christi vineam vulpes exterminant, & inter lacus contritos, qui aquam non habent, difficile, ubi fons signatus & hortus conclusus sit, possit intelligi, malis omnibus crebrescentibus, utilius foret hortationem fieri a malis actibus retrahere, & animas Deo lucrifacere, ut quosvis vitiorum abusus extingueret, & malum a medio exularet. Sane hoc ipsum novissimis his periculosis temporibus præ ceteris Divinum semen in corde fidelium ferentibus vir devotus, doctrina assiduus, vita bona perspicuus, Pater in docendo optimus, vitæ Regularis observantissimus frater Joannes de Capistrano, vestræ sanctissimæ Paternitati minus incognitus, mundi partes diversas visitando, malum extirpando, bona prædicando, satagebat verbo & exemplo Christi vestem consuendo, cœlestem plantando vineam, per fontem gratiæ ad hortum gloriæ perveniendi iter intimavit, ut converteret corda patrum in filios, & incredulos ad prudentiam justorum, & Domino plebem perfectam præpararet, Divina sequente & per eum operante tunc gratia, ut novo inviso modo ad eum audiendum ab externis locis, cum aliquandiu in nostri loco oppidi prædicavit, homines confluerent, & intuentes eum omnes stupebant super doctrina ejus, & devotionis moti fervore, non quid signarent verba scientes, idiomate extraneo præpediti, ut hominem hunc viderent, vocem solam sentientes, diligenter illius sermoni plusquam ejus, cujus verba intelligunt, intendebant. Immortalis est adhuc inter viventes sua memoria, nam & quæ fecerat, nota sunt apud Deum & homines; intendebat siquidem omnes salvos fieri & ad veritatis notitiam pervenire; & sua doctrina & vita ab errorum tenebris in lumine gratiæ lumen percipientes gloriæ, spe salvi ad Deum conversi sunt. Hi relinquentes infidelitatis, hæresis, schismatis pravitatem: ii deponebant elationis fastum; ii resignantes iniquitatis censum*

Urbs Budessina.

Vide Tom. 12. *anno* 1451. *n.* 4.

sum, lucra ludorum renunciantes, ceteraque occulta, Divina spirante gratia, ut credimus, innumera detestanda vitia a cordibus hominum removens, sicut corde conversi fuerant, id ipsum opere exteriori designantes, ut quod pro vanitatis iniquæ occasione multo comparabant pretio, libera voluntate sine cujusquam coactione ad pedes ejus offerentes, incendio tradiderint, ut & nos scimus, loquimur, & quod vidimus, testamur; rogati siquidem & motivis incitati arduis id facimus per præsentes, quod merito non rogati voluntarie faceremus, nam & in medio nostri operari conatus est salutis omnium incrementa. Cum vero non liceat quemquam post hanc vitam sanctum & beatum esse dicere, nisi quem sancta Romana mater nostra Ecclesia sanctorum cathalogo adscrip tum prædicat & testatur, ad V. S. P. Imperialis celsitudo affectum dirigit, & plurium devotorum suspiria, idipsumque larga Fratrum suorum de Observantia requirunt lamenta; & nos licet indigne præsumimus, humilioribus tamen, ut possumus precibus, ut filii pauperes, cum aliis pariter comportamus nostra vota, ut opus vestræ sanctitatis præcipuum, soli & non alteri assignatum, pro Catholicæ & Orthodoxæ fidei commodo, & Christifidelium omnium singularis spei incitamento, canonizationem, ut suis miraculis pulsat, ejus Patris devotissimi, prout vestræ sanctitati visum fuerit opportunum, dignemini ad salutem suam id poscentium, opere complere & effectu, ut gaudeant homines eum habere intercessorem in cælis, quem hic doctorem prædicantem audierunt in terris; in hoc nos & nostra, & quæ in hac re fieri debeant, submittentes. Ipse autem, cujus res sic geritur, suis precibus apud Deum terminaret, nosque obsecrationes plurimas offerentes, gregi suo Deus vos sanum hic custodiat, & post hujus vitæ felicem transitum collocet in æterna. Datum ex Budessin, die ultima mensis Julii, nostræ Civitatis sub sigillo, anno Domini MCCCCLXII.

Ejusdem vestræ sanctitatis humiles servuli & veræ obedientiæ filii, Proconsul & Consules Civitatis Budessin.

EIDEM.

Oppidum Camenezii.

XLIII. *Sanctissime Pater, summe Pontifex, uniceque Jesu Christi Vicarie, cum omni reverentia filialis obedientiæ continuum incrementum, ad devota pedum oscula beatorum. Navigantes inhujus arvi pelago, quantis agitamur procellarum insultibus, Sanctissimam Vestram Paternitatem omnino credimus non ignorare. Sed piissimus ille orbis opifex, qui vacillantes refocillans, tum Sanctorum meritis, tumque clarissimorum virorum vita, moribus & doctrinis, tamquam fluctuantem naviculam remis nautisque peritis relevat atque regit, nos quassos, ac pene naufragos paterna sua manu sustentare non est aspernatus in devotissimo piissimoque illo patre Joanne de Capistrano, Ordinis Fratrum Minorum, de Observantia nuncupatorum, quem Dominus velut Abraham de Ur Chaldæorum, ut in terra nostra peregrinus esset, eduxit, cujus vita cum apud nos oppidulo, plebeque nostris, quatriduanis satagebat laboribus, vineam Domini saluberrimis imbribus perrigavit, tantopere profecto, ut ne ejus rores etiam decem jam annis elapsis extant exsiccati, sed erit sibi memoriale illud in sempiternum; fulgebat namque in hoc piissimo Patre vita aspera, Religio vera, morum gravitas, scientia perfecta, doctrina efficax. At ipse totus veræ Religionis exemplar imitabile effulsit, ita ut ejus laudes proclamare, scribere deficimus. Verum cum Sanctissimæ Vestræ Paternitati magnorum plurimorumque oratibus pro canoniza-*

za-

zatione, ac cathalogo Sanctorum inscriptione ejusdem devotissimi patris instantissime humillimeque, ut percepimus, extat supplicatum, quo magis ipsorum precatus nostris adaucti precibus efficacius celeriusque exaudiantur, Sanctissimam V. Paternitatem cum debita submissione ad V. P. judicium, quantum possibiles fuerint, intimis præcordiis exoramus, ut gaudeant homines eum habere intercessorem in cælis, quem hic doctorem prædicantem audierunt in terris, ac ut ejus meritis ipse cælorum opifex Sanctissimam Vestram Paternitatem incolumem conservare dignetur tempora per longiora. Datum Camenez die Martis III. *Augusti, anno &c.* MCCCCLXII. *Civitatis nostræ sub sigillo.*

Humiles & veræ obedientiæ filii, Proconsul, Consulesque Jurati oppidi Camenez, Misizenen. diœc.

EIDEM.

XLIV. *Sanctissime Pater, ac clementissime Domine, sese humillimos ad pedum oscula beatorum. Non ignoramus auribus Sanctitatis Vestræ jam dudum intonuisse celeberrimam famam &c.* ut supra numero XXXVII. *Datum Freibergk die Veneris* VI. *mensis Augusti, sub anno Domini* MCCCCLXII. *nostræ Civitatis sub sigillo.* Oppidum Freiberga.

Humiles servuli & veræ obedientiæ filii, Proconsul & Consules, totaque Communitas oppidi Freibergen. Misnensis diœcesis.

EIDEM.

XLV. *Sanctissime Pater ac Domine dignissime, obedientiam perfectam debita cum reverentia, ad pedum oscula beatorum. Quia magnorum facta, bonorumque laudes & merita perpetuo non condecet silentio prætermitti, ut ipsa relatione continua in eorum testimonium, & ceteris in exemplum fama veriloqua prædicet in remotis, hinc est quod singulari benevolentia ac consideratione præhabita super venerando Patre ac devoto fratre Joanne de Capistrano Ordinis Minorum, de Observantia nominatorum, secundum suorum morum virtuosorum exigentiam, vitæ laudabilis, famæ redolentis, commendabilisque conversationis, dum in humanis agebat, ipsum fuisse attestamur; præsertim laborum suorum assiduitas aliquandiu nobiscum moram trahendo claruit, dum per verbi Divini effusionem, qua plurima bona fructificavit, multitudinem populi ad viam virtutis reduxit, a malis consuetudinibus & enormitatibus compescuit, a taxillorum ludis, & hujusmodi similibus vanitatibus nocivis semovit, & Divino servitio condecenter adaptavit; verum etiam plurimis miraculis resplenduit. Cujus quidem honorandi fratris Joannis de Capistrano celebris vitæ famam ad Vestræ Sanctitatis pedes eo ferventius cupimus humiliter pervenire. Quorum singulorum respectu una cum aliis oppidis fidem Orthodoxam confitentibus, quæ, sicuti clare didicimus, apud Vestram Sanctitatem precibus flagitant humilibus, quibus possunt, pro ipsius canonizatione, ut cathalogo inscribatur Sanctorum; nos pariter preces devotas ante pedes beatos dirigimus, quatenus ad Dei laudem, suæque Genitricis, suorum Sanctorum honorem, necnon totius militantis Ecclesiæ incrementum, Vestræ Sanctissimæ Paternitatis sempiternam memoriam, canonizationi & sanctitati tanti præfati patris intendere, ac* Oppidum Dresda.

juxta permagnam sapientiam Vestræ clementiæ, cui hanc rem relinquimus, orationes nostras favorose exaudire Vestra Clementia non dedignetur. Quam Rex Altissimus confortet, & felicibus successibus faciat abundare. Datum Dresdæ &c. die nona mensis Augusti, anno Domini MCCCCLXII.

Humiles servi & totius obedientiæ filii, Proconsul & Consules, totaque Communitas oppidi Dresdæ, Misnensis diœcesis.

EIDEM.

Oppidum Misnen.

XLVI. *Beatissime Pater, piissime ac clementissime Domine, Christianam fidelitatem humillima cum obedientia ad pedum oscula beatorum. Cum in mari hujus tabescentis mundi diversos contrariosque motus fidei, vitiorum, malarumque consuetudinum Reverendus olim Pater devotus frater Joannes de Capistrano, Ordinis Fratrum Minorum de Observantia, per virtutum opera, vitæque irreprehensibilis claritatem ac doctrinam salutarem removit, & Divinum cultum ferventer atque magnifice reparavit, ac suis prædicationibus innumera bona effecit, ita quod vita ejus deifica apud nos multipliciter exaltata existit. Et quia, ut suscepimus, plures, præcipue Christianissima Cæsarea Majestas, ac Excellentissimi Domini, & Christianæ Civitates Sanctitatem Vestram precibus instent, petant & desiderent, ut Vestra Sanctitas pro canonizatione sua invigilet atque intendat. Igitur pietate Beatitudinis Vestræ, & suis meritis, quibus, ut non ambigimus, apud Deum potens est, moti, has humillimas atque devotas preces vestros ante pedes beatos una cum aliis Christianis præcordialiter studuimus effundere, quatenus ad laudem Dei & Sanctorum suorum honorem, totiusque militantis Ecclesiæ gloriam, & Vestræ clementissimæ Paternitatis æternam & benedictam memoriam, canonizationi & sanctitati tanti Patris intendere, & juxta immensam prudentiam Sanctitatis Vestræ, cui hanc rem submittimus, hujusmodi Christianas preces, quantum possibiles fuerint, misericordissime suscipere, & paternaliter exaudire Vestra Sanctitas ne dedignetur. Quam Altissimus in cunctis viis custodiat, & dirigat prosperam tempora per longiora sanissime victuram, nostram in unicam consolationem. Datum Misnæ anno Domini* MCCCCLXII. *die* X. *mensis Augusti, nostro sub sigillo præsentibus inferius oppenso.*

Humiles servi & totius obedientiæ filii, Proconsul & Consules, totaque Communitas oppidi Misnen. & ejusdem diœcesis.

EIDEM.

Oppidum Osschatez.

XLVII. *Obedientiam perfectam necnon fidelitatem Christianam cum debita reverentia ad devota pedum oscula beatorum. Veluti lumen perfulgidum sub modio recondi non expedit, sed in candelabri reponi cacumine, ut ab omnibus invisum videatur, ita honestorum splendidæ laudes, & merita taciturnitate perpetua minime sileantur, sed lucida enodatione cunctis decet reserari, ut veritatis testimonio ceteris pateant in exemplum, & normam vivendi præbeant regularem, atque laudissona fama ipsos per remota climata decorabit. Itaque Pater Sanctissime, auribus Sanctitatis Vestræ lucide intonamus, licet dudum insonuisse minime dubitemus, super R. P. fratre Joanne de Capistrano, Ordinis Fratrum Minorum, de Observantia nuncupatorum,*

torum, quoniam vir devotus, doctrina veraci assiduus, ac vita bona extiterat perspicuus, bonus in ore, melior in opere, celeberrimus in moribus, vitæ & honestatis fama commendabilis, ac refulgenti conversatione laudabilis, dum in humano versabatur ergastulo, qui & plures minus notas regiones, provincias, Civitates & oppida visitando, verbo Divino renovavit, malum eradicans, bonum prædicans, diligenterque satagebat ad lucem cunctos reducere æternam, dum verbo & exemplo formam tribueret veritatis. Nostro siquidem cum in oppido Dei semen salutifere seminavit, ingentem vulgi cohortem ad eum audiendum ab externis locis induxit ejus celeberrimi nominis fama, & plures super sermone ejus admodum stupebant, devotionis fervore moti, non quid signarent verba, scientes, idiomate Latino ignari, solam tamen vocem audientes, diligenter plusquam aliorum verba quæ percipiunt, attendebant; viva enim ejus in populo prædicatio & sancta vita, cujus non præteriit celebris memoria, & ea, quæ egerat, mirum in modum nota sunt apud Deum & homines. Cupiebat namque omnes fieri felices, & veritatis tramitem sua doctrina attingere, ab errore tenebrarum in lucem gratiæ revocans multos, qui spe gloriæ ad Deum conversi, vanitates & iniquas consuetudines reliquerunt, uti ludorum taxillos, choreas, comessationes & usuras, aleas ac superstitiones diabolicas, & sic vanitatum instrumenta, quæ pro hominum usu multo compararunt pretio, sponte ad pedes ejus offerentes cremanda obtulerunt. Ea itaque quæ de præstantissimo quondam viro vidimus, loquimur nunc, & in ejus famam redolentem pro rato testamur, & ad Vestræ Sanctitatis pedes humiliter conamur personare. Et quia intelligentes quod Imperii Romani Celsitudo affectum dirigit, & plurium devotorum suspiria, idipsumque Fratrum suorum desiderant preces & lamenta, uti & nos indigni filioli una cum aliis, quorum scripta nostrum venerunt in conspectum, affectamus, ut a Sancta Romana universali Ecclesia cathalogo inscriptus, beatus publice prædicaretur & canonizaretur. Nos igitur clementiæ Sanctitatis Vestræ flexis genibus devote supplicamus, quatenus pro laude Dei, fideique Catholicæ commodo, ac Christifidelium sinceræ spei incremento, canonizationi hujus devotissimi Patris dignemini diligentiam adhibere, juxta inscrutabilem sapientiæ vestræ clementiam, cui hanc rem submittimus, hujusmodique multiplices Christianorum preces, quantum possibiles fuerint, clementer suscipere & paternaliter exaudire V. Sanctitas non dedignetur. Quam cunctipotens Deus pro consolatione nostra, & aliorum, qui sub Christianæ fidei protectione respirant, incolumem conservare dignetur tempora per longæva. Datum ex Osschatcz, Misnen. diœc. die tredecima mensis Augusti, sub anno Domini MCCCCLXII. *& nostræ Civitatis sigillo.*

Humiles servi & veræ obedientiæ filioli, Proconsul & Consules, totaque Communitas oppidi Osschatcz, Misnen. diœcesis.

EIDEM.

XLVIII. *Omni cum reverentia obedientiæ filialis debitum famulatum ad pedum oscula beatorum. Sanctissime Pater, licet ad piam Sedis Apostolicæ dignitatem cum devotæ supplicationis humilitate recurrere oporteat, quoties necessariæ conditionis materia noscitur intervenire, maxime cum nec de justitia petitionis ambigitur, nec de benignitate Apostolicæ clementiæ dubitatur: Sanctissime itaque Pater, supplicarunt nobis nonnulli Religiosi Ordinis sancti Francisci, Observantiales Fratres, cum instantia* Oppidum Haynenie.

non modica, ut Vestræ Sanctitati ea, quæ in oppido Haynensi, villis ac castris circumjacentibus de vita laudabili, conversatione honesta, ac fama celeberrima fel. mem. religiosi viri quondam fratris Joannis de Capistrano, nobis ac nostræ Communitati constarent, dignaremur propalare, & testimonium laudabile de fratre prememorato dare: de quo tale dicimus & affirmamus testimonium, quod ipse erat tempore quo nobiscum erat constitutus, bonorum operum in sua propria persona efficacissimus executor, in aliis vero perfectissimus persuasor fuit. Etenim ille tenebrosa peccatorum corda suarum luce doctrinarum & prædicationum penetravit, & veterem hominem exuens, novo homine ad imaginem Dei formato, populum in prædicto oppido decenter vestivit. Ideo, Sanctissime Pater, Vestræ Paternitati juxta petitionem nobis a dictis Fratribus porrectam, cum debitæ venerationis osculo, humiliter supplicamus, quatenus ad prædictorum Fratrum fervens desiderium, ad sæpedicti Joannis de Capistrano canonizationem juxta canonicas sanctiones pectoris vestri scrinio reconditas, procedere dignemini; de qua Ecclesia militans gaudebit specialiter in terris, & Angelici spiritus lætanter exultabunt in cœlis. Datum Hayne die XIV. *mensis Augusti, anno Domini* MCCCCLXII.

Veræ obedientiæ filii, humiles quoque servuli, Proconsul & Consules, totaque Communitas oppidi Haynensis.

EIDEM.

Oppidum Turgaw.

XLIX. *Sanctissime ac Beatissime Pater, post humillimam recommendationem, & pedam oscula beatorum. Per gratiam summi & ineffabilis creatoris nostri, a quo omnia bona descendunt, & per laudabilissimam providentiam & operationem, & per virtutem & perseverantiam &c. Sanctissime Pater, licet ad piam Sedis Apostolicæ dignitatem cum devotæ supplicationis humilitate recurrere oporteat &c.* ut in præcedenti usque ad finem. *Datum Turgaw, anno Domini* MCCCCLXII. XV. *mensis Augusti, nostræ Civitatis sigillo subappenso.*

Humiles servi, & totius obedientiæ filii, Proconsul & Consules, totaque Communitas oppidi Turgaw, Miszenen. diœcesis.

EIDEM.

Oppidum Wittembergæ.

L. *Sanctissime Pater, summe Pontifex, uniceque Jesu Christi Vicarie, cum omni reverentia filialis obedientiæ continuum incrementum ad devota pedum oscula beatorum. Navigantes in hujus ævi pelago, quantis agitamur procellarum insultibus, Sanctissimam Vestram Paternitatem omnino credimus non ignorare &c.* ut supra num. XLIII. usque ad finem. *Datum Wittemberg* XVII. *die mensis Augusti, anno Domini* MCCCCLXII.

Humiles & veræ obedientiæ filii, Proconsul & Consules atque Jurati oppidi Wittemberg, Brandemburgen. diœc.

EIDEM.

Oppidum Grymmense.

LI. *Cum devotorum pedum osculis condigna cum reverentia ad quævis Vestræ Sanctitatis mandata seipsos semper ultroneos & indefessos. Splendor paterni luminis, qui sua mundum ineffabili illuminat claritate, pia*

pia vota fidelium de sua clementissima Majestate sperantium tunc præcipue benigno favore prosequitur, cum devota ipsorum humilitas Sanctorum meritis & precibus adjuvatur. Hinc est Sanctissime Pater & Domine gratiosissime, Vestræ Sanctitati conamur notificari, quod ad nostrum Consulatum quidam Fratres Observantiales, Ordinis S. P. Francisci cum littera promotoria Illustrissimi & Invictissimi Domini D. Friderici Imperatoris, Domini nostri gratiosissimi, humiliter accesserunt, & perlecta littera Imperatoria, nobis ipsorum commissa oretenus & litteratorie exponentes, demum humillime supplicantes, quatenus ad Vestram Sanctitatem de vita & conversatione devoti fratris Joannis de Capistrano, in quantum nobis constaret, scriptotenus referare vellemus. Visis ergo & cognitis eorum rationabilibus precibus, Vestræ Sanctissimæ caritati conamur aperire, quod ille prænotatus frater Joannes Capistranus fel. mem. vere nostro judicio sit dignus omnibus honoribus & virtutibus; ipse enim pura fulgebat castitate, caritate & bonitate, ita quod ipsum omnes contuentes & audientes, ex suorum morum urbanitate in ejus amorem, & ad cultum Divinum prosilierunt repentine. Ipse etiam vineam Domini indefesse die noctuque cum omni studio coluit, zizaniam eradicando, tritico purissimo seminando. Igitur, Sanctissime Pater, Vestræ Paternitati juxta petitionem cum debito venerationis osculo humiliter supplicamus, quatenus ob prædictorum fervens desiderium ad sæpedicti Joannis de Capistrano canonizationem, juxta canonicas sanctiones in sanctissimi pectoris vestri scrinio reconditas, procedere dignemini; de qua Ecclesia militans gaudebit specialiter in terris, & Angelici spiritus letanter exultabunt in cœlis temporibus æviternis. Datum Grymme anno Domini MCCCCLXII. *feria sexta post Agapiti martyris.*

Humiles servi & totius obedientiæ filii, Proconsul, Consules, totaque Communitas oppidi Grimmensis, Merszburgen. diœc.

EIDEM.

LII. *OBedientiam sedulam cum ea, qua decet humillima reverentia ad pedum oscula beatorum. Sanctissime Pater & Domine clementissime. Etsi humanum genus ab orci Principibus, gratiæ siccantibus humorem, nonnumquam modo horridæ tempestatis varias in culpas disjicitur, non tamen a Domino derelinquitur, sed de sua gratia confisum, placido munimine Sanctorum prece & auxilio in dies consovetur. Sane Fratres quidam Ordinis sancti Francisci, de Observantia nuncupati, eorum Vicario procurante Generali, litteris celsæ Majestatis Cæsareæ hortatoriis nobis sollicite supplicarunt, ut vitæ modum & seriem devotissimi quondam piæ memoriæ Joannis de Capistrano Ordinis ejusdem, apud nos visum & cognitum, in sui famam dilatandam pandere non recusaremus. Nos vero ad laudem & honorem ejus merito divulgandum tanto placidius assurgimus, quanto pietatem suam nobis uberius novimus impertitam. Etsi fama densa, per totius Germaniæ aream volitans, eum clamat virum Deo & hominibus dilectum fuisse, vita durum, moribus gravidum, scientia clarum, ac totius religionis Christianæ exemplar conspicuum, ad id tamen adjicimus & testamur, quod vidimus. Ipse namque post multos sudores viarum varia Alemaniæ loca peragrando, & semen verbi Dei non inaniter spargendo, sese nobis in oppidum nostrum contulit. Ex piissimo suo pectore salutarem doctrinam Evangelicæ & Apostolicæ veritatis mira prudentia & modesta eloquentia non piguit differere; quo gregem collectum læto* Oppidum Lypsiæ.

læto fovebat pabulo, miro modo ultra mellis stillante dulcedinem, arte utens & ingenio, multa doctrinæ salubris abdita in lucem elimando, regulas & normas expositas utriusque populi statui aptissime non absque cura pervigili applicando, quo abusus plurimos genti nedum laicali, sed & clero abstulit, ludorum levitates, & solatiorum turpitudines morumque anfractus in nobis prorsus enervavit. Inter quæ unum nota dignum & dictu mirum egit. En tam apte tamque opportune Religionis prærogativas ediderat, ut almæ Universitatis nobiscum degentes scholares demulsi, infra mensis spatium, quo nobiscum resederat, septuaginta ex eis vel forte plures Ordini suæ Religionis jungi non erubuerunt, totos se Deo devoventes; inter quos alii magisterii honore, alii sanguinis claritate, alii divitiarum abundantia, & corporis alii claruerunt proceritate. Quod utique, etsi in eo, omnium judicio, vitæ integritas, & placida eloquii voluptas copiose circumstans facilius reddidit, fieri tamen potuisse vix creditur, nisi intus doctor hujusmodi sacri spiraminis, qui erudire potuerat, adfuisset. Ad hæc adjicimus, quod idem devotissimus Pater, Almipotentis singulari munimine, fama plurimorum prodigiorum, multa bona in populo dicitur peregisse, certitudinem de hoc se habere asserentes, eorumque judicio non immerito beatitudinis meruit gloria sublimari, qui eum etiam vivum laudibus claris etiam ultra sidera elevarunt. Quare & spes quidem certa nobis videtur, ipsum pro tam duris laboribus in dies peractis, & pietate tam rara apud alios visa, perennis gloriæ bravium meruisse. Quod tamen his & aliis undecumque confluentibus testimoniis in alveum Sanctitatis Vestræ attentis, eidem Beatitudini Vestræ diligentius examinandum committimus, cui data solum & tributa est hæc potestas, hanc conferre mercedem. Votive tamen desideramus, ut qui nos singulari fovit caritate, honorem beatitudinis pro suis assiduis laboribus impendi meruerit, ut tamdem invocetur in cælis auxiliator, qui in terris frugi visus est eruditor. Demum Salvator piissimus unicus Dominus noster Jesus Christus conservare Vestræ Sanctitatem felici statu laute & prospere tempora longiora Beatitudinis dignetur. Datum Lipck anno Domini MCCCCLXII. *die Martis* XXIV. *Augusti, nostro sub sigillo.*

Vide Tom. 12. an. 1452. n. 23. & hoc an. n. 39.

Vestræ Sanctitatis humiles & devoti obedientiæ filii, Proconsul & Consules oppidi Lipck, Merszburgen. diœcesis.

Eidem.

Oppidum Ezcellusten.

LIII. *Omni cum reverentia obedientiæ filialis debitum famulatum ad pedum oscula beatorum. Sanctissime Pater, licet ad piam Apostolicæ Sedis dignitatem cum devotæ supplicationis humilitate recurrere oporteat &c.* ut supra num. XLVIII. usque ad finem, mutatis mutandis. *Datum in Ezcellust, anno Domini* MCCCCLXII. *trigesima die mensis Augusti, Civitatis nostræ sub sigillo.*

Humiles servi & totius obedientiæ filii, Proconsul & Consules, totaque Communitas oppidi Ezcellust, Brandemburgen. diœc.

Eidem.

Civitas Magdeburgen.

LIV. *Obedientiam sedulam cum ea, qua decet, humillima reverentia ad pedum oscula beatorum. Sanctissime Pater & Domine clementissime. Quoniam litteris hortatoriis Cæsareæ Majestatis nobis exhibitis*

tis &c. ut supra num. LII. mutatis mutandis usque ad *conservare dignetur. Datum Magdeburgi, anno Domini* MCCCCLXII. *die Jovis secunda mensis Septembris, nostro sub sigillo.*

Vestræ Sanctitatis humiles & devoti obedientiæ filii, Proconsules, Consules & Magistri unionum Civitatis Magdeburgensis.

EIDEM.

LV. *SE totum cum humillima recommendatione ad oscula pedum Sanctitatis. Quoniam naturam aspidis accipit, qui dure precibus petentium non assentit; hinc est, Sanctissime Pater, Vestræ Sanctitati antedictæ harum serie litterarum duximus significare, quod devoti ac religiosi Fratres Ordinis Minorum Provinciæ Saxoniæ, nobis cum instantia debita supplicarunt, ut litteras nostras ad prædictam Vestram Sanctitatem dirigeremus pro canonizatione ferventissimi prædicatoris, devoti Patris, piæ memoriæ fratris Joannis de Capistrano, qui aliquandiu in Civitate nostra, funditus vigintiquinque vicibus per damnatam hæresim Hussitarum desolata & depauperata, publice, notorie ac manifeste Lubanen. ac aliis Civitatibus circa nos jacentibus laudabiliter conversatus est, docenteque experientia, quamplurima signa apud infirmos & fragiles in medio multorum, post invocationem nominis Jesu Christi, Domini nostri, & sancti Patris Bernardini operatus est; & specialiter in Civitate nostra Lubanensi prædicta, unum Vicarium Ecclesiæ Ordinis Minorum, apud nos pro tunc super sustentaculis ambulantem, Deo propitio, restituit sanitati. Quare nos eidem Vestræ Sanctitati præclarissimæ humillima prece obnixe supplicamus, ut ad canonizationem præfati fratris Joannis de Capistrano, ejus dignis meritis exigentibus, pro Dei honore, & ut fides Christiana exinde augmentetur, mentesque fidelium inflammentur, procedere dignemini, Vestram quoque Sanctitatem piam, favorabilem & benignam reddere pro præmissorum executione, pro quibus nos juxta omnem possibilitatem apud Sanctitatem Vestram sæpedictam, cui nos devotissime recommendamus, veluti filii obedientiæ dignis nostris obsequiis facimus obligatos. Datum in oppido Lubanen. nostro sub sigillo, anno* MCCCCLXII. V. *die mensis Septembris.*

Oppidum Lubanen.

Miraculum Capistrani in hac urbe.

Consulatus & Jurati oppidi Lubanen.

EIDEM.

LVI. *CUm subjectissima ac devotissima ad pedum oscula beatorum inclinatione seipsos, Beatissime Pater & Domine clementissime. Quoniam justis & honestis supplicum votis, præcipue his, quibus Altissimus, qui in Sanctis suis extitit & est gloriosus, amplius honoratur prædicaturque mirabilis, quam mortalibus & sanitati subjectis, fas est affectibus satagentium prosequi opportunis, præsertim cum præclaræ Cæsareæ Majestatis hortatoriis litteris, per quosdam Fratres Ordinis sancti Francisci, de Observantia nuncupatos, procurante eorumdem Vicario Generali, ad id provocemur, ut testimonium perhibeamus veritati, qualiter videlicet devotissimus quondam colendæ memoriæ P. Joannes de Capistrano dicti Ordinis, apud nos aliquando visus & cognitus se gesserit, veritati innixi pandamus; fœcundam enim esse constat auctoritatem veritatis, & de se gignere, quod ipsa est, dignoscitur; nam discussio sæpe veram parit convenientiam, quod manifestis abscondit sermonibus, qua probata fiat auctoritas, sine qua necesse est ut non valeat auctoritas.*

Oppidum Hallense.

Ad

Ad laudem igitur & honorem Domini Dei nostri, tanto placidius movemur ad hanc propalandam veritatem de gestis apud nos tam dignissimi Patris, quanto pietatem & devotionem tanti viri, qui uberrime apud nos sulcis cordium plurimorum sementem Divini sermonis efficaciter remisit & mandavit, novimus impertitam. Ceterum Omnipotens Deus, qui verbo cuncta creavit, cujus potentiæ nihil est difficile, mirabilia sua in dicto tam præclaro viro tam excellenter ostendit, ut tota Saxonia adinstar vernantium florum nidore suavissimo, velutique Christi odore fragantissimo, longe lateque repleretur. Clamat tota Saxonia hunc Deo & hominibus dilectum fuisse, vita austerum, moribus maturum, scientia præclarum, imo totius Christianæ Religionis exemplar præfulgidum. Idem nos vidimus, hoc testamur; nam post plurima periculosaque viarum discrimina propter Boemorum insidias, quos ad sanctæ Romanæ Ecclesiæ unionem conatus est reducere, salvo sibi, ut fertur, negato conductu per damnatæ memoriæ hominem Joannem de Rockensano, multis heu erroribus fermentatum, ejusque sectatores a fide devios, ne in vacuum cucurrisset, semen verbi Dei non sine fructu per Thuringiam, Misnam, Saxoniam aliaque vicina sparsit loca. Tamdem etiam ad nostrum divertit oppidum, nobisque ex piissimo pectoris sui arcano largiter doctrinam salutarem Evangelicæ & Apostolicæ veritatis miro conatu, zelo fervido, modestiaque eloquentia & prudentia differere non piguit: nam utriusque sexus copiosissimum gregem longe lateque, etiam de remotis mundi terminis confluentem, Divina illustratus gratia, a contemptu mundi evocavit, & ad amorem cælestium, regulas & normas, expositiones, quibus etiam id conarentur, pervigili cura provocavit: plurimos insuper abusus ab omni statu abstulit, ludorumque levitates, & muliercularum curiositates vanosque ornatus, ac alias turpitudines morumque anfractus apud nos penitus enervavit. Insuper & nota dignum egit, quod usurarum tam Judæorum, quam etiam Christianorum vorago, contractusque Divinis non consentanei legibus, penitus apud nos in exilium sunt relati. Nam perfida hac Judæorum gente, dum legibus hujusmodi Divinis subdi nollet, penitus radicitusque a nobis avulsa, dicta vitia cum suis auctoribus procul a nobis existunt repudiata. Multi insuper ob frugem vitæ melioris, seculo repudium dantes, Ordini Religionis dicti Patris apud nos se junxerunt. Et revera firmissime credimus, & nullatenus hæsitamus, nequaquam tam præclara dicti Patris gesta, humana dumtaxat peracta industria, si doctor internus, unctioque Divina eumdem non docuisset. Asserunt insuper quamplures, quamvis id non viderimus, qualiter singulari munere Altissimus, signis & prodigiis cooperantibus, ejusdem tam pii Patris sermones confirmaverit. Qua de re solida tenemus spe, quod pro tam strenuis laboribus fructuosisque operibus per tantum virum peractis, aliisque tam miris apud quamplurimos visis, verus Christi athleta æternæ vitæ immarcescibilem adeptus sit coronam. Quod tamen aliunde etiam confluentibus fide dignis testimoniis Vestræ Beatitudini diligentius committimus examinandum, cui desuper solum hæc collata est potestas. Id tamen flagitamus, ut qui cælitus irroratus singulari nos fovit pietate, & pro iis aliisque quamplurimis perennis vitæ ingredi meruit mansionem, tamdem apud Altissimum adsit nobis auxiliator, qui in terris visus est efficacissimus eruditor. Dominus noster Jesus Christus, Deus noster, Vestram dignetur Sanctitatem in statu tranquillo & prospero, longævo tempore feliciter conservare. Datum Hallis, anno Domini MCCCCLXII. *sexta die mensis Septembris, nostro sub sigillo.*

Vide Tom. 12. an. 1451. n. 17. & an. 1452. n. 1. & seqq.

Vestræ Sanctitatis humiles & devoti obedientiæ filii, Proconsules & Consules, unionumque Magistri oppidi Hallis, Magdeburgen. diœc.

Ei-

EIDEM.

LVII. *SE totum cum humillima recommendatione ad oscula pedum sanctitatis. Quoniam naturam aspidis accipit, qui dure precibus petentium non assentit. Hinc est sanctissime ac beatissime Pater, vestræ sanctitati antedictæ harum serie litterarum duximus significare, quod devoti ac religiosi Fratres Ordinis Minorum, nobis cum instantia debita supplicarunt, ut litteras nostras ad prædictam vestram sanctitatem dirigeremus pro canonizatione ferventissimi prædicatoris, devoti Patris, piæ memoriæ fratris Joannis de Capistrano, qui aliquandiu in Civitate nostra Lewemburgensi, ac aliis Civitatibus circa nos jacentibus, honorifice ac laudabiliter conversatus est, docenteque experientia, quamplurima signa & prodigia apud infirmos & fragiles in medio multorum per invocationem nominis Jesu Christi Domini nostri, & S. P. Bernardini operatus est, & specialiter debiles, claudos, qui dudum & per multos annos miserabiliter in dicta nostra Civitate jacuerunt, & advenientes, astripotentis Dei adjutorio restituit sanitati. Quare nos eidem vestræ sanctitati præclarissimæ humillima prece obnixe supplicamus, ut ad canonizationem præfati fratris Joannis de Capistrano, ejus dignis meritis exigentibus, pro Dei honore, & ut fides Christiana exinde augmentetur, mentesque fidelium inflammentur, procedere dignemini, vestram quoque sanctitatem piam, favorabilem & benignam reddere pro præmissorum executione, pro quibus nos juxta omnem possibilitatem nostram apud sanctitatem vestram, cui nos accuratissime recommendamus, velut veri filii obedientiæ sanctæ Romanæ Ecclesiæ, nostrisque obsequiis id proponimus remereri. Datum in Civitate Lewemburgensi nostro sub sigillo in die Nativitatis gloriosissimæ Mariæ Virginis intemeratæ, anno Domini* MCCCCLXII.

Civitas Lewemburgensis.

Vestræ sanctissimæ & beatissimæ Paternitatis Proconsul & Consules Civitatis Lewemburgen. ad mandata.

EIDEM.

LVIII. *CUm subjectissima ac devotissima ad pedum oscula inclinatione, seipsos humilitatis ac obedientiæ filios, beatorum. Virtutum opera, vitæque irreprehensibilis claritas ac doctrinæ salus, quibus, dum in humanis esset, Reverendus Pater & devotissimus frater Joannes de Capistrano, Ordinis Fratrum Minorum claruit, exemplar insigne fuit, ac exiguam nostri oppidi habitationem & incolatum, multarumque terrarum gentem fæcundavit, nos, ceteris licet exiliores, ad testimonium præbendum & petendum inducunt & faciunt ferventiores, quanto sincerius hanc suæ inspexit oculo caritatis, in qua per aliquot dies prædicationibus uberrimis bona non modica effecit, imo populum multum virtutibus insignivit, a diversis vitiis & malis consuetudinibus, ac ludorum spurcitiis revocavit, & Divino cultu ferventem ac diligentem reparavit. Nec nobis dubium, imo mundum non nescire credimus, quantis miraculorum virtutibus in vita fulsit, quæ, imo tota vita ejus sanctitatem vestram minime latere potest, verius testimonium suæ sanctitatis proponunt; de cujus etiam fama laudabili adhuc multorum cordium resonat devotio. Et quia, ut suscepimus, plures, præcipue Christianissima Majestas, ac Excellentissimi Domini, & Christianæ Civitates apud sanctitatem vestram precibus instent, petant & desiderent, ut vestra paterna* san-

Oppidũ Arnstetense.

sanctitas pro canonizatione sua invigilet atque intendat. Pietate igitur beatitudinis vestræ, & suis meritis, quibus, ut non ambigimus, apud Deum potens est, moti, has humilitatis & devotionis preces vestros ante pedes beatos una cum aliis Christianis præcordialiter studuimus effundere, humiliter inclinati, quatenus ad Dei omnipotentis laudem, & Sanctorum suorum honorem, totiusque militantis Ecclesiæ gloriam, & vestræ clementissimæ Paternitatis æternam ac benedictam memoriam, canonizationi & sanctitati tanti Patris intendere, & juxta immensam prudentiam sanctitatis vestræ, cui hanc rem submittimus, hujusmodi Christianas preces, quantum possibiles fuerint, benignissime suscipere & paternaliter exaudire vestra sanctitas non dedignetur. Quam Altissimus in cunctis viis custodiat, ac prosperam dirigat, tempora per longiora sanissime victuram, nostram in unicam consolationem. Datum nostro sub sigillo die XV. *mensis Septembris, anno* MCCCCLXII.

Humiles & devoti obedientiæ filii, Proconsules & Consules oppidi Arnstetensis, Moguntinensis diœcesis. V. S.

EIDEM.

Oppidum Coburgk.

LIX. S*anctissime Pater, summe Pontifex, uniceque Jesu Christi Vicarie &c. Navigantes in hujus arvi pelago &c.* ut supra in litteris Civitatis Camenez. num. XLIII. *Datum die Veneris* XV. *mensis Septembris, nostri oppidi Coburgk sub sigillo, anno Domini* MCCCCLXII.

Humiles & veræ obedientiæ filii, Proconsul Consulesque & Jurati oppidi Coburgk, Herbil. diœcesis.

EIDEM.

Civitas Nurembergæ.

LX. S*anctissime in Christo Pater & Domine clementissime, & humillima & devotissima subjectione præmissa ad beatorum pedum oscula. Beatissime Pater & Domine clementissime, venerunt ad nos his diebus nonnulli Fratres Ordinis Minorum, de Observantia nuncupati, pro parte fratris Gabrielis de Verona, præfati Ordinis & ejusdem Vicarii Generalis, serenissimi ac invictissimi Romanorum Imperatoris hortatorias litteras præsentantes, quibus sua celsitudo significat affectus & desideria transmissa Apostolicæ Sedi pro canonizatione bonæ memoriæ devotissimi fratris Joannis de Capistrano, ejusdem Ordinis & Observantiæ, ut in hac re favorem & auxilium apud sanctitatem vestram impendere curaremus, prout in eisdem latius continetur. Dignis itaque laudibus prosequentes affectum, quem ad viros religiosos, & ad operam religionis sedule hebemus, intuentesque præclara ac præcelsa merita præfati devotissimi fratris Joannis, virtutum præstantiam, magnitudinem suorum meritorum, Divini cultus ac Orthodoxæ fidei Catholicæ defensionem & augmentum, quibus ut apis argumentosa deserviens, fructuosus & sedulus enitere apud nos visus est, allectiva dulcedine merito nos inducunt, ut apud V. S. speciali favore, eaque quæ ad ipsius decorem, suique laudis & honoris promulgationem deserviunt, prosequamur; cum idem mundi relictis illecebris, & mundanis omnino relegatis affectibus, carnem suam macerando & tormentando, secundum ordinem magni Melchisedech, sacra propinavit verbo & exemplo, vineam Domini plantavit & fœcundavit, ambulantibus in regione umbræ mortis mellisflue præbuit itinera caritatis, crucem Domini ba-*

bajulando, seipsum pro peccatis omnium non desiit immolare; nam suæ salutiferæ prædicationes, & religiosa opera ejus, quibus auditorum corda assidue refovere conatus est, jam faciunt apud nos, & non paucas alias Civitates Alemaniæ, quæ nigredine lasciviæ, malisque consuetudinibus, ludorum spurcitiis, ceterisque spectaculis, ac mundi vanitatibus erant, instigante persecutore generis humani tenebratæ, ferventer elucere; quod in veritate scitur, & fama publica de eo protestatur. Igitur pietate beatitudinis vestræ, & suis meritis, quibus, ut speramus, apud Deum potens est, piis devotionum affectibus moti, humillimas atque devotas preces nostras ante pedes beatos una cum aliis Christifidelibus præcordialiter studuimus effundere, quatenus ad laudem Dei, & Sanctorum suorum honorem, totiusque militantis Ecclesiæ gloriam, & vestræ clementissimæ paternitatis æternam & benedictam memoriam, beatitudo vestra dignetur, prout justum fuerit, huic sacræ rei gratiose intendere, & juxta immensam S. V. prudentiam, cui hanc rem submittimus, hujusmodi Christianas preces, quantum possibiles fuerint, misericorditer suscipere, & paternaliter exaudire V. S. ne dedignetur. Quam Altissimus pro consolatione nostra, & omnium fidelium sub Christianæ fidei protectione respirantium, incolumem conservare dignetur per tempora longiora. Ex Nuremberga XVII. *mensis Septembris, anno Domini* MCCCCLXII.

Vestræ sanctitatis humiles & devoti Oratores, Proconsules & Consules Imperialis Civitatis Nuremburgensis.

EIDEM.

LXI. *Sanctissime Pater & Domine clementissime, servitutum affectibus præmissis. Recepimus per manus Fratrum Ordinis Minorum, de Observantia nuncupatorum, apices gloriosissimi ac invictissimi Romanorum Imperatoris, quibus celsitudo sua significat affectus & desideria sua, transmissos Apostolicæ Sedi pro canonizatione bon. mem. fratris Joannis de Capistrano, hortando nos in hac re auxilium apud sanctitatem vestram impendere & favorem, prout in eisdem latius continetur; cujus pio desiderio tanto avidiores animis, tantoque proniores pro modulo parvitatum nostrarum id exequimur, quanto nobis constat præfatum venerabilem Patrem, dum in humanis ageret, commendabilem vitam omnibus vere sanctis moribus fulgentem duxisse. Fuit siquidem vir potens in opere & sermone, ætherea pariter coruscans conversatione, quippe sua fœcunda facundia ac prædicatione nostram hanc Civitatem illustravit & fœcundavit, virtutibus decoravit & moribus informavit. Quare, beatissime Pater, piis devotionum affectibus plurimum rogitantes, preces fundimus, beatitudo vestra dignetur, prout justum fuerit, huic rei intendere pro gloria & honore Ecclesiæ Orthodoxæ, Sedis Apostolicæ & nominis sanctitatis vestræ. Quam conservare dignetur & salvare Salvator omnium per tempora longiora feliciter & votive. Datum Bambergæ* XX. *mensis Septembris, anno Domini* MCCCCLXII. Urbis Bambergæ.

Vestræ sanctitatis humiles & devoti obedientiæ filii, Proconsules & Consules Civitatis Bambergen. ejusdemque diœcesis.

EIDEM.

LXII. *Sanctissime ac beatissime Pater, ad devota pedum oscula beatorum, humilitatem, devotionem & obedientiam tam debitas, quam condignas. Domine clementissime; certi Fratres Ordinis Minorum, de Obser-* Urbis Ratisponæ.

vantia nuncupati, his diebus litteras serenissimi & invictissimi Romanorum Imperatoris sigillo suo Imperiali munitas nobis demonstrarunt, celsitudinis Cæsareæ affectus & desideria Apostolicæ Sedi transmissa continentes pro canonizatione bon.mem. viri devotissimi fratris Joannis de Capistrano, advisaruntque iidem Fratres ut & affectibus ac desideriis ipsius Illustrissimi Imperatoris acquiescentes, pro eadem re & nostram supplicationem S. V. clementiæ impendere curaremus. Nos itaque advisationem hujusmodi benigne suscipientes, intuentesque & pensantes fructus, quibus præfatus devotissimus frater Joannes de Capistrano, dum in humanis ageret, apud nos, & abunde nobis vicinos, in prædicatione Orthodoxæ fidei Catholicæ, & pro defensione ejusdem ac augmento deserviens, verbo & exemplis clarior emicuit, vineam Christi fœcundando, quodque ejus opera religiosa apud nos, & in nobis vicinis Civitatibus plurimis, fructus uberes ac tantos circa vulgum produxerunt, quod & plurimi ex eisdem religiosis operibus & doctrinis viri devotissimi, vitiis & consuetudinibus squalidis, quibus insudarunt, relegatis, in virtuose viventium atque agentium turba deambulantes, & plurimos ad vitam salubrem inducent, & inductos fine facient iter suum adoptato & felici consummare, plene confidimus. Quoniam ergo, Pater beatissime, rumor vitæ & doctrinæ viri ejusdem, quibus mirabiliter claruit, nos inducunt, ut canonizationem ejus merito fiendam pie valeamus credere; S. V. consilio saniori rem hanc sacram, quantum possibilis extiterit, submittentes, humillime ac devotissime supplicamus, quatenus benignitatis & clementiæ vestræ sanctitas preces nostras hujusmodi, quas pie credimus Christianas, dignetur gratiosius suscipere, & paternis affectibus exaudire: quam & sanctissimam Paternitatem vestram dator totius boni Altissimus pro nostra, ac totius Ecclesiæ militantis consolatione & protectione fidei Catholicæ respirantem tempora dignetur per longæva conservare incolumem. Ceterum & nos ad pedes beatos benedictionibus Apostolicis & meritis ejusdem participare confidentes, humillime commendamus. Ex Ratispona die Jovis septima Octobris, sub anno Domini MCCCCLXII.

S. V. clementissimæ devoti Proconsules & Consules in Ratispona.

EIDEM.

Civitas Augusta. LXIII. *Beatissime ac clementissime Pater & Domine, ad devota pedum oscula beatorum; quidquid poterint obsequii, reverentiæ & honoris debita cum humilitate & obedientia. Sanctissime Pontifex, superiori die serenissimi Imperatoris nostri litteræ nobis fuerunt præsentatæ, quibus Cæsareæ Majestatis suæ affectus & desideria, quæ pro illuminatione & magnificentia nominis precolendi, vereque Divini viri, olim fratris Joannis de Capistrano gerit, copiosius elucescunt, atque ut hujusmodi celsitudinis suæ litteris nostras quoque adjicere curaremus, hortari voluit. Nos itaque ut in singulis, ita in hoc uno præcipue celsitudini suæ obedire, moremque pro debito gerere cupientes, attendentesque quod ejusdem Fratris devotissimi, dum aliquot diebus urbem nostram verbum Dei prædicando incoluisset, vitæ puritas, famæ integritas, opera denique religiosissima & profecto vere miraculosa, doctrina pariter & exemplis abunde claruerint, qui non in Italiæ solummodo vel Alemaniæ, quinimo diversis mundi partibus certamina passionum non solum ipse appetiit, sed ad hæc toleranda etiam alios accendit. Fortis itaque* præ-

præliator Dei intra claustra teneri noluit, quinimo Divini certaminis campum, atque pro fide Christi mortis subire periculum non formidavit, ita ut pro his ineffabilibus fama, vita & virtutibus immortalitatem comparatam, per eum nobis reservandam non dubitemus. Eapropter, clementissime Præsul, Pater ac Domine gratiosissime, S. V. devotissime exoramus & petimus, ut eum, qui vita & morte, doctrina, fama & miraculis velut sol resplenduit, claretque, cui pro laboribus multis, pro moribus castis, pro actibus strenuis celsioris loci præmium debetur, pro meritis pie recommendatum suscipere, atque ut vivens in carne sub Sanguine Christi Ecclesiam propagavit, ita V.S. mortuum cœlicolarum numero adscribere, precesque nostras fide & devotione Christianas judicare, & gratiosius exaudire dignetur. Quam sanctissimam Paternitatem vestram largitor omnium Deus pro fidei Ecclesiæque suæ sanctæ conservatione, regimine incrementoque felici incolumem conservare dignetur ævo longiori; cujus pedibus sanctis nos ac nostros, totamque Communitatem nostram humiliter commendatam obedientissime subjicimus. Ex Augusta die Martis XII. *Octobris, anno Domini* MCCCCLXII.

Clementissimæ sanctitatis vestræ devotissimi Consules & Proconsules, totaque Communitas Civitatis Augustæ.

EIDEM.

LXIV. *Beatissime Pater & Domine clementissime. Intelleximus nonnullos Reges, Principesque Catholicos pro canonizatione olim venerabilis Patris fratris Joannis Capistrani de Ordine Minorum Sanctitati Vestræ supplicare, inter quos & Dominus noster Serenissimus Princeps Dominus Casimirus Rex Poloniæ super eadem re preces scripsit speciales. Et quia nedum hæc nostra Cracoviensis Civitas, verum etiam totum Poloniæ regnum ex persona dicti venerandi Patris, dum ad has applicuerat partes, maximum lætitiæ receperat fructum, tum in vitiorum extirpatione, plantationeque per continuas prædicationes virtutum, ac diversarum hominum curatione ægritudinum, in tantum quod præfatum Patrem non ex Italia, de qua ortus fuerat, missum, sed de cœlo intuebamur elapsum, qui etiam plura Monasteria Ordinis sui Observantiæ strictissimæ in partibus nostris instituit & erexit, sic quod in toto Poloniæ regno præfatus olim vir pretiosissimus gloriam de se nullo ætate delendam reliquit. Quare beneficiis talis & tanti Patris pulsati, eidem Sanctitati Vestræ & nos majoribus, quibus valemus, supplicamus precibus, quatenus præfatum olim sanctissimæ memoriæ virum fratrem Joannem de Capistrano canonizare, & cathalogo adscribere Sanctorum dignemini gratiose, attento quod ipse nedum in vita, sed etiam post mortem miraculis coruscat, prout ad nos hæc fama multorum devenit veridicorum relatu. Datum Cracoviæ die Saturni quarta mensis Decembris, anno Domini* MCCCCLXII. Capitulum Cracoviæ.

Ejusdem Vestræ Sanctitatis inutiles exoratores Administrator & Capitulum Ecclesiæ Cracoviensis.

EIDEM.

LXV. *Beatissime Pater & Domine clementissime. Obedientiam humillimam atque Christianam fidelitatem ad oscula pedum beatorum. Intelleximus nonnullos Reges, Principesque Catholicos &c.* ut in præcedenti usque Urbs Cracoviæ.

usque ad *per continuas prædicationes virtutum. Unum recitamus, dum apud nos in hac Civitate esset, futura contingentia ut Propheta omnino, quod nostræ Civitati ac nobis jam accidit, ac aliis personis ad punctum prædixit, quod in scriptis nostris reducere longum esset, & suæ sanctitatis non modicum esse testimonium putamus. Qui etiam plura claustra & Monasteria Ordinis sui, unumque apud Civitatem nostram Observantiæ strictissimæ, ac in partibus nostris solemnia instituit & erexit &c.* ut in præcedenti usque ad finem *devenit veridicorum relatu. Quam sanam & felicem Altissimus in longos dies conservare dignetur pro regimine Ecclesiæ suæ sanctæ, & nostram in unicam consolationem. Datum Cracoviæ die quintadecima mensis Decembris, anno Domini* MCCCCLXII. *sub sigillo nostri Consulatus.*

Ejusdem Sanctitatis Vestræ humiles servitores & obedientiæ filii Consules Civitatis Cracoviæ.

EIDEM.

Urbs Costen.

LXVI. B*Eatissime Pater, Domine ac Pater Reverendissime, ut ad filios ac natulos sanctæ matris Ecclesiæ, in ejus gremio enutritos & enutriendos, spectare dignoscitur & decet, debitam reverentiam depressis cervicibus, prostratis corporibus ad oscula pedum beatorum, omnique modo, quibus Deo & Beatissimæ Paternitati Vestræ obedire oportet, obedientiam ac executionem præceptorum cum humilitate. Quia religiosi ac devoti Fratres Ordinis Minorum, de Observantia nuncupati, in districtu nostro extra oppidum nostrum situati, per fructiferam doctrinam & bonæ vitæ conversationem, utriusque sexus homines etiam & status ad vitæ æternæ præmium non cessant invitare, eosque laudibus dignis, ut & aliis Christifidelibus possimus æquari, exardescentes, favoris specialis & amoris prosequimur favoribus, & in futurum, Deo duce, prosequi speramus. De quorum collegio ejusdem Ordinis Fratrum Minorum de Observantia fuit bo. me. frater Joannes de Capistrano, quem nonnulli ex nostris concivibus noverant & conspexerunt vita in humana, ejusque laudabiles actus lucidis affectibus ad memoriam reducentes. Recolentes tum ab expertis, tum etiam fidis relatibus veridicorum, quod ii nostri coincolæ, qui viventem affectibus devotis in seculo colebant, quantum decuerit, ex intimis desiderarent venerari, nos eodem accensi desiderio, hoc ipsum ex corde facere desideramus. Cum itaque, Beatissime Pater, præfatum fratrem Joannem de Capistrano, nedum solum in vita verum etiam ab humanis exutum, claruisse & coruscare miraculis & prodigiis, fama celeberrima partibus in nostris palam exclamet, ex voluntate Divina pro bonore ejusdem Divinitatis, & devotione, ac augmentatione Christifidelium, & sanctæ matris Ecclesiæ sustentatione, Sanctitatem Vestram, ea, qua possumus, devotione & honoris exhibitione obsecramus, Vestræ Sanctitatis innata & solita benignitatis clementia ipsum præfatum Joannem in cathalogum Sanctorum citius adscribere, instituere, dirigere mandareque dignetur benignissime & gratiose, Dei pro honore, Vestræque Sanctitatis ac sanctæ Sedis Apostolicæ, ac totius Christianitatis refugio & adjutorio singulari. Datum in Costen. feria quarta ipso die beati Thomæ Cantuariensis, anno Domini* MCCCCLXII.

Conv. Costen. *Vide an. 1457. n. 74.*

V. S. Parati in omni obedientia, Proconsul, Consules, ac tota Communitas Civitatis Costen. regni Poloniæ, servuli.

EI-

EIDEM.

LXVII. *Venerabilis Pater, in Christo Sanctissime mi venerande, Pie, bone, totius mundi stupor atque suadela. Et quia sat ampla diffusa sunt prædicata laudum præconiis per mundum totius ævi, hinc Orthodoxæ fidei mere constantiam, religionisque sanctæ profectum, veri & amoris zelum obedientiæ cum promptitudine ita nosmetipsos offerimus ad beatorum Vestræ Sanctitatis pedum oscula. Nempe communis boni robur Jesus Christus omnium creator, rector & conservator seipsum pro nobis obtulit, ut ipsum lumen virtutum meritis oppido illustraret, verum & omnem hominem in hunc mundum venientem, speciem hominis idem ipse super omnia creata diligendo speciali affectione, Patri in cælis reconciliavit, voluntarie pro omnibus subditus extitisse voluit, eo in omnibus sacræ paginæ testante, ut & ipsi affecle in candore tanti luminis coram hominibus palam eorum operibus sic lucere videantur, glorificando Patrem, qui in cælis est. Quapropter, Beatissime Pater & Domine, Domine colendissime, supplici ac humili corde, intimaque devotione unanimiter obsecramus, ut dignemini gratiose adscribere cathalogo Sanctorum in terris virum ac P. fratrem Joannem de Capistrano sacri Ordinis Minorum, de Observantia nuncupatorum, quem & ipse Altissimus glorificavit, ut creditur, in cælis; etenim dum adhuc labilem in mundo duxerat vitam, fere omnium ora eumdem hominem sanctæ vitæ approbarunt, palam proclamando. Ejus insuper sanctitatis fama, miraculorum etiam & Divinorum prodigiorum gratia uberosa & plena est omnis terra, quod utique R. P. frater Gabriel de Verona, suis cum ceteris Fratribus Ordinis prætacti, coram nobis deifice conversantibus, claris & admodum lucidis veris exemplis & testimoniis non cessant approbare, & certa experientia cogit exequendum. Quibus interea sic exauditis, gratiose postulando, laus Domino Deo, honor & gloria, Ecclesiæque Romanæ Universalis fides incrementum suscipiet, ipsaque pravitas hæretica patietur detrimentum, corda quoque Christiana, ut novit Sanctitas Vestra, percipient consolationem & robur sanctæ fidei in Domino pariter speciale, decusque salutis abundanter. Datum in Wschovva die Veneris ultima mensis Decembris, anno Domini* MCCCCLXII. Urbs Wscowensis.

Proconsul, Consulesque, ac tota Communitas Civitatis Wschovven. humiles filii & semper obedientes.

EIDEM.

LXVIII. *Sanctissime Pater, Domine, Domine clementissime, paratissimam & humillimam obedientiam, sanctæque fidei Catholicæ robustissimum atque æviternum stabilimentum, post devotam pedum deosculationem beatorum. Quoniam summi opificis atque Redemptoris nostri immensa, inexhausibilis, inexplicabilisque pietas & clementia, uti a primævo omnium conditorum instanti, usque in præsentium decursus temporum, hominem, quem suæ conformem imagini, non alienumque similitudini, ex singulari sua bonitate suavissima procreavit, non cessat ad terminum evocare ultimum, etiam nostrorum infaustorum devolutionibus temporum, quibus fere totus, prout clarius ac patentius facto proditur vario, mundus in maligno cernitur positus, eidem exemplar perfectissimum speculumve sanctitatis translegare consueta sua largitate dignatus est, videlicet fratrem Joannem de Capistrano,* Urbs Gobilini.

Or-

Ordinis Minorum, de Observantia nuncupatorum, vita sanctum, statu laudabilem, venustum moribus, virtutibus gloriosum, quibus in evangelizando sacri Evangelii eloquium in inclyto nostro Regno Poloniæ, ceterisque multis circumadjacentibus terris & partibus, vita adhuc comite coruscabat, dogmatis salutiferi, prius veprium urticarumque eliminata malitia, sparsit semina. O quam beatum, imo felicissimum regnum, & terra quævis benedicta, quæ tanti viri sancti fuit visitata præsentia! beatior propagatrix, sed beatissima retentrix. Quot per varia vitiorum abrupta divagantes, ad viam directionis sunt reducti salutiferæ? quot tenebris peccatorum excæcatis, veritatis diffundendo lumen, visum perfectæ cognitionis attulit? quot abominationes a longo in mundum diffusas, in alearum, tesserarum & hujusmodi similium ludis, pompaticas in cultibus vestium exquisitiones, specula & quæcumque alia discrimina inenarrabilium vanitatum instrumenta diligens agri Dominici cultor vigili conamine eradicavit, laudabilisque & beatæ conversationis, signanter Religionis prænominatæ incrementum in Observantia regulari amplificavit copiosum? Plura Fratrum centena suo merito, sancto & benefico, vitæque præclarissimæ exemplo congregavit, Cœnobia quamplurima in nostro regno & aliis prope assistentibus terris construxit. Quæ omnia sequentibus signis, prodigiis, portentis & miraculis in diversis diversarum infirmitatum generibus ipsa Dei clementia in laudem & gloriam per servum suum prædictum confirmavit, approbavit, & communi nostra & multorum aliorum experientia præhabita ferme per universum orbem divulgavit; quibus eum non tantum in vita, verum etiam & in morte & post mortem Altissimus decoravit. Quo fit ut & Dei pietatem, & tanti viri merita sinceriter ad nostram reducentes memoriam, quæ nos erga ipsum tanto fervoris inflammant amore, ut quem olim in carne agentem mortali, digno colebamus veneratu, etiam corpore solutum ex intimis affectuosissime venerari exoptamus, qui, ut liquet, corporaliter in regno Hungariæ requiescit. Post suum pium decessum multa per Omnipotentis Dei usitatam clementiam inter Christicolas miracula e summo pro meritis sibi divinitus elargitis, patrat & operatur. Cum igitur tam sanctum, tamque piissimum opus ad Omnipotentis laudem, & jugem Divinæ Majestatis honorem & gloriam, totiusque Hierarchiæ cælicæ procuratur & disponitur præconium, Vestræ piissimæ ac clementissimæ Sanctitati precatu, quo valemus, supplicamus humiliori, quatenus præfatum Patrem beati felicisque recordii fratrem Joannem de Capistrano (cujus merita virtutum & laudum ejus præconia non dubitamus V. B. in experientia certa & probata latius habere) canonizare, & prout dignum fuerit, Sanctorum cathalogo adscribere, ad honorem, ut præfertur Dei, gloriam Sedis Apostolicæ, & pro augmento Orthodoxæ fidei Catholicæ, destructione pravitatis hæreticæ, & conservatione fidelium Christianorum dignetur S. V. Quam Deus incolumem atque felicissimam ad multos annorum defluxus conservare dignetur pro omnium nostrum specialissima consolatione, & statu & honore Ecclesiæ suæ sanctæ. Datum in Cobilino, alias in Veneciis Poloniæ, decima mensis Januarii, anno Domini MCCCCLXII.

Albertus Heres una cum Proconsule, Consulibus, & tota Communitas Civitatis prænotatæ humillimi Vestræ Sanctitatis servi & filii.

LXIX. Hæ aliæque litteræ, majoris prolixitatis vitandæ gratia omissæ, propter causam supra relatam, ad Pii Pontificis manus non pervenerunt. Illas

Illas porro grato erga Magistrum studio collegerunt ejusdem sanctissimi viri discipuli, & socii, qui hoc tempore præsertim in Polonia floruerunt. Inter hos emicuit Ladislaus a Gelnono Hungarus, origine Scytha, virtute multa præditus & doctrina, qui cum duodecim Fratribus in Scythiam proficiscens, gentem suam, a qua prodierat, ad fidem Christianam conversurus, impeditus est a Duce Moschoviæ schismatico, Latinis summe infesto; unde reverti coactus adhæsit Capistrano, ab eoque institutus est, uti alias diximus, Guardianus Cracoviensis. Multa patravit miracula, atque inter hæc asellum mortuum, sarcinulis deferendis destinatum, suis precibus in itinere Moscovitico resuscitavit. Sepultus est honorifice in choro Conventus Warsaviensis, ad dextrum Altaris majoris, ubi plurimæ conspiciuntur tabellæ votivæ. Plura scripsit opuscula, a quo etiam hos inconditos rithmos suam exprimentes conversionem ferunt compositos.

Fr. Ladislaus a Gelnono. *Chron. MSS. Polon.* *Gonz. in Prov. Polon. Conv. 2.* *To. 12. an. 1453. n. 4.*

Anno Christi milleno quadrin. sexin. secundo,
Ad vincula sancti Petri accepi vincula claustri,
Me Petrus genuit in Gelnono, Petrus & almus
Claustro me clausit, vinclaque mea tulit.
Grates Deo reddo cantando cum cytharista:
Dirupisti mea vincula, Alme Deus.
Gratia sit misero, ut persolvam vota mea,
Ut bene persolvam, gratia sit misero.

Sed hæc carmina videntur innuere, hoc anno MCCCCLXII. initiatum fuisse; quod si ita sit, non potuit discipulus esse Capistrani defuncti anno MCCCCLVI. Hunc obiisse anno MDV. sub illud tempus dicemus.

LXX. Melchisedech Polonus, inter ejus discipulos connumeratur, qui Vartæ ad dextram chori partem sepultus est, vir zelotes, suæ professionis integerrimus cultor, paupertatis & puritatis ardens amator. In bona vegetus senectute Fratribus sui transitus tempus prædixit, & ex morientis ore visus est prodiisse splendidissimus radius, qui ad cœlos usque pertingebat. Stanislaus de Huyma habitu a Capistrano donatus est, qui per hospitalia circuiens, abjectos quosque & infirmos maxima invisebat caritate, omnes inducens ad peccatorum confessionem, & Sacramentorum receptionem. In mortis agone circumdare voluerunt in magna multitudine spiritus tartarei, sed ignito suæ caritatis spiritu, tamquam flamma e fornace prodeunte, illos abegit, uti ipsorum unus post ejus mortem exorcizanti Sacerdoti in obsessa confessus est.

Fr. Melchisedech Polonus.

Fr. Stanislaus de Huyma.

LXXI. Clymacus Cobilinius, de cujus ad Ordinem receptione, & prædicta per Capistranum ejus virtute, alias locuti sumus, summo studio & & labore hoc tempore propagando inhiabat Instituto. In moribus compositus, incessu gravis, vita exemplaris, in omnibus humillimus, apud nobiles in pretio habebatur & a Fratribus amabatur. Seculares facile illum ad fundandos admittebant Conventus; iisdemque, donec difficultates omnes superabantur, a Fratribus præficiebatur. Omnes statim bibliothecis, tamquam summe ad evitandum otium & curandas animas necessariis, instruebat. Sua virtute & prudentia duritiem fregit cleri Gneznensis acriter contradicentis fundationi Conventus Cobilini, quam ille meditabatur in bonis paternis. Lithuaniam peragravit, & Vilnam ac Caunam Observantes, resistentibus Conventualibus introduxit. Romæ plurimum desudavit pro impetranda licentia, ut per Prussiæ regionem idem propagaret Institutum. Tamdem

Fr. Clymacus Cobilinus. *To. 12. an. 1453. n. 5.*

in Poloniam transumptis, authenticatisque sub Vicecancellarii Apostolici signo & sigillo, viginti quinque Ordinis Minorum, & tribus Tertii Ordinis privilegiis seu instrumentis, obtentoque Indulgentiarum diplomate pro recitando psalterio beatæ Virginis, rediit in Poloniam simul cum Stanislao Slapensi socio, ubi plenus bonorum operum & dierum pie quievit.

Fr. Gabriel Episcop. Clusinus. *Gobellin. in Comment. Pii II. lib. 7.* *Ex actis Consistor.*

LXXII. Pius Pontifex oppidum patrium hoc anno in urbem erexerat Episcopalem, & a suo nomine *Pientiam* appellavit. Episcopum præfecit Joannem Cinugium, nobilem Senensem, a Clusinæ Ecclesiæ vinculo absolutum; huic vero Ecclesiæ Archiep. Senensi suffraganeæ pastorem dedit fratrem Gabrielem Picolomineum suum consanguineum, Ordinis Minorum Regularis Observantiæ, Kalendis Septembris. Obiit Senis apud suos Consodales anno MCCCCLXXXIII. Ecclesiæ sancti Papuli, sub Archiep. Tolosano, fratrem Joannem de Porta Burgundum, sacræ Theologiæ Magistrum, per obitum Raymundi, VI. Kal. Maii. Obiit anno MCCCCLXVIII. Bethlehemitanæ, sub Patriarcha Hierosolymitano, fratrem Joannem Berratinum, sacræ item Theologiæ Magistrum, per obitum Guillelmi, VI. Kal. Septembris. Cambaliensi Archiepiscopali in Tartaria, fratrem Alexandrum de Caffa, per obitum Bartholomæi Caponis de Pera, Kalendis Decembris, quem commendatum voluit Protectoribus officii Compararum sancti Georgii urbis Januensis. Thephelisiensi in Media, sub Archiep. Vospren. fratrem Henricum Wonst, in sacra Theologia Baccalaureum, per obitum alterius Henrici, II. Kal. Januarii. Obiit anno MCCCCLXIX. invenio enim ei suffectum Joannem Yminh, Ordinis Eremitarum sancti Augustini, VI. Idus Julii eodem anno. Ad beneficia Ecclesiastica & Prioratus promoti fuerunt frater Nicasius Mercorii, insignis Theologus, qui per plures annos quatuor libros sententiarum legit, & a sacris concionibus fuit Elisabethæ Comitissæ de Charaloys; & frater Richardus Fitz Joan. vir in Philosophia, Metaphysica & Theologia apprime eruditus, nobilis viri Richardi Principis Poviseorum confessarius.

Fr. Joan. S. Papuli. Fr. Joan. Bethlehemitan. Fr. Alex. Arch. Cambalien. Fr. Henricus Thephelisien. Fr. Nicasius Mercorii. Fr. Richardus Fitz Joan.

Ex lib. 17. bullar. fol. 166.

LXXIII. Res Bosnenses eo majori studio curabat Pontifex, quo judicabat magis idoneas ad resistendum hæreticis & schismaticis, ne latius diffunderentur in propinqua regna Catholica. Audiens itaque in illa Provincia magnam fuisse penuriam virorum in Philosophia, sacris Canonibus & Theologia peritorum, ex aliis Provinciis illuc destinavit viros doctos, & præsertim fratrem Petrum de Mili, in eodem regno natum cum sociis quatuor, qui in optimis Cismontanis & Ultramontanis Academiis sub doctissimis viris audierunt, jussitque aliquot Conventus capaciores destinari studiis litterariis. Id factum pleno omnium Fratrum assensu in Congregatione Provinciali, in qua variis decretis subscripserunt tot Custodiarum præfecti, ut numerosissimam & latissimam illam tunc fuisse Provinciam convincatur. Singrapharum seriem, ne Custodiarum notitia omnino depereat, hic exscribam.

Destinantur in Bosnam viri docti.

Custodes Provinciæ Bosnensis.

Ego Fr. Philippus de Ragusio Vicarius Bosnæ supradictæ confirmo manu propria.

Ego Fr. Ludovicus de Nemorellis Custos Custodiæ Bosnæ supradictæ confirmo &c.

Ego Fr. Franciscus de Ragusio Custos Custodiæ Cetbinæ supradicta &c.

Ego Fr. Marinus de Corzula Custos Custodiæ Stagni supradicta &c.

Ego Fr. Helias de Posega Custos Custodiæ Greben. confirmo &c.

Ego Fr. Dionysius de Sclavonia Custos Custodiæ Corbaviæ confirmo &c.

Ego

Ego Fr. Philippus de Crovatia Custos Custodiæ S. Hieronymi confirmo &c.
Ego Fr. Jacobus de Ussora Custos Custodiæ S. Mariæ confirmo &c.
Ego Fr. Petrus de Mili Custos Custodiæ S. Catarinæ confirmo &c.

LXXIV. Perseverabat adhuc inter hujus Provinciæ & Dalmatiæ Fratres discrimen circa jurisdictionis limites, Cœnobiorum numerum, & collectarum terminos, offendebantque Pontificem crebræ inde transmissæ querelæ. Jussit itaque ut Vicarius Generalis se illuc transferret, & his controversiis finem jam tandem imponeret. Abiit, fecit, composuit, editisque pro utraque parte necessariis constitutionibus, pacem, sub uno capite unitis Provinciis (etsi valde unioni restiterint Bosnenses, utpote numero plures & conditione potiores) induxit, sed non stabilivit. Hoc illud commissionis instrumentum. Dissidium inter Bosnenses & Dalmatas.

Dilecto filio fratri Ludovico de Vincentia, Fratrum beati Francisci de Observantia Vicario Generali Cismontano.

LXXV. *Dilecte fili salutem & Apostolicam benedictionem. Per alias litteras nostras mandavimus dilecto filio fratri Baptistæ de Levanto, tunc Generali Vicario Fratrum de Observantia, Ordinis beati Francisci partium Cismontanarum, prædecessori tuo, ut pro pace componenda inter Provinciam Bosnæ & Dalmatiæ illuc personaliter accederet. Scripsimus insuper dilectis filiis Generali & Provincialibus Vicariis, ceterisque Vocalibus, Ordinis prædicti de Observantia, in Generali Capitulo apud Auximum anno præterito congregatis, ut omnes & singulas differentias Provinciarum vestrarum, & præsertim inter Provinciam Dalmatinam & Vicariam Bosnensem componere, decidere & determinare valerent. Accepimus postremo nihil per prædictos, ex voluntate partium non invicem convenientium decisum aut determinatum fuisse, quin potius aliquos Fratres Provinciæ Dalmatiæ ab obedientia Vicarii Provinciæ illius contra Apostolica indulta, quorumdam secularium dominorum favore ac patrocinio se postmodum subtraxisse. Quod nobis molestissimum, ac universæ familiæ tibi commissæ periculosissimum decernentes, tibi, quem audivimus utrique parti superiorem prælatumque esse, committimus & mandamus in vim obedientiæ salutaris, ut quamprimum commode poteris, personaliter accedens, Fratres rebelles ad te advoces, & per censuras compescas a tali rebellica & temeraria locorum occupatione. Indulgemus præterea & declaramus, ut pro meliori & commodiori regimine ordinare possis de Provinciarum illarum, Bosnæ videlicet & Dalmatiæ locis vel Conventibus factis aut fiendis, uni magis quam alteri parti per te adjudicandis vel attribuendis, sive de terminis Provinciarum, & commodis usibus, quæstis, vel auctoritatibus quibuscumque decidere & determinare, aut Provincias illas dividere aut unire, & ad unius capitis regimen adducere ex nostra valeas & Apostolicæ Sedis commissione. Nos vero, ut nostra hæc jussio sortiatur effectum, omnibus ac singulis Fratribus in loco Cersati, & Veglæ rebellibus commorantibus, & utrique Dalmatiæ & Bosnæ Vicario, ceterisque Fratribus Provinciarum prædictarum præsentibus & futuris, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ præcipimus & mandamus, ut quidquid in prædictis feceris, statueris & ordinaveris, sine aliqua contradictione observent, ac faciant observari: Quæ omnia per te tunc acta, rata habebimus, & ex nunc approbamus. Quacumque alia in prædictis alias forsan facta determinatione & ceteris in contrarium facientibus non obstantibus qui-* Ex autographo: Pacem stabiliturus ad eos mittitur Vicarius Generalis.

quibuscumque. Datum Viterbii sub annulo Piscatoris die XIII. *Maii* MCCCCLXII. *Pontificatus nostri anno* V.

Ex reg. Ordinis. Ex Ariminensi tractu Fratres recedunt propter interdictum.

LXXVI. Pontifex diris devoverat solemni apparatu Sigismundum Pandulphi Malatestam, Arimini Regulum, religionis fideique expertem, ei obsequentes aut adhærentes censuris irretivit, ditionemque omnem sacris interdixit ministeriis. Ludovicus Vicarius Pontificem convenit, petivitque explicaret, quid circa tot Conventus sui Instituti in illa positos ditione fieri placeret. Jussit, ut omnes eo recederent, relictis duobus aut tribus ad domorum custodiam, atque hi interdicti formam observarent. Ita factum, etsi insaniens Sigismundus in Fratres proinde sæviret.

Gobellin. in Comment. Pii II. l. 8.

Pius Pontifex Minoribus libenter convivit.

LXXVII. Pius hoc anno tabificam luem in Urbe grassantem declinaturus, ad propinquas Farnesiæ gentis possessiones se contulit, oppidum, quod *Caput montis* vocant, Vulsinensi adjacens lacui, incoluit, exinde lacus insulas duas, & Cœnobia indidem condita in una sancti Francisci, in altera sancti Augustini invisit; exin apud Minores prandium in prato ad umbram populi paratum sumpsit, quod Religiosi, ut Pontificem digne susciperent, per oppida circumjecta multis diebus antea mendicaverunt; Pium enim oraverant, ne sua cibaria dedignaretur, neve Monachorum contemneret apparatum: Neque ille contempsit fercula, quæ apposita fuerunt, edit, & vinis usus est mendicatis, ne pauperem mensam fastidire videretur. Pransus est uno die cum Fratribus; verum Fratres multos dies ipse pavit. Paulo post etiam apud Aquam pendentem apud Minoritas religioso hospitio exceptus est.

Minoritæ Pragenses male habent. Cochl. lib. 12. de reb. Hussit.

LXXVIII. Passi sub hoc tempus Franciscani in urbe Pragensi calumnias, contumelias & injurias a malorum omnium satore Joanne Rochizana, conquesti sunt apud Wenceslaum Ecclesiæ Pragensis Administratorem. Templum, cui præerat Rockizana, vicinum erat domui Minorum, atque inde, uti dicitur, *aliquid mali propter vicinum malum*, evomebat in eos universis suis concionibus varias contumelias. Monuit hominem Wenceslaus, ut ab injuriis abstineret. At ille exagitatus querela, multo deinceps quam prius, magis insolentiusve ad vexandos miseros cum suæ administrationis auctoritate incubuit, vetans, ne præter præscriptum suum sermocinarentur; ne ægrotos cum Sacramento Eucharistiæ sub una specie visitarent, ne mortuos a calice abhorrentes sepelirent. Itaque multi sine Viatico decedebant, & ad sepeliendum extra portas Civitatis efferebantur. Disposuit item in omnibus domibus, qui perscrutarentur, si quem invenirent inquilinum a secta illorum dissentientem, ut eum urbe exturbarent. Nec injuriam passis ullum propius, quam Romæ perfugium; quippe solius Romani Pontificis censuras Podiebratius Rex, Rochizanæ, & Hussitarum Protector, aliquantisper reverebatur, quas postea contempsit, eoque tamdem perventum est, ut sacræ Romanæ Ecclesiæ, ritusque Catholici cultores, & præ ceteris Minores, urbe fecerit exulare.

Conv. Taurinens. Lib. 17. bullar. fol. 114. & l. 41. fol. 241.

LXXIX. Universitas, studium & populus Taurinensis in regione Pedemontana, summopere cupiens apud se habere Fratres Regularis Observantiæ, rogavit Pium Pontificem, ut sibi liceret Ecclesiam sancti Salvatoris minoris extra urbis muros sitam, & a Monasterio sancti Jacobi de Sturia Ordinis Vallis umbrosæ, Taurinen. diœcesis, dependentem, Monachis & cultu Divino destitutam, mensæ Episcopali unitam, adaptare usui prædictorum Fratrum, & vicinum construere Cœnobium. Accedente horum precibus intercessione Ludovici & Annæ Ducum Sabaudiæ, Pontifex assensit, binasque dedit ad Episcopum Taurinensem litteras, ut Civium Principum-

pumque votis satisfieret. Aliter rem narrat Gonzaga, dicens circa hunc annum ex Pii concessione a prædictis Principibus fundatam domum intra urbis muros, sub nomine sancti Thomæ. Ex duabus bullis Pii hoc anno datis, ego primam exscripsi narrationem; quid si post inchoatam vel completam apud sanctum Salvatorem domum, bellorum vel aliunde sumpta occasione, Conventum intra urbem Principes transtulerint? *Gonz. in Prov. Genua Conv. 21.*

LXXX. Ab urbe Conversana in Apulia distat aliquantulum Conventus Minorum Observantum, a sancta Maria de Insula nuncupatus, & hac de causa illic constructus. Oberranti cuidam puellæ extra urbem Divinitus revelata fuit quædam imago beatæ Virginis sub specu delitescens. Exhumata plurimis cœpit coruscare miraculis, qua de causa Joannes Antonius Aquaviva Ursinus, Comes Conversanus, uti habet Gonzaga, eo ipso in loco, quo imago latuerat, Conventum ædificavit. Ut ita faceret, facultatem concessit Bartholomæus Roverella, tit. sancti Clementis Presbyter Cardinalis, tunc in regno Siciliæ citra Farum Apostolicæ Sedis Legatus, quam postea confirmavit Paulus II. speciali diplomate dato VII. Kalendas Novembris anno MCCCCLXIX. in quo supradictum fundatorem vocat Julium Antonium de Ursinis de Aquaviva, Adriæ Ducem; aitque Ecclesiam sanctæ Mariæ de Insula ibidem præextitisse, & spectasse ad Episcopum & Capitulum Conversanum, sive Cupersanum. *Conv. Conversani. Idem in Prov. S. Nicol. Con. 20.*

LXXXI. Philippus Calandrinus Sergianensis, tit. S. Laurentii in Lucina Presbyter Cardinalis, Episcopus Bononiensis, Nicolai V. uterinus frater, summopere dolens, patriæ suæ Sergiani, vulgo *Sarzana*, Cœnobium Minoritarum, a S. Francisco (uti erat traditio) constructum, ad summam miseriam redactum, a Conventualibus fuisse ferme derelictum, egit efficaciter cum Ministro Generali, ut ad Observantes transferretur, rogavitque Ludovicum Vicarium Generalem, ut admitteret. At Fratres Provinciæ Tusciæ valde restiterunt receptioni, nec Domini Cardinalis precibus aut minis flecti potuerunt, allegantes, Conventum penitus desolatum, curam habere adnexam Monasterii sanctæ Claræ, quam nullatenus suscipere volebant. Precibus Cardinalis inductus Pontifex, unum atque alterum Breve Vicario Generali direxit, ut admitti curaret. Dum tamen Fratres variis modis tergiversarentur, præcepit Marco Bononiensi, ut Sergianum iret, & utriusque domus curam in se susciperet, donec aliter provideretur: *Scripsimus superioribus diebus*. die XXVI. Julii. Anno sequenti unitus fuit Provinciæ Januensi, ejusque curam Fratres susceperunt. *Conv. Sergiani reformatur.*

LXXXII. Fratres Regularis Observantiæ Provinciæ, quæ nunc appellatur sancti Ludovici, duo habebant oratoria, unum beatæ Mariæ de Bellegarde seu *de pulchro visu*, prope oppidum Tarasconis, Avenionen. diœcesis, & aliud prope oppidum de Insula, Elnen. diœcesis in confinibus Cataloniæ, in quibus pauci Fratres consistebant. Petierunt hoc anno a Pontifice, ut liceret ea in domos conventuales reducere, in quibus exactius disciplina regularis posset observari. Indulsit Pontifex, scriptis litteris ad Præpositum Arelatensem, & Decanum sancti Petri Avenionensem. Primum in formam Conventus reduxit vir nobilis Raymundus de Montefalco, dominus castri *de la Motta*, prope quod existebat Eremitorium. Secundum a piis viris ædificatum, semel atque iterum destructum fuit propter bella, quæ vigebant inter Gallos & Hispanos. Tertio refectum est sub Philippo II. Hispaniarum Rege, magno vicinorum oppidorum bono, a quibus propinqui hæretici propelluntur, qui suos errores ubique disseminare non cessant, sed Religiosorum studio, & perpetuis concionibus impediti, fideles popu- *Conv. Bellegard. Lib. de exhib. & Regul. an. 4. fol. 234. Conventus Insulæ S. Mariæ de Remediis. Gonz. in Prov. S. Ludov. Con. 27. Idem in Prov. Catalon. Con. 12.*

populos contaminare non potuerunt. Distat hic Conventus mille passibus ab oppido Insula, & totidem a Galliæ confinibus, adnumeraturque Conventibus Provinciæ Cataloniæ, sub nomine sanctæ Mariæ de Remediis.

Con. Mozoreti. Idem in Provin. S. Bonav. Conv. 34. Picq. & Foder. de hoc Conventu.

LXXXIII. Vir nobilis & strenuus miles Ludovicus a Chalonio, dum in Italia sub Gallorum insigniis contra Aragonios militaret, casu vel consulto Conventum quemdam Fratrum Minorum combussit. A confessario fratre Laurentio Perressino jussus, ut alium eisdem ædificaret in castro suo Mozoreti, jacto primo lapide XXVI. Martii hoc anno construxit. Illic sepultus jacet quidam Minorita Sabaudus, notæ pietatis vir, quem ferunt Christi stigmata recepisse. Principes Auriaci huic Conventui plurimum benefaciunt.

Tom. 10. anno 1424. n. 14. Conv. Villæ novæ Equitum. Lib. 20. bullar. fol. 301.

LXXXIV. Alias dixi de Conventus beatæ Mariæ de Villalvini prope Villam novam æquitum, vulgo *de los cavalleros*, Palentinæ Diœcesis humili principio, sub titulo Eremitorii. Hoc anno Pontifex concessit facultatem nobili viro Gutterio de Quexada, prædicti oppidi de Villa nova Domino, ut in Conventum exædificaret, Fratribusque traderet Minoribus victuris sub correctione & visitatione Ministri Generalis, & Provincialis sancti Jacobi. Nunc subest Provinciæ Conceptionis. Multis annis paruit Patribus Conventualibus.

Conv. Pacensis reformatur. Lib. 39. bullar. fol. 257. Et Toletanus. Lib. 40. fol. 233.

LXXXV. Reformationem domus S. Francisci urbis Pacensis commisit hoc anno Pontifex illius Civitatis Episcopo, ita deprecante Rege Henrico & multis viris nobilibus, eamque tradi jussit Vicario Generali Regularis Observantiæ. Domum etiam Toletanam, rogante eodem Rege & urbis nobilibus, jussit reformari per Archiepiscopum & Ministrum Generalem, ac committi regimini Ministri Provinciæ Castellæ, qui eamdem exerceret in Fratres hujus domus superioritatem, quæ concessa ei fuerat in alios Fratres reformatos, videlicet Conventum *del Abrojo & Aquilera*, & reliquorum Custodiæ (inquit diploma) fratris Lupi de Salinas, idque ipsum anno sequenti præcepit, non obstante quod Patres Conventuales multa pro se allegaverint, destructionem præsertim studii generalis, quod in eo Conventu florebat, inde secuturam.

Conv. Thesagii. Ex lib. 17. bullar. fol. 308.

LXXXVI. In regno & diœcesi Bosnensi sub hoc tempus constructum Conventum Observantum in villa Thesagii per nobilem virum Radivoum Charstich, indicat Pontificis diploma, quo noviter erectam Ecclesiam invisentibus multas elargitur Indulgentias.

Conv. Insulæ Arcani. Monum. MSS. Provin. Hibern.

LXXXVII. In Hibernia sub hunc annum constructus est pro Fratribus Regularis Observantiæ Conventus Insulæ Arcani, diœcesis Rossensis, a Domino Idriscolio, qui ædificato in eadem insula munitissimo castro, vicinum portum maritimum tutiorem reddidit a pyratarum incursionibus. Commodus erat valde locus & amœnus, sed prædonibus nimium expositus. Casu ventis & procellis agitati illuc appulerunt quidam Mercatores Waterfordienses, & qui castrum custodiebant, prædæ inhiantes, nave in suam potestatem redacta, mercimoniis spoliarunt. Illi convocatis aliis, ductisque pluribus navigiis, insulam & castrum expugnaverunt, Monasterium diripuerunt, ipsam etiam campanam abstulerunt. Etsi hanc unus illorum pronepos restituerit, non tamen injuriam omnem inultam reliquit Deus; qui enim huic interfuerunt direptioni, male habuerunt, variisque sunt incommodis affecti.

Conv. Muineachani. Monum. MSS. Prov. Hibern.

LXXXVIII. In oppido Muineachani, diœcesis Clauderensis in Hibernia, hoc anno inchoatum est Cœnobium Minorum per Feylinium Bernardi Mac-Mahonum, Dominum de Uriella, celebre, religiosum, amplum & nu-

numerosæ capax familiæ. Aliqui vetustius faciunt, asserentes sub annum MCCCCVII. ab alio familiæ Mac-Mahonæ fuisse constructum. Sed primæ opinioni adstipulantur libri antiqui Annalium ejusdem familiæ. Excurrentes Angli hæretici in illam Regionem, expilatum & direptum locum destruxerunt, fratrem Patritium Bardæum aliosque occiderunt, domumque demum obtinuit Eduardus Blane hæreticus Anglus, Regni Hiberniæ Consiliarius, Gubernator Comitatus Uriellæ, qui ex lapidibus & ruderibus in alio loco CC. P. distante magnificam sibi domum construxit.

LXXXIX. Ante quatuor annos Conventus oppidi Gottingensis, diœcesis Maguntinæ, vetustæ constructionis reformatus est per Nicolaum, tituli sancti Petri ad Vincula Presbyterum Cardinalem, tunc in Germania Sedis Apostolicæ Legatum. Sed cum Minister Provinciæ Coloniensis, cujus fidei jurejurando obsignatæ, illum commiserat Cardinalis, reformationi non faveret, sed Observantibus adversaretur occulte, rogantibus Ottone Duce Brunsuicensi, & Guillelmo seniore, ac Henrico Ducibus Brunsuicensibus & Luneburgensibus, translatus est Conventus ad Provinciam Saxoniæ, & commissus regimini Vicarii Regularis Observantiæ. Postea, prædominante hæresiarcha Martino Luthero, ejus asseclis cessit in prædam. Demum anno MDCXXVIII. in Capitulo Provinciali Fuldensi Provinciæ Coloniensis, præside Reverendissimo Josepho Bergaigne, Commissario Generali super Provincias Germanicas, Belgicas & adiacentes, postea dignissimo Episcopo Silvæducensi, nunc Archiepiscopo Cameracensi, commissa est Guardiano Lutreensi cura domum illam recuperandi.

Conv. Gottingen. reformatur. Lib. 39. fol. 104. & lib. 43. fol. 348.

Monum. MSS. Prov. Colon.

XC. Nicolaus de Guesinghen laicus Augustanus donavit domum seu possessionem, quam habebat extra oppidum Campidonense, diœcesis Augustanæ, pro extruenda domo Fratribus Observantibus. Commissa rei disquisitione Petro, tituli sancti Vitalis presbytero Cardinali Episcopo Augustano, compertum est id expedire, deditque hoc anno Pontifex assensum.

Conv. Campidonensis. Lib. 40. fol. 393.

XCI. Ante aliquot annos Uladislaus Dux Silesiæ dederat Minoritis *quemdam locum, hortum, aream in suburbio oppidi de Gorau, diœcesis Uratislaviensis in loco arenoso, Reverin nuncupato, consistentem, cum piscaria longa & lata, & agro sibi adjuncto, pro sua & parentum animarum salute*, ut ibidem Conventum ædificarent. Porro illi impigre domum construxerunt, assentiente Petro Episcopo, & sub hunc annum Fratres introduxerunt. Rogarunt Primislaus Dux Theschinensis, Uladislai jam defuncti germanus Frater, & Margarita Ducissa majoris Glogaviæ, Provinciæ Silesiæ, ut factum Pontifex sua auctoritate confirmaret. Ille hoc anno scriptis Episcopo Uratislaviensi litteris approbavit.

Conv. Gorau. Lib. 43. fol. 121.

XCII. Nobilis vir Guillelmus, Dominus de Bylandt de Hedell, & de Monte, locorum Trajectensis diœcesis, impetravit hoc anno facultatem a Pontifice construendi in loco opportuno sui dominii domum Fratribus Regularis Observantiæ. An ita fecerit, vel quo loco, mihi incompertum.

Lib. 2. de diversf. & benef. an. 4. fol. 10.

XCIII. Amsterodami (quod Hollandiæ Civitas est, etsi recens, illustris tamen mercimonia & commodissimo portu, unde navigia solvunt in totum orbem terrarum, olimque Religione Catholica & Divino cultu insignis) domum posuerunt Minores ad annum MCCCIV. quæ hoc ipso reformata, tradita est Observantibus. Verum optimo Religionis colore in Geuziorum mutato fuliginem, mense Junio anni MDLXXVIII. isti, clam introductis multis suæ factionis, Catholicos adoriuntur, irruunt in nostros Fratres, vulnerant, percutiunt, expellunt Civitate Magistratum, optimosque Catho-

Conv. Amsterodami. Monum. MSS. Provin. German. inferior.

tholicos (inter quos fuit etiam Pater Arnoldius ab Isca) furiose arreptos navibus exportari jubens, nulla honestatis, nulla venerandæ canitiei habita ratione. Inde feruntur in reliqua Monasteria: Templa, sacella, Altaria exscindunt, imagines sacras dejiciunt, supellectilem & sacrata vasa diripiunt, Sacramenta polluunt; in Deum impii, in homines scelerati, in juramentum proprium & conscientiam perjuri & perfidi. Totum nostrum destructum, & solo æquatum est Cœnobium, nisi quod unico dormitorio pro libitu suo abutantur. Cum Anabaptistæ anno circiter trigesimo quinto supra millesimum quingentesimum tentassent Amsterodamum, frustra tamen, viri, fœminæ, nudi discurrentes per plateas, & furiose vociferantes, Væ, Væ, Væ, & illi comprehensi & puniti fuissent, eo missus Pater Venerabilis frater Bartholomæus a Middelburgo concionaturus contra sectam istam nefariam. Fecit cum magno fructu & laude, ut jure diceretur totam Civitatem in Catholica fide confirmasse, & ad eam multos reduxisse. At nunc illa oppressa, Calvinistæ dominantur. Libera sunt Judæorum orgia, Anabaptistarum, & Lutheranorum. Gummaristæ, qui rigidi Calviniani, cum Arminianis inter se plus odio Vatiniano maxime pugnant. Forte an urbi venturum, quod vir quidam vaticinatus est ejusmodi ad eam alloquio. *Dissidio crevisti, Dissidio peribis*.

Conv. Bergæ ad Zomam. Ex eisdem Monum.

XCIV. Berga ad Zomam fluvium, oppidum est Brabantiæ pulchrum, nunc a Geuziis adeo multis propugnaculis munitum, ut a Catholicis frustra aliquoties tentatum sit. Hoc anno prope mœnia, loco commodo Fratribus Observantibus Cœnobium ædificatum est a Marchionibus Bergensibus. Postea a Geuziis funditus eversum est, neque ruinæ apparent vestigia. Inde profligati sunt Fratres die XV. Augusti, beatæ Virginis Mariæ Assumptioni sacra, ipso quo Amsterodamo expulsi sunt Consodales.

Monast. Gandiense. Gonz. in Provin. Valent. Monast. 4. Ann. 1461. n. 45.

XCV. Hoc anno initium accepisse Monasterium Gandiense Clarissarum, reformationis beatæ Coletæ scribit Gonzaga. Sed hunc annum præcessisse manifeste probant quæ diximus anno præcedenti de reformando Monasterio Perpiniani per Sorores Gandienses. Primæ hujus Monasterii fundatrices ex urbe Lisignani, quæ in Gallia Celtica est, prodierunt, atque hinc exierunt septem Monasteriorum institutrices, Gerundensis & Castillionis Empuriarum in Catalonia, Ulyssipponensis in Lusitania, Valentini, Alicantini in regno Valentiæ, Riojæ & Madritensis in Castella. Floruit hæc domus ab ipsis reformationis initiis ad hoc usque tempus nobilissimis & sanctissimis Virginibus, quarum fama per omnem resonat Hispaniam. Vetustius est ipsum Monasterium; quippe derelictum & ruinosum reparavit, & facultatibus auxit nobilis vir Ludovicus de Vico miles Valentinus, Consiliarius, & Magister rationum Joannis Regis Aragoniæ, & prædictis reformatis tradidit Clarissis. Omnia percipiet exacte lector ex bulla Pauli II. quam sub annum MCCCCLXV. dabimus in regesto, ex qua multa corrigere poterit in Gonzagæ narratione.

Monast. Amsterodami. Monum. Provin. German. inferior.

XCVI. Amsterodami, de quo paulo ante locuti sumus, insigne erat sub hoc tempus Monasterium Clarissarum primam Regulam sectantium. Sed irruentibus Geuziis in urbem, eamdem cum Fratrum Cœnobio subiit sortem. Ejus loco hæretici pauperum domunculas ædificarunt. Habet crudelis impietas mantella, quibus nequitatem suam specie pietatis velet, in tempore tamen a Deo revelandam.

Monast. de Bethlehem Barcinonense. Lib. 19. bullar. fol. 203.

XCVII. Aldonciæ viduæ relictæ Gerlimi Muset Barcinonensis, ex peregrinatione Hierosolymitana reversæ, & sociabus ab ea eligendis, Pontifex hoc anno concessit, ut extra muros Barcinonenses domum ædificarent So-

Sororum Tertii Ordinis, sub invocatione sanctæ Mariæ de Bethlehem. Ita habet diploma Pontificium. Sed valde discrepat Gonzaga, qui Monasterium vocat sanctæ Mariæ in Hierusalem, fundatricem Hierosolymis reversam, Raphaelam Pagesam, Sarriæ oppido, diœcesis Barcinonensis oriundam. Sociam addit Antoninam Deo devotam, Pisis adductam, ut opus adjuvaret. Sive a Bethlehem, sive a Hierusalem Monasterium nuncupetur, certe in fundatricis persona magnum est discrimen; forte Aldoncia defuncta, Raphaela itineris & peregrinationis comes in partem sollicitudinis successit, & Pisanam advocavit. Utcumque sit, domum posuerunt in suburbio prope mare ad Occidentem, ubi prius habitabant Sorores Ordinis Prædicatorum, translatæ ad Monasterium Montis-Sion. Illic longo tempore vixerunt sub tertia sancti Francisci Regula, instituta prima Præfecta Raphaela, secunda Antonina. Dum hæc ad arctiorem vitam aspiraret, faventibus Regibus Catholicis Ferdinando V. & Elisabetha, evocatæ sunt quatuor Clarissæ ex Monasterio sanctæ Trinitatis Valentino, sub ann. MCCCCXCIX. quæ sui Ordinis introduxerunt disciplinam. Hinc prodierunt primæ institutrices Monasteriorum Calaritani & Ilerdensis.

Gonz. in Provin. Catalon. Monast. 2. Diago de Comitibus Barcinonen. l. 23. c. 23.

XCVIII. Monasterium beatæ Mariæ de Consolatione, loci de *Calabazanos*, Ordinis sanctæ Claræ, Palentinæ diœcesis, de quo sæpè locuti sumus, tali virtutis & pietatis fama crevit, ut innumeræ Virgines nobiles ex præcipuis Hispaniæ familiis, illic recipi contenderent, nec potuerint Moniales resistere parentum precibus Principumque favoribus. Hoc itaque anno Leonora fundatrix, Petri Manrique, regni Legionensis Præfecti olim uxor, tunc ejusdem Monasterii Monialis professa, provide considerans gravamen Monasterii, atque inde secuturam ruinam, rogavit Pontificem, juberet ne ultra numerum quinquagenarium amplius aliqua reciperetur, nisi præcedente Eneci Manrique Episcopi Cauriensis, sui filii consensu. Cujus votis Pius assensit. Dedit insuper facultatem eidem Episcopo admittendi liberam resignationem præstimonii villæ de *Paredes de las Navas*, Palentinæ diœcesis, per Magistrum Joannem Manrique, Archidiaconum de Valposta in Ecclesia Burgensi faciendam, illudque uniendi prædicto Monasterio cum assensu Episcopi Palentini. Concessit etiam Beatrici de Guzman, Comitissæ de Paredes, Roderici Manrique uxori, licentiam ingrediendi prædictum Monasterium, in quo mariti mater & sorores erant Moniales professæ.

Monast. de Calabazanos. Lib. 2. de exhib. & Regitar. an. 4. fol. 111.

Ibid. fol. 254.

Lib. 1. de diversf. ann. 6. fol. 115.

XCIX. Similem licentiam concessit Beatrici Manrique Comitissæ de Haro, Calaguritanæ diœcesis, Petri de Velasco Harensis Comitis consorti, ut quotiescumque placeret, ingredi posset Monasterium sanctæ Claræ villæ de Medina, Burgensis diœcesis, in quo duas habebat filias, unam Monasterii Abbatissam, alteram Monialem professam. Impetraverat alias a Calixto III. licentiam ingrediendi Monasteria inclusarum illius regionis vicibus octo singulis annis. Sed cum illa & conjux juxta prædictum Clarissarum Monasterium Methymnense fundaverint hospitale pauperum, in quo magna anni parte residebant, pauperibus & infirmis humiliter & pie deservientes, cupiebat etiam Comitissa infirmis Monialibus famulari, & propterea liberum habere accessum ad interiora Monasterii. Ita rem omnem referunt litteræ Pontificiæ.

Erga Monasterium Methymnense Beatricis Manrique pietas. Lib. 2. de diversf. form. an. 5. fol. 13.

C. Injunxit hoc anno Pontifex Episcopo Basileensi, quod alias jussit Nicolaus V. ut Monasterium sanctæ Claræ Minoris Basilicæ, diœcesis Constantiensis, in disciplina Regulari penitus dissolutum, omnino reformaretur, & committeretur regimini Fratrum Regularis Observantiæ. Monasterium

Monast. Minoris Basilicæ reformatur. Lib. 40. bullar. fol. 178.

Monast. Vallis-Ossanæ in Sardinia. *Lib. 41. fol. 11.*

etiam sancti Leonardi de Valle-Ossana, Sasserensis diœcesis in Sardinia, propter bellorum & temporum injurias ferme penitus destructum, Monialibus destitutum, sola remanente Ecclesia, eaque ruinosa, cupiens Pontifex restaurari, commendavit illud cum omnibus bonis & pertinentiis Bernardo Jover presbytero Arborensi.

Domus Sororum Tertii Ordinis Pinciana. *Gonz. in Provin. Conception. Mon. 31. Ex lib. 39. Reg. Innoc. VIII. fol. 78.*

CI. Joanna Hermosilla & Beatrix ex fratre neptis inchoatam a se Domum in villa Pinciana pro Tertii Ordinis Sororibus, postquam multæ eis adhæserunt, hoc anno obtinuerunt in Collegium Regulare virginum erigi sub gubernio Fratrum ejusdem Instituti. Joanna ad Abbatissæ vel matris (uti habet diploma Pontificium) munus assumpta, ab Innocentio VIII. anno MCCCCLXXXVII. impetravit, ut ad regimen Minorum Observantum transferrentur. Ab illo itaque tempore reguntur a Fratribus Provinciæ Conceptionis, religiose & honeste audientes in populo. Multas habuerunt pias & devotas Religiosas, præsertim dictam Beatricem, quam *sanctæ Abbatissæ* nomine compellant. Ejus ossa exhumata post annos quadraginta septem, suavissime redolebant, & ad decorum sepulcrum translata sunt, ubi Deus ad ejus invocationem miracula patrare dignatus est, ob quæ hæ reliquiæ a Pincianis in veneratione habentur. Bullam Innocentii sub præfato anno dabimus in regesto.

Domus duæ Senenses. *Lib. 39. bullar. fol. 142.*

CII. Duo erant Senis hoc tempore Sororum Tertii Ordinis habitacula, unum Castri veteris, alterum Campanstii nuncupatum. Utrique hoc anno Pontifex indulsit, ut a Fratribus Regularis Observantiæ gubernarentur, *uti hactenus*, inquit, *bene*, *laudabiliter*, *& recte gubernata sunt*, non obstantibus ejusdem litteris paulo antea publicatis, quibus inhibuit Religiosis omnibus, *ne de regimine Monasteriorum Monialium Civitatis Senensis se quomodolibet intromitterent*.

Conv. Cracovien. perit incendio. *Cromer. l. 14. rer. Polon. in fine. Miechov. l. 4. c. 61. Lib. 23. bullar. fol. 78.* Varia Pontificis constituta.

CIII. Hoc anno die XXVII. Aprilis horribili incendio media ferme pars urbis Cracoviensis in Polonia ad Meridiem & Occidentem exarsit. Periit inter alias sacras ædes domus Franciscanorum, structura, Regum munificentia & amplitudine insignis, depascente igne ad ima usque fundamenta universum ædificium. Hortatus est Pontifex piis efficacibusque litteris, ut restaurando templo, reficiendoque Cœnobio fideles quique concurrerent. Rogante beato Jacobo a Marchia rigorosis legibus cavit, ne a Bibliotheca Conventus Montis-Prandonis, Asculanæ diœcesis, distraherentur libri ab eodem diligenter collecti. Fratres Ordinis & Confraternitatis numerosæ Tertii Ordinis in urbe Aquilana, leges & statuta non observantes jussit habitu ejusdem Sodalitii spoliari. Domum sanctæ Mariæ Angelorum, sive de Portiuncula Assisiatem eisdem gratiis, privilegiis & exemptionibus, quibus gaudebat magnus Conventus sancti Francisci ejusdem urbis, affecit: *Exigit sacræ Religionis*. pridie Nonas Decembris. Ad preces nobilis mulieris Theresiæ de Guevarra, Eneci de Guevarra, magni Senescalli regni Siciliæ citra Farum Sororis, aliorumque professorum Tertii Ordinis (sub quo *Reges & Reginas*, *aliasque nobilissimas personas uberrimos fructus honoris & honestatis in Dei Ecclesia produxisse* testatur) omnes utriusque sexus illius Instituti in regno Castellæ Consodales sub illa Regula militantes præcepit a Fratribus Regularis Observantiæ gubernari: *Pia Deo & Ecclesiæ*. III. Idus Julii.

SUPPLEMENTUM P. ANTONII MELISSANI DE MACRO.

„ I. FErrandus in Apulia devicto Joanne Duce Andegavensi, in Regni
„ Neapolitani possessione firmatur. Demetrius ac Thomas Despoti, san-

„ sanguine Fratres, Paleologorum in Imperio Orientali reliquiæ, invicem „ graves inimicitias enutrientes, armis contendebant: Demetrius autem „ se imparem Thomæ cognoscens, a magno Turca suppetias imploravit, „ ac obtinuit, sed in suum & Fratris exitium. Nam eos hujusmodi bello „ fractos, callidus Turca, Christianorum hostis suis despotiis expoliavit. „ Cum Januenses Francorum insolentiam morum ferre non possent, habitis „ auxiliis a Francisco Sfortia Duce Mediolani, per Fulgosios & Adurnos „ ex præcipuis Genua expulerunt, in cassum postea Renato Andegavensi „ maritima Classe laborante.

„ II. Georgius Boemiæ Rex suorum prædecessorum laudabili exemplo „ sanctimonialibus Clarissis Znoymæ in Diœcesi Olomucensi omnia sua „ jura, & privilegia illis concessa confirmavit, ut Regium diploma infra„ positi tenoris apertissime probat. Georgius Rex Boemiæ confirmat.

GEORGIUS Dei gratia Boemiæ Rex, Moraviæ Marchio, Lucemburgensis, & Slesiæ Dux, ac Lusatiæ Marchio.

Ad perpetuam rei memoriam. Universis.

„ *Licet omnium Religiosorum loca Christifidelium pia devotione Divino „ cultui mancipata, mentis nostræ sit protegere, & gratiosius conser„ vare; præcipue tamen fragili sexui fœmineo, Deo immortali, in vitæ san„ ctimonia, mundi abdicatis deliciis, famulanti, ac locorum ejus conserva„ tioni clementiores nos exhibere debemus; cum debili naturæ earum ac „ conditioni, & natura ipsa & Religio Orthodoxa plus persuadeat misereri; „ quales esse intelligimus Religiosas, & devotas nobis dilectas Abbatissam, „ Virgines, ac totum Conventum sanctimonialium, Ordinis Minorum san„ ctæ Claræ Monasterii in Zneyma, pro quibus serenitati nostræ fuit humili„ ter supplicatum, quatenus ipsis, & Conventui ipsarum, de consueta libe„ ralitate nostra, omnia & singula jura, privilegia & indulta, ac omnes „ litteras, libertates, gratias, possessiones, bona & commendabilia, con„ suetudines universas, a divæ memoriæ serenissimis Principibus Regibus „ Boemiæ & Marchionibus Moraviæ prædecessoribus nostris, ac aliis Prin„ cipibus data & concessa, datas & concessas, innovare, ratificare, & „ gratiose confirmare dignaremur.* Mon. MSS. Provinciæ Boemiæ.

„ *Nos igitur, qui Ecclesiarum commodum promovere desideramus, votis „ illis libenter annuimus. Et non per errorem, aut improvide, sed sana men„ tis nostræ deliberatione, procerum, & fidelium nostrorum accedente con„ silio, & ex certa nostra scientia, auctoritate Regia Boemiæ, & Marchio„ nali Moraviæ, omnia & singula eorum jura, privilegia, indulta, ac „ omnes litteras, libertates, gratias, possessiones, bona, & commendabiles „ consuetudines universas, dictæ Abbatissæ, Virginibus, & toti Conventui „ Ordinis Minorum sanctæ Claræ in Zuoyma, Olomucensis Diœcesis, a præ„ fatis Regibus Boemiæ, & Marchionibus Moraviæ, ac aliis Principibus „ Prædecessoribus nostris data & concessa, datas & concessas, prout rite, & „ rationabiliter processerunt, cum omnibus earum punctis, clausulis, arti„ culis & sententiis, ac si de verbo ad verbum hic essent earum tenores ex„ pressi, innovavimus, approbavimus, & confirmavimus, innovamus, ap„ probamus & præsentibus gratiose confirmamus. Decernentes & volentes „ ea singula habere robur perpetuæ firmitatis.*

„ *Mandamus igitur universis & singulis Baronibus, Nobilibus, signan-* Vide ad ann. 1453.

ter autem Capitaneo, & hic Camerario Moraviæ, quatenus dictam Abbatissam, Conventum & Monasterium præfatum in suis juribus, privilegiis, ac bonis & donationibus quibuscumque, necnon in hac nostræ confirmationis gratia quovis modo non impediant, turbent aut molestent, quin potius eas manuteneant, protegant & defendant; prout nostram indignationem Regiam cupiunt evitare.

In quorum fidem has nostras litteras fieri, & sigilli nostri Regii jussimus appensione muniri. Datum Pragæ die XXVII. *Martii, anno Domini* MCCCCLXII. *Regiminis nostri anno* IV.

Indicul. ex copia.

III. Summus Pontifex misso fratre Paulo de Luca Florentiam: *Cum dilecti filii &c.* VI. Kalendas Maii; & expeditis litteris pro Religiosis habitantibus in Conventu *Tersath*, Provinciæ Bosnæ: *Optat dilectus &c.* XVI. Kalendas Julii; Indulgentiam concessit pro Conventu sanctæ Mariæ de Stroncone, Narniensis Diœcesis: *Splendor paternæ &c.* III. Kalendas Junii. Patrum Conventualium Procuratori Ecclesiam sancti Salvatoris de Urbe prope Montem-Curtum: *Licet ea &c.* IV. Idus Julii; novo Conventui oppidi *Goran* in Silesia ad majorem Fratrum commoditatem, quamdam petiam terræ addidit: *Iis, quæ pro Divini &c.* VIII. Idus Novembris; rescripsitque pro bonis Conventus sanctæ Mariæ de gratiis, juxta oppidum Montis Prandoni, præsidentatus Farfensis, & Diœcesis Asculanæ: *Ob sacræ Religionis &c.* pridie Nonas Decembris. concessit pariter Fratribus Minoribus de Observantia Ultramontanis Indulgentias Stationum Romæ, dicentibus septem Psalmos Pœnitentiales cum Litaniis, & visitando septem loca; cujus quidem concessionis ex Roderico piis Lectoribus copiam facere non piget.

Ex Vatic.

Emanuel. Roder. in nova Collect. privilegior. tom. 1. fol. 127.

PIUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI.

Dilecto filio Joanni Mongini Vicario Generali Ultramontano, Ordinis Fratrum Minorum de Observantia &c.
Salutem &c.

IV. *Digna exauditione vota personarum humilium, maxime Divinis laudibus, sacræque Religionis Observantiæ deditarum, Apostolico convenit favore prosequi; ipsarum preces, præsertim ex quibus sine cujusque præjudicio, honor Dei, & animarum salus provenire valeat, favorabiliter exaudire.*

Cum itaque nuper ex parte dilecti filii Zegerii Guardiani de Dixmuda, Ordinis vestri Minorum, pro tua familia in nostra Romana Curia tui Commissarii expositum fuerit, dilectos filios Fratres Ordinis Fratrum Minorum de Observantia Regulari, continue in Ultramontanis partibus degentes, ad quam sinceram gerimus devotionem, gratias, & indulgentias ad suam animarum salutem & spiritualem consolationem, a nobis in humilitate frequenter, & sæpissime desiderare; ut in dulcedine Divini amoris per nos consolati, semper & eo ferventius ad Apostolicam nostram Sedem, cui secundum Regulæ suæ Instituta specialiter sunt subjecti, in dies majorem devotionem acquirant, quanto se senserint in Divina pietate benignius de indulgentiis & gratiis spiritualibus consolatos. Unde sæpe contingere potest, aliquos ex supradictis Fratribus, quodam fervore ad acquirendas indulgentias in alma Urbe, in locis sanctis, in diebus stationum, visitan-

tibus

„ *tibus hujusmodi loca & stationes concessas extendi; ex quo tibi Vicario Generali & aliis suis Prælatis tibi subjectis, ad obtinendam licentiam visitandi almam Urbem infesti sunt & molesti. Unde etiam per diversos discursus, Religiosis omnibus inutiles & nocivos, diversa scandala oriuntur, ita ut id, quod ipsis aliquo modo videtur in devotione, potius tamen propter suprascripta, atque etiam propter distantiam locorum, & itineris perplexitatem, in suarum possit cedere periculum animarum & detrimentum.*

„ *Quare pro parte ipsius tui Commissarii prædicti humiliter petitio nobis oblata continebat, quod ipsos Fratres paterno affectu misericorditer respicere, ipsisque Fratribus tuæ Ultramontanæ familiæ in augmentum devotionis & spiritualis exercitii, de hujusmodi indulgentiis, in alma Urbe, in locis sacris & diebus stationum per Romanum Pontificem concessis, de Apostolica & consueta pietate providere dignaremur.*

„ *Nos igitur, qui omnium Religiosorum, maxime illorum, qui in vera & indubitata Observantia Deo servire, & vota sua in populi ædificationem reddere cordialiter affectant, curam gerimus singularem, & etiam in omnibus, quæ ad Dei laudem & devotionis augmentum, & suarum animarum salutem ... paterno affectu consolari cupimus.*

„ *Pium & laudabile ipsius Commissarii tui desiderium plurimum commendantes, hujusmodi supplicationibus inclinati, affectantes omnes Fratres de Observantia tuæ familiæ Ultramontanæ a discursibus præservari, & quantum cum Domino valemus, ad fervorem devotionis accendi, & in quietis spiritu Domino famulari, tibi Vicario, ac tuis pro tempore successoribus, ceterisque Fratribus tuæ familiæ, præsentibus & futuris, quod omnes & singulas indulgentias & remissiones, visitantibus sacra loca almæ Urbis &c. in diebus stationum, per nos, & Romanos Pontifices prædecessores nostros concessas, quas hic volumus de singulari gratia, ac si præsentibus insererentur, haberi pro sufficienter expressis, in vestris locis promereri possitis, per præsentes pie concedimus, & speciali dono gratiæ indulgemus; ac eas ad vestra loca, pro vobis dumtaxat extendimus & prorogamus: ita tamen quod ordinatis in vestris locis in honorem & reverentiam Dei, suæque benedictæ matris Mariæ, Apostolorumque Petri & Pauli, omnium Sanctorum & Sanctarum specialium titulis ad instar sacrorum almæ Urbis, in quibus stationes servantur, ipsisque diebus debitis visitatis, quoties hujusmodi indulgentias, seu gratias spirituales promereri desideraveritis, aut quilibet vestrum desideraverit, septem Psalmos & alias devotas orationes æquivalentes, secundum discretionem vestrorum Confessorum, qualibet vice, pro nobis & successoribus nostris, sanctaque matre Ecclesia & cuncto populo Christiano, dicere cum devotione debebitis, ac quilibet vestrum dicere tenebitur & obligabitur: alioquin hujusmodi indulgentiæ vobis minime suffragentur. Non obstantibus Constitutionibus Apostolicis, ceterisque in contrarium facientibus quibuscumque.*

„ V. Animadversio ipsius Roderici. Circa quam indulgentiam notandum est primo, quod ter jam, ut videtur, concessa fuerat. Primo enim, anno Domini MCCCCLIX. mensis Martii die XIII. ad instantiam prædicti R.P. Zegerii, tunc Commissarii Romani, idem D. Papa Pius II. hoc concesserat ad triennium. Et secundo, ad supplicationem D. Nicolai de Cusa Cardinalis, tituli sancti Petri ad Vincula, in perpetuum idem Dominus Papa nobis elargitus est. Tertio vero, quarta die Martii idem confirmavit,

„ vit, declarans Fratres laicos posse dicere loco septem Psalmorum *Pater* „ *noster*, secundum discretionem suorum Prælatorum, de quo habetur „ testimonium ejusdem R. P. Zegerii Vicarii Generalis taxantis *Pater no-* „ *ster* dicenda a Fratribus laicis, scilicet viginti, ac totidem *Ave Maria*.

LITTERÆ VICARII GENERALIS SUPER STATIONIBUS.

In Christo sibi carissimis venerandis Patribus, Fratribus nostræ familiæ, Ordinis Minorum de Observantia vulgariter nuncupatorum, Cismontanarum partium, frater Zegerius Reverendissimi P. Ministri Generalis Ordinis nostri Minorum, quoad Fratres de Observantia vulgariter nuncupatos Cismontanarum partium, Generalis Vicarius, salutem & pacem in Domino sempiternam, & præsentibus fidem adhibere indubiam.

„ VI CUm *nuper anno* MCCCCLIX. *mensis Martii die* XIII. *ad meam* „ *humilem instantiam, sanctissimus Dominus noster Papa Pius* „ *Fratribus nostræ familiæ, in consolationem animarum suarum & in* „ *augmentum devotionis, pie & misericorditer concesserit, quod medianti-* „ *bus septem Psalmis Pœnitentialibus cum Litaniis, pro statu sanctæ matris* „ *Ecclesiæ dicendis, possint promereri omnes indulgentias almæ Urbis, etiam* „ *in diebus stationum, ad triennium duraturas: quas quidem indulgentias* „ *idem sanctiss. Papa vivæ vocis oraculo confirmavit* XV. *die mensis Martii,* „ *anno* MCCCCLX. *Ne tamen expirato tempore ipsi Fratres jam multipliciter* „ *per hujusmodi indulgentias in Christo consolati, quamcumque evagationis* „ *occasionem acciperent, per devotam petitionem, & sanctam informationem* „ *Reverendissimi Domini Nicolai de Cusa Cardinalis, tituli sancti Petri ad* „ *Vincula, ipse sanctissimus Dominus noster hujusmodi indulgentias perpe-* „ *tuo ipsis Fratribus pie confirmavit & concessit, & ad Sorores sanctæ Claræ* „ *extendit. Prout in supplicatione, manu propria ipsius Reverendissimi* „ *Domini Cardinalis signata, clarius continetur; cujus forma subsequitur* „ *& est talis.*

„ Cum Fratres Minores in Regulari Observantia sub Vicario Gene- „ rali Ultramontano, Domino famulantes, spirituales thesauros indulgen- „ tiarum dietim cumulare cupiant; humiliter a Sanctissimo Domino nostro „ petiit, ut ipsi certas Capellas & loca devota, in suis Ecclesiis & Oratoriis „ contenta, visitando, illas & easdem indulgentias promereri valeant, quas „ personaliter visitando Ecclesias, Oratoria, Capellas & Altaria in alma Urbe „ consistentia, etiam in diebus stationum, promereri possent; attento, quod „ per istam piam concessionem nulli præjudicium infertur, a Fratribus mul- „ ta materia evagationis nocivæ aufertur, eisque occasio plurima occupa- „ tionis sanctæ confertur: & extendatur hujusmodi gratiæ concessio ad „ Moniales sanctæ Claræ in Observantia Regulari sub Vicario Generali „ Ultramontano viventes, & sufficiat Sanctissimi Domini nostri consensus, „ per Reverendissimum Dominum Cardinalem sancti Petri ad Vincula „ relatus. Placet Sanctissimo Domino nostro quandiu in Observantia fue- „ rint: & quod septem Psalmos Pœnitentiales cum Litaniis dicant visitan- „ do loca per eos deputanda. N. Cardinalis sancti Petri, manu propria, „ anno MCCCCLXII. die XX. Februarii.

„ *Et ne in hoc Fratres quovis modo dubitare possent, eamdem supplica-* „ *tionem in forma idem Sanctissimus secundario confirmavit quarta die Mar-* „ *tii cum declaratione, quod Fratres Laici dicere possint loco septem Psal-* *mo-*

„ *morum*, Pater noster, *secundum declarationem suorum Prælatorum, prout* „ *in simili supplicatione, manu ejusdem Domini Reverendissimi signata* „ *clarius apparere potest. Et ne propter diversitatem Prælatorum diversimode ipsi Fratres Laici, quantum ad numerum de* Pater noster *graventur,* „ *volo, quod quilibet Frater Laicus pro hujusmodi indulgentia dicat viginti* „ Pater noster, *ac totidem* Ave Maria; *& ne ingrati videamur de tanto* „ *beneficio, obsecro in visceribus caritatis Christi omnes Fratres meos, quatenus semel saltem in eorum vita velint Sacerdotes dicere unam Missam* „ *pro Sanctissimo Domino nostro, unam pro Reverendissimo Domino Cardinali, & pro omnibus, qui pro hujusmodi indulgentiis laboraverunt, tertiam pro conservatione nostræ Familiæ, & sacræ Observantiæ unione,* „ *quartam pro me pauperculo vestro servo, licet inutili, & quintam pro* „ *animabus defunctorum, pro quibus ego obligatus sum, vel aliquis ex nostris potuit esse obligatus: Fratres vero Clerici & Laici dicant quinquies* „ *quindecim* Pater noster *&* Ave Maria, *ut sic tamquam grati de beneficio* „ *tam singularissimo, Deo gratias reddere, & gratiam ampliorem promereri insimul valeamus. Istis ergo omnibus consideratis, per præsentes vobis omnibus certifico, quod omnes Fratres nostræ Familiæ, ac etiam Sorores sanctæ Claræ nobis subditæ, visitando certas Capellas, & alia loca* „ *per Superiores deputata in eorum Conventibus, Locis seu Eremitoriis ob* „ *reverentiam Ecclesiarum & sacrorum Locorum, ac etiam Altarium Urbis* „ *Almæ, possunt promereri, & promerentur omnes & singulas indulgentias, ac si personaliter in Alma Urbe constituti visitarent Ecclesias, Loca* „ *sacra, & Altaria ipsiusmet Almæ Urbis, dicendo Psalmos septem, vel* „ Pater noster, *ut dictum est; & hoc quoties voluerint, & devotioni se dederint quolibet die anni, & qualibet hora diei.*

„ *Dat. in signum veritatis omnium prædictorum anno Dom.* MCCCCLXII. „ *in Conventu Salamantino die* XV. *Novembris, sub sigillo officii mei, ac signo* „ *manuali. Frater Zegerius Generalis, & servus Familiæ Cismontanæ, licet* „ *immeritus.*

„ VII. Anna Cypria, Jani Cypri, Jerusalem & Armeniæ Regis, necnon Charlotæ Borboniæ conjugum filia, Ludovico Sabaudiæ Duci Nicosiæ copulata anno MCCCCXXXII. Maii die secunda, hoc anno MCCCCLXII. „ die XI. Novembris cum habitu Minoritico pie obdormivit in Domino; „ ac in sacello sanctæ Mariæ ad Bethlehem, quod ipsa Gebennæ in Ecclesia „ Fratrum Minorum sumptuose excitaverat, & omni cum magnificentia „ affabre construi fecerat, Regali pompa tumulata fuit: eam omnium mulierum pulcherrimam dixit Oliverius; at ejus eximio corporis decori si „ pietatem & religionem addideris, ut par est, miraculum casti amoris eam „ fateberis: & quidem hæc herois Regia, Religionis & pietatis amantissima, „ in Ecclesia sancti Patris Dominici Chamberii, ad honorem sanctæ Annæ „ Genitricis Matris Dei Mariæ aliud Sacellum ter magnificum Regia liberalitate fundavit: præterea vero duo Cœnobia nostris Fratribus de Observantia, quos maxime diligebat atque venerabatur, construxit; unum „ scilicet sub invocatione Divi Thomæ Taurini, & alterum Niciæ sanctæ „ Crucis: quibus elegantem Ecclesiam nostræ Dominæ de Cognin prope „ Chamberium adde, & merito dices plurima laude dignam. Ita ferme „ auctor historiæ præcitatæ ex Martyrologio Ecclesiæ sancti Francisci Gebennæ, & altero Martyrologio Ecclesiæ sancti Dominici Chamberii elicit. Mense Augusti ait Pigeonius.

ARGUMENTUM.

Molestum durat de Sanguine Christi certamen. Jacobus Picenus & Angelus Bolsenus Commissarii destinantur Pontificii. E Bosna transferunt Minoritæ Corpus sancti Lucæ Evangelistæ. Curantur res Hierosolymorum. Observantes varii sub unum caput rediguntur. Moritur sanctus Didacus Complutensis: ejus gesta, miracula & canonizatio referuntur. Mors & acta beatæ Catarinæ Bononiensis describuntur. Florent viri illustres. Instituuntur Episcopi. Multiplicantur domicilia.

An.1462. n.18. Vite Comment. Pii II. lib.11. Protrahitur in longum controversia de sanguine Christi.

I. Indictam diximus disputationem circa controversum dogma de Sanguine Christi publice habendam coram Pio Pontifice circa Natalitia Domini anni præteriti. Prorogatus est terminus ad tempus magis opportunum post festa Paschalia hujus anni, deinde ad alia tempora non semel protractus, neque ante mensem Decembris hujus anni licuit inire certamen. Decertabant interim peculiaribus studiis Prædicatores & Minores, nullum non moventes lapidem, ut suam quique firmarent sententiam; duces suarum assertionum, illi Jacobum Brixiensem, hi Jacobum Picenum sequentes, & summopere collaudantes. Partium contentioni modum positurus Pontifex, rei hactenus peractæ judices constituit Alanum, tit. sanctæ Praxedis Cardinalem, dictum Avenionensem, & Bessarionem Cardinalem Tusculanum, appellatum Nicenum, utriusque Ordinis Prædicatorum & Minorum Protectores. Vocatus & interrogatus uterque Jacobus circa controversiæ initium & progressum, non semel causam suam unusquisque coram Cardinalibus defendit, donec demum partibus sufficienter auditis, & causa mature discussa, visum est controversiæ finem imponere, adversantesque animos ad pacem revocare. Statuto itaque die vocati sunt in consessum Gabriel Barcinonensis, Ordinis Prædicatorum Generalis Procurator in Curia, cum aliis ejusdem Instituti Consodalibus, & ex Ordine Minorum Franciscus de Ruvere Savonensis, Ministri Generalis coadjutor, Ludovicus Vincentinus Vicarius Generalis Observantum, & Jacobus Asculanus: in quorum conspectu, præmisso per Cardinalem Alanum gravi sermone, ad pacem & concordiam exhortatorio, judicatus est Brixiensis in quibusdam defecisse, & in aliis excessisse, jussusque proinde, ut errati veniam a Piceno postularet. Irruens hic in genuflexi amplexus, rogavit ut surgeret, dixitque: *etsi inter nos dissidia orta, & protracta sint, ego nunc omnem doloris affectum depono, & te deinceps in venerabilem Patrem meum habere propono.*

Ineunt pacem Duces controversiæ.

II. Ultra satisfactionem hanc a Cardinale datam Piceno, aliam adjecit Pontifex, tradito hoc honorario instrumento & innocentiæ testimonio, iis locis, quibus diffamatus erat, publicando.

Dilecto filio fratri Jacobo de Marchia, Ordinis Minorum de Observantia.

Ex autographo.

Dilecte fili, salutem & Apostolicam benedictionem. Cum superiori anno de tuis prædicationibus in partibus Lombardiæ, in quibus de separatione Divinitatis a pretioso Sanguine Christi, tempore passionis effuso, mentionem fecisti, nonnulli Fratres Ordinis Prædicatorum, sicut accepimus, ita scandalizati fuerint, ut etiam dilectus filius frater Jacobus de Brixia, ejusdem Or-

Ordinis, hæreticæ pravitatis in dictis partibus Inquisitor, non parum in te invectus fuerit, & de hæresis crimine te, ut asseris, accusaverit. Nos volentes propterea integritati fidei & vitæ tuæ consulere, qui ab ineunte ætate ad hunc usque senectutis diem laudabiliter & fructuose populo Christiano & verbo & exemplo profuisti, ac quotidie prodesse non desinis, ac fidelium de te opinionem illæsam conservare cupientes, tenore præsentium declaramus, te, licet consultius esset ea de re non prædicare, absque tamen alicujus infamiæ nota, & hæresis vel periculo vel suspicione, opinionem illam secundum Ordinis tui doctores prædicare & asserere potuisse, cum nec antea nec usque in præsentem diem a nobis, aut a Sede Apostolica dicatur aliter diffinitum, declarantes non recte te a prædictis hominibus accusatum fuisse. Idcirco volumus, & ita tibi injungimus, ut in omnibus illis locis, in quibus hujusmodi inter vos altercatio fuit, has nostras litteras per prædicatores tui Ordinis publice in ambone, semel tantum in quolibet prædictorum locorum legi, & coram populo publicari facias. Postmodum vero nullum amplius de hac re verbum fieri volumus, quousque quid in ea retinendum sit, per nos & Sedem prædictam fuerit determinatum. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die XXII. Martii MCCCCLXIII. Pontificatus nostri anno V.

III. Ita visum est controversiam honorifice compositam, jam finem accepisse, neque amplius de hac re quidquam agendum. Sed iterum vehementius commoti sunt animi, occasione inde accepta, quod Prædicatores processum Barchinone anno MCCCLI. contra Franciscum Bajulum, uti diximus, compactum, cui potissime illorum innitebatur sententia, ex Archivo Aragonensi Romam transvectum, secreto authenticari procurarint, dato per Ordinis Procuratorem hoc supplici libello.

Nova occasio turbarum.

Tom. 8. an. 1351. n. 13.

Beatissime Pater.

PRo parte devoti oratoris vestri fratris Gabrielis de Barchinona, in Curia Romana Procuratoris Ordinis Prædicatorum, supplicatur Sanctitati Vestræ, quod, cum quidam Fratres dicti Ordinis de partibus Aragoniæ detulerint ad Romanam Curiam certos processus factos contra nonnullos, qui prædicaverant Divinitatem in triduo mortis Christi separatam a Sanguine, per Inquisitores hæreticæ pravitatis, ac certa consilia in Theologia & Jure Canonico peritorum, ac revocationes factas per dictos Inquisitores, & illas ex Archivis Inquisitorum illarum partium evexerint, & earumdem scripturarum inspectione apparet, prout est, quod sint multum antiquæ, nec faciliter possent recognosci manus Notariorum. Quare ut dictarum scripturarum & actorum & consiliorum, quæ habent referri ad prædicta archiva, memoria & copia in Italia remaneant, dignetur prælibata Sanctitas Vestra committere Auditori Cameræ vestræ Apostolicæ, ut compellat dictos tales, qui detulerint scripturas hujusmodi, ad producendum illas; quibus productis, si evidenter apparebit illas esse ita antiquas quod non possint recognosci propter antiquitatem illarum, pro recognitis habeat, & transumptum fieri, cui tanta fides adhibeatur, quanta originalibus litteris exhibetur. Et quia prædicta pro pietate fidei fiunt, etiam mandare dignemini, ut gratis authenticentur; non obstantibus quibuscumque in contrarium facientibus, cum clausulis opportunis.

IV. Causam commisit Pontifex Berardo, tit. sanctæ Sabinæ Cardinali Spoletano, jubens ut sub silentio & sine strepitu res perageretur, & examinaret

Processus Barcinonen. in Curia examinatur, & transcribitur.

naret prædicti instrumenti robur & qualitatem. Ita fecit, causam prosequente & urgente supradicto Jacobo Brixiense Inquisitore, qui procuratorio nomine a Gabriele substitutus est. Compertum est nullas ibi extare Clementis (quem articulum definisse contendebant) sed solius Joannis, tit. sanctæ Sabinæ Cardinalis, Ordinis Prædicatorum litteras, *etsi ex mandato* (inquit ipse) *Pontificis scriptas*, quarum virtute processus compactus, & Bajulus ad retractationem publicam in domo Episcopi Barchinonensis die VI. Augusti anno MCCCLI. compulsus est. Addita etiam multorum doctorum Theologorum & Jurisperitorum consultationes & judicia circa hunc & alios articulos congesta, nulloque laborabat processus foliorum octodecim, suspicionis aut cancellationis vitio, sed notarii syngrapha carebat, quam processus tutelares temporis vetustate dicebant consumptam, ita ut neque percipi neque legi posset. Transcribi jussit Cardinalis totum processum, ut exemplar authenticum remaneret in Curia, & autographum ad archivum Aragonense, unde extractum est, fideliter remitteretur. Subscriptum est exemplar Tybure hoc anno Indict. XI. die Sabbati XX. mensis Augusti per duos notarios, Joannem Inis clericum diœcesis Trajectensis, & Guillelmum Molitoris clericum diœcesis Leodiensis.

Minores quibusdam excessibus Irritant Prædicatores.

V. Aliam etiam commotionis causam ministrarunt Minores nimium extollentes opinionem suam, magnificantesque Consodalem Picenum, cui scilicet Cardinales impense faverint, & Pontifex honorificentissimum tradiderit testimonium. Brixiensi insuper malum imminere dicebant, & graviter puniendum propter ea, quæ in Picenum egerat imprudenter. Admonitus Pontifex, etiam Brixiensis cauturus honori, honorabile hoc illi concessit diploma.

Dilecto filio fratri Jacobo de Brixia, Ordinis Prædicatorum & Theologiæ professori, Inquisitori hæreticæ pravitatis in Provincia Lombardiæ.

Dilecte fili, salutem & Apostolicam benedictionem. Differentiam, quæ inter te, & dilectum filium fratrem Jacobum de Marchia, Ordinis Minorum professorem, super pretioso Christi Sanguine tempore passionis effuso, suborta erat, ita putavimus sopiendam, ut nec eidem Jacobo, cui litteras in forma Brevis concessimus, nec tibi aliquid exinde scandali aut infamiæ oriretur, nec in ea re quidquam ageretur, donec a nobis & a Sede Apostolica aliter esset definitum. Quia tamen informati sumus, quosdam Ordinis Minorum formam litterarum nostrarum eidem Jacobo concessarum excedentes, suis prædicationibus tibi infamiam intulisse, asserentes te propterea officio Inquisitionis & gradu Magisterii fore privandum, & aliis etiam pœnis gravioribus puniendum. Nos indemnitati tui honoris & status prospicientes, harum serie declaramus, nullam tibi privationis aut alterius mulctæ pœnam propterea esse infligendam; & cum non sine causa ipsum Jacobum citaveris ex debito tui officii, nihil tibi succensendum, aut ullam infamiam adscribendam; quandoquidem nullæ etiam a nobis litteræ emanaverint, ex quibus in aliqua parte debeas puniri aut infamari: & si forte per inadvertentiam emanasse comperiretur, illas tibi non intendimus in aliquo præjudicare. Datum Tybure sub annulo Piscatoris, die XXVI. *Augusti* MCCCCLXIII. *Pontificatus nostri anno* V.

Statuit Pontifex contra Turcam proficisci.

VI. Nihil amplius hoc anno in re ista peractum est, protracta controversia in annum sequentem, & nonnisi sub Pii mortem terminata. Decreverat autem optimus Pontifex se murum opponere pro Israel, & Christianorum

norum Principum tepidos frigidosque in causa fidei animos suæ caritatis igne inflammare, & domi torpentes, vel mutuis discordiis se invicem consumentes, raro & inaudito exemplo ad profectionem contra Turcas excitare. Postquam in Conventu Mantuano se nihil profecisse, neque missis ad Reges & Principes Legatis, scriptisque creberrimis litteris quidquam obtinuisse circa sociale bellum Turcarum Imperatori, Christiani nominis exterminium meditanti, communibus auxiliis inferendum, conspexit, statuit ipse in Asiam proficisci, suisque copiis, auxiliari Christianissimo Principe Burgundo, decertare, imminentemque cervicibus Christianorum sævissimam plagam vel omnino avertere, vel saltem retardare. Colligendis itaque militum stipendiis totus incumbens, multos destinavit ministros, & prædicatores Cruciatæ per omnes distribuit Provincias. Jacobum Picenum, quem in hoc opere tot annis probavit solertissimum, Commissarium instituit in Provincia & Ducatu Spoletano, tribuens ei facultatem, ut per omnes Civitates & terras concionatores huic ministerio idoneos distribueret, jussitque ut ipse Perusium iret, populum ad subsidia ferenda hortaturus. Pontificia do instrumenta, adjectis humanissimis Jacobi Amanati, Cardinalis Papiensis, Pontifici carissimi, litteris.

B. Jacobus Picenus instituitur Commissarius Cruciatæ.

Dilecto filio Jacobo de Marchia, Ordinis Minorum de Observantia professori.

VII. *Dilecte fili, salutem & Apostolicam benedictionem. Notos habet devotio tua Prædicatores Ordinis tui, qui ad sanctam Cruciatam prædicandam, publicandasque litteras Apostolicas desuper editas apti sunt atque idonei. Propterea volumus, ac tibi harum serie mandamus in virtute sanctæ obedientiæ, ut statim receptis præsentibus, per omnes Civitates & terras Ducatus Spoletani & specialis commissionis, prædicatores acceptos, & ipsi ministerio aptos & utiles transmittas, qui devote & diligenter populis annuncient Christianæ Religionis periculum, & fidei Catholicæ necessariam defensionem, ac nostram personalem profectionem, meritum quoque ac præmium indulgentiarum concessarum auxilia & subsidia conferentibus piæ ac sacræ expeditioni contra Turcos, nominis & sanguinis Christiani atrocissimos hostes: In Ecclesiis etiam Cathedralibus, aut aliis commodioribus, de consilio Ordinarii loci capsam unam instituant in loco tuto, tribus diversis clavibus munitam, quarum unam Ordinarius, unam ipse prædicator, tertiam alius ab eis deputandus teneat, in qua eleemosynarum & contributionum hujusmodi pecuniæ recondantur, ac serventur in usum dictæ expeditionis: Et omnia alia faciant & exequantur, quæ ad piam hujusmodi causam necessaria & opportuna fore cognoverint. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die* VIII. *Novembris* MCCCCLXIII. *Pontificatus nostri anno* VI.

Ex autographo.

EIDEM.

VIII. *Quoniam gravia pericula fidei Christianæ propter sævitiam Turcorum imminere cernebamus, nec fideles Potentatus, a nobis sæpe admoniti, excitari potuerunt, ut ad depellendum commune discrimen insurgerent. Nos, ne diutius hæc mala invalescerent, decrevimus in proximo Junio personaliter proficisci ad sanctam expeditionem, prout jam publicavimus. Et quoniam res operosa & magni sumptus est, nec facul-*

Ex autographo.

tates nostræ sufficiunt ferre tantam molem, oportet ut auxilia Christifidelium undique conquiramus, quibus adjuti possimus onus hoc, quod pro Christo subire statuimus, perferre. Eapropter volumus, & devotioni tuæ in virtute sanctæ obedientiæ præcipiendo mandamus, quatenus sine dilatione te transferas ad Civitatem nostram Perusii, atque ibidem hujusmodi decretum nostrum ferventer publices, & populo Perusino Verbum Dei evangelizes, ac illum moneas & inducas, ut quandoquidem advenit tempus acceptabile, agnoscant salutare Dei sui, & pro fidei defensione conferant larga manu de bonis sibi ab ipso Deo collatis, ut pro terrenis cælestia recipiant, & vitam æternam consequantur. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die VII. *Novembris* MCCCCLXIII. *Pontificatus nostri anno* VI.

EIDEM.

Ex autographo. IX. *Putamus quod audieris profectionem nostram & expeditionem, quam contra Turcos paramus, quam solemniter publicavimus superioribus diebus. Fili, ad hanc sanctam expeditionem quotidie paramus necessaria, & toto conatu nostro exquirimus adjumenta. Scimus esse tibi datam a Domino in prædicationibus gratiam, & libenter verbum tuum audiri in plebibus. Mandamus igitur tibi in virtute sanctæ obedientiæ, ut, omni excusatione & mora posthabita, te conferas ad Civitatem nostram Perusii. Ibi prædicabis propositum nostrum secundum tenorem litterarum Apostolicarum, quas edidimus. Accinge te ergo gladio tuo circa femur tuum: clama, ne cesses, exalta vocem tuam tamquam tubam, annuncia Populo Perusino pium propositum nostrum, & laborem, quem pro communi salute suscipimus. Denique non cesses admonere & inducere fideles, ut in tanta necessitate non deserant Patrem suum & Dominum, Pontificem Romanum vadentem tanto fervore ad defensionem populi Christiani: subveniant nobis & adjuvent pia incœpta nostra eleemosynis & oblationibus, ut pro terrenis cælestia accipiant, & vitæ æternæ præmium consequantur. Tu vero de his, quæ egeris, in dies nos facias certiores. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die* XV. *Novembris* MCCCCLXIII. *Pontificatus nostri anno* VI.

Reverendo P. nostro carissimo fratri Jacobo de Marchia, Ordinis Minorum de Observantia.

Ex litteris originariis. X. *Venerabilis Pater noster carissime, salutem in Domino. Videbit Paternitas Vestra, quæ scribit piissimus Pater noster Vicarius Christi, & pastor animarum nostrarum; senex invalidus, ultra vires & sortem ætatis pro salute omnium navigaturus est contra hostes Evangelii & fidei, in qua salvamur. Rarus hic zelus in Ecclesia fuit. Exemplum omnino novum. Sperandum est Redemptorem nostrum, cujus agitur causa, piis oculis aspecturum tam sanctam intentionem, & daturum successus inauditis cœptis felices. Scio Beatitudinem suam multum spei collocasse in prædicationibus vestris, & expectare fructum aliquem istic Perusii opera vestra. Rogo caritatem vestram, respondeat desiderio suo, & adjuvet senex senem. Nihil unquam prædicatum est sanctius, nihil utilius, nihil etiam necessarium magis. Hic Dominus Jesus a servis suis extremam possibilitatem requirit, quandoquidem Vicarium suum mittit, & de communi Christianorum conservatione agitur. Sanctitas sua vos diligit, & vestris consiliis multum credit. Propter litteras Paternitatis Vestræ & consilium ejus, suspendit materiam sanguinis,*

nis, & in ea decidere nihil voluit. Eo magis sublevandus & adjuvandus est hic conatus suus, quo & animus ejus ad vestram dilectionem est inclinatus. Non scribo plura, quia scio & semper scivi Paternitatem Vestram non solum voluisse pro fide prædicare, sed etiam libentissime mori. Bene valete, & orate Deum pro sanctissimo Domino nostro, & me filio vestro. Romæ XIV. *Novembris* MCCCCLXIII.

Filius Vestræ Paternitatis Ja. Cardinalis Papiensis manu propria.

XI. Idem etiam munus prædicandi & prædicatores assignandi in Provincia Patrimonii injunxit Pontifex fratri Angelo de Bulseno, Observantum Cismontanorum Procuratori; in Provinciis Marchiæ Anconitanæ & Massæ Trebariæ, fratri Bartholomæo de Colle, in Civitate Lucensi & ejus dominio, fratri Baptistæ de Saxoferrato, sacræ Theologiæ professori, paulo antea a Vicario Generali ad Provinciam Romanam multis doctrinæ & probitatis encomiis, ut doceret, transmisso, Regularis Observantiæ professoribus, quos & Nuncios Apostolicos in iis Provinciis nuncupavit. Litteræ commissionum eædem fermæ sunt, Provinciarum nominibus, aliisque pauculis mutatis. Quas accepit Angelus, exhibeo. Alios mittit Pôtifex Prædicatores Cruciatæ.

Dilecto filio fratri Angelo de Bulseno, Ordinis Regularis Minorum de Observantia, Nuncio nostro.

XII. *Cum pro sacra expeditione, ac pro necessaria defensione fidei Catholicæ periclitantis nuper ediderimus litteras Apostolicas, per quas populo fideli ostendimus grave periculum imminens Christianæ Religioni, & patefecimus zelum & fervens desiderium nostrum ad pium & sanctum opus, ac insuper suscipiendi laboris & itineris præmium, & etiam in confectionem aperuerimus, mandaverimusque easdem per universum orbem Christianum publicari & annunciari per diversos Nuncios & Oratores nostros, ut vox nostra ubique sonans, inspirante ac juvante Domino, Civitates fideles excitet, & animos eorum commoveat ad obviandum ingruenti discrimini, propellendosque nominis & sanguinis Christiani hostes atrocissimos Turcos. Volentes pium hoc & laudabile institutum profectionis nostræ adversus illos notum facere peculiaribus filiis nostris dilectis Patrimonialibus, quos non dubitamus, voce pastoris & Patris eorum audita, laudem Deo & plausus devota mente daturos, eique possibilia præbituros in tanta necessitate suæ matris Ecclesiæ vim patientis, & labantis gregis Dominici, ad cujus sanguinem ebibendum lupi rapaces anhelant; existimantesque ac plurimum confidentes in tua caritate & prudentia, quod ea quæ tibi commiserimus, diligenter & sollicite exequeris. Volumus, ac tibi in vim sanctæ obedientiæ mandamus, quatenus, omni exceptione aut excusatione remota, in Provinciam nostram Patrimoni beati Petri in Tuscia personaliter proficiscens, per te ipsum vel alios prædicatores, tui seu alterius cujuscumque Ordinis Mendicantium Regularium, litteras ipsas Apostolicas, & omnia in eis contenta publices ac fideliter annuncies, seu publicari & annunciari per alios, ut præfertur, mandes & facias, animos ad devotionem concitare studeas, & populos omnes Civitatum, terrarum & locorum quorumcumque dictæ Provinciæ ad sanctam expeditionem, ac personalem ejus profectionem suscipiendam, vel saltem eleemosynas pecuniarum, frumenti, rerum & bonorum quorumcumque, juxta facultates cu-* Ex l. 2. minori bullar. fol. 45.

cujusque, secundum formam litterarum publicatarum per nos in publico consistorio, contribuendum indicas, & tota industria exborteris, necessitatem & periculum, ac præmia denique æterna proponens. Declarantes commissionem hanc nostram Civitates, oppida, terras & loca quæcumque complecti, quæ ab urbe Roma, mari, & Tyberi, ac flumine Paleæ usque in agrum Senensem exclusive continentur. Et ut melius & commodius eam exequi possis, universis & singulis Rectoribus, Gubernatoribus, Episcopis ceterisque Prælatis, Prioribus, Universitatibus, & personis nobis & Ecclesiæ Romanæ mediate vel immediate subjectis, Ecclesiasticis & secularibus, & omnibus aliis & singulis, quorum interest, harum serie districtius, & sub pœna excommunicationis latæ sententiæ præcipiendo mandamus, quatenus tibi in præmissorum & infrascriptorum executione faveant atque assistant, ac favorem, auxilium & consilium præstent in quibuscumque sanctam expeditionem & commissionem tuam concernentibus illos duxeris requirendos; de mansione quoque pro te & sociis, notario & cursore decenter provideant, & benigne, ut decet, recipiant & tractent. Volumus autem, ac sub eadem pœna mandamus, ut publicationi, annunciationi & prædicationibus tuis hujusmodi, & aliorum Nunciorum ac prædicatorum, quos ad dicta loca duxeris transmittendos, dilecti filii Gubernator Provinciæ prædictæ Patrimoni in Civitate suæ residentiæ, & similiter Magistratus, Potestates, Priores, & Officiales dictorum locorum quorumcumque, quibusvis dignitate ac nominibus censeantur, Castellanis tantum exceptis, intersint & sint præsentes atque audiant, compellantque populos & Judæos omnes, ut pariter intersint. Episcopi quoque & eorum Vicarii, ac alii curam habentes, populos eorum moneant & inducant; & interim dum prædicatur, tabernæ & apothecæ claudantur sub pœna per Potestatem imponenda, & pro dimidia sibi, & dimidia Cameræ Apostolicæ applicanda. Ipsi etiam Episcopi cum Cleris suis, & omnes & singuli religiosi Prælati & subditi, Monachi præterea & Moniales etiam reclusi & reclusæ, cujuscumque Ordinis & professionis, collegialiter simul exeuntes & simul redeuntes conveniant, & singulis diebus, dum prædicabitur, separati & sejuncti a populis audiant verbum Dei; prædicatores quoque ac religiosi cujusvis Ordinis, quos ad hoc ministerium quomodolibet adimplendum aptos & idoneos duxeris, requisiti a te, prædicent, & alia fideliter & devote perficiant, quæ eis injungere & mandare volueris, sub ejusdem excommunicationis latæ sententiæ pœna, omnibus aliis omissis, excusationeque & contradictione postposita. Thesaurarius insuper capsas & cistas confici, clavibus muniri faciat, & alia ad idem ministerium necessaria adimpleat & exequatur, prout erit expediens: dantes tuæ devotioni harum serie facultatem visitandi & monendi omnes officiales, & etiam Castellanos dictarum terrarum Ecclesiæ, ac earum Barones & Dominos spirituales & temporales, ipsosque & populos eorum, ut præfertur, per te vel alium seu alios ad devotionem excitare & commovere, quibus mandamus, ut tibi in iis, quæ nostro nomine illis referes, plenam & indubitatam fidem adhibeant; & si quos eorum inveneris contrarios, & in Apostolicam Sedem, vel Romanam Ecclesiam detractionibus invehentes, aut retrahentes, vel quoquo modo impedientes alios a subventione & contributione hac pia & necessaria, hos publices excommunicatos auctoritate Apostolica, seu aliter per Potestates & Judices temporales mandes & facias pro eorum demeritis puniri, & omnia alia & singula exequaris, quæ in præmissis discretioni ac conscientiæ tuæ pro sancta causa fidei necessaria & opportuna fore cognoveris, ad quæ uberius exequenda plenam & liberam facultatem & potestatem concedimus per præsentes. Contrariis non obstantibus qui-

quibuscumque. Datum Romæ apud sanctum Petrum anno &c. MCCCCLXIII. *x. Kalend. Decembris &c. anno* VI.

XIII. Turcæ hoc anno Regno Bosnensi, perfidia potissimum Radacis Manichæi, Christianum se mentientis, longe lateque potiti, Stephanum Regem capiunt, & contra fidem datam occidunt, mox in omnes Christianos deseviunt. Profligati inter alios Franciscani ex munitissima arce Jaycæ, de qua dictum est superius, felici ausu, dum Urbs diriperetur, corpus sancti Lucæ Evangelistæ, illuc Constantinopoli translatum, subtraxerunt, & Venetias delatum, Christophoro Mauro, piissimo Principi ea conditione donarunt, ut liceret eis domos & habitacula, quæ in dominio Veneto sub nomine & regimine Provinciæ Bosnensis hactenus possederant, libere & sub patrocinio Reipublicæ deinceps incolere, aliosque adderet Serenissimus Princeps Conventus Provinciæ Dalmatiæ colligendis Fratribus Bosnensibus e suis sedibus expulsis. Sacri pignoris Religiosos delatores pius Princeps honorificentissime prosecutus, Reliquias in Templum sancti Nicolai ad littus extructum, ex navi deferri curavit, quas solemni apparatu ad Ecclesiam sancti Bernardini, alias a sancto Jobo nuncupatam, a se mirifice in hunc finem exornatam transferre, & pretiosa theca reponere cogitabat.

Minoritæ profligantur e Provincia Bosnensi. *An. 1458. n. 35. Regist. Ordin. sub hunc annum. Gonz. in Provin. S. Anton. Con. 7.* Ferunt Venetias corpus S. Lucæ.

XIV. Interim sparso rumore, verum corpus sancti Lucæ a trecentis annis Patavii asservari in Cœnobio sanctæ Justinæ, Ordinis sancti Benedicti, cœptum est de hoc recenter allato dubitari. Propere convolarunt Venetias Abbas, Monachi & cives aliquot Patavini nobile suum depositum defensuri, adversamque fidem infirmaturi. In re gravissima, ne temere videretur quidpiam attentare, aut contra urbem Patavinam statuere, misit Princeps viros illustres, qui reliquias Monachorum diligenter inspicerent, & qua fide constarent, prudenter examinarent. Non illæ erant Monasterii tabulæ aut monumenta, quæ dubium omne repellerent, & certam fidem extorquerent; jussus proinde Bernardus Justinianus Venetus, in Urbe Orator, Pii Pontificis judicium expetere. Erat tunc Venetiis Pontificius Legatus Cardinalis Nicenus, cui causam examinandam, & judicium ferendum Pius Papa commisit. Ille per Sypontinum Archiepiscopum Nicolaum Perottum, eruditione & rerum agendarum peritia clarum, observato judicii ordine, auditis utrinque partibus, discussisque rationibus non semel prolatis, tamdem sententiam hanc solemni ritu ex publico protulit tribunali.

Altercatur de veritate corporis.

In nomine Domine. Amen.

XV. N*uper sanctissimus in Christo Pater, & Dominus noster, Dominus Pius Divina providentia Papa II. quasdam litteras Apostolicas in forma Brevis, annulo piscatoris ab extra clausas & signatas, sanas & integras, non vitiatas, non cancellatas, neque in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus vitio & suspicione carentes, ut prima facie apparebat, nobis Bessarioni, miseratione Divina Episcopo Tusculano, S. R. E. Cardinali, Patriarchæ Constantinopolitano, Apostolicæ Sedis Legato de latere, hac in causa & causis hujusmodi Commissario Apostolico, per certum ejus missum præsentari fecit, quas nos cum ea, qua decuit reverentia recepimus, hujusmodi sub tenore. Venerabili fratri Bessarioni Episcopo Tusculano. S. R. E. Cardinali Niceno, Sedis Apostolicæ Legato. Pius Papa II. venerabilis Frater, salutem & Apostolicam benedictionem. Venit ad nostram notitiam relatu dilecti filii Bernardi Justiniani, militis & Oratoris Veneti, quod post lugendam*

Decernitur verum sancti Lucæ corpus illud esse Venetias allatū.

dam direptionem Bosnensis regni a sævissimo Turcarum tyranno proxime factam, Fratres quidam ex Ordine Minorum Observantum fuga salutem quærentes, cum e regno illo recederent, ne vacui in Italiam redirent, venerandum corpus sancti Lucæ Evangelistæ (ut ajunt) secum deportaverunt, quod cum delatum esset ad terras Venetorum, significata eis re, ut se habebat, Dux & dominium illud, ut sunt Religionis præcipuæ erga Sanctorum Reliquias, summo studio publicisque decretis corpus prædictum ad eorum urbem honorifice & summa cum veneratione devehendum esse constituerunt. Cum intentis animis huic rei studerent, & corpus jam in littore Veneto apud Ecclesiam sancti Nicolai delatum esset, subortus est rumor, corpus ejusdem Evangelistæ, jam inde a Juliani Apostatæ temporibus, e Constantinopoli Paduam translatum. Propter quod cum in dubio & ancipiti sint, cupiantque hujusmodi dubietatem submoveri, ne religio fidelis populi, & veneratio sanctarum Reliquiarum intercidat, committimus & injungimus fraternitati tuæ per præsentes, ut rem hanc ea diligentia & industria, quibus opus est, investigare & inquirere procures, & super inde eam provisionem facere, & id constituere, quod, veritate comperta, ad Dei honorem & sancti Evangelistæ venerationem, ac populi devotionem cognoveris expedire. Super omnibus plenam tibi auctoritate Apostolica concedimus harum serie facultatem. Tybure sub annulo Piscatoris, die penultima Augusti, MCCCCLXIII. Pontificatus nostri anno V. Quarum quidem litterarum vigore, citatione legitima, venerabili Patri Domino Theophilo Abbati sancti Georgii majoris de Venetiis, Ordinis sancti Benedicti, & Congregationis sanctæ Justinæ, tamquam conjunctæ personæ intimanda, & in valvis Ecclesiæ sancti Georgii majoris Monasterii prædicti affigenda, ad finem, ut idem Dominus Theophilus Abbas eamdem citationem venerabili P. Bernardo Abbati, ac Conventui Monasterii Ecclesiæ sanctæ Justinæ de Padua, Ordinis & Congregationis prædictorum, in qua quidem Ecclesia corpus sancti Lucæ Evangelistæ, de quo in dictis præinsertis Apostolicis litteris fit mentio, collocatum fore asseritur, intimaret & notificaret pro parte illustrissimi & serenissimi principis Cristophori Mauri, Dei gratia Ducis Venetiarum. Et hanc causam pro inquisitione veritatis dumtaxat ut principalis prosequentis & eam defendentis contra eosdem Abbates & Conventum Monasterii sanctæ Justinæ, omnesque alios & singulos sua interesse putantes, & in executione citationis hujusmodi nominandos, per nostrum in hac causa Auditorem in forma solita & consueta, decreta, concessa & emissa. Ipsaque executione debite, prout decreta & concessa fuerat, demandata, comparuerunt judicialiter coram eodem Auditore nostro providus vir Magister Jacobus de Parleonibus, assertus Procurator dicti Domini Christophori Ducis Venetiarum, prout de suæ procurationis mandato legitimam promisit facere fidem, atque etiam & post fecit ex una, & eo, necnon præfatus Dominus Bernardus Abbas Monasterii sanctæ Justinæ ex adverso principalis supradictus, citra tamen quorumcumque procuratorum suorum per eum constitutorum revocationem, tam suo, quam Conventus præfati Monasterii nominibus, partibus ex altera. Et idem Magister Jacobus ipsi Domino Bernardo Abbati præsenti terminum peremptorium ad dicendum & excipiendum quidquid verbo vel in scriptis contra dictas præinsertas litteras Apostolicas nobis præsentatas dicere sive excipere volebat, per dictum Auditorem nostrum præfigi & assignari obtinuit. In quo quidem termino comparentibus coram eodem Auditore nostro judicialiter eisdem Magistro Jacobo ex una, & Bernardo Abbate, ac religioso viro Luca Priore Monasterii sanctæ Justinæ prædictis nominibus, quibus supra, partibus ex altera, idem Magister Jacobus ac-

accusavit contumaciam, & asseruit eorumdem Abbatis & Prioris licet praesentium, nihil tamen contra praefatas litteras Apostolicas dicere curantium. Et ulterius libellum, sive summariam in hac causa petitionem, facto realiter & in scriptis sub horum verborum serie obtulit atque dedit.

Coram vobis reverendissimo in Christo Patre & praestantissimo Domino D. Bessarione, miseratione Divina Episcopo Tusculano, S. R. E. Cardinali, Patriarcha Constantinopolitano, & in Civitate Venetiarum &c. Sedis Apostolicae Legato, necnon a sanctissimo Domino nostro ad infrascripta specialiter delegato &c. nomine serenissimi Principis, Illustrissimique Domini D. Christophori Mauri, Dei gratia inclyti Venetiarum Ducis &c. compareo ego Jacobus de Parleonibus legum Doctor, & narro, dico & expono, quod proximis diebus summa diligentia & cura ipsius serenissimi Principis, & Illustrissimi dominii, venerandissimae Reliquiae gloriosi Evangelistae Lucae mirabiliter, & Divina in sanctos suos cooperante gratia, de impiorum Turcarum manibus, postquam nuper ab eis regnum Bosnae miserabiliter occupatum est, servatae, & ad loca praefati illustrissimi Dominii per quosdam Fratres Ordinis Minorum de Observantia, delatae, tamdem ad hanc Civitatem summa omnium expectatione devectae fuissent, & in Ecclesia sancti Nicolai de littore collocatae, essetque jam de mandato ejusdem serenissimi Principis, illustrissimique dominii magna & solemnis praeparatio, juxta morem & consuetudinem hujusmodi inclyti Senatus in similibus facta, ad honorificentissime devotissimeque hujusmodi sanctissimum corpus suscipiendum, atque in aliquo convenienti urbis loco, in templo videlicet divi Bernardini, alias sancti Job nuncupato, ad totius populi & omnium Christifidelium devotionem ac venerationem collocandum: Quaedam in urbe succlamatio facta est, quod jam multis retroactis temporibus hujusmodi Evangelistae Lucae corpus in Ecclesia sanctae Justinae de Padua fuisset cum magna illius populi devotione veneratum: propter quam rem ne aliquod inter Christifideles maxime in veneratione sanctorum corporum, suboriretur scandalum aut dubitatio, fuit, antequam ad venerationem dicti corporis sancti procederetur ulterius, de praedictis omnibus, prout se habebant, per praefatum illustrissimum Dominum ad sanctitatem D. N. data notitia, ut sanctitas sua posset de opportuno remedio super iis providere. Qui sanctissimus Dominus noster, hoc audito, per suas breves litteras vestrae reverendissimae dominationi commisit, ut super praemissis, quo melius fieri posset, inquirere, ac demum providere debeat auctoritate Apostolica, prout melius sibi videbitur, & ad honorem Dei, & corporis sancti Lucae Evangelistae venerationem expedire &c. prout latius in ipsis litterit continetur, ad quas me refero. Item nomine praedicto, dico & expono, cum hoc teneatur pro certo & indubitato, quod corpus illius Evangelistae gloriosi fuerit a principio in terris Graeciae reconditum, ac deinceps continue in partibus illis Orientalibus diligentissime servatum, summa cum veneratione ab omnibus illis populis super omnes alias Reliquias Sanctorum veneratum, prout omnes historiae testantur, & publica vox & fama omnium, quae adhuc permanet & viget, & certum sit hoc sanctissimum corpus, de quo nunc agitur, innumerabilia sub sancti Lucae invocatione egisse miracula, prout haec omnia R. dominatio vestra optime novit, non solum ex assidua lectione scripturarum sanctarum, verum etiam ex visu & auditu, & ex publica omnium fama, tempore quo eadem reverendissima D. vestra in partibus illis fuit, & etiam post, & prout etiam nuperrime comprobat illa diligens inquisito facta, & quae adhuc fit a multis magnis Dominis & Communitatibus, ut has easdem sanctissimas Reliquias tamquam gloriosi Lucae Evangelistae in suis locis collocandas, atque vene-

venerandas habere possint, prout R. D. V. clare loco & tempore intelliget, & per consequens quod divulgatur de hoc sanctissimo corpore, quod sit in Civitate Paduæ, est divulgatum, salva semper veritate, rumore quodam incerto & quadam opinione, postmodum ita a nonnullis obtentum, ut re ipsa nunc demonstratur; cum sit impossibile duo esse gloriosi illius Evangelistæ corpora, nec ulla sit apud aliquem certitudo, quod corpus illud, quod in Civitate Paduæ (ut dicitur) pro corpore sancti Lucæ veneratur, sit illud, nisi quidam rumor ita, ut dictum est, salva rei veritate, subortus, nullo certo auctore, nullisque fide dignis monumentis. Cum itaque ita se habeant hæc, ut præmittitur, pro certo & indubitato tenendum est, salva semper veritate, quæ sola nunc quæritur, ad verum gloriosi Lucæ Evangelistæ corpus cognoscendum ac venerandum, has sanctissimas Reliquias, quæ parva manu pauperum Fratrum Observantinorum gloriosi seraphici Francisci e mediis Turcarum ensibus & flammis ut Evangelistæ Lucæ servatæ, ad hanc gloriosissimam & religiosissimam urbem, tamquam ad Sanctorum omnium domicilium, mira dispositione confugerunt, vere fuisse & esse corpus & Reliquias illius gloriosi Evangelistæ Lucæ, quemadmodum semper ita esse firmiter tenuerunt ac crediderunt, & tenent ac credunt omnes populi & nationes, apud quos hactenus ejusmodi corpus sanctissimum fuit. Quare peto nomine, quo supra, per vestram reverendissimam dominationem auctoritate ei super hoc a præfato sanctissimo D. N. specialiter concessa, debere, habita informatione de hujusmodi rei veritate, prout vestræ reverendissimæ dominationi videbitur convenire, juxta tenorem litterarum Apostolicarum fieri ac provideri, quod præfatæ sanctissimæ Reliquiæ, quæ nunc in Ecclesia sancti Nicolai de littore magna omnium cum expectatione servantur, possint & debeant ad honorem Dei, & gloriosi Evangelistæ Lucæ primum, deinde ad ipsius serenissimi Principis, illustrissimique dominii, ac totius populi Veneti, omniumque aliorum Christifidelium devotionem, in hac gloriosissima urbe, in dicto templo divi Bernardini, dignis laudibus & honoribus a cunctis venerari, ut ita huic glorioso Evangelistæ Lucæ eodem in loco idem religionis honor præstari possit, qui & glorioso Evangelistæ Marco præstatur: ut quemadmodum Evangelica prædicatione & doctrina pariter ad Christum pervenire ambo meruerunt, ita & eorum corpora loci atque honoris pari prærogativa in hac vita præfulgeant, cum ita Divinæ voluntatis esse credendum sit, quoniam non sine causa & magno mysterio factum est, quod tali modo eæ sanctissimæ Reliquiæ in hanc urbem pervenerunt. Super quibus omnibus & singulis, & aliis dependentibus & connexis idem ego Jacobus peto & requiro, nomine quo supra, per eamdem V. reverendissimam dominationem inquiri, provideri ac fieri debere, non tantum modo supra petito, verum etiam omni alio modo, via, jure & forma, quibus magis ac melius & utilius fieri potest ac debet, & negotii qualitas exigit & requirit, juxta formam commissionis V. R. D. prout ei melius videbitur convenire. Et si aliquis legitimus contradictor se opposuerit, peto in casu succumbentiæ, eum debere condemnari in expensis litis tam factis, quam fiendis, de quibus protestor & offero me paratum, in quantum reverendissima D. V. ita fieri debere mandaverit & opus fuerit, & ad hoc de jure adstringar, & non aliter, nec alio modo ad dandum omnes probationes convenientes & necessarias quantum ad hanc rem sufficiat &c. Reservatis mihi omnibus aliis juribus ac rationibus proponendis, dicendis & allegandis &c. Ad finem semper tamen & ad effectum, ut veritas inquiri possit, & haberi ad cognoscendum & venerandum veras Reliquias gloriosi Evangelistæ Lucæ, cui rei & omnipotens Deus, & idem ille Evangelista faveat & assistat.

Quo

Quo quidem libello, sicut præmittitur, oblato, sæpe dicti Domini Bernardus Abbas & Lucas Prior ex adverso principales prædicti, de quibus supra, ac spectabiles & generosi viri Domini & Magistri Franciscus de Porcellinis, & Checus de Leone milites, & Antonius de Capitibus listæ Doctores, Oratores & procuratores asserti magnificæ Communitatis Paduanæ, prout de suæ oratoriæ & procurationis mandato legitimam promiserunt facere fidem, se pro ipsius Communitatis interesse comparere affirmantes, ibidem præsentes, nominibus hujusmodi in nostram jurisdictionem consentientes, post diversas hinc inde cum dicto Magistro Jacobo de Parleonibus factas altercationes, sibi terminum ad deliberandum, si hujusmodi causam juridice defendere, litemque contestari vellent, vel ne, certis respectibus per eos delegatis, per præfatum Auditorem nostrum præfigi & assignari obtinuerunt. Quo quidem termino occurrente, & ipsis Bernardo Abbate & Luca Priore, ac assertis Oratoribus supradictis coram eodem Auditore nostro judicialiter comparentibus, se causam & causas hujusmodi nominibus, quibus supra, juridice defendere velle asserentibus, litem contestarunt, copiaque libelli sive summaria petitione ex adverso oblatis, & præinserti sibi decerni & assignari obtinuerunt. Et exinde diversis exceptionibus, ac quia nos voluimus & mandavimus ac mandari fecimus sæpedictis hinc inde comparentibus, eo quod hæc res nobis absque eo quod aliquem vocare, aut ad terminorum observationem procedere deberemus, sed solum ut ipsam ea diligentia & industria, quibus opus esset, investigaremus & inquireremus, ac alias provideremus & constitueremus, prout nobis ad Dei honorem, & sancti Evangelistæ venerationem, ac populi devotionem cognosceremus expedire, quod ipsa res & causa, seu causæ hujusmodi quantocius possibile foret, expediretur & terminaretur; quodque propterea omnes & singulæ positiones & articuli, jura, testes, & alia quæcumque per utramque partem producenda, alleganda & probanda in diversis successivis terminis, dictis ex adverso nominibus quibus supra, hinc inde comparentibus statutis, simul & semel producerentur & allegarentur, replicationibus, juribus & monimentis præstitis etiam hinc inde a pro parte utraque comparentibus, calumniæ juramentis cum omnibus & singulis capitulis in & sub calumniæ juramento contentis, duplicationibus ac positionibus & articulis pro utraque parte judicialiter coram præfato Auditore nostro exhibitis atque productis, in diversis tamen per præfatum Auditorem nostrum statutis terminis cum competentium dierum intervallis. Postmodum idem Auditor eisdem Bernardo Abbati & Lucæ Priori, ac nonnullis aliis etiam assertis Communitatis Paduanæ Oratoribus, prout etiam de suæ procurationis mandatis legitimam promiserunt facere ex una, & Jacobo de Parleonibus procuratori partibus ex altera, certos successivos peremptorios terminos competentes cum simili dierum intervallo ad dicendum & excipiendum quidquid verbo vel in scriptis contra positiones & articulos, ac jura & monimenta & quæcumque, hinc inde allegatis, exhibitis atque productis dicere sive excipere vellent, præfixit & assignavit, & ipsis hinc inde in ipsis statutis terminis coram eodem judicialiter, nominibus quibus supra, comparentibus, & verbo partim ac facto realiter & in scriptis contra positiones & articulos, ac jura & monimenta hujusmodi hinc inde respective excipientibus. Ipsisque positionibus & articulis, prout nobis de jure videbatur fore faciendum, etiam in diversis successivis terminis per ipsum Auditorem assignatis, partim rejectis, & partim in Civitate Venetiarum & extra ad probandum admissis, remissionibusque superinde cum sufficientibus dilationibus decretis & concessis, ac super eisdem positionibus & articulis admissis nonnullis testibus, etiam hinc inde pro-

productis, receptis, admissis, & in forma juris juratis, ac diligenter interrogatis & examinatis, eorumque dictis & depositionibus in formam publicam redactis, ac deinde publicatis, partibusque copiis eorumdem decretis & traditis, factis etiam & habitis pro utraque parte hinc inde verbo & in scriptis publicis & secretis allegationibus. Finaliter quoque præfato Auditore nostro ex nostra commissione in causa & causis hujusmodi in præsentia præfatorum Bernardi Abbatis & Lucæ Prioris, ac venerabilis viri Jacobi Leonissa Decretorum Doctoris ac Canonici Paduani asserti, eorumdem Abbatis & Prioris, ac Conventus, necnon Communitatis Paduanæ prædictæ Oratorum, per præfatos ejusdem Communitatis assertos Oratores substituti ex una, & Jacobi de Parleonibus procuratoris prædictorum ex altera partibus, nominibus, quibus supra, comparentium, concludente, & pro concluso haberi volente, vocatis etiam per nos & accersitis plurimis in Civitate Venetiarum residentibus Prælatis pro tunc, quibus de hujusmodi causæ meritis plenariam fecimus relationem & fidelem, sumptisque consiliis eorumdem; tamdem nos ad dicti Magistri Jacobi de Parleonibus procuratoris instantiam, sæpe dictos Dominos Bernardum Abbatem & Lucam Priorem ex adverso principales, ad audiendum diffinitivam in causa & causis hujusmodi in scriptis fieri & promulgari sententiam, per certum familiarem nostrum ad hoc deputatum citari mandavimus & fecimus ad certum peremptorium terminum competentem, videlicet diem & horam infrascriptos: quibus advenientibus, comparentibus in judicio coram nobis Magistro Jacobo de Parleonibus procuratore, & Bernardo Abbate ac Luca Priore principalibus prædictis ex utraque parte & nominibus eorum hinc inde quibus supra, idem Magister Jacobus de Parleonibus dicto nomine procuratoris diffinitivam juxta præinsertæ suæ petitionis tenorem in forma solita & consueta ferri sententiam per nos, instanter postulavit. Nos tunc Bessarion Episcopus, Cardinalis, Patriarcha, Legatus, & Commissarius, ac executor præfatus ad nostram in hujusmodi causa ferendam & promulgandam sententiam procedendum duximus & processimus, eamque per ea, quæ vidimus & cognovimus, in scriptis tulimus & promulgavimus sub his verbis.

Christi nomine invocato, pro tribunali sedentes, & solum Deum præ oculis habentes, ac sequentes & sequi volentes, quantum possumus ac debemus, formam juris & commissionis per Sanctissimum Dominum nostrum nobis factæ in causa, investigatione, inquisitione, declaratione & veneratione corporis sancti Lucæ Evangelistæ, ac ipsas litteras Apostolicas super inde factas, prout tenemur executioni mandare, omnibus modo, jure, via & forma, quibus melius possumus & debemus, visis prius & diligenter examinatis dictis litteris Apostolicis, & earum tenore, & visis citationibus specialiter & etiam generaliter factis Illustrissimo Principi Domino Duci Venetiarum ex una, & Abbati & Conventui sanctæ Justinæ de Padua parte ex altera, & aliis habentibus interesse, aut sua quomodolibet interesse putantibus, & visis comparitionibus & oppositionibus super inde factis per suprascriptos, & visis & diligenter examinatis testibus & attestationibus testium in causa per, & inter suprascriptas partes, & quamlibet earum productis, & viso & examinato toto processu, ac omnibus hinc inde deductis, factis & actitatis, & visis & diligenter lectis litteris, scripturis, privilegiis, juribus, monimentis, instrumentis, legendis, libris, & aliis per partes productis, & visis & auditis allegationibus partium in causa hujusmodi hinc inde verbo & in scriptis allegatis, dictis, productis & approbatis; ac visis & examinatis dubiis per nos partibus ipsis datis, & earum responsionibus, eisque omnibus cum debitis & exa-

exactis investigationibus, inquisitionibus, deliberationibus, ac maturitatibus recensitis & consideratis; visis etiam multis historiis & chronicis, quas pro hujusmodi rei verificatione videndas esse censuimus, intellectis etiam orationibus per religiosas personas pro clarificatione hujus rei ad Deum porrectis, & earum inspirationibus; & habita diligenti ratione temporum, locorum, nominum & personarum, de Jurisprudentium consilio, & præsertim venerabilium in Christo Patrum Domini Patriarchæ Venetiarum, Archiepiscopi Sipontini, & Veronensis, Theatini, Agiensis, Equilini, Parensis, & Bellunensis Episcoporum, & Monasteriorum sancti Thomæ de Burgundionibus de Torcello, & sancti Gregorii de Venetiis Abbatum, ac sanctæ Helenæ, Ordinis Montis Oliveti, & sancti Andreæ, Ordinis Carthusiensis Priorum, quos omnes iteratis vicibus super hoc consuluimus, ac accedente unanimi consensu omnium prædictorum: per hanc nostram diffinitivam sententiam, quam ferimus in his scriptis, dicimus, pronunciamus, sententiamus, decernimus & declaramus ossa, in Ecclesia sanctæ Justinæ de Padua existentia, quæ hactenus pro ossibus sancti Lucæ Evangelistæ tenta, habita & venerata fuerunt, non fuisse nec esse ossa ejusdem sancti Lucæ Evangelistæ, nec pro talibus habenda, tenenda, seu venerari debere: corpus vero nuper e regno Bosnæ delatum, & nunc in Ecclesia sancti Nicolai in littore Veneto existens, & hactenus pro corpore dicti Evangelistæ tentum, habitum & veneratum, pro tali, & ut tale habendum, tenendum & venerandum esse, haberique, teneri, reputari, & venerari debere, ipsumque pro tali, & ut tale habemus, tenemus, reputamus & veneramur, haberique, teneri, reputari & venerari volumus & decernimus, condemnationem partis in expensis, & expensarum taxationem nobis reservantes.

Lecta, lata, & in scriptis promulgata fuit præinserta diffinitiva sententia coram nobis, & de mandato nostro per præsentis causæ Notarium, ac nostrum, & hujusmodi causæ coram nobis scribam infrascriptum. Venetiis in Monasterio sancti Georgii majoris, in aula ante cameram nostram, nobis inibi ad jura reddendum & causas audiendum pro tribunali sedentibus, & ita promulgantibus, sententiantibus & declarantibus, sub anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo tertio, Indictione undecima, die vero nona mensis Decembris, Pontificatus præfati D. N. Pii Papæ II. anno sexto, præsentibus ibidem honorabilibus & providis viris DD. Eugenio Mauroceno Decretorum, Vincentio Monfort medicinarum Doctoribus, & Nicolao Sagondino, præfati Domini Ducis Cancellario, testibus ad præmissa vocatis specialiter atque rogatis. In quorum omnium & singulorum fidem, & testimonium præmissorum, præsentes litteras, sive præsens publicum instrumentum per notarium publicum, nostrumque, & hujusmodi causæ coram nobis scribam infrascriptum subscribi & publicari mandavimus, nostrique sigilli jussimus & fecimus appensione communiri.

Et ego Joannes de Hecsbetim clericus Cameracensis diœcesis, publicus sacra Imperiali auctoritate notarius, præfatique Reverendissimi Patris & Domini D. Bessarionis Episcopi, Cardinalis, Patriarchæ, Legati, Commissarii & executoris, & hujusmodi causæ coram eo scriba, quia dictæ sententiæ diffinitivæ pronunciatione, promulgatione, omnibusque aliis & singulis præmissis, dum sic, ut præmittitur, per dictum Reverendissimum Dominum Commissarium & executorem, ac ejus Auditorem, & coram eis fierent & agerentur, una cum prænominatis testibus præsens interfui, eaque sic fieri vidi & audivi. Ideo hoc præsens publicum instrumentum per me innotavi, sumptum exinde confeci, subscripsi, publicavi, & in hanc publicam formam redegi, signo-

signoque & nomine meis solitis & consuetis una cum præfati Reverendissimi P. & D. Dom. Bessarionis Commissarii & executoris sigilli appensione signavi in fidem & testimonium omnium & singulorum præmissorum rogatus & requisitus.

Patavini contra sententiam Cardinalis Bessarionis appellant Sedem Apostolicã.

XVI. Appellarunt statim Sedem Apostolicam partis adversæ tutelares, sed infringere non potuerunt Niceni sententiam, quantumvis sub Pio & Paulo Veneto successore summopere laborarint tres Patavini viri, pro urbe, pro Clero & pro Monachis destinati. Illud potissimum recens scriptor adduxit argumentum, quo suæ causæ adstipulatur, adductosque asserit Cardinales postea rei decidendæ judices delegatos, ut Minoritis, qui ad prædictum sancti Jobi templum inhabitant, præciperent tabulas & argumenta nuper advecti corporis denuo proferrent, & nihil interim circa cultum Reliquiarum innovarent; quod scilicet asseratur sanctum Gregorium Papam caput sancti Lucæ ab Imperatore Tyberio dono acceptum, Constantinopoli Romam advexisse: corpus autem quod Patavii requiescit, truncum est; Veneto caput adhæret. Qui ergo fieri poterit, ut hoc illi præferatur, & non potius Patavinum verum legitimumque censeatur Evangelistæ corpus, nisi biceps velis dicere, aut fidem negare assertioni seu traditioni cleri Vaticani pro indubitato tenentis, & ostendentis ex theca argentea caput Evangelistæ, prius in Monasterio sanctorum Andreæ & Lucæ ad clivum Scauri a beato Gregorio depositum, & inde in Vaticanam Basilicam translatum? Adde his fidem Martyrologii Romani, in quo ad xv. Kal. Novembris asseritur sancti Lucæ ossa fuisse *Constantinopoli Patavium delata*.

Ratio potissima Patavinorum.

Rejicitur.

XVII. His tamen non obstantibus, nihil potuerunt Patavini Procuratores a Cardinalibus extorquere, neque quidquam in hac re deinceps transactum est, firma semper & illæsa manente sententia Niceni. Quod vero objicitur de trunco corpore, adductoque capite Romam a Gregorio Papa, nescio unde istud probari possit; neque enim caput, sed brachium sancti Lucæ Constantinopoli in Urbem Gregorius advexit, uti Baronius in notis ad Martyrologium refert ex pervetusto codice Dialogorum sancti Gregorii, ante cujus exordium, prima pagina describitur historia legationis ejusdem ad Tyberium Imperatorem. Signabatur tunc codex num. 153. in pluteo 3. nunc habet numerum 600. Sed dum ad annum DLXXXVI. in Annalibus sui oblitus pro brachio caput sancti Lucæ reponit, volui ipsum codicem consulere, & ex eo historiæ partem, quod sancti Lucæ reliquiarum translationem comprehendit, exscribere. Ita porro habet.

Baron. die 9. Maii.

Historia legationis B. Gregorii.

XVIII. *Temporibus Tyberii, piissimi Imperatoris, Beatus Gregorius Diaconatus officium gerens, a sancto & venerabili Papa Pelagio in Constantinopolitanam urbem legationem cum magno honore & reverentia suscepit &c. Venerabilis itaque Gregorius in eadem regia urbe constitutus, novam hæresim de statu nostræ resurrectionis per Eutichium ejusdem Civitatis Episcopum natam &c. attrivit &c. Quibus rite perfectis, organo dulci & ore mellifluo, qua de causa ierit, Imperatori exposuit. Et cum revertendi licentiam vellet impetrare a Tyberio Cæsare, humiliter petiit, ut pro reverentia beati Petri, Apostolorum Principis, brachium venerabilis Andreæ Apostoli secum Romam deferendum ei concedere dignaretur. Et quamvis Cæsari gravissimum videretur, piæ tamen petitioni concessit, & brachium Apostoli beato Gregorio exhiberi præcepit. Surgens ergo Patriarcha cum Episcopis & aliis religiosis personis perrexit ad locum, ubi corpus Apostoli jacebat, & cum omni veneratione accepit brachium beati Andreæ sine diminutione juxta Imperiale mandatum, & beato Gregorio tradidit. Quanta vero auctoritate ministerium*

Apo-

Apocrisariatus implevit, quantæ reverentiæ apud Augustos extiterit, in epistolis sui antecessoris Papæ Pelagii invenitur. Tanto & tam sacratissimo munere ditatus, caritatis ardore coactus, cœpit anxie cogitare, si de reliquiis sancti Lucæ vel particulam posset impetrare. Verebatur tamen suum desiderium Cæsari aperire. Monitus ergo ab Angelo, caritate ferventi iterum accessit ad Tyberium Imperatorem, & quod eum in hoc etiam exaudire dignaretur, magna humilitate supplicavit, videlicet ut de Reliquiis Evangelistæ Lucæ brachio beati Andreæ sua benignitate sociaret. Imperator autem, cum hoc audisset, cœpit tristari & esse mæstissimus, cum id, quod D. Levita petebat, absque gravissima difficultate fieri non posset; erat enim sarcophagus, in quo Evangelista jacebat, marmoris durissimi ad instar adamantis, ferro & plumbo arctissime colligatus. Verebatur etiam Imperator, ne tumultus inde fieret in Civitate, si corpus tanti & tam pretiosi Apostoli & Evangelistæ aliquo ingenio moveretur. Quomodo ergo sanctissimo Gregorio satisfaceret, invenire non poterat, & ait beato Gregorio: Dominum Jesum Christum more solito deprecare, quatenus viam perficiendi opus desideratum, misericordiæ dono tibi aperiat; cave tamen, ut quod feceris, caute & sine vulgi rumore patretur. Hoc itaque audito, Levita beatus sibi & suis jejunium septem dierum indixit. Quo cum multo fletu peracto & lachrymis, accessit octavo die ad locum, in quo Evangelista quiescebat, & flectens genua sua oravit, ut auctor mirabilium Deus, eum suo desiderio non fraudaret. Deprecabatur etiam beatum Lucam, ut si ejus devotio esset honesta, daret ei posse perficiendi quod volebat, alias autem frustraretur, quod desiderabat. Et dum ante sepulchrum incumberet Levita beatus, plumbi duritia versa est in liquentis ceræ mollitiem, & ferrum, quo sepulchri marmora ligabantur, confractum ante beati Gregorii pedes cecidit, sarcophagus vero absque humano suffragio Divinitus apertus est. Beatus itaque Gregorius ab oratione surgens vidit sepulchrum reseratum, & ecce gloriosus Evangelista proprium erexit brachium, & beato Gregorio tribuit. Quod cum magna reverentia recepit Levita beatus, & diligenter una cum brachio beati Andreæ in argentea capsula cum aromatibus collocavit. Tempore ergo opportuno ascendit in navem, & confestim, surgente vento secundo, Romam cum suavitate pervenit, pignoribus Sanctorum in Ostia Civitate relictis. Quo audito Pelagius Papa venerandus, gaudio repletus, illico surrexit, & convocatis Episcopis & Cardinalibus, Diaconis & Subdiaconis, omnibusque Curiæ Ordinibus, una cum beato Gregorio (quem honorifice jam susceperat) Civitatem Ostiam gradu concito adivit, & inclinato capite accipiens brachia SS. Lucæ atque Andreæ, cum psalmis & hymnis, omnique veneratione Romam devexit. Quæ infra palatium in Ecclesia sancti Laurentii cum Missarum solemnitate deposuit: in quo loco quieverunt usque ad tempora Pontificatus beati Gregorii. Hic enim Papa beatus, sui Præsulatus anno secundo, in festivitate sancti Andreæ accepit manum prædicti Apostoli, & tradidit eam venerabili Abbati sancti Andreæ fratribusque ejus. Quæ veneranda Ecclesia constructa est & ædificata ab eodem sanctissimo Papa Gregorio juxta Ecclesiam sanctorum Martyrum Joannis & Pauli, proprio suo videlicet loco, ubi dicitur clivus Scauri. In quo venerabili Monasterio meritis sanctissimi Apostoli dæmonia ex obsessis corporibus repelluntur, & innumerabiles aliæ virtutes a Domino quotidie operantur. Brachium vero Evangelistæ Lucæ, atque brachium sancti Andreæ Apostoli absque manu (quam honorifice recondiderat in suo Monasterio) & absque quadam parte brachii in basterna deaurata, & cicladibus cooperta poni præcepit, & deportari ad Ecclesiam beati Andreæ juxta Basilicam Principis Apostolorum in Vaticano, non longe a se-

a sepultura Julii Cæsaris, ibique vigiliis tota nocte celebratis, posuit ea in Altari, quod idem Pontifex consecravit.

XIX. Nihil in tota hac relatione de capite sancti Lucæ; solum brachium in Urbe allatum est. Verum est inter Reliquias, quæ cum veneratione conservantur in Basilica Vaticana sancti Petri, recenseri & ostendi caput sancti Lucæ. A quo autem tempore cœperit in veneratione haberi, vel a quo illuc illatum hoc caput, non est, qui fideliter recenseat. Brachium quidem asservatur in marmoreo tabernaculo Basilicæ Liberianæ sanctæ Mariæ ad Præsepe. Verba porro illa Martyrologii *Constantinopoli Patavium delata*, recenter alicujus industria adjuncta sunt, neque in Martyrologiis vetustis, imo neque in iis, quæ postremis seculis exarata sunt, conspiciuntur. Firma itaque & constans perstat Cardinalis Niceni sententia.

Moritur Guardianus Solymorum. *Ao. 1461. n. 13. Ex regist. Ordinis.* Substituitur alius.

XX. Obiit hoc anno Hierosolymis Gabriel Bononiensis, quem diximus instituum Guardianum Montis-Sion, & Commissarium locorum Terræ Sanctæ. Substitutus est Præsidis nomine usque ad Congregationem Generalem Alexander Vincentinus, adjecta auctoritate super Conventum Rhodiensem, juxta constitutum Capituli Generalis Auximo celebrati. Paulo ante obitum miserat Gabriel Antonium de Mugnano, suum in Præfectura prædecessorem, Procuratoris & Nuncii nomine ad Pontificem, & Burgundiæ Ducem seria quædam negotia maritimæ profectionis, & Terræ Sanctæ tractaturum. In commisso munere sollicite laborantem Ludovicus Vicarius Generalis confirmat, adjectis persuncti Guardianatus Hierosolymitani per septennium magnis elogiis. Jubet insuper, ut ad Burgundionem quamcitissime abeat: *cujus*, inquit, *munificentissimis muneribus indigentia illa Terræ Sanctæ mirum in modum semper sustentatur & relevatur*. Marcum deinde Bononiensem, virum optimum, olim Vicarium Generalem, summo desiderio sancta hæc loca visendi æstuantem, transfretare permisit, imposito tamen munere Commissarii & Visitatoris Provinciæ Cretensis, Cœnobii Rhodiensis, & locorum Palestinæ.

Marcus Bononiensis eo pergit Commissarius.

XXI. Cogitavit etiam remedium aliquod adhibere Vicarius Generalis, auxiliante Philippo Cardinale Bononiensi, tot scandalis & populorum admirationi, quæ ex vago & multiplici *Observantum* nomine oriebantur. Erant enim qui speciosa & populis grata Observantum voce allecti, ita vocari affectabant, sed Observantum legibus aut Præfectis subesse nolebant, applausibilem prætexentes rationem, se a Ministri Generalis & Provincialium obedientia nolle recedere. Sed mollius agentes & Observantiam potius præferentes, quam sectantes, raro a Conventualibus corripiebantur, ne indignati recederent. Alii pauculi Conventus, uno ex suis constituto capite, Ministro parebant Generali, neglecta Provincialium auctoritate. His noxiores alii, qui neque Ministro, neque Vicario Generali obtemperabant, sed peculiares sibi efformabant Congregatiunculas, obtinentes miris artibus Pontificia diplomata, ut aliquot sibi constituerent Cœnobia. Atque hi *Neutralium* nomine audiebant, quasi medii inter Conventuales & Observantes, neutri ex Generalibus Præfectis, neque Ministro totius Religionis capiti, neque Vicario Observantum superiori obsequium deferentes. Præcipua horum capita in Italia erant Petrus de Trano, qui bullam obtinuit pro se & sociis capiendi ad libitum Cœnobia; Valentinus de Tarvisio, qui Breve pro erigendis Eremitoriis & locellis; Philippus Massanus, qui alterum pro duobus Conventibus, expressis in Brevi multis immunitatibus; Ludovicus de Padula electus hoc anno Episcopus Carthaginensis in Africa, qui instrumentum impetravit consimile. His per Cardinalem Ponti-

Omnes Observantes sub unũ caput redigũtur.

Fr. Ludovicus Episc. Carthaginen.

tifici expositis, jussi sunt omnes vel Ministro vel Vicario parere Generali.

XXII. Miseram hanc vitam meliori commutavit hoc anno sanctus Didacus Complutensis, ita a diuturno incolatu & sepulturæ loco nuncupatus. Quæ in vita gessit, suis annis distribuimus, quibus fulsit virtutibus, hic breviter enarramus. Charismatum omnium fundamentum tutamque custodiam, humilitatem longo assecutus exercitio, summo studio occultabat quidquid vel ipse laude dignum patrabat, vel a Deo gratuitum accipiebat. Unde factum est, ut multa per eum sanctissime gesta, insignes animi dotes, & heroicæ virtutes, quibus affluenter ornatus est, Consodales intimosque laterent amicos. Dei timore carnem configens, in servitutem spiritus redigebat, jejuniis, vigiliis, flagellis multisque cruciatibus adversos quoscumque motus castigans. Hyemis medio congelatas subintrans aquas, noxios ardores extinguebat; lacera veste nudisque pedibus incedens, misello corpori id solum permittebat, quod subtrahere non licebat. Tot modis castigatum corpus adeo carnis affectibus defæcavit, ut purissimo solo spiritu totus constare videretur. In oratione, illi ad quem preces dirigebat, conjugi anhelans, non solum mente, sed & corpore sursum ferebatur, & quasi moræ impatiens, mortales exuvias in immortalitatis sedem videbatur inferre. Christi passionem meditabatur assidue, & ne aliquando contingeret oblivisci, manu crucem ferebat, per quam moneretur Christi crucifixi.

Peña l.1. c.ult. Galesin. par. 1. c.18. Marc. 3.p. l.5. c.5.

Moritur S. Didacus.

Ejus humilitas.

Pœnitentia.

Extases.

Meditatio.

XXIII. Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum summa prosecutus reverentia & intimo cordis affectu, coram sacro deposito per horas multas orabat; Divinum pabulum recepturus devote se præparabat, sæpe Dominum sub mundissimo specierum velo visurus, difficulter patiebatur se a missis audiendis aut serviendis avelli. In diebus solemnioribus Divinis ardenter intendebat officiis, & cum aliquando acolythi subiret officium, suavissimo Divinorum charismatum odore Fratres potius recreabat, quam thure incensabat. Simpliciter prudens, ita omnes regebat actiones, ut nec quid imprudenter actum diceretur, nec quidquam sapientiæ tribueretur humanæ. Fraterna incensus caritate, erga infirmos & pauperes perpetua exhibebat obsequia, cujus rei illud insigne est argumentum, quod adolescentem facie leprosum & ulceratum lambenti curaverit lingua, horrentique socio dixerit: *Frater, caritas nihil aspernatur, omnia suffert, omnia sustinet, nihil refugit, quod laboranti fratri possit mederi.* Fragilitati compassus humanæ, dejecti animi peccatores in spem erigebat meliorem, mirisque modis apud proximos & notos culpas excusabat manifestas, ita peccatores solaturus, aliorum indignationem mitigaturus.

Erga Eucharistiam affectus.

Suavis ejus odor.

Prudentia.

Caritas.

Compassio.

XXIV. Tot tantisque resplendens virtutibus, sanctissime ubique audiebat: per pagos, vicos & urbes incedentem omnes sanctum proclamabant, opinionemque multa & magna confirmarunt prodigia. Crucis signo potissima patrabat, aliquando languentum ulcera vel cicatrices oleo lampadis, quæ coram beatissimæ Virginis effigie pendebat, inungens, repente curabat, aliis etiam modis, oratione præsertim multis impertivit varia genera sanitatum. Claudis gressum, cæcis lumen, surdis auditum, languentibus robur, laborantibus requiem, omnibusque ad se accedentibus perfectam contulit salutem. Ita tamen corpora sanabat, ut potiori cura animas curaret infirmas, & externo medicamine totum hominem perfecte redintegraret. Hoc vitæ genus ad ultimam usque senectutem prosecutus, tamdem jejuniis, vigiliis, multoque corporis cruciatu confectus, laborare cœpit ex suppuratione in extrema parte brachii sinistri, & quamquam morbi purulenti acer-

Multa ejus miracula.

Morbus ultimus.

bissimo torqueretur dolore, tamen usque adeo cruciatum patienter toleravit, ut omnes mirarentur in tanta corporis pœna tantam animi æquitatem. Medicamentis delinitum ulcus tamdem erupit, sed pus copiose prosiliens, non tetrum, ut solet, sed suavem & circumstantibus gratum efflabat odorem. Post hæc ingruente febre, accrevere dolores, quos ille tanta tulit animi lenitate, ut numquam ingemuerit, nullumque verbum præter laudes expresserit Divinas. Nocte quadam adhibito per medicum malorum remedio, in extasim raptus, paulululum immobilis collecto spiritu perseveravit, deinde in se reversus, blanda voce sæpe ista verba repetiit: *O quam suaves sunt illi flores Paradisi!*

XXV. Ceterum ingravescente morbo, cum certam sui corporis dissolutionem imminere sentiret, Guardianum & Fratres accersens, rogavit, ut sibi morienti precibus adessent, velletque Præfectus vilem & lacerum habitum cum cingulo sepeliendo corpori largiri. Veniam deinde deprecatus errorum, utroque brachio, etsi sinistrum vi morbi prius tabuerit, in altum elevato, crucem quæ supra caput ex lecto pendebat, reverenter attraxit, ori oculisque frequenter apposuit, iisque demum verbis miro affectu prolatis: *Dulce lignum, dulces clavos, dulcia ferens pondera, quæ sola fuisti digna portare Regem cælorum & Dominum*, sanctissimam efflavit animam pridie Idus Novembris, die Sabbati nocte sequenti. Eadem prorsus mortuo, quæ vivo species, idem vultus, sed speciosior, quasi e vivis non decesserit, sed inter viros vegetior perseverarit. Ejus caro continuo jejunio, vigiliis variisque incommodis attrita, in fuscum sublividumque abducta colorem, post mortem reflorere visa, candida, mollis, oculis gratissima, stolam præferebat immortalitatis. Non riguerunt frigida membra, sed in omnem partem flexibilia facile movebantur, non uno aut altero die, sed per integros menses. In templum templique chorum translato cadavere, nocte illa clarissimus splendor feretrum occupavit, & per omne templum illuxit. Conchenses insuper & Methymnæ cœli incolas in sui admirationem ea ipsa nocte lucidissima stella, reliquis astris illustrior attraxit, eisque sua claritate opinionem indidit, alicujus Viri sancti animam tunc fuisse in cœlos receptam. Solet enim Deus servorum suorum pietatem & sanctitatem, quibus tamquam fulgentes faces & lucentia sidera Ecclesiæ præluxerunt, cœlestibus quoque fulgoribus indicare.

Post mortem qualis.

XXVI. Exoriente die Dominica, mortisque præeunte rumore, ingens utriusque sexus omnisque status multitudo ad Cœnobium confluxit; Virique sancti corpus contingere gestiebat. Quidam particulas vestis aut cinguli discerpere, alii capillos abscindere, plurimi rosaria, strophiola, libellos ori applicare, alii venerabundi in genua procumbere, universi supplices invocare. Missæ solemnis peracto Sacrificio, curatum est funus, prosequente Monachorum cœtu & plebis turba copiosa, humique conditus est Vir Dei coram Altari aulæ capitularis. Joannes Penalverius, vir pius, Alphonso Carillo Toletano Archiepiscopo a sacris confessionibus, Cœnobii Rector & Didaci venerator, intime dolens sibi ereptum quem summe diligebat, neque cibum sumere, neque somnum capere poterat præ doloris magnitudine. Ut mitigaret, statuit videre quem perdidisse ingemiscebat, vocatumque robustum adolescentem, clauso Capituli ostio, jussit a triduo sepultum exhumare. Præcepto frater obtemperans, terramque celeriter effodiens, sancti Viri manum ligone nolens offendit. Statim locus ille concuti ac tremere visus, Divinum aliquid protendit, territusque juvenis se moneri intellexit, ut sacrum depositum honorificentius exhumaret.

Ingens erga eum populi reverentia.

Exhumatur illæsus.

ret. Abjecto itaque ligone, quod terræ supererat, manibus extraxit, & sanctum corpus incorruptum & illæsum, suavemque emittens odorem, reverenter eduxit. Penalverius avide in amplexus & oscula irruens, pio affatur eloquio, tamquam si redivivum accepisset.

XXVII. Nondum ferme sacrum pignus e brachiis dimisit, quando ingens multitudo Didacum revixisse clamantium ad Cœnobium concurrit. Ea fuit causa. Alvarus de Gaa Lusitanus, Compluti incola, Toletani Archiepiscopi familiaris & stabulo Præfectus, filium habebat trimulum infirmum, qui eo tempore, quo corpus exhumatum est, patrem rogare cœpit, ut ad videndum beatum Didacum duceret: *a quo*, inquit, *ab infirmitate liberatus sum. Obiit*, inquit Pater, *fili mi, & sepultus est, nec amplius poterit videri*. Cui infans, *imo vivit, & me nuper facto magno signo advocavit.* Verba contemnens Alvarus denuo abnuit, mortuum affirmans. Prorumpens in lacrymas puerulus patrem commovit, ut educeret, & præ foribus Capituli super cancellos erecto diceret: *vide locum, ubi ante triduum beatus Didacus fuit sepultus*. Exclamans filius: *Nequaquam sepultus est; ego eum video auream crucem habentem in pectore, ad pedes ligneam*. Altius se erigens Alvarus videt exhumatum corpus, cruces a filio indicatas terramque hinc inde disiectam. Domum regressus, quæ vidit, narravit, atque hæc illico per omnem sparsa populum, ut in Cœnobium curreret, excitarunt. Obstupuere omnes, quatriduanum cadaver aspicientes illæsum & suavem odorem emittens. Præmente & alternante multitudine, imo & prohibente ne terra conderetur, lignea inclusus est arca, quæ frequenter ad procerum preces aperiebatur. Ad sex ferme menses ita insepultus, tamdem in peculiari sacello, arca optime munita, ferreisque repagulis obserata, honorifico conditus est sepulcro, deposita in sacrario manu ejus dextera, quæ reticulo argenteo, affabre elaborato inclusa, ægris admovetur & sanitatem frequenter impertit.

Magna accurrit populi multitudo.

XXVIII. Dum in illa conditus arca jaceret, & integri corporis vitæque sanctæ fama crebresceret, Henricus Castellæ Rex, quintodecimo post obitum die, Madrito Complutum venit, sacrum corpus visurus. Admiratus exanime per tot dies cadaver ad omnem motum flexile, jussit erigi & ad sedentis modum collocari. Ita factum, obstupescente Rege, & asserente unum illud inclinati capitis flexæque cervicis indicium superesse defuncti, reliqua vivum denotare. Suavitatem odoris, quem efflabat, non vulgarem aut naturalem, sed plane Divinam esse affirmabat, similemque ei, quem sancti Isidori Agricolæ, Madritensis patroni (hujus nostri Collegii titularis) corpus spirabat. Deposita itaque Regia Majestate, humiliter in genua procumbens, se resque suas & regnum sancti Viri protectioni commendavit, admotaque sacra manu brachio affecto, quo plurimum dolebat, sanari rogavit. Ut discessit, dolor omnis evanuit, & brachium pristino vigori restitutum persensit. Gratias pro beneficio accepto redditurus, sacellum, in quo postea conditum est corpus, extruxit.

Rex Henricus corpus invisit, & stupet.

XXIX. Paulo post advenit Antistes Toletanus Carrillus, qui eadem in homine tot dies defuncto conspicatus, sanctitatem Servi Dei dum viveret, sibi persuasam, nunc credidit indubie, Deum magnificans, qui viros sibi caros talibus ostendit indiciis. Omnes, qui advenerant, quibusque corpus intueri licebat, eadem admiratione repleti, rem plusquam humanam dicebant, præsertim duo ex Rabbinis Judæorum, & Mauri quamplurimi, qui per id tempus Hispaniam incolebant.

Item Archiepisc. Toletanus.

Judæi & Mauri.

XXX. Illis diebus, quibus exhumatum corpus in propatulo jacebat, mul-

Omnes male habentes sanabantur.

multis cœpit clarere miraculis, concurrentibus claudis, cæcis, male habentibus variisque doloribus affectis, a Viro sancto, veluti sideribus elapso, auxilium petituris. Qui arcam pie contingebant, osculabantur, vel in genua provoluti se illius meritis commendabant, vel manu, quam diximus a corpore abscissa signabantur, vel in loco affecto tangebantur, aut aquam, in quam eadem manus immergebatur, bibebant, & pia vota, quæ salutis causa conceperant, exolvebant, sanabantur universi. Alphonsus a sancta Maria, Ordinis Prædicatorum, qui viventem cognovit & dilexit, miraculorum frequentia motus, diligenter statuit omnia colligere, & ante annum elapsum ad prædictum Toletanum Archiepiscopum centum pertulit Notarii manu obsignata. Id porro magnum mirandumque, ab eo tempore quo signis cœpit Vir sanctus efflorescere, numquam ab eo fuisse intermissa; unde ex universa Hispania ad ejus sepulcrum, tamquam ad omnium medicamentorum promptuarium omnisque morbi remedium, male habentes in hunc usque diem turmatim accedunt. Miracula potiora coacervarunt tres potissimi vitæ scriptores: Marcus Ulyssiponensis, Petrus Galesinius, Franciscus Peña. Ea nos faciliori methodo per varios titulos, juxta varias languentium affectiones dabimus distributa, ea dumtaxat recensentes, quæ juxta sancitas leges Ecclesiastici Judices approbarunt.

Quinam ejus collegerunt miracula.

De Mortuis resuscitatis.

XXXI. Parturienti Catarinæ, fœminæ nobili, oppidi de Ambroz, Bartholomæi Sanchez uxori, tranversus est in utero fœtus, solumque pedem emiserat. Immensis cruciatibus animam agenti commiserata socrus Maria Garcia, segmentum vestis beati Didaci utero imposuit, pulverem inspersit sepulturæ, statimque parturiens a propinqua morte, inanimem filiam enixa, liberatur. Maria socrus profligati periculi benificio audacior effecta, denuo in genua procumbit, sancti Didaci opem implorat, novemdiales vigilias in ejus sacello promittit, modo mortuæ infantulæ vitam restituat. Ille collatum genitrici beneficium alio cumulat majori, infusa Dei beneficio anima corpusculo, per horas quatuor a partu absque ullo spiritu rigenti. Gratias redditturæ socrus, nurus & consanguineæ, conducta etiam infantula Complutum abierunt, & promissa complerunt.

XXXII. Tres simul advenerunt in sacellum beati Didaci propinquis associati, syndonesque, quibus involvenda erant illorum corpora, appenderunt, asserentes se vita defunctos ad beati Didaci preces spiritum recepisse, & propterea ad novemdialia peragenda & gratias persolvendas accessisse.

Num. 27. XXXIII. Alvaro de Gaa, de quo supra diximus, famulam, cujus filia diebus paucis post beati Didaci obitum decessit, hortante ut ad tumulum sancti Viri puellam efferret, rogaretque ut vitæ restitueret, magna illa abiit fiducia, & juxta locum chori, in quo defunctus Didacus primum, ut *Supra n. 26.* diximus, collocatus est, mortuam filiam reponit, multisque lacrymis orat, ut redivivam accipiat. Tandem post longas, lacrymosasque preces sensit puellam paululum respirare, pectusculo intumescere, & corde palpitare. Arctiori stringens amplexu, os ori admovet, oculos nigros ac morte compressos statim aperiri, erigi ac circumferri vidit; membra frigida & rigentia animari vitæque restitui. Summa perfusa mater lætitia, Divinas laudes ingeminat, ac tam crebras lacrymas gaudio gestiens effundit, ut dubium sit an plures extorserit dolor, quam lætitia.

XXXIV. His

XXXIV. His restitutæ vitæ miraculis mirum prænunciatæ mortis addo vaticinium. Madritensis quidam male habens, cum aliis orabat in prædicto sacello, viditque beatum Didacum ex arca, in qua jacebat, prodeuntem, aliis infirmis manum imponentem, suumque pedem graviter comprimentem. Pedem dolens: *ut quid*, inquit, *vir Dei alios manu tetigisti, me pede calcasti?* Cui beatus Didacus: *Illi e morbis convalescent, tu brevi morieris. Redi itaque quamprimum in domum tuam, animæ consule, rebus dispone, ne tardaveris.* Prophetiam eventus confirmavit, nam paulo post e vivis excessit.

Mortui appropinquantes revocantur.

XXXV. Bernardinus Theresiæ de Mercado filiolus, in Olmedæ oppido, solis ossibus constabat. Cotes patruus, Toletani Antistitis Architriclinus, Compluto profectus miserrime affectum, morti propinqum aspiciens, applicari jussit quasdam habitus & cinguli beati Didaci particulas, quas efferebat. Non prius mater admovit, quam filium incolumem aspexit, ita ut ne ullum quidem infirmitatis vestigium remaneret.

XXXVI. Catarina de Olivares, uxor Garciæ Mondragonii, anno MDXLVI. Compluti partus doloribus laborans, tamdem a medico prænunciatur sub primam noctis horam decessura. Certa erant propinquæ mortis indicia paroxismi, convulsiones, nares, aures, mentum vi morbi torquebantur. Exploraturus postea medicus an in ægro corpore aliquis remanserit sensus, nullum reperit vestigium. Conversus itaque ad maritum dixit: *Nullum hic humanum remedium, recurrendum est ad Divinum. Abi cum filiis tuis ad sacellum beati Didaci, ejus opem implora.* Abierunt, oraverunt, paulo post melius se habuit infirma & integre convaluit, & annis quindecim marito convixit.

XXXVII. Petrus Guttierrez de Nagera Complutensis, Ecclesiæ Collegiatæ sanctorum Justi & Pastoris Præcentor, bis a mortis faucibus beati Didaci meritis ereptus est. Cum puer esset, circa annum MDXIX. gravissima oppressus ægritudine, parum absuit quin moreretur. Mater imminentis exitii præmonita, lectulo jacentem efferri curavit ad beati Didaci sacellum, totaque nocte multis lacrymis & precibus sancti Viri imploravit auxilium. Mane sequenti valere cœpit puer, atque intra paucos dies perfecte convaluit. Anno MDXLII. apoplexia correptus, medicorum judicio ad mortem properabat. Mater alias beati Didaci opem experta, etiam in hoc vitæ discrimine filium denuo ejus pietati commendandum judicavit. In lacrymas effusa, post multas preces exaudita est, filiumque incolumem post biduum recepit.

XXXVIII. Joannes de Olmeda Compluti malignum in capite apostema contraxit, cui medicando chyrurgum adhibet. Ille suppurationem novacula aperturus, venam secuit incautus. Hinc perpetuum sanguinis profluvium, quod nulla potuit arte restingui. Inde collapsæ vires, sensus obtusi & vita desperata. Vocati Religiosi Viri, qui jam jam morituro assisterent, advocarunt patrem, ut morienti filio benediceret. Benedixit plorans, & abiit ne morientem aspiceret. Infra horæ quadrantem iterum revocatur, ut reviviscenti & sano filio gratularetur. Insperatus & mirandus eventus cui tribuendus esset, omnes ignorabant, donec postea constitit, Minoritam quemdam, Olmedæ propinquum, eo ipso tempore, quo convaluit infirmus, in beati Didaci sacello duris in se animadvertentem fla-

flagellis, devotis precibus a sancto Viro beneficium hoc impetrasse.

XXXIX. Insigne & per omnes Nationes divulgatum fuit illud miraculum Caroli Principis, Philippi II. Regis Hispaniarum filii, e certissima morte ad vitam revocati. Illud iisdem verbis, quibus Franciscus Peña ex Hispania accepit, Regis testimonio communitum, & suæ inservit historiæ, etsi aliquanto diffusius, enarrabo. *Anno* MDLXII. *Carolus adolescens Compluti, dum in Regia concitato ac celeri passu per scalas graderetur, luxatis pedibus supinus prolabitur, & in parte occipitis sinistra periculosissimum vulnus accipit. Non patuit ab initio morbi malignitas, nec evidenti aliquo signo, quo tamdem periculum progressurum esset, innotuit. Quamobrem medici in certam de Principis salute spem adducti, nullum tam perniciosum ac desperatum malum, quam postmodum supervenit, animo conceperant. Nec immerito, cum in his ægritudinibus febres a principio non soleant esse ita suspectæ, æque ac cum ad septimum vel alios dies criticos perventum fuerit. Medicos itaque inani hac securitate gaudentes subsecutus eventus fefellit; die enim undecimo a prolapsione, exiguo ante auroram tempore, rigores quidam vehementes, & ardentissima febris Principem decumbentem invadunt. Mox inito consilio illustres medici & chirurgi, qui curandi Principis causa plurimi undequaque convenerant ac quotidie conveniebant, supervenientis symptomatis causas inquirunt, ut aptum remedium opportune adhibere possent. Cranium igitur confractum esse suspicantur, ideoque derepente, ne curationem tarditas præpediret, atque ut facilius morbi causas explicarent, & celerius medicinam facerent, novacula, qua parte vulnus acceptum fuerat, caput aperiri decernunt. Aperto loco nihil illic apparuit esse confractum, collisum aut perforatum, nec præter maculam quamdam fulvam aliquod malignæ affectionis signum reperiunt, quo cerebrum prolapsione affectum judicare possent. Soli itaque vulneri curando persistunt. Interim vero febris numquam intermittens, in dies augebatur, eamque intra paucos dies quædam symptomata subsecuta sunt, quæ non obscure proximam mortem indicabant, cum ea veluti turmatim in Principem gravi oppressum febri irruissent: ciborum nempe omnium nausea, adeo ut per tres dies nihil comederit, fugato somno vigilia, delirium, totius vultus ac capitis inflammatio, qua ita horribiliter facies intumuerat, ut nec oculi nec nares nec aures distincte conspicerentur, sed caro quædam informis & tumens vibex omnem hominis figuram sustulisse videretur. Ad hæc nihil præter mera deliramenta per aliquot dies locutus fuit, nec quid diceret (solum enim intra se obmurmurans incondite loquebatur) nec utrum dormiret, an vero vigilaret, intelligi potuit. Stupefacti medici, & diu multumque animo agitantes, unde tam maligna & lethifera symptomata provenire possent, re diu multumque deliberata, in eam tamdem unanimes venere sententiam, ut qua parte fulvam illam conspexerant maculam, primam cranii tabulam abraderent diligenter & subtiliter, inspecturi num per commissuras aut rimulas ex gravi prolapsione fortasse contractas, aliquid in cerebrum penetrasset. Rasa itaque prima cranii tabula, illud undique albicans invenerunt, tum ex eo vivus sanguis manare cœpit. Exinde protinus nullum per eam partem in cerebrum malum influxisse collegerunt, sed id ab interiori prorsus cranii parte provenire. Quamobrem omissa cranii curatione, solam inflammationem & capitis horribilem tumorem opportunis medicamentis minuere, ac depellere decreverunt: Ergo cum in hoc tam miserabili & deplorando statu Princeps Carolus versaretur, nec illi ullam jam medicamenti genus proficeret (adhibita autem fuerant tot ac talia, qualia vel haberi vel excogitari a tam multis & clarissimis medicis & chyrurgis, qui undique*

que innumeri convenerant, potuerunt, & tantum Principem, & tantum ac tam potentem, pium & filii amantissimum Regem patrem decebat, cui nihil magis erat cordi, quam ejus vitam tueri, unde tot tantorumque regnorum salus & incolumitas pendere credebatur) medici omnes de vita Principis amissa spe, eum proculdubio ex ægritudine moriturum pronunciaverunt. Nec erat absque certa ratione prognosticum, nam consistentia symptomata, in primis vero delirium, male affectum cerebrum, & a sanguine in saniem converso, qui aliunde quam per locum affectum juxta medicorum placita in illud influxerat, jam magna ex parte putrefactum non obscure demonstrabat. Ad hæc futuræ mortis signa tam evidentia & clara videbantur, ut certum & præfinitum tempus, quo Princeps esset e vita discessurus (mediæ videlicet noctis tempus diei XVIII. *vel* XIX. *a vulnere accepto) medici certo prænunciare ac constituere non dubitaverint. Parabantur interim lugubres vestes, panni ad ornatum funebres, luctuosa omnia cernebantur, locus sepulturæ destinabatur. Regia domus in luctum ac lacrymas soluta, miserabilem ac lugubrem præbebat faciem. In primis vero ipsius Philippi patris acerbissimus dolor omnium corda cruciabat, omnium ab oculis copiosas lacrymas eruebat, universa quoque Hispania in luctu & mærore posita, Principis casum acerbum, & Regis mæstissimi dolorem incredibilem lamentabatur. In magna hac rerum desperatione & jactura, cum omne jam humanum præsidium defecisset, ad opem S. Didaci implorandam itum est. Ergo recordati tunc Bernardus Frasueda, ex Minorita Chonchensis Antistes, & Magister Manzius, Ord. Prædicatorum, Principi a secretis conscientiæ, & alii quidam viri graves, Principem Carolum maxime in Didacum affectum fuisse, illiusque sacrum cadaver sæpe pie veneratum, ad eum in extremis laborantem S. Didaci corpus deferre constituunt. Protinus itaque rumpuntur obices ferrei, laminæ & ingentia repagula divelluntur, quibus arca bene munita, ut diximus, uno fere integro seculo inclusum sancti Didaci cadaver servaverat. Ita illud integrum inventum est, ac si nuper illic repositum fuisset, quod magnæ propterea admirationis causa fuit. Accurrit statim ingens populi multitudo, ut sancti Didaci corpus veneraretur, & in Regiam acerbo oppletam luctu comitaretur. Solemni itaque pompa ex omnibus ordinibus collecta, in qua omnes Religiosi cereos accensos manu gestabant, venerabile corpus feretro impositum, & humeris sacrorum hominum advectum, in Regiam deducitur, in cubiculum Principis intromittitur, ac super illius lectum collocatur. Clara deinde & sonora voce Princeps admonetur, ut se pie & ex animo beato Didaco commendet, illumque valetudinis suæ causa deprecetur, cum ejus Reliquiæ jam delatæ fuerint & juxta se in lectulo repositæ. Ille vero ex lethifero excitatus somno, nutibus se contingere illas velle demonstrat, & manibus tentans eas tenaciter complectitur, ac Dominicas aliasque preces recitare significat; quamvis quid distincte proferret, vix aperte intelligeretur. Interim lintea quibus sacrum caput obvolvebatur, dissolvuntur, & sericus quidam pannus, qui primum molliter sacro Didaci vultui fuerat admotus, similiter turgenti Principis vultui leniter admovetur. Eo loci non solum sacerdotes & Religiosi viri, sed etiam seculares magnates, qui in Principis cubiculo aderant, in primis vero Rex ipse pater in genua provoluti, multis lacrymis sanctum Virum ardenter precabantur, ut apud Deum pro salute Principis intercessor & deprecator existeret. Quibus peractis, educto post quartam fere unius horæ partem sacro cadavere, & in suum sacellum reducto, Principem suavis ac lenis somnus amplectitur, in quo per quietem sanctum Didacum Franciscano indutum amictu stantem, & crucem arundineam manu tenentem vidit, qui eum ut bono animo esset, & in*

Supra n. 27.

in Deo spem collocaret, hortabatur; futurum enim esse, ut ex illa ægritudine convalesceret, ac integram sanitatem reciperet. Ex eo ipso momento cessavit delirium, & paucis horis elapsis, Princeps quasi cum Sancto colloquens, excitatus somno, cibum aliaque necessaria alimenta postulavit. Concurrunt illico Medici, qui cum tumorem vultus depressum ac minutum, certaque alia salutis signa comperissent, mœstissimo Regi obitum filii expectanti, nuncium lætissimum celeri cursu cum his dictis afferunt: fuisse tandem Carolum Principem revocatum ad vitam. Qui intra paucos dies integræ saluti restitutus, pium in primis Regem patrem, ac universam deinde Hispaniam acerbo luctu mœroreque liberavit. Fit confestim omnibus notum ac testatum miraculum, quod cum omnes maxime suspicerent, medici in primis admirabantur, qui Philippo Regi Principem jam jam animam acturum prænunciaverant, & certum mortis tempus præfinierant, ut plane coacti fuerint consiteri, tam repentinam salutem Divinæ cælestique virtuti adscribendam. Illud vero in primis in hoc rerum mirabili eventu compertissimum ac testatissimum fuit, illo potissimum mediæ noctis tempore, quo uno consensu medici moriturum Principem asseruerant (ut notius & illustrius ad Didaci gloriam miraculum fieret) nedum melius habere cœpisse, sed omni instantis mortis periculo liberatum. Miraculum hoc potissimam dedit ansam sanctissimi Viri canonizationi postulandæ & promovendæ, ut inferius enarrabo.

XL. Aliud simile miraculum, dum illius promoveretur canonizatio, in hunc modum patravit. Anno MDLXXXVIII. Philippus, Lauri Dubliulii, prædicti Philippi Regis in Romana Curia, uti vocant, *Agentis* filiolus decennis, ex summitate scalæ viginti palmis altæ in lateritium cecidit pavimentum, & capitis dextera tempora graviter offendit. Mox continua febris & gravissima symptomata subsecuta, ad trigesimum secundum a collisione diem perdurarunt. Sed cum ingravesceret morbus, & febris intenderetur, repentinus tumor alteram gutturis & faciei partem invasit; dein puer viribus cœpit destitui, & ad trigesimum sextum a lapsu diem ad mortem festinare. Anxius pater, sancti Didaci, cujus canonizationem ex Agentis munere procurabat, opem summis votis imploravit, vovitque filio sancti Francisci habitum induturum anno integro gestandum, & peracta canonizatione, se beato Didaco sacellum constructurum. Post mediam ab emisso voto horam, copiose e naribus effluxit sanguis, cœpitque puer melius habere. Iterum pater preces ingeminat, & post aliquot horas circiter mediam noctem uberior sanguis emanavit. Tertio pater oravit, atque ad auroram copiosius exivit, & febris ac dolor omnis abscessit. Pater exultans ob restitutum, quem perdidisse crediderat, filium, promissa complevit. Sixto V. illius temporis Pontifici, multisque Cardinalibus receptum beati Didaci intercessione beneficium pater enarravit.

XLI. Magnis tenebatur febribus Martinus Fernandez oppidi de Alvalate, & demum ad summum vitæ discrimen pervenit. Candelam jam habebat manu accensam, uti mos est illius gentis, jam moriturus, & sindonem lecto superimpositam, cum uxor validis vocibus homini vix quidquam sentienti intimavit se illum beati Didaci meritis commendasse, & vovisse illius nomine pias ad sepulcrum vigilias. Vix ille his auditis, novas vires assumpsit, sindonem dejecit, votis annuit, & deinceps saniorem se sensit, ac paulo post subito salutem recuperavit.

De febricitantibus.

XLII. Alphonsus Petri Philippi & Catarinæ filius, ardentissima laborans

rans febre, magna emissa voce loquelam amisit. Insuper, ingravescente morbo cibum sumere non poterat, mœstique parentes de salute filii desperare cœperunt. Promissis novem dierum vigiliis in sacello, filium incolumem receperunt.

XLIII. Leonora Gonzalez, Reginæ Joannæ, Henrici IV. Hispaniæ Regis uxori a cubiculo, febricitans, pollicetur sancti Didaci sacellum invisere, statimque a morbo se sensit relevari. Madrito Complutum proficiscitur, sed ingressa sacellum denuo morbo cœpit affligtari. At cum alios cerneret variis malis affectos convalescere, diligentius inquirere cœpit, unde sibi contrarium proveniret? Cumque nullo se gravari peccato, examinata conscientia, comperiret, dubitare cœpit an quidquam chyrographo ad collum appenso ferebat, sacro numini adversum. Extractum dedit viro ejusdem Cœnobii docto legendum, & igni, si quid continebat superstitiosum, committendum. Arabice scriptum comperit nomina cacodæmonum, ignotosque quosdam continere characteres, & confestim in rogum conjecit. Eo combusto Leonora ad preces revertitur, & exauditur a febre soluta. Madritum regressa, quodam mane e lecto consurgens, alterum priori simile, eodemque modo complicatum conspicit chyrographum. Aspectu territa mulier, sacro crucis se munivit signo, rata dæmonum arte combustum chyrographum eo fuisse delatum. In ignem itaque projecit, sed flammæ crepitare, sordidoque fumo evolvi, ac rotari videbantur. Indicia plane fuere impietatis, qua dæmones in suum obsequium homines impellere conantur, eosque simulata religione, qualis in his chyrographis sæpe præsumitur, malis multis irretire.

XLIV. Joanna Mendozia, uxor Gomezii Manriquez, qui domui præerat Toletani Antistitis Carilli, sæpius supra nominati, febres rigorosas per duos menses perpessa, audito beatum Didacum fuisse exhumatum, eo tempore, quo futuræ accessionis rigor invaserat, ardenti quadam devotione ad locum, ubi jacebat, se ferri imperavit. Genuflexa Virum sanctum orat, ut sui velit misereri. Statim in pedes erecta, sensit abire rigorem, febrem fugari, & frequentia, quæ patiebatur, symptomata depelli.

XLV. Constantia Mendozia post quinque mensium experimenta medicorum, nihilo melius se habuit a febre, qua cruciabatur. Auditis crebris Didaci miraculis, ad sacellum deportata rogavit, ut qui tot aliis præstabat beneficia, sibi etiam vellet propitiari, & protinus omnis ab ea morbus recessit. Similiter curata est Catarina Complutensis, mulier honesta, febrem passa hebdomadas quinque.

XLVI. Vexabatur Compluti molestissimis febribus Don Bernardus de Rojas, exortæque papulæ manifestum vitæ discrimen ex maligno morbo imminere indicabant. Erga beatum Didacum summe propensus, missas duas in ejus sacello fecit celebrari, eique se totum commendavit. Infirmitate paulo post liberatus, beneficium Didaci meritis retulit acceptum.

XLVII. Joannes Guttierrez continua decumbens febri Compluti, in magno vitæ periculo versabatur. Rogavit itaque Minorum Præfectum, ut sancti Didaci manum ad se mitteret, quæ admota salutem impertiret. Detulit confestim Minorita, sacras Reliquias capiti decumbentis admovit, aquam, cui manus erat immersa, ut biberet, reliquit. Ex illa hora meliuscule se habuit, deinde intra exiguum temporis spatium omnino convaluit.

De contractis.

XLVIII. In Duronis oppido, diœcesis Seguntinæ, puella Catarina, Martini filia duodennis, juxta gelidum sedens fontem, improviso oppres-

sa morbo, linguæ, aurium membrorumque usu præpedita, brachiis & pedibus contracta, cum multorum mensium spatio varia, sed frustra adhiberentur medicamenta, oppleto lacrymis ore muto, quibus poterat nutibus Divinam implorabat misericordiam. Iniquam misellæ sortem miseratus avunculus vir pius & probus, ad beati Didaci sacellum curavit deferri mense uno a sancti Viri obitu, ubi cum ejus peteret auxilium, & Minoritæ, Vicario Conventus praeunte & dicente: *Laus Christo Jesu*, manum sanctam, facto cum eadem crucis signo, admoverent, lingua ejus protinus soluta, eadem verba a Vicario prolata sæpe diserte repetivit, ac restitutis sensibus & membris confirmatis, domum læta regressa est.

XLIX. Gravissimæ & diuturnæ febres Antonium Frances Arevali incolam, Reginæ Isabellæ familiarem, toto corpore inutilem reddiderunt. Membris resolutus, miseram & infelicem agens vitam, vovit novemdiales se habiturum vigilias in beati Didaci sacello. Jumento vectus, crebris illic precibus Deum efflagitat, ut propter beati Didaci merita salutem restituat. Singulis diebus melius habebat, & ante terminatas vigilias perfecte liberatus est.

L. Anno MDLIII. Joanna Garzia, Alphonsi Lupi filia, territorii Madritensis, cum ad herbam medicam colligendam profecta, sub nimio pondere sudans reverteretur, maligno correpta aere, tres digitos dexteræ contrahi sensit, & paulo post totum brachium intorpuit. Accessit & aliud post aliquot dies malum, gravissimus in renibus dolor, qui nec in pedes eam erigere, nec baculo gradum firmare permittebat. Humano destituta remedio, Divinum, quod aliis proficuum audierat, vigilias scilicet in sacello B. Didaci aggreditur, intempestæque noctis silentio, quando Fratres Matutini laudes Deo persolvebant, magno se ardore & sudore sensit perfundi, & quasi a sensibus alienata, vix tandem sui compos efficitur. Paulo post ad se reversa, sudore cessante, depulsa vi morbi, protinus digitos brachiumque contractum extendit, libereque absque fulcris incessit.

LI. Agnes Diaz Madritensis utroque crure contracta, gressuque adeo impedita, ut præter baculorum fulcimenta, aliorum manibus eam sustineri oporteret, ut vel modicum posset incedere. Curru vecta Complutum, prima nocte qua in sacello vigilavit, dum Fratres Matutinum decantarent, sensit fulvi crura atque distendi. Stupens & dubitans an vere ita esset, vel cupidæ menti imaginarium aliquod objiceretur, probat experimento. Surgens itaque absque fulcris, valide incedit exultans ac laudans Deum in suis Sanctis gloriosum. Appensis fulcris, læta Madritum revertitur, & ultra annos triginta vitam traduxit incolumis.

De cruribus & pedibus affectis.

LII. Pia quædam mulier filium decennem cruribus manibusque affectum, toto corpore aridum, torvo ac truculento aspectu horribilem, monstro potius quam homini persimilem, humeris ad Cœnobium tulit Fratres rogatura, ut Deum pro miserabili creatura deprecarentur. Penalverius, quem supra diximus Guardianum, genitricis filiique misertus, ad ægrorum deferri jussit hospitium, ratus eodem die miseram animam acturum. Sed paulo post sancti Didaci sepulcro admotus, & sacris Reliquiis de more consignatus, spiritum viresque recepit, validisque pedibus cœpit incedere. Quem ut Toletanus Archiepiscopus, multique nobiles & plebeji prius monstruosa deformitate notissimum, consolidatis basibus & plantis viderunt

Supra n. 26.

obam-

obambulantem, dignas Deo ejusque servo Didaco laudes persolverunt.

LIII. Sexennis filius cujusdam viri de Tamajon, uno crure contracto (quippe tribus digitis altero brevius apparebat) enormiter claudicabat. Pater ad sancti Didaci sepulcrum delatum, vigilias cum eodem protraxit. Octavo die puellum sancti Viri corpori admovit, statimque ita sanum recepit, ut non jam cruribus vacillaret, sed æquis passibus libere incederet.

LIV. Ex Provincia Burgensi pastor quidam miserrimus, crure, brachio totoque latere sinistro affectus, Complutum venit sancti Didaci opem imploraturus. Tres quatuorve dies in sacello orans, repente pristinæ restituitur saluti.

LV. Similiter Dominicus Fernandez, oppidi de Viñuelas, cum per totidem dies ibidem oraret, cruribus pedibusque impeditus, nec incedere nec respirare valens, confestim solutis doloribus, vires recepit, & solidatis pedibus, absque ullius præsidio integer & sanus deinceps incessit.

LVI. Joanna Centenera, Sebastiani filia, Didaci cujusdam civis Guadalajaræ conjux, cum in cella vinaria frigida valde & humida vinum distrahens diutius permansisset, brachiis, cruribus pedibusque capta, nullatenus se poterat movere. Medicorum præsidio manus solum restitutæ, reliquis interim partibus per triennium præpeditis. Affligebatur præterea acribus doloribus, qui miseras voces exprimebant, nec superari poterant exquisitis fortissimisque medicamentis. Itaque cum morbus in dies cresceret, semperque infelix fœmina lecto decumberet, tamdem maritus eam humanis præsidiis destitutam hortatur, ut beato Didaco miserias suas expanderet, promitteretque solitas aliorum vigilias se in ejus sacello deducturam. Anno igitur MDLIII. jumento vecta, Complutum venit, ut votum exsolveret. In sacello nondum quinque diebus exactis, pauló ante noctis medium suavi somno corripitur, & post horas septem expergefacta, nullam deinceps doloris sensit molestiam, firmoque gressu absque aliorum præsidiis, præmissa confessione & sacra communione, læta recessit.

LVII. Ejusdem urbis civis Joannes de Medrana, molesta ac diuturna febre correptus, & viribus exhaustis, valde macilentus, sinistro crure, paralysi & peracerbis cruciabatur doloribus, neque aliter quam axillaribus poterat incedere. Omni probato medicamine, aliquando venit in mentem sanctus Didacus miraculis & portentis insignis. Consuetum vigiliarum votum emisit, quod dum diebus novem absolveret, nocte sequenti placide quiescens, sudare sibi visus est. Expergefactus, ut e lecto surgeret, baculos, quibus nitebatur, expetiit; sed cum bene se habere sentiret, in genua provolutus, ad beatam Virginem Mariam preces effudit, deinde propriis viribus fisus, tentat exurgere. Nec mora; surrexit sanus & liber, ita ut quacumque vellet, incederet.

De sanatis brachiis.

LVIII. Nobili viro Lupo de Enzinas, oppidi de Hita, ex equo prolapso brachium confractum sinistrum adeo exaruerat, ut per quinquennium movere non potuerit. Auditis beati Didaci miraculis, magnam erga eum concepit devotionem, sperabatque ob ejus merita salutem. Nocte quadam, in somni quiete visus est sibi Didacum cernere sella sedentem in claustro, seque ad illum flexis pergere genibus, & salutem postulare. Didacum vero cum reliquis Fratribus supplicationem in eo ambitu instituisse, deinde hominem advocasse & interrogasse quid vellet? se vero respondisse, salutem,

eique impositis manibus respondisse Didacum: *Abi, quoniam sanus factus es.* Somno solutus doluit se vano somno deceptum, sed cum brachium produxisset, sanum conspexit, Deoque gratias cum universa reddidit familia.

LIX. Rus profectus Joannes de Olmeda Complutensis, supradicti Olmedæ pater, accepta pala, stercus subacto solo injecit, fessusque aliquantulum humi jacuit. Paulo post exurgere volens non potuit, brachiis affectus & toto corpore solutus. Anno integro dolens, & axillaribus innitens gradiebatur, donec duas fecit legi Missas in sacello beati Didaci, quibus finitis, salutis sentire cœpit initium, & paulo post omnino restitutus est sanitati, nec per triginta subsequentes annos quidquam hujus sensit doloris.

LX. Franciscus Peña, vir doctus, Rotæ Romanæ Auditor, potissimus vitæ sancti Didaci scriptor, inter alia, quæ recenset miracula, narrat etiam se Divinam Didaci meritis sensisse virtutem. Annis sexdecim in ima parte armi dextri peracutum frequenter sentiebat dolorem, quasi mucrone ensis vel pugione pars illa perfoderetur. Colli etiam sinistra portio sic afficiebatur & rigebat, ut caput libere vertere nonnisi toto verso corpore potuisset. Advocatum agebat in causa canonizationis sancti Viri, & vitæ miraculorumque documenta sedulo revolvebat; cum ecce inveteratum dolorem sensit vehementer, rogavitque Dei servum, ut pro se laboranti auxiliaretur, & qui aliis gratuito benefaciebat, sibi apud eum bene mereri cupienti opitularetur. Ita precanti, dum accumbit, placidus somnus obrepit, & sequenti die sanus & lætus exsurgit, nec amplius sentit dolorem. Hoc obstrictus beneficio, diligentius canonizationis negotio intendit, nec curam remisit, donec absolvit.

De laterum doloribus.

LXI. Duo ex Ibina homines, quorum unus dimidio latere contractus, alter toto corpore tremulus, ad venerandum sancti Didaci corpus Complutum venerunt. Cum de more illud tetigissent, pristinis viribus restituti, omni morbo solvuntur.

LXII. Catarina Martini Ferrandi, oppidi Corlensis uxor, toto latere dextro capta, voto se obstrinxit visitandi beati Didaci sacellum & corpus. Dum facit & orat, perfecte sanatur.

LXIII. Fernandus Martinez ex oppido de Brihuega, integro triennio sinistro latere præpeditus, nullo brachii crurisve fungi poterat officio. Complutum pergit, in sacello orat in profesto sancti Bartholomæi, & sudarium Minoritæ porrigit, ut sancti Didaci admoveat Reliquiis. Receptum aridæ manui circumdat, & sanam intuetur, cruri apponit, & medetur; deinde totum latus linteo percurrit, & malum fugatur.

LXIV. In Cœnobio Salzedæ frater Antonius Aquayo Minorita, tam acri sinistri lateris cruciabatur dolore, ut neque die neque nocte liceret requiescere. Duos menses & dies quindecim clamans & vociferans, cum dolores continuos pertulisset, ad beatum Didacum conversus instanter rogavit, ut a misero illo statu eriperet. Non prius oravit, quam se probavit exauditum, dolore depulso.

LXV. Petrus Gomesii de Illana filius, integrum dolens latus sinistrum, baculis innixus inutilia membra utcumque poterat, ad sepulcrum beati Didaci protraxit. Illic diebus decem, totidemque noctibus ante sacrum cadaver provolutus, frequenti oratione Divinam implorabat misericordiam. Die undecimo mirabiliter, nesciens qualiter id factum sit, contractione illa

so-

solvitur membrorum. Miraculo stupefactus, sentiens sibi inutilia membra consolidata, lætus obambulat, & extenso brachio se cruce persignat.

LXVI. Anno MDLV. Donna Maria de la Peñuela, virgo Complutensis, toto dolens latere sinistro, aliis gravissimis morbis affligebatur. In sacello beati Didaci devotissime orans, confestim omni infirmitate depulsa, sanata est, & sacellum universaque Ecclesia suavissimo sunt odore respersa. Gravissimi viri, qui tunc forte aderant, supernaturalem, celestem & majoris suavitatis, quam sint terrestria omnia odoramenta, dixerunt.

De cæcis illuminatis.

LXVII. Ex oppido de Agreda quidam nihil penitus videns, ad sacellum vigilaturus, seque devotissime sancto Didaco commendaturus accessit. Manum sancti Viri admoverunt oculis Minoritæ, & statim amissum visum recepit.

LXVIII. Didacus Garavito, cum pilæ ludum spectaret, ictu supra oculum vehementer percussus, præter capitis dolorem, quem ex eo intolerabilem traxit, nihil quidquam, oculo fracto & sanguinem fundente, cernere poterat. Oculo igitur captus, cum aliunde non inveniret, unde sibi remedium adhiberet, Dei opem imploravit, qui ob Didaci beati merita illum respexit. Nam beato illo Viro deprecatore, ad cujus cœleste patrocinium confugerat, usus, cum nullum capitis dolorem sensit, tum oculi amissi sensum plane Divinitus recuperavit.

LXIX. Alphonsus Cardero bello Navarrensi hasta in facie vulneratus, luculentas etiam duas plagas in eadem accepit, quibus adductus est in mortis discrimen. Ubi autem menses octo & amplius ob vulnerum curationem domi se continuit, nihilominus tamen vultu erat deformato, quia cicatrices obductæ cum os contraxerant, tum oculum alterum perverterant. Ea oris, vultus & oculi distorsione fœde affectus, ad beati Didaci sacellum ex voto pie peregrinatus, postquam vigilias novem precando egisset, illico integra forma pristinaque specie fuit & oris & oculi, quo utroque præ cicatricibus distorto & perverso prius fœdus apparebat.

LXX. Bartholina de Tapia Madritensis, sæpe in aliis infirmitatibus sancti Didaci opem experta, sanguinis fluxum & ophthalmiam, seu lippitudinem, nubecula alterum oculum inficiente, passa, Complutum abiens ad sancti Didaci sepulcrum, integram sanitatem est consecuta.

LXXI. Petrus de Arjona, civis Abulensis, ex gravi infirmitate lumen oculorum, & membrorum omnium usum amisit. Annis quatuor miseram agens vitam, Complutum ad beati Didaci Reliquias venerandas se duci curavit. Ubi tamdiu permansit ac vigilias duxit, donec nocte quadam, dum placida quiete frueretur, expergefactus, se sanum sentiens, apertis oculis lampadis lumen, quod lucebat in sacello, aspexit, & cuncta membra suis usibus restituta percepit.

LXXII. Ad annum MDXXVII. Executor primarius (Hispanice *Alguazil major*) Vicarii Generalis Complutensis, cognomento *de Zuñiga*, tam gravi laborabat lippitudine, ut nihil prorsus posset intueri, sed per oppidum ab alio duceretur. In sacello sancti Didaci solitas habuit vigilias, & luminis beneficium consecutus, in gratitudinis signum, nova donavit paramenta sacerdotalia.

De

De mutis loquentibus.

LXXIII. Mulier quædam ex oppido de Romanzos, triginta annos nata, sed septemdecim muta, ad sacellum ducta, sacra Didaci manu illi admota, statim lingua in humanas voces soluta, in laudes Dei diserte prorupit, & orationem Dominicam, salutationem Angelicam, fidei Christianæ symbolum, aliasque pias preces recitavit.

LXXIV. Ducti sunt in eumdem locum duo pueri a nativitate muti, quorum pater lacrymis & precibus petebat a beato Didaco, ut loquerentur. Exauditus est antequam e sacello recederet, magna omnium admiratione, divulgatumque est hoc miraculum per universam Hispaniam.

LXXV. Franciscus Fernandez Lusitanus, dum Hispali anno MDL. in furnum vitreum, seu vitrorum conflatorium ligna congereret, vehementi calore æstuavit, accubuitque in domus impluvio, ut æstum temperaret. Hinc impedita lingua, per annos tredecim non potuit effari. Frustra adhibitis medicinis, Complutum abiit anno MDLXIII. & nocte decumbens, statuit beati Didaci sepulcrum venerari, per Missæ sacrificium a se procuratum & per sancti Viri merita, Dei misericordiam implorare. Emisso de hac re voto, somnus irrepsit, & ante auroram expergiscens, sensit guttur gravari & affligi. Protinus e lecto prosiliens, positis genibus coram beatissimæ Virginis imagine in cubiculo appensa oravit, ut propter illius & beati Didaci intercessionem ab illo periculoso malo liberaretur. Dum preces ingeminat, linguamque movet, loqui sibi visus, & altiori voce experientiam facturus, Bartholomæum quemdam in eodem cubiculo jacentem sæpe compellat. Ille admiratus, restitutæ linguæ miraculum convocatis vicinis propalavit. Illi exultantes in sacellum ducunt, ubi gutturis etiam malo liberatus, tres Missas legi curavit, suisque benefactoribus beatissimæ Virgini & Didaco gratias persolvit.

De claudis ambulantibus.

LXXVI. Burgensis quidam utroque claudus pede, ad communem sanitatis officinam, beati Didaci sacellum ductus, gressus firmari deprecatur, & exauditur, baculosque, quorum ministerio incedebat, in beneficii memoriam appendit. Similiter alter uno pede affectus, post tactas sacras Reliquias, integram sanitatem assecutus, axillares, quibus labantes gressus sustinebat, ibidem reliquit.

LXXVII. Gravi pedum tumore trimestri spatio affectus Joannes Sanchez ambulare non poterat. Triduo se mansurum in sacello, & Missas tres in honorem sanctissimæ Trinitatis legi curaturum promisit; dum facit, salutem sibi cœlitus sentit immitti. Resoluto namque tumore, articulis fixis ambulavit, & nullum deinceps gradiendi sensit impedimentum.

De oris, dentium & gutturis dolore.

LXXVIII. Joanna Regis Henrici IV. filia, gravi oris morbo afflicta, dum Henricus pater, uti diximus, ad visendum sancti Viri corpus Complutum perrexit, ceream imaginem vultui suo persimilem fieri jussit, ut ad sancti Viri corpus offerretur. Non prius compactum est cereum donarium, quam illa sit integræ sanitati restituta. Beneficio obstricta, tanto celerius nun-

Supra n. 28.

nuncupatum votum reddit, quanto citius præter spem concupita salus obvenerat. Missis itaque duobus famulis ad indicandum erga suæ salutis auctorem pietatis studium, promissam imaginem adjunxit.

LXXIX. Tam gravi acutoque dentium dolore mulier quædam affligebatur, ut nihil posset comedere. Filius Minorita, habitus sancti Didaci segmentum dedit, quod illa ori inserens, dentibus applicavit, & statim dolorem non modo sedari, sed & sensit depelli. Asseruit etiam, ex illa vestis particula tantam, ac tam miram dulcedinem se percepisse, ut nihil aliud ore contingere vellet aut degustare.

LXXX. Martinum de Spinosa glandulæ & tumores in gutture procreati vehementer angebant, ac pene suffocabant. Ad nota & omnibus explorata sancti Didaci præsidia confugiens, per ejus merita & intercessionem salutem implorat, & statim periculosa gulæ compressione liberatur.

De iliaca renumque passione.

LXXXI. Alphonsus Rodriguez, ex Daganzuelo, Toletanæ dioecesis oppido, iliorum dolore vexatus, deficientibus humanis remediis, ad Divinum confugit, & sanctum Didacum invocavit, promittens se facturum, ut in ejus Altari sacrosanctum Missæ offerretur sacrificium. Nuncupato voto, infra sesquihoræ spatium dolor abscessit, & qui paulo antea acutis doloribus, veluti furiis agitatus volvebatur, jam placidissime requiescit.

LXXXII. Petrus Gonzalez de Uzeda, Ecclesiæ sanctorum Pastoris & Justi Complutensis Præpositus, renum dolore tantopere cruciabatur, ut nec somnum capere, nec aliquo fungi posset corporis ministerio. Doloris acerbitatibus vehementer afflictus, se ad propinquum Minorum Cœnobium fecit portari. Advenientem exceperunt Penalverius Guardianus, & Magister scholarum, brachiisque fulcientes ne laberetur, ad sancti Didaci sepulcrum deduxerunt. Sacellum ingressus, magnam sensit consolationem, & ne privaretur, noluit abire. Aliquandiu hærenti & preces offerenti Penalverius manum sancti Didaci applicuit, statimque ingens calor per lumbos descendens, omnem penitus dolorem ademit, & infirmus propriis pedibus gaudens & exultans revertitur in domum suam.

De sanguinis fluxu & morbo comitiali.

LXXXIII. Joannes de Montalvo, sanguinis fluxum ab aurora usque ad horam quartam post meridiem patiebatur. Mortem denunciarunt medici, sed accedentes Minoritæ duo, nasum & colli partem posteriorem tangentes chorda sive cingulo, quo sanctus Didacus utebatur, a periculo liberarunt; substitit enim sanguis, cœpitque deperditas vires recuperare.

LXXXIV. Hieronymus Segobiensis morbo cardiaco, seu comitiali actus, sæpe se humi collidebat, & vehementius singulis quindenis afficiebatur. Nuncupato vigiliarum novemdialium voto, statim a periculosa & fœda infirmitate liberatus est.

De parturiente liberata & sterilitate depulsa.

LXXXV. Maria uxor Joannis Flores, oppidi de Girindote, dioecesis Toletanæ, partus doloribus amens effecta, catenis tenebatur. Maritus votum vovit vigilias novenas se cum uxore in sacello celebraturum. Furentem dum

dum educere cogitat vocatque auxiliares, qui catenis exolvant & conducant, ecce pacatam videt & mansuetam. Solutam ergo jumento impositam ducit, complet promissum, conjugis cessat furor, suis sedibus mente restituta, fœtu etiam incolumi.

LXXXVI. Honesta mulier, oppidi de Santorcaz octenni sterilitate mœrebat. Ad sancti Didaci patrocinium confugiens, vigilias spondet, prolemque, si acceperit, per annum sub habitu sancti Francisci incessuram promittit. Integer post votum non effluxit mensis, cum ventrem sentit intumescere, decursoque tempore filiam edidit, cui prædictam vestem obduxit.

De lepra & ulceribus curatis.

LXXXVII. Nobilem Carmonensem pruriens lepra ultra modum reddidit informem. Ad sacellum abiit sancti Didaci, aquam, cui Viri sancti manus intincta erat, epotavit, omnique prorsus corrodentis lepræ crustula mundatur.

LXXXVIII. Alphonso filio Paschalis a sancto Martino, oppidi de Hontanar, inveteratum fistulosumque erat in crure dextro ulcus, quod proximas partes depascens corrupit. Audiens in oppido *Valdolivas* pium quemdam Monachum hujusmodi malis mederi, eo abiit, multosque transigit dies in variis experiendis medicinis. Cum frustra omnes tentasset, ad patrem revertitur, rogatque Complutum deferri. Dum in sacello orat, sentit ex ulcere depelli appositos panniculos, deinde admota manu sancti Didaci ex ulcere sanguis vivus emanat, mox labra comprimuntur, & totum ulcus occluditur.

LXXXIX. Ochoa de Gordejuela in parte anteriori tibiæ sinistræ accepto vulnere, & a genu usque ad talum plaga protensa, probatisque frustra remediis humanis, Complutum abiit, ubi per tres menses sacellum sancti Didaci frequentavit. Profuit differri beneficium; crevit enim pietate, humiliorque effecta, indignam se, quæ exaudiretur, reputavit. Demum cum nihil minus speraret, plaga omnis obducitur, & tibia perfecte sanatur.

XC. A Monasterio Complutensi quidam Minorita Idubedam proficiscens, suo relicto, habitum alium mundiorem obduxit. Divinitus factum est, ut ille esset, quem beatus Didacus olim gerebat. Idubedæ interin civis quidam grave ac mortiferum vulnus accepit in alvo, unde intestina diffluebant. Huic animam prope agenti, mater, fœmina præclaræ pietatis, ab illius Conventus Fratribus vestitum Seraphici Ordinis petiit, quo amictus filius moreretur & humaretur. Sed nimirum Deus effecit, ut eam ipsam vestem traderent, quæ Compluto proxime allata erat. Illam ubi ægrotus induit, præter omnium opinionem meliuscule se habere incœpit, atque adeo ex vulnere convaluit. Cum autem cognitum atque exploratum est, illam fuisse tunicam, quam beatus Didacus olim induerat, omnes miraculum tam magnum ejus meritis virtutique acceptum retulerunt.

XCI. Bartholomæus Alphonsi filius oppidi Scalonillæ, diœcesis Toletanæ, crure tumebat, fluenteque humore maligno, ad pugni magnitudinem tuber excrevit. Gressu per biennium impedito, neminem invenit, qui mederetur. Tandem ad Conchensem urbem profectus, chyrurgum offendit, qui tumorem aperuit, & purulentæ materiæ ingentem copiam eduxit; sed recludi plaga non potuit, neque dolor mitigari. Aliud malum accessit, similis in altero crure tumor exoritur, qui aliquantulum excrescens suapte natura prorupit. Dolor & hiatus par erat utrinque, sed nullibi remedium.

Pro-

Promissis novenis beato Didaco vigiliis, in itinere utriusque partis malo liberatur. Nihilominus Complutum profectus, promissum implevit studii & pietatis officium.

De hernia, pasmo, pustulis profligatis.

XCII. Anno MDLXII. Catarina a Cruce Madritensis, duos filios herniosos, unum novennem, alterum octo menses natum, quibus e rupto peritoneo intestina in scrotum deciderant, ad sancti Didaci duxerat sepulcrum. Natu major una sanatus parte tumorculo remanente, altera per sexennium hernia laborabat, & subligamine viscera sustinebat. Nocte secunda, postquam advenerant, ille ad matrem orantem accessit, rogavitque ut viscerum illud vinculum, seu quod vulgo *braccale* vocant, dissolveret. Renuente matre, ne viscera diffluerent, instantius ut fieret, puer urgebat, asserens cessasse periculum. Probat mulier, videtque in suum locum viscera rediisse, & filium perfecte sanatum. Ingeminat pro juniore preces, nec quidquam profecit. Causam hujus discriminis unius refecti, alterius neglecti quis audeat edicere? Incomprehensibilia sunt judicia Dei, & investigabiles viæ ejus. Ipse dixit: *Duo erunt in agro, unus assumetur, & unus relinquetur.* *Matth. 24. 40.*

XCIII. Mulier oppidi de Illescas, filiam gravi pasmo, molestaque tussi divexatam ad sacellum duxit, sanamque reduxit. Catarina, Joannis Soto pagi de Pareja filia, pustulis seu variolis undique repleta, humoris noxii abundantia, oculorum lumen amisit, & universi alimenti fastidium contraxit. Ad summum vitæ discrimen perducta, pater opem a sancto Didaco exposcit vigiliasque promittit. Mox lecto, in quo jacebat, appropinquans, videt filiam apertis lætisque oculis in se prospicientem, auditque dicentem: *felix pater adveneris*. Qui aderant stupefacti, Deo gratias accepti reddidere beneficii.

Varii, gravesque morbi depelluntur.

XCIV. Ludovicus Conchensis, liberalium artium Magister, de quo alias præfati sumus, Didaco familiaris, qui probe perspectam notamque habebat ejus sanctitatem, in omnibus suis tribulationibus & necessitatibus ad eum tamquam ad malorum omnium certum remedium fidenter recurrebat. *Tomo 12. anno 1456. num. 157.* Neque sua spe frustrabatur, Didaco pro veteri amicitia semper propitiante. Nullam itaque humanam opem aut medicinam perquirebat Ludovicus, sed in suis suorumque malis ad Didacum confugiens, semper reportavit antidotum. Ipsum a gravi stomachi languore, uxorem a capitis vehementi dolore, Salvatorem filium undennem ab acuta viscerum compressione, alios consanguineos a variis infirmitatibus Vir sanctus ad amici preces, nulla interposita mora liberavit. Uberrimum fœnus est cum viris bonis amicitias inire, & cum sanctis conversari, qui in calamitatibus certo solent esse præsidio: *Vera amicitia tantum inter bonos oritur, inter bonos proficit, inter optimos consummatur.* *Cassiodor. in psal. 67.*

XCV. Maria de la Peñuela, Petri Hernandez de la Peñuela, & Aloysiæ de Mescues Complutensium filia, anno MDLIV. Mariam de Osorio puellam amicissimam morientem conspiciens, tam vehementibus paroxismis, cordis totiusque corporis convulsionibus & jactationibus infestari cœpit, ut vix a multis famulabus posset contineri. Ultra hæc dum illa premeretur passione, capite, manibus, pedibus totoque tremula corpore palpitabat. Inter-

terdum pedes manusque in pugnos arctissime contractas vi morbi comprimebat, mox oculos claudebat, postea informes aperiebat, distortos horribilesque gestus edebat. Cessantibus deinde concussionibus, omni sensuum officio destituta, resolutis totius corporis nervis, collapsisque membris, apopletica seu paralytica remanebat. Infra primos decem aut duodecim dies peritissimi Medici Complutenses, juxta suæ artis decreta, medicamenta universa adhibuerunt, sanguinis emissiones, purgationes, unctiones, assiduas fricationes, cucurbitulas, quæ tamen morbi malitiam superare non potuerunt. Postea facta veluti conspiratione malorum, aliæ molestissimæ accesserunt ægritudines, acres capitis, laterum iliorumque dolores, aurium inflammatio, atque inde per multos menses singulis ferme aut alternis diebus teter & fœtidus sanguis profluebat. Urinæ suppressio per septem pluresque dies meatum impediens, vehementes accumulabat dolores. Concitabatur etiam in vomitum, plerumque ore sanguinem effundens. Prima vero illa & præcipua paroxismorum, cordisque compressio & palpitatio, quam comitialem morbum dicebant, majus in dies suscipiebat incrementum. Antequam vis morbi acrius affligeret, frequentes quædam crurum, manuum brachiorumque concussiones præibant, quæ paulatim intendebantur, tota demum vi morbi in brachium & crus sinistrum decumbente. Uno ferme ab infirmitatis exordio elapso mense, paulatim membra jam affecta ita vitio divulsa, contorta, contractaque manserunt, ut brachium pectori, inguini calcaneus inhærerent. Nervi & musculi arctissimo malignæ affectionis nexu constringebantur, nec ulla poterant arte divelli. Paralysis nervis & musculis exterioribus brachii & cruris sinistri videbatur inesse, nam cessantibus paroxismis, molles & tractabiles manus, & digiti flexibiles in quamcumque partem facile vertebantur; paroxismis vero invadentibus, protinus rigebant & comprimebantur. Denique integrum latus sinistrum, solo capite excepto, ita emortuum, & quasi exanime omni motu, & sensu orbatum est, ut quamvis acriter percuteretur, aculeis pungeretur, aut acu perfoderetur, nullo afficeretur dolore, neque sanguinis guttam emitteret. Deinde tot tantaque mala infelicem invaserant, ut omnia contra imbecillem & miseram puellam conspirasse viderentur. Et ne ulla deesse videretur intemperies, neque ulla pars corporis absque suo remaneret morbo, etiam hydropisi venter deformiter intumuit. Mœstissimi parentes nobiles & locupletes nihil intentatum reliquerunt, per quod miserrimæ natæ, unice dilectæ, possent succurrere, nec quidquam reliquum erat, nisi ut vel propinqua mors ægram absumeret, vel sola Divina virtus a medicis desperatam redderet salutem. Postquam mensibus undecim ita laboraret, & per quinque nulla acciperet medicamenta, omnesque ægritudines quæ in illam confluxerant, in dies excrescerent, parentes virgo rogavit, ut ad sancti Didaci ducerent sacellum, & vigilias permitterent exercere. Grabato impositam die XIV. Maii anno MDLV. ad horam noctis nonam illuc ferunt, sistuntque parumper coram sacro Altaris Sacramento, deinde coram ara Beatæ Virginis immaculate conceptæ. Illa utrobique preces fudit, petiitque beato Didaco virtutem impertiri sibi subveniendi. Deinde eodem lectulo advecta, præ cancellis sacelli collocatur. Illic intensissimis precibus rogat, ut misereatur. At paroxismus solitique tremores virginem invadunt, quibus dum per unius horæ spatium concuteretur, & veluti mortua jaceret, protinus membra, quæ paulo antea quasi arctissimis vinculis erant constricta, omnibus, qui aderant, perito præsertim medico, admirantibus, extenduntur. Mox quasi e gravissimo sopore excitata, ad se reversa, & paroxismo soluta, astantes rogat, ut intra cancellos

mit-

mittant. Interim copiosus calidusque sudor effluxit ex toto latere contracto, quem nulla arte potuerant antea medici provocare. Intra cancellos posita, preces ad sancti Viri sepulcrum ingeminat, lacrymis ac suspiriis, ut exaudiatur, ardenter deprecatur. Oculis apertis, mentisque compos tenuem veluti umbram juxta se conspicit, auditque dicentem: *Surge, & veni mecum*. Ubi hæc audivit, confestim confirmatis membris, surgit e lectulo, & utroque simul brachio erecto, manibus sæpe collisis, *miraculum* iterum atque interum conclamat. Mox tumulum amplexa, sinistram manum, quam paulo antea convulsam & constrictam habebat, per foramen intra arcam, ubi sacræ continentur Reliquiæ (ita enim jubere videbatur sanctus Didacus) immittit. Retrahere tentans non valuit, nec adstantes reducere potuerunt, donec tamdem virgo iterum lenem illam vocem sancti Didaci, quam prius audierat, persentire visa est, ita monentem: *Audivi tuas tuorumque preces: abi, refer genuflexa coram sanctissimo Eucharistiæ Sacramento & Beatissimæ Virginis imagine dignas gratias pro beneficio, quod eis placuit ad sepulcrum meum tibi conferre. Perge etiam ad tumulum Mariæ de Osorio, quæ tot dolorum tibi causa fuit, & denuncia illi animam ejus transferendam in paradisum exultationis*. His prolatis, manuque soluta, propriis sistens viribus abiit confestim, & jussa perfecit. Deinde aliquid pro tanto beneficio redditura, statim vovit sub religiosa clausura perpetuam servare virginitatem, expiataque conscientia, sanctam suscepit Eucharistiam. Patrata sunt hæc hora noctis undecima, cum duabus tantum illic substitisset; factus est tamen tantus concursus populi ad voces *miraculum* ingeminantium, & ad crebros ictus campanæ Cœnobii, quibus indicari solebant magna quæque & rariora sancti Didaci miracula, ut omnes Ecclesia capere non posset. Qui ejus peregrinas infirmitates prius noverant, medici præsertim, obstupescebant magnificabantque Dei virtutem, qui portentosis his signis servorum suorum sanctitatem confirmat. Molestis crebrisque tentationibus suggerebat puritatis hostis, ut post tot tantasque pœnas placidæ indulgeret vitæ, deliciis frueretur, pretiosas obduceret vestes, pulchra adderet monilia, se adamari, viroque conjungi permitteret. Multum diuque restiterat, sed molli tamdem certamine cum succumbere timeret, adhibitis Religiosis comprecatoribus, denuo ad sanctum Didacum recurrit, rogans obnixe, ut qui corpus curaverat, graviorem animæ depelleret infirmitatem. In sacello orantis, & jam fere animo labentis, Vir sanctus patrocinium suscepit, & leni susurro, quod bis antea perceperat, ut bono animo esset, admonuit, dicens has tentationes magis ad meritum quam ad interitum permissas. His auditis, ingentes Deo gratias rependit, præmissaque salutari confessione, completisque, quas promisit, vigiliis, ex eodem loco recta ad Monasterium sancti Joannis de Pœnitentia, Tertii Ordinis sancti Francisci perrexit, ubi vitam professa regularem, sanctissime vixit, ad tam illustris miraculi memoriam, Maria *del Sancto* nuncupata. Religiosam multis annis eo in Monasterio duxit vitam, & anno MDLXVII. mense Maii testimonium dixit rei gestæ, & beneficii accepti, duobus delegatis Apostolicis, Didaco Covarruvias Segobiensi, & Petro de la Gasca Seguntino Episcopis illuc profectis ad conficiendas legitimas probationes, & processus sancti Viri canonizationi præmittendos.

XCVI. Anno MDLV. Francisca de Guzman, Francisci Guzmanii, & Agnetis Correæ Toletanorum civium filia, virgo generis nobilitate clara, annos nata viginti sancti Dominici Religionem professa Toleti, gravissimo capitis dolore omnium sensuum destituebatur officio. Ingens paroxismus & cor-

cordis exacerbatio subsecuta, manus pedesque vehementer concutiebant, idque interdum per horas octo, quibus malis diuturna symptomata, molestæ affectiones gravesque accedebant ægritudines. Loquelam etiam, & oculorum lumen amisit, nervis toto corpore dissolutis, paralysim incurrit, compressisque mandibulis, nulla vi disjungi poterant, neque os aperiri. Aliis plerisque malis affecta mensibus duobus, mori potius quam vivere dicebatur. In domum Ferdinandi Guzmanii Fratris translata, noctu visa est conspexisse sanctum Didacum magno fulgore splendentem & dicentem, abiret in sacellum suum, piasque Deo effunderet preces, si cuperet sanari. Nutibus itaque & signis rogans, ut Complutum deportaretur; ubi impetravit, & coram Beatæ Virginis Mariæ imagine, quæ e regione sacelli sancti Didaci sita est, aliquantulum oraret, & deinde ad ipsum sacellum delata, Viro sancto preces funderet, ut pro ea dignaretur intercedere, solitus eam paroxismus invadit, duarumque horarum spatio discruciat. Hoc cessante nocte media, magna de imo pectore, quæ toto ægritudinis curriculo emittere non potuerat, traxit suspiria, & protinus quemdam videt ad se venientem, qui morbum omnem depelleret. Mox oculos, quos vis paroxismi clauserat, aperuit, & lingua mandibulis solutis, ac dentium ordinibus invicem laxatis, Jesu nomen sæpe inclamavit, & Didaco salutis intercessori gratias retulit immensas. Continuo nervi & membra luxata pristino robore & viribus confirmantur, & propriis pedibus virgo confestim perrexit ad illam Beatam Virginem, quam prius venerata fuerat, deinde ad sanctissimum Altaris Sacramentum gratias actura. Ad Didaci sacellum regressa, reliquum noctis usque ad auroram in Divinis laudibus absolvit. Ut sequenti die illustre hoc insonuit miraculum, omnes admiratione replevit.

XCVII. Miseranda sane utriusque hujus virgunculæ conditio, morborum acervus, passionum cumulus, diuturni languores insolitum quid & præter naturæ cursum hic inquirendum esse demonstrant. Quid enim in teneris annis, nobilibus puellis, religiose instructis adeo grave poterat esse delictum, quod tam severum, tam multiplex mereatur supplicium? An ne fortassis parentes peccaverunt, & filiæ patrum iniquitates portaverunt ac tam severe luerunt? sed probabiliter judicandum est, neque parentum delicta, neque virginum peccata hæc mala invexisse, sed *illis ad meritum*, *Deo ad honorem*, *Didaco ad venerationem*, tam copiose fuisse coacervata; non aliter quam olim Aristænetæ & Elpidii postea Prætorio Præfecti tres liberi, gravi infirmitate pariter arrepti, & a medicis desperati sunt *propter gloriam Hilarionis servi Dei*, omnes simul mirifice curantis. Dominus etiam dixit propterea cæcum a nativitate oculis orbatum, *ut manifestarentur opera Dei in illo*, *ut* scilicet *in transversione naturæ opus Dei intelligatur*, *dum emendatur natura*; & glorificetur in servis suis, dum supra naturam potenter operantur, & super malorum monstra probant se omnimodam a Deo accepisse potestatem.

Unde innocuis mala?

Hieron. in vita Hilarion. c. 9. Joan. 9. 3. Chrysost. hom. 33. in c. 19. Matth.

A spiritu vexati liberantur.

XCVIII. Didacus de Lorca, filius Petri Gonzalez, viri nobilis, juvenis annorum ferme viginti, a malo spiritu vexatus, singulis diebus quinquies aut pluries in terram elisus, pene exanimis remanebat; aliquando jactatione, motuque capitis furens, tam distortos & indecoros oris oculorumque edebat gestus, ut omnibus esset horrori. Sæpe furens & amens vinculis constringebatur. Patri & propinquis invisus, abiit ad Monasterium Hie-

Hieronyminianum Guadalupense, ibique remansit per aliquot dies cum religioso viro consanguineo. Per illud tempus decesserat beatus Didacus, cœpitque clarere miraculis, quæ ubique narrabantur. Multis auditis, decrevit ejus erga se experiri virtutem, eamque vigiliis & orationibus procurare. Profectus Complutum, a janua Monasterii usque ad sancti Didaci sacellum genuflexus procedit, diuque eo in loco commoratus, sæpe quidem sed tepide aliquando salutem implorans. Voti impos dum frequenter a malo genio conquassatur, ad Guadalupense revertitur Cœnobium. Interrogatus a consanguineo, an beatum Didacum, ut oportebat, devote invocarit? Invocasse se quidem sed tepide, respondit. Tum vir religiosus: *Regredere*, inquit, *ardenter & devote roga, ut velit tibi propitiari, & precibus adnecte vigilias, sic absque dubio ex corde poscentem miseratus exaudiet*. Obsecuturus discessit, neque procul aberat, cum in lacrymas diffusus, toto se affectu sancto Viro commendavit, vovitque nudis pedibus se ad sacellum iturum, & vigilias de more protracturum. Ut pervenit, gravius quam antea, molestiusque affligatur. Sed quo durius vexatur, eo ardentius Viri sancti opem exposcit, ratus non aliter sibi optatam salutem posse contingere. Nec defuit Divinæ consolationis auxilium; nam post continuas preces frequentesque lacrymas, tamdem in beatæ Virginis Assumptæ profesto, iniqui spiritus superata malignitate, integram a Deo assecutus est sanitatem.

XCIX. Franciscus Fontius vas testaceum amplum ac ponderosum in cellam vinariam deorsum immittere cum vellet, ad hoc opus faciendum usus est opera Francisci cujusdam Sanchez, qui illud fune constrictum & suspensum extrinsecus paulatim demitteret. Hic tam grave onus cum sustinere nequaquam posset, continuo ex illius manu vas elapsum, multis partibus infractum, qui subter erat, sursum spectantem maximopere læsit. Ea igitur confractione varie percussus, & animo sensuque omni consternatus, in lectulo quasi mortuus collocatur. In quo cum esset, se a dæmonibus præcipitem per quosdam montes ferri, idque illos triumphare ac lætari vidit. Ubi ad summum montem tenebricosum tamdem ventum est, cum eum præcipitare velle viderentur, tum beati Didaci, cui se commendavit, recordatione recreatus, nihil aliud per visum aspexit, nisi illustrem claritatem, vocem hominis accepit jubentis eum bono fortique animo esse, ac sequi, quo iret. Tum visus est illum comitari usque ad vicum quemdam, quem *Pozuelo* vocant, ubi ille habitabat. Eo cum ambo venissent, tunc: *abi*, ille inquit, *domum tuam, & de mulieribus percontare, quæ earum a beato Didaco precum suarum opem tibi imploravit*? Id ab iis cum quæsisset, mulier quædam Mencia respondit: *Ego Dei viro te commendavi*. Hæc verba Franciscus ubi primum audire visus est, statim a morbo integer & sanus factus est, ac liber ab illa dæmonum impressione.

De converso ad Religionem, & jumento sanato.

C. *Homines & jumenta salvabis Domine*, non abs re aut improprie dixisse Psaltem, utroque hoc referendo apparet eventu. Anno MDLV. Petrus de Sahavedra, Juris Pontificii Doctor, & causarum Compluti patronus, cum amico quodam ad Cœnobium perrexit Minoritarum, sacram Didaci manum, quam diximus reticulo argenteo inclusam in sacrario asservari, veneraturus. Osculatus & veneratus uterque, ille suavissimum sensit odorem, Petrus nullum. Ratus hoc sibi denegatum solatium propter criminis con-

Psalm. 35. 7. *Supra num. 27.*

contagium, domum mœstus revertitur, discussamque conscientiam salutari expiat confessione. Die sequenti rei interest sacræ in sancti Viri sacello, & venerabile suscipit Eucharistiæ Sacramentum. Ad sepulcrum deinde beati Viri pie accedens, suavissimi odoris sensit fragrantiam, quam item diebus quindecim, etiam dum secreto oraret in cubiculo, magna suavitate ac voluptate percepit. Cœlesti hoc delibamento excitatus, statuit omnes suas actiones deinceps in Dei obsequium dirigere, eique fideliter inservire. Accidit vero, ut in beati Viri sacello sacri corporis depositum ea ex parte, qua sanctissimum jacet caput, veneratus, nullam soliti odoris sentiret fragrantiam. Timens se irreverenter fecisse, dum caput suum sanctissimi Viri capiti admovit, ad inferiorem arcæ partem progressus, & pedes humiliter veneratus, quem dolebat superius defuisse, sensit inferius adfuisse suavissimum odorem. Solebat porro mentem confirmaturus in vivificæ Trinitatis confessione, symbolum recitare Athanasii, sed aliquando inchoantem tremor invadebat ac stupor; quod malignis ille hostis artibus attribuens, sanctum Didacum in sacello rogavit, ut timorem omnem depelleret, & in vera hac confessione solidaret. Protinus exauditus nullam postea sensit hujusmodi perturbationem. Aliquot miracula Viri sancti ex autographo codice transcripturus, intumescente manu, neque calamum ducere, neque digitis potuit sustinere. Dolore insuper acuto arreptus, labefactari & confringi dorsi spinam judicabat, curvoque corpore ingemiscens, angustias suas beato Didaco commendavit. Fusis precibus confestim omni solutus dolore liberrime scripsit, illumque suavissimum sensit odorem, quo magnopere recreatus, tot tantisque acceptis beneficiis exultans, constanti manu, ac currenti calamo plurima exscripsit miracula, cogitavitque deinceps secum quod vitæ genus deligeret, per quod se gratum Deo ostenderet, qui tot beneficia, Didaco intercedente percepit. Mortua conjuge, cælibem ille ducebat vitam, & honesta gaudebat bonorum possessione: sed relictis omnibus, tandem Patribus Societatis Jesu adscriptus, laudabiliter & religiose convixit, iis functus muneribus, quæ probati solum Religiosi solent obire.

Ingens Sanctorũ caritas.

CI. Sanati jumenti prodigium alterum narraturus, præmoneo eam esse sanctorum virorum caritatem, & erga afflictos misericordiam, ut nedum ipsis, verumetiam ipsorum rebus opitulentur, & non solum nostrum, verum etiam nostri commodi curam suscipiant. Familiare est viris, Deo caris, rebus humanis prospicere, atque in ipsa jumenta, hominibus juvandis a Deo creata, suas curas extendere. Sanctus Hilarion bruta animantia ad se pertracta quotidie curabat, in quibus BactrumCamelum enormis magnitudinis, qui jam multos obtriverat, expulso dæmone, mansuefecit. Cosmas & Damianus, sanctissimi medici, hominibus & bestiis gratuito medebantur. Sanctus Bernardus ferocientem equum, montibus errantem, oratione repressit. Demum sanctus Didacus Cotis viri pii & honesti mulam, tumente lingua periclitantem, illata in ejus sacellum cerea imagine, perfectæ restituit sanitati.

Hieron. in vita S. Hilarion.
Nicetas apud Metaphr. 1. Novembr.
Guillelm. Abbas in vita S. Bern. l. 1. c. 13.

Sancti Viri miracula negantes corripiuntur.

CII. Joannes de Guadalajara Complutensis, paulo post sancti Viri obitum cum aliis loquutus de miraculis ab eo patratis, difficulter fidem præstabat. Lecto conscenso, dum dormit, acuto sub genu dextro dolore corripitur, noctemque totam clamans & gemens ducit insomnem. Die sequenti, dolore paululum mitigato, Missam auditurus, in Cœnobium sancti Francisci

sci proficiscitur. Ante Altare majus stantem ingens dolor corripit, & humi sedere compellit. Inde ægre ad sacellum sancti Viri progressus, ante arcam genuflexus, qua potest devotione rogat, ut a dolore liberetur. Perstat aliquantum in oratione, & demum placidum sensit humorem in locum affectum descendere, doloremque omnem expelli.

CIII. Circa idem ferme tempus Alphonsus Gonzalez clericus de Algete, quibusdam nobilibus & honestis fœminis multa sancti Didaci miracula narrantibus indignatus asseruit: *Etsi sanctus Petrus, ut ista mihi persuaderet, e cælo descenderet, nullam ei prorsus fidem adhiberem.* Habebat tunc in manu segmentum habitus Viri sancti, illisque verbis prolatis, copiosus ex segmine humor emanavit, totamque viri manum ubertim madefecit. Viso portento, Alphonsus valde cum circumstantibus admiratus, amplius obstupuit, quod eadem panni particula humorem omnem, quem emisit, retraxerit, sicca manu remanente. Credidit proinde omnia, quæ de beato Didaco ferebantur, verissima esse, & quem prius despiciebat, amavit deinceps, coluit & sanctum prædicavit. Solet aliquando immensa Dei benignitas has dubitationes permittere, ut incredulis Sanctorum suorum virtutes efficacius persuadeat.

Sacelli cultus, & corporis fragrantis integritas.

CIV. Tot beneficiis obstricti Hispani undequaque concurrentes, gratias reddituri, sacellum perpetua successione abeuntium & accedentium frequentant. Viri Principes, & qui pro votis exaudiuntur, donaria auro, argento cælata, vestes serico & auro intertextas, aliaque ejus generis pretiosa ornamenta liberaliter contribuunt, tamquam publica monumenta miraculorum, quæ ipsi experti sunt vel conspexerunt. Tabellæ, signa, syndones, axillares baculi, & varia ægrotantium instrumenta illic tamquam trophæa devictæ mortis & morbi accumulantur, neque locus superest, ubi plura configantur. Nullum ferme illuc corporis aut animi malum infertur, quod referatur, quidquid id est, illic propellitur; pauci sunt, qui Didacum ex condicto compellent, & non exaudiantur.

CV. Qualis autem sit corporis status, tunc innotuit, quando anno MDLXII. elapsis post mortem nonaginta octo, ex arca multis ferreis laminis & repagulis clavisque optime munita, & firmissimis obicibus contignata, extractum est, ut ferretur ad Caroli Principis languentis cubiculum, sicuti supra relatum est. Integrum apparuit & incorruptum, capilli in superciliis albicantes, barba spissa parumper prominebat, oculi clausi & turgidi, carne oppleti, instar cogitabundi aut dormientis. Brachia, sinistra manus fossulam, seu depressum habens locum, ubi ante obitum crevisse diximus apostemata; pedes & cetera membra perinde integra & illæsa conspecta sunt, ac si die illo Vir sanctus decessisset. Habitus, quem gerebat, & linteæ quædam stragulæ faciem operientes, recentes, nullam passæ temporis injuriam conspiciebantur. Ex sepulcro nihil prodierat tetrum aut injucundum, sed potius odor suavissimus, tamquam ex horto floribus consito effluebat. Etsi rapide & celeriter extraheretur e loculo corpus, nihil passum est nocumenti dum ferretur ad Principem, aut referretur in templum, adeo nervi, ossaque omnia, articuli & compages inter se arctissime cohærebant. Pulchro hoc spectaculo commota, quæ aderat multitudo, tanta devotione in Dei servum exarsit, ut nisi militaris custodia irruentem cohiberet, in minutas discerperet reliquias.

Supra num. 39.

De

De Canonizatione.

CVI. Tot miraculis probata Didaci sanctitate, de referendo inter Sanctos tractari cœpit inter Hispanos: qui crebris ab eo movebantur beneficiis, plus ceteris debebant Complutenses, atque hi primum in diversos Ordines distributi, supplices dederunt litteras ad Pium IV. ut Sanctorum adscriberetur cathalogo. Prætor, Magistratus ac populus; deinde Communitas pagorum, vicorum & locorum Complutensibus subjectorum; tertio Abbas & Capitulum Ecclesiæ Collegiatæ sanctorum Justi & Pastoris; quarto Rector & facultas Theologica Academiæ; quinto Administrator Archiepiscopatus Toletani, in cujus ditione situm est Complutum; sexto Minister Fratrum Minorum Provinciæ Castellæ. His accessit auctoritas Philippi II. a Carolo Principe profligatæ, uti diximus, mortis beneficio ultra omnes obstricti, qui datis ad Pium litteris die XXVIII. Februarii anno MDLXIII. oravit ad ipsum, injuncta efficaciter cura Romano Oratori Ludovico de Requesens, magno Castellæ Commendatori, negotium prosequendi. Suas etiam addidit preces Carolus, ne tanti beneficii immemor aut ingratus haberetur.

CVII. Re in sacro consistorio Cardinalium exposita, tamdem exaudiendum esse Regem Catholicum, & inchoandum Canonizationis negotium Pius decrevit. Delecti ex Cardinalibus quinque, Joannes Episcopus Prænestinus Moronus, Joannes Michael, tituli sanctæ Anastasiæ Saracenus, Michael, tituli sanctæ Sabinæ Alexandrinus, Clemens, tituli sanctæ Mariæ in Aracœli, Presbyteri, & Vitellotius sanctæ Mariæ in porticu Diaconus, Vitellius, qui peragenda curarent, virtutem & sanctitatem per legitima inquirerent documenta. Hi suos designarunt commissarios, Didacum Covarruviam Segobiensem, Petrum de la Gasca Seguntinum, & Bernardum de Fresneda Conchensem Episcopos. Commissionis exhibeo instrumentum.

Joannes Episcopus Prænestinus Moronus, Joannes Michael, tituli sanctæ Anastasiæ Saracenus, Michael, tituli sanctæ Sabinæ Alexandrinus, Clemens, tituli sanctæ Mariæ in Aracœli Presbyteri, & Vitellotius sanctæ Mariæ in Porticu Diaconus Vitellius nuncupati, S. R. E. Cardinales, ad infrascripta per S. D. N. Papam & sanctam Sedem Apostolicam specialiter deputati: Reverendissimis in Christo Patribus Segobien. & Seguntin. ac Chonchen. Episcopis, salutem in Domino.

CVIII. *Noverint Paternitates Vestræ, præteritis diebus coram sanctissimo in Christo Patre & Domino nostro, Domino Pio Divina providentia Papa IV. in suo consistorio secreto, pro parte Serenissimorum Dominorum Philippi Hispaniarum Regis Catholici, & Caroli ejusdem filii Illustrissimi Principis, ac Reverendissimorum & venerabilium virorum Administratoris Archiepiscopatus & Capituli Ecclesiæ Toletan. necnon quamplurium tam Ecclesiasticarum, quam etiam secularium Universitatum, & aliorum Christifidelium partium istarum expositum fuisse, quod dudum, centum nempe fere abhinc annis, in Conventu sancti Francisci oppidi Compluten. Ordinis Fratrum Minorum, de Observantia nuncupatorum, Toletanæ diœcesis, quondam Jacobus, alias Didacus de sancto Nicolao, professus laicus dicti Conventus, ex eo Fratrum genere, quos laicos vel conversos vocant, religiosam ibi sanctamque vitam egit, & in bona senectute plenus annis ibidem in Do-*

Domino requievit, ubi & corpus adhuc integrum visitur, tanta vitæ innocentia & sanctitatis opinione, ut tum in humanis agentis, tum etiam ad cœlestem patriam evocati meritis & intercessionibus (ut passim istbic pie creditur) exoratus Altissimus, plurima, præsertim apud ejus sepulcrum inter fideles suos operari miracula dignatus sit. Quorum beatitudinis signorum Religione profusa populi multitudo gratum ejus in cœlis suffragium, nuncupatis etiam votis, quotidie supplex implorat, Dei benignitatem devote collaudans, qui ad confirmandam Catholicæ fidei puritatem, & obstinatam hæreticorum pravitatem confutandam, suum bonum & fidelem servum Didacum, qui Sanctorum suorum cathalogo per Sedem Apostolicam merito adscribatur, dignum effecerit. Quamobrem cum eidem Sanctissimo D. N. etiam vehementer crebroque illustris viri Domini Ludovici de Requesens, Majoris Præceptoris militiæ sancti Jacobi de Spata Regni Castellæ, Oratoris ipsius Domini Philippi Regis apud Sedem prædictam agentis efflagitatu, instanter supplicatum fuisset, ut examen de ejus vita, meritis & miraculis (uti assolet) confici mandare, illumque, si dignum inveniret, Sanctorum Dei cathalogo adscribere dignaretur. Idem sanctissimus D. N. crebris & vehementibus hujusmodi supplicationibus & efflagitationibus inclinatus, volens tamen more majorum in tam arduo negotio mature procedere, primo in eodem consistorio de Reverendiss. DD. nostrorum aliorum S. R. E. Cardinalium consilio, vivæ vocis oraculo, & deinde per suas in forma Brevis litteras nobis integram hujusmodi negotii cognitionem & examen Sanctitati suæ postmodum in simili consistorio referendum, commisit, ad hoc ut ex tali relatione nostra instructus, in hoc negotio, prout secundum Deum faciendum esset, postmodum decernere valeret: quarum litterarum tenor est talis, videlicet a tergo: Venerabili fratri Episcopo Prænestin. Morono, & dilectis filiis nostris Joanni Michaeli, tituli sanctæ Anastasiæ Sarraceno, ac Michaeli, tituli sanctæ Sabinæ Alexandrin. necnon Clementi, tituli sanctæ Mariæ in Aracœli presbyteris, & Vitellotio, tituli sanctæ Mariæ in Porticu Diacono Vitellio nuncupatis, S.R.E. Cardinalibus. *Intus vero*. Pius Papa IV. Venerabilis frater, & dilecti filii nostri, salutem & Apostolicam benedictionem. Antiquis sacrosanctæ Matris nostræ Ecclesiæ, Jesu Christi Domini, & Salvatoris nostri sponsæ institutis edocemur, ut fidelium animas beatitudinis æternæ lætitia perfruentes debita reverentia prosequamur, quas tunc demum creatori suo acceptas, civiumque cœlestium consortio feliciter aggregatas esse censemus, dum omnipotens Deus, meritis illorum intercedentibus, fidelibus suis in extrema necessitate constitutis, eorum suffragia devote implorantibus miraculose dignatur subvenire. Sane dilectus filius, nobilis vir Ludovicus de Requesens, major Præceptor militiæ sancti Jacobi de Spata, carissimi in Christo filii nostri Philippi Hispaniarum Regis Catholici, apud nos & Apostolicam Sedem Orator, nobis in consistorio nostro secreto pro parte Philippi Regis prædicti, & dilectissimi etiam filii nostri Caroli Principis Hispaniarum Illustris, ac dilectorum filiorum Administratoris Archiepiscopatus, necnon Capituli Ecclesiæ Toletan. & quamplurium tam ecclesiasticarum quam etiam secularium Universitatum & aliorum Christifidelium illarum partium nuper exposuit, quod dudum, nempe centum abhinc annis, in Conventu sancti Francisci oppidi Compluten. Ordinis Fratrum Minorum, de Observantia nuncupatorum, Toletan. diœcesis, bonæ memoriæ Jacobus alias Didacus de sancto Nicolao, frater laicus dicti Conventus, ex eo Fratrum genere, quos Conversos vocant, religiosam sanctamque vitam egit, & ibi tamdem annorum plenus in Domino requievit, ubi etiam illius cor-

pus adhuc integrum visitur, tanta vitæ innocentia & sanctitatis opinione, ut multis ejus tum in humanis agentis, tum ad superos evocati meritis & intercessionibus (sicut illuc pie creditur) exoratus Altissimus, plurima præsertim apud ejus sepulcrum inter fideles suos, humana prorsus ope destitutos, hujus advocati subsidium humiliter invocantes, operari miracula dignatus sit; quibus beatitudinis illius signis, religione ducta vicinorum populorum multitudo, saluberrimum ejus in cœlis suffragium, nuncupatis etiam votis supplex implorat, ac propterea Didacus ipse non indignus appareat, qui Sanctorum Dei cathalogo per dictam Sedem adscribatur, prout in ipsorum Philippi Regis & Caroli Principis aliisque diversis litteris, ac publicis attestationum instrumentis ad nos missis plenius continetur. Unde præfatus Ludovicus Orator, Philippi Regis, Caroli Principis, & aliorum præmissorum nominibus nobis humiliter & instantissime supplicavit, quatenus examen de ejus vita & miraculis, ut assolet, fieri mandare, illumque si dignus inveniatur, prædicto cathalogo conscribere, ac alias in præmissis opportune providere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur ad nuncium tam jucundum, immensam Domini nostri sponsam suam nova subinde prole ad puritatem Catholicæ fidei confirmandam, obstinatamque hæreticorum pravitatem convincendam nostris præsertim temporibus fœcundantis, sacrosque Religionis suæ palmites ubique dilatantis, amorem simul & bonitatem tota supplicis animi pronitate adorantes, hujusmodi supplicationibus inclinati, circumspectioni vestræ, singularem quorum Religionis zelum, graveque judicium, & præcipuam prudentiam in maximis nostris & Ecclesiæ negotiis non semel experti sumus, universum super præmissis examen per vos vel alium seu alios faciendum, ac plenam, omnimodam ac totalem hujus negotii cognitionem, de eorumdem Fratrum consilio, auctoritate Apostolica committimus: vobis nihilominus per Apostolica scripta mandantes, quatenus in primis per vos vel alios in dignitate Ecclesiastica constitutos, morum integritate, sacrarumque litterarum doctrina comprobatos viros, quos ad id deputandos esse duxeritis, summariam super vita & conversatione ipsius Didaci, dictisque miraculis informationem in genere, prout in similibus fieri solet, conficere, & quæ circa hæc reperietis, nobis in secreto nostro consistorio fideliter referre curetis, ut postmodum cum nostro aliorumque Fratrum nostrorum consilio, ad Divini nominis laudem ea efficere valeamus, quæ sanctorum Patrum dogmata, sacrorumque Canonum institutiones, ac caritas postulat Christiana. Super quibus vobis plenam & omnimodam eadem auctoritate, præsentium tenore concedimus facultatem. Quod si vestrum quispiam præmissorum executioni commode nequeat interesse, reliqui nihilominus illa, ut præfertur, exequantur. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die 1. Maii MDLXIV. Pontificatus anno V. *Nos igitur Sanctitatis suæ, & Sedis Apostolicæ in hac parte Commissarii sic, ut præmittitur, specialiter deputati, qui, ut obedientiæ filios decuit, hanc nobis factam commissionem reverenter recepimus, quia partim ob viarum longitudinem, partim ob alia ardua, quibus hic detinemur, negotia, munus hoc nobis injunctum personaliter exequi non facile possemus, de fidei sinceritate, Religionis integritate & famæ vestræ candore, sollicita pariter & debita erga hanc Sedem obedientia, plurimum in Domino confidentes, auctoritate Apostolica, qua fungimur in hac parte, Paternitatibus Vestris per præsentes committimus & mandamus, quatenus vos vel duo ex vobis per scipsos vice nostra super vita conversatione, fama & meritis beati Didaci, miraculisque prædictis, & populi erga illum devotione*

ne in genere fideliter, ut res expostulat, inquiratis, & summariam ex personis tamen fide dignis, & aliis probationibus idoneis informationem recipiatis, ac in scriptis redactam, clausam, vestrisque sigillis munitam, per fidelem nuncium quantocitius ad nos transmittere curetis, ut demum informationem hujusmodi, quasi diligentiæ & devotionis vestræ symbolo, Sanctitati suæ per nos oblatam, suam & dictæ Sedis benedictionem, ac æternæ retributionis præmium exinde consequi valeatis. In quorum omnium fidem & testimonium præsentes manibus nostris, & Secretarii, ac Notarii infrascripti subscriptas expediri, & sigilli prædicti Joannis Episcopi Prænestini antiquioris Cardinalis jussimus & fecimus appensione communiri. Datum Romæ in ædibus nostræ solitæ residentiæ, anno Domini MDLXIV. *die vero* V. *Maii, Pontificatus prælibati S. D. N. Papæ anno* V.

CIX. Acceptis Madriti litteris, Conchensis & Segobiensis Episcopi Complutum abierunt anno MDLXV. die XII. Januarii, eaque qua decet cura, sibi commissa peregerunt, & probationum instrumenta clausa, sigillis obsignata ad Cardinales miserunt. Paulo post decedente Pio IV. & succedente Cardinale Alexandrino, qui Pii V. nomen assumpsit, in ejus locum subrogatus est Joannes Baptista, tituli sancti Clementis. Nihil prætermissum est sub Pio & Gregorio XIII. successore a prædicto Requesenio, Joanne de Zuniga, & Henrico Gusmanio Olivarensi Comite, Philippi Regis in Romana Curia Oratoribus, ut tantæ molis negotium ad exitum a Rege summopere concupitum feliciter perduceretur. Sed obstantibus aliis Christiani Orbis pressuris, id consequi non potuerunt, donec ad Sixtum V. perventum est. Hic porro sanctitatis & miraculorum documenta examinari voluit per tres Romanæ Rotæ Auditores, Joannem Baptistam de Rubeis Decanum, Christophorum Robosterium, & Gasparem Vicecomitem; atqui ultimo ad Archiepiscopatum Mediolanensem promoto, placuit ut reliqui duo rei judicium prosequerentur, ne altero adjuncto, iterum exordiri examen, & judicium retardari oporteret.

Infecta re moritur Pius IV.

Continuatur instantia sub Pio V.

Rem absolvit Sixtus V.

CX. Postquam hi suo munere functi sunt, & Sixto Pontifici retulerunt recte & rite omnia constare, severius adhuc examen commissum est Cardidalibus octo, Alexandro Farnesio Ostiensi, Marco Antonio Columnæ Prænestino Episcopis, Michaeli Bonello Alexandrino, Julio Antonio Sanctorio sanctæ Severinæ, Antonio Caraffæ, & Constantio Sarnano Presbyteris, Ferdinando Mediceo, & Hieronymo Matthæjo Diaconis. Illi consessibus tredecim re diligenter discussa, omnia rata & firma habuerunt. Demum consodalium nomine, Marcus Antonius Cardinalis Columna in consistorio secreto eleganter peroravit, easque ostendit fuisse Didaci heroicas virtutes, notissima miracula, & insignem vitæ sanctitatem, propter quæ mereretur cœlitibus adscribi. Aliam habuit orationem Pompejus Arigonius, Consistorialis & Philippi Regis Advocatus, postea S. R. E. Cardinalis, qua compendiose retulit vitam, mores & potiora miracula, rogavitque ut tamdem Regiæ exaudirentur preces pro Didaco canonizando. Alio postremum consistorio decreta est canonizatio, quæ solemnissime peracta est in Basilica Vaticana die 11. Julii, assistentibus universis Ecclesiasticæ Hierarchiæ ordinibus, & spectante innumera populorum multitudine. Ordinem, ritum, cæremonias, rei majestatem, apparatus splendorem, & si quæ alia lector hujus generis desideret, dabunt Petrus Galesinius & Franciscus Peña, qui rei spectatores fuerunt & actores. Ego canonizationis profero instrumentum.

SIXTUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI.

Ad perpetuam rei memoriam.

CXI. R*Ex Regum ante omnia secula Christus Dominus, qui propter perditi salutem hominis, forma servi accepta, in plenitudine temporis factus est homo, Ecclesiam suam unice dilectam, suoque pretioso sanguine acquisitam, supra beatissimum Apostolorum Principem Petrum, cui petræ firmitatem dedit, in se ipso summo angulari lapide, a Christianæ fidei primordiis ædificavit, & usque ad seculi consummationem per omnes temporum ætates mirabiliter semper ædificat. Divinum vero admirabilis hujus ædificationis artificium, nec inflata mundi sapientia capit, nec terrena & carnalis prudentia ullo modo assequitur, diaboli autem astutia & superbia contremiscit. Nimirum quemadmodum ex pauperibus & contemptis plerumque hominibus, humili & obscuro loco natis, nullis artibus, nulla eloquentia instructis, nullo denique humanæ potentiæ præsidio communitis, tamquam ex abjectis & reprobatis lapidibus tanta fiat moles, tam pulchra, tam ornata, tam fortis, tam stabilis in tantam demum consurgat altitudinem, ut ipsæ inferorum portæ ejus robur ac firmamentum perhorrescant. Sed viæ* Dei non sunt viæ hominum, nec cogitationes ejus sicut cogitationes eorum. *Itaque* non multi sapientes secundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles; sed quæ stulta sunt mundi, elegit Deus, ut confundat fortia, & ignobilia mundi, & contemptibilia elegit Deus, & ea quæ non sunt, ut ea quæ sunt destrueret, ut non glorietur omnis caro in conspectu ejus. *Sic omnipotens Deus per scandalum crucis & per stultitiam prædicationis salvos fecit credentes; sic ab ipsis nascentis Ecclesiæ initiis per sapientem Apostolorum infantiam, & per fortissimam Martyrum infirmitatem Græcorum sapientiam infatuavit, & gentium potentiam dejecit atque prostravit: sic denique per succedentes ætates brachio fortitudinis suæ* deposuit potentes de sede, & exaltavit humiles *Sanctos suos. Hinc superiori seculo, & patrum nostrorum memoriæ valde propinquo, ex humili familia Fratrum Minorum sancti Patris nostri Francisci, humilem beatum Didacum in Hispania natum, non doctrina præcellentem, sed quales primi illi nostri magistri & Principes fuerunt, sine litteris humano studio comparatis, sed idiotam, & in sancta Religionis professione laicum delegit, in quo ostenderet abundantes divitias gratiæ suæ, cujus admirabili vitæ sanctitate & exemplo multos ad viam salutis perduceret, & senescentem ac pene decrepitum mundum magis magisque coargueret; quia* quod stultum est Dei, sapientius est hominibus; & quod infirmum est Dei, fortius est hominibus. *Itaque pater misericordiarum Deus, qui facit mirabilia magna solus, hunc servum suum parvulum & demissum cælestibus donis suis adeo ornavit, tantoque Spiritus sancti igne incendit, manumque suam ad sanitates & signa & prodigia, beati Didaci meritis cum in ejus vita, tum post mortem efficienda, tam mirifice extendit, ut is non solum apud suos in florentissimis Hispaniæ regnis notus & clarus esset, sed apud exteros etiam ejus nomen magna cum gloria pervulgaretur. Justus enim & misericors Dominus servos suos fideles, quos ante mundi constitutionem elegit & prædestinavit ad vitam, non solum in cælo semper coronat, sed sæpe etiam in terra, ubi fortiter & legitime certaverunt, multo gloriæ splendore cumulat, atque illustrat. Nimirum ut præclaras illas suas promissio-*

Ecclesiam suam Deus mirabiliter ædificat.

Velut ex abjectis lapidibus.

Isai. 55. 8.

Cor. 1. 26.

Luca 1. 52.

Qualiter videbatur Didacus rudis ut Apostoli.

Cor. 1. 25.

siones persolvat: Dabo vos (*inquit*) nominatos,& in gloriam, & in laudem in cunctis populis terræ, *ut se ipse in sanctis suis mirabilem demonstret, & potentiam suam signis & virtutibus declaret, ut propositis sanctorum gloriosis laboribus & meritis, qui homines fuerunt nobis similes, circumdati infirmitate, segnitiem & tarditatem nostram in via virtutis excitet, & frigescentem caritatem accendat; ut hæreticorum pravitatem coerceat, perversitatem confundat, dum ad sacras eorum Reliquias, Divina virtute ægroti curantur, dæmones pelluntur; ut mortuos, qui in Domino sunt mortui, beatos esse, & multo felicius vivere omnes intelligant. Postremo, ut amici Dei multo maxime honorentur, & qui sancti sunt apud Deum, sancti etiam ab hominibus habeantur: ad quorum nos opem confugientes, eosque pie invocantes, eorum suffragiis adjuti, cœlestem misericordiam facilius impetremus. Merito igitur beatum Didacum laudamus, quem Deus multis & illustribus ostendit miraculis prædicandum; de cujus beati Viri vita & rebus gestis, purissimæ fidei integritate, morum excellenti sanctitate, signorum admirabilitate, pauca quædam libenter pro nostro Pastorali officio, populo Dei proponimus, ut laudetur Deus in Sancto suo, & fidelium devotio tamquam salutari quodam & periucundo cibo nutriatur, omnesque Deo gratias agant, publico nostro & hujus sanctæ Apostolicæ Sedis testimonio, quæ a Spiritu sancto gubernatur & regitur, beati Didaci sanctitatem optimo jure declaratam esse & promulgatam.*

Sophon. ult. 20. Cur Deus suos sanctos honoret in terris?

Natus est beatus Didacus in Hispania, in Provincia Bætica & in oppido, cui nomen est sanctus Nicolaus de Portu, quod est in diœcesi Hispalensi. Et is quidem ut fœcundus ager cœlestis gratiæ imbre irrigatus, uberes fructus cito protulit. Nam adolescens ex medio Babylonis fugiens, hoc est, ex laqueis & periculis seculi, pœnitentis habitu indutus, in propinquam solitariam Ecclesiam una cum pio quodam Sacerdote spiritalis vitæ duce & socio secessit; ubi novus Christi miles in hujus fallacis mundi contemptione, & omnium humanarum rerum despicientia, in cœlestium contemplatione, in corpore edomando & spiritui subjiciendo se assidue exercens, magna cum suorum oppidanorum ædificatione, præclarum tyrocinium posuit. Post aliquot vero annos, ut se arctioribus vinculis Christo adstringeret, & a mundi tempestatibus quam longissime discederet, sub suavi obedientiæ jugo Deo securius & fructuosius serviret, in portum Seraphicæ sancti Francisci Religionis confugit, eamque prope Cordubam, in Conventu de Arrizafa, ut vocant, quem Fratres Minores, qui nunc de Observantia nominantur, incolunt, verbis expressis est professus. Hic jam athleta Christi amplissimum virtutum stadium ingressus, tamquam obliviscens quæ retro erant, & ad ea quæ sunt priora, se extendens, cœpit omni contentione corporis & spiritus persequi (Divina gratia suffragante) bravium supernæ vocationis. Summa cura & diligentia in Regulæ observatione versabatur, quam in omni vita sancte adeo inviolateque servavit, ut ipse in cunctis religiosis functionibus & officiis vivens quædam & expressa regula esse videretur. In primis vero, quia sapientissimus architectus Spiritus sanctus, sublime regularis perfectionis ædificium in eo extruebat, altissimum humilitatis fundamentum jecit, & ut prudens ille ædificator in Evangelio laudatus, fodit in altum, & ædificavit domum super petram, nihil sibi tribuens, nulli se anteponens; quo plura a Deo accipiebat, eo demissius se gerens. Itaque nullæ tentationum procellæ, nulli superbiæ & inanis gloriæ venti, nullæ Diaboli machinationes domum illam tam egregie fundatam movere aut labefactare potuerunt. Superiorum & Prælatorum mandata & jussa tanta obedientia tantaque alacritate exequebatur, ac si Deum in eis loquentem

Patria S. Didaci & vita.

Vita in adolescentia solitaria.

Instituto se addixit Observantum.

Matth. 7. 24. Humilitas illi fundamentum virtutum.

tem audivisset. Sanctam paupertatem, Domini sui sponsam carissimam, quam diligentissimè custodiebat, omnia arbitratus ut stercora, ut Christum lucrifaceret. Cumque Sathanæ astutias non ignoraret, sed optime intelligeret infensissimum humani generis adversarium, tamquam leonem rabidum & rugientem, dies noctesque circuire, ut Christi oviculas dilaceret ac devoret, numquam otio aut torpori se dabat, sed stabat succinctus lumbos suos in veritate, indutus loricam justitiæ, galea salutis assumpta, & scuto fidei arrepto, in quo omnia posset ignita nequissimi hostis tela extinguere. Corpus igitur & carnem suam illecebram peccati, labore, jejuniis fere continuis & flagellis castigabat, & in servitutem redigebat; præcipue vero ad excelsam illam arcem confugiebat, qua nulla fortior, nulla munitior, hoc est ad sanctæ orationis præsidium, cujus alis in cœlum frequenter sublatus, terrenorum oblitus, suavissimo Dei colloquio fruebatur. In ea igitur schola Divinitus eruditus, vir alioqui plane rudis & litterarum minime sciens, admirandum in modum de rebus Divinis loquebatur, sensusque mirificos proferebat; ita ut viri eruditissimi, qui in sacræ Theologiæ studiis ætatem contriverant, summopere obstupescerent; illudque memoriæ traditum est, & gravi testimonio comprobatum, doctos & pios viros, cum abstrusas & perdifficiles quæstiones ad res Divinas, animarumque salutem pertinentes, cum eo familiariter communicarent, id ab homine litterarum experte cumulate didicisse, quod in celeberrimis Academiis a magnis Doctoribus addiscere nequiverant. Ille præterea orationis fructus erat uberrimus, quod jam in benedictionibus dulcedinis præventus, & calicem illum præclarum, qui cor inebriat delibans, ardentis caritatis igne erga Deum & proximos toto pectore æstuabat; quare bonorum omnium auctorem Deum, & beatissimam Dei Genitricem semper Virginem, humani generis advocatam, quam summa devotione semper coluit, non pro se solo, sed pro omnibus hominibus, & præsertim pro peccatorum emendatione continenter vehementissimeque orabat; pauperes vero Jesu Christi tanto affectu diligebat, tantaque erga eos misericordia commovebatur, ut omni studio (quantum ei licebat) eorum inopiam & calamitates sublevare sedulo procuraret; quod si interdum præstare non posset, vim lacrymarum profundebat, eosque verbis amantissimis consolabatur. Ægrotos fratres omnibus caritatis officiis prosequebatur: assidere ad lectum, cibum ministrare, vigilare totas noctes, perferre omnes molestias tanta patientia, tanta humilitate, ut quorumdam purulentas plagas non solum medicamentis curare, sed lingua quoque eas lambere & abstergere non abhorreret: quo in genere eximia servi Dei caritas Romæ aliquando in Cœnobio Fratrum suorum, quod est ad Aram-cœli, insigniter eluxit. Nam anno quinquagesimo superioris seculi, cum piæ mem. Nicolaus Papa V. prædecessor noster sacrum Jubilæum de more celebraret, Romam venit beatus Didacus, ut salutarem Indulgentiam consequeretur, & beatorum Apostolorum sepulcra, ceterorumque Sanctorum Martyrum illustres memorias religiose veneraretur. Magna erat annonæ inopia, gravibus & periculosis morbis Urbs laborabat, cum beatus Didacus ægrotis curandis, quorum ingens erat numerus, a Guardiano seu Cœnobii Præfecto, qui jam ejus sanctitatem degustaverat, est præpositus, cujus officii munus tam fideliter feliciterque administravit, ut in publicis angustiis omnia apud pauperes Christi abundarent, omnesque in servo Dei & copiosum caritatis spiritum, & singularem illius apud Deum gratiam agnoscerent. Nec sane mirandum est, virum Dei membris Christi Fratribus suis, in quibus Christus ipse ægrotabat, tanto caritatis studio inservisse, tam impigre ministrasse, qui eo jam perfectionis progressus erat, ut caritatem il-

Corpus suum castigans in servitutem redigit.

Oratione & jugi contemplatione doctissimus evadit.

Divam Virginẽ sedulo coluit.

Pauperibus & ægris obsequiosus.

Purulentas plagas lambebat.

Romam venit anno Jubilæi.

illam, qua nemo majorem habet, sponso animæ suæ præstare & persolvere concupisceret, & pro Christi nomine & confessione vitam & sanguinem profundere desideraret. Ea nimirum est perfecti amoris vis & natura, ut non facile conquiescat, sed majora semper & maxima appetat & moliatur, semperque actuosus & operosus sit. Itaque cum aliquando ad insulas Canarias missus esset, ut Guardiani officio in illo Fratrum Minorum Conventu fungeretur, servus Christi, cui vivere Christus erat, & mori lucrum, *cœpit martyrii desiderio vehementer flagrare. Erat in eo non solum columbæ simplicitas, sed & serpentis prudentia; quare multa cum vigilantia & Regularis disciplinæ Observantia vir Dei in sua custodia excubabat, in omni sanctitate & justitia forma factus pusilli gregis sui, & fidelium insulanorum, quibus bonus odor Christi erat ad vitam, ita ut frequentes eum adirent, ex ejusque spiritalibus colloquiis miram caperent consolationem & voluptatem. Magnam vero exercendæ caritatis segetem in insulis illis nactus, simulque consequendi martyrii spe incitatus, multos ex Canariensibus infideles, & impuris adhuc idolorum superstitionibus addictos, verbo, exemplo, orationibus ad Christi fidem perduxit: quo in munere dum strenue versaretur, multa illi pericula in ea Canaria, quæ* magna *appellatur, diaboli invidia conflavit, sæpe in capitis & vitæ discrimen venit, ut sese jam martyrii palma potiturum speraret; sed Deo aliter disponente, non martyrio animus & voluntas, sed voluntati martyrium defuit: at certe gloria non defuit, cum præclare a beato Martyre Cypriano scriptum sit:* ad coronam Dei promerendam ipsius testimonium solum sufficere, qui judicaturus est, *qui arcana renum scrutatur & cordis intuetur occulta. Ergo & purpuream de passione coronam aliquo modo accepit, & multas de bonis operibus candidas reportavit, reservatus a Deo, ut multos Christo lucrifaceret.*

Vis in eo perfecti amoris.

Ad Canarias insulas destinatus.

Philip. 1. 21.

Ubi multos ad fidem perduxit.

Cyprian. epist. 8. ad Martyres & Confessores de Mappalico.

Jam in universa Hispania clarissimum erat Beati Didaci nomen, magnamque apud omnes & venerationem & admirationem habebat, & tamquam Angelum quemdam in terris agentem, sic eum homines intuebantur. Nihil illo lenius, nihil mansuetius; lac & mel sub lingua *ejus, & cor ejus mundum & simplex Christiana dulcedine redundabat. Omnia in bonam partem accipere; de nemine male judicare; nullum adversus aliquem verbum acerbius immittere. Si quem vero contra legem Dei & Regularem disciplinam peccantem animadverteret, zelo Dei incensus libere objurgabat; nulla tamen in re gloriam suam, sed Dei honorem & fraternam utilitatem quærebat. Signis etiam & miraculis viventem servum suum illustravit Deus, ejusque excellentem fidem rebus mirabilibus efficiendis multipliciter patefecit. Elucebat in eo singularis gratia curationum, ita ut undique ad eum ejus rei causa quamplurimi confluerent; ille vero fide, quæ per Dei dilectionem mirifica operatur, in Domino roboratus, cum digitum in lampadem, quæ ante sacram Beatissimæ Virginis imaginem collucebat, demisisset, ex ejus oleo ægrotos signo crucis obsignatos perungebat, multorumque varios languores & morbos ejusdem crucis virtute, in qua sola gloriabatur, mirabiliter sanabat.*

Cantic. 4. 11.

Miraculis vivens inclaruit. Præsertim gratia curationum.

1. Timot. 2. 15.

Accidit aliquando, ut e Cœnobio, in quo erat, ad oppidum sancti Lucæ de Barameda proficisceretur, Fratre uno comite, cumque nullis cibariis acceptis jam sumendi cibi tempus advenisset, & ex itinere defessi essent, nec in proximo vico quidquam, quo ex aliena misericordia reficerentur, Deo ita disponente, reperire potuissent, ad comitem sereno vultu conversus Beatus Didacus: Eja, *inquit*, Frater, in Domino confidamus, ipse nos pascet. *Cum iter strenue prosequerentur, ecce in perampla planitie candidam mappam inter herbas prope viam positam vident, propiusque accedentes, album panem, pisces recentes coctos, & vini vasculum inveniunt: insistunt servi Dei, & in* la-

Cibos a Deo paratos invenit in deserto.

latissimo campo, unde in omnes partes liber erat prospectus, omnia oculis perlustrantes circumspiciunt, si quis forte eo in loco prandium reliquisset; denique id quod erat, rati, ad mensam sibi a Deo in deserto paratam veri Israelitæ accumbunt, ac cibo & potione siti fameque depulsa, quod superfuit, ibidem liquerunt, Deo patri misericordiarum gratias agentes, qui servis suis in eo sperantibus escam dederat in tempore opportuno.

Quid illud, quod Hispali gestum est? quam magnæ fidei est argumentum? nam cum septennis puer, qui a matre vapulare solitus erat, in furno, in quem ejus iracundiam fugiens se abdiderat, obdormisset, & furno ab ignara matre succenso, expergefactus clamaret, vir Dei exanimatam matrem, ejulatu omnia complentem, nec quo se verteret scientem, ad majorem Ecclesiam ire, ibique matrem misericordiarum devote orare jussit: Ipsa te, *inquit*, o mulier, adjuvabit. *Cum illa, quasi Dei nuncium audivisset, pergeret, ipse ad furnum accedens, puerum ex maximo periculo extractum, paulo post ad idem templum adduxit, matrique suæ salvum & incolumem reddidit.*

Puerum ex ardente furno salvum eduxit.

Ceterum cum justus judex Deus athletam suum tot victoriis illustrem, carne, mundo, diabolo per Dei gratiam devicto, corona justitiæ, quæ illi ab omni æternitate reposita erat, coronare decrevisset, servumque multiplicatis talentis industrium & in pauca fidelem super multa constituere, & in gaudium vellet Domini sui introducere, Beatus Didacus in senectute bona, plenus dierum & operum bonorum, in Conventu Complutensi, in quo annos complures est commoratus, in supremum morbum incidit, in quo incredibilis patientiæ exemplum præbuit. Quadam autem nocte extra se raptus, sensu omni & vitali motu amisso, ita ut a medico, & qui adstabant, Fratribus mortuus plane crederetur, tamdem soluta extasi, ter aut quater hæc verba locutus est: O quales flores habet paradisus! *In profundæ vero humilitatis statione usque ad extremum vitæ spiritum servanda ita firmus manebat, ita nusquam de suo loco decedebat, ut cum Fratres singuli ab eo peterent, ut pro ipsis oraret, ipse contra se eorum orationibus vehementer commendabat, ut ipsis pro eo Deum orantibus, bonorum operum fructus, quem illi in sanctæ Religionis observantia cumulaverant, sibi quoque a Deo communicaretur, atque ita misericordiam impetraret. Postremo cum se jam moriturum intelligeret, comitis illius & adjutricis fidelissimæ, quæ illum in hujus vitæ peregrinatione numquam deseruerat, hoc est sanctæ paupertatis, supremo vitæ die non oblitus, sed in ejus intimo sinu, quam maxime fieri posset, spiritum emittere cupiens, convocatis Fratribus, eos obnixe rogavit, ut sibi vestem obsoletam & laceram, habitumque omnium vilissimum, in quo moreretur, concederent. Quo impetrato, multis profusis lacrymis, ab his qui adstabant, offensionum atque erratorum veniam postulavit; quibus copiose collacrymantibus, ipse cruce lignea, quam ad caput habebat, arrepta, eamque amplexus & osculatus, utroque brachio in altum fortiter sublevato (cum tamen alterum gravi apostemate tumens ac debilitatum antea movere non potuisset) oculisque in vitale lignum defixis, verba illa ex sacro hymno magno affectu magnoque pietatis spiritu pronunciavit*: Dulce lignum, dulces clavos, dulcia ferens pondera, quæ sola fuisti digna portare Regem cœlorum & Dominum. *Quæ cum dixisset, in ipso salutiferæ crucis complexu, quam unice dilexerat, quam in corde & corpore semper gestaverat, in qua Christo confixus & mundo crucifixus fuerat, animam efflavit, & in Domino obdormivit pridie Idus Novembris, anno Domini* MCCCCLXIII.

Infirmatur ad mortem.

In veste detrita cupit mori.

Crucem amplexus animam reddit.

Ad sacrum corpus magnus concursus.

Ad ejus corpus (Beati Didaci morte audita) magni undique concursus facti, illud devote omnes contingere, amictus particulas præscindere, capillos de-

devotionis causa evellere; demum Christiano ritu corpus honorifice humatum est. Hic jam statim Deus mortui servi sui, cui in vita cooperatus fuerat, eximiam sanctitatem signis sequentibus comprobavit. Nam corpus, quod jam quatriduo humi sepultum fuerat, iterum non absque miraculi interventu, effossum, non solum integrum incorruptumque apparuit, sed cum per multos menses, ut pio studio satisfieret & civium & aliorum, qui ex diversis partibus accurrebant, insepultum jacuisset, non computruit, nullum tetrum odorem emisit, imo vero corpus illud, quod vivens Spiritus sancti templum fuerat, odorem suavissimum efflabat, quo omnes mirifice recreabantur: qui quidem & in hodiernum usque diem ex ejus sepulcro suaviter & jucunde spirans, a plerisque sæpe sentitur. Illud quoque in beati Viri mortuo corpore mirum accessit, quod ejus membra, & artus vitali calore destituti, non obriguerunt, nec duri aut rigidi sunt effecti, ut cadaverum solent, sed molles erant & flexibiles quocumque verterentur.

Quod refossum suavem efflat odorem.

Id flexile per omnes artus.

Quocirca laudanda est pietas & magnificentia claræ memoriæ Henrici IV. Castellæ Regis, qui unacum filia periculose ægrotans, & Beati Didaci precibus sanitate impetrata, nobile sacellum grati animi sui monumentum extruxit, ibique in area ferreis laminis diligenter communita Beati Didaci corpus decenter recondi jussit: ad quod quidem sacellum, ut constat, non solum Complutenses cives, sed vicini & remotiores populi, atque ex omni fere Hispania fideles, tanta devotione confluunt, tam multi beati illius viri opem apud Deum implorant, tot ibi vigiliæ fiunt, tot sacrificia in eodem ejus sacello celebrantur, tam multa & illustria dona voti reddendi gratia offeruntur, ut hæc de Beati Didaci sanctitate non exigui temporis, tamquam rumoris aura, sed per annos centum viginti & amplius constans & perpetua fama & opinio, tantusque illorum fidelium omnium generum, omnium ordinum consensus, magni profecto & illustris testimonii loco habendus sit, ad Beati Didaci sanctimoniam comprobandam.

Cui servando Castellæ Rex sacellum ædificat.

Verumtamen multis quoque post obitum miraculis vir commemorabili sanctitate præditus claruit. Nam in actis transmissis, centum fere & triginta leguntur, Deo qui glorificatur in concilio Sanctorum, signis & prodigiis testante, servum suum non solum morum, sed etiam signorum virtute, nec operibus modo pietatis in vita, sed etiam miraculorum luce post mortem clarum & venerabilem esse.

Post ejus obitum centum relata miracula.

Duron oppidum est in Hispania, in diœcesi Seguntina: ex eo Catarina Martini filia virgo, annos duodecim nata, cum ante aliquot menses subita vi morbi surda & muta evasisset, brachiis item pedibusque paralysi dissolutis, incedere nequiret, ad Beati Didaci sacellum delata, cum ibi pervigilaret, ejus tacta manu, & in crucis formam consignata, illico & aurium sensum, & loquendi facultatem recepit, membrorumque usu restituto totoque corpore confirmato, libere qua libuit, incessit laudans & benedicens Deum.

Muta, surda, paralytica revaluit.

Adolescens quidam erat annorum fere viginti, Didacus de Lorca appellatus, filius Petri Gonzales viri nobilis, qui, Deo permittente, ab immundo spiritu annos complures vexabatur miserandum in modum, ita ut sæpius interdum in die arreptus & ad terram allisus, horribiles corporis gestus ageret, & veluti mortuus relinqueretur. Hic se Beato Didaco humiliter commendans, & in ejus sacello aliquandiu invigilans, a miserabili vexatione omnino est liberatus.

Energumenus liberatur.

Cum Catarina Bartholomæi Sanchez uxor, expleto ad pariendum tempore, parere non posset; fœtus enim in utero transversus, alterum tantummodo pedem eduxerat, materque misera ab aurora ad vesperam in eo cruciatu perma-

Parturiens in vitæ discrimine facile puellam mortuam peperit.

manens, in summo discrimine versaretur, & plane morti propinqua esset, socrus ejus Maria Garcia uxor Joannis Garciæ, incolæ oppidi de Ambroz, beati Viri in maximis angustiis recordata, ad ejus opem confugit. Itaque frustum amictus Beati Didaci, parumque pulveris e sepulcro supra parturientem nurum imposuit, quæ subito mortuum fœtum edidit, ipsa salva. Mansit autem mortua puellula aliquot horarum spatio, sed ejusdem avia Maria jam semel beati Viri opem in matre experta, cum pro neptis vita tanto fidentius orare non dubitavit: quod cum devote fecisset, alterum etiam beneficium impetravit, & puella sacro baptismi fonte abluta, & geminæ vitæ munere a Deo donata, diu postea supervixit.

Et hæc ex voto revixit.

Illud autem, quod in Maria de la Peñuela Petri Hernandez Complutensis filia, Dei virtute per merita Beati Didaci mirifice effectum est, notum est valde & pervulgatum in Hispania, multique qui meminerint, supersunt. Invaserat virginem horribilis & deformissima paralysis tanta nervorum dissolutione & membrorum luxatione, brachiis cruribusque distortis, totoque corpore convulso, ut non jam mulier sed monstrum esset, & medici se nihil unquam tale vidisse profiterentur. Accedebant febres vehementes, & capitis dolores peracres & assidui, quibus misera gravissime affectabatur. Ea igitur ad Beati Didaci corpus delata, cum in ejus intercessione & Dei misericordia confideret, & suppliciter oraret, voti compos, ab omni illa membrorum distortione & depravatione, omnique corporis infirmitate est liberata: quæ tanti accepti beneficii non ingrata, Deo virginitatem suam vovit, & sacrarum Virginum collegio adjuncta in Monasterio sancti Joannis, quod a pænitentia nominatur, sancte & religiose vitam duxit.

Puella monstro similis a morbo & cruciatibus persanata.

Sed quod in Principe Carolo, carissimi in Christo filii nostri Philippi Hispaniarum Regis Catholici primogenito filio Divinitus actum est, magnam apud omnes famæ celebritatem habet. Ægrotabat Compluti adolescens Princeps anno humanæ salutis MDLXII. *qui cum e scalis decidisset, gravissimum ex eo casu & prolapsione in capite vulnus acceperat. Omnia remedia, omnes curationes adhibitæ, quæ humana industria præstari poterant, ut in tanto Principe par erat. Sed cum nihil humanum proficeret, morbusque magis semper ingravesceret, jamque ejus gravitati natura succumberet, medici Principis salute prorsus desperata, certam imminentis mortis horam præfiniunt, idque Regi patri, ne tam acerbo spectaculo interesset, denunciant. Cum igitur omnis humani adjumenti spes defecisset, ad Divinum, quod unum reliquum erat, præsidium confugiunt. Itaque devotionis ardore succensi, a Fratribus suis Beati Didaci corpus decenter & religiose in Principis cubiculum afferri curant, post annus fere centum integrum & incorruptum; quod cum Princeps beati Viri patrocinio se commendans, devote tetigisset, eo inde amoto, vidit in somni quiete Beatum Didacum ante lectum stantem, & crucem arundineam manu gerentem, seque admonentem bono animo ut esset, & in Deo confideret; fore enim ut ex ea ægrotatione sanus fieret. Quare eo potissimum tempore, quo medici Principem moriturum prædixerant, non solum melius habere cœpit, sed paulo post ex omni illo vitæ discrimine Divinis ac supra naturam adjumentis tam mirabiliter est ereptus, ut digitum Dei per merita Beati Didaci ibi adfuisse omnes intelligerent; sed præter ceteros Principes, ipse & Philippus pater incredibili lætitia tamquam redivivi filii affectus, id agnoscere & Deum glorificando palam profiteri.*

Eadem hora qua Carolus Princeps moriturus credebatur, cœpit revalere.

Itaque pius Rex, cum carissimi & primogeniti filii vitam summæ Dei clementiæ per merita & preces Beati Didaci ferret acceptam, cuperetque quacumque ratione posset, gratiam aliquam Deo in Sancto suo referre, anno in-

insequenti ad fel. rec. Pium IV. prædecessorem nostrum, una cum Principe filio, & cuncta fere Hispania litteras dedit, quibus ab eo suppliciter petebat, ut pro sua & sanctæ hujus Apostolicæ Sedis summa auctoritate, Beatum Didacum tam excellenti sanctitate virum, & tanta miraculorum claritate illustrem, in Sanctorum numerum referre vellet, atque ab universa Catholica Ecclesia pro Sancto venerandum esse statueret. Tam devotis iteratisque Catholici Regis aliorumque postulationibus permotus idem Pius prædecessor, de iis in consistorio suo secreto referri jussit, & quinque Cardinales consilio & doctrina præstantes delegit, qui ejusmodi permagni momenti negotio præessent, inter quos unus fuit Cardinalis Alexandrinus, cujus memoria in benedictione est, qui postea Pontifex factus, Pius ejus nominis Quintus est appellatus. Res suo ordine agi cœpta est sub Pio IV. litteris in Hispaniam transmissis ad testes ex formula examinandos, actaque rite conficienda. Cumque ipse Pius IV. e vita migrasset, non destitit idem Philippus Rex apud succedentes Pontifices sanctæ recordationis Pium V. & Gregorium XIII. itidem prædecessores nostros sedulo instare. Sed Deo ita disponente, quamvis pleraque superioribus annis sint acta, res tamen ipsa perfici sub illis Pontificibus atque absolvi non potuit. Cum primum igitur humilitas nostra, non nostris meritis, sed Divinæ clementiæ abundantia in excelsa Apostolicæ sollicitudinis specula his difficillimis temporibus est constituta; statim idem Philippus Rex, nulla ex parte restincto aut refrigerato fidei suæ zelo, nobis per dilectum filium nobilem virum Henricum de Guzman, Comitem de Olivares, suum apud Nos & Sedem Apostolicam Oratorem, magnopere supplicandum curavit, ut posteaquam ea fere omnia, quæ ad acta & processum Beati Didaci pertinebant, ex hujus sanctæ Sedis præscripto confecta erant, Nos, quibus universalis Ecclesiæ cura esset credita, & ad quos solos ejus rei judicium pertineret, tam pio & tam ab ejus Majestate totaque Hispania exoptato operi, quod est de eodem Beato Didaco Sanctorum cathalogo adscribendo, supremam manum imponere vellemus. Et Nos quidem Regis ipsius religiosum studium, & perseverantem hac in re sedulitatem commendantes, cupiebamus ejus piæ petitioni, quantum cum Domino liceret, satisfacere; tamen pro nostro pastoralis muneris officio statuebamus in re tam gravi nulla præpropera festinatione utendum, sed omnia ex Ecclesiastica disciplina, ex Majorum nostrorum saluberrimis institutis, ex Apostolicæ Sedis circumspectione diligentissime agenda esse. Itaque duobus antiquioribus causarum palatii nostri Auditoribus, doctrina & rerum usu præstantibus, ipsis fere primis Pontificatus nostri diebus mandavimus, ut acta omnia totumque processum summa cum diligentia perlegerent & examinarent, quo illi in munere menses complures sedulo accurateque versati, copiosam relationem omnium, suamque sententiam nobis scripto tradiderunt. Cum autem Cardinales omnes ab eodem Pio IV. huic negotio olim præpositi, viam essent universæ carnis ingressi, Nos, primo anni superioris mense, in consistorio nostro secreto alios in eorum locum suffecimus, pietate, prudentia, eruditione, fide nobis probatos, adhuc autem & numero plures prioribus, ut in gravi causa, prudenti multorum gravium virorum judicio adhibito, cuncta exquisitius discuterentur. Hi vero fuere more Majorum ex tribus ordinibus delecti, venerabiles fratres Episcopi Alexander Ostiensis Farnesius, Marcus Antonius Prænestinus Columna, & dilecti filii nostri frater Michael sanctæ Mariæ supra Minervam Alexandrinus, Julius Antonius sancti Bartholomæi in Insula sanctæ Severinæ, Antonius sanctorum Joannis & Pauli Carafa, frater Constantius sancti Petri in Monte aureo, titulorum Presbyteri, Sarnanus, Ferdinandus sanctæ Mariæ in via lata de Medicis,

Postulatur a Rege Patre & Filio Didaci canonizatio.

Acta omnia diligenter revidentur ad canonizationem.

dicis, & Hieronymus sanctæ Mariæ in Cosmedin Diaconus Matthæjus nuncupati, S. R. E. Cardinales: quibus commisimus, ut pro rei gravitate, proque ea, quæ Deo cordium scrutatori, & nobis quoque in ejusmodi publico munere obeundo a primariis Ecclesiæ membris fidelitas & diligentia deberetur, acta de fidei integritate, vita, moribus & miraculis Beati Didaci, & Auditorum nostrorum relationem, quanta maxima fieri posset, diligentia inspicerent & expenderent, atque ad nos opportuno tempore referrent; ut Divina Spiritus sancti gratia illustrati, de ipsorum & ceterorum Fratrum nostrorum consilio, quæ Dei gloriæ, qui justitia & Veritas est, consentanea forent, deliberare possemus. Multis igitur elapsis mensibus, cum interea Cardinales ipsi frequenter congregarentur, acta, processus, rerum gestarum seriem, testes, singula denique ad sacrorum Canonum præscriptum mature & accurate considerarent, examinarent, atque inter se conferrent, viros etiam sacræ Theologiæ & Pontificii juris scientia peritissimos in consilium adhiberent: cum jam omnia parata esse intelligeremus, secretum consistorium de more convocari jussimus, in quo venerabilis frater noster Marcus Antonius Episcopus Cardinalis Prænestinus, suo & collegarum, qui ibidem assidebant, nomine, gravi & accommodata oratione de omnibus fideliter nobis retulit, quibus explicatis ad extremum dixit: Quandoquidem Beati Didaci fidei integritas, egregiæ virtutes, præclara & insignia miracula optime essent comprobata, se & collegas suos unanimes in eam sententiam venisse (si ita nobis videretur) ulterius nos progredi, & Beatum illum virum in Sanctorum numero posse adscribere, quorum cum sententia etiam ceteri Fratres nostri Cardinales, cum a singulis graves sententiæ dictæ essent, ad unum omnes consenserunt. Quæ cum audiremus, gaudens erat cor nostrum in Domino, quod beati servi sui gloriam quotidie magis patefaceret, omniaque ipso benedicente, tam feliciter procederent. Quare in tam sancto pioque opere nihil omnino necessariæ diligentiæ prætermittentes, ex more institutoque Majorum decrevimus ut ad ulteriora procederetur. Ac diebus aliquot interpositis, publicum consistorium indiximus, in quo præter Cardinales etiam Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi & Prælati omnes, ac familiares nostri de more interfuerunt. In eo vero dilectus filius Pompejus Arigonius Romanus, aulæ nostræ Consistorialis Advocatus, disertam orationem habuit de vitæ sanctitate, rebus gestis & miraculis Beati Didaci; & denique Catholici Regis totiusque Hispaniæ nomine, ut eumdem Beatum Didacum, tantis meritis illustrem, Sanctorum numero aggregaremus, nobis humiliter supplicavit. Gaudebamus etiam hoc loco in Domino, in cujus manu cor Regis est, & quocumque voluerit, inclinat illud. *Etenim plane videbamus, non sine Divino instinctu fieri, quod Catholicus Rex, cui multorum regnorum gravissima administratio a Deo est tradita, quique tot curarum onere premitur, tanto ardore in hoc Beati Didaci negotio absolvendo versaretur, ut in magnis temporum difficultatibus se suaque regna apud Deum novi patroni suffragiis, & pie & prudenter communiret. Quare respondimus, Philippi Regis Catholici de Beato Didaco nostra & Apostolicæ Sedis auctoritate in Sanctis adscribendo, tam diuturnam & perseverantem postulationem, dignam esse singulari ejus pietate, dignam perpetuo Catholicæ religionis propagandæ studio; lætari nos & Deo gratias agere, quod beatos servos suos, quos in cœlis coronat, a nostra quoque tenuitate in terris honorari velit, eosque nobis ad auxilium & exemplum proponat.*

Consistorium publicum omnium Prælatorum indicitur.

Prov. 21. 1.

Decernit Pontifex canonizandum esse.

Et nos quidem ad pium ejus desiderium explendum propensiores esse; facere tamen rei gravissimæ magnitudinem, ut de Regia petitione adhuc cum Fratribus nostris Cardinalibus & Episcopis etiam atque etiam deliberandum cen-

conferemus: quare eosdem Fratres hortati sumus, ut omnia quæ ad hanc causam pertinerent, diligentissime considerarent, quodque nos ipsi jam pridem faciebamus, Deum magnopere orarent, ut corda nostra suo lumine collustraret, totamque hanc actionem ad sui gloriam, & Ecclesiæ utilitatem disponeret & dirigeret. Hæc cum essent acta, alterum item consistorium secretum indiximus, in eoque etiam Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos in Romana Curia præsentes, Protonotarios quoque nostros, qui ex numero dicuntur, & Rotæ Auditores interesse jussimus. Tum nos ipsi de sacrosancta hujus Apostolicæ Sedis, in qua, Dei providentia, sedemus, auctoritate & potestate, deque Spiritus sancti singulari patrocinio atque infallibili assistentia, a Deo, in omnibus verbis suis fideli, promissa usque ad consummationem seculi perpetuo affutura, quibus gubernatur, ea diximus, quæ causæ & temporis ratio potissimum requirere videbatur. Demum a Fratribus nostris petivimus, ut, quoniam alias statutum esset, ut ad ulteriora in hoc negotio procederetur, nunc precise & expresse dicerent, an ex iis actis, quæ ipsi viderant & audiverant, Beatus Didacus esset canonizandus. Igitur a S. R. E. Cardinalibus primum, deinde a Patriarchis, Archiepiscopis & Episcopis pie, graviter & erudite sententiis dictis, omnes unanimes id ipsum sentientes dixerunt, sibi videri ex iis, quæ mature ipsi hac de re viderant & audiverant, Beatum Didacum a nobis merito inter Sanctos esse adscribendum. Deo autem, qui in domo sua Fratres in unum habitare facit, gratias agentes de tanta Fratrum nostrorum consensione, quodque ad servum & amicum suum, quantum nobis licet, honorandum corda nostra impelleret & illustraret, cum per ejus gratiam hucusque omnia rite atque ordine acta essent, quod reliquum erat, diem canonizationis præstituimus ad sextum Nonas Julii, quo die memoria Visitationis Beatæ Mariæ semper Virginis ad sanctam Elisabeth pie ab Ecclesia recolitur, ut ejusdem humani generis Advocatæ patrocinio, tandem pium hoc opus prospere & salutariter a nobis absolveretur. Fratres interea nostros hortati sumus, ut intermedio tempore una nobiscum precibus, eleemosynis (quas nos & libenter & pie erogavimus, quemadmodum & Regis nomine ab ipsius Oratore factum fuit) jejuniis, sacrificiis Dei auxilium invocare non cessarent. Is igitur festus Visitationis dies, idest hodiernus, cum advenisset, Nos & Fratres nostri Cardinales, Patriarchæ, Archiepiscopi & Episcopi sacris vestibus induti, incohoato per nos ipsos in nostra Pontificia capella hymno Ave maris stella, *cantorumque choro prosequente, ut ipsa, quæ mater est gratiæ, nobis præiret & præluceret, ceteris etiam Romanæ Curiæ Prælatis & Officialibus, familiaribusque nostris, ac universo regulari & seculari clero, longo devotoque ordine progredientibus, omnes simul accensos cereos in manibus gestantes in ejus honorem, qui est lux vera, gloria & splendor Sanctorum, e palatio nostro Apostolico solemniter processimus ad antiquissimam & religiosissimam Basilicam Principis Apostolorum: in cujus medio peramplum suggestum Regio sumptu extructum erat, paratumque Altare ad sacram Pontificalem Missam celebrandam, totaque templi facies in communi Ecclesiæ lætitia hilaris, & Pontificio apparatu decenter ornata, omniaque spiritualibus canticis personabant; funalia & faces circumquaque ardebant & vexilla appensa, in quibus beati Viri imago expressa erat, qui corpore erecto depictus, dextra manu coronam Beatissimæ Dei Genitricis, sinistra crucem invictissimam gerit & intuetur, cujus nimirum auxilio hostes teterrimos, carnem, mundum & diabolum superavit. Hic nos in maxima fidelis populi, totiusque adstantis cleri frequentia, cælestis illius & triumphantis* Hierusalem *effigiem quamdam nobis ante oculos proponentes, & quantum in hac lacrymarum valle*

Dies canonizationis præscripta.

Supplicatio publica cum cereis ardentibus.

Imago S. Didaci solemniter exposita.

valle licet, intuentes, conscensis gradibus, in suggestu ante Altare oravimus; mox in sublimi Apostolico throno considentes, fratres nostros S. R. E. Cardinales, & Episcopos omnes sacris vestibus ornatos & paratos, nobis obedientiam de more præstantes excepimus; tum dilectus filius noster Petrus, tituli sancti Hieronymi Illyricorum Presbyter Cardinalis Deça Hispanus, Catholici Regis Philippi, totiusque Hispaniæ nomine, semel, iterum & tertio suppliciter & instantissime a nobis petiit, ut Beatum Didacum in Sanctorum numerum adscriberemus; nosque ad singulas ejus petitiones, Regis pietate, & beati Viri meritis collaudatis, semper tamen per distincta intervalla, nostras totiusque cleri & populi orationes, Lytanias & sacros hymnos interposuimus. Demum cum jam nihil omnino ex iis, quæ a Majoribus pie sancteque sunt hoc de genere instituta, esset prætermissum, immo potius matura deliberatio summaque diligentia abundantius adhibita, invocato sancto creatore Spiritu, cujus consilio & sapientia sancta Ecclesia, columna & firmamentum veritatis regitur, ejusque numen sæpe a nobis ex intimo corde, multis etiam lacrymis imploratum, præsens adesse non dubitantes, ad honorem sanctæ & individuæ Trinitatis Patris & Filii & Spiritus sancti, ad exaltationem supernæ & triumphantis Hierusalem matris nostræ, ad exaltationem Catholicæ fidei & Christianæ religionis augmentum, auctoritate ejusdem sanctæ Trinitatis, Beatorum Apostolorum Petri & Pauli, ac nostra, de venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium, omniumque Patriarcharum, Archiepiscoporum & Episcoporum in Romana Curia existentium consilio & unanimi consensu, Beatum fratrem Didacum de sancto Nicolao, Provinciæ Bæticæ, Hispanum, Ordinem Minorum sancti Francisci expresse professum, sepultumque Compluti in Ecclesia Fratrum ejusdem Ordinis, de cujus fidei puritate, excellentia vitæ, & miraculorum in vita & post mortem claritate nobis plenissime constat, in Sanctorum Confessorum numerum & cathalogum adscribendum esse decrevimus & adscripsimus, prout per præsentes decernimus & adscribimus, eumque ut sanctum ab omnibus venerandum esse mandamus: statuentes, ut ab universali Ecclesia anno quolibet die XII. Novembris festum ipsius & officium, sicuti pro uno sancto Confessore tantum, ad formam in rubricis Romani Breviarii præscriptam, devote celebretur, quodque in ejus honorem Ecclesiæ & Altaria, in quibus Deo sacrificia offerantur, erigi & fundari possint: eademque auctoritate omnibus vere pœnitentibus & confessis, qui singulis annis, eodem die festo supradictam Ecclesiam oppidi Complusen. Toletanæ diœcesis, ubi ipsius corpus requiescit, necnon Altaria & Ecclesias, quæ in ejus honorem constructæ erunt, devote visitaverint, easdem indulgentias, privilegia & gratias concessimus & elargiti sumus, quemadmodum concedimus & elargimur, quæ ceteris dicti Ordinis Sanctorum Ecclesiis concessæ sunt.

Refertur inter Sanctos.

Festum ejus annue celebrandũ.

Quibus omnibus, quæ ad Sancti Didaci canonizationem pertinebant, absolutis, ac laudis & gratiarum actionis hymno Deo decantato, ejusque auxilio per Beati Didaci preces peculiari oratione, quam nos clara voce pronunciavimus, implorato, tandem eodem in loco & Altari, Missam solemnem de Beatissimæ semper Virginis Visitatione cum Beati Didaci commemoratione, nos ipsi celebravimus, fidelibusque, qui tam piæ & religiosæ actioni, & sacrosancto sacrificio devote interfuerant, ad Dei & Sancti sui gloriam & laudem, plenariam Indulgentiam concessimus.

Omnes igitur Deum cœli benedicamus, & coram omnibus viventibus confiteamur ei, quia fecit nobiscum misericordiam suam, agnoscamusque non sine magna Dei providentia factum esse, ut hisce afflictis Christianæ Reipublicæ

blicæ temporibus, quibus maxime multiplici Sanctorum suffragio indigemus, novus hic suffragator & patronus fideli populo tribueretur. Et nos quoque, qui in hac pastorali statione, in qua nos Deus collocavit, de universi gregis Dominici salute anxii, dies noctesque pervigilamus, Dei erga nos singularem clementiam agnoscimus, qui post tot annos, post tot beatissimos Pontifices prædecessores nostros, nobis humilibus hujus magni operis absolutionem reservaverit, qui cum Sancto suo ejusdem Seraphicæ Religionis communione consociati sumus. Quamobrem eumdem Patrem misericordiarum, qui humiles exaltat, humiliter deprecemur, ut per merita & intercessionem sancti Didaci Ecclesiæ suæ pacem & tranquillitatem, Regibus & Principibus Christianis unionem, vitam & felicitatem, miseris & obcæcatis hæreticis lucem veritatis largiatur. Ceterum, quia nimis difficile foret præsentes nostras originales litteras ad singula loca, ubi opus esset, deferri, volumus ut earum transumptis, etiam impressis, manu publici notarii subscriptis, & sigillo alicujus personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem, quæ ipsis præsentibus, fides ubique adhibeatur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum decreti, adscriptionis, mandati, statuti, concessionis, elargitionis & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ MDLXXXVIII. *sexto Nonas Julii, Pontificatus nostri anno* IV.

✝ *Ego Sixtus Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.*

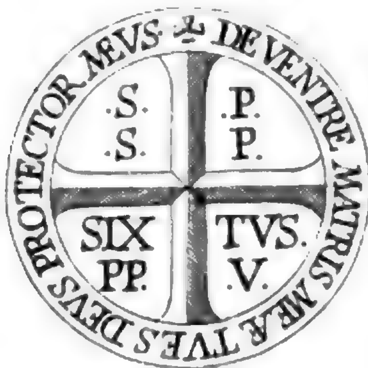

✝ *Ego Alexander Cardinalis Farnesius Vicecancellarius, Episcopus Ostien.*
✝ *Ego Joannes Antonius Episcopus Portuen. Cardinalis sancti Georgii.*
✝ *Ego Alphonsus Cardinalis Gesualdus Episcopus Tusculanus.*
✝ *Ego Innicus Avalos Cardinalis de Arag. Episcopus Sabinensis.*
✝ *Ego Marcus Antonius Cardinalis Columna Episcopus Prænestinus.*
✝ *Ego Ptolomæus Cardinalis Comensis Episcopus Albanensis.*
✝
✝ *Ego Marcus Siticus Cardinalis ab Altaemps tit. S. Mariæ Transtyberin.*
✝ *Ego P. Cardinalis Sanctaecrucius tit. S. Clementis.*
✝ *Ego G. Card. Pal. tit. S. Laurentii in Lucina.*
✝ *Fr. Michael Bonellus Cardinalis Alexan. tit. S. Mariæ supra Minervam.*
✝ *Ego Ludovicus Cardinalis Madrutius tit. S. Anastasiæ.*
✝ *Ego Nic. Card. de Pelleve tit. S. Praxedis.*

✝ *Jul.*

✝ *Jul. Ant. tit. S. Bartholomæi in Insula Presbyter Cardinalis S. Severinæ.*
✝ *Ego Hieronymus Cardinalis Rusticucius titul. S. Susannæ.*
✝ *Ego Joan. Hieronymus Card. Albanus tit. S. Joan. ante portam Latinam.*
✝ *Ego H. Card. Simoncellus tit. S. Priscæ.*
✝
✝ *Ego Petrus Cardinalis Deça tit. S. Hieronymi.*
✝
✝
✝ *A. tit. SS. Joan. & Paul. Presbyter Carafa.*
✝ *Ego Joan. Antonius Card. SS. Quatuor.*
✝ *Ego Joan. Baptista Card. S. Marcelli.*
✝
✝
✝
✝ *Ego Franc. Card. Ioyeuse tit. Sanctissimæ Trinitatis in monte Pincio.*
✝ *Ego Julius Cardinalis Cananinus tit. S. Eusebii.*
✝ *Ego Nic. tit. S. Cæciliæ Cardin. Cremonen.*
✝ *Ego Antonius Maria Cardinalis Salviatus tit. S. Mariæ de Pace.*
✝ *Ego Aug. Card. Veronen. tit. S. Marci.*
✝ *Ego Vincen. tit. S. Mariæ in via Card. Montis Regalis.*
✝ *Ego Philip. Card. Spinula tit. S. Sabinæ.*
✝
✝
✝ *Ego Scipio Cardinalis Lancellotus tit. S. Salvatoris in Lauro.*
✝ *Ego Vincentinus Cardinalis Gonzaga tit. S. Alexii.*
✝ *Ego Henricus tit. S. Pudentianæ Cardin. Cajetanus S. R. E. Cam.*
✝ *Ego Joan. Baptista tit. S. Mariæ in Aracœli Card. Castruccius.*
✝ *Ego F. Card. Cor. tit. S. Sephan. in M. C.*
✝
✝ *Ego Dominicus tit. S. Laurentii Cardinalis Pinellus.*
✝ *Ego Hyppolitus Cardinalis Aldobrandinus tit. S. Pancratii, Major Pœnitentiarius.*
✝ *Ego Hieronymus tit. S. Petri ad Vincula Card. de Ruvere.*
✝ *Ego Philip. Cardinalis de Lenoncourt tit. S. Honuphrii.*
✝ *Ego Fr. Hieronym. tit. S. Thomæ in Parione Card. Asculan.*
✝ *Ego Antonius Maria tit. S. Agnetis in Agone Card. Perusinus.*
✝ *Ego Fr. Constantius Cardinalis Sarnanus tit. S. Petri in Monte Aureo.*
✝ *Ego G. Alanus tituli S. Martini Cardinalis Anglican.*
✝ *Ego Scipio tit. S. Mariæ de Populo Presbyt. Cardinalis Gonzaga.*
✝ *Ego Ant. Card. Saulius tit. S. Vitalis.*
✝ *Ego Evangelista Card. Cusentinus titulo S. Matthæi in Merulana.*
✝
✝ *Ego Fr. Stephanus tit. SS. Marcellini & Petri Presb. Card. Aretinus.*
✝
✝
✝
✝
✝
✝ *Ego A. Cardinalis Montaltus Diaconus S. Eustachii.*
✝
✝ *Ego Hieronymus S. Mariæ in Cosmedin Diaconus Card. Matthæjus.*

✝ *Ego*

✝ *Ego Benedictus S. Agathæ Diaconus Cardinalis Justinianus.*
✝ *Ego Ascanius SS. Viti & Modesti Diaconus Card. Columna.*
✝ *Ego Federicus S. Mariæ in Domnica Diaconus Card. Borromæus.*

CXII. Altare, super quod Sixtus gravissimum hoc peregit mysterium, egregie sculptum & decenter ornatum, hanc in fronte, aureis litteris suæ dignitatis præferebat memoriam: *Altare in quo celebravit Sixtus V. in canonizatione S. Didaci Ordinis Minorum S. Francisci, quæ facta fuit Romæ in Basilica S. Petri Principis Apostolorum* VI. *Non. Julii an. D.* M.D.LXXXVIII. *Pontificatus sui anno* IV. *instante Potentissimo & Invictissimo Philippo Hispaniarum Rege Catholico.* Ei porro cujus precibus decreta est canonizatio, & cujus sumptibus constructum, præ reliquis piis donariis, Altare dono missum est in Hispaniam, adjecto hoc commendationis instrumento. Altare canonizationis missum Philippo II.

SIXTUS PAPA V.

Ad perpetuam rei memoriam.

CXIII. *Inter multa Divinæ clementiæ munera, quibus Deus ipse, qui dives est in misericordia, Ecclesiam suam in miserationibus coronat, & hoc quoque merito connumerandum esse existimamus, quod his proximis diebus Beatus Didacus Hispanus ex Ordine Fratrum Minorum sancti Francisci, admirabilis vitæ sanctitate & miraculorum splendore illustris, per officium servitutis nostræ in Sanctorum Christi Confessorum numerum est relatus. Quod pium & religiosum munus in Basilica Principis Apostolorum, ex Majorum instituto, sacris ritibus & cæremoniis adhibitis, in magna venerabilium fratrum nostrorum Cardinalium, Patriarcharum, Archiepiscoporum, Episcoporum, totiusque cleri & populi frequentia, tam solemniter & devote actum est, ut omnes Dominum magnificarent, Spiritus vero noster in Deo salutari nostro incredibiliter exultaret; quemadmodum litteris nostris de ejusdem Beati Didaci canonizatione confectis sub Datum Romæ die secunda Julii, anno* IV. *nostri Pontificatus, copiosius explicatur. Et quoniam carissimus in Christo filius noster Philippus, Hispaniarum Rex Catholicus, pro sua perpetua & eximia quadam erga Beatum Didacum devotione, diuturno & perseveranti studio ab hac Apostolica Sede, superioribusque Pontificibus prædecessoribus nostris, & demum a Nobis ipsis instantissime postulavit, ut Beatus Didacus in Sanctorum cathalogo adscriberetur. Nos ad ejusdem Regis spiritalem consolationem, paternæque nostræ erga eum benevolentiæ testificationem, illud ipsum Altare, in quo eodem Beati Didaci canonizationis die nos ipsi Pontificalem Missam de Beatissimæ Virginis Dei Genitricis Visitatione, cum Sancti Didaci Confessoris propria commemoratione, ritu maxime solemni celebravimus, ad eumdem Regem in Hispaniam asportandum transferendumque mandavimus, ut Rex, quem licet corpore absentem, pro ejus tamen, quam hactenus experti sumus, religione, spiritu præsentem fuisse pie credimus, nostri publicique gaudii diei illius ipse quoque partem aliquam oculis haurire possit. Cupientes autem ad omnipotentis Dei gloriam, & Sancti Didaci memoriam, animarumque ædificationem, ut idem Altare tanto illustrius & diuturnius rei gestæ celebritatem repræsentet, quanto religiosius fuerit asservatum; ipseque de cetero Missas in eo celebrandi usus, & sacrarum Indulgentiarum salutaris concessio & fidelium devotionem excitet, & sacra præteriti recordatio facti eorum corda magis commoveat: recogitantes præterea non solum sacrorum Canonum decreta, quæ Altari, in quo Episcopus Mis-*

Missam celebraverit, eam reverentiam haberi volunt, ut non in eo statim alter celebret, nisi prius petita & impetrata licentia; considerantes quoque quod ex vetustissimo sanctæ Romanæ Ecclesiæ, omnium Ecclesiarum Matris & Magistræ ritu, sacraque Majorum traditione, in sacrosancto Altari Lateranensi, ipsiusque Vaticanæ Basilicæ, aliarumque Patriarchalium Urbis Ecclesiarum Altaribus nemini præter Romanum Pontificem Divina mysteria celebrare licet; etsi ejusdem S. R. E. Cardinalibus illud interdum permittitur, non tamen nisi ex peculiari nostra & pro tempore Romani Pontificis dispensatione: Ob eas causas, motu proprio, & ex certa nostra scientia, deque Apostolicæ potestatis plenitudine interdicimus & prohibemus, ne quis presbyter aut sacerdos, etiam Episcopali aut majori dignitate præfulgens, auctoritate propria in Altari supradicto, quod sancti Didaci appellari, & in capella Regia, aut aliqua Ecclesia ab ipso Catholico Rege deligenda decenter collocari volumus, Missas celebret, nisi quibus a nobis certis tantum statisque diebus permissum est. Concedimus vero, & facultatem tribuimus in primis, ut quivis S. R. E. Cardinalis, sive Episcopus sive Presbyter, deinde alii Antistites, nempe Patriarchali, Archiepiscopali & Episcopali dignitate præditi, tum singuli Abbates, mitræ tamen & baculi usum habentes, ii quoque qui in Cathedralibus vel Metropolitanis Ecclesiis majores post Pontificalem dignitates obtinuerunt, Minister Generalis Ordinis Minorum sancti Patris Francisci, ac Prior Monasterii sancti Laurentii, quod dicitur l'Escurial, Toletan. diœcesis, tantum in Domini nostri Jesu Christi, ac gloriosissimæ Virginis ejus Genitricis Mariæ festivitatibus, quinta etiam feria in Cœna Domini, ac celebritatis Omnium Sanctorum, ipsiusque sancti Didaci natali die in dicto Altari Missas, ut dictum est, valeant celebrare: Regi vero, & Regio sanguine genitis utriusque sexus personis, qui quolibet eorumdem dierum Missis in dicto Altari celebrandis devote interfuerint, centum annos & totidem quadragenas de injunctis eis, vel alias quomodolibet debitis pœnitentiis relaxamus. Si vero corde contriti & ore confessi, sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum sumpserint, & pro sanctæ Matris Ecclesiæ exaltatione, hæresum extirpatione, ac Principum Christianorum concordi unione Deum oraverint, quoties id egerint, plenariam omnium peccatorum suorum indulgentiam & remissionem misericorditer in Domino concedimus: aliis autem itidem contritis, confessis, & sacra communione refectis centum annos & totidem quadragenas; reliquis vero quinquaginta annos de injunctis eis, vel alias quomodolibet debitis pœnitentiis in forma Ecclesiæ consueta similiter relaxamus. Præsentibus perpetuis futuris temporibus duraturis, quas sub quibusvis similium vel dissimilium Indulgentiarum revocationibus, suspensionibus, quibuscumque illa concepta fuerint formulis, nisi certa & individua nostrarum litterarum habita mentione, minime comprehendi volumus, sed semper ab illis exceptas esse, & quoties illæ emanabunt, toties in pristinum statum restitutas & repositas, & plenarie reintegratas esse & censeri decernimus. Non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, & Cathedralium & quarumcumque aliarum Ecclesiarum, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis & consuetudinibus, ceterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud sanctum Marcum sub annulo Piscatoris, die XX. *Augusti anno* MDLXXXVIII. *Pontificatus nostri anno* IV.

CXIV. Circa ritum, quo Beati Didaci festum celebrari debeat, quibusque id liceat, duabus litteris expresserunt Sixtus V. & Clemens VIII. quas hic exscribo.

SIX-

SIXTUS &c.

Ad perpetuam rei memoriam.

Gloriosus Deus in Sanctis suis, in eorum veneratione eo jucundius lætatur, quo ipsi per quamplura sanctitatis opera & virtutis signa, quibus claruerunt, inter Sanctos suos meruerunt connumerari. Cum itaque Nos nuper Sanctum Didacum, Ordinis Fratrum Minorum, de Observantia nuncupatorum, sanctitate vitæ & morum nitore tam admirandum, quam venerandum, ac etiam miraculis clarum, in numero Sanctorum retulerimus, ejusque diem festum die duodecima Novembris anniversario honore in Ecclesia Dei celebrari indulserimus; conveniatque ut dicti Ordinis professores hunc sanctum celebriori memoria venerentur: Nos motu proprio & ex certa nostra scientia, ac Apostolicæ potestatis plenitudine, quod omnes & singuli professores dicti Ordinis, ac Moniales & Sorores sanctæ Claræ & Conceptionis, quam Tertiariæ in congregatione sub obedientia eorumdem Fratrum Minorum de Observantia viventes, in suis quisque videlicet Ecclesiis, in quibuscumque mundi partibus existentibus, festum hujus sancti Didaci sub duplici officio, in Regnis vero Hispaniarum etiam illius octavam, quemadmodum festa aliorum dicti Ordinis Sanctorum celebrare possint, Apostolica auctoritate, tenore præsentium concedimus & indulgemus; ita quod festum sancti Martini Papæ & Martyris, quod dicta die occurrit, transferatur in primam diem immediate sequentem, simili festo non impeditam. Et quia difficile foret has litteras ad singula quæque Orbis terrarum loca pervenire, volumus & decernimus, quod earum exemplis etiam impressis, & manu alicujus Notarii publici subscriptis, & sigillo alicujus Prælati munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ vel ostensæ. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die XVI. *Novembris* MDLXXXVIII. *Pontificatus nostri anno* IV.

Ritus celebrandi festum S. Didaci.

CLEMENS &c.

Ad perpetuam rei memoriam.

CXV. *Quæ ad Sanctorum venerationem augendam pertinent, ea libenter concedimus, prout fidelium devotio postulat, ac alias in Domino conspicimus expedire. Alias siquidem fel. rec. Sixtus Papa V. prædecessor noster motu proprio concessit & indulsit, quod omnes & singuli professores Ordinis Fratrum Minorum sancti Francisci, ac Moniales & Sorores tam sanctæ Claræ & Conceptionis, quam Tertiariæ in congregatione sub obedientia eorumdem Fratrum Minorum de Observantia viventes, in suis quisque, videlicet Ecclesiis in quibuscumque mundi partibus existentibus, festum Sancti Didaci Confessoris die duodecima Novembris sub duplici officio, in regnis vero Hispaniarum etiam illius Octavam, quemadmodum festa aliorum dicti Ordinis Sanctorum celebrare possent, prout in ejusdem Sixti prædecessoris in forma Brevis sub die decima sexta Novembris, anno millesimo quingentesimo octogesimo octavo expeditis litteris plenius continetur. Cum autem, sicut pro parte dilecti filii Commissarii Generalis Curiæ ejusdem Ordinis nobis expositum fuit, Religiosi ejusdem Ordinis etiam extra Hispaniam ubique locorum existentes, eumdem Sanctum Didacum singulari de-*

devotionis affectu prosequantur, eorumque devotioni ac spirituali consolationi satisfieri plurimum posset, si eis quoque prædictum festum cum Octava celebrandi facultas concedatur. Quare nobis nomine dicti Commissarii Generalis humiliter supplicatum fuit, ut in præmissis ac aliis infrascriptis opportune providere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur eorumdem Religiosorum, ac aliorum Christifidelium erga ipsum Beatum Didacum devotioni, quantum cum Domino possumus, benigne annuere volentes, ac litterarum Sixti prædecessoris prædictarum tenorem præsentibus pro expresso habentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, omnibus & singulis ejusdem Ordinis professoribus, necnon Monialibus & Sororibus sanctæ Claræ & Conceptionis, quam Tertiariis in congregatione sub obedientia eorumdem Fratrum Minorum de Observantia viventibus, extra regna Hispaniarum in quibuscumque mundi partibus existentibus, ut eorum singuli festum prædictum Sancti Didaci, ac etiam illius Octavam, quemadmodum festa aliorum ejusdem Ordinis Sanctorum, celebrare valeant, auctoritate Apostolica, tenore præsentium concedimus & indulgemus. Præterea, cum ab eodem Sixto prædecessore ordinatum fuerit, ut in universis Orbis Ecclesiis festum ejusdem Sancti Didaci celebraretur, sed qua solemnitate celebrandum sit, non fuerit declaratum; nos eorumdem tenore præsentium decernimus & declaramus, in universis Orbis terrarum Ecclesiis, ac ab omnibus tam secularibus, quam quorumvis Ordinum & Institutorum Regularibus, & aliis Ecclesiasticis personis utriusque sexus, festum prædictum Sancti Didaci sub ritu semiduplici, in Civitate vero ac diœcesi Hispalensi, unde prædictus Sanctus Diaacus ortus est, necnon in Civitate & diœcesi Toletana, in qua illius corpus requiescit, sub duplici ritu celebrandum esse. Præterea ad eorumdem fidelium devotionem non modo conservandam, sed in dies magis augendam, de Omnipotentis Dei misericordia, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus meritis confisi, omnibus utriusque sexus Christifidelibus, qui vere pœnitentes & confessi, ac sanctissimo Eucharistiæ Sacramento refecti, aliquam prædicti Ordinis utriusque sexus Ecclesiam die festo prædicti Sancti Didaci a primis vesperis usque ad occasum solis ejusdem diei devote visitaverint, & ibi pro Christianorum Principum concordia, hæresum extirpatione, ac sanctæ Matris Ecclesiæ exaltatione pias ad Deum preces effuderint, plenariam omnium peccatorum suorum indulgentiam & remissionem misericorditer in Domino concedimus & elargimur. Non obstantibus constitutionibus Apostolicis, ac Kalendarii, Breviarii & Missalis Romani dispositionibus & regulis, ceterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem ut præsentium transumptis etiam impressis, manu alicujus Notarii subscriptis, & sigillo alicujus personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis eadem prorsus fides adhibeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die XXVI. *Maii anno* MDXCVIII. *Pontificatus nostri anno* VII.

Marian. lib. 5. c. 14. Marc. 3. p. l. 4. c. 33. & seqq. Rodul. f. l. 137. B. Catarinæ Bononien. parentes.

CXVI. Ex humanis abiit hoc anno Catarina Bononiensis Clarissa, per Italiam & extra notissima. Ejus vitam scripserunt Marianus Florentinus, Petrus Rodulphus, Marcus Ulyssiponensis, Carolus Sigonius, Dominicus Maria Mutiatus, Joannes Sabbatinus Arietinus, Joannes Antonius Flaminius Foro-corneliensis, Christophorus Mansverus Montis Clari. Sed omnium prima, Illuminata a Bembo, Catarinæ socia; nos in compendium reducemus, quæ alii diffusius retulerunt. Bononiæ nobili familia Vigriorum, patre Joanne Ferrariensi, matre Benevenuta Bononiensi anno MCCCCXIII. ad sextum Idus Septembris progenita, parentes & consanguineos plurimum illustravit. Ejus nativitatem nocte, quæ felicem partum præcessit, ipsa

Dei

Dei mater Joanni patri Patavii agenti præmonstravit, eamque futuram ingens orbis lumen prædixit. In lucem edita, nullum vagitum, quemadmodum infantes solent, emisit, neque per totum triduum aliquid vel lactis vel alterius nutrimenti gustavit, maximo sanctitatis & austeritatis futuræ præsagiò. Bononiæ primis annis exactis, a parentibus Ferrariam missa, Margaritæ Nicolai Atestini Principis filiæ familiariter convixit. Erat illi in teneris annis prudentia senilis, modestia singularis, ac morum elegantia admiranda. Ibi cum delicias omnes atque opes fastidisset, relicto aulico splendore atque seculi vanitate, Monasterium Corporis Christi sacrarum divæ Claræ Virginum, permittentibus parentibus, non major undecim annis ingressa est, ut amotis omnibus impedimentis, Christo se dederet, quem dies noctesque cogitabat.

Primordia sanctitatis.

Ordinem ingreditur S. Claræ.

CXVII. Remota ab omnibus rerum terrenarum occupationibus, ingenti animi ardore Deo famulari cœpit, parentum ac propinquorum omnium cogitationem statim deposuit, ut nihil aliud, quam Deum meditaretur. Peccatorum in primis miserabatur, salutemque eorum vehementer cupiebat. Itaque frequentes pro iis apud Deum preces interponebat, ut ad pœnitentiam reversi, Divinæ benignitati conciliarentur. Tentationes gravissimas ab antiquo hoste immissas tam patienter, quam libenter pro Christo sustinuit, eaquepropter hilari semper fuit facie, & temperata gravitate, exultanti assimilis. Propter unum jactantiæ peccatum, annis quinque eam tribulari, variisque tentationibus vexari Dominus permisit. Bis in specie Mariæ Virginis, semel sub figura Christi Domini patibulo affixi ei Satan apparuit, ad desperandum inducens. Nullam sibi temporis portionem vacuam elabi patiebatur, sciens nullius æque rei Deo reddendam esse rationem, quam temporis. Nullum ex ore illius verbum excidit inane, & quod aliquo modo audientes posset offendere. Pro Christo cupida contemni ac pro nihilo haberi, stulta existimari atque dici appetebat, & quemadmodum ipsa se credebat, ita judicari ab omnibus contemptibilior exoptabat. Exinde nihil unquam aut dicebat aut faciebat, quod profundissimæ humilitatis specimen non exhiberet. Itaque deterrima vestimenta induebat, vilissima ministeria deposcebat, tam valentibus, quam ægrotantibus adeo submissa caritate ministrabat, ut nihil tam laboriosum, aut tam sordidum foret, quod illa refugeret. Ex humilitate profunda, obedientia illi promptissima, ut omnium sacrarum Virginum ancilla & esse & dici gloriaretur.

Exercitia regularia.

Ejus humilitas.

CXVIII. Orationi dies noctesque incumbens, cum solitariæ vitæ desiderio teneretur, ac ne a Satana insidiatore illuderetur, metueret, Divinitus admonita fuit, ne alio emigraret, debere unumquemque in eo statu permanere, ad quem illum Deus vocaverit. Cum inter orandum magna lassitudine fatigata, aliquando in soporem incidisset, secundum quietem apparuit ei sanctus Thomas Cantuariensis Archiepiscopus, Pontificalibus vestimentis ornatus, qui illam edocuit, modum etiam orationi esse adhibendum, & post eam aliquantum quiescendum, ac collectis deinde viribus ad eam redeundum. Hæc cum sanctus præscripsisset, manum illi osculandam exhibuit, & ab oculis ejus disparuit. Ab hac visione experrecta, septem sibi in oratione observanda proposuit: primum, mundum ab omni labe animum & corpus habere; secundum, vehementi Divini honoris in rebus omnibus desiderio teneri; tertium, bonorum perpetratorum oblivisci, & ad anteriora manum extendere, neque unquam in operatione deficere; quartum, cupiditate pro delictis propriis & alienis satisfaciendi flagrare; quintum, sibi non fidere, nec propriæ opinioni inniti velle, ac omne bonum opus suum habere suspe-

Orationis assiduitas.

Apparet ei sanctus Thomas Cantuarien.

suspectum, laboriosamque portare crucem; sextum, spem omnium in Deo collocare; septimum, Divinam præsentiam perpetuo cogitare, neque unquam efferri, aut superbire.

Visiones habet cœlestes.

CXIX. Per has lineas dum sese Catarina in orationibus exerceret, Divinis visionibus & apparitionibus digna fuit. Semel nocte, quæ natalem Christi diem præcessit, quarta ipsa hora concubia, oranti in templo Diva Virgo Deipara infantem Jesum in ulnis gestans visibiliter apparuit, & filium illi suum amplectendum dissuaviandumque tradidit. Sacerdote inter sacrificandum verba cantus Angelici *Sanctus*, *Sanctus* recitante, Angelos illa ipsa verba repetentes exaudivit. Sanctum quoque Franciscum semel & iterum sibi apparentem conspexit. Propriis etiam vidit oculis abeuntem in fumi speciem Diabolum, cum quemdam sic impulisset, ut de suo ovili omnino egredi vellet.

Multa a Deo impetrat.

CXX. Multa difficilima oratione sua impetravit. Inter hæc, ne Margarita Nicolai Atestini filia, a Roberto Malatesta vidua relicta, alteri viro a parentibus jam desponsa, præter voluntatem desponsæ jungeretur, obtinuit; nam quo die ad secundum maritum fuerat ducenda, ille diem suum obiit, ac nocte insequente illi Robertus apparuit & dixit: *Scito Margarita me tuum esse sponsum, atque nolle ut alteri viro jungaris*. Multa, & in his victoriam Bononiensium de Philippo Mediolanensium Duce prædixit Catarina; nam ipsa pro patria orante, Hannibal Bentivolius, facto adversus Mediolanenses copias impetu, illas cum suo Duce fudit atque fugavit. Constantinopolitanæ quoque urbis excidium prævidit, ac Imperii Orientalis mutationem pronunciavit: pro qua re cum rogaret, ne Christianorum Imperium in potestatem Turcarum veniret, admonita est a Deo, ut precandi finem faceret, quod propter Græcorum flagitia & impietatem oporteret a Christiano corpore illud Imperium rescindi. Inter orandnm etiam cernere meruit sororis suæ animam in cœlesti patria collocatam, necnon animam Joannis Ferrariensis Episcopi hora diei tertia cœlos scandentem. Dum sanctus Bernardinus cathalogo Sanctorum inscriberetur, ipsa in spiritu interfuit, & ut suus Frater in viam salutis, a qua deviaverat, dirigeretur, ab ipso petiit & impetravit. De revelationibus sibi factis propria manu libellum scripsit Bononiæ & Venetiis excusum.

To. 12. an. 1455. n. 111.

Dei monitu Abbatissatum admittit.

CXXI. Anno MCCCCLVI. cum Virginibus quindecim e Monasterio Corporis Christi urbis Ferrariensis, uti diximus, accita, itineris sociam habuit Marchionis Atestini sororem, quæ vel invitam Bononiam usque voluit comitari. In novum Monasterium XII. Kalendas Augusti introducta, omnium suffragiis Abbatissa designatur, sed constanter restitit, nec induci potuit, ut Præfecturam admitteret, donec Deus illam suo ore admonuit, ut injunctum subiret Ministerium. Prævidens bonarum mentium inimicus plurimas eo in loco sancte victuras, & Dei cultum religiose promoturas, quibus potuit artibus, statuit Monasterium evertere nomenque delere, sed se obstitisse ne uspiam prævaleret, Divino percepit oraculo. Duas sedes magnificentissimo apparatu ornatas, alteram quidem majorem, alteram vero minorem cœlitus demissas semel aspexit, & ex his majorem ornatioremque Catarinæ Bononiensis esse audivit. Aliquando gravi ægritudine afflicta,

Ægrotat.

Principem orbis Jesum in throno Majestatis suæ sedentem, Divamque Deiparam, & sanctos Laurentium ac Vincentium martyres una cum innumeris Angelis circumstantibus, & quemdam in conspectu Principis, fidibus verba illa *& gloria ejus in te videbitur* canentem contuita, audivit Jesum dextera manu Virginem apprehendentem, dicentemque: *Audi filia diligen-*

genter concentum, *& percipe*, *qui est*, *& gloria ejus in te videbitur*. In extremam postea ægritudinem delapsa, cum horam mortis adesse intelligeret, Sacramenta Ecclesiastica summa cum demissione recepit, illud inter pias monitiones Sororibus promittens: *Scitote me vobis utiliorem fore in cælis*, *quam hucusque in terris fuerim*, *si tamen per viam mandatorum Dei*, *& præmonstratam a me vobis semitam gradiemini*, *mutuæ semper caritatis memores*, *pacis atque concordiæ amantes*. Hæc & alia plurima cum per horas tres sermocinata dixisset, seque nimis febre & fluxu sanguinis debilitari & ad mortem properare sentiret, Deo laudes ut canerent Sorores, impetravit, quibus & ipsa concinebat. Humiliter deinde rogavit, ut universæ ignoscerent, si quid in ipsas deliquerat; & mox facie mirum in modum exhilarata, ter repetito Jesu nomine, parvo ac placido suspirio animam efflavit die IX. Martii, circa horam decimam quintam, ætatis anno quinquagesimo. Pallebat semper jejunio, & ab ipsa natura ita efformata facies, sed dum Eucharistiæ sumebat Sacramentum, pulcherrima videbatur, eodemque nitebat post mortem colore, ac si juvenili floreret ætate. Suavissimum etiam emittebat odorem circumstantes mirifice recreantem. Moritur.

CXXII. Celebratis solemniter exequiis, alta recondita est humo, effossa terra brachiis duobus; sed cum sæpissime e sepulcro radios prodire solares Sorores conspicerent, multæque ad sepulcrum orantes e variis sanarentur languoribus, inito cum Confessario consilio, decreverunt suam institutricem exhumare, & decentiori loco collocare. Die itaque decimo nono post curatum funus orantes, & lucidissimis stellis super tumulum apparentibus, Dei beneplaciti admonitæ, noctu sacrum pignus refoderunt. Pulchrum quidem illud, integrum, suavem spirans odorem cum reliquæ eo convocatæ virgines vidissent, in humeros elatum, in Ecclesiam psallentes & cantantes pertulerunt. Coram Altare majori positum variis motibus & signis sacrum adoravit Sacramentum, vultusque mirum in modum rubicundus apparuit, atque ad modum vehementer laborantis sudorem emisit. Concurrente universo populo ad pium spectaculum, Pontificius ea in urbe Legatus præcepit, ut publice in Ecclesia exponeretur. Per dies quinque omnium patuit conspectui pallenti aliquando facie, aliquando rubenti, & quod mirabilius est, etiam calenti. In nobile depositum illata, varios visa est subire colores, sanguinem emittere, capillos & ungues excrescere. Demum ita perseveravit integrum ac tractabile corpus, ut illud Sanctimoniales vestiant, in cathedra collocent, venerationi exponant, mollitie ac flexibilitate membrorum tanta, ut non mortua, sed quasi somno oppressa ab omnibus videatur. Exhumatũ corpus reperitur integrum. Adorat Sacramentum. Mirabiles ejus effectus.

CXXIII. Multis claram miraculis, Clemens VIII. Ecclesiasticis tabulis inscripsit sub diem nonum Martii, additis his verbis Martyrologio Romano: *Bononiæ*, *beatæ Catarinæ virginis Ordinis sanctæ Claræ*, *vitæ sanctitate illustris*, *cujus corpus magno cum honore ibidem colitur*. Clemens VII. indulsit ejus festum quotannis celebrari in Monasterio utroque Bononiensi & Ferrariensi, & recitari officium proprium a Reverendiss. Dionysio Paleotto Minorita compositum „ Tandem Clemens XI. die XXII. Maii an. MDCCXII. „ Eam Sanctorum Catalogo ascripsit, ut suo loco innuemus „ Hæc in ejus laudem quotidie a Sororibus decantatur antiphona. Ejus cultus. ADDITIO ALIORUM.

Virgo prudentissima, *dum evolasti ad sidera*,
Reliquisti in Bononia lampadem Balsamiticam
Ægris dantem remedia. *O Catarina Francisci*

No-

Nova plantula, ora Deum, cui es conjuncta,
Ut æternam possideamus vitam.
℣. Ora pro nobis &c.

ORATIO.

D*Eus qui liquorem aromaticum de membris beatæ Catarinæ Virginis ad honorem tui nominis manare voluisti: concede propitius, ut sicut odore unguentorum ejus in terris reficimur, sic ejus apud te in cælis suffragia sentiamus.* Per Christum Dominum &c.

Liquor e corpore emanat.

CXXIV. Juxta quod in oratione indicatur, e corpore mirabilis liquor emanat, multis pulsis infirmitatibus commendatissimus. Color nunc corporis flavus, & tamquam unguento delibuti nitescens. Olim opera Angeli Cardinalis a Capranica Legati Bononiensis ad loculum in modum Altaris erectum, non procul a venerabili Eucharistiæ sacramento translata sanctissima Virgo; inde instanter petentibus Bononiensibus, translata, nunc ante cratem in cathedra sedet, facie, manibus pedibusque discoopertis. Prope eum locum sequens legitur epitaphium.

Sedet in cathedra.

Hoc corpus, quod cernitis incorruptum, D. Catharinæ Bononiensis est, quæ Monasterium prima cum paucis ædificari curavit: quod multos annos mirabili sanctimonia rexit, & gubernavit. Cum vero ex humanis decessisset, humi sepulta fuit; cujus corpus decimonono die post ipsius exequias maximo populi concursu, & totius Civitatis admiratione, integrum (ut nunc cernitis) & odore suavissimo fragrans, repertum est. Multa quoque signa sanctitatem attestantia subsecuta sunt. Obiit anno Domini 1463. die nono Martii.

Joan. Mogin obiit. An. 1458. n. 5. & anno 1461. n. 16. Florent viri docti in Polonia.

CXXV. Hoc anno obiit in Conventu Metensi Joannes Mogin, quem diximus functum esse officio Vicarii Generalis Ultramontani an. MCCCCLXI. Vir sane probus & doctus, qui magnum sui reliquit Consodalibus desiderium. Florebant hoc tempore in Provincia Poloniæ doctrina illustres, frater Augustinus Cracoviensis celeberrimus Concionator, a beato Joanne Capistrano conversus, dum in Universitate Cracoviæ insignis esset Artium Magister; frater Matthæus ejusdem Academiæ, Philosophiæ & Theologiæ Baccalaureus, in Religione humilis, virtutum omnium sectator, magnus nominis Jesu venerator, prout a Capistrano suæ conversionis Auctore didicerat; frater Leonardus Artium Baccalaureus, genere nobilis, virtutibus nobilior, antequam Minoritis nomen dedisset, Sacerdotio initiatus, summa cum laude in Ecclesia Cathedrali Cracoviensi prædicabat. In Religione idem prædicandi munus prosequutus, ampliori Spiritus sancti gratia abundabat, continuis vacans orationibus, & sacrarum litterarum lectioni. Leopoli Guardianum agens, translatus est Cracoviam Consodales recturus, ubi quamdam Tertii Ordinis Sororem uno oculo cæcam perfecte sanavit. Multis tunsionibus expolitus, post infirmitates multas magnanimus, & omnium membrorum dolorem, duodecim diebus præ magnitudine pœnæ nihil degustato, sanctissime obdormivit in Domino, cœlesti adaptandus habitaculo. His contemporaneus frater Alexius, vir religiosissimus, miræ abstinentiæ, unam tantum multoties admittens in hebdomada refectionem, obiit hoc tempore in Conventu Cracoviensi.

CXXVI. Creatus est hoc anno Episcopus Cephalenien. & Zacintinæ Ecclesiarum unitarum in Insulis Maris Jonii, sub Archiep. Corciren. frater Joannes Antonius Scardameti, per obitum Joannis, XII. Kalendas Novembris. Lamacen. in Lusitania, sub Archiep. Braccaren. frater Rodericus de Noroncha, consanguineus Alphonsi Regis, per cessionem Joannis II. Kalendas Septembris. Hic institutus fuit anno MCCCCLIX. Prior celeberrimi Monasterii sanctæ Crucis Conimbricensis, per obitum Gomasii, Ordinis sancti Augustini, quod tamen reputo non acceptasse. Agathopolen. in Hæminonte, sub Archiep. Adrianopolitan. frater Thomas Buelduer, sacræ Theologiæ Magister, per obitum Leontii, electus VI. Nonas Martii anno MCCCCLX. hoc anno datus Buchardo Episcopo Constantiensi suffraganeus, VIII. Kalendas Octobris. Fit Sacellanus Pontificius frater Petrus de Chaloca, postquam in Universitate Salmanticensi per annos decem publice professus est Theologiam. Marinus Simonis de Arestis Ragusinus, nobili genere natus, donatur Prioratu sancti Andreæ de Pelago, Ordinis sancti Benedicti. Comendatur etiam a virtute & doctrina frater Bartholomæus de Ursinis Nolanus, qui varia scripsit opera, de quibus suo loco dicemus. Filium aut consanguineum reputo Raimundi de Ursinis Principis Nolani, qui tunc ante paucos annos decessit, cujus sepulcrum conspicitur in vestibulo templi Minorum strictioris Observantiæ, non longe ab urbe Nolana, cui rude hoc adjectum Epitaphium, sepulcrali lapidi marmoreo incisum, quod anno MDCXXXIX. dum illac transirem, exscripsi.

Fr. Joan. Episc. Cephalenien. Fr. Roderic. Lamacen. Fr. Thom. Agathopolitan. Petrus de Chaloca. Marinus Simonis de Arestis. Bartholomæus de Ursinis.

Hic jacet corpus Illustris Domini Raimundi de Ursinis. Nolanus & Palatinus, ac Sarni Comes, Princeps Salerni, Dux Amalfiæ, Regumque Siciliæ Magister Justitiarius: & uxor Leonora regali prosapia de domo Aragonia, qui obiit anno Domini M. CCCC. LIX. *&* VII. *die mensis Novembris.*

CXXVII. Patres Conventuales nullum habebant hoc tempore in Urbe domicilium, præter unum sancti Salvatoris *in unda* hospitium, Procuratoris ministerio deputatum, uti alias non semel enarravimus. Pius itaque Pontifex hoc anno eis concessit Basilicam duodecim Apostolorum a Constantino Imperatore conditam, a Pelagio I. integre refectam, etsi opus Joannes III. compleverit. Translatis illac sanctorum Philippi & Jacobi Apostolorum corporibus, sub prædictorum Pontificum tempora, ab illis cœpit Ecclesia denominari, etsi in quibusdam Martyrologiis MSS. simul cum horum festivitate, quæ in illa Basilica solemniter celebratur, adnotetur etiam celebritas omnium Apostolorum. Templum erat magnificum, & frequens Canonicorum Collegium, iis vero ad parvum numerum redactis, & reditibus imminutis, Ecclesiam contulit Pontifex Patribus prædictis. Gregorius I. stationes hic multas instituit, habuitque aliquot sermones ad populum, præsertim homilias 17. & 36. super Evangelia. Adrianus I. labentem restituit, Martinus V. insignem Columnensium domum adjunxit; Sixtus IV. tribunam seu absidam, Julius II. nepos porticum extruxit. Hinc assumptus ad Cardinalatum, deinde ad Pontificatum Sixtus V. emptam Columnensis Palatii partem Monasterio adjecit, nobile ibidem Collegium sancti Bonaventuræ instituit, reditus auxit. Plurimi hic floruerunt Viri litteris & virtute præstantes, inter quos enituit Magister Jacobus a Bagnacaballo Ordinis Primicerius, religiosa vita omnibus venerandus, qui disciplinam regularem prudenter & placide restituit, eique non impar, qui modo regit Magister Joannes Baptista Larinensis. In Ecclesia præter relata bina Apostolorum

Tom. II. ann. 1448. n. 27. & Tom. 11. ann. 1448. n. 30. Conv. SS. Apostolorum Romæ.

rum corpora, multæ aliorum magnorum Sanctorum hic habentur exuviæ, a variis Pontificibus aggregatæ. Huc spectabat excelsa & miri operis columna Trajani ab antiquis scriptoribus digne commendata.

CXXVIII. Zanetus Utinensis Conventualium tunc in Curia Procurator, qui postea electus est Generalis Minister, ex Pii litteris scrupulo concepto, quia narrabant nullum alium subesse prædictis Patribus in Urbe habitaculum, petiit ab eo confirmari prædictam domum sancti Salvatoris, ab Eugenio IV. & Nicolao V. concessam, ne censeretur per prædictas litteras revocata. Annuit libenter Pontifex, & utriusque Pontificis donationem suis litteris inseruit.

Gonz. in Prov. Rom. Conv. 23.

CXXIX. Prope Ortæ Civitatem Etruscam, ditionis Pontificiæ, non longe a Tyberis flumine, eo loco, quo Attalas vetustissimam Citæ urbem inter Umbriæ Sabinæque fines condiderat, humile domicilium paucis Fratribus, concionante inter eos Bernardino Senense, Ortani posuerunt. Hoc anno refectum seu potius ex integro constructum a Dominico Sanctio, & eidem Bernardino sacrum testatur inscriptio lapidi ibidem incisa. Ex hac urbe prodierunt beati patres Benignus, Panormi in Conventu sancti Francisci, & Joannes in Templo Aracœlitano sepulti. Laborabant olim aquæ penuria Ortani, casu prædicabat in foro beatus Ungarellus, Apostolicus concionator, Provinciæ sancti Antonii alumnus, die Apparitionis S. Michaelis, quem si festive colere vellent, futuræ pluviæ spem exhibebat, illi extemplo voverunt, se pro festo deinceps habituros, statimque copioso imbre recreati sunt.

Conv. Ortæ.

B. Ungarellus.

CXXX. Conventum sancti Francisci non procul a Sartiano, Etruriæ oppido, incerto auctore & tempore constructum, Pius Pontifex hoc anno, rogantibus oppidanis jussit reformari. Id sub Julio II. apud Gonzagam factum legitur, sed vitium puto Typographi vel Amanuensis, qui pro Pio Julium substituit, etenim hoc ipso anno reformatum enarrat per Ludovicum de Senis, qui ad Julii Pontificatum non pervenit, defunctus anno MCCCCLXVIII. uti tunc referemus. Sub Paulo II. non III. uti habet Gonzaga, Patres Conventuales Conventum restitui petierunt, sed acriter obstitit populus Sartianensis. Vixerunt hic beatus Albertus Sartianensis & alii multi virtutibus illustres.

Conv. Sartiani reformatur.

Gonz. in Prov. Tusc. Conv. 29.

CXXXI. Inchoarunt Patres Conventuales in urbe Casalis, tunc oppido, diœcesis Vercellensis, in regione Montis-ferrati, domum quamdam, sed perficere neglexerunt. Muros itaque ruinæ proximos, & aream vepribus & virgultis obsitam ab eis petierunt, & interveniente Margarita, Montis-ferrati Marchionissa, obtinuerunt pro valetudinario construendo Fratres Observantes, qui ad Conventum sancti Mauritii loco insalubri a Casali procul habitabant. Donationem probavit hoc anno VIII. Kal. Decembris Pius, datis ad Episcopum Vercellensem litteris. Eam adjecerunt donationi conditionem Conventuales, ne templum aut oratorium eo loco Observantes ædificarent. Nescio an fortassis sublata hac conditione illic ædificatus sit Conventus ille sanctæ Mariæ de Angelis, quem Gonzaga refert intra urbis muros ab Antonio a Morano, magna industria collectis eleemosynis, fuisse constructum. Sane invenio in registro Vaticano Guillelmum Marchionem Montis-ferrati inchoasse Observantibus domum prope & extra muros Casalenses, pro qua perficienda obtinuit anno MCCCCLXXVI. XIII. Kalendas Maii a Sixto IV. facultatem.

Conv. Casalis. Ex lib. 43. bullar. fol. 340.

Gonz. in Prov. Genuæ Conv. 37. Lib. 83. bullar. Sixti fol. 51.

Ex lib. 1. de Regular. an. 5. fol. 164.

CXXXII. Exposuerunt Pontifici oppidani Montis Sancti, Firmanæ diœcesis in Piceno, nullam apud se neque in suo territorio domum extitisse Mi-

Conv. Montis Sancti.

Minorum Observantium, quos summe opportunos judicabant animarum saluti & populorum profectui. Scripsit Pius ad Angelum Marsicanum, & Antonium Aprutinum Episcopos, tunc in diœcesi Firmana residentes, ut Ecclesiam sancti Gerii per mille passus a Monte Sancto distantem, & Ecclesiæ Parochiali sancti Stephani unitam, in qua sancti Gerii corpus requiescit, oppidanis tradi curarent, ut in Cœnobium adaptarent Observantum, aliisque litteris, ut opus promoverent, fidelibus commendavit. Suspicor tamen, vel non fuisse constructum Conventum, vel Minoritas loco cessisse; neque enim inter Piceni Cœnobia refertur, & Philippus Ferrarius suos Consodales servulos illic commorari recenset. *Ferrar. de SS. Italia 25. Maii.*

CXXXIII. Ex Gonzaga scripsimus, sub annum MCCCCXXXVI. Conventum Barensem sancti Petri tunc fuisse constructum. Sed hoc anno monumentum occurrit Vaticanum, in quo Barenses Cives narrant, neque in urbe, neque in ejus Comitatu ullum esse Observantum domicilium, utque unum sibi statuere liceat, in quo Observantes exemplari vita, salutaribus eruditionibus, sana doctrina, & continuis prædicationibus Verbi Dei civium consulant saluti, deprecantur. Annuit Pontifex, commissa licentiæ impertiendæ facultate Archiepiscopo Barensi. Manifestus itaque error in numerorum notas irrepsit apud Gonzagam, & pro 1436. substituendum erat 1463. inversis duobus numeris posterioribus. *Conv. Baren. Ex lib. 1. de Regular. fol. 69.*

CXXXIV. Habitarunt Observantes per aliquot annos ad confinia oppidi Bugellæ, Vercellensis diœcesis, in domo ab oppidanis constructa; sed cum locus minus idoneus esset illorum habitationi, recesserunt. Hoc anno derelictum domicilium concessum est Patribus Conventualibus, quos tamen vel non admisisse vel non retinuisse inde suspicor, quod inter illorum Cœnobia non recenseatur. *Conv. Bugellæ. Ex lib. 4. de divers. fol. 177.*

CXXXV. Comites Segniæ ante annos octo inchoarunt domum pro Fratribus Observantibus in loco, qui dicitur *Spelunca sancti Michaelis Archangeli de Brineis*, Modrosien. diœcesis in Illyrico, sub Archiepiscop. Spalatensi, & perficere cupientes, hoc anno facultatem impetrarunt illam eisdem Fratribus consignandi. Pontifex libenter assensit; ego tamen Conventum hunc in recensu aliorum non invenio. *Conv. S. Michaelis de Brineis. Ex lib. 3. de diversis form. fol. 117.*

CXXXVI. Magnis Terræ motibus multæ urbes regni Neapolitani ingentes passæ sunt ruinas. Inter has Aquilana magnum sensit detrimentum, novaque fabrica Templi sancti Bernardini rimis & fissuris enormiter læsa, prosequendi operis desiderium in civibus & Fratribus plurimum imminuit. Sed urgente Vicario Generali, malis opportunum adhibitum est remedium, & animum resumpserunt fabricæ perficiendæ. In Civitate Ariani concussa etiam domo Minorum, Ennicus, Comes prædictæ urbis, de restauranda cogitavit, dummodo a Conventualibus ad Observantes transferretur. Ut ita fieret a Pio obtinuit; sed introductis Fratribus, paulo post obiit opere incompleto. Cobella uxor, & Petrus filius etiam Ariani Comes, & Ferdinandi Regis Neapolitani Magnus Senescallus, opus prosecuti, hoc anno impetrarunt, ut denuo translationem factam comprobaret, & domum perpetuo Observantibus adjudicaret. De hujus domus origine nihil scire potuimus. Hanc translationem alias indicavimus, sed pro *Ennico* irrepsit *Henricus*. * *Conv. S. Bernardini Aquilæ. Ex regest. Ordinis. Con. Ariani. Ex lib. 23. bullar. fol. 161.*

** In hac nova editione reperies mendum correctum Tom. 9. anno 1399. n. 40.*

CXXXVII. Alphonsus Rex Portugalliæ valde cupiens reformationem Ordinis in suo Regno propagari, præter tres Observantum domos, quæ inibi erant, rogavit alias totidem adjungi ex domibus Conventualium. Pontifex per Episcopos Eborensem & Lamacensem jussit illorum Conven- *Observantia Regularis propagatur in Lusitania.*

ventus visitari, &, quos Rex eligeret, tres reformari: *Inter cetera.* Idibus Junii. Sed anno sequenti significatum est per Patres Conventuales, quatuordecim tunc habuisse Observantes in illo regno Conventus, & dure secum agi, dum sine causa, non tamen sine scandalo, & frequenti tumultu illorum Cœnobia ad alios transferrentur. Examen rei commisit Pontifex Archiepiscopo Ulyssipponensi & Episcopo Egitaniensi, ita tamen ut omnia cum consensu Regis transigerentur.

Ex lib. 1. de divers. & de Regular. an. 5. fol. 31.
Gonz. in Prov. Carthag. Conv. 11
Conv. Bellomontis.

CXXXVIII. Joannes Pachecus, Marchio Villenæ, Henrici Regis Castellæ & Legionis domui Præfectus, pulchram & amplam sumptuoso opere domum extruxerat in villa sua Bellomontana, ubi prius erat sanctæ Annæ facellum, deditque hoc anno Fratribus Regularis Observantiæ, & a Custodiæ Vallisoleti seu citra Portus superiore, non autem a custode Toletano vel Vicario Provinciæ Castellæ, infra cujus limites sita erat, sicut & aliæ domus ultra portus, voluit gubernari, eoque modo, quo ab eodem custode regebantur domus Vallisoleti, Arevali, Medinæ del campo, & sancti Antonii extra muros Segobienses. Approbavit factum Pontifex, commissa potestate ita disponendi Decano Conchensi.

Conv. Carrionis.
Ex lib. 43. bullar. fol. 378.
Tom. 1. anno 1218. n. 12.

CXXXIX. Conventui sancti Francisci Carrionis de Comitibus, cum Eremitorio corporis Christi eidem subjecto, hoc anno, largientibus Patribus Conventualibus, adjectus est Vicariatus domus Dei & Scalæ cœli. Alias egimus de hoc Conventu diffusius.

Monast. Nogenti.
Ibidem fol. 333.

CXL. Monasterium sanctæ Claræ Nogenti l'Artault, diœcesis Suessionen. bellorum motibus, aliisque infortuniis ad eam pervenit calamitatem, ut paucas, quæ supererant, Moniales oportuerit per alia Monasteria Provinciæ Franciæ distribui. Ne vero Divino cultu omnino destitueretur, pauculis commendatum est Fratribus Minoribus, qui officia peragerent Divina. Ut vero omnino eisdem Monasterium concederetur, suppresso ibidem sanctæ Claræ Ordine, supplicarunt hoc anno Franciscus Dux Britanniæ & Margarita Comitissa de Stampis ejus genitrix. Etsi vero Pontifex eorum votis annuerit, revera ita factum esse, vel diu perseverasse dubito, cum ibidem Moniales, non Fratres, hoc tempore inhabitent. Sublatis bellorum turbinibus, eaque Provincia pacificata, probabile est, Sorores ad pristinum rediisse domicilium.

Conv. Castri Odonis.

CXLI. Hoc anno occurrit diploma Pontificium, quo Pius concedit facultatem Joanni de Vienna Domicello, & Joannæ de Chauderon relictæ Philippi de Vienna, & Agneti prædicti Joannis uxori, ut capellam in villa Castri novi, diœcesis Claromontanæ, a Joanna & Philippo ejus viro ante aliquot annos constructam, cum adjacentibus domibus, seu loco ad construendum Cœnobium apto, conferrent Vicario & Fratribus Regularis Observantiæ Provinciæ Burgundiæ: *Apostolicæ Servitutis.* Nonis Julii. Hoc

Tom. 12. anno 1449. n. 42.

idem reputo Cœnobium, quod alias Castri Odonis nuncupatum, dixi sub controversia positum, an a Philippo tunc constructum, an vero sub hoc tempus a Joanne fabricatum. Facile componi potest ex hoc diplomate controversia, dum Philippus capellæ auctor, Joannes & piæ fœminæ reliqui operis adjutores asserantur.

Conv. Rigensis.
Ex lib. 41. bullar. fol. 147.

CXLII. Domus Rigensis in Livonia hoc anno trasnlata est a Patribus Conventualibus ad Observantes. Visitaverat enim Silvester Archiepiscopus Rigensis ex commissione Pontificia Cœnobium; ubi cum disciplinam Regularem pene extinctam comperisset, ex consensu Ministri Provinciæ Saxoniæ & majoris partis commorantium Fratrum, Observantiam Regularem induxit, ex qua mutatione magnum animarum lucrum consecuturum

scri-

scripsit ad Pontificem: *Dum horum* (inquit) *notissima virtute, continuis prædicationibus & exemplari vita Schismatici Rutheni, ceterique infideles Livoniæ Principatui vicini, ad ovile Dominicum & fidem Orthodoxam commodius possent reduci.*

CXLIII. Cum in urbe Mediolanensi insigne Monasterium sanctæ Ursulæ, de quo alias egimus, propter inhabitantium virtutem & vitæ sanctitatem, quinquaginta octo Sororum & quotidie adventantium numero gravaretur, angustæque ædes pluribus recipiendis non sufficerent; Blanca Maria Ducissa Mediolanensis Pontificem rogavit, ut assentiri vellet unioni alterius propinqui Monasterii, *de Capuciis* nuncupati, Ordinis sancti Augustini, in quo sex dumtaxat vivebant Moniales absque clausura & Observantia Regulari, quæ vel eamdem profiteri Regulam, vel ad alia Monasteria poterant transferri, utriusque autem Monasterii unionem commode fieri posse judicabat per viam subterraneam, vel arcum superiorem. Rem commisit examinandam Pontifex Primicerio Ecclesiæ Mediolanensis. Quid vero inde secutum sit, mihi incompertum. In hoc Monasterio vixit quædam Soror Julia, cui per triginta annos beata Catarina Bononiensis frequenter apparuit, de rebus disserens cœlestibus. Quæ ab ea audivit arcana, propria manu scripsit in libro, quem penes se retinuit Cardinalis Paleottus Archiepiscopus Bononiensis, etiam hoc adminiculo confirmaturus beatæ Catarinæ singularem sanctitatem, dum ejus canonizationem impense procuravit. Multæ aliæ illic floruerunt Virgines, sanctitate illustres, & inde prodierunt ad aliarum instructionem & reformationem.

Tom. 7. anno 1341. n. 8. Monast. S. Ursulæ Mediolanen. Ex lib. 1. de Regul. an. 5. fol. 98.

B. Julia Mediolanen.

CXLIV. Extra Civitatis Castelli muros tria erant Clarissarum Monasteria, unum ultra Tyberim, secundum de Popula, tertium *della fonte* nuncupata, quæ propter bellorum, quæ in illis partibus vigebant, incommoda, destructa, intra urbem translata sunt, sed duo posteriora primo unita sunt, & deinde vendita, ut unum omnium Sororum capax construeretur. Venditionem factam Bartholomæo & Joanni de Manariis, Pontifex hoc anno confirmavit.

Monast. Civit. Castelli. *Ex lib. 1. de Regular. & dignit. an. 5. fol. 41.*

CXLV. In urbe Sistaricensi in Gallia, insigne erat Monasterium sancti Damiani Ordinis sanctæ Claræ, cujus Abbatissa Joanna de Medullione hoc anno exposuit Pontifici, reditus adeo fuisse imminutos, propter pestem ibidem diu grassantem, ut minime ex iis possent Moniales sustentari. Rogavit itaque ut duo Monasteria ejusdem Ordinis, sancti Petri *de Suripis*, & sanctæ Catarinæ, quod olim locus erat Templariorum, Vapincen. & Dignen. diœcesum, quæ dicta Abbatissa habebat in commendam, incorporare & unire vellet prædicto Monasterio Sistaricensi. Commissa est facultas ita faciendi, si nihil aliunde obstaret, Vapincensi & Dignensi officialibus.

Monast. Sistaricen. *Ex lib. 1. de Regular. an. 5. fol. 96.*

CXLVI. Diximus superius constructum a Vasco Eborensi Episcopo Monasterium Clarissarum in eadem urbe in Lusitania, & ab eodem reditus assignandos. At cum illi forent ex mensa Episcopali, nec consensum Capituli prærequireret, fuerunt qui donationem vellent infirmatam. Rex Alphonsus, ob notissimam Virginum pietatem, Monasterii patrocinio suscepto, rogavit Pontificem ut ratam vellet ac firmam Episcopi donationem, datasque recenset hæreditates de *Alcoranisca*, *de Menquaqua*, *& de Caverga*. Factum Pontifex approbavit, defectumque supplevit consensus Capitularis.

An. 1459. n. 62. Monast. Eboren. *Ex lib. 41. bullar. fol. 146.*

CXLVII. Joannæ Reginæ Castellæ & Legionis concessa est facultas ædificandi Monasterium sanctæ Claræ, seu potius Collegium puellarum a paucis Clarissis instruendarum, in Villa Arandæ, Oxomensis diœcesis, ad ipsam

Monast. Arandæ.

ipsam spectante. Conditiones & pacta in receptione & educatione puellarum observanda dabit instrumentum Vaticanum: *Pia Deo & Ecclesiæ*. Idibus Novembris. Quid postea factum sit ignoro; neque enim hujus Collegii apud nostros Auctores invenio vestigium.

Monast. Palentinum. Agnes Enriquez. *Ex lib. 4. de divers. fol. 85.*

CXLVIII. Agneti Enriquez relictæ Petri de Mendoza, regia stirpe procreatæ, post viduitatis annos triginta, ætatis sexaginta, Monasterium sanctæ Claræ Palentinum a patre suo Alphonso Enriquez Regni Castellæ Admirato conditum, ingressæ, & in probationis anno constitutæ, concessum est ut sub Regulari habitu in eodem permanere possit sine obligatione professionis emittendæ; timebat enim propter senectutis & infirmitatum gravamina, se non posse rigorem disciplinæ Regularis, quæ inibi exacte servabatur, sustinere. Bona autem sua & facultates quas possidebat, statuebat legare Monasterio.

Domus Tertii Ordinis Viterbien. *Ex lib. 24. bullar. fol. 144.* Domus S. Michaelis de Ladoeria. *Ex lib. 7. bullar. fol. 47.* Domus S. Michaelis de Monte. Domus Corduben. *Ex lib 1. de Regular. & dignit. vacantibus fol. 46.*

CXLIX. Tertii Ordinis recenseo domicilia. Fratri Antonio de Capua ejusque sociis confirmatur donatio Ecclesiæ sanctæ Mariæ *de Gemnisca*, alias *Gimnestra* Viterbien. cum domibus adjunctis, eis facta per Thomam Abbatem Monasterii sanctæ Crucis *de Saxovivo*, Ordinis Præmonstraten., dioecesis Fulginatensis, a quo Ecclesia illa dependebat. Domus hæc recensetur inter reliquas Provinciæ Patrimonii ejusdem Instituti. Minister & Fratres domus sancti Michaelis *de Ladoeria*, dioecesis Florentinæ, concesserunt fratri Philippo Blasii de Radda ejusdem Instituti, Eremitorium sancti Michaelis de Monte Majori *de Chianti*, Fesulanæ dioecesis. Concessionem Pontifex hoc anno confirmat. Rodericus Martini de Pineda, tempore Nicolai V. quamdam domum extra muros Cordubenses ad se legitime spectantem, cum nonnullis Terris & domibus adjacentibus, Fratribus prædicti Ordinis donavit, & ex dioecesani licentia quoddam Altare & Ecclesiam sub vocabulo beatæ Mariæ Virginis Genitricis Dei, fecit ædificari. Deinde idem Rodericus id ipsum amplexus Institutum, ejusdem domus institutus est Minister & gubernator. Timens autem ne post obitum suum ad desolationem & usus profanos veniret, petiit a Pontifice, ut Fratribus Minoribus Regularis Observantiæ donaretur. Assensit Pontifex, sed inde secutum est ut multas pateretur a Petro Palomeque Visitatore Generali sui Instituti persecutiones, ut constat ex bulla Pauli II. data anno MCCCCLXVI. opposueruntque se vehementer reliqui Fratres hujusmodi translationi.

Domus Senen. *Ex lib. 21. bullar. fol. 287.* Domus Fabrianen. Domus Daalem. *Ex lib. 1. de exhibit. & Regul. fol. 110.* Domus Mervici.

CL. Foeminarum ejusdem Instituti etiam aliquot hoc anno domicilia constructa. Sorori Floruciæ ejusque consociis, Senis commorantibus, facultatem concessit hoc anno Pontifex, ut intra urbem prædictam, dioecesim Senen. aliasve Italiæ Civitates, domos quinque construerent ex abundantibus facultatibus, quas eis Dominus erat largitus. In populoso & divite Fabriani oppido, dioecef. Camerinensis, Angelina Fabrianensis & sociæ domum & oratorium sub nomine sancti Hieronymi in Terzerio, seu regione sancti Blasii, & contrata seu platea, quæ dicitur *Strada Matonata*, seu *callis lateritia* ædificarunt. Assensum præbuit Petrus Paulus de sancta Anatolia, Alexandri tituli sanctæ Susannæ Cardinalis de Saxoferrato, Camerinensis Episcopatus Administratoris Vicarius. Domui sancti Francisci ejusdem Instituti in oppido Daclem, Leodien. dioecesis, noviter fundatæ, Pontifex univit Altare sanctæ Catarinæ, per quosdam Clericos seculares gubernari consuetum, cum quibusdam domibus vicinis. In oppido Mervici, Colonien. dioecesis alia fundata est sub nominibus sanctorum Francisci, Antonii & Barbaræ, per quemdam Gerlacum Rectorem Parochialis Ecclesiæ dicti oppidi. Fundationem probavit Joannes Portuensis Episcopus, tunc san-

sancti Angeli Diaconus Cardinalis, in partibus illis Legati Apostolici functus officio, data commissione ad Theodoricum Archiepiscopum Coloniensem, & Pontifex hoc anno suis litteris amplius confirmavit.

CLI. Quo studiosius Legati Apostolici in partibus Germaniæ, & Ecclesiarum Prælati domos Provinciæ Saxoniæ reformare satagebant, eo diligentius, qui laxioris vitæ genus jam introductum fovere cupiebant, modis omnibus adversabantur. Nihil non excogitabant per quod irritos redderent pios reformatorum conatus, & demum hoc anno confirmationem extorserunt in Curia Romana constitutionum Benedicti XI. & Martini V. aliorumque Pontificum, qui quoquo modo rigorem regulæ laxabant. Sed nihil profuerunt, superante Prælatorum diligentia illorum tergiversationes, & singulis annis restituente, unde manifestius exciderat, Regularem disciplinam. Fabricæ domus sancti Francisci Venetiarum, *la casa grande* vulgariter nuncupatæ, deputantur fructus magnæ summæ pecuniarum depositæ apud campsores *Impræstitorum* urbis Venetæ, pro usibus & necessitatibus domus ejusdem Ordinis, apud Peræ oppidum, e regione urbis Constantinopolitanæ constructæ, nunc autem a Turcis destructæ. Quidam frater Fructus sagaciter in Curia Romana procuravit sibi committi officium visitatoris Monasteriorum Clarissarum Vallisoleti, Jugi-fillarum, Santanderii, villæ Frechosii & aliorum, quæ prius regebantur per Visitatorem ex Regulari Observantia assumptum, & ex abrupto, absque Monialium assensu, nihil tale cogitantes regimini immediato subjecit Ministri Generalis. Ut se ita traductas intellexerunt, appellarunt Sedem Apostolicam, & hoc anno impetrarunt, ad pristinam regiminis normam sub Regulari Observantia reduci.

Provincia Saxoniæ reformatur.
Ex lib. 41. bullar. fol. 117. & l. 43. fol. 18.
Conv. S. Franc. Venetiarum.

CLII. Ex agro Senensi rediens hoc anno Pius Pontifex in Urbem per Interamniam, nobilem Umbriæ Civitatem; uberrimum Stronconium oppidum, IV. M. P. in saxeo colle distans, pervenit, & in Conventu Minorum paulo extra oppidum noctem peregit. Id ipse testatur in litteris, quibus Indulgentias largitur visitantibus Ecclesiam in die Nativitatis Dominicæ: *Cupientes*, inquit, *ut Ecclesia sive locus Conventus sanctæ Mariæ Ordinis Fratrum Minorum, de Observantia nuncupatorum, prope & extra muros Stronconien. Narniensis diœcesis, quem locum pro singulari nostra, quam ad Fratres Ordinis prædicti gerimus devotione, visitavimus, & in eo una nocte pernoctavimus, congruis honoribus frequentetur.* Ad petitionem Ludovici Vincentini, Vicarii Generalis Cismontani, concessit potestatem Vicariis Generalibus dandi facultatem suis subditis, ut celebrare possint per unam horam ante Auroram. Petente Henrico Rege Castellæ jussit ne Observantes & Conventuales alternas domos invaderent: *Supra gregem Dominicum.* Nonis Novembris. Vicarius Provinciæ Burgundiæ cum suis Fratribus, maxime qui de reformatione Coletanea censebantur, obedire detrectabant Vicario Generali Observantum. Se ad eos scripsisse monet Pontifex, propositisque præmiis ad unionem invitasse, jubetque ut benigne admittatur: *Scribimus dilecto.* V. Idus Junii.

Comment. Pii lib. 10.
Pius Pontifex pernoctat apud Fratres Stronconii.

SUPPLEMENTUM P. ANTONII MELISSANI DE MACRO.

„ I. SUmmus Pontifex ut domus & Eremitoria Provinciæ Castellæ, &
„ Compostellæ traderentur Observantibus indixit: *Ad evellendas*
„ *&c.* VII. Idus Januarii: & pridie Idus ejusdem mensis Archiepiscopis, &
„ Episcopis Ultramontanis scripsit & commisit suarum litterarum Apostolica-

„ carum, quibus obviabat disturbiis & dissentionibus, quæ inter Fratres „ Conventuales & Observantes oriebantur, observantiam; ut ex Bulla „ tenoris sequentis dignoscitur.

PIUS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei.

Venerabilibus Fratribus Archiepiscopis & Episcopis ultra Montes ubilibet constitutis, ad quos præsentes nostræ Litteræ pervenerint, salutem & Apostolicam benedictionem.

„ *INter assiduas curas, quæ in quotidiana emergentium nobis negotiorum „ instantia mentem nostram distrahunt, ea præcipue sollicitat & angit, „ ut Regularem vitam professi, & sub Religionis jugo virtutum Domino „ famulantes, cessante dissidiorum & turbationum amaritudine, tranquil- „ litatis & pacis dulcedine potiantur, & in contemplationis suavitate liberi „ quiescant. Cum itaque relatione dilecti filii Vicarii Generalis Fratrum de „ Observantia, Ordinis sancti Francisci, partium Ultramontanarum, intelleximus, quod, licet nos olim pro conservatione pacis & caritatis inter universos Ordinis sancti Francisci, tam de Observantia nuncupatos, quam „ Conventuales Fratres, per diversas alias litteras nostras, tam super eo, „ ne eorum alii aliorum loca immodeste occuparent, quam etiam pro conser- „ vatione privilegiorum & immunitatum dictis Fratribus de Observantia „ per nos & Sedem Apostolicam concessarum, & quæ eis post id tempus for- „ te concedi contingeret, certas ordinationes, provisiones, inhibitiones, & „ mandata, sub excommunicationis, aliisque tunc expressis pœnis, in quas „ contrafacientes ipso facto inciderent, ediderimus; prout in nostris inde „ confectis litteris, quarum tenores, continentias, & effectus perinde, ac „ si de verbo ad verbum præsentibus insererentur, hic pro expressis haberi „ volumus, plenius continetur.*

„ *Tamem aliquando postea contigit, quod nonnulli ex iisdem Fratribus „ præter earumdem litterarum continentiam, & tenorem temere egerunt, „ tam domos & loca sibi invicem subtrahentes, quam alias mutuo se jugi- „ bus perturbationibus & inquietudinibus vexantes, & ad secularia etiam „ judicia, contra sacrorum Canonum instituta, aliquando trahentes: qui- „ bus nos ad prædicti Vicarii supplicationem consulere, & ne mandata no- „ stra hujusmodi temerarie contemnere, aut se ipsos de cetero perturbare „ perseverent, volentes providere; Fraternitatibus vestris & vestrum cui- „ libet committimus & mandamus, quatenus vos & vestrum quilibet, quo- „ ties super hoc per aliquem prædictorum Fratrum tam de Observantia, „ quam Conventualium fueritis requisiti, litteras nostras præfatas in ve- „ stris Ecclesiis, Civitatibus, & diœcesibus publicari solemniter faciatis, „ & diligenter provideatis ne Fratres ipsi sese mutuo, ut prædictum est, „ per se ipsos, aut per suos quoscumque fautores contra ipsarum litterarum „ tenores, sive in domorum & locorum, quæ alii possident, nisi ex speciali „ Apostolicæ Sedis indulto faciant, occupatione seu invasione, seu alias ullo „ molestiæ genere, aut se mutuo coram Judicibus secularibus trahendo, aut „ in suis Apostolicis indultis indebite lædendo, inquietent. Quod si forte „ contigerit aliquem ex Ministris, Vicariis, Custodibus, Guardianis, „ aliisve Fratribus supradictis propter præmissa, excommunicationem, aliasque sententias, censuras, & pœnas in eisdem nostris, & aliis per felicis recor-*

„ *recordationis Eugenium Papam IV. Prædecessorem nostrum eis concessis litteris contentas de cetero incurrere; & id per evidentiam rei, ut summariam facti, omni strepitu & figura judicii prorsus semota; informationem vobis, aut vestrum alicui constiterit, & per vos, & per vestrum quemlibet ad alterius partis instantiam, super pace conservanda, secundum præfatas nostras, & aliorum Romanorum Pontificum concessiones, provisiones & ordinationes, pie moniti non destiterint, eos tamdiu excommunicatos, ceterisque prædictis pœnis, sententiis, & censuris irretitos, auctoritate nostra, in vestris Ecclesiis, ubi magna populi multitudo ad divina Officia audienda convenerit, publice nunciare faciatis, mandetisque ab omnibus evitari, donec debitam admissorum emendam præstiterint, meruerintque ab eisdem sententiis & pœnis absolutionis beneficium, & reconciliationis gratiam obtinere: Contradictores per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo.*

„ *Non obstantibus felicis recordationis Bonifacii Papæ VIII. etiam Prædecessoris nostri, & aliis Apostolicis constitutionibus quibuscumque, præsertim quibus cautum est, ne quis extra suam diœcesim, in quibus fuerint deputati, contra quoscumque procedere &c. aliisque constitutionibus & ordinationibus, necnon privilegiis, indulgentiis & litteris Apostolicis, eisdem Fratribus, & eorum Ordini in genere vel in specie concessis, quorumcumque tenorum existant, per quæ præsentibus non expressa, vel totaliter non inserta, vestræ hujusmodi jurisdictionis explicatio quomodolibet valeat impediri; quæ, quoad hoc, nolumus eis suffragari.*

„ *Ceterum, quia difficile foret præsentes & alias prædictas nostras, & aliorum Romanorum Pontificum litteras ad singula loca perferri, volumus, & dicta auctoritate decernimus, transumpta earum autentica, manu publici & Legalis Notarii subscripta, & sigillo alicujus Archiepiscopalis vel Episcopalis Curiæ signata, fidem indubiam obtinere, perinde ac si prædictæ aliæ & præsentes nostræ litteræ originaliter exhiberentur: in contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque.*

„ *Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ* MCCCCLXIII. *pridie Idus Januarii, Pontificatus nostri anno* V.

„ II. Nono Kalendas Februarii, formam & modum habendum a Fratribus circa observantiam interdicti præscripsit, Bulla sequentis tenoris expedita.

PIUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI,

Dilectis filiis universis Fratribus Ordinis sancti Francisci, de Observantia nuncupatis, salutem & Apostolicam benedictionem.

„ *SCiens inimicus humani generis obedientiam plus valere, quam victimam, omnem conatum adhibet, ut Ecclesiasticarum censurarum contemptum introducat, & sic servorum rebellium multitudiem in barathrum trahat. Hic malignus in multis regionibus adeo prævaluit, quod Ecclesiasticum interdictum minime curatur; atque, ut intelleximus, aliquos etiam Religiosos corrupit, quod asserant se ad alicujus talis interdicti minime teneri observantiam, nisi postquam & Matrix Ecclesia observaverit.*

„ *Nos vero, qui curam Gregis Dominici suscepimus, & ne ex omnibus*

„ *nobis commissis quisquam perdatur, dum solliciti sumus, maxime ad vos „ Servos Dei respicimus, qui contempto mundo, beatum Franciscum imitantes, in praeceptis Apostolicis ad solum Christum tenditis: ne quisquam „ in vacuum currat & aberret; quomodo Ecclesiasticum interdictum per vos „ servandum sit declaramus.*

„ *Interdictum enim Ecclesiasticum, aut a Sede Apostolica, & ejus „ Commissariis emanat: aut ab inferioribus Sedibus, & earum Commissariis. Si primum; tunc, postquam vobis, qui loca interdicta inhabitatis, „ insinuatio facta est, ad illius observantiam interdicti, nulla exceptione aut „ excusatione admissa, etiamsi ceteri Religiosi, aut Seculares ex quacumque causa defecerint, mox adstringimini: non enim habetis, nisi Apostolicum praeceptum respicere, & ei, etiam juxta Regulam vestram, simpliciter (ut mandatur) obedire. Si vero interdictum ab inferioribus Sedibus „ emanaret (licet ab illis exempti sitis) ad obedientiam tamen interdicti „ ejus obligamini, quando Matricem Ecclesiam illud servare videbitis; cui „ tunc vos conformare debetis, ne censurae Ecclesiasticae per vestram difformitatem, vigore vacuentur. Hac distinctione utamini, & non declinetis „ ab illa.*

„ *Et ita praecipimus, & in virtute sanctae obedientiae vobis injungimus, „ ulteriores disputationes & opiniones penitus vitantes, ut inveniamini in „ simplicitate obedientiae, sicut decet Deo caros, & Religiosos ambulare. „ Datum Romae apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicae „ MCCCCLXIII. IX. Kalend. Februarii, Pontificatus nostri anno V.*

III. Quia quaedam erant dissensiones publicae in causis fidem respicientibus Catholicam, ob quas multus erat rumor, ab Annalibus nostris dignoscendus; placuit summo Pontifici Vicario Generali Observantum committere inquisitionem & punitionem suorum Fratrum de Fide vel haresi suspectorum; cujus rei gratia tenoris, qui sequitur, bullam expediri mandavit.

PIUS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei.

Dilecto filio Vicario Generali Fratrum beati Francisci de Observantia Regulari ultra Montes, salutem & Apostolicam benedictionem.

Specul. Minor. Tract. 1. fol. 19.

„ *INter ceteras curas, quibus suscepti regiminis officium nos sollicitat, „ illud in primis nos monet, ut Religiosae Personae, quae abjectis mundi illecebris, Deo sese dedicarunt, in Dei timore perseverent, ut in ejus „ servitiis ambulantes, digni sint, qui coronam vitae accipiant.*

„ *Cum itaque sciamus familiam beati Francisci de Observantia, cui tua „ devota devotio praesidet, per varia Regna variasque Provincias late sparsam esse, & plura loca; quare partim cum Infidelibus, partim in Civitatibus, quas numerosi neophiti, & parum solide in Christiana Fide confirmati, & infideles Mauri, & Judaei fidelibus Christianis immixti „ habitant: intelligamusque facile posse contingere, ut aliqui ex ipsis tuis „ Fratribus ab illis seducti, aut propter propriam levitatem ex eorum conversatione, aut ex simplicitate aut indiscreto zelo, errores noxios contrahant in suarum propriarum animarum perniciem, & malum de vestra „ Familia apud fidelem illarum partium populum aedificationem, nisi fuerint „ debite correcti: cupientes hujusmodi imminentibus periculis, quantum in*

nobis

„ *nobis est, occurrere; & nihilominus volentes, quod intentio nostra hæc pia „ ad finem alium quam ipsi intendimus, malitiose non trahatur, & remedium „ inventum ad curationem salutis particularium animarum, & vestræ Fa- „ miliæ prædictæ laudabilis opinionis conservationem, in ipsius scandalum „ & ignominiam apud seculares non exhibeatur: Devotioni tuæ, cujus fide- „ les operationes multipliciter fructuosas esse in diversis aliis Dei honorem „ concernentibus rebus sumus experti, tenore præsentium committimus & „ mandamus, ut de commissis tuæ curæ Fratribus, custodiam sedulam, prout „ teneris ex officii tui debito, habens, diligenter super præmissis vigiles: & „ si contigerit te alicujus indicia in quibuscumque Familiæ tuæ Fratribus, „ sive ex scriptis, sive ex sermonibus, sive ex quacumque ceteræ vitæ actione, „ super eisdem diligenter, & prout ex ipsis indiciis (super quo tuam con- „ scientiam oneramus) arbitraveris æquum & conveniens esse, modis conve- „ nientibus inquiras, & juxta reliquam tuæ Familiæ prædictæ consuetudi- „ nem procedas, Fratresque ipsos repertos, aut reos aut innocentes, secundum „ præfati tui Ordinis institutiones, & conscientiam, aut absolvas ab inqui- „ sitis, aut pro modo errati, usque ad dignam pœnitentiam & emendatio- „ nem punias & corrigas: ceteris omnibus Prælatis, Vicariis, Ministris, „ Inquisitoribus, aliisque quibuscumque Officialibus, Protectore vestri Or- „ dinis inferioribus, Ecclesiasticis & Secularibus, quocumque vocabulo cen- „ seantur, districtius inhibentes, ne Fratres ejusmodi, contra quos a te in- „ quiri contigerit, aut postquam fuerit inquisitum, sive eos judicaveris „ corrigendos & puniendos, correxerisque ac punieris, sive absolvendos & „ dimittendos absolveris & dimiseris, in judicium propter præmissa iterum „ vocare, aut adversus eosdem de novo inquirere, aut eos ullo molestiæ ge- „ nere vexare de cetero præsumant.*

„ *Non obstantibus privilegiis vestro Ordini concessis, ceterisque con- „ trariis quibuscumque, etiamsi talia forent, de quibus specialis de verbo „ ad verbum esset habenda mentio, quibus, ne hujusmodi nostræ commissionis „ & inhibitionis effectum impedire valeant, hac vice derogamus, ipsis alias „ in suo robore permansuris.*

„ *Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ* „ MCCCCLXIV. *Idibus Februarii, Pontificatus nostri anno* VI.

„ IV. Fratribus de Observantia voluit commissum regimen Clarissa- „ rum oppidi Vallisoleti, Palentinæ diœcesis in Hispania: *Sacra Religio-* *Ex Vatic.* „ *nis &c.* III. Idus Octobris: scripsitque Archiepiscopo Toletano, ut „ Conventum sancti Francisci Fratribus de Observantia traderet: *Sacræ* „ *Religionis &c.* Nonis Novembris: litterasque expedivit pro quatuor „ domibus Vicariatus Domus Dei, & Scalæ Cœli, erectis in territorio „ Abulensi & Calaguritano: *Sacræ Religionis &c.* x. Kal. Decembris. „ Hoc anno frater Zegerius Vicarius Generalis Ultramontanus Provin- „ cialem Congregationem in Conventu Collarensi Custodiæ *de Sanctoyo* „ celebravit, in qua cum omnibus Provincialibus, Patribus, Vicariis, *Spec. fol. 71.* „ Custodibus ac Discretis nationis Hispanicæ, pro unione & pace inter „ eos conservanda, statutum Collarense ordinavit die VIII. Maii.

ARGUMENTUM.

Pius Pontifex finem imponit controversiæ de Sanguine Christi. Jacobus Picenus & alii Minoritæ suppetias ferunt expeditioni contra Turcas. Celebrantur Comitia Generalia. Franciscus Savonensis fit Minister Generalis. Bernardinus a Fossa componit controversiam inter Bosnenses & Dalmatas. Austriæ Provincia subjicitur Vicario Generali Observantium: quos veros esse sancti Francisci sectatores Pontifex declarat. In causis fidei magna conceditur facultas Vicariis Generalibus. Mortuo Pio II. substituitur Paulus II. Mittit Jacobum Picenum ad Ducem Venetiarum. Memorantur multi litteris & virtute præstantes Minoritæ. Floret beatus Amadeus Lusitanus, cujus acta pleraque referuntur. In Hispania & alibi propagatur Institutum.

I. Latius se diffundente controversia de Sanguine Christi in passione effuso, & utraque diffidentium parte plures in suas acies attrahente, judicavit Pius Pontifex expedire, ut discussa per viros doctos quæstione, quid in re ancipiti constanter tenendum esset, Sedis Apostolicæ decreto præciperetur. Vocatis itaque sub finem anni præteriti ex Prædicatorum & Minorum Sodalitio, atque ex universis Ordinibus, & Rectoribus Ecclesiarum viris doctissimis, jussit coram se rei veritatem indagari. In regesto Vicarii Generalis Ludovici Vincentini lego ab eo delectos huic muneri Magistros tres, qui ex Patribus Conventualibus ad suum cœtum transierunt. Marianum de Cisterna, Paulum de Luca, Paulum de Saxoferrato. Adscitis itaque in Apostolicum Palatium Cardinalibus, Episcopis, ac Divini, & humani Juris doctoribus, quorum maximus tunc erat in Curia numerus, jubentur Prædicatores & Minores bis ternos eligere, qui simul congredientes, in utramque partem quæstionis articulum disputantes invertant. Inter Prædicatores præcipuas agebat partes Gabriel Catalanus, inter Minores Franciscus Savonensis, uterque Philosophus & peritissimus Theologus; posterior hoc anno assumptus est ad supremam sui Ordinis Prefecturam, mox ad Cardinalatum, & demum ad summum Pontificatum. Minoritis accessit ex Gymnasio Parisiensi frater Guillelmus Vorilongus, vir doctus, & inter suos gentiles *Doctorum Doctor* nuncupatus, qui paulo post certamen decessit, sepultus in templo Aracœli, funus honorantibus ex Pii jussu aliquot Cardinalibus.

Solemnis disputatio de Sanguine Christi.

Comment. Pii II. lib. 11.

Guillelmus Vorilongus vir doctus moritur.

Marc. 3. p. l. 5. c. 56.

II. Disputatio tribus diebus protracta est coram Pontifice & Cardinalium cœtu, certantibus, ut decet, coram tanta Majestate non sine modestia ac trepidatione viris Religiosis. Verum adeo durum & acre certamen habuere, ut media hyeme, cum omnia gelu rigerent, in sudorem resolverentur, tantus erat ardor vincendi. Pulchrum erat & delectabile doctissimorum virorum congressus aspicere, & nunc istum, nunc illum superiorem intueri. Audiebant attentissime consedentes, nec loquentem interturbare quisquam præsumpsit. Prius Prædicator, deinde Minor auditus est. Succedebant sibi invicem tres viri, & alacriter deficientium partes assumebant. Cum satis dixisse visi sunt Minores & Prædicatores, facta est potestas reliquis Theologis, quæ vellent, dicere. Tum quoque prælium nobile visum est, cum Prædicatorum alii, Minorum alii partes tuerentur. Præcipua contentio inter duos Episcopos fuit, Dominicum de Dominicis Torcellanum, & Laurentium Rovarellam Ferrariensem Antistites, in Theologia doctissimos.

mos. Torcellanus olim cum Minoribus senserat, sed mutata sententia ad Prædicatores defecerat. Ferrariensis, vir in Curia notissimus, Pontificis Datarius, Minoribus adstipulabatur, & summo conatu sententiam impugnabat Prædicatorum. Fuerunt & Magistri aliquot inter Episcopos & Abbates non ignobiles, qui disputationem problematicam affirmarunt, eamque posse in utramque partem agitari. Auditis patienter omnibus, qui operosum quidquam in hac re volebant proferre, Pontifex cœtum dissolvit, & diebus plerisque cum Cardinalibus negotium discussit. Visum est postremo, nihil tunc in materia satis abstrusa, neque in sacra Scriptura, neque in Oecumenicis Conciliis sufficienter expressa, Apostolico definire decreto.

III. Retulit hoc certamen Joannes Gobellinus, vel qui auctor est Commentariorum Pii II. ea tamen animi intemperantia & passionis infirmitate, ut plane magnam beato viro Jacobo Piceno, controversiæ auctori, offensionem, & ipsi veritati in delatione historiæ irroget injuriam. Longe aliter rei seriem, & disputationis acta peculiari tractatu narravit Franciscus supradictus Savonensis, præcipuus in scena actor, ex cujus integra fide, quippe qui eo scripsit tempore, quo disputationis testes supererant, facile convincitur, non æquis oculis Gobellinum Jacobum respexisse, neque sincere historiam contexuisse.

IV. Porro nonnisi hoc anno percepit Jacobus, processum Barcinonensem clam authenticatum fuisse Tybure, quod anno narravimus præcedente; cumque ei suggereretur, aliquid hic parari malum, seu præjudicium adversus ejus sententiam, scripsit ad Pontificem rogans, ne pateretur quidquam in hac re fieri dolose, aut quod officere posset veritati. Se autem dixit in Lombardia publice traductum, & tamquam hæreticum diffamatum, idque maxime propter ratificatum illum processum, quo dicebant olim opinionem, quam ille sustinebat, fuisse condemnatam. Displicuere hæc Pontifici, easque dedit ad Jacobum honorificas litteras, quas nos oblata causa exscripsimus. Videns vero post frequentes, eosque doctissimos congressus nihil afferri solidum, per quod probari posset definitio illa Clementis VI. quam Prædicatores passim obtrudebant, neque subesse certum ex sacra Scriptura, aut aliunde sufficiens fundamentum, ut ad novam definitionem procederetur, volensque quotidianas contentiones inter Prædicarores & Minores sopire, Anconæ in procinctu ad expeditionem maritimam contra Turcas, gravissimam hanc edidit Constitutionem, diebus dumtaxat octo antequam moreretur.

Num. 3. & seq.

Tom. 8. an. 1351. n. 16. Et sup. an. 1462. n. 17.

Ad perpetuam rei memoriam.

V. *Ineffabilis summi providentia Patris ad hoc nobis, quamvis immeritis, universalis Ecclesiæ regimen pia dignatione commisit, ut tamquam de summo vertice ad infima reflectentes intuitum, quid pro sacræ Religionis expediat propagatione felici, & qualiter illius multiplicibus plantationibus Religio ipsa floride dilatetur, solertius intendamus, omnemque inquietudinis & molestiæ fomitem subtrahamus, sicque statui omnium Religiosorum, in humilitate Altissimo famulantium, opportune provideamus, quod omnibus ab ipsis sublatis molestiis, in Religionis Observantia, jugique perseveratione quietius intendere valeant. Sane, cum ex eo quod dudum inter dilectos filios Prædicatorum & Minorum Ordinum Fratres, satore zizaniæ operante, super eo quod eorum aliqui in ipsorum prædicationibus pretiosum Sanguinem Domini nostri Jesu Christi in triduo passionis ejusdem separatum fuisse ab ipsius san-*

Ex originali.

sanctissima Divinitate asserebant, alii vero contrarium fore tenebant, dissensionis materia exorta foret, ex qua inter eos ad tantam altercationem, ut accepimus, deventum extitit, ut facile mentibus fidelium scandalum posset generari; & licet alias Nos ad obviandum prædictis, auditis his quæ circa præmissa utraque pars dicebat & allegabat, silentium imposuerimus, ac materiam ipsam indiscussam pro tunc reliquerimus, & mandaverimus, de hujusmodi dubietate amplius disceptationem aliquam fieri non debere; quia tamen verendum foret, ne ex contrarietate prædicta in mentibus eorumdem Christifidelium aliquid scandali ad eorum animas illaqueandas generari posset, matura præmeditatione curavimus omnibus sinistris eventibus in præmissis, prout ex debito pastoralis officii adstringimur, obviare. Ut igitur in Ecclesia Dei fidei Orthodoxæ unitas conservetur, & de cetero tollatur occasio in hujusmodi controversias incidendi, auctoritate Apostolica, tenore præsentium statuimus & ordinamus, quod nulli Fratrum prædictorum deinceps liceat de supradicta dubietate disputare, prædicare, vel publice vel private facere verbum, seu aliis suadere, quod videlicet hæreticum sit vel peccatum tenere vel credere Sanguinem ipsum sanctissimum, ut præmittitur, triduo passionis ejusdem Domini nostri Jesu Christi ab ipsa Divinitate quomodolibet fuisse vel non fuisse divisum vel separatum, donec super dubietatis hujusmodi decisione, quid tenendum sit, fuerit per Nos & per Sedem Apostolicam definitum. Mandantes propterea universis & singulis eorumdem & aliorum quorumcumque Ordinum per totum orbem constitutis Fratribus, cujuscumque status, gradus vel conditionis existant, præsentibus & futuris, sub excommunicationis latæ sententiæ pœna, quam ipso facto incurrant, & a qua nisi in mortis articulo constituti, nonnisi per nos aut successores nostros absolvi possint, ne contra statutum & ordinationem nostram prædictam venire aut facere vel tentare quoquo modo præsumant; necnon omnibus & singulis prædictorum & aliorum Ordinum Prælatis, ut in virtute sanctæ obedientiæ transgressores omnes, quos in pœnam hujusmodi incidisse, aut contra prædicta fecisse vel dixisse præsenserint, dignis pœnis dirisque carceribus punire & mancipare procurent; ac Fratribus ipsis utriusque seu alterius Ordinis, ne de cetero sub eisdem pœnis aliquem Fratrem seu alium, hæreticum propterea proclamare, aut hæresis ex hoc labem incurrisse dicere vel asserere præsumant, sed si eos aliquem vel aliquos hæresim aliquam incurrisse constiterit, illum vel illos ad Sedem Apostolicam denunciare teneantur & debeant; quodque inter alias quascumque Ecclesiasticas sæcularesve personas nullus Fratrum Ordinum prædictorum seu aliorum aliquem de prædictis infamare, aut de illo quomodolibet proclamare præsumat; quinimo ut Fratres ipsi Prædicatorum & Minorum hujusmodi mutuo se diligant & cum caritate pertractent secundum Ordinum ipsorum instituta & Regularis Observantiæ Regulam, sub pœna præmissa, auctoritate præfata, tenore præsentium injungimus: decernentes ex nunc omnes & singulos Fratres Ordinum prædictorum, qui prædicta non observare, vel illis contrafacere vel venire studuerint cum effectu, ad omnes actus legitimos Religiosorum & Ordinum ipsorum penitus inhabiles & incapaces, necnon irritum & inane si secus super his a quoquam quavis occasione, scienter vel ignoranter contigerit attentari. Nulli ergo hominum omnino liceat hanc paginam nostrorum mandati, injunctionis & constitutionis infringere, aut ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Anconæ, anno Incarnationis Domini MCCCCLXIV. *Kalendis Augusti, anno* VI.

VI. Ita

VI. Ita prudenter & placide hæc diuturna & molesta controversia sopita est, nec amplius revixit, religiose parentibus utriusque factionis viris Apostolico præcepto. Multi scripserunt de hac re viri Theologi, eoque communiter ducuntur errore, ut putent vel a Clemente VI. vel a Pio II. quidpiam in hac controversia definitum. De Pio amplius dubitare non licet, quippe quid sub ipsam mortem statuerit, in prædictis litteris apparet; Clementem vero nihil circa hoc definiisse, præterquam quod Pii litteræ a nobis his tribus posterioribus annis exscriptæ, ita palam insinuent, Dominicus Episcopus Torcellanus Prædicatorum fautor & athleta, qui pro eis disputavit & scripsit, in tractatu de Sanguine Christi, quem Pio inscripsit, ita sincere non semel testatur, & ad finem articuli 3. hæc verba subjungit: *Ad ultimum dico, quod determinatio illa Sedis Apostolicæ non apparet in loco authentico, nec ita facile credendum est uni simplici allegationi illius Magistri* (Eymerici scilicet, auctoris Directorii Inquisitorum.) *Non esse autem, & non apparere in Jure æquiparantur.*

Nihil est in hac controversia definitum.

VII. Porro Jacobus indefesse milites scribebat, pecunias colligebat, & subsidia quæque parabat expeditioni contra Turcas faciendæ. Paulo ante Pontificis mortem, has ad eum missas comperio.

Jacobus Picenus subsidium fert Cruciatæ.

Dilecto filio fratri Jacobo de Marchia, Ordinis Minorum de Observantia.

Dilecte fili, salutem &c. Ne quis se frustratum putet tuis prædicationibus, in quibus annunciasti & concessisti auctoritate nostra personis, subsidia conferentibus sanctæ Cruciatæ, absolutionem generalem, etiam in casibus Apostolicæ Sedi reservatis semel in vita, & plenariam Indulgentiam in articulo mortis; concessionem hujusmodi hactenus per te factam, ratam habentes & gratam, eamdem harum serie confirmamus. Deinceps tamen intentionis nostræ fuit & est, & ita per præsentes declaramus, ut porrigentes manus adjutrices ad hanc sanctam expeditionem juxta litteras Apostolicas desuper editas, & tibi concessas in forma brevis, plenariam absolutionem, & eam indulgentiam semel in vita tantum consequantur, quam personaliter proficiscentes consequi per easdem litteras volumus. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die quarta Junii MCCCCLXIV. *Pontificatus nostri anno* VI.

Ex originali.

VIII. In eadem expeditione sollicite laboranti fratri Baptistæ de Saxoferrato, Sedis Apostolicæ Nuncio & collectori in urbe, & Dominio Lucensi, has litteras Pontifex transmisit.

Baptista a Saxoferrato Nuncius & Collector.

Dilecto filio Baptistæ de Saxoferrato, Ordinis Minorum de Observantia, & Theologiæ Professori, Nuncio & Collectori nostro.

Dilecte fili, salutem & Apostolicam benedictionem. Intellectis his quæ sæpe nobis exponi fecerunt dilecti filii Communitas istius Civitatis Lucæ, remisimus ei trigesimas pro sancta Cruciata & remittimus per præsentes; decimas quoque ac vigesimas eisdem concessimus ac concedimus, ut commodius armare possint triremem, quam pro semestri nobis obtulerunt ad hanc sanctam expeditionem. Propterea volumus & tuæ devotioni harum serie committimus ac mandamus, ut decimas ipsas atque vigesimas per te jam collectas & in posterum colligendas in toto ipso Lucensi dominio, dictæ Communitati libere tradas & consignes in munitionem dictæ triremis per eos conver-

vertendas. Declares insuper auctoritate nostra, Universitatem ipsam Lucensem, & singulos eorum, si & postquam dictam triremem armaverint, & in expeditionem ut supra miserint, eamdem Indulgentiam & remissionem consequi, quam fuissent consecuti, si particulariter ac sigillatim trigesimas persolvissent juxta litteras Apostolicas desuper editas: contrariis non obstantibus quibuscumque. Datum Senis sub annulo Piscatoris, die XI. *April.* MCCCCLXIV. *Pontificatus nostri anno* VI.

Capitulum Generale 91. Perusii. *Donesm. l. 6 histor. Mantua.*

IX. Celebratum est hoc anno die XX. Maii in urbe Perusina, non Mantuana, ut perperam scribit Hippolitus Donesmundus, Capitulum Generale Patrum Conventualium, in quo Minister Generalis Jacobus de Sarzuela, postquam Ordinem rexerat annis sex, tribus prioribus absoluta & solitaria potestate, posterioribus adjutore & potestatis consorte fratre Francisco Savonensi, quem Vicarium vocabant Generalem, sponte cessit officio, rogavitque genuflexus in medio consessus, benigne admitti a Patribus cessionem, hanc allegans suam impotentiam ad tanti muneris prosecutionem; nimia enim gravabat senectus, defecitque lumen oculorum. Antequam Perusium venisset, morbo aliquantum impeditus, timens ne posset Comitiis adesse, renunciationis hoc instrumentum simplex & inconditum præmisit.

Jacob. a Sarzuela suo cedit officio.

Ex Rodul. fol. 192.

X. *Dilectissimi Fratres, post caram salutem in Christo Jesu. Brevissimam excusationem intendo præmittere, ne Communitati Ordinis videar contraire. In Mediolanensi Generali Capitulo a Reverendissimo tunc Generali Ministro Jacobo de Mozanica gratiam pro me obtinuerat Magister Joannes de Segnia, quod possem ministeriatus officium resignare, quo fungebar tunc in Aragonia, ut Provinciam meam relinquerem in statu pacifico & quieto, unde inferri posse videtur, quod non tantum prælationem & honores ambirem, sed novit Deus, quomodo & unde processit quod statim vocatus fui a Calixto tunc Pontifice summo cum mandato, & accepi litteras, ut statim me præsentarem suæ Sanctitati, ut feci. Reperi Ordinem in exterminio propter bullam destruentem nobis Regulam, si illi, qui Generali Ordinis non obediunt, haberent eligere & corrigere Generalem. Injungebat Pontifex quod Romæ Generale Capitulum celebraretur: cogitate quanto dolore vexabar. Volebat Pontifex me esse Generalem, & ego volebam electionem fieri juxta morem Regulæ nostræ, cui petitioni contradicebat Pontifex per bullam illam excogitatam a fratre Jacobo de Marchia, quem velut alterum Paulum, Pontifex reputabat; scit bene Magister Segnia, quot noctes insomnes transegimus, disputantes de meo infortunio. Tamdem misertus est Deus, & revocavit bullam contrariam Regulæ, inspicens lacrymas meas. Volens tamen modis omnibus me habere Generalem Ministrum. Recognosco me debilius laborasse quam debui, sed tamen feci usque hodie minus male quo potui, nunc me premunt ægritudines, & imbecillitas labentis meæ ætatis. Unde objici mihi posset Evangelicum illud:* serve nequam, quare non dedisti talentum, quod ferre non poteras? *dum enim tu ignarus negociator talentum retines, alterius locum, qui ipsum duplicare poterat, occupasti. Quibus verbis permaxime commotus sum ad ea, quæ inferius scripta sunt propria manu mea.*

Calixti III. de Jacobo Piceno opinio.

Ego frater Jacobus Sarzuela, Ordinis Minorum Generalis Minister & servus, meam recognoscens jam invalidam senectutem, vobis honorandis Ministris, venerandisque Custodibus, discretis, ceterisque Magistris & Fratribus, Perusii vel ubicumque fueritis pro celebratione Generalis Capituli congregati, gratis, libere & ex propria voluntate renuntio meum Generalatus officium, in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti Amen. Et ubi jam a tali

tali honore & onere liberatus sim, humiliter supplico Reverendis Patribus, quod cum pace & bona caritate eligant, & dent Ordini validissimum virum in Generalem. Ita fiat. Amen.

XI. Admissa hujus viri abdicatione, electus est in Generalem Ministrum regiminis consocius Franciscus prædictus, vir omnium suffragiis dignissimus, etsi propter aliorum concursum, magnorumque hominum copiam, immorandum fuerit circa delectum. Erat tunc Perusii in Cœnobio Montis Jacobus Picenus, omnibus gratus, omnibus reverendus, ad quem dum præcipui ex Capitularibus accessissent, & interrogassent, quem tanto munere judicaret digniorem, suaderetque reliquis præferri? *Habetis*, respondit, *Franciscum Savonensem, quem Ministrum Generalem, sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalem, summumque Pontificem me conspecturum non diffido*. Atque ita contigit, vidit enim ad omnes illas dignitates feliciter ascendentem. Ubi vero Fratres Observantes Assisii ad sanctæ Mariæ Angelorum pro Comitiis celebrandis congregati, Savonensem ad Ordinis præfecturam delectum audierunt, Perusium abierunt quadringenti, & supplicatione publica per urbem in Ædem Cathedralem cum reliquis deduxerunt. Concionem habuit in medio foro Michael a Mediolano Observantinus, insignis Prædicator. Jacobum Picenum e medio cœtu ad se vocatum Minister Generalis ad latus dextrum constituit, honorem hunc ejus deferens virtuti, magnæque apud omnes opinioni. Fit Minister Generalis Franciscus Savonensis.

XII. Tanti viri electio omnibus summopere placuit, alternoque applausu excepta, præclaras ejus dotes manifestius indicabat. Vir certe fuit eo munere dignus, quippe qui ad Consodalium regimen videretur ab ipsa natura progenitus. Tanta illi comitas, tanta facilitas, tanta erga omnes benevolentia fuit, ut singulos tamquam pater filios admitteret; tanta in eo reverentia, ut timeretur a malis, & coleretur a bonis; apud doctos eruditus, simplicioribus non morosus, apud magnates honorabilis, apud minores humilis, delicta rationibus, non convitiis neque contumeliis arguebat: efficax in dicendo, promptus & argutus in respondendo, in decernendo solidus, aspectu ita jucundo, ut omnes ad se converteret; modico & modesto cibo utens, naturali vigens prudentia, qua ex propriis moribus singulos discernebat, sua cuique tribuens & impendens, & (ut uno verbo dicam) vir omnibus numeris absolutus. Ejus præclaræ dotes.

XIII. Fratres Observantes eodem tempore duo celebrarunt Capitula Generalia; Ultramontani unum, Cismontani alterum, illi Machliniæ in Provincia Coloniæ elegerunt sibi in Vicarium Joannem de Macrifortis, Provinciæ Turoniæ Vicarium, isti Assisii Marcum Bononiensem, alias eo munere perfunctum. Destinatus est Commissarius Romanæ Curiæ Gabriel Veronensis Provinciæ Austriæ Vicarius, qui postea ad Cardinalatum assumptus est. Missus autem ut res Provinciæ Austriæ componeret, & capitulo præsideret, electus est Vicarius pro quarto Triennio etiam invitus. In officio Curiæ substitutus est Petrus Parthenopæus. Guardianus Montis Sion Hierosolymis Paulus de Albenga Provinciæ Januensis. Vicarius Candiæ Petrus Mantuanus, quo renunciante, substitutus est Gabriel Venetus, Guardianus sancti Jobi Venetiarum. Vicarius Bosnæ & Dalmatiæ Bernardinus a Fossa Aquilanus, instituti sunt. Quæ in Comitiis Auximanis statuta sunt circa Provinciam Candiæ, hic confirmata sunt. Et mittendorum Fratrum cura delata est Vicario Provinciæ sancti Antonii, vel Vicario Generali, illo se negligenter habente. Conventus Rhodianus, qui suberat Guardiano Terræ Sanctæ, translatus est ad Vicarium Cretensem. Pro pace & con- Capitulum 9. Generale Ultramontanum Observantum. Cismontanum 9. Acta Capituli.

concordia inter Conventuales & Observantes multa statuta sunt, maxime circa Conventuum translationem ad Observantes, & fugitivorum receptionem apud Conventuales. Atque hinc inde a Ministro & Vicario Generalibus missæ litteræ præceptoriæ ad subditos, ut quæ constituta erant, firmius observarentur. Confessarius Reginæ Neapolitanæ obtinuit a Pontifice facultatem recipiendi in Conventu sancti Laurentii triginta Fratres ex familia Observantum, quam Savonensis voluit irritam & inanem. Bononiensis Conventualibus restituit Conventum Nicoteræ in Calabria, nuper a suis occupatum. Regimen aliquorum Monasteriorum Clarissarum, maxime Assisiatis noluerunt Observantes, ne amplius Conventuales irritarent. Atque his modis amicabilibus alterisque obsequiis pacem & concordiam redintegrarunt.

Marcus Bononien. amplam recipit a Pontifice potestatem.

XIV. Expleto Capitulo, Marcus Vicarius Romam abiit, & simul cum Angelo Bulseno per operam Cardinalis Spoletani, qui Vices Protectoris Cardinalis Niceni absentis agebat, introductus est ad Pontificem. Ille benigne exceptum, ampla hac potestate circa Fratres & Moniales affecit.

Dilecto filio Marco de Bononia, Ordinis Minorum de Observantia, citra Montes Vicario Generali.

Ex autographo.

Dilecte fili, salutem & Apostolicam benedictionem. Ut curam Ordinis tui tibi commissam, liberius & utilius secundum Deum & Ordinis instituta gerere, Fratres & Moniales tuæ Citramontanæ familiæ, sinceriori observantiæ Regulæ beati Francisci subjicere, & in eadem regere & conservare valeas, volumus & tenore præsentium, auctoritate Apostolica tibi concedimus & mandamus, ut juxta Regulam & ipsa regularia instituta, in omnes & singulos Fratres seu Moniales tuæ Curæ subjectos, in visitando, corrigendo, puniendo pro demeritis, & retinendo Fratres ad expeditionem Cruciatæ pergere volentes, quos videris idoneos non esse, ac in perficiendo & observari faciendo quæ spectant ad Observantiam Regularem, contra quoscumque Fratres, quibusvis gratiis, privilegiis vel libertatibus munitos, cujusvis tenoris, & cujuscumque Prælati regularis vel secularis, seu Principis, vel etiam nostri indulti, aut prædecessorum nostrorum, quibus omnibus derogamus expresse, nisi aliud a nobis habueris in mandatis, ubilibet & in omnibus & singulis causis & dubiis occurrentibus, libere & licite tuum officium exerceas & exequaris, non obstantibus præmissis & ceteris quibuscumque, etiamsi talia forent, de quibus hic de verbo ad verbum habenda esset mentio. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die XVI. *Junii* MCCCCLXIV. *Pontificatus nostri anno* VI.

Controversia inter Bosnenses, Dalmatas & Ragusinos componitur.

XV. Bernardinus de Fossa injunctum sibi munus uniendi & regendi Bosnæ & Dalmatiæ Provincias executurus, Ancona solvit, & diebus tredecim Jaderam appulit, ubi Dalmatinæ Provinciæ Vicarius frater Christophorus ejus præstolatus adventum, sigillum tradidit, seque suosque subditos Bernardino subjecit, Bosnenses etiam unioni assenserunt, & novo Vicario obsecuti sunt. Soli Ragusini, qui pridem prætextu quarumdam litterarum Apostolicarum domos quatuor Stagni, Slanæ, Umblæ & Canalis Bosnensibus avulsere eo titulo, quod in Dominio essent Ragusino, noluerunt reliquis uniri, neque ad Capitulum Pasmanii in Custodia sancti Hieronymi celebratum, cui ipse Marcus Vicarius Generalis præerat, proficisci. Illic itaque duæ familiæ Bosnensis & Dalmatina in unam coaluere Provinciam, atque ut Dalmatina commodius regi possit, in duas divisa est Custodias

Arbi

Arbi & Cathari. Arbensis his constabat domibus, Arbi, Vegliæ, Rabinii & Piranii; Catharensis istis, Cathari, Antibari, Alexii. Custodiæ sancti Hieronymi jam diu institutæ in familia Bosnensi, adjunctus est Conventus Jaderensis; Custodiæ Stagni, Conventus Ragusinus & Daxensis; Custodiæ Cethiliæ, Conventus Lesnæ; Custodiæ Corbaviæ Conventus Corsathi. Rebus ita compositis, adjudicatis Cœnobiis quatuor supradictis, per Ragusinos violenter abreptis, Provinciæ Bosnensi, per cujus alumnos fuerunt ædificata, & correptis merito Ragusinis, discessit Marcus, relicto Bernardino, qui pacifice & religiose commissam sibi rexit Provinciam. Pontificiæ auctoritatis ad hæc peragenda instrumentum hic ex autographo subjicio.

Dilectis filiis Vicariis Generali & Provincialibus, ceterisque Vocalibus Ordinis Minorum in Generali Capitulo congregandis.

XVI. *Dilecti filii, salutem & Apostolicam Benedictionem. Dudum per litteras nostras mandavimus dilecto filio fratri Baptistæ de Levanto, tunc Generali Vicario vestro, ut pro pace componenda inter Provincias Bosnæ & Dalmatiæ, personaliter illuc accederet. Scripsimusque insuper dilectis filiis Generali & Provincialibus Vicariis, ceterisque Vocalibus Ordinis vestri atque familiæ de Observantia in Generali Capitulo apud Auximum congregatis, ut omnes & singulas differentias Provinciarum vestrarum, & præsertim Dalmatiæ ac Bosnæ componere, decidere & determinare valerent; & tamen accepimus nihil per prædictos ex voluntate partium invicem non convenientium decisum aut determinatum fuisse, quando potius aliquos Fratres Provinciæ Dalmatiæ ab obedientia Vicarii illius contra Apostolica indulta, quorumdam secularium Dominorum favore ac patrocinio, se postmodum subtraxisse, quod periculosissimum decernentes, commisimus postremo ac mandavimus dilecto filio fratri Ludovico Vincentino Generali Vicario vestro, ut quamprimum commode posset, personaliter accedens, Fratres prædictos rebelles ad se vocaret, & per censuras eos compesceret a tali rebellione, & temeraria locorum occupatione, unde tamdem ad aures nostras pervenit, præfatas Provincias nondum concordi pace mutuo se fovere. Volentes igitur auctoritate Apostolica his finem imponere, vobis infrascripta declaramus & per Apostolica scripta mandamus: Primo videlicet, quod de duabus Provinciis, scilicet Dalmatiæ & Bosnæ fiat una Provincia, quæ vocetur Provincia Bosnæ & Dalmatiæ: Secundo, ut huic Provinciæ præferatur unus Vicarius Italus, ut caput ambabus partibus indifferens, qui Vicarius eligatur in singulis Generalibus Congregationibus vestris per Generalem Vicarium & Definitores vestræ Generalis Congregationis: Tertio, quod ejus officium perseveret per tres annos, sicut & officium Generalis Vicarii vestri, qui tamen Vicarius Dalmatiæ & Bosnæ subsit ac pareat Vicario Generali Cismontano. Et ut hæc nostra declaratio seu mandatum sortiatur effectum, vobis in vim obedientiæ præcipimus ac mandamus, ut hanc constitutionem nostram seu declarationem in primo futuro Capitulo Generali vestro tenere ac observare & exequi non postponatis. Omnibus vero ac singulis Fratribus Bosnæ & Dalmatiæ præsentibus & futuris sub pœna excommunicationis latæ sententiæ præcipimus & mandamus, ut declarationem & voluntatem nostram prædictam sine aliqua contradictione debeant observare. Non obstantibus constitutionibus sive exemptionibus per nos vel per prædecessores nostros Vicariæ Bosnæ seu Provinciæ Dalmatiæ prædictis factis, quarum tenorem hic pro sufficienter expresso haberi volumus, & ce-* Ex originali.

ceteris in contrarium facientibus quibuscumque. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die XVI. *Februarii* MCCCCLXIII. *Pontificatus nostri anno* V.

Confirmatur Provincia Austriæ.

XVII. Provinciam Austriæ & Boemiæ a Joanne Capistranensi institutam, a Gabriele Veronensi consolidatam & propagatam, confirmavit hoc anno Pius, & regimini subjecit Vicarii Generalis Observantum, addito Conventu Wratislaviensi, qui ex antiqua Provinciarum dispositione spectabat ad Provinciam Saxoniæ: *Præclaram longe*. XVI. Kal. Julii. Erant plurimi, qui vel vanæ curiositatis vel libertatis studio Hierosolymas proficiscendi facultatem variis artibus a Pontifice extorquerent, & in itinere vel in sanctissimis locis, quo spiritu ducebantur, facillime ostendebant. Horum inutiles discursus compressurus Vicarius, impetravit a Pontifice facultatem revocandi concessas licentias, nisi piæ huic peregrinationi Fratres viderentur idonei; & quia alii disciplinæ impatientes ad Conventuales Magnatumque declinabant obsequia, obtinuit ne reciperentur absque superiorum licentia: *Admonet nos suscepti*. XI. Kal. Februarii. Zegerius Dixmudæ, Vicarius Generalis Ultramontanus pauperibus, infirmis, carceratis, aliisque misellis sublevandis totus addictus, multas eis impetravit gratias spirituales, distribuendas prius in Dominio Philippi Ducis Burgundiæ, deinde in sui regiminis circuitu: *Ejus vices in terris*. pridie Kal. Februarii.

Prohibentur discursus inutiles.

Zegerii Vicarii Generalis caritas.

Observantes veros esse S. Francisci filios declaratur.

XVIII. Fuerunt multi, qui Observantibus obloquerentur, & suæ Regulæ transgressores nuncuparent, quippe qui non Ministris, uti Instituti formula præscribit, sed Vicariis, quorum neque nomen quidem in Regula legebatur, obtemperarent. Hæc passim omnibus & ubique inculcabant, sed & Gallorum Regi suggesserunt, qui ut huic malo mederetur, Pontificem rogavit. Duas de hac re bullas Pius edidit, primam ad ipsos Fratres, secundam ad Regem directas.

Dilectis filiis Vicario Generali & universis Fratribus Ordinis beati Francisci, de Observantia nuncupatis &c.

Ex autographo.

Circa Regularis Observantiæ professores sollicitudinis nostræ vices libenter impendimus, ut & eorum Religio salutarem fructum fœcundius afferat, ipsique incrementis continuis laudabilius in Domino proficiant, dubietates omnes per quas eorum mentes possint ambiguæ reddi, eas præsertim, quæ super concessis a Sede Apostolica gratiis & indultis circa eorum modum vivendi, ac salutarem Regulæ observantiam ordinatis oriuntur, e medio tollimus, ac easdem Apostolicæ declarationis luce illustramus. Cum itaque nuper acceperimus fuisse aliquando nonnullos, qui dubium ducerent, utrum vos, qui in professione Regulæ vestræ videmini obligati vivere sub obedientia Ministrorum Ordinis, juxta ipsius Regulæ, a beato Francisco editæ, & per Sedem Apostolicam multipliciter confirmatæ & approbatæ, litteram, cum nunc ex concessione & determinatione Apostolica, præsertim felicis recordationis Eugenii IV. & Nicolai V. Romanorum Pontificum nostrorum prædecessorum & nostra, vestros superiores Vicarios appelletis & non Ministros, Regulæ ipsius mandatum adimpleatis: an potius præter illam agentes, graviter & contra votum professionis, præsertim obedientiæ delinquatis; unde factum sit ut in conscientiis aliquorum ex vestris propterea scrupulus aliquando suboriatur, ex eorum sententia, qui Apostolicas præfatas determinationes non ad plenum intelligunt. Volentes super hujusmodi ambiguitate vobis consulere, & conscientiarum vestrarum quieti de benignitate Apostolica providere, omniumque men-

mentes propterea de vestro statu ambiguas paternali affectu, quantum in nobis est, quietas reddere; & salubriter attendentes, quod sicut sine Apostolicæ Sedis auctoritate nulla Regula seu modus religiose vivendi recte instituitur aut declaratur, neque interpretari potest; ita in ejus potestate est, & instituta, si vellet, in melius commutare, & prout viventium in eis animarum saluti noverit convenire, suo arbitrio ordinationes novas ac determinationes instituere, & Prælatorum eorumdem vocabula ac denominationes immutare, alterare & interpretari: auctoritate Apostolica, & ex certa nostra scientia interpretamur & declaramus, quod, cum Sedes præfata vestræ familiæ de Observantia post Generalem totius Ordinis Ministrum, Generales & Provinciales Vicarios Ministrorum loco, certis piis & sanctis respectibus esse voluerit & decreverit, Vicarii ipsi, qui vobis præsunt, & quibus vos ex debito professionis vestræ prædictæ obeditis, veri & indubitati vestri Ministri, & tales quales B. Franciscus juxta Regulam præfatam & Deus fore intendebat, sunt & perpetuo erunt, quoadusque Apostolica Sedes, in cujus arbitrio consistit, aliud alio tunc respectu ordinare statuerit, differentes a prædictis solo nomine, & id ex præmissa determinatione Apostolica: quam ipsi quoque, præsentium tenore, ex simili auctoritate & scientia ratam & gratam habentes, confirmamus & approbamus, vosque qui eisdem Vicariis obeditis, secundum determinationem prædictæ Sedis Apostolicæ, Regulæ vestræ præfatæ, & præcipue in ea parte ubi est, Præcipio firmiter Fratribus universis ut obediant suis Ministris, *plene & integre satisfacitis, pleneque & integre satisfacere, auctoritate præfata per præsentes decernimus & declaramus. In contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque. Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ* MCCCCLXIII. *pridie Idus Januarii, Pontificatus nostri anno* V.

Carissimo filio Regi Galliarum Illustri.

XIX. F*Elicis recordationis Eugenius Papa IV. & alii subsequentes Romani Pontifices, non sine magna causa & rationabili, Fratribus Ordinis Minorum, qui sub Regulari Observantia degunt, ut Superiores & Prælatos suos alio nomine, quam in eorum Regula expressum sit, nuncupatos eligere possent, concesserunt, qui Prælati, quamvis non Ministri sed Vicarii nuncupantur, in nomine tantum non autem re differunt a Ministris: neque fuisset par, cum & Prælati Fratrum Conventualium appellentur Ministri, duos in eadem Provincia Prælatos, alterum videlicet Conventualium, alterum de Observantia Fratrum, Ministros nuncupari; sed æquius fuit eos diversis nominibus appellari. Ex hoc Excellentia tua intelligat, si qui ipsorum de Observantia æmuli contrarium dixerint, quasi ex eo secundum Regulam non vivant, quod suos Prælatos non Ministros sed Vicarios appellant, non rite moveri, ad quod fides illis danda non sit; nam Vicarios pro Ministris datos esse Fratribus de Observantia & quidem ab Apostolica Sede, cujus auctoritate eorum firmata, & sine qua neque ordo institui, neque vivendi nova Regula adinveniri potest sufficienter .... Qua ex re hortamur Majestatem tuam, ut talia contra dictos Fratres te non moveant, sed sumat argumenta ex vita & laudabilibus eorum actionibus, & eos, ut decet Deo dilectum Christianissimum Regem, pietatis oculo respiciat. Hoc enim adjiciet præconia Altitudini tuæ, eritque nobis & dictæ Sedi gratissimum, cum intellexerimus Celsitudinem tuam in ejus fidem & protectionem dictos Fratres, Dei servos, suscepisse. Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ* MCCCCLXIV. *quinto Idus Maii, Pontificatus nostri anno* VI.

XX. Cir-

Qualiter observandum Interdictum.

XX. Circa modum observandi Interdicti dum Fratres vacillarent, & se ab illo quandoque eximendi modum quemdam adinvenirent, ut dubium omne removeret Pontifex, sequentem edidit constitutionem.

Dilectis filiis universis Fratribus Ordinis sancti Francisci, de Observantia nuncupatis, salutem &c.

Ex autographo.

Sciens inimicus humani generis obedientiam plus valere quam victimam, omnem conatum adhibet, ut Ecclesiasticarum censurarum contemptum introducat, & sic servorum rebellium multitudinem in barathrum trahat. Hic malignus in multis regionibus adeo prævaluit, quod Ecclesiasticum interdictum minime curatur, atque, ut intelleximus, aliquos etiam Religiosos corrupit, quod asserant se ad alicujus talis interdicti minime teneri observantiam, nisi postquam illud Matrix Ecclesia observaverit. Nos vero, qui curam gregis Dominici suscepimus; & ne ex omnibus nobis commissis quisquam perdatur, dum solliciti sumus, maxime ad vos servos Dei respicimus, qui, contempto mundo, beatum Franciscum imitantes in præceptis Apostolicis, ad solum Christum tenditis, ne quisquam in vanum currat & aberret, quo modo Ecclesiasticum interdictum per vos servandum sit, declaramus. Interdictum enim Ecclesiasticum, aut a Sede Apostolica & ejus Commissariis emanat, aut ab inferioribus sedibus & earum Commissariis? si primum, tunc postquam vobis, qui loca interdicta inhabitatis, insinuatio facta est, ad illius observantiam interdicti, nulla exceptione aut excusatione admissa, etiamsi ceteri Religiosi aut seculares ex quacumque causa defecerint, mox astringimini; non enim habetis nisi Apostolicum præceptum respicere, & ei etiam juxta Regulam vestram simpliciter, ut mandatur, obedire. Si vero interdictum ab inferioribus sedibus emanaret, licet ab illis exempti sitis, ad obedientiam tamen interdicti ejus obligamini, quando matricem Ecclesiam illud servare videritis, cui tunc vos conformare debetis, ne censuræ Ecclesiasticæ per vestram difformitatem vigore vacuentur. Hac distinctione utamini, & non declinetis ab illa, & ita præcipimus, & in virtute sanctæ obedientiæ vobis injungimus, ulteriores disputationes & opiniones penitus vitantes, ut inveniamini in simplicitate obedientiæ, sicut decet Deo caros, & Religiosos ambulare. Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLXIII. Kalendis Februarii, Pontificatus nostri anno V.

Vicarii inquirunt in suos Fratres de rebus fidei. *Vide Peñam Schol. 94. in lib. 3. directorii Inquis.*

XXI. Generalibus Ordinis Vicariis insigne, & Ordini proficuum, concessit hoc anno privilegium, ut scilicet in causa fidei, rebusque ad sanctæ Inquisitionis officium spectantibus aberrantes, ipsi corriperent, & contritos absolverent. Honori Ordinis consulturus, ignominiam & scandalum aversurus, istud dedit diploma. Revocatum tamen est a posterioribus Pontificibus.

Dilecto filio Vicario Generali Fratrum beati Francisci de Observantia Regulari Ultramontes, salutem &c.

Ex autographo.

Inter ceteras curas, quibus suscepti regiminis officium nos sollicitat, illud in primis nos monet, ut religiosæ personæ, quæ abjectis mundi illecebris Deo sese dedicarunt, in Dei timore perseverent, & in ejus servitiis ambulantes, dignæ sint, quæ coronam vitæ accipiant. Cum itaque sciamus familiam beati Francisci de Observantia, cui tua devotio præsidet, per varia regna variasque Provincias late sparsam esse, & plura loca habere partim cum infide-

fidelibus, partim in Civitatibus, quas heretici & neophyti parum solide in Christiana fide confirmati, & infideles Mauri & Judæi fidelibus Christianis immixti, habitant, intelligamusque facile posse contingere, ut aliqui ex ipsis tuis Fratribus ab illis seducti, aut propter propriam levitatem, ex eorum conversatione, aut ex simplicitate aut indiscreto zelo, errores noxios contrahant, in suarum propriarum animarum perniciem, & malam de vestra familia apud fidelem illarum partium populum ædificationem, nisi fuerint debite correcti; cupientes hujusmodi imminentibus periculis, quantum in nobis est, occurrere, & nihilominus nolentes, quod intentio nostra hæc pia ad finem alium, quam ipsi intendamus, malitiose trahatur, & remedium inventum ad curationem salutis particularium animarum, & vestræ familiæ prædictæ laudabilis opinionis conservationem, in ipsius scandalum aut ignominiam apud seculares convertatur, devotioni tuæ, cujus fideles operationes multipliciter fructuosas esse in diversis aliis Dei honorem concernentibus rebus, sumus experti, tenore præsentium committimus & mandamus, ut de commissis tuæ curæ Fratribus custodiam sedulam, prout teneris ex officii tui debito, habens, diligenter super præmissis vigiles, & si contigerit te reperire aliqua indicia in quibuscumque familiæ tuæ Fratribus, sive ex scriptis, sive ex sermonibus, sive ex quacumque cetera vitæ actione, super eisdem diligenter, & prout ex ipsis indiciis (super quo tuam conscientiam oneramus) arbitratus fueris æquum & conveniens esse, modis convenientibus inquiras, & juxta reliquam tuæ prædictæ familiæ consuetudinem procedas, Fratresque ipsos repertos aut reos, aut innocentes, secundum præfati tui Ordinis institutiones, & tuam conscientiam, aut absolvas ab inquisitis, aut pro modo errati usque ad dignam pœnitentiam & emendationem punias & corrigas; ceteris omnibus Prælatis, Vicariis, Ministris, Inquisitoribus, aliisque quibuscumque Officialibus, Protectore vestri Ordinis inferioribus, Ecclesiasticis, & secularibus, quocumque vocabulo censeantur, districtius inhibentes, ne Fratres hujusmodi, contra quos a te inquiri contigerit, aut postquam fuerit inquisitum, sive eos judicaveris corrigendos & puniendos, correxerisque & punieris, sive absolvendos & dimittendos, absolveris & dimiseris, in judicium propter præmissa iterum vocare, aut adversus eosdem de novo inquirere, aut eos ullo molestiæ genere vexare de cetero præsumant. Non obstantibus privilegiis vestro Ordini concessis, ceterisque contrariis quibuscumque, etiam si talia forent, de quibus specialis de verbo ad verbum esset habenda mentio, quibus, ne hujusmodi nostræ commissionis & inhibitionis effectum impedire valeant, hac vice derogamus, ipsis alias in suo robore permansuris. Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLXIV. *Idibus Februarii, Pontificatus nostri anno* VI.

XXII. Multa constituit Pius ad stabiliendam & conservandam inter utramque familiam Conventualium & Observantum dilectionem fraternam & animorum concordiam. At cum hæc negligerentur, & invicem se Fratres, præsertim in partibus Ultramontanis, oppeterent, Ecclesiarum Prælatis scripsit, ut ad observantiam a se statutorum compellerent universos. Fratrum præcipitur stabiliri concordiam.

Venerabilibus fratribus Archiepiscopis & Episcopis ultra montes ubilibet constitutis, ad quos præsentes nostræ litteræ pervenerint, salutem &c.

INter assiduas curas, quæ in quotidiana emergentium nobis negotiorum instantia mentem nostram distrahunt, ea præcipue nos sollicitat & angit, ut regularem vitam professi, & sub Religionis jugo virtutum Domino famulantes,

lantes, cessante dissidiorum & turbationum amaritudine, tranquillitatis & pacis dulcedine potiantur, & in contemplationis suavitate liberi quiescant. Cum itaque relatione dilecti fil'i Vicarii Generalis Fratrum de Observantia, Ordinis sancti Francisci partium Ultramontanarum intellexerimus, quod licet nos olim pro conservatione pacis & caritatis inter universos Ordinis sancti Francisci, tam de Observantia nuncupatos, quam Conventuales Fratres, per diversas alias litteras nostras, tam super eo ne eorum alii aliorum loca immodeste occuparent, quam etiam pro conservatione privilegiorum & immunitatum dictis Fratribus de Observantia per nos & Sedem Apostolicam concessarum, & quæ eis post id tempus forte concedi contingeret, certas ordinationes, provisiones, inhibitiones & mandata sub excommunicationis aliisque tunc expressis pœnis, in quas contrafacientes ipso facto inciderent, ediderimus, prout in nostris inde confectis litteris, quarum tenores, continentias & effectus, perinde ac si de verbo ad verbum præsentibus insererentur, hic pro expressis haberi volumus, plenius continetur. Tamen aliquando postea contigit, quod nonnulli ex eisdem Fratribus, præter earumdem litterarum continentiam & tenorem, temere egerunt, tam domos & loca sibi invicem subtrahentes, quam alias mutuo se jugibus perturbationibus & inquietudinibus vexantes, & ad secularia etiam judicia, contra sacrorum canonum instituta, aliquando trahentes, quibus nos ad prædicti Vicarii supplicationem consulere, & ne mandata nostra hujusmodi temerarie contemnere, aut seipsos de cetero perturbare perseverent, volentes providere, fraternitatibus vestris & vestrum cuilibet committimus & mandamus, quatenus vos & vestrum quilibet, quoties super hoc per aliquem prædictorum Fratrum tam de Observantia, quam Conventualium fueritis requisiti, litteras nostras præfatas in vestris Ecclesiis, Civitatibus & diœcesibus publicari solemniter faciatis, & diligenter provideatis, ne Fratres ipsi sese mutuo, ut prædictum est, per se ipsos aut per suos quoscumque fautores, contra ipsarum litterarum tenores, sive in domorum & locorum, quæ alii possident, nisi ex speciali Apostolicæ Sedis indulto faciant, occupatione seu invasione, seu alias ullo molestiæ genere, aut se mutuo coram Judicibus secularibus trahendo, aut in suis Apostolicis indultis indebite lædendo inquietent: quod si forte contigerit aliquem ex Ministris, Vicariis, Custodibus, Guardianis aliisve Fratribus supradictis propter præmissa excommunicationem, aliasque sententias, censuras & pœnas in eisdem nostris & aliis per felicis recordationis Eugenium Papam IV. prædecessorem nostrum eis concessis litteris contentas, de cetero incurrere, & id per evidentiam rei, aut summariam facti, omni strepitu & figura judicii prorsus remota, informationem, vobis aut vestrum alicui constiterit, & per vos & per vestrum quemlibet ad alterius partis instantiam super pace conservanda secundum præfatas nostras & aliorum Romanorum Pontificum concessiones, provisiones & ordinationes, pie moniti non destiterint, eos tamdiu excommunicatos, ceterisque prædictis pœnis, sententiis & censuris irretitos, auctoritate nostra in vestris Ecclesiis, ubi magna populi multitudo ad Divina officia audienda convenerit, publice nunciare faciatis, mandetisque ab omnibus evitari, donec debitam admissorum emendam præstiterint, meruerintque ab eisdem sententiis & pœnis absolutionis beneficium & reconciliationis gratiam obtinere. Contradictores per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita compescendo: non obstantibus felicis recordationis Bonifacii Papæ VIII. etiam prædecessoris nostri, & aliis Apostolicis constitutionibus quibuscumque, præsertim quibus cautum est, ne quis extra suam diœcesim, in quibus fuerint deputati, contra quoscumque procedere &c. aliisque constitutionibus & ordina-

nationibus, necnon privilegiis, indultis & litteris Apostolicis, eisdem Fratribus & eorumdem Ordini in genere vel in specie concessis, quorumcumque tenorum existant, per quæ præsentibus non expressa vel totaliter non inserta vestræ hujusmodi jurisdictionis explicatio quomodolibet valeat impediri, quæ quoad hoc nolumus eis suffragari: ceterum quia difficile foret præsentes & alias prædictas nostras, & aliorum Romanorum Pontificum litteras ad singula loca perferri, volumus & dicta auctoritate decernimus, transumpta eorum authentica, manu publici & legalis notarii subscripta, & sigillo alicujus Archiepiscopalis vel Episcopalis Curiæ signata, fidem indubiam obtinere, perinde ac si prædictæ aliæ & præsentes nostræ litteræ originaliter exhiberentur; in contrarium facientibus quibuscumque non obstantibus. Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLXIII. *pridie Idus Januarii, Pontificatus nostri anno* V.

XXIII. His aliisque multis beneficiis in Sodalitium, cui erat a juventute addictissimus, collatis, Pius Pontifex Anconæ, ubi Venetorum classem & Ducem sperabat, contra Turcas profecturus, incidit in febrim, quæ infra paucos dies virum vere Pium e medio sustulit, & paratæ expeditionis consilium dissipavit. Obiit incomparabilis Antistes XVII. Kal. Septembris, ætatis anno quinquagesimo nono, Pontificatus sexto, si tres dies adjicias, completo. Omnium, qui Romam paulo post convenerant, Cardinalium suffragiis cooptatus est in Pii locum Petrus Barbus Venetus, Presbyter Cardinalis tituli sancti Marci, pridie Kalendas Septembris, & V. Idus ejusdem mensis ante fores Basilicæ Vaticanæ Coronationis insignia suscepit a Roderico Borgia S. R. E. Archidiacono & Vicecancellario, vocatus Paulus II.

Moritur Pius II.

Succedit Paulus II.

XXIV. Prosecuturus bellum a Pio indictum contra Turcas, multorum Minoritarum opera usus est, eadem, quæ Pius injungens ministeria. Plerosque in iis, quas exercebant, curis confirmavit, alios de novo Nuncios constituit & Collectores, Jacobum præsertim Picenum, quem diligenter diximus huic expeditioni cooperatum, ad eosdem reassumendos labores exhortatus, misit ad Ducem Venetum, de his cum eo acturum. Functus ille suo munere, dum redire cogitabat, non permittitur, Papa suadente, ut juxta pium Ducis desiderium, penes ipsum aliquantisper placeat residere. Ita Pontificis nomine scribit Marcus Episcopus Vincentinus Papæ familiaris.

Utitur opera Minorum pro expeditione Cruciatæ.

Jacobus Picenus jubetur Venetiis hærere.

Venerabili ac religioso viro fratri Jacobo de Marchia, in Domino mihi observando, Ordinis sancti Francisci de Observantia.

Ex autographo.

ILlustrissimus Princeps, Dominus Dux noster Venetiarum, quem præcipuo quodam religionis zelo præditum esse Caritas Vestra intellexisse debet, maximo desiderio afficitur, ut Caritas Vestra Venetiis resideat, qui ut optati sui facilius compos fieret, id sanctissimo Domino nostro studuit declarare. Sanctitas vero sua, id grato animo susciperet, si devotioni illius Serenissimi Principis per caritatem vestram satisfieret, & injunxit mihi, quod de hujusmodi Principis illius desiderio Paternitatem vestram redderem certiorem. Ego vero, qui sanctissimi Domini nostri hac in parte animum intelligo, Paternitati vestræ suadeo, ut omnino illi Principi devotissimo satisfacere velit. Adsunt Venetiis tria commoda & honesta vestri Ordinis loca, videlicet sancti Francisci de Vinea, alterum sancti Bernardini, alterum, quod Desertum *appellant prope Venetiam. Quodcumque malueritis pro residentia vestra vobis eligere, licebit; eam enim conditionem si susceperitis, rem sanctissimo Domino nostro quam gratam facietis, mihi vero qui singulari reverentia Principem illum* pro-

prosequor, non modo gratam sed etiam jucundissimam, meque eo pacto devincietis, ut omnia, quæ pro vestro Ordine commode & honeste a me fieri possunt, quam diligenter curem, & ut caritas vestra honesto illius Christianissimi Principis desiderio satisfaciat, eam etiam atque etiam precor & hortor, me orationibus suis semper commendans. Romæ, XXIX. *Novembris* MCCCCLXIV.

M. Episcopus Vincentinus.

Et Fulginei prædicare.

XXV. Injunctum sibi per Pium Pontificem Commissarii & Collectoris Apostolici munus Jacobus peragebat Perusii, & in locis aliquot Vallis Spoletanæ. Non prius electus est ad Pontificatum Paulus, quam nuncios exceperit urbis Fulginatis rogantes, ut Jacobum juberet apud ipsos prædicare; annuit Pontifex, atque Tdeodorico Episcopo Tarvisino suo domestico, ut suo nomine ei scriberet, imposuit. Hanc ille misit Epistolam, antequam Jacobus Venetias mitteretur.

Venerabili ac religioso viro Patri in Christo carissimo, fratri Jacobo de Marchia, verbi Dei Prædicatori eximio.

Supplicarunt Communitas & cives Fulginenses sanctissimo Domino nostro, dignaretur sua Sanctitas de gratia speciali eis pro isto anno concedere, ut Paternitas vestra ad prædicandum Dei verbum ibidem accederet, de cujus vita & doctrina plurimum confidentes, animarum suarum saluti bene consultum putant. Quorum devotioni Beatitudo sua gratiose annuit, nobisque vivæ vocis oraculo commisit, hortaremur vos in Domino, pariter & moneremus, ut ad Civitatem ipsam vos conferretis, ipsumque Dei verbum juxta petitionem eorum ac devotionem, & quantum creditum vobis a Deo talentum suppetet, prædicaretis; & ita per præsentes vos hortamur atque monemus, namque & Sanctitati suæ rem gratam efficietis: valete in Domino & orate Deum pro nobis. Romæ ex Palatio Apostolico, XVI. *Octobris* MCCCCLXIV.

Theodoricus Episcopus Tarvisinus ac S. D. N. Papæ referendarius.

Reputatur mortuus & infirmum sanat. *Jacobil. in vita B. Pauluccii c. 13.*

XXVI. Hic prædicantem morbo graviter correptum scribunt, sparsamque famam e vivis abiisse. Ægrotabat ad mortem in propinquo vico ruricola, & obiisse audiens Jacobum, sanctitate insignem, in populis commendatissimum, facile se duci permisit, ut salutem ejus meritis speraret, & pro accepta cereum se oblaturum promitteret. Voto emisso, voti factus est compos, & Fulgineum redditurus quod promisit, profectus, vivum invenit, quem mortuum crediderat. Factum narranti agricolæ, & cereum candide porrigenti, vir sanctus in Deum, bonorum omnium Auctorem, beneficium dixit referendum, & penes se miserum peccatorem nullum esse potuisse collatæ gratiæ participium.

Indulget Pontifex ejus imbecillitati.

XXVII. Ab aliis populis importune expetitus, dum ex præcepto Pontificis passim itinerare oporteret, nec in effœto corpore vires tanto labori subeundo superessent, rogavit Antonium Cardinalem Reatinum, Bononiensem Legatum, ut apud Pontificem suas partes ageret, rogaretque ne tam frequenter hi molesti discursus indicerentur, vel sibi liceret absque reatu mentis præceptum commode interpretari. Hoc responsum a Cardinale suscepit.

Ve-

Venerabili religiosoque viro fratri Jacobo de Marchia, Ordinis Minorum, amico nostro carissimo, Antonius tit. S. Crucis in Hierusalem Card. Reatinus, Bononiensis Legatus.

Venerabilis &c. Quoniam vos veteri benevolentia dilectioneque complectimur, nec ignoramus, quam sitis studiosi sinceritatis & munditiæ vestræ conscientiæ, dedimus nuper operam, ut a nonnullis scrupulis mentis vestræ in posterum possitis esse securiores. Contulimus igitur cum sanctissimo Domino nostro de vestro senio, ac quanto studio suavissimi sermones vestri a gentibus & populis desiderentur, & demum oravimus suam Beatitudinem, ut si quando pro opera caritatis vestræ apud se instaretur, dignaretur habere rationem vestræ imbecillitatis, cum illa facile considerare posset corpus vestrum assiduis laboribus annisque adeo confractum esse, ut superiora incommoda, quæ numquam pro Dei laude animarumque salute declinastis, amplius tolerare nequeatis; respondit Sanctitas sua perbenigne, ut consuevit: esse scilicet omnino suæ intentionis, ut non gravaremini posthac ultra vires, decrevisseque raro munus prædicandi, aut alia vobis injungere, nisi id faciat coacta multis precibus instantium. Verum si interdum ad vos scriberet, cum hoc lente fecerit, dicitse non moleste laturam, si tunc mandato ejus non parueritis, præsertim si quod scripserit, commode exequi non possitis, quoniam petitores ea ratione a se submovere statuerit: si vero nimium vos urgeret, quod ex tenore litterarum percipietis, tunc vel obedire poteritis, vel (quod nobis etiam videretur) replicandum ac rescribere suæ Sanctitati, id quod vestra conscientia suadebit. Ex qua re credimus nullam adversus vos indignationem concipere; siquidem, ut diximus, sua Beatitudo vos ultra possibilitatem gravare non intendit. Hæc itaque caritati vestræ ideo significamus, ut si quando quod anni viriumque debilitas negarent, illa non præstaret, conscientiæ stimulis, quam sincere tueri cupit, animus non lædatur: bene valete. Romæ, die VI. Novembris MCCCCLXIV.

XXVIII. Marianus de Senis, cujus virtutem & industriam in negotio Cruciatæ maxime probavit Pius, hoc anno gravia quædam negotia peracturus, a Paulo cum tribus sociis missus est in Sardiniam, cui etiam facultatem concessit Conventum admittere Observantum in territorio Marchionis Oristagni. Joannes de Toleto Observantinus, insignis per universam Hispaniam concionator, a Pio II. in pretio habitus, a Paulo hoc anno multis cohonestatur privilegiis, ut ubique cum tribus sociis sui spiritus æmulatoribus per universam prædicet Hispaniam. Ejusdem prædicationis Apostolicæ officio functus est in regno Hungariæ, in Civitate præsertim Budensi, frater Andreas de Chib, Stephano Verbenerio supremo regni Cancellario carissimus. Egregium vocat Pontifex Prædicatorem & fidei acerrimum defensorem. Joannes Nudi, ejusdem Instituti, Belga, Cœnobii Dixmudæ Diaconus, pio zelo, sed non secundum scientiam ductus, cum in historiis sanctorum Patrum legisset, quosdam qui ad sacerdotium eveherentur, se reputantes indignos, membrum aliquod sui corporis truncasse, sibi anteriorem partem pollicis sinistræ amputavit, ne ad sacrum hoc ministerium peragendum a superioribus cogeretur. A Paulo hoc anno partim ob humilem sui conceptum, & dignam Presbyteratus reverentiam commendatur, partim ob indiscretionem & delictum corripitur, concessa facultate, ut a reatu & irregularitate absolveretur, & ad sacerdotium, si vellet, assumeretur. Alphonsus Bollanus, sive de Hollanis, alias a Pio, ut diximus superius, ad

Marian. de Senis mittitur in Sardiniam.

Joan. a Toleto insignis Prædicator.

Et Andreas de Chib.

Pium sed indiscretum Diaconi Minoritæ factū.

An. 1459. n. 21.

Alphonsus Bollanus Vicarius Canariensis destituitur.

Guineæ efferas regiones missus, ut miseram gentem ab idololatria revocaret, in Insulis Canariis magna ex parte eodem malo adhuc infectis commoratus, & Vicarium agens Consodalium ibidem commorantium, dum nobili viro Didaco de Herrera, dictarum seu dispersarum, uti habet diploma, Insularum Domino temporali non placuit aut arrisit, a Paulo hoc anno amotus est, eique substitutus frater Didacus de Belmanna.

Moritur Petrus Aretinus. *Gonz. in Prov. S. Franc. Conv. 48.*

Et Card. de Fuxo.

Tom. 9. an. 1409. n. 16.

Fr. Richardus Episc. Bangoren.

XXIX. Obiit hoc anno in Conventu sancti Francisci de specu, prope Castrum sancti Urbani, comitatus Narnien. ubi diu etiam habitavit, beatus Petrus Aretinus, perpetuis vigiliis, orationibus, Divinis contemplationibus & jejuniis assuetus. Ejus corpus integrum & incorruptum adhuc perseverat, & magna colitur veneratione. Obiit etiam hoc anno in die sanctæ Luciæ Petrus de Fuxo Cardinalis, ab accepta purpura anno LVI. & legatione Avenionensi trigesimo quarto. Satis diffuse de præclaro hoc viro alias dictum est; sed præter Ecclesias, quas ibidem rexisse narravimus, etiam Losanensem & Maurianensem adeptum comperimus. Electus est hoc anno Episcopus in Anglia, sub Archiep. Cantuarien. frater Richardus Edenam, sacræ Theologiæ professor, per obitum Joannis, XIX. Kal. Februarii anno MCCCCLXVI. propter tenuitatem proventuum mensæ Episcopalis conceditur ei facultas assumendi sibi aliquod beneficium.

Floret B. Amadeus Lusitanus.

Cimarel. 4. par. Chronic. l. 3. c. 1. & seqq.

XXX. Hoc tempore plurima virtute multisque prodigiis florebat in Lombardia beatus Amadeus Lusitanus, cujus vitam scripserunt ipsius conterranei, Marcus Ulyssiponensis, & Antonius Vasconcellius, diminutam valde, diversamque nimis ab ea, quam posteris tradiderunt ejus discipuli, Georgius de Valle-camonica, Jacobus a Manrignano, Joannes Alamannus, Egidius a Monteferrato, Bonaventura Cremonensis. Hi præcipui & diuturniores socii, communi consilio ejus acta compegerunt, ea subministrantibus singulis, quæ vel ipsi viderunt, vel a Magistro acceperunt. Vitam hanc laceram vetusto exaratam charactere, nos ex Conventu Pacis Mediolanensi, ubi corpus requiescit, accepimus. Ex latino idiomate Italice translatam, integram fideliterque edidit Bartholomæus Cimarellus, cujus opera lacunas aliquas exemplaris ad nos missi licuit adimplere. In quibus Lusitani Auctores, iique recentes, a vetustis illis, testibusque domesticis, discreparunt, ego obiter admonebo, & effusam effrænemque Abrahami Bzovii in carpendis Viri sancti factis & scriptis licentiam modeste coercebo.

Ejus parentes.

Vasconc. in descript. Lusit. pag. 525.

Nomen & adolescentia.

XXXI. Patrem habuit Amadeus Rodericum Gomesium Silvium, Præfectum arcibus Campi majoris & Ouguellæ; matrem Isabellam Menesiam filiam Petri Menesii Comitis Vianæ, primi Septæ Ducis, Domus Villæ regalis auctoris. Secundo loco genitum ait Vasconcellius, sed quarto Nobiliarium Lusitanum Petri Comitis de Braçelos, opus hactenus summopere desideratum, cura generosisque auspiciis Emanuelis a Moura, Marchionis Castri Roderici, Philippi IV. apud Urbanum VIII. prudentissimi & piissimi Oratoris, eximii nostri benefactoris, de re litteraria, præsertim genealogica, optime meriti, typis Romanis magnis sumptibus nuper impressum. Didacum Sylvium, primum Portus-læti seu Portalegrensem Comitem, germanum fratrem ei tribuunt Marcus Ulyssiponensis & Nobiliarium; sed magnum Amadei avunculum ex plano errore facit Vasconcellius. Hi tres Latini auctores inditum in baptismate Joannis Menesii nomen affirmant, quibus totidem oppono Italos, Marianum Florentinum, Cimarellum, & legendam a sociis conscriptam, qui Amadeum (*Amador* Lusitanice, nomen in illa gente usitatissimum) ad sacrum fontem appellatum monitu Angeli, in pauperis peregrini habitu apparentis, conspirant: usque ad annum nonum,

præ

præ nimia debilitate & infirma corporis constitutione ab ubere nutricis pendebat, solidum cibum raro admittens, unde tædio cœpit esse parentibus. Mutata tandem complexione, corpore robustus cœpit etiam morum gravitate pollere. Anno decimo octavo sponsam accepit nobilem, quam intactam relinquens, in Castellam abiit sub Joanne II. Rege contra Mauros militaturus. Brachio sauciatus in castris, mundo Regumque favoribus valedixit, & ad insigne Guadalupense Monasterium Eremitarum sancti Hieronymi, religiosam vitam inire decrevit. Dum pergeret, tres ex abdito insilierunt latrones, a quorum injuriis liberatus est beneficio cujusdam equitis, subito apparentis, dicentisque: *novi propositum tuum & probo: apud hos Eremitas Deo famulare, & persiste, donec aliud ex alto tibi suggeretur*. His dictis, ab Amadei oculis evanuit. Aliud occurrit in itinere impedimentum: mulier impudica, quæ diversorii cubiculum, in quo jacebat, ingressa, variis artibus pudicitiam labefactare tentavit; impudentiam aliter repellere non valens, protinus intempesta nocte discessit.

Subit institutum S. Hieronymi.

XXXII. Guadalupi receptus, annis decem in humili ministerio virtutibus illustris religiosissime vixit, Monasterio proficuus, Monachis carissimus. Sed cum Matyrii arderet desiderio, impetrata superioris licentia, Granatam Sarracenorum urbem perrexit, ubi tamquam Christianorum explorator comprehensus, virgis cædi, & ultimo puniri jubetur supplicio. Detractis ad flagella vestibus, toto corpore asperis punctum cilicii setis, & ferrea ad renes cinctum catena conspiciunt inhumani ministri, sed humane compatientes, judicis inclinarunt animum, ut flagellatum dimitteret. Quam Granatæ non potuit, in Africa sperans obtinere palmam martyrii, Hispalim profectus, postquam in itinere viduæ cujusdam filiam a mortis faucibus eripuit, navim tranquillo mare conscendit; exorta repente procella, rogavit in terram dimitti, quod dum nautæ non possunt, sed in scopulo exponunt, statim cessavit tempestas. Manifesto hoc signo Dei voluntate comperta, de Martyrio consequendo diffidens, rediit ad suum Monasterium, ibique apud æditùum in Ecclesiæ ministerio diligenter servivit: Missæ administrans sacrificio, dum purificandis Presbyteri digitis vinum deesset, ille aquam in vinum mutavit, quo degustato mirabiliter confortatus celebrans, peracto sacro, reliquis Monachis dixit, se numquam simile gustasse. Per scalam in Ecclesia altum ascenderat, unde ruens se Beatæ Virgini commendavit, sensitque juvamen; etenim per aera leniter descendens, tamquam si in manibus portaretur, pedibus stetit inoffensus. Armario ligneo candelam affixit incensam, multisque occupatus diverticulis, dum regredi moratur, videt undique flammas erumpere, & omnia incendiis patere. Nolens Monachos altæ noctis silentio perturbare, & flammis coercendis impotens, Virginis Deiparæ imploravit auxilium. Clausis ostiis, adesse vidit duos juvenes, qui aquam copiose infundentes, incendium cohibuerunt, omnia mundarunt, & ex oculis ejus disparentes, nullum depascentis ignis vestigium reliquerunt. Gravi correptus infirmitate, membrorum usu destitutus, nullam sentiebat requiem; idque erat dumtaxat solatii, officium audire Divinum. Eam impetravit a superioribus gratiam, ut, psallentibus Fratribus, vectabulo ferretur in templum, ut ex abdito sacello laudes exciperet Divinas. Versus ad imaginem Beatæ Virginis, cujus erat Altare, lacrymosis gemitibus oravit, ut tot tantosque dolores deliniret. Res mira! repente sanus e vehiculo prodivit, redditisque Benefactrici gratiis, curriculum, quo vehebatur, evexit.

Ad martyrium anhelat.

Aquam in vinū convertit.

XXXIII. Tamdem a Beata Virgine sibi summe propitia, a beato Francisco

Jubetur ad Ordinem S. Francisci transire.

Vide Siguntin. 2. par. hist. S. Hieron. l. 3. c. 15. & l. 4. c. 5.

cisco & Antonio ter admonitus, ut ad Ordinem transiret Minorum, & in Italiam transmigraret Assisii initiandus, parere decrevit. Obtenta itaque anno MCCCCLII. die XI. Octobris facultate Gundisalvi Illescensis Prioris Guadalupi (quem ad Episcopatum Cordubensem assumptum digne commendant Ordinis prædicti monumenta) Ubetam perrexit, ubi benigne a Minoribus exceptus, eorum consiliis & litteris dirigitur in Italiam: in itinere licet inciderit in latrones, qui plagis impositis despoliaverunt, audiens quemdam Eremitam inter montium cavernas saxorumque crepidines vitam agere cœlestem, non tamen dubitavit, per montium cacumina intimos Eremi penetrare recessus. Progredienti obviam venere duo Eremitæ discipuli, a Magistro missi, ut quem cælitus acceperat venturum, comiter exciperent. In speluncam ductus, caritative refectus, piique viri sermonibus mirum in modum recreatus, dum apud illum commorari pertentat, abire jubetur, Dei monita peracturus, prædictis multis tribulationibus, quas pro Christo pati oporteret; inde progrediens in Italiam, in caupona hospitio exceptus, dum cubitum abit, e lecto serpens insilit ingens, ad cujus sibilum magnopere perterritus, dum per ostium a foris clausum, fugere non licuit, per altam fenestram, sua invocata protectrice Maria, illæsus prosiluit.

Multa patitur ante ingressum.

XXXIV. In itinere multa famis, sitis laborisque incommoda passus, omnia tulit patienter propter eum qui dilexit nos, & molestum iter injunxit. Etsi autem multis comprimeretur malis, cœlique affligeretur inclementiis, invictum tamen ab oratione spiritum non relaxabat, sed singulis diebus abditis in locis ferventes ad Christum Christique Genitricem preces effundebat. Paululum aliquando aberranti & famescenti apparuit juvenis, qui in viam reduxit, & sequenti avide dimidiatum panem disparens reliquit. Per Galliam transiens, tamdem pervenit Avenionem, ubi cum nullius reciperetur hospitio, in hierocomio, domo leprosorum ea nocte quievit. Die sequenti in campo obviavit ruricolæ, qui operariis in campum cibum deferebat, petiitque ut egenti quidquam tribueret. Dedit ille panem & pulli dimidium; sed cum paulo post per eamdem viam reverteretur, & Amadeum sub arbore sedentem conspiceret: *an non*, inquit, *paulo antea dimidiatum tibi porrexi pullum?* cui ille: *Porrexisti benigne, & Dominus retribuet*: *Ut quid*, respondit agricola, *retribuet, qui quod dedi restituit? nam & pullum integrum inveni*. Elusis satanæ artibus, qui dolose tentavit aurum obtrudere, Genuam applicuit, ubi in morbum incidit, & Hispani Medici opera in Xenodochium admissus, suæ auxiliatricis Mariæ opem imploravit. Non diu illa distulit remedium, noctu apparuit, atque ut summo mane valeret, effecit. Resumptis mirabiliter viribus, per Clavarum transiens, nobilem Matronam Tertii Ordinis sancti Francisci in tribulationibus desperantem, in spem erexit meliorem, & a proposito piæ vestis exuendæ retraxit. Florentiæ per integrum circuiens diem, non invenit qui sub tecto reciperet, eaque proinde nocte in publico requievit hospitio. Inde transiens pervenit Perusium, ubi Ministrum Generalem Angelum Perusinum convenit, ut in Sodalitium admitteret. Ab eo repulsus, Assisium abiit, ubi denuo fuit rejectus.

XXXV. Persistendum nihilominus duxit, ut Dei mandatis obediret, conductaque domuncula prope sancti Francisci Cœnobium, longo tempore singulis diebus in templum ascendebat, modo orationi vacans, modo sacrificantibus inserviens, sæpe æditui in Ministeriis Ecclesiæ diligenter assistens, inter pauperes eleemosynam frequenter accipiens. Cum semel in templo pro-

prope Altare Beatæ Virginis attentius oraret, diabolus in magni gigantis forma horribiliter apparens, mala comminatus est multa, nisi inde recederet, & inanes sui corporis molestias missas faceret; at ille confestim apprehenso Altari, dixit, se flocci pendere minas quascumque, nec velle a Dei servitio latum unguem discedere: sacristæ demum familiaris effectus, Ecclesiæ tamquam domesticus cœpit deservire; accidit autem ut sacristæ socius tabe laborans, ejus se orationibus commendaverit, & a morbo convaluerit. Hoc beneficium ejus tribuens pietati, ab eoque acceptum ferens, curavit ut Religionis habitu donaretur, & ubique apud omnes ejus virtutem & vitæ sanctimoniam, relato quod accepit, beneficio, deprædicabat.

Diabolus studet eum a pietate repellere.

Morbo tabescentem sanat.

Recipitur ad Ordinem.

XXXVI. Sparsa undique viri fama, multi preces ejus exposcebant, veniensque Assisium sancti Francisci sepulcrum veneratura Dominica Catarina, Cæsaris de Comitibus uxor, Nicolai Papæ V. soror, annis multis in consortio viri infœcunda, explicato dolore, ejus meritis & precibus a Deo filium impetravit. Sed gratiæ immemor, dum naturali virtuti prolem attribuit, a viro Dei admonita, ut resipisceret, dum consilium spernit, infra terminum ab Amadeo præscriptum, filium amisit. Alia Nobilis fœmina Præfecti urbi Fulginatensi olim conjux, Romam a Pontifice vocata ut caussam in re gravi coram ediceret, verita sibi malum parari, Amadeum quid ageret, consuluit: *Abi*, inquit ille, *æquo animo, bene se res habebunt in Urbe: itineris majora sunt pericula, Dei tamen auxilio superanda: spem omnem in Christi Domini, ejusque Genitricis adjutorio repone.* Suscepto itinere, dum ad Tyberis ripam super equum accedit, cæco passu falsoque solo præcipitatur in flumen, unde nullo juvante, ex alvei profundo ad marginem redit, equo coram omnibus submerso; Dei virtuti hæc attribuentes famuli, plurimis narraverunt in Urbe, atqui illa etiam rebus feliciter peractis, Pontifici retulit, Amadeum magnificans, qui scite omnia prædixit. Quidam etiam nobilis, Fortalitii cujusdam Præses, hernia laborans, ejus meritis consolidatur.

Sterili filium impetrat.

Mala futura prædicit.

Herniosum sanat.

XXXVII. Obiit interim Angelus a Perusio Minister Generalis, a quo repulsam acceperat, successitque in ministerio, uti retulimus, Jacobus a Mozanica, qui Assisium profectus, benigne habitum, ad professionem sub humili statu Laicorum admisit. Votis solemnibus statu confirmato, ardentius orabat, meditationibus cœlestibus assuetus, atque undique ad se adventantes, quibus poterat modis, consilio & precibus adjuvabat. Confluebant multi, nec illorum se poterat subtrahere molestiæ; unde & tædio cœpit esse Sacristæ & Janitori, maxime cum nihil omnino vellet ab iis recipere, quibus cœlestia impetrabat beneficia. Aliorum etiam in se concitaverat odium, quorum dissolutos mores, vitamque liberiorem palam increpabat; hinc commotæ in eum seditiones & structæ insidiæ, neque destiterunt æmuli, donec Assisio ablegarunt. Abiit itaque Perusium, Angelo monente, atque illinc, obtenta Ministri Provincialis facultate, Brixiam, ubi Generalis Minister Mediolanensis Provinciæ præsidebat Comitiis.

To.12. an.1454. n.30.

Adversatios patitur.

XXXVIII. Hæc sunt Amadei virtutum primordia in Religione, hoc ei profectionis Italicæ studium, non illi furtivi amores, quos in aula Eleonoræ, Eduardi Lusitani Regis filiæ, Friderico III. Imperatori desponsatæ, aluisse, & propterea in Italiam venisse eo tempore, quo Romam Eleonora accessit cum Friderico coronando, quidam excogitarunt. Obstant enim quæ diximus ex fidis testibus, sui Magistri rerum consciis, relicta in juventutis flore legitima sponsa, vita sanctissime inter religiosos Eremitas transacta, tempus Italicæ profectionis, Eleonoræ in Urbe coronatione posterius.

Hæc

Hæc enim peracta est anno MCCCCLII. Idibus Martii, Amadeus nonnisi sub finem ejusdem anni, ut narravimus, ab Hispania recedendi facultatem a superioribus impetravit.

XXXIX. Porro a Ministro Generali Brixia Mediolanum missus, adyto seu sacrario in Conventu sancti Francisci ad portam Vercellinam præfectus, diligentissime & nitide ministerium adimplevit. Sed cum menti colligendæ, & orationi producendæ hoc munus obstaret, missionem petiit a superiore. Ubi obtinuit, & cellam in veteri Valetudinario, sociumque Georgium de Valcamonica, orationi & meditationi totus intentus, aliquando ad qua-

Orationi & macerando corpori totus intendit.

tuordecim pluresque horas genuflexus orabat. Jejunium adeo coluit, ut tribus hebdomadæ diebus pane tantum & aqua vesceretur, reliquis diebus longo tempore semel vesperi comedebat. Statutos ab Ecclesia jejunii dies pane & aqua, ac frequenter absque ullo cibo transigebat. Ab Epiphania usque ad continuos quadraginta dies, Dominica, tertia & quinta feria vespertino cibo contentus, reliquis diebus nihil sumebat. Biduo, quandoque triduo omni prorsus cibo abstinebat. Sexta feria & Sabbato, quoad vixit, panem arctum & aquam brevem admisit. A vino, carne, ovis appetitum coercuit, donec Sixtus IV. septennio ante mortem, ut rigorem hunc relaxaret, præcepit. Nudis pedibus semper incessit, lato cilicio majorem corporis partem affligebat, variisque modis carnem edomabat. Eloquio gravis, consilio prudens, omnibus gratus, animarum saluti studebat indefesse.

Infirmos curat.

XL. Tot virtutibus excultus, magis magisque sanitatum gratia pollebat. Catarinam, Dionysii de Nursia, insignis medici sororiam nobilem Mediolanensem a febre ethica liberavit. Stephanum a Caravagio Minoritam nervis solutum consolidavit, aliaque hujus generis perpetravit, quæ summam ei in

Duci Mediolanensi carus.

urbe venerationem conciliarunt. Hinc Franciscus Sfortia Mediolanensium Dux & Blanca consors magno eum pretio habuerunt, arduisque in rebus Consiliarium & apud Deum intercessorem adhibuerunt. Invisebant sæpe, quandoque ad se vocabant, suasque explicabant tribulationes. Ille vero

Fugit hominum consortia.

secularium consortium humanasque laudes effugiens, abditis in locis orabat, & ægre prodibat in publicum. In secretis illis recessibus sæpe visus est extra se rapi, & spiritu per cœlestia spaciante, corpus veluti emortuum jacuisse; non tamen ita facile se potuit ab adventantium liberare molestiis, quin ab oratione & sacræ mentis quiete invitus avelleretur. Statuit itaque Principum Sedem, & nobile illud emporium derelinquere, atque in humiliorem aliquem locum secedere. Porro quantisper hærens & dubitans quo perge-

Mediolano recedit.

ret, an toto illo Ducatu, an universa Lombardia excederet, arescentium arborum restituto repente vigore, Dei voluntas apparuit, ut intra Lombardiæ fines se contineret. Ministrorum itaque Generalis & Provincialis repetitis precibus obtenta abeundi facultate, Marlianum cum socio abiit anno

Cœnobium unius restituit.

MCCCCLVII. ubi Cœnobiolum, unius Fratris domicilium, in meliorem formam, introductis pluribus Religiosis redegit. Sed illic diu non potuit subsistere, premente eadem populi frequentia. Quare Oprenum se contulit, ubi primam in Lombardia ferunt constructam Ecclesiam sub invocatione sancti Francisci. Ibi etiam in derelicto Conventu unus habitabat Fratercu-

Item alterum.

lus, quo Marlianum, auctoritate Gabrielis de Liza Ministri Provincialis, dimisso, domum resarcivit, & religiosioris vitæ Consodales congregavit sub titulo Regularis Observantiæ, & obedientia superiorum Conventualium, custodiæ Modoetiæ.

XLI. Illic operibus caritatis totus intentus, infirmos invisens, tribulatos confortans, pauperes refocillans, peccatores ad pœnitentiam invitans, omnium

omnium sibi conciliavit amorem & reverentiam. Ministri Provincialis hortatu sacros suscepit Ordines, regimenque Conventus, quod per sexennium exercuit, & primam celebravit Missam anno MCCCCLIX. in die Annunciationis Virgineæ: scientia erat mediocri, sed ingenio perspicaci, ex illorum quidem numero, quos Apostolus *Docibiles Dei* nuncupavit. Per Statum Mediolanensem, prout populorum necessitas aut animarum requirebat remedium, sicut fulgur discurrens, multos a malis reducens, plurimos in viam salutarem direxit. A Blanca Ducissa Mantuam ad Pium II. summum Pontificem, & ab aliis viris nobilibus alio destinatus, de rebus salutem animarum concernentibus, Legationes libenter subibat. Inter hæc pietatis exercitia, cœlesti multis adfuit auxilio. Uberto Potestati seu Præfecto municipii Marliani, ejusque consorti Catarinæ, prolem longo tempore enixe cupientibus, filiam impetravit, cui Annæ nomen imponi præmonuit. Civem invisens Comensem gravi morbo laborantem, perfecte sanavit. Constantiam Palamidis Carpani, viri nobilis, habitantis ad Plebem Incini, uxorem periculoso colli tumore afflictam, salutari incisionis consilio, & precibus a malo liberavit. Ejusdem Palamidis vineam quotannis grandine quassam, sola benedictione ab hac aeris injuria, etsi circumvicina quaterentur prædia, reddidit immunem. Nobilem Dominam gentis Cribellæ, & puellam oppidi Monzæ nuper nuptam, a spiritibus immundis vexatam, Oprenum ad se ductas, incolumes ad propria remisit. Thaddæi Macerini, Cremonensis (uti appellant) Capitanei filium ab hernia curavit, & postea Ticini juri civili incumbentem, a morte, judicio medicorum imminente, postquam patrem, ut mores reformaret, admonuit, mirabiliter salvavit. Etenim Opreni existens, patri de peccatis contrito dixit: *vade itaque hilariter, filius tuus vivet & non morietur*; ille confestim servum Ticinum mittit, qui regressus retulit, quod in illa hora, qua vir Dei dixerat, vitamque promiserat, perfecte sanatus est.

Fit sacerdos.

Joan. 6. 45.

Varia patrat miracula.

XLII. Opreno Plebem Incini versus discedens, Joannes socius fame deficiebat, sed orante Amadeo, miraculose panem accepit. Georgius a Valle-camonica, socius alter, dum valde tristaretur, quia in Conventu non habebat quod Fratres manducarent, ab Amadeo monitus, ut poneret in Domino Deo spem suam, cum sero factum esset, & magis contristaretur, ostii campanulam audivit pulsari, cui bonus Magister: *vade*, inquit, *& lætare, quia Dominus servis suis misit annonam*; atque ita verum ille conspexit. Magenta transiens, domum ingressus nobilis Domini Richardi Cribelli Mediolanensis, invenit filiam ejus parvulam semimortuam, cui benedicens, dixit Patri: *nihil dubites, non morietur*; atque ita brevi convaluit. Elisabethæ de Rusconibus, uxori Domini Philippi Casalis, mortaliter ægrotanti prædixit, quod ab illa liberaretur infirmitate, sed paulo post aliam secuturam, quæ vitam auferret; quod uterque probavit eventus.

XLIII. Hominis virtute & sanctimonia allecti oppidani Castri-Leonis, diœcesis Cremonensis, egerunt cum prædicta Blanca Ducissa, ut illi concederetur Conventus sanctæ Mariæ de Bressanorio, pauperum Fratrum inconditum habitaculum, ante paucos annos ab ipsa, ut diximus, inchoatum. Impetravit illa a Ministro Generali, ut amoto Guardiano Stephano, eodem castro oriundo, conferretur domicilium Amadeo, ejusque vitæ æmulatoribus. Locum ille anno MCCCCLX. sub mensem Augusti accepit, brevi resarcivit, absolvit liberalitate adjutus heroinæ cujusdam Casalensis, longo tempore sterilis, cui suis precibus filium impetravit, & Pauli Pontificis diplomate, quo anno MCCCCLXVII. suasit fidelibus ut opitularentur Amadeo.

Conceditur ei Conventus Castri-Leonis.

An. 1459. n. 44.

deo. Aliquanto temporis hic vicinos populos mirum in modum sibi conciliavit. Primi Incolæ variis modis illinc abigere tentarunt, sed Ducis Mediolanensis auctoritate & protectione immotus permansit. Dum illic hæreret, nobilis mulier Ricciarda Laudensis prægnans, & graviter ægrotans, medicorum judicio ad mortem properabat. Amadeus e contra dixit non morituram. Ita evenit; etsi enim nocte quadam parentes, medici & Guardianus sancti Bernardini Cremensis jam jam astiterint morituræ, hausta aqua revixit, convaluit, suo tempore pulchrum enixa puellum. Similiter vere prædixit non moriturum Antonium de Ecclesia Modoetianum, etsi ad eum statum pervenerit, quod parentes sepulturam curarint effodi. In Bressanorii Ecclesia pernoctabat in oratione Dei, & transeuntes ante auroram quidam operarii conspexerunt flammis operiri tectum, & aera suavissimo cantu repleri. Admoniti Fratres igniti tecti, in templum accurrerunt, solumque viderunt Amadeum orantem, ex cujus pectoris fornace tot flammæ prodibant. Hyppolita filia parvula Ducis, graviter Modoetiæ infirmabatur, missoque Nuncio Ducissa genitrix Amadeum rogavit, ut precibus languenti opitularetur: oravit, & protinus morbus recessit.

XLIV. Alia multa illic perpetravit miracula, quæ brevitati consulens omitto, neque tamen sufficiebant ut pacifice illic vivere permitterent, qui locum prius incolebant. Illorum adactus molestiis, Pio II. Pontifice Romam abiit, a quo locum istum sibi confirmari & alia tria sub titulo Regularis Observantiæ meruit impetrare. Roma reversus ad Insubres, audita ejus fama virtutis, Nobiles Brixienses aliique rogarunt, ut aliquot Conventus apud se reciperet, quos nos suis annis referemus: hæc narrasse contenti, quæ usque in annum hunc beatum Amadeum gessisse comperimus; reliqua per sua tempora distribuemus.

Conv. Perpiniani. *Ex lib. 1. de dignit. vacan. & de Regular. an. 5. fol. 155.*

XLV. Hoc anno nullum invenio in Italia constructum Minoribus Conventum. In Hispania in Principatu Cataloniæ, & Comitatu Ruscilionienſi, extra munitissimum oppidum Perpiniani (quod nunc dum hæc scribo anno MDCXLII. valida cingitur obsidione Ludovici XIII. a Catalanis contra Philippum IV. Hispaniarum Regem, propter cædem Proregis, aliasque causas indignatum, adsciti) Conventum fuisse Observantum, sed destructum propter bellorum turbines, ne hostibus esset propugnaculo, docet monumentum Vaticanum, quo Pius II. ad instantiam fratris Laurentii de Monte, Vicarii Provinciæ Provinciæ, concedit facultatem, ut intra vel extra oppidum alius fundaretur ab oppidi Rectore & Universitate, qui Fratres in domo conductitia exceperunt hospitio. Non puto domum hanc eam esse, quæ modo extat; hæc quippe a sancti Francisci tempore creditur extructa, uti alias narravimus, & vetustam satis esse apparet ex antiquis sepulcris & ex recensu Conventuum apud Pisanum, in quo numeratur sub Custodia Narbonensi Provinciæ Provinciæ. Ille autem catalogus compactus est, antequam Observantia Regularis inciperet habere in illis partibus Conventus. Spectabat itaque magnum, quod nunc est intra mœnia Cœnobium, ad Patres Conventuales, & quod foris erat ad Observantes.

Tom. 1. an. 1214. n. 32.

XLVI. Sub annum MCCCCLXVII. invenio Pauli II. diploma, in quo refertur, oppidanos domum alteram extra oppidum, loco, quo oppidum offendi non posset, construere cœpisse; sed dum insalubrem probarunt, novam facultatem Paulus concessit domum alio transferendi. Sed & Sixtus IV. anno MCCCCLXXII. V. Idus Junii licentiam dedit Consulibus & oppidanis domum hanc ædificandi in loco dicto de Patis, alias de Varies, juxta hospitale textorum, & prope portale de Caneto infra oppidi muros, adje-

Ex lib. 9. bullar. Sixti fol. 355.

adjecta etiam facultate transferendi ea, quæ erant domus veteris, in qua habitabant, intra oppidum ad novæ ædificandæ subsidium. Quid porro factum sit, prorsus nescitur; ædificatam tamdem suspicor domum, sed dum paulo post magna illa domus in Observantum venit potestatem, aliam neglexerunt, vel jam inchoatam dimiserunt. Pertinebat tunc utraque domus ad Provinciam Provinciæ, vel quia erat in finibus tractus Narbonensis, vel quia Comitatum Ruscilionis Rex Galliarum jure tenebat oppignoratitio.

Gonz. in Prov. Catalon. Conv. 3.

XLVII. In eodem Cataloniæ Principatu intra mœnia Civitatis Ilerdensis, de qua alias diximus, in loco qui *Clot* apud Catalanos nuncupatur, hoc anno constructus est Observantibus ex ære communi Conventus; inde tamen propter contentiones quasdam, quibus agitabantur, ex civium voto ad alium locum commodiorem extra muros anno MCCCCLXXX. sub invocatione sanctæ Mariæ de Jesu constructum, transierunt, ubi in hanc usque diem perseverarunt. Præerat, sicut alias narravimus, aliud Conventualium Cœnobium, quod post multos annos Clarissis concessum est. Nescio an illud erat, quod sancti Hilarii nuncupatum, gentes armigeræ Comitis Urgellensis Ilerdam occupaturi, ascensis scalis in suam potestatem redigere frustra tentasse anno MCCCCXIV. narrat Hieronymus Zurita. Illic dum sacrificaret quidam sacerdos, post prolata consecrationis verba dubitavit, an sub speciebus sacramentalibus vere Christi caro & sanguis contineretur. Statimque specie panis corrupta, apparuit frustum carnis sanguine respersum. Hoc territus spectro, paulo post obiit, mansitque caro illa semper incorrupta, quam in magna habent Ilerdenses veneratione. *Sanctum Dubium* a dubitatione sacerdotis appellant. Translata, ut dixi, ad Clarissas domo, sacrum hoc tanti mysterii argumentum concessum est Observantibus. Gallus quidam Frater partem hujus sacratissimæ carnis dentibus abscissam in patriam studuit auferre; sed cum tota nocte magnam itineris partem se peregisse putaret, sub auroram præ foribus Templi totus fatigatus apparuit. Crimen fassus ablatum restituit, veniamque exoravit.

Conv. Ilerdensis. *Indid. Conv. 5: Tom. I. an. 1216. n. 7.* *Ibidem.* *Zurita lib. 12. c. 16.*

XLVIII. Vicario & Fratribus Observantiæ Regularis, Provinciæ Sardiniæ concessa est a Pio Pontifice facultas hoc anno tria construendi vel recipiendi Cœnobia sui Instituti in locis insulæ opportunis. In Balearium insula prope muros urbis Majoricensis insigne magnumque hospitale Alphonsus Aragonum Rex, additis suppressisque sancti Andreæ & reliquis urbis hospitalibus, construi curavit opere sumptuoso. Protectores & defensores hospitalis, Rectoris, personarum, omniumque ad hospitale spectantium, constituerat Calixtus III. & Pius II. Priorem Carthusianorum, Guardianum Conventus sancti Francisci, & Bartholomæum Cathaneum, de quo sæpe locuti sumus, domus sanctæ Mariæ de Angelis extra muros Majoricensis professorem. Ratum id voluit hoc anno Paulus II. perseveravitque semper hoc jus protectionis penes Guardiani successores. Simile quid concessum Guardiano oppidi de Sanctareno, diœcesis Ulyssiponen. in Lusitania, idem hoc anno confirmavit.

Datur facultas Observantibus Sardiniæ tria condendi Monasteria. *Lib. 1. de regul. fol. 220. reg. Pii II.* Hospitale Majoricen. *Lib. 2. de diversf. form. an. 1. fol. 26. reg. Pauli II.* Hospitale Scalabitanum.

XLIX. In Gallia Magister Guillelmus Vorilon, quem hoc anno diximus obiisse ad Aram-cœli, hoc ipso anno impetravit a Joanne Britanniæ Duce, cujus erat confessarius, Conventum sui Instituti ædificari in densissimo nemore, in loco dicto Fulgeriarum, atque ex situ vocatum Conventum S. Francisci de Silva asserit Gonzaga, quod tamen ad annum MCCCCXCIV. oportunius erit examinandum. „ Habetur namque ex diplomate Alexan-
„ dri VI. *Sacram Ordinis Fratrum Minorum &c.* solum laudato anno
„ MCCCCXCIV. in Conventualem domum hanc erectam, & per Guardianum

Lib. 2. de regul. an. 1. fol. 30. reg. Pauli II. Conv. de Silva. *Gonz. in Prov. Turonen. Conv. 16.*

ADDITIO ALIORUM. *Ex monitis a P. Waddingo.*

„ num gubernatam, ut in Regesto recensiti Pontificis suo loco erit videre.

Conv. Nieschovæ. *Ex l. 1. de exhibit. & regular. an.6. fol.211.*

L. Casimirus Poloniæ Rex, propter certas causas, incolas omniaque oppidi Nieschovæ, diœcesis Wladislavien. ad alium transtulit locum, Nieschovam novam appellatum. In primo domus erat Ordinis Minorum Conventualium, in secundo locum designavit Rex alteri construendo, cui assensum præbuit hoc anno Pius II.

Conv. Montis Calvariæ. *Gonz. in Prov. Colon. Conv. 7.*

LI. Hoc anno juxta vetusta monumenta MSS. Provinciæ Coloniensis, acceptatus est Conventus Montis Calvariæ parum distans ab Embrica, Ducatus Cliviæ oppido, prope Herenberg, in fundo vicini Comitatus Montensis. Extruxerat Montensium Dominus anno præcedenti, sed maximis incommodis & ruinis expositum reliquit, dum, exorto cruentissimo bello inter Geldrenses & Clivenses, ad Embricæ interiora Fratres transire cupientes semper impedierit. Exorta demum in Belgio perniciosa illa Geuziorum factione, turbatisque circum circa propinquis regionibus, Conventum hunc funditus everterunt hæretici anno MDLXXIII. ut ne vestigium quidem reliquerint. Interrogati cur tanta industria domum dejecerint, & memoriam dejectæ deleverint? *ne*, dixerunt, *aliquando recordentur aves hic nidum extitisse, & cupiant reverti*. In loco isto sepultus fuit Adrianus a Zutphania, & in Ecclesia majori sanctæ Aldegundis Joannes Hayus, Provinciæ Coloniensis Ministri.

Conv. Lympurgi. *Indid. Conv. 9. Monum. MSS. Colon.*

LII. Inn oppido Lympurgi, diœcesis Trevirensis & Westraciæ ditionis sub hunc annum ex publicis facultatibus constructum Minorum habitaculum, scribit Gonzaga. Refectum potius vel reædificatum putaverim; constat enim, ab ipso ferme nascentis Religionis exordio illic Conventum fuisse Minorum; extant enim instrumenta concessarum indulgentiarum visitantibus Ecclesiam Fratrum Minorum in Lympurg a fratre Joanne Sambiensi Episcopo, Trevirensis Archiepiscopi suffraganeo, anno MCCLII. feria IV. ante festum sancti Laurentii; secundo a Conrado Archiepiscopo Coloniensi, eodem anno in festo divisionis Apostolorum; tertio ab Alexandro IV. anno MCCLVI. Pontificatus secundo. Reformatus est petentibus ipsis Fratribus, & libenter se regimini Observantum tradentibus anno MCCCCLXIX. auctoritate Episcopi Tricariensis, Sedis Apostolicæ Legati. Quid si constructo Observantibus hoc anno Conventu, & reformato vetusto Conventualium, novus hic ad alios fit usus translatus? Illic habitarunt Fratres usque ad annum MDLXXVII. quando sub Jacobo de Eest Archiepiscopo, miris modis vexato, rebus turbatis, Fratres recesserunt ad alios Conventus, in quibus Fratrum erat penuria. Postea revocati sunt anno MDLXXXII. die IV. Februarii per Joannem Hayum, Sedis Apostolicæ & Ministri Generalis Francisci Gonzagæ Commissarium, juvante, fovente, & necessaria Fratribus ministrante Joanne de Ley Archiepiscopo; ædificatum videtur primitus Cœnobium a Baronibus de Lympurg, ex quorum serie novem vel decem in Ecclesia ab anno MCCCXII. sepulti sunt, adjunctis diversis Comitissis. Redivivæ Provinciæ Saxoniæ adjunctus est anno MDCXXVII. iste Conventus.

Conv. Athderen. *Monum. MSS. Hibern.*

LIII. Conventus Athderensis in Hibernia, diœcesis Limiricensis ad XII. M. P. ab urbe eadem, versus occidentem distans, juxta fluvium Maigi, neque longe ab altero celebriori Sinani flumine, in quod Maigus influit, hoc anno pro Fratribus Observantibus partim constructus est a Thoma Comite Rildariæ, ejusque conforte Joanna, filia Jacobi Comitis Desmoniæ, in honorem sancti Michaelis Archangeli. Propriis sumptibus Ecclesiam & quartam Claustri partem illi ædificaverunt, Ecclesiæ vitra addiderunt, campa-

pa-

panam & duos calices argenteos donarunt. Admissus fuit Conventus in capitulo de Moigh celebrato hoc anno, in festo sanctorum Petri & Pauli Apostolorum, ingressique sunt Fratres in festo omnium Sanctorum. Dedicatio Ecclesiæ facta est eodem anno die XIX. Novembris, & consecratio tum Ecclesiæ, tum utriusque sacrarii & cœmeterii anno MCCCCLXVI. in die sancti Michaelis Archangeli: reliquam partem Cœnobii ædificarunt diversæ personæ, Turrim campanariam Cornelius Osulivan, donato insuper argenteo calice deaurato. Majus sacellum Margarita Gibbuna, primam capellam minorem Joannes filius Comitis Desmoniæ, secundam minorem Leoghus de Tulliobin & Margarita conjux; dormitorium Donatus Bernardi Nigri & Anna Donati; quartam claustri partem, dato insuper calice argenteo, Rodericus Odeargh Tertiarius, alteram partem Donaldus Dulius & Sabina conjuges; refectorium & chorum ligneum Aquilonarem Morianus Hiqueus Tertiarius, postea Minorita, qui sanctissime ibidem vita functus est. Valedinarium Edmundus Thomæ & Onorina uxor. Horum nomina, beneficia in Fratres collata, & dies quibus obierunt, signata sunt in libro capitulari ejusdem Conventus, qui adhuc extat, & ex quo hæc ad nos transmissa sunt. Vixit hic magna sanctitatis opinione frater Curca Laicus, obiitque XIII. Decembris anno MDXXXII. sepultus est ibidem frater Raymundus de Burgo Episcopus Imolacen. qui obiit XXIX. Julii anno MDLXII. Eo tempore, quo Desmoniæ Comes bellum gessit contra Angliæ Reginam, expulsi sunt Fratres, & corruit Conventus, olim affabre constructus, & virtutis Religionisque cultu percelebris.

Fr. Curca vir pius.
Fr Raymundus Episc. Imolacen.

LIV. Monasterium Clarissarum sanctæ Mariæ Matris Domini extra muros oppidi Cornegliani, diœcesis Cenetensis in dominio Venetorum, ante aliquot annos commendatum fuit Simoni Cantareno Canonico Vincentino. Non minimum hinc sensit Monasterium tam in temporalibus, quam in spiritualibus detrimentum. Egit itaque Communitas oppidanorum instanter apud Pium Pontificem, ut prædictam revocaret commendam. Ille controversiam diremit, constituto Episcopo Monialium curatore & vicario, relicta Simoni fructuum medietate.

Monast. Cornegliani.
Lib. 43. bullar. fol. 396.

LV. Cosinas de Medicis vir dives & potens, suæ urbis insigne ornamentum, & gentis Mediceæ nobile incrementum, statuit hoc anno in sua urbe Florentina, in loco, quo existebat hospitale *Pauperum sancti Pauli in Pinti*, dependens a Monasterio *de Rezuolo* Ordinis Vallis Umbrosæ, diœcesis Fesulanæ, & per Eugenium IV. unitum Monasterio Monialium sanctæ Apolloniæ ejusdem urbis, Ordinis sancti Benedicti, notabile & pulchrum (uti habet diploma) Monasterium condere Clarissarum, variis expressis conditionibus. Pius Pontifex condendi contulit facultatem: *Piis fidelium votis*. III. Nonas Maii.

Monast. Florentinum.

LVI. In urbe Tolosana hoc anno derelictum Monasterium Benedictinarum, sollicitante Rege Galliarum, & annuente Pio II. concessum est Sororibus Tertii Ordinis, quæ sub Leone X. ad annum MDXV. Vicario Generali Ultramontano Gilberto Nicolai, factæ sunt Clarissæ primæ Regulæ Strictioris Observantiæ, evocatis primis Magistris ex Monasterio Albiensi.

Monast. Tolosanum.
Gonz. in Prov. Aquit. antiq. Monast. 3.

LVII. Similiter concessa est facultas nobili viro Ludovico de Grunthuyse, Principi de Stenhuuse, & Margaritæ uxori, diœcesis Tornacensis, construendi Monasterium Ordinis sanctæ Claræ de Observantia Regulari, reformationis Coletaneæ in oppido Brugensi, ejusdem diœcesis. „ De „ hoc Monasterio intelligendum puto, quod sub annum MCCCCLXIX. ita „ scribit Jacobus Meyerus: *Tertio nonas Septembris Brugis via Curtracensi*,

Monast. Brugense.
Lib. 4. de diversf. fol. 250.
Lib. 2. de diversf. Pauli II. an. 1. fol. 142.
ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI.
Meyer. an. 1469.

„ *censi, non procul a porta D. Catarinæ jactum fundamentum Monasterii* „ *Virginum Coletarum, quod Sinai vocatur. Hæ Vestales perpetuum re-* „ *clusæ magna paupertate & austeritate vitam transigunt. Primum autem* „ *lapidem posuit Maria Princeps, filia Caroli Burgundionis.*„ Idem etiam impertiit Paulus II. hoc anno Arnoldo Duci Geldriæ, ut ejusdem regularis Instituti Monasterium ædificaret in loco congruenti sui dominii, in quo referebat duas jam constructas fuisse domos Fratrum Regularis Observantiæ. Quid circa hæc & præcedens Florentinum actum sit, mihi est incompertum.

Domus Fratrum Tertii Ordinis de Burno. *Ex lib. 3. de Regular. an. 1. Pauli II. fol. 70.*

LVIII. Tertii Ordinis ista dumtaxat reperio hujus anni monumenta; reliquerat quidam laicus loci de Burno Vallis-Camonicæ, diœcesis Brixiensis, certam terræ petiam seu portionem aut mensuram, & quoddam sedimen Fratribus Joanni Bernardo, & Petro Orlandi Tertii Ordinis professoribus, ut sui Instituti domum ibidem construerent, & dictæ Vallis populum satis numerosum commodius instruerent. Paulus II. ut ita facerent, hoc anno concessit facultatem. Domum hanc non invenio inter eas, quas Antonius de Sillis recenset Provinciæ Brixiensis.

Domus Sororum Tertii Ordinis S. Elisabethæ Tyburtina. *Gonz. in Prov. Rom. Mon. 12.*

LIX. Ludovica Maraconia Tyburtina vidua, cum unicam habuisset filiam, viri consortium exosam, Deique cultui penitus addictam, circa hunc annum propriam domum in religiosum construxit Monasterium Sororum Tertii Ordinis, sub titulo sanctæ Elisabethæ, in quo ipsa cum filia idem subierunt institutum sub directione & regimine Fratrum Regularis Observantiæ, in propinquam domum sancti Francisci paulo antea introductorum. Magnum cœpit domus incrementum, neque tot adventantibus, etsi aliis adjunctis ædibus aucta, sufficit virginibus excipiendis.*

* *An. 1705. 27. Maii translatæ sunt ad novam ampliorem domũ sub titulo S. Mariæ Angelorum.*

Domus S. Agnetis Fulginaten. *Lib. 1. de Regular. de prabend. & provision. Pauli II. anno 1. fol. 75.*

LX. Domui sanctæ Agnetis, alias Margaritulæ, urbis Fulginatensis ejusdem Tertii Ordinis Sororum, Paulus Pontifex hoc anno multas gratias & privilegia concessit, ea præsertim, quæ Pius Pontifex, ejusque Prædecessores concesserunt domui sanctæ Annæ ejusdem Ordinis & Civitatis.

SUPPLEMENTUM P. ANTONII MELISSANI DE MACRO.

P. Bertius in descript. Imperii Turcici fol. 539. PP. Pius moritur. *P. Bertius in descript. Tract. Sen. fol. 389.*

„ I. DUm in Religione Minorum ea fierent quæ Annalista narravit, „ Pius Pontifex Roma Anconam profectus est, ut expeditionem „ in Turcas accelleraret. Mahometus earum malarum gentium Imperator, „ Bosniam, quæ Orosio Dardania dicitur, aliis Mæsia superior, nomine „ mutuato a fluvio, per dolum & vim ingressus, hoc anno MCCCCLXIV. ut „ notavit P. Bertius, capto, & excoriato crudeliter Stephano Rege, qui „ etiam Rasciæ & Serviæ Despotiis imperabat, sui juris fecit: quamo- „ brem clamor validus & ejulatus multus Christianorum, tum Græcorum „ cum etiam Latinorum, præsertim vero Minoritarum, qui ubique exagi- „ tabantur, eas per oras magno cum horrore mortis audiebatur: quando „ Anconæ Pius præstolans milites, suæ militiæ finem attigit, brevi febre „ interemptus XVII. Kalendas Septembris; cujus animam Eremita Camal- „ dulensis in Cœlum efferri vidit. Corpus vero Patrum decreto in Urbem „ deportatum die XXIV. Augusti eodem hoc anno in Basilica sancti Petri „ sub Altari sancti Andreæ sepultum fuit. Hujus Pontificis vitam scire si „ aveas, in compendium egregio penicillo redactam Senis, viator & Civis „ quam sub oculis habere possunt, huc transferre legenti non piget. In „ sacello, in quo fuit olim ejus Bibliotheca, hæc leguntur Lemmata subjecta „ picturis historiarum vitæ rerumque ab Ænea Sylvio gestarum continen- „ tibus, hoc ordine: *Æneas Sylvius Piccolomineus natus est Patre Sylvio, Ma-*

„ *Matre Victoria*, VIII. *Octobris* MCCCCV. *Corsiani in fundis Gentilitiis*.
„ *Basileam ad Concilium contendens, vi tempestatis in Lybiam propellitur*.
„ *Æneas Sylvius a Basileensi Concilio in ulteriorem Britanniam Orator, ac*
„ *in Scotiam ad Regem Calixtum missus, a tempestate in Norwegiam pulsus, & per Britanniam Regios Speculatores eludens, Basileam revertitur. Hic Æneas a Felice Antipapa Legatus ad Fridericum III. Cæsarem missus, laurea corona donatur; & inter amicos ejus & Secretarios annumeratur, & iis præficitur. Æneas a Friderico III. Imperatore Legatus ad Eugenium IV. missus, non solum ei reconciliatus est, sed Hypodiaconus & Secretarius, mox Tergestinus, deinde Senensis Antistes creatur. Æneas Friderico III. Imperatori Leonoram Sponsam exhibet, & Puellæ, ac Regum Lusitanorum laudes complectitur. Æneas Senensis Antistes ad Calixtum III. Orator a Friderico III. missus; Pontificem ad bellum Asiaticum armat, & Patrum Principumque omnium rogatione Cardinalis efficitur. Calixto mortuo, Æneas Cardinalis Senensis acclamatione Patrum, apertisque suffragiis Pontifex deligitur, & Pius II. nominatur. Pius II. Pontifex Max. a Ludovico Mantuanorum Principe classe in Naumachiæ speciem exceptus*, VI. *Kalendas Junii Mantuam ad indictum de expeditione in Turcas Conventum ingreditur. Pius II. Pontifex maximus Catarinam Senensem ob innumera ejus miracula inter Divas retulit. Pius II. cum Anconæ expeditionem in Turcas acceleraret, ex febre interiit, cujus animam Eremita Camaldulensis in Cœlum efferri vidit. Corpus vero Patrum decreto in Urbem deportatum est*. Hæc sunt, quæ Senensia Monumenta gloriæ de tanto Pontifice posterorum æternitati præstringunt, quæ tamen diffusius nostra historia narrat. Ejus obitus visus est expeditionis in Turcam dissipasse consilium. Romæ Pridie Kalendas Septembris, in successorem præfati electo Petro Barbo Veneto, qui dictus est Paulus II. vindictæ spes in barbarum hostem Christianorum visa est revixisse: statim enim & hic sui Præcessoris promoturus intentum, omne & quantum sibi licuit consilii prosequutus, nec nostrorum operam, præter aliorum, dedignatus est, ut late in Annalibus enarratur.

„ II. Perpendens Pontifex damna, quæ ex commerciis cum infidelibus proveniunt, his desuper, ut invigilaret, Episcopo Siracusano scripsit: *Sinceræ devotionis &c.* VIII. Idus Septembris. Fratri vero Alphonso de Bolanis, a Vicariatu insularum Canariæ amoto, in Æthiopiamque Nuntio Apostolico amandato, litteras expedivit: *Decet Romanum &c.* V. Idus Septembris. XVI. Kalendas Octobris plura indulsit; & primo pro celebratione festivitatis Præsentationis Virginis Mariæ ad Saxoniæ Ducem est breve: *Rationi congruit &c.* ut Armenorum Ecclesia, Anconitanæ Diœc. detur Fratribus Tertii Ordinis, aliud: *Dudum siquidem &c.* Tertium, quo Concionatorem Generalem instituit fratrem Joannem de Toledo: *Rationi congruit &c.* Quartum, quo vult Sorores Tertii Ordinis sanctæ Agnetis Fulginei frui privilegiis: *Rationi congruit &c.* Quintum pro Clarissis Ulyssiponensibus circa quamdam summam pecuniarum, & Guardiano Morinensi circa Hospitale sancti Andreæ executoriale: *Rationi congruit &c.* IV. Nonas Septembris rescripsit circa obedientiam Clarissarum de Prato, Pistoriensis Diœcesis: *Ad hoc, quod &c.* V. Idus Novembris Magisterium fratri Martino Vitalis decrevit: *Humilibus supplicum &c.* pro Clarissis Monasterium in Geldria: *Admonet nos &c.* V. Kalendas Decembris. Porro Geldria Sicamborum veterum Sedes, Ducatus titulo insignis, plures urbes complectitur; quarum nomina apud Pa-

Litteras expedit.

Indic. ex Vatic.

In descript. Geldria fol. 233.

„ Patrem Bertium leges. Thomam de Monteplano Aprutinum speciali vitæ sanctimonia florentem, ibidem in Domino quievisse, Sanctorum & Beatorum Ordinis Minorum catalogus commemorat: Jacobillus inter prudentes & sacras Virgines, aliasque Sorores Religiosas, quæ Monasterium sanctæ Annæ Fulginei suis virtutibus illustrarunt, sororem Joannam Fulginatem ex Onuphriis, Medici filiam scribit, quæ discipula beatæ Angelæ seu Angelinæ Corbariæ, cum Onuphria olim Comitissa in Aprutio, & Francisca a Burgaro ex Comitibus Marsicanis, anno MCCCCXXV. Florentiam profecta, illic Tertii Ordinis Monasterium sancti Onuphrii cum sociabus erexit, sanctisque moribus instruxit, ac tandem ibidem pie decessit hoc anno MCCCCLXIV.

Catal. SS. Innoc. X. dicatus.

Joanna Fulginates.

ARGUMENTUM.

Dux Venetus retinet apud se Jacobum Picenum sibi carissimum. Ludovicus Bononiensis legatione fungitur apud Reges Tartarorum & Polonorum nomine Pontificis & Imperatoris. Ragusini jubentur Bosnensibus & Dalmatis adhærere. Boshenses plurima deperdunt Cœnobia. Dissidium Germanorum & Polonorum componit Vicarius Generalis. Origo Religionis sancti Hieronymi clarius demonstratur. Consecrantur Episcopi. Ludovicus Cardinalis de Allibreto habitum suscipit Minorum. Multa construuntur Cœnobia.

Jacobus Picenus jubetur hærere Venetiis.

I. MISSUM beatam Jacobum Picenum ad Venetorum Ducem Christophorum Maurum, probitate & pietate insignem, (quem pridem Bernardinus Senensis, cui Maurus admodum familiaris erat, suæ reipublicæ futurum Ducem sæpe prædixerat) diximus anno præcedenti, & regredi volentem a Duce fuisse detentum. Ea fuit apud illum Jacobi opinio, ut apud se semper vellet retinere. Procuravit itaque etiam hoc anno, ut Venetus Pontifex præciperet, ea in urbe hæreret, nec absque ipsius licentia discederet; scripsit proinde Pontificio nomine Episcopus Vincentinus litteras sequentes.

Religioso viro fratri Jacobo de Marchia, Ordinis Minorum de Observantia, mihi amantissimo.

CUm sanctissimus D. N. intellexerit caritatem vestram istbic adesse, vosque & toti Civitati, & Principi isti Venetis quam gratissimum esse, mihi præcepit, ut vos nomine suo hortarer & monerem ac etiam mandarem, ut istbic remanere velitis. Cognoscit sua Sanctitas personam vestram maxime utilem ista in Civitate esse posse cum propter ipsius Domini Ducis consolationem, tum ut in ea insigni Civitate gloriosus Deus vestro medio uberes fructus operetur. Accedit devotio & fides, quam populus iste personæ vestræ adhibet, quæ & vitæ sanctimonia, & verbi Dominici expositione, Divino juvante Numine, plurimum valet. Censet enim S. D. N. expedire ut eo in loco resideatis, ubi ex prædicationibus admonitionibusque vestris uberrimi sperentur proventus. Hæc autem de mandato suæ Sanctitatis caritati vestræ scribo, quæ si aliqua causa ad discendendum istinc moveretur, ante discessum suum mihi perscribat, voluntatem sanctissimi D. N. superinde expectatura. Valeat

leat caritatis vestra, cujus orationibus me commendo. Ex Urbe & Palatio Apostolico, XI. *Junii* MCCCCLXV.

Vester M. Episcopus Vincentinus manu propria, ex S. D. N. mandato.

II. Etiam hoc anno frater Ludovicus Bononiensis, quem diximus tot legationes pro Sede Apostolica obiisse, a Pio II. creatum Patriarcham Antiochenum, sed a Gobellino indigne traductum, nobili functus est legatione, summi Pontificis, & Romanorum Imperatoris nomine, apud Ezigerem Tartarorum Principem, & Casimirum Regem Polonorum, pro infringendis Turcarum viribus, & augendis copiis Christianorum. Ipsis verbis Martini Cromeri, optimi Polonicarum rerum scriptoris, Legationem expono: *Convenit Casimirum Regem in Lithuania Ludovicus Patriarcha Antiochenus, ab Ezigere Tartarorum Principe, apud quem Pontificis maximi, & Imperatoris Romani Legationem obierat, revertens. Summa autem illius Legationis haec fuit, ut Ezigeres Mahometem Turcarum Caesarem a bello Christianis inferendo revocaret: si id non posset, bellum ipsi inferret, Pontifice & Imperatore stipendia pollicentibus, ac tunc quoque perampla dona mittentibus. Quoniam autem ejusmodi responsum a Barbaro acceperat, ut is in bello Turcis inferendo e consilio & voluntate Casimiri foederati & amici sui pendere se ostenderet, litterasque ea de re ad Casimirum daret, quibus ei faciebat potestatem, quidquid ipsi videretur de hoc bello Turcico constituendi suo nomine, cum illis Principibus contendebat a Casimiro Ludovicus, ut Rex Christianus Christianos adjutos vellet, quando id in potestate ejus esset. Debere hoc eum communi religioni, atque pietati erga Deum. Rex dilata re ad regni Comitia, quae ad medium Martium Petricoviam edicebat, hominem sine certo responso dimisit: ac de more venationibus vacavit.*

Ann. 1460. n. 7. & seqq.

Cromer. lib. 16. ad fin. 1465.

III. Diximus etiam anno praecedenti, Marcum Bononiensem Vicarium Generalem, dextre cooperante Bernardino Aquilano, Dalmatinos & Bosnenses in unam coadunasse Provinciam, & Ragusinos unioni restitisse. Ubi Marcus rediit in Urbem, & Paulo Pontifici quae facta erant, enarrasset, rata habuit omnia. Sed aegre tulit, Ragusinos se a reliquis separasse. Dedit itaque hoc diploma, per quod unioni contradicentes gravibus ligat censuris.

Jubentur Ragusini in Provinciae unionem consentire.

Dilecto filio Marco de Bononia, Ordinis Minorum de Observantia, citra montes Vicario Generali.

Ex Reg. Ordinis.

D*ilecte fili, salutem &c. Accepimus, quamplures hactenus subortas esse controversias inter Provincias Bosnae & Dalmatiae, pro quibus sedandis & Vicarii Generales, necnon & Generalis Congregatio vestra, & nonnulli summi Pontifices praedecessores nostri plurimum laborarunt, ex quibus praesertim omnium novissimus bonae memoriae Pius antecessor noster, qui per Apostolica mandata injunxit & decrevit, quatenus ex duabus Provinciis, Bosnae videlicet & Dalmatiae fieret una Provincia, cui praeficeretur unus Vicarius Italus, Generali tamen Vicario Cismontano pariturus: Mandans utriusque Provinciae Fratribus sub poena excommunicationis latae sententiae, ut huic decreto nullatenus audeant contraire; qui etiam Rectoris, Communis Civitatis Ragusii petitionibus annuens, statuit & declaravit, quod qua-*

tuor loca in territorio dominii illius existentia, Provinciæ tunc Bosnæ subjecta, subjicerent Vicario Dalmatiæ, usque ad Capitulum Generale Fratrum de Observantia tunc futurum, nunc præteritum, cujus ordinationi supra hoc staretur; & cum Fratres in Generali Capitulo omnia & singula loca univerint, & ex duabus Provinciis unam constituerint, intelleximus ob hanc causam te ad regiones illas personaliter contulisse, & omnes vocandos ad Capitulum fuisse vocatos, & summa pace ac voto omnium Fratrum in eodem Capitulo persistentium, unionem factam in Generali Congregatione vestra proxime præterita, aperte & latius eisdem declarasse: quam quidem unionem per Generalem Congregationem Assisii, & te in Provinciali Capitulo in loco Pasmani factam, approbamus, et quidquid ibidem, sive in Custodiarum denominatione, seu in illorum locorum applicatione, seu motione per te actum aut agendum fortasse in posterum, quod unionem hanc prætendit, ratum haberi volumus & confirmamus. Mandantes omnibus & singulis Fratribus unitæ Provinciæ Bosnæ & Dalmatiæ præsentibus & futuris sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, ut prædictam unionem teneant & observent, & nullo modo per se aut per interpositam personam scindere vel attentare præsumant, aut loca illarum olim Provinciarum Bosnæ & Dalmatiæ detinere. Injungimus tibi postremo, ut quibuscumque rebellibus, si qui forent, nostra ex parte insinues, quibus & nos per præsentes litteras mandamus, ut sub eisdem pœnis antedictis tibi pareant, & omnia & singula loca unire studeas, ac tenearis, quam unionem volumus inviolabilem perseverare. In eadem quoque Provincia & aliis tibi subjectis, omnia & singula peragendi, quæ ad familiæ tibi commissæ regimen spectare videntur, liberam ac plenam tibi facultatem impertientes. Non obstantibus in contrarium facientibus quibuscumque &c. Datum apud sanctum Petrum, anno MCCCCLXV. III. *Kalendis Aprilis, anno* 1.

Censuræ contra Ragusinos latæ revocantur.

IV. Ragusini censuras declinaturi, curarunt in Senatu & apud Magistratum, ne in illorum dominio hæ litteræ publicarentur, mitterentque suos Oratores, qui cum Pontifice agerent de retinendis domibus, quas sibi diximus appropriasse. Adeo instanter & importune perorarunt, ut Paulo placuerit facta confirmare, eosque ab illis censuris immunes declarare. Hoc itaque gestorum reportarunt monumentum.

Dilecto filio Vicario venerabilis fratris nostri Archiepiscopi Ragusin. in spiritualibus Generali.

Lib. 1. de Regularib. & præbend. an. 1.

Inter curas multiplices, quibus rerum occurrentium varietate obsidemur, ad hoc potissime intendimus, ut religiosæ personæ cum pace & animi puritate, sublatis obstaculis & impedimentis, Altissimo sua vota persolvant &c. ad Dei gloriam & Religionis augmentum debite reducantur. Exhibita siquidem nobis nuper pro parte dilectorum filiorum Rectoris, Consilii & Communis Civitatis Ragusinæ petitio continebat, quod dudum felicis recordationis Pius Papa II. Prædecessor noster, ex certis tunc sibi suggestis causis, per quasdam litteras in forma Brevis, Generalibus, Provincialibus ceterisque Vocalibus Ordinis Minorum in Generali Capitulo congregandis, mandavit primo, videlicet quod ex duabus Provinciis Dalmatiæ & Bosnæ fieret una Provincia, quæ vocaretur provincia Bosnæ & Dalmatiæ, & quod Vicarius eligeretur in singulis Generalibus Congregationibus per Generalem Vicarium & Diffinitores Generalis Congregationis, ejusque officium duraret per tres annos, & ipse Vicarius Dalmatiæ & Bosnæ subesset & pareret Vicario Gene-

nerali, mandans sub excommunicationis pœna latæ sententiæ, præmissa observari; & deinde pro parte Rectoris, Consilii & Communis prædictorum, eidem Pio Prædecessori exposito, quod in territorio suo temporalis jurisdictionis erant, prout sunt, sex loca prædicti Ordinis Regularis Observantiæ, unus videlicet infra, & alius extra dictam Civitatem consistentes, quorum Fratres sub obedientia Vicarii provinciæ Dalmatiæ erant, & quorum exemplis optimis cives & alii habitatores dictæ Civitatis ad bene recteque vivendum provocabantur, reliqua vero quatuor Vicario provinciæ Bosnæ subjecta existebant; quodque si dicta quatuor loca eidem Vicario provinciæ Dalmatiæ subjicerentur, profecto rerum dictæ Civitatis securitati, ac singulorum Fratrum sex locorum eorumdem, quieti & tranquillitati debita fores cum honestate provisum: Idem Pius Prædecessor ipsorum Rectoris, Consilii, & Communis in ea parte supplicationibus inclinatus, Venerabili fratri nostro Blasio Episcopo Tribunen. & Mercanensi etiam, tunc in Civitate prædicta residenti, per suas Apostolicas litteras mandavit, ut, si ita esset, Apostolica auctoritate statueret & ordinaret, quod prædicta quatuor loca, quorum Fratres in hoc consentiebant, usque ad Capitulum Generale Fratrum, de Observantia nuncupatorum, cujus ordinationi super hoc staretur, sub Vicario dictæ provinciæ Dalmatiæ viverent, eosque in hujusmodi vita & subjectione conservaret, & illis concederet, quod curam animarum cum jurisdictione & auctoritate in omnibus & per omnia gerere & exercere possent, sicut illi, qui in dictis quatuor locis viventes hactenus gerere & exercere consueverunt. Postmodum vero nos ex certis nobis suggestis, causis dilecto filio Marco de Bononia, Ordinis Fratrum Minorum, de Observantia nuncupatorum, citra Montes Vicario Generali, quasdam litteras etiam in forma Brevis concessimus, per quas inter cetera unionem dictarum Provinciarum per Generalem Congregationem in Civitate nostra Assisinate, & per eumdem Marcum Generalem in Congregatione Provinciali in loco Pasmani factam, ratam habere voluimus & illam confirmavimus, mandando Fratribus dictarum provinciarum sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, ut unionem prædictam, non obstantibus litteris per eumdem Pium Prædecessorem, Rectori, Consilio & Communi prædictis, ut præfertur, concessis, observarent, prout in singulis litteris prædictis dicitur plenius contineri. Cum autem, sicut eadem petitio subjungebat, posteriores litteræ prædictæ nondum publicatæ sint, & si unio ipsa effectum sortiretur & observaretur, profecto dissensiones & scandala non parva subsequerentur, & maxime cum ipse Rector, Consilium & Commune ipsos Fratres dictæ Provinciæ Bosnæ cum Turcis sæpenumero conversantes, suspectos plurimum habeant, nec ullo pacto intendant, quod ipsi Fratres provinciæ Bosnæ in prædictis sex domibus, vel aliqui eorum moram trahant; pro parte Rectoris, Consilii & Communis prædictorum nobis fuit humiliter supplicatum, ut pro pace & tranquillitate status eorumdem, & ad obviandum hujusmodi scandalis, eadem sex loca, durante unione duarum Provinciarum, ab eisdem Provinciis omnino separare, & illa Vicario Generali ad instar aliarum Provinciarum, quæ sunt sub eodem Vicario Generali dumtaxat, subjicere, aliasque in præmissis opportune providere, de benignitate Apostolica dignaremur. Nos itaque de præmissis certam notitiam non habentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus si & postquam tibi de præmissis omnibus & singulis legitime constiterit, sex loca prædicta, durante unione ipsarum duarum Provinciarum, ab eisdem Provinciis omnino separare, & illa Vicario Generali ad instar aliarum Provinciarum, quæ sunt sub eodem Vicario Ge-

Generali dumtaxat, subjicere, & si Provincias ipsas separari contingat, quod eo casu eadem sex loca de provincia Dalmatiæ perpetuo existant, statuere & ordinare, auctoritate nostra procures, præcipiendo Fratribus dictæ provinciæ Bosnæ, quod de ipsis quatuor locis nullatenus se intromittant, nec ad illa se conferre, aut ibidem commorari quoquo modo audeant vel præsumant, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, quam ipso facto contrafacientes incurrant, ac decernendo irritum & inane, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari: Non obstantibus præmissis, ac constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, necnon statutis & consuetudinibus Provinciarum, locorum & Ordinum prædictorum, juramento, confirmatione Apostolica vel quavis alia firmitate roboratis, contrariis quibuscumque; aut si Fratribus dictæ Provinciæ & Bosnæ a Sede Apostolica sit indultum, quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam, & de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem, & quibuslibet aliis privilegiis, indulgentiis & litteris Apostolicis generalibus vel specialibus, quorumcumque tenorum existant, per quæ præsentibus non expressis, vel totaliter non insertis, effectus earum, seu tuæ jurisdictionis Apostolicæ valeat in hac parte quomodolibet impediri, quæ quoad hoc ipsis nolumus aliquatenus suffragari. Datum Romæ apud sanctum Petrum, an. Incarnationis Dominicæ MCCCCLXV. XIV. *Kalendas Junii, anno* 1.

V. Aliud non contemnendum suæ Provinciæ decrementum accessit Bosnensibus. Veneti, vel suæ Reipublicæ vere a Bosnensibus cauturi, vel falsæ suspicionis prætextu, domos illas ad se trahere cupientes, sex sibi adjudicarunt in regione Dalmatina consistentes, Villiani, Castrinovi, vulgo *Novigrado*, Pasmani, Craponi, Spalati, & Corsulæ, & tamdem a Pontifice obtinuerunt, ut a Bosnensibus, quos jam subjugaverant Turcæ, separarentur. Misera fuit Bosnensium conditio, quatuor abstulerunt domos Ragusini, Veneti sex, & triginta octo Turcæ destruxerunt.

Provinciæ Austriæ quieti providet Vicarius Generalis.

VI. Austriæ etiam provincia ex variis, diversæque naturæ constabat nationibus, Germanica, Boemica, Polonica, quæ ab ipsis incunabulis novæ Provinciæ cœperunt inter se dissidere. Polonica ægre tulit, se ab Alemannica contemni, & penes hanc Provinciæ regimen constitutum, in eaque gente Provinciæ Rectores plerumque resedisse. Aucto Fratrum & Conventuum numero, cogitarunt Poloni de separatione, & instituenda distincta a reliquis Provincia, idque sibi licere instanter postularunt in Capitulo Generali Assisii anno præcedenti. Commotos ut sedaret animos, in Germaniam abiit Marcus Vicarius Generalis, indictisque Comitiis hoc anno, die XXVII. Maii ipse præsedit, ex ipsis illis gentibus unum eligi præcepit, asserens Italos sufficienter ab instituta Provincia ad illud usque tempus, ferme semper hoc munus exercuisse. Electus est Jacobus de Glogavia majori, Magister artium, vir severus, implacabilis, Polonis semper invisus; auxit hoc separationis cupiditatem, sed obstitit Marcus Vicarius, dicens intempestive satis id intendi tenellis adhuc Provinciæ incrementis, paucisque Fratribus, qui vel uni, multo minus duabus sufficerent Provinciis regendis, instruendis, ornandis; dedit tamen seu potius confirmavit Commissarium pro natione Polonica, Angelum de Ostrovo, statuitque deinceps eligi semper debere in Capitulo Provinciali, nullo tempore deponendum a Vicario Provinciali, nisi cum consilio & assensu Guardianorum Polonorum, eique plenam committendam auctoritatem super domos & Fratres Polonos absente Vicario, illo autem existente in

in Polonia, Commissarii suspendi potestatem. Domus autem quæ in regesto secundo Marci Vicarii Generalis, & in actis hujus Capituli tunc in Polonia erectæ referuntur, hæ sunt. Cracoviensis, Tarnoviensis, Leopoliensis, Lublinensis, Varsaviensis, Poznaniensis, Costensis, Fraustatensis, Coblinensis. Aliquas ex his nos jam descripsimus, reliquas sub hunc annum, quo jam extitisse palam constat, describemus.

Cœnobia Provinciæ Poloniæ exorientis.

VII. Absolutis his Comitiis, transiit Marcus Vicarius in Boemiam, ubi cum aliquot imagines non ad Canonum præscriptum & veterem Ecclesiæ consuetudinem exacte depictas conspiceret, mysteriumque sanctissimæ Trinitatis insipienter & indecore repræsentari, atque in altera tabula Salvatoris imaginem sanguinis calicem in coronam regiam effundentem, atque ex eo volucres bibentes delineatam, Commissarium instituit Matthiam Boemum, Pleznæ Guardianum, qui picturas has insulsas & superstitiosas tolleret, quæ ad Fratres spectabant, igni traderet, quæ ad seculares Altarium vel sacellorum Dominos, ipsis traderet, & vel invitos cogeret ad abolendas.

Imagines insulsas reformat Vicarius Generalis.

VIII. Diximus alias Religionem Eremitarum sancti Hieronymi suam recepisse originem a beato Thomasuccio, Tertii Ordinis sancti Francisci professore, & alibi id ipsum ex veste Tertiariis simili, confirmavi. Hoc anno quidam ab hoc habitu resilierunt, & a primævum gestantibus recesserunt, statueruntque sibi distinctam Congregationem. Omnia constabunt ex hoc monumento, in quo clarissime prima Ordinis & habitus exordia recensentur.

Tom. 9. an. 1405. n. 10. & supra anno 1460. n. 41.

Ordinis S. Hieronymi origo explicatur.

Ad perpetuam rei memoriam.

Is quæ pro personarum quarumlibet, præsertim &c. adjicimus firmitatem. Dudum siquidem postquam felicis recordationis Pius Papa II. Prædecessor noster dilecto filio Jacobo de Alexandria tunc Priori Generali, & dilectis filiis universis Fratribus sancti Hieronymi de Fesulis, Ordinis ejusdem Sancti, & eorum successoribus ejusdem Societatis præsentibus & futuris, tunc ab eorum primæva institutione talem habitum, qualem Fratres Tertii Ordinis sancti Francisci, de pœnitentia nuncupati, & nonnulli Eremitæ gerunt, deferentibus, ab ipsis Eremitis & Fratribus Tertii Ordinis hujusmodi in habitu prædicto differentiam habere cupientibus, differentem habitum, ad cautelam dumtaxat, ab eisdem Eremitis & Fratribus Tertii Ordinis, ejusdem tamen coloris, recipiendi, & receptum perpetuo gestandi, per quasdam litteras concesserat, & nonnulla alia statuerat & ordinaverat; eidem Pio prædecessori pro parte nonnullorum Fratrum dictæ Societatis, in primo habitu remanere volentium, exposito, quod nonnulli Fratres dictæ Congregationis sua primæva vocatione contenti, cupiebant sub eodem, quo eatenus vixerunt habitu, perpetuo remanere, idem Pius prædecessor sancti Hieronymi Paduanam, & sancti Petri Vincentinam domos dictæ Societatis cum omnibus earum bonis, Juribus & pertinentiis, Fratribus in primo habitu remanere volentibus, pro ipsorum usu & habitatione perpetuis, per alias suas litteras deputavit, concessit & assignavit, statuens pariter & decernens, quod Fratres remanentes hujusmodi ab omni superioritate & obedientia ac societate Fratrum mutantium prædictorum, essent penitus exempti & separati, necnon etiam quod quilibet tam ex remanentibus, quam habitum mutantibus Fratribus hujusmodi, infra sex menses a data posteriorum litterarum dicti prædecessoris computandos, vel habitum ipsum mutare, vel qui jam

jam mutassent, ad pristinum redire tenerentur; quodque si contingeret ex duabus partibus Fratrum mutantium & remanentium hujusmodi alteram deficere, ita quod nullus Frater dictæ deficientis partis inveniretur, domus & loca partis deficientis hujusmodi, ad alios Fratres partis superstitis eo ipso devolverentur & applicarentur, prout in singulis litteris prædictis plenius continetur. Cum autem, sicut exhibita nobis nuper pro parte dilectorum filiorum moderni Prioris Generalis & Fratrum novi habitus hujusmodi petitio continebat, dilecti filii Philippus de Corono, ac Dominicus & Hieronymus, necnon Elias fratres primi habitus hujusmodi, electi per Capitula suorum Conventuum domorum prædictarum, pro bono pacis & concordiæ, coram dilecto filio Hieronymo tunc Priori Generali totius Congregationis, & nonnullis Fratribus novi habitus hujusmodi, ac certo Notario publico & nonnullis testibus fide dignis, omnia sua jura, rationes & actiones, quæ in dictis domibus habere poterant & habebant, certis calicibus & ornamentis Ecclesiasticis, ac aliis utensilibus pro eorum necessitate ab eorumdem Generali receptis, sponte & libere cesserint, prout hæc omnia in quodam publico instrumento desuper confecto, plenius continetur: pro parte Prioris Generalis & Fratrum novi habitus hujusmodi nobis fuit humiliter supplicatum, ut cessioni hujusmodi ac omnibus & singulis in dicto instrumento contentis, pro eorum subsistentia firmiori, robur Apostolicæ confirmationis, cum insertione dicti instrumenti adjicere, ac alias super his opportune providere, de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur, qui instrumentum hujusmodi in Cancellaria Apostolica inspici & examinari fecimus diligenter, hujusmodi supplicationibus inclinati, cessionem, ac omnia & singula in dicto instrumento contenta, eamdem concernentia, rata habentes & grata, illam ac contenta hujusmodi, auctoritate Apostolica, tenore præsentium confirmamus ac præsentis scripti patrocinio communimus, supplentes omnes & singulos defectus, si qui forsan intervenerint in eisdem: tenor autem dicti instrumenti sequitur, & est talis: In nomine Domini Nostri Jesu Christi, Amen. Anno ab ipsius Nativitate MCCCCLXV. Indictione XIII. die Jovis, IX. mensis Maii, in refectorio Monasterii & Conventus sancti Petri in Vivarolo extra muros Civitatis Vincentinæ, præsentibus venerabilibus viris Domino Presbytero Petro de Malerbis de Venetiis, Domino Presbytero Germano de Cogola, Domino Presbytero Joanne Chrysostomo de Gardellis, ambobus Mansionariis Ecclesiæ Cathedralis Vincentinæ, & Domino Presbytero Gratiadeo de Albania, Rectore Ecclesiæ Montiscelli prope, Vincentinæ diœcesis, omnibus testibus ad hoc vocatis specialiter & rogatis, & in præsentia Reverendissimi in Christo Patris & Domini, Domini Angeli Fasalo, Dei & Apostolicæ Sedis gratia Episcopi Feltren. & Comitis, Reverendissimi in Christo Patris & Domini, Domini Marci Barbo Episcopi Vincentini, Ducis, Comitis & Marchionis, Locumtenentis Generalis. Cum hoc sit, quod dudum Religiosis Viris fratri Jacobo de Alexandria tunc Priori Generali & universis Fratribus Societatis sancti Hieronymi, Ordinis ejusdem Sancti, & eorum successoribus ejusdem Societatis præsentibus & futuris, tunc ab eadem primæva institutione talem habitum, qualem Fratres Tertii Ordinis sancti Francisci, de pœnitentia nuncupati, & nonnulli Eremitæ gerunt, & ab ipsis Eremitis & Fratribus Tertii Ordinis hujusmodi in habitu differentiam habere cupientibus, differentem habitum, ad cautellam dumtaxat, ab eisdem Eremitis & Fratribus Tertii Ordinis, ejusdem tamen coloris recipiendi & receptum perpetuo gestandi, auctoritate Apostolica per litteras concessum fuisset, & nonnulli ex ipsis Fratribus in primo habitu rema-

ne-

nere voluerint, sibique eadem auctoritate Apostolica concessum fuerit, quod in eodem habitu remanere valerent, & pro eorum usu & habitatione sibi deputatæ fuerunt sancti Hieronymi Paduani, & sancti Petri in Vivarolo Vincentina domus, cum omnibus earum bonis, juribus & pertinentiis, & quod ipsi Fratres remanentes in hujusmodi primo habitu & habitatione perpetua dictarum domorum, ab omni superioritate, obedientia & societate Fratrum mutantium habitum prædictorum, essent penitus exempti & separati, prout in litteris Apostolicis sub data Senis, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLX. XII. Kalend. Decembris, Pontificatus sanctissimi Domini nostri Domini Pii Papæ II. anno II. plenius continetur &c. prout superius in bulla. Quibus omnibus & singulis præfatus Dominus Episcopus Locumtenens, suam & qua fungitur pro R. D. Episcopo Vincentino interponit auctoritatem pariter & judiciale decretum. *Nulli ergo &c. nostræ confirmationis, approbationis, communitionis & suppletionis infringere &c. Si quis &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ* MCCCCLXV. XII. *Kalend. Julii, anno* I.

IX. Electus est a Capitulo sub hunc annum Episcopus Signien. in Istria, sub Archiep. Jaderen. per translationem Marci ad Tinen. frater Paulus de Bosna, & confirmatus est a Pontifice XIII. Kal. Januarii. Castren. in Sardinia, sub Archiep. Turitano, frater Laurentius de Moncada, sacræ Theologiæ professor, per obitum Leonardi, XIV. Kal. Novembris. Dionysien. in Arabia, sub Patriarcha Hierosolymitano, Arnoldus de Rotensen, per obitum Joannis, pridie Nonas Novembris. Conceditur ei jus Pontificalium in diœcesi Verdensi. Assisii in Umbria frater Bartholomæus Vagnotius vir doctus, quem longa serie præcesserunt in eadem Ecclesia alii Minoritæ. Occurrit etiam hoc anno in regesto Vaticano mentio Joannis Episcopi Libarien. in Hellesponto, sub Archiep. Cyziceno, cui Pontifex concedit facultatem disponendi de rebus suis mobilibus, quantumvis fuerit Minorita, pridie Nonas Julii. Erat hoc anno Vicarius Provinciæ sancti Antonii Paulus Veronensis, quem in regesto Ordinis video summopere a virtute & doctrina commendari, & Prædicatoris Evangelici optimique Patris titulis insigniri.

Fr. Paulus Episc. Signien.

Castren. Fr. Laurentius.

Dionysien. Arnoldus.

Assisien. Fr. Bartholomæus.

Libarien. Fr. Joannes.

Fr. Paulus Veronen.

X. Hoc anno XIV. Kal. Octobris decessit Ludovicus de Allibreto, regio Gallorum sanguine natus, Cardinalis tituli sanctorum Petri & Marcellini, quem Collegii Purpuratorum Patrum *delicias & amorem* vocat Cardinalis Papiensis, & amissum inconsolabiliter deplorat. A pietate omniumque virtutum genere universi hujus temporis scriptores commendant. Ante obitum decumbens, devote petiit & suscepit habitum Minorum, & cum eodem sepultus est in Conventu Ara-cœli ante Altare præcipuum sub lapide marmoreo, insculpta imagine. In ejus exequiis prædicavit beatus Cherubinus de Spoleto.

Card. Allibretus habitum induit Minoriticum.

Papien. l. 2. comment. & ep. 144. & 136.

XI. Hoc anno Nobiles quidam Brixienses, virtute & sanctitate beati Amadei allecti, curarunt, amotis Patribus Conventualibus, ei tradi Conventum * Isei, Brixiensis diœcesis oppidi, ad Lacus Isei marginem, ab oppido aliquanto semotum, ante annos multos constructum, quippe cujus memoriam conspicere licet apud Pisanum in Provincia Mediolanensi & Custodia Brixiensi. Introductis Regularis Observantiæ Fratribus, domum reformavit Amadeus hoc anno, & numero incolarum adauxit. Extincta Amadeorum Congregatione, Conventus accessit Provinciæ Brixiensi Fratrum Observantum. Insalubris auræ locus est, & propterea sæpe derelictus. Habent itaque Fratres intra Iseanos muros aliam Ecclesiam, sub sacratissimæ Virginis Mariæ titulo fabricatam, in qua ex conventione facta die

Conv. Isei.
* al. Ischii.
Gonz. in Prov. Brixiæ Conv. 24.

die VII. Julii anno MCCCCLX. cum Jacobo de Uldefredis Iseano, & sub Mediolanensi Duce cohortis Præfecto, sacrum faciunt quotidie, unde ad victus subsidium mercedem accipiunt.

XII. Ut in Siciliæ Insula Joannes de Fontana Vicarius Observantum tres posset in locis opportunis ædificare, vel per alios ædificandos Conventus admittere, Pontifex hoc anno indulsit. Similiter concessit nobili mulieri Menciæ de Mendoza, Petri de Velasco senioris, Comitis de Haro consorti, ut in locis congruentibus & honestis suæ ditionis domum unam Fratrum, & alteram Clarissarum Observantum posset construere. Quid apud Siculos, vel in ditione illa Harensi apud Hispanos virtute harum facultatum peractum sit, adhuc nobis incompertum.

** al. de Rosseto.*
Conv. Camberiaci.
Ex lib. 4. de divers. form. an. 1. fol. 261.
Gonz. in Prov. S. Bonav. Conv. 49.
Fodere. & Picquet de hoc Conv.

XIII. Stephanus de Ronceto *, Sabaudiæ Ducum Consiliarius, & Cameralis Computi Præpositus, longiuscule a Camberiaco, Allobrogum urbe, diœcesis Gratianopolitanæ, ædiculam sub vocabulo beatæ Mariæ de Angelis, & sanctæ Mariæ Ægyptiacæ ante biennium in proprio prædio de Bastinello, ad radices rupis *de charmettes*, sub Nicolao V. & Sybondo Alamendi Episcopo Gratianopolitano, ædificavit, curamque commisit Joanni de Albon sacerdoti seculari, domumque postea humilem pro Fratribus Observantibus adjunxit. Eam ut liceret augere, iisdemque Fratribus Conventus de Myano tradere, hoc anno a Paulo impetravit, ita persuadente Amadeo Duce & Jolanda uxore. Anno MCCCCLXIII. locum acceptarunt Joannes Vilandi Guardianus, & Joannes Burgensis lector, sed non sine gravi oppositione Patrum Conventualium, unde ortæ variæ contradictiones, appellationes ad Sedem Apostolicam, & innumeræ in diversis Tribunalibus quæstiones. Verum Burgensis constanter causam prosecutus, tandem evicit anno MCCCCXCII. & Guardianus ac Fratres Myanenses locum commiserunt regimini Vicarii Provincialis, rogaruntque, ut peculiari ibidem constituto Prælato, se a tot molestiis liberaret. Crevit postea domus Religiosorum numero & pulchra structura. Etenim venustum & decorum accessit templum, magnis quadratisque lapidibus cum triplici testudine constructum. Beatrix a Portugallia Ducissa sacrarium & campanile; Antonius de Rossilione refectorium; Janus de Valle-Isara tabellam majoris Altaris, qua nulla pulchrior aut carior Camberii conspicitur, fieri curaverunt. Magno feruntur cives erga hunc locum affectu, multique nobiles annuas conferunt eleemosynas manu liberali. Fratrum habitacula multiplicavit, & cultiora reddidit Joannes Cavagnet Guardianus; jacent hic Antonius Magotius insignis Doctor, qui dum Provincialis esset, obiit anno MCCCCLXII. die XII. Decembris; Joannes de Exerto Vicarius Provinciæ semel, Custos Sabaudiæ quater, sæpissime Guardianus, qui pietate conspicuus senio confectus, lumine amisso oculorum annis ante decessum viginti, obiit anno MDLXX. Michael Treperius absolutissimus Theologus, Hebraicæ, Græcæ & Latinæ linguarum peritissimus, concionator ferventissimus, hæreticorum acerrimus expugnator, ubique celeberrimus, summoque populorum applausu exceptus, pari semper glutino pietatem associans doctrinæ, obdormivit in Domino anno MDLXXXVII. die XVII. Martii, dum coram supremo Senatu conciones haberet quadragesimales.

Hoc anno n. 6.

XIV. Ex actis Capituli Provinciæ Austriacæ jam diximus aliquot in regno Poloniæ Conventus extitisse sub hunc annum, de quibus hucusque nihil egimus, innixi relationi Gonzagæ, qui aliquanto facit posteriores. Anno incerto Gabriel Veronensis, auspiciis Casimiri Regis, Fratrum de Observantia munifici fautoris, locum sub titulo Conversionis sancti Pauli inchoavit Lublini, diœcesis Cracovien. in area, quam in colle eminenti extra moe-

Conv. Lublinen.
Gonz. in Prov. Polon. Conv. 8.
Monum. MSS. ejusd. Prov.

mœnia Civitatis sitam, infra stagnum & fluvium Broticæ donavit Doctor Nicolaus civis Lublinensis. Domus & Ecclesia pietate, largitionibusque civium & nobilium districtus Lublinensis, ex lignis breviter confectæ. Sed frequentibus Scytharum incursionibus ne quotidie essent obnoxii, cœperunt Fratres templum ex lapide construere anno MCCCCXCVI. & absolverunt anno MDXIX. adjectis in suburbio areis pro cœmeterio & hortis, quarum partem dono acceperunt, partem coemerunt. Habitabant illic Fratres dumtaxat duodecim, postquam vero nova Satrapia, sive Palatinatus in tractu Lublinensi ea in urbe institutus est, & ibidem posteriori seculo judicia regni Tribunalitia sedem acceperunt, Cœnobium a sexaginta Fratribus cœpit inhabitari, studiis Philosophiæ ac Theologiæ multipliciter efflorere. Profuit valde hæc disciplina scholastica viris Catholicis contra Calvinistas & Arianos, qui perniciosos ibidem suarum hæresum nidos cœperunt ædificare. Jacent hic frater Peregrinus vir vere humilis, patiens, Fratrum amator, omnibus gratus, erga omnes obsequiosus, ardentissimæ caritatis. Tyburtius de Sroda Sacerdos magnæ abstinentiæ, devotionis & contemplationis extaticæ: Fratrum contubernium & affatum discrete fugiebat, a secularium conversatione sibi cavebat, silentium semper observans, in oratione assiduus, in molestis morbis mirum in modum patientissimus. Paulus Shaffevius, qui per multos annos socius fuit Vicariorum Provinciæ, & cum beato Simone Lypnicio Terram sanctam visitavit, multisque clarus virtutibus, magnum sui reliquit desiderium. Varia hic sunt celebrata Capitula Provincialia.

Fr. Peregrinus Polonus. Fr. Tyburtius de Sroda. Fr. Paulus Shaffevius.

XV. Leopoli, quæ Russiæ Civitas est, alium Gabriel Conventum extruxit sub titulo sancti Andreæ Apostoli, auctore Andrea Odrovassio Russiæ Gubernatore, & Leopoliensi Capitaneo. Resistebant Archiepiscopus & Canonici Leopolienses, sed adversum conatum superavit summa Andreæ in Fratres benevolentia. Post aliquot annos combustam ex industria a Ruthenis schismaticis domum reædificavit, nihilque prætermisit, quod in Fratrum beneficium, aut domus cedere posset incrementum. Decursu temporis & postremo hoc seculo Ecclesia magnifica & Conventus capacissimus ante annos duodecim inchoata, ultimam acceperunt manum anno MDCXX. eaque magnitudine & operis perfectione, ut cum optimis totius Europæ certare videantur. Juvit plurimum Sigismundi III. Regis, & Georgii Mniszch Palatini Sandomiriensis, & Capitanei Leopoliensis pietas, largasque operi dabat contributiones regni exercitus, partim contra Moscovitas in Moscovia, partim contra Turcas in Podolia conscriptus. Prior Conventus ligneus, platea & via publica sejungebatur a vallo & muris Civitatis; verum posterior hic ita contiguus est, ut sit in propugnaculum contra Turcarum, Scytharumque excursiones. Jacet hic beatus Joannes Duklensis, cujus ossa magnifico teguntur sarcophago, & in magna habentur veneratione. Multa ei offeruntur donaria & votivæ tabellæ. Anno MDCXXIV. mulier quædam Armena, occulte Catholica, calicem cum patena ex auro solido & lapidibus pretiosis, valoris septem millium quingentorum florenorum & amplius ad sepulcrum ejus donavit. Vitam egit sanctissimam & multa patravit miracula, quæ sub mortis annum commodius referemus. Diligenter agitur in hac Curia de piissimo Viro canonizando. „ Et nostris hisce temporibus „ a sacrorum Rituum Congregatione decretum prodiit sub die IX. Maii „ anni MDCCXXXIII. quo recitandi ejus Officium, Missamque sub ritu du„ plici facultas toti Ecclesiæ Leopoliensi conceditur, ut suo loco dicemus.

Conv. Leopolis. *Indid. Conv. 9. Monum. MSS. Polon.* B. Joannes Duklensis. ADDITIO ALIORUM.

XVI. Hæc & quæ superioribus annis retulimus Cœnobia, jam extabant in

Conv. Prævorsci. *Indid. Conv.* 10. *Monum. MSS. Polon.*

in Polonia, numerataque sunt in Comitiis Viennensibus, quibus peractis Marcus Vicarius Generalis in Poloniam transivit. A Jaroslao, regni Marescallo, Prævorscum, Russiæ urbem profectus, aream accepit construendo Cœnobio sub beatæ Barbaræ invocatione. Ecclesiam, sacrarium, refectorium & coquinam ipse Jaroslaus ædificavit, eo defuncto, claustri ambitum & reliquas officinas, Fratres magno adjunxerunt labore, & Ecclesiæ testudinem induxerunt circa annum MCCCCLXXXIX. cum Turcæ & Tartari Russiam igne ferroque vastarent, domum Castelli instar, aggere, vallo, profunda fossa munierunt. Ante aliquot annos valetudinarium ligneum infirmarii negligentia, simul cum insigni notæque pietatis viro, Petro Candido, Capistrani discipulo tunc ibidem decumbente, totum conflagravit, & paulo post ex lapide refectum est. Jacet illic Gregorius de nova Sandecia, sacerdos a religione & pietate memorabilis.

Fr. Gregorius a Sandecia.

Conv. Calissien. *Indid. Conv.* 11. *Monum. MSS. Polon.*

XVII. Paulo post Joannes Gruscinius, Archiepiscopus Gneznensis, Fratribus addictissimus, spatiosam aream dedit Fratribus cum vicinis hortis prope mœnia Civitatis Calissiensis, ibique solido, etsi lento opere, Conventus sub titulo sanctæ Annæ ab ipso inchoatus, sub annum MCCCCLXXXVI. finem accepit. Hic requiescunt Ambrosius de Clodana sacerdos, Joannes de Voynicia diaconus, Magister Artium, qui propter summam humilitatem ad sacerdotium numquam voluit promoveri. Uterque vir pius & perenni dignus memoria.

Ambrosius de Clodana. Joann. de Voynicia.

* *al.* Heilbrunen. Conv. Helpriben. reformatur.

XVIII. Suscitatis quibusdam laxioris vitæ scandalis & discordiis in oppido Helprin * diœcesis Herbipolensis, Fridericus Comes Palatinus Rheni, & oppidi Communitas impetrarunt hoc anno a Paulo Pontifice, ut tam Cœnobium sancti Francisci Patrum Conventualium, quam Clarissarum Monasterium reformarentur opera Fratrum Observantum. Et eodem tempore fundatum esse pro eisdem Observantibus Conventum Keilhemensem in Bavaria ad confluentes Danubii & Altmoniæ, sub Alberto Duce, habent Metropolis Salisburgensis, & antiquus libellus MSS. Provinciæ Argentinæ, sed celeriora dedimus ex Gonzaga principia.

Conv. Keilhemen. *Metropol. fol.* 217. *To.* 12. *an.* 1454. *n.* 79.

Conv. Kilcreanus. *Monum. MSS. Prov. Hibern.*

XIX. In Hybernia & diœcesi Corcagiensi, extructus est hoc anno pro Fratribus Observantibus Conventus Kilcreanus, prope flumen Brigid in territorio de Musgruy VIII. M.P. a Corcagia. Auctor Cormacus Mac Carta Musgruyensium Dominus. Adhuc extat, nullas ferme passus, uti reliqui Conventus, hæreticorum injurias. Anno MDCXIV. obligarunt hæretici Angli Cormacum Mac Diarmada, illius territorii Dominum, ut ea lege locum sub suam reciperet tutelam, ne tamen Fratres, qui frequenter illuc confluebant, & sæpe antea commorabantur, deinceps permitteret illic habitare. Sepulturas sibi isthic posuerunt plurimi viri nobiles illius districtus; curaruntque semper locum conservare indemnem ab insultibus hæreticorum. Anno MDLXXXIV. in templum irruperunt milites Angli; sed dum circa spolia duo contendunt, mutuis vulneribus perierunt. Anno MDXC. iterum irruentes, fratrem Matthæum Oleyn sacerdotem, annorum LXVII. illorum furiam declinantem, & fluviolum transvadantem, lanceis crudeliter confoderunt. Hic sepultus est Phelimæus Mac Carta sacerdos, qui dum sub habitu Tertiarii pie & devote magnam exerceret hospitalitatem, cum fratre germano rixatus, projecto in eum cultro interemit. Pœniturus, Ordinem Minorum post multas repulsas ingressus, gravem fratricidii reatum longo diluit corporis cruciatu, & bonorum operum satisfactione. In ejus morte visus est totus ardere Conventus, & dum flammas extincturi occurrunt populi vicini, signum percipiunt cœlitus emissum piissimi viri in pace defuncti.

Fr. Matthæus Oleyn.

Fr. Phelimæus Mac Carta.

XX. In

XX. In Capituli limine jacet frater Thaddæus Sulivanus, anno MDXCVII. die XVII. Septembris sepultus, qui magnam Hyberniæ partem prædicando peragravit, multis ubique ad meliorem frugem conversis. Dermitius Grayus Episcopus Corcagiensis consiliarium adhibuit, & in rebus arduis auxiliarem. Insidiantibus hæreticis semel intrepide occurrit, dixitque: *novi vos, propositis præmiis, isthuc missos ut me capiatis, expendite quid agatis: si Dei voluntas hæc est ut ego tradar vobis, ecce jam paratum*. Illi ad hæc attoniti, & Divina revelatione cuncta sibi patefacta suspicantes, non sunt ausi manus injicere, sed liberum abire permiserunt. Alias equites fugiens insequentes, & ad quamdam Crucem perveniens, dixit: *Per signum Crucis de inimicis meis libera me Deus; nec patiaris ut sacram hanc metam transiliant*. Exauditus est; nam licet adhuc in conspectu esset, ultra Crucem proficisci non potuerunt. Mortuum in quodam vico, ubi agricolis prædicabat, pii quidam viri jumento imposuerunt ad hoc Cœnobium deportandum. Terra erat invia & noctis confundebat caligo, nec qua eundum esset quispiam sciebat. Inito consilio, decreverunt jumentum sibi permitti, & insequi præcedens. Ita factum, nulloque minante, recte per ignotas semitas stupidum animal ad Cœnobium duxit mirabundos. Ea ipsa nocte, propter metum hæreticorum dum traderetur sepulturæ, visum est insolitum lumen supra templum, quod dum propius accedunt visuri quidam Catholici, perceperunt cœlesti coruscatione Viri sancti cohonestari sepulturam. Ibidem sepultus est anno MCCCCLXXIX. Thomas Hieralajus Episcopus Rossensis, post multas ærumnas pro fide Catholica constantissime toleratas, & vitam sanctissime peractam, mortuus in Muscreana ditione. Compendium vitæ habes in Annalistis rerum Hibernicarum. Fr. Thaddæus Sulivanus.

XXI. Circa hunc annum Monasterium Clarissarum Cordubense, a sancta Cruce nuncupatum, fundatum est, si verum est, quod habet Gonzaga de concessis indulgentiis Ecclesiam prædicti Monasterii visitaturis. Fundatricem asserit Teresiam a Zurita, cui maritus Petrus a Rivis magnas reliquit facultates, ex quibus illa Monasterium a fundamentis construxit & plene dotavit. Monast. Corduben. *Gonz. in Prov. Granat. Mon. 6.*

XXII. In urbe Ticinensi, ad parochiam sancti Juventii habitabant nonnullæ Sorores Tertii Ordinis, quæ se voto obstrinxerunt ad subeundum sanctæ Claræ Institutum; his accedebant aliæ juvenculæ ejusdem propositi, quæ collatis facultatibus ad construendum sanctæ Claræ Monasterium ea in Civitate, in qua nullum præerat hujus Instituti, cum Tertiariis conspirarunt. Facultatem concessit hoc anno Paulus Pontifex: *Ut quælibet sacra Religio*. V. Nonas Martii. Statim autem Abbatem sancti Donati de Sexto Papien. cui litterarum Apostolicarum executio commissa est, omnia peregisse constat ex Bulla Pontificis, data anno sequenti, in qua quid actum sit, refert, declaratque electionem Abbatissæ debere fieri, uti in reliquis Monasteriis, & confessarium deputari debere in Capitulo Provinciæ Januensis. Monast. Ticinen.

XXIII. Antiquum erat Monasterium Clarissarum in oppido .... diœcesis Constantiensis, sub Ministro Provinciæ Argentinæ, vulgariter *Bicken* nuncupatum, subintrarunt quædam Tertiariæ, quæ ad Clarissarum vota transire cupientes, Monasterium restaurare intendebant. Annuit hoc anno Pontifex, scriptis litteris ad Episcopum Constantiensem. Monast. Bicken. *Ex l. 1. de Regul. an. 1. fol. 258.*

XXIV. In Hibernia vir nobilis Robertus Bissed, Dominus loci de Glenderma, diœcesis Coneren. dedit Fratribus Tertii Ordinis quemdam locum in dicto Glenderma, ut sibi domicilium ædificarent. Illi, consentiente Ordinario, & vigore quarumdam litterarum Apostolicarum quoddam Domus Fratrum Tertii Ordinis de Glenderma. *Ex l. 3. de Regul. an. 1. fol. 11.*

construxerunt Oratorium, in quo per aliquot annos Deo famulati, hoc ipso petierunt a Pontifice licentiam illud erigendi in domum conventualem, & obtinuerunt. Ministri apud eos fungebatur munere frater Robertus de Bissed, primi donatoris consanguineus.

Monum. MSS. Domus S. Agnetis Cracoviæ, Sororum.

XXV. Poloniæ in Civitate Cracoviensi tria erant hoc tempore Sororum Tertii Ordinis receptacula; primum sanctæ Agnetis ad Vistulam fluvium, & Pontem regalem, *Stradomia* nuncupatum. Secundum in altera parte plateæ ex opposito sanctæ Agnetis. Tertium Casimiriæ. Ac sanctæ Agnetis quidem claustrum a Gabriele Veronensi inclusas habet nobiles Virgines, quæ communem vitam in paupertate ducunt absque ulla prædiorum accessione. Fundator fuit Hincza Castellanus Sandomiriensis. Anno MDLVIII. igne consumptum refecerunt Joannes Nouczbach Canonicus Cracoviensis, præcipuus Monasterii benefactor & alii, ita ut sub annum MDLXVIII. insigne evaserit virginum quinquaginta collegium, per omnem Poloniam celeberrimum. Secundum & tertium clausuram non admittebant, optimæ tamen & irreprehensibilis vitæ semper exempla dederunt, rationem victus de labore manuum suarum quærentes, superioribus Ordinis obedientissimæ. Congestam de laboritio pecuniam unaquæque servabat, & post obitum in pia legata convertebat, assentientibus confessario & superioribus. Civibus erant carissimæ; nam moribundis ægrotisque assistebant, & proinde *Matres infirmorum* appellatæ. Tamdem decursu temporis utrumque domicilium finem accepit.

Domus aliæ duæ Cracovienses.

Domus Belgicæ.

XXVI. Hujus Instituti Sorores in plerisque Xenodochiis & infirmorum hospitalibus pie & laudabiliter inserviebant in Belgio, sub obedientia Fratrum Minorum de Observantia, & Vicarii Provinciæ Franciæ. Multa eis concesserunt privilegia Nicolaus V. Pius II. eaque rata voluit hoc anno Paulus, recensitis hospitalibus, & præscripto habitu Sororum: *Devotionis & sinceritatis*. pridie Idus Septembris.

Monast. Metymnæ Pomarii.

XXVII. Leonora de Velasco Abbatissa Clarissarum Monasterii Metymnæ Pomerii, diœcesis Burgensis, filia nobilis viri Petri de Velasco Comitis de Haro, dictæ domus fundatoris, nimis onerata adventantium Virginum multitudine, rogavit, ut Monialium numerus contraheretur ad quadragenarium. Votis Pontifex assensit. Ut in Monasterio Corporis Christi Ferrariensi essent tantum quinquaginta, constituit Marcus Vicarius Generalis. Sororibus Monasterii sanctæ Claræ Bobiensis, Tertii Ordinis, omnia & singula conceduntur privilegia & gratiæ quomodolibet concessa Sororibus quibusvis ejusdem Instituti, sub regimine Fratrum Minorum de Observantia degentibus.

Monast. Ferrarien.

Monast. Bobien.

SUPPLEMENTUM P. ANTONII MELISSANI DE MACRO.

Diplomata expedit.

„ I. VAria & diversa emanarunt a summo Pontifice diplomata hoc
„ anno: III. Idus Januarii pro Fratribus Tertii Ordinis S.P.Fran-
„ cisci Mediolani, de Domo seu Congregatione Consortii nuncupatis,
„ extant litteræ: *Humilibus supplicum &c.* expeditæ. Ad Eleonoram Ab-
„ batissam Medinæ *de Pomar*, seu Methymnæ Pomerii: *Votis illarum &c.*
„ XIX. Kal. Februarii. Concessa vero indulgentia pro Ecclesia Monialium
„ sanctæ Elisabethæ, Brixiensis Civitatis: *Immensa Dei &c.* III. Kal. præ-
„ fati mensis; apud Scotos in Civitate sancti Andreæ loci Antistitem, Regni
„ Primatem, ad preces fratris Roberti Cleythii, filii Comitis Merchalen-
„ sium, qui Franciscanam humilitatem, cum litterarum scientia & claritate

san-

„ sanguinis conjunxerat, intra urbis mœnia Conventum fundasse pro Fra-
„ tribus Regularis Observantiæ, referunt Annales sub Anno MCCCCLVIII.
„ Verumtamen fundationis illius diploma nonnisi hoc anno ab Apostolica *Harol. ad annum*
„ Sede prosiliit, quo Henrico Episcopo eum construendi apud sanctum *1458. n. 12.*
„ Andream *Berocheem* in præfato Scotiæ Regno: *Intenta continuæ &c.*
„ IV. Kal. Aprilis, licentiam fecit: Monasterium autem sancti Dominici *Indic. ex Vatic.*
„ sub regula sancti Augustini extra muros Narniæ urbis in Umbria, & Sabi-
„ norum finibus ad Narem amnem, Fratribus de Observantia concessum
„ est per breve: *Sacræ Religionis &c.* VIII. Idus ejusdem mensis; Sarthia-
„ ni oppidi in Etruria, Clusio vetustæ Civitati vicino, Cœnobium, quod *Harold. ad ann.*
„ paulo ante frater Ludovicus Senensis reformaverat, Conventualibus re- *1463. n. 21.*
„ stituendum fuit per breve: *Expositum nobis &c.* pridie Idus ejusdem.
„ Extra muros Ferulæ oppidi, diœcesis Syracusanæ in Sicilia, Petrum Mon- *Ex Copia.*
„ cadam loci Dominum Observantibus Conventum extruxisse, in annum
„ sequentem rejiciunt Annales: attamen illius ædis Fratribus hoc anno re- *Harold. ad ann.*
„ cipere quædam paramenta indultum est: *Piis fidelium &c.* VII. Kal. Julii; *1466. n. 4.*
„ Monasterio Sororum Tertii Ordinis Gabiani, Lucanæ diœc. posse uti pri-
„ vilegiis concessum est: *Digna reddimur &c.* VI. Nonas Julii; & Monialibus *Ex Vatic.*
„ beatæ Mariæ Montis-Lucidi, Perusinæ diœcesis, circa nonnulla bona re-
„ scriptum est: *Significarunt nobis &c.* IV. Nonas præfati: & IV. Idus ejus-
„ dem circa controversiam inter Conventuales & Observantes *de Carrion*,
„ Palentinæ diœcesis, qui ultimi occupaverant Conventum sancti Franci-
„ sci, primis ut restitueretur: *Humilibus supplicationibus &c.* quemadmo-
„ dum etiam Annales sub anno sequenti referunt: favit etiam Pontifex fa-
„ bricæ Conventus sancti Pauli Bononiæ: *Merita vestra &c.* X. Kal. Augusti. *Harold. ad ann. 1466. n. 9.*
„ In Allobrogibus Galliæ Narbonensis est Gratianopolis Civitas Episcopa-
„ lis ad Hisaram fluvium, qui suburbium ab urbe dividit, & pons lapideus *Ex Vatic.*
„ miræ structuræ illi connectit. Montes prærupti, ad quorum radices in
„ plano sita, Parlamento cohonestatur, nec longe abest a Carthusia, Cœno-
„ bio Carthusianorum celeberrimo, illi imminent optime munitæ, & mediæ
„ inter Lugdunum, & Vapineum seu Vapinguum, vulgo *Gap*: hanc urbem *Vid. Wadd. ad*
„ prope & Ecclesiam *de Essône*, habito assensu Capituli, & a Pontifice Ni- *an. 1447.*
„ colao V. facultate, Ludovicus Delphinus, Regis Caroli VII. filius, Ob- *Ex Vatic.*
„ servantibus Cœnobium construere statuerat: sed hujusmodi pia vota suo
„ effectu caruisse apparet, cum pro hujusmodi constructione Conventus,
„ novum diploma hoc anno expeditum fuerit: *Piis fidelium &c.* VI. Kal.
„ Augusti. Martinum V. tribus Religiosis Tertii Instituti S. P. Francisci
„ potestatem fecisse ædificandi sibi domum prope ædiculam neglectam san-
„ cti Mauritii, ad quintum lapidem a Civitate Casalis in Lombardia, & in
„ territorio Conzani oppidi, loco solitario, nemoroso & peramœno, osten-
„ dit clare Waddingus ad annum MCCCCXIX. quibus deficientibus, ait *Wadd. ad ann.*
„ Gonzaga, successisse Observantes anno MCCCCXIX. quod absurdum est; *1419.*
„ oporteret enim Tertiarios inchoasse & defecisse eodem anno: sed cum
„ hoc anno MCCCCLXV. indicetur: *Et si ex debito &c.* VII. Idus Augusti, *Ex Vatic.*
„ circa ædificationem domus de Callero, de Conzano ab Angelo Padino,
„ circa id temporis Observantes Tertiariis successisse possunt. Dimisso ad
„ Magisterium fratre Valerio Alexandri: *Sedis Apostolicæ &c.* VIII. Kal.
„ Octobris; XII. Kalendas Decembris summus Pontifex privilegia & exem- *Harol. ad ann.*
„ ptiones Ordinis confirmavit, ut copia brevis tenoris subsequentis osten- *1511. n. 6.*
„ dit.

PAU-

PAULUS EPISCOPUS
SERVUS SERVORUM DEI.

Ad perpetuam rei memoriam.

Confirmat privilegia Ordinis.

II. *Inter ceteros Ordines in agro Domini plantatos, sacrum Ordinem Fratrum Minorum, suis exigentibus meritis, gerimus in visceribus caritatis; & ad ea vigilanter intendimus, ac opem & operam efficaces impertimur, per quæ status ejusdem Ordinis ad Divini Nominis gloriam, & exaltationem Catholicæ Fidei prosperis semper affluat successibus; & iis, quæ præfato Ordini & ejus Fratribus per prædecessores nostros Romanos Pontifices concessa sunt, libenter, cum a nobis petitur, munimen adjicimus firmitatis.*

Cum, sicut exhibita nobis nuper pro parte dilecti filii Francisci de Savona, Ordinis Fratrum Minorum Generalis, in Theologia Magistri, petitio continebat, quod plures Romani Pontifices prædecessores nostri, diversa privilegia sub diversis formis eidem Ordini illiusque Fratribus hactenus concesserunt, & propterea dictus Generalis pro pace & quiete Fratrum ejusdem Ordinis summopere desideret, illa per eamdem Sedem Apostolicam approbari, ut Ordo ipse ac illius Fratres dictæ Sedis fulciti præsidiis, devotius & quietius vota sua Altissimo exsolvere possint.

Eapropter Generalis ipse nobis humiliter supplicavit, ut omnibus & singulis privilegiis, libertatibus, exemptionibus & immunitatibus Ordini prædicto & illius Fratribus concessis, pro illorum subsistentia firmiori, robur Apostolicæ confirmationis adjicere, illaque juxta formas eorum observari mandare, & alias super his opportune providere, de benignitate Apostolica dignaremur.

Ex nova Collect. privileg. Roder. fol. 135.

Nos igitur attendentes fructus salutares, quos Ordo ipse in Ecclesia Dei hactenus produxit & producit in dies, ac sperantes quod de bono in melius perseveret, & propterea volentes, quod hujusmodi privilegia, exemptiones, libertates, sublatis quibusvis dubietatibus & dispendiis, firmiter observentur, hujusmodi supplicationibus inclinati, omnia & singula privilegia, exemptiones, libertates & immunitates, per quoscumque Romanos Pontifices prædecessores nostros, ipsi Ordini, sub quacumque verborum forma hactenus concessa, illorum tenores, necnon nomina dictorum Pontificum, ac si de verbo ad verbum præsentibus insererentur, pro expressis habentes, auctoritate Apostolica, tenore præsentium, ex certa scientia confirmamus & approbamus, ac plenum firmitatis robur obtinuisse & obtinere decernimus, necnon irritum & inane quidquid secus a quoquam, quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari.

Non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, necnon omnibus illis, quæ dicti prædecessores in eisdem privilegiis voluerunt non obstare, etiamsi de illis & eorum tenoribus, per præsentes deberet haberi de verbo ad verbum mentio specialis, ceterisque contrariis quibuscumque.

Nulli ergo hominum liceat &c. Datum Romæ apud sanctum Marcum, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLXV. XII. *Kal. Decembris, Pontificatus nostri anno* II.

Sub eadem data sunt litteræ Apostolicæ declarantes neminem Fratrum adsistentium Cardinalibus eximi ab obedientia suorum Superiorum: *Ex fide digna &c.*

III. Si-

„ III. Silesiæ Provinciam olim Visburgiorum & Quadorum, Viadro „ fluvio irrigatam, cum Regularis Observantiæ Fratres penetrarent, te- „ nentesque Wratislaviam, vulgo *Breslavv* urbem Metropolim, sua vitæ „ sanctimonia gentes ad virtutes allicerent, Illustriss. Heros Joannes Dux „ de Sagano, Dominus in Glogovo majore, pro singulari suo affectu in „ eos, & eximia devotione in S. P. Franciscum, R. P. fratri Francisco de „ *Budissin* Vicario Provinciali, extra Glogoviam suam Civitatem ad Via- „ drum, in diœcesi Wratislaviensi ad Fortalitium in confinio contra Polo- „ nos, locum suum Ducale, castrum pro Cœnobio construendo obtulit, ac „ in eodem hoc anno MCCCCLXV. die festo sanctorum Mauritii & Socio- „ rum ejus Martyrum, ædis lapidem fundamentalem, sub patrocinio san- „ ctorum Apostolorum Petri & Pauli, necnon sancti Bernardini, magna „ cum pietate jecit, opusque pia & majori liberalitate prosequutus est: „ quo tempore pariter facta sibi licentia a summo Pontifice Paulo II. *Hu-* „ *nyade* Cœnobium pro iisdem Fratribus Observantibus, Illustrissima Co- „ mitissa Elisabetha uxor Joannis Corvini fundavit, ut Provinciæ sancti „ Salvatoris in Hungaria monumenta testantur. In Provincia Mediola- „ nensi Observantum, Yporegiense Cœnobium celerrime consummatum, „ ut alibi dicebamus, cum magno Sacello, idest Ecclesiæ primæ, accessissent „ juxta artis Architectonicæ leges, plurium Nobilium illius urbis singula- „ ria Sacella cum suis monumentis, evasissetque opus in magnificam Basi- „ licam, undequaque consummatam & ornatam; imo cum etiam ad latus „ sinistrum Ecclesiam ingredientibus, ad honorem sancti Josephi peculiari „ devotione, & non parvis expensis adfabricata esset perpulchra, sed „ minor Ecclesiola; spiritualem in Domino cordis lætitiam dum communis „ Civium pietas adaugeret, urbis Antistitem movit, ut, sicut primo eam „ magnam Capellam consecraverat, ita nunc secundo incrementa ad eam- „ dem solemni & Catholico ritu consecraret; itaque quinto Idus Aprilis „ Civium cujusvis Ordinis, ætatis & sexus, necnon convicinorum populo- „ rum concursu, idem Joannes de Parella, consueto more sanctæ Matris „ Ecclesiæ, novo consecrationis beneficio, omnium votis satisfecit: rem „ paucis explicat lapis marmoreus parieti ad latus sinistrum ingredientibus „ Basilicam infixus, his verbis:

Chron. MSS. Prov. Sannig.

Elisabeth uxor Corvini fundat Convent.

Mon. MSS. Provin. S. Salvat.

Vide supra ad annum 1457.

„ *Reverendissimus in Christo Pater, & Dominus Joannes de Parella,* „ *ex Comitibus S. Martini, Yporegiæ Episcopus dignissimus & Comes, con-* „ *secravit hanc Ecclesiam sub titulo S. Bernardini Ordinis Minorum, cum* „ *maximo honore, & ingenti populorum concursu, summa etiam cunctorum* „ *lætitia & exultatione. Consecravit quoque Altaria quatuor: primum in* „ *Capella, quæ est versus Occidentem sub titulo gloriosæ Virginis Mariæ:* „ *secundum in Capella illi contigua sub titulo S. Mariæ Magdalenæ: tertium* „ *in Capella, quæ est ad medium Ecclesiæ versus Septentrionem sub titulo* „ *S. Francisci, & S. Antonii de Patavio: quartum in Capella, quæ est versus* „ *Meridiem sub titulo S. Ludovici Episcopi & Confess. Ord. Min. S. Claræ* „ *Virg. & S. Barbaræ Virg. & Mart. Hæc autem acta sunt anno a Nati-* „ *vitate Domini* 1465. 5. *Idus Aprilis, Guardiano existente fratre Gabriele* „ *de Prato Bovino Ordinis Minorum, qui ad perpetuam memoriam scriptu-* „ *ram istam fieri fecit, ut nulla dies unquam memori rem eximat ævo.*

„ *Altare majoris Capellæ jam antea per annos, idest* 1457. *tertio nonas* „ *Februarii, idem Episcopus consecraverat sub titulo S. Bernardini, cum Cœ-* „ *meterio eidem Capellæ contiguo: posuerat quoque idem venerabilis Ponti-* *fex*

„ *sex lapidem primarium ad fundamentum Basilicæ anno 1455. 18. Kalen-* „ *das Octobris, quo die hujus Cœnobii structura cœpit, & lapis crevit super* „ *lapidem. Laus Deo.*

Vide supra ad annum 1457. & ad ann. 1466.

„ Ita litteris Gothis exaratum legitur in præmemorato lapide. Hic „ autem (licet minus ad rem nostram) non gravabor notare præfatum An- „ tistitem Joannem de Parella ultimum fuisse, qui ad eas Infulas a Cano- „ nicis illius Cathedralis capitulariter congregatis electus fuerit; etenim „ subinde ex concessione Apostolica, jus eligendi Principi devolutum est.

ad ann. 1442.

„ IV. De Conventus Trivilii, Oppidi in Mediolanensi Ducatu funda- „ tione cum suo tempore dixerimus, ut ejusdem consecrationis Ecclesiæ „ memoriam faciamus, pia ratio, licet quidpiam in Annalibus de eadem „ legatur, expostulare videtur: cum igitur præfati Ecclesia Conventus „ manum ultimam ab Oppidanorum pia liberalitate accepisset, hoc anno „ juxta consuetum sanctæ Romanæ Ecclesiæ morem, cum suo majori Altari „ solemniter consecrata fuit, quodam Patre Placido Guardianum loci „ agente, ut subsequentis tenoris publicum instrumentum docet.

Ecclesia Trivilii consecratur.

„ *Anno* MCCCCLXV. *die* XV. *Septembris, indictione nona, consecrata* „ *fuit hæc Ecclesia Fratrum Minorum apud Trivilium cum Altari majori ad* „ *honorem, & gloriam omnipotentis Dei, & gloriosæ ejus matris Virginis* „ *Mariæ, sub titulo & vocabulo Nuntiatæ: in quo Altari reconditæ fuerunt* „ *reliquiæ sanctorum Thomæ Apostoli, Cosmæ vel Damiani, & sancti Gau-* „ *dentii Confessoris, & Episcopi Brixiensis. Quæ quidem Ecclesia cum Al-* „ *tari prædicto consecrata fuit per R. in Christo Patrem Dominum Pagani-* „ *num de sancto Paulo, Dei & Apostolicæ Sedis gratia Episcopum Dulcinen-* „ *sem, de licentia oraculo vivæ vocis concessa per venerabilem Dominum* „ *Presbyterum Simoninum de sancto Peregrino, Vicarium venerandissimi Do-* „ *mini Joannis de Bailotis de Novaria, Præpositi Ecclesiæ sancti Joannis* „ *Evangelistæ de Pontirolo, tempore regiminis in spiritualibus reverendissi-* „ *mi Domini Stephani de Forlivio Archiepiscopi Mediolani, ac venerabilis* „ *fratris Placidi hujus Conventus Guardiani, in temporalibus vero Illustris-* „ *simi D. Fr. Sfortiæ Ducis Mediolani. Huic consecrationi interfuerunt* „ *dictus Guardianus, Presbyter Lazarus de Cataneis, de Arsago, & Presby-* „ *ter Donatus de Frialdis de Rovato pro testibus.*

Ex hist. M. SS. Conv. ad annum 1441.

Marc. Ulyssibon. p. 3. l. 5. c. 29.

„ V. Venerabilis servus Christi, Pater frater Alexius Hungarus, di- „ gnitate Sacerdos, Vir sanctissimus, Wratislaviæ initiatus, multis ful- „ gens miraculis, Bithi Civitatis Silesiæ, in Conventu sancti Nicolai ter- „ tio decimo Provinciæ Boemiæ, hoc anno clarebat: sepultus in loco *Be-* „ *ton*, & Capella sanctæ Crucis, cui in Martyrologio Franciscano XXVII. „ Julii dicata est: plurimum etiam commendant P. fratrem Ambrosium de „ Clodana Sacerdotem, ob vitæ sanctimoniam, Monumenta Polona: cu- „ jus corpus in Conventu sanctæ Annæ Calissii, undecimo Provinciæ Po- „ loniæ requiescit, postquam floruit anno MCCCCLXV. Pridie nonas Julii. „ Thomas vero Mantuanus in suo Catalogo Sanctorum & Beatorum Ordi- „ nis, Hieronymum a Florentia meritis & virtutibus clarum commemo- „ rat. Petrus a Pegna sollicitus propagator Regularis Observantiæ in „ Hispania, ipse sui instituti religiosissimus observator & custos, ac proin- „ de vita & moribus commendabilis, Provinciæ Castellæ Vica- „ rius, multis perfunctus laboribus, quibus merita plurima sibi cumulave- „ rat, eodem in munere, quod egregie sustinebat, Compluti sanctissime „ e vita discessit anno MCCCCLXV. ibidem sepultus. Memoratur in Mar- tyro-

Arturus in Martyrol. ad diem 27. Julii. Bajard. ex Mon. MSS. Provinciæ Poloniæ.

Fr. Hieronimus a Florentia.

Martyr. Fr. 2. edit. fol. 557. col. 2. §. 6.

„ tyrologio Franciscano II. edit.. Joannem Anconensem, Virum in Religione egregiarum virtutum, quamplurimis Divinis ac spiritualibus charismatibus a Christo Jesu dotatum, Anconæ naturæ debito persoluto, ad Astra hoc item anno transivisse, Julius Magnanus enarrat. Ludovicus a Monte Falcone, Tertii Ordinis S. P. Francisci alumnus, in magna victus & vestitus voluntaria austeritate atque penuria, Evangelicarum virtutum sollicitus acquisitor, oratione plurimum proficiebat, & humilitate dum partas cœlestes divitias custodiret attente, in proximos caritate profusus, eas in immensum adaugebat: hac methodo sanctissime vixit, ac tamdem ibidem in Umbria properavit ad Dominum hoc anno MCCCCLXV.

Jul. Magn. de Vir. illust. Ord. Minor.

Bajard. ex Tab. 3. Ord. Magdalen. Austriaca.

„ VI. Ludovicus Sabaudiæ Dux, Amadei VIII. filius, Lugduni cum cecidisset ægrotus, die XXIX. Januarii, quæ fuit Martis, inter octavam & nonam horam matutinam, debitum naturæ solvit: ejus corpus Gebennam delatum, in Capella sanctæ Mariæ ad Bethlehem, quam sua Conjux Anna Cypria in Cœnobio Fratrum nostrorum construxerat, die VI. Februarii, cum habitu Minoritico humatum fuit, interioribus Lugduni in Ecclesia Cœlestinorum ante majus Altare conditis. Sepulcro sequenti Epitaphio inscripto ab Andrea Rolando Vercellensi Poeta.

Ludovicus obit Lugduni.

„ *Sunt quibus est animus sublimia condere tantum,*
„ *Nominis æterni, quæ monimenta forent.*
„ *Non sic Illustris Amadæus & hic Lodovicus,*
„ *Sabbatiæ primi constituere Duces.*
„ *Ille suum, hic nobis Cælestinensibus hortum*
„ *Insignem copiis, pomiferumque dedit.*
„ *Alter & hanc posuit tanto ædem Principe natus,*
„ *Hic ubi fulgebat Regia celsa Patris.*
„ *Ad quid ea? ut populis ulla non laude minores*
„ *Perpetuum canerent hos meruisse decus.*
„ *Non sed in hoc solum; ut votis penetrare liceret*
„ *Cælum & cælicolis thura Sabea dare.*
„ *O Pietas! Divum curavit uterque triumphos:*
„ *Neuter ob id Divum de grege pulsus eat.*
„ *Exta tamen nostri Lodovici hoc jure: Gebennis*
„ *Ossa ad dilectæ Conjugis ossa jacent.*
„ *Mille quadringentos sex & decies sex*
„ *Claudebat tristis funeris atra dies.*
„ *Subtrahe ex eo numero decies sex, annus erit, quo*
„ *Cælestinenses hanc subiere domum.*

„ Verumtamen in assignatione temporis Poeta erravit; nam hujus Principis decessus fuit, ut dicebamus, die XXIX. Januarii anno MCCCCLXV. ut docent antiqua Chronica Latina Sabaudiæ, quorum auctor ejus temporis erat. Antiquum etiam Martyrologium Ecclesiæ sancti Francisci Gebennæ, quod in Cœnobio Fratrum nostrorum Chamberii servatur, in quo ita legitur: *Anno Domini* MCCCCLXV. XXIX. *Januarii in Civitate Lugduni obiit felicis recordationis Illustrissimus Ludovicus Dux Sabaudiæ, & apportatus ad Conventum istum sepultus est in habitu nostro, in Capella sua juxta Illustrissimam Uxorem suam die sexta Februarii; cujus anima requiescat in pace. Amen.*

Guicen. cit. sup. in Ludovicum.

„ VII. Quam zelaret Ecclesiæ Catholicæ unionem, palam ostendit,

„ dum Patri Pontificatum Petri e Concilio Basileense tenenti, supplex peteret, persuaderet ut renuntiaret, ut fecit; quod sciens Nicolaus V. eum pluribus privilegiis & gratiis exornavit; & quam pie vixerit & juste Principatum administraverit, ipsa ejus vita ab inquinamentis aliena & devotioni addicta manifestat.

Pingon. & Guichenon.
Sor. Hieronima Vid.
Bajard. ex Tab. sup. cit.

„ VIII. Tabula tandem Sanctorum Tertiariorum, Hieronymam ex Regno Siciliæ Viduam, meritis & virtutibus cumulatam migrasse ad Dominum hoc anno, sexto decimo Kalendas Decembris, refert.

ARGUMENTUM.

Franciscus Cremonensis absolvit rebelles Sedi Apostolicæ ab errore resipiscentes. Polonis datur peculiaris Commissarius. Instituuntur Episcopi. Construuntur Cœnobia.

Ex l. 3. de diversis ann. 2. fol. 84.
Franc. Cremonen. absolvit Sedi Apostolicæ olim rebelles.

I. PRÆTER pauculas Episcoporum promotiones & aliquot domorum structuras nihil hoc anno ponderosum occurrit. Francisco Cremonensi, viro docto & prudenti Regularis Observantiæ commissa est auctoritas absolvendi incolas terrarum Jovis, Alviani, Guardei, & Atilliani ab excommunicatione, quam incurrerant, propter hostiles excursiones in terras & subditos Apostolicæ Sedis, dum ipsi ab ejus obedientia desciverant, & partes sequebantur adversas.

Mon. MSS. Polon.

Polonis datur proprius Commissarius.

II. Celebrata est hoc anno Congregatio Provinciæ Austriæ in urbe Uratislaviensi, aliquantulum dissidiosa propter discordes animos Germanorum & Polonorum. Hi Conventibus & incolarum numero sufficienter instructi, separari cupiebant ab Alemannis & Silesiis, penes quos major auctoritas, potiorque pars regiminis, non sine aliorum æmulatione, longa serie perseverabat. Conquerebantur Poloni, duriuscule secum agi, universam nationem ab invisis Alemannis contemni, Superiores in Poloniam profectos, non tam ipsorum incremento prospexisse, quam incommoda multa intulisse, & ne crescerent aut honorificentius florerent, clanculum studuisse. Noluerunt itaque ad cœtum convenire, donec pactum est eos Commissario omnino committendos, neque Provinciales Vicarios in Poloniam transituros, aut quidquam ibi præcepturos, modo corpori Provinciæ adhærere vellent, & ad Comitia convenire. Coeuntibus ergo in conclave universis, confirmatus est in Vicariatu Jacobus de Glogavia majori, & delectus est Evangelista de Lince Commissarius Poloniæ.

Monum. MSS. Prov. Polon.
Fratres Saxones cupiunt fundare in Prussia.
Sed repelluntur.
Cromer. lib. 26. rerum Polonia.
Id conceditur Observantibus Poloniæ.

III. Sub istud tempus accesserunt ad Casimirum Regem ad Gedanum, celeberrimum Prussiæ Emporium, consistentem, aliquot Fratres Provinciæ Saxoniæ, petentes sibi liceret Cœnobia inter Prutenos acquirere; quibus dum ille facultatem negaret, dicens Alemannos Polonis semper invisos, non adeo conventuros cum Prutenis Poloniæ subjectis, sibique suppetere ex familia religiosa Observantum plurimos patres, quibus Prutinam gentem committere posset instruendam. At illi minus reverenter & animosius quam deceret Regis verba retorquentes, commissi sunt Custodiæ Uratislaviensi extra Prussiæ fines in Silesiam transmittendi; magna enim oborta erat suspicio missos hos aliosque a finibus Saxoniæ ad Magistrum Prussiæ, ut defectionem a Polonis ad Cruciferos, cum quibus Rex bellum gerebat, occulte suaderent. Egit deinde Rex per suum Legatum Jacobum Debinium cum Pontifice, ut facultatem concederet Poloniæ Observantibus per Prussiam

siam domicilia constituere. Atque ita factum est circa annum MCCCCLXX. adjutorio præsertim Vincentii Episcopi Culmensis & administratoris Ecclesiæ Posnaniensis.

IV. Paulo antea obiisse diximus fratrem Petrum de Fuxo Cardinalem Albanensem, Sedis Apostolicæ in urbe Avenionensi aliisque partibus annis multis Legatum. Hoc anno Gasto de Fuxo Princeps Navarræ, Petri nepos, egit cum Paulo Pontifice, ut insigne Collegium Fuxense, Tolosæ a patruo erectum, multisque privilegiis ab Eugenio IV. Nicolao V. & Calixto III. munitum, amplius stabiliret, novamque adjiceret firmitatem statutis & ordinationibus a Cardinale pro bono Collegii regimine præscriptis. Ut omnia mature fierent, & suis legibus Collegium subsisteret, rei prudenter perficiendæ Commissarios Pontifex instituit Episcopos Aduren. & Oloren. & Officialem Tolosanum.

Ann. 1464. n. 19. Collegium Tolosanum Fr. Petri Cardinalis. Amplius stabilitur. *Ex l. 4. de diversf. ann. 2. fol. 121.*

V. Translatus est hoc anno vel præcedenti, frater Elias de Vicecomitibus de Bourdeille ab Episcopatu Petragoricensi (ad quem alias diximus promotum) ad Archiepiscopatum Turonensem, per translationem Gerardi ad Valentinam & Diensem unitas, XVII. Kalendas Junii. Institutus est Episcopus Bisacien. in regno Neapolitano, sub Archiep. Consano, Ludovicus a sancta Cruce, per obitum Sisini, Nonis Julii. Themopolitanus in Græcia, sub Archiep. Athenarum, frater Joannes de Hemburg, Baccalaureus in Theologia, per obitum Petri, XI. Kalendas Decembris.

Fr. Elias Arch. Turonen. *Tom. 11. ann. 1437. n. 35.*

Fr. Ludov. Episc. Bisacien.

VI. Hoc anno initum acceperat Ecclesia sanctæ Mariæ de Pace, prope portam Tonsam urbis Mediolanensis. Cum enim Stephanus de Forolivio Archiepiscopus Mediolanensis, Amadeo Lusitano (de quo largius supra disseruimus) addictissimus & familiarissimus, eo loco paulo antea parvam ei dedisset Ecclesiam SS. Apostolorum Philippi & Jacobi, statuit Vir Dei majorem & venustiorem reddere, & humile contiguum habitaculum in commodum permutare Cœnobium. Collectis itaque variis eleemosynis, adjutus munificentia Galeatii Mariæ Sfortiæ Ducis, prædictique Archiepiscopi, præsentibus Duce, Magistro Francisco Maria Provinciæ Mediolanensis Ministro, & magna nobilium populique multitudine, præmissa Pauli Pontificis licentia, novæ Ecclesiæ jecit Archiepiscopus fundamenta die XXIX. Octobris. Ea exurrexit mole & majestate, iisque accrevit ornamentis, ut inter optimas totius Sodalitii possit connumerari. Accessit capacissimum & nobilissimum Fratrum domicilium, omnibus numeris absolutum. Valetudinarium commodum, aromatarium abundantissimum, bibliotheca optime instructa, sacrarium suppellectile argentea, paramentis pretiosis refertum. In Ecclesia sacella sunt egregie fabricata quindecim, & multa nobilium mausolea. In aula capitulari sepultus est Marchio Aimontanus, status Mediolani pro Philippo II. Gubernator. In templo præ reliquis jacent Franciscus Crassus, Diaconus Cardinalis sanctæ Luciæ in Septisolio, deinde tituli sanctæ Luciæ presbyter, Mediolanensis, a Pio IV. creatus. Joannes Baptista Bagerotus Episcopus Bobiensis, & Comes, & Magdalena Borgia, Gandiæ Ducis filia, quorum hic exhibeo Epitaphia.

Conv. Pacis Mediolani. *Anno 1464. n. 30.*

Francisco Crasso, Petri Antonii filio I. C. Advocato fisci, Præfecto rerum capitalium, Senæ Prætori, Urbini tertio Magistro, quæsturæ ordinariorum Senatori, Consiliario, Principali Quæstori, Præfecto urbis Senarum & Bononiæ, Cardinali, qui vixit annis LXVI. *mortuus est Romæ Kalendis Septembris anno* MDLXVI. *& in monumentum Cellæ hujus, quam divo Francisco vivens fecit, inferri voluit. Petrus Antonius & Hyppolitus parenti optime merito PP.*

VII. Episcopus posito sibi, dum viveret, sepulcro anno MDXIX. solum hæc verba incidi curavit: *Ne quid expectes ab amicis, quod tu per te agere possis*. Heroinæ Borgiæ prope portam, qua itur ad claustrum, hæc habetur memoria.

Magdalenæ Borgiæ Francisci Gandiæ Ducis filiæ, & corporis & animi nobilitate vere Principi, cui dum partum primum ederet, extremum spiritum edendi justi mores, præstansque disciplina duces in cœlum fuere. Innicus Velascus Comes Haro Jo. Fer. Comestabilis Castellæ, Securii Ducis & Mediolani Gubernatoris fil. post obitum etiam Mariæ Franciscæ dulcissimæ filiolæ, qua in solatium auctus fuerat, monumentum mortuæ uxori, mortuæ infanti, mortis quoque memoriæ mortalis posuit, mortaleque quod ambarum erat, in hoc templo servari, donec in Hispaniam deferretur, jussit anno CIↃ. IↃ. XCVIII.

VIII. Secundum claustrum, Ecclesiæ contiguum, egregiis picturis vitæ & actorum sancti Francisci ornavit Innicus Velascus, prædictæ Borgiæ conjux, cujus monumentum ibidem his verbis exaratum est.

Numini, Sanctitatique Divi Francisci devotissimus Innicus Velascbius Comes Haro Jo. Ferd. Comestabilis Castellæ, Securii Ducis & Mediolani Gubernatoris fil. pietatis studio incensus, quod in Cœnobii hujus Sacerdotibus flagrantissimum esse cognovit, dum summa assiduitate Deum precati sunt pro æterna salute & gloria amantiss. & pientiss. conjugis Magdalenæ Borgiæ Francisci Gandiæ Ducis fil. cujus cadaver in proxima æde repositum fuit, donec patrio conderetur sepulcro, Porticum hanc picta vita & miraculis ejusdem sanctissimi viri exornandam mandavit an. CIↃ.IↃ.XCVIII.

Claudius Medulla.

IX. Hinc prodierunt multi viri illustres; paucos hujus nostri seculi recenseo. Claudium Medullam, qui per omnes munerum gradus tandem pervenit ad Vicariatum Generalem totius Ordinis, quo per triennium functus est. Missus a Gregorio XIII. Commissarius Apostolicus in Belgium, cum potestate Legati a latere ad reformandos Ecclesiasticorum abusus, Parmensi Principi Alexandro, Belgarum Gubernatori fuit a Consiliis, suasorque acerrime propugnandæ fidei Catholicæ. Optimis dotibus insignitus obiit hoc in loco anno MDCXIV. die XIV. Aprilis. Evangelistam Gabbianum, qui post omnes gradus honorum in sua Provincia, factus est Vicarius Generalis Francisci Belgiojosi, totius Ordinis Ministri, Guardianus Hierosolymorum, Ordinis Procurator in Curia Romana, demum Commissarius Generalis familiæ Cismontanæ: obiit Marsiliæ rediens ex Comitiis Generalibus Salmanticensibus anno MDCXVIII. Benedictum Cinquanta, & Benedictum de Doctis ejusdem Provinciæ Ministros; penultimus, summa industria magnisque expensis Templum & Cœnobium egregie restituit, auxit, ornavit. Imaginem beatæ Virginis a Pace, a filio humiliter supplicantis, ut statui Mediolanensi, bellis attrito, optatissimam redderet pacem, veste ubique hoc nomine *Pax Pax*, grata varietate conspersa, quam beatus Amadeus devotissime in pariete pingi curavit, & quæ per annos multos pone iconem chori delituit, ad Altare majus auro & gypso ornatam transferri curavit. Magna a civibus colitur reverentia, editis per eamdem plurimis miraculis.

Evangelista Gabbianus.

Benedictus Cinquanta.

* *al.* Joii.

Conv. Johyæ.

X. Hoc anno incolæ terræ Johyæ * diœcesis Caputaquen. in regno Nea-

Neapolitano, quod diu exoptarunt, sed propter bellorum discrimina perficere non potuerunt, domum Fratrum Observantum sub titulo sancti Francisci non procul ab oppido extruxerunt, & Vicario provinciæ Terræ Laboris tradiderunt. Ratum habuit factum Paulus Idibus Junii. Similiter concessit civibus Albinganen. in Ligurica maritima, facultatem ædificandi domum alteram pro eisdem Observantibus, sub invocatione sancti Bernardini x. Kalend. Aprilis. Falsa est itaque illa quorumdam apud Gonzagam traditio de fundata hac æde per sanctum Bernardinum, & postea ab ejus nomine appellata.

Gonz. in Provin. Princip. Conv. 20. Lib. 1. de Regular. & præb. an. 2. fol. 41. Conv. Albinganen. *Lib. 2. de divers. an. 2. fol. 276. Gonz. in Provin. Genuæ Conv. 14.*

XI. In Sicilia prope oppidum Adernionis, diœcesis Catanien. nobilis vir Joannes Thomasius de Moncata, Comes Adernionen. prosecutus opus Cœnobii Observantum, sub titulo sanctæ Mariæ de Jesu, quod pater Guillelmus Raymundus de Moncata inchoaverat, hoc anno absolvit, & a Pontifice impetravit facultatem Fratribus tradendi, & ornamenta Ecclesiastica auro intexta, nobiliora quam Observantum admittebat professio. Horum Comitum successores Cœnobium hoc multis prosecuti sunt beneficiis.

Conv. Adernionis. *Gonz. in Provin. Sicil. Conv. 19. Lib. 1. de Regul. & præben. an. 2. fol. 250.*

XII. In eodem Regno alius ejusdem stirpis, Antonius Petri de Moncata, sub hunc annum Cœnobium eisdem Patribus posuit extra muros oppidi Ferulæ, Siracusanæ diœcesis ad se spectantis: alii dicunt ab ipsis Ferulanis constructum. Hoc anno prædictus Dominus de Moncata impetravit a Pontifice, ut liceret Fratribus ab eo recipere paramenta, & quæcumque Ecclesiastica ornamenta, etiamsi numero, pretio ac qualitate, eorum professionis statum excederent. Prima structura erat humilis & angusta nimis, sed collabentem refici & ampliari curavit beatus Antonius Ferulanus, Siciliæ Reginæ a sacris confessionibus, Regi etiam gratissimus. Ibidem requiescit ipse, & Matthæus Conterraneus, viri pissimi, miraculis clari, eodem lapide contecti.

Conv. Ferulæ. *Indid. Conv. 13. Eodem lib. fol. 54.*

Anton. & Matthæus Ferulani.

XIII. Nobiles viri Gaspar de Schornomil, Andreas Hohen Wanter Milites, & Georgius Gratzer armiger, Aquilejen. diœcesis, decreverunt Conventum Observantum in insula penes castrum Gretz, infra parochiam Ecclesiæ sancti Martini in Samelva & limites oppidi Mattlich. prædictæ diœcesis, sub vocabulo gloriosæ Virginis Mariæ ædificare, deditque Pontifex hoc anno construendi facultatem. An vero ædificaverint, non mihi plane constat, dum in Cœnobiorum catalogo non reperio.

Conv. Gretzii. *Lib. 1. de exhibit. de divers. &c. an. 2. fol. 227.*

XIV. In extremis finibus Archiepiscopatus Bituricensis, versus Occidentem, constructus est Conventus Observantum prope castellum Closarum, in loco nemoroso & campestri, per nobilem virum Andream de Calviniaco, verum pauperum protectorem, & singularem Minorum benefactorem. Per hæreticos combustum, ab integro refecit Ludovicus a Borbonio Dux Montis-penserii, Dominus prædicti Castri Closensis. Sub hunc annum in Civitate Aquensi alius erectus est Conventus, sub titulo Annunciationis beatæ Mariæ, procurante Patre de Sothono Neapolitano, suppeditantibus sumptus urbis Consulibus, & familia de Meyrargnes. Ecclesia consecrata fuit anno sequenti.

Conv. Closarum *Gonz. in Provin. Turoniæ Pictav. Conv. 23.*

Conv. Aquen. *Idem in Provin. S. Ludov. Conv. 4.*

XV. Taccoviæ, urbis in Boemiæ confinibus, cives hoc anno ex communibus facultatibus Cœnobium construxerunt sub titulis sanctarum Mariæ Magdalenæ & Elisabethæ: sæpissime diruere tentarunt hæretici Hussitæ, sed bene munitum & solidis muris præcinctum, restitit semper impiis eorum conatibus.

Conv. Taccoviæ.

XVI. Nobili viro Joanni Hinczæ de Ragono, Sandomiriensi Castellano, & Colensi Præfecto, facultatem hoc anno impertivit Paulus ædificandi

Conv. Colen.

candi

Lib. 1. de diverſ. de Regular. &c. an. 1. fol. 110. Monum. MSS. Polon.

candi Obſervantum domicilium in oppido Colo, Gneznen. diœceſis ſub titulo Viſitationis beatæ Mariæ & diviſionis Apoſtolorum. Fundum conceſſit, firmiſſimum fecit fundamentum, Eccleſiam optimamque domus partem ex ſecto lapide & cocto latere conſtruxit. Reliquam ex variis eleemoſynis per annos viginti Fratres abſolverunt. Hic illi abundant piſcibus ex Varta fluvio vicino. Celebrata ſunt hic aliquot provinciæ Poloniæ Comitia. Pro iis quæ habita ſunt anno MCCCCLXXXII. liberaliſſime ſumptus miniſtravit Anna Duciſſa quondam Sochacovienſis, & Conventum calicibus multiſque paramentis optimis ditavit. Plurimum huic loco benefecit Stanislaus Carncovius Archiepiſcopus Gneznenſis. Hic aliquantulum commoratus eſt frater Victorinus Melſtinius, Diaconus, nobili genere magnorum Poloniæ Baronum progenitus. Oppida multa, villas pingueſque reliquit poſſeſſiones, & in tranſitu ad Religionem multam diſtribuit pecuniam, neceſſitatibus Conventuum, præſertim circa ſupellectilem Eccleſiaſticam, providendis: obiit in adoleſcentia, eximia præditus pietate, beatæ Virginis Mariæ ferventiſſimus cultor. Jacet Tarnoviæ, ubi etiam requieſcit frater Bonaventura Cracovienſis, ſacerdos, ultimus omnium, quos beatus Joannes Capiſtranus ad Ordinem ſuſcepit. Deceſſit plenus dierum & bonorum operum. Prompta ejus obedientia & religioſa compoſitio in illa Provincia proponi ſolebat novellis Fratribus in exemplum.

Victorin. Melſtinius.

Bonaventura Cracovien.

XVII. Orante Joanne, Magiſtro Fratrum Ordinis beatæ Mariæ Theutonicorum per Livoniam, conceſſit Paulus licentiam Vicario provinciæ Saxoniæ tres domos Obſervantum in eadem Livonia, in finibus Chriſtianorum conſtituta, infidelibus vicina, vel ædificaret vel admitteret. Confirmavit etiam Fratribus Obſervantibus Provinciæ Argentinenſis duas ab eis receptas domos, unam juxta Keyſersberg. diœceſis Baſileen. alteram prope Baar, diœceſis Argentinenſis, eoſque ab omni excommunicationis vinculo propter admiſſas ſine ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia voluit abſolutos. Horum duorum locorum nunc non invenio veſtigium. Abſolvit etiam Fratres Vicariæ Scotiæ, qui ultra annos quadraginta locum Bertheonis, diœceſis ſancti Andreæ, ſibi ab Henrico Epiſcopo ſancti Andreæ conceſſum, & ab ipſis in religioſum redactum domicilium inhabitabant, obtenta dumtaxat Ordinarii facultate. Neque hujus etiam loci reperio apud quempiam memoriam. Habuiſſe Fratres domos hoc tempore in oppido Viebacen. diœceſis Lincopen. in regno Svetiæ, mihi conſtat ex hujus anni diplomate Pontificio, quo Paulus controverſias reſcindit circa decimas, fructus, juriſdictionem & privilegia, vehementi animorum commotione exortas inter Clerum & Regulares.

Conv. Livoniæ. Lib. 1. de Regul. an. 2. fol. 6.

Conv. Keyſersberg. Conv. Baaren. Lib. 1. de Regul. an. 3. fol. 152.

Conv. Bertheonis. Lib. 2. de Regul. an. 2. fol. 89.

Conv. Viebacen. Lib. 1. de exhibit. de diverſ. &c. an. 2. fol. 74.

XVIII. Vir nobilis Carolus Comes Cadraletii & Incolæ oppidi Brugenſis, diœceſis Tornacenſis, impetrarunt facultatem conſtruendi extra oppidum domum Fratrum Obſervantum: dum opus in loco opportuno aggrediuntur, conqueſti ſunt multi, longe Fratres ab oppido conſtitui, propioreſque eſſe debere, ut facilior eſſet acceſſus & utilior frequens inſtructio. Querelis exciti, hoc anno ſecundam petierunt conſtruendi licentiam, ſed vel in ipſo oppido vel in loco propinquiori. Annuit Pontifex, extructuſque eſt locus extra muros, qui ad Sorores Annunciatas tranſiit, tranſeuntibus Fratribus poſt multos annos ad capaciſſimum Cœnobium Patrum Conventualium, de quo alias egimus diffuſius. „ Jacobus Meyerus in „ ſuis Flandriæ Annalibus ait: Poſt annos duos, videlicet X. Kalendas „ Auguſti, poſtridie Divæ Mariæ Magdalenæ Apoſtolæ, anni MCCCCLXVIII. „ quod Iſabella, Vidua Philippi Principis Burgundiæ Ducis, primum poſuit

Conv. Brugen. Lib. 1. de diverſ. formis an. 3. fol. 44.

Tom. 2. an. 1233. n. 40.

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI. *Meyer. an. 1468.*

„ fuit lapidem Conventus Observantum extra portam Asinariam, ubi post „ multos annos Margarita Caroli V. amita Virgines Annunciationis con- „ stituit. Conv. Observ. conversus in Monast. Annunciatarum.

XIX. Hoc anno in die Conversionis sancti Pauli Apostoli reformatus est Conventus Landshutensis per Joannem Landener Vicarium provinciæ Argentinæ, procurante Principe Ludovico Duce Bavariæ, quod alias admonuimus. Domus etiam Brezen. diœcesis Varadiensis in Hungaria sub finem hujus anni transivit ab Observantes, jubente Pontifice, procurante Elisabetha Matthiæ Regis Hungariæ genitrice, Pontificium exequente mandatum Episcopo Varadiensi. Initium accepit hoc anno Conventus Umbergensis in Dominio Ducis Eberhardi de Wirtemberg. Conv. Landshuten. Tom. 5. an. 1280. n. 11. Conv. Brezen. Conv. Umbergen.

XX. In Montibus Marianis, vulgo Hispanico *la Sierra Morena*, Villa seu castrum conspicitur, appellatum Culmina majora, vulgariter *las cumbres majores*, diœcesis Hispalen. distatque paululum Monasterium Clarissarum, sub titulo Conceptionis beatæ Virginis Mariæ. Circa ejus originem aliqua posset oriri dubitatio, dum hoc anno Paulus Pontifex, misso diplomate ad Episcopum & Thesaurarium Pacensem, facultatem largitur Mariæ & Leonoræ, Joannis Martini Vexarani filiabus, ut in prædicta Villa Monasterium Ordinis sanctæ Claræ possint construere: *Piis fidelium*. VI. Idus Januarii, & tamen ex quibusdam instrumentis & inscriptione ipsius domus, fundator dicitur Ferdinandus Vexaranus, Canonicus Portionarius Ecclesiæ Hispalensis. E regione portæ templi super pulpitum marmori candido hispanice hæc leguntur incisa. Monast. Culminum. Gonz. in Provin. S. Michael. Monast. 11. Monum. MSS. ejusd. Provin.

> *Ad honorem Dei, & Virginis Matris Mariæ, ejusque sanctissimæ Conceptionis Ferdinandus Bexaranus, Portionarius Ecclesiæ sanctæ Hispalen. & Papæ cursor, hoc Monasterium cum sua Ecclesia & reliquis rebus necessariis suis sumptibus fundavit pro se, pro suis genitoribus & descendentibus, dotavitque triginta ...... annui reditus, aliisque censibus pro Monialium provisione. Scripturæ conservantur in archivo sanctæ Ecclesiæ Hispalensis, anno* M. D. XV.

Prædictæ germanæ Sorores Maria & Leonora amitæ videntur hujus Portionarii, & fortassis opus tenui principio inchoarunt, totumque perfecit Ferdinandus, & reditibus stabilivit, unde fundatoris nomen obtinuit. Vel fortassis illæ quod pie proposuerunt, aggredi non potuerunt. Ex Ferdinandi testamento Decanus & Capitulum Hispalense patroni scripti sunt & defensores: vixerunt hic pleræque Sorores religiosissime; præ ceteris celebratur memoria Catarinæ de Porta, virtutibus, regimine hujus, & sanctæ Marinæ de Zafra Monasterii, ac cœlestibus visionibus insignis.

XXI. In urbe Potentina provinciæ Basilicatæ, Monasterium erat Sororum Ordinis Cisterciensis sub titulo sancti Lucæ, in moribus dissolutum, & Sororibus ferme destitutum. Ad preces itaque Episcopi, Cobellæ Ariani Comitissæ, & civium Potentinorum, concessit Pontifex, ut suppresso ibidem Ordine Cisterciensi, ex urbe Tricaricensi avocaretur Soror Sveva de Genefra, aliæque Sorores Clarissæ, quæ suum inducerent Institutum. Hæc illa origo est Clarissarum in isto Monasterio, non vero quam Gonzaga sub Paulo III. præscripsit. Monast. Potentiæ. Lib. 1. de exhib. de divers. & c. an. 2. fol. 149. Gonz. in Provin. Basilic. Monast. ult.

XXII. In urbe Capuana hoc tempore Monasterium fuisse Clarissarum, sub nomine Jesu, mihi constat ex Pauli litteris datis ad Archiepiscopum, ut prohibeat construi a Confratribus sanctæ Mariæ Magdalenæ capellam sub nomine Jesu, Monasterio propinquam. Refert diploma ædificatum fuisse Mo- Monast. Capuan. Lib. 1. de Regular. an. 3. fol. 86.

Monasterium per quondam Antonium Thobiani, & Blanchenam conjugem in propriis ædibus, ea adjecta conditione, ne ullo tempore domum illam Sorores desererent.

Joann. Veronen. Generalis Tertii Ordinis. *Sillis fol. 32.* Domus Mediolanen. Fratrum Tertii Ordinis. Domus Asculana Sororum. Domus Ulissiponen. Domus Curtiaci. Domus Salezæ. Domus Eimbeck.

XXIII. Tertii Ordinis in Italia Superiorem Generalem institutum hoc anno Joannem Veronensem Antonius de Sillis enarrat. Domum sub hoc tempus habuisse Mediolani hujus Instituti viros, constat ex decisa a Pontifice lite in favorem eorumdem; & Sorores aliam sub nomine sanctæ Margaritæ in urbe Asculana a semetipsis constructam, patet ex multis hoc anno concessis privilegiis; alteram juxta muros veteres nobilissimæ urbis Ulyssiponensis, sub nomine Cellæ-Christi, ex indulta facultate assumendi presbyterum idoneum, qui sacra peragat & sacramenta ministret; quartam Curtiaci, Tornacen. diœcesis in Belgio, ex simili indulto; quintam & sextam in Saleza & Eimbeck, Moguntinæ diœcesis, ex concesso privilegio conventualiter vivendi sub tribus votis, aliasque ad suum consortium admittendi.

Eremitæ sub habitu Observantum. Variæ gratiæ & indulta.

XXIV. Apparuerunt hoc tempore multi Eremitæ in partibus Dalmatinis sub veste consimili habitui Fratrum Minorum de Observantia, in grave eorumdem præjudicium. Jussit Pontifex, ut alium omnino distinctum & dissimilem deferrent: *Regularem vitam*. III. Nonas Junii. In eadem provincia Dalmatiæ Dominus temporalis insulæ Veglen. Fratres Observantes duorum Conventuum, unius intra, alterius extra Civitatem Veglen. vehementer perturbabat, non permittens ut secundum sua Instituta & privilegia viverent, neque domibus sibi relictis alio transmigrarent. Ex eisdem Religiosis, quos volebat, etiam invitis Superioribus, in Capellanos assumebat, aliasque inferebat molestias, a quibus ut desisteret, jussit hoc anno Pontifex, scriptis litteris ad Abbatem Monasterii sancti Chrysogoni Jaderen. Conventui Minorum Adrien. propter temporum calamitates, & bellorum incommoda ad magnas angustias redacto, & ruinam minitanti, rogantibus Episcopo & civibus, donavit & appropriavit Pontifex Monasterium sancti Sabini Clarissarum ejusdem urbis, ad eum statum redactum, quod una dumtaxat in eo vivebat Monialis. Domui Fratrum Minorum de Insula extra muros Cupersanos, in honorem beatæ Virginis Mariæ constructæ, erga quam populus religioso ferebatur affectu, magnas concessit indulgentias, aliasque similes Conventui sancti Francisci de Contrata, Fratrum de Observantia, diœcesis Torcellanæ, quem *sancti Francisci de Stigmatibus* deinceps præcepit nominari. Conventus sancti Pauli extra muros Bononienses Fratribus indulsit, ne ex bonis quibuscumque sibi relictis fabricæ Ecclesiæ sancti Petronii Bononiensis decimam persolvere tenerentur. Conventum sancti Francisci de Carrione, Palentinæ diœcesis in Hispania, ab Observantibus Eremitorii Scalæ cœli occupatum, jussit Conventualibus restitui.

XXV. Voluit a cœmeterio Fratrum Observantum oppidi Tubingen. Constantiensis diœcesis, removeri domum publicam, in qua cives conveniebant & magnos excitabant frequenter tumultus in discutiendis negotiis, non sine perturbatione Fratrum, & impedimento Divini officii, quod in propinqua celebrabatur Ecclesia; de quo dedit litteras ad Abbatem Monasterii Hirsangiensis, diœcesis Spirensis. Permisit Fratribus Minoribus oppidi Encopen. diœcesis Upsalen. in Svetia, ubi Religiosi habitabant quadraginta, admittere prædium, *de Cleista & Najanes* nuncupatum, sibi a nobilibus viris, Ermigislo Nicolai, & Ermigislo Gelda militibus eo fine donatum, ut ex ejus reditibus provideretur pro Missæ sacrificio vinum, quod in iis partibus rarum erat, & proinde summopere carum. Emerant Fratres domus

mus sancti Angeli de Burgo omnium Sanctorum extra muros Cremonen. quamdam terræ portionem aratoriam, & ex parte vineatam eidem domui contiguam, & ad Prioratum sancti Gabrielis Cremonen. Ordinis Cluniacensis spectantem, ut viam amplam & directam a Conventu ad Civitatem aperirent. Ratum id habuit Pontifex, datis litteris ad Abbates sancti Laurentii & sancti Thomæ Cremonenses.

SUPPLEMENTUM P. ANTONII MELISSANI DE MACRO.

„ I. EOs bellicos tumultus, quos in Ludovicum Franciæ Regem in-
„ teresse excitaverat, sequuta pax Confluentiæ dicta, compescuit;
„ quo tempore Franciscus Sfortia obiit, relicto Ducatu Mediolanensi
„ Galeatio filio: sed Georgium Podiebraccium Regem Boemiæ, cujus *Georgius Rex a-*
„ honorificam mentionem alibi fecimus, quod hæreticis nimium faveret, *nathematizatur.*
„ ut hæreticum e Vaticano fulmine ictum, diris devovit Pontifex, eidem
„ in Regno suffecto Matthia Hungaro, acta confirmante Friderico. Pro
„ fundatione Conventus *Septen.* in diœcesi Strigoniensi, breve: *Piis fide-*
„ *lium &c.* IV. Nonas Januarii expeditum fuit; hujusmodi vero Cœno-
„ bium nemo commemorat. Apud Sagium, Gallis *Seez* urbem Episcopa-
„ lem in Normandia, apud Olinæ fluminis ortum, cum esset Eremitorium
„ sub titulo sancti Jacobi, pro illo dedit litteras: *Ex debito &c.* V. Idus
„ ejusdem præfati mensis: sed V. Nonas Martii concessit posse construi do-
„ mum apud oppidum *Rocafocardo*, diœcesis Eugolismæ in Aquitania, ad
„ Carantonum fluvium sitæ: *Injunctam nobis &c.* reædificationem vero *Indic. ex copia 8*
„ Conventus Observantiæ, Zerbatæ, Vincentinæ diœcesis indulsit: *Sacræ* *Eremitorium S.*
„ *Religionis &c.* III. Nonas Maii, & Monasterium pro Sororibus Tertii *Jacobi.*
„ Ordinis apud Atrebatem: *Pia Deo &c.* XV. Kalend. Junii: Atrebates
„ autem, *Arasi*, *& Arazzo* Italis est C. E. antiqua Belgi, Scarpa fluvio *Ex Vatic.*
„ irrigata, Artesiæ Regionis caput, Origiacum Ptolomæo dicta: Urbs
„ gemina, muro divisa, ampla, ingenti populo referta, nobilis, elegan-
„ tissima, cujus ædes, sacræ præsertim, magnificentissimæ, lanificio clara, *Ex Topog. Ferrar.*
„ propugnaculis & fossis munitissima, media inter Ambianum & Torna-
„ cum. Martino de Frangipanibus concessit posse ædificare domum sanctæ
„ Mariæ: *Constantis fidei &c.* XIII. Kalend. Julii: privilegia ad Tertii Or-
„ dinis Fratres extendit: *Excitat arcanum &c.* VII. Kalend. ejusdem:
„ concessa subinde Indulgentia pro fabrica Conventus Amadeorum, Cre-
„ monæ urbis in confinio Venetorum ad Padum fluvium: *Cum Prophe-*
„ *ta &c.* IV. Idus Julii: & expeditis litteris pro domo Patrum Conven- *Pro plur. Monast.*
„ tualium *Debrecen.* vel *Dravecii* in Hungaria: *Ex Apostolicæ &c.* Kalend.
„ Septembris: pro Sororibus Tertiariis sanctæ Elisabethæ, in parochia
„ sancti Juventii Papiæ, sequentis tenoris diploma dedit.

PAULUS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei,

Dilectis in Christo filiabus Abbatissæ, & Conventui Monasterii sanctæ Claræ Papiensis, Ordinis ejusdem sanctæ Claræ salutem &c.

„ II. D*Igna reddimur attentione solliciti earum ad exauditionis gratiam*
„ *admittere vota, quæ illecebris mundanis, ac mortalis viri thoro*
„ *propulsis, in illius, qui speciosus est præ filiis hominum, beneplacitis, sub*
„ *Regulari Observantia laudabiliter conversantur.*

„ *Dudum siquidem pro parte vestra, quæ tunc Tertii Ordinis sancti Francisci, de pœnitentia nuncupati, in domo vestra, sita in Parochia Ecclesiæ sancti Juventii Papiensis, sub perpetua Clausura & Regula S. Claræ existebatis, nobis exposito, quod nonnullæ ex vobis, quæ vigintiduæ vel circa numero existebatis, jamdudum Ordinem S. Claræ solemniter profiteri voverant; nonnullæ vero Juvenculæ in propriis domibus tunc commorantes, ob frugem melioris vitæ, eumdem Ordinem sanctæ Claræ ingredi, ac professionem per illius Moniales sive Sorores emitti solitam, emittere proposuerant.*

„ *Sed quia in Civitate Papiæ nullum ejusdem Ordinis sanctæ Claræ Monasterium de Observantia existebat, Juvenculæ ipsæ earum pium & laudabile propositum eatenus affectui mancipare nequierant, & propterea vos, ut vestro & Juvencularum prædictarum desiderio satisfieri posset, de bonis a Deo vobis collatis, ac pia largitione Fidelium donatis, domum prædictam latam & amplam, cum hortis & ædificiis competentibus, ad finem, quod ex ea unum Monasterium in honorem, & sub invocatione ejusdem Sanctæ, cum Ecclesia, campanili, Claustro, dormitorio, cœmeterio, horto, hortalitiis & aliis necessariis officinis, pro vestro ac aliarum dicti Ordinis Sororum sive Monialium, sub Regula & Ordine sanctæ Claræ hujusmodi viventium, usu & habitatione perpetuis erigeretur, fundaretur & construeretur, ita quod, postquam vos professæ essetis, unam ex vobis in Abbatissam sive Matrem ad vestrum beneplacitum duraturam eligere deberetis & teneremini, acquisiveratis, & partim dono habueratis; ac pro parte vestra nobis supplicato, ut vobis de prædicta domo Monasterium hujusmodi erigi, fundari & construi faciendi, & unam ex vobis Abbatissam, quoties opus foret, eligendi, licentiam concedere, aliasque in præmissis opportune providere dignaremur.*

Pro variis Cōnvent. scribit.

„ *Nos; tunc Abbati Monasterii sancti Donati de Sexto, Papiensis diœcesis, ejus proprio nomine non expresso, aliis nostris litteris dedimus in mandatis, ut, si ita esset, vobis Monasterium hujusmodi, cum Ecclesia & necessariis officinis, ex domo prædicta, in honorem & sub vocabulo ejusdem Sanctæ, ac sub Ordine prædicto, erigendi, construendi & ædificandi, aut fundari, construi & ædificari faciendi licentiam largiretur. Ac voluimus per vos professionem, per Sorores sive Moniales dicti Ordinis sanctæ Claræ emitti solitam, in manibus tunc Guardiani domus sancti Jacobi extra muros Papien., Ordinis Fratrum Minorum, ea vice dumtaxat emitti: qui quidem Guardianus, professione hujusmodi per eum recepta, illam ex vobis, quæ ad regimen & administrationem dicti Monasterii construendi magis aptam & idoneam esse reperiret; de voluntate tamen & consensu aliarum Sororum seu Monialium prædictarum, vel aliam Sororem sive Monialem alterius Monasterii, ejusdem Ordinis sanctæ Claræ, in Abbatissam dicti Monasterii eligere, ipsamque ab beneplacitum aliarum Professarum Sororum sive Monialium hujusmodi duraturam, præfato Monasterio præficere teneretur. Et insuper vobis, postquam professionem hujusmodi emisissetis, quoties de cetero erigendum Monasterium hujusmodi, per obitum vel ammotionem illius Abbatissæ vacare contingeret, unam ex vobis Sororibus seu Monialibus ipsius Monasterii erigendi professam, ad vestrum nutum duraturam eligere possetis: ipsaque sic electa, curam, regimen & administrationem dicti erigendi Monasterii recipere, illudque in spiritualibus ac temporalibus regere & gubernare juxta mores, statuta & Ordinationes dicti Ordinis sanctæ Claræ valeret: & quod vos per Guardianum dictæ domus pro tempore existentem, seu alium vel alios dicti Or-*

" *Ordinis idoneos & honestos ab eo deputandos, circa confessiones audiendas, & alia Ecclesiastica Sacramenta ministranda, perpetuis futuris temporibus gubernari deberetis & teneremini, concessimus, prout in dictis litteris plenius continetur. Postmodum vero, sicut exhibita nobis nuper pro parte vestra petitio continebat, Dilectus filius modernus Abbas dicti Monasterii, ad earumdem litterarum executionem, juxta illarum formam procedens, quia reperit ita esse, vobis Monasterium hujusmodi cum Ecclesia, aliisque necessariis prædictis, ex eadem vestra domo erigendi, & construi ac ædificari faciendi licentiam concessit; & ex tunc domus vestra prædicta in Monasterium hujusmodi erecta fuit, vosque professionem hujusmodi emisistis, & eidem erecto Monasterio una ex vobis in Abbatissam præfecta extitit.*

" *Cum autem, sicut eadem petitio subjungebat, per inadvertentiam ejus, qui nobis vestro nomine supplicationem porrexit, & præter intentionem vestram, nobis supplicatum extiterit, quod Abbatissa dicti erecti Monasterii pro vestro nutu duraret, & Confessor per Guardianum prædictum vobis deputaretur, cum vos intenderetis & intendatis, ita nobis supplicari debere, ut Confessor vobis per Capitulum Fratrum Minorum Provinciæ Januæ, sub Regulari Observantia degentium, vel eorum Vicarium deputaretur, dictique erecti Monasterii Abbatissa annuatim eligi deberet, sicut per quasdam litteras felicis recordationis Nicolai Papæ V. prædecessoris nostri reliquis Monialibus Monasteriorum dicti Ordinis sanctæ Claræ, in quibus sub hujusmodi Observantia vivere conceditur & mandatur: in quibus quidem aliis Monasteriis consuetum est Abbatissam non durare nisi per triennium continuum, quæ etiam interim eligitur annuatim: pro parte vestra nobis fuit humiliter supplicatum, ut vobis, quod in electionibus Abbatissæ de cetero faciendis, & quanto tempore durare debet, ac confessoribus deputandis, illud observare possitis & debeatis, quod Monialibus aliorum Monasteriorum prædictorum, per dictas Nicolai prædecessoris litteras præcipitur & mandatur, & in eisdem aliis Monasteriis observatur, concedere de benignitate Apostolica dignaremur.*

" *Nos igitur, ut eo firmius in sancto sub eadem Observantia vivendi proposito persistatis, quo majoribus per Sedem Apostolicam privilegiis & gratiis fueritis communitæ, hujusmodi supplicationibus inclinati, vobis, ut de cetero in Abbatissæ dicti vestri Monasterii electionibus pro tempore faciendis, & de tempore, quo Abbatissæ duraturæ sint, necnon & Confessoribus deputandis, illud idem, quod Moniales aliorum Monasteriorum prædictorum, juxta præceptum, concessionem & litteras Nicolai prædecessoris hujusmodi, & communes earum consuetudines observant, de cetero observare, eisdemque litteris & consuetudinibus vos conformare libere & licite valeatis & debeatis, prædictis vestris litteris, quibus, quoad reliqua in eis contenta non intendimus alias in aliquo derogare, ac Constitutionibus & Ordinationibus Apostolicis, ceterisque contrariis nequaquam obstantibus, auctoritate Apostolica, tenore præsentium indulgemus.*

" *Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Marcum, anno Incarnationis Domini* MCCCCLXVI. *Idibus Septembris, Pontificatus nostri anno* II. *Ex Arch. præfati Monaster.*

" III. Ex hac Paulina, eas Divæ Claræ Moniales Papienses, conjicio,

quod ante ann. MCCCCLXIV. & diem XXXI. Augusti esse nequit, Guardiano sancti Jacobi, & ab anno præsentium litterarum, Definitorio Provinciæ Januensis, subjectas fuisse constat: at de istis recurret suis temporibus dicendi occasio. Sororibus Tertii Ordinis Curtacensibus posse habere Capellanum concessit: *Devotionis vestræ &c.* X. Kalendas Decembris: porro Curtacum oppidum Flandriæ famosum, Gandavo urbi regionis primariæ, cum Alosto, Dendremanda, & Aldenarda, subcensetur, hoc est unitum censetur associatione ac tributo, cum Princeps pecuniam exigit vel militem. Emanarunt etiam litteræ pro administratione domus Tertii Ordinis Cordubæ in Hispania: *Humilibus &c.* V. Idus Decembris. Ex Monumentis Provinciæ sancti Salvatoris in Hungaria habemus hoc anno Bullam prodiisse a Paulo II. super concessione Conventus *Szeczeniensis*, Patrum Conventualium, facta Fratribus Regularis Observantiæ. Datum Romæ apud sanctum Petrum, die II. Januarii MCCCCLXVI.

Indic. ex Vatic.

Ex JacoboGrondano.

Ex Vatic.

Monum. MSS. Provi. S. Salvat.

IV. Yporense Cœnobium, cujus Ecclesiæ solemnem consecrationem anno proxime præterito dedimus, hoc anno Amadei IX. & Sabaudiæ Ducis III. Principis integerrimæ atque sanctissimæ vitæ, patrocinium consequutum est: animadvertentes enim Religiosi ad tuitionem suæ vitæ Regularis plurimum valituram fore armatam Sanctitatem tanti Ducis, qui sub magisterio Minoritico præcipue sibimetipsi dominari didicerat, supplices ejus gratiam, quam suspirabant, obtinuerunt, ut ejus diplomatis tenor subsequens ostendit.

AMEDÆUS Dux Sabaudiæ, Chablasii, & Augustæ, sacri Romani Imperii Princeps, Vicariusque perpetuus, Marchio in Italia, Pedemontium Princeps, Niciæque, Vercellarum, & Friburgi Dominus &c.

Dilectis Potestatibus Yporegiæ, Bugellæ, Bailivoque Vallis Augustæ, necnon Castellanis Bardi, Quarti, Cliti, Castri Argentei, Montis Joveti, Mistralibus, Servientibus Generalibus, ac ceteris Officiariis nostris mediatis & immediatis, ad quos præsentes pervenerint, seu ipsorum locum tenentibus, salutem.

Ex Originali servato in arch. illius Coventus.

Lubenti solemus animo, nedum personas Ecclesiasticas cultui Divino deditas, imo etiam quoscumque nostro sub dominio degentes, ab oppressionibus aliisque illicitis quibuscumque reddere alienos. Sane quippe supplicationi venerabilium & devotorum nostrorum Guardiani Fratrumque Ordinis Minorum de Observantia Regulari, Conventus sancti Bernardini prope nostram Civitatem Yporegien. situati, vitam contemplativam in eorum Cœnobio deducentium, formidantium ex nonnullis verisimilibus conjecturis, indebite per nonnullos offendi, & in eleemosynis petendis turbari, super his nobis factæ, producti, moti etiam ob singularem, quam gerimus erga beatum Bernardinum devotionem, benevole annuentes, & Conventum ipsum Ducali præsidio confovere, pariter & præservare affectantes: Ipsos igitur Guardianum & Fratres quoscumque ejusdem Conventus sancti Bernardini, præsentes, & qui pro tempore in dicto Conventu adfuerint, cum eorum Ecclesia, ac toto Conventu præfato, eorumque Procuratoribus, servitoribus, rendutis, in, & sub Salvaguardia, Guidagio, & protectione nostris specialibus ponimus & reducimus, esseque & manere de cetero volumus per præsentes: quas si quis temerario ausu infringere præsumpserit, eosdem Guardianum & Fratres præfatos dicti Con-

„ *Conventus sancti Bernardini, eorumque præfatos Procuratores, Rendu-*
„ *tot, servitores sive factores, in præfatis eorum questis & eleemosynis pe-*
„ *tendis, directe vel indirecte turbando & impediendo quomodolibet, indi-*
„ *gnationem nostram perpetuam, & ulterius centum Marcharum argenti*
„ *pœnam pro quolibet, & vice qualibet, se noverit incursurum.*
„ *Vobis propterea & vestrum cuilibet in solidum, quantum ad eum*
„ *spectaverit, & suo suberit officio, districte præcipimus & mandamus, sub*
„ *pœna consimili præfatæ, quatenus Fratres ipsos, & præfatos eorum Pro-*
„ *curatores, servitores & factores, per quæcumque nostræ Ditionis loca &*
„ *Territoria, salvos & securos teneatis, ab omnique vi, violentia, & alia*
„ *molestia indebita præservetis, tueamini & defendatis adversus quoscum-*
„ *que, favores quos poteritis, possibiles in suis quæstis & eleemosynis peten-*
„ *dis & fiendis præstando.*
„ *RR. præterea in Christo PP. Episcopos, ceterosque Abbates & Præ-*
„ *positos totius Ditionis nostræ Cismontanæ, amicos nostros bene dilectos,*
„ *eorumque Vicarios & Officiales, singulari rogamus affectu; subditos vero*
„ *nostros mediatos & immediatos districte rogando mandantes, ut dum Fra-*
„ *tres præfati ad eos pro eleemosynis petendis accedere contigerit, suscipere*
„ *commendatos, & de bonis suis a Deo sibi collatis, eis in eleemosynam ca-*
„ *ritative largiri, donare, & favores opportunos præstare velint: & nihi-*
„ *lominus vos memorati Officiarii nostri, & vestrum quilibet qui primo super*
„ *his requisitus fuerit, ejuscemodi Salvagnardiam nostram locis, & moribus*
„ *talibus sicut solet (ubi tamen Fratres ipsi intimandam duxerint) intimari*
„ *voce Cridæ, & alias faciatis, pannunculos armorum nostrorum in ejusmodi*
„ *nostræ Salvaguardiæ & protectionis signum in valvis ejusdem Ecclesiæ pa-*
„ *tenter erigendo; ne quis prætextu ignorantiæ, de eadem se valeat excusa-*
„ *re. Datum Yporegiæ, die* XXI. *Julii, anno Domini* MCCCCLXVI. *subscript.*
„ Duprasue.
„ V. His muniti præsidiis Fratres cum magna tranquillitate spiritus
„ Deo servientes, mire admodum proficiebant in populis.

ARGUMENTUM.

Celebrantur tria Capitula Generalia. Ex Provincia Austriæ prodeunt Polonica, & Boemica. Dissentiunt Mediolanenses & Brixienses. Prohibentur Observantes Conventualium domos occupare. Bosnenses laudabiliter se gerentes contra Turcas, præmium a Pontifice reportant. Moritur Philippus Burgundiæ Dux, & ex Minoritis Thomas, ac Christophorus Crivellus. Referuntur aliqua gesta Amadei Hispani. Creantur Episcopi. Propagatur Institutum.

I. GENERALIA Ordinis Comitia habita sunt a Patribus Conventualibus in urbe Florentina die XXIV. Maii, eaque solemnissima, certantibus nobilibus & plebe, ne quid in tanto congressu deesset. Ex adverso Fratres in vigilia Pentecostes magna solemnitate decantato sacro, in urbico palatio, gravi & docta concione habita per Bernardinum ea urbe oriundum, numerosa supplicatione urbem circuierunt, deducentes Franciscum Rovereum, a se omnium suffragiis confirmatum. Per dies octo magno populi concursu prædicavit Jacobus de Callio Picenus, celebris Ecclesiastes. Comitia ultima clausit concione prædictus Bernardinus.

Capitulum Generale 92. Florentiæ. *Regest. Ordin. Marian. l. 5. c. 36.*

II. Ob-

Capitulum Generale 10. Ultramontan. Observantum. Capitulum 10. Cismontanum.

II. Observantes Ultramontani eodem tempore Capitulum celebrarunt in Conventu Montis Lucii, Provinciæ Burgundiæ, electo in Vicarium Generalem Joanne Philippi, Vicario prædictæ Provinciæ. Cismontani suum cœtum indixerunt in Cœnobio Mantuano, & Baptistam Tagliacarne de Levanto, alias eo munere functum, in Vicarium adoptarunt. Sumptus largissime ministravit Marchio Fridericus, nihilque prætermisit, per quod suum erga hoc Sodalitium explicare posset affectum. Multa in his Capitulis statuta sunt, quæ in constitutionum collectione dabimus opportunius. Commissarius in Curia Romana pro familia Ultramontana, delectus est Bernardinus de Fossa Aquilanus; Guardianus Hierosolymitanus, Franciscus Placentinus; Vicarius Bosnæ & Dalmatiæ, Dominicus a Gonissa; Vicarius Romaniæ, Franciscus Aretinus, vir bonus & doctus, aspectu venerabilis, & Apostolicus concionator; Commissarius Austriæ, Poloniæ, Boemiæ & Silesiæ, Petrus de Neapoli, functus in curia officio Commissarii.

An. 1462. n. 81.

III. Jussum est Conventum Nicoteræ restitui Patribus Conventualibus; & Sarzanæ, de quo supra dictum est, uniri Provinciæ Tusciæ; Provincias Bosnæ & Dalmatiæ propter contrarias utriusque gentis conditiones, iterum separari, modo Pontificis accederet assensus, atque interim utrique Provinciæ præsideret Dominicus a Gonissa. Conventus circa Jaderam existentes, videlicet Occlani, Pasmani, & sanctæ Catarinæ, Dalmatinis adjudicari; Conventus vero Veglensem, insulæ extra Vegliam, Tersathi & Lesnæ, Bosnensibus. Ragusinos propter suam contumaciam, Unioni cum Bosnensibus & Dalmatinis diu resistentes, a familia Observantum & cura Vicarii Generalis præscindi; Provinciam Austriæ, Poloniæ & Boemiæ, viris doctis, & in regimine peritis abundantem, dividi posse in duas vel tres, modo Pontifex assentiret. Interim in Capitulo proxime celebrato severe cautum est, ut unum ex illis tribus nationibus Vicarium eligerent, Italum vero nequaquam. Gabriel itaque Veronensis, & Christophorus a Varisio, qui ab initio exorientis Provinciæ illas auctoritate rexerunt, vel consilio direxerunt nationes, in suas revocati sunt Provincias. Atqui hic discessurus ad initium anni sequentis, & sancta Hierosolymorum loca, uti disponebat, invisurus, dedit ad trium nationum Patres Epistolam sequentem.

Christophorus a Varisio.

Venerabiles Patres, religiosi Fratres, in Christo dilectissimi, commendatione præmissa cum omni complacendi promptitudine.

Gonz. in princip. Provincia Boem.

IV. *Cum dudum in mente firmassem vobiscum vivere & mori, & usque ad mortem in bono & malo, in prosperitatibus & adversitatibus vobiscum perseverare, propter curam a beato Patre fratre Joanne de Capistrano mihi adhuc in ætate juvenuli constituto impositam, & propter nimiam dilectionem, quam ad vos conceperam, pro qua etiam nativam Provinciam, velut exilium mihi reputabam, & amplius non Italicum, sed Alemanicum me natione putabam; preventus tamen obedientia per R. P. Vicarium Generalem mihi commissa, a vobis Patribus meis in Christo Jesu dilectissimis, & ab his regionibus vestris in brevi recedere intendo. Et sicut cum magno gaudio & lætitia, cum caritatibus vestris pluribus annis conversatus sum, ita cum magno gaudio & lætitia, ex quo per obedientiam vocor, recedo. Auxiliante Altissimo, terram sanctam, in qua Salvator noster pro peccatis nostris mortuus est, primum visitare intendo, ubi & in pace vitam finire desidero, nisi Deus, in cujus manu viæ hominis positæ sunt, aliud de me decreverit. Novit ipse, qui nihil ignorat, quod ante recessum meum vos omnes libentissime vide-*

viderem, alloquerer pariter, & in caritatis vinculis amplexarer, sed longitudo viarum, & hyemale tempus me retrahunt. His accedit intolerabilis angustia mentis ex futura separatione contracta, quæ mutuam consolationem & visionem proculdubio impediret. Ne tamen tamquam fur a caritatibus vestris recedere videar, volui vobis his scriptis valedicere. Quæ, precor, cum caritate & mentis sinceritate suscipite, quia forte ultima erunt hæc, quæ ego jam scribo, & vobis carissimis Fratribus meis mitto. In primis igitur, patres & fratres mei in Christo Jesu dilectissimi, caritatibus vestris immensas refero gratiarum actiones, pro ea fide, caritate, dilectione, confidentia, amicitia & benevolentia, quam erga me indignum servulum vestrum semper habuistis; fateor enim quod numquam talia erga vos promeruerim. Similiter caritatibus vestris regratior de magna sollicitudine & provisione, quam exhibuistis in infirmitatibus meis; licet enim graves ægritudines corporis, ut vos ipsi nostis, perpessus sim, fateor tamen, & numquam aliter dicturus sum, quod diligenter, abundanter & cum maxima caritate in omnibus necessitatibus meis mihi providistis, nec ego tantis beneficiis quoquo modo sufficio vices rependere, sed omnipotens Deus, qui nullum bonum irremuneratum dimittit, impossibilitatem meam suppleat, & vices dignetur rependere: quia, ut nostis, per plures annos in Ordinis officiis fui, & in multis tamquam homo errare potui; qualitercumque communitatem vestram, vel aliquem vestrum verbo vel facto offendi, genuflexus coram omnibus vobis, & coram quolibet vestrum, humiliter, & ex toto corde veniam peto, rogans præterea ut propter amorem Salvatoris nostri Jesu Christi mihi parcere dignemini in omnibus, in quibus vos omnes, aut vestrum aliquem verbo vel opere scandalizassem, nam humiliter culpam meam coram omnibus vobis, & coram singulis recognosco; & affectuosissime caritates vestras, genibus ad terram demissis, exoro, quod si aliqua bona, quæ certe pauca fuerunt & sunt, in me cognoverint, illa amplecti velint; de defectibus autem, negligentiis, insufficientiis & malis exemplis meis obliviscantur. Super omnia, Patres & Fratres carissimi, devotiones vestras supplex exoro, ne mei, qui vobiscum juventutem, corpus, & omnem corporis valetudinem consumpsi, in orationibus vestris oblivisci velitis, si namque ab orationibus vestris derelictus fuero, scio quod male stabo. O quoties per ferventes orationes vestras a mortis faucibus ereptus sum! O quoties a multis periculis animæ & corporis liberatus sum! Et præcipue, cordialissimi Patres, cum audieritis obitum meum, qui, ut credo, in proximo est, animam meam recommendo vobis. Ceterum caritates vestras ad unionem, concordiam, pacem & mutuam caritatem exhortor. Usque modo si fuerint inter vos aliquæ discordiæ vel rixæ, potuit esse excusatio propter amplitudinem Provinciæ, propter diversitatem nationum, & propter Prælatos alienos. Nunc autem quælibet natio partem suam habet, Prælato connativo gaudet, omniaque impedimenta cessant, unde nulla amplius apud Deum & homines vobis excusatio relinquitur, si concordes non eritis. Quod ulterius scribam ignoro; nisi quod supra scripsi, si aliquem vestrum verbo vel facto offendi, conturbavi vel molestavi, aut per malam vitam scandalizavi, aut malum exemplum præbui, iterum atque iterum dico culpam meam, & humiliter rogo vos omnes, & quemlibet vestrum, ut mihi parcere dignemini. Recommendo autem vos Deo omnipotenti, beatissimæ Virgini Mariæ, beato Francisco, & beato Patri fundatori vestro Joanni de Capistrano, ut vos conservare dignentur in sancta vocatione & professione vestra, vivendo in obedientia, paupertate & castitate, & in aliis bonis & sanctis ordinationibus & institutis vestris, & præcipue in sanctissima oratione, quæ est clavis totius sa-

sacræ Observantiæ nostræ, & qua perdita, omnia alia evanescunt. Ego quocumque iero, semper vos omnes in corde meo portabo. Valete dulcissimi & cordialissimi Patres & Fratres, & in orationibus vestris mementote mei. Ex hoc loco S. Radegundis, die XXII. *Januarii,* MCCCCLXVIII.

Gabriel Veronen. jubetur reverti in Germaniam.

V. Gabriel Porro Veronensis dum ad Comitia accedit, jussus est in eas, a quibus veniebat, Provincias reverti; probaverat enim Paulus, quam utilem rebus fidei impendebat operam. Ut vero Patres capitulares eum haberent excusatum, has litteras transmisit.

Dilectis filiis Vicario, & toti Capitulo Generali Ordinis Minorum, de Observantia nuncupat. &c.

Ex autographo.

Dilecti filii, salutem &c. Quoniam docente experientia didicimus, dilecti filii Gabrielis de Verona, Ordinis vestri professoris præsentiam, circa negotia fidei Nobis & sanctæ Ecclesiæ in partibus regni Boemiæ, & illis vicinis regionibus, & adversus perfidum hominem Georgium Podiebrat, prædicti Regni occupatorem, nuper a nobis damnatum, hæreticum, perjurium & sacrilegum, necnon contra illius complices & adhærentes, proque Catholicorum fidelium exhortatione & firmitate hactenus perutilem fuisse, &, ut non dubitamus, deinceps futuram; hinc est, quod eumdem Gabrielem, non obstante vestro imminente Capitulo, in quo, ut referebat, interesse ex officio tenebatur, ad prædictas partes sine mora reverti jussimus. Volumus itaque ut præfatum Gabrielem abesse in eodem Capitulo vestro, hac vice in favorem Catholicæ fidei æquo animo feratis, eique in commissis per Nos sibi negotiis possibilia adjutoria exhibeatis, habituri propterea Nos & Apostolicam Sedem ad gratiam & favores erga vos & familiam vestram proniores. Datum Romæ apud sanctum Marcum sub annulo Piscatoris, die XV. *Aprilis* MCCCCLXVII. *Pontificatus nostri anno* III.

Dividitur Provincia Austriæ in tres.

Commer. l. 26. de reb. Polon.

VI. Peractis Comitiis Mantuanis, ubi Romam venit novus Vicarius Baptista, & Pontifici quæ statuta erant, exposuit, misit continuo prædictum Petrum Neapolitanum, adjuncto socio Angelo a Clavasio, Provinciæ Genuensis Vicario, auctoritate Pontificia suffultos, qui Germanorum, Polonorum & Boemorum animos explorarent, & suffragia exciperent circa nationum & Provinciarum divisionem. Id ipsum in mandatis habuit Rodulphus Episcopus Lavantinensis, Pontificius legatus ad Casimirum Regem, ut de pace ineunda cum Cruciferis persuaderet: qui Toruniæ, die natali Virginis Mariæ, coram Rege & proceribus in Cœnobium Minorum, ritu solemni sacra peregit, & postridie mandata Pontificis exposuit, Regemque ad pacem exhortatus est. Indictis porro trium nationum Comitiis Poloniæ in Conventu sancti Bernardini Cracoviensis, auditis omnium sententiis, & Jacobo de Glogavia Commissario Poloniæ suum officium renunciante, & sigillum consignante, Petrus Præses unum illum diversarum gentium Vicariatum in tres divisit, Austriacum, Polonicum, Boemum, distributis per eosdem, qui tunc existebant, Conventibus, ea quæ in ejus hisce litteris forma continetur.

In nomine Domini. Amen.

VII. *Ego frater Petrus de Neapoli, Ordinis Minorum, Reverendi Patris Vicarii Generalis Cismontani, & in aliquibus partibus Ultramontanis super Fratres de Observantia nuncupatos, in partibus Austriæ, Boemiæ, Poloniæ &c. ab eodem Reverendo Patre Vicario Generali, & a tota Ge-*

Generali nostra Congregatione nuperrime Mantuæ celebrata, immeritus Commissarius deputatus, volens Fratribus dictarum Provinciarum Austriæ, Boemiæ &c. quoad regimen ipsorum Fratrum, pacem atque quietem, ad conservationem Regularis Observantiæ, & mutuæ caritatis, de opportuno remedio debite providere, auditis omnibus, & singulis matura consideratione diligenter inspectis, auctoritate mihi in hac parte commissa a sæpedicto Reverendo Patre Vicario Generali, ac Difinitoribus, & universa Congregatione Generali, necnon ab Apostolica mihi Sede concessa, de consilio pariter & assensu venerabilis Patris fratris Angeli de Clavasio, ejusdem Ordinis, ac Provinciæ Januæ non immerito Vicarii, & per Reverendum Patrem Vicarium Generalem & Patres Congregationis prædictæ, quoad infrascripta examinanda, declaranda & decidenda, in socium mihi dati, consiliarium & collegam, præsentibus prædicto fratre Angelo, atque omnibus vocalibus Provincialis Congregationis Austriæ, Boemiæ, Poloniæ &c. hoc in loco sancti Bernardini Cracovien. secundum formam Juris, & nostræ familiæ consuetudinem, ad sonum campanellæ capitulariter congregatis, declaro atque pronuncio, & per præsentes statuo atque decerno, quod circa loca Austriæ, Styriæ & Carinthiæ, quæ nunc extant, vel in futurum accipi vel fundari, seu erigi continget, cum Fratribus ibi commorantibus & commoraturis, cum omnibus finibus ac metis seu pertinentiis & terminis suis, juxta antiquam Ordinis nostri divisionem, eligere semper debeant & habeant unum Vicarium juxta mores aliarum Provinciarum Italiæ, qui dicta loca & Fratres regat & gubernet sub perpetua obedientia prænominati Reverendi Patris Vicarii Cismontani, secundum Apostolicas Bullas & jussiones. Loca vero quæ sunt in Polonia bassa, infra terminos & metas regni Poloniæ, atque in Polonia alta, necnon Mazovia & Russia, præsentia & futura, si quæ accipientur in Litlandia, & Cujavia, & per totum regnum Poloniæ, & Fratres in his locis pro tempore existentes, habeant unum Vicarium sub obedientia præfati Patris Vicarii Generalis, quem ipsi eligent secundum consuetudinem familiæ nostræ. Loca autem in Boemia, Moravia & Silesia, quæ nunc existunt vel quæ in futuro accipientur vel erigentur in toto regno Boemiæ, intra limites Provinciæ Boemiæ, usque ad limites Provinciæ Saxoniæ & regni Poloniæ, una cum loco sancti Bernardini in suburbio Wratislaviæ, qui ex Apostolico rescripto applicatus est ad Provinciam Austriæ, quando omnia ista alia loca erant unita in unam Provinciam, habeant unum Commissarium per me nunc assignandum, qui prædicta loca & Fratres sub obedientia jam dicti Reverendi Patris Vicarii Generalis Cismontani regat, donec per Reverendum Patrem Vicarium Generalem prædictum, seu nostram Generalem Congregationem fuerit expresse determinatum, an prædicta loca sint uni vel alteri prædictarum Provinciarum applicanda in totum vel in partem, an vero debeant per se sub uno Vicario, a prædictis distincto, regi & gubernari secundum alias Provincias familiæ nostræ: Cui determinationi fiendæ debeat stari, nec aliud in contrarium attentari, nec etiam de consensu & scitu dicti Reverendi Patris Vicarii Generalis. Ne autem in dictis istis Provinciis perturbatio fiat propter Fratres, qui vellent se de una in alteram transferre, declaro, quod nullus Frater possit de Provincia, in qua se reperit, ad aliam transferre, quousque per me super hoc fuerit aliter provisum, ne scandalum oriatur. Et ita pronuntio & sententio ego qui supra frater Petrus de Neapoli in his scriptis, manu propria: in quorum omnium fidem & robur, præsentem sententiam sigillo, quo in officio utor, & sigillo Provinciæ Austriæ muniri feci, in prædicto loco sancti Bernardini Cracovien. die III. *Octobris,* MCCCCLXVII.

Vicarii novarum Provinciarum.

VIII. Vicarii autem harum Provinciarum electi sunt; Austriæ, Bonaventura de Bavaria in regimine prudens, sive, uti alii volunt, Andreas de Lous; Poloniæ, Marianus de Jeziorco vir eruditus, olim in Universitate Cracoviensi Artium Magister, insignis Theologus & Canonista; Boemiæ Commissarius, Joannes de Misna. Paulo post, uti suo loco dicemus, datus est etiam Boemis Vicarius.

Anno 1469.

Regest. Ord. Marian. cit.

Controversia inter Mediolanen. & Brixien.

IX. Orta magna controversia & implacabili dissensione inter Fratres Mediolanenses & Brixienses, sub eodem Vicario eousque degentes, oportuit Baptistam Vicarium, absolutis Mantuæ Comitiis, Mediolanum proficisci, ut semina tolleret discordiæ. Inde porro jacta, quod cum atrox inter Mediolanenses & Venetos, quibus Brixia parebat, bellum vigeret, fera secuta sunt inter populos odia, quæ claustra etiam Monachorum penetrarunt. Mediolanenses, penes quos regimen perseverabat, imperiosius Brixiensibus præcipiebant: hi vero se contemni judicantes, obsequi detrectabant, ægre ferentes adversariorum, quos putabant, imperium. Præcipui seditionis auctores, Petrus Capriolus, Matthæus de Trivillio, Gabriel de Malvetiis, Bonaventura Brixiensis, a Provincia exulare jussi, & ad alias proficisci, cum ad Patres Conventuales, vel ad familiam fratris Amadei Hispani, de quo supra diximus, transire procurarent, injunctis quibusdam pœnitentiis, in sua Provincia sunt relicti. Capriolus autem vir acris ingenii, variæ eruditionis, magnæ opinionis in populo, in concionando celebris, cum ægre ferret socios male habere, perturbatorum nomine audire, se ad unius humilis Cœnobii limites, quos transilire non licebat, reduci, multa sequentibus annis machinatus est, quæ superioribus ingrata, & subditis molesta, eum sortita sunt exitum, ut sibi suisque sequacibus peculiares posuerit mansiones in territorio Brixiensi, Bergomate & Cremonensi, sub obedientia Patrum Conventualium, instituta Capriolorum (alii perperam vocant Caperolanos) Congregatione, quæ cum ipso extincta est, unitis Provinciæ Mediolanensi constructis ab eo Cœnobiolis. Sæpius in sequentibus annis de illo sermo redibit.

An. 1464. n. 30. & seq.

Jubet Pontifex ne occupentur domus Conventualium.

X. Frequentes hoc tempore recipiebat Paulus Pontifex querelas circa Conventus a Conventualibus ad Observantes translatos, & frequentia nimis audiebat inter utrosque dissidia, quibus ut mederetur, gravem hanc ex utriusque partis consensu edidit constitutionem.

Ad perpetuam rei memoriam.

Ex originali.

CUm sacer Ordo Fratrum Minorum in agro militantis Ecclesiæ, tamquam rutilans in amictu sponsæ carbunculus, aut candida margarita præfulgeat, indignum & ejus sanctimoniæ contrarium reputamus, illum dissensionum sentibus implicari. Unde ne intestinæ discordiæ, quæ per versutum humani generis hostem inter dicti Ordinis professores jamdudum disseminari cœperunt, diutius invalescant, ad officium nostrum pertinet eas eradicare, & ut ipsi inter se mutua caritate conjuncti, expectatum fructum afferant, & exemplo proficiant, partes nostræ sollicitudinis adhibere. Sane, licet olim tam felicis recordationis Eugenius IV. Nicolaus V. Calixtus III. & Pius II. quam nonnulli alii Romani Pontifices prædecessores nostri, ad amputandas quasdam dissentiones inter Fratres ipsos, qui Conventuales, & qui de Observantia nuncupantur, vertentes, diligenter intenderint, & varia eorum statuta & ordines, & litteras ediderint, nosque ipsorum prædecessorum vestigia imitati, eisdem Fratribus, de Observantia nuncupatis, ne loca Conventualium, aut

aut Monasteria Monialium eorum curæ subjecta recipere, neque ut illa a cura ipsorum Conventualium auferantur tentare, aut etiam privatis personis persuadere præsumant, sub excommunicationis latæ sententiæ pœna probibuerimus, prout in nostris & eorumdem prædecessorum litteris plenius continetur; tamen propter ipsius Ordinis longe lateque diffusi magnitudinem, aliqua adhuc discordiarum semina superfuerunt. Nos ea, de dilectorum filiorum Francisci de Saona Generalis Ministri dicti Ordinis, & Marci de Bononia ipsius Generalis in Cismontanis partibus super Fratres de Observantia Generalis Vicarii, necnon Generalis Procuratoris Fratrum Conventualium, ac Commissariorum de Observantia prædictorum, tam citra, quam Ultramontanorum in Romana Curia deputatorum, & sufficienter, prout nobis plane constat, mandata habentium, expresso consensu, per moderationem litterarum prædictarum & aliarum provisionum adjectionem, amputanda auferendaque duximus. Cum itaque in prædictis nostris litteris in Fratres de Observantia præfatos, quoquo modo de alicujus domus, Conventus, seu Monasterii ablatione persuadentes, excommunicationis feratur sententia eo ipso, cujus absolutio dumtaxat Sedi Apostolicæ reservatur, & propterea, ut prædicti Vicarii & Commissarii coram nobis exposuerunt, facilis ad multos simplices eadem sententia illaqueandos, & pro obtinenda absolutione ad Romanam Curiam vagandi via paretur; Nos cupientes eorumdem Fratrum de Observantia metum tollere, eosque nihilominus ne domos Conventualium, & ab eorum cura Monasteria prædicta subtrahant, eadem pœna viam præcludere, & vicissim ne Conventuales ad eorum perturbationem prosiliant, providere, necnon prædictas nostras litteras, quæ incipiunt Supernæ dispositionis, *non obstantibus quibusvis in eis adjectis, derogatoriarumque prohibitoriis, aliisque fortioribus clausulis, quas & ipsarum litterarum tenores, etsi de verbo ad verbum pro earum derogatione forsan requiri videretur, licet præsentibus non enarrentur, haberi volumus pro expressis, harum serie, ex certa scientia moderantes, & si quid ultra sit, vel contrarium revocantes: auctoritate Apostolica, & scientia simili, tenore præsentium tam Conventualibus, quam de Observantia & nonnullis aliis, qui Generali dumtaxat, seu etiam Provincialibus Ministris subsunt, & de Observantia nuncupantur, dicti Ordinis Fratribus tam citra, quam Ultramontanis, sub excommunicationis latæ sententiæ pœna districtius inhibentes, ne proprio motu, industria & malitia, videlicet Fratres Conventuales Observantum, & e converso illi de Observantia per se vel alium seu alios, quovis quæsito colore vel ingenio, de cetero Conventualium Fratrum prædictorum aliquam domum, locum, Conventum, seu Monasterium Monialium de novo recipere, invadere vel perturbare, aut de illa vel illo se quomodolibet intromittere; Conventuales autem & alii Fratres etiam de Observantia, Generali dumtaxat, seu etiam Provincialibus Ministris subditi, eorumque Prælati, ne aliquos Fratres de Observantia sub Vicariis vivere solitos, transfugas, seu ad eos fugientes, nisi ostenderint litteras suæ licentiæ a Prælato suo per eos obtentas, in quibus contineatur nomen Conventus a quo recesserint, & illius ad quem remissi sunt, etiam sub prætextu cujuscumque licentiæ super hoc ipsis Fratribus Conventualibus, & aliis de Observantia dictis Vicariis non subditis, eorumque Prælatis ab Apostolica Sede concessæ, quam quoad hoc penitus revocamus, acceptare quoquomodo præsumant, sed illos ad præfatos suos, juxta litterarum dicti Pii prædecessoris nostri super hoc editarum, quas per omnia volumus observari, continentiam remittere teneantur. Et viceversa prohibemus ne Fratres de Observantia nuncupati prædicti, scandalosos & criminosos Fratres Conventuales, & disciplinam Ordinis*

dinis subterfugientes, recipere, sed illos similiter ad præfatos suos remittere debeant, servata tamen piæ memoriæ Eugenii Papæ IV. & Pii prædicti prædecessorum nostrorum litterarum, quoad hoc editarum, forma, alioquin nos ex nunc prout ex tunc in contrafacientes, & inhibitionum omnium nostrarum prædictarum transgressores tam Conventuales, quam de Observantia & alios Fratres prædictos, eisque in præmissis omnibus dantes auxilium, consilium vel favorem, publice vel occulte, directe vel indirecte, cujuscumque status vel dignitatis fuerint in Ordine, excommunicationis sententiam, harum serie promulgamus, a qua non possint nisi a Romano Pontifice, præterquam in mortis articulo constituti, absolutionis beneficium obtinere. Si vero illi Fratres, qui de Observantia nuncupantur, & solum Generali subsunt, inhibitioni prædictæ contravenerint, ultra præmissas pœnas, etiam per Ministros Provinciales eorumque Vicarios, Ministro extra illam Provinciam existente, ad omnem ipsorum Fratrum de Observantia requisitionem, non obstante quacumque ipsis per Sedem Apostolicam vel alias concessa exemptione, arceri, & ad satisfactionem in præmissis compelli possint & debeant remediis opportunis. Præterea, cum intellexerimus, nonnullos dicti Ordinis Fratres ab obedientia quam voverunt subterfugientes, variis prætensis coloribus, & mediantibus litteris Apostolicis, sibi procurasse Conventus & loca, in quibus sine Superiorum obedientia degerent, Nos attendentes id esse regulari dicti Ordinis disciplinæ contrarium, auctoritate & scientia supradictis, earumdem tenore præsentium, omnes & singulos per eosdem Fratres taliter receptos Conventus seu domos, aut Generali immediate, aut Provincialibus Ministris seu Vicariis de Observantia dicti Ordinis subesse debere decernimus & mandamus, ita quod infra XV. dierum spatium, habita præsentium notitia, illi Fratres, qui ea receperunt, vel qui in eis habitant, eligere & manifeste sub publico testimonio dicere teneantur, utrum Generali vel Provincialibus Ministris, an vero Vicariis de Observantia subesse malint: statuentes, quod in posterum nullus talis Frater aliquem locum seu domum, etiam quarumcumque litterarum obtentu, recipere valeat, nisi de licentia Generalis seu Provincialium Ministrorum vel Vicarii Observantum illius Provinciæ, in qua locus seu domus ipsa constiterit, nisi his litteris fuerit simpliciter derogatum; quam si receperit, si ipse maluerit subesse Vicariis de Observantia nuncupatis, ipsis prælibatis Vicariis, alioquin ipsis Generali vel Provincialibus Ministris subesse debent, ut superius est expressum. Et si forte recusaverint ita subesse, Nos per eos taliter recepta loca ex nunc prout ex tunc Ecclesiastico subjicimus interdicto. Ceterum ut Seraphicus iste Ordo dilatetur, auctoritate & scientia prædictis, statuimus & ordinamus, quod eisdem Fratribus de Observantia eorumque Vicariis perpetuo liceat, habita tamen super hoc ab eadem Sede licentia, in quacumque Civitate, castro seu alio loco, etiamsi in illo vel alio, aliæ vel aliæ Conventualium Fratrum domus essent, novas domos ædificare, vel si ædificatæ a Principibus, Dominis, Communitatibus aut aliis, eis largirentur, dummodo non subjiciantur Conventualibus, aut immediate Generali Ministro dicti Ordinis, accipere & inhabitare: inhibentes Ministris & Fratribus Conventualibus ac aliis, seu dumtaxat Generali supradictis, sub eadem excommunicationis pœna, quam in contrafacientes ex nunc prout ex tunc ferimus in his scriptis, & a qua non possint, nisi per eumdem Romanum Pontificem, præterquam in mortis articulo absolvi, ne proprio motu vel industria per se vel alium seu alios, quovis quæsito colore vel ingenio, super receptione vel retentione talium domorum per eos, juxta hanc nostram licentiam accipiendarum, contra præsentium tenorem impedire, aut eis molestiam aliquam in-

inferre præsumant. Et similiter sub eadem pœna prohibemus Fratribus de Observantia prædictis, ne eosdem Fratres Conventuales, aut alios Generali vel Provincialibus Ministris subditos, quominus in eisdem Civitatibus atque locis etiam nova loca construere, & constructa, dummodo Vicariis non subsint, si eis ut præfertur, donentur vel concedantur, accipere & retinere possint, impedire audeant. Et nihilominus volumus, & tenore præsentium ordinamus, quod, si quando (quod absit) Conventuales, vel de Observantia aut alii Fratres prædicti inhibitionibus nostris hujusmodi contravenerint, aut alias contra tenorem præsentium attentaverint, ex tunc Fratres de Observantia ad Generalem vel Provinciales Ministros, & e converso Conventuales & alii Fratres prædicti ad Vicarios memoratos pro observatione præsentium, & rebellium correctione recurrere possint. Qui quidem Ministri & Vicarii transgressores ipsos teneantur & debeant, auctoritate nostra per censuram Ecclesiasticam & opportuna remedia usque ad satisfactionem debitam coercere, aliis pœnis prædictis in suo robore nihilominus permanentibus: decernentes irritum & inane si secus super præmissis vel eorum aliquo, per quoscumque, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus præmissis, ac constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, necnon statutis & consuetudinibus dicti Ordinis, juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, ceterisque contrariis quibuscumque. Per hoc autem, privilegiis & litteris, Generali & Conventualibus, sive Vicariis & Fratribus de Observantia prædictis per Eugenium & Pium præfatos & alios Romanos Pontifices prædecessores nostros concessis, non intendimus alias in aliquo derogare, nisi in quantum supradictis contrairent. Postremo, quia difficile foret præsentes litteras ad singulas Provincias originaliter destinare, volumus & dicta auctoritate decernimus, quod transumpto earum, manu notarii publici & Curiæ causarum Cameræ Apostolicæ, aut alicujus Episcopalis vel Archiepiscopalis sigillo munito, eadem prorsus in judicio & extra, ubicumque exhibitæ vel ostensæ fuerint, fides adhibeatur, ac si ipsæ originales litteræ forent exhibitæ vel ostensæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ moderationis, inhibitionis, revocationis, prohibitionis, promulgationis, constitutionis, mandati, subjectionis, statuti, ordinationis, intentionis, voluntatis & decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli se noverit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Marcum, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLXVI. *pridie Kal. Martii, Pontificatus nostri anno* III.

XI. Fratres Vicariæ Bosnensis post devictum a Turcarum Imperatore Bosnæ regnum, regemque Thomam occisum, etsi triginta & plura loca perdiderint, multique ex ipsis trucidati sint, nihilominus quod bonorum erat virorum, præstare non destiterunt. Christianos in fide continuerunt, ut excusso gravi Turcarum jugo, Matthiæ Hungariæ Regi nomen darent, Castrum Jayctzæ fortissimum, de quo alias diximus, eidem traderent, & fortiter contra Sarracenos dimicarent, secretis consiliis, & publicis prædicationibus persuaserunt. Præmium aliquod daturus Pontifex, in hoc diplomate contenta concessit.

Fratres Bosnenses laudabiliter se gerunt contra Turcas.

To. 13. an. 1458. n. 15.

Dile-

Dilectis filiis Vicario & Fratribus Ordinis Minorum, de Observantia nuncupatorum, Provinciæ Bosnæ, juxta morem dicti Ordinis.

Ex lib. 1. de benef. vacant. de Regul. &c. an. 3. fol. 189.

VOtis Domino sub regulari &c. favorabiliter exaudimus. Sane pro parte vestra nobis nuper exhibita petitio continebat, quod, cum olim regnum Bosnæ per immanissimam Turcarum gentem occupatum foret, ipsaque gens insigne dicti regni oppidum Zayctze nuncupatum, vi armorum detineret, vos verbo Dei & publicis prædicationibus, ac secretis suasionibus & aliis diversis mediis, populum & incolas dicti oppidi, ut eosdem Turcas inde ejicerent & propellerent, & Carissimum in Christo filium Matthiam, Hungariæ Regem illustrem in eorum dominum reciperent, induxistis, unde ipsius oppidi dicto Regi deditio, & non parva terrarum & locorum dicti regni per ipsum Regem est facta recuperatio, & ab ejusdem immanissimæ gentis sæva tyrannide liberatio subsecuta extitit, cum præsertim dictum oppidum fortissimum, & pro ipsius regni manutentione valde opportunum existat; & licet eadem Turcarum gens oppidum ipsum noviter obsedisset, & eorum imperio iterum subdere moliti essent, tamen, quod forsan alias eis contigisset, prædicationibus, suasionibus & exhortationibus vestris tam publicis, quam privatis, populus & incolæ oppidi præfati, ad resistendum eorum potentiæ, ac continue, tempore obsidionis hujusmodi, ad præliandum cum eadem gente adeo animati fuere, ut dicta gens, perspecta virtute & constantia populi & incolarum prædictorum, qui potius mortis supplicium subiissent, quam se ipsorum Turcarum imperio subjugari passi essent, commissis quamplurimis & inenarrabilibus pugnis, in quibus multi etiam ex eisdem Fratribus perierunt, & quatuor ex eis ab eadem gente capti, crudelissimo Martyrii supplicio dediti fuerunt, obsidionem ipsius oppidi deserere & inde recedere compulsi extiterunt. Cum autem, sicut eadem petitio subjungebat, vos ex domibus sive locis, quæ in dicto regno habuistis, triginta & amplius amiseritis, & propterea quamplurimi Fratres, qui in illis degebant, se ad alia ejudem Vicariatus in partibus maritimis vel illis vicinis consistentia loca seu domos vestri Ordinis, quæ jam diu & per octuaginta annos & ultra possedistis, se transtulerint; pro parte tam dicti Regis, quam vestra nobis fuit humiliter supplicatum, ut vobis, quod in prædictis domibus tam maritimis, quam aliis dictæ Provinciæ, in quibus propter eorumdem Turcarum vicinitatem valde necessarii esse dignoscimini, a nullo molestari, & quominus illa pacifice possidere possitis, impediri valeatis, vobis indulgere, ac alias statui & quieti vestræ super his &c. dignaremur. Nos igitur, ut eo ferventius in hujusmodi sancto fidem Catholicam defendendi proposito persistatis, quo majoribus per nos privilegiis & gratiis fueritis communiti, præfati Regis ac vestris hujusmodi supplicationibus inclinati, vobis, quod super prædictis domibus sive locis infra limites ejusdem Vicariatus consistentibus, quæ, ut præfertur, pacifice possidetis, a quoquam, cujusvis dignitatis, status vel gradus, ordinis vel conditionis fuerit, directe vel indirecte, aut alio quovis quæsito colore molestari minime valeatis, auctoritate Apostolica, tenore præsentium indulgemus. Non obstantibus constitutionibus &c. ceterisque contrariis quibuscumque. Nulli ergo &c. nostræ concessionis infringere &c. Datum Romæ apud sanctum Marcum, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLXVII. V. *Idus Augusti, anno* III.

Bosnenses à Turcis occisi.

Moritur Philip. Bonus Dux Burgundiæ.

XII. Decessit hoc anno Philippus Burgundiæ Dux, re & cognomento *Bonus*, Christianorum Principum pulchrum ornamentum, Romanæ fidei propugnaculum, Turcarum & infidelium gloriosus debellator, subditorum non

non tam Princeps, quam Pater, sacrorum hominum venerator eximius, Religiosorum benefactor, nostri Instituti propagator & cultor. Brugis circa Nonas Junii ægrotare incipiens, postridie Idus, ætatis anno septuagesimo secundo, imperii quadragesimo octavo, spiritum Deo reddidit, extincto levi continuaque febri calore naturali. Imperium Belgicum sua virtute auxit, & prudentia stabilivit, maximumque post regium totius Europæ Principatum, filio Carolo Audaci pacificum reliquit. Tenero erga nostros affectui nihil non debemus: Loca sancta Hierosolymorum protexit, resarcivit, misso quotannis subsidio sustentavit; per omnes suæ ditionis urbes & oppida Regularis Observantiæ Institutum dilatavit, Administris & locorum Rectoribus impense commendavit; quod e re publica aut militari supererat otii, inter Minores, & quos maxime judicabat pios, religiose transigebat. Adeo frequens erat cum illis conversatio, notumque benefaciendi studium, ut qui ex aulicis Principi placere vellent, se Minoritis addictos ostenderent, vel saltem effingerent. Atque hinc tantopere aucta in Belgio Religio, certantibus ministris, ut erga eam suam quisque Principi pietatem explicaret. Frequentissima hujus pii certaminis argumenta per superiores annos admirabundus exposui, & Principis attribui virtuti, cujus piæ dignissimæque memoriæ vel tenue hoc nostræ gratitudinis symbolum volui superesse. *Minoribus apprime addictus.*

XIII. Obiit hoc anno in Conventu Agnonis, Provinciæ sancti Angeli, Thomas Theutonicus, vir venerabilis & sanctus, qui Provinciam illam pie & prudenter longo tempore gubernavit. Annis viginti quatuor nudis pedibus incessit, vinum non bibit, carnes non manducavit, noctes integras cœlestia contemplans ducebat insomnes, & super singulas orationis Dominicæ petitiones, varias efformans meditationes, per horas multas unius orationis recitationem protrahebat. Apparuit sacrum facienti Christus in hostia, & cogitanti recessum ad loca solitaria dixit, in familia sibi gratissima perseverandum esse, & proximorum saluti solerter incumbendum. Antiquus dierum decessit, magnum sui relinquens desiderium populis oppidisque vicinis, cujus sepulcrum magna pietate venerantur. *Marian. citat. c. 36. Marc. 3. par. l. 5. c. 37. Moritur Thomas Theutonicus.*

XIV. Hoc eodem anno ex humanis abiit Christophorus Crivellus Mediolanensis, nobili ortus progenie, Tribunus Militum sub Joanne Cornetano Patriarcha Alexandrino, mox Cardinale, Pontificii exercitus imperatore. In visione a sancto Francisco monitus, ut Minoribus nomen daret, & Bernardini Senensis sermonibus vehementer commotus, eo tempore, quo Franciscus Beccaria Ticinensis, sub Duce Mediolanensi Ordinum ductor, de quo alias actum est, ab ipso Bernardino initiatus, & in Tusciæ Provinciam destinatus est. Militares ardores & seculi vanitates compressuri Magistri, utrumque humilibus exercuerunt officiis, & adhuc sub sericis pretiosisque vestibus incedentes, ruderum, sabuli & calcis oneribus diebus multis probatos voluerunt. Absoluto tirocinio, per omnes se virtutes Christophorus exercuit, & brevi perfectus Christi miles evasit. Superbiam & avaritiam eorum, qui castra sequuntur, male suadas socias, profunda humilitate & rigorosa paupertate, summa violentia ad mortem usque studuit effugare. Contra carnis incendia Apostoli remedium adhibuit, corpus suum miris modis castigans, crebris disciplinis, lacera veste, tenui cibo, somno brevi, omni prorsus requie denegata. Cum semel in Conventu sancti Cerboni prope Lucam, ubi decessit, post horti culturam, propter calorem & lassitudinem, tria tantum grana ex uvarum botro delibasset, nimiam sentiens dulcedinem, corpusque præ solito more recreari, annis tribus uvas noluit degustare. *Item Christophorus Crivellus. To. 12. an. 1454. n. 40. Ejus virtutes & sanctitas. 1. Cor. 9. 27.*

XV. Ora-

XV. Orationi semper intentus, sive sibi vacabat, sive quidpiam etsi operosum faciebat, ad Deum preces effundebat, vitam & passionem nostri Salvatoris assidue meditabatur, omnesque dolores flens percurrebat. Nocte quadam in Ecclesia sancti Cerboni flentem & ejulantem audientes, accurrerunt Consodales auxiliaturi. Postratum invenientes & lacrymantem, dum quid doleret, extorquere non possent, præcepit Guardianus, ut dolorem explicaret. Se dolere, inquit obedientia adstrictus, virum dolorum Christum Dominum, cujus tormenta transierunt in affectum cordis, eumque animæ intulerunt cruciatum, ut vociferari, ejulare, opemque viribus destitutum implorare oportuerit. Multas passus satanæ insidias, & in oratione molestias, omnes invicta virtute superavit. Præliis assuetus in seculo, majora inibat certamina in Religione, & cum fortiori hoste crebrius dimicabat. Inter alia miracula, quæ adhuc vivens patravit, illud unum est, quod Fridiani Lucensis uxorem ab infestissimo dæmone, nullis exorcismis, neque reliquiarum attactu, abire volentem, in cella orans liberaverit. Andreas del Vigna Lucensis, cum in toto tirocinii anno se Officio Divino, psalmodiæ & chori functionibus ineptum reputaret, nec ad seculum regredi vellet, instanter agebat cum Magistro Paulo de Luca, ut ad Laici statum adaptaretur. Renuit Magister, litterarum conspiciens etsi ad hæc munera rudiorem. Indignatus itaque novitius, incomposite ab illo recessit, sed obvium habuit Christophorum jam ætate provectum, qui blande increpavit, omnia repetens, quæ clanculum in cubiculo aliquanto audacius dixerat Vicario, & nemo hominum præter ipsos collocutores poterat scire, persuasitque ut facti pœnitens extemplo rediret & veniam deprecaretur. Multos excepit Christophorus e cœlo favores, illumque maximum, remissionis peccatorum, & plurima ante & post obitum opera peregit miraculosa. Cadaver præ foribus Ecclesiæ sepultum sub aquæ stillicidiis, annis multis incorruptum permansit. Dum casu ita conspiceretur, nec Sodales inde vellent amovere, Ecclesiæ tectum amplius protraxerunt, ne deinceps imber deflueret.

Patrat miracula.

Legen. MSS. Comarcl. 4. p. 1. 3. c. 17. An. 1464. n. 30. Varia B. Amadei pia opera.

XVI. Multa referuntur hoc tempore beati Amadei Hispani, de quo superius egimus, opera prodigiosa. Dum in Ecclesia Quintiani Cœnobii, quod hoc anno accepisse dicemus, noctu ferventius oraret, vocem excepit ter dicentis; *Amadee surge, vade Bordolanum:* summo mane iter aggressus, dum Lollium flumen trajiceret, ab impiis nebulonibus in aquas projicitur. Sed licet altæ essent cubitis sex, in ripam oppositam prosiliit solis pedibus madefactus. Ubi Bordolanum pervenit, vidit omnia seditionibus & clamoribus permisceri propter vulneratum lethaliter oppidanum præcipuum. Domum ingressus, comperit vicinas & consanguineas flentes, & amicos de sepulturæ loco disputantes, neque enim ulla vitæ spes superesse videbatur. E cubiculo dimissis arbitris, languentem monuit, ut percussori dimitteret, oppidanos propter eum in partes distractos, & ad arma irruentes, pacificari curaret, & peccatorum pœniteret. Deinde in genua procumbens oravit. Statim qui morti appropinquabat, cœpit reviviscere, libere loqui, omnes convocare, seque sanum Amadei precibus attestari. Christophorum de Piscaria ex alta turri prolapsum, ossibus contritum, toto corpore contusum, morti se præparantem jussit, ut bono animo esset, & post diem tertium ad sancti Francisci Templum Deo gratias ageret pro restituta salute. Convaluit, præceptum adimplevit.

XVII. Abrahami de Fedrisiis filiam, Joannis de Capriotis Brixiensis uxorem, ægro & periculoso partu laborantem, oratione & misso suo cingulo ex domo Petri de Advocatis, felici partu lætificavit. Marina parturiens ge-

genitrix, chordam, ad cujus contactum filia tantum consecuta est beneficium, apud se retinuit, estque hodie in veneratione apud Brixienses. Habent etiam Viri sancti æmulos & impios adversarios, idque probavit Amadæus, porrecto in pane veneno. Eo res pervenit ut nullam vitæ spem superesse palam medici proferrent. Circumstantibus cubiculum Quintiani oppidi hominibus, ne defunctus alio transferretur, & corporis jacturam pati contingeret, soli decumbenti, & animam ferme agenti apparuit speciosissima Virgo, quæ morbi remedium explicuit, & restituendam salutem prædixit. Sacratissimam Dei Genitricem, cujus auxilium paulo antea enixe imploravit, fuisse intellexit, accepto postea, quod illa promisit, salutis beneficio. Neque inultum hoc scelus immissi veneni reliquit Dominus; quippe auctores & participes eodem anno incurabili morbo perierunt. Nihil his insidiis remisit studii proximos juvandi, omnibus benefaciendi, quin potius omnibus omnia factus, universos ope, consilio, precibus sublevabat. Steriles multas in mœrore & lacrymis dies suos transigentes, assidua prece impetratis a Deo filiis, exhilaravit. Inter has numerantur sub hunc annum nobiles mulieres, Antonia uxor Comitis Aloisii Vermi, coniux Matthæi a sancto Angelo, Præfecti cohortis equitum, uxor Domini Gregorii Genuensis, Margarita Arcimbolda consors Domini Boni Joannis Fisi-ragii Laudensis.

XVIII. Nepos parvulus D. Petri de Advocatis Brixiensis, consumpta carne, totus extenuatus & languidulus, ab eo benedictus, infra sex dies optime convaluit. Thaddæus Bucerinus gravissime infirmatus, rogatum Amadeum misit, ut antequam moreretur, visum veniret. Venit, vidit, a malo curavit, idque ipsum restitutæ salutis eidem secundo præstitit, dum Buschi apud Alexandriam graviter ægrotaret. Anno MCCCCLXI. sparsa fama mortis Francisci Sfortiæ Ducis Mediolanensis, falsam dixit Amadeus etsi longe abesset, & aliquot adhuc annis prædixit victurum. Anno vero MCCCCLXVI. cum Blancam Mariam Ducissam visitasset, & multis spiritualibus præludiis ad tolerandum æquanimiter quodcumque infortunium præoccupasset, Ducis bene habentis prænunciavit mortem brevi secuturam. Suo dolore vere vaticinatum, illa probavit, mortuo conjuge post pauculas hebdomadas die VIII. Martii sequentis.

XIX. Opportune hic referemus ex Ordinis regesto religiosum sane & laudabile Vicarii Generalis & Patrum provinciæ Mediolanensis decretum circa concedendum eidem Ducissæ Minoritam Confessarium. Utinam hæc nunc æmularentur, qui præsunt, Ordinum Superiores, & constantiam hanc retinendæ justitiæ, libereque docendi Principes absque turpi adulatione, & venali servitute, quæ ad bonum Reipublicæ regimen spectant, confessarii sectarentur, & non potius essent ex numero eorum, *qui consuunt pulvillos sub omni cubito manus, & faciunt cervicalia sub capite universæ ætatis*. Ipsum uti jacet decretum præmissa hac monitione exscribam. A viri morte, quæ, uti diximus, incidit in annum præteritum, Ducissa sæpius monita a confessario Minorita, ut juste regeret, & Provinciam sub Galeatio filio absente, potiori cura administraret, omnia neglexit. Populorum itaque exciti querelis Superiores, Confessarii obsequium denegarunt, dicentes: frustra Medicum adhiberi medicinam respuenti. Illa ægre hoc ferens, modis omnibus institit, ut restitueretur, & cum Vicario Generali, quem diximus Mediolanum advenisse post absoluta Comitia Mantuana, solertissime egit, ut quem vellet, posset ex Fratribus eligere Confessarium, pollicita se facturam quidquid Patres statuerent. Inito itaque graviorum virorum consilio, tamdem ita decrevit Vicarius.

Ducissæ Mediolani datur Confessarius sub quibusdam conditionibus.
Ezech. 13. 18.

XX. *Determinatum est die* XVIII. *Junii, anno* MCCCCLXVII. *per Patres videlicet Vicarium Generalem fratrem Baptistam de Levanto, fratrem Antonium de Vercellis Vicarium provinciæ Mediolani, Marcum de Bononia, Petrum de Neapoli, Bernardinum de Caymis, Petrum de Porris, Bonaventuram de Plantanidis, Thomam de Novara, Angelum de Clavasio, ac Jacobum de Castillione, quod quia Domina Ducissa Mediolani Blanca Maria se obtulit determinationi Fratrum stare, dummodo audiatur in confessione ab eis, quod ex nunc audiatur cum modificationibus infrascriptis. Primo, quod pro viribus instet obtinere titulum Ducatus. Secundo, quod non suspendat executionem justitiæ in causis civilibus. Tertio, quod minuat expensas superfluas quantum possibile est, ejus conscientiam super hoc aggravando, quæ melius novit, quæ expensæ sibi sint necessariæ pro conservatione status, cujus respectu tamquam bonum commune concernentis, novit ipsa quid necessarium sit. Quarto, quod satisfaciat creditoribus pro posse annuatim vel dietim. Quinto, quod se de beneficiis non impediat, nisi pro reformatione, aut alicujus simplicis beneficii porrigenda prece pro aliqua persona, quæ quatuor notabilium personarum judicio videbitur idonea, & præsertim quod sit beneficium sine cura, voluntate summi Pontificis semper reservata. Quibus omnibus præmissis, de prædictorum Patrum consilio & assensu, frater Bonaventura de Plantanidis, in præfatæ Dominæ Ducissæ confessorem electus est, hac modificatione, ut commutari possit infra longum vel breve tempus, ad beneplacitum Fratrum Provinciæ, & alius loco ejus deputari, juxta Patris Vicarii provinciæ beneplacitum & voluntatem, ac Patrum eorum, quos in hujusmodi duxerit consulendos, quando Patris Vicarii Generalis voluntas & consilium commode haberi non possit. Ex loco nostro sanctæ Mariæ de Angelis apud Mediolanum, die ultima Junii,* MCCCCLXVII. Subjiciuntur deinde litteræ obedientiales secundum eamdem normam, & præscriptas conditiones per Vicarium Generalem, præfato Bonaventuræ traditæ die II. Junii.

Fr. David Episcop. Castren.

XXI. Episcopi creati sunt hoc anno, Castren. in Tuscia, immediate sub Pontifice Romano, frater David de Forolivio per translationem Antonii ad Ortanam & Civitatis Castellanæ Ecclesias unitas III. Kalend. Novembris. Rubicen. in insulis Fortunatis, sub Archiepisc. Hispalen. frater Didacus. Cedit Episcopatui reservans sibi quartam partem fructuum mensæ Episcopalis. Substituitur Martinus de Roxas, Ordinis sancti Hieronymi, Monasterii sanctæ Mariæ de Armedilla, Segobien. diœcesis, XVI. Kalend. Aprilis. Scythien. sub Archiepisc. Creten. Leo de Naxia, a litterarum peritia valde commendatus, per obitum Joannis, eodem die.

Rubicen. frater Didacus.

Scythien. frater Leo.

Conv. Quintiani. *Gonz. in Provin. Brixien. Conv. 18.*

XXII. Hoc anno, mense Aprilis beatus Amadeus Hispanus rogatus ab oppidi Quintiani, Brixiensis diœcesis incolis, & maxime a Theodoldo Archipresbytero Ecclesiæ, Plebis nuncupatæ, ejusdem oppidi, locum admisit Ecclesiæ & Conventui ædificandis prope dictum Oppidum, sub nomine sanctæ Mariæ Gratiarum. Manus statim operi admoverunt Oppidani, & communibus facultatibus fabricam prosecuti, absolvendæ, & Amadeo tunc custodi domus sanctæ Mariæ de Brixianoro, ejusque sociis tradendæ facultatem a Paulo Pontifice anno sequenti, III. Nonas Novembris obtinuerunt.

Lib. 1. de divers. form. an. 5. fol. 280.

Conv. Pedis Montis. *Lib. 4. de divers. form. an. 3. fol. 281.*

XXIII. Concessit hoc anno Pontifex facultatem Nicolao Episcopo Fundano, ut, si ita judicaret expedire, ad preces Ferdinandi Regis Siciliæ, Honorati Caetani Comitis Fundorum, & populi Oppidi Pedis montis, Alifanæ diœcesis, Monasterium sancti Salvatoris extra muros prædicti Oppidi, Ordinis sancti Benedicti ruinosum, trium tantum Monialium ineptum ha-

habitaculum, translatis Sororibus ad alia ejusdem Ordinis Monasteria, converteretur in Cœnobium Minorum Observantum, applicatis reditibus, qui satis exiles erant, Ecclesiis parochialibus sanctæ Mariæ & sancti Bartholomæi, in quibus duodecim presbyteri arcto nimis vivebant stipendio. Commode construendi vel reficiendi domicilii expensas Comes Honoratus liberaliter offerebat. An vero ita factum sit, aliunde non comperio.

XXIV. Diximus alias Conventum Pennæ sancti Joannis in Piceno, diœcesis Firmanæ translatum ad interiora oppidi anno MCCCCLXIV. Atqui sane tunc cœpit novus construi Conventus, & hoc anno facta est Fratrum translatio. Ita constat ex inscriptione a me alias citata; ita habet. *Papa Paulo II. In nomine Domini, anno Domini* MCCCCLXVII. *locus iste fere totus factus est his viventibus conterrigenis fratribus Magistro sancte Boncordis, Mag. Catherino, fratre Alexandro, fratre Jacobo, & fratre Angelo, & Architectoris nomen Magister Salinus Lombardus.* Asservatur ibi corpus beati Joannis de Penna in arca lapidea, incisis his verbis: *Corpus beati Joannis de Penna hic conditum est.* Floruit ibi Magister Tubatius Mariottus, vir doctus, & egregius Concionator, Sabaudiæ Ducibus gratissimus & a sacris concionibus.

Tom. 5. an. 1291. n. 47. Conv. Pennæ S. Joannis.

XXV. Concessit Paulus Pontifex Fratribus Conventus Cervariæ in Catalonia, Vicensis diœcesis, de quo alias egimus, facultatem transferendi reliquias domus bello dirutæ, ad locum propinquum, ubi hospitale & domos erexit Berengarius de Casteltore pro recipiendis pauperibus, ut ibidem novum ædificarent Cœnobium. Inter reliquos oppidanos plurimum Fratribus faverunt quidam nuncupati Pacrarii. Sed nonnisi post aliquot annos domus reædificata est auspiciis Joannis Regis, & Jacobi Cardinalis a Cardona.

Conv. Cervariæ. *Tom. 3. an. 1245. n. 34. Lib. 1. de vacantib. de Regular. &c. an. 3. fol. 320.*

XXVI. Nobilis vir Petrus de Velasco Comes de Haro, Fratres custodiæ del Abrojo, provinciæ Castellæ, & incolæ oppidi Villæ-Diego, Burgen. diœcesis, rogarunt Pontificem hoc anno, ut liceret Ecclesiam sancti Michaelis, quæ prius fuerat Synagoga Judæorum, ab oppidanis refectam, & in Christianorum usum redactam, eisdem Fratribus conferre, ut sibi domicilium eo loco constituerent. Scripsit Pontifex ad Abbatem de Cervatos, & Lupum de Roxas Canonicum Ecclesiæ Burgensis, ut si expediret, facultatem largirentur. Oblatum puto aliquod impedimentum domus construendæ; neque enim inter reliquas illius Provinciæ invenio recensitam.

Conv. Villæ Diego. *Lib. 3. de diversf. an. 4. fol. 162.*

XXVII. Hoc anno in Sardinia Fratres Observantes domum Episcopalis Cameræ, ad mille passus a Sassaris urbe distantem, dono acceptam, civium facultatibus adjuti, in commodum adaptarunt Conventum. Hortos adjecerunt alii amœnissimos, & necessaria quæque ad vitam religiose pacificeque transigendam. Magnus illuc fit populorum concursus ad sacellum beatæ Mariæ de Gratiis propter crebra, quæ contingunt ibidem miracula.

Conv. Sassaris. *Gonzaga in Provincia Sardiniæ Conv. 1.*

XXVIII. In Hispania etiam prope Lorcæ Civitatem, ædiculam Dominæ nostræ de Hortis, a Lopetio Carthaginensium Episcopo datam, in pulchrum amplumque Cœnobium tum ex privatis, tum ex publicis Lorcanorum facultatibus, tum quoque ex Sarracenorum Granatensis regni spoliis a fidelibus liberalissime oblatis, hoc anno, retento primo ædiculæ titulo transtulerunt. Factum confirmavit Paulus anno MCCCCLXX. VI. Idus Decembris. Numerorum error est apud Gonzagam, qui VI. Decembris anno MCCCCLXXVI. ita fecisse affirmat. At illo anno non Paulus II. sed Sixtus IV. sedebat. Cupientibus vero Civibus Fratres habere propinquiores, pia quædam matrona fundum cum horto & domo contigua obtulit novo con-

Conv. Lorcæ. *Idem in Provincia Carthag. Conv. 10.*

construendo Cœnobio. Cojerunt Magistratus & Fratrum in Capitulo Bellimontis anno MDLIV. celebrato suffragia, ut nova illic fabrica inchoaretur. Sed dum locum illum minus opportunum compererunt, pro alio commodiori in ipso Civitatis suburbio ex Pauli IV. concessione anno MDLV. die Novembris XI., commutarunt, opusque sub invocatione sancti Francisci ex piorum eleemosynis lente prosecuti sunt. In priori loco aliquot annis commoratus est Vincentinus Lunellus, totius Ordinis Generalis Minister, qui in Tridentino Concilio diem clausit extremam.

Conv. Quesnen. Lib. 1. de benefic. vacant. de Regul. &c. ann. 3. fol. 316.

XXIX. Conceditur hoc anno Abbati Monasterii sancti Martini Sagien. & Cantori Ecclesiæ Sagien. facultas absolvendi Fratres Observantes Provinciæ Franciæ a censuris incursis ob receptum a nobili viro Guillelmo de Beawocin Eremitorium sancti Jacobi, loci de Quesnes, Sagien. diœcesis, in nemore & solitudine constitutum, ibique constructum ante aliquot annos humile Fratrum domicilium absque Sedis Apostolicæ facultate. Quid deinde factum sit de isto Cœnobiolo, non comperio; neque enim inter illius Provinciæ domos connumeratur.

Lib. 1. de dignitat. & Regul. an. 3. fol. 203.

XXX. Nobilis vir Joannes de Rochafocaudi, Dominus loci de Baronia de Rochafocaudi, Engolisinen. diœcesis, votum vovit Domino, quod si prolem ex uxore susciperet, Conventum Fratribus de Observantia quocumque in loco sui dominii, ubi magis placeret Vicario & Fratribus Provinciæ Turoniæ, fabricaret. Exaudiente Domino, voti compos effectus, a Pontifice hoc anno v. Nonas Martii facultatem obtinuit domum construendi juxta promissa. An vero, vel ibi construxerit, est incompertum.

Conv. Zechen. Lib. 1. de divers. form. ann. 3. fol. 13.

XXXI. Hoc anno, rogante nobile viro Michaele Orzag. Comite Palatino, domus Fratrum Minorum Conventualium, oppidi Zechen. Strigonien. diœcesis, ab eisdem derelicta & penitus desolata, data est ex Pontificis facultate Fratribus Observantibus, promittente dicto Comite reparandæ domus expensas.

Conv. Rimichmez. Lib. 3. de divers. an. 3. fol. 8.

XXXII. Nobilis vir Joannes Comes Zagariæ, ac Banus & Capitaneus Generalis regni Sclavoniæ, domum Fratrum Minorum, sub vocabulo beatæ Mariæ Virginis in Rimichmez. Zagabrien. diœcesis, in Dominio suo hæreditario fundavit egregia structura. Factum hoc anno Pontifex probavit, hortatus insuper fideles, ut manus porrigerent adjutrices pro operis complemento, & sacris ornamentis.

Conv. Kilconelien.

Hoc anno reformatus est Conventus Kilconeliensis in Hybernia.

Mon. Vallisoletan. Lib. 1. de Regul. an. 3. fol. 41.

XXXIII. Invenio hoc anno conquestos Patres Prædicatores domus sancti Pauli de Vallisoleto, Palentinæ tunc diœcesis, quod prope eamdem, non observata constitutione Clementis IV. & Urbani VI. de numero cannarum trecentarum intervalli, nobilis mulier Teresia Comitissa de S. Martha, dictæ diœcesis Monasterium Clarissarum, nulla obtenta Sedis Apostolicæ licentia, incœperit. Scripsit itaque Pontifex ad Priorem ac Thesaurarium Ecclesiæ Collegiatæ Vallisoletanæ, ut contra prædictam Constitutionem nihil permitterent intentari. Puto itaque impeditum hoc opus; non enim inter plurima, quæ a Patribus Provinciæ Conceptionis reguntur, Monasteria, inter quæ quinque numerantur Vallisoletana, istud reperio.

Mon. Reginum.

XXXIV. Simile obstaculum brevioris intervalli, seu minoris spatii, quam sit trecentarum cannarum a Monasterio sancti Thomæ, Sororum Ordinis sancti Benedicti, removeri rogavit hoc anno Philippus Abbas Monasterii sancti Prosperi, ejusdem Ordinis extra muros Reginos, ut domum ædificaret Monialibus sanctæ Claræ de Observantia, Corporis Christi nuncupatis, in eadem urbe. Rem examinandam potestatemque concedendæ licentiæ Pontifex commisit Episcopo Regino.

Lib. 1. de Regular. an. 3. fol. 270.

XXXV.

XXXV. Concessa est hoc anno facultas nobili mulieri Isabellæ Ducissæ Burgundiæ, ut ex consensu filii sui Caroli Kadralesii, in Villa Bethunæ, Atrebatensis diœcesis, domum ædificaret pro Sororibus Tertii Ordinis, de quo aliud nihil narrandum comperimus. Domus Sororum Tertii Ordinis Bethunæ. *Lib. 4. de divers. form. an. 3. fol. 79.*

XXXVI. Conquestæ sunt hoc anno Abbatissa & Sorores Monasterii sanctæ Claræ Nurembergæ, Bambergen. diœcesis, eo in oppido inolevisse abusum seu corruptelam, quod prædictis Abbatissæ & Sororibus non licebat in eodem Monasterio novitias admittere absque consensu Consulum & Rectorum prædicti oppidi, etsi sufficientes haberet reditus Monasterium ad plures Moniales sustentandas, domusque ipsa capax esset majoris numeri Monialium. Scriptis litteris ad Episcopum Bambergensem jussit Pontifex hunc tolli abusum; quippe immunitati Ecclesiasticæ contrarium. Mon. Nurembergæ. *Lib. 1. de Regular. an. 3. fol. 3.*

SUPPLEMENTUM P. ANTONII MELISSANI DE MACRO.

„ I. BOemiæ Regnum, a quo sua culpa dejectus fuerat Georgius, ut „ dicebamus, non habuit Matthias, sed per conventiones Casimiro cessit: & hoc anno Brugis in Belgio Philippus Burgundiæ Dux strenuus, a suis maxime dilectus obiit; qui Carolum filium successorem & hæredem sortitus est, virum bellicosissimum, qui Eburonum in Belgio Leodium urbem suo Antistiti rebellem domuit. Georgius Castriotus *Scanderbeth*, idest Alexander Dominus nuncupatus, Turcarum terror & flagellum, pariter & ipse hoc anno occubuit. Paulus II. summus Pontifex Petri naviculam regens, x. Kalendas Februarii pro Cœnobio Minorum Campanæ, diœcesis Vincentinæ breve expedivit: *Sinceræ devotionis &c.* ac Kalendis Martii, publicata lege communi de non alienandis bonis Ecclesiasticis: *Ambitiosæ cupiditatis &c.* pro constructione Monasterii Clarissarum Novariæ, urbis antiquæ in Insubria, & humili Collæ positæ, cujus Ager ad Alpes usque protenditur, breve emanavit: *Provisionis nostræ &c.* Pridie Kalendas Maii. Haroldus sub Calixto III. enarrat plures Virgines & Viduas Novarienses voluisse Institutum Clarissarum Regularis Observantiæ subire, ac ob eam causam Cives a summo Pontifice anno MCCCCLV. impetrasse licentiam, ut in ipsa Civitate Claustrum illis conderent; verumtamen an factum fuerit, dubium ingerere Gonzagam, qui refert, hujusmodi Monasterium exordium habuisse hoc anno MCCCCLXVII. sub Instituto sancti Augustini, cum appellatione Virginis Annunciatæ, sed relicto eo Ordine Augustiniano, postea incerto tempore Clarissarum Regulam admisisse. Hujusmodi autem Gonzagæ enarratio, licet in anno concordet cum brevi Apostolico, quod hic supra indicavimus, in reliquis tamen discordare videtur, quod breve sit pro constructione Monasterii Clarissarum, & non Ordinis sancti Augustini. *Ad an. 1466. Dogl. cit. fol. 452.* Georgius Castriotus obiit. *Ex Topogr. Ferr. Ex Vatic. Harol. ad annum 1455.*

„ II. In Comitiis Generalibus Patrum Regularis Observantiæ Mantuæ celebratis, Provinciarum Austriæ & Boemiæ unitarum, decreta justis de causis divisione, ob eam firmandam summo Pontifici supplicatum est, a quo fratri Baptistæ *Taliacarne* de Levanto, Vicario Generali Fratrum Cismontanæ Familiæ nuper electo, breve Apostolicum subsequentis tenoris directum fuit.

PAU-

PAULUS EPISCOPUS
SERVUS SERVORUM DEI.

Dilecto filio Baptistæ de Levanto, Vicario Generali Citramontano, Ordinis Fratrum Minorum sub Regulari Observantia degentium, salutem & Apostolicam benedictionem.

Monum. MSS. Prov. Boemiæ.

„ AD Ordinem vestrum, quem paterna caritate diligimus intime, dirigentes considerationis intuitum, illa tibi libenter concedimus, quæ in tua Familia optatæ quietis fructum inducunt, & statum afferunt pacificum & tranquillum. Exhibita quidem nobis nuper pro parte tua, ac dilectorum filiorum Capituli Generalis Fratrum Cismontanorum, Ordinis Fratrum Minorum sub Regulari Observantia degentium, petitio continebat; quod licet olim felicis recordationis Nicolaus Papa V. prædecessor noster, de Austria & Boemia, quæ pridem duæ Provinciæ, juxta morem dicti Ordinis esse solebant, unam tantum Provinciam per suas litteras fecerit, illique domum sancti Bernardini extra muros Wratislavienses, dicti Ordinis, Provinciæ Saxoniæ addiderit; statuerit quoque, quod ipsis sic unitis Provinciis unus tantum Vicarius præfici deberet, qui omnia loca & Fratres dicti Ordinis, de Observantia nuncupatos, ibidem tunc & pro tempore existentes, regeret & gubernaret; quodque dicta sic unita Provincia illiusque Fratres Vicario Generali Cismontano subessent, eique sicut ceteri Fratres Provinciæ Italiæ parere tenerentur. Et deinde recolendæ memoriæ Pius Papa II. etiam prædecessor noster unionem prædictam per alias suas litteras confirmaverit, prout in singulis litteris plenius continetur.

„ Tamen, quia Provinciæ sic unitæ prædictæ, & domorum numero, & Fratrum multitudine excreverunt, valdeque difficile est illas per unum Vicarium, propter locorum distantiam, linguarumque & morum, ac dominiorum diversitatem debite posse regi; tu & Fratres prædicti in eodem Capitulo nuperrime congregati, valde desideretis, Provincias ipsas, juxta antiquam Ordinis divisionem, ab invicem separari, domumque Wratislaviensem prædictam eam alteri applicari: quare pro parte tua & Capituli prædictorum, nobis fuit humiliter supplicatum, ut super his opportune providere, de benignitate Apostolica dignaremur.

„ Nos igitur, qui dicti Ordinis & professorum ejusdem statum prosperum & tranquillum zelamus...., hujusmodi supplicationibus inclinati, tibi aut alicui Fratri dicti Ordinis Commissario ad hoc per te, vel aliquem successorum tuorum specialiter pro tempore deputatum, Provincias sic unitas prædictas, ab invicem, juxta antiquam divisionem Ordinis, separandi & dividendi, domumque Wratislaviensem prædictam, earumdem sic divisarum alteri applicandi; etsi ac prout tuæ & ejusdem Commissarii conscientiæ videbitur, pro bono domorum earumdem Provinciarum regimine Fratrumque quiete, aliquas domos unius Provinciæ alteri, & vicissim illius alteri applicandi & conjungendi, plenam & liberam, auctoritate Apostolica, tenore præsentium concedimus facultatem: volentes, & eadem auctoritate statuentes, quod in eisdem dividendis Provinciis duo Vicarii eligantur, juxta morem aliarum Provinciarum, qui Generali Vicario Citramontano pro tempore existenti, in omnibus subsint & pareant; necnon divisioni, separationi, & applicationibus per te vel eumdem Commis-

„ *missarium faciendis hujusmodi stare, illasque observare debeant: ac mandantes omnibus & singulis earumdem tunc divisarum taliter Provinciarum Fratribus tam Prælatis, quam subditis, præsentibus & futuris, ut separationem & divisionem, ac applicationem per te vel eumdem Commissarium faciendas hujusmodi, quavis appellatione remota, protinus acceptent; nec in aliquo per se vel per alium seu alios, directe vel indirecte, verbo vel scripto contraveniant, sub excommunicationis, ac officiorum omnium in dicto Ordine, & actuum legitimorum privationis, quam ipsi Fratres etiam Prælati, necnon interdicti pœnis, quam eorum domus & loca (si contravenerint) incurrant, & a quibus absolui & in pristinum statum restitui non possint, nisi per te, vel tuum in Vicariatu Generali Citramontano successorem, præterquam in mortis articulo constituti, nec interdictum hujusmodi relaxari. Nos enim, si separationem & divisionem prædictas fieri contigerit, ut præfertur, illam cum omnibus per te vel Commissarium, tam universaliter, quam partialiter, pro bono earumdem Provinciarum & Fratrum regimine, secundum judicium conscientiæ determinandis & faciendis, etiam quoad personas eligendorum in Vicarios seu Commissarios vel Guardianos hac prima vice, ex nunc, prout ex tunc, dicta auctoritate, tenore præsentium confirmamus & approbamus.*

„ *Non obstantibus constitutionibus ac ordinationibus, ac prædictis & aliis privilegiis, indultis, ac litteris Apostolicis, quorumcumque tenorum existant, quibus, etiamsi de illis de verbo ad verbum specialis & expressa mentio foret habenda, quoad hoc dumtaxat, illis alias in suo robore permansuris, specialiter derogamus; ac dicti Ordinis statutis & consuetudinibus, juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, ceterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud sanctum Marcum, anno Incarnationis Dominicæ* MCCCCLXVII. *sexto decimo Kalendas Julii, Pontificatus nostri anno* IV.

„ III. Præfatum breve Baptistæ de Levanto directum, per venerandum Patrem fratrem Marianum *de Jessiorko* Vicarium Provinciæ Poloniæ de Observantia, Ecclesiæ Cracoviensis Capitulo legitime præsentatum, a Stanislao *de Suviradyce* Canonico & Vicario in spiritualibus, necnon Officiali Cracoviensi Generali, per Joannem Jacobi *de Glogle* Clericum, Gnesnen. Diœcesis, publicum Imperiali auctoritate Notarium, transumptum & publicatum fuit, die XXIII. mensis Octobris, indictione XV. anno MCCCCLXVII. ut ex ejus publico actu constat. *Ex Mon. MSS. Prov. Boemiæ.*

„ IV. In Capitulo vero Generali Observantum Ultramontanorum habito apud Conventum Montis-Lucii, in festo Pentecostes, die XXIV. Maii, electo in octavum Vicarium Generalem Ultramontanæ familiæ R. P. fratre Joanne Philippi, adhuc Ministro Generali totius Ordinis Magistro Francisco de Savona, nonnulla ordinata fuere, quæ differre videntur ab iis, quæ leguntur in Orbe Seraphico; & ideo ea transcribenda censui. *Joannes Philippi. Ex memoriali Ordin. fol. 54.*

„ 1. *Primo. Ordinatum est, quod promovendi ad officia prædicationis & confessionis in Capitulo Provinciali, debeant illuc personaliter accedere, & ibidem examinari, licet prius fuissent in Conventibus, a quibus mittuntur, examinati. Verumtamen in Provinciis, in quibus sunt Custodiæ, sufficit quod tales Fratres promovendi ad Capitulum Custodiale conveniant, & ibidem examinentur. Et in casu, quo Vicarius Provincialis ibidem præsideret, possit eos ad dicta officia promovere: si vero non adfuerit, tunc per Difinitores illius Capituli Custodialis fiat veridica relatio ad Capitu-*

„ *pitulum Provinciale de prædictorum examinatione, & tunc, ipsis absentibus, possint ad præfata officia promoveri. Extra vero dicta Capitula Vicarius Provincialis promovere non possit Fratres suos ad præfata officia, etiam si fuerit Commissarius Vicarii Generalis, sed ipse Generalis Vicarius hoc possit facere per se tantum.*

„ 2. *Item. Ordinatum est, quod nullus de cetero audeat confiteri cuiquam extra Ordinem nostrum existenti. Nam licet D. Eugenius alias concesserit super hoc privilegium Fratribus in contrarium; verumtamen D. Pius II. aliquibus rationabilibus causis incitatus id revocavit: infra vero Ordinem, scilicet extra familiam nostram, nullus attentet confiteri, nisi de licentia sui Prælati.*

„ 3. *Item. Ordinatum est ad conscientiarum pacem & tranquillitatem, quod de statutis seu ordinationibus, temporibus retroactis, per quoscumque Prælatos tam Vicarios Generales, quam Provinciales, editis, tantum illa debeant observari, quæ Capitulo Provinciali cujuslibet Provinciæ videbuntur ad Regularis Observantiæ conservationem & incrementum idonea: & insuper obsecrat Capitulum Generale, ac exhortatur R. P. Vicarium, quod de cetero nulla statuta conficiat sine consilio & assensu Capituli Provincialis, aut Patris Vicarii illius Provinciæ, & majoris partis Patrum notabilium in ipsa Provincia existentium, per ipsum in aliquo Conventu præfatæ Provinciæ convocandorum.*

„ 4. *Item. Nullus cujuscumque sit eminentiæ, etiamsi in officio Generalatus extiterit, retineat vel alienet quoscumque libros a Provinciis, ad quas secundum statuta pertinent: & si secus attentatum fuerit, attentatores vel alienatores cogantur dictos libros restituere, & hoc per Capitulum Generale, vel per eum, qui possit eos compellere.*

„ 5. *Nullus Vicarius Provinciæ, etiamsi fuerit Commissarius Vicarii Generalis, nisi hoc fuerit ei expresse & specialiter commissum, possit licentiare Fratres suos ad eundum extra Provinciam suam ad manendum, nec recipere aliquem venientem de aliena Provincia absque licentia Vicarii Generalis, nec insuper venientes de partibus Ultramontanis, nisi obtinuerint licentiam a R. P. Vicario Generali Ultramontano. Nec de cetero mittantur Fratres ad Curiam, nisi maturi & idonei, & hoc de licentia Vicarii Provincialis aut Custodis hanc auctoritatem a Vicario Provinciali habentis: & non mittantur nisi pro causa legitima, & cum plena informaoione negotiorum necessariorum, pro quibus illuc transmittuntur: nec Fratres illuc missi quidquam attentare præsumant absque consilio & ordinatione Patris Commissarii ibidem pro tempore existentis.*

„ 6. *Ad præcludendum viam Apostatis, ordinatur, quod quicumque Frater Clericus a Familia sua apostataverit, si contingat eum redire & recipi, maneat suspensus ab officio Prælationis, Prædicationis & Confessionis secularium usque ad biennium; si vero Laicus apostataverit, & extra Familiam ordines susceperit, si contingat ipsum denuo in Familia nostra recipi, maneat suspensus ab executione Ordinis, & ab omni promotione ad officia omnimode, quoadusque per Generale Capitulum fuerit determinatum.*

„ 7. *Ad discursus Fratrum evitandos, & ad pacem mutuo conservandam, ordinatur, quod pro quæstis fiendis nullus vadat extra Provinciam suam, nisi in casu, in quo aliquis Conventus foret constitutus in confinia alterius Provinciæ; tunc enim Fratres illius Conventus possunt facere quæstam in terminis assuetis præfati Conventus: nec aliquis prædicet in alie-*

aliena Provincia vel Custodia, contra voluntatem illius Provinciæ vel Custodiæ, nisi contingeret ipsum ibidem transitum facere ad peragendum viam suam: In locis vero, in quibus Fratres morantur, non debet aliquis prædicare, nisi de licentia Guardiani illius Conventus.

8. *Declaratur etiam, quod procurare satisfactionem fiendam pro re empta, Fratribus necessaria, vel etiam pro emenda de proximo necessaria & determinata, non est contra puritatem Regulæ: ita tamen ut Fratres nec per se nec per interpositam personam intromittant se de pecunia. Non tamen licet Fratribus indifferenter & indeterminate tales procurationes eleemosynarum pecuniarum facere, nec per nuncium a se positum ducere, sed dans faciat per se, vel per nuncium ab ipso deputatum. Recipere granum vel alia hujusmodi pro acquisitione seu commutatione in aliquam rem necessariam non licet Fratribus. Verumtamen ubi Fratres aliter non possent bene provideri in suis necessitatibus, talia possunt recipi per amicos spirituales, de consensu dantium, & de licentia seu dispensatione Vicarii Provincialis seu Custodis.*

9. *Transeuntes per vias possunt accedere ad loca Fratrum habentium regimen Sororum sanctæ Claræ, & ad Ecclesiam, ad quam seculares communiter accedunt, dum tamen super hoc a suis Superoribus obtinuerint licentiam.*

10. *Inhibetur, ne aliquis procuret alicujus libri usum aut alicujus rei, remanente apud Parentes vel amicos proprietate, sub pœna privationis illius, cum punitione condigna.*

V. Interea, ut nos admonent Monumenta novissima Provinciæ sancti Salvatoris in Hungaria, in Regia Civitate *Zakolcha* a benefactoribus *Kropachi*, Dominis nempe Sasinienſibus, Comitibus Czoboriani, constructum fuit pro Fratribus Regularis Observantiæ Cœnobium, ejus Ecclesia dicata beatissimæ Virgini Mariæ de Compassione, qui hoc anno ut habitandum acceptarunt: etenim in Odæo illius Ecclesiæ, & vetusta membrana, hujusmodi inscriptio legitur: *Iste locus Fratrum Minorum de Observantia est ædificatus in honorem beatæ Mariæ Virginis de Compassione, & est receptus a Fratribus tempore Vicariatus R. P. Valentini de* Sziget, *tempore Pauli II. Pontificis, anno* MCCCCLXVII. *Ecclesia ejus consecrata est cum quinque Altaribus per R. in Christo Patrem Andream Brunensem, Dei gratia Episcopum Nicopoliensem, Suffraganeum Olomucensem, die* XXI. *Novembris, in festo Præsentationis Deiparæ Virginis Mariæ anno* MCCCCLXXXIX. Hæc ibi. Porro hujus Conventus nomen est in Catalogo Pisani, & recensu decimæ Custodiæ, de *Zechen* appellatæ, Provinciæ præfatæ Hungariæ, at ejusdem domus mentio recurret.

Harold. ad annum 1540. n.84.

VI. Beja pariter, sive Pax Julia, Oppidum in diœcesi Eborensi, & regno Portugalliæ, præter Monasterium sanctæ Claræ fundatum anno MCCCXLV. ut dictum est, extra & prope Mœnia situm, aliud ejusdem Instituti, & secundæ Regulæ, sub titulo Immaculatæ Conceptionis beatæ Mariæ Virginis, hoc anno admisit, & non anno MCCCCLXXI. ut ajunt Chronica Generalia: Cum enim Beatrix, quæ Ferdinando Portugalliæ Infanti, filio Odoardi Regis nupserat, maxima pietate ferretur in sanctam Claram, & summe sui Instituti Moniales diligeret, Monasterium illis intra mœnia propriis sumptibus excitare decrevit; cujus voto Princeps Ferdinandus adhærens, pari cum ipsa liberalitate & pietate certans, factum est ut una simul cum summo jubilo totius communis meditati Monasterii, sub invocatione beatæ Mariæ Virginis, & ejus Im-

" Immaculatæ Conceptionis Mysterio, prima fundamenta posuerint, & perseveranter usque ad supremum lapidem Regia munificentia ædificari curaverint. Verumtamen in loco ædificii quoddam erat pium receptaculum fœminarum Tertii Instituti sancti P. Francisci, quæ simul viventes a quadam Ousanda nomine regebantur, ut ex quibusdam Bullis Pii II. & Pauli II. summorum Pontificum satis constare, monumenta provinciæ Algarbiorum enarrant: quid vero de eo factum sit, non apparet: Monasterium brevi capax evasit triginta Monialium, ut a Fundatoribus statutum fuerat.

Afinisn. MSS. Prov. Algarbiorum.

" VII. Ex Gonzaga & Barezzio virum sui instituti zelotem perfervidum, P. fratrem Andream *Leubs*, unum ex potioribus provinciæ Austriæ Fundatoribus, qui mira pietate præditus & doctrina clarus, suis temporibus fulgebat, existens Provincialis Minister, Conventus omnes præfatæ Provinciæ varias per oras Stiriæ, Carniolæ, Boemiæ, Sylesiæ, Poloniæ, Russiæ &c. dispersos, pedes invisit: Decem diebus in extrema sua infirmitate ab omni alimento abstinuit; denique singulari Religione exornatus, & Provincialatus munere præclare functus, quievit in Austria, III. Idus Octobris, anno MCCCCLXVII. de eo pariter agit ad præfatam diem Arthurus.

Barez. 4. p. Chronic. l. 5. c. 25.

Arturus in Martyrol. ad diem 13. Octobris. P. fratris Thomæ narrat vitam & mortem Wadd. ad hunc annum n. 13. & quidem luculentius, ex quo ipse Melissan. ista exscripsit. quæ merito nos expungimus.

" VIII. Torella de Cassentino Virgo, Tertii Ordinis sancti P. Francisci alumna, humilitati, orationi & contemplationi vacans, plurimum in schola virtutum profecit, ac tandem vitæ sanctimonia fulgens, ibidem in diœcesi Aretina migravit ad Sponsum, anno MCCCCLXVII. juxta Tabulam Sanctorum Tertiariorum, Serenissimæ Mariæ Magdalenæ Austriæ & Etruriæ Archiducissæ dedicatam.

ARGUMENTUM.

Jubet Pontifex ut Vicarius Generalis Observantum curam reassumat Ragusinorum, & domorum Cassensium. Boemis conceditur peculiaris Commissarius. Moriuntur pii viri Ludovicus Petri Latini, Franciscus de Castro Millio, & Andrea Perusina. Minister Generalis Franciscus Saonensis evehitur ad Cardinalatum. Amadeus Hispanus multas patitur molestias. Florent Inquisitores & viri docti. Fratres Hierosolymitani multa passi, hoc tempore melius habent. Ædificantur Cœnobia.

Num. 3.

I. DIXIMUS anno præcedenti dimissam fuisse curam Fratrum Ragusinorum per decretum Capituli Mantuani, neque Oratores Reipublicæ Ragusiæ, Mantuam missi de controversia hac acturi, quantumvis interposuerint Nobiles Mantuanos aliosque intercessores, quidquam in hac re impetrare potuerunt. Præscisi itaque a regimine Vicarii & Patrum Observantiæ propter inobedientiam, & unionis cum Dalmatinis & Bosnensibus, a Pontifice constitutæ, contradictionem, cum Oratoribus Romam perrexerunt, summisque precibus Cardinalem Besarionem, Ordinis protectorem rogarunt, ut suam interponeret auctoritatem, vel præcipiendo Patribus ut admitterentur, vel rogando Pontificem ut id ipsum præciperet. Satius duxit Cardinalis cum Pontifice agere, cujus imperio illa trium nationum decreta est unio, obtinuitque ut Ragusinis peculiaris deputaretur Commissarius, & a Vicario Observantum more pristino gubernarentur. Ita Pontifex verbo & scriptis Vicario significavit, repetitisque litteris præcepit. Primæ perierunt, secundas exhibeo, & quas ad ipsos dedit Ragusinos.

Jubetur Vicarius Generalis ut reassumat curam Fratrum Ragusinorum.

Di-

Dilecto filio Baptistæ de Levanto, Vicario Generali Observantiæ sancti Francisci.

II. *Dilecte filii, salutem &c. Mandavimus alias per nostras Apostolicas certi tenoris litteras, rationabilibus causis sic suadentibus, sex Conventus seu loca Observantiæ tui Ordinis, in litteris ipsis expressa, quæ in dilectorum filiorum Ragusinorum districtu seu jurisdictione consistunt, per Vicarium Generalem dictæ Observantiæ pro tempore existentem regi ac gubernari debere, quemadmodum per easdem litteras nostras plenius constat. Cum ergo, sicuti superioribus diebus tibi coram nobis constituto, mandavimus, ut sollicitam curam eorumdem Conventuum gereres & haberes, sic nunc quoque præsentium tenore devotioni tuæ, in virtute sanctæ Obedientiæ mandamus, ut non obstantibus contrariis quibuscumque, etiam in Capitulo Generali Observantiæ supradictæ, apud Civitatem Mantuanam nuperrime celebrato, alias quomodocumque dispositis, supradictorum sex Conventuum seu locorum curam suscipias, illosque seu illa, quousque aliud super hoc mandaverimus, ad laudem Dei, Ordinisque tui honorem & ad ædificationem populorum fidelium regere & gubernare studeas & procures. In qua re, præter Divinum meritum & commendationem expectanda, nobis etiam non mediocriter satisfacies. Datum Romæ apud sanctum Marcum sub annulo Piscatoris, die* VIII. *Januarii* MCCCCLXVIII. *Pontificatus nostri anno* IV. Ex autographo.

Dilectis filiis Vicario, Guardianis, ac ceteris Fratribus locorum Ragusinorum.

III. *Dilecti filii, salutem &c. Mandavimus alias per nostras dicti tenoris litteras, sex Conventus seu loca vestra, in dilectorum filiorum Ragusinorum districtu seu juridictione consistentia, quæ in Regulari Observantia perseverare accepimus, per Vicarium Generalem ipsius Observantiæ pro tempore existentem regi ac gubernari debere, sicuti per ipsas latius apparet litteras. Quamvis autem intelleximus, vos magna ex parte dedisse causam, ut vestri Conventuumque seu locorum vestrorum prædictorum cura a reliqua societate Fratrum Observantum, Ordinis vestri in eorum Capitulo Generali, nuper ad Civitatem Mantuanam celebrato, prorsus dimitteretur: Nos tamen paterno moti zelo, scissuram hujusmodi in dicta societate & Ordine molesteferentes, ac intendentes, ut supradictum mandatum nostrum omnino servetur, scribimus & mandamus ad præsens dilecto filio Baptistæ de Levanto, moderno Observantiæ præfatæ Generali Vicario, ut quemadmodum eidem paucis ante diebus coram nobis constituto diximus & iterum mandavimus, prædictorum sex Conventuum seu locorum vestrorum curam, non obstantibus quibuscumque contrariis suscipiat, illosque seu illa, quousque aliud a nobis mandatum fuerit, regat & gubernet; ut is hujusmodi igitur mandatum nostrum ad laudem Dei exequi possit, vos in Domino hortamur, ut præstitæ Deo & Ordini vestro debitæ obedientiæ collum submittatis, vobis nihilominus universis & singulis supradictis in virtute ejusdem Obedientiæ expresse mandantes, ut non obstantibus quibusvis mandatis, huic ordinationi nostræ contrariis, de dictis vestris Conventibus seu locis absque præfati Vicarii Generalis pro tempore existentis, seu ab eo deputandi, aut nostra vel Sedis Apostolicæ speciali licentia vel mandato, nequaquam recedere, seu ad alia loca transire præsumatis, quinimo ibidem sub ejusdem Vicarii cura Domino famulatu-* Ex Reg. Ordinis.

 latu-

latari, juxta emissa a vobis vota, fideliter & sollicite intendatis, ut pro obedientia vestra Divinam nostramque Apostolicam benedictionem, cum debita commendatione digne promereri valeatis. Datum ut supra.

Quid egerit Vicarius circa Ragusinos.

IV. Quid autem Baptista Vicarius his acceptis litteris circa regimen horum Conventuum & Fratrum præstiterit, his ipsius litteris clarius apparebit.

Venerandis Patribus & Fratribus Ragusinis.

Ex Reg. Ordinis. pag. 61.

VEnerabiles in Christo Patres salvete. Recepi litteras vestras Apostolicumque Breve de reassumenda cura vestra: ut mandatis pareum Apostolicis, curam vestram suscipiens, Commissarium ad vos mitto vice mea apud vos futurum cum omnimoda auctoritate mea super vos & loca Ragusæ, quousque per me aliud statuatur, fratrem scilicet Jacobum Paduanum, prædicatorem eruditum & acceptum; cum reverentia eum suscipite & tractate. Intendo enim, terminatis per S. D. N. negotiis Bosnæ & Dalmatiæ, curæ vestræ, secundum quod opus erit, aliter providere: Suadeo autem, taliter vos habeatis, ne contra vos familiam nostram ulterius irritetis, nec credatis secularium personarum judicio; aut secundum illorum complacentiam negotia vestra ulterius tractetis, sed sub manibus Prælatorum vestrorum tantum ut veri Obedientiæ filii sicut mortui state, accincti ad standum vel recedendum parati, sicut eis melius videbitur expedire; ut de vobis ulterius illud non dicatur, quod dici quandoque consuevit, scilicet, quod duplices sitis ac instabiles, seculari vos judicio gubernantes, adeoque erga parentes & patrias sensuales, ut ab eorum uberibus abstrahi nequeatis: hoc pro certo vobis suadentes, quod contra voluntatem familiæ sub alarum suarum tegmine non confovebimini, si claudicaveritis in futurum. Committo autem Commissario meo, ut per loca vestra discurrens, vos omnes absolvat ab excommunicatione censuraque qualibet & irregularitate; nam dubito satis, ne ab illo tempore, quo claudicare cœpistis, in animarum vestrarum præjudicium & famæ vestræ dedecus non leviter abolendum, multis laqueis steteritis irretiti. Nullam quoque ulterius fratri Jacobo de Esculo, quem præter juris ordinem, in vestrum hactenus Vicarium elegistis & tenuistis, obedientiam tribuatis, cui ad omnem controversiam subtrahendam, obedientiam transmitto, ut ad provinciam Marchiæ revertatur. Valete & orate pro me. Cariati, ultima Martii, MCCCCLXVIII.

Committuntur Vicario domus Caffenses. An.1458. n.7.

V. Similiter præcepit eidem Vicario, ut Fratrum domorumque Caffensium curam reassumeret, quam in Patres Conventuales diximus superius fuisse translatam. Præcepti hoc est documentum.

Dilecto filio Baptistæ de Levanto, Ordinis Minorum de Observantia Vicario Generali.

Ex brevi originali.

DIlecte fili salutem &c. Cum Universitas Civitatis Caffensis, ut nuper per Oratores suos nobis fecit exponi, grandi desiderio teneatur plurimumque exoptet, quod domus beatæ Mariæ & sancti Francisci de Caffa per Fratres tui Ordinis Regularis Observantiæ, pro majori devotione & spirituali recreatione regantur ut prius, ac propterea Oratores ipsi nobis humiliter supplicaverint, ut opportune eis super hoc providere, paterna diligentia curaremus; Nos hujusmodi supplicationibus piis atque devotis non immerito inclinati, discretioni tuæ per præsentes, in virtute sanctæ obedientiæ commit-

ti-

timus & mandamus, quatenus domos præfatas sub cura & regimine tuo suscipiens, in eisdem Fratres Ordinis & Observantiæ prædictæ, pro loci qualitate & capacitate collocare & destinare procures, ut illi juxta Ordinis normam, Divino cultui insistentes, gratum Altissimo exhibeant famulatum, ac verbo & opere exemplarique vita speratam Universitati prædictæ consolationem pariant, & lucrum sibi faciant animarum: super quo eidem tuæ discretioni plenam, tenore præsentium concedimus facultatem; in contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque. Datum Romæ apud sanctum Marcum sub annulo Piscatoris, die XVIII. *Augusti* MCCCCLXVIII. *Pontificatus nostri anno* IV.

VI. In divisione illa facta Provinciarum Austriæ, Poloniæ & Boemiæ, diximus huic postremæ datum fuisse superiorem sub *Commissarii* nomine non Vicarii, aliis duabus concessi. Æquiparandam itaque hanc reliquis judicans Pontifex ex suggestione Vicarii Generalis, hoc dedit diploma. — Conceditur Vicarius Provincialis Boemis.

Venerabili fratri Episcopo Wratislavien.

Cum illius, cujus perfecta sunt opera, vices, licet immeriti gerimus in terris, ad hoc nos intendere dignum est, ut ea, quæ pro personarum Domino sub Regulari Observantia famulantium, quiete statusque soliditate, auctoritate nostra utiliter cœpta sunt, pro ipsius Observantiæ robore, sublatis quibusvis incommodis, ad debitum exitum feliciter perducantur: Dudum siquidem pro parte dilecti filii Baptistæ de Levanto Vicarii Citramontani & Capituli Generalis Fratrum Citramontanorum, Ordinis Fratrum Minorum, de Observantia nuncupatorum, nobis exposito, quod licet olim fel. rec. Nicolaus Papa V. prædecessor noster, de Austria & Boemia, quæ pridem duæ Provinciæ juxta morem dicti Ordinis esse solebant, unam tantum Provinciam per suas litteras effecisset, illique domum sancti Bernardini extra muros Wratislavien. dicti Ordinis Provinciæ Saxoniæ addidisset, statuens quod ipsis sic unitis Provinciis unus tantum Vicarius præfici deberet, qui omnia loca & Fratres dicti Ordinis, de Observantia nuncupatos, ibidem tunc & pro tempore existentes regeret & gubernaret, quodque dicta sic unita Provincia illiusque Fratres Vicario Generali Citramontano subessent, eique sicut ceteri Fratres Provinciæ Italiæ parere tenerentur: & deinde recolendæ memoriæ Pius Papa II. etiam prædecessor noster unionem prædictam per alias suas litteras confirmasset & approbasset; tamen quia Provinciæ sic unitæ prædictæ & domorum numero & Fratrum multitudine excreverant, valdeque difficile erat illas per unum Vicarium, propter locorum distantiam, linguarumque ac morum & dominiorum diversitatem, debite posse regi; ipse Baptista & reliqui Fratres Cismontani, in eodem Capitulo tunc proxime congregati, valde desiderabant, Provincias ipsas juxta antiquam Ordinis divisionem ab invicem separari, domumque Wratislavien. prædictam earum alteri applicari: Nos tunc præfato Baptistæ, aut alicui Fratri dicti Ordinis Commissario, ad hoc per eum vel aliquem successorem suum specialiter pro tempore deputato, Provincias sic unitas prædictas ab invicem, juxta antiquam divisionem Ordinis, separandi & dividendi, domumque Wratislavien. prædictam earumdem sic diversarum Provinciarum alteri applicandam; & sic ac prout Baptistæ & dicti Vicarii conscientiæ videretur, pro bono domorum earumdem Provinciarum regimine, Fratrumque quiete & pace, aliquas domos unius Provinciæ alteri, & vicissim illius alteri applicandi & conjungendi, plenam & liberam, per alias nostras litteras concessimus facultatem; ac volumus & statuimus, — Lib. 1. de Regest. & exhib. an. 5. fol. 52.

quod

quod in eisdem dividendis Provinciis duo Vicarii eligerentur juxta morem aliarum Provinciarum, qui Generali Vicario Citramontano pro tempore existenti in omnibus subessent & parerent, necnon divisioni, separationi & applicationibus per Baptistam vel Commissarium præfatum faciendis perpetuo stari, illasque observari debere, prout in eisdem nostris litteris plenius continetur. Postmodum vero, sicut exhibita nobis nuper pro parte dicti Baptistæ Vicarii petitio continebat, dilectus filius Petrus de Neapoli, frater dicti Ordinis, ab ipso Baptista Vicario Commissarius ad hoc specialiter deputatus, in quadam Congregatione seu Provinciali Capitulo Fratrum eorumdem sic unitarum Provinciarum in domo sancti Bernardini in suburbiis Civitatis Cracovien. dicti Ordinis celebrata, ad quam omnes, qui secundum ritum & consuetudinem Provincialium Congregationum Fratrum dicti Ordinis vocandi erant, legitime vocati fuerunt, auditis audiendis, ac omnibus plene discussis, liquido secundum judicium suæ conscientiæ cognoscens, quod ad pacem & bonum regimen Fratrum ipsarum Provinciarum necesse erat, quod dictæ unitæ Provinciæ in tres Provincias seu Vicarias dividerentur, ordinavit, quod Provincia Austriæ secundum antiquam Ordinis divisionem, cum omnibus locis & Fratribus suis præsentibus & futuris, per se sub uno Vicario, quem pro tempore eligerent, regi deberet, qui prædicto Generali Vicario Cismontano subesset; Fratres vero & loca dicti Ordinis infra limites Regni Poloniæ & Russiæ tunc & pro tempore consistentia, alium Vicarium per eos eligendum, dicto Vicario Generali Cismontano subjectum, haberent. Et quia in dictis nostris litteris ei non dabatur facultas, nisi de duobus Vicariis in eisdem dividendis Provinciis faciendis, determinavit idem Commissarius, quod Fratres & loca totius regni Boemiæ usque ad confines Provinciæ Saxoniæ & terminos regni Poloniæ, una cum prædicto loco sancti Bernardini Wratislavien. sub uno Commissario ab eo constituendo, qui solum prædicto Vicario Generali subjiceretur, regerentur, donec de dictis locis applicandis, vel Vicario inibi eligendo aliud statueretur. Cum autem, sicut eadem petitio subjungebat, omnes Fratres in eodem Provinciali Capitulo congregati, eamdem triplicem divisionem de dictis Provinciis, ut præmittitur, factam, unanimiter consentientes acceptaverint, suosque Vicarios inibi elegerint, & Fratres regni Boemiæ deputatum Commissarium voluntarie susceperint, & attentis nationum, linguarum, morum & dominiorum diversitatibus, ac illarum partium latitudine, Fratrumque multitudine, prædicta triplex divisio in tres Provincias seu Vicarias distinctas, ad omnium pacem & regularem Observantiam valde utilis & necessaria videatur; pro parte Baptistæ Vicarii & Fratrum Provinciarum prædictarum nobis fuit humiliter supplicatum, ut divisioni Provinciarum hujusmodi, pro illius subsistentia firmiori, robur Apostolicæ confirmationis adjicere, necnon quod Fratres regni Boemiæ & omnium locorum dicti Ordinis Moraviæ & Slesiæ, & dicti loci sancti Bernardini Wratislavien. quæ omnia in dicto regno Boemiæ sita sunt, & aliorum locorum, quæ inibi pro tempore erunt, possint sibi unum Vicarium futuris temporibus eligere juxta morem aliarum Provinciarum, qui cum suis Fratribus & locis subsint Generali dicti Ordinis Vicario Cismontano, eis concedere, ac alias super his opportune providere, de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur de præmissis certam notitiam non habentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus de præmissis omnibus & singulis, auctoritate nostra te diligenter informes, & si per diligentem informationem hujusmodi ita esse repereris, & ad hoc illorum qui habent interesse, consensus accesserit, divisionem Provinciarum prædicta-

ctarum, per ipsum Commissarium, ut præmittitur, factam, eadem auctoritate nostra approbes & confirmes. Et nihilominus eisdem Fratribus regni Boemiæ, Moraviæ & Slesiæ, dictoque loco sancti Bernardini Wratislavien. unum Vicarium Provincialem juxta morem Fratrum dicti Ordinis aliarum Provinciarum, qui cum suis Fratribus & locis subsint prædicto Generali Vicario Cismontano, eligere, ac omnibus privilegiis, gratiis, exemptionibus & indultis, quibus Fratres aliarum Provinciarum Italiæ dicti Ordinis potiuntur & gaudent, potiri & gaudere libere ac licite valeant, dicta auctoritate nostra concedas: non obstantibus præmissis & quibusvis aliis divisionibus seu unionibus earumdem Provinciarum per Sedem Apostolicam, vel professores dicti Ordinis factis, ac constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, necnon dicti Ordinis statutis & consuetudinibus, juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, ceterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud S. Marcum, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLXVIII. V. *Kal. Octobris, anno* V.

VII. Destinati sunt Commissarii Observantum; Sardiniæ, frater Jacobus de Flumine frigido, successor Ludovici Vincentini; Romaniæ, Franciscus de Philocastro; prædictarum Provinciarum Austriæ, Poloniæ, Boemiæ, Michael Mediolanensis. Cum enim illæ tenellæ plantulæ recenter ab invicem separatæ firmiores requirerent radices, petierunt a Vicario Generali, ut vir aliquis gravis & prudens mitteretur, qui prima doceret boni regiminis rudimenta, & qualiter in futurum ambulandum esset, semitas præmonstraret. Do Provinciæ Austriacæ humiles postulatorias, Vicarii responsivas, & Commissarii institutrices.

Destinantur varii Commissarii.

Provincia Austriæ petiit Commissarium.

Reverendo in Christo Patri fratri Baptistæ de Levanto, Ordinis Minorum regularis Observantiæ Vicario Generali Cismontano.

Ex Reg. Ordinis fol. 93.

REverende in Christo Pater, commendatione præmissa cum omni obediendi promptitudine. In primis Reverendo Patri Vicario magnificas gratias agimus, ac universo Capitulo Generali Mantuæ nuperrime celebrato, super omnibus beneficiis nobis impensis, ac laboribus, vigiliis, diligentiis ac paternis sollicitudinibus pro salute nostra assumptis. Quoniam in his omnibus apertis oculis fidei ac experientiæ agnovimus, licet utcumque ingratos nos, a vobis non derelictos, sed quasi nolentes & renuentes ereptos, suscitatosque de gravi torporis, timoris ac negligentiæ somno, ac defensos, munitos contra negotia perambulantia in tenebris, & insidias inimici offendere nitentes, disciplina quoque paternali edoctos, & instructos in bonum nostrum: de quibus omnibus & singulis gloriantes, rursus admirantes executionis gratiam, commendantesque significamus, quod Commissio quam Reverenda Paternitas vestra fecit venerandis Patribus, videlicet fratri Petro Commissario nostro, & fratri Angelo Vicario Januæ, juxta bullam Apostolicam super divisione Provinciæ nostræ impetratam, optatum accepit effectum. Quoniam hi Patres ita fideliter, diligenter, examinate & deliberate rem hanc executi sunt, ut non restaret, visis, & examinatis rationibus pro & contra divisionem facientibus, nisi obediens & reverens determinationis acceptio, beneplacitum & assensus omnium, nec esset, qui auderet os ponere in cœlum, rebus se habentibus ut tunc, de quibus omnibus particularem relationem & expositionem Reverendam Paternitatem vestram credimus habituram ex prædictis Patribus melius & clarius, quam hic posset vel conveniret inseri. Quorum relationibus aut narrationibus referendis super prædictis addimus testimonium

nium nostrum per præsentes. Postremo in animo contrito & spiritu humiliato confitentes petimus, quatenus dimissis, indultis & remissis paternaliter omnibus displicentiis aut culpis, per nos vel nostros in Vestram Paternitatem Reverendam, aut alios Patres retroactis temporibus commissis, dignemini misereri nostri, & interesse Capitulo nostro Provinciali proxime celebrando, si possibile erit, vel si, quod absit, interesse non possetis, prædictum Patrem Commissarium, cui nunc multa nota sunt, quæ apud nos geruntur, aut alium sibi similem in virtute, scientia & experientia, atque zelo professionis nostræ mittatis, qui formam introducat in materiam dispositam, & efficiatur compositum irrefragabile, sub obedientia inclytæ Italiæ in sempiternum & ultra. Quoniam sine hoc, per vos & alios Patres apud nos incœpta, & usque huc gloriose deducta, desideratum salutis effectum consequi non posse, vehementer formidamus, comminantibus impedimentis multis. Rogamus ergo iterum atque iterum suppliciter obsecrantes per merita Christi Domini nostri, beatæ Mariæ Virginis Matris ejus, Seraphici Patris nostri sancti Francisci, beati Bernardini, ac omnium Sanctorum & Sanctarum Dei, sed & intuitu beati Patris fratris Joannis de Capistrano, ut non desit piæ & necessariæ postulationi benigna & pia inclinatio exauditionis, qua omnino necessaria, salubria, sancta, justa, & possibilia atque decentia petimus. Exaudiat ergo, assentiat, veniat, aut mittatur desideratus cunctis electis Fratribus, & salvet confidentes in illum, quia tempus faciendi, Domine, nec negandum vel protrahendum amplius, eo quod excusatio amplius esse non possit egredi a diligente usque in finem. Ecce, quem diligis, infirmatur. Valeat Reverenda Paternitas Vestra ad vota felicia in seculorum secula. Amen, & suscipiat has supradictas gratiarum actiones, significationes atque pias & necessarias supplicationes, fiat, fiat. Ex loco nostro sancti Bernardini & Theobaldi in suburbio Viennen. VI. *Novembris*, MCCCCLXVII.

Venerandis Patribus Provinciæ Austriæ Regularis Observantiæ.

Ex Reg. Ord. ibid. VIII. V*Enerabiles in Christo Patres, recommendatione præmissa: ut per alias litteras vobis scripsisse me memini, gratam valde gessi distinctionem separationemque Provinciarum vestrarum per Commissarios a me missos, magna prudentia, summaque pace & tranquillitate conclusam. Verum, quia magna cum instantia requisistis, Patrem aliquem auctoritate in familia venerandum ad vos mitti, qui Provinciam vestram visitaret, Capituloque & Congregationi præesset, qui & vos in nuper dato vivendi modo solidaret & consoveret, rescripsi vobis, pro viribus daturum me operam, ut votis vestris satisfacerem. Nunc autem plurium venerabilium Patrum consilio fretus & judicio, licet cum magna incommoditate, nedum mea sed totius Italiæ, mitto ad vos venerandum Patrem fratrem Michaelem de Mediolano, prædicatorem eximium, vita, scientia, fama & experientia præclarum, officium suum modis & verbis honoraturum cum utilitate vestra non modica, si salutaribus ejus consiliis & monitis acquieveritis. Rogo autem, digna a vobis veneratione suscipiatur, humanitateque tractetur, utpote qui vitam suam ex obedientia pro utilitate vestra periculis mortis exponit, ut illud audituri ceteri Patres Italiæ, cum necessarium quid vobis contigerit in futurum, venire ad vos libentius animentur. Valete & orate pro me. Et quidquid ei reverentiæ & humanitatis exhibueritis, exhibuisse mihi existimate. Senis* XVIII. *Julii* MCCCCLXVIII.

In

In Christo sibi venerando Patri fratri Michaeli de Mediolano, Ordinis Minorum, Prædicatori Clarissimo.

IX. *Frater Baptista de Levanto ejusdem Ordinis, Reverend. Patris Generalis in partibus Cismontanis, quoad Fratres de Observantia nuncupatos, immeritus Vicarius Generalis Cismontanus, salutem & pacem in Domino sempiternam. Impositi oneris me cura sollicitat, & conscientiæ perurget aculeus, commissarum mihi Provinciarum curæ & sollicitudini debita vigilantia intendere, earum præcipue, quæ remotiores favorem meum & auxilium sollicite quærere non desistunt, & quibus memetipsum personaliter communicare nequeo, saltem per idoneos Commissarios non deesse. Cum itaque a trium Provinciarum Patribus, Austriæ scilicet, Boemiæ & Poloniæ simili cum instantia requisitus nunciis & scripto, ut eorum litteris clarius continetur, pro conservanda separatione seu distinctione Provinciarum ipsarum nuper facta per Commissarios meos ad id specialiter transmissos, fratrem Petrum scilicet Neapolitanum, nunc Vicarium Apuliæ, & fratrem Angelum de Clavasio Vicarium Provinciæ Januæ, in summa pace & tranquillitate communique consensu; quinimo pro tradenda eis forma regulaque vivendi, quasi ex novo hujusmodi modo pro separatione distinctioneque prædicta, quibus dietim proficientes in finem pacis vinculo perseverent, idoneum Patrem aliquem ad eos mittam, qui semel saltem eos visitet, eorumque Capitulo præsideat; plurium venerabilium Patrum consilio freti & judicio, te idoneum judicans ad prædicta, harum tenore, te, de cujus vita laudabili, perreligiosa conversatione, discretione præfulgida, morum & consilii gravitate, sufficientia doctrinæ, multiplicique idoneitate mihi constat, in antedictis Provinciis ex nunc Commissarium meum instituo, institutumque denuncio per præsentes ad prædicta duo, scilicet semel eas visitandi, earumque Provincialibus Capitulis præsidendi: Dans tibi super Provincias prædictas in eisque degentes Fratres, Prælatos & subditos, ac Sorores meæ curæ commissas, omnimodam auctoritatem meam & facultatem, vocandi, citandi, inquirendi, examinandi, procedendi, judicandi, admonendi, corrigendi, puniendi, carcerandi & de carceribus liberandi, excarcerandi & absolvendi, actibus legitimis privandi, & ad eos restituendi, ordinandi, disponendi, visitandi publice & private, demumque omnia & singula faciendi, quæ ego ipse possem, si personaliter interessem: mandans omnibus & singulis Fratribus & Sororibus in antedictis Provinciis commorantibus, Prælatis & subditis, ut tibi tamquam vero & legitimo Commissario meo in omnibus officium tuum concernentibus, pareant humiliter & intendant: tuque antedictum Commissariatus officium humiliter suscipe ad meritum obedientiæ salutare, susceptumque, juxta gratiam a Domino tibi datam, diligentius exequaris, & ad partes illas cum gratis tibi sociis te quam citius poteris transferas. Vale & ora pro me. Senis* XIX. *Julii*, MCCCCLXVIII.

Ex Reg. Ord. ibid.

Iterum commendatur.

X. Obiit hoc anno, die XIV. Februarii in Conventu Capriolæ prope Senas, frater Ludovicus Petri Latini Laicus, Dei honoris zelotes ardentissimus, humilitatis constantissimus sectator; licet enim multa Cœnobia rexerit, & Tusciæ Provinciam Observantum quater, annis undecim, Vicaria potestate gubernarit, nihil tamen elationis ostendit in opere, nec superbiæ in sermone, sed eloquio & factis omnium videbatur abjectissimus, demissa quæque Conventus officia libenter exercens, castitatem, obedientiam, & monasticas quasque virtutes perfectissime assecutus, disciplinæ regularis fa-

Moritur Ludovicus Petri Latini. *Marian. lib. 5. c. 36. Marc. l. 5. c. 37.* Ejus virtutes.

ctus est omnibus exemplar. Si quis indecore vel leviuscule quidquam contra cœnobitica perpetrabat instituta, ejus fugiebat conspectum, sciens non impune fore, etsi parvum delictum contra Dei honorem vel disciplinam regularem perpetratum. Virtutes, quibus pulchre nitebat, dabant odorem suavitatis suæ, unde ubicumque consistebat, vel quacumque pertransibat, miram emittebat fragrantiam; & qui postea accedebant, sentientes odorem unguentorum suorum, seu sacrorum charismatum, & si non viderint incedentem, dicebant tamen: *hac transivit frater Ludovicus*. Erga pauperes & miseros viscera indutus pietatis, quæ poterat, administrabat caritatis subsidia: obvium leprosum seminudum inter Capriolæ Cœnobium & Senarum urbem, sua tunica contexit, seu potius induit salutari: atqui ille exultatione exultavit videns se protinus a lepra mundatum, & depulso omni morbo perfecte sanatum. Demum senio confectus, laterum correptus dolore, Fratres ad se vocavit, & Guardiani, qua fungebatur auctoritate, omnibus benedixit, deditque voce, & scriptis reliquit pia quædam monita tum Cœnobii regimini, tum vitæ spirituali satis opportuna. Sanctissimis Ecclesiæ sacramentis munitum, omniumque mœrore defunctum, sepelierunt Fratres in concamerato sepulcro sacelli sancti Antonii, in quo jacebat frater Vincentius, sancti Bernardini socius, de quo alias diximus diffusius. Sed anno MDXIII. Ludovici caput Fratres ex hoc loco eduxerunt, & in sacristia reposuerunt, ubi cum veneratione asservatur. Aliqui ex nostris historicis hunc unum, trinum faciunt seu in tres dividunt personas; Ludovicum Senensem unum dicunt, ab hoc dividunt Petrum Latinum, alii fratrem Latinum tertium constituunt. Circa mortis annum discrepant aliqui, Bzovius de eo agit sub annum MCCCCLXXI. Gonzaga refert sub Julio II. eum reformasse Cœnobium Sartianense, quod supra refellimus; atqui ex monumentis loci, in quo decessit & jacet, & ex vetusto codice MSS. quem exscripsit Marianus, ista damus longe certiora.

To. 11. an. 1442. n. 12. & seq.

Gonz. in Prov. Tusc. Conv. 29.
An. 1463. n. 123.

Item Franciscus de Castro Millio.
Marian. citat.
Marc. cit. c. 38.
* *aliis* Æmilii.

XI. Hoc eodem anno obiit in Conventu Forani Provinciæ Marchiæ frater Franciscus de Castro Millio*, qui cum laicalis & humilis esset status, orationi & contemplationi penitus addictus, frequenter extra se rapiebatur, visusque est aliquando in culina una manu rosarium, altera tenens cochleare, extra se factus, mente in Divina absorpta. Cum vero perspicacis esset ingenii, sciretque legere & scribere, obtinuit a beato Jacobo de Marchia Vicario Provinciæ, cujus erat socius, ut dimisso laicali, ad clericalem statum promoveretur. Missus Ferrariam ut studeret, annis septem ibidem hæsit, & cœpit prædicare, sed magno spiritus detrimento, neque cœlestes illos igniculos amplius sensit, neque ferebatur super se. Reversus itaque ad pristinam humilitatem, rediit etiam ad primos fervores, majusque deinceps acquisivit virtutis incrementum. Rogavit eum mulier apud virum diffamata, ut pro ipsa oraret. Fecit, accepitque media hyeme ab Angelo rosam pulcherrimam, per quam testificatus est marito conjugis innocentiam, & obtinuit ut pacifice & peramanter associaretur. Dum ad senium tenderet, orabat ut brevi morbo, Forani, & inter brachia Jacobi de Marchia sui socii & Magistri vitam terminaret. Exauditus est pro voto; cum enim Pisauri, ubi Guardianum agebat, præsentiret sibi mortem imminere, rogavit urbis Principem, ut equum languenti accommodaret usque ad Foranum, quo moriturus abibat. Ægre hominem a suo conspectu & urbe illa dimittebat Princeps, finxitque se præter unum ferocem, nullum domi equum habere. Atqui *hunc*, inquit Franciscus, *accommoda*; *ego ferocientem & refractarium cohibebo*. Misit ille, qui ferret, & quibus posset modis iter impediret. Acceptum

ptum ille, obducta per clunes manu, reddidit mansuetissimum, pervenitque placide Foranum; ubi beatum Jacobum Picenum, Venetiis reversum, invenit, & paucos post dies levi febricula inter ejus brachia decessit. Pulchriorem post mortem oppidani aliquot diebus voluerunt insepultum.

XII. Decessit item hoc anno in Monasterio sanctæ Luciæ Fulginatensi, Francisca Andrea Perusina, virtute & pietate commendabilis, Divinis assueta revelationibus. Tres quadam nocte contemplata Angelos, ab uno accepit, Deo placitum esse illud Virginum Monasterium; vidit alias Christum crucem humeris gestantem, sensitque dolores sibi communicantem. Mortis præmonita pie decessit.

Andrea Perusina. *Jacobil. de SS. Fulgin. fol. 151.*

XIII. Franciscus Savonensis Minister Generalis, postquam multa utiliter ad dignitatem Ordinis, reformandosque Fratrum mores instituisset, post longam etiam infirmitatem, cum recuperandæ valetudinis causa, Roma Savonam primum se recepisset, deinde Ticino Venetias ire cogitaret, creatus est hoc anno, XIV. Kalendas Octobris Presbyter Cardinalis sancti Petri ad Vincula, tituli Eudoxiæ. Ciaconus creationem hanc uno loco sub Paulo II. rejicit in annum MCCCCLXIV. alio vero in vita Sixti IV. in an. MCCCCLXIII. sed plane utroque errat loco, cum constanter in Ordinis regesto ejus referantur acta, & decreta usque in hujus anni mensem Septembris. Papiæ primum Cardinalis Mantuani Francisci Gonzagæ, deinde Bessarionis Cardinalis Niceni dignitatis prænuncias litteras, mox missum a Pontifice pileum, Cardinalatus insigne, recepit. Romam veniens, comiter ab omnibus susceptus, & a Pontifice galero donatus, summo destinatus est Pontificatui Pauli vaticinio; eo enim die, quo galerum dedit, adstantibus dixit: *hodie nobis designavimus successorem*. Quorumdam Cardinalium benignitate adjutus, ædes sui tituli ruinosas & jam collabentes ita restituit, ut sibi & familiæ commodum adaptarit habitaculum. In hoc vitæ statu potissimum in eo posuit studium, ut familiam suam in officio contineret, nihil laboris in obsequium Sedis Apostolicæ subterfugeret, exorientes errores assidua litterarum disciplina refelleret. Tantæ integritatis & doctrinæ habebatur, ut huic uni ex cœtu Cardinalium præcipuæ res fidei potissimum committerentur. Etsi vero Paulus nihil tale cogitantem ad hanc dignitatem promoverit, noluit tamen Religionis regimen deponeret, sed usque ad proxima Comitia Generalia retineret.

Franciscus Savonen. creatur Cardinalis.

XIV. Amadeus Hispanus, de quo toties locuti sumus, hoc tempore multa ab iis passus, quibus dolebat in ejus transferri potestatem tot Cœnobia, quæ ab eo diximus reformata, multas ei struxerunt insidias, multisque onerarunt calumniis apud Ducem Mediolanensem, Archiepiscopum, & Curiales. Accepto jam pileo Cardinalitio, dum illac transiret Minister Generalis, adversariorum querelas accepit, & diligenter objecta discussit, quæ magis ex æmulatione & livore, quam ex zelo & veritate processisse perspexit. Insontem itaque declaravit, & calumniatores graviter reprehendit. Suscitata iterum adversantium persecutione, furorem declinaturus, Romam abiit, ubi propitium habuit Pontificem, & Cardinalem Savonensem defensorem. Tamdem impetravit per Breve Apostolicum causam suam Duci Mediolanensi committi, qui eam Alexandro Sfortiæ, locum ejus tenenti & Gubernatori commendavit: apud hunc diffamatus Amadeus, tamquam idiota, hypocrita, superiorum contemptor, apostata & superbus audiebat. Multoties itaque repulsam passus, orationibus & jejuniis apud Deum instabat, ut protector in tribulatione dignaretur adesse. Suis sectatoribus assidue prædicabat, ut omnem in Deo fiduciam reponerent, nec hominum timerent in-

Legenda MSS. Cimarel. 4. par. l. 3. c. 17. Amadeum aliqui calumniantur.

insidias, sed Domino suam causam committerent, qui facit judicium injuriam patientibus, qui judicat justitiam & facit æquitatem.

XV. Eo tamen pervenit adversariorum potentia, & apud Alexandrum diligentia, ut quodam die ad se vocatum graviter reprehenderit, & a toto Statu Mediolanensi infra triduum jusserit recedere. Ille genuflexus, oculis & manibus ad beatæ Virginis imaginem in cubiculo appensam elevatis, dixit: *Deum ejusque Genitricem deprecor, ut meæ innocentiæ testimonium aliquod perhibeant*; vixque recesserat, cum vehemens dolor Alexandrum invasit. Timens autem malum propter indigne judicatum, Amadeum immissum, jussit protinus revocari. Noluit ille redire, neque vocantem videre, donec a Duce & Bona conjuge rogatus, aliisque suadentibus, æquum judicavit graviter patienti succurrere. Accedentem humili confessione sui reatus ægrotus excepit, seque deceptum confessus, veniam petiit, utque pro pellendo malo deprecaretur, instanter oravit. Vir Dei languenti compassus, preces obtulit & vota, pauloque post perfecte sanatus est. Idem ferme contigit Florentinorum Oratori, Amadei adversario, magnis doloribus oppresso. Nam vocatus, rogatus oravit, atque in bono vincens malum, deperditam restituit sanitatem. Superatis itaque his aliisque similibus difficultatibus, consocios, ut bene sperarent, piis exhortationibus excitabat, inchoatas Cœnobiorum fabricas absolvit, aliasque domos suæ Congregationi adjunxit, uti suis locis & paulo inferius hoc ipso anno referemus.

Fr. Jacob. Episcop. Castren. *Num. 21.*

XVI. Episcopus hoc anno creatus est Castrensis in Tuscia, immediate sub Pontifice Romano, frater Jacobus de Romanesiis, vir doctus, per obitum Davidis, etiam Minoritæ, ad eamdem anno præterito, uti diximus, promoti, IV. Nonas Maii. Inquisitor in eadem Tuscia erat hoc anno frater Joannes Petri de Monte Ilcino, ab Antonio de Medicis nobili Florentino, Provinciæ Etruriæ Ministro deputatus, & a Francisco Samsone Ministro Generali designatus Urbini Inquisitor anno MCCCCLXXV. & Grosseti & Etruriæ anno MCCCCLXXVII. Floruit hoc tempore in eadem Tusciæ Provincia Andreas Cortoniensis, Evangelicæ paupertatis observantissimus, S. Bernardini olim socius, qui longe antea quam accidit, mortem prævidit, & in patrio Cœnobio sanctæ Margaritæ centenarius decessit. Vocatus hoc anno Parisios Joannes Tisserandus celeberrimus Concionator, Provinciæ Burgundiæ, quem alias diximus vitam scripsisse Beatorum quinque Martyrum Marochii, summa cum laude, maximoque fœnore ibidem per decennium singulis diebus prædicavit, in omnibus parochiis per integrum mensem populum numerosissime confluentem ad meliora provocans charismata, & peccatores potenter ad viam revocans salutis. Ejus opus & partus est Monasterium fœminarum a prostibulo ad pœnitentiam transeuntium, quæ hodie vulgo vocantur *Le filles repenties*. Inde invitatus ad alias urbes, ingentem retulit fructum, & aliquot sui Ordinis Cœnobia reformavit, pœnitentumque mulierum Cœnobia multiplicavit. Hinc Ordinem mulierum pœnitentum instituisse Parisiis, scribunt Volaterranus, Gualterius, & Robertus Cænalis Episcopus Abrincensis: *Ordo*, inquit iste, *pœnitentium fœminarum* MCCCCXC. *exoritur auctore fratre Joanne Textore* (*Gallice* Tisserant) *Minorita, primumque hujus Ordinis Cœnobium erigitur apud Lutetiam Parisiorum*. Genebrardus: *Ordo*, ait, *pœnitentium mulierum ex prostitutis cœpit Parisiis, prædicatione Joannis Tisserani Minoritæ*.

Fr. Joan. Inquisitor in Tuscia.

Floret Andreas Cortonien.

Item Joan. Tisserandus. *Tom. 1. an. 1220. n. 53.*

Volat. l. 21. Antrop.
Gualter. in seculo 15. an. 1494.
Cænalis de sacro calib. tom. 2. an. med.
Genebr. sub Alex. nd VI.

Fratres Hierosolymitani melius habere cœperũt.

XVII. Multas molestias passi sunt Hierosolymis Fratres Observantes ab eo tempore, quo possessionem adepti sunt Sanctorum illius urbis locorum. Assueti enim sive Turcæ sive Christiani Patrum Conventualium mori-

ribus, sive largiori modo vivendi, aliquanto duriores & severiores se exhibebant erga Observantes, multaque inferebant gravamina. At hoc tempore prudenter agente Francisco Placentino, quem diximus designatum Guardianum Montis-Syon, melius haberi cœperunt. Missi namque illuc exules Admirallii duo, quorum primo Cathibei, secundo Isbel nomen erat, ab eodem Guardiano perhumaniter excepti sunt, & quos alii propter metum Sultani studiose vitabant, ille necessariis rebus instruxit. Comperta illorum innocentia, in gradum pristinum restituti sunt, & defuncto Sultano, substitutus est Cathibei: summæ dignitati congratulantes Fratres a Guardiano missos, benigne suscepit, deditque Isbelum, exilii socium, Fratrum omnium in suis ditionibus commorantium patronum & protectorem. Post aliquot annos sub Guardianatu Jacobi Magna-Vaccæ, Hierosolymorum Prætorem, vinclis & verberibus affectum a Pretura dejecit, quia Guardianum carceri mancipavit, & aureos centum extorsit. Profectus etiam Lamech, Fratres commendavit Farchadino Cayri gubernatori, sibi summe dilecto, qui nullas Fratrum injurias etiam levissimas, volebat inultas. Hinc tantus terror Fratrum inimicos invasit, ut nullus deinceps auderet offendere. Sub protectione istius Sultani frater Joannes Thomacellus, Guardianus Montis-Syon, Ecclesias Bethlehem & sancti Sepulcri ære multo resarcivit. *An. 1467. n. 2.*

XVIII. Hoc anno, ut ait Gonzaga, illustris heros Matthæus Stendardus, Dominus urbis Bovinæ, & Universitas oppidi Vicarii, diœcesis Trojanæ, Cœnobium Observantibus Provinciæ sancti Angeli in clivo amœnissimi & frondosi Montis D. P. ab oppido, sub invocatione sancti Antonii de Padua, fabricari & rebus omnibus instrui necessariis, diligenter curavit. Paulus Pontifex anno sequenti, Nonis Martii ita faciendi licentiam impertivit. Sed neque anno MCCCCLXXII. inchoatum probat Sixti IV. diploma, quo tunc XIV. Kalendas Julii facultatem concessit eidem Matthæo, Cœnobium hoc ædificandi in loco idoneo, per Vicarium Provinciæ sancti Angeli eligendo. Hic obiit frater Christianus a sancto Donato laicus, cujus tanta fuit sanctitas, ut juvenem lethaliter ab aspide morsum, ab imminente morte crucis signo liberarit, mortem prædixerit primogeniti Comitis Viscariorum, magnumque in ea regione diluvium. Post mortem, Angelum Consodalem, animam agentem, e mortis faucibus eripuit. Hic etiam jacet frater Joannes ab Ischitella, incomparabilis continentiæ, orationis & abstinentiæ, quem *beati Viri* nomine compellant. *Gonz. in Prov. S. Angeli Conv. 11. Lib. 2. de Regul. & de exhib. an. 5. fol. 49. Lib. 9. bullar. Sixti IV. fol. 143.* Conv. Vicarii. Christianus a S. Donato.

XIX. Universitati & Incolis oppidi Anguillariæ, Sutrinæ diœcesis, concessit hoc anno Pontifex licentiam ædificandi Conventum Fratribus Observantinis Provinciæ Romanæ: *propter spem*, inquit, *quam conceperunt, quod ipsorum vita laudabili & exemplari, verbi Dei prædicationibus, monitionibus & exhortationibus ad bene sancteque vivendum, uberes fructus spirituales ad animarum salutem essent allaturi*. Extat illic commodum Cœnobium, hoc tempore probabiliter erectum; sed est quod miror, inter domos Provinciæ Romanæ nullam hujus fieri mentionem. Conv. Anguillariæ. *Lib. 1. de divers. form. an. 5. fol. 139.*

XX. Dedit etiam hoc anno facultatem Leonoræ, Vasconum Principi, ut in loco propinquo Taffaliæ, diœcesis Pampilonen. regni Navarræ, oppido antiquissimo, a Tubal, Noe Patriarchæ nepote, ut fertur, constructo, Conventum Minoribus Observantibus ædificaret, sub invocatione B. Mariæ de Misericordia. Proximam sancti Sebastiani parochiam ex Innocentii VIII. facultate adnecti, & propterea domum hanc ab eodem sancto Sebastiano de inceps nuncupari curasse, centumque ferme annis paruisse Patribus Con- Conv. Taffaliæ. *Gonz. in Provin. Burgen. Con. 16. Lib. 1. de divers. de exhib. &c. an. 5. fol. 130.*

Conventualibus, usque ad annum MDLXVII. quo deprecante Philippo II. per Pium V. translatus est ad Observantes, scribit Gonzaga. Certum tamen est, non potuisse Leonoram unionem illam per Innocentium factam procurare, cum quinque aut sex annis antequam Innocentius ad Pontificatum ascenderit, Leonora jam ad Navarræ regnum assumpta, ut alias narrabimus, obierit. Nescio insuper quomodo Conventus primum Observantibus constructus transierit ad Conventuales, totque annis eisdem subfuerit. Sed hæc clariora fient ex iis quæ sub annum MCCCCLXXXIX. de hoc Conventu dicemus.

Vide Garibay. de regno Navar. l. 29. c. 6.

An. 1479.

Conv. Gardiæ. Gonz. in Provin. Franc. Conv. 29. Mon. MSS. Custod. Picardiæ.

XXI. Nobilis vir Rodulphus de Hutfalize, postquam annis multis sub Duce Borbonio meruit, arma posuit, & humili se devovit obsequio Clarissarum pauperum Ambianensium. Deinde sub habitu Franciscani Tertiarii secessit in Silvæ Hessensis abditum, in Comitatu Claromontano, & dioecesi Bellovacensi ad III. M. P. ab urbe Gardiæ, ubi loco amoeno erecta domuncula sub invocatione beatæ Mariæ Virginis, vitam aliquamdiu degit solitariam. Hierosolymitanam peregrinationem meditatus, hoc ipso anno Romam venit, ubi mutato consilio, obtinuit a Paulo Pontifice facultatem (quam etiam Sixtus IV. confirmavit) tribuendi Minoribus Observantinis, quam inchoavit fabricam majoris ædificii. Regressus ipse, manum admovit liberaliter, adjutus beneficentia Petri Borbonii Comitis Claromontani, & nobilis mulieris Joannæ de Heruart, cognomento *de Mouchii*, quæ in suæ devotionis tessarum jussit ibidem cor sepeliri. Ecclesiam & Capitulum cum Coemeterio consecravit ex consensu & voto Episcopi Bellovacensis anno MCCCCLXXXVII. Abbas Frigidi montis, Episcopus Nazarenus. Incorporatus est hic Conventus Provinciæ Franciæ anno MCCCCLXXXI. in Comitiis Medunti celebratis, Nicolao Guiotello Ministro, qui etiam Rodulphum ad habitum & professionem suscepit. Obiit ibidem virtutibus & pietate ornatissimus, cui Epitaphium hoc posuerunt consanguinei.

> *Cygist devant Frere Raul de Hutphaltze escrier, lequel apres avoir en la fleur de son age frequente la noble maison de Bourbon, meu de bon vouloir print l'habit d'hermite auquel le residu de sa vie a vescu, en ce lieu devotement, & fut premier autheur de eriger ce convent a l'honneur de S. François, avec plusieurs encores dignes de bonne memoire; en ce lieu rendit son ame a Dieu l'an mil quatre cent quatre vingt & dix, pries Dieu prou luy.*

Conv. Avenionen. Gonz. in Provin. S. Ludov. Con. 3.

An. 1520.

XXII. Hoc anno Pontifex indulsit Vicario & Fratribus Provinciæ, necnon quibusdam Civibus, ut in urbe Avenionensi domus extrueretur Observantum. Ita factum est anno sequenti expensis nobilis viri Ludovici Auriæ, & insigni structura. Multorum insignium virorum, præsertim Gubernatorum a Pontificibus missorum, ibi conspiciuntur sepulcra. Jacent illic Paulus Soncinas, totius Ordinis Generalis Minister, de quo suo tempore dicemus; frater Claudius bis Provinciæ cum laude Minister, qui multa domus addidit incrementa; Antonius Faber, qui dum tertio Provinciam rexit, designatus est Definitor Generalis, & familiæ Gallicanæ Commissarius, doctumque librum contra quemdam hæresiarcham Arelatensem emisit; necnon Ludovicus Columbus, per præcipuas Galliæ Civitates insignis prædicator, de quo diffusius illo, quo floruit, tempore differemus.

Conv. Vartæ. Idem in Provin. Polon. Conv. 13. Monum. MSS. eiusd. Provin.

XXIII. In oppido Vartæ, dioecesis Gnesnensis in Polonia majori, inchoavit hoc anno suis Fratribus novus, quem diximus, novæ Provinciæ Vicarius, Marianus Jesioreovius ædificium sub titulo Nativitatis Virginis Ma-

Mariæ, fundum sive aream liberaliter largiente quodam oppidano, Darmopichio nuncupato, & sumptus ad construendum Gerardo Brudzenio, Canonico Cracoviensi, Præfecturam tunc habente Vertensem. Cum vero totum esset ligneum ædificium, infra decennium bis conflagravit, decreveruntque Patres in quibusdam Comitiis locum penitus deserere. Obstitit frater Paulus Vertensis, egitque cum compatriotis, ut lapideum facerent vel lateritium. Obtinuit pro voto, & infra triennium, quod Patribus promisit, totam domum absoluit. Ibidem ipse virtutibus plenus, corporalibus & spiritualibus exercitiis extenuatus decessit, anno MCCCCXC. cum quo illic requiescunt vir optimus, beati Joannis Capistrani discipulus, Melchisedech, & beatus Raphael de Prossovice, de cujus beatificatione agitur in Curia. *Paulus Vertensis.*

XXIV. Hoc eodem anno, ut ex ejus diplomate, sub finem regesti apponendo constabit, Casimirus Rex, cultus Divini studiosissimus, curavit ut Vilnæ (quæ Lituaniæ caput est celeberrimum, cum optimis Europæ Civitatibus comparanda) sub cura & industria prædicti Mariani, Fratres Observantes amplissimam Fratrum sexaginta domum acciperent. Primo lignea; secundo facta est lapidea, sed adeo tumultuario opere, vel imperfecta materia, ut post aliquot annos circa MD. inclinantibus muris, testudo corruerit. Nocebat etiam perpetua agitatione & tremulo motu proximum regium molendinum, jussitque Alexander, Magnus Lituaniæ Dux, Casimiri Frater, ut dirueretur. Ut tertio solide construeretur, magnum tulit adjutorium Nicolaus Radivillus, Palatinus Vilnensis. Totam Ecclesiæ testudinem cum pinnaculis templi, usque ad ædes sanctæ Annæ in cœmeterio constructas fabricavit, ambitus claustri per circuitum versus refectorium fecit testudineos. Ejus beneficentiam prosecutus est uterinus frater Georgius Cardinalis Radivillus, Administrator Episcopatus Vilnensis, Dux in Olica & Nesvesio. Multa & pretiosa ministravit ornamenra Ecclesiastica Hieronymus Chodkicuicius, matre ortus Ducissa Slucensi, Castellanus Vilnensis, & Præfectus Oeconomiæ Brestensis, aream claustro contiguam, cum suo palatio & hortis donavit, & organis pulcherrimis templum illustravit. Jacent hic, Stanislaus Huymacensis, a beato Joanne Capistrano initiatus, cujus fuit perfectus æmulator: Angelus de Ostrono, & Marianus de Jesiorco, qui non semel laudabiliter valde Provinciam gubernarunt. De utroque inferius sermo redibit. *Conv. Vilnæ. Indid. Conv. 14. Monumen. MSS. ejusd. Provin.*

XXV. Eodem anno Joannes Gruscinius, Archiepiscopus Gnensnensis, quem diximus Calissiensis Cœnobii auctorem, in urbe Lovitii secundum ædificavit ex ligno, ex lapide postea structurus, sub invocatione sanctorum Bartholomæi Apostoli, Bernardini & Ludovici confessorum Ordinis Minorum. Sed pias cogitationes mors immatura dissipavit, opusque lapideum in se suscepit frater Pancratius Cosinius, egregius Prædicator, qui prima jecit Ecclesiæ fundamenta, opusque ad summum perduxit, adjectis sacristia, aula capitulari & bibliotheca. Multum diuque Fratres in hoc opere laborarunt. Ea erat erga Fratres primus ille fundator pietate & beneficentia, ut vix explicari possit; nihil sinistrum de illis audire poterat, nullam prætermisit occasionem benefaciendi. Tertium & quartum præparabat Fratribus locum in oppidis Zuein & Lamezii, suæ diœcesis, ut constat ex bulla Pauli, qua anno sequenti utrumque ædificandi facultatem concessit. Ad dextrum Ecclesiæ latus amplum adjectum est palatium pro Archiepiscopis Gnesnensibus, exercitia spiritualia cum Fratribus peracturis, unde ad interiora claustri & Fratrum conversatiouem patet ingressus. Ante paucos annos Henricus Firley Archiepiscopus hoc pio delectatus secessu, multisona orga- *Conv. Lovitii. Indid. Conv. 15. Mon. MSS. Polon. An. 1465. n. 16.*

organa grandi pecunia in templi ornatum, & Divini cultus incrementum erexit. Bene instructa hic habetur bibliotheca, & studium Philosophicum. Sepulti sunt in templo Lovitii prædictus Pancratius, & Joannes Smolia, qui ob multiplices a Deo dotes concessas, arca virtutum appellabatur, & visum suis orationibus restituit Priori Dominicanorum per decennium orbato.

Conv. Irialacen. *Tom. 7. anno 1340. n. 26.*

XXVI. Occurrit hoc anno Pauli Pontificis diploma, quod dabimus in regesto: *Pastoris æterni*. IX. Kalend. Maii, ex quo corrigenda veniunt monumenta Hibernica ad nos transmissa, quæ Conventum Irialacensem juxta Lochleyn, seu lacum Leyni fabricatum, integra annorum centuria faciunt antiquiorem, quam vere sit, & nos induxerunt ut sub annum MCCCXL. ejus constructionem reponeremus. Refert enim in hoc diplomate Pontifex, inchoatum fuisse a Donaldo Mac-Iare Principe Desmoniæ, adhuc hoc anno vivente, in eoque habitasse Fratres ferme viginti annis sub arcta pœnitentia & Regulari Observantia. Si ergo demptis viginti annis, recurramus ad tempus constructionis, numerabimus annum MCCCCXL. vel circa, non autem MCCCXL. quem illa monumenta, fortassis ex scriptoris errore, præferebant. Situm in parte Occidentali totius orbis in diœcesi Ardfertensi, loco apto ad serviendum Deo, remoto ab urbibus XI. M. P. narrat diploma, admissumque a fratre Richardo Chilvart aliisque Consodalibus, sub invocatione sanctissimæ Trinitatis. Multi Heroes hic sibi delegerunt sepulturas, præsertim Osublivanus-manus, & aliquot ex utraque Fmilia Mac-Donacha.

Monast. Bituricen. *Gonz. in Provin. Turon. Monast. 2.*

XXVII. Joannes Cordis, vulgo *Cœur*, Archiepiscopus Bituricensis, vir insignis, ut a se, suis, piorumque expensis in eadem urbe inchoatum Monasterium Clarissarum prosequi, Sororibus reformatis Instituti beatæ Coletæ, sub cura & regimine Confessarii Minoritæ tradere liceret, petiit & obtinuit hoc anno a Pontifice facultatem: *Inter universa*. Kalend. Septembris. Gonzaga in multis discordat: constructum, ædificatum, impetratum & acceptatum ait a beata Coleta, quæ tamen obiit anno MCCCCXLVII. eamque obtinuisse anno MCCCCLXX. locum & fundum in vico Arenarum a Domino Cadoit, tunc Priore Dominæ nostræ de Salles, mox Archiepiscopo Bituricensi. Sed qui fieri potuit, ut ante tot annos defuncta, hoc impetrarit? Mox addit eumdem Cadoit curasse, ut in illo fundo, a semet empto, Monasterium construeretur, sed morte præventum absolvere non potuisse, absolvisse tamen Jacobum Cordis seu de *Cœur*, & ubique sua insignia, nomen vel effigiem beati Jacobi apponi voluisse. At Dominus Cadoit, seu uti habent Scriptores Galli, Jacobus Cadonetus, nonnisi circa annum MCCCCLXXXIII. ex Priore *de Salis*, & magno eleemosynario Regis Ludovici II. assumptus est ad Archiepiscopatum Bituricensem, obiitque anno MCCCCXCII. Judico itaque probabilius, Joannem Cordis supra nominatum Archiepiscopum, Monasterii a se inchoati opus prosecutum usque ad annum MCCCCLXXXIII. quo obiit, & quod supererat perficiendum, absolvisse Jacobum, Cordis Patrem fortasse (ita enim ejus genitor appellabatur) vel fratrem aut nepotem.

Vide Gall. Christian. in Arch. Bituric. n. 87. & Chenu. in notitia Beneficiorū diœc. Bituricen.

Monast. Tornacen. *Lib. 1. de diversis formis ann. 5. fol. 148.*

XXVIII. Concessa est hoc anno facultas Isabellæ Ducissæ Burgundiæ ut in Civitate Tornacensi, in quacumque parte, sive in illa, quæ spectabat ad Episcopum Tornacensem, sive in ea, quæ diœcesis erat Cameracensis, Monasterium ædificaret Clarissarum sub prima regula & regimine Vicarii Generalis Ultramontani provinciæ Franciæ.

XXIX. Sorores Tertii Ordinis duas domos habuisse in diœc. Trajectensi, unam

unam in Delfo, sub nomine sanctæ Agathæ, & alteram in Scheydam, sub invocatione sanctæ Ursulæ, constat ex Pauli diplomate, quo exemptam vult utramque domum a jurisdictione Davidis Episcopi Trajecten. & successorum. Sub annum MDLXXI. se subdiderunt regimini Fratrum Observantum.

Domus Delfi, & Scheydam Tertii Ordinis. *Lib. 1. de exhibit. & dignit. vacant. an. 5. fol. 176.*

XXX. Cuidam fratri Nicolao, Tertii Ordinis celebri professori, collatum est hoc anno a Pontifice Monasterium beatæ Mariæ, alias sancti Congalli de Beanchor Ordinis sancti Augustini, Dunen. diœcesis in Hibernia, per malum regimen Seneguini Okeyllin. Abbatis dissipatum & dilapidatum. Tertiariis Patriarchatus Veneti, & Episcopatus Tarvisini præerat hoc tempore frater Bernardus de Austria, Ordinis Minorum Regularis Observantiæ, deputatus in correctorem & visitatorem hujus Sodalitatis, per bonæ memoriæ Laurentium Justinianum, primum Venetiarum Patriarcham.

Domus Beanchot. *Lib. 3. de Regular. & exhibit. an. 5. fol. 8.* Fr. Bernard. de Austria Visitator Tertii Ordinis Venetiis. *Lib. 3. de Regular. & exhibit. an. 5. fol. 10.*

XXXI. Conventus sancti Francisci extra muros Legionenses hoc tempore ruina & incendio ferme totus consumptus est. Ut restaurando fideles opem adhiberent, Pontifex hoc anno adhortatur. Confirmat etiam venditionem cujusdam prædii in Comitatu Civitatis Fulginaten. *Rachanati* nuncupato, factam Trojilo Justini de Bon-compagnis de Visso, Laico Spoletanæ diœcesis, pertinentis ad Clarissas Monasterii sanctæ Luciæ Fulginaten. ex cujus pretio volebant domum dilatare, ut capacior esset numerosæ multitudinis Sororum puinquaginta quinque, quæ tunc inibi commorabantur. Monasterium Catacense Clarissarum translatum est hoc anno a regimine Conventualium ad Observantum.

SUPPLEMENTUM P. ANTONII MELISSANI DE MACRO.

» I. DUm Rex Ludovicus Eburones ad novam defectionem per suos » Oratores incendit, a Carolo Burgundo veluti captivus detinetur; quamobrem iterum Rex, & Burgundus pacem simul redintegrarunt; sed Leodium suæ defectionis pœnas luit, secundo, quam magna & semper memorabili strage suorum, a Burgundo bebellatum. Summus Pontifex studia pietatis Christianæ sedulo ubique promovere studebat, & nostris provinciæ sancti Angeli ut Regularis Observantiæ domum sibi construerent licentiam fecit: *Injuncti nobis &c.* IV. Nonas Martii, & Henrico *Gomez*, ut in suis terris aliam ponat: *Eximiæ devotionis &c.* Nonis Aprilis; sed horum major notitia non habetur: pro Sororibus sanctæ Mariæ Annuntiatæ Oppidi sancti Severini in Apulia prodiit Breve: *Sacræ Religionis &c.* V. Idus Aprilis; aliud pro Sororibus Tertii Ordinis Assisii de sancta Elisabetha: *Sacræ Religionis &c.* Idibus Maii; tertium etiam pro Sororibus ejusdem sanctæ Elisabethæ Tertiariis Mediolanensibus: *Pastoralis officii &c.* XV. Kalend. Julii: Concessum est etiam Sororibus Tertiariis Venetiarum posse habere Sacerdotem Visitatorem: *Pia consideratione &c.* XII. Kalend. Octobris; & Monialibus Cistercienfibus Monasterii sancti Jacobi de Palude Torcelan. & sanctæ Margaritæ transferri ad Conventuales: *Romani Pontificis &c.* Kalendis ejusdem mensis.

Concessiones pro Sororibus. *Dagl. cit. fol. 453.* *Indic. ex Vatic.* *Ex Archiv. SS. Apost.*

» II. Provinciæ Januensis Capitulum celebratum fuisse Cunei in Conventu sancti Francisci mense Maii hujus anni MCCCCLXVIII. cum liberalitate civium & lætitia, narrant Chronica illius Civitatis: Ingolstadii Civitatis Bavariæ frequenti Academia nobilis, Sorores Tertii Ordinis san-

Sorores Ingolstadii emittunt tria Vota. *Chron. MSS. Cunei.*

" sancti Patris Francisci, quæ ad hæc usque tempora sub Ordinario Eistetense vixerant, hoc anno reformationem subjere, directioni & gubernio Fratrum dimissæ: coram R. P. fratre Joanne *Linder* provinciæ superioris Germaniæ Vicario, trium votorum essentialium solemnem Professionem emiserunt, Clausuræ autem nequaquam, quod Monasterio nec bona immobilia, nec annui reditus essent; unde suis necessitudinibus mendicitate providere cogebantur; & quidem ea tempestate omnibus fere hujusmodi Instituti Sororibus talis vivendi mos erat.

Chronica MSS. Prov. Bavariæ de eo Conv.

" III. Venerabilis P. frater Angelus de Ostrono, natione Polonus, & dignitate Sacerdos, admodum pius & devotus, cum non semel Poloniæ Provinciam laudabiliter rexisset, tandem naturæ debitum solvens, Vilnæ in Conventu sancti P. Francisci quartodecimo illius Provinciæ, properavit ad Dominum Nonis Aprilis.

Monumen. MSS. provinciæ Poloniæ.

" IV. Venerabilis item Christi servus P. frater Raphael de Prossorice, natione & ipse Polonus, eadem tempestate sanctitate vitæ celebris florebat, ac ob ejus eximias virtutes in Curia Romana de ejus Canonizatione agitur, teste Arthuro de Monasterio in secunda editione sui Martyrologii. Celebris est etiam memoria Patris fratris Joannis *Duren.* Germani, qui in pietate & studiis, sed potissimum litterarum lectione felicem collocavit operam; in declamandis sermonibus ad populum magnæ & præclaræ fuit opinionis, scripsitque de septem peccatis mortalibus, de vitiis occultis, de Confessione, Sermones Quadragesimales, de Tempore & Sanctis, ut Bibliothecha Virorum illustrium nostri Ordinis habet.

Martyr. Fr. 2. edit. fol. 110. col. 2. & 3.

Joannes Duren.

Fol. 140. col. 1.

" V. Inter sacras Virgines, Fulginii in Monasterio sanctæ Luciæ, quod est septimum Provinciæ sancti Patris Francisci, floruit Venerabilis Soror Francisca de Andrea Virgo Perusina, quæ in omni virtutum genere perfecta evasit: in omni loco omnique tempore semper orabat, nec aliquod exercitium vel tumultus animam suam a Christo Sponso separabat; quamobrem ab eo multis reficiebatur consolationibus, Divinisque revelationibus dignabatur. Tres quadam nocte contemplata Angelos, ab eorum uno accepit, Deo gratum & placitum esse illud Virginum Monasterium: vidit etiam alias Christum crucem humeris gestantem, sensitque dolores sibi communicantem: tempus tandem suæ mortis ab Angelo cum didicisset, sancto fine quievit die XXV. Augusti anno MCCCCLXVIII. de eaque scripsit Jacobillus, qui & aliam Franciscam Virginem de Perusio, genere ac virtute illustrem, in præfato Monasterio sanctæ Luciæ floruisse scribit V. Kalendas Januarii, an. MCCCCLXVIII.

Soror Francisca ab Andrea.

Jacobill. de San. Fulginat. sub die 22. Julii fol. 251.

Soror Francisca de Perusio.

" VI. In Tabula Sanctorum Tertii Ordinis sancti Patris Francisci, Serenissimæ Mariæ Magdalenæ Austriæ & Etruriæ Archiducissæ dedicata, legitur de Joanna Romana Virgine illius Instituti, Illustrissima orta prosapia, quæ oratione, humilitate, contemplatione & vitæ sanctimonia, generis nobilitatem longe superavit, ac ibidem ad cœlestem Sponsum abiit hoc anno MCCCCLXVIII.

Joanna Romana.

AR-

ARGUMENTUM.

Celebrantur Comitia Generalia, & fit Minister totius Ordinis Zanettus Utinensis. Observantes Cismontani convocant Capitulum Generale, & creant Vicarium Generalem Marcum Bononiensem. Pie moriuntur Alphonsus Boroxius, & Theodora Annibaldensis. Bernardinus Feltrensis incipit doctrina & sanctitate florere. Fiunt Episcopi, & multiplicantur Cœnobia.

I. ASSUMPTO ad Cardinalatum, uti diximus, Ministro Generali Francisco Saonensi de Ruvere, commissoque ei per Pontificem Ordinis regimine usque ad proxima Comitia Generalia, statuit ea hoc anno Venetiis indicere, & Præsidem Vicario nomine statuere Joannem sive Zanettum Utinensem, Provinciæ sancti Antonii Ministrum, virum doctum, sacræ Theologiæ Magistrum. Collatis itaque suffragiis die XIX. Maii compertum est, sexaginta tria in unum Zanettum abiisse, omniumque applausu assumptus est ad totius Ordinis Præfecturam. Errat Rodulphus dum semel XXX. Maii, atque iterum XIII. Maii anno præcedenti celebratum hoc asserit Capitulum; neque enim adhuc sub illud tempus Savonensis creatus est Cardinalis. Nullas invenio hujus consessus constitutiones, neque aliud memorabile, præter unam Ministri Generalis electionem, & decretum de remittendis ad suos Vicarios Fratres de Observantia, qui sub quovis prætextu ad Conventuales transmigrarunt.

Chronic. antiqua MSS. Marian. l. 5. c. 36. Marc. 3. p. l. 6. c. 44.
Capitulum Generale 93. Venetiis.
Zanettus Utinen. Minister Generalis.
Rodul. fol. 195. & 244.

II. Fratres Observantes aliud celebrarunt hoc anno Capitulum. Cum enim Baptista Vicarius Generalis ex contracta Cajetæ sub mensem Januarii gravi infirmitate, Romæ mense sequenti occubuisset, sepultus honorifice præ foribus Sacristiæ in Templo Aracœlitano; Jacobus Cornetanus Vicarius Provinciæ Romanæ, auctoritate Apostolica institutus Observantum Commissarius, ad Generalem Conventum in Insulam Bisentinam, lacus Vulsini, infra limites ejusdem Provinciæ constitutam, convocavit. Tertium electus est in Vicarium Generalem Marcus Bononien. vir optimus, prudens, & longo rerum usu in regimine expertus. Erat autem consuetudo inter Observantes, suffragia in quibuscumque electionibus publicandi, & suffragantium nomina legendi, quæ libertati electionum videbatur adversari. Judicarunt itaque Patres ad Aram-cœli, ante Capitulum congregati, expedire ut Apostolico præcepto hæc tolleretur consuetudo. Obtinuit proinde Bernardinus Aquilanus a Fossa, in Curia Commissarius, hoc Pontificis decretum.

Capitulum Generale II. Observantum Cismontanorum.
Marcus Bononien. fit Vicarius Generalis.

Dilectis filiis Capitulo Generali Fratrum Minorum de Observantia celebrando in Insula Bixentina, lacus Vulsini.

III. *DIlecti filii, salutem &c. Intelligentes, a paucis annis citra introductum fuisse in Congregatione vestra, quoties eam pro electione Vicariorum Generalis & Provincialium, & aliorum vestræ Familiæ Prælatorum fieri contigerit, quod voces tam eligentium, quam electorum publice nominantur, ac volentes hanc introductionem abolere, ex eo quod hoc modo sæpius indigni vel timore, aut alias privati favoris vel affectionis singularis respectu, non rite eliguntur, committimus vobis & tenore præsentium in virtute sanctæ Obedientiæ mandamus, quatenus de cetero per dictum modum* in

Ex Brevi origili.
Præcipitur ne publicetur in Capitulis nomina electorum.

in dicta electione Prælatorum minime procedatis, sed per illos, qui scrutinium agunt, simpliciter dicatur, quot voces quisque electus habeat, suppressis silentio eligentium nominibus; nam hac via salubrius & melius cum pace & quiete omnium sine rancore & invidia ad ipsam electionem in Domino procedetur. Datum Romæ apud sanctum Marcum sub annulo Piscatoris, die VII. *Junii* MCCCCLXIX. *Pontificatus nostri, anno* V.

IV. Ad ista Comitia missum hoc Pontificium diploma circa condemnationem Georgii Constat de Podiebrat hæretici, regni Boemiæ occupatoris.

Dilectis filiis Præsidenti & Diffinitoribus Capituli Generalis Fratrum Minorum de Observantia &c.

Ex autographo. Condemnatur Rex Bohemiæ.

Dilecti filii, salutem &c. Consueverunt prædecessores nostri Romani Pontifices annis singulis in die Cœnæ Domini, sedentes pro Tribunali, in Pontificalibus parati, assistentibus sibi Venerabilibus Fratribus S. R. E. Cardinalibus, necnon Archiepiscopis, Episcopis, ac aliis Prælatis similiter in Pontificalibus constitutis, & eminenti aliquo loco, audiente multitudine tam Curialium & incolarum, quam peregrinorum ad Urbem Romam eo tempore propter indulgentias & benedictionem Apostolicam confluentium, ad majorem detestationem gravium quorumdam criminum, quoscumque criminibus ipsis illaqueatos, solemni publicatione, cum candelis accensis, & deinde extinctis, ac in terram projectis, denunciatos excommunicare. Quem ritum & laudabilem consuetudinem nos quoque secuti, tempore nostro observavimus, & observaturi sumus, nihilque hactenus excommunicationi consuetæ addidimus, præter justissimam & omnino necessariam condemnationem obstinatæ perditionis filii Georgii de Podiebrat, Hussitarum hæresim non modo pertinaciter tenentis, verum etiam illam totis conatibus defendentis: Et quamvis excommunicatio ipsa, præter hujusmodi solemnem publicationem, singulis annis in propatulo aliquo ad tempus aliquod affigatur, ita ut quicumque voluerint vel legere, vel exemplar inde transcribere, optime possint, nec quisque verisimiliter, etiam ubivis constitutus, ignorantiam prætendere valeat: nos tamen pro debito nostri Pastoralis officii, ne ignorantia hujusmodi sub quavis excusatione prætendi possit, obviare, & quantum in nobis est, etiam salubrius vobis & personis vestri Ordinis providere cupientes, ut aperte intelligere possitis, hujusmodi sententiis irretitos a nullo præterquam a nobis absolvi posse, & vobis absolvendi potestatem esse interdictam & prohibitam, litteras excommunicationis & publicationis originales ad devotionem vostram mittimus, committentes, & in virtute sanctæ Obedientiæ vobis mandantes, quatenus eas in Capitulo vestro palam, solemniter, alta ac intelligibili voce publicari faciatis, transmittendo ad singula Monasteria ejusdem Ordinis unum transumptum, ad litteram originalem nostri diplomatis collatum, & manu publici Notarii coram testibus ac pendenti sigillo tui Præsidentis roboratum. Mandantes cuilibet Superiori cujuslibet Monasterii, ut ter singulis annis, in festis diebus inter Missarum solemnia, dum populus ad Divina concurrerit, simili modo in materno & vulgari sermone, juxta idioma uniuscujuslibet Provinciæ, in qua dicta vestra loca consistunt, publicet. Volentes ex nunc, prout ex tunc & e contra ab omnibus indubitatam fidem, tamquam eidem originali nostro, non obstantibus, in præmissis, omnibus quibuscumque contrariis, omnino adhiberi. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris die XII. *Aprilis, anno* MCCCCLXIX. *Pontificatus nostri anno* V.

V. Ele-

V. Electi sunt Commissarius Curiæ, Albertus de Perusio; Commissarius super Provincias, Austriæ, Poloniæ, Boemiæ, qui vices gerat Generalis Vicarii in remotis illis regionibus, Ludovicus Vincentinus; Guardianus Hierosolymorum, qui tunc erat, confirmatus est propter ea, quæ diximus anno præcedenti, Franciscus Placentinus; Vicarius Provinciæ Romanæ institutus est Jacobus Patavinus; Commissarius Cœnobiorum Caffæ relictus est arbitrio Vicarii Generalis instituendus; judicatum enim est debere prius agi cum Pontifice circa regimen eorumdem & Fratres in eisdem commoraturos, quos commodius ministrare poterat Minister Generalis ex vicinis Conventibus suæ potestati immediate subjectis; Guardianus Conventus Sarzanæ, de quo superius diximus multam exortam controversiam inter Provincias Genuensem & Etruscam, Archangelus a Pontremulo; Guardianus & Commissarius Sardiniæ Jacobus a Matelica.

Varia acta Capituli Observantum.

Num. 17.

An. 1462. n. 81. & an. 1467. n. 3.

VI. Absolutis Comitiis, Vicarius Generalis abiit Romam, ubi benigne exceptus a Pontifice, quem prius habuit familiarem patronum in Cardinalatu, petiit die III. Augusti ad tertiam noctis horam, post benignum in cubiculo colloquium, uti ipse in suo narrat regesto, ut liceret Fratribus, vel capitulorum præfectis ad arbitrium uti brevi suæ Sanctitatis de publicandis suffragiis. Annuit Pontifex pro electionibus Vicariorum Provincialium; voluit tamen ut publicarentur in electione Vicarii Generalis. Secundo rogavit, ne tenerentur Fratres ad publicandum toties suæ Sanctitatis edictum gravissimum contra Georgium Podiebratium, supra relatum. Placuit ut semel ante finem quadragesimæ publicaretur; voluit tamen ut exemplar ubique servaretur, ut commodius scirent Fratres, qualiter se haberent in causa gravissima, & populos docerent, quatenus pestem hanc fugerent perniciosam, & in reconciliandis hæreticis Fratres se gererent prudentius. Rogavit insuper, ut cura committeretur Ministro Generali providendi utrique Cœnobio Caffensi, de quibus supra actum est; commodius enim ille mittere poterat Fratres Hungaros regularis Observantiæ sibi immediate subjectos; distabant enim longissime ab illa Civitate in Taurica Chersonesi ad mare Euxinum, sub Genuensium Dominio constituta, Conventus Observantum, qui Vicario parebant Generali: atque ita concessum. Addidit insuper Pontifex, ut pro faciliori expeditione negotiorum recureret ad Joannem de Mellinis Episcopum Urbinatem sibi familiarem & ab intimis consiliis, qui cuncta referret & responsum reportaret.

Vicarius Generalis varia impetrat a Pontifice.

An. 1468. n. 5.

VII. Diximus superius, Joannem de Frangipanibus Comitem, unum aut alterum Conventum, in suo dominio in Istria, a Patribus Conventualibus ad Observantes transtulisse, deinde hos adeo injustis vexasse oneribus, ut pro remedio ad Sedem Apostolicam illos oportuerit recurrere. Atque hinc ille commotus decrevit ab illius gentis Fratribus ad Venetos vel Picenos Cœnobia transferre. Ut facilius obtineret, misit ex sua familia gravem virum, qui rem perageret cum Patribus in Comitiis Generalibus. At illi, re bene perpensa, hujusmodi dederunt responsum.

An. 1461. n. 29. Fratres nolunt votis injustis Comitis Legniæ acquiescere.

Magnifico D. D. Joanni de Franchapanibus, Legniæ, Vegle, atque Modrusæ Comiti dignissimo, singulari benefactori.

Magnifice Domine, recommendatione præmissa. Audito Ambasiatore Dominationis vestræ, taliter respondemus; Fratres Provinciæ sancti Antonii, insuper & Fratres Provinciæ Marchiæ, locorum abundantiam & Fratrum penuriam habentes, nullo modo vestra loca tenere posse testantur.

Fra-

Fratres Dalmatini locum Insulæ tantum, si libere & absque omni onere, sicut cetera suæ Provinciæ loca, & totius nostræ familiæ sunt, illum dare velletis, libenter acceptarent, alias nullo modo; Conventum vero nullatenus acceptare volunt, & D. V. unum sine reliquo, nullo pacto concedere contentatur. Quo fit ut res ista habere locum non possit, nec nos aliter providere possumus. Valeat D. V. ad secula felix. Data in loco nostro insulæ Bissentinæ lacus Bulceni MCCCCLXIX. XII. *die Junii. E. M. D. V. Oratores frater Jacobus de Corneto, Ordinis Minorum totius familiæ Cismontanæ Commissarius Apostolicus, & frater Marcus de Bononia, ejusdem familiæ Vicarius Generalis noviter electus, ceterique Definitores Capituli.*

An abstinendum a carnibus diebus Mercurii?

VIII. Actum est insuper in eis Comitiis de abstinentia a carnibus singulis diebus Mercurii, quam introducere tentaverat Baptista de Levanto Vicarius defunctus; sed commissa causa Vicario Generali, Angelo de Clavasio Vicario Provinciæ Januensis, Petro de Neapoli Vicario Apulo, Alberto Perusino Commissario Curiæ Romanæ, Bernardino Aquilano, in eodem munere Alberti prædecessore, judicarunt non esse aggravandum jugum, neque cogendos Fratres ad plura præcepta, quam legislator præscripserat, & rem hanc relinquendam arbitrio & devotioni Provinciarum. Circa pretiosa paramenta multorum Conventuum disceptatum est acriter, præsertim circa ea, quæ a Cœnobiis Neapolitanis Baptista defunctus abstulit, & Romam, ut distraherentur, fecit deportari. Visum est ea restituere, & monere Vicarios Provinciarum, & Conventuum superiores, ne plura recipiant, & quæ pauperis Instituti qualitatem excedebant, Syndicorum ministerio in alios usus commutentur, modo largitorum accederet consensus. Ubi organa non præcesserant, cautum est, ne admitterentur. Statutum est ut Fratres Ragusini Dalmatinis uniti in unam coalescerent Provinciam, & Bosnenses, juxta antiquum morem, suum eligerent Vicarium.

An retinenda paramenta pretiosa?

De organis. Provincia Dalmatiæ. Vicaria Bosnen.

IX. Petrus de Capriolis Brixiensis, de cujus turbis supra dictum est, acquiescens consilio novi Vicarii, & quorumdam gravium Virorum, tradidit Marco scripturas, instrumenta omnia, & quæcumque in gradu appellationis, vel quovis modo contra suam Provinciam tentavit, ipsoque rogante & spectante, omnia combusta sunt; putaruntque omnes finem habituras Brixiensium & Mediolanensium controversias, præsertim cum anno sequenti eum in gradum pristinum Marcus restituerit, & benigne habitum ad balnea sancti Philippi, socio Jacobo Auroldo dimiserit. Sed inquieta mens litibus assueta, non potuit a jurgiis abstinere.

An. 1467. n. 9. Petrus Capriolus acquiescit consilio Vicarii Generalis.

X. Obiit hoc anno in Conventu Occaniæ Alphonsus Boroxius, vir doctus & prudens, magnus Observantiæ propagator per Castellæ Provinciam & Custodias, uti alias monuimus. In sacra Theologia Magister, prius Minister fuit Conventualium, deinde Vicarius Observantum, ad quos strictioris vitæ studio transivit. Sepultus est honorifice in sacello majori, adjecta ejus effigie.

Moritur Alphonsus Boroxius. *Rodul. fol. 154. Marc. cit. lib. 1. c. 27. To. 11. an. 1437. num. 47. & an. 1447. n. 19.*

XI. Moritur etiam hoc anno Theodora Annibaldensis, virgo Romana, nobilibus parentibus Joanne de Annibalis, Molaræ Domino, & Francisca Alberina, anno MCCCCXXX. progenita. Audito Roberto Caracciolo Liciensi summo sui temporis concionatore, de quo sæpius locuti sumus, ingens concepit desiderium Deo serviendi sub sanctæ Claræ Instituto. Ubi commodius & religiosius posset, secreto interrogavit Silviam Albertoniam, Jacobi de Cithara conjugem, nobilem consanguineam. Prætulit hæc omnibus Monasterium sanctæ Luciæ Fulginatense, religiosissimum sacrarum Nobiliumque Virginum collegium. Post unius anni varia impedimenta victasque

Item Theodora Annibaldensis. *Gallon. de Virginib. Rom. pag. 341. Jacobil. de SS. Fulgin. pag. 384.*

que tentationes, ætatis vigesimo, illuc se recepit, omniumque suffragiis admissa, simul cum habitu animum induit generosum, quæ mundi erant & carnis, in servitutem spiritus redigendi. Nihil conspiciebat in Sororibus laudabile, quod imitari non studebat, & quæ per omnes sparsæ erant virtutes, in se unam studiose colligebat. In oratione fervida, in meditatione exardescens, jejuniis & corpori macerando, ultra quam fœmineæ patiantur vires, assueta, cilicium semper portabat asperum, omnibus grata, superiorum præceptis promptissime obsequebatur. Ejus virtutes.

XII. Paulo postquam professionem emisit, anno MCCCCLI. mittebatur Romam Margarita Sulmonensis, cum sociis duodecim, Monasterium sanctorum Cosmæ & Damiani, in regione Trans-tyberina, vulgo *san Cosmato* reformaturæ, quæ paulo ante ad meliorem frugem reduxerunt alterum Montis-Lucis, extra Perusium. Invitata Theodora ut in harum consortio consanguineos visura, in urbem rediret, renuit, dicens, quæ paulo antea omnia propter Christum contempsit, nolle parentum inescari blanditiis, seque proinde voluntarium hoc sibi indixisse exilium, ut oblivisceretur populum suum & domum patris sui. Paulo post anno MCCCCLIV. Nicolaum V. rogarunt Sorores prædicti Monasterii Transtyberini, ut exiguum suum numerum augere vellet aliarum accessu, ex illo præsertim Monasterio Fulginatensi evocatis cum Theodora aliis ejusdem vitæ & disciplinæ consortibus. Februarii XV. expedito brevi facultatem fecit Pontifex huic Virgini nominatim, ut cum Sororibus in Urbem veniret. Lectis litteris: *Non mihi*, inquit, *Beatissimus Pater præcipit, sed permittit ut abeam, remanendi, si voluero, facultatem indulget: hanc amplector, probe sciens me imperfectam adhuc discipulam, male connumerari posse aliarum Magistris. Ubi cœpi discere, perseverabo*. Consanguinei & sorores Romanæ illius allectæ desiderio, impetrarunt a Pio II. aliud breve Apostolicum, cui post decennium incolatus Fulginatensis oportuit obedire; venitque in Urbem anno MCCCCLX. Comitibus Emerentiana Antonii Angeli Muti filia, olim nupta Antonio Columnæ Nobili Romano; Fenicola Columna, Emerentianæ filia, sorore Domitilla & Ludovica de Perusio. Illic sanctissime vixit, commercium & colloquium exosa parentum, eamque omnium adepta est virtutem, ut alias posset edocere. Post aliquot pie instructas discipulas, in morbum incidit, meruitque sub vitæ exitum in vigilia Nativitatis Dominicæ Christum Dominum conspicere: in ipso autem festivitatis die, receptis devote Sacramentis, felicem animam reddidit Creatori.

XIII. Hoc tempore Clarissæ factæ sunt aliæ nobilissimæ Virgines, Margarita nata anno MCCCCLIII. ex Alberto Achille Germanico, Marchione Brandemburgico, & Margarita filia Jacobi Marchionis Badeni, quæ postea facta est Abbatissa Monasterii sanctæ Claræ Curiæ Nariscorum. Ita habet Reusnerus in sua genealogia, qui etiam refert Catarinam & Agnetam Abbatissas fuisse sanctæ Claræ Hosii in Voitlandia, & filias Friderici III. Burgravii Norimbergen. ex Ingelburga Boja filia Ludovici Romani Marchionis Brandemburgii. Ex regesto Ordinis habetur, Baptistam Vicarium Generalem die V. Januarii hujus anni dedisse facultatem Vicario Provinciæ sancti Antonii, ut in Monasterio sanctæ Paulæ Mantuano reciperetur Susanna filia Marchionis Mantuani, cum duabus consanguineis, non obstante præcepto ne ultra præscriptum numerum quæquam admitteretur. Multæ nobiles Clarissæ. *Reusner. fol. 377. & 378.*

XIV. Bernardinus Tomitanus Feltrensis, de cujus vitæ & virtutis primordiis alias actum est, hoc anno institutus est Divini verbi Concionator in Capitulo Veronensi suæ Provinciæ Divi Antonii. At ille de se humiliter *To. 12. an. 1456. n. 148. & seq. Gratian. in vita B. Bernard.*

Marc. 3. p. l. 7. c. 12. Cimarel. 4. par. l. 5. c. 1. Legendæ duæ MSS. Bernardinus Feltren. instituitur Prædicator.

ter sentiens, nobile hoc detrectabat ministerium, prætexens nullum sibi subesse librorum subsidium, nullum a Deo accepisse huic muneri peragendo talentum. Sixtus Mediolanensis, qui tunc Guardiani absentis vices agebat, summaque apud omnes pollebat auctoritate, ac Bernardinum diu instruxit, ut obsequeretur, obtinuit: *Eja*, inquit, *fili*, *mabile animo, non est quod quidpiam timeas, aut contra obedientiam objicias. Qui inspiravit Patribus, ut hoc munus injungerent, libros, talentum, necessaria quæque ministrabit. Annos jam natum triginta te adhuc ætate dicis immaturum? Ezechiel iisdem annis incæpit prophetare, Joannes Baptista prædicare, Christus Dominus evangelizare. In proximo est festivitas sancti Bernardini, cujus præfers nomen; ab illo tuos exordire sermones, ille tibi Divinum impetrabit auxilium.* Tandem obsequendum fuit, eoque applausu sermonem habuit, suscepto themate: *Ille erat lucerna lucens & ardens*, ut nihil facundius, nihil excellentius universi dixerint se audivisse. At dum primum cathedram conscendit, oculis menteque captus, diu hæsit, nec quid ageret aut diceret, occurrebat. Conversus ad Deum & sanctum Bernardinum rogavit, ut quas probe novit, dæmonis artes dissiparent, nec permitterent sinistro hoc eventu omnem deinceps dicendi tolli fiduciam. Statimque reddita est lux & spiritus tantus, ut ultra spem & naturæ vires sit concionatus.

XV. Diebus porro festivis prosecutus in Cœnobio Mantuano sermones, numerosos habuit consessus, & ingentis lucri dedit specimen futuri. Sub anni finem creatus est illius ædis, & prædicti Sixti Vicarius, mox fratris Antonii de Padua, intimi amici, qui ab ipsa initiatione, cui interfuit, Bernardinum dilexit. In nocte sacratissimæ Nativitatis, canebat in choro (egregie quippe musicam callebat) & deposito superpelliceo, sub Evangelii finem pulpitum conscendens, pulchro sermone tenelli infantuli erga genus humanum immensum explicavit amorem, reversusque in odæum, primum ministerium, etsi fessus & sudans, humiliter prosecutus est. Pleraque ejus facta notabilia per sequentes annos distribuemus.

Fr. Anton. Episc. Naturen.

XVI. Episcopus creatus est Naturen. sub Patriarcha Constantinopolitano frater Antonius Nicolai, sacræ Theologiæ professor, per obitum Joannis, XI. Kal. Julii. Datus est suffraganeus Archiep. Gnesnensi. Translatus est hoc anno frater Alphonsus de Palenzuela ab Ecclesia Civitaten. (ad quam diximus evectum anno MCCCCLX.) ad Ovetensem. Functus est Legatione ad Ludovicum XI. Regem Galliarum, & Henricum VIII. Anglorum. Multa beneficia suis præstitit Consodalibus, illorum Templum Beneventanum restauravit; erga pauperes summe misericors. Floruisse hoc anno fratrem Cornelium Minoritam in Episcopatu Clonfertensi, sub Archiep. Tuamensi in Hibernia (forte illum, quem diximus anno MCCCCXLVIII. ad hanc Ecclesiam assumptum) habent monumenta Hibernica, ad me transmissa; adduntque hoc anno celebrata Comitia Provincialia in Conventu Waterfordiensi, electumque Ministrum Guillelmum Reilii, sacræ Theologiæ professorem. In Custodia autem Dublinensi, cum magna esset Fratrum penuria, rogavit Custos Ministrum Generalem Zanettum Utinensem, ut liceret Fratres ex aliis Custodiis advenientes in sua retinere, curavitque Ministri indultum Pontificis rescripto confirmari: *Illa quæ pro Divini cultus*. XI. Kal. Septembris. Refert etiam Antonius de Sillis hoc anno habitum Capitulum Generale a Fratribus Tertii Ordinis in Italia, electumque Generalem Joannem Cremensem.

Fr. Cornelius Clonferten.

Capitulum Generale 3. Ordinis. Sillis 1. p. fol. 32.

Lib. 1. de Regul. & benef. vac. an. 6. fol. 62.

XVII. Tres hoc tempore inchoatos in statu Mediolanensi Conventus Minorum habeo ex Pauli Pontificis diplomate, quo eosdem admittendi concedit

cedit Fratribus facultatem. Unum prope Legnani, secundum prope Varisii, tertium prope Gardoni oppida; de quibus singillatim hic agemus. Legnanum inter Mediolanum & Varisium situm est, populo frequens & agro fertilissimum. Non longe distat Observantum Cœnobium sub invocatione sancti Angeli (sed in citato diplomate a sancta Maria Gratiarum appellatur) in media quercea & amœnissima silva. Pulchrum est & peramplum Cœnobium ab oppidanis constructum, licet alii auctorem velint Joannem Rodulphum Vicemaram, qui fortassis auxiliatus est. Possessionem accepit anno MCCCCLXXI. Christophorus Varisius, tunc Provinciæ Vicarius. Consecrationis Ecclesiæ festum celebratur in mense Octobris, a quo tamen consecrata est, ignoratur. Hic suscepit habitum Bernardinus a Busto, auxitque Bibliothecam, quæ magna Fratrum incuria ex bene instructa ad nihilum ferme redacta est. Decipiuntur, qui asserunt, hic habitasse Albertum Sartianensem, & prædicasse Bernardinum Senensem. (Conv. Legnani. Gonz. in Prov. Mediol. Conv. 14. Monum. MSS. Prov. Mediol.)

XVIII. Variasianus Conventus parum ab oppido distat, sub vocabulo Annunciationis beatæ Virginis Mariæ, ab oppidanis ære publico fundatus, & a quibusdam viris piis adauctus. Primum posuit lapidem die XV. Augusti anni præcedentis, Præpositus Ecclesiæ sancti Victoris Varisianæ: situs seu locus donatus fuit Antonio de Vercellis Vicario Provinciæ Mediolanensis, die XI. Januarii, postquam doctissime prædicavit in Ecclesia sancti Victoris, præsentibus Bonaventura de Plantanidis, Bartholomæo de Porris, Paulo de Brixia, Augustino de Valle Sessia, aliisque sociis illius. Ecclesia consecrata est anno MCCCCLXXVI. die VIJ. Julii ab Antonio de Latiis Salodiensi Episcopo, præsente Christophoro Varisio Provinciæ Vicario, & Angelo Castillionensi. Quidam volunt motos oppidanos, ut Conventum hunc construerent, ex quodam miraculo sancti Bernardini. Dum enim ardenter prædicaret contra ferales inimicitias, quæ Varisii fervebant, prætervolantes columbæ auditorium averterunt, quibus ille præcepit, ut in suos nidos evolarent. Paruerunt statim, neque deinceps illi loco istæ aliæve volucres insederunt. Est hic Bibliotheca vetusta, multis codicibus MSS. referta. Jacet hic Paulus Brixiensis, de quo dicemus; & ibidem initiati sunt Raphael de Griffis Varisianus, peritus in seculo Medicus, mox insignis in Religione Theologus & Concionator, qui in perpetuo timore & tremore salutem operatus, numquam visus est ridere. Pie obiit dum Guardianum ageret Conventus sancti Angeli, & ossa translata sunt reverenter ab antiquo Conventu ad novum. Franciscus de Senis, eodem oppido natus, bis Commissarii Generalis functus officio; Joannes Baptista de Porcariis U. J. D. in seculo, & postea inter Fratres vir magnæ opinionis & pietatis; Franciscus a Biumio, præcipuis Provinciæ functus muneribus. (Indid. Conv. 15. Monum. MSS. Mediolan. — Paulus Brixien. Anno 1477. Raphael de Griffis. — Franciscus Senen.)

XIX. Duo priores Conventus erecti sunt in diœcesi Mediolanensi, tertius Gardoni in Brixiensi. Eum sub titulo sanctæ Mariæ de Angelis constructum asserit Gonzaga, sed sanctæ Mariæ Gratiarum habet Pontificis diploma. Pauperculum est oppidum, ferri Fodinis abundans: pauci illic commorantes Fratres adjacentium pagorum eleemosynis potissimum sustentantur. (Conv. Gardoni. Gonz. in Prov. Brixien. Con. 33.)

XX. Diffidet etiam valde Gonzaga ab alia bulla ejusdem Pontificis circa originem Conventus Annunciationis beatæ Mariæ de Burno, ejusdem diœcesis & provinciæ, in Valle Camonica, aliquanto longius ab oppido constructi. Ait enim a beato Amadeo Hispano a prima origine admissum, & post ipsius mortem a Petro & Joanne Bernardo Fratribus Tertii Ordinis magna ex parte promotum aut absolutum. At peculiari diplomate Paulus (Conv. Burni. Indid. Conv. 15.)

Pontifex facultatem hoc anno concedit Amadeo Cœnobium admittendi, refertque diserte, a prædictis Fratribus Tertiariis fuisse super montem extra Burnum ædificatum, eosque sponte & libere loco cessisse, & Conventum dimisisse: *Sacræ Religionis*. Kal. Augusti. In sudore vultus sui vescuntur pane suo Fratres in isto loco; undique enim montibus vallantur, & quocumque pergere velint, etsi in editiori habitent colle, semper ascendere oportet, unde concessum est eis, ut tempore messis frumentum in horreum possint inferre, atque ita suis necessitatibus tempore hyemali satisfacere.

XXI. Cum in loco prædicto Burni habitaret Amadeus, & opus promoveret, accusatus est apud Venetos, quod explorator Mediolanensium, sub pietatis specie in illorum dominium advenerit, unde statim abire jussus, obediit. Comperta æmulorum calumnia, revocatus est honorifice, concessa ei facultate ubique per Venetorum statum ædificandi. Accepit itaque hoc anno vel sequenti Cœnobium sanctæ Mariæ de Gratiis Antignati, populosi apud Insubres oppidi, inter Soncinum & Bergomum. Construendi, eique offerendi inde desumpta occasio, quod accepto cibo a muliere, quæ prandium messoribus ferebat, compertum est, magno fœminæ & messorum stupore, nihilo penitus imminutam, quam domo extulit portionem, etsi sufficienter de ea Amadeus & socius comederint. Relato omnibus miro rerum supplemento, eam erga Dei servum conceperunt opinionem Antignatenses, ut domum ejus decreverint sodalitio. Circa fundum seu situm magna fuit disceptatio, contradicente oppidanis quodam Antonello, sed cum repente cordis compressione corripitur, Dei judicat vindictam, & fundum & plura bona operi largitur promovendo. Ecclesia pro suo modulo satis pulchra consecrata est, & hoc in loco diu habitavit frater Antonius a Piscina, famosus sui temporis Ecclesiastes, virtutibus insignis, Florentiæ sepultus.

Conv. Antignati. *Vita Amadei MSS. Cimarel. 4. p. l. 3. c. 20. Gonz. in Prov. Mediol. Con. 18.*

Antonius a Piscina.

XXII. Concessa est hoc anno facultas eidem Amadeo domos tres accipiendi in Provincia Lombardiæ, quas nonnulli populi offerebant, & se constructuros promittebant: *Inter cetera desiderabilia*. x. Kalendas Maii. Harum litterarum virtute aliquot Cœnobia, quæ sequentibus annis numerabimus, admisit. „ Sed cum Fratres Provinciæ Mediolanensis valde ægre „ ferrent concessam eis fuisse domum Mediolani, aliasque timerent multi- „ plicandas sub nomine Custodiæ, & successu temporis a corpore Provin- „ ciæ separandas; Amadeus has litteras corrigi, ab eisque Custodiæ no- „ men deleri impetravit a Pontifice anno sequenti. Correctoriæ eodem „ modo incipiunt, quo præcedentes, & in regesto, eo anno exscribentur.

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI.

XXIII. Hujus anni partus est in eadem Provincia Mediolanensi Conventus Annunciationis beatæ Mariæ oppidi Abbiatæ, a Galeatio Maria Sfortia ex voto constructus. Fratribus traditur anno MCCCCLXXII. Sixto IV. annuente. Ecclesia a supradicto Episcopo Salodiensi fuit consecrata. Domus tota perfecte absoluta est, & ante paucos annos diligenter restituta. In sacello sancti Firmi tumulatus est beatus Jacobus a Castro Leone, qui cum opinione sanctitatis decessit. Hic suscepit habitum Hieronymus Stropinus, eruditus sacræ Theologiæ professor, præcipuis functus muneribus suæ Provinciæ. Construendæ domus licentiam hoc anno Pontifex largitur sub invocatione sanctorum Mariæ, Sebastiani & Rochi: *Eximiæ devotionis*. III. Nonas Junii.

Conv. Abbiatæ. *Indid. Conv. 16. Mon. MSS. Provinc. Mediolan.*

Jacob. a Castro Leone.

XXIV. Circa hunc annum inchoatus fuit prope mœnia Civitatis Amerinæ in Provincia Umbriæ, Conventus Observantum, sub sancti Joannis Baptistæ invocatione. Pulcherrima habetur in Altaris majoris tabula S. Francisci

Conv. Ameriæ S. Joan. Baptistæ. *Idem in Prov. S. Franc. Conv. 21.*

cisci imago, insignis pictoris opus, quod fieri curarunt Domini de Petrignanis, uti testantur hujus familiæ stemmata ibidem exposita.

XXV. In Sicilia Bizinii incolæ, non procul ab urbe, diœcesis Siracusanæ, Conventum sanctæ Mariæ de Jesu Observantibus ædificarunt, de quo nihil aliud occurrit. In villa sanctæ Anastasiæ, diœcesis Nolanæ in regno Neapolitano, frater Ludovicus a Neapoli Oratorium sibi & quatuor Fratribus construxit. Hoc anno Pontifex submisit Ministro Terræ Laboris; utque in regularem coaptaret Conventum, indulsit. Fratribus Conventus sanctæ Mariæ de Monte extra muros Januen. procul ab urbe constructi, difficile erat medicum habere, & infirmis curandis necessaria. Eorum commiserati Rector & Protectores hospitalis sanctæ Mariæ de Misericordia de Pamateno ejusdem urbis, dederunt eis domus & viridarii, quæ ad prædictum pertinebant hospitale, usum & habitationem pro Fratribus curandis, donationemque hoc anno Pontifex approbavit.

Conv. Bizinii. *Idem in Prov. Sicil. Conv. 10.* Conv. S. Anastasiæ. *Lib. 3. de Regular. & exhib. an. 5. fol. 144.* Conv. Montis Januæ.

XXVI. Paulo ante hunc annum translatum fuit a Patribus Benedictinis ad Fratres Observantes Monasterium sanctæ Cæciliæ Monialium sancti Benedicti, extra urbem Mutinensem in Flaminia constructum. Ab his derelictum possederunt Monachi, & nostris sponte dederunt. Totum ruinosum restaurare Fratres incœperunt, atque hoc anno obtinuerunt a Pontifice potestatem accipiendi ab Episcopo Mutinensi quamdam Ecclesiam derelictam, cum adjuncto Territorio Conventui contiguo, aliisque terræ mensuris, ut ex dejecto illo templo suum possent restaurare, & terræ portiones in hortos convertere. Commodum & amœnum illic extruxerunt habitaculum, quod tamdem Hercules II. Dux Ferrariensis demolitus est, ne belli tempore negotium urbi facesseret. Fratribus per incertas sedes errantibus compassus Antonius Boninus Mutinensis Canonicus, & Ecclesiæ sanctæ Margaritæ Parochus, concreditam hanc sibi Ecclesiam Fratribus tradi, & in Conventum transferri curavit. Annuit Paulus III. anno MDXXXVIII. & domum ædificarunt Antonius Fiordibellius, Episcopus Lavellensis, & Ludovicus frater, Nobiles Mutinenses, piorum eleemosynis adjuti. Temporis injuria cum ruinam minaretur, domus alia, ista dejecta, in honorem sanctarum Cæciliæ & Margaritæ pulchrior & longe melior extructa est. Coram Altari majori honesto sepulcro jacent prædicti Fratres Fiordibellii.

Conv. Mutinæ S. Cæciliæ. *Idem in Prov. Bonon. Conv. [illegible]. Lib. 1. de div. [illegible] form. an. 6. f[illegible] 66.*

XXVII. Fratres Observantes Provinciæ Franciæ habebant Conventum in insula sancti Marculfi, diœcesis Constantien. Provinciæ Rhotomagen. sed sub hunc annum quadam insolita maris inundatione magna ex parte corruerat. Volentibus itaque domicilium & sedem mutare, Ludovicus Galliæ Rex locum quemdam opportunum eis dederat juxta oppidum Vallemari, prædictæ diœcesis, ut in eo alium Conventum ædificarent. Ut ita facerent, & priorem locum dimitterent, orante Rege, Pontifex licentiam indulsit. Objecerunt se Officialis Constantiensis & alii ex clero, & totis viribus fabricam impedientes, Sedem Apostolicam appellarunt. Demum ad preces Regis, causam commisit Pontifex in illis partibus discutiendam Cantori Ecclesiæ Bajocen. officialibus Bajocen. & Lexoviensi, qui tamdem sententiam pro Fratribus tulerunt.

Conv. Vallemari. *Lib. 1. de Regul. & dive[illegible] form. an. 6. fol. [illegible].*

XXVIII. Radomiæ, quæ minoris Poloniæ Civitas est, sub hoc tempus initium accepit Conventus Observantum sub titulo sanctæ Catarinæ. Circa annum MCCCCLXXX. absolui curavit Casimirus Rex, finibus regni pro majore parte pacatis. Post annos viginti, sub Rege Joanne Alberto, totum ædificium Senatus Radomiensis fecit lapideum & muro præcinxit, vallo, aggere & propugnaculis communivit. Eo namque tempore Turcæ, Tartari.

Conv. Radomiæ. *Gonz. in Prov. Polon. Conv. 15. Monum. MSS. ejusd. Prov.*

tari, Valachi crebris excursionibus Russiam, Minorem Poloniam, Lithuaniam, universumque territorium Lublinense, a quo Radomia duabus tantum distat dietis, infestabant, rapinis & incendiis omnia devastantes. In Conventum fugiebant viri primates, Fratrumque præcipui benefactores, ibique impetum declinabant inimicorum. Similibus tunc propugnaculis convallata sunt Cœnobia Samboriæ ad Tyram fluvium, Prævorscii, Opatoviæ, & Tornoviæ, ob cladem immanem, quam omnibus hominum statibus, senibus, pueris, fœminis, virginibus impii prædones inferebant.

Conv. Langtuvicz.

XXIX. Prope Langtuvicz, diœcesis Soccomen. vel potius Solanien. sub Archiepiscopatu Lunden. in partibus Daniæ, hoc tempore domum fuisse Observantum sub titulo sanctæ Mariæ, habeo ex concessis a Paulo hoc anno indulgentiis Ecclesiam illius Cœnobii visitantibus in festivitatibus Dedicationis Ecclesiæ, & Nativitatis beatæ Mariæ. Moguntinus & Oppenheimensis Conventus hoc anno reformati sunt. De posteriori ita habetur in vetusto codice MSS. ipsius Cœnobii: *Anno Domini* MCCXI. *fundatus est Conventus in Oppenheim, & anno* MCCCCLXIX. *die* IX. *Maii reformatus est auctoritate Apostolica, per Reverendissimum D. N. D. Adolphum Archiepiscopum Moguntinum, redditibus partim in Xenodochium sancti Spiritus, partim ad leprosorium translatis*. * Moguntinum hodie habent Patres Societatis ab anno MDLXXVII. die XVI. Julii eis traditum per Danielem ab Homburg Archiepiscopum, quem sæpe Minoritæ repetere frustra tentaverunt. Jacet coram summo Altari Joannes Ferus, insignis ille Ecclesiastes.

Conv. Moguntin. reformatur. Et Oppenehimé.

* *Circa annum fundationis videnda sunt quæ alibi diximus to. 6. an. 1318. n. 37.*

Vide Serar. de reb. Mogunt. l. 5. in Daniel. c. 10. & in Wolfango c. 9.
Joan. Ferus.
Conv. de Stalborg.
L. 5. de diversf. form. au. 6. fol. 41.
Tom. 12. ann. 1454. & supra an. 1459. n. 79.
Conv. de Kelheim.

XXX. Concessit hoc anno Pontifex facultatem nobili viro Henrico Comiti de Stalborg ædificandi domum Fratrum Observantum extra dictum oppidum de Stalborg, vel de Werngenrocde, Moguntinæ & Halberstadensis diœcesum, sub regimine Vicarii Regularis Observantiæ, Provinciæ Saxoniæ. Alias diximus acceptam a quodam Fratre Tertii Ordinis domum prope Oppidum de Kelhaim, Ratisponensis diœcesis, fautoribus Alberto & Ludovico Bavariæ Ducibus. Sed cum Sigismundus & prædictus Albertus Monacenses, ut habet diploma, seu Bavariæ Duces, eam propter inundantiam Danubii, fluxumque aquarum ex vicina & supereminenti rupe descendentem, insalubrem nimis & humidam esse conspicerent, neque in ea velle Fratres consistere, decreverunt, auxiliantibus oppidanis, domum aliam in monte sancti Michaelis prædicto oppido viciniori, pro eorumdem Fratrum usu construere. Concessit hoc anno Pontifex licentiam Fratribus ad eamdem jam inchoatam transeundi, jussitque eam, quam relinquebant, tradi Fratribus Tertii Ordinis, qui tamquam suam, & a se inchoatam repetebant. Ter aut quater de hoc Conventu egimus, juxta varia quæ occurrebant monumenta Vaticana & auctorum narrationes. Aliquantulum discrepant circa Ducum nomina, & annum fundationis, quæ tamen facile possunt conciliari.

XXXI. Hoc anno Petrum Zapatam, Methymnæ Turritanæ Commendatarium, Joannis II. Regis Hispaniæ cubicularium, & Catarinam Emmanuelem de Lando conjugem, obtenta facultate a Nicolao Franco Parentino Episcopo, & in Hispania Legato Apostolico, in pago quodam *Rexas* Hispanice nuncupato, Monasterium Clarissarum, sub titulo salutationis beatæ Mariæ construxisse, referunt Gonzaga, Salazarius, & Ægidius Gonzales de Avila. Hieronymus Quintana, in eo opere quod scripsit de Madritensi amplitudine, post decennium introductas Moniales & primas instructrices ex Monasterio Zafrensi, ex ipso conventionis & amplæ dotationis instrumento recenset. Quinque, relatis nominibus, enumerat, Mariam & Beatri-

Mon. Rexense.

Gonz. in Prov. Castel. Mon. 5. Salaz. l. 5. de ead. Prov. c. 32. Avila de rebus Madrit. l. 2. c. 3. Quintana l. 3. c. 74.

tricem de Lando, fundatricis sorores, Mariam de Soria, Elviram Gonzalez, Isabellam Godinez. Primæ harum discipulæ, & sacri Uiridarii plantulæ fuerunt Catarina Baçan, Teresia de Cardenas, Mençia Luçon, Bernardina Luxan, Isabella de Guadalupe, Guiomora de Bexar, Isabella de Torres. His accesserunt aliæ multæ, quæ religiosissime viventes, eo in loco perseverarunt usque ad annum MDLI. quo ex Julii III. Pontificis, & Andreæ Insulani, Ministri Generalis facultate, translatæ sunt in villam Madritensem, & nobile Monasterium, quod sanctæ Mariæ de Constantinopoli, ab imagine miraculosa illinc adducta, communiter appellatur. Peramplum & nobile est Monasterium, nobilium Virginum celeberrimum Collegium. Illuc translata sunt ossa fundatorum, uti innuit hæc inscriptio lapidi incisa, nisi dicas, ipsum lapidem solum a primo domicilio in istud transuectum.

Mon. S. Mariæ de Constantinop. Madriten.

Istud Monasterium fundarunt & dotarunt honorifici Domini Petrus Zapata Commendatarius Methymnæ de Turribus, & Dom. Catarina Emanuel de Lando ejus conjux, qui se in hoc Monasterio sepeliri jusserunt, eorumque successores Lopetius Zapata Hinojosæ Commendatarius, ejusque conjux Dom. Teresia de Figueroa, quos Dominus in suam gloriam admittat.

XXXII. Monasterium sanctæ Agnetis Hispalen. de quo sepius locuti sumus, olim religiosissimum, hoc tempore magna indigebat reformatione. Evocata itaque ante triennium ex Monasterio Safrensi Isabella de Guzman, nobili sata progenie, & regimini Monasterii præfecta, alias petiit coadjutrices ex eodem Monasterio, & visitatorem virum religiosissimum Franciscum a sancta Maria, ætate sexagenarium, vita probatum, sacræ Theologiæ professorem. Utrumque ei hoc anno, v. Idus Julii concessum.

Mon. S. Agnetis Hispalen. *L. 1. de divers. form. de benef. vac. &c. ann. 5. fol. 111.*

XXXIII. Dixi alias, concessam Humberto Delphino Viennensi a Clemente VI. facultatem ædificandi in urbe Gratianopolitana Monasterium Clarissarum, quod prius cogitaverat in suo castro Isseroni fabricare, idque fecisse suspicatus sum citata bulla Pontificia. Sed error obrepsit in citatione vel relatione primorum verborum bullæ; non enim incipit: *Ob devotionem sinceram*, uti tunc scriptum est, sed: *In iis, quæ animæ tuæ*, eodemque die datum est utrumque diploma, sed hoc posterius amanuensis incuria excidit, neque cum reliquis regesti Pontificii appositum est. * Vere autem Monasterium ædificasse constat ex clausula testamenti ab eodem conditi, anno MCCCLV. quam refert Fodereus in descriptione hujus Monasterii. Verba exscribo: *Et Monasterio sanctæ Claræ Grationopolis in compensationem præcipue certorum redituum, quos olim dederamus eidem Monasterio, quorum donatio non est effectum sortita &c. damus decem millia florenorum &c.* Atqui hoc anno conceditur facultas Joanni de Armaniaco Comiti Convenarum, Provinciæ Delphinatus Gubernatori, & Franciæ Marescallo, ut in eadem Civitate Monasterium sanctæ Claræ secundum reformationem beatæ Coletæ, sub regimine Minorum Observantum construeret. Ut istud peteret & facere vellet, motum ferunt precibus devotæ Virginis Joannæ Pulchræ, seu Bellæ, filiæ Præsidis Parlamentarii Gratianopolitani. At vocatus Turonem ad Generalia Comitia, & paulo post defunctus, quod concupivit, non potuit inchoare, tædioque tantæ moræ Joanna abiit Camberiacum, &, quod in votis habuit, sanctæ Claræ subiit Institutum. Anno vero MCCCCLXXVIII. simul cum tredecim Sororibus ex Monasteriis Camberiaci, de Molinis, Aquæ amissæ, & de Puii, vel primum illud Monasterium ab Humberto Delphino conditum, reditibus distra-

Tom. 8. an. 1347. n. 36. Mon. Gratianopolis.

* *Mendum correctum ad ann. 1347. Tom. 8. fol. 18. §. 36. in margine reperies & in Regesto Tomi ejusdem desideratũ habes Diploma.* *P. Foder. de Prov. S. Bonav. pag. 163.*

Joanna Bella.

structis reformavit, vel novum disciplina Coletanea imbuit, & imbutum diligenter gubernavit, ea vitæ sanctitate, ut vivens & mortua plura miracula perpetrarit. Unum ab eo, qui gratiam recepit, propria manu scriptum, hic subjungam.

XXXIV. *Ego frater Claudius Mulet, Ordinis Fratrum Minorum de Regulari Observantia, Conventus nostræ Dominæ de Mijanis alumnus, inter Minores minimus; cum in hoc Conventu sanctæ Claræ Gratianopolis, tali febre continua circumdarer, ut ab omnibus potius mors quam vita de me suspicaretur, Deo & Virgini me commendavi, ut meritis beatæ Matris Joannæ Bellæ, non tantum a febre, sed a mortis periculo me liberarent. Et ut efficacius obtineretur, novenam super ossa ejus in Capitulo Sororum præfati Conventus, ab una ex Sororibus fieri humiliter exoravi, sed caritative Matres ex abundanti affectu, quem erga eas non merueram, novenam ipsam, omnes processionaliter procedentes perfecerunt. Sed in ipso exordio novenæ, quanti meriti apud Deum præfata beata mater Joanna extiterit, signo sensibili declarare dignatus est omnipotens, nam statim sensi mortis tramitem in vitæ prosperitatem commutari, & a febre liberatus, ac si numquam ea infestatus fuissem, & hæc propria manu veridice asserui & scripsi.* Capta ab Hugonottis urbe, constantissime restiterunt hæreticorum conatibus sacræ Virgines, perque varia domicilia dispersæ, tamdem in domum suam illæsæ redierunt, ubi religiosissime vixerunt, & quæ subsecutæ sunt discipulæ. Primæ structuræ Ecclesiam valde angustam & humilem, ampliorem & pulchriorem effecerunt.

XXXV. Ex hac narratione constat, Monasterium Camberiaci hunc annum præcessisse, in quo quippe hæc Joanna Bella habitum sumpsit, & ex quo prodierunt primæ vel reformatrices veteris, vel magistræ novi Monasterii Gratianopolitani. Nihil autem memorabile de illo occurrit dicendum, præterquam quod extra muros ædificatum sit ante annum MCCCC. uti notat Fodereus, sub regula Urbani IV. laxiorisque fuerit Observantiæ, ita ut sub annum MCCCCLIV. Anna Cypria, Ducissa Sabaudiæ, Ludovici Ducis conjux, apud Nicolaum V. de illius egerit reformatione sub cura Patrum Observantum, quod tamen variis artibus impedierunt Patres Conventuales. Facile credendum est, non ad eam morum dissolutionem tunc pervenisse, quin ex eo prodire potuerint cum Bella aliæ Monasterii Gratianopolitani instructrices. Aliud postea illic intra urbis mœnia constructum est Monasterium secundum reformationem beatæ Coletæ.

Foder. citat. pag. 103.

XXXVI. Exposuerunt hoc anno Capitulares Ecclesiæ Dignen. Monasterium sanctæ Catarinæ, Ordinis sanctæ Claræ, extra muros ejusdem urbis, quod quondam Joanna de Mediolano Abbatissa Monasterii sancti Damiani Sistaricen. dicti Ordinis, habebat in commendam, per obitum ejusdem Abbatissæ omnino desolatum, & Monialibus destitutum ab aliquot annis remansisse. Obtinuerunt itaque ut mensæ uniretur capitulari. Sed, cum anno sequenti narratum fuisset Pontifici, Monasterium illud, & alterum sancti Petri de sub ripis, Vapincen. diœcesis, ejusdem Ordinis unita fuisse Monasterio supradicto sancti Damiani Sistaricensi, prædictam unionem cum capitulari mensa Dignensi revocavit. Habetur etiam memoria, sed nuda nominetenus, Monasterii Clarissarum in Novo claustro prope Veysebaden. diœcesis Moguntinæ.

Mon. Dignen. *Lib. 1. de exhib. & ben. vac. an. 7. fol. 128.*

Mon. Novi claustri.

XXXVII. Eremitorium & Capella beatæ Mariæ extra muros Ausaren. in Istria, collapsa & derelicta, collata sunt hoc anno Matthæo Jaderensi & sociis Tertii Ordinis, ut ibidem sibi domum construerent.

Domus Ausaren. Fratrum Tertii Ordinis.

XXXVIII.

XXXVIII. Ante annos viginti Elisabetha Gondisalvi de sancto Paulo, pia mulier, diœcesis Cauriensis, cum aliis honestis mulieribus castam vitam sub clausura ducere cupientes, se recluserunt in domo sancti Pauli infra limites Parochiæ sancti Matthæi de Cazeres, ejusdem diœcesis, cum proposito perpetuam castitatem observandi. Deinde Alphonsus Episcopus Caurien. licentiam concessit votum seu juramentum castitatis emittendi; magnæque pietatis augmento & Sororum numero creverunt, donec hoc anno Joanna Dei sive *de Dios*, mater & administratrix earum, petiit ut liceret prædictam domum in regularem Tertii Ordinis sancti Francisci erigere, & sub regimine Fratrum Regularis Observantiæ religiose conversari. Annuit Pontifex, commissa executione Archidiacono Cauriensi. Domus Sororum Caurien. *Lib. 3. de Regul. & exib. an. 5. fol. 137.*

XXXIX. Hoc anno approbavit Pontifex aliam similem reductionem domus Spineti sive de Carçoso Pœnitentum ad regularem vitam & Observantiam trium votorum essentialium, ac perpetuæ clausuræ, sub regimine Vicarii Provinciæ sancti Jacobi, Fratrum de Observantia, & Abbatissæ, ita deinceps appellandæ, cum usque ad annum MCCCCLXIV. quo hæc inter se decreverunt stabilienda, *Matris* nomine vocaretur. Cum vero a Civitatibus locisque populosis omni ex parte plurimum distaret, nec medici aut medicinæ opem haberent infirmæ, indulsit Pontifex, ut infirmæ secundum prudens arbitrium prædicti Vicarii transferrentur curandæ ad domum aliquam honestam & religiosam. De hoc Monasterio alias egimus diffusius. Domus Spineti. *Ex lib. 3. de Regular. an. 6. fol. 87.* *Tom. 11. ann. 1444. n. 74.*

XL. Tertiariis Sororibus, Grisiis nuncupatis, earumque Matri habitantibus infra limites parochiæ S. Joannis Villæ Ganden. diœcesis Tornacen. omnia & singula impertivit privilegia, immunitates & gratias, quibus potiebantur Sorores sancti Jacobi, ejusdem Villæ & Religionis. Sororibus domus sanctæ Mariæ Annunciatæ de sancto Severino ejusdem Ordinis, diœcesis Camerinen. concessit similiter ut participarent omnes gratias & privilegia concessa Sororibus dicti Ordinis, domorum Anconitanæ & Fulginatensis. Sororibus domorum sanctarum Agathæ in Delft. & Ursulæ in Scheydam, indulsit ut cum propinquis componere & concordare possent de bonis ex parentum successione debitis, ad evitandas varias lites & laicorum molestias; & insuper ut confessarius a labe simoniæ, quam recipiendo Novitias incurrerant, posset absolvere. Domus Gauden. Domus S. Severini. Domus Delfen. Domus Scheydam.

XLI. Circa hoc tempus Ferdinandus Gundisalvi de Carrion, laicus Toletanus, Baccalaureus in Decretis, ædificavit in templo sancti Francisci extra muros de Guadalajara, sacellum sanctæ Annæ, quod paramentis & suppellectile Ecclesiastica magnifice instruxit. Conventum sancti Pauli extra muros Bononien. hoc anno Pontifex liberavit a gravi exactione. Etenim, uti ille refert, cum extra portas Civitatis aliqua exportari aut intra illas importari ad victum & usum suum necessaria, sive ad structuram domus suæ pertinentia, Fratres faciebant, ad solvendum datia vel gabellas, quas alii solvebant; pro legatis insuper & relictis eisdem Fratribus, seu illorum domui per Christifideles, ad solvendum duos bolendinos pro qualibet libra, pro constructione Ecclesiæ sancti Petronii Bononien. ab officio Cartæ-sellarum dictæ Civitatis compellebantur. Rectoribus urbis Tyburtinæ sub gravissimis pœnis interdixit, ne cuiquam assignarent mansiones ad habitandum vel hospitandum in Conventu Minorum Regularis Observantiæ. Conv. S. Pauli Bononiæ. *Tom. 10. ann. 1425. n. 32. & Tom. 11. ann. 1438. n. 35.*

XLII. Monasterium sancti Apollinaris Mediolanen. de quo suo loco egimus, a regimine Patrum Conventualium ad Observantes Conventus sanctæ Mariæ de Angelis transtulit, ab eisque gubernari voluit ad instar Mo- Mon. S. Apollinaris Mediolanen.

Monasteriorum SS. Claræ & Ursulæ sibi subjectorum. Cum vero decem Moniales & aliquot Patres Conventuales huic ordinationi se opponerent; gravi constitutione, anno sequenti ratum voluit, quod hoc anno præcepit.

ADDITIO Aliorum.

„ Et quidem sub Observantum regimine pulcherrimos pietatis fructus „ idem Monasterium longo tempore protulit. At huic bono invidens ne„quitiæ spiritus, varias demum corruptelas induxit, pravoque sensu ita „fœmineos animos obfirmavit, ut Superiores nullo conatu pristinam di„sciplinam tueri possent. Res eo devenit, ut, cum plures ex Monialibus „aperto schismate rebellarent, neque foris deessent, qui earum gubernio „inhiantes, rebellionis fomenta sufficerent, Ordo indemnitati suæ consu„lens, Monasterii regimen abdicaverit. Primum quidem sancta Sedes „admittere noluit abdicationem hanc: cum tamen spes nulla pareret debi„tæ emendationis, tamdem anno MDCCXXX. reipsa Monasterium ab Or„dine rescissum fuit, & Ordinario subjectum: cum interim nonnullæ Mo„niales, quæ numquam ab instituto & obedientia defecerant, in aliud Or„dinis Monasterium admitti contenderent; quod anno MDCCXXXII. a „Clemente XII. impetrarunt.

SUPPLEMENTUM P. ANTONII MELISSANI DE MACRO.

Concessio pro Fratribus & Monialibus. *Hist. Fran. du Verdier Tom. II. in Ludov.* *Ex Vatic.* *Wadd. ad ann. 1470.* *Chron. Polon. fol. 401.* *Harold. ad hunc an. 4.* *Ex Archiv. SS. Apost.*

„ I. HOc anno Ludovicus XI. Franciæ Rex Equestrem Ordinem san„cti Michaelis instituens, sibi & posteris constabiliendo Regno „attente studebat. E Vaticano prodiit licentia construendi Cœnobium „in oppido Villaloni: *Piis supplicum &c.* IV. Kalend. Februarii. Quod „anno sequenti Rodericum Pimentelum, Comitem Beneventi, sub invoca„tione sanctæ Mariæ a Jesu inchoasse narrat Annalista; pertinet autem ea „domus ad Provinciam sancti Jacobi: Concessit etiam Pontifex Moniali„bus Monasterii sanctæ Claræ Urbini, ut mulieres tres servitrices recipe„re possent: *Exhibita nobis &c.* XVI. Kalend. Junii: Episcopo Craco„viensi facultatem construendi pro Minoritis duas domos fecit, unam in „*Zzeno* & alteram in *Leovicz* oppidis, expedito diplomate: *Piis fidelium* „*&c.* XV. Kalend. Augusti, ut habet Chronologia provinciæ Poloniæ: „Scripsit etiam Episcopo Salamantino circa Sorores Tertii Ordinis sancti „Patris Francisci infirmas, oppidi de Zarzosa: *Digna exauditione &c.* „XIV. Kalend. Octobris: & Vicario Generali Cismontano Marco Bono„niensi tertia vice in Comitiis Generalibus habitis mense Junii ad Con„ventum Insulæ Bisentinæ, Lacus Wlseni, post obitum Baptistæ de Levan„to, electo, reformationem Monasterii Forliviensis commisit: *Ut inter æter„næ &c.* III. Kalend. Octobris; pro Provincia sancti Jacobi Compostel„lana Bullam expedivit, tenoris, qui sequitur.

PAULUS EPISCOPUS
SERVUS SERVORUM DEI,

Venerabilibus Fratribus Archiepiscopo Compostellano, & Episcopo Salamantino, ac dilecto filio Scholastico Ecclesiæ Salamantinensis, salutem & Apostolicam benedictionem.

Ex Specul. fol. 125. in 2. tract. Procemium.

„ *MIlitanti Ecclesiæ, licet immeriti, disponente Domino, præsidentes,* „ *circa curam Regularium Ordinum quorumlibet, & domorum* „ *eorumdem solertia reddimur indefessa solliciti, ut juxta debitum Pastora*„*lis officii, eorum occurramus dispendiis, & profectibus, Divina cooperante* „ *gratia salubriter intendamus.*

Sa-

" *Sane dilectorum filiorum Vicarii Provincialis & Fratrum Ordinis Minorum sub Observantia Regulari viventium, provinciæ sancti Jacobi, secundum morem dicti Ordinis, conquestione percepimus, quod nonnullæ personæ tam Ecclesiasticæ, quam seculares, quæ nomen Domini in vanum recipere non formidant, contra immunitates & privilegia Ordini & Fratribus prædictis Apostolica auctoritate concessa, necnon contra certas tam per sanctæ recordationis Eugenium IV. & Pium II. aliosque Romanos Pontifices prædecessores nostros, quam etiam per nos, præsertim super concordia inter ipsos de Observantia, & alios dicti Ordinis Fratres Conventuales nuncupatos, inita, quam etiam alios, super domibus & locis eorumdem Fratrum de Observantia in dicta Provincia consistentibus, ac observatione vitæ Regularis in eisdem concessas litteras, molestias & injurias inferunt ac jacturas: quare Vicarius & Fratres prædicti nobis humiliter supplicarunt, ut, cum eis reddatur valde difficile pro singulis querelis ad Apostolicam Sedem habere recursum, providere ipsis super hoc paterna diligentia curaremus.* Recursus ad summum Pontificem.

" *Nos igitur adversus præsumptores, molestatores & injuriatores hujusmodi, illo volentes eisdem Fratribus remedio subvenire, per quod illorum compescatur temeritas, & aliis aditus committendi similia præcludatur; discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus vos vel duo aut unus vestrum, per vos vel alium seu alios, etiamsi sint extra loca in quibus deputati estis Conservatores & Judices, præfatis Fratribus efficacis defensionis præsidio assistentes, non permittatis eos, præmissorum occasione, ab eisdem vel quibusvis aliis indebite molestari, aut eis gravamina seu damna vel injurias aliquas irrogari; faciatisque prædictas, præcipue Concordiæ litteras, tam ab ipsis de Observantia, quam aliis Conventualibus Fratribus, inviolabiliter observari; non permittentes alterutros contra earumdem litterarum tenorem sibi injurias aliquas inferre: facturi eisdem Fratribus, cum ab eis, vel Procuratoribus suis aut eorum Superioribus fueritis requisiti, de prædictis & aliis personis quibuslibet super præmissis, necnon de quibuslibet molestiis, injuriis ac damnis præsentibus & futuris, in illis videlicet, quæ judicialem requirunt indaginem, summarie & de plano, sine strepitu & figura judicii, in aliis vero, prout qualitas eorum exegerit, justitiæ complementum: occupatores seu detentores, præsumptores, molestatores & injuriatores hujusmodi, necnon contradictores quoslibet & rebelles, cujuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis vel conditionis extiterint, quandocumque & quotiescumque expedierit, auctoritate nostra, per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita compescendo; invocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis.*

" *Non obstantibus tam felicis recordationis Bonifacii Papæ VIII. etiam prædecessoris nostri, in quibus cavetur, ne aliquis extra suam Civitatem & diœcesim, nisi in certis exceptis casibus, & in illis ultra unam dietam, a fine suæ diœcesis ad judicium evocetur; seu ne Judices & Conservatores, a Sede deputati prædicta, extra Civitatem & diœcesim, in quibus deputati fuerint, contra quoscumque procedere, seu alii vel aliis vices suas committere, aut aliquos ultra unam dietam a fine diœcesis eorumdem, trahere præsumant (dummodo ultra duas dietas aliquis auctoritate præsentium non trahatur) quam aliis quibuscumque Constitutionibus a prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus, tam de Judicibus delegatis & Conservatoribus, quam personis ultra certum numerum ad judicium non vocandis,*

" *dis, aut aliis editis, quæ vestræ possent in hac parte jurisdictioni aut potestati, ejusque libero exercitio quomodolibet obviare; seu si aliquibus communiter vel divisim a prædicta sit Sede indultum, quod excommunicari vel interdici, seu extra vel ultra certa loca ad judicium evocari non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi, & eorum personis, locis, ordinibus & nominibus propriis mentionem, & qualibet alia dictæ Sedis indulgentia generali vel speciali, cujuscumque tenoris existat, per quam præsentibus non expressam, vel totaliter non insertam, vestræ jurisdictionis explicatio in hac parte valeat quomodolibet impediri; & de qua, cujusque toto tenore de verbo ad verbum in nostris litteris habenda sit mentio specialis.*

" *Ceterum volumus & Apostolica auctoritate decernimus, quod quilibet vestrum prosequi valeat articulum, etiam per alium inchoatum, quamvis idem inchoans nullo fuerit impedimento Canonico præpeditus; quodque a datis præsentium sit vobis & unicuique vestrum in præmissis omnibus, & eorum singulis cœptis & non cœptis, præsentibus & futuris perpetuata potestas & jurisdictio attributa; ut eo vigore eaque firmitate possitis in præmissis omnibus cœptis & non cœptis, præsentibus & futuris, & pro prædictis procedere, ac si prædicta omnia & singula coram vobis cœpta fuissent, & jurisdictio vestra & cujuslibet vestrum in prædictis omnibus & singulis, per citationem vel modum alium perpetuata legitimum extitisset, constitutione prædicta super Conservatoribus, & alia qualibet in contrarium edita non obstante, præsentibus perpetuis futuris temporibus valituris.*

" *Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ* MCCCCLXIX. III. *Kalend. Octobris, Pontificatus nostri anno* VI.

Litteræ Pontificiæ. Indicul. ex Vatic.

" II. Prodierunt etiam litteræ Apostolicæ pro indulgentia pro fabrica Conventus sanctæ Mariæ Gratiarum Mediolanen. *Ordinis Fratrum &c.* & pro Fratribus sanctæ Cæciliæ extra muros Mutinen. *Injunctum nobis &c.* omnes IX. Kalend. Novembris: VII. Idus præfati mensis Gabrieli de Verona, viro notissimo, de quo plura honorifice, licet non ad meritum, leguntur in nostris historiis, summus Pontifex domum sive locum intra vel extra muros Znoymæ oppidi, Olomucensis diœcesis, habendi seu fundandi, per se vel per alium, pro sui Ordinis de Observantia Fratribus, dato Brevi, qui mox sequitur, licentiam fecit.

PAULUS PAPA II.

Dilecte fili, salutem & Apostolicam benedictionem.

Præmium e Chronica MSS. Prov. Boemiæ.

" *Piis fidelium votis, illis præsertim, quæ cum animarum salute Religionis propagationem, & Divini cultus augmentum concernunt, libenter annuimus; & ut optatum consequantur effectum in illis potissimum locis & partibus, quæ propter vicinitatem hæreticorum, majoribus præsidiis, & spiritualibus hortationibus egere maxime dignoscuntur, opem & favores opportunos impertimur.*

" *Hinc est, quod tibi, de cujus prudentia & vitæ Religiositate plurimum confidimus, ut unam domum sive locum intra vel extra muros oppidi Znoymensis, Olomucensis diœcesis, per te seu alium ordinatione tua, pro Fratrum tui Ordinis, de Observantia nuncupatorum, perpetua habitatione,*

" *ne, cum Ecclesia, campanili, campanis, claustro, cœmeterio, dormitorio, hortis, hortalitiis, & aliis necessariis officinis, in aliquo tamen ad hoc apto & honesto loco, si tibi fidelium largitione, & maxime civium sive Consulatus dicti oppidi legitime concessum fuerit, fundare, construere, erigere & ædificare, sive fundari, construi, erigi & ædificari facere; necnon hujusmodi locum recipere, & perpetuo retinere libere ac licite possis ac valeas, alterius cujusque licentia desuper minime requisita: jure tamen Parochialis Ecclesiæ & cujuslibet alterius in omnibus semper salvo: & insuper, quod Fratres in dicta domo sive loco pro tempore commoraturi, quos etiam illi Vicario, sub quo alia loca, & Fratres dicti Ordinis de Observantia in Marchionatu Moraviæ morantur, & pro tempore morabuntur, obedire, & ab eodem perpetuo regi & gubernari decernimus, & subditos esse volumus, omnibus & singulis privilegiis, exemptionibus, libertatibus, immunitatibus, indulgentiis, gratiis & indultis, aliis domibus dicti Ordinis & Fratribus in eis pro tempore commorantibus, per Sedem Apostolicam vel alias in genere concessis, in perpetuum uti & gaudere libere valeant, tenore præsentium, auctoritate Apostolica concedimus ac etiam indulgemus.*

" *Non obstantibus felicis recordationis Bonifacii Papæ VIII. prædecessoris nostri constitutione prohibente, ne Fratres Ordinum Mendicantium in aliqua Civitate aut Castello, vel loco ad habitandum domos vel loca quæcumque de novo recipere, aut recepta dimittere vel mutare præsumant absque Sedis Apostolicæ licentia speciali faciente plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de prohibitione hujusmodi mentionem, & aliis quibuscumque Constitutionibus & Ordinationibus Apostolicis, ac dicti Ordinis, juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis alia firmitate roboratis, statutis & consuetudinibus in contrarium facientibus quibuscumque.*

" *Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris*, VII. *Idus Novembris, anno Incarnationis Dominicæ* MCCCCLXIX. *Pontificatus nostri anno* VI. *L. Dathus* a tergo.

Dilecto filio Gabrieli de Verona, Ordinis Minorum, hæreticæ pravitatis Inquisitori.

" III. Apostolicum autem Breve super divisione provinciarum Austriæ directum pro exequutione ad Episcopum Wratislaviensem, indicatum, exequutioni demandatum, eamque divisionem constabilitam fuisse, sequens litterarum ejusdem Episcopi exemplar ostendit. *Vide ad annum 1467.*

RODULPHUS Dei gratia Episcopus Wratislaviensis, sanctissimi in Christo Patris & Domini nostri, D. Pauli Divina providentia Papæ II. & sacrosanctæ Sedis Apostolicæ ad Boemiæ & Poloniæ Regna, ac Alemanniæ partes, cum potestate Legati a Latere Legatus missus, Exequutor unicus ad infrascripta a Sede Apostolica specialiter deputatus.

" *UNiversis & singulis Christifidelibus has nostras litteras inspecturis, ac illi vel illis, quorum interest vel intererit, quosque infrascriptum tangit seu tangere poterit quomodolibet in futurum, quibuscumque nominibus censeantur, aut quacumque præfulgeant dignitate, salutem in Domino, & præsentibus fidem indubiam adhibere.* Rodulfus exequitur Breve.

" *Noveritis pridem litteras præfati sanctissimi nostri Papæ ejus vera bulla plumbea, in cordula canapis, more Romanæ Curiæ impenden. bullatas, sanas & integras, non vitiatas, non cancellatas, nec in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus vitio & suspicione carentes, nobis pro parte Religiosorum, fratris Ludovici Vincentini Generalis Commissarii, & aliorum Fratrum Minorum sancti Bernardini de Observantia, regni Boemiæ, Moraviæ & Silesiæ, ac domus eorumdem Fratrum Wratislaviensis, coram Notario publico, & testibus infrascriptis, præsentatas, nos cum ea, qua decuit reverentia, recepisse, sub hac verborum, quæ sequitur forma, videlicet:* Paulus Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili fratri Episcopo Wratislaviensi salutem, & Apostolicam benedictionem. Cum illius, cujus perfecta sunt opera &c. Datum Romæ apud sanctum Marcum, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLXVIII. V. Kalend. Octobris, Pontificatus nostri anno V.

Monum. MSS. Provin. Boemiæ.

" *Post quarum quidem litterarum Apostolicarum præsentationem & receptionem nobis, & per nos factam, ut præmittitur, fuimus pro parte prædictorum Fratrum sancti Bernardini principalium debita cum instantia requisiti, quatenus ad executionem præmissarum litterarum Apostolicarum, & in eisdem contentorum confirmationem procedere dignaremur.*

Wadd. ad ann. 1468.

" *Nos igitur juxta tenorem litterarum Apostolicarum rite procedere volentes, receptis certis litteris testimonialibus per eosdem Fratres subscriptis, comperimus consensum omnium illorum Fratrum, & Commissariorum Ordinis prædicti, quorum intererat, in Generali Congregatione seu Capitulo inter eos, in loco sancti Joannis Insulæ Bisentinæ, Provinciæ Romanæ habito atque servato, ad hoc expresse accedere, eisdem Fratribus hujusmodi divisionem ad omnem pacem, & Regularem Observantiam utilem & necessariam esse.*

" *Idcirco auctoritate Apostolica nobis in hac parte concessa, divisionem in præmissis litteris Apostolicis latius expressam, necnon quod Fratres regni Boemiæ, & omnium locorum, dicti Ordinis, Moraviæ & Silesiæ, & dicti loci sancti Bernardini* Wratislav. *quæ omnia in locis ad prædictum regnum Boemiæ pertinentibus sita sunt, & aliorum locorum, quæ inibi pro tempore erunt, possint sibi unum Vicarium futuris temporibus eligere, juxta morem aliarum Provinciarum, qui cum suis Fratribus & locis subsit Generali dicti Ordinis Vicario Cismontano, tenore præsentium confirmamus, approbamus, & præsentis scripti patrocinio communimus, has nostras litteras opportunas desuper concedendo.*

" *In quorum omnium fidem, & testimonium præsentes litteras hujusmodi nostrum processum in se continentes, exinde fieri, & per Notarium nostrum subscribi, nostrique sigilli jussimus & fecimus appensione communiri.*

" *Datum & actum* Wratislaviæ *in Curia nostra Episcopali, anno Domini* MCCCCLXIX. *die vero* XI. *mensis Semptembris, Pontificatus præfati sanctissimi Domini nostri D. Pauli II. anno* VI. *præsentibus ibidem honorabilibus viris D. Joanne de Monte, Custode Ecclesiæ sanctæ Crucis* Wratislav. *& Andrea* Berlot *Clerico, Argentinen diœcesis, testibus ad præmissa vocatis pariter & rogatis.*

" *Et ego Joannes* Euvich de Jodendam *Clericus, Coloniensis diœcesis, publicus Apostolica & Imperiali auctoritatibus Notarius, præfatique Reverendissimi in Christo Patris, ac Domini D. Rodulphi Episcopi* Wratislavien. *Legati Apostolici, & Executoris, ac*

L. S.
N. P.

„ *ac coram eo Scriba, quia prædictarum litterarum Apostolicarum præsentationi & receptioni, confirmationi, approbationi, & præcedentis processus petitioni, & decreto, omnibusque aliis & singulis, dum, ut præmittitur, agerentur & fierent, una cum prænominatis testibus præsens fui, eaque omnia sic fieri vidi & audivi; ideoque præsens hoc publicum instrumentum meum, alterius manu, me aliunde legitime occupato, fideliter scriptum, exinde confeci, subscripsi, publicavi, signoque & nomine meis solitis & consuetis, una cum dicti Reverendissimi D. Episcopi exequutoris sigilli appensione signavi in fidem & testimonium omnium & singulorum præmissorum rogatus & requisitus.* Hujusmodi vero acta postea suo diplomate confirmavit Sixtus IV. ut videbis ad annum MCCCCLXXXI. *L. S. Episc.*

„ IV. Anonymus quidam Frater natione Hybernus, Catholicæ Fidei Agonotheta, pro libera ejusdem prædicatione, gladiis impiorum Hæreticorum gloriose occubuit hoc anno MCCCCLXIX. XI. Kalend. Julii. Joannes de *Bizzis*, patria Florentinus, vir eximiæ humilitatis, orationis & sanctitatis, abiit ad Dominum Sartiani in Etruria, cujus corpus haud modico fragrans odore, a quarto post ejus felicem transitum * integrum & incorruptum inventum est. Antonius Eremita, Tertii Ordinis sancti Patris Francisci alumnus, & Joannis Urbinatis germanus Frater, miris virtutibus clarens, ob vitæ sanctimoniam a Cæsaribus, Regibus, Ducibus & Principibus maximo in honore ac reverentia habebatur. Moritur in Domino anno salutis MCCCCLXIX. XXVII. Junii.

Monum. MS. Provinciæ Hyberniæ. Ioannes de Bizzis. * *Nam quartus dies, vel mensis, vel annus fuerit, non indicavit, quia forte nescivit P. Melissanus.*

„ V. Commendatur autem plurimum ob Religiositatem, vitæque sanctimoniam a Dionysio Pulinari venerabilis Soror Matthæa de Caldanis Virgo, patria Fesulana, quæ in Monasterio sanctæ Florentiæ, hoc anno MCCCCLXIX. florebat: & Andreas Bonfanti digne commemorat Mariam ab Alcazario Virginem Hispanam, Tertii Ordinis sancti P. Francisci, quæ in oratione fervens profluviis lacrymarum abundabat. Migravit ad Sponsum ibidem in territorio Abulensi hoc anno.

Soror Matthæa de Caldanis. Maria ab Alcazario.

ARGUMENTUM.

Moriuntur pii Fratres, Antonius Scozectus, & Didacus a Solorzano. Floret in Polonia Ludovicus de Varta. Ex humanis abeunt Paula Fulginas, & Margarita Comitissa Venafri. Creantur Episcopi. Celebratur Capitulum Generale Ultramontanum. Propagatur Institutum.

I. BEATUS Jacobus Picenus Venetiis reversus, hoc tempore in Marchiæ Provincia ingenti animarum lucro prædicabat, & Civitatem Asculanam sibi addictissimam, & consiliis obsequentissimam, hoc anno dissidiis civilibus æstuantem, sacra doctrina & salutatibus monitis ad summam reduxit concordiam, uti Antianorum & Consulum litteræ XXIX. Novembris ad ipsum directæ testantur.

Jacobus Picenus Asculanos pacificat.

II. Moritur hoc anno beatus Antonius Scozectus apud Amanteam, Calabriæ oppidum, in quo natus est honesta progenie. Suscepto in juventute habitu Minorum, cum Venetiis Theologiæ operam daret, & Magistrum suum, in proprietatis cumulatæque pecuniæ pœnam miserabiliter periisse videret, in patriam reversus, ad Observantes transivit, inter quos brevi tantum profecit, ut totius perfectionis specimen videretur. Zelo animarum per villas & oppida ferventer prædicabat, omniumque animos ita sibi

Moritur Antonius Scozectus. *Marian. lib. 5. c. 17. Marc. 3. p. l. 5. c. 44.*

sibi conciliaverat, ut quo vellet, alliceret, & integros populos ad sui sequelam attraheret. Omnem hanc reverentiam conciliaverant fervens doctrina, vita immaculata, & gratia miraculorum. Ex suggesto Divini verbi virtute ægros sanabat animos, & exinde descendens, variis morbis languentes crucis signo curabat. Senio confectus in castro sancti Innocentii incidit in febrim, abieruntque statim conterranei per mare visuri, noctuque, insciis omnibus, in cymba repositum celeriter Amanteam deduxerunt, ibique in Conventu sancti Bernardini sanctissime decessit, etiam post obitum multis clarus prodigiis.

Et Didacus a Solorzano. Gonz. in Prov. S. Jacobi Conv. 35.

III. Hoc item anno decessit beatus Didacus a Solorzano Inestrosa in Castella Veteri ortus, cujus humilitas, paupertas, oratio, abstinentia, caritas, ac reliquæ virtutes, præcipue vero in perferendis assiduis infirmitatibus patientia, fuere incredibiles: summo studio mulierum vitabat consortia, vas suum servare cupiens immaculatum. Multa prophetiæ prædixit spiritu, & plurima præstitit Taurinis civibus beneficia. Apud eos vita functus, sanctique assecutus opinionem, non potuit sepeliri eo quo voluit tempore Guardianus, concurrente tanto populo, quantus raro aut numquam visus est in illa Civitate, ad corporis venerationem. Sepultus est e latere sacelli majoris, ubi ejus viget memoria.

Floret Ludovicus a Varta. Gonz. in Prov. Polon. Conv. 1. Chron. MSS. Polon.

IV. Sub hoc tempus florebat in Polonia, Conventu Varsaviensi, Ludovicus de Varta ferventissimus prædicator, post obitum miraculis illustris. Statim ut decessit, miserum quemdam pellificem, qui desperabundus guttur veru transfixerat, & ad se reversus, intimo cordis affectu se tanti Patris precibus commendarat, jam animam agentem, ad suum sepulcrum allatum extempore curavit. Honestam matronam gravissime pedibus dolentem, ad sepulcrum pie voventem, a malo liberavit. Aliorum plurimorum miraculorum testimonia votivæ tabellæ innumeræ tumulum exornabant. Ejusdem ferme temporis Nicolaus Passer laicus, vita & miraculis resplenduit, omnibus propter insignem sanctitatem & profundam humilitatem carissimus. Nudis pedibus in hyeme, Cracoviæ, defluente sæpe sanguine, nives & gelu calcabat. Eo tempore quo decessit, quidam frater Gregorius Sacerdos jacebat in Valetudinario, maniæ passioni subjectus, vinculis ferreis aliquando constrictus; eique apparuit Vir sanctus monens, ut si ab illo malo liberari cuperet, ad ejus sepulcrum oraret. Fecit, sanus evasit. Frater Ægidius Sartor laicus ob ulceratum pedem timens ne a professione emittenda repelleretur, consulente Magistro, ad Nicolai sepulcrum precatus, perfecte sanatus est. Multa ad sepulcrum pendebant miraculorum signa, quæ fortuito igne perierunt.

Et Nicolaus Passer.

Moritur Paula Fulginas. Jacobill. de SS. Fulgin. pag. 17.

V. Decessit hoc anno beata Paula Fulginas, claris orta parentibus, in juventutis flore anno MCCCCXXX. Institutum Tertii Ordinis professa in Monasterio sanctæ Annæ. Inde anno MCCCCXXXIII. transmissa Aquilam, comite beata Antonia Florentina, ut Monasterium sanctæ Elisabethæ recens constructum, sub eodem Instituto regularibus imbuerent disciplinis. Hic per aliquot annos hæserunt, donec prædicante in eadem urbe beato Joanne Capistrano, uti alias narravimus, & domum mutarunt & Institutum. Sub prima Regula sanctæ Claræ arctissimam professa paupertatem, in summa corporis munditia, & cordis puritate, Cœlesti Sponso placere cupiens, multas passa est hostis insidias, immundas suggerentis cogitationes, & fœdissimas ante oculos objicientis illusiones. Duo erant in urbe Aquilana speciosi juvenes, quorum imagines frequenter adhibebat, & deinde inhonestis actibus concupiscentiæ ignem subjiciebat. Illa ne arderet, quibus poterat modis, lacry-

To. 11. an. 1447. n. 90.

lacrymarum rivulis, corporis inedia, cilicio, flagellis & copiosa sanguinis effusione periculosum hoc incendium non semel extinxit.

VI. Longo tempore his concussa tentationibus, tandem consulente Francisco a sancto Homero, viro religioso & pio, qui tunc advenerat, Monialium confessario, per noctem integram excubias egit, & preces effudit coram sanctissimo Eucharistiæ Sacramento, viditque Christum Dominum ex tabernaculo versus se prodeuntem, sensitque e terra sublevantem, & laudata constantia ab omni malo liberantem. Spiritu deinceps tranquillo, & sensu composito Deo perfecte inservivit, tamquam protectricem suam sanctam Paulam Romanam reverita, cui omnes suos commendabat agones. Demum ineunte hoc anno, die XXVI. Januarii, magnam adepta sanctitatis opinionem, in Domino requievit.

VII. Circa hunc annum vita functa est soror Margarita Comitissa Venafri & Menfrii, Reginæ Neapolis, ut alias innuimus, consanguinea, atque, uti quidam volunt, soror germana. Dum ex Monasterio sanctæ Luciæ Fulginatensis (in quo simul cum Seraphina Roberti Aliani Neapolitani filia, sua pedissequa, lectissima virgine, sanctæ Claræ habitum assumpsit) Venafrum pergeret, directura Sorores novi Monasterii, a filio suo Venafri Comite constructi, Romæ piissime diem clausit extremum in Monasterio Trans-Tyberino sanctorum Cosmæ & Damiani. *Et Margarita Comitissa. Indid. pag. 145. To. 10. an. 1485. n. 31.*

VIII. Electi sunt hoc anno Episcopi, Chiensis, sub Archiep. Colossensi frater Hieronymus de Camulio, per obitum Antonii, *Prid. Id. Januarii*. *Fr. Hieronymus Episc. Chien.* Larissenus in Syria, sub Patriarcha Antiochiæ, & quarta sede Apamiæ, frater Werboldus de Heyss, Licentiatus in Theologia, per obitum Joannis, IV. *Id. Decembris*. Factus est suffraganeus Monasteriensis. *Larissen. F. Werboldus.* Rubicensis in Insulis Canariæ, sub Archiep. Hispalen. frater Joannes de San-Lucar, Canariensium Conventuum Vicarius, per cessionem Martini de Rojas Monachi sanctæ Mariæ de Armedilla, diœcesis Segobien. Ordinis sancti Hieronymi, *eodem die*. *Rubicen. Fr. Joannes.* Bericen. in Armenia, sub Archiep. Sebasten. frater Libertus de Broehun, per obitum Joannis, *eodem die*. *Bericen. Fr. Libertus.* Duo Catalogi MSS. Episcoporum Ecclesiæ Fanensis in Piceno, Pontifici Romano immediate subjectæ, inde ad me transmissi, referunt, Joannem de Tonsis de Fano hoc anno Episcopum fuisse, *Fanen. Fr. Joannes.* Porticum Ecclesiæ Cathedralis vetustate collapsam restaurasse, & anno MCCCCLXXXII. decessisse. Joanni Serevalensi successisse anno MCCCCXLV. VI. Idus Martii referretur. „ Circa hunc annum „ frater Helias de Bourdeille ex Episcopo Petragoricensi factus est Episco- „ pus Turonensis. „ Erat etiam hoc anno Archiepiscopus Tarantasiensis frater Thomas a Susa, alias *de Sur*, Cyprius, qui anno sequenti, uti dicemus, Conventum suis Fratribus ibidem fundavit.

ADDITIO *Ex originalibus MSS. Auctoris in prima editione Lugdunensi prætermissa.* Tarantasien. Fr. Thomas.

IX. Ante aliquot annos ad hanc Ecclesiam assumptum fuisse constat ex monumentis Abbatiæ beatæ Mariæ de Caramania in Pedemontio, ex quibus habetur, eum post Archiepiscopatum accepisse in Commendam prædictam Abbatiam ab Amadeo Card. Sabinensi, post renunciatum Pseudo-Pontificatum, in nonnullis Italiæ Galliarum & Germaniæ partibus Legato, & Vicario perpetuo. Verba instrumenti sunt: *Cum Monasterium Caramagnæ Ordinis sancti Benedicti, cui quondam Antonius de Provanis, ipsius Monasterii Abbas, dum viveret, præerat, per obitum dicti Antonii, qui extra curiam nostram debitum naturæ persolvit, Abbatis regimine destitutum existat, nos vacatione hujusmodi, fide dignis relatibus intellecta, ac de provisione &c. ad personam R. Thomæ Archiepiscopi Tarantasien. quem claris meritorum insignibus Divina benignitas decoravit &c.* Amadeus autem, uti

alias

To. 12. an. 1449. n. 1. alias diximus, obiit anno MCCCCLI. Liquet ergo * Thomam ante annos viginti ad hanc Ecclesiam promotum fuisse.

** Vide quæ diximus an. 1460. n. 34.*

Floret Guillelmus Forleo. Trithem. de Scriptorib.

X. Hoc anno floruisse Guillelmum Forleonem natione Britannum, in Divinis litteris eruditissimum, & in seculari Philosophia egregie doctum, scribit Trithemius, ejusque discipulum, ait, fuisse Stephanum Bruliferum, Theologum insignem, qui Parisiis, Moguntiaci & Metis cum laude prælegit.

Marcus a S. Maria in Gallo Montem Pietatis instituit. Monum. MSS. Fabrian.

XI. In frequentissimo & nobili oppido Fabriani in Marchia Anconitana, hoc anno Marcus a sancta Maria in Gallo, ejusdem Provinciæ non ignobilis vioo, ferventissimus prædicator, Montem Pietatis erexit. Videns enim Christianorum, præsertim pauperum, substantiam usuris, & iniquis Hebræorum contractibus attenuari, & ad nihilum ferme reduci, modum hunc adinvenit, pauperum necessitatibus subveniendi. Collectam magnam pecuniarum summam reponi jussit, mutuo commodandam egenis, dummodo reddendæ pignus adhiberetur. Nomen Montis indixit sanctæ Mariæ a Jesu, optimisque regulis per viginti quatuor capitula distributis, erigendi & conservandi modum die XXIV. Aprilis præscripsit. Omnia confirmavit generale oppidanorum consilium die XXIII. Junii, Hieronymus Petri Conradus & Collegæ Priores; Angelus Meus, & Collegæ Regulares; Joannes Franciscus Petri, & socii deputati, Natanbenus Valenti de Trevio, oppidi Potestas, sive Gubernator, & demum Episcopus Marsicanus Thesaurarius & Vicarius seu locum tenens Legati in Provincia Marchiæ, qui tunc residebat in urbe Fanensi. Dubia aliquot circa intellectum prædictæ normæ Montis conservandi, a quibusdam objecta, idem Marcus IV. Decembris amplius declaravit præsente Gaspare Stellutio, & Collegis Prioribus cum reliquis consiliariis. Prima hæc mihi occurrit Montis Pietatis erectio, etsi alios prius erexerit Barnabas Interamnensis, primus horum Montium, plorumque depositorum fundator, uti inferius dicemus, quam etiam vetustis tabulis æreis graphice delineatam, Marco ex suggestu docente, variis functionibus & officialibus distinctam, ejus temporis habituum grata diversitate notabilem, fortuito acceptam, in venerandæ vetustatis memoriam, inter reliqua studiorum monumenta conservo. Opus & doctrina Montium Pietatis erigendorum temporis decursu magnas passa sunt difficultates & contradictiones, quas nos suo loco opportunius suggeremus. Porro Fabriani alius erectus est Mons Pietatis Montaninus, a fundatrice Montanina, Joannis Fogliani Firmani olim conjuge, nuncupatus.

Anno 1474.

Capitulum Generale undecimum Ultramontanum. Marian. lib. 5. c. 37. Marc. 3. p. l. 5. c. 44.

XII. Celebratum est hoc anno Capitulum Generale Fratrum Observantum, familiæ Ultramontanæ, in Conventu Palentiolæ, Provinciæ Castellæ, in quo electus est Vicarius Generalis Franciscus Blonde Vicarius Provinciæ Franciæ, variæque sunt editæ constitutiones, quas in suum locum reservamus.

Conv. Saonen. S. Jacobi. Lib. 1. de Regul. & dignit. vacan. an. 7. fol. 83. Monum. MSS. illius Conv.

XIII. Hoc anno concessit Pontifex licentiam Fratribus Observantibus Provinciæ Januensis, acceptandi capellam sancti Jacobi prope Civitatem Saonensem, in colle sitam, a quibusdam civibus oblatam, ut ibidem sibi Monasterium ædificarent. Acceptavit omnium nomine frater Baptista de Salis Vicarius Provinciæ, & anno sequenti XXVII. Decembris donationem confirmarunt urbis Antiani, Angelus Sachus Prior, Christophorus Banitius sub-Prior, Joannes Pastus, Lucianus de Gambarana, Baptista de Nuceto, Odoardus de Maria, Ludovicus de Monelia, confectoque publico assensus sui instrumento, dederunt potestatem fratri Angelo a Clavasio capellam, territorium & ædificia sancti Jacobi de Valloria a Gubernatoribus Hospitalis

lis Misericordiæ Saonensis, ad quos pleno jure spectabant, alias donata, in Cœnobium sui Ordinis convertendi. Pulchrum & commodum demum illic erexerunt Fratres domicilium, piorum eleemosynis adjuti.

XIV. Ut eidem Provinciæ Fratres aliam magna ex parte constructam sub titulo Annunciationis Virginis Mariæ, prope oppidum Portus sancti Mauritii, Albinganen. diœcesis domum reciperent, etiam hoc anno v. Kal. Maii, Pontifex indulsit. Tertium etiam Conventum sub hoc tempus acquisierunt sub invocatione sanctæ Mariæ, prope Vulturis oppidum, diœcesis Genuensis, ab ipsa urbe Genuen. x. m. p. dissitum ad ripariam occiduam, angustum quidem & paucorum Fratrum capacem. Constructum hoc anno asserit Gonzaga, sed monumenta ad me inde transmissa, non tam constructum, quam templum hoc anno consecratum referunt a Paulo Fregosio, Archiepiscopo Genuensi die xx. Octobris, quo etiam die ab incolis dedicationis memoria celebratur. In choro conspicitur egregia & amplissima pictura Christi cum discipulis cœnantis, opus admirabile Simonis Donghi sacerdotis Minoritæ, inter sui temporis pictores celeberrimi. Illuc confluunt multi rem sane dignissimam conspecturi. Hoc anno, instante Duce Mediolanensi Galeatio Maria, & universitate oppidi Pontis-tremuli, Lunen. & Sarzanen. diœcesis, translata est ad Observantes domus sancti Francisci extra muros constructa, reclamantibus acriter Patribus Conventualibus.

Conv. Portus S. Mauritii. Lib. 1. de Regul. & div. for. an. 6. fol. 109. Gonz. in Prov. Januen. Con. 16. Conv. Vulturis. Indid. Conv. 13.

Conv. Pontis-Tremuli.

XV. In Provincia sancti Bernardini duo hoc anno erecti sunt Conventus pro Fratribus Observantibus, unus sub vocabulo sanctæ Mariæ de Cumis, prope oppidum Civitellæ, diœcesis Aprutinæ; alter prope Toccum, diœcesis Theatinæ. Uterque ex publicis oppidanorum proventibus ædificatus est. Posterior vocatur sanctæ Mariæ de Paradiso, alias de Luminibus, propter crebra lumina, quæ ante & post Cœnobii constructionem ibidem noctu conspiciuntur in præcipuis festivitatibus, prodeuntia ex quodam puteo & prato, in quo dicitur sub sancti Francisci tempus extitisse Conventum, ad interiora oppidi translatum. Etiam in hæc posteriora tempora perseverare hos fulgores nocturnos aliqui referunt, seque vidisse testantur. Jacet hoc in loco frater Liberatus a Civitella Laicus, de cujus virtute & sanctimonia suo loco dicemus.

Conv. Civitellæ. Idem in Prov. S. Bernardin. Conv. 17. & 18. Conv. Tocci.

Marian. lib. 5. c. 21. & 37. Rodul. fol. 300. An. 1506.

XVI. In Provincia Ragusina prope Consolas, in supercilio collis amœni, pro eisdem Fratribus constructus est Conventus sanctæ Mariæ, in honorem imaginis beatæ Virginis Mariæ, quæ ibidem apparuit, & multis miraculis coruscabat. Hoc anno ædificatam domum hanc & perfectam scribit Gonzaga, sed prius inchoatam probant quæ diximus superius de controversiis Provinciarum Bosnæ & Dalmatiæ.

Conv. Consolatum.

Idem in Prov. Raguf. Conv. 7. An. 1465. n. 3.

XVII. Nobili viro Roderico Pimentelo Comiti Beneventano, hoc anno iv. Kal. Februarii facultatem concessit Pontifex domum Observantibus ædificandi in suo oppido Villaloni, diœcesis Legionensis, a Vicario Provinciæ sancti Jacobi gubernandam. Statim pius heros operi manum admovit, sub nomine sanctæ Mariæ de Jesu, & ne imperfectum remaneret, si forte immatura morte præoccuparetur, condito testamento hanc clausulam adjecit: *Si contigerit Franciscanum hoc Monasterium a me inceptum, immatura morte superveniente, imperfectum remanere, præcipio meis heredibus atque successoribus sub maledictionis meæ, atque a primogenitura privationis pœnis, ut ipsum perficiant, omnibusque suis numeris absolvant, quatenus voto a me emisso satisfacere queam.* Jacent hic piissimi viri Didacus Villalonius, & Joannes Guazza, quorum virtutes & vitam annis, quibus decesserunt, enarrabimus. Conventus hic destinatus est Patribus Recollectis; qui

Conv. Villaloni. Lib. 1. de diversf. form. an. 6. fol. 351. Idem in Prov. S. Jacobi Conv. 26.

vere sanctissimam ibi degunt vitam, optimam assecuti opinionem tum inter suos Consodales, tum per regiones omnes circumvicinas.

Conv. Turrium Veterum. *Idem in Prov. Algarb. Conv. 2.*

XVIII. In Lusitania & Provincia Algarbiorum, in oppido Turrium Veterum, diœcesis Ulyssiponensis, Alphonsus Rex hoc anno Cœnobium construxit Observantibus, sub sancti Antonii invocatione. Ut constructum admitterent, Sixtus IV. anno MCCCCLXXIV. facultatem concessit.

Conv. Aberdoniæ. *Idem in Prov. Scotiæ Conv. 4.*

Lesl. l. 9. de reb. Scot. Boeth. Demster.

XIX. Aberdonia Scotorum Civitas est populosa, & Academia collegiisque insignis. Pulchrum hoc litterarum ornamentum debere R. suo Episcopo, eumque hoc anno Conventum adjecisse Observantum quadraginta Sodalium capacem, postea ab hæreticis dirutum narrat Gonzaga. Sed Academiam fundasse Guillelmum Elphinstonum, qui sub annum MDXIV. decessit, scribit Leslæus, & hoc anno MCCCCLXX. Episcopus Aberdoniæ erat Thomas Spens (quem anno MCCCCLXXX. obiisse refert Hector Boethius in Appendice historiæ Scotorum) uti habetur in regesto Vaticano. Sed & Conventum hunc fundatum fuisse anno MCCCCL. dicit Thomas Demsterus lib. 1. sui apparatus.

Conv. Insulæ in Hibernia. *Monum. MSS. Hibern.*

XX. In Hibernia, diœcesi Ardfertensi, in parva insula Fluminis Sianani construere cœpit hoc anno pro Observantibus Conventum Dominus Joannes Oconochor Kiaray, Dominus locorum Areadcht Oconochor. Pro perficiendo & Observantibus tradendo facultatem obtinuit a Sixto IV. *Pastoralis officii*. MCCCCLXXVII. Pridie Idus Maii. Diploma dabimus sub illum annum in regesto. Illuc irrumpentes hæretici anno MDLXXX. & præ contemptu rerum sacrarum equos prope Altare majus stabulantes, dum templum egrediuntur, dissolutis ungulis, equi perierunt. Anno MDLXXXII. hic comprehensi Donatus Hinrecan, Philippus Ofeus, Mauritius Oscallan, religiosi senes & debiles, qui imminentem perniciem cum reliquis Sodalibus effugere non poterant, & violenter, crudeliterque attracti ante summum Altare, ibidem tamquam sacræ victimæ in conspectu Domini jugulati sunt.

Conv. Ros-Irialay. *Eadem Monum.*

XXI. In eodem regno, diœcesi Tuamensi & Comitatu Galviæ reformationem suscepit hoc anno Conventus Ros-Irialay, cujus primam fundationem incidisse in annum MCCCLI. ignoto auctore, referunt monumenta Hibernica ad me recenter transmissa. Cum reliqua Cœnobia ab Anglis diriperentur, hoc sibi concedi obtinuit Comes Clan-Ricardus, cujus tutela adhuc persistit. Locus est solitarius, aquis undique circumvallatus, una tantum porta, & semita lapidibus strata accessibilis. Tutius itaque illic semper Fratres commorati, etsi etiam aliquando Anglorum passi excursiones. Solitudinis amore diutius hic conversatus Ferallus Eganus olim Provinciæ Minister, vir summæ probitatis, & Concionator egregius, qui multa huic Conventui præstitit beneficia.

Conv. Caunæ. *Gonz. in Prov. Polon. Conv. 17. Monum. MSS.*

XXII. In magno Lithuaniæ Ducatu ad Caunam urbem, sub hunc annum fratri Mariano Vicario Provinciæ Poloniæ oblatus est per Stranconem Palatinum Trocensem situs Conventui ædificando prope Castrum munitissimum Regium, in faucibus duorum fluminum, Nemeni & Viliæ. Regis Casimiri consensu cœpit fabricari Ecclesia, pecuniis a quodam Mercatore collatis, reliquum ædificium Caunensis Senatus absolvit. Ad tempora Alexandri, magni Lituaniæ Ducis, Casimiri Regis filii, ligneum claustrum constructum est, sed paucis elapsis annis, ex lateribus refectum, etsi multi contradixerint; inde arcis expugnationi præcaventes. Impetrarunt demum litteras ab Innocentio VIII. ut ad alium locum satis amœnum extra Civitatem transferretur, sed irrito conatu; prædictus enim Alexander ad regni habe-

habenas assumptus, voluit ut suo loco ædificium consisteret, murosque claustri provexit. Templum satis amplum, sub titulo sancti Georgii diversi Magnates fabricarunt, præsertim generosus D. Vonzevius Capitaneus Caunensis, & prædives quidam Civis Regio Montanus, juvante ad reliquam ædificii molem Caunensi Senatu, auctore potissimum Proconsule Ciemierica, qui pro Ecclesiæ testudine magnam contulit summam pecuniæ. Recens a Paganismo conversus populus, Fratrum instructionem & ritus magno amplexus est fervore. Tanta est civium erga Fratres pietas, ut post alteram & tertiam fœdam conflagrationem, domum meliorem & pulchriorem effecerint. Operi perficiendo egregiam navavit operam frater Pancratius Alamannus loci Guardianus, vir religiosissimus, moribus gravissimus.

XXIII. Eodem anno apud Opatovium, Poloniæ urbem, Joannes Ressovius Episcopus Cracoviensis cum Capitulo, Ecclesiam parochialem in suburbio, loco eminenti sitam, translato Baptisterio ad Ecclesiam Collegiatam, Fratribus, ut ibidem Conventum ædificarent, concessit. Hinc commota in Fratres cleri secularis seditio, quæ annos duravit novem, etsi viri primarii, & Nicolaus Præpositus Opatoniensis, & Joannes Tarlo, sanguine clarus, Ecclesiasticis dignitatibus, regioque favore conspicuus, Fratrum partes susceperint propugnandas. Tandem misera morte Camorcii, qui factionem ducebat, & Episcopi Cracoviensis decreto, controversia sedata est. Cœperunt itaque Fratres sub hunc annum pacifice hic vivere, & opus promovere. Sacrarium sive Sacristiam Joannes Sicova civis Opatoniensis, refectorium Anastasius Badina, alias officinas Fratres, præsertim Hieronymus Sandomiriensis, fecerunt lapideas. Chorus nonnisi ad annum MCCCCXCIII. cum testudine constructus est. Claustri mœnia ad modum propugnaculi contra insultus Tartarorum de lapidibus sectis in sublime exurgunt. At vero præfatus Joannes Tarlo terrena fastidiens, & aucta erga sanctum Franciscum devotione, una cum genitrice, Leopoli tertium ejus Institutum subivit, & paulo post Minorum habitum suscepit, deinde peregrinationem in Terram sanctam instituit; ubi in oratione assidua & lacrymis sacra Christi vestigia perlustrans, in Monte Sion anno MCCCCLXXXVIII. in vigilia sanctæ Marthæ diem clausit extremum.

Conv. Opatoni. Indid. Conv. 18. Monum. MSS.

XXIV. Hoc anno XVII. Julii Paulus Pontifex, & sequenti die ultimo Februarii, Sixtus IV. licentiam concesserunt Violanti Sabaudiæ Ducissæ Monasterium Clarissarum, secundum reformationem beatæ Coletæ ædificandi intra muros Camberiaci, nobilis inter Allobroges Civitatis. Evocatis ex variis Monasteriis Sororibus duodecim, præsente Episcopo Gratianopolitano, ad hoc Commissario Apostolico deputato, electa est in primam Abbatissam Joanna de Durue Monasterii Suoriensis alumna, & in Vicariam Maria Chevaliera, quæ Joannæ in officio successit, & virtutem hæreditavit. Namque & utraque sanctissime vixit, & piissime decessit, plurimis adhibitis suæ sanctitatis indiciis, earumque corpora post annos centum exhumata, inventa sunt integra odorem expirantia suavissimum. Vivunt hic religiosissime magna omnium laude nobiles virgines, in nihilo a primo fervore & institutione beatæ Coletæ deficientes.

Monast. Camberiaci. Foder. de hoc Monast. pag. 102.

XXV. Quatuor honorabiles fœminæ oppidi Lugnani, cum ex viris quibus nupserant, liberos suscipere non possent, collatis in medium facultatibus, Tertii Ordinis sancti Francisci habitu suscepto, Monasterium sub invocatione sanctæ Claræ construxerunt hoc anno, quod etiam ipsæ cum aliis honestis fœminis ingressæ, sub eodem habitu usque ad vitæ terminum perseverarunt.

Domus Lugnani Tertii Ordinis Sororum. Gonz. in Prov. S. Franc. Mon. 22.

Lib. 1. de Regular. & benef. vacant. an. 7. fol. 66.

XXVI. Domibus sancti Hieronymi Florentinæ & Aretinæ, Cortoniensi & Pistoriensi Tertii Ordinis Sororum, concessit hoc anno Pontifex facultatem suas Ministras eligendi, religiosas admittendi, & singula, quæ ad vitam regularem spectant, faciendi independenter ab aliis quibuscumque Monasteriis, aut Tertiariarum Matribus Præfectis.

ADDITIO WADDINGI. Domus Berneii Sororum Tertii Ordinis. *Gonz. in Prov. Franc. Paris. Mon. 24. & 25.*

» XXVII. Duas domos caritatis exercendæ hujus Instituti Sororibus » construxit in Gallia sub hoc tempus Ludovicus XI. pius Rex: primam » apud oppidum Berneii, restaurato xenodochio ruinoso, & ferme neglecto, a sancto Ludovico Rege olim infirmis curandis, & peregrinis excipiendis constructo, & domicilio adjuncto pro Sororibus, quæ infirmis » etiam pestifero morbo laborantibus inserviunt: secundam apud Novum » Castrum in Normandia, diœcesis Rothomagensis, aucto & absoluto ædificio, quod pro leprosis curandis Sorores pie incœperunt. Utrobique bene audiunt & habent, propter opera, quæ præstant pietatis.

SUPPLEMENTUM P. ANTONII MELISSANI DE MACRO.

Litteræ Apostolicæ pro pluribus Provinciis. *Indic. ex Vatic.*

» I. HOc anno IV. Idus Januarii Summus Pontifex paterna liberalitate nostris Fratribus concessit, ut domos dirutas extra muros » Tarraconenses ædificare possent: *Apostolicæ servitutis &c.* & pridie Idus » ejusdem mensis nostris sanctæ Mariæ Annuntiatæ Parmen. ut quamdam » petiam terræ reciperent: *Sedis Apostolicæ &c.* Indulgentiam pro capella » sancti Nicolai in Ecclesia Fratrum Venetiarum: *Splendor paternæ &c.* » VIII. Idus Aprilis; & pro nonnullis Conventibus Regularis Observantiæ Provinciæ Castellæ in Hispania, sub eorumdemque regimine litteras » expedivit: *Vacantibus sub Religionis &c.* VI. Idus Maii; Fratres Observantini Palencuelæ in Provincia Castella, habitis Comitiis Generalibus, » in Vicarium Generalem Ultramontanum sibi elegerunt Franciscum *Blonde* Vicarium Provincialem Franciæ, Ministeriatum Generalem totius » Ordinis regente fratre Zaneto de Utino, Magistro in sacra pagina, anno » proxime elapso Venetiis electo. Porro in eo Capitulo Palencuelæ in » festo Pentecostes celebrato, nonnulla pro bono regimine constituta fuere, quæ huc transferre minime pigebit, hac præcipua ratione, quod non » conveniunt cum Statutis, quæ retulit P. Dominicus de Gubernatis in » suo Orbe Seraphico.

» 1. *Primo ergo decretum, fuit electionem Vicariorum Provincialium, » præsentationem & confirmationem fiendam singulis annis a qualibet Provincia, esse debere juxta consuetudinem cujusque Provinciæ, quousque per » Sedem Apostolicam aliter ordinatum fuerit: in fine tamen triennii de aliis » electio fiat: auferanturque de Statutis Barchinonen. illæ tres dictiones de » eis.*

» 2. *Rursus ad evitandam inquietudinem conscientiarum timoratarum, » & refrænandum laxationes insolentium, ordinatur quod nullo expositio » Regulæ, sive declaratio legatur in Communitate, præter declarationes » Dominorum Nicolai III. & Clementis V. summorum Pontificum: Invigilentque omnes Superiores ut lectio authentica, profectui Fratrum accommoda, in Conventu habeatur; nullaque doctrina, nisi secura & conformis sententiæ Patrum orthodoxorum, inibi unquam legatur.*

» 3. *Ulterius: Cum secundum declarationem Domini Clementis V. omnia spectantia ad formam habitus tam Novitiorum, quam Professorum, » æquipolleant præcepto, statuit & vult R. P. Vicarius Generalis cum Capi-*

„ *pitulo universo, ut de cetero in omnibus Provinciis Habitus Novitiorum*
„ *patenter sit distinctus ab Habitu Professorum; ita quod dissutura Caputii*
„ *non sufficiat, sed vel portent Caparonem juxta Regulam, vel aliam petiam*
„ *panni ante pectus, nisi quoad aliquas personas notabiles recipientibus aliud*
„ *secundum Deum aliquando videatur.*

„ 4. *Item: Declaratur secundum Regulam & Expositores ejusdem,* Quid sit pecunia.
„ *quod nomine pecuniæ intelligitur omnis res, quæ procuratur & recipitur,*
„ *non ut Fratres utantur ea immediate, sed eo animo, ut commutetur in*
„ *aliam, vendatur vel distrahatur: hortaturque Generale Capitulum omni*
„ *qua pollet efficacia, ut in recursu ad amicos spirituales, & in procuratio-*
„ *nibus seu receptionibus aliarum rerum, quarum usum facti licet habere,*
„ *adeo diligenter & discrete procedant, quod in Regulam, & declarationes*
„ *Apostolicas nullatenus offendant: Insuper ad conservandam pacem inter*
„ *Patres Conventuales, & Nos, inhibetur ne loca eorumdem, vel Monaste-*
„ *ria Monialium eis subjectarum, quovis modo recipiantur: sed ordinatio*
„ *Sanctissimi Domini Nostri Pauli Papæ moderni, in Bulla Concordiæ con-*
„ *tenta, & Breve suæ Sanctitatis R. P. Vicario Generali novissime, esse de Suæ*
„ *Sanctitatis intentione declaratur, ad unguem observetur: ubi autem suffi-*
„ *ciens auctoritas haberi videtur, nullatenus exequutioni demandetur, ab-*
„ *sque licentia Vicarii Generalis. Circa vero ædificationem novorum locorum,*
„ *istud sollicite servetur, quod nullo modo recipiantur, nisi habeantur ido-*
„ *nea supposita ad illa inhabitandum; possintque Fratres habere necessitates*
„ *in loco vel termino, secundum Regulæ puritatem; & habeantur Funda-*
„ *tores sufficientes, qui pro majori parte dicta loca ædificent, & necessariis*
„ *ad cultum Divinum competenter muniant, ne per distractionem nimiam,*
„ *Fratrum devotionis spiritus extinguatur, impuritates variæ contra Re-*
„ *gulam committantur, & Seculares propter multiplicationes quæstarum,*
„ *scandalizentur, prout frequenter contingit; & hoc semper de consensu*
„ *Capituli Provincialis.* Hæc ea sunt, quæ in præfatis Generalibus Comi-
„ tiis ordinata fuere.

„ II. Præterea. Ordinem Provinciarum Ultramontanæ Familiæ Pa-
„ trum Regularis Observantiæ, servandum in Choro, Definitorio, &
„ Mensa, factum & ordinatum in Capitulo Generali Montis-Lucii eorum-
„ dem, anno Domini MCCCCLXVII. & nunc in isto Palencuelæ confirma-
„ tum, in posterumque observandum, subjicimus; adjectis aliis Provin-
„ ciis ultimo institutis; qui talis est.

„ Prima Provincia Franciæ ——	1.	Provincia Hyberniæ ——	12.
„ Provincia Castellæ ——	2.	Provincia Scotiæ ——	13.
„ Provincia Saxoniæ ——	3.	Provincia de *Sanctloyo* ——	14.
„ Provincia Turoniæ ——	4.	Provincia Datiæ ——	15.
„ Provincia Argentinæ ——	5.	Provincia Angliæ ——	16.
„ Provincia Burgundiæ ——	6.	Provincia Beticæ ——	17.
„ Provincia sancti Jacobi ——	7.	Prov. Insularum Indiar. ——	18.
„ Provincia Coloniæ ——	8.	Custodia Insular. Franc. ——	1.
„ Provincia Aquitaniæ ——	9.	Custos Custodum ——	2.
„ Provincia Portugalliæ ——	10.	Custos Britanniæ ——	3.
„ Provincia Provinciæ ——	11.	Custos Livoniæ ——	4.

„ III. E Vaticano prodiit licentia constructionis domus pro Fratribus *Ex Vatic.*
„ Regularis Observantiæ in loco Fociniaci, Diœcesis Gebennensis: *Pia* Litteræ Apostolicæ pro Ordine.
Chri-

„ *Christi &c.* xv. Kalend. Junii; & ut Clarissæ sancti Bernardini Paduan. recipiant hortum circa Ecclesiam sancti Blasii: *Apostolicæ mansuetudinis &c.* x. Kalend. ejusdem mensis. Habitatores de Lorca, Chartaginensis Diœcesis, qui decem ante annis construebant domum pro Fratribus, hoc illis anno dederunt Oratorium liberum, & factum comprobavit Pontifex, expedito Brevi: *Merita sacræ &c.* vi. Idus Decembris. Pater frater Petrus *de Golgaux*, provinciæ Boemiæ Vicarius in deserto *Ketzerdotffensi* locum accepit ad solitariam vitam agendam pro Fratribus, qui spirituali recessu & animi recollectione delectantur; in eoque Eremitorium nuncupatum *de Emaus*, excitavit: & hic locus est in Silesia, sub Episcopatu Wratislaviense, versus Lusatiam. Alphonsum V. Lusitaniæ Regem sub invocatione sancti Antonii pro Minoritis Cœnobium Turrium Veterum, Lusitanis *de Torres Vedras*, regia & pia liberalitate fundasse nostri Annales habent: præstabit autem animadvertere eam ædem vocari *de Veratoio*, a loco scilicet in quo sita est: Locus autem Turrium-Veterum ab Ulyssipone in Septentrionem ad sex parasangas hispanicas, nec nimium a Mari Oceano distans, est Oppidum pernobile & antiquum in Diœcesi Ulyssiponensi, extra quod in clivo Montis visitur Vicus, qui vulgo *Veratoio* nuncupatur, apud quem nostrorum Fratrum Cœnobium extructum, ultimis temporibus ejusdem Vici nomine specificatur: Locus aeris, soli & aquarum bonitate, salubritate ac fertilitate commendabilis, sylvis frugiferisque arboribus in solitudine dives, tanta amœnitate & jucunditate præditus est, ut animos facile recreet, & ad pietatem Cœlestiumque contemplationem excitet.* Apud Montem-Feltrum in Italia, Blanchus ejusdem loci, Tertii Ordinis sancti Patris Francisci alumnus devotissimus, virtutibus conspicuus, & gloriosis meritis cumulatus, hoc anno MCCCCLXX. XII. Kalend. Junii ibidem moritur, ut in quadam Tabula Sanctorum Tertii Ordinis describitur. Venerabilis Soror Domitilla Perusina, Virgo & præclara Sponsa Christi, ubi earum duodecim fuit, quas beata Margarita Sulmonensis Monasterio Fulginatensi, secum Romam pro Reformatione Monasterii sanctorum Cosmæ & Damiani conduxit. Fuit postea Abbatissa, & perfectissima sanctæ Claræ Sectatrix: Migravit in Cœlum XIV. Kalend. Maii hujus anni, ut Marianus scripsit. In Monasterio sanctæ Annæ Fulginei Veneranda Soror Felix de Onuphriis, cum singulari observantia & sanctitatis fama Deo viveret, x. Kalend. Septembris ad Deum evolavit. Maria de Lando, Soror Catarinæ Emanuelis de Lando, fundatricis Monasterii Clarissarum Salutationis beatæ Mariæ Virginis oppidi Rexensis, religiosissime vivens, gloriose vitam cum morte, in æternum cum Christo victura commutavit, ut ait Quintana. Digne commemoratis Sororibus Clarissis præfatis, licet admodum brevi stylo, non prætermittemus Reverendissimum P. fratrem Joannem *de la Biche*, sive *Bichot*, cujus alibi mentionem fecimus: hic enim doctrina & Religione pollens, ad Diospolensis Ecclesiæ infulas a Nicolao V. sublimatus, Minoritici status eo in honore numquam oblitus, hoc anno ad Pastorum Principem Jesum immarcescibili corona gloriæ donandus, properavit.

Warol. ad ann. 1460. n. 9.

Chronica MSS. Prov. Boemiæ.

Ad ann. 1477.

Ad hunc annum.

Monum. MSS. Prov. Algarbi.

* *Margaritæ Comitissæ mortis descriptionem, & Conventus Cavensis relationem P. Melissanus ex integro excerpsit a P. Waddingo, & nos expungigimus ab ipso.*

Marian. in Chronic. l. 4. c. 23.

Soror Felix de Onuph. & Maria de Lando.

Jacobill. de San. Fulginat. ad an. 1470.

Idem in vita B. Angelinæ Corbariæ.

Joannes de la Biche occumbit.

Monum. MSS. Prov. Turoniæ major.

RA-

ARGUMENTUM.

Moritur Paulus II. succedit Sixtus IV., cujus Pontificatus primordia referuntur. Multa Observantibus largitur. Florent Fortunatus a Perusio. aliique viri docti. Magno prædicat fructu Bernardinus Feltrensis. Moritur Antonius Strenconius. Creantur Episcopi. Construuntur Cœnobia.

I. PAULUS Pontifex postquam annis sex, mensibus decem, diebus viginti sex, Ecclesiam vario hominum judicio rexisset, v. Kalend. Augusti, secunda noctis hora, apoplexia correptus, nemine vidente, in cubiculo solitarius decessit. Successit Franciscus Savonensis, de Ruvere communiter (ab Aurea passim a Mariano) cognominatus, Cardinalis sancti Petri ad Vincula, olim Generalis Minister Ordinis Minorum, Sixti IV. assumpto nomine, eo quod sancti Sixti die festo ingressi sunt Patres Conclave, ex quo Pontifex maximus prodivit. Incidit electio in v. Idus Augusti, & coronatio in VIII. Kalend. Septembris ante fores Basilicæ Principis Apostolorum, per manus Roderici Borgiæ S. R. E. Archidiaconi & Vicecancellarii.

Moritur Paulus II.

Succedit Sixtus IV.

II. Ut sunt varia hominum judicia, ita circa hujus Cardinalis ad Pontificatum assumptionem diversæ erant circa merita sententiæ: affectus, quo vult, hominem rapit. Qui ultorem scelerum, aut parum sibi propitium senserunt, uti erat Joannes Michael Brutus Florentinus, & si quis alius, prorsus dignitate indignum deprædicant; alii dignissimum proclamant. Summopere hominem laudat Onuphrius Panvinus, gravis sane scriptor, & vir ingenuus. Philippus Bergomensis virum certe ingenio tantum quantum hæc tempora, quæ præcipue doctrinis viguere, parere potuerant; & tam in Pontificatu, quam ante, mitissimæ consuetudinis, & vitæ continentissimæ fuisse narravit. Jacobus Meyerus virum doctum & probum appellavit, de quo hi extant versiculi

Varia hominum de Sixto judicia.

Non aurum, non Nobilitas, sed vivida virtus,
Xiste, tibi Imperium Pontificale dedit.
Discite ab exemplo, quantum valet ardua virtus:
Hac meruit Xistus Pontificale decus.

III. Eugenii porro, Nicolai, Calixti, Pii & Pauli creditoribus una concurrentibus, cum initio Pontificatus pecuniæ deessent, gemmis, quas Paulus II. in Thesauris reliquerat, divenditis, satisfieri voluit. Ærario enim inani, nonnisi quinque millia aureorum, præter hominum opinionem, invenit. Auditis deinde publice & perbenigne Oratoribus Christianorum Principum, qui Sedi Apostolicæ & ipsi obtemperaturos se, quemadmodum mos est, pollicebantur, manum misit ad fortia, omnesque Christianos Principes adversus Turcas statuit convocare. Rhodianos milites, auctore Joanne Baptista Ursino, magno Militiæ Magistro, ut in hoc opus cum Ferdinando Siciliæ Rege, & Venetis inirent societatem; Galeatium Sfortiam, Mediolanensem Ducem, ut ad Orientis partes, præsertim vero Chium insulam, variis injuriis & barbarorum latrociniis obnoxiam, firmandam atque propugnandam, instrueret. Genuenses multis privilegiis, beneficiis & ornamentis in idipsum excitavit. Ferdinandum supradictum ut septemdecem triremes sub Paulo II. in bellum hoc instructas, simul cum Pontificis navibus, quas Nicolaus Modrusiensis Episcopus ductabat, & cum Veneta classe, cui Petrus Mocenicus præerat, in Orientem mitteret, con-

Sixti Pontificatus initia.

Magna molitur adversus Turcas. Bosius in histor. Rhodior. lib. 9.

Bizar. in histor. Genuen. lib. 14.

concessis condonatisque variis censibus, quos Sedi Apostolicæ pendebat. Scripsit pariter Friderico Imperatori, Ludovico Regi Franciæ, Renato Siciliæ, Casimiro Poloniæ, Matthiæ Hungariæ, Jacobo Scotiæ, Henrico Castellæ, Joanni Aragonum, Alphonso Lusitaniæ, Francisco Duci Aquitaniæ, & aliis Principibus Europæis, ne tam sanctum opus impedirent, quinimo potius modis omnibus adjuvarent; quandoquidem res Christiana ubique a Turcis in summum discrimen videretur adducta, amissis jam, ut Bernardus Justinianus Orator Venetus apud Sedem Apostolicam numerabat, duobus Imperiis, quatuor Regnis, viginti duobus Provinciis, & ducentis urbibus inter continentes Principum Christianorum insanissimas seditiones.

Ex variis epistolis Sixti.

IV. Reversa interim ab Oriente post felices aliquos successus classe Pontificia, Sixtus Cardinalem Oliverium Caraffam Neapolitanum classi, copiis primo Vere ad sacrum bellum submittendis, Legatum in Patrum consessu designavit. In supplementum classis aliquot triremes ad Tyberina littora, infra sancti Pauli Basilicam ædificari instruique præcepit. Ad evocandos Christi cruce insigniendos milites, tota Italia Prædicatores destinavit. Conquirendis pecuniis, comeatibus necessariis, Collectores & alios Ministros deputavit.

Papien. epistol. 407. & 408. Diaria Sixti.

V. Ad hæc, Boemiæ Regnum in varia studia post Georgii Podiebratii mortem vehementer distractum, quibusdam proceribus Matthiam Hungariæ Regem a Paulo Pontifice datum, aliis Fridericum Imperatorem, aliis unum ex filiis Podiebratii, majori verò parte Waldislaum Polonum, Casimiri Regis filium, expostulantibus, unire & pacificare curavit, electumque postremum, quibus potuit, modis adjuvit, ut gentem erroribus Joannis Rochizanæ, & Podiebratii iniqua potestate infectam repurgaret, & Catholicam fidem multis annis fluctuantem per universum regnum stabiliret. Grave etiam bellum contra Matthiam Hungariæ Regem, a multis Regni proceribus ejus dominatus pertæsis, & Casimirum prædicti Casmiri Poloniæ Regis filium, Regem cupientibus, certo certius movendum antevertit, misso ad Casimirum Patrem Nuncio, qui penes eum pacis & controversiarum reposuit arbitrium. At ille prudenter perspiciens filii res non respondere spei suæ, & pollicitationibus Hungarorum, procerum dissidentes animos composuit, & a Matthia ingruentem procellam divertit.

Succurrit regno Boemiæ nutanti. Cromer. de reb. Polon. lib. 27. Bonfin. dec. 4. lib. 2.

Et Hungariæ.

VI. Duos autem Cardinales XVIII. Kalend. Januarii creavit, quorum primus erat frater Petrus Riarius, Savonensis, mediocri, sive ut aliis placet, nobili natus familia, ex sorore nepos, ab ipso a teneris annis in Ordine sancti Francisci educatus, quod maledicis & odio habentibus ansam dedit asserendi, ab eo etiam fuisse prognatum. Hunc habuit in Conclavi cubiculo præfectum, & industrium ad Pontificatum promotorem; summa enim dexteritate mirisque artibus animos conciliavit Bessarionis Cardinalis Niceni, Latini Ursini, Roderici Borgiæ Vicecancellarii, & Francisci Gonzagæ, quibus magnopere suffragantibus, Sixtus ad Pontificatum evectus est. Tanti beneficii memor, illis magna concessit; hunc Episcopatu Tarvisino decoravit, & mox Cardinalem tituli sancti Sixti creavit, quem etiam aliis dignitatibus magnisque proventibus affecit. Ille impinguatus, incrassatus, dilatatus recalcitravit. Oblitus enim qualis fuerit, & quam austerum professus Institutum, in omnem se profudit luxum & voluptatem, cum summis Principibus rerum majestate & prodigalitate decertans. Quæ vero per biennium & amplius, quo in Cardinalatu vixit, fecisse perhibetur, sub mortem collecta opportunius referemus.

Fr. Petrus Riarius creatur Cardinalis.

VII. Se-

VII. Secundum ex fratre nepotem Julianum de Ruvere de Albizzola, Episcopum Carpentoratensem, creavit Sixtus Cardinalem sancti Petri ad Vincula, qui postea Episcopus Ostiensis & Veliternus, Major Pœnitentiarius, & summus Pontifex Julius II. renunciatus est, & præter hos plures alios consanguineos, vel sacro Collegio adscripsit, vel præcipuis reipublicæ muneribus condecoravit, aut matrimonii fœdere magnis Principibus copulavit. Erat enim suorum amantissimus & indulgentissimus, eorumque causa, multa præter fas egisse & concessisse, vitio illi datum est. Heu quantum morbus iste invaluit, & quam pauci sunt, qui se hac animi passione liberos esse vere glorientur! Misera sane multorum conditio, qui licet alias immaculatam ducant vitam, turpe tamen gloriæ suæ crimen inferunt nimio parentum affectu. Atqui turpius illud apparet in viris sacris, & sacrorum Principibus, qui illius se discipulos esse profitentur, qui propter nostram instructionem ita placuit interrogare sacratissimam Genitricem: *Quid mihi & tibi est mulier?* Non utique velut indignans aut confundere volens Virginis Matris teneram verecundiam coram discumbentibus, ita locutus est, sed propter eos, qui animarum curam erant suscepturi, ut in dignitatum culmine constitutos jam non amplius sollicitet carnalium cura parentum, & necessitudines illæ non impediant, nec commaculent sacræ functionis debitum exercitium. Nonne & in alio loco cum suggereret ei quidam, quoniam Genitrix foris staret cum Fratribus quærentes ei loqui, optimus Magister respondit: *Quæ est mater mea, & qui sunt Fratres mei?* ad confusionem scilicet illorum, *Qui tam carnaliter & inaniter super carnis suæ propinquis solent esse solliciti*. Porro aliud erat Sixti vitium, nimia in largiendo, quæ petebantur, facilitas; cum enim admodum liberalis esset, neque ulli prorsus negare quidquam sciret, plurimis easdem gratias importune rogantibus sæpe concessit. Qua de causa, ut litium & discordiarum initia tolleret, subsignandis libellis Joannem de Monte, mirabilem virum, in aula exercitatum & industrium, severiorisque ingenii præfecit, quod non rite concessa inducere posset. Reliqua quæ in Pontificatu gessit, per singulos annos destribuemus.

> Sixtus consanguineis indulgentissimus.
> Vitium hoc multorum.
> *Joan. 2. 4.*
> *Marci 3. 33.*
> *Bern. serm. 2. de nupt. Canæ Gal.*
> Sixti facilitas in concedendo.

VIII. Paulo post ejus assumptionem ad Pontificatum, die scilicet XVII. Augusti, veneraturus & congratulaturus Marcus Bononiensis Vicarius Generalis accessit, multasque ab eo gratias impetravit, videlicet ut in universis domibus tam Fratrum quam Sororum sanctæ Claræ & Tertii Ordinis, omnibus & singulis sibi subditis, Pontificis nomine Apostolicam impertiri posset benedictionem. Ut Fratres omnes & Sorores semel in vita plenarie possent absolui. Ne cogerentur Fratres admittere curam Monasteriorum Clarissarum, aut Tertii Ordinis Conventualibus subjectorum. Die x. Septembris, supplicante eodem Vicario, ad serenandas Fratrum conscientias ratificavit seu validavit omnes confessiones & absolutiones, votorumque dispensationes per Fratres factas, in quibus potuit esse aliquis defectus procedens ex ignorantia, inadvertentia vel rerum imperitia, non tamen spectans ad essentialia sacramenti. Secundo, quod ubique libere prædicari & commendari possit Indulgentia Portiunculæ, non obstante restrictione Indulgentiarum, & processu annuali. Tertio, revalidavit bullam concordiæ inter Conventuales & Observantes, a Paulo II. editam ex consensu ipsius Sixti, dum esset Minister Generalis, & Marci, dum secundum esset Vicarius Generalis. Quarto, liberam reliquit dispositionem Prædicatorum Vicario Generali, etsi statuerit, optimos quosque deputare cruciatæ prædicandæ. Quinto, declaravit gratias omnes, vel quæcumque privilegia Fra-

> Multa largitur Observantibus.
> *Ex reg. Ordinis.*

tribus concedenda, superiorum arbitrio esse regulanda. Sexto, concessit auctoritatem absolvendi ab Ecclesiastica censura omnes sibi subditos, aliquando ingressos Monasteria Clarissarum, aut sancti Dominici. Septimo, multa indulsit Domui Sororum Tertii Ordinis Placentinæ in Italia, Observantum regimini subjectæ, potestatemque concessit cum Bizochis seu Sororibus Tertiariis, quæ Religionem ingredi voverunt, & tria vota essentialia emiserunt, dispensandi, ut in domibus suis permaneant, & prædicta vota observent, dummodo benevole non admittuntur in Monasteriis.

IX. Die XXVII. Octobris eidem Vicario Generali tribuit facultatem, ut vel ipse, vel ab eo delegati, omnes Fratres, Sorores & Dominas Tertii Ordinis in congregatione viventes, ejus curæ commissas, semel absolverent ab omnibus censuris & casibus, nullo excepto, Sedi Apostolicæ reservatis, & indulgentiam plenariam in articulo mortis conferrent. Secundo, concessit omnibus confessariis potestatem absolvendi excommunicatos per processum annualem, qui hostiliter invaserant terras Ecclesiæ, dummodo non fuerint principales auctores aut suasores. Fratrem etiam Petrum Capriolum (quem Vicarius Generalis Modoetiæ in Comitiis Provincialibus Mediolanensibus die IV. Maii celebratis, benigne excepit, condonatis pœnis omnibus injunctis) apud se contra Superiores Ordinis & Fratres Provinciæ Mediolanensis tumultuantem, per Cardinalem Bessarionem Ordinis Protectorem jussit absque mora in dictam Provinciam remitti, & superiorum correctioni committi.

Fortunatus a Perusio componit Senenses & Florentinos.

X. Magno in pretio habuit Sixtus Fortunatum a Perusio, Regularis Observantiæ celeberrimum Concionatorem, a præcipuis Italiæ Civitatibus multis precibus a Pontifice expetitum, ut ab ejus ore Dei verbum exciperent. Hoc anno per ipsum decidi voluit gravem & periculosam controversiam inter Florentinos & Senenses exortam. Singulis annis invenio varia Pontificia diplomata ad illum missa. Commissionis istius anni hoc est instrumentum.

Dilecto filio Fortunato de Perusio, Ordinis Fratrum Minorum de Observantia.

Ex autographo.

Dilecte filii, salutem &c. Ut controversia, quæ inter Communitatem Montis-politiani, & Ranciani, occasione confinium vertitur, & super qua nuper ad te scripsimus, terminetur ac sopiatur, volumus & tibi mandamus, ut statim, postpositis omnibus, ad loca ipsa te personaliter conferas, ac differentiæ hujusmodi causam audias & intelligas, necnon compromissum desuper per Commissarios tam Florentinorum, quam Senensium nomine earumdem Communitatum, sive ipsarum sindicos & procuratores in te factum acceptes, & omnino acceptare debeas, & juxta tenorem compromissi prædicti laudum feras, differentias decidas, & silentium perpetuum desuper imponas, ne scandala, quæ verisimiliter, stante hujusmodi controversia evenire possent, subsequantur: habilitantes te per præsentes ad Compromissum ipsum acceptandum, & laudum ferendum, non obstante quodam indulto felicis recordationis Clementis Papæ IV. prædecessoris nostri in contrarium disponente, quod in aliquo prædictorum intendimus non obstare, necnon quibuscumque brevibus tibi directis ut ad alia loca te conferas, quibus interim postpositis, volumus ut prius differentias hujusmodi audias & decidas, ceterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die III. Decembris MCCCCLXXI. Pontificatus nostri anno I.

XI. Fuit

XI. Fuit hoc anno Inquiſitor in partibus Senarum & Piſarum Magiſter Laurentius, qui poſtea anno MCCCCLXXIII. electus eſt Miniſter Etruriæ. Fratri Ferdinando . . . . ſeptuagenario, qui per annos triginta & amplius Cathedram Theologiæ in Univerſitate Valliſoletana rexerat, concedit hoc anno Paulus Pontifex pridie Non. Maii, ut cathedram retineat, & ſtipendium percipiat, non obſtante ſenectute. Fratri Bernardo de la Sega Veronenſi, Regularis Obſervantiæ, viro docto & religioſo, Confeſſario & Magiſtro nobilis viri Friderici de Gonzaga, primogeniti Ludovici Marchionis Mantuani, ab eodem Pontifice indultum eſt, ut Mantuæ in obſequium prædicti Principis poſſet commorari. Hujus Friderici ſorori Cæciliæ de Gonzaga, hoc anno Sixtus Pontifex licentiam impertit ingrediendi quoties voluerit, cum quatuor honeſtis mulieribus Monaſterium Corporis Chriſti Mantuanum, Ordinis ſanctæ Claræ, eamque vocat Sororem Tertii Ordinis ſancti Franciſci, nobilis viri Ludovici de Gonzaga, Marchionis Mantuani filiam, & Franciſci ſanctæ Mariæ Novæ Diaconi Cardinalis ſororem. In Hiſpania, Beatrix de Luna, nobiliſſimo orta genere, Monaſterii de Tordeſillas, Palentinæ diœceſis, Ordinis ſanctæ Claræ, inſolita translatione præficitur ab eodem Sixto in Abbatiſſam Monaſterii ſanctæ Mariæ de Traſtomares, Tiraſonen. diœceſis, Ordinis Ciſtercienſis.

Fr. Laurentius Inquiſitor Séné. & Piſanus.
Fr. Ferdinan. Cathedraticus Valliſolet.
Fr Bernardus de la Sega.
Cæcilia Gonzaga Tertii Ordinis.
Beatrix de Luna Clariſſa.

XII. Hoc anno cumulatiſſimo fructu, ingentique animarum lucro Bernardinus Feltrenſis, jubente Marco Vicario Generali, quadrageſimales habuit conciones Piſchariæ ad Lacum Gardæ * in Lombardia Tranſpadana, oppidi populoſi & elegantis. Arcis Præfectus e domo Vitturina vir nobilis, magno in pretio habuit adoleſcentem, ſed facundum Concionatorem, atque ut in fortalitio militibus præſidiariis concionaretur, frequenter invitabat. Paulo poſt electus Feltri Guardianus, conſanguineorum amorem ita temperavit, ut neminem inviſerit, neque in Cœnobio adeo familiares habuerit, ut tempus ſuo muneri & Monaſticis functionibus neceſſarium inutiliter in illorum converſatione permiſerit elabi. Fratrum ſibi commiſſorum curam adeo exacte ſuſcepit, ut propriis humeris panem, vinum, obſonium oſtiatim collecta perferret. Mortali fiſtulæ ulcere per annos octo vehementer divexatus, patris cura, & inſignis chyrurgi Salomonis de Vidore perito medicamine tamdem liberatus, majores vires animumque ſuſcepit Dei verbum diſſeminandi, populoſque ad pœnitentiam convocandi, quod per univerſam Italiam incredibili præſtitit incremento.

Legendæ MSS.
Bernardin. Feltren. prædicat Piſchariæ.
* *Melius* Benacum.
Factus Guardianus uti ſubditos regebat.

XIII. Deceſſit hoc anno frater Antonius Laicus a Stronconio, oppido prope Interamnem in Umbria. Patre Vico, Matre Sabella, piis & Deum timentibus, Tertii Ordinis ſancti Franciſci ſectatoribus creatus, in tenera ætate religioſam parentum diſciplinam fructuoſe excepit. Etenim antequam ſciret peccare, novit pœnitere, corpuſculum aſſiduis variiſque excrucians moleſtiis. Pietate & virtute mirum in modum excreſcens, anno ætatis duodecimo decrevit ad ſeverum Religionis aſylum confugere. Stronconii adiens Guardianum, ut in ſuum admitteret conſortium, & repulſam propter teneram paſſus ætatem, iterum atque iterum rediit, ſummiſque precibus & lacrymis inſtitit, ut reciperetur. Ea interpellavit efficacia, ut tamdem fuerit admiſſus, & paulo poſt miſſus in Etruriam ad patruum ſuum Joannem de Stronconio Feſularum Guardianum, & beati Paulutii de Trincis in illis partibus Commiſſarium. Ad nepotis conſpectum Joannes gaviſus, doluit ante tempus fuiſſe receptum, vireſque corporis ſtatui, quem aſſumpſit, laicali non adeo proportionari. Regularibus imbuendum diſciplinis tradidit fratri Thomæ Florentino, ſeu de Scarlino, cujus virtutem & ſan-

Marian. L. 5. c. 37.
Marc. 3. p. L. 5. c. 39.
Gonz. in Prov. S. Franc. Conv. 2.
Fr. Anton. Stronconius.
Fit Minorita.

Tom. 11. ann. 1447. n. 10. & seqq.
Virtutum primordia.

sanctitatem alias enarravimus, cumque æmulatus discipulus, duodecim annorum instructione mirifice profecit, Magistri & patrui virtutum ardentissimus sectator, ab eorum consortio non potuit divelli, neque in patriam remitti, ut ab infirmitatibus ex labore viros superante contractis, curaretur, malens apud eos ægrotare, quam alibi valere. Morbos itaque occultabat, & ultra quam poterat, humilia quæque obibat officia, donec tamdem Dei gratia perfecte convaluit.

XIV. Missus Magister ad Tusciæ maritima & insulam Plumbini, ut Fratricellos, pessimum hæreticorum genus, inde effugaret, socium adscivit Antonium, rogatusque a Corsicæ Rectoribus, ut Fratres aliquos Observantiam Regularem docturos, & domicilia structuros eo destinaret, cum Fratribus Mariano Clusino, & Leone de Petra Bugni Cursi eumdem transmisit. Ea in insula per aliquot annos commoratus, gentem efferam plurima virtute probisque moribus in sui venerationem attraxit. Ædificatis cœnobiolis, multiplicatisque Sodalibus, revocatus est in Etruriam, inde in patriam amandatus, atque a Provincia Umbriæ non amplius recessit. In devotis & solitariis ut plurimum vivens Eremitoriis, humilitati adeo studuit, ut vilia quæque lubenter obierit officia, & omnibus se reputaret inferiorem; obedientiæ, ut nullum in longum protraheret præceptum, sed statim adimpleret; paupertati, ut solum habitum, cingulum & femoralia gestaret; abstinentiæ ut toto ferme vitæ tempore panem dumtaxat, aquam & absynthium in cibum admitteret, & a feria quinta majoris hebdomadæ, usque ad diem Resurrectionis Dominicæ nihil penitus manducaret. Annis quatuordecim cum gustu colluctatus, & absynthium abhorrens, tamdem superavit, amaramque herbam deinceps dulcem probavit. Plurimis annis in Conventu Carcerum ad montem Subasii supra urbem Assisii commoratus, etsi valde sitiret, iens vel rediens a Civitate, numquam voluit bibere ex fonte Maggio in itinere omnibus obvio, ea quandoque sibi illudens arte, ut palmo exceptos, lingua latices lingeret, & prorsus expueret.

XV. Etsi vero erga se hujusmodi exercebat rigores, erga alios erat humanissimus, & quibus poterat modis omnium Fratrum indigentiis occurrebat. Hortabatur socios, ut de appositis & a se mendicatis cibis manducarent; cumque verecundarentur coram abstemio vinum bibere, coram rigidissime jejunante comedere, dicebat, panem arctum & aquam brevem cum absynthio sibi sufficere, aliorum vero complexiones plura requirere. Nudis pedibus absque sandaliis media hyeme per nives, lutum, loca aspera & petrosa incedens, adeo pedibus obcalluit, ut calli fissuras subula consuerit. Paucis dormiebat horis, maximam noctis partem in Ecclesia transigebat, nihil corpori indulgens, sed in omnibus adversans, laboribus & ærumnis oppressum, continuo fatigabat; si quod supererat tempus humilioribus officiis & Fratrum obsequiis, conficiendis impendebat crucibus ligneis, quas per vias publicas disponebat.

Ejus patientia in adversis.

XVI. Puritati corporis & sensuum summo invigilabat studio, integram usque ad mortem custodiens virginitatem. Ab ipsa pueritia ita abhorruit verba minus honesta, ut proferentes acriter incusaret, auresque, ne audiret, occluderet, consortium e longe fugiens eorum, quos minus honestos reputabat; tamquam virgo in thalamo reclusa, ne degeneri depravaretur affatu, in cubiculo solus orabat vel laborabat, Fratrum etiam consodalium devitans alloquium, ne furtivum aliquod obreperet inquinamentum. Suo itidem timens sermoni, neque verba impertinentia aut superflua, sed neque vix necessaria proferebat, veritus, ne quidquam minus decorum,

rum, minusve honestum excideret. Licet quæstuarii addictus officio ostiatim mendicaret, sub mortem religioso viro palam affirmavit, per annos quadraginta se nullius fœminæ vultum conspexisse, neque ullam se ex facie cognoscere, sed omnes quas oportebat, se demissis vel clausis oculis allocutum. Caritate erga proximum ardenter incensus, nullum refugiebat periculum, modo periclitanti aut indigenti posset subvenire; infirmis & senibus exinde compassus, ea providebat cura, qua filiis pater, nec quiescebat, donec eorum necessitatibus provideret.

XVII. Adversa quæque & tribulationes incredibili tolerabat patientia, neque de molestiis pro Monachorum more illatis; audivit quisque aliquando conquerentem. Similiter hortabatur alios, ut dura quæque pro Christo ferrent æquanimiter; & si quem audiebat dicentem injuriose, & præter æquum aut rectum secum a prælato actum, ad patienter ferendum his verbis excitabat: *Bibe filii: bibe animose poculum istud amarum, in dulcissimum postea convertendum*. Alteri impatientius conquerenti dicebat: *Ne tantumdem turberis fili, quiesce, sedato perfer animo, quas Deus immittit afflictiones: per hanc semitam tribulationum statuit Deus ut incedas, ad aliam non licet declinare*. Zelo strictissimæ paupertatis, quo hujus familiæ conditores ardebant, incidit aliquis in horto vites triginta, quod cum ægre ferret Superior, & advenientem Provinciæ Vicarium interpellaret, ut Antonium, de quo major propter ardentiorem paupertatis amorem, erat suspicio, graviter corriperet, ille tacuit, nec quidquam in sui protulit tutelam, sed patienter tulit se asperrime reprehendi, & gravem injunctam pœnitentiam alacriter subivit.

XVIII. In oratione & contemplatione assiduus, omnia removebat obstacula, ut liberius cum Deo posset negotiari. Ad chorum cum clericis, dum licebat, ad singulas conveniebat horas, suasque ferventer effundebat preces, recto semper corpore, neque in parietem inclinans, neque in sedilia recurvans, neque ulli prorsus innixus fulcimento. In tirocinio edoctus, millies interdiu & noctu flexo poplite Deum venerari, per omnem vitam hanc observavit consuetudinem. Ex psalmodia, & solemnibus Divini cultus cæremoniis, magnam reportabat consolationem, in festisque præcipuis tam abunde interno fovebatur gaudio, ut per triduum corporalem cibum negligeret. Cantores & Chori Ministros sæpe excitabat ad Dei laudes concinna & digna majestate celebrandas, nec quidquam ei gratius Ecclesiastico decore & solemni Divini officii concentu. Missas, quas poterat, quotidie audiebat, neque ab aurora usque ad meridiem incessanter auditis satiabatur; si plures per integrum diem essent dicendæ, omnibus vel inservire vel interesse cupiebat; neque de cibo aut potu cogitabat, asserens, consolationem omnium hanc maximam esse, adeoque cœlesti pane, vel a longe degustato animam resocillari, ut alio cibo non indigeret. Quotiescumque corpori Dominico communicabat, toties diligentissime se præparabat, omniumque Sodalium preces exposcebat, ut digne huic assideret convivio, rogans insuper genibus flexis, ut si quid in ipsos peccarat, ignoscerent. Continua oratio & Dei cultus.

XIX. Omnibus demum factus virtutis exemplar, multa spiritu prophetico prædixit. Rogavit quædam mulier Assisias, ut pro mariti Aquilam ituri sospitate oraret. Cui ille: *Persuade viro tuo ne hoc iter suscipiat, aliter in regressu morietur*. Contempsit ille salutare consilium, pauloque post reditum, ex hac vita decessit. Parentibus cujusdam adolescentis imminentem filii mortem ex vulnerato capite, & aperto cranio deplorantibus prædixit, non moriturum, citoque convaluit. Fœminæ clausi jam uteri, ætate provecta, Variæ prædictiones.

ctæ, filios quinque se perdidisse ploranti, dixit Dominum adhuc sextum concessurum, sed acceptæ gratiæ breve fore solamen. Concepit, peperit, post paucos annos etiam hoc senectutis solatium amisit. Assisiates, dum in monte Subasii moraretur, frequenter monebat ut se cruci pararent. Dum illi quærerent, quid per hanc crucem intelligeret? respondebat, mortis crucem & tribulationem præforibus esse; moxque secuta est horribilis pestis, quæ magnam populi partem consumpsit. Magnam tribulationem & scissuram in Ordine futuram prænuntiavit, eamque brevi suo tempore timens immittendam, dixit, se sibi præparasse necessaria, ut a facie terribiliter grassantis fugeret in desertum, ibique lateret, donec malum cessaret. In spiritu tamen sibi revelatum est postea, propter orationes Dei servorum, supplicium hoc dilatum fuisse in tempora posteriora. Die etiam suæ mortis prænunciato, ad decessum devote se præparavit, omnibusque sacramentis rite receptis, obdormivit in Domino Assisii in Cœnobiolo sancti Damiani, die VIII. Februarii, anno vitæ suæ octogesimo, ab ingressu Religionis sexagesimo octavo.

Moritur ad sanctum Damianũ.

Miracula post mortem.

XX. Anno integro postquam in communi Fratrum sepulcro appositus est, puerulus septennis, Liberator nuncupatus, Jacobi de Hispello, civis Assisiatis, & Peregrinæ filius, die Dominico dum sub horam vesperarum ad Ecclesiam sancti Damiani descenderet, vidit prodeuntem ex Antonii sepultura, quasi faculam ardentem. Aderat trimula puella, quæ pede flammulam, abundantius postea prodeuntem, non semel repressit. Ubi hæc puerulus genitrici, & illa Fratribus enarrat, habito cum beato Jacobo de Marchia, illic tunc commorante, de hac re consilio, judicatum est per flammam ex terra prodeuntem, denotari Antonii sanctitatem, conveneruntque, ut corpus exhumaretur. Inventum est integrum, illæsum, optimum spirans odorem, obversa dextera pulcherrimam vividæ carnis rosam obtendens. Decenti loco collocatum, cœpit magna in veneratione haberi, & miraculis clarere. Nobilem Tertii Ordinis sectatricem utroque genu magnis doloribus affectam; Juvenculam pede uno, utraque manu contractam, ad sepulcrum orantes perfecte sanavit. Mulieres duas, emisso voto visitandi sepulcri, ab infirmitatibus liberavit. *Hujus generis plurima* exscripsit Jacobus Oddo Perusinus in suo Speculo, quæ votivis tabellis & donariis ad tumulum appensa confirmabantur; vetusta incendio consumpta sunt; multa postmodum allata hic conspiciuntur. Nunc jacet reverenter super Altare collaterale ad dextram Templum ingredientis. Illæsum & incorruptum ego sub annum MDCXIX. conspexi.

Mirabilis Dei providentia erga Minoritas. Marian. citat. Specul. Minor.

XXI. Sub hoc tempus Benedictus Comes de Monte-bello Ordinem ingressus, dum per Lombardiam cum socio proficisceretur, & multa hyeme confuso itinere, nocte adveniente, quo pergerent, nescirent, genuflexi Deum precati sunt, ut viam aperiret, aut errantibus remedium adhiberet. Nocte obscura campanulam audierunt, ad cujus tinnitum propius accedentes, Monasterium viderunt, duosque juvenes ad ostium prodeuntes, qui benigne receperunt. Summo mane illinc abeuntes, & ad vicinum sui Ordinis Cœnobium, per Juvenes viam edocti, pervenientes, intellexerunt in toto illius Conventus circuitu per multa milliaria nullum fuisse Monasterium, in quo potuerint pernoctare. Alius Minorita senex Franciscus Bononiensis Neapolim missus, ut conciones haberet quadragesimales, ad similes redactus angustias, ad radices cujusdam montis, fame & labore pressus, humi statuit illa nocte cum socio requiescere. Sed ecce apparuit eis juvenis, equo insidens, qui duos porrexit panes & caseum, sacculisque libro-

brorum in ephippiis positis, jussit ut sequerentur ad castrum in summitate montis vicinum. Refecti dum sequuntur, disparuit ab oculis eorum, & prope Castri januam super nives suos Sacculos invenerunt. Multa quotidie leguntur & probantur hujusmodi argumenta singularis providentiæ Divinæ erga hujus Instituti professores; qui recte interrogari possunt: *Quando missi sunt sine sacculo & pera & calceamentis in pedibus, an aliquid eis defuit?* Etenim ille propter quem omnia reliquerunt, nihil sibi reservantes, peculiarem illorum curam agit: *nihil eos pati sinit vel parum vel magnum, sed ubique adest muniens & circumvallans eos, faciensque ut omnia eis affluant ubertim.*

Lucæ 22. Chrysost. pecul. homil. in c. 16. ad Roman.

XXII. Creatus est hoc anno a Paulo Pontifice Episcopus Rachluren. in Hibernia, sub Archiepiscop. Armachano, Thomas Ingilby sacræ Theologiæ Professor, per obitum Joannis, III. Nonas Aprilis. Sixtus vero creavit Episcopum Tarvisinum sub Patriarcha Aquilejen. fratrem Petrum Riarium nepotem, paulo post Senogallien. in Piceno, sub Pontifice Romano, deinde Minaten. in Gallia, sub Archiep. Bituricen. postea Archiepiscopum Florentinum, demum Patriarcham Constantinopolitanum. Omnia hæc, multasque legationes, dignitates & divitias infra biennium, quo in Cardinalatu vixit, assecutus Petrus, in eam prorupit vitæ libertatem, quæ ultroneum & nimium avunculi erga eumdem redarguit affectum. Vita functus est hoc anno Kalendis Octobris in Conventu Montis-Lucii, provinciæ Burgundiæ, Franciscus Blonde Vicarius Generalis familiæ Ultramontanæ. Successit in regimine juxta provisionem bullæ Eugenianæ, Simon Massei Vicarius Burgundiæ, qui convocatis Vicariis Aquitaniæ & Turoniæ, statuit pro electione futuri Vicarii Comitia celebranda Basileæ, provinciæ Argentinæ. Obiit etiam hoc anno in Conventu Senensi frater Laurentius Justi, sacræ Theologiæ Magister, celeberrimns Prædicator, pietate & litteris insignis.

Fr. Thom. Episcop. Rachluren.
Fr. Petrus Tarvisin.
Idem Senogallien.
Minaten. Arch. Florentin.
Patriarc. Constantinopol.
Franciscus Blonde moritur.
Et Lauren. Justi.

XXIII. Multa hoc anno constituta sunt Minoribus domicilia. Extra muros Castri Podii Donadei, vulgo *Poggionativo*, diœcesis Sabinensis, constitit olim Monasterium sancti Pauli Monialium, Ordinis sancti Benedicti, quod ruinæ proximum & incolis destitutum, unitum est Capitulo Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe. Castri Universitas, & Capitulum prædictum, cujus temporali dominio prædictum Castrum tunc erat subjectum, rogarunt Paulum Pontificem, ut liceret illud in Conventum Minorum converti. Annuit Paulus paucis ante obitum diebus, IX. scilicet Kalendas Augusti; sed cum superveniente morte, de hac re litteræ non fuissent confectæ, suas dedit Sixtus hoc anno, VIII. Kalend. Septembris, quibus ratam voluit Pauli concessionem. Commodus est Conventus, paretque Fratribus strictioris Observantiæ Provinciæ Romanæ.

Conv. Donedei. *Lib. 11. bullar. Sixti fol. 116. Gonz. in Provin. Roman. Conv. 18.*

XXIV. In eumdem modum, cum idem Paulus XV. Kalend. Junii facultatem concessisset Nicolao Bartholomæi de Monte-Lupone Laico, Firmanæ diœcesis, in quodam suo prædio infra territorium prædicti oppidi Montis-Luponis domum Observantibus construendi, nec litteræ concessionis propter obitum emanassent, Sixtus defectum supplevit die supradicto VIII. Kalend. Septembris. Sed ego Conventum hunc inter eos, qui Observantibus parent, non reperio. Fortassis Nicolaus etsi voluerit, non potuit opus perficere neque inchoare.

Conv. Montis-Luponi. *Lib. 11. bullar. fol. 311.*

XXV. Vicario & Fratribus Provinciæ sancti Bernadini facultatem tribuit Sixtus hoc anno, VIII. Idus Septembris, admittendi locum extra & prope oppidum Francavillæ, diœcesis Theatinæ, sibi pia Christifidelium lar-

Conv. Francavillæ. *Lib. 5. fol. 30.*

largitione oblatum, ibique domum & Ecclesiam sub invocatione sancti Jacobi construendi. Gonzaga domum hanc viginti annis posteriorem constituit sub titulo sanctæ Mariæ de Jesu. Forte ante illud tempus Fratres structuram non poterant complere, & titulum placuit immutare.

Gonz. in Provin. S. Bernard. Conv. 19.

Tom. 12. anno 1451. n. 43. Conv. Bargæ. *Gonz. in Provin. Tusciæ Conv. 19.*

XXVI. Diximus alias, beatum Herculanum de Piagale prope oppidum Bargæ in Tuscia, jurisdictionis Lucensis, Conventum struxisse. Domum hanc inchoatam circa annum Domini MCCCCXXXIV. quo construendi facultatem Eugenius IV. concessit, scribit Gonzaga. Ob aeris intemperiem ad alium locum commodiorem & salubriorem hoc anno translata est. Bargensium erga Fratres devotio maxime enituit, non solum in eleemosynis publicis & particularibus pro constructione loci erogatis, verum etiam in transferendis trabibus & materia prioris Conventus derelicti ad hujus novi constructionem. Eorum opera brevi hæc domus sub titulo Nativitatis beatæ Mariæ, vel ut modo appellatur, *beatæ Mariæ de Gratiis*, perfecte completa est. Jacent hic beati viri, Ludovicus & Franciscus Bargenses, de quibus seorsim suis locis agemus.

Anno 1475. & 1489.

Conv. Martinengi. *Lib. 1. de præben. vacan. & diverſ. an. 7. fol. 217. Gonz. in Provin. Brixiæ Conv. 3.*

XXVII. Nobilis vir Bartholomæus Collionis de Andegavia, imperator Exercitus Veneti, obtinuit hoc anno VIII. Idus Februarii a Paulo Pontifice facultatem ædificandi in suo oppido Martinengi, diœcesis Bergomensis, domum pro Fratribus Observantiæ sub appellatione sanctæ Mariæ Coronatæ. Brevi opus absolvit, & Ecclesiam sacrariumque pretiosissimis ornamentis, aureis argenteisque calicibus, multis jocalibus, reliquasque Conventus officinas rebus necessariis instruxit. Ibidem Monasterium Clarissarum coædificavit, quod anno dicemus sequenti.

Conv. Castellanetæ. *Lib. 5. bullar. Sixti fol. 32. Gonz. in Provin. S. Nicolai Conv. 23.* Conv. Musumelli. *Lib. 12. bullar. Sixti fol. 85.*

XXVIII. Cives urbis Castellanetæ in Apulia, locum quemdam extra & prope Civitatem cum Ecclesia sub invocatione sancti Francisci ibi noviter ædificata, obtulerunt hoc anno Vicario & Fratribus Observantiæ provinciæ Apuliæ. Ut reciperent, Sixtus hoc anno VIII. Idus Septembris concessit facultatem. Vir nobilis Petrus de Campo, Dominus oppidi de Musumellis, Agrigentinæ diœcesis, hoc anno pridie Nonas Decembris obtinuit licentiam, ut Ecclesiam sanctæ Mariæ, sitam extra muros prædicti oppidi cum ruderibus vetusti & derelicti Monasterii sancti *Benedicti, in* Cœnobium Fratrum Minorum Observantum mutaret. Non tamen mutasse inde persuadeor, quod Gonzaga in recensu Cœnobiorum Siculorum non meminerit, primumque Minorum Conventum ibidem constructum sub annum MDLXXXII. Roccus Pyrrus reponat.

Pyrr. in not. Agrigent. fol. 371.

Conv. Clusarũ. *Gonz. in Provin. S. Bonav. Conv. 47. Picquet. & Foder. de eod Conv. Lib. 3. de diverſ. an. 7. fol. 234.*

XXIX. Lacunæ Gebennenses jam sub hoc tempus malos & putridos hæresum exhalabant vapores; inde enim utriusque sexus dietim prodibant sectarii, libereque ob defectum & inertiam Religiosorum per illam grassabantur regionem. Huic malo remedium adhibiturus Janus Comes Gebennensis, & Baro Focigniaci, suasore fratre Joanne Burgensi, viro docto, & concionatore Apostolico, rogavit hoc anno Paulum Pontificem, ut sibi liceret prope oppidum Clusarum, Gebennensis diœcesis, Conventum Minorum Observantum ædificare. Assensit Paulus XV. Kalend. Junii, opusque statim inchoavit Janus in fundo per Nicolaum Puctium concesso. Suppellectilem Ecclesiasticam copiosam a variis Mæcenatibus accepit idem Burgensis, ejusque diligentia opus tamdem completum fuit & excultum. Ecclesiam pulchram & concameratam, sub nomine sancti Francisci consecravit anno MCCCCLXXXV. die XVI. Junii Joannes de Compesio Archiep. Tarantasiensis. Utiliter hic laborant Fratres, & magno illius populi omnisque circum vicinæ regionis bono diligenter invigilant, ne per eam serpat venenum

num

num hæreseos, quam fraudulentissime propinqui Gebennenses circumquaque propinant. Claruit hic locus aliquibus piis & doctis viris, fratre Annibale Antiocho, Nobilis viri Georgii Antiochiæ nati, qui Annam Regis Cypri filiam Amadeo Sabaudiæ Duci nuptam, in Italiam sequutus est, dignissimo filio, virtutibus & quinque constructis Conventibus illustri; Joanne de Parcu, Joanne Gacheo, & Stephano Tuchono. Prior prophetico spiritu fuit notissimus; secundus bis Provincialatu functus; Tertius sacræ Theologiæ Doctor, cum Guardiani defungeretur officio, variis ægritudinibus probatus, & tamdem cæcitate percussus, meritis plenus obdormivit in Domino.

Fr. Annibal Antiochus.

Fr. Stephanus Tuchonus.

XXX. Prope urbem Tarantasiensem, Centronum Metropolim, in eminenti monte erat Prioratus Ordinis sancti Augustini ab incolis derelictus, & propterea mensæ Archiepiscopali adjudicatus & unitus. Erat hoc tempore Archiepiscopus frater Thomas a Susa Minorita, qui hoc ipso anno exposuit Paulo Pontifici nullum in sua diœcesi fuisse Cœnobium Mendicantium, rogavitque ut Prioratum prædictum liceret in Conventum Minoritarum Observantum convertere. Annuit Pontifex x. Kalend. Junii, relictis reditibus mensæ Archiepiscopali, designatisque Executoribus Abbate Monasterii sancti Amadei, Tarantasien. diœcesis & Officiali Tarantasiensi. Hi solemni ritu in possessionem Cœnobioli sex tantum cellulas habentis, introduxerunt fratrem Andream de Salino, & quatuor Consodales, quorum industria pulchrum Cœnobium paulatim constructum est. Locus est amœnus & altus, eoque ascenditur non tramite recto, sed quasi in orbem & serpentino more gyrum circumducendo, unde veluti ex altissima specula, singulæ fere Civitatis domus possent dinumerari. Prospectus tamen non adeo late distenditur ob præexcelsos montes quibus undique circumvallatur. Hujus Cœnobii alumnus fuit Petrus Pondruelly, Doctor Theologus, vir summe eruditus, & in concertationibus sive Philosophicis sive Theologicis admodum argutus. Florente hic obiit ætate, dum Guardiani fungeretur officio, non sine suorum luctu & eruditorum mœrore. Auxerunt ornaruntque plurimum domum hanc Gabriel Julianus, Mauritius Ferrerius, & Pater Rufus, ejusdem ædis Rectores. Ecclesia consecrata est anno MCCCCLXXIX. die XXV. Octobris ab Episcopo Murtinensi.

Conv. Tarantasien. Gonz. citat. Con. 48. Picq. & Feder. citat. Lib. 1. de Regul. an. 7. fol. 186.

XXXI. Conventus Insulæ sub Monte-Regali, in Mandubiis agris, & Lingonensi diœcesi situs, primo extrui cœpit sumptibus clarissimi viri Joannis a Gubillone, habita hoc anno, XVI. Decembris, a Sixto IV. facultate. Eo immatura morte defuncto, opus imperfectum prosecutus est Theobaldus Germanus frater, aliique plurimi, quorum aliquot hoc Institutum postea subierunt. Operam promovit frater Joannes Lionnet egregius concionator, universæ illius regionis ferventissimus instructor. Nondum autem a Cœnobii exordio transactum erat seculum unum, quando rabiem & insaniam persensit Calvinistarum, in cineres sub annum MDLXIX. die XV. Februarii penitus redactum. Postremo hoc tempore ejus reparationi Fratres solerter intendunt. Hujus loci erant alumni Petrus Bonifer sacræ Theologiæ Magister, qui apud Indias Orientales gloriosum subiit martyrium, & Franciscus Parrodi, ac Claudius Mocardet a sectariis crudeliter occisi, prout suo tempore referemus.

Conv. Insulæ Montis-Regalis. Gonz. cit. Con. 15. Picq. & Feder. cit.

Anno 1562.

XXXII. Philippus de Sabaudia, Comes Bangiaci hoc anno exposuit Paulo Pontifici, quod in Beyssit, Reversimontis, Dombar, & Vallis bonæ aliisque locis, diœcesis Lugdunen. ipsius dominio temporali subjectis, nullus esset Conventus Minorum Observantum, præterquam in uno oppi-

Conv. Pontis Vallium. Lib. 3. de diversis an. 7. fol. 87. Gonz. cit. Conv. 5. Feder. & Picq. citati.

do Burgi, ejusdem diœcesis, rogavitque propterea, ut liceret eis domum construere in oppido Pontis Vallium, gallice *Pont de Vaux*. Annuit Paulus XIII. Kalend. Julii, quod tamen Claudius Picquetus tribuit Sixto IV. qui adhuc sub illum mensem non ascenderat ad Pontificatum. Opus procuravit frater Joannes Burgensis, cui magnum illa provincia sancti Bonaventuræ, additis hoc ipso anno quinque Conventibus, debet incrementum. Hujus constructionem differt Gonzaga in annum MCCCCLXXIV. Fortassis tunc inchoatum vel completum. Cœnobium exiguum est, sed concinnum. Templum anno MCCCCLXXXIV. prima Martii sanctissimæ Trinitati, & sub invocationibus beatæ Mariæ Virginis & sancti Francisci consecratum est per fratrem Joannem Hieronymi Episcopum Dumtunensem Minoritam. Muros alluit fluviolus altus, sed angustus, ex quo Fratres per cubiculorum fenestras, aliasque officinas, pisces frequenter educunt. Magna feruntur oppidani pietate erga Fratres, neque ullo unquam tempore eis quidquam deesse permittunt.

Tom. 9. an. 1400. n. 16. Conv. S. Andeoli.

XXXIII. Alias diximus Conventum Burgi sancti Andeoli, Vivarien. diœcesis, ejusdemque provinciæ Burgundiæ sive sancti Bonaventuræ, extructum a Domino de Bayard. Sed hoc anno III. Kalend. Decembris, Sixtus Pontifex concedit facultatem nobili viro Eymero de Porteis, Domino loci sancti Valerii ejusdem diœcesis, ut illum ædificet. Fortassis hic inchoavit, ille complevit. Quæ de hoc Cœnobio dicenda erant, data tunc occasione narravimus.

Conv. Calpensis. *Gonz. in Provin. Batic. Conv. 11.* *An. 1568.*

XXXIV. In Hispania & Betica regione, in suburbiis antiquissimæ Civitatis Calpensis, Hispanis *Gibraltar*, ad fretum Herculeum, Gaditanæ diœcesis, constructum est hoc anno Cœnobium Patribus Conventualibus, quod demum anno MDXXIX. omnium illius Provinciæ postremum translatum est ad Observantes. Obiit hic beatus Didacus Guzmanius, de quo alias diffusius.

Conv. Terraconen. *Lib. 1. de Regul. & dignit. an. 7. fol. 102.* *Lib. 1. de Regul. an. 9. fol. 269.*

XXXV. Joanne Rege Aragoniæ, & Joanne Segura Minoritarum in eodem Regno Ministro, deprecantibus, concessit hoc anno IV. Idus Januarii Paulus Pontifex Fratribus domus sancti Francisci, extra muros urbis Terraconen. ut hoc suum domicilium, magna ex parte, bellorum injuria destructum, urbi inferrent. Et Fratribus Observantibus provinciæ Castellæ indulsit, ut sequentes domos libere, & absque ullo conscientiæ reatu possiderent, quas ante annos decem vel circiter aut ipsi construxerunt, aut constructas ab aliis acceperunt, scilicet sancti Stephani prope Valendecoçar, sancti Bernardini de Poza, sancti Bernardini de Fresneda, sancti Bartholomæi prope sanctam Gadeam, beatæ Mariæ del Vico, & beatæ Mariæ Angelorum. Omnes ferme hi Conventus nunc spectant ad provinciam Burgensem; ille vero, qui sancti Bartholomæi de sancta Gadea dicitur, aliquando Minorum desiit esse; quapropter inter reliquos illius Provinciæ a Gonzaga non recensetur, sed postea eisdem restitutus, a quatuordecim aut pluribus commode inhabitatur. Ædificatus est anno MCCCCLVIII. opera fratris Lupi Salinensis, multorum Cœnobiorum constructoris, cessitque post annos septuaginta Sororibus Immaculatæ Conceptionis, ita procurante anno MDXXVI. Castellæ Antelato; sed his translatis ad Cœnobium sancti Ludovici intra urbem Burgensem, ad suum pristinum domicilium anno MDLXXXIX. redierunt Minoritæ.

Conv. S. Gadeæ.

Conv. Horduniæ. *Lib. 5. bullar. fol. 117.*

XXXVI. Nobilis vir Garcias de Ayala, Dominus loci de Salvaterra, Cœnobium inchoaverat, & pene absolverat pro Fratribus de Observantia, in oppido seu villa Horduniæ, diœcesis Burgensis, obtinuitque hoc anno

V. Idus

v. Idus Septembris a Sixto IV. facultatem, ut Vicario provinciæ Castellæ ejusque Consodalibus libere traderetur. Gonzaga a Petro Lopetio ab Ayala constructum scribit; sed vel de complemento, vel de incremento aut restauratione intelligendus est. Spectat nunc hic locus ad provinciam Cantabriæ, & a sancta Maria nuncupatur. *Gonz. in Provin. Cantabr. Con. 13.*

XXXVII. Gerardus de Eych Abbas Monasterii Floresiensis, Ordinis Præmonstratensis, & Thomas Hubuletus, pius Presbyter IX. M. P. a Bruxellis prope flumen Sabim seu Sambræ, hoc anno, favente sibi auctoritate Sixti Pontificis, domum Observantibus construxerunt. Vigebat hic olim studium sacræ Theologiæ & Græcarum atque Hebraicarum litterarum. Conv. Sambræ. *Gonz. in Provin. Fland. Conv. 14.*

XXXVIII. Amersfordia, ditionis & diœcesis Ultrajecten. oppidulum est elegans, ab Ultrajecto tertio distans milliari, peramœno florentique solo constructum; ab Amisi fluvio, qui illud interfluit, vel ut alii volunt, ab amore forti & concordia incolarum ita cognominatum. Illic hoc anno construendi Observantibus Cœnobium licentiam concessit Sixtus Pontifex: *Piis supplicum*. v. Idus Septembris. Monumenta Coloniensia anno præcedenti asserunt inchoatum, Geuzii anno MDLXXVIII. destruxerunt: ædificiorum nihil est reliquum, hortus dumtaxat superest, ubi sagittarii ad scopum jaculantur. Conv. Amersfordiæ. *Monum. MSS. Colon. & German. infer. Idem in Provin. German. inferior. Conv. 22.*

XXXIX. Hoc anno incœptus est in Hibernia Conventus Galbailii Eaterlacensis, oppidi ruralis. diœcesis Imilacensis. Periit hæc domus cum reliquis ejusdem Regni, deperditisque monumentis, nihil occurrit memorandum. Anno MDLXX. frater Dionysius O Mulruony Sacerdos, cum duobus sociis, quorum nomina incomperta, crudeliter ab hæreticis militibus trucidati sunt. Mirum illud, quod, cum Dionysio post crebros ictus & vulnera caput amputarent, nulla sanguinis gutta effluxerit. Stupefacti milites, membratim corpus dissecarunt, neque tamen, quem sitiebant, sacrum cruorem meruerunt intueri. Conv. Galbailii. *Monum. MSS. Provin. Hibern.*

XL. Hoc anno, jubente Paulo Pontifice, translatum est regimen Monasterii sancti Apollinaris Mediolanensis ad Fratres de Observantia; Præter ea, quæ alias de Parthenone isto dicta sunt, addo multa fuisse a Ducibus Mediolanensibus, Regibusque Gallis & Hispanis, qui varia fortunæ vicissitudine Mediolanensi Statui dominati sunt, concessa Sororibus privilegia. Jus habent aquarum, quod in illa regione magni fit, & molendinum intra Monasterii septa, numerosæ familiæ Sororum centum æque necessarium & opportunum. Floruerunt hic multæ piæ Sorores, inter quas hæ celebriores, Isabella Crivella, quæ aliquando horis quadraginta immobilis genuflexa in oratione & mentis excessu perseverabat coram sanctissimo Altaris sacramento, quamvis omnes tentaret artes humani generis hostis, ut inde repelleret. Perpetuo contecta cilicio, bis in hebdomada pane vescebatur & aqua, multosque macerandi corporis modos excogitabat. Maria Magdalena Mediolanensis, quæ aliquando instar Stephani Proto-Martyris, orationi diligenter intenta, videre meruit cœlos apertos. Beatrix Mediolanen. in cujus transitu Angeli cecinerunt *Gloria in excelsis Deo*. Maria Ludovica Castella miræ pœnitentiæ & orationis assiduæ mentalis. Monast. S. Apollinaris Mediolanen. *Tom. 10. ann. 1425. n. 32. & Tom. 11. anno 1438. n. 35. Monum. MSS. Prov. Mediolan.* Isabella Crivella.

XLI. Aruncæ, vulgo *Sessa* in regno Neapolitano, ab urbis Duce ante hunc annum pro quibusdam Tertii Ordinis Sororibus, humilis quædam capella ædificata est. Multiplicato numero & crescente facultate, hoc anno ex concessione Sixti Pontificis in commodum Monasterium excrevit. Domus Sororum Aruncæ. *Gonz. in Provin. Terræ labor. Monast. 7.*

Domus Besselich. XLII. Sororibus ejusdem Ordinis de Clusa in Besselich, diœcesis Treveren, hoc anno Joannes de Helffenſthein ſenior, & alius ejusdem nominis & cognominis Junior, Mareſchalci hæreditarii, ejusdem diœcesis, quosdam reditus hoc anno applicarunt, quos Joannes Archiepiſcopus voluit confirmatos. Domus S. Claræ Sarzanen. Sororibus domus ſanctæ Claræ Sarzanen. ejusdem Tertii Ordinis, hoc anno pridie Kalend. Decembris Sixtus Pontifex concedit poteſtatem alias ad Ordinem recipiendi, & vota ſolemnia emittendi in manibus Miniſtræ per eas eligendæ, in eademque domo recluſas manendi, uſque ad annum quadrageſimum ſuæ ætatis, & poſtea ad libitum egrediendi.

Varia privilegia. XLIII. Ad ſupplicationem Joannis Pauli Veronenſis provinciæ Bononienſis, Tertii Ordinis Vicarii, univit etiam Sixtus hoc anno, III. Kalend. Decembris Eccleſiæ Parochiali ſanctæ Mariæ de Caritate, Fratribus dicti Ordinis Apoſtolica auctoritate conceſſæ, parochialem alteram ſanctæ Chriſtinæ Bononien. Ad petitionem fratris Alberti de Peruſio Commiſſarii in Curia pro Fratribus Obſervantibus, die X. Septembris conceſſit incolis ſanctæ Mariæ de Angelis Aſſiſiatis, ut cum peregrinis & accedentibus ad dictum Templum diſpenſare poſſent in votis, eaque commutare. Indulſit etiam ut pro commoditate peregrinorum, & domum illam per orbem celeberrimam viſitantium commoditate, Fratres poſſent Miſſas duas celebrare ante auroram, totidemque per unam horam poſt meridiem.

XLIV. Sub anni finem revocavit conſtitutionem Calixti III. qua ille infirmatis Mendicantium privilegiis, confirmavit decretalem Bonifacii VIII. incipientem: *Super Cathedram*, circa confeſſiones, conciones & ſepulturas, & reduxit omnia ad ſtatum, in quo erant ante emiſſam Calixti declarationem: *Quia in futurorum*. VII. Idus Decembris. Fratribus Regularis Obſervantiæ auctoritatem omnimodam conceſſit in Fratres & Sorores Tertii Ordinis, ſive intra, ſive extra Italiam conſiſtentes: *Romani Pontificis*. VIII. Kalend. Januarii. Rigoroſe præcepit ne Fratres Obſervantiæ tranſirent ad Conventuales: *Feciſti nobis*. Idibus Octobris.

SUPPLEMENTUM P. ANTONII MELISSANI DE MACRO.

" I. TRecentarum navium claſſe, relicta Conſtantinopoli, Mahometus Turcarum Imperator, Eubœam Inſulam in Mari Ægæo, tribus promontoriis inſignem, Geraſto ſcilicet ad Atticam vergente, ad Helleſpontum Caphareo, & ad Septentrionem Cæno, aggreſſus; Chalcidem urbem, vulgo *Negroponte*, totius Inſulæ præcipuam, tamdem (licet multo ſanguine & plurima cæde ſuorum) expugnavit, protrivit, & Mahomet. occidit Chriſtianos. occiſis gladio omnibus Chriſtianis, Mahumeticæ impietati dicatam, ſuo barbaro ſubjugavit Imperio. Paulus II. moritur. Hunc miſerabilem caſum omnis Europa, & ſpecialiter Roma deflevit, ubi Paulus II. Summus Pontifex V. Kalendas Augusti hujus anni MCCCCLXXI. hora noctis ſecunda, ſolus in cubiculo cum eſſet, apoplexia tactus, ut putatum eſt, obiit, eique in Pontificatu, V. Idus ejusdem menſis & anni, ſucceſſit frater Franciſcus Ruvereus Savonenſis, Cardinalis ſancti Petri ad Vincula, nuper Ordinis Minorum Generalis Miniſter, qui Sixti IV. nomen accepit: qui ut Petri Cathedram occupavit, fratri Petro de Padua Tertii ſancti Patris Franciſci Inſtituti conceſſa quadam licentia: *Rationi congruit &c.* VIII. Kalendas Septembris, Fratribus in Vicaria Regni Scotiæ, conſimili Apoſtolico Ex Vatic. diplomate, ut reciperent Conventum de *Ruskobria*, cujus apud noſtros hiſtoricos nulla memoria extat, auctoritatem fecit, & duobus aliis eodem mo-

„ modo incipientibus cuidam fratri Bertrando transitum ad Augustinianos, „ interque eos quæcumque beneficia obtinere posse indulsit: sed III. Kal. „ præfati mensis expedito brevi: *Exigit tuæ &c.* etiam quemdam fratrem „ Joannem ad Præmonstratenses dimisit, ac pariter Abbatissæ Monasterii „ de *Safra* seu *Zafra*, oppidi in diœcesi Pacensi in Hispania, paterna be„ nignitate rescripsit: *Humilibus &c.** Pro Monasterio sanctæ Claræ No„ vellæ, Florentinæ diœcesis: *Sedis Apostolicæ &c.* & pro Monialibus sancti „ Laurentii in Panisperna circa gabellas: *Exigit devotionis &c.* & quadam „ particulari licentia pro Joanna Moniali Dertusensi: *Digna reddimur &c.* „ v. Idus Septembris; necnon pro Monasterio sanctorum Cosmæ & Da„ miani de Urbe circa reparationem: *Ex injuncto &c.* Pridie Idus Septem„ bris, & pro Conventu Tyburtino, ejusque reformatione: *Apostolicæ au„ ctoritatis &c.* die XVI. Septembris. Erectionem domus de Orduna, „ Calaguritanæ diœcesis concessit: *Inter cetera &c.* III. Kal. Octobris. „ Duci Burgundiæ Monasterium Clarissarum apud Heidelbergam erigendi „ facultatem fecit: *Sinceræ devotionis &c.* XIV. Kal. Novembris; Fratrum „ & Sororum Tertii Ordinis S.P. Francisci privilegia, III. Kal. Novembris „ confirmavit in hunc sensum, qui sequitur.

* *Celebrem Constitutionem Auream sive Mare Magnum vocatam*: Regimini universalis &c. *a P. Waddingo hujus tanti monumenti non immemore ad annum 1474. relatam nos hic merito expungimus.*

Ex Copia. Ex Vatic.

SIXTUS PAPA IV. &c.

Bordon. in Bullar. fol. 275. bulla 158. Proœmium:

„ II. *SEdes Apostolica æqua in omnibus semper distributrix, ea, quæ pro „ Divini cultus augmento, & piorum locorum, & personarum præ„ sertim sub Religioso habitu in eis degentium utilitate provide facta sunt, „ libenter, cum ab ea petitur, Apostolici roboris firmitate communiri, nec„ non quidquid a personis Religiosis, & Divino adscriptis cultui, contra„ rium eorum Ordini & honestati præsumitur, ad Dei gloriam, & Reli„ gionis augmentum, salubriter corrigi opportune mandat, & benigno „ favore ea, quæ sunt pro animarum salute, libenter concedit.*

„ *Dudum siquidem fel. record. Paulus Papa II. prædecessor noster, om„ nia & singula privilegia, facultates, indulta & gratias, quæ & quas piæ „ memoriæ Eugenius IV. & Nicolaus V. Summi Pontifices etiam prædeces„ sores nostri dilectis filiis Fratribus Tertii Ordinis sancti Francisci, de Pœ„ nitentia nuncupatis, in Regnis Castellæ & Legionis, ac diœcesis Leodiensis „ commorantibus concesserant, ad dilectos Fratres Congregationis Lombar„ diæ, ejusdem Ordinis in diversis locis ipsius Lombardiæ, sub Observantia & „ in communi, ac sub habitu Eremitico viventes, maxime in sancta Maria de „ Pichitono, & de Vairano, ac de Piazano, necnon sancti Salvatoris de Ca„ salbutano, Laudensis, & Cremonensis diœces. ac sancti Donati extra Muros „ Comanos commorantes, & quos inibi in futurum commorari contigerit, „ necnon ad alios Fratres aliorum locorum dicti Ordinis, eamdem Congrega„ tionem ipsorum Lombardiæ in posterum ingredientes, per suas litteras ex„ tendit, & illa etiam eis concessit, sine tamen præjudicio Fratrum Regno„ rum & Diœcesis Leodiensis prædictorum. Et insuper, quod ipsi Fratres „ dictæ Congregationis omnibus gratiis, indulgentiis, libertatibus, exem„ ptionibus & privilegiis, Fratribus dicti Ordinis quomodocumque concessis, „ in omnibus & per omnia uti & gaudere possent, ac uterentur & gaude„ rent, indulsit, prout in litteris dicti Pauli prædecessoris, quas cum aliis „ Eugenii & Nicolai prædecessorum præfatorum litteris super his in Camera „ Apostolica exhiberi, & diligenter inspici fecimus, plenius continetur.*

„ *Et deinde exhibita nobis pro parte dilectorum filiorum Visitatoris & Mi-*

" *Ministri Generalis, ac Fratrum dictæ Congregationis Lombardiæ petitio continebat, quod multi gerentes habitum Eremiticum similem vel quasi similem habitui ipsorum Fratrum dictæ Congregationis, male viventes, & per mundum vagantes in propria libertate, plurima scandala faciunt in præjudicium maximum, & magnam infamiam ipsorum Fratrum dictæ Congregationis, cum illius esse credantur, & scandalum plurimorum. Quodque ad ipsos Fratres dictæ Congregationis in locis eorum hujusmodi undique Christifideles ex devotione confluunt pro confessione & pœnitentia salutari.*

" *Quare pro parte ipsorum Visitatoris & Ministri Generalis, ac Fratrum dictæ Congregationis nobis fuit humiliter supplicatum, ut privilegia, facultates, indulta & gratias prædictas, necnon omnes & singulas prædictorum & aliorum locorum, quæ hactenus pacifice possederunt, prout possident de præsenti, receptiones hactenus per eos factas, approbare & confirmare &c.*

" *Nos piis &c. Ac ipsi Visitatori seu Ministro Generali omnia loca Fratrum dicti Ordinis habitum Eremiticum gerentium, etiam non dictæ Congregationis, ubicumque sint in Italia, visitandi ac reformandi, ac etiam omnes personas eorum tam in capite, quam in membris, in spiritualibus & temporalibus corrigendi, ac delinquentes puniendi, & si expedierit, exinde amovendi, necnon omnes portantes dictum habitum Eremiticum vagantes castigandi, & habitu prædicto spoliandi, ac aliàs etiam (ut præfertur) corrigendi & puniendi licentiam, necnon ipsis Fratribus dictæ Congregationis in Sacerdotio constitutis, quod omnes & singulas utriusque sexus personas ad eos pro confessione & pœnitentia accedentes audire & absolvere (exceptis casibus Episcopalibus) & pœnitentiam salutarem injungere possint, facultatem dicta auctoritate elargimur; jure tamen Parochialis Ecclesiæ cujuslibet in omnibus semper salvo: non obstantibus &c. Nulli ergo &c. Datum Romæ &c.* MCCCCLXXI. III. *Kal. Decembris, Pontificatus nostri anno* 1.

III. Paulo post concessa facultate construendi Conventum apud Burgum sancti Andreoli in diœcesi Vivariensi: *Promptum &c.* die III. Decembris, & extincta Ecclesia Benedictinorum Agrigentinensium, necnon applicata Fratribus Minoribus: *Sacræ Religionis &c.* Nonis Decembris, contra revocationem Calixti III. privilegia Fratrum Minorum confirmavit, ut sequitur.

Ex Vatic. Speculum fol. 106.

SIXTUS EPISCOPUS &c.

" *Quia in futurorum eventibus sic humani fallitur incertitudo judicii, ut quod conjectura probabili, & interdum attenta consideratione, utile, & ad pacem & quietem tendere videbatur, reperiri damnosum, jurgiis & dissentionibus plenum quandoque contingat; non debet reprehensibile judicari, si Romanus Pontifex, quæ a prædecessoribus suis ex causis verisimiliter probabilibus sunt statuta, cognito quod ex eis dissensiones & jurgia inter personas quaslibet, præsertim Ecclesiasticas oriantur, ne noxæ graviores exitusque pejores inde prodeant, revocat & annullat, & in statum pristinum reducit, prout in Domino prospicit salubriter expedire.*

" *Dudum siquidem, postquam fel. rec. Bonifacius Papa VIII. prædecessor noster, nonnullis discordiis, quæ inter Prælatos, & Parochialium Ecclesiarum*

„ *clesiarum Rectores, & Ordinum Mendicantium Fratres per diversas Mun-*
„ *di partes constitutos exortæ erant, sua, quæ incipit:* Super Cathedram &c. *Inter Clementinas tit. de Sepult. c. 2.*
„ *anno* MCCXCV. *constitutione finem imponere curaverat, fueratque Consti-*
„ *tutio prædicta per piæ memoriæ Clementem Papam V. etiam prædecessorem*
„ *nostrum in Concilio Viennensi innovata, ac per piæ memoriæ Joannem Pa-*
„ *pam XXII. similiter prædecessorem nostrum ad Eremitarum sancti Augu-*
„ *stini, & beatissimæ Dei Genitricis Mariæ de Monte Carmelo, Ordinum*
„ *professores extensa: nonnulli alii Romani Pontifices etiam prædecessores no-*
„ *stri, ut omnem inter Fratres & Prælatos, ac Rectores præfatos contentio-*
„ *num occasionem de medio submoverent; dictorum Mendicantium Ordinum*
„ *professoribus tam in genere, quam in specie, ex diversis rationabilibus*
„ *causis, varia privilegia adversus Constitutionis prædictæ tenorem, & illius*
„ *declarationem & interpretationem concesserant: & deinde piæ memoriæ*
„ *Calixto Papæ III. etiam prædecessori nostro per nonnullos Episcopos, alios-*
„ *que Superiores Prælatos, necnon Parochialium Ecclesiarum Rectores expo-*
„ *sito, quod aliqui dictorum Fratrum se specialiter, quæ ab ipsa Sede in*
„ *eorum favorem adversus Constitutionem eamdem emanasse asserebant, pri-*
„ *vilegiorum concessione, & indultorum prætextu, ne ad dictæ Constitutionis*
„ *observationem compelli possent, tuebantur, in eorumdem conquerentium, &*
„ *Parochialium Ecclesiarum præjudicium & gravamen; variaque propterea*
„ *inter eosdem Prælatos, Rectores & Sacerdotes ac Fratres jurgia & con-*
„ *tentiones ac scandala exorta erant & oriebantur in dies, quibus obviare-*
„ *tur, si Constitutio prædicta observaretur: & per eumdem Calixtum præde-*
„ *cessorem accepto, quod a nonnullis ex ipsis Prælatis, Rectoribus, Curatis &*
„ *Sacerdotibus, contra tenorem præfatæ Constitutionis dictis Fratribus gra-*
„ *ves injuriæ ac molestiæ inferebantur, idem Calixtus prædecessor cupiens*
„ *hujusmodi jurgiis, contentionibus & scandalis obviare, Constitutionem, &*
„ *illius innovationem & extensionem prædictas, juxta illarum seriem &*
„ *continentiam, in omnibus & per omnia servari debere statuit, & ordina-*
„ *vit quod quæcumque privilegia, concessiones, indulta, si quæ a quibusvis*
„ *Romanis Pontificibus prædecessoribus suis adversus Constitutionem & in-*
„ *novationem, ac declarationem prædictas, sub quacumque verborum forma,*
„ *& cum quibusvis irritantibus decretis, & talibus, quod eis per quasvis*
„ *alias litteras Apostolicas, etiam facientes plenam & expressam, ac de verbo*
„ *ad verbum de illorum totali tenore mentionem, & similis effectus, vel ma-*
„ *joris cautelæ derogatoriis clausulis qualitercumque derogari nequiret, sive*
„ *motu proprio, sive quavis respectu, pro quibuslibet Ordinibus, seu eorum*
„ *domibus & locis, in genere vel in specie emanassent, illorum usus, quan-*
„ *tumcumque continuata possessione nullatenus obsistente, cassavit, revocavit*
„ *& annullavit, ac decrevit nullius esse roboris vel momenti, prout in eisdem*
„ *privilegiis, & quibusdam litteris ipsius Calixti prædecessoris super Statu-*
„ *to & revocatione hujusmodi confectis, & libris Cancellariæ Apostolicæ de*
„ *illius mandato descriptis plenius continetur.*
„ *Cum autem, sicut experientia efficax rerum magistra postmodum mon-*
„ *stravit, & Nos ipsi tunc temporis in minoribus constituti, dum Generalatus*
„ *Ordinis Fratrum Minorum fungebamur officio, vidimus, ex ipsius Calixti*
„ *prædecessoris nostri litteris, & privilegiorum revocatione, præter ipsius*
„ *Calixti prædecessoris intentum, quamplurima jurgia, lites, dissensiones &*
„ *scandala exorta; variæque appellationes per eorumdem Fratrum partem ad*
„ *Sedem Apostolicam interpositæ, & querelæ dilatæ fuerint, ac propterea*
„ *idem Prædecessor sanctæ Romanæ Ecclesiæ Vice-Cancellario, & in littera-*
rum

" *rum Apostolicarum expeditione sibi assistentibus abbreviatoribus, ne dictarum litterarum copiam cuiquam traderent, inhibuerit, dubitaturque verisimiliter, quod nisi litteræ prædictæ Calixti prædecessoris præfati revocentur, exinde in dies sint majora scandala proventura.*

" *Nos quarumcumque causarum, præmissorum occasione dependentium ab iisdem, tam in Romana Curia, quam extra eam pendentium coram quibuscumque Judicibus tam ordinariis, quam a Sede Apostolica vel alias delegatis, in quacumque instantia, etiam appellationis, status, Judicum & Collitigantium nomina & cognomina, dignitates præsentibus pro expressis habentes, illasque ad nos harum serie advocantes, & litem penitus extinguentes; ac volentes hujusmodi contentionibus, discordiis & scandalis, quantum possumus obviare, motu proprio, non ad ipsorum Fratrum, vel alterius pro eis Nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed nostra mera liberalitate, ejusdem Calixti prædecessoris prædictas litteras, & in eis contentam privilegiorum, concessionum & indultorum hujusmodi revocationem, & si quæ desuper ab aliis prædecessoribus Romanis Pontificibus approbationes emanarunt, auctoritate Apostolica, tenore præsentium, & ex certa nostra scientia revocamus, cassamus, irritamus & annullamus, & de libris ac registris quibuslibet deleri mandamus: & privilegia, concessiones & indulta prædicta illa omnia, qualiacumque sint, ac si de verbo ad verbum insererentur præsentibus, pro expressis habentes, in suum plenum & pristinum robur, necnon præfatos Mendicantes Fratres, quibus concessa sunt, in genere & in specie, quoad illorum totalem in præteritis, præsentibus & futuris negotiis consequendum effectum, in pristinum, & eum statum, in quo videlicet erant, antequam litteræ Calixti, & revocatio hujusmodi quomodolibet emanarent, plenarie restituimus, reponimus & reintegramus: decernentes ea omnia in suis prioribus viribus & efficacia fore, & effectum etiam quoad præterita pro appellatione pendentia negotia sortiri debere in omnibus & per omnia, ac si præfati Calixti prædecessoris, & in illis contenta revocatio prædicta nullatenus emanassent, necnon irritum & inane si secus super his a quoquam quavis auctoritate, scienter vel ignoranter contra illa attentatum forsan est hactenus, vel in posterum contigerit attentari.*

" *Et nihilominus venerabilibus fratribus nostris Bessarion. Sabinen. Minorum, & Guillelmo Ostien. Eremitarum sancti Augustini, & beatissimæ Dei Genitricis Mariæ de Monte Carmelo, ac Alano Prenestinen. Prædicatorum Episcopis, Ordinum prædictorum, nunc & pro tempore existentibus Protectoribus in Romana Curia, sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, per Apostolica scripta mandamus, quatenus quilibet eorum per se vel alium seu alios præmissa omnia, ubi & quando opus fuerit, ipsique desuper fuerint requisiti, solemniter publicari; & Ordini suæ protectioni commisso, ac illius professoribus, in præmissis efficacis defensionis præsidio assistentes, faciant eos pacifica possessione, vel quasi, exemptionum & privilegiorum prædictorum gaudere: non permittentes eos contra illorum, vel cujuslibet eorum tenorem per locorum Ordinarios, & Parochialium Ecclesiarum Rectores, ac quoscumque alios indebite molestari: contradictores per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo: ac legitimis super his habendis servatis processibus, eos, quoties opus fuerit, iteratis vicibus aggravare procurent, invocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis.*

" *Non obstantibus piæ memoriæ Bonifacii Papæ VIII. etiam prædecessoris*

„ *soris nostri, & aliis Apostolicis Constitutionibus, quibus cavetur ne quis extra suam Civitatem & Diœcesim, nisi in certis exceptis casibus, & in illis ultra unam dietam ad judicium evocetur, seu ne Judices ab Apostolica Sede deputati, extra Civitatem & Diœcesin, in quibus deputati fuerint, contra quoscumque procedere, aut alii vel aliis vices suas committere præsumant; & de duabus dietis in Concilio Generali, ac aliis Apostolicis Constitutionibus contrariis quibuscumque, seu si locorum Ordinariis, & Parochialium Ecclesiarum Rectoribus, vel quibusvis aliis, conjunctim vel divisim, a Sede Apostolica indultum existat, quod interdici, suspendi vel excommunicari, aut ultra vel extra certa loca ad judicium evocari non possint, per litteras Apostolicas non facientes plenam ac expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem, & qualibet alia dictæ Sedis indulgentia generali vel speciali, cujuscumque tenoris existeret, per quam præsentibus non expressam, vel totaliter non insertam, hujusmodi dictis Protectoribus factæ commissionis explicatio impediri possit quomodolibet vel differri, & de qua cujusque toto tenore habenda sit in nostris litteris mentio specialis.*

„ *Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ advocationis, voluntatis, extinctionis, revocationis, cassationis, irritationis, annullationis, mandati, restitutionis, reintegrationis & decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ* MCCCCLXXI. VII. *Idus Decembris, Pontificatus nostri anno* I. *

* *Constitutionem Romani Pontificis Waddingus in suo Regesto refert.*

„ IV. Præterea, cum Sixtus IV. adhuc in Ordine Generalatus ministerii fungeretur officio, Conventum Vindocinensem ad Lirim fluvium libenter colebat, & speciali quodam amore prosequebatur: quamobrem creatus Summus Pontifex, memor frequentissimi populorum confluxus ad certum Sacellum, quod nostræ Dominæ Consolationis de Claustro vocabant, proprio motu expedito brevi, quod incipit: *Pro salute Populi Christiani &c.* quod in Archivo ejusdem Conventus asservatur, erectionem Confraternitatis sub invocatione beatissimæ Virginis Dei Genitricis Mariæ, cum plenariis Indulgentiis in ejusdem Festivitatibus lucrandis, concessit; Guardianoque loci pro tempore singulare privilegium, facultatem scilicet pluries in anno designandi ibidem Confessores, qui ab omnibus casibus Apostolicæ Sedi non reservatis, & ubi opus esset, vota simplicia, quatuor dumtaxat exceptis reservari solitis, absolverent & commutarent, de speciali gratia indulsit. In Diœcesi Gebennensi apud Sabaudos apud Italos, etiam Venerabilis Christi Servus Pater frater Petrus, cognomento Latinus, vitæ sanctimonia corruscus, obvium pauperem leprosum, suæ tunicæ, qua ipsum caritative operuerat, ab incurabili & fœtido eo morbo, solo contactu repente liberavit. Obiit vero in Conventu sancti Bernardini Capriolæ, quarto Provinciæ Tusciæ, ut Salvator Vitalis ait.

Monum. MSS. Provin. Turon. maj.

Fr. Petrus cognomento Latinus.

Lib. 7. Chron. Montis Alverniæ.

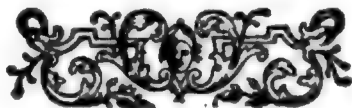

REGESTUM
PONTIFICIUM.

REGESTUM PONTIFICIUM.

CALIXTI III.

ANNO CHRISTI 1457. PONTIFICATUS ANNO 3.

BULLA I.

Ut det facultatem construendi Monasterium Clarissarum Atrebati. Ex Ferreolo Locrio histor. Belg. fol. 525.

Venerabili Fratri Episcopo Atrebatensi &c.

§. I. IIS fidelium votis, quæ Divini cultus augmentum, & Religionis propagationem respiciunt, libenter annuimus, & his, per quæ animarum salus procuratur, favorem benevolum impertimur. Sane pro parte dilecti filii nobilis viri Philippi de Saveuses, Domini locorum de Saveuses, de Bailloeullemont, & de Howin, Ambianensis, Atrebatensis, & Morinensis dioecesum, ac dilectæ in Christo filiæ nobilis mulieris Mariæ de Lully, ejus uxoris, nobis nuper exhibita petitio continebat, quod ipsi noviter cupientes terrrena in cœlestia, & transitoria in æterna felici commercio commutare, de bonis a Deo sibi creditis, ob singularem devotionem, quam ad Ordinem sanctæ Claræ gerunt, quamdam domum cum Ecclesia, Altaribus, necnon campanili, campana, claustro, refectorio, cœmeterio, hortis, hortalitiis, & aliis necessariis officinis, pro usu & habitatione Monialium dicti Ordinis, ibi perpetuo sub Regulari Observantia Altissimo famulaturarum, sumptuoso opere fundare & ædificare incœperunt, & opus incœptum hujusmodi ad statum debitum perducere corde gerunt & proponunt, si eis desuper Apostolicæ Sedis suffragetur auctoritas. Quare pro parte Philippi asserentis, quod carissimi in Christo filii nostri Caroli Francorum Regis illustris, ac dilecti filii nobilis viri Philippi Ducis Burgundiæ Consiliarius, & Cambellanus existit, necnon Mariæ prædictorum, nobis fuit humiliter supplicatum, ut eis super iis opportune providere, de auctoritate Apostolica dignaremur.

§. II. Nos igitur, qui Divinum cultum nostris præcipue temporibus adaugeri, & Ordinem ipsum intensis desideriis affectamus, piumque propositum conjugum prædictorum in hac parte plurimum in Domino commendantes, hujusmodi supplicationibus inclinati, fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus si est ita, eisdem Philippo, & Mariæ domum ipsam cum Ecclesia, campanili, campana, Altaribus, claustro, refectorio, horto, hortalitiis, & aliis necessariis officinis hujusmodi, dummodo tuus & dilectorum filiorum Capituli Ecclesiæ tuæ Atrebatensis ad id expressus accedat assensus, perficiendi, construendi, & ædificandi, sive perfici, construi & ædificari faciendi, necnon Monialibus prædictis illam pro earum usu & habitatione hujusmodi, recipiendi, retinendi & inhabitandi, auctoritate nostra licentiam largiaris. Non obstantibus fel. record. Bonifacii VIII.

cii VIII. prædecessoris nostri, & aliis Apostolicis constitutionibus contrariis quibuscumque: jure tamen parochialis Ecclesiæ, & alterius cujuslibet in omnibus semper salvo. Nos enim si licentiam ipsam per te concedi contigerit, universis & singulis Monialibus in ipsa constituenda domo pro tempore degentibus, quod omnibus & singulis privilegiis, exemptionibus, libertatibus, gratiis, & immunitatibus quibuslibet, præfato Ordini, & ipsius domibus, necnon personis eorumdem per Sedem Apostolicam, & alias quomodolibet generaliter concessis, uti & gaudere libere & licite valeant, eadem auctoritate, tenore præsentium indulgemus.

Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLVII. III. Idus Aprilis, Pontificatus nostri anno III.

II.

Dat visitatorem & reformatorem Monasterii Clarissarum Valentini a Regina fundati. Ex reg. Cal. lib. 25. bullar. fol. 151.

Dilectæ in Christo filiæ nostræ Mariæ, Reginæ Aragonum illustri &c.

§. I. TUæ devotionis exigentibus meritis, votis tuis libenter annuimus, & petitiones tuas in his, quæ postulas, quantum cum Deo possumus, favorabiliter exaudimus. Cum itaque, sicut oblatæ nobis nuper pro parte tua petitionis series continebat, tu olim zelo piæ devotionis accensa, Monasterium Monialium sanctissimæ Trinitatis, Ordinis sanctæ Claræ, extra muros Valentin. de bonis tibi a Deo collatis fundari & ædificari, ac etiam dotari fecisti, cupiasque ut inibi perpetuo Regularis Observantia Monialium, cum Visitatore idoneo, observetur, Monialesque inibi pro tempore degentes, quandoque ab obnoxiis releventur. Quare pro parte tua nobis fuit humiliter supplicatum, ut in Monasterio prædicto, de Visitatore utili & idoneo, ac Monialibus inibi degentibus, juxta fœminei sexus debilitatem, de pio & paterno opportunitatis remedio, ex benignitate Apostolica providere dignaremur. Nos tuis in hac parte supplicationibus inclinati, volumus & Apostolica auctoritate decernimus pariter & declaramus, quod de cetero in antea perpetuis futuris temporibus, Vicarius Provincialis regni Aragoniæ, Ordinis Fratrum Minorum de Observantia pro tempore existens, seu per eum dicti Ordinis frater loco sui deputandus, Monasterium hujusmodi, ut moris est, annis singulis, vel alias si opportunum fuerit, personaliter visitare, & in singulis reformare possit & valeat, ac etiam teneatur.

§. II. Et deinde, cum sicut pro parte tua accepimus, quamplures Moniales dicti Monasterii, propter jejunia & alia dictorum Ordinis & Monasterii statuta, quæ inibi observantur, debilitari, & infirmari contingat: Nos attendentes, quod necessitas non est sub lege, tenore præsentium concedimus, & pariter indulgemus, quod dilecta in Christo filia Yolans moderna & quæ pro tempore fuerit Abbatissa dicti Monasterii, cum singulis Monialibus ejusdem Monasterii præsentibus & futuris, debilibus & infirmis, de jejuniorum & silentii observatione, & aliorum quorumcumque dicti Monasterii statutis, quoties fuerit opportunum, & earum saluti videbitur expedire, dispensare, necnon, dummodo ad id Conventus hujusmodi accedat assensus, mulieres solutas in conversas, seu donatas dicti Monasterii, juxta facultatem ejusdem, quoties ei videbitur expedire, recipere, & habitum Conversarum, ab habitu Monialium distinctum dare & exhibere, & ab eis professionem, si illam in suis manibus emittere voluerint, etiam recipere pos-

possit & valeat; constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis &c. ceterisque contrariis non obstantibus quibuscumque &c. Nulli ergo &c. si quis &c.

Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLVII. XII. Kalendas Julii, Pontificatus nostri anno III.

III.

Ut reditus qui adjudicati erant Cœnobio Muriveteris, Ordinis Minorum, transferrentur ad Monasterium Clarissarum S. Trinitatis Valentinum. Ibid. fol. 144.

Ad perpetuam rei memoriam.

§. I. IN domo Domini, meritis licet insufficientibus, dispensatores effecti, testantium & disponentium voluntates quandoque commutamus, & Religiosarum personarum, quæ mundanis abjectis illecebris, sub suavi contemplationis jugo devotum & sedulum exibent Altissimo famulatum, quieti & opportunitatibus libenter consulimus, & his quæ propterea processisse comperimus, ut firma perpetuo, & illibata persistant, Apostolici muniminis adjicimus firmitatem, prout causæ rationabiles persuadent, & id in Domino conspicimus salubriter expedire. Sane pro parte carissimæ in Christo filiæ nostræ Mariæ Aragonum Reginæ illustris, nobis nuper exhibita petitio continebat: quod dudum claræ memoriæ Maria, Martini Regis Aragonum uxor, infra terminos villæ Muriveteris, Valentinæ diœcesis, quamdam domum sub vocabulo sancti Spiritus, pro usu & habitatione Fratrum Minorum de novo construi & ædificari fecit, & ut Fratres in eadem domo pro tempore degentes sustentari possent, assignavit eis quinque mille solidos monetæ Valentinæ ex juribus & reditibus Vallis de Almonazir, dictæ diœcesis, quæ vallis tunc erat prædictæ quondam Reginæ, dandos annis singulis perpetuo Juratis Civitatis Segorbiæ, ad hoc ut ipsi Jurati dictos quinque mille solidos procuratori seu Oeconomo Fratrum domus antedictæ anno quolibet assignarent, in opportunitatibus domus & Fratrum hujusmodi convertendos: volens inter cetera dicta quondam Regina, quod, si dictus Ordo in prædicta domo annihilaretur, aut illius Conventus dissolveretur, prædicta quantitas quinque mille solidorum reverteretur ad ipsam Reginam, vel ejus hæredem universalem. Et deinde per obitum ejusdem Reginæ, idem Martinus Rex, & certi alii testamenti dictæ Reginæ executores, juxta voluntatem & dispositionem ipsius Reginæ in eodem testamento eisdem Fratribus alios mille quingentos, etiam super juribus & reditibus dictæ Vallis de Almonazir, ac similiter alios quingentos solidos dictæ monetæ, super juribus & reditibus loci de Paterna, qui locus prædictæ Reginæ defunctæ similiter extiterat, pro fabrica dictæ domus & illius Ecclesiæ, cum simili retentione, qua, ut præfertur, usa fuerat quondam Regina prædicta, tradiderunt, & assignarunt.

Præfatio.

Aragoniæ Regina Minoritis Cœnobium cōstruit illudque ditat reditibus.

§. II. Et subsequenter, postquam fratres ipsi dictos septem mille solidos pluribus annis receperant, tamdem dilecti filii Vicarius Generalis & Patres Provinciæ Aragoniæ, prædicti Ordinis, in Capitulo Provinciali tunc celebrato Barchinonæ, in Conventu sanctæ Mariæ de Jesu, determinarunt ipsos Fratres dictæ domus sancti Spiritus non posse cum veritate, & puritate Regulæ suæ obtinere dictos reditus, nedum quoad usum juris, sed nec quoad usum facti simpliciter. Unde prædicta Maria Regina, quæ Monasterium Monialium sanctæ Trinitatis, Ordinis sanctæ Claræ extra muros Valentin-

FF. decernunt redituum eorūdem esse incapaces.

Propterea Monasterio Monialium assignantur.

tin. noviter erigi fecerat, cariſſimum in Chriſto filium noſtrum Alphonſum Regem Aragonum illuſtrem ejus conthoralem deprecata eſt, ut totam prædictorum ſolidorum ſummam in dictum Monaſterium transferret: qui quidem Alphonſus Rex, conſiderans, quod Ordo ipſe in prædicta domo ſancti Spiritus quotidie magis vigebat, dictos ſeptem mille ſolidos in Monaſterium ſanctæ Trinitatis, Abbatiſſa & Conventu aſſerentibus id eis licere, omnino tranſtulit, conceſſit pariter & donavit, prout in quibuſdam inſtrumentis publicis ſuper his confectis, litteris authenticis, manu dictorum Patrum ſubſcriptis, ac quodam inſtrumento publico ſuper hujuſmodi tranſlatione, conceſſione & donatione confecto, quorum tenores, ſignis & ſubſcriptionibus omiſſis, præſentibus annotari fecimus, plenius continetur. Quare pro parte tam Alphonſi Regis, quam Mariæ Reginæ ejus conthoralis prædictorum nobis fuit humiliter ſupplicatum, ut aſſignationes ſeptem mille ſolidorum Fratribus hujuſmodi, ut præfertur, factas, in Monaſterium ſanctæ Trinitatis, ac illius Abbatiſſam & Moniales commutare, ac determinationem Vicarii & Patrum, necnon tranſlationem hujuſmodi, ac omnia & ſingula in dictis determinationis litteris, ac tranſlationis inſtrumentis hujuſmodi contenta, & inde ſecuta quæcumque, confirmare & approbare, aliaſque in præmiſſis opportune providere, de benignitate Apoſtolica dignaremur.

Confirmatio à Pontifice poſtulatur.

Et obtinetur.

§. III. Nos igitur de præmiſſis plenarie informati, ex certis rationabilibus cauſis, ad id animum noſtrum moventibus, aſſignationis ipſorum ſeptem mille ſolidorum per ipſos Martinum Regem, & Mariam Reginam defunctos, necnon executionis, ut præfertur, factæ, in Monaſterium ſanctæ Trinitatis, ac illius Abbatiſſam & Moniales cum omnibus & ſingulis Divinorum officiorum oneribus, juxta voluntatem & ordinationem dictæ quondam Reginæ, auctoritate Apoſtolica, & ex certa ſcientia commutantes & tranferentes, hujuſmodi quoque ſupplicationibus inclinati, determinationem Vicarii & Fratrum, necnon tranſlationem per Alphonſum Regem, ut præfertur, factas, ac omnia & ſingula in prædictis litteris determinationis, & inſtrumento tranſlationis hujuſmodi contenta, & inde ſecuta quæcumque, rata & grata habentes, illaque, ac etiam inde ſecuta quæcumque auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium ex certa ſcientia confirmamus & approbamus, ac præſentis ſcripti patrocinio communimus, ſupplentes omnes & ſingulos tam juris, quam facti defectus, ſi qui forſan intervenerint in eiſdem; ac decernentes, ſi forſan ullo unquam tempore Ordinem Fratrum Minorum hujuſmodi in prædicta domo ſancti Spiritus annihilari, aut illius Conventum diſſolvi contingat, quod propterea dicta ſeptem mille ſolidorum quantitas non ad hæredem univerſalem dictæ quondam Reginæ revertatur, ſed ad Monaſterium ipſum ſanctæ Trinitatis, illiuſque Abbatiſſam & Moniales, quibus, ut illos recipere & retinere, ac in earum & prædicti ſui Monaſterii uſus & utilitates convertere libere & licite valeant, eadem auctoritate, de ſpeciali gratia indulgemus, perpetuis futuris temporibus pertineat.

Regis litteræ non obſtent.

§. IV. Non obſtantibus Martini Regis, & Reginæ defunctorum hujuſmodi voluntatibus, & aliis in teſtamento dictæ Reginæ defunctæ contentis, quæ pro expreſſis haberi volumus, ac conſuetudinibus, & ordinationibus Apoſtolicis, necnon ſtatutis, conſuetudinibus & privilegiis Ordinum prædictorum, iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quavis alia firmitate roboratis, quibus omnibus, etiamſi de illis eorumque totis tenoribus ſpecialis & expreſſa mentio præſentibus habenda foret, quoad præmiſſa ſpecialiter derogamus; illis alias in ſuo pleno robore permanſuris, contrariis quibuſ-

buscumque. Tenores vero litterarum determinationis, & instrumenti translationis hujusmodi sequuntur in hæc verba.

§. V. *Circa factum redituum perpetuorum & censuum Conventus nostri sancti spiritus, sub nomine Ecclesiæ per Procuratorem, vel quomodolibet pro Fratribus nostri Ordinis expendendorum, sic est per R. P. Joannem Quefsber Vicarium Generalem Cismontanum in Congregatione Provinciali, in Conventu sanctæ Mariæ de Jesu Barchinonen. hoc anno* MCCCCLVI. IV. *die mensis Decembris capitulariter celebrata, per Patrum consilium & consensum, actum & conclusum. Et primo, omnes Patres, videlicet Vicarius Provincialis, definitores, discreti & vocales de consilio super hoc requisiti, concordaverunt cum eodem R. P. Vicario Generali, dicentes & asserentes reditus hujusmodi non posse stare cum veritate & puritate nostri status & regulæ, cum nedum reditus, sed & eorum usus, etiam intelligendo de usu facti simplicis, & non solum de usu juris, nobis sint illiciti & probibiti, videlicet* extra. de verb. significat. lib. 7. in Clementin. 5. Exivi de Paradiso. *Ad idem est auctoritas quatuor Magistrorum famosissimorum Regulam exponentium, scilicet Domin. & Magistri Alexandri de Hales, Joannis de Rupella, Roberti de Vascia, & fratris Reginaldi, & in idem conveniunt multæ aliæ auctoritates Doctorum, tam Theologorum, quam Juristarum, & hæc omnia fortissime approbat & confirmat optima legum interpres, scilicet regularis nostri Ordinis generalis practica, & antiquissima consuetudo. Secundo, cum, ut moris est, & juris nostrorum statutorum in Congregationibus & Capitulis nostris Provincialibus, quatuor Patres principales eligantur canonice per omnes Vocales & discretos singulorum locorum, ad negotia Capituli quietius pertractanda: Idcirco prædicti Vocales & Discreti præter generalem submissionem, seu compromissionem factam in illos quatuor, quos elegerant, dixerunt R. P. Vicario Generali eos omnes super hoc percunctanti, quod contenti erant etiam in speciali circa hoc factum redituum sancti Spiritus de eo, quod quidquid illud esset, quod cum Venerabilibus Patribus Vicario Provinciali Aragoniæ, fratre Martino Bueria, & quatuor Definitoribus, scilicet R. Magistro Eximeno de Podio, sacræ Theologiæ professore, fratre Joanne Boyls Guardiano Conventus sanctæ Mariæ de Jesu prope Valentiam, fratre Vincentio Trexell. Guardiano Dertusino, & fratre Bartholomæo Campnis, ipse R. P. Vicarius Generalis, una cum prædictis Vicario Provinciali, & quatuor Definitoribus, ipsius causa vocato etiam ex superabundanti Ven. P. fratre Jacobo Garciæ, qui alias fuit Vicarius Provincialis, & immediatus prædecessor Vicarii jam præsentis, conclusit concorditer, nemine ex ipsis Consiliariis discrepante, quod reditus omnes prædicti ex integro omnino, & totaliter alienarentur a Conventu sancti Spiritus, etiam quoad usum facti simplicem, & habito super hoc propter temporalitatem ipsam consensu, & auctoritate Serenissimi D. Regis Aragonum, & si opus videatur, etiam sanctissimi D. nostri Papæ, quantum in eis fuerit, scilicet consulendo & rogando, transferrentur cum suis etiam oneribus spiritualibus, si quæ habent annexa in Missis, vel aliis, in jus, ac proprietatem, & usum perpetuum Monasterii sanctæ Trinitatis prope Valentiam, Ordinis sanctæ Claræ, cujus Moniales pauperes sunt, & secundum regulam D. videlicet Papæ Urbani, sub qua vivunt, licite possidere talia possunt, & in hoc servabitur melius, imo & ratificabitur intentio testatricis, scilicet D. Mariæ quondam Reginæ Aragonum, quæ dictum Monasterium sancti Spiritus fundavit, & de nostro statu non satis informata, præfatis reditibus dotavit, licet in talibus relictis & Legatis nostro Ordini illicitis & prohibitis, non sit servanda voluntas Testatoris, & expresse habetur* extra. de verb. signif. lib. 6. c. Exiit qui seminat,

Translationis instrumentum.

ubi dicitur, quod si quis testamento diceret, lego domum Fratribus ad locandum, vel vineam ad colendum, aut similia verba in similibus proferret, a tali legato Fratres abstineant omnino: per quod clare patet, quod si quæ sunt contra sui status veritatem & puritatem in ultimis voluntatibus legata, non debet in talibus voluntas Testatoris servari. Quarto, ordinatum est, quod Vicarius Generalis, Vicarius Provincialis, & Definitores, nominibus suis & Provinciæ, seu Capituli scribant super hac materia sanctissimo D. nostro Papæ, & serenissimo D. Regi, ac Illustrissimæ D. Reginæ, supplicando & consulendo, ut illo modo Conventus ille sancti Spiritus citius exproprietur, & prædicti reditus transferantur ad Moniales sanctæ Trinitatis, ut est dictum. Quinto, quod Fratres de cetero in sancto Spiritu, facta expropriatione & & translatione hujusmodi, stabunt & morabuntur numero pauci, scilicet sex, vel octo, aut decem, & de Divina potissimum providentia confisi vivent, ut pauperes, de mendicatis, vel oblatis tam de civitate Valentiæ, vel Muriveteris, quam alias quantum, & quamdiu poterunt, vel si certa experientia indicante, notum fuerit, & compererint, quod aliter vivere non possint, facere poterunt congregationem grani, vini, & similium in Conventu suo, juxta concessionem in casu necessitatis D. Clementis Papæ V. in decretali. Exivi de Paradiso, *superius allegata. Sexto, injunxit prædictus Generalis Vicarius prædictis Vicario Provinciali & Definitoribus, & fratri Jacobo Garciæ, ut usque ad tempus opportunum res ista, quantum erit possibile, sub secreto & silentio habeatur, ne forte, si immature veniat in publicum, aliquod impedimentum, quod absit, posset per aliquem in hoc negotio præstari. Ac insuper injunxit eisdem ipse Vicarius Generalis, ut in hujusmodi conclusionis per eos super effectu & executione, omnem diligentiam præstent & adhibeant, quo res ipsa optatum finem celeriter sortiatur, ad Dei videlicet laudem, & conscientiarum Fratrum exonerationem, quia semper & ab antiquo usque ad præsens conscientiæ Fratrum contra hujusmodi reditus annuos ac perpetuos motæ sunt, & quamplaries stimulatæ, nec unquam quietabuntur, nisi si, & postquam illa domus fuerit totaliter expropriata. In quorum testimonium, supradicti Generalis, & Provincialis Vicarii, Definitores, & frater Jacobus Garciæ manus proprias præsenti scripto duxerunt apponendas, tempore Capituli superius memorati, die & loco, & anno quibus supra celebrati. Quiesseber Vicarius Generalis, frater Martinus Bueno Vicarius Provincialis, frater Eximenus de Podio Definitor, frater Bartholomæus Campnis Definitor, frater Joannes Boyls Definitor, frater Vincentius Trezell Definitor, frater Jacobus Garciæ. In nomine Domini pateat universis, quod nos Alphonsus Dei gratia Rex Aragonum, Siciliæ, citra & ultra Farum, Valentiæ, Hierusalem, Hungariæ, Majoricarum, Sardiniæ, & Corsicæ, Comes Barchinonæ, Dux Athenarum, ac Neopatriæ, ac etiam Comes Rossilionis, & Centaniæ, ex litteris Ven. & Religiosorum virorum Fratrum Quiesseber Vicarii Generalis ultra montes, Ordinis Minorum de Observantia, Martini Bueno Vicarii Provincialis, & Definitorum Ordinis ejusdem provinciæ Aragoniæ intelleximus, quod convenientibus ipsis & aliis vocalibus, & discretis dicti Ordinis in Provinciali Capitulo celebrato per eos in Conventu sanctæ Mariæ de Jesu prope civitatem Barchinonæ, & tractantibus de negotio infrascripto die* IV. *mensis Decembris proxime lapsi, anni a Nativitate Domini* MCCCCLVI. *servatis moribus, & juribus statutorum suorum, circa electiones, commissiones, & compromissa, quæ ut quietius eorum negotia in hujusmodi Provincialibus Capitulis tractentur, servanda fuerant, ipsi prædicti Generalis, & Provincialis Vicarii, Definitoresque, vocato etiam ex superabundanti religioso viro fratre Jacobo Garciæ, qui novissime*

sime functus fuerat ipso provinciali officio, omnes unanimiter consenserunt, dictusque Generalis Vicarius, nemine ex prædictis discrepante, conclusit Monasterium Ordinis & Observantiæ prædictorum, sub vocabulo sancti Spiritus, prope Villam Muriveteris in regno Valentiæ, non posse cum veritate, & puritate regulæ ipsius habere, nedum quoad usum juris, sed etiam quoad usum simplicem facti, & quod propterea reditus ipsi ex integro omnino, & totaliter alienarentur, & eradicarentur ab ipso Conventu, etiam quoad usum facti simplicis. Et nihilominus ipsi Venerabiles Vicarii, & Definitores consuluerunt, quod habito super hoc assensu, & auctoritate sanctissimi D. nostri Papæ, & nostra propter ipsorum redituum temporalitatem, reditus illi omnes transferrentur ad Monasterium Monialium Ordinis sanctæ Claræ, sub vocabulo sanctæ Trinitatis, quod per illustrissimam Reginam Mariam consortem nostram carissimam extra muros Civitatis Valentinæ prope jam perfectum, constructum, cum suis Monialibus, juxta regulam eis traditam ab Urbano Papa liceat tales reditus obtinere, dummodo hujusmodi translatio fiat, cum oneribus spiritualibus, si quæ in Missis vel aliis fuerunt annexa reditibus ipsis, per bonæ memo. Mariam Reginam illustrissimam, D. Martini Aragonum Regis avunculi, & prædecessoris nostri conjugem, quæ dictum Monasterium sancti Spiritus ædificavit, & dotavit, sicut hæc omnia & alia diffusius vidimus contineri in quadam carta papyrea, manu dictorum Vicariorum & Definitorum, ac etiam ipsius fratris Jacobi Garciæ subscripta, & sigillis Vicariorum ipsorum sigillata, facta loco, die & annis præfixis, quæ nobis una cum litteris ipsis fuit originaliter præsentata. Præterea fuit nostræ Majestati exhibita copia cujusdam instrumenti, seu privilegii ejusdem prædictæ Reginæ Mariæ, prædicti illustrissimi Regis Martini conjugis, continens in effectu, quod Regina ipsa, plurimis piis respectibus ibi expressis mota, ædificavit dictum Monasterium sancti Spiritus sub dicta Regula sancti Francisci, & considerans locum illum solitarium, & separatum satis esse ab incolatu Christianorum, quorum eleemosynis possent facile sustentari, cupiens in eo loco esse quindecim religiosos viros, & eis de necessariis provideri, statuit ex reditibus Vallis de Almonazir, quæ tunc erat dictæ Reginæ, dari singulis annis perpetuo Juratis Civitatis Segorbiæ, quæ tunc Civitas etiam pertinebat ad dictam Reginam, quinque mille solidos regalium Valentiæ, quos etiam Jurati ipsi conferre tenerentur eleemosynaliter Procuratori dicti Monasterii eligendo per Conventum, qui Procurator, modo illi tradito, ex illis providere teneretur necessitatibus dicti Conventus: Adjiciens Regina ipsa, ac sibi retinens, quod si aliquo casu emergenti contingeret, Ordinem illum annihilari & Conventum prædictum dissolvi, quod prædicta omnia & singula per eam concessa & data, quæ etiam amortizata per eamdem copiam conspiciuntur, ad ipsam, vel ad suos hæredes reverterentur, ipsaque vel hæredes sui prædicti eadem omnia & singula, vel partem eorum possent alii Ordini ipsi, vel ipsius hæredibus suis placibili, qui ibidem valeret per eam, vel per suos hæredes immitti, construi, atque poni, ad libitum assignari, sicut prædicta, & alia in dicta copia dicti instrumenti dati in Monasterio sancti Bernardi nostræ Civitatis Valentiæ XXI. *Octobris, anno a Nativitate Domini* MCCCCXLIV. *clausi, & signati, per Guillelmum Ponti, ejusdem Regis Martini secretarium, & publicum Notarium, vidimus latius contineri. Fuit insuper exhibita nobis alia copia cujusdam instrumenti continens in effectu, quod prædictus D. Rex Martinus, Avunculus noster, tamquam Princeps & Dominus, ac ut pater, & conjuncta persona illustris quondam Martini Regis Siciliæ filii sui primogeniti, hæres prædictæ Mariæ Reginæ illius superioris Martini conjugis, ac hujus novissimæ matris, & tamquam usufructua-*

ctuarius bonorum omnium prædictæ Reginæ ejus uxoris, ac etiam tamquam alter ex manumissoribus testamenti dictæ Reginæ, omnibus dictis nominibus, & quolibet eorumdem, necnon frater Bartholomæus Bonracii, frater Joannes Eximeno, in sacra Theologia Magistri, Ordinis Minorum, & Raymundus de Bonifico miles, omnes una cum aliis quibusdam, & in solidum manumissores testamenti dictæ Reginæ, inhærentes, ut dixerunt, voluntati & dispositioni Reginæ ejusdem, de quibus eis constabat per illius testamentum, assignarunt & tradiderunt mille quingentos solidos annuales in nuda perceptione super omnibus & singulis reditibus, proventibus, fructibus, emolumentis & juribus dictæ Vallis de Almonazir, pro victu & vestitu ac omnibus aliis necessitatibus Fratrum dicti Monasterii sancti Spiritus, & præter hos etiam assignarunt alios quingentos solidos super reditibus, fructibus, proventibus & juribus loci de Paterna, qui etiam fuerat dictæ Reginæ, convertendos quolibet anno in fabrica, seu reparatione Ecclesiæ & Monasterii prædicti, modis & formis, ac etiam sub retentionibus & conditionibus expressis per dictam Reginam in instrumento desuper mentionato, de assignatione priorum quinque mille solidorum facta per ipsam super juribus dictæ Vallis de Almonazir, sicut hæc etiam continentur diffusius in prædicta copia instrumenti prædicti Regis Martini, necnon & aliorum manumissorum prædictorum, quod datum & actum fuit in regali Civitate Valentiæ VII. *Junii, anno a Nativitate Domini* MCCCCVI. *Ad hæc autem accessit prædictæ Illustrissimæ Reginæ uxoris nostræ supplicatio continens, quod cum ipsa conjugali devicta amore, inexplicabilibus & diuturnis anxietatibus teneretur propter ardua & difficilia bella, quæ pro acquisitione hujusmodi citra Farum Siciliæ Regni, & aliis diversis causis gessimus, timens varios bellorum eventus, & volens ipsum conjugale debitum nobis solvere, præter orationum, & sacrificiorum suffragia, quibus continuo erat intenta, inter alia pietatis opera vovisset, ob has causas dictum Monasterium Monialium Trinitatis ædificare, ad quod pro sancta, & casta conversatione Religiosarum ipsius, plures conveniunt, quæ diu, noctuque pro nostro felici statu Deum precantur; & quia facultates, quas ipse Conventus obtinet, tenues sunt & insufficientes ad supportandum necessaria dictæ domus, & sicut præfertur, ex determinatione dicti Provincialis Capituli sancitum est, dictum Conventum S. Spiritus habere non posse dictos reditus, & quantum in eis est, illos transtulerunt in dictum Monasterium Monialium Trinitatis, licet casus retentionis factæ per dictam Reginam fundatricem dicti Monasterii S. Spiritus non occurrat, cum nunc Ordo ille non annihilatus, imo roboratus, nec Conventus dissolutus, imo reformatus dici possit, cum ab errore revocati ad saniorem Observantiam Regulæ suæ reducti sint. Quia tamen translatio redituum hujusmodi facta cautius videbatur, si nostra, ad quem, uti hæredem, aut successorem dictæ Reginæ, & tamquam Dominum, & Regem spectare diversis juribus videtur, auctoritate, licentia, & confirmatione roboratis, ac denique per nos fiat, ut ipsam hoc munere, quod sibi carissimum futurum esse ostendit, donare dignaremur, nobis magno animo supplicavit. Nos autem percepto negotio hujusmodi, & prospecta retentione dictæ Reginæ Mariæ, quæ non videtur in hoc casu locum vendicare, cum dictum Monasterium sancti Spiritus sub eodem Ordine beati Francisci, quo fundatum extitit, maneat, attentaque prædictæ illustrissimæ Reginæ consortis nostræ supplicatione, quæ sub zelo, & nostri respectus intuitu, nos magnopere movet, & decreto dicti Provincialis Capituli inhærentes, necnon ad opus dicti Monasterii Trinitatis, cujus laudabile testimonium ad nos pervenit, prospicientes, iis omnibus & aliis, quæ nos digne movent, consideratis, tenore præsentis privilegii, nostri sacri Consilii prævia deliberatione matura, renunciationem di-*

dictorum redituum factam, sicut præfertur, per dictum Provinciale Capitulum, seu per Vicarium Generalem dicti Ordinis Minorum, cum consilio, assensu & voluntate Vicarii & Diffinitorum Provincialis Capituli, & translationem de eisdem reditibus factam per eosdem in dictum Monasterium Trinitatis, Conventum, & Moniales ejusdem, tamquam Rex & Dominus dicti Regni Valentiæ, & etiam ut hæres & successor bonorum omnium, & jurium prædictæ bonæ memoriæ Reginæ Mariæ, fundatricis dicti Monasterii sancti Spiritus, sicut melius & utilius ad eorum, & infrascriptorum validationem dici, & intelligi potest, habentes & volentes haberi hic pro repetitis, & sufficienter expressis omnibus, quæ dicta sunt, & quæ dicenda & exprimenda fuerunt de dispositione dictæ Reginæ Mariæ, in concessione quinque mille solidorum per eam assignatorum super juribus & reditibus Vallis de Almonazir, & de assignatione per prædictum Regem Martinum in omnibus pie expressis, & per alios manumissores dictæ Reginæ superius nominatos facta de aliis mille quingentis solidis annualibus super eisdem reditibus, & juribus Vallis de Almonazir, & de quingentis solidis pro fabrica dicti Monasterii & ejus Ecclesiæ; assignatis super reditibus & juribus dicti loci de Paterna, ut superius dictum est, & de retentione & conditione adjectis, per dictam Reginam, & post per dictum Regem Martinum, & manumissores prædictos in casu annihilationis dicti Ordinis, & dissolutionis dicti Conventus, seu habitis pro insertis ipsis assignationum instrumentis, ac etiam diffinitione dicti Vicarii Generalis, & Provincialis Capituli, de quibus omnibus sumus plenissime informati; de certa scientia nostra, motu proprio, & ex plenitudine nostræ potestatis acceptamus, laudamus, approbamus, & nostræ confirmationis præsidio roboramus, ipsosque septem mille solidos annuales & perpetuales, sicut superius consignati sunt, & jus illos petendi, & habendi, vobis venerabilibus & religiosis modernis & futuris Abbatissæ & Monialibus, ac Conventui dicti Monasterii Trinitatis, Civitatis Valentiæ, pleno jure, intuitu etiam ejus Beatæ Genitricis Mariæ Virginis gloriosæ, damus, concedimus & assignamus. Et insuper attendentes, quod sicut præfertur, per prædictum Vicarium Generalem, cum consilio & assensu Vicarii, & Capituli Provincialis definitum & determinatum est, dictum Monasterium sancti Spiritus non posse cum veritate & puritate Regulæ suæ habere dictos reditus, etiam quoad simplicem usum facti, & quatenus cum observatione Regulæ suæ fieri potuit, per eos provisum est, ut Fratres dicti Conventus sancti Spiritus, necessitatis casu, eo quia segregati sunt a populis Christianis, facere possint congregationem frumenti & olei, & similium in Conventu suo, juxta concessionem Domini Clementis Papæ V. in decretali: Exivi de Paradiso, *& non occurrit ipsis Vicario & Capitulo alius modus, quo absque peccato, & violatione Regulæ beati Francisci, sub cujus Observantia dicta Regina voluit Fratres dicti Monasterii vivere, possint ipsi Fratres esse in dicto loco, quamquam confidimus de illius misericordia, qui avibus cœli, quæ neque metunt, neque nent, providet, quod non deficiet servis suis, quos jussit sollicitos non esse, quid ederent vel biberent, aut quo operirentur, promittens illis, quod cælestis Pater, qui scit quibus opus habent, providet eis; verumtamen si quo casu accideret, quod ipsi Fratres sic mendicantes, aut sibi, ut præfertur, providentes, aliquando in eo loco vivere nollent, aut non possent, quia satius esset dictum Monasterium deficere, quam cum peccato manere, & proprius voluntati dictæ quondam Reginæ Mariæ fore existimamus, mutare locum, quam Ordinem, cui Ordini benefacere voluit, & sicut ipsa in dicta institutione testatur, devota admodum fuit, iis omnibus attentis, ex nunc pro tunc, in dicto casu, si accideret, de scientia, motu, potestate, & cum deliberatione prædictis, alterantes etiam & mutantes, si & qua-*

quatenus opus est, voluntatem dictæ Reginæ, dictos omnes reditus, videlicet tam quinque mille solidos annuales, per dictam olim Reginam, quam mille quingentos solidos ab una parte, quam alios quingentos solidos ab alia annuales, ut prædicitur, per dictum Regem Martinum, & alios manumissores prædictos assignatos dicto Monasterio sancti Spiritus, & jus illos petendi, & habendi, ejusdem præsentis privilegii tenore, absque derogatione acceptationis, laudationis, approbationis de iis per nos supra factarum, damus, concedimus & assignamus perpetuo vobis eisdem venerabilibus ac religiosis Abbatissæ & Monialibus præsentibus & futuris, ac Conventui dicti Monasterii Trinitatis extra muros Civitatis Valentiæ, per vos, aut vestrum procuratorem idoneum aut quem volueritis loco vestrum quovis titulo prædictorum ex nunc, & in dicto casu, absque interventu aliquo Juratorum Civitatis Segorbiæ, seu alterius cujuscumque personæ, quæ vobis, sicut dictum est, licet talia habere & possidere, habendos & percipiendos singulis annis, terminis statutis & solitis, videlicet sex mille quingentos solidos, ex juribus & reditibus Vallis de Almanazir, & quingentos solidos, ex juribus & reditibus dicti loci de Paterna, cedentes & mandantes vobis eisdem Abbatissæ, Monialibus præsentibus & futuris, & Conventui Trinitatis Valentiæ, omnia jura omnesque actiones reales & personales, mixtas, utiles, & directas, ac alias quascumque nobis, ut Regi, & Domino prædicto, ac etiam tamquam hæredi, vel successori bonorum, & jurium dictæ quondam Reginæ Mariæ, seu alio quocumque jure, modo & causa pertinentes & pertinentia, in prædictis septem mille solidis, ac adversus quascumque universitates, corpora, collegia, aut singulares personas ratione ipsorum, quibus in judicio & extra possitis uti, & experiri, quemadmodum nos poteramus ante præsentem approbationem, acceptionem, laudationem, & confirmationem ac novam donationem, assignationem & concessionem, & possemus nunc, vel postea quomodocumque: mandantes firmiter & expresse, tenore hujusmodi privilegii, vicem epistolæ in hac parte gerentis, Juratis, Consilio & Universitati, Alaminis quoque veteribus, & Alianis Agarenorum dictæ Vallis de Almonazir præsentibus & futuris, necnon Vitali Castellano Duriz alias de Blanes militi, cujus esse dicitur dicta Vallis, Juratis quoque, & Consilio, & Universitati, & Alaminis veteribus, Alianiæ Agarenorum dicti loci de Paterna, ac Juratis, Consilio & Universitati Civitatis Valentiæ, cujus nunc dicitur esse dictus locus de Paterna, & aliis quibuscumque, ad quos pro tempore hæc spectabunt, quatenus statutis & solitis terminis respondeant ab inde perpetuo vobis dictæ Abbatissæ, Monialibus, & Conventui Trinitatis Valentiæ, videlicet dicti Officiales, Universitas, & Aliania Vallis de Almonazir, de dictis sex mille quingentis solidis, & dicti Officiales, Universitas, & Aliania dicti loci de Paterna, & eorum Domini, de dictis quingentis solidis, necnon de residuis quibuscumque, si quæ pro tempore præterito, & usque in præsentem diem per eos debebuntur, ratione prædictarum assignationum, quæ quidem residua pariter vobis eisdem Abbatissæ, Monialibus, & Conventui Trinitatis damus, & vos super eisdem in locum, & jus dictorum Fratrum sancti Spiritus, seu Juratorum Civitatis Segorbiæ, quibus pro illis respondere tenebantur, ponimus & subrogamus, recuperaturis a vobis, sive a vestro Syndico & Procuratore, tam de residuis ipsis, quam de annuis solutionibus, prout ad quosque eorum spectat, singulis vicibus apochas opportunas, eis valituras, & acceptandas, absque nota cujuslibet quæstionis, in quarum prima tenor hujus privilegii totaliter sit insertus, in aliis autem fiat de ipso mentio specialis; ipsis quoque Juratis Civitatis Segorbiæ præsentibus & futuris mandamus firmiter expressius inhibentes, ne amodo de perceptione dictorum septem mille solidorum se modo aliquo intromittant: Quinimo si quæ residua præsentis,

tis, aut præteritorum annorum apud eos stabunt, ea ad solam præsentis nostri privilegii exhibitionem restituant & tradant vobis Abbatissæ, Monialibus & Conventui prædictis, seu vestro procuratori, recuperando a vobis, vel ab ipso Procuratore apocham opportunam, quam ad eorum cautelam, & plenam liberationem pro quantitate soluta sufficere volumus. Mandamus etiam præsentibus & futuris quibusvis receptoribus patrimonii, quod fuit prædictæ quondam Reginæ Mariæ, quod exitum dictorum septem millium solidorum, ac residuorum quorumcumque ex ipsis admittant, & recipiant singulis annis, ipsis Officialibus, Universitatibus, & Alianis dictæ Vallis de Almonazir, & loci de Puterna cuilibet pro sua rata ipsis solventibus vobis, prout per vos desuper traditum est, & Magistro Rationali Curiæ nostræ in dicto regno Valentiæ, seu alii cuicumque, a dicto receptore computum audituro mandamus, quod ipso receptore ponente in exitu reditus dictarum terrarum, dictos septem mille solidos annuales, ac etiam residua, si quæ fuerint vobis soluta, & restituentibus apochas opportunas, admittant illas in eorum computum, omni difficultate cessante. Ceterum ut dicta renunciatio, & translatio per dictos Vicarium, & Capitulum facta, nostraque præsens acceptatio, laudatio & confirmatio, atque concessio, donatio & assignatio, remoto omni scrupulo, firma & valida maneant, quamquam prædicti quinque mille solidi assignati, ut præfertur, per dictam Reginam cum eodem assignationis instrumento amortizati fuerint, nihilominus etiam cum hoc eodem privilegio, pro abundatioris cautelæ suffragio omnes dictos septem mille solidos, de scientia certa, & potestate, ac motu prædictis amortizamus, & pro amortizatis haberi volumus & censemus: ita quod quibusvis foris & privilegiis Regni Valentiæ hoc fieri probibentibus, cum quibus, ex potestate, scientia, & modo eisdem dispensamus, non obstantibus, ullo modo prædicta renunciatio, relaxatio & translatio, nostraque laudatio, approbatio & confirmatio, donatio, concessio & assignatio firma maneant, & perpetua stabilitate subsistant. Per hoc autem nolumus, nec intendimus dictorum septem mille solidorum rata in quibusvis occurrentiis, ad quas pro illis teneamini, tamquam pro bonis de talento, aut forum nostrum, vel officialium nostrorum declinaveritis pro illis quomodolibet ad Judicem Ecclesiasticum recurrendo, vel aliquis Ecclesiasticus Judex de his se intromiserit, eo ipso quo prædicta, seu eorum aliqua attentata fuerit, seu fuerint attentata, prædicti septem mille solidi, & eorum proprietas sint nostro fisco acquisiti, & acquisita retinenda, etiam nobis, & sub hoc pacto prædicta omnia vobis concedimus, quod non possitis, nec valeatis dictos septem mille solidos, nec aliquam partem eorum in usufructu, perceptione, aut proprietate vendere, alienare, permutare, redimi pati, seu alias quomodolibet alterare, absque expressa licentia & permissu nostro, seu nostrorum in dicto regno successorum, sub pœna commissi, quatenus vos dictæ Abbatissa & Moniales dicti Conventus præsentes & futuræ teneamini omnia onera si quæ pro Missis, vel aliis per dictam quondam Reginam Mariam vel sui testamenti executores annexa fuerunt assignationi dictorum septem mille solidorum, vel cuilibet parti eorum, subire, & eis satisfacere, necnon in Missis, & aliis Officiis & Sacrificiis ibi faciendis pro salute & felici statu nostro, & præfatæ Illustrissimæ Reginæ conjugis nostræ, dum vixerimus, ac pro ipsius quondam Reginæ Mariæ, & post obitum pro nostra, Illustrissimæque Reginæ consortis nostræ, nostrorumque, & earum prædecessorum omnibus orare, & orari facere teneamini: Illustrissimæ igitur Reginæ Mariæ consorti nostræ prædictæ, & Joanni Regi Navarræ fratri carissimis, & Occidui Regni Locumtenentibus Generalibus nostris, intentum nostrum aperimus & dicimus; gerenti autem vices Gubernatoris, & Bajulo generali, Bajulis justitiæ, & aliis officialibus nostris in dicto Regno Valentiæ, & si-

& signanter dictis Magistro Rationali, ac Juratis Civitatis Valentiæ, & Vitali Castellano Duriz, alias de Blanes, Juratis quoque, Consilio, & Universitatibus, atque Aluminis veteribus, & Alianis dictæ Civitatis Segorbiæ, ac dicti loci de Paterna, & Vallis de Almonazir, & aliis ad quos spectabit, præsentibus & futuris, mandantes firmiter & expresse, quatenus nostrum hujusmodi privilegium, & contenta in eo juxta sui seriem pleniorem, firmiter teneant & observent, tenerique faciant, & in nullo contraveniant, aut permittant quemlibet contraire, quanto ipsi Illustrissimi Regina, & Rex vobis complacere, ceteri autem prædicti nostram gratiam caram habent, iramque & indignationem nostram, sub pœna decem mille florenorum per quemlibet contrafacientem solvendorum ærario nostro cupiunt evitare, quibusvis foris, privilegiis, pragmaticis, & aliis dispositionibus, earumque & eorum practicis, usibus & observantiis, aliisque in oppositum facientibus quibuscumque non obstantibus ullo modo, supplentes ex scientia & potestate prædictis omnes defectus & tollentes omne vitium, si qui, aut quod ratione solemnitatis omissæ, seu alia quavis causa in præsentibus quomodolibet causati aut commissi reperirentur: in cujus rei testimonium præsens privilegium fieri, & nostro majori sigillo pendenti jussimus communiri. Quod est datum & actum in Castello novo nostræ Civitatis Neapolis XXIV. die mensis Martii, anno a Nativitate Domini MCCCCLVII. Regnorum nostrorum anno XLII. hujus vero citerioris Siciliæ Regni XXIII.

Nulli ergo &c. si quis &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLVII. XII. Kalendas Julii, Pontificatus nostri anno III.

IV.

Conceduntur Indulgentiæ pro prædicto Monasterio Valentino. Ibid. fol. 150.

Universis Christifidelibus præsentes litteras inspecturis.

Licet is, de cujus munere venit, ut sibi a suis fidelibus digne & laudabiliter serviatur, de abundantia suæ pietatis, quæ merita supplicum excedit & vota, bene servientibus sibi multo majora retribuat, quam valeant promereri; nihilominus tamen desiderantes Domino populum reddere acceptabilem, & bonorum operum sectatorem, fideles ipsos quasi quibusdam allectativis muneribus, indulgentiis videlicet & remissionibus invitamus, ut exinde reddantur Divinæ gratiæ aptiores. Cupientes ergo, ut Monasterium Monialium sanctæ Trinitatis, Ordinis sanctæ Claræ extra muros Valentin. quod, ut accepimus, carissima in Christo filia Maria Regina Aragonum, sub honore & vocabulo prædictæ Trinitatis, de novo fundasse & construxisse dicitur, pariter & dotasse, in quo Abbatissa & Moniales sub regulari Observantia dicti Ordinis viventes existunt, & in Divinis Officiis Altissimo famulantes &c. & ut futuris temporibus &c. congruis honoribus frequentetur &c. De Omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apostolorum misericordia confisi, omnibus vere pœnitentibus & confessis, qui in eisdem Trinitatis, & in dedicationis Ecclesiæ dicti Monasterii festivitatibus, dictum Monasterium devote visitaverint annuatim, quinque annorum, & ad reparationem manus porrexerint adjutrices &c.

Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLVII. XII. Kalendas Julii, Pontificatus nostri anno III.

V. Ut

V.

Ut det facultatem construendi Monasterium Clarissarum. Ibid. lib. 26. bullar. fol. 71.

Venerabili fratri Archiepiscopo Tarsen. & dilecto filio Abbati Monasterii Filiaci, Gebennen. diœc. &c.

§. I. Piis Christifidelium desideriis gratum nos decet præstare consensum, & ea quæ Religionis propagationem, cultus Divini augmentum, ac caritatis & pietatis opera concernunt, ut votivum consequantur effectum, favore prosequi gratioso. Sane pro parte dilecti filii nobilis viri Ludovici Ducis Sabaudiæ nobis nuper exhibita petitio continebat, quod dilecta in Christo filia nobilis mulier Anna de Cipro, ipsius Ducis conthoralis, non modica devotione accensa, cupiens terrena in cœlestia, ac transitoria in æterna felici commercio commutare, de bonis sibi a Deo collatis, ad Omnipotentis Dei, totiusque cœlestis Curiæ laudem & gloriam, & animæ suæ salutem, in loco de Insula, in Civitate Gebennen. constituto, qui ab antiquo, ob certas differentias, interdictus dicitur, unum, ac aliud Monasteria, sive Conventus pro nonnullis Monialibus, sive Sororibus Ordinis sanctæ Claræ, aut hospitale pro pauperibus, & peregrinantibus inibi recipiendis & pie tractandis, prout ejus devotio dictaverit, in alio loco congruo & honesto, in dominio ipsius Ducis, seu ejus liberorum sito, ad hoc per ipsam Ducissam eligendo, si ei loca ipsa per illum seu illos, ad quem vel ad quos spectat, dari & assignari contigerit, eligenda, cum Ecclesiis, campanis, cœmeteriis, hortis, hortalitiis, & aliis officinis necessariis fundari, erigi & construi facere ferventer exoptat, dummodo sibi ad id Apostolicæ Sedis suffragetur auctoritas. Quare pro parte ejusdem Ducis nobis fuit humiliter supplicatum, ut ipsius Ducissæ proposito favorabiliter annuentes, eidem Ducissæ Monasteria sive Conventus, aut hospitale hujusmodi cum Ecclesiis, campanili, campanis, cœmeteriis, hortis, hortalitiis & officinis hujusmodi in locis ipsis erigendi & fundandi, ac construendi, ac illi, vel illis, ad quem, vel ad quos loca ipsa pertinuerint, donandi, aliaque circa hæc necessaria & opportuna faciendi, licentiam concedere, de benignitate Apostolica dignaremur.

§. II. Nos igitur, qui cultum Divinum nostris potissime temporibus ubique adaugeri intensis desideriis affectamus, hujusmodi supplicationibus inclinati, discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus vos, vel alter vestrum, si, & postquam, & loca ipsa ad hoc donata, & interdictum ipsum relaxatum fuerit, eidem Ducissæ Monasteria, sive hospitale hujusmodi cum Ecclesiis, campanili, campanis, cœmeteriis, hortis, hortalitiis, & aliis officinis necessariis erigendi & fundandi ac construi faciendi, ac alia pro usu & habitatione dictarum Monialium sive Sororum, Vicario Provinciali subjiciendarum, aut hospitale pro receptione & pia contractatione pauperum & peregrinorum hujusmodi, prout ipsius Ducissæ devotio dictaverit, atque declaraverit, perpetuo deputandi, plenam & liberam, auctoritate nostra licentiam elargiamini. Et insuper omnibus & singulis Monialibus in ipsis Monasteriis, sive hospitali fundandis pro tempore commorantibus, ut omnibus & singulis prærogativis, indultis, libertatibus, exemptionibus, immunitatibus, aliisque gratiis & concessionibus, quibus ceteræ ipsius Ordinis personæ, & Monasteria, sive loca ubilibet potiuntur & gaudent, etiam uti & gaudere possint & debeant, auctoritate Apostolica, tenore præsentium indulgemus.

§. III. Ceterum vobis & cuilibet veſtrum, ſi Monaſterium in loco de Inſula hujuſmodi fundari contigerit, ad effectum fundationis hujuſmodi, dandi & aſſignandi, necnon ceteros Conventus Ordinis Fratrum Minorum in dominiis dicti Ducis conſtitutos, quos ipſe Dux ad hoc nominaverit, & eorum perſonas viſitandi, & ea quæ reformationis & correctionis adminiculo indigere videritis, debite corrigendi & reformandi, alia circa hæc neceſſaria & opportuna faciendi & exequendi, contradictores &c. dicta auctoritate Apoſtolica facultatem concedimus per præſentes. Non obſtantibus piæ memoriæ Bonifacii Papæ VIII. prædeceſſoris noſtri &c. & aliis conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis, ceteriſque contrariis quibuſcumque: jure tamen parochialis Eccleſiæ & cujuslibet alterius in omnibus ſemper ſalvo.

Datum Romæ apud ſanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLVII. XV. Kalendas Octobris, Pontificatus noſtri anno III.

VI.

Ut det licentiam fundandi Monaſterium Clariſſarum, & ad illud transferendi aliquas Sorores Monaſterii de Baſico. Ibid. ex lib. 13. fol. 190.

Venerabili fratri noſtro Archiepiſcopo Meſſanen. &c.

§. I. Piis fidelium votis gratum nos decet præſtare aſſenſum, & ut ea, quæ Religionis propagationem, Divinique cultus augmentum, ac ſalutem animarum reſpiciunt, optatum ſortiantur effectum, libenter interponimus ſollicitudinis noſtræ partes, etiam ſtatui perſonarum cum humilitate ad Nos recurrentium ſalubriter providendo. Exhibita ſiquidem nobis nuper pro parte dilectarum in Chriſto filiarum Macaudæ de Calafatis, Tertii Ordinis ſancti Franciſci, & Mitæ ejus natæ, mulierum Meſſanen. petitio continebat, quod ipſæ olim zelo devotionis accenſæ, ut mundanis abjectis illecebris Altiſſimo devotius famulari poſſent, ac cupientes terrena in cœleſtia, & tranſitoria in æterna felici commercio commutare, pro ſe, & progenitorum ſuorum animarum ſalute, ac ad laudem Divini nominis, ad Ordinem ſanctæ Claræ ſingularem gerentes devotionis affectum, ſe Religionem ingredi, & Ordinem prædictum profiteri, necnon pro uſu & habitatione Monialium ejuſdem Ordinis, in qua Moniales Obſervantiæ dumtaxat, & nihil proprii habentes, quæ Altiſſimo dedicatæ eidem præſtent continuum famulatum, de bonis ſibi a Deo collatis, in Civitate Meſſanen. in loco ad hoc congruo & honeſto, quamdam domum dicti Ordinis erigere, fundare, ædificare & de novo conſtruere voverunt. Et, ſicut eadem petitio ſubjungebat, mulieres ipſæ votum hujuſmodi per eas ex devotionis fervore emiſſum, obſtantibus prohibitionibus, conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis, adimplere nequeunt. Quare pro parte Macaudæ & Mitæ mulierum prædictarum nobis fuit humiliter ſupplicatum, ut eis domum prædictam, cum Eccleſia, cœmeterio, campanili, campana, hortis, hortalitiis, & aliis neceſſariis officinis erigendi, fundandi, ædificandi & conſtruendi, ſeu erigi, fundari, ædificari ac conſtrui faciendi, licentiam concedere, de benignitate Apoſtolica dignaremur.

§. II. Nos igitur, qui cultum Divinum, & regularem Obſervantiam noſtris præſertim temporibus intenſis deſideriis ubilibet vigere affectamus, de præmiſſis certam notitiam non habentes, hujuſmodi ſupplicationibus inclinati, Fraternitati tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus de præmiſſis omnibus & ſingulis, & eorum circumſtantiis univerſis, auctoritate noſtra te diligenter informes, & ſi per informationem hujuſmodi ita

eſſe

esse repereris, Macaudæ, & Mitæ prædictis domum prædictam pro usu, & habitatione Sororum hujusmodi, cum Ecclesia, cœmeterio, campanili, campana, refectorio, dormitorio, hortis, hortalitiis, & aliis officinis prædictis, erigendi, fundandi, ædificandi, & de novo construendi, seu erigi, fundari, ædificari, & de novo construi faciendi, ac dilectæ in Christo filiæ Sorstorgiæ, Sorori domus beatæ Mariæ de Basico Messanen. ejusdem Ordinis, prædictæ Macaudæ filiæ, de eodem Monasterio ad domum prædictam cum tribus, aut quatuor ejusdem domus beatæ Mariæ sororibus, quas ipsa duxerit eligendas, transeundi, ac Sorstorgiæ, & Sororibus prædictis, ac aliis ejusdem Ordinis domum erigendam prædictam sub obedientia superiorum suorum inhabitandi, illamque perpetuo libere & licite retinendi, plenam & liberam, cujusque super hoc licentia minime requisita, auctoritate nostra licentiam largiaris.

§. III. Non obstantibus fel. record. Bonifacii Papæ VIII. prædecessoris nostri &c. & aliis Apostolicis constitutionibus, necnon dictorum Ordinum, juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis & consuetudinibus, ceterisque contrariis quibuscumque: jure tamen Ordinarii loci, ac parochialis Ecclesiæ semper salvo. Nos enim, si per te dictam licentiam largiri contigerit, ut præfertur, Sorstorgiæ, & aliis Sororibus prædictis in prædicta erigenda domo commorantibus, præsentibus & futuris, dictæque erigendæ domui, ut omnibus & singulis privilegiis, exemptionibus, libertatibus, indultis, & gratiis, dicti Ordinis domibus, & Sororibus per Sedem Apostolicam prædictam, vel alias generaliter concessis, uti valeant pariter, & gaudere: ac Sorstorgiæ, & aliis Sororibus prædictis, in eadem domo pro tempore commorantibus, ut annis singulis Abbatissam, seu Vicariam, quæ illis præsit, eligere & creare; quodque domus erigenda hujusmodi, ac aliæ Sorores, per alium, quam per Vicarium domus beatæ Mariæ de Jesu ejusdem Ordinis Messanen. pro tempore existentem visitari nequaquam possint, nec debeant, auctoritate Apostolica, tenore præsentium concedimus pariter & indulgemus &c.

Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLVII. XIII. Kalendas Novembris, Pontificatus nostri anno III.

VII.

Ut permittat ædificari in oppido Viglevani Monasterium Clarissarum. Ex Reg. Cal. lib. 27. bullar. fol. 163.

Venerabili Fratri Episcopo Novarien. &c.

§. I. INjunctum nobis desuper Apostolicæ servitutis officium digne peragere non ambigimus, si ad ea per quæ regularis castimoniæ, & Divini cultus subsequi speratur augmentum, Apostolicos favores jugiter extendamus. Exhibita siquidem nobis nuper pro parte dilectarum in Christo filiarum, Catarinæ Magistri Antonii de Burballis, de Terra Viglevani, Novarien. diœcesis, ac Francischinæ de Bellaciis, ac nonnullarum Sororum aliarum Tertii Ordinis sancti Francisci, de Pœnitentia nuncupatarum, petitio continebat; quod cum ipsæ, quæ quamdam domum, quam in eadem terra communiter inhabitant, quamque de ipsarum propriis bonis sibi a Deo collatis pro earum usu & habitatione emerunt, & inibi continuo juxta hujusmodi Ordinem Altissimo famulatum reddentes, resident & commorantur, cupiant (cum ad hoc satis ampla & apta sit) vehementer in Monasterium Ordinis sanctæ Claræ de Observantia, cum Abbatissali digni-

 tate

tate erigere & ordinare, ac erigi & construi facere, cum Ecclesia, campanili, campana, dormitorio, refectorio, claustro, hortis, hortalitiis, & aliis necessariis officinis, tam pro earum, quam etiam pro aliarum ipsarum Sororum, & devotarum mulierum usu & habitatione perpetuis, & Monasterium hujusmodi, postquam sic constructum fuerit, ingredi & intrare, ac inibi sub habitu regulari pro ipsarum animarum salute, devotis & sinceris mentibus vivere affectent, si ad id Apostolicæ Sedis interveniat auctoritas. Quare pro parte dilecti filii nobilis viri Francisci Sfortiæ Ducis Mediolani, & Catarinæ Franciscæ, ac Sororum prædictarum nobis fuit humiliter supplicatum, ut super iis, earum animarum saluti & alias in præmissis opportune providere, de benignitate Apostolica dignaremur.

§. II. Nos igitur, qui continuum Divini cultus, & Religionis augmentum intensis desideriis affectamus, hujusmodi supplicationibus inclinati, fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus, si est ita, & prædictam domum, in qua prædictum Monasterium construi, & ædificari desiderant, accommodam, & idoneam esse repereris, super quo tuam conscientiam oneramus, eisdem Catarinæ & Franciscbinæ, & aliis Sororibus prædictis, domum hujusmodi in Monasterium sanctæ Claræ, sub Ordine & Observantia hujusmodi, cum Ecclesia, cœmeterio, campanili humili, campana, dormitorio, refectorio, claustro, hortis, hortalitiis, & aliis necessariis officinis prædictis, pro usu & habitatione prædictis, cum Abbatissali dignitate erigendi & construendi, ac erigi & construi faciendi, & professionem ejusdem Ordinis emittendi, necnon omnia alia & singula, ad hoc necessaria pariter & opportuna exequendi, & eisdem & earum successoribus in dicto Monasterio, postquam constructum fuerit, pro tempore degentibus, & sub Ordine & Observantia hujusmodi viventibus, alias in Sorores recipiendi, ibidem perpetuo remanendi & Altissimo famulandi, ut præfertur, ac ex illis in illo, prout in ceteris ejusdem Ordinis Monasteriis, Abbatissam eligendi, auctoritate nostra licentiam largiaris. Et insuper ipsis Monialibus & Sororibus in eodem Monasterio pro tempore degentibus, ut omnibus & singulis privilegiis, indulgentiis, libertatibus, immunitatibus, Ordini prædicto, & aliis illius domibus per Sedem prædictam, & alias quomodolibet concessis, uti, gaudere libere & licite valeant, eadem auctoritate concedas. Non obstantibus fel. record. Bonifacii Papæ VIII. &c. ac aliis constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque: jure tamen parochialis Ecclesiæ, infra cujus limites dictum Monasterium existet, & alterius cujuslibet in omnibus semper salvo.

Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLVII. IV. Non. Martii, Pontificatus nostri anno III.

Anno Christi 1458. Calixti III. anno 3.

VIII.

Ut det licentiam fundandi Monasterium Clarissarum in urbe Messanæ. Ibid. ex lib. 36. fol. 223.

Venerabili Fratri Archiepiscopo Messanen. &c.

§. I. Piis votis fidelium gratum nos decet præbere assensum, & ea, quæ ad Religionis & laudabilium operum exercitium, cum animarum salutis propagatione tendere dignoscuntur, ut debito effectui mancipentur, congruentibus gratiis & favore prosequimur. Dudum siquidem pro parte dilectarum in Christo filiarum Macaudæ de Calafatis Tertii Ordinis sancti

cti Francisci, ac Mitæ ejus natæ, mulierum Messanen. nobis exposito, quod ipsæ zelo &c. *ut supra in bulla 6. usque ad*, illamque perpetuo libere & licite retinendi plenam & liberam, cujusquam super hoc licentia minime requisita, auctoritate nostra licentiam largireris, prout in ipsis litteris plenius continetur. Postmodum vero, sicut exhibita nobis nuper pro parte Macaudæ & Mitæ prædictarum petitio continebat, tu ad ipsarum litterarum executionem rite, & earum forma servata procedens, quia hujusmodi præmissa, omnia & singula reperisti vera esse, Macaudæ & Mitæ prædictis domum præfatam pro se, & aliis Sororibus prædictis, erigendi in domo ejusdem hospitalis, eamque inhabitandi, & perpetuo retinendi, licentiam Apostolica auctoritate concessisti.

§. II. Cum autem, sicut eadem petitio subjungebat, dilecti filii veri patroni laici ejusdem hospitalis, Ascensionis nuncupati, quod quondam Julianus de Jordano civis Messanen. in eadem Civitate de novo fundavit, ac in illo hospitalitatem servari, & nonnulla alia tunc expressa fieri voluit & mandavit, certis ipsius hospitalitatis Rectoribus & Gubernatoribus deputatis, pro eo quod quidam ipsius fundatoris hæredum hæredes in præmissis & circa ea se plurimum reddiderunt negligentes, & in eodem hospitali nulla prorsus servatur hospitalitas, ac bona in usus pios per hæredes distribuenda, per dictos & nonnullos alios detinentur indebite occupata; ne ipsum hospitale ad miserabilem illi imminentem ruinam totaliter deveniat, pro parte Macaudæ & Mitæ prædictarum nobis fuit humiliter supplicatum, ut pro religionis propagatione, animarum salute, & ipsius hospitalis reparatione, eis dictum hospitale recipiendi, & in illo Monasterium ipsum cum Ecclesia, claustro, refectorio, dormitorio, & aliis necessariis officinis prædictis construendi & ædificandi, illudque juxta aliarum litterarum earumdem continentiam & tenorem, perpetuo inhabitandi & retinendi licentiam concedere, ac alias earum statui super his opportune providere, de benignitate Apostolica dignaremur.

§. III. Nos itaque de præmissis certam notitiam non habentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus si est ita, postquam hæredes & patroni prædicti & alii, quorum interest, omnes jus sibi in dicto hospitali, vel ad illud competens, Macaudæ & Mitæ prædictis donaverunt & concesserunt, ut præfertur, hospitale prædictum, si vacat, ex nunc, alioquin cum primum vacare contigerit, Macaudæ & Mitæ præfatis, ad effectum, ut illud in Monasterium Monialium dicti Ordinis, cum Ecclesia, & officinis prædictis erigatur, eadem auctoritate nostra tradas pariter & assignes: & nihilominus dilecto filio Vicario Ordinis Fratrum Minorum Regularis Observantiæ Provinciæ Sicilianæ, & præsertim in Civitate Messanen. commoranti, quod Monialibus quæ in eodem Monasterio, postquam erectum fuerit, pro tempore commorabuntur, in Missis & Divinis officiis, ac aliis, quæ ad animarum suarum profectum cedere dignoscuntur, per idoneos, & probatæ vitæ religiosos dicti Ordinis deservire facere teneatur & debeat, in virtute sanctæ obedientiæ, omni prorsus privilegio eis per Sedem Apostolicam concesso, aut contradictione cessante, si tibi videatur expediens, eadem auctoritate injungas; non obstante voluntate & ordinatione dicti testatoris, ac constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLVIII. XVII. Kalendas Maii, Pontificatus nostri anno III.

IX. *Ut*

IX.

Ut tradi faciant Ecclesiam beatæ Mariæ de Mianis ad construendum Conventum Ordinis Minorum de Observantia. Ibidem ex lib. 39. fol. 123.

Dilectis filiis sancti Laurentii Gratianopolitan. & de Burgeto sancti Petri de Lemento, Gratianopolitan. diœcesis Prioratuum Prioribus &c.

§. I. EX debito pastoralis officii, circa ea, per quæ cultus Divinus augmentatur, & personarum etiam Ecclesiasticarum sub Regulari Observantia Altissimo deditarum necessitatibus subvenitur, libenter intendimus, etiam in his adhibendo ministerii nostri partes. Dudum siquidem nobis pro parte dilecti filii nobilis viri Jacobi Comitis Montisminoris nobis exposito, quod, postquam dilectus filius nobilis vir Ludovicus Dux Sabaudiæ, vigore quarumdam litterarum fel. record. Nicolai PP. V. prædecessoris nostri, prout ex earum forma poterat, Ecclesiam beatæ Mariæ de Miano, Gratianopolitanæ diœcesis, in dominio ipsius Ducis situatam, pro erectione & fundatione unius domus pro usu & habitatione perpetuis Fratrum Minorum, de Observantia nuncupatorum, cum Ecclesia, campanili, campana humili, claustro, dormitorio, refectorio, hortis, hortalitiis, & aliis officinis necessariis, elegerat, ac ipse Comes de bonis sibi a Deo collatis domum hujusmodi fundare & ædificare promiserat, onusque de recompensando Rectore matricis & parochialis Ecclesiæ de Mianis, dictæ diœcesis, cui olim dicta Ecclesia beatæ Mariæ ex certis causis ordinaria auctoritate fuerat unita, in se assumpserat; & cum de ipsius domus ædificatione & recompensa hujusmodi per Venerabilem fratrem nostrum modernum Episcopum Gratianopolitan. & ejus in spiritualibus Vicarium Generalem tractaretur, Rector ipse, qui, si domus dictorum Fratrum in eadem Ecclesia erigeretur, ab onere duarum Missarum in septimana exoneratus remaneret ipsius unitate Ecclesiæ, in domo, platea, & alias tanto territorii spatio quod ad constructionem ipsam sufficeret, de recompensa quinquaginta florenorum partium illarum annuatim, quamvis aliæ decimæ & jura parochiæ dictæ unitæ Ecclesiæ sibi remanerent, noluerat contentari, quinimo Communitas appellationes interposuerat, propter quod Dux, & Comes præfati eorum desiderium in hac parte, & laudabile propositum adimplere, & domum ipsam construi facere non potuerant; ac subjuncto, quod utilitas & emolumenta, quam eidem Rectori ex oblationibus; & recompensa hujusmodi eosdem quinquaginta florenos super securis & perpetuis reditibus annuis eidem Rectori assignare paratus existebat, eidem Episcopo per alias nostras litteras, ejus proprio nomine non expresso, dedimus in mandatis, quatenus appellationibus hujusmodi, si reperirentur, non obstantibus, quas nullius esse roboris vel momenti declaravimus, per seipsum vocatis Rectore præfato & aliis, qui forent evocandi, de emolumentis omnibus & singulis, ac eorum circumstantiis universis auctoritate nostra se diligenter informaret, & si per informationem hujusmodi, ad recompensam dictum Comitem paratum cum effectu ipsius matricis Ecclesiæ, ac pro erectione & constructione præfatis, si fierent sine Divini cultus diminutione, reperiret, Rectorem præfatum ad acceptandam recompensam hujusmodi induceret, & si opus foret, per censuram Ecclesiasticam compelleret: ipsamque Ecclesiam beatæ Mariæ de Miano, cum domo, platea, cœmeterio, hortis, hortalitiis, & aliis necessariis officinis pro domo dictorum Fratrum competen-

tentibus, a Matrice Ecclesia, & sub recompensa præfata segregaret & eximeret, prædictamque unionem, quantum ad præmissa dumtaxat, dissolveret, minueret, & revocaret, illiusque patronos, & eorum domos, quæ, ut idem Comes asserebat, forsitan quinque fore noscebantur, ad eamdem matricem Ecclesiam per mediam leucam distantem vel circa, remitteret, ac alias omnia & singula jura parochialium ipsi Rectori remanere debere, decerneret & declararet, ac præfato Comiti domum prædictam pro usu, & habitatione Fratrum hujusmodi, cum dormitorio, campanili, campana, hortis, hortalitiis, & aliis officinis necessariis, alias juxta earumdem dicti prædecessoris litterarum tenorem ædificandi, ac ipsis Fratribus illam inhabitandi, & privilegiis etiam aliis domibus, & Fratribus dicti Ordinis concessis utendi licentiam & auctoritatem concederet, prout in eisdem nostris litteris plenius continetur. Cum autem, sicut exhibita nobis nuper pro parte Ducis, & Comitis prædictorum petitio continebat, licet judicio proborum virorum, dicta Matrix Ecclesia, decimis de Miano apud eam remanentibus, de summa centum florenorum similium annuorum perpetuorum reddituum diceretur recompensata, & Comes ipse illam nihilominus per concordiam inter eum, & Rectorem prædictum, juramentis & cautelis adhibitis, & ipsius Episcopi auctoritate per eumdem Rectorem specialiter reservata, initam, centum & decem florenos similes de hujusmodi perpetuis & annuis reditibus eisdem matrici Ecclesiæ & Rectori esset assignare paratus; tamen præfatus Episcopus ad præfatarum nostrarum litterarum executionem debite & reverenter requisitus, procedere, quo spiritu ductus nescitur, omnino renuit. Quare pro parte dictorum Ducis & Comitis nobis fuit humiliter supplicatum, ut eis in præmissis de opportuno remedio providere, de benignitate Apostolica dignaremur.

§. II. Nos igitur, qui Divini cultus augmentum nostris præsertim temporibus intensis desideriis affectamus, hujusmodi supplicationibus inclinati, discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus vos vel duo, aut unus vestrum, vocatis dicto Rectore & aliis, qui fuerint evocandi, si vobis & cuilibet vestrum de dicta concordia inter Comitem, & Rectorem prædictos inita, ut præfertur, legitime constiterit, dictusque Comes reditus & proventus annuos, & perpetuos centum & decem florenorum hujusmodi matrici Ecclesiæ, & Rectori prædictis realiter & cum effectu, cessantibus omnibus deceptionibus, fraude & cavillatione, alias juxta instrumenti super concordia hujusmodi, ut asseritur, confecti tenorem, exhibuerit & assignaverit, ad totalem nostrarum litterarum prædictarum, alias juxta illarum tenorem, executionem procedere; necnon præfatam Ecclesiam de Miano ab ipsa matrice Ecclesia per nos penitus segregatam & dissolutam, cum domo, campo, prato, horto, hortalitiis, eorumque juribus & pertinentiis, pro constructione & ædificatione dictæ domus, pro usu & habitatione dictorum Fratrum, ut præfertur, Comiti & Fratribus præfatis, concedere, tradere, & realiter assignare, necnon Comiti, & Fratribus prædictis prædictam domum cum Ecclesia, claustro, dormitorio, campanili, campana, aliisque necessariis officinis ædificandi, eisdemque Fratribus inibi perpetuo manendi, & Altissimo famulandi, ipsius Episcopi, vel cujusvis alterius licentia minime requisita, licentiam tribuere, auctoritate nostra valeatis. Nos enim, si ad prædictarum litterarum executionem per vos procedi, & concessionem per vos hujusmodi fieri contigerit, ut præfertur, Fratribus pro tempore in eadem domo existentibus, ut omnibus & singulis privilegiis, indulgentiis, gratiis, libertatibus, exemptionibus, immunitatibus, ceteris domibus & locis Ordinis præfati, per Apostolicam Sedem ge-

ne-

neraliter concessis, uti valeant pariter, & gaudere, auctoritate Apostolica concedimus per præsentes.

Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLVIII. IV. Nonas Maii, Pontificatus nostri anno IV.

X.

Ut perficere possit domum Minorum de Observantia a se inchoatam. Ibidem lib. 27. fol. 485.

Dilecto filio nobili viro Marco Vicecomiti de Rohan. Veneten. diœcesis &c.

§. I. Pia Deo & Ecclesiæ desideria tua, ex quibus sacræ Religionis propagatio, & animarnm salus cum Divini cultus augmento procurantur, libenter ad exauditionis gratiam admittimus, & ut illa optatum consequantur effectum, favorem Apostolicum libenter impertimur. Sane pro parte tua nobis nuper exhibita petitio continebat, quod tu de propria salute recogitans, terrenaque in cœlestia, & transitoria in æterna felici commercio commutare desiderans, unam domum sive Conventum pro usu & habitatione Fratrum Minorum, de Observantia nuncupatorum sub Vicario Generalis Ministri ipsius Ordinis Ultramontano, infra metas Villæ de Pontivi, Veneten. diœces. Dominio tuo subjectæ, in loco ad hoc congruo & honesto, cum Ecclesia, campanili, campanis, claustro, refectorio, cœmeterio, hortis, hortalitiis, & aliis necessariis officinis, de bonis tibi a Deo collatis, zelo devotionis quem ad prædictum Ordinem geris, ductus, absque Sedis Apostolicæ licentia, erigi, construi, & ædificari facere inchoasti, quam nullatenus perficere intendis, nisi tibi super hoc prædictæ Sedis auctoritas suffragetur. Quare pro parte tua nobis fuit humiliter supplicatum, ut tibi domum ipsam cum claustro, Ecclesia, campanili, campanis, refectorio, cœmeterio, hortis, hortalitiis, clausuris & ædificiis prædictis construendi & ædificandi, & incœpta opera perficiendi, necnon Fratribus dicti Ordinis domum hujusmodi pro illorum usu & habitatione recipiendi, licentiam concedere, tibique de illis, & absolutionis beneficio ab excommunicationis sententia, si quam tu in erigendo domum ipsam, ac dicti Fratres illam recipiendo absque dictæ Sedis licentia incurristis, providere, de benignitate Apostolica dignaremur.

§. II. Nos igitur qui Religionis & cultus Divini hujusmodi augmentum nostris in temporibus, studiis quærimus indefessis, præmissa, constructa & ædificata hujusmodi rata & grata habentes, illaque ex certa scientia approbantes, & tam te, quam Fratres prædictos ab hujusmodi excommunicationis, aliisque Ecclesiasticis censuris & pœnis, si quas, præmissorum occasione, incurristi & incurrerunt, absolventes, necnon cum ipsis Fratribus super irregularitate, si quam, sententiis hujusmodi ligati, Missas & alia Divina officia non tamen in contemptum clavium celebrando, vel se illis immiscendo contraxerunt, dispensantes, hujusmodi supplicationibus inclinati, tibi domum ipsam, una cum Ecclesia, campanili, campanis, claustro, refectorio, cœmeterio, hortis, hortalitiis, & aliis officinis prædictis ædificandi, construendi, & incœpta opera perficiendi, & Fratribus prædictis ibidem instituendi, illam pro eorum usu & habitatione, juxta ipsius Ordinis Observantiam, qui eidem Vicario Generalis Ministri pro tempore existenti subsint, & subesse censeantur, recipiendi & illam inhabitandi, plenam & liberam, auctoritate Apostolica, tenore præsentium licentiam imper-

pertimur. Et insuper Fratribus dicti Ordinis, de Observantia nuncupatis, in eadem domo pro tempore commoraturis, quod omnibus & singulis privilegiis, indultis, Fratribus ejusdem Ordinis per Sedem Apostolicam concessis, & quibus ipsi & eorum domus gaudent, uti & gaudere valeant, eadem auctoritate indulgemus: Jure tamen parochialis Ecclesiæ, & cujuslibet alterius in omnibus semper salvo, & absque ejusdem parochialis Ecclesiæ præjudicio. Non obstantibus præmissis, ac felicis record. Bonifacii Papæ VIII. prædecessoris nostri &c. & aliis Apostolicis constitutionibus & ordinationibus, ceterisque contrariis quibuscumque. Nulli ergo &c. si quis &c.

Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLVIII. IV. Nonas Maii, Pontificatus nostri anno IV.

XI.

Ut det licentiam fundandi Monasterium Clarissarum in oppido Harlemen. Ibid. lib. 38. fol. 158.

Venerabili fratri Episcopo Trajecten. &c.

§. I. Piis fidelium desideriis gratum Nos decet præstare consensum, & ea, quæ Religionis propagationem, cultusque Divini augmentum respiciunt, ut optatum consequantur effectum, favore prosequi gratioso. Sane pro parte dilectorum filiorum Burgimagistrorum, ac Scabinorum, & aliorum oppidi Harlemen. tuæ dioecesis, nobis nuper exhibita petitio continebat, quod in præfata dioecesi sunt nonnullæ mulieres, summum erga Ordinem sanctæ Claræ devotionis affectum gerentes, quæ terrena in coelestia, & transitoria in æterna felici commercio, ob frugem vitæ melioris, ad Omnipotentis Dei, & ipsius sanctæ Claræ laudem & honorem, in eodem oppido, vel ejus districtu, pro earum usu & habitatione, in loco ad hoc congruo & honesto, per ipsas mulieres eligendo, unum Monasterium dicti Ordinis, cum Ecclesia, coemeterio, campanili, campanis, refectorio, hortis, hortalitiis, aliisque officinis necessariis de novo fundare, erigere & construere, seu erigi, construi & ædificari facere, ac in eo professionem juxta Regulam ejusdem sanctæ Claræ per fel.record. Innocentium Pontificem III. prædecessorem nostrum confirmatam, emittere regularem ferventer exoptant, dummodo eis ad id Apostolicæ Sedis suffragetur auctoritas. Quare pro parte eorumdem Rectorum nobis fuit humiliter supplicatum, ut ipsarum mulierum pio proposito favorabiliter annuentes, eis Monasterium, sive Conventum hujusmodi cum Ecclesia, coemeterio, campanili, campanis, refectorio, hortis, hortalitiis, & officinis hujusmodi, in dicto prædio, vel in parochia dicti oppidi, fundandi, erigendi & construendi, seu fundari, erigi & construi faciendi, ipsisque mulieribus, illud postquam constructum fuerit, recipiendi, & pro hujusmodi usu & habitatione perpetuo, sub regimine & cura Fratrum Ordinis Minorum, de Observantia nuncupatorum, quemadmodum sunt Conventus in Gonda, in Leydis, in Harlem, & alii Conventus de stricta Observantia, Provinciarum Coloniæ, & Franciæ, & nullius alterius obedientia, cura & regimine, retinendi, licentiam concedere, ac Monialibus in dicto erigendo Monasterio pro tempore commoraturis, quod omnibus & singulis privilegiis, immunitatibus, & indultis, aliis Monasteriis dicti Ordinis sanctæ Claræ Monialibus in illis commorantibus, per Sedem Apostolicam, & alias in genere concessis, uti valeant pariter & gaudere, indulgere de benignitate Apostolica dignaremur.

§. II. Nos igitur de præmissis certam notitiam non habentes hujusmodi supplicationibus inclinati, fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus apud te ipsum visis, & examinatis diligenter, quæ in præmissis, & circa ea fuerint attendenda, super his provideas opportune: jure tamen parochialis Ecclesiæ, & cujuslibet alterius in omnibus semper salvo.

Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLVIII. VII. Idus Maii, Pontificatus nostri anno IV.

XII.

Ut quoddam judicium arbitrarium latum in præjudicium Minorum Observantum curet revocari. Ibid. lib. 39. fol. 14.

Venerabili fratri Guillelmo Episcopo Sareptanen. in diœcesi Tornacen. &c.

§. I. HUmilibus supplicationibus libenter annuimus, illasque favoribus prosequimur opportunis. Dudum siquidem fel. record. Nicolao Papæ V. prædecessori nostro, pro parte dilectorum filiorum Universitatis hominum, sive oppidanorum oppidi Cortracen. Tornacen. diœc. exposito, quod ipsi pro Divini cultus augmento, & Ordinis Fratrum Minorum, de Observantia nuncupatorum, ad quem singularem gerebant affectum, propagatione, in Burgo, sive suburbio dicti oppidi, quod admodum populosum existebat, & in quo tunc hactenus nullus Conventus Fratrum Mendicantium fuerat fundatus, loco utique ad hoc congruo & honesto, in honorem sanctæ Barbaræ, & sub illius vocabulo domum cum Ecclesia, campanili, campana, cœmeterio, horto, hortalitiis, & aliis necessariis officinis, pro usu & habitatione Fratrum eorumdem, inibi sub regulari Observantia Altissimo perpetuo famulaturorum, qui Provincialibus & Ministris pro tempore existentibus subesse deberent, fundare & erigere, seu fundari & erigi facere ferventer desiderabant: Idem Nicolaus prædecessor dilecto filio Abbati Monasterii sancti Petri juxta Gandavum, prædictæ diœc. dedit in mandatis, ut si ita esset, eisdem hominibus domum cum Ecclesia, campanili, campana, horto, hortalitiis, & aliis officinis præmissis, in suburbio, seu Burgo hujusmodi, in honorem & sub vocabulo dictæ Sanctæ, pro perpetuis usu & habitatione Fratrum eorumdem, dummodo dilecti filii nobilis viri Philippi Ducis Burgundiæ, in cujus temporali dominio dictum oppidum consistebat, ad id expresse accederet assensus, fundandi & erigendi, aliaque desuper necessaria & opportuna peragendi, necnon Fratribus eisdem domum ipsam pro dictis habitatione & usu recipiendi & perpetuo retinendi, diœcesani loci & cujuslibet alterius super hoc licentia minime requisita, licentiam largiretur.

§. II. Et insuper dictus Nicolaus prædecessor, postquam domus ipsa fundata & erecta foret, ut præfertur, omnibus & singulis Fratribus ejusdem Ordinis, quos in eadem domo pro tempore residere contingeret, ut omnibus privilegiis, indultis, libertatibus, exemptionibus, Ordini præfato, necnon ipsius domibus & personis, per Sedem Apostolicam, vel alias quomodolibet concessis, uti & gaudere libere & licite valerent, generose indulsit, prout in eisdem litteris plenius continetur. Postmodum vero, sicut pro parte dilectorum filiorum Generalis & Provinciæ Franciæ, Fratrum more, ipsius Ordinis Provincialis, & Ministrorum, ac Fratrum Ordinis & Provinciæ eorumdem, sub regulari Observantia, & suis Ministris dicti Ordinis viventium, necnon nobilis viri Gualteri de Hallewin de Artis, dictæ diœc. nobis nuper exhibita petitio continebat: Licet præfatus Dux, ad hoc quod

quod dicta domus erigeretur & construeretur, suum expresse adhibuisset assensum, tamen cum erectio & constructio domus ejusdem ex concessa super hoc per præfatum Abbatem licentia, juxta formas dictarum litterarum, cœptæ fuissent, inter dilectos filios Decanum & Capitulum beatæ Cettarræ, ac Rectores parochialis Ecclesiæ sancti Martini, dicti oppidi Ecclesiarum ex una, & Fratres ipsius Ordinis, qui domum hujusmodi recepturi erant, ex alia partibus, occasione erectionis hujusmodi, & super juribus parochialibus, dictis Rectoribus, ut asserebant, debitis, & alias, quod Decanus, & Capitulum asserentes juspatronatus dictæ parochialis Ecclesiæ ad se spectare, & Rectores prædicti in eorumdem Rectorum, & parochialis Ecclesiæ præjudicium ex ipsa erectione vergere prætendebant, orta exstitit materia quæstionis; & tamdem annuente dicto Provinciali & Ministro, quod hujusmodi quæstio, salvis dicti Ordinis privilegiis, amicabili compositione sopiretur, præsentes ipsi super his in certos arbitros arbitratores, & amicabiles compositores sub certa forma concorditer compromiserunt; ipsique arbitri, arbitratores, & amicabiles compositores hujusmodi, compromisso in se sponte suscepto, arbitrium tulerunt inter partes, quod in gravem læsionem redundat privilegiorum prædictorum. Quare pro parte Ministrorum, necnon Fratrum sub Observantia viventium dictæ Provinciæ, asserentium, quod promissum hujusmodi per Fratres, qui illud annuerunt, contra tenorem litterarum dicti Provincialis, & Ministri temere factum extitit, & ipsum arbitrium etiam vergit fere in enervationem virium, & statutorum & privilegiorum Ordinis antedicti, ac de Artis, qui pro complemento dictæ domus, cujus ipse primum lapidem posuit, largum subsidium contribuere velle dicitur, prædictorum, nobis fuit humiliter supplicatum, quatenus, ut erectionis prædictæ cum ejusdem domus complemento votivus succedat effectus, dictique Ordinis indemnitati in præmissis opportune providere de benignitate Apostolica dignaremur.

§. III. Nos igitur hujusmodi supplicationibus inclinati, fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus vocatis, qui fuerint evocandi, si tibi legitime constiterit, compromissum hujusmodi ex parte Fratrum prædictorum qui illud annuerunt, inutiliter fuisse factum, super hoc, quod justum fuerit, appellatione remota, decernas, & hujusmodi nullitate cessante, dictum arbitrium in præjudicium Ordinis, ac virium & statutorum, & privilegiorum prædictorum enervationem, ut præfertur, redundare, ipsum arbitrium, etiamsi per aliquos dictorum Fratrum sponte susceptum fuerit, ad æquitatem, juxta juris communis dispositionem, salvis ejusdem Ordinis privilegiis, in quorum usu canonico iidem Fratres existunt, reducere procures, faciens, quæ in præmissis, & circa complementum dictæ domus, prævia reductione hujusmodi, super quo præsentium serie tibi potestatem concedimus, exequenda decreveris, sub censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, firmiter observari. Non obstantibus præmissis, necnon constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, ac dicti Ordinis, juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis alia firmitate roboratis statutis & consuetudinibus, ceterisque contrariis quibuscumque: Aut si aliquibus communiter, vel divisim a Sede Apostolica indultum existat, quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint, per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem &c.

Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLVIII. Kal. Junii, Pontificatus nostri anno IV.

PIUS II.

Electus est XIV. *kalendas Septembris, coronatus* III. *Nonas Septembris.*

Anno Christi 1458. Pii II. anno 1.

I.

Ut det facultatem ædificandi Conventum Minorum in oppido Spetiæ. Ibid. lib. 1. bullar. Pii. fol. 209.

Dilecto filio Abbati Monasterii sancti Venerii de Tiro, Lunen. diœcesis &c.

§. I. VOtis fidelium quorumlibet, illis præsertim, per quæ sacræ Religionis subsequi speratur augmentum, libenter annuimus, eaque favoribus prosequimur opportunis. Exhibita siquidem nobis nuper pro parte dilectorum filiorum Universitatis, & hominum Terræ Spetiæ, Lunen. diœcesis, petitio continebat, quod cum in eadem terra nulla domus Ordinis Fratrum Minorum existat, ipsi universitas, & homines considerantes quod magni fructus ex monitionibus, prædicationibus, & exemplari vita Fratrum prædictorum in singulis fere locis, in quibus illi commorantur, subsequi soleant, sperantes pariter ad pacem & unionem inter habitatores & incolas dictæ terræ, qui satis copioso numero sunt, procreandam & conservandam plurimum conducere, si unus locus, seu una domus dicti Ordinis pro usu & habitatione eorumdem Fratrum in dicta terra de novo erigeretur, libenter unam domum hujusmodi, de Apostolicæ Sedis licentia de novo fundarent & construerent in eadem, aut aliquam ad id aptam, & construi & ædificari cœptam ampliarent & perficerent. Quare pro parte Universitatis & hominum prædictorum nobis fuit humiliter supplicatum, ut ipsis unam domum hujusmodi in dicta terra, vel secus muros ejusdem de novo construendi & ædificandi, aut aliquam construi & ædificari cœptam ampliandi & perficiendi, dictisque Fratribus illam, postquam constructa & ædificata, aut ampliata & perfecta fuerit, pro eorum usu & habitatione, recipiendi & perpetuo retinendi licentiam concedere, aliasque super his opportune providere, de benignitate Apostolica dignaremur.

§. II. Nos igitur de præmissis certam notitiam non habentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus de præmissis omnibus & singulis, ac eorum circumstantiis universis, auctoritate nostra te diligenter informes, & si per informationem hujusmodi ita esse repereris, super quo tuam conscientiam oneramus, & ad id venerabilis fratris nostri Episcopi Lunen. consensus accesserit, Universitati & hominibus præfatis unam domum hujusmodi cum capella, sive oratorio, humili campanili, campana, claustro, cœmeterio, hortis, hortalitiis, & aliis necessariis officinis, pro usu & habitatione Fratrum prædictorum in dicta Terra, vel prope muros ejusdem, in loco tamen ad hoc congruenti & honesto construendi & ædificandi, aut aliquam domum sive capellam jam construi sive ædificari cœptam, ampliandi & perficiendi, necnon dilecto filio Custodi Tusciæ, aliisque Fratribus dicti Ordinis, ipsam, postquam constructa & ædificata, aut ampliata & perfecta fuerit, ut præfertur, pro eorum usu & habitatione perpetuo retinendi, auctoritate nostra licentiam largiaris. Non obstantibus fel. record. Bonifacii Papæ VIII. præ-

prædecessoris nostri &c. aliisque constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque. Nos enim, si concessionem hujusmodi per te, vigore præsentium fieri contigerit, ut præfertur, eisdem Fratribus, qui in dicta domo pro tempore residebunt, ut omnibus & singulis privilegiis, immunitatibus, exemptionibus & gratiis, eidem Ordini & Fratribus ejusdem ab Apostolica Sede in genere concessis, uti, potiri & gaudere libere & licite valeant, auctoritate Apostolica, tenore præsentium indulgemus: jure parochialis Ecclesiæ & cujuslibet alterius in omnibus semper salvo.

Datum Laterani, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLVIII. Nonis Septembris, Pontificatus nostri anno I.

II.

Ut concedat facultatem Conventum Minorum Observantum construendi in oppido Hustensi. Ibid. libro I. bullarum de Curia, fol. 244.

Venerabili Fratri Episcopo Trajeclen. &c.

§. I. PIis supplicum votis, illis præsertim, per quæ Divini cultus augmentum, & sacræ Religionis propagatio cum salute animarum procuratur, libenter annuimus, & ut illa optato mancipentur effectui, cum a Nobis petitur, favorem Apostolicum libenter impertimur. Exhibita siquidem nobis nuper pro parte dilecti filii Judoci de Crucuraghen. militis, dilecti filii nobilis viri Philippi Ducis Burgundiæ Cubicularii & Consiliarii, ac dilectæ in Christo filiæ Elisabeth Swilden conjugum, tuæ diœcesis, petitio continebat, quod ipsi provide considerantes, quod in capella extra mœnia oppidi de Hust, dictæ diœcesis olim pro quibusdam Beginis deputata, seu constructa cum cœmeterio, nullus ordo servatur, ac Missæ & alia Divina officia inibi raro celebrantur, necnon propensius attendentes, quod circumquaque ad quinque leucas, vel circiter nulla est domus mendicantium, & præcipue Fratrum Ordinis Minorum, ad quos, maxime de Observantia nuncupatos, & ipsorum Religionem singularem gerunt devotionis affectum, & propterea ex defectu verbi Divini plures simplices ibidem commorantes, cum sit patria multum populosa, deviare possent, pio & ferventi desiderio moti, capellam prædictam, quæ ad ipsorum, una cum notabilioribus regimen prædicti oppidi habentibus, & hoc plurimum desiderantibus, dispositionem pertinet, cum omnibus suis juribus, reditibus & pertinentiis, pro erectione unius domus, seu Conventus dictorum Fratrum Minorum, de Observantia Regulari, dare & donare, ac illam in domum, seu Conventum pro usu & habitatione eorumdem Fratrum, cum Ecclesia, campanili, campana, cœmeterio, claustro, refectorio, dormitorio, hortis, hortalitiis, & aliis necessariis officinis de novo erigere, construere & fundare, seu erigi, construi, ac fundari facere cupiunt, si ipsis illud faciendi, ac prædictis Fratribus domum erigendam hujusmodi, pro eorum usu & habitatione recipiendi & inhabitandi, per Nos, vel Sedem Apostolicam licentia concedatur. Quare pro parte Judoci & Elisabeth prædictorum asserentium, quod in dicta capella quinque, vel sex mulieres aut circiter, nullius disciplinæ regularis commorantur, nobis fuit humiliter supplicatum, ut eis capellam prædictam in domum, seu Conventum eorumdem Fratrum, cum Ecclesia, campanili, campana, cœmeterio, claustro, refectorio, dormitorio, hortis, hortalitiis, & aliis necessariis officinis, de novo erigendi, construendi & fundandi, seu erigi, construi & ædificari faciendi, necnon Fra-

Fratribus ipsis illam pro eorum usu & habitatione recipiendi, & inhabitandi licentiam concedere, aliasque in præmissis opportune providere, de benignitate Apostolica dignaremur.

§. II. Nos igitur, qui inter ceteros Ordines in agro Domini plantatos dictum Ordinem Fratrum Minorum de Observantia, claris suis exigentibus meritis, in visceribus caritatis gerimus, ac ipsius propagationem, & Divini cultus augmentum nostris potissime temporibus supremis affectibus desideramus, de præmissis certam notitiam non habentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, Fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus de præmissis omnibus & singulis, ac eorum circumstantiis universis auctoritate nostra te diligenter informes, & si per informationem hujusmodi ita esse repereris, super quo tuam conscientiam oneramus, prædictis Judoco & Elisabeth, ac aliis dicti oppidi regimen habentibus, dictam capellam cum cœmeterio, dormitorio, refectorio, hortis, hortalitiis, & aliis necessariis officinis, pro usu & habitatione eorumdem Fratrum de novo erigendi, construendi, & ædificandi, seu erigi, construi & ædificari faciendi, necnon prædictis Fratribus ipsam erigendam domum, pro eisdem usu, & habitatione, ut præmittitur, recipiendi & retinendi, ac inibi perpetuo commorandi licentiam eadem auctoritate concedas. Nos enim, si eamdem licentiam eis per te, vigore præsentium concedi contingat, ut præfertur, omnibus & singulis Fratribus, quos in eadem erigenda domo pro tempore commorari contigerit, ut omnibus & singulis privilegiis, indulgentiis, libertartibus, exemptionibus, immunitatibus, & indultis, quibus alii ejusdem Ordinis Fratres in genere utuntur & gaudent, uti & gaudere valeant, dicta auctoritate indulgemus. Non obstantibus fel. record. Bonifacii Papæ VIII. &c. ac aliis constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque: jure tamen parochialis Ecclesiæ, & cujuslibet alterius in omnibus semper salvo.

Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLVIII. Nonis Octobris, Pontificatus nostri anno I.

III.

Concedit Superioribus Generalibus Religionum auctoritatem, & jurisdictionem super omnes suos subditos studentes in Universitatibus, non obstantibus eorum privilegiis. Ex Roder. bulla 3.

Dilectis filiis Prædicatorum, Eremitarum sancti Augustini, Carmelitarum atque Minorum, & aliorum Ordinum Mendicantium Generalibus.

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI.

„ Religiosorum excessus, quos antiquus hostis eo sollicitius suscitat; „ quo eorum vitæ meritoriæ ardentius æmulatur, tanto amplius de„ testantes, quanto ex illis majora scandala in mentibus fidelium oriuntur, „ ad illos puniendum, & castigatione debita coercendum, congruum nos „ decet remedium adhibere. Cum itaque, sicut accepimus, dilecti filii „ Provinciales vestrorum Ordinum laudabilem consuetudinem diutius ob„ servatam imitantes, nonnullos ex Fratribus Ordinum prædictorum ad „ hoc idoneos, ad litterarum studia in locis, ubi illa vigere noscuntur, cau„ sa adipiscendi scientiæ Margaritam destinare consueverint; quorum „ nonnulli, juvenili & humana fragilitate causantibus, interdum a semita „ rationis deviantes, discoli & vagabundi effici solent, & propriæ salutis „ immemores; quo fit ut suave jugum Domini contemnentes, Prælatis suis „ obtemperare, illorumque salutares correctiones, & disciplinam effugere,

„ re, quinimo despicere, & in ultimo deludere contendant, & ut impune „ efficiant, Rectorum, gubernatorum & Conservatorum studiorum, sive „ privilegiorum eorumdem præsidia & patrocinia, quibus se protegi, & „ tueri valeant, satagunt, exquisitis modis implorant, se etiam ab ipso„ rum Ordinum Superiorum jurisdictione, potestate & correctione exem„ ptos esse prætendentes, & similiter Baccalaurei, Lectores, Biblistæ, sive „ alii Officiales pro tempore in domibus & Conventibus Civitatum & lo„ corum, in quibus studia hujusmodi vigere noscuntur, deputati, cum ex„ cessus aliquos commiserint, sive aliter deliquerint, vel eorum inscien„ tia, vel imperitia exigente, ab hujusmodi eorum officiis depositi fuerint, „ idipsum præsumere moliantur, in grave Ordinum prædictorum præjudi„ cium, animarum suarum periculum, regularis disciplinæ vilipendium & „ contemptum, ac scandalum plurimorum. Nos itaque attendentes, quod „ si ad reprimendos excessus hujusmodi, & talium præsumptiones temera„ rias cohibendum, nervus publicæ disciplinæ lentescat, eorum voluntas „ sit proclivior ad peccandum, & impunitatis exemplum periculosius in alios „ derivetur: ac volentes super iis de opportuno remedio providere, di„ scretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus omnes & sin„ gulos vestrorum Ordinum professores, qui, spiritu rebellionis assumpto, „ talia perpetrare præsumpserint, cujuscumque gradus vel conditionis „ existant, nisi canonica monitione præmissa a cœptis resipuerint, & debi„ tam a vobis pro commissis pœnitentiam humiliter susceperint, ac manda„ tis vestris efficaciter obtemperare studuerint cum effectu, tamdiu excom„ municatos, ac omnibus magisterii, baccalaureatus, lectoratus, biblista„ tus officiis, aliisque dignitatibus & honoribus dictorum Ordinum exutos, „ privatosque auctoritate Apostolica nuntietis, & ab aliis ubi, quando & „ quoties expedierit, nuntiari, & si eorum contumacia, protervitas, vel „ rebellio id exegerit, carceribus ad pœnitentiam peragendam retrudi, & „ mancipari faciatis, donec spiritu consilii sanioris resumpto, vestris mo„ nitionibus & mandatis studuerint cum emendatione prioris vitæ humili„ ter obedire, & ab hujusmodi excommunicationis sententia meruerint a Se„ de Apostolica, vel a vobis absolutionis beneficium obtinere. Non obstanti„ bus quibuscumque privilegiis, exemptionibus, libertatibus, indultis & gra„ tiis, studiis generalibus quarumcumque Civitatum & locorum, Apostolica „ vel quavis alia auctoritate concessis, etiamsi de illis eorumque totis teno„ ribus in præsentibus de verbo ad verbum habenda esset mentio specialis, „ eisque specialiter alias sub forma certa & specifica derogandum, quæ „ eisdem Fratribus, & professoribus quo ad hoc nolumus in aliquo suffra„ gari, etiamsi de hoc in eisdem caveretur expresse, ceterisque contrariis „ quibuscumque: Aut si professoribus Ordinum prædictorum, vel quibus„ vis aliis comuniter vel divisim a Sede Apostolica sit indultum, quod in„ terdici, suspendi, vel excommunicari non possint per litteras Apostoli„ cas non facientes plenam, & expressam ac de verbo ad verbum de indulto „ hujusmodi mentionem.

„ Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Domi„ nicæ MCCCCLVIII. XV. Kalendas Novembris, Pontificatus nostri anno I.

IV. Ut

IV.

Ut det facultatem perficiendi domum Observantum in Terra Novarum. Ibid. *fol.* 191.

Dilecto filio Abbati Monasterii sancti Stephani Terdonen. &c.

§. I. ORdinis Fratrum Minorum sacra Religio, necnon personarum ipsius conspicua merita promerentur, ut eis in his, quæ Divini cultus, dictæque Religionis augmentum concernunt, favorem benevolum impendamus. Sane pro parte dilectorum filiorum nobilis viri Joannis Calabriæ & Lotharingiæ Ducis, ac Universitatis & incolarum Terræ Novarum, Terdonen. diœcesis districtus, & dominii Januen. nobis nuper exhibita petitio continebat, quod olim Universitas, incolæ & homines dictæ terræ, zelo devotionis accensi, pro animarum salute & Divini cultus augmento, de bonis a Deo sibi collatis, quamdam domum cum Ecclesia, sub vocabulo sancti Francisci, extra muros dictæ terræ, pro usu & habitatione perpetuis aliquorum ex Fratribus Ordinis Fratrum Minorum, sub Observantia Regulari ipsius Ordinis viventium, fundare & ædificare cœperunt, ac etiam pro maxima parte ad consummationem perduxerunt. Cum autem, sicut eadem petitio subjungebat, Universitas, incolæ & homines prædicti cupiant domum eamdem cum Ecclesia, campanili, campanis, hortis, hortalitiis, aliisque necessariis officinis ad complementum usque perducere, & illam eisdem Fratribus dicti Ordinis, sub hujusmodi Observantia Regulari viventibus per eos regendam & gubernandam, concedere & donare; pro parte Ducis, Universitatis & hominum prædictorum nobis fuit humiliter supplicatum, ut eorum huic pio laudabilique proposito grato concurrentes assensu, eis domum prædictam, cum Ecclesia, & officinis hujusmodi perficiendi, necnon eam dictis Fratribus concedendi & donandi, ac ipsius Ordinis professoribus illam, absque alicujus sententiæ vel censuræ incursu, recipiendi & perpetuo retinendi, & in ea conventualiter sub Observantia regulari prædicta, juxta eorum, & dicti Ordinis ritus, mores & instituta perpetuo famulandi, licentiam concedere, ac alias opportune super iis providere, de benignitate Apostolica dignaremur.

§. II. Nos igitur, qui Divini cultus augmentum, ac Religionis propagationem intensis desideriis affectamus, hujusmodi supplicationibus inclinati, discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus si est ita, Universitati, incolis & hominibus prædictis domum ipsam cum Ecclesia, campanili, campana, hortis, hortalitiis, & officinis prædictis perficiendi, illamque eisdem Fratribus donandi, concedendi & assignandi, eisdem quoque Fratribus domum ipsam recipiendi, & perpetuo retinendi, fel. record. Bonifacii Papæ VIII. prædecessoris nostri &c. & quibuslibet aliis constitutionibus Apostolicis contrariis nequaquam obstantibus, auctoritate Apostolica licentiam largiaris; jure tamen parochialium Ecclesiarum & cujuslibet alterius in omnibus semper salvo. Nos enim, si licentiam hujusmodi per te eisdem Fratribus concedi contigerit, Guardiano & Fratribus, qui in dicta domo pro tempore morabuntur, quod omnibus privilegiis, immunitatibus, exemptionibus, libertatibus, indulgentiis & gratiis, quibus ceteri Fratres dicti Ordinis in aliis illius domibus commorantes potiuntur & gaudent, potiri, & gaudere licite & libere valeant, de speciali gratia concedimus per præsentes.

Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLVIII. XI. Kalendas Decembris, Pontificatus nostri anno I.

V. *Ut*

V.

Ut det licentiam ædificandi domum Observantum in oppido Burgensi. Ibid. lib. 3. de diversis formis. fol. 57.

Dilecto filio Præposito Monasterii de Eversam per Præpositum soliti gubernari, Morinen. diœcesis &c.

§. I. Piis Christi fidelium desideriis gratum nos decet præstare consensum, & ea, quæ Religionis propagationem, cultusque Divini augmentum respiciunt, ut votivum consequantur effectum, favore prosequi gratioso. Sane pro parte dilecti filii Joannis de Baruft habitatoris oppidi Burgen. Tornacen. diœcesis, nobis nuper exhibita petitio continebat, quod cum præfatus Joannes, qui, ut asserit, dilecti filii nobilis viri Philippi Ducis Burgundiæ Consiliarius, ac in præfato oppido supremus Ballivus existit, ferventi devotione ad beatum Franciscum, ac ipsius Ordinis Fratres, maxime de Observantia nuncupatos, accensus, & considerans quod præfatum oppidum inter cetera illarum partium oppida, insigne, famosissimum & populosum est, in quo nulla viget exemplaritas Regularis Observantiæ, maxime alicujus Ordinis Mendicantium, cupiens quoque terrena in cœlestia, & transitoria in æterna felici commercio commutare, ad Omnipotentis Dei laudem & honorem, ac Divini cultus augmentum, domum suam propriam, in dicto oppido consistentem, & ad ipsum legitime pertinentem, ad effectum quod illa in domum, seu Conventum pro usu & habitatione Fratrum Ordinis Minorum, de Observantia nuncupatorum hujusmodi erigeretur, etiam consensu, voluntate, & desiderio suorum liberorum ad hoc intervenientibus, dilecto filio Segero de Huntslaere fratri, & Guardiano loci de Dixmuda, ejusdem Ordinis, Morinen. diœcesis, in puram eleemosynam perpetuo, expresse donavit & concessit, prout in litteris desuper confectis plenius dicitur contineri. Quare pro parte ejusdem Joannis nobis fuit humiliter supplicatum, ut hujusmodi suo pio proposito favorabiliter annuentes, donationi & concessioni hujusmodi, pro earum subsistentia firmiori, robur Apostolicæ confirmationis adjicere, ac ipsi Segero per se, vel suum Vicarium Provincialem Franciæ, aut alium ejusdem Ordinis de Observantia Fratrem idoneum, donationem & concessionem easdem recipiendi, necnon dictam domum in Conventum cum Ecclesia, campanili humili, campana, cœmeterio, dormitorio, refectorio, hortis, hortalitiis, & aliis necessariis officinis erigendi, seu erigi faciendi, ac ipsis Fratribus illam, post erectionem hujusmodi recipiendi, ac pro eorum usu & habitatione, sub regimine & obedientia dicti Vicarii Provincialis Franciæ perpetuo retinendi licentiam concedere, & alias super his opportune providere, de benignitate Apostolica dignaremur.

§. II. Nos igitur pium ipsius Joannis propositum in Domino plurimum commendantes, ac Religionem ipsam propagari, cultumque Divinum nostris potissime temporibus adaugeri cupientes; quique de præmissis certam notitiam non habemus, hujusmodi supplicationibus inclinati, discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus, si est ita, donationem & concessionem prædictas, & quæcumque inde secuta, auctoritate nostra confirmes & approbes; ac eidem Segero modo prædicto, easdem donationem & concessionem sibi, ut præmittitur, factas recipiendi, dictamque domum Ordinis Fratrum Minorum de Observantia cum Ecclesia, campanili, campana, cœmeterio, refectorio, dormitorio, claustro, hortis, hortali-

tiis, & aliis neceſſariis officinis hujuſmodi, ut præmittitur, erigendi, ac ipſis Fratribus illam poſt erectionem hujuſmodi recipiendi, pro eorum uſu & habitatione perpetuo, ut præmittitur, retinendi, eadem auctoritate, licentiam concedas. Nos enim ſi domum religioſam ipſam, ut præmittitur, erigi contingat, eidem Segero, ſeu Vicario Franciæ, aut alicui per eum deputato, ut Eccleſiam ipſam, per quemcumque maluerint Catholicum Antiſtitem, gratiam & communionem Apoſtolicæ Sedis habentem, dummodo ad hoc diœceſani loci intervenerit conſenſus, conſecrari facere, ac eidem Antiſtiti, ut illam conſecrare poſſit, facultatem, necnon univerſis & ſingulis Fratribus, in ipſa erigenda domo pro tempore commorantibus, ut omnibus & ſingulis privilegiis, libertatibus, exemptionibus, indulgentiis, gratiis & indultis, quibus ceteræ ipſius Ordinis perſonæ & etiam loca in genere ubilibet potiuntur & gaudent, etiam uti debeant pariter & gaudere, Apoſtolica auctoritate concedimus per præſentes: Non obſtantibus piæ mem. Bonifacii Papæ VIII. prædeceſſoris noſtri &c. ac quibuſvis aliis conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis &c. ceteriſque contrariis quibuſcumque; jure tamen parochialis Eccleſiæ, & cujuslibet alterius in omnibus ſemper ſalvo.

Datum Romæ apud ſanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLVIII. IV. Kalend. Januarii, Pontificatus noſtri anno I.

VI.

Ut poſſint retinere domum ſibi datam prope Villam Caſtri novi. Ibid. fol. 204.

Dilectis filiis Guardiano, & Fratribus domus ſancti Petri de Chareriis, juxta Villam Caſtri novi, Ordinis Fratrum Minorum, de Obſervantia nuncupatis, Viennenſis diœceſis &c.

§. I. SAcræ Religionis, ſub qua devotum & ſedulum ſub ſuavi contemplationis jugo, exhibetis Altiſſimo famulatum, promeretur honeſtas, ut veſtris piis votis, illis præſertim, per quæ Divini cultus augmentum cum ſalute animarum procuratur, quantum cum Deo poſſumus, favorabiliter annuamus. Exhibita ſiquidem nobis nuper pro parte veſtra petitio continebat, quod dudum dilectus filius nobilis vir Fulco de Monte canuto, miles, ac Dominus oppidi Caſtri novi, ſive de Gallabriis, Viennenſis diœceſis, de voluntate ac deſiderio dilecti filii nobilis viri Ludovici Delfini Viennen. & primogeniti cariſſimi in Chriſto filii noſtri Caroli Francorum Regis illuſtris, Eccleſiam ſancti Petri de Chareriis, juxta Villam Caſtri novi, ejuſdem diœceſis, in dominio dicti Delfini, tunc dirutam & ruinoſam, de conſenſu venerabilis fratris noſtri Antonii Archiepiſcopi Viennen. illius loci Ordinarii, & dilecti filii Prioris Prioratus ſancti Petri de Mantol, de ſui Superioris licentia, in domum ſeu locum pro uſu & habitatione veſtra fundavit & ædificavit, diſpoſuit & donavit; ac deinde pro firmiori ac certiori ſui deſiderii roboratione, fundationem, ædificationem, diſpoſitionem, donationem, & alia per ipſum circa hoc diſpoſita & ordinata, per dilectum filium noſtrum Alanum, tituli ſanctæ Praxedis presbyterum Cardinalem, tunc in partibus illis Apoſtolicæ Sedis Legatum, habentem ad hoc, ut dicebat, ſpecialem ab eadem Sede, per ejus litteras facultatem, confirmari & approbari obtinuit, prout in litteris dicti Legati, ejus ſigillo munitis, ac diverſis inſtrumentis publicis, & proceſſibus deſuper ab eodem habitis & confectis, dicitur plenius contineri.

§. II. Cum autem, ſicut eadem petitio ſubjungebat, de fundationis & ere-

erectionis, necnon ipsius Legati approbationis & confirmationis hujusmodi viribus plurimum hæsitetur, & præsertim constitutione fel. record. Bonifacii Papæ VIII. prædecessoris nostri obstante, & prohibente, ne Fratres Ordinis Mendicantium, in aliqua Civitate, castro, vel villa, quæcumque loca, domos recipere, aut recepta mutare præsumant, absque Apostolicæ Sedis licentia, faciente de hujusmodi prohibitione plenam & expressam mentionem. Pro parte vestra nobis fuit humiliter supplicatum, ut pro vestrarum conscientiarum serenitate, fundationi, erectioni & donationi prædictis, pro illarum subsistentia firmiori, robur Apostolicæ confirmationis adjicere, aliasque in præmissis opportune providere, de benignitate Apostolica dignaremur.

§. III. Nos igitur, qui salutem quærimus singulorum, ac Divinum cultum ubique vigere & augeri, supremis affectibus desideramus, hujusmodi supplicationibus inclinati, fundationem, erectionem & donationem prædictas, ratas & gratas habentes, illas, ac omnia & singula eas concernentia in dictis litteris dicti Legati contenta, & inde secuta quæcumque, auctoritate Apostolica, & ex certa scientia approbamus & confirmamus, supplentes omnes defectus, si qui forsan intervenissent in eisdem, ac decernentes vos propter acceptationem domus hujusmodi, & illius habitationem, excommunicationis sententiam, aut inhabilitatem, vel irregularitatem minime incurrisse. Et nihilominus vobis nunc, & pro tempore in ipsa erecta domo sub obedientia Vicarii Generalis Ultramontani degentibus Fratribus & personis, ut omnibus & singulis privilegiis, indulgentiis, libertatibus, exemptionibus, gratiis & indultis, aliis domibus, ac personis prædicti Ordinis Minorum per Sedem Apostolicam, aut alias in genere, vel in specie concessis, uti & gaudere libere & licite valeatis, eadem auctoritate concedimus & indulgemus. Non obstantibus prædicta, & aliis constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque: jure tamen parochialis Ecclesiæ, & cujuslibet alterius in omnibus semper salvo. Nulli ergo &c. si quis &c.

Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLVIII. V. Idus Januarii, Pontificatus nostri anno I.

VII.

Instituuntur Conservatores Fratrum provinciarum Franciæ, Burgundiæ, Coloniæ. Ex Monum. MSS. prov. Coloniæ, & ex lib. 31. Bul. fol. 81.

Venerabili fratri Archiepiscopo Bisuntin. & dilectis filiis Middelburgen. ac sancti Nicolai extra muros Furnen. Trajecten. & Morinen. diœc. Monasteriorum Abbatibus &c.

§. I. Sub Religionis habitu piæ vitæ studio vacantibus, & præsertim in domo Domini fructus afferentibus salutares, ita debemus esse propitii, sicque illorum privilegia & jura tueri, & volumus propensius a dispendiis præservare, ut in prædicationibus, & aliis Divinis beneplacitis obsequiis exequendis, nequeant malignorum obstaculis impediri. Cum itaque, sicut pro parte dilectæ in Christo filiæ, nobilis mulieris, Isabellæ Ducissæ Burgundiæ, fuit nobis nuper expositum, tam de Dixmuda, quam diversorum aliorum locorum in dominio dilecti filii nobilis viri Philippi Ducis Burgundiæ consistentium, & ad humilem supplicationis instantiam tam Ducis, quam Ducissæ prædictorum, cum licentia Sedis Apostolicæ fundatorum Conventuum, Ordinis Fratrum Minorum, de Observantia nuncupatorum Fratres ad seminandum Verbum Dei, per Rectores parochialium Ec-

Ecclesiarum, vel alios canonice requisiti, ab aliis Fratribus diversorum Ordinum, in magnum scandalum & magnam perturbationem populi, sæpe impediantur. Pro parte tam Ducissæ, quam Fratrum, de Observantia nuncupatorum hujusmodi, nobis fuit humiliter supplicatum, ut in præmissis opportune providere, paterna diligentia curaremus.

§. II. Nos igitur, ad quos pertinet adhibere super his vigilantiæ nostræ curas, hujusmodi supplicationibus inclinati, discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus vos vel duo aut unus vestrum, per vos vel alium seu alios, de Dixmuda & aliorum Conventuum, provinciarum Franciæ, Coloniæ, seu Burgundiæ, fratribus Vicariis subjectis, quorum nomina, loca & diœceses haberi volumus pro expressis, efficacis defensionis præsidio assistendo, non permittatis eos vel aliquem ipsorum, contra tenores privilegiorum eis, ac præfato Ordini a Sede Apostolica, vel aliis concessorum vel concedendorum, per Fratres ejusdem Ordinis, ac quoscumque alios, quomodolibet in eorum prædicationibus molestari, vel in eorum terminis, secundum dicti Ordinis laudabilem, quoad illas Provincias, consuetudinem, aut alias in Divinis officiis perturbari, seu eis injurias vel offensas irrogari, ne hi, qui in Regulari Observantia, animarum saluti intendunt, in suis privilegiis, ac Apostolicis indultis ab aliis quibuscumque injuste lædantur. Cum hos non minoris gratiæ dignos aliis ejusdem Ordinis Fratribus judicemus, nec minus privilegiis a summis Pontificibus prædecessoribus, seu a nobis dicto Ordini concessis, uti debere & gaudere, sed ipsos omnes in privilegiis Apostolicis dicto Ordini concessis, pacem servare volumus, & secundum tenorem nostræ provisionis, ad laudem Dei, & populi ædificationem requirimus & mandamus, molestatores, perturbatores, injuriatores & contradictores quoslibet & rebelles, necnon Fratres de prædictorum Vicariorum obedientia, contra nostram provisionem fugientes, ut ad obedientiam suorum Prælatorum redire, & eis secundum tenorem dictæ nostræ provisionis obedire teneantur, per censuram Ecclesiasticam, & alia opportuna juris remedia, compescendo & compellendo, invocato ad hoc auxilio, si opus fuerit, brachii secularis. Non obstantibus fel. record. Bonifacii Papæ VIII. prædecessoris nostri, illa præsertim, quæ incipit: *Statutum*, quod circa Judices, ac de duabus dietis in Concilio Generali, necnon de personis, ultra certum numerum ad judicium evocandis, & aliis Apostolicis constitutionibus & ordinationibus contrariis quibuscumque: Aut si aliquibus communiter vel divisim ab eadem sit Sede indultum, quod interdici, suspendi & excommunicari, aut extra, vel citra certa loca ad judicium evocari non possint, per litteras Apostolicas &c.

§. III. Ceterum volumus, & auctoritate Apostolica decernimus, quod quilibet vestrum prosequi valeat articulum, etiam per alium inchoatum, quamvis ille inchoans nullo fuerit impedimento legitimo præpeditus; quodque a data præsentium sit vobis & cuilibet vestrum in præmissis omnibus & singulis cœptis & non cœptis, præsentibus & futuris perpetuata potestas & jurisdictio attributa, ut eo vigore, eaque firmitate possitis in præmissis omnibus & singulis cœptis & non cœptis, præsentibus & futuris, & pro præmissis procedere, ac si præmissa omnia & singula, coram vobis cœpta &c. necnon jurisdictio vestra, & cuilibet vestrum, per citationem, vel alium modum perpetua legitimum extitisset: constitutione super Conservatoribus, & alia qualibet in contrarium edita non obstantibus.

Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLVIII. XIV. Kalend. Februarii, Pontificatus nostri anno I.

VIII. *Dat*

VIII.

Dat eis amplam facultatem confessiones audiendi, & absolutiones conferendi. Ibidem.

Dilectis filiis universis Guardianis domorum Ordinis Fratrum Minorum, de Observantia nuncupatorum, in dominiis dilecti filii nobilis viri Philippi Ducis Burgundiæ consisten. &c.

INjunctum nobis desuper Apostolicæ servitutis officium nos excitat & inducit, ut piis & humilibus votis, illis præsertim, per quæ salus animarum procuratur, quantum cum Deo possumus, favorabiliter annuamus. Hinc est quod dilectæ in Christo filiæ nobilis mulieris, Isabellæ Ducissæ Burgundiæ, in hac parte supplicationibus inclinati, vobis, & vicesgerentibus vestris pro tempore existentibus, in vestra absentia domorum hujusmodi, & postquam per diœcesanos locorum ad audiendas confessiones admissi fueritis, seu ipsi vicesgerentes fuerint, & ab iisdem Ordinariis, per ipsorum patentes litteras licentiam expressam confessiones audiendi habueritis, seu habuerint, confessiones Christifidelium ad vestras domos & Ecclesias pro tempore confluentium, in Ecclesiis ipsis dumtaxat audire, & pro commissis, dummodo talia non fuerint, propter quæ Sedes Apostolica merito fuerit consulenda, debitam eis absolutionem impendere, & pœnitentiam salutarem injungere libere & licite valeatis & valeant, constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, ceterisque contrariis nequaquam obstantibus, auctoritate Apostolica, tenore præsentium indulgemus: jure tamen parochialium Ecclesiarum, & cujuslibet alterius in omnibus semper salvo. Nulli ergo &c. si quis &c.

Datum Senis, anno Incarnationis Dominicæ, MCCCCLIX. pridie Kalend. Aprilis, Pontificatus nostri anno I.

IX.

Ut det facultatem Marchioni Arboreæ domum Observantum ædificandi in Insula Sardiniæ. Ex reg. Pii II. lib. I. de diversis formis. fol. 136.

Venerabili fratri Archiepiscopo Arboren. &c.

§. I. PIis fidelium votis, illis præsertim quæ Divini cultus augmentum, & Religionis propagationem respiciunt, libenter annuimus, & his, per quæ animarum salus procuratur, favorem benevolum impertimur. Sane pro parte dilecti filii, nobilis viri Antonii, Marchionis Arboreæ, nobis nuper exhibita petitio continebat, quod ipse dudum pie considerans in Insula Sardiniæ nullam fore domum Ordinis Fratrum Minorum sancti Francisci, de Observantia nuncupatorum; quodque raro in eadem Insula inveniuntur viri religiosi, & præsertim dicti Ordinis, qui seculares personas ibidem residentes possint in verbo Dei instruere, aliaque pro salute animarum suarum necessaria exercere, singulari devotione, quam ad Ordinem ipsum gerit, unam domum pro usu & habitatione nonnullorum Fratrum dicti Ordinis, de Observantia nuncupatorum, qui ibidem Altissimo deservirent, de bonis sibi a Deo collatis, de novo fundare, & pro hujusmodi fundatione facienda, certum locum eisdem Fratribus elargiri summopere desiderat. Quare pro parte dicti Marchionis, nobis fuit humiliter supplicatum, ut sibi intra sua dominia unam domum Fratrum, sub invocatione beati Francisci, pro-

pro uſu & habitatione unius Guardiani & Fratrum, de Obſervantia nuncupatorum, ſub eadem Obſervantia Regulari degentium, cum Eccleſia, campanili, campana, cœmeterio, clauſtro, dormitorio, refectorio, hortis, hortalitiis, & aliis neceſſariis officinis, in loco ad hoc apto & congruo, faciendi, erigendi, conſtruendi & ædificandi licentiam concedere, aliaſque in præmiſſis opportune providere, de benignitate Apoſtolica dignaremur.

§. II. Nos igitur, qui cultum Divinum & Religionis augmentum intenſis deſideriis affectamus, hujuſmodi ſupplicationibus inclinati, fraternitati tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus, ſi eſt ita, præfato Marchioni & Comiti unam domum, cum Eccleſia, campanili, campana, cœmeterio, clauſtro, refectorio, dormitorio, hortis, hortalitiis, & aliis neceſſariis officinis, pro uſu & habitatione Guardiani & Fratrum, de Obſervantia nuncupatorum eorumdem, aliquo loco ad hoc convenienti & congruo, intra ſua dominia, de bonis a Deo ſibi collatis, de novo erigendi, conſtruendi & ædificandi, ſeu erigi, conſtrui & ædificari faciendi, dictiſque Fratribus, de Obſervantia nuncupatis, domum prædictam pro eorum uſu & habitatione recipiendi, & inibi ſub Regulari Obſervantia dicti Ordinis Altiſſimo famulandi, plenam & liberam licentiam, auctoritate noſtra concedas: Non obſtantibus fel. record. Bonifacii Papæ VIII. &c. ac aliis ordinationibus & conſtitutionibus Apoſtolicis, ceteriſque contrariis quibuſcumque: jure tamen parochialium Eccleſiarum & cujuſvis alterius in omnibus ſemper ſalvo.

Datum Senis, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLIX. XVIII. Kal. Maii, Pontificatus noſtri anno I.

Anno Christi 1459. Pii II. anno 2.

X.

Ut det facultatem duas domos ædificandi Obſervantibus in Inſulis Minoricæ & Iviçæ. Ibid. fol. 72.

Dilecto filio Decano Eccleſiæ Majoricen. &c.

§. I. Super gregem Dominicum noſtræ vigilantiæ creditum intenti ſpeculatoris officium, prout nobis ex alto conceditur, extendentes, ad ea libenter intendimus, per quæ ſacra dilatatur Religio, & fidelium quies, & ſalus provenit animarum. Sane pro parte dilectorum filiorum incolarum, & habitatorum Minoricæ & Iviçæ Inſularum, Majoricen. & Terraconen. diœc. nobis nuper exhibita petitio continebat, quod ipſi conſiderantes, quam magni & uberes fructus ex prædicationibus, monitis & exemplari vita dilectorum filiorum Fratrum domus ſanctæ Mariæ de Angelis extra muros Majoricen. Ordinis Fratrum Minorum, ſub Regulari Obſervantia degentium, poſt conſtructionem dictæ domus Inſulæ Majoricen. ſubſecuti ſunt, ſperanteſque, quod ſi in eiſdem duabus Inſulis, quæ Inſulæ Majoricen. ſat propinquæ, & in quibus nullæ domus eorumdem Fratrum exiſtunt, aliquæ domus hujuſmodi pro uſu & habitatione Fratrum prædictorum conſtruerentur, ſimiles in eis fructus, tam quoad inimicitiarum & diſcordiarum inibi vigentium ſedationem, quam alias dietim ſubſequerentur, ſingulas domos pro uſu & habitatione Fratrum hujuſmodi in ſingulis ipſarum Minoricæ & Iviçæ Inſularum, libenter conſtrui & ædificari facerent, ſi ipſis ſuper hoc per Sedem Apoſtolicam licentia concederetur. Quare pro parte incolarum & habitatorum prædictorum, nobis fuit humiliter ſupplicatum, ut eorum voto ſuper his opportune conſulere, de benignitate Apoſtolica dignaremur.

§. II. Nos

§.II. Nos igitur de præmissis certam notitiam non habentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus de præmissis omnibus & singulis, & eorum circumstantiis, auctoritate nostra te diligenter informes, & si per informationem hujusmodi ita esse repereris, super quo tuam conscientiam oneramus, & ad id venerabilium fratrum nostrorum Archiepiscopi Terraconen. & Episcopi Majoricen. consensus accesserit, incolis & habitatoribus antedictis, ut singulas domos hujusmodi, in singulis Majoricen. & Iviçæ Insulis præfatis, & locis ad id congruentibus & honestis cum Ecclesia, claustro, cœmeterio, dormitorio, refectorio, hortis, hortalitiis, & aliis necessariis officinis construere, aut construi & ædificare facere, necnon eisdem Fratribus sub hujusmodi Observantia degentibus, ut singulas domos prædictas, postquam constructæ & ædificatæ fuerint, pro eorum usu & habitatione recipere, & perpetuo retinere libere & licite valeant, eadem auctoritate licentiam largiaris. Nos enim illis ex Fratribus Ordinis & Observantiæ prædictorum, qui in domibus hujusmodi pro tempore commorabuntur, ut omnibus & singulis immunitatibus, privilegiis, exemptionibus, & indultis, aliis Fratribus, & domibus ejusdem Ordinis concessis, uti, potiri & gaudere possint, auctoritate Apostolica, tenore præsentium indulgemus. Non obstantibus fel. record. Bonifacii Papæ VIII.&c. aliisque constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque: jure parochialium Ecclesiarum, & cujuslibet alterius in omnibus semper salvo.

Datum Mantuæ, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLIX. X. Kalendas Octobris, Pontificatus nostri anno II.

X I.

Domus Insularum Balearium eriguntur in Custodiam. Ex lib. 34. bullarum Pii II. fol. 247.

Ad futuram rei memoriam.

§. I. IN eminentis Apostolicæ dignitatis specula, licet immeriti, disponente Domino constituti, pro singulorum Religiosorum in quibusvis mundi partibus consistentium, statu sollici esse compellimur, & ea tenemur sincera mente complecti, quæ ad Regularis Observantiæ incrementum pertinent, & per quæ status Religiosorum hujusmodi valeat ubilibet efflorere. Sane pro parte dilectorum filiorum Fratrum Ordinis Minorum Regularis Observantiæ, in Insula Majoricæ commorantium, nobis nuper exhibita petitio continebat, quod cum tam eadem Majoricæ, in qua una domus Ordinis Fratrum Minorum Regularis Observantiæ, sub invocatione beatæ Mariæ de Angelis, extra muros Majoricen. constructa est, & alia de præsenti construitur in Villa Sulleris, ejusdem Insulæ, quam Minoricæ, & Ivicæ Insulæ, Majoricen. & Terraconen. dioec. in quibus, ut duas alias domos dicti Ordinis de novo construere & ædificare possent, dilectis filiis illarum incolis, sub certo modo & forma licentiam concedi mandavimus, adeo a Regno Aragonum distent, ut ad illas, quæ quasi in medio inter littora Europæ & Africæ sitæ sunt, de dicto Regno sine maxima difficultate, & propter pravitatem Sarracenorum in eisdem fretis conversantium, etiam captivitatis & servitutis periculo navigari non possint, contigerit, ut Vicarius Provinciæ Aragoniæ, infra cujus limites prædicta constructa domus fore censetur, ad illam pro exercendo visitationis officio perraro, vel numquam accedat; siquidem ipsa domus, ex quo constructa fuit, semel dumtaxat, & tunc

tunc quidem non ex proposito, sed prædicto Vicario per mare, ad Romanam Curiam proficiscente, & forte ad eamdem Insulam appellente, visitata fuit. Quare pro parte tam Fratrum prædictorum, quam dilectorum filiorum Juratorum Insularum prædictarum, nobis fuit humiliter supplicatum, ut ad hoc, quod domus ipsæ tam constructæ, quam in eisdem Insulis construendæ, per aliquem eorum superiorem frequentius visitari, necnon, cum opus fuerit, reformari, & in eadem Observantia manuteneri valeant, domos ipsas sub una custodia, quæ Majoricen. nuncupetur, erigere, & alias dictarum domorum statui opportune consulere, de benignitate Apostolica dignaremur.

§. II. Nos igitur, qui religiosarum personarum, & locorum profectum, quoad possumus, procuramus, hujusmodi supplicationibus inclinati, in eadem Insula Majoricen. unam Custodiam, quæ Majoricen. nuncupetur, & cui omnes & singulæ tam constructæ, quam construendæ in eis domus dicti Ordinis & Observantiæ subsint, auctoritate Apostolica, tenore præsentium de novo creamus, facimus & erigimus, illamque per unum Custodem triennalem perpetuo regi volumus; necnon statuimus & ordinamus, quod custos ipsius Provinciæ per universos Fratres vocales earumdem domorum, alias juxta morem Ordinis & Observantiæ hujusmodi, de triennio in triennium eligatur, qui sic electus per Vicarium dictæ Provinciæ Aragoniæ sine contradictione vel difficultate qualibet, si tamen alias sit idoneus, confirmari debeat, quod triennium volumus inchoari ad beneplacitum Fratrum dictæ domus S. Mariæ de Angelis nunc de præsenti ibidem commorantium: postquam vero electionem sive confirmationem acceperit, Fratres earumdem domorum juxta regularia instituta sive constitutiones Ordinis & Observantiæ hujusmodi, salubriter regat & dirigat, necnon super illis, tam in foro conscientiæ, quam judiciali illam & eamdem potestatem habeat, quam prædictus Vicarius super Fratres dictæ Provinciæ sibi subjectos habet, ac alia omnia & singula facere & exercere valeat, quæ idem Vicarius in Provincia sua facere & exercere potest: Vicarius vero prædictus nullum ex Fratribus dictæ Custodiæ habere, vocare, aut de loco ad locum transferre valeat, nisi de expresso ipsius Custodis assensu; si qui vero ex Fratribus Custodiæ memoratæ ab ea pro tempore, sine ipsius Custodis licentia recesserint, fas sit eidem Custodi illos undecumque ad dictas Insulas sub censura Ecclesiastica revocare. Non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis &c. ceterisque contrariis quibuscumque. Nulli ergo &c. si quis &c.

Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLIX. Kalendis Novembris, Pontificatus nostri anno II.

ANNO CHRISTI 1460. PII II. ANNO 2.

XII.

Concedit eis facultatem provisiones necessarias congregandi. Ibid. lib. 8. fol. 189.

Dilectis filiis universis Fratribus Ordinis Fratrum Minorum, de Observantia nuncupatis, in Vicaria Bosnæ constitutis &c.

§. I. DUm fidem sinceram, & magnum devotionis affectum, quem ad Nos, & Romanam geritis Ecclesiam, diligenter attendimus, & fructus uberes, quos in militanti Ecclesia hactenus produxistis, & in dies producere non desinitis, paterna consideratione pensamus, dignum esse arbitramur, ut ea vobis favorabiliter concedamus, quæ vestris necessitatibus fore

fore conspicimus oppurtuna. Cum itaque, sicut accepimus, inter infideles & neophytos commorantes absque certis benefactorum vestrorum provisionibus, ibidem permanere nequiretis, quia partes illæ ita situatæ sunt, quod oportet vos per loca spatiosa discurrere, cum ibidem nullæ Civitates, sed tantum Villæ & parva oppida habeantur; & quia ad Omnipotentis Dei laudem, & Divini cultus augmentum, nonnulli locorum illorum domicelli servitores seu rusticos suos, quandoque duos, quandoque tres, quandoque sex deputare consueverunt; qui quidem servitores seu rustici, de ipsorum domicellorum mandato, vobis ad loca hujusmodi a partibus remotis, bladum, vinum, ligna, & alia necessaria portando ministrant, necnon vos, in quibusdam locis, equos, boves & asinos pro necessitate vestra servare consuevistis; sed cum puritati Regulæ vestræ tales provisiones convenire non videantur, pro parte vestra nobis fuit humiliter supplicatum, ut statui & hujusmodi necessitatibus vestris, & alias in præmissis opportune providere, de benignitate Apostolica dignaremur.

§. II. Nos igitur præmissa diligenter attendentes, ac vos in religione & sinceritate vestra confovere volentes, vobis, ut per depututos hujusmodi, de vino, blado, lignis & animalibus, ac aliis necessariis prædictis provideri, vosque absque scrupulo conscientiæ vestræ, omnia præmissa libere & licite, pro necessaria tantum sustentatione vitæ vestræ recipere possitis & valeatis, auctoritate Apostolica, tenore præsentium indulgemus. Non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Senis, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLX. pridie Non. Aprilis, Pontificatus nostri anno II.

XIII.

Ut possint transire ad Institutum sanctæ Claræ. Ex lib. 39. bullar. fol. 84.

Dilectis in Christo filiabus Ministris & Sororibus sanctæ Mariæ de Bretonera prope oppidum de Belforado, & sanctæ Elisabeth de Birviesca domorum Tertii Ordinis, de Pœnitentia nuncupatis, Burgen. diœcesis &c.

§. I. DEvotionis vestræ sinceritas, quam ad Nos & Romanam geritis Ecclesiam, promeretur, ut vestris piis votis, illis præsertim, quæ Divini cultus augmentum, & Religionis propagationem, ac animarum vestrarum quietem & pacem respiciunt, quantum cum Deo possumus, favorabiliter annuamus. Cum itaque, sicut exhibita nobis nuper pro parte vestra petitio continebat, licet jamdudum postquam sanctæ Mariæ de Bretonera prope oppidum de Belforado, quæ quondam sub vocabulo sanctæ Claræ fundata, & sanctæ Elisabethæ de Birviesca domus, Burgen. diœcesis, de licentia bo. me. Alphonsi Episcopi Burgen. vobis concessæ, & de Birviesca domus per dilectum filium nobilem virum Petrum de Velasco, Comitem de Haro, sumptibus propriis, cum certis necessariis officinis constructæ & ædificatæ fuerint, in eisdem domibus sub perpetua clausura, ac visitatione & correctione dilecti filii Lupi de Salinis Custodis Custodiæ sanctæ Mariæ de Minoribus Ordinis Fratrum Minorum de Observantia, Visitatoris dictarum domorum vestrarum auctoritate ordinaria de præsenti vivendo, vestrum Deo gratum in humilitatis spiritu famulatum exhibere studueritis; tamen ob melioris & arctioris vitæ frugem, desideratis ad Ordinem sanctæ Claræ transferri, in eoque sub illius habitu & regularibus institutis perpetuo degere. Quare pro parte vestra, quæ, ut asseritis, juxta quoddam pri-

vilegium, dudum per fel. record. Nicolaum Papam IV. prædecessorem nostrum Tertio Ordini prædicto concessum, ad arctiorem Regulam transire valetis, nobis fuit humiliter supplicatum, ut super hoc specialiter concedere, ac alias in præmissis vobis, ac statui vestro opportune providere, de benignitate Apostolica dignaremur.

§. II. Nos igitur attendentes, quod ea, quæ circa pium propositum augmentum suscipiunt, Apostolico debent præsidio confoveri, vestris in hac parte supplicationibus inclinati, vobis, quod ad Ordinem sanctæ Claræ hujusmodi transire, & in eo sub illius habitu & regularibus institutis perpetuo degere & remanere, dummodo ad id Episcopi Burgen. pro tempore existentis consensus accedat, libere & licite possitis, alterius licentia desuper nullatenus requisita, auctoritate Apostolica, tenore præsentium licentiam elargimur.

§. III. Et insuper, si vos ad ipsum Ordinem transferri contigerit, ut præfertur, vobis, quod vos & domus vestræ, seu Monasterium per vos pro tempore obtentum & obtinendum, omnibus & singulis immunitatibus, exemptionibus, libertatibus, privilegiis, quibus aliæ Moniales & Monasteria dicti Ordinis sanctæ Claræ, & præsertim Monasterium de Oterdesillas, Palentinæ diœcesis potiuntur & gaudent, uti & gaudere pariformiter, & absque ulla differentia: quodque vos dilectæ in Christo filiæ Ministra & Sorores domus de Birviesca, si aliquæ ex Sororibus dictæ domus de Birviesca ad Ordinem sanctæ Claræ hujusmodi transire voluerint, illis in dicta domo, ac sub habitu, & Institutis Tertii Ordinis hujusmodi remanentibus, vel illis etiam ad Ordinem sanctæ Claræ hujusmodi transeuntibus, cum in dicto Monasterio sanctæ Elisabethæ, propter loci situm, & fluminis inundationem, commode, ut asseritis, manere non possitis, vos aliud Monasterium, extra muros oppidi de Birviesca in loco commodo & honesto, cum Ecclesia, humili campana & campanili, hortis, hortalitiis, & aliis necessariis officinis sub vocabulo sanctæ Claræ, accedente prædicti Episcopi simili assensu, de novo fundare & ædificare, seu fundari & ædificari facere possitis, concedimus per præsentes.

§. IV. Volumus insuper, & eadem auctoritate decernimus, quod vos omnes & singulæ præsentes & futuræ, etiam postquam ad Ordinem sanctæ Claræ hujusmodi transieritis, & Monasterium vestrum etiam de novo erigendum, visitationi & correctioni tam dicti Lupi Custodis, quam Custodum Custodiæ dictæ domus sanctæ Mariæ de Minoribus, qui fuerint pro tempore, subesse, prout hactenus fuistis, & tam Lupus, quam Custos pro tempore hujusmodi vos dumtaxat visitare & corrigere, ac in occurrentibus salubriter consulere possit & debeat, prout hactenus fecit. Non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque. Nulli ergo &c. si quis &c.

Datum Senis, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLX. XVI. Kal. Augusti, Pontificatus nostri anno II.

XIV.

Confirmatur donatio cujusdam Ecclesiæ in Contrata Castelli Veliterni facta Jacobo Reatino, ut domum ædificaret Observantum. Ex lib. 10. bullarum folio 42.

Ad futuram rei memoriam.

§. I. PIa consideratione Romanum decet Pontificem vota personarum humilium, Divinis laudibus, sacræque Religionis observantiæ deditarum, Apostolicis præsidiis confovere, ac ipsarum indemnitatibus succur-

currere provisionis gratia congruentis. Dudum siquidem fel. record. Nicolao Papæ V. prædecessori nostro, pro parte dilecti filii Jacobi de Reate Ordinis Fratrum Minorum de Observantia professoris, atque Vicarii, secundum morem dicti Ordinis, in Provincia Romana, exposito, quod dilecti filii Rector, & perpetui beneficiati, clerici nuncupati parochialis Ecclesiæ sancti Laurentii in contrata Castelli Velletren. ob singularem, quam ad ipsum Ordinem gerebant devotionem, prædictam Ecclesiam, cum modico territorio illi propinquo, ac quadam domo, reservatis tamen eis, quamdiu Ecclesiam, & illius beneficia obtinerent, aliis possessionibus & terris eorumdem, prædicto Jacobo pro ipsius, & nonnullorum dicti Ordinis Fratrum usu & habitatione perpetuis, pia largitione concesserant & assignaverant, ipsique Jacobus & Fratres hujusmodi concessionis & assignationis prætextu, dictam Ecclesiam, cum eisdem domo & territorio assecuti fuerant, ac etiam nonnulli laici, qui certa bona sacristiæ dictæ Ecclesiæ gubernabant, quod illa ex tunc dictæ Ecclesiæ, pro ejus reparatione, & aliis ædificiis ibidem construendis, applicarentur, & in ipsam fabricam converterentur, ac ipsi & dicti Rector & beneficiati, quod exercitium curæ animarum parochianorum dictæ Ecclesiæ, in parochialem Ecclesiam sancti Angeli, etiam Velletren. transferre voluerant & consenserant; idem prædecessor dilecto filio Antonio de Andreociis Canonico Velletren. suis dedit litteris in mandatis, quod de præmissis omnibus & singulis se diligenter informaret, & si vocatis Rectore & beneficiatis, ac laicis prædictis, ac aliis qui forent evocandi, ita esse reperiret, Jacobo & Fratribus prædictis, ut eamdem Ecclesiam cum eisdem territorio, & domo perpetuo retinere, ac ibidem domum Conventualem, pro hujusmodi usu & habitatione, cum hortis, hortalitiis, campanili, campana, claustro, dormitorio, cœmeterio, & aliis officinis necessariis erigere valerent, auctoritate sua licentiam largiretur.

§. II. Et nihilominus, si licentiam prædictam per ipsum concedi contingeret, bona Sacristiæ ex tunc, possessiones vero & terras, cedentibus vel decedentibus ipsius Rectore vel beneficiatis, aut alias Ecclesiam & beneficia prædicta dimittentibus, in hujusmodi reparationem & ædificia convertenda, aut eisdem bonis, possessionibus & terris alienatis, eorum valorem dictæ fabricæ applicaret, concederet & assignaret, animarum quoque curam eamdem in Ecclesiam sancti Angeli præfatam transferret, prout in dictis litteris plenius continetur. Cum itaque postmodum, sicut exhibita nobis nuper pro parte Vicarii moderni, & Fratrum dictæ domus petitio continebat, ipsi Ecclesiam, territorium & domum illi adjacentes assecuti, in eis domum Conventualem dicti Ordinis cum officinis congruis, erexerint, & adhuc pro imperfecto opere, magna impensa opus existat. Quare pro parte Vicarii & Fratrum prædictorum nobis fuit humiliter supplicatum, ut pro ipsorum quiete & tranquillitate, litteras prædecessoris ejusdem, ac omnia & singula in eis contenta, necnon assecutionem, fundationem & erectionem prædictas ratificare, approbare & confirmare, omnesque & singulos defectus, si qui forsan intervenerint in eisdem, supplere, & ut ipsi quietius Altissimo famulari valeant, Rectoriam, & beneficia sive clericatus dictæ Ecclesiæ, reservatis tamen superviventibus clericis sive beneficiatis prædictis suis portionibus quoad vixerint, ac litteris ejusdem prædecessoris in omnibus aliis suis clausulis in sua integritate remanentibus, ex nunc supprimere & extinguere, ac pro omnino suppressis & penitus extinctis haberi decernere, & eorum statui super iis opportune providere, de benignitate Apostolica dignaremur.

§. III. Nos igitur, qui etsi ex debito pastoralis officii, pro cunctorum

fidelium incrementis partes nostræ sollicitudinis libenter impendimus, affectuosioribus tamen studiis illos non indigne prosequimur, qui mundanis relegatis illecebris, Jesu Christo filio Virginis sub paupertate voluntaria militare decreverunt, hujusmodi supplicationibus inclinati, litteras prædecessoris ejusdem, & contenta in eis, necnon assecutionem, fundationem, ac erectionem prædictas, & inde secuta, auctoritate Apostolica, harum serie ratificantes, approbantes & confirmantes, omnesque defectus tam juris, quam facti, si qui forsan intervenerint in eisdem, supplentes, Rectoriam quoque & clericatus, sive beneficia prædicta ex nunc supprimentes & extinguentes, ac pro suppressis & extinctis penitus haberi decernentes, quod cedentibus, vel decedentibus Rectore & ceteris clericis sive beneficiatis prædictis, possessiones & terræ in reparationem & ædificationem domus hujusmodi, seu pro ipsius Ecclesiæ ornamentis, & libris converti debeant, auctoritate prædicta mandamus pariter & decernimus per præsentes.

§. IV. Non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, atque nostris, illis præsertim, quibus inter alia, omnes uniones, annexiones & incorporationes, de quibusvis beneficiis Ecclesiasticis, Ecclesiis, Monasteriis & locis, Apostolica vel alia quavis auctoritate factas, propter quas illi, quorum intererat, sic unitorum possessionem pacificam tunc non tenebant, & quæcumque concessiones & mandata super unionibus, annexionibus & incorporationibus taliter faciendis, revocavimus, cassavimus & irritavimus, nulliusque decrevimus existere firmitatis, quibus pro hac vice dumtaxat derogari volumus & derogamus expresse, illis alias in suo robore permansuris, ceterisque contrariis quibuscumque. Et insuper ex nunc irritum decernimus & inane, si secus super iis a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari. Nulli ergo &c. si quis &c.

Datum Senis, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLX. VII. Kalendas Augusti, Pontificatus nostri anno II.

XV.

Concedit ut secundum ritum & mores aliorum Fratrum Observantum vivere possint sub regimine Vicariorum. Ex lib. 36. bullar. fol. 289.

Dilectis filiis universis Fratribus Ordinis Minorum, de Observantia vulgariter nuncupatorum, Provinciæ Hyberniæ, præsentibus & futuris &c.

§. I. AD uberiores, quos Ordinis Fratrum Minorum, de Observantia nuncupatorum, sacra Religio, virtutum fœcunditate referta, per multiplicium virtutum insignia profert in universali Ecclesia fructus, & ad eximiam devotionem quam fidelis populus Christianus ad Ordinem & Fratres prædictos gerere dignoscitur, paternæ considerationis dirigentes intuitum, inducimur non indigne, ut ipsos eo præcipue gratioso prosequamur favore, quo latius per Orbem propagati, semoto cujusvis divisionis obstaculo, fœcundiores, Deo propitio, piæ vitæ afferre fructus valeant & salutis. Sane dudum in Provincia vestra Hyberniæ, ad usum vestrum & habitationem, edificatus est unicus, dictus de Magyn, Aladen. diœcesis locus, auctoritate litterarum fel. record. Nicolai Papæ V. prædecessoris nostri, in quibus litteris inter cetera hac clausula continetur.

§. II. Nos enim omnibus & singulis Fratribus Ordinis, qui in dicto loco pro tempore morabuntur, ut omnibus & singulis privilegiis, libertatibus,

tibus, exemptionibus, immunitatibus & indultis, domibus, seu locis & Fratribus Provinciæ, & Ordinis de Observantia prædictorum, prædicta, vel alia quavis auctoritate generaliter concessis, uti valeant pariter & gaudere, concedimus per præsentes: erant autem ante dictam concessionem per bon. mem. Eugenium IV. & post eam per Calixtum III. summos Pontifices prædecessores nostros, etiam nonnulla libertates, exemptiones & indulta, seu provisiones Fratribus de Observantia concessa, quæ tamen vos propter magnam patriæ vestræ distantiam & separationem a conversatione prædictorum Fratrum, quæ propter vestri numeri parvitatem, & per consequens propter transfretandi difficultatem, ignorabatis, & ex consequenti etiam ignorabatis modos regiminis, & vitæ familiæ Fratrum de Observantia; unde & stabatis sub regimine & cura immediate & pure ac nude Ministri Provincialis Hyberniæ, contra communem morem, ac ritum & privilegia, seu indulta Fratrum de familia Observantiæ: nam secundum provisiones & indulta dictorum Eugenii & Calixti prædecessorum, Fratres de Observantia in Ultramontanis partibus commorantes, sub uno Vicario Generali, & etiam cujuslibet Provinciæ Ultramontanæ de Observantia Fratres sub Vicario Provinciali illius Provinciæ stare possunt & debent; & Vicarius Generalis Ultramontanus a Fratribus de Observantia Provinciarum Ultramontanarum, Provincialis autem a Fratribus de Observantia, sive Provinciæ eligi potest & debet, & a Ministro Provinciali confirmari, quo renuente, ipso facto auctoritate Apostolica est confirmatus; sub illis quoque Vicariis prædicti Fratres secundum certas formas & libertates in litteris Apostolicis contentas vivere habent. Quamcito autem ad prædictarum Apostolicarum provisionum vitæque, & regiminis Fratrum vestrorum de Observantia notitiam pervenistis, secundum illa vos regere protinus incœpistis, unum ex vobis, videlicet fratrem Malachiam Oclubaq in vestrum Vicarium Provincialem, secundum formam litterarum prædicti Calixti prædecessoris eligendo, eidemque obediendo, ac vos ex tunc pro subditis Vicarii Generalis Ultramontani gerendo. Verum ante tempus electionis prædictæ a nobis alia quædam provisio per nostras litteras, pro Conventualium, & de Observantia Fratrum pace & concordia recenter emanarat, in qua subsequens hæc clausula continetur.

§. III. Ad pacem vero & quietem inter vos interea conservandam, volumus & mandamus sub excommunicationis pœna latæ sententiæ, quam contravenientes ipso facto incurrant, ne pars una alterius loca, Conventus, vel Monialium Monasteria, quovis quæsito colore invadere & capere audeat, vel aliter perturbare, cujus tamen provisionis emanationem penitus ignorabatis; nunc tamen ad illius deducti notitiam, prædictam vestram electionem, & cetera alia acta, cum inde secutis, non esse usquequaque valida aliquantulum extimescentes, nobis propterea humiliter supplicastis, quatenus pro majori vestrarum serenitate conscientiarum & pace, prædictam vestram electionem, & cetera illa acta cum omnibus inde secutis, si & in quantum opus erat, validare & confirmare, declarando, quod sic sub Vicario Generali Ultramontano, secundum communem Fratrum de Observantia ritum dicti vestri Conventus, & Provinciæ de Observantia, Fratres præsentes pariter & futuri, deberetis permanere, de benignitate Apostolica concedere dignaremur.

§. IV. Nos igitur, qui omnibus, & præsertim longe positis, ac per consequens ordinationes Apostolicas sine dolo, imo & sine culpa nonnumquam ignorantibus, pie cupimus subvenire, vestris supplicationibus inclinati, prædictam vestram electionem, cum ceteris illis actis, ac omnibus inde

inde ſecutis, auctoritate Apoſtolica validamus & confirmamus: declarantes nihilominus, quod ſic ſub Vicario Generali Ultramontano permanere, & ſecundum proviſiones Apoſtolicas, ac communem Fratrum de Obſervantia ritum, vos, dicti Conventus & Provinciæ Fratres præſentes pariter & futuri vivere debeatis. Non obſtantibus noſtris, ac quorumcumque prædeceſſorum noſtrorum Romanorum Pontificum litteris, ejuſdemve Ordinis ſtatutis, & conſuetudinibus, ac aliis in contrarium facientibus quibuſcumque. Nulli ergo &c. ſi quis &c.

Datum Senis, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLX. VII. Idus Auguſti, Pontificatus noſtri anno II.

XVI.

Jubet ut domus ſancti Franciſci de Deſerto remaneat apud Obſervantes. Ibid. fol. 219.

Ad perpetuam rei memoriam.

§. I. EXigit ſinceræ devotionis affectus, quem dilecti filii nobiles viri Ludovicus Lando, & Franciſcus Lipomamio, ac Thomas Mozenigo cives Venetiarum ad nos & Romanam Eccleſiam gerere comprobantur, ut petitionibus eorum, illis præſertim, quæ ad Divini cultus augmentum, Religionis propagationem, & perſonarum nobis & Apoſtolicæ Sedi devotarum, conſolationem cedere valeant, quantum cum Deo poſſumus, favorabiliter annuamus. Sane pro parte dilecti filii, nobilis viri Ludovici Lando, & Franciſci Lipomamio, ac Thomæ Mozenigo civium Venetiarum nobis nuper exhibita petitio continebat, quod dudum, poſtquam fel. record. Nicolaus Papa V. prædeceſſor noſter, ad ejus notitiam tunc per bo. mem. Dominicum, tituli ſanctæ Crucis in Hieruſalem presbyterum, Cardinalem Firman. nuncupatum, tunc etiam Fratrum Ordinis Minorum protectorem deducto, quod locus, ſeu domus in Eccleſia ſancti Franciſci *del Deſerto* nuncupata, quæ in certis lacunis & locis maritimis & aquoſis, Torcellan. diœceſis conſiſtit, & ut fama conſtans habet, a beato Franciſco, cum adhuc vitam cœlibem ageret in humanis, fundata extitit, a longo tempore citra, incuria & negligentia ſuorum Superiorum, ad tantam deſolationem & calamitatem devenerat, quod domus & Eccleſia prædictæ ruinis undique miſerabiliter ſubjectæ, & omnibus ornamentis & paramentis, quæ ad Divinum cultum faciunt, ſpoliatæ & deſtitutæ erant, nullaque in eadem Eccleſia Divina officia omnino celebrabantur, ſed locus quaſi profanus effectus, multis patebat illicitis, domum deſolatam hujuſmodi, intercedente prædicto Cardinali, dilecto filio Nicolao Erizo dicti Ordinis de Obſervantia profeſſori regendam & gubernandam, oraculo vivæ vocis commiſerat: dictus Nicolaus Erizo, commiſſionis ſibi factæ hujuſmodi vigore, domum deſolatam adiens, illamque a novem annis citra laudabiliter regens, ex piis Chriſtifidelium eleemoſynis, cum Eccleſia, campana, campanili multifariam reparavit, paramentis, calicibus, crucibus, & aliis ornamentis Eccleſiaſticis exornavit, nonnullos quoque Fratres de Obſervantia, qui Divinis officinis diurnis pariter, & nocturnis vacant, in illam introduxit, ex quo devotio fidelium circumvicinarum regionum ad Eccleſiam & locum prædictum, illiuſque Fratres de Obſervantia hujuſmodi, ex eorum laudabilibus & virtuoſis operibus multipliciter excrevit, & creſcit in dies, cum magna populi & circumvicinorum hujuſmodi ſpirituali lætitia & conſolatione. Et licet, ſicut eadem petitio ſubjungebat, dicti cives

ves pro eo, quod dictus Nicolaus Erizo, rei veritate, & sui conscientia fretus, alias litteras a prædicto Nicolao prædecessore, sub commissione sibi facta hujusmodi habere non procuravit, & a nonnullis asseratur, dictam domum per Fratres dicti Ordinis Conventuales aliquando teneri & possideri solitam, licet tempore eidem Nicolao factæ concessionis hujusmodi, nullus inibi habitaret, dubitent, ne spiritu tentationis procurante, inter Fratres dictæ domus, & Conventuales hujusmodi aliquo tempore contentionem aliquam exoriri, ipsosque Fratres de Observantia super hoc molestari, aut quomodolibet perturbari contingat. Quare pro parte dictorum civium asserentium, quod si domus ipsa ad Conventuales forsan deduceretur, devotio fidelium cessaret, & gravia scandala inter Fratres Conventuales, & homines dictarum partium verisimiliter possent exoriri, nobis fuit humiliter supplicatum, ut ad obviandum scandalis hujusmodi, ne fiant, & ut dicti Fratres de Observantia in pace & quiete suum Altissimo valeant reddere famulatum, quod domus sancti Francisci *del Deserto* hujusmodi Fratrum de Observantia perpetuo esse, quodque Fratres dictæ domus de Observantia sub Vicario Generali Fratrum dicti Ordinis de Observantia, ac illius Regularibus institutis vivere debeant, decernere & declarare, ac alias in præmissis opportune providere, de benignitate Apostolica dignaremur.

§. II. Nos igitur attendentes, quod religiosam vitam eligentibus Apostolicum convenit adesse præsidium, ut suum Altissimo in pacis quiete, & tranquillitatis dulcedine reddere valeant famulatum, dilectorum filiorum nobilium virorum dominii Venetorum nobis super hoc humiliter supplicantium, & eorumdem civium in hac parte supplicationibus inclinati, quod domus sancti Francisci *del Deserto* huiusmodi Fratrum de Observantia, qui ad præsens sunt, & erunt in futurum, perpetuo esse, quodque Fratres dictæ domus de Observantiæ Vicario Generali dictæ Observantiæ pro tempore existenti, & illius Regularibus institutis perpetuo subesse, & per illum, & non alium Superiorem visitari juxta dictæ Observantiæ instituta & ordinationes, sint & esse censeantur & debeant, nec super hoc a quoquam valeant molestari, seu quomodolibet perturbari, auctoritate Apostolica, tenore præsentium statuimus, decernimus & declaramus: mandantes nihilominus dilecto filio Vicario Fratrum de Observantia, ut locum & Fratres domus *del Deserto* hujusmodi, sub ejus cura, protectione & visitatione suscipiat, & illis provideat, prout de domibus & locis sanctorum Francisci a Vinea, & sancti Job Venetiarum facere consuevit. Non obstantibus quibuscumque privilegiis, & litteris Apostolicis, tam per nos, quam prædecessores nostros Romanos Pontifices, super domibus Conventualium per Observantes, & e converso non capiendis editis, quibus illorum tenores &c. hac vice dumtaxat, illis alias in suo robore permansuris, specialiter & expresse derogamus, ac quibuscumque Ordinis & Observantiæ prædictorum, juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis contrariis &c. Nulli ergo &c. si quis &c.

Datum Senis, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLX. IV. Nonas Septembris, Pontificatus nostri anno II.

XVII.

Ut det facultatem ædificandi Cœnobium Observantum in oppido Massan. Ex lib. 3. de diversis formis. fol. 215.

Venerabili fratri Episcopo Brugnaten. &c.

§. I. INjunctum nobis desuper Apostolicæ servitutis officium digne peragere non ambigimus, si ad ea, per quæ Religionis, & Observantiæ Regularis, ac Divini cultus subsequi speratur augmentum, Apostolicos favores jugiter impendamus. Exhibita siquidem nobis nuper pro parte dilectæ in Christo filiæ nobilis mulieris Thaddeæ de Malaspinis, Marchionissæ de Fusdenovo, Lunen. diœcesis, petitio continebat, quod cum in loco Massæ, dictæ diœcesis, cujus ipsa Thaddæa Domina existit, nulla domus Ordinis Fratrum Minorum existat, tam ipsa Thaddæa, quam universus populus dicti loci propter fructus uberes, exemplaremque vitam, quam Fratres dicti Ordinis, sub Regulari Observantia degentes, de se populis præstare consueverunt, in ipso loco, unam domum Ordinis prædicti, pro usu & habitatione Fratrum ipsius Ordinis sub eadem Observantia degentium, de novo erigi summe desiderant.

§. II. Cum autem, sicut eadem petitio subjungebat, *Ecclesia sancti* Remigii extra muros dicti loci, prope quam dudum fuit certum Monasterium Monialium Ordinis sancti Benedicti, & quæ postmodum, translatis abinde propter guerras, ad alia Monasteria Monialibus in eo tunc commorantibus, ad beneficium seculare redacta existit, pro usu & habitatione Fratrum prædictorum valde apta noscatur existere; ipsa Thaddæa de bonis sibi a Deo collatis, eamdem Ecclesiam, & ejus domos pro usu & habitatione Fratrum prædictorum, libenter repararet, & quæ opus forent, de novo construeret, si sibi id faciendi, eisdemque Fratribus domum ipsam recipiendi & perpetuo inhabitandi, per Sedem Apostolicam licentia impenderetur, necnon dilectus filius Jacobus Stephani Minote, Rector ejusdem Ecclesiæ ad eumdem effectum extra Romanam Curiam sponte & libere resignaret. Quare pro parte dictæ Thaddeæ nobis fuit humiliter supplicatum, ut super his opportune providere, de benignitate Apostolica dignaremur.

§. III. Nos igitur de præmissis certam notitiam non habentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus de præmissis te diligenter informes, & si per informationem hujusmodi ita esse repereris, super quo tuam conscientiam oneramus, & ad id venerabilis fratris nostri Episcopi Lunen. consensus accesserit, ab eodem Jacobo, vel procuratore suo resignationem hujusmodi, si eam in tuis manibus sponte & libere facere voluerit, ut præfertur, auctoritate nostra, hac vice dumtaxat recipias, eaque per te recepta, eidem Thaddeæ Ecclesiam, ejusque domos prædictas pro usu & habitatione Fratrum prædictorum, sub eadem Observantia degentium, reparandi, & cum humili campanili, campana, claustro, cœmeterio, horto, hortalitiis, & aliis necessariis officinis, ampliandi, & de novo, si opus fuerit, construendi, necnon Fratribus hujusmodi Ecclesiam & domos prædictas, pro eorum usu & habitatione recipiendi & perpetuo retinendi, eadem auctoritate nostra licentiam largiaris.

§. IV. Non obstantibus fel. record. Bonifacii Papæ VIII. aliisque constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque. Attente quoque provideas, ne in resignatione hujusmodi, si fiat, ex parte Jacobi, aut alicujus alterius prædictorum, aliqua pravitas interveniat,

seu

ſeu etiam corruptela. Nos enim eiſdem Fratribus, qui in dicta domo pro tempore moram trahent, ut omnibus & ſingulis privilegiis, immunitatibus, exemptionibus & gratiis, præfato Ordini ab Apoſtolica Sede, aut alias in genere conceſſis, potiri & gaudere libere & licite valeant, auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium, indulgemus.

Datum Romæ apud ſanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLX. II. Kal. Martii, Pontificatus noſtri anno III.

XVIII.

Prohibet ne conſtruantur habitacula prope domum Portiunculæ Aſſiſiaten.
Ex libro 37. bullarum. fol. 190.

Dilectis filiis Guardiano & ceteris Fratribus Conventus ſeu loci ſanctæ Mariæ de Angelis, ſive de Portiuncula, extra & prope muros Aſſiſinaten. Ordinis ſancti Franciſci, de Obſervantia Regulari &c.

§. I. SAcræ Religionis, ſub qua mundanis abdicatis illecebris, cum additione voluntariæ paupertatis, virtutum Domino in humilitatis ſpiritu devotum impenditis Altiſſimo famulatum, merita promerentur, ut Apoſtolica Sedes vos & veſtrum Ordinem Fratrum Minorum benignis favoribus confoveat, ac ſpecialibus gratiis proſequatur. Exhibita ſiquidem nobis nuper narrationis veſtræ ſeries continebat, ad ſupradictum locum veſtrum ſanctæ Mariæ de Angelis, tum propter miracula, quæ inibi beata Virgo Dei genitrix aſſidue operatur, tum propter reverentiam beati Franciſci, qui in ipſo loco Ordinem ſuum inchoavit, & inibi ex hac vita migravit, ingentem totius orbis Chriſtiani populorum vigere concurſum: & licet juxta ipſum locum hactenus nec ullum hoſpitium, nec ulla habitatio conſtructa fuerit, præter duo parva habitacula & exigua, ut potius tuguria, quam habitationes cenſeri poſſint, & præter duas fornaces ad coquendos lateres ſeu calcem, quæ habitacula & fornaces ab Eccleſia tantum ultra XL. cannas remota ſunt; tamen eſſe aliquos, qui propriæ utilitatis, & quæſtus ratione ducti, varia ibidem ædificia conſtruere intendunt, in quibus mulieres, ſicut in hoſpitiis & tabernis, & aliæ perſonæ habitarent & converſarentur, quæ Fratribus, & venientibus ad devotionem perſonis, inquietudini, periculo & ſcandalo fore non dubitantur: unde ne talia veſtro Ordini, veſtræ Religioni & loco habitationis veſtræ antedicto, tam perniencioſa & periculoſa fiant, pro remedio condecenti, ad Sedem Apoſtolicam humiliter recurriſtis.

§. II. Quare pro noſtra & ad beatum Franciſcum devotione, & ad ejus Ordinem caritate, veſtris in hac parte ſupplicationibus inclinati, ne de cetero aliquis prope muros Eccleſiæ ſanctæ Mariæ de Angelis ſive de Portiuncula, prope muros Aſſiſinaten. & hortorum ejus loci, quem vos inhabitatis, intra ſpatium LX. cannarum, palmorum octo pro qualibet canna, ædificium aliquod, aut fornacem, aut aliquam habitationem, ultra tres dies tempore indulgentiæ Kal. Auguſti dumtaxat manſuram, erigere, conſtruere & facere, neque duo illa parva habitacula, & fornaces duas, quæ hactenus fuerunt, ampliare poſſit & valeat, præſentium tenore, Apoſtolica auctoritate ſtatuimus, decernimus, volumus & jubemus: mandantes dilectis filiis Rectoribus, & ceteris officialibus Civitatis noſtræ Aſſiſinaten. & aliis Provinciæ Gubernatoribus & officialibus, ad quos quomodolibet requiſitos, aut ex officio ſpectare poſſit, quatenus præſentis conſtitutionis, decreti, voluntatis & mandati noſtrorum tenorem, in vim cenſurarum Eccleſiæ, & ſi opus fuerit

per adhibitionem & invocationem brachii secularis, faciant inviolabiliter observari. Nulli ergo &c. si quis &c.

Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLX. III. Nonas Martii, Pontificatus nostri anno III.

XIX.

Ut Observantibus detur una domus in oppido Brugensi, aliamque illi dimittant. Ibidem. fol. 223.

Dilectis filiis Abbati Monasterii sancti Bartholomæi de Echout, & Decano Ecclesiæ sancti Donatiani, Brugen. Tornacen. diœcesis, ac Officiali Tornacensi &c.

§. I. DUdum siquidem pro parte dilecti filii Joannis Baenst habitatoris oppidi Brugen. Tornacen. diœc. nobis exposito, quod ipse, pro eo quod in prædicto oppido nulla Fratrum Ordinis Mendicantium exemplaritas vigebat Observantiæ Regularis, ad Omnipotentis Dei laudem & honorem, & Divini cultus augmentum, domum suam propriam in dicto oppido consistentem, ad effectum quod illa in domum sive Conventum, pro usu & habitatione Fratrum Minorum, de Observantia nuncupatorum erigeretur, dilecto filio Zigerio de Huntslaere, Guardiano loci de Dixmuda ejusdem Ordinis professori, Morinen. diœc. in puram eleemosynam perpetuo expresse donaverat & concesserat: Nos per quasdam litteras dilecto filio Præposito Monasterii de Conversan. per Præpositum soliti gubernari, Ordinis sancti Augustini, dictæ Morinen. diœc. ejus proprio nomine non expresso, inter alia dedimus in mandatis, quatenus, si esset ita, donationem & concessionem prædictas, & quæcumque inde secuta, auctoritate nostra confirmaret pariter & approbaret, dictoque Zigerio modo prædicto, easdem donationem & concessionem, ut præfertur, sibi factas recipiendi, dictamque domum in Conventum Ordinis Fratrum Minorum de Observantia, cum Ecclesia, campanili, campana, cœmeterio, claustro, refectorio, dormitorio, hortis, hortalitiis, & aliis officinis necessariis erigendi, & ipsis Fratribus illam post erectionem hujusmodi recipiendi, & pro eorum usu & habitatione perpetuo retinendi licentiam concederet. Deinde vero ad Nos pro parte dicti Joannis deducto, quod ipse domum prædictam, ut in Conventum Fratrum de Observantia hujusmodi erigeretur, minime concessisset vel donasset, quamvis domum ipsam prædicto Zigerio donandam obtulisset: Nos per alias nostras litteras inter alia voluimus, & Apostolica auctoritate decrevimus, quod priores litteræ hujusmodi, cum omnibus & singulis in eis contentis clausulis, valerent, plenamque roboris firmitatem obtinerent, in omnibus & per omnia, ac si eis prædictus Joannes obtulisset domum suam prædictam prædicto Zigerio donandam, & non quod illam donasset & concessisset, expressum extitisset, quorum tenores præsentibus haberi volumus pro expressis, & ad quarum executionem processum fuisse dicitur, plenius continetur.

§. II. Cum autem, sicut exhibita nobis nuper pro parte dilectorum filiorum Burgimagistrorum, Scabinorum & Consulum dicti oppidi petitio continebat, in Comitatu Flandriæ a XXX. annis citra, quinque vel sex domus, sive Conventus Fratrum de Observantia hujusmodi, ad eorum Fratrum prosecutionem, & instantiam de novo fundatæ & erectæ reperiantur, sintque in prædicto oppido ultra quatuor domus sive Conventus Fratrum Ordinis Mendicantium a ducentis annis inibi consistentium, quam plura Monasteria, & alia

& alia pia loca utriusque sexus personarum, ex fidelium eleemosynis, pro majori parte vitæ subsidia agentium, ad quorum sustentationem, & ad alia onera eis pro tempore incumbentia supportanda dicti oppidi incolæ admodum graventur in dies; & dilectus filius nobilis vir Joannes Dux Burgundiæ & Comes Flandriæ, qui pro novitatibus & scandalis vitandis, ac pro exoneratione incolarum dicti oppidi, Fratribus de Observantia pro usu & habitatione eorum extra dictum oppidum quemdam locum accommodum, Ordinarii loci accedente consensu, offerri fecerit, affectans, quod dicti Fratres de Observantia domum, quam in dicto oppido, eisdem Burgimagistris, Scabinis & Consulibus insciis clam ingressi sibi usurpant, & in qua in ipsorum incolarum non modicum detrimentum se collocarunt, relinquere debeant. Pro parte eorumdem Burgimagistrorum, Scabinorum & Consulum asserentium, quod Fratres quatuor Conventuum hujusmodi populum sibi commissum suis prædicationibus & exhortationibus, hactenus laudabiliter instruxerunt, & dietim ad sui cognitionem Creatoris, Missis & aliis Divinis obsequiis inducere non desistunt, nobis fuit humiliter supplicatum, quatenus, præmissis attentis, litteras hujusmodi, necnon processus desuper habitos, & inde secuta quæcumque revocare, cassare, annullare, ipsosque Fratres de Observantia ad locum eis oblatum, ut præfertur, transferre, & alias in præmissis opportune providere, de benignitate Apostolica dignaremur.

§. III. Nos itaque cupientes, ut Fratres Ordinis Mendicantium hujusmodi in terminis ab olim sibi concessis & deputatis, & facultate prædicandi, conserventur illæsi, quævis novitates & scandala, quæ verisimiliter præmissorum occasione provenire possent, tollantur de medio, quique de præmissis certam notitiam non habentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus, vos, vel duo aut unus vestrum, vocatis qui fuerint evocandi, de præmissis omnibus & singulis, & eorum circumstantiis universis summarie, simpliciter & de plano, sine strepitu & figura judicii, ac etiam extrajudicialiter vos diligenter informetis, & si per informationem per vos desuper faciendam hujusmodi, ea fore vera repereritis, litteras & processus prædictos, & inde secuta quæcumque, auctoritate nostra revocare, cassare & annullare curetis. Et nihilominus revocationem, cassationem & annullationem prædictas, si per vos fieri contigerit, ut præfertur, eosdem Fratres de Observantia, ut domum, quam in eodem oppido occupant & detinent prædictam, realiter, & cum effectu a se abdicent & relinquant, ab illiusque ulteriori inhabitatione & prosecutione desistant, ac ne super illa per se, vel alium seu alios directe vel indirecte Fratres eorumdem Conventuum inquietent, molestent, vel quoquo modo perturbent, per censuram Ecclesiasticam, & alia juris remedia, cujusvis appellationis submoto diffugio cogatis pariter & compellatis. Et insuper locum per dictum Ducem dictis Fratribus de Observantia, eis, ut præfertur, oblatum recipere, & pro eorum usu & habitatione perpetuo retinere libere & licite possint & valeant, eis auctoritate prædicta licentiam concedatis: jure tamen parochialis Ecclesiæ & cujuslibet alterius in omnibus semper salvo. Non obstantibus litteris prædictis, ac per eas habitis processibus, quibus in iis, in quibus præsentibus quomodolibet contrariantur, minime arctare, sed pro cassis & infectis haberi debere decernimus; ac fel. rec. Bonifacii Papæ VIII. &c. ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLXI. V. Kal. Maii, Pontificatus nostri anno III.

XX.

Hortatur eum ut admittat domum Sarzanæ usque ad illud tempus a Conventualibus possessam. Ex originali.

Dilecto filio fratri Ludovico de Vincentia, Vicario Generali Ordinis Minorum de Observantia &c.

§. I. CUm dilectus filius Generalis Ordinis vestri, & tu ad preces dilecti filii nostri Philippi, tituli sancti Laurentii in Lucina presbyteri Cardinalis Bonon. majoris Pœnitentiarii, consensum præstitissetis, quod Conventus sancti Francisci de Sarzana, qui a Fratribus Conventualibus prædicti Ordinis regebatur, a Fratribus vestris, dictis de Observantia, gubernaretur. Nos tunc per litteras nostras in forma Brevis, tibi & Fratribus tuis scripsimus, ut dictum Conventum sub cura & gubernatione vestra acceptaretis, quoniam sperabamus, exemplo vitæ, & bonis monitis prædictorum Fratrum, populum illum Sarzanensem, & circumvicina oppida ad frugem melioris vitæ se esse conversuros; & arbitrantes jam rem hujusmodi effectum sortitam fuisse, ut æquum decensque videbatur, per aliud Breve nostrum concessimus tibi & Fratribus prædictis, ut bona quæcumque immobilia dicti Conventus plus offerenti, aut sicuti videretur vobis, vendere, & pretium in reparationem & ornatum Conventus convertere possetis: Nunc autem cum intellexerimus, vos nondum Conventum illum sub cura vestra acceptasse, sane multum mirati sumus, cum nulla satis honesta causa subesse posse videatur, cur tam renitentes huic tanto bono & sancto operi esse debeatis.

§. II. Nam dilectus filius nobilis vir Ludovicus de Campofregoso, Dominus Sarzanæ, & tota Communitas multa pollicentur se facturos in subventionem & sustentationem Fratrum, qui illuc morabuntur; &, quod magis advertendum est, Cardinalis præfatus jam scripserat prænominato Ludovico, se a vobis obtinuisse, quæ cupiebat. Itaque cum manifesta utilitas ex hujusmodi acceptatione exoriri cognoscatur, hortamur vos, & in Domino requirimus, ut omni dilatione postposita, *quod semel Generali & tibi placuit*, ad effectum perducatis; in qua re nobis complacebitis: licet, ut audivimus, nonnulli ex vestris Fratribus nimium præsumentes, hujusmodi litteris & hortationibus nostris non esse parendum dixerint, quoniam similes litteras ad preces aliorum sæpe concedere consuevimus, sed male locuti sunt, & contra conscientiam se egisse cognoscant: cupimus certe, & magno desiderio tenemur, quod res ista effectum sortiatur.

Datum Viterbii, sub annulo Piscatoris, XVIII. Julii MCCCCLXII. Pontificatus nostri anno IV.

XXI.

Ut reducat Fratres & Sorores Tertii Ordinis ad obedientiam Minoram de Observantia. Ex lib. 40. fol. 155.

Venerabili fratri Archiepiscopo Toletan. &c.

§. I. PIa Deo & Ecclesiæ desideria, per quæ tranquillitati personarum sub humilitatis spiritu Domino famulantium consulitur, ac scandalis & periculis obviatur, ad exauditionis gratiam libenter admittimus, & ut illa optatum sortiantur effectum, cum a Nobis petitur, partes nostræ solli-

licitudinis favorabiliter interponimus. Sane pro parte dilectarum in Christo filiarum Tereſiæ de Guevara, & aliarum perſonarum in Regno Caſtellæ, ſub Regula Tertii Ordinis ſancti Franciſci, de Pœnitentia nuncupatarum viventium, nobis nuper exhibita petitio continebat, quod quamvis ab exordio dicti Ordinis ſanctus Franciſcus inſtituerit, ut religioſæ perſonæ utriuſque ſexus ſub eadem Regula Tertii Ordinis pro tempore degentes, eſſent ſub cura Ordinis Fratrum Minorum, fuerintque poſtmodum nonnulli Reges & Reginæ, aliæque nobiliſſimæ utriuſque ſexus perſonæ ſub Regula dicti Tertii Ordinis viventes, qui in Dei Eccleſia honoris & honeſtatis fructus uberrimos attulerunt; verumtamen, quia nonnulli Fratres dicti Tertii Ordinis quaſdam a Sede Apoſtolica litteras, per quas perſonæ ſub Regula Tertii Ordinis hujuſmodi degentes, ab obedientia Prælatorum dicti Ordinis Fratrum Minorum, ſub qua erant, eximuntur, ac eis totalis juriſdictio ſuperioritatis, & prælatura ſuper religioſas perſonas utriuſque ſexus dicti Tertii Ordinis conceditur, obtinuiſſe dicuntur, magna exinde incommoda, diſſolutiones, homicidia, & quaſi totalis ejuſdem Tertii Ordinis deſolatio, maxime in Regno antedicto (proh dolor!) ſubſecuta ſunt. Quare pro parte tam Tereſiæ, quæ, ut aſſerit, dilecti filii nobilis viri Eneci de Guevara magni Seneſcalli Regni Siciliæ citra Farum ſoror exiſtit, quam aliarum perſon arum prædictarum, nobis fuit humiliter ſupplicatum, ut eas Cuſtodibus, Guardianis dicti Ordinis Fratrum Minorum, de Obſervantia nuncupatorum, infra quarum loca perſonæ Tertii Ordinis hujuſmodi ad præſens commorantur, & pro tempore commorabuntur, ſubjicere, & ad priſtinum ac illum ſtatum, in quo erant, antequam litteræ hujuſmodi emanarent, reducere, aliaſque ſtatui earum in præmiſſis opportune providere, de benignitate Apoſtolica dignaremur.

§. II. Nos igitur, qui pacem & quietem ſingularum religioſarum perſonarum, ut devotius Altiſſimo vota ſua exſolvere poſſint, procuramus, ac diſſenſionibus & ſcandalis, ne illa eveniant, quantum cum Deo poſſumus, obviamus, de præmiſſis certam notitiam non habentes, hujuſmodi ſupplicationibus inclinati, fraternitati tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus vocatis, quorum intereſt, de præmiſſis omnibus & ſingulis, ac eorum circumſtantiis univerſis auctoritate noſtra te diligenter informes, & ſi per informationem hujuſmodi ita eſſe repereris, eadem auctoritate noſtra decernas, quod ſingulæ perſonæ dicti Tertii Ordinis, utriuſque ſexus in prædicto Regno nunc, & pro tempore commorantes, ſalva auctoritate diœceſanorum, ſub receptione, cura, viſitatione, correctione, prælatura omnimoda Cuſtodum, Guardianorum locorum de Obſervantia hujuſmodi, in quibus dictæ religioſæ perſonæ Tertii Ordinis morantur, & pro tempore morabuntur, in omnibus & per omnia, ac ſi dictæ litteræ ab eadem Sede nullatenus emanaſſent, permaneant. Non obſtantibus conſtitutionibus Apoſtolicis, ceteris contrariis quibuſcumque.

Datum in Abbatia ſancti Salvatoris, Cluſin. diœceſis, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLXII. III. Idus Julii, Pontificatus noſtri anno IV.

XXII.

Ut ſub ſua cura admittat Cœnobium Obſervantum, & Monaſterium Clariſſarum urbis Sarzanæ. Ex ipſo originali.

Dilecto filio fratri Marco de Bononia, Ordinis S. Franciſci de Obſervantia &c.

SCripſimus ſuperioribus diebus dilecto filio Vicatio Generali Fratrum de Obſervantia ſancti Franciſci, ut Conventum Sarzanæ dicti Ordinis, qui

qui a Fratribus Conventualibus regitur, & Monasterium sanctæ Claræ dictæ Terræ, sub Custodia, & Observantia Fratrum suorum reciperet, postquam Generalis dicti Ordinis, ad preces dilecti filii nostri Philippi, tituli sancti Laurentii in Lucina Cardinalis Bononien. ad id consensum suum libentissime præstiterat; sed quia præfatus Vicarius, aliis negotiis occupatus non valens huic rei personaliter providere, aliis Fratribus suis hoc idem exequendum mandavit, qui Fratres, vel quia non potuerunt, vel quia noluerunt, usque in hodiernum præcepto nostro, & eorum Vicarii minime paruerunt: Idcirco cupientes multis honestis & utilibus respectibus, dictum Conventum, & Monasterium sanctæ Claræ sub Regulari Observantia gubernari, volumus, & ita tibi stricte mandamus, ut quandocumque placuerit præfato Cardinali Bononien. te ad dictum locum personaliter transferas, & Fratres Ordinis & Observantiæ tuæ, quicumque fuerint idonei ad gubernandum ipsum Conventum, & Monasterium præferas, & donec aliud super hoc duxerimus statuendum, tu ipse dictorum Conventus & Fratrum, ac etiam Monasterii curam habeas, facturus nobis rem gratam, & præfato Cardinali, si in hac re diligentiam tuam exhibueris: Quod tu facias, etiam atque etiam hortamur & mandamus.

Datum in Abbatia sancti Salvatoris, Clusinæ dioecesis, sub annulo Piscatoris, die XXVI. Julii MCCCCLXII. Pontificatus nostri anno IV.

Anno Christi 1462. Pii II. anno 5.

XXIII.

Concedit Conventui Portiunculæ omnes gratias & privilegia concessa domui sancti Francisci Assisiatis. Ex lib. 21. fol. 246.

Dilectis filiis Guardiano, & Fratribus domus sanctæ Mariæ de Angelis, alias de Portiuncula extra muros Assisinaten. &c.

§. I. Exigit sacræ Religionis honestas, & devotionis, qua nos & Romanam reveremini Ecclesiam, promeretur integritas, ut votis vestris, per quæ Divini cultus & Regularis *Observantiæ provenit* augmentum, ac statui & tranquillitati vestræ consulitur, quantum cum Deo possumus, favorabiliter annuamus. Cum itaque, sicut exhibita nobis nuper pro parte vestra petitio continebat, domus sanctæ Mariæ de Angelis, alias de Portiuncula, extra muros Assisinaten. Ordinis Fratrum Minorum Observantiæ Regularis, in qua devotum & sedulum impenditis Altissimo famulatum, ob devotionem fidelium, continuis eorum accessibus frequentetur, & ob hoc vos, & pro tempore degentes ipsius Ordinis professores, molestias & gravamina confluentium ad eam, tam religiosarum quam secularium personarum subire oporteat, quæ facile evitare possetis, si Apostolica Sedes vos, & domum prædictam eisdem, quibus domus Fratrum Minorum Assisinaten. per eamdem Sedem dudum prædita est, privilegiis & exemptionibus communiret. Pro parte vestra nobis fuit humiliter supplicatum, ut vestro, & ejusdem domus de Angelis statui, commodis & quieti super his opportune providere, de benignitate Apostolica dignaremur.

§. II. Nos igitur attendentes, quod viris, qui mundanis relegatis illecebris, cum puritate mentium gratum & sedulum exhibent Altissimo famulatum, Apostolicum debet adesse præsidium, ut eo devotius, quo quietius eorum pium propositum possint ad laudem & gloriam Divini nominis, adimplere, hujusmodi supplicationibus inclinati, vobis, atque aliis Guardia-

dianis & Fratribus, qui in eadem domo de Angelis pro tempore morabuntur, quod omnibus & singulis privilegiis, exemptionibus, immunitatibus, concessionibus, indultis & gratiis, eisdem Guardiano, Fratribus & domui sancti Francisci Assisinaten. per nos vel Sedem Apostolicam hactenus concessis, uti & gaudere valeatis, illaque omnia & singula, dummodo Regulari Observantiæ in aliquo non obvient vel repugnent, quoties opportunum fuerit, vobis pariter in omnibus & per omnia suffragentur, ac si illa a nobis vel Sede Apostolica immediate emanassent, ac vobis & domui vestræ memoratæ specialiter concessa fuissent, auctoritate Apostolica, tenore præsentium, de specialis dono gratiæ concedimus pariter & indulgemus. Non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Tuderti, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLXII. pridie Nonas Decembris, Pontificatus nostri anno V.

ANNO CHRISTI 1463. PII II. ANNO 5.

XXIV.

Quod nullus frater proficiscatur Hierosolymas absque Superiorum consensu, neque apud aliquem Prælatum resideat eisdem nolentibus. Ex ipso originali.

Ad futuram rei memoriam.

§. I. ADmonet nos suscepti cura regiminis, & auctoritas officii Pontificalis inducit, ut circa ea, per quæ Religionis status atque integritas consovetur, etiam opitulante Domino augeantur, quantum cum Deo possumus, favorabiliter intendamus. Ad conservationem itaque Ordinis & locorum Fratrum Minorum sancti Francisci, de Observantia nuncupatorum, ejusque Observantiæ Regularis, & ut vagantibus & fugitivis Fratribus, atque aliis spiritum libertatis exquisitis mediis quærere satagentibus, omnis evagandi occasio, & malitiis hominum obvietur, auctoritate Apostolica, tenore præsentium statuimus & ordinamus atque decernimus, quod omnes & singuli ejusdem Observantiæ professores, qui a Sede Apostolica visitandi Sepulchrum dictum, & loca sancta Hierosolymitana, seu alia loca ultramarina hactenus licentiam obtinuerint, vel in posterum obtinebunt, nisi ad id Prælatorum suorum consensus accedat, & juxta ipsius Ordinis Regularia Instituta, & ad hoc reputentur idonei, licentia hujusmodi minime uti possint, neque illius obtentu ad partes Hierosolymitanas, aut loca prædicta transfretare, sed eos subjici volumus Regularibus disciplinis.

§. II. Præterea volumus, atque decernimus, quod prætextu cujusvis licentiæ aut concessionis etiam per nos vel Sedem Apostolicam generaliter vel specialiter cuicumque Conventui, aut regulari vel seculari loco, aut singulari personæ, sub quacumque forma vel expressione verborum hactenus factæ & concessæ, seu in posterum concedendæ & fiendæ, etiamsi talis fuerit, quod de ejus tenore, ac nomine & cognomine Conventus, aut loci, seu personæ, cui concessa sit, specialis, specifica & expressa mentio habenda fuerit, cui etiam specialiter & expresse derogamus, ac nullam & invalidam, nulliusque roboris vel momenti perpetuo esse declaramus, nullus sive Prælatus, aut Conventus, seu loci alicujus Præsidentes, aut alia singularis persona tam Ecclesiastica, quam mundana, tam regularis, quam secularis

laris, quocumque nomine, aut quacumque dignitate fungens, recipiat, aut recipere faciat, audeat vel præsumat aliquem ex Fratribus dictæ Observantiæ, recedentem ex aliquo Conventu seu loco, nisi ipse Frater de licentia sui Superioris Prælati in scriptis concessa & facta recesserit, in qua de loco unde recesserit, & de persona sive loco, ad quem accedere voluerit specialis & expressa mentio fiat, necnon ipsos Fratres sic receptos sine licentia ejusmodi, ad suos Prælatos reduci & remitti debere, ac eos eorumdem Prælatorum correctioni & obedientiæ subjici, ac renitentes, ipsos retinentes, aut auxilium, consilium vel favorem præstantes, pœnas in litteris tam nostris, quam fel. rec. Eugenii Papæ IV. prædecessoris nostri super hæc editis contentas incurrere etiam volumus & decernimus eo ipso, necnon irritum & inane quidquid secus factum per quoscumque, aut quomodolibet attentatum fuerit: præmissis ac licentiis & concessionibus, necnon constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, ceterisque contrariis non obstantibus quibuscumque.

Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLXIII. XI. Kalend. Februarii, Pontificatus nostri anno V.

XXV.

Submittit ejus regimini Vicarium & Fratres Provinciæ Burgundiæ. Ex speculo Minorum tract. 1. fol. 29.

Dilecto filio Vicario Generali Ordinis Minorum de Observantia Ultramontano.

SCribimus dilecto filio Vicario Provinciali & Fratribus Provinciæ Burgundiæ tui Ordinis de Observantia regulari, ut gratiose ad tuam obedientiam se dare non postponant: Mandamus igitur tibi, ut in omnibus viis honestis te præbeas in hujusmodi unione favorabilem. Et ut libentius ad tuam obedientiam veniant, volumus & Apostolica auctoritate concedimus, ut tam ipsi, quam quicumque alii Fratres Ordinis Minorum, qui rite ad tuam, aut tui pro tempore successoris obedientiam, juxta tuam Observantiam, & Regularia Instituta voluntarie se submiserint, omnibus & singulis gratiis, privilegiis, indultis & indulgentiis, tam per nos, quam per bonæ memoriæ Calixtum Papam III. prædecessorum nostrum, Fratribus sub obedientia Vicariorum Generalium Citramontani & Ultramontani, tam pro se, quam pro suis consanguineis & parentibus, in favorem sacræ Observantiæ concessis, uti possint, plenarie pariter & gaudere; contrariis non obstantibus quibuscumque.

Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLXIII. V. Idus Junii, Pontificatus nostri anno V.

XXVI.

Vult ut oratoria aliaque loca Conventualium reformentur, & Observantibus tradantur. Ex lib. 43. bullarum fol. 80.

Venerabilibus Fratribus Elboren. & Lamacen. Episcopis.

§. I. INter cetera quæ nobis ex debito pastoralis officii peragenda incumbunt, ad hoc solerter intendimus, ut quævis loca religiosa, præcipue Ordinis sancti Francisci, quem gerimus in visceribus caritatis, prout etiam catholicorumRegum exposcit devotio, debite visitentur & reformentur,

tur, itaut illa, ac personæ sub suavi contemplationis jugo in eis Altissimo famulantes, ad Dei gloriam, animarum salutem, optatæque felicitatis proficere valeant incrementis. Exhibita siquidem nobis nuper pro parte carissimi in Christo filii nostri, Alphonsi Portugalliæ & Algarbiæ Regis illustris, petitio continebat, quod ipse percipiens, ex doctrina, & vita laudabili Fratrum Minorum reformatorum magnum fructum sibi ac totius Regni sui populo provenire, ac majorem in dies augmentari & crescere, quod a multis annis citra fundata & constructa fuerant multa Oratoria in eodem Regno, in quibus propter paucitatem Fratrum vix possunt cæremoniæ ejusdem Ordinis servari, cum in aliquibus ex prædictis Oratoriis duo, in aliquibus vero quatuor, aut sex, vel octo Fratres habitare possint; qui sæpius in remotis partibus victum eis quærere habent, quo fit, ut pauci, maxime nobiles ad hujusmodi Oratoria concurrant; unde Rex ipse plurimum formidans, reformationem dictorum locorum paulatim & successive minui, summopere desiderat loca ipsa Apostolica auctoritate visitari & reformari. Quare pro parte dicti Regis asserentis, quod solum in prædicto suo Regno sunt tres Conventus ejusdem Ordinis reformati, nobis fuit humiliter supplicatum, ut duos aut tres Conventus alios in suo Regno, quos elegerit, ad honorem Dei, Regni & populi hujusmodi ac etiam fidei Catholicæ conservationem, manutentionem, qui pro eadem tuenda fide se morti habent exponere, ad hoc ut Fratres dictorum locorum, pro hujusmodi populo ad Dominum preces & orationes effundant, reformari mandare, aliasque super hoc opportune providere, de benignitate Apostolica dignaremur.

§. II. Nos igitur pium, & laudabile propositum ipsius Regis in hac parte plurimum in Domino commendantes, de præmissis quoque certam notitiam non habentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, fraternitati vestræ, de qua specialem in Domino fiduciam obtinemus, adhibitis vobis duobus ejusdem Ordinis professoribus de locis reformatis, duos aut tres Conventus, ubi Rex ipse in prædicto Regno elegerit, auctoritate nostra personaliter visitandi, illaque tam in capite, quam in membris, juxta Regularia instituta prædicti Ordinis, illiusque seriem atque formam in omnibus & per omnia adinstar aliorum Conventuum reformatorum Ordinis prædicti reformandi, & Regularem Observantiam ibidem instituendi, necnon dilectis filiis Generali prædictorum Fratrum, ac Provinciali, cujus Conventus hujusmodi reformati fuerunt, quatenus Conventus & reformatos Fratres prædictos sub eorum cura & protectione, ac illius Fratres sub Observantia vivere volentes, recipiant, & alios Fratres, qui sub reformatione hujusmodi vivere recusaverint, ad alia loca transferant, præcipiendi, mandandi & inhibendi, necnon de fructibus, reditibus, & proventibus dictorum reformatorum Conventuum, prout vobis videbitur, disponendi, omniaque alia & singula in præmissis, & circa ea necessaria, seu quomodolibet opportuna faciendi & exeqnendi, plenam & liberam, tenore præsentium concedimus facultatem. Non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis &c. necnon litteris Apostolicis a nobis emanatis, illis præsertim, quæ incipiunt: *Ad pacem*, quibus omnibus quoad præmissa, ex certa scientia derogare intendimus, contrariis quibuscumque.

Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLXIII. Idibus Junii, Pontificatus nostri anno V.

XXVII.

Ut det facultatem construendi Conventum in villa Castri-novi. Ex lib. 1. de Regular. fol. 21.

Venerabili Fratri Episcopo Claramontan. &c.

§. I. Apostolicæ servitutis officium, Nobis licet immeritis injunctæ desuper, Nos curis perurget & inducit assiduis, ut circa ea, per quæ ad Dei laudem & gloriam Religiosis ubertas descendi secernitur, & cum ipsorum propagatione salutis, Divinus cultus augeri speratur, quantum ex alto permittitur, studiis operosis jugiter intendamus. Sane pro parte dilectorum filiorum Vicarii Provincialis & Fratrum sub Regulari Observantia degentium, Ordinis Fratrum Minorum Provinciæ Burgundiæ, juxta morem dicti Ordinis, nobis nuper exhibita petitio continebat, quod dilectus filius nobilis vir Joannes de Vienna Domicellus, & dilectæ in Christo filiæ nobiles mulieres, Joanna de Chauderon. relicta quondam Philippi de Vienna, vidua, ac Agnes, dicti Joannis uxor, Domicella tuæ diœcesis, zelo devotionis accensi, cupientesque terrena in cœlestia & transitoria in æterna, felici commercio commutare; & attendentes, quod in villa Castrinovi dictæ diœcesis, ad eos in temporalibus legitime pertinente, vel prope illam ad quinque leucas, nulla domus alicujus Ordinis Fratrum Mendicantium existit; desiderantes in dicta villa, pro suorum & aliorum illius incolarum animarum salute, aliquam religiosam domum existere, quamdam capellam per prædictam Joannam & Philippum ejus virum, dum in humanis agerent, in eadem villa & loco ad hoc condecenti & honesto constructam & ædificatam, quæ in beneficium Ecclesiasticum erecta non extitit, cum domibus illis adjacentibus, seu loco ad illas construendas apto & accommodato, Vicario & Fratribus prædictis pro eorum usu & habitatione concedere & donare desiderant, sperantes per exemplarem vitam ipsorum, & aliorum Fratrum Ordinis & Observantiæ prædictorum, qui in eadem capella & domo inibi fundanda pro tempore moram trahent, salutares fructus in eadem villa & locis adjacentibus esse proculdubio secuturos. Quare pro parte tam Vicarii Provincialis & Fratrum, quam Joannis & Joannæ, ac Agnetis prædictorum nobis fuit humiliter supplicatum, ut Vicario & Fratribus prædictis capellam prædictam cum domo inibi constructa vel construenda, per eos inhabitandam, ac per unum Guardianum, sub obedientia Generalis Ultramontani & Provincialis dictæ Provinciæ Vicariorum, ac alias juxta eorum privilegia, ritus & consuetudines gubernandam, recipiendi, eamque cum humili campanili, campana, claustro, cœmeterio, dormitorio, refectorio, ac aliis necessariis officinis, ampliandi & construendi, licentiam concedere, ac alias super his opportune providere, de benignitate Apostolica dignaremur.

§. II. Nos igitur qui Religionem ubique propagari, cultumque Divinum adaugeri, nostris potissime temporibus, sinceris & intensis optamus affectibus, hujusmodi supplicationibus inclinati, fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus de præmissis omnibus & singulis, ac eorum circumstantiis universis, auctoritate nostra te diligenter informes, & si per informationem hujusmodi ita esse repereris, super quo tuam conscientiam oneramus, Vicario & Fratribus prædictis eamdem capellam, cum domo inibi constructa vel construenda, per eos perpetuo inhabitandam, ac per unum Guardianum, ut prædicitur, gubernandam, recipiendi, eam-

eamque cum humili campanili, campana, claustro, cœmeterio, dormitorio, refectorio, & aliis officinis prædictis, ampliandi, fundandi & construendi, sive ampliari, fundari & construi faciendi, auctoritate nostra, licentiam largiaris. Nos enim, si concessionem huiusmodi per te vigore præsentium fieri contigerit, ut præfertur, Fratribus dicti Ordinis in eadem domo pro tempore moraturis, ut omnibus & singulis privilegiis, immunitatibus, libertatibus, exemptionibus, gratiis & indultis, dicto Ordini & illius Fratribus ab Apostolica Sede vel alias concessis uti & gaudere libere & licite valeant, auctoritate Apostolica, tenore præsentium indulgemus. Non obstantibus fel. record. Bonifacii Papæ VIII. & aliis Apostolicis Constitutionibus & ordinationibus, ceterisque contrariis quibuscumque: jure tamen parochialis Ecclesiæ, & cujuslibet alterius in omnibus semper salvo.

Datum Tibure, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLXIII. Pontificatus nostri anno V.

Anno Christi 1463. Pii II. anno 6.

XXVIII.

Jubet ne Observantes capiant loca Conventualium aut Monasteria Clarissarum. Ex speculo Minorum tract. 1. fol. 30.

Ad futuram rei memoriam.

§. I. Super gregem Dominicum nostræ Divinitus vigilantiæ creditum, speculatoris intenti, prout Nobis desuper conceditur, exercentes officium, Christifideles quoslibet, præsertim Regulari Observantiæ deditos, eo providentiæ studio gubernari cupimus, ut curiosus Ecclesiæ scrutator in eis nihil inveniat nota dignum, sed eorum Religio, statu suscepto prospero, necnon sublatis quæ scandali sunt, & dispendii fomenta, votivis congratuletur eventibus, & continuum, dante Domino, suscipiat incrementum. Sane licet tam felicis recordationis Nicolaus V. & Calixtus III. Romani Pontifices, prædecessores nostri, quam etiam nos per varias litteras, & præsertim illas, quæ incipiunt: *Pro nostra ad beatum Franciscum devotione*, sub datis Romæ apud sanctum Petrum, V. Idus Octobris, Pontificatus nostri anno I. universis Fratribus tam Conventualibus, quam de Observantia nuncupatis, sub excommunicationis pœna, quam contrafacientes eo ipso incurrerent, districtius inhibuerimus, ne ipsi sibi invicem, Conventuales videlicet illis de Observantia nuncupatis, & illi de Observantia Conventualibus Fratribus domos, aut loca quæcumque dicti Ordinis, seu Monasteria sanctæ Claræ capere, vel de alterutrius obedientia subtrahere per se, vel alium, seu alios, quovis quæsito colore, aut se de illis intromittere; nec Fratres, qui hucusque ex Observantibus ad Conventuales, vel e converso discesserunt, aliquo modo molestare, vel inquietare quoquó modo præsumerent, quas propter ipsarum magnitudinem hic inseri noluimus, quarum tenores præsentibus, ac si de verbo ad verbum inserti forent, haberi volumus pro expressis, ut ibi plenius continetur: tamen sicut novissime, non absque mentis perturbatione percepimus, nonnullæ dissensiones, controversiæ, seditiones & discordiæ in Provinciis Castellæ & sancti Jacobi, tam inter eosdem Conventuales & Obser- Non obstante prævia Pontificia Constit. de Conv. non occupandis, Conventuales & Observantes contendunt.

Observantes nuncupatos, quam Barones & nobiles Castellæ & Legionis Regnorum, occasione domorum, Conventuum & Eremitoriorum eorumdem, quæ iidem de Observantia nuncupati dictis Conventualibus surripuerunt, ac surripere, capere & subtrahere sub colore nituntur, exortæ sunt. Quæ omnia scandala carissimus in Christo filius noster Henricus Castellæ & Legionis Rex illustris summopere submoveri, & penitus extirpari cupiens, nobis fecit supplicari, ut ne dicti Fratres de Observantia nuncupati, similia de cetero attentare præsumant, terminis suis contenti maneant, & ipsi præmissos errores corrigant, super hoc opportune providere, de benignitate Apostolica dignaremur.

Rex Henricus scandala exorta Pontifici innuit.

§. II. Nos igitur, quorum interest providere, ne Apostolicæ Sedis mandata & ordinationes inutiles & contemptibiles reputentur, ac prædicta scandala desuper penitus extinguere cupientes, hujusmodi supplicationibus inclinati, præfatos Fratres, de Observantia nuncupatos, & fautores, coadjutores & consultores eorum, directe vel indirecte, publice vel occulte, cujuscumque fuerint præeminentiæ, dignitatis, status, gradus, conditionis, vel qualitatis, etiamsi Ducali, Marchionali, Comitali, Archiepiscopali, Episcopali, aut alia quavis Ecclesiastica vel mundana dignitate, aut officio præfulgeant, tenore præsentium, sub excommunicationis, suspensionis & interdicti, aliisque censuris & pœnis Ecclesiasticis, quas eos, nisi monitioni & mandato nostro hujusmodi de cetero humiliter & efficaciter paruerint, incurrere volumus ipso facto, tenore præsentium monemus, & stricte præcipimus & mandamus, ne deinceps Observantes nuncupati prædicti quæcumque domus, Conventus, Monasteria, etiam sanctæ Claræ, ac Eremitoria & loca, quæ actu sub obedientia prædictorum Ministrorum sunt, quoquo modo capiant neque recipiant, etiam sine Ministri aut ejus Vicarii vel Custodis consensu, utpote de Villa Regali & Metimnæ de Pomerio, Toletanæ & Burgen. diœcesum, quæ vere reformata fuerunt, nec sub aliquo colore capere seu recipere nitantur; neque Fratres de Observantia nuncupatos, qui hucusque ex Observantibus ad Conventuales, vel e converso causa studii, vel alia justa de causa discesserunt, aliquo modo molestare seu turbare audeant.

Quæ Pontifex cupit extinguere.

Excommunicatio contra inobedientes inflicta.

§. III. Et si (quod absit) iidem Observantes vulgariter nuncupati aliquid attentare præsumpserint contra præsentium litterarum nostrarum tenores, ab occupatione & captione seu receptione Conventuum, domorum, Monasteriorum etiam sanctæ Claræ, & Eremitoriorum prædictorum, quæ actualiter sub prædictorum Ministrorum obedientia sunt, abstinere, ipsique & alii prædicti fautores, auxiliatores & consultores mandatis nostris hujusmodi plene obtemperare noluerint, nos in eosdem Observantes nuncupatos, necnon fautores, consultores & adjutores prædictos, qui in præmissis culpabiles fuerint, publice vel occulte, directe vel indirecte, ex nunc, prout ex tunc excommunicationis, suspensionis & interdicti sententias, censuras & pœnas ferimus in his scriptis, ac loca, ad quæ ipsi Observantes nuncupati, fautores & consultores prædicti pro tempore declinaverint, Ecclesiastico supponimus interdicto, nullo in præmissis, vel circa ea alicui Observantium nuncupatorum, ac aliorum fautorum, consultorum & coadjutorum prædictorum appellationis & exceptionis, reclamationis, aut alio diffugio quomodolibet profuturo.

§. IV. Et nihilominus venerabilibus Fratribus nostris Mindoniensi & Giennensi Episcopis, ac dilectis filiis sancti Isidori Legionensis, ac Montis-Salutis, Conchensis diœcesum Monasteriorum Abbatibus, per Apostolica scripta mandamus, quatenus ipsi vel duo aut unus eorum, per se vel alium

Commissio Mindoniensi & Giennensi Episcopis facta pro executione sententiæ.

alium seu alios, præmissa omnia & singula, ubi, quando & quoties expedire viderint, seu requisiti fuerint, solemniter publicantes, Observantes nuncupatos, si de cetero, videlicet a datis præsentium litterarum, aliquam domum, Conventum, seu Monasterium etiam sanctæ Claræ, aut Eremitoria & loca, quæ sub obedientia dictorum Ministrorum sunt, ceperint vel occupaverint, nisi infra duodecim dierum spatium, quorum quatuor pro primo, & totidem pro secundo, & reliquos pro tertio & ultimo peremptorio termino eis assignatos, realiter dimiserint, ac fautores, consultores & adjutores prædictos, tam nominatim, quam in genere, nisi monitioni & mandato hujusmodi paruerint, ut præfertur, excommunicatos, suspensos & interdictos, necnon loca, ad quæ Observantes nuncupatos, ac fautores & consultores & adjutores prædictos, forsan declinare contigerit, ut præfertur, si per duos dies censuras ipsas sustinuerint, interdicta esse, auctoritate nostra declarent, ac per alios in Ecclesiis & locis Ecclesiasticis, dum major ibi populi multitudo convenerit ad Divina audienda, declarari & publicari, ac ab omnibus arctius evitari faciant, singulis Dominicis & festivis diebus, quousque constiterit eis, quod Observantes nuncupati, & alii supradicti pariturі monitioni & mandatis nostris hujusmodi, meruerint super his absolutionis & reconciliationis a nobis obtinere beneficium: Contradictores auctoritate nostra, appellatione postposita compescendo, invocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis. Non obstantibus præmissis, ac quibuscumque constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, ac privilegiis, statutis & consuetudinibus domorum, Monasteriorum prædictorum, juramento, confirmatione Apostolica, vel quacumque firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, ac litteris Apostolicis per nos, vel prædecessores nostros, & præsertim illis, quæ incipiunt: *Ad hæc ex supernæ providentiæ Majestatis*, sub datis Senis, Kal. Junii, Pontificatus nostri anno II. concessis, & etiam concedendis, quibus quoad hoc expresse derogamus, nisi in illis de præsentibus litteris de verbo ad verbum specialis & expressa mentio fiat, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLXIII. Nonis Novembris, Pontificatus nostri anno VI.

XXIX.

Datur facultas condendi Monasterium Clarissarum in oppido Arandæ. Ex lib. 83. bullar. fol. 127.

Carissimæ in Christo filiæ Joannæ, Castellæ & Legionis Reginæ illustri &c.

§. I. PIis Deo & Ecclesiæ desideria tua, ex quibus sacræ Religionis propagatio cum Divini cultus augmento, & animarum salute procuratur, ad exauditionis gratiam libenter admittimus, & ut illa optatum consequantur effectum, favorem benevolum impertimur. Sane pro parte tua nobis nuper exhibita petitio continebat, quod tu ad Ordinem sanctæ Claræ specialem devotionis geris affectum, & cupiens terrena in cœlestia, & transitoria in æterna felici commercio commutare, ad laudem omnipotentis Dei, & cultus & Religionis hujusmodi augmentum, quoddam Monasterium Monialium Ordinis sanctæ Claræ de Observantia, sub perpetua clausura, sub invocatione dictæ sanctæ, cum Ecclesia, cœmeterio, claustro, campanili, campana, dormitorio, refectorio, hortis, hortalitiis, & aliis necessariis officinis, in oppido tuo de Aranda, Oxomen. diœcesis, quod Petitionis tenor.
in-

insigne & famosum esse perhibetur, pro Abbatissa, & tribus provectæ ætatis Monialibus Ordinem ipsum expresse professis, nonnullis conditionibus & modis honestis adjectis, fundare & ædificare, seu fundari & ædificari facere, illudque de bonis propriis sufficienter dotare proponis. Quare pro parte tua nobis fuit humiliter supplicatum, ut tibi fundandi Monasterium ipsum sub modis & conditionibus eisdem, licentiam concedere, aliasque super hoc opportune providere, de benignitate Apostolica dignaremur.

§. II. Nos igitur, qui cultum Divinum, & Religionis propagationem hujusmodi nostris potissime temporibus, ubique vigere & augeri, supremis affectibus desideramus, & tuum laudabile propositum hujusmodi plurimum in Domino commendantes, tuis in hac parte supplicationibus inclinati, Monasterium ipsum pro usu & habitatione Abbatissæ & Monialium dicti Ordinis, sub Observantia & clausura perpetua Domino famulaturarum, cum Ecclesia, cœmeterio, campanili, campana, refectorio, dormitorio, claustro, hortis, hortalitiis, & aliis necessariis officinis hujusmodi, in prædicto oppido fundandi, construendi & erigendi, seu fundari, construi & erigi faciendi, illudque sufficienter dotandi, & postquam erectum, constructum ac fundatum fuerit, illius Ecclesiam sic erectam, ac cœmeterium, necnon Altaria in illa pro tempore fundata consecrari faciendi, plenam & liberam, auctoritate Apostolica, tenore præsentium, licentiam elargimur.

Facultas condendi Monasterium conceditur.

§. III. Et insuper tibi, si dictum Monasterium per te fundari contigerit, ut præfertur, ut quilibet ex venerabilibus Fratribus Cartaginen. Oxomen. & Palentino Episcopis, quatuor Moniales, ex quibusvis Monasteriis, seu locis Regularibus dictis, vel aliorum Ordinum, per te sibi nominatas recipere, aut recipi facere, & illas in Monasterio construendo hujusmodi collocare, ac unam ex ipsis Ordinem ipsum expresse professam, & ad regimen ejusdem Monasterii utilem & idoneam, ipsi Monasterio in Abbatissam præfici, curam, regimen, & administrationem sibi in spiritualibus & temporalibus committi, sibique a suis subditis obedientiam & reverentiam debitas exhiberi facere possit, concedimus per præsentes: ac etiam volumus, quod quælibet ex aliis tribus Monialibus provectæ ætatis secum habere debeat intuitu Dei, & pietatis amore, quinque puellas tempore suarum receptionum ad dictum Monasterium, *biennium*, non tamen septennium habentes, per te, dum in humanis egeris, & post tuum ab hac luce decessum, juxta modum per te deputandum eligendas, & illas procurare, ac in bonis moribus instruere, donec, & quousque ad vigesimum suæ ætatis annum, absque eo quod interim inibi professionem emittere teneantur regularem tacite vel expresse, pervenerint: quo adveniente, ab illis ex hujusmodi puellis inibi manere volentibus, tria substantialia vota per Moniales dicti Ordinis sanctæ Claræ promitti solita recipiant, & illas ex eisdem puellis, ad seculum redire volentes, ad domos parentum aut propinquorum, seu notorum, vel ad aliquem alium honestum locum remittant, quas tu juxta arbitrium Abbatissæ dicti Monasterii dotare proponis; necnon Abbatissa hujusmodi ad ordinationem visitatoris dicti Monasterii de Ortedesillas, eisdem Monialibus puellis, & quibusvis aliis inibi pro tempore degentibus præesse debeat; quodque Monasterium erigendum hujusmodi, adinstar dicti Monasterii de Oterdesillas singulis annis, vel alias per prædictum Visitatorem visitetur, & ad illud visitandum Visitator ipse sit astrictus, & quod Abbatissa & Moniales prædictæ desuper gestare debeant cucullas de panno cœlesti, *Azul* vulgariter nuncupato, aut de Sargia, seu Stamegna, ad similitudinem Religiosarum sancti Bernardi, seu dictæ sanctæ Claræ, & chlamides, sive mantellos nigros deferre juxta morem ejusdem Ordinis san-

Et eligendi Abbatissam.

Puellæ a Monialibus instruendæ.

Debeat visitari singulis annis.

sanctæ Claræ, figura calicis parvi folii lati, aut de metallo confecti, insignitos, ob reverentiam & devotionem Dominicæ cœnæ cum discipulis factæ in die Jovis sancti.

§. IV. Rursus, quod ea, quæ Abbatissa & Religiosæ, necnon puellæ prædictæ ex laboribus manuum suarum intra Monasterium ipsum acquisiverunt, communitati pro tempore erigendi Monasterii hujusmodi, absque diminutione quacumque, sub excommunicationis pœna, lucro cedant: quodque ipsæ, quævis res, & bona etiam immobilia, eisdem Monialibus, ac puellis donata, cum consensu Abbatissæ ad opus Monasterii construendi hujusmodi, & pro in eo existentium sustentatione, apprehendere & recipere valeant, dummodo bona oblata hujusmodi, non fuerint puellarum illarum, quæ completo xx. anno ætatis suæ seculum repetierint; & quod Moniales in ipso Monasterio erigendo pro tempore receptæ, post professionem emissam, ad alia Monasteria, seu loca religiosa nullatenus se transferre valeant; & quod infra septa Monasterii hujusmodi nullus præter visitatorem aut medicum, quando opus fuerit, pro ægrotantibus curandis, seu operarios necessarios pro necessitate aut utilitate, seu decore dicti erigendi Monasterii admittatur, nisi Rex Castellæ pro tempore existens pro devotione sua, aut recreationis causa aliquoties cum filiis aut filiabus suis, prout sibi visum fuerit, & uno familiari suo dumtaxat, ad illud duxerit accedendum: Quodque tu, quoties tibi placuerit, ex eisdem causis cum filiis & filiabus, aut germanis, seu fratribus carnalibus & Sororibus tuis, necnon aliquibus honestis matronis, & mulieribus septa ipsa ingredi possis, dummodo ultra semel inibi anno quolibet cum una matrona, quam ad hoc duxeris eligendam, aut filia non pernoctes.

Vita communis sub pœna excommunicationis præscribitur.

Ingressus in Monasterium quibus permissus.

§. V. Præterea, quod Moniales in hujusmodi erigendo Monasterio dicere & cantare debeant officium Divinum, sicut moris est in aliis Monasteriis illarum partium, dicti Ordinis sanctæ Claræ, & quod singulis diebus ultra Ordinariorum horas, minores Sacramenti, & die Jovis majores horas ejusdem Sacramenti recitare sint astrictæ; & quod Abbatissa pro tempore dicti erigendi Monasterii, singulis diebus Jovis refectionem capientibus in refectorio Monasterii hujusmodi, in memoriam prædictæ Dominicæ cœnæ, servire teneatur; quodque seculares mulieres inibi pro tempore moram trahentes, & ad hoc ætatem sufficientem habentes, in choro dicti erigendi Monasterii cum ipsius Monialibus, ad dictamen dictæ Abbatissæ, Divinum officium dicere & psallere teneantur, dummodo non sint servitrices, aut deputatæ ad obsequia præstanda in eodem Monasterio; & quod decedentibus pro tempore aliquibus ex puellis prædictis, erigi debeat unum vexillum, ad tuam ordinationem, & affigi supra tectum Ecclesiæ dicti Monasterii, & inibi per triduum remanere, ut extra existentes intelligere possint, aliquam ex puellis ipsis decessisse, & præsentent aliquas alias, ex quibus una eligatur, & in locum defunctæ substituatur & subrogetur, juxta modum superius annotatum.

Officium Divinum, sicuti in aliis Monasteriis cantari debeat.

§. VI. Et si Monasterium ipsum fundaveris, seu fundare feceris, ut præfertur, modos & conditiones supradictos ratos & gratos habentes, illos & illas, prædicta auctoritate Apostolica, tenore præsentium confirmamus & approbamus, ac præsentis scripti patrocinio communimus. Quodque tibi addendi conditiones & modos alios tempore fundationis Monasterii hujusmodi, aut alias, & quando tibi expedire videbitur, dummodo honesti sint & rationabiles, potestatem eadem auctoritate concedimus. Et insuper tibi, quod Abbatissa erigendi Monasterii hujusmodi, ac Moniales & puellæ in Monasterio ipso, postquam erectum fuerit, & pro tempore existentes, quoad

Pontificia confirmatio.

quoad personas suas, earumque servitores & servitrices pro tempore etiam extra dictum Monasterium existentes, & quævis ipsarum, & Monasterii hujusmodi mobilia & immobilia bona, atque jura, quæ pro tempore obtinuerint, omnibus & singulis immunitatibus, libertatibus, exemptionibus, privilegiis, gratiis, concessionibus, & indulgentiis atque indultis, quibus alia Monasteria & loca Ordinis sanctæ Claræ, & præsertim Monasterium de Oterdesillas prædictum, illorumque personæ, ac mobilia & immobilia bona & jura, in genere vel in specie, conjunctim vel divisim a Sede Apostolica, vel alias quomodolibet concessis, utuntur & gaudent, uti & gaudere possint, pariformiter, ac absque ulla differentia, ac si sibi personaliter, ut præfertur, concessæ & concessa fuissent, uti & gaudere; necnon in Monasterio ipso Missas audire, necnon quæcumque Ecclesiastica Sacramenta recipere, & earum corpora, postquam ab hac luce decesserint, Ecclesiasticæ sepulturæ condi, & inhumari possint, etiam tempore interdicti generalis vel specialis, dum tamen causam non dederint interdicto, & cum clausis januis, exclusis excommunicatis & interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce Divina officia celebrent, concedimus per præsentes: mandantes eisdem Episcopis, tenore præsentium, quatenus ipsi vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios ad præmissorum executionem procedant; Monasteriumque prædictum, postquam erectum fuerit, ac ipsas Abbatissam, Moniales & puellas, ipsarumque servitores & servitrices, mobilia & immobilia bona, atque jura universa, quæ pro tempore obtinuerint, necnon immunitates, libertates, exemptiones, privilegia, gratias, concessiones, indulgentias & indulta prædicta, ipsis patrocinio Apostolico assistentes, eadem auctoritate tueantur & defendant. Contradictores per censuram Ecclesiasticam, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis, compescendo. Non obstantibus fel. record. Bonifacii Papæ VIII. & aliis Apostolicis constitutionibus; necnon Ordinis prædicti, & ipsius Monasteriorum, juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis &c. ceterisque contrariis quibuscumque. Nulli ergo &c. si quis &c.

Privilegia concessa.

Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLXIII. Idus Novembris, *Pontificatus nostri anno VI.*

XXX.

Dat eis facultatem gratias & indulgentias magnas a Calixto III. concessas militaturis, aut auxiliaturis contra Turcas, pauperibus & infirmis, aliisque personis communicandi. Ex lib. 26. bullar. fol. 119.

Dilecto filio Zigerio Generali Vicario Fratrum beati Francisci de Observantia Ultramontes &c.

Exordium.

§. I. EJus vices in terris gerentes, qui ut nos Dei filios faceret, filius ipse hominis esse voluit, & ut jacentem adhuc populum erigeret, sese ipse humiliavit, curandisque & sanandis nostris vulneribus, vulnerari, & ad nos liberandos ipse servire, & mori, ut nobis immortalitatem exhiberet, sustinuit, quotiesque magna a Deo in nos collata munera mente revoluimus, intelligimus sedulo a nobis esse providendum, ne quantum in nobis est, ex adeo magno pretio redemptis, ullus salutaris munificentiæ expers remaneat, & eos quidem, quibus sexus fortis, vigor integer, valetudo robusta est, & facultatum copia, Domino concedente, supe-

pe-

petit, ducturi ipsi in Christiani nominis hostem, truculentum Mahometem, Turcarum Dominum, & Domini sacraria, Christianorum Provincias, de ejus servitute liberaturi, nuper per nostras litteras ad Domini nuptias, & ad peccatorum suorum redemptionem, expositis eis pretiosissimis Romanæ Ecclesiæ thesauris, culparum indulgentiis & remissionibus invitavimus; reliquos vero sic sexu fragiles, seu languoribus debiles, aut inopia laborantes, quorum spiritus ad operandum promptus, & voluntas bene agendi cupida est, neque ipsi de Dei misericordia immuneratos transire intendebamus, & tuæ devotionis pia pro eis supplicatione nuper admoniti, quod cum alias ad tuam etiam instantiam ejusmodi hominibus, in dominiis dilecti filii nobilis viri Ducis Burgundiæ constitutis, infrascripti tenoris litteras concessimus, videlicet.

Aliæ ejusdem Pontificis litteræ.

§. II. *Pius Episcopus servus Servorum Dei, dilecto filio Zegerio Guardiano domus de Dixmuda, Ordinis Fratrum Minorum, de Observantia nuncupatorum, Morinen. diœcesis salutem. Merentur exactæ vitæ tuæ studia, & magni labores, quos in obsequiis Romanæ Ecclesiæ pertulisti, ut personam tuam sinceris affectibus prosequentes, illa tibi favorabiliter concedamus, per quæ Christifidelium animarum saluti valeat provideri. Cum itaque, sicut exhibita nobis nuper pro parte tua humilis, ac devota petitio continebat, in Civitatibus, terris, villis atque locis dominio dilecti filii nobilis viri Philippi Ducis Burgundiæ nunc subjectis, sint quamplures pauperes, leprosi, & infirmi ac aliæ miserabiles personæ, quibus gratiæ & indulgentiæ per felicis record. Calixtum Papam III. prædecessorem nostrum Christifidelibus in oppido Mechlinensi, Cameracen. diœcesis sub certis modo & forma concessæ, non solum perutiles forent, sed etiam necessariæ, earum tamen participes fieri nequeunt, observata forma in litteris Apostolicis desuper confectis contenta, cum eisdem miserabilibus personis non subest facultas propter inopiam & paupertatem, nec potestas propter debilitatem & impotentiam. Unde pie motus, eis subvenire cupiens, diversis vicibus ab Apostolicis Nuntiis, certisque Prælatis, & Doctoribus, nedum tempore prælibati Calixti, verum etiam a fel. record. Nicolao Papa V. etiam prædecessore nostro pro hujusmodi indulgentiis in dicto oppido deputatis, commissiones caritative postulatas, pro ipsis miserabilibus personis obtinuisti, eisque benigne in diversis prædictæ diœcesis terris & locis servivisti; unde experientia doctus, ipsarum miserabilium personarum necessitatem sciens, & salutem affectans, nobis humiliter supplicasti, ut earumdem animarum, ac quarumdam aliarum publicarum peccatricium, ad Deum conversarum saluti providere, de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur, qui omnium animarum salutem supremis desideriis affectamus, ipsis miseris misericordiam facere cupientes, tuis devotis ac humilibus precibus in hac parte inclinati, tibi, postquam hujusmodi nostræ litteræ Ordinario loci, cum omni reverentia fuerint præsentatæ, per eumdem examinatæ, quod per te, aut alium Confessorem Regularem aut secularem ipsi Ordinario prius præsentatum, ac per eumdem ad audiendum confessiones admissum, hinc ad triennium proxime futurum, omnes & singulos pauperes, debiles, claudos, leprosos, paralyticos, cæcos, captivos, senes & impotentes, necnon devotas personas, quæ publice de infelici commercio corporis prius victum quærentes, mundi blandimenta fugerunt, & ad Deum, seu regularem vitam conversæ sunt, aut quas in hoc tempore converti continget, cum illis personis, quæ earum curam gerunt, aut in communi vita cum ipsis Domino famulantur, in dicto tamen dominio constitutis, eorum ac omnium debilium pauperum ostiatim mendicantium confessionibus diligenter auditis, pro commissis, etiamsi talia forent, propter quæ merito Sedes Apostolica foret consulen-*

lenda, semel dumtaxat in vita, debitum absolutionis beneficium impendere, & pœnitentiam salutarem injungere, necnon ipsis omnibus & singulis in sinceritate fidei, unitate sanctæ Romanæ Ecclesiæ ac obedientia & devotione nostra, & Romanorum Pontificum canonice intrantium, quod Confessor idoneus secularis, vel Regularis in mortis articulo plenariam peccatorum remissionem, mediantibus certis orationibus pro statu universalis Ecclesiæ, ipsis omnibus & singulis imponendis, super quo tuam & aliorum conscientiam oneramus, concedere valeas vel valeant, tenore præsentium de Apostolica largitate indulgemus. Nulli ergo &c. si quis &c. Datum Mantuæ, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLIX. *Kalend. Septembris, Pontificatus nostri anno* II.

Quæ suo effectu vacuatæ noscuntur.

§. III. Nuncque cum triennium elapsum, litteræque ipsæ effectu vacuatæ esse noscantur, & sicut tua devotio asserit, per hujusmodi nostram concessionem, conscientiis, pacique, & animarum saluti quamplurimum ex dictis pauperibus, & miserabilibus personis salubriter fuerit hactenus consultum, tuque pro tuo bene in domo Dei operandi zelo, & pro caritate, quam habes ad eos, feminis & fidei tuæ domesticos, cupias eamdem nostram concessionem, de speciali gratia ad alium triennium, a die datæ præsentium computando, prorogari & confirmari, ac præterea extendi ad omnes Provincias, in quibus tu, ratione tui officii in familias aliquas Fratrum superintendentiam habes, aut habere in hoc tempore te contigerit, asserens te sperare, quod inde, Domino concedente, fructus uberes non solum in ipsorum pauperum & miserabilium personarum conscientiis, sed in universo populo, quem movebit nostra in hujusmodi personas pietas & desiderium de universorum salute, ut ipsi in opera Dei promptiores fiant, perveniant, litteras nostras prædictas, cum omnibus & singulis clausulis in eis contentis usque ad triennium a die datæ præsentium computando, auctoritate Apostolica, tenore præsentium revalidamus easdem, earumque effectum ad omnes & singulas Provincias, in quibus tu, ratione officii Vicariatus, quod nunc exerces, aliquem locum Fratrum tuæ familiæ gubernas, aut dicto triennio durante, forte gubernabis, in quibus has aut illas nostras litteras, seu harum transumpta per legalem Notarium subscripta, & alicujus Episcopalis Curiæ, aut officii tui Vicariatus Generalis sigillo munita, per te aut a te, sicut in litteris prædictis ponitur, deputatos, publicari contigerit, & extendentes, & easdem earumque transumpta in Provinciis omnibus prædictis, sicut hactenus in triennio jam elapso per dominia prædicti Ducis Burgundiæ litteræ prædictæ valuerunt, in omnibus & per omnia valere, & effectum sortiri volumus, tibique ac deputandis per te juxta ipsarum litterarum formam Religiosis, aliisque quibusvis personis auctoritatem & potestatem in illis litteris traditam denuo concedentes: præsentibus post triennium a die datæ præsentium minime valituris.

Commissarius Generalis cupit concessionem ad Provincias suo Ministerio subjectas extendi.

Pontifex annuit.

Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLXIV. pridie Kalend. Februarii, Pontificatus nostri anno VI.

XXXI.

Concedit facultatem Cosmæ de Medicis Monasterium Clarissarum in Civitate Florentina construendi. Ex lib. 45. fol. 11.

Ad futuram rei memoriam.

§. I. Piis fidelium votis gratum nos decet præstare assensum, & ut ea, quæ Religionis, præsertim fœminei sexus personarum propagatio-

tionem, Divinique cultus augmentum respiciunt, optatum sortiantur effectum, libenter interponimus sollicitudinis nostræ partes. Exhibita siquidem nobis nuper pro parte dilecti filii Cosmæ de Medicis, civis Florentini, petitio continebat, quod ipse pro singulari devotione, quam ad Ordinem sanctæ Claræ, & illius sub Regulari Observantia viventes Religiosas & Moniales gerit, unum Monasterium notabile & pulchrum, cum condignis ædificiorum structuris, aliarumque necessariarum rerum apparatu, pro unius Abbatissæ, & quarumdam dicti Ordinis Monialium usu & habitatione, in Civitate Florentina, ac in loco ad hoc congruenti & honesto, suis sumptibus construere & ædificare, seu construi & ædificari mandare per hæredes suos summe desiderat.

Cosmas de Medicis vult pro Clarissis Monaster. construere.

§. II. Et quia hospitale pauperum sancti Pauli in Pinti Florentin. quod de jurepatronatus laicorum existit, & quod dudum fel. record. Eugenius Papa IV. prædecessor noster Monasterio Monialium sanctæ Apolloniæ, etiam Florentin. Ordinis sancti Benedicti ex certis tunc expressis causis, de patroni dicti hospitalis assensu, per suas litteras uniri, annecti & incorporari mandavit, volens, quod Abbatissa & Conventus ipsius Monasterii pro hospitandis pauperibus aliquos lectos in eodem hospitali continuo retinere, & quolibet anno pro fabrica & reparatione dicti hospitalis, quantum expediens foret, exponere, necnon censum & alias responsiones, si qui vel si quæ ratione dicti hospitalis, Abbati & Conventui Monasterii de Rezuolo, Ordinis Vallisumbrosæ, Fesulan. diæcesis, ad cujus institutionem dictum hospitale pertinebat, ab antiquo fortassis debiti vel debitæ, etiam tradere & præstare deberent & tenerentur, in tali dictæ Civitatis loco situm est, in quo hujusmodi Monasterium posset quam aptissime construi & ædificari. Ipse Cosmas, de consensu & expressa voluntate tam Abbatissæ & Conventus ejusdem Monasterii sanctæ Apolloniæ, cui postmodum hospitale dictum, earumdem litterarum vigore unitum, & per eosdem Abbatissam & Conventum ab eo tempore citra, pacifice possessum fuit, quam patronorum prædictorum Monasteriorum, ipsum in eo loco, in quo dictum hospitale situm est, complectendo etiam propter hoc certas domos & hortos illi finitimos, construi & ædificari facere proponit, si sibi & successoribus ac hæredibus suis desuper Apostolica suffragetur auctoritas. Quare pro parte dicti Cosmæ nobis fuit humiliter supplicatum, ut, cum ad hoc Abbatissæ & Conventus, ac patronorum prædictorum expressus, ut præfertur, accedat assensus, prædictum hospitale cum omnibus & singulis domibus, atque hortis illi adjacentibus, usque ad numerum 16. vel circa ab eodem Monasterio sanctæ Apolloniæ dismembrare, dividere & separare, ac in ipso hospitali hospitalitatem, & nomen hospitalis supprimere penitus & extinguere, ipsique Cosmæ ac hæredibus & successoribus suis prædictis, ut unum Monasterium hujusmodi, cum Ecclesia, cœmeterio, & necessariis officinis construi & ædificari, ac hospitale prædictum ad eumdem effectum in toto vel in parte, prout expediens fuerit, demoliri & destrui facere libere & licite valeant, licentiam concedere: & cum idem Cosmas intendat pro indemnitate dicti Monasterii sanctæ Apolloniæ, annuos reditus certos & bonos in Civitate Florentina ad summam 50. Florenorum ascendentes ipsi Monasterio sanctæ Apolloniæ in compensam assignare, ac suis sumptibus domos adjacentes hospitali prædicto attinentes, easdem in emphyteusim vel feudum, seu alias, restituto eis pretio, quod pro illis dicto Monasterio persolverunt, redimere, reditus annuos & bona, ex quibus proveniunt, necnon quæcumque alia bona, exceptis domibus & hortis prædictis, ad dictum hospitale spectantia, ipsi Monasterio sanctæ Apolloniæ unita, eidem

Petitur hospitalis suppressio.

Monasterio applicare & appropriare, necnon juspatronatus dicti hospitalis, ad quod etiam consensus & voluntas ipsorum patronorum accedit, supprimere & extinguere, hospitaleque ipsum ab omni subjectione Abbatis & Conventus dicti Monasterii de Rezuolo, necnon a solutione vel præstatione cujuscumque census, aut alterius responsionis penitus liberare, & jus instituendi hujusmodi tollere; ita quod hospitale & Monasterium inibi instituendum hujusmodi, ex tunc ab eisdem subjectonibus & oneribus penitus liberum & exemptum existat, ac alias in præmissis opportune providere, de benignitate Apostolica dignaremur.

Et conceditur.

§. III. Nos igitur pium & laudabile propositum dicti Cosmæ plurimis in Domino attollentes laudibus, ac de prædictis satisfactionibus confidentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, si & postquam prædicti assensus accesserint, prædictum hospitale, cum omnibus & singulis domibus, & hortis illi adjacentibus supradictis, usque ad prædictum numerum sexdecim ab ipso Monasterio sanctæ Apolloniæ, auctoritate Apostolica, & ex certa scientia, tenore præsentium segregamus, dividimus & separamus, in ipso hospitali hospitalitatem & hospitalitatis nomen, ac juspatronatus hujusmodi penitus supprimentes; & nihilominus Cosmæ, ejusque hæredibus & successoribus antedictis, ut demolitis per eos, vel ex eorum ordinatione ædificiis tam hospitalis, quam domorum prædictarum, prout ipsis expedire visum fuerit, unum Monasterium hujusmodi cum Ecclesia seu capella, & humili campanili, campana, cœmeterio, claustro, dormitorio, refectorio, hortis, hortalitiis, & aliis necessariis officinis construi & ædificari facere, illudque, postquam constructum & ædificatum fuerit, aliquibus Monialibus dicti Ordinis sanctæ Claræ per eas perpetuo tenendum, regendum & inhabitandum, concedere, ipsisque Monialibus, ut illud pro earum usu & habitatione perpetuo retinere, ac in illo commorantes omnibus & singulis privilegiis, immunitatibus, libertatibus, exemptionibus & gratiis, dicto Ordini sanctæ Claræ & illius personis in genere concessis, uti & gaudere libere & licite valeant, auctoritate prædicta, tenore præsentium licentiam elargimur atque indulgemus.

Ejusdem hospitalis bona Monasterio assignatur.

§. IV. Præterea omnia & singula bona dicti hospitalis, exceptis domibus & hortis *prædictis*, atque etiam *reditus*, *per dictum Cosmam pro dicto* Monasterio sanctæ Apolloniæ, in recompensam, ut præfertur, emendos & acquirendos, dicto Monasterio sanctæ Apolloniæ, auctoritate prædicta applicamus, concedimus & approbamus; hospitaleque, & Monasterium erigendum hujusmodi ab omni subjectione dicti Monasterii de Rezuolo, ejusque Abbatis & Conventus, ac cujusvis census, vel alterius responsionis solutione prorsus eripimus & liberamus auctoritate prædicta, ac jus instituendi hujusmodi supprimimus; itaquod hospitale, ac ejus loco de novo construendum Monasterium antedicta, ex tunc ab eisdem subjectione, & census solutione penitus libera & immunia sint; neque ad illius solutionem Abbatissa & Conventus, quæ in dicto construendo Monasterio pro tempore morabuntur, Abbati & Conventui de Rezuolo prædictis, aut cuivis alteri nullatenus teneantur. Non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, necnon statutis & consuetudinibus Monasteriorum & Ordinum prædictorum, juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, ceterisque contrariis quibuscumque. Nulli ergo &c. si quis &c.

Datum Senis, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLXIV. III. Nonas Maii, Pontificatus nostri anno VI.

XXXII.

XXXII.

Instituit provincias Austriæ, Poloniæ & Boemiæ, aliaque concedit privilegia. Ibid. fol. 3.

Ad perpetuam rei memoriam.

§. I. PRæclaram longe lateque flagrantem dilectorum filiorum Fratrum Ordinis Minorum, de Observantia nuncupatorum, vitam contemplantes, qua non solum sibimetipsis proficiunt ad salutem, verum etiam pias fidelium mentes ad Divinæ Majestatis obsequia trahunt per exempla, tanto diligentius iis, per quæ illorum Deo, hominibusque gratissimus status feliciter dilatari conspicitur, nostri ministerii partes apponimus, quanto ex ipsorum vitæ exemplaritate, celebri conversatione, ac locorum propagatione, fructus dietim succedant ampliores. Dilecti igitur filii Gabrielis de Verona, Ordinis & Observantiæ prædictorum professoris, ac more illorum in Provincia, seu Vicaria Austriæ & Boemiæ Vicarii Generalis Commissarii supplicationibus inclinati, hoc perpetuo constitutionis edicto, auctoritate Apostolica, ex certa nostra scientia sancimus, ut provinciæ Austriæ & Boemiæ prædictæ, quas fel. record. Nicolaus PP. V. prædecessor noster suis litteris in unam Provinciam seu Vicariam redegisse, & sub cura & regimine Vicarii Generalis Citramontani, Ordinis & Observantiæ prædictorum ordinasse comperitur, sub eisdem modo, cura & regimine perseverent, in qua etiam Provincia seu Vicaria, partes Regni Poloniæ & Russiæ, quæ ab olim juxta consuetudinem ejusdem Ordinis, cum Boemia prædicta, in una Provincia comprehensæ fuerunt & existunt, esse & fore debere intelligantur, omniaque & singula in Provincia seu Vicaria hujusmodi, ac etiam olim ad provinciam Saxoniæ, more prædicto pertinentem, sancti Bernardini locum, in suburbiis Wratislavien. per Ordinem & Observantiam prælibatos, ac eorum nomine per quondam Joannem de Capistrano, ejusdem Ordinis professorem, & dictum Gabrielem, vel alios ex eorum dispositione hactenus auctoritate Apostolica recepta loca, supplentes auctoritate & scientia similibus, omnes & singulos defectus, si qui forsan in eorumdem locorum largitione, acquisitione & receptione intervenerint, Ordini & Observantiæ prædictis perpetuo confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus, prædictumque sancti Bernardini locum ab eadem provincia Saxoniæ separamus, & eidem Provinciæ, seu Vicario Austriæ & Boemiæ, in qua susceptus & hactenus habitus, seu tentus esse dignoscitur, teneturque de præsenti, appropriamus, ac obedientiæ pro tempore existentis Vicarii hujusmodi Provinciæ subjicimus, necnon dicto Gabrieli, ac Vicario Provinciali prædictæ Provinciæ, seu Vicariæ pro tempore existenti, & cuilibet eorum, decem loca, ad hoc tamen congrua & honesta, quæ illis infra Provinciam seu Vicariam hujusmodi, largitione fidelium concedi, vel alias per eos acquiri canonice contigerit, de Ordinariorum locorum consensu, per se vel alium seu alios recipiendi, & in eorum quolibet, sine tamen parochialium Ecclesiarum, aut aliorum juris præjudicio, unam domum, cum Ecclesia, campanili, campanis, cœmeterio, claustro, refectorio, dormitorio, hortis, hortalitiis, & aliis necessariis officinis, pro usu & habitatione Fratrum Observantiæ hujusmodi construendi & erigendi, seu construi & erigi faciendi, ac jam constructa etiam recipiendi, illaque inhabitandi, & inhabitari faciendi, atque ea & quæcumque alia pro tempore recepta loca, necessitate urgente vel utilitate, honestate aut com-

commodo & quiete dictorum Fratrum suadentibus, mutandi, seu penitus relinquendi, cujusvis licentia super hoc minime requisita, quoties eis opportunum videbitur, plenam & liberam, eadem auctoritate, tenore præsentium, licentiam elargimur & etiam facultatem.

§. II. Præterea cum ipsi Fratres vitam propriam animarum saluti, cui solertius invigilant, postponentes, cum hæreticis, atque schismaticis habeant pro dicta salute conversari, quod ipsi omnes & singuli, quos ab eisdem hæreticis aut schismaticis trucidari sive occidi, aut alias quomodocumque morti tradi contigerit, in ejusdem mortis articulo, etiamsi ablata confessoris copia seu confitendi facultate, non confiteantur, omnium suorum, de quibus corde contriti fuerint, plenariam remissionem peccatorum consequantur; quodque etiam Fratres, qui in ipsis recipiendis locis & domibus pro tempore deguerint, omnibus & singulis privilegiis, gratiis & indultis aliis ceteris locis Ordinis prædicti quomodolibet concessis, uti, frui & gaudere possint, valeant & debeant, auctoritate & scientia similibus indulgemus. Non obstantibus piæ memoriæ Bonifacii Papæ VIII. & aliis constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque. Nulli ergo &c. si quis &c.

Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLXIV. XVI. Kal. Julii, Pontificatus nostri anno VI.

PAULUS II.

Electus est pridie Kalendas Septembris, coronatus v. Idus ejusdem Mensis.

ANNO CHRISTI 1465. PAULI II. ANNO 1.

I.

Ut det facultatem construendi Monasterium Clarissarum in urbe Papiensi. Ex lib. 2. de Regular. fol. 3.

Dilecto filio Abbati Monasterii sancti Donati de Sexto, Papien. diœc. &c.

§. I. UT quælibet sacra Religio dilatetur, ac florido decentique .... luminosisque sanctimoniæ radiis ad exemplar imitationis, eo magis enitescat, quo tamdem cultores ejusdem, annuente gratia Divina, in stadio præsentis vitæ, sub sanctorum Patrum Regulis & Institutis Deo militantibus, triumphi bravium valeant adipisci, & ut Mulieribus, quæ habitu sacræ Religionis assumpto, uni viro Christo Domino se cęlebi voto desponsarunt, valeat juxta votum quies mentis proficere, & inter eas Regularis observantia stabiliri, favorem Apostolicum libenter impertimur. Sane pro parte dilectarum in Christo filiarum nonnullarum Sororum domus Tertii Ordinis S. Francisci, de Pœnitentia nuncupati, in parochia parochialis Ecclesiæ sancti Juventii Papien. consistentis, sub perpetua clausura & Regula sanctæ Claræ degentium petitio continebat, quod nonnullæ ex eis, quæ numero viginti duarum vel circa existunt, jam dudum Ordinem sanctæ Claræ solemniter profiteri voverunt, nonnullæ vero juvenculæ in propriis domibus ad præsens commorantes, ob frugem melioris vitæ eumdem Ordinem sanctæ Claræ ingredi, & professionem per illius Moniales sive Sorores emitti solitam, emittere proposuerunt; sed quia in Civitate Papiensi nullum ejusdem Or-

Ordinis sanctæ Claræ Monasterium de Observantia fore perhibetur, juvenculæ ipsæ earum pium & laudabile propositum hactenus effectui mancipare nequiverunt, & propterea præfatæ Sorores, ut earum ac juvencularum prædictarum desiderio satisfieri possit, de bonis sibi a Deo collatis, ac pia fidelium largitione donatis, domum prædictam latam & amplam, cum hortis & ædificiis competentibus, ad finem, quod ex illa unum Monasterium in honorem & sub invocatione ejusdem Sanctæ, cum Ecclesia, campanili, campana, claustro, cœmeterio, dormitorio, refectorio, hortis, hortalitiis, & aliis necessariis officinis, pro ipsarum & aliarum dicti Ordinis Sororum sive Monialium, sub Regula & Ordine sanctæ Claræ hujusmodi viventium, usu & habitatione perpetuis, erigatur, fundetur & construatur, ita quod Sorores sive Moniales ipsæ, postquam expresse professæ fuerint, unam ex eis in Abbatissam seu Matrem, ad earum beneplacitum duraturam, eligere debeant & teneantur, acquisiverunt & partim dono habuerunt. Quare pro parte Sororum prædictarum nobis fuit humiliter supplicatum, ut eis de prædicta domo Monasterium hujusmodi erigendi, fundandi & construendi, seu erigi, fundari & construi faciendi, necnon unam ex eis in Abbatissam, quoties opus fuerit, eligendi, licentiam concedere, aliasque in præmissis opportune providere, de benignitate Apostolica dignaremur.

§. II. Nos igitur, qui cultum Divinum adaugeri & Religionem hujusmodi propagari, nostris potissime temporibus affectamus, hujusmodi supplicationibus inclinati, discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus si est ita, eisdem Sororibus Monasterium hujusmodi, cum Ecclesia, campanili, campana, claustro, cœmeterio, dormitorio, refectorio, hortis, hortalitiis, & aliis necessariis officinis ex domo prædicta, in honorem & sub vocabulo ejusdem Sanctæ, & Ordine prædictis, pro perpetuis usu & habitatione hujusmodi, erigendi, fundandi, construendi & ædificandi, seu erigi, fundari, construi & ædificari faciendi, Diœcesani loci, & cujuscumque alterius licentia super hoc minime requisita, plenam & liberam, auctoritate nostra, licentiam largiaris. Non obstantibus fel. record. Bonifacii Papæ VIII. prædecessoris nostri, & aliis Apostolicis constitutionibus, ac dicti Ordinis, juramento, confirmatione Apostolica, vel quacumque firmitate alia roboratis statutis & consuetudinibus, ceterisque contrariis quibuscumque: jure tamen parochialis Ecclesiæ & cujuslibet alterius in omnibus semper salvo. Volumus autem, quod præfatæ Sorores, quæ in dicta domo morantur, professionem per Sorores sive Moniales dicti Ordinis sanctæ Claræ emitti solitam, in manibus dilecti filii Guardiani domus sancti Jacobi, extra muros Papien. Ordinis Minorum pro hac vice dumtaxat emittere debeant; qui quidem Guardianus professione hujusmodi per eum recepta, illam ex eis, quam ad regimen & administrationem dicti Monasterii construendi, magis aptam & idoneam esse repererit, super quo tuam conscientiam oneramus, de voluntate tamen & consensu aliarum Sororum sive Monialium hujusmodi, vel aliam Sororem seu Monialem alterius Monasterii, ejusdem Ordinis sanctæ Claræ in Abbatissam dicti erigendi & fundandi Monasterii eligere, ipsamque ad beneplacitum aliarum professarum Sororum sive Monialium hujusmodi duraturam, præfato Monasterio erigendo seu fundando, præficere teneatur, eidem curam, regimen & administrationem dicti Monasterii erigendi & fundandi in spiritualibus & temporalibus plenarie committendo.

§. III. Nos enim præfatis Sororibus sive Monialibus, postquam professionem hujusmodi emiserint, ut præfertur, quoties de cetero fundandum & erigendum Monasterium hujusmodi, per obitum seu amotionem illius Ab-

Abbatissæ vacare contigerit, unam ex Sororibus seu Monialibus ejusdem Monasterii professam, ad earum nutum duraturam, eligere, ipsaque sic electa, curam, regimen & administrationem dicti erigendi & fundandi Monasterii recipere, illudque in spiritualibus & temporalibus regere & gubernare, juxta mores, statuta & ordinationes dicti Ordinis sanctæ Claræ, valeant, licentiam concedimus & etiam facultatem: Quodque singulæ, quæ in construendo & erigendo Monasterio hujusmodi pro tempore deguerint, Abbatissa & Moniales & illius personæ, omnibus & singulis immunitatibus, libertatibus, concessionibus, gratiis & indultis, per Sedem Apostolicam quibusvis Monasteriis ejusdem Ordinis quomodolibet hactenus in genere concessis, & in posterum concedendis, plene & libere uti valeant pariter & gaudere: Quodque ipsæ per Guardianum dictæ domus pro tempore existentem, seu alium vel alios dicti Ordinis Fratres idoneos & honestos, ab eo deputandos, circa confessiones audiendas, & alia Ecclesiastica Sacramenta ministranda, perpetuis futuris temporibus gubernari debeant & teneantur, eadem auctoritate concedimus pariter & indulgemus.

Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLXV. V. Non. Martii, Pontificatus nostri anno I.

ANNO CHRISTI 1465. PAULI II. ANNO I.

II.

Multa eis concessa privilegia confirmat, & ad alia hospitalia extendit. Ex lib. I. de benef. diverf. de reg. præben. provisionib. exhibitis, & de plenaria. fol. 232.

Dilectis in Christo filiabus Sororibus Tertii Ordinis Hospitalis sancti Audomari, Morinen. diœcesis.

Nicolaus V. Sororibus concedit in articulo mortis omnium delictorum passivam absolutionem.

§. I. DEvotionis & sinceritatis augmentum, Deo propitio, vobis peramplius successurum confidimus, si super his quæ prærequisitis, Nos benignos & favorabiles habeatis. Dudum siquidem fel. record. Nicolaus Papa V. prædecessor noster vobis Sororibus, & dilectis pauperibus & infirmis hospitalis sancti Audomari, Morinen. diœcesis, & servientibus in eodem, tunc præsentibus & futuris, quod secularis vel religiosus Sacerdos quem pro tempore duceretis eligendum, omnium peccatorum vestrorum, de quibus corde contriti & ore confessi essetis, plenam in mortis articulo remissionem vobis in sinceritate fidei, unitate sanctæ Romanæ Ecclesiæ, ac devotione & obedientia sua, & successorum suorum Romanorum Pontificum canonice intrantium persistentibus, auctoritate Apostolica concedere

Visitatori & Magistræ delinquétes corrigere.

valeret, indulsit; & ut vos Sorores eo honestius, & absque alicujus infamiæ nota vivere studeretis, quo crimina & excessus nosceretis non remanere impunita, Visitatori, & Magistræ dicti hospitalis pro tempore existentibus, quoties opus foret, illas ex Sororibus dicti hospitalis, quæ pro tempore delinquerent, juxta excessuum terminum, ac delictorum per eas pro tempore commissorum qualitatem & quantitatem, ac vestri Ordinis instituta, & canonicas sanctiones, corrigendi, incarcerandi, & a præfato hospitali amovendi, ac alias puniendi, aliaque circa hæc necessaria faciendi & exequendi: Contradictores quoque & rebelles, per censuram Ecclesiasticam, & alia juris remedia, appellatione postposita, compescendi, necnon processus desuper habitos aggravandi & reaggravandi, ac auxilium brachii secularis invocandi, & illas, quæ de commissis per eas dolentes, se emendare vellent, ab hujus-

hujusmodi excessibus, criminibus & delictis absolvendi, & a carceribus liberandi, ac in pristinum statum, quoad honorem & famam, & quæcumque alia, in quo, antequam crimina, excessus & delicta hujusmodi perpetrarent, existebant, in integrum restituendi & reponendi, necnon omnem inhabilitatis & infamiæ maculam sive notam abolendi, plenam & liberam concessit facultatem.

§. II. Et insuper, ut Sorores ipsæ pro tempore existentes ferventius eo in humilitatis spiritu Altissimo deservirent, & pauperum servitiis insisterent, quo majoribus per Sedem Apostolicam favoribus & gratiis forent conjunctæ, Magistræ pro tempore existenti, ut in vestri Ministri, aliis vero Sororibus præsentibus & futuris hospitalis ejusdem, ut in prædictæ Magistræ manibus tria vota substantialia Religionis, ad instar aliarum Tertii Ordinis Sororum seu Religiosarum, in manibus suorum Superiorum voventium, anno probationis elapso, quoties opus foret, libere & licite vovere, ac hujusmodi vota emittere, necnon fugientes a seculo ad habitum probationis recipere, ac ut in hujusmodi hospitali in communi perpetuo vivere possetis, ipsaque Magistra dicta vota recipere, & ad vestrum consortium admittere posset, de licentia tamen Visitatorum prædicta; & quod Visitator præfatus, alioquin Sacerdos idoneus secularis vel regularis, de licentia tamen dicti Visitatoris, quem vos Sorores tunc præsentes & futuræ duceretis eligendum, confessionibus vestris diligenter auditis, quoties opus foret, nisi talia essent, propter quæ Sedes Apostolica merito consulenda existeret, absolvere, ac pœnitentiam salutarem injungere posset; necnon ut vos Sacramenta Eucharistiæ, quoties opus esset, etiam a Religiosis, & de Ordinibus Mendicantium recipere possetis: jure tamen parochialis Ecclesiæ in omnibus semper salvo, per quasdam suas gratiose concessit. Postmodum vero per bo. mem. Pium Papam II. prædecessorem nostrum accepto, quod propter obsequia, quæ infirmis tam de contagioso morbo pestis, quam aliis ægrotantibus impendebatis, numerus Sororum in partibus illis augmentatus fuerat, & augmentabatur in dies, ipse Pius prædecessor per alias quasdam suas litteras, indultum & facultatem, ac litteras prædictas, cum omnibus & singulis in eis contentis clausulis ad hospitalia infrascripta de consensu Ordinariorum erecta, videlicet sancti Nicolai de Unsebort, quæ in parochia de Brugelletes, & beatæ Mariæ de Slusis, necnon de Dungnoria, de Surbuch, & de Bolonia sancti Joannis in sancti Audomari, & sancti Joannis in Dixmuda, Cameracen. & Tornacen. & ejusdem Morinen. diœc. extendit & ampliavit; vobisque Sororibus, & pro tempore in locis, Hospitalibus, seu domibus vestris prædictis commorantibus, Vicarium Provincialem Franciæ Ordinis Minorum, de Observantia nuncupatorum, in Superiorem deputavit, vosque illi subjecit: qui quidem Vicarius .... secundum formam dicti indulti, confessionibus vestris diligenter auditis, absolvere, ac vobis, & toti familiæ vestræ Visitatorem assignare posset & debeat; ipseque Visitator in prædictis vestris locis omnimodam haberet facultatem juxta formam litterarum Apostolicarum prædictarum, vobisque ut capitularem congregationem facere, & in ea negotia ad utilitatem & profectum vestræ societatis spectantia tractare & ordinare possetis, licentiam concedere; ipseque Vicarius omnia & singula, quæ in tali congregatione, per Visitatorem & Ministrum, seu tempore, quo alias forte aliquis ipsorum legitime impeditus esset, per alterum eorum cum consilio Magistrarum & Sororum aliarum capitulariter congregatarum, seu majoris partis earumdem, pro communi bono ordinata forent, dicta auctoritate confirmare posset.

In Magistræ manibus professionem emittere.

A Visitatoribus Sacramenta recipere.

Pius II. recensitas facultates ad alia hospitalia extendit.

Vicarii Observantium super Sorores potestas.

Habitus deferendus.

§. III. Et insuper, pro amovendis vestrarum conscientiarum scrupulis, vo-

vobis, & pro tempore existentibus de vestra societate seu congregatione Sororibus, quod tunicam & scapularium, cordam de canape, & extra loca vestra, mantellum griseum de humili panno, prout Sorores Tertii Ordinis sancti Francisci, de Pœnitentia nuncupati, de licentia Sedis Apostolicæ tunc deferebant, vosque eatenus detuleratis, deferre libere & licite possetis; & quod illæ, quæ ex vobis legere scirent, quotiescumque pauperum servitiis occupatæ forent, ad lecturam aliorum psalmorum, juxta formam Regulæ, aut vestræ Observantiæ, nequaquam obligatæ essent, sed per ordinationem & discretionem Visitatoris, cum oratione Dominica, videlicet *Pater noster*, in eadem Regula contenta, sicut & Sorores aliæ psalterii ignaræ, quoad hoc satisfacere possent; liceatque vobis, salva conscientia, de consensu tamen Vicarii vel Visitatoris seu Ministri, ultra numerum vobis præfixum, ad hujusmodi congregationem tot Sorores, quot vobis videretur, recipere; necnon, quod quandocumque vobis aliquid offerretur, vel pie donaretur, seu in testamentis vel aliis ultimis voluntatibus a decedentibus legaretur, pro infirmorum, ac pauperum Christi, vestrumque, ac domus vestræ sustentatione, & opportunitatibus recipere & retinere, ac in usus vestros, ac pauperum eorumdem convertere, libere & licite possetis, indulsit, prout in singulis litteris prædictis plenius continetur.

Potest Visitator officii recitationem in alias preces commutare.

Possunt Sorores ultra numerum recipere.

§. IV. Cum autem, sicut exhibita nobis nuper pro parte vestra petitio continebat, post prædictarum, & præsertim priorum litterarum emanationem, quatuor alia Hospitalia, videlicet de Hazebronch & de Majorivilla supra Lisam, ac de Vienna & de Basseja, earumdem Morinen. & Cameracen. ac Attrebaten. diœces. vobis & congregationi vestræ aggregatæ fuerint, & propter pia, quæ in hujusmodi Hospitalibus exercentur opera, laudabilemque Sororum earumdem vitam, speretis etiam alia in posterum aggregari: pro parte vestra nobis fuit humiliter supplicatum, ut concessiones & omnia & singula in prædictis litteris contenta, vobis concessa, ad quatuor Hospitalia prædicta eidem vestræ societati, seu congregationi aggregata & a vobis recepta, necnon & ad duo alia, in terminis Provinciæ Franciæ, distinguendo Provinciam secundum morem Fratrum Minorum, eidem congregationi in posterum aggreganda, & per vos recipienda, eorumque Sorores & infirmos, ac eis inservientes & personas extendere, ac alias super his opportune providere, de benignitate Apostolica dignaremur.

Privilegia hæc ad alia Monasteria de novo constructa extendi petitur.

§. V. Nos igitur cupientes ut eo firmius in vestro proposito pio persistatis, quo vos & aliæ prædictæ vobis aggregandæ in vestris justis postulationibus a Sede Apostolica gratiosius fueritis exauditæ, hujusmodi supplicationibus inclinati, concessiones, & omnia & singula in prædictis litteris contenta, vobis concessa, ad prædicta quatuor hactenus vobis & vestræ congregationi aggregata & a vobis recepta, necnon ad duo alia in posterum, de Ordinariorum locorum & eorum, quorum interest assensu, in terminis dictæ Provinciæ consistentia, eidem congregationi aggreganda & per vos recipienda Hospitalia, eorumque Sorores, infirmos, servientes & personas, auctoritate Apostolica, tenore præsentium extendimus: & ut illorum Sorores infirmis servientes, & personæ prædictæ, præsentes & futuræ præmissis concessionibus, libertatibus & indultis uti, potiri & gaudere, & secundum ea vivere possint & debeant in omnibus & per omnia, quemadmodum vos hactenus uti, potiri & gaudere consuevistis, ac potuistis & debuistis, absque tamen parochialium Ecclesiarum, & cujuslibet alterius præjudicio, eorumque jure in omnibus semper salvo, auctoritate Apostolica, te-

Pontifex indulget.

tenore præsentium, de speciali gratia indulgemus. Non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque. Nulli ergo &c. si quis &c.

Datum Romæ apud sanctum Marcum, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLXV. Pridie Idus Idus Septembris, Pontificatus nostri anno II.

III.

Ut Monasterium Gandiæ derelictum tradat Sororibus Coletaneis. Ex lib. 3. *de diversis*, *fol.*44.

Dilecto filio Vicario venerabilis Fratris nostri Episcopi Valentini in spiritualibus &c.

§. I. Regimini universalis Ecclesiæ quamquam immeriti, disponente Domino præsidentes, curis urgemur & assidua meditatione pulsamur, ut quorumcumque Religiosorum locorum ... illorumque personæ, dirigantur salubriter & feliciter gubernentur, ac ne in spiritualibus vel temporalibus detrimenta subeant, libenter ipsis, quantum possumus, opportunæ provisionis remedium adhibemus. Sane pro parte dilecti filii nobilis viri Ludovici de Vico Militis Valentini, Consiliarii, ac Magistri rationum carissimi in Christo filii nostri Joannis Regis Aragonum illustris, nobis nuper exhibita petitio continebat, quod dudum Monasterio Monialium villæ Gandiæ, Valentin. diœcesis Ordinis sanctæ Claræ, a Monialibus ibidem tunc degentibus, quæ olim auctoritate Apostolica, instante claræ memoriæ Regina Aragonum ad Monasterium sanctæ Trinitatis Valentin. dicti Ordinis translatæ erant, penitus derelicto & desolato, bonæ memoriæ Jacobus Episcopus Barchinonen. tunc in partibus illis Apostolicæ Sedis cum potestate Legati de latere Nuncius, habens ad hoc per ejusdem Sedis litteras potestatem, illius vigore, dicto Ludovico zelo devotionis ducto, & Monasterium de Gandia hujusmodi, in suorum ædificiorum structuris & ædificiis miserabili ruinæ subjectum reparare, ac etiam restaurare proponenti, ut aliquas Moniales ejusdem Ordinis Provinciæ Aragoniæ, secundum morem Ordinis ejusdem, ad ipsum derelictum Monasterium transferri, & ad illud inhabitandum reduci facere valeret, concessit, prout in ipsius super hoc confectis litteris dicitur plenius contineri.

§. II. Et deinde, cum ipse Ludovicus, qui nonnullas possessiones, ad præfatum derelictum Monasterium pertinentes, a diversorum creditorum ipsius derelicti Monasterii manibus, qui illas pro debitis occupabant, redemerat, & eidem derelicto Monasterio pro usu & habitatione Monialium ad illud reducendarum, & in eo degentium, restituerat & donaverat, ex eadem Provincia Moniales se ad præfatum Monasterium transferre volentes reperire nequiret, aliquas Moniales Monasterii de Lyseniano dicti Ordinis, Narbonen. diœcesis, in Provincia Provinciæ consistentes, secundum morem reformationis quondam Sororis Coletæ olim ipsius Abbatissæ in partibus Gallicanis, sub arctissima clausura, asperaque & perpetua pœnitentia, ac ex eleemosynis dumtaxat, & in obedientia Ministri Generalis Fratrum Ordinis sancti Francisci viventes, quæ omni tempore anni, Dominicis tantummodo exceptis diebus, jejunant, ac discalciatæ semper incedunt, & Regulam, quam idem sanctus Franciscus dictæ sanctæ tradidit, cum additionibus & declarationibus a Sede Apostolica postea emanatis, & per dictam sororem Coletam impetratis, observant, de ejusdem Ministri licentia & consensu, transferri obtinuit & procuravit: quibus sic translatis, ipse Lu-

dovicus Monasterium de Gandia, & recuperatas possessiones hujusmodi pro ipsarum habitatione & usu donavit & assignavit. Quare pro parte Militis, & Monialium sic translatarum, & ad præsens in dicto Monasterio de Gandia, secundum morem & reformationem dictæ sororis Coletæ degentium, nobis fuit humiliter supplicatum, ut concessioni per dictum Episcopum tunc eidem Militi, necnon Monialium prædictarum translationi, ac ipsi Monasterio de Gandia possessionum consignationi, ut præmittitur factis, pro illarum subsistentia firmiori, robur nostræ confirmationis adjicere, Monasteriumque de Gandia præfatum ipsis translatis Monialibus pro perpetuis illarum usu & habitatione, & quod illud retinere ac inhabitare, & in eo instar Monialium reformatarum dictæ sororis Coletæ vivere, orare, vigilare & se induere, & gubernare possint & valeant, concedere, & alias eis super his opportune providere, de benignitate Apostolica dignaremur.

§. III. Nos igitur, qui Observantiam Regularem nostris potissime temporibus adaugeri intensis desideriis affectamus, tam piæ vitæ propositum paternis non immerito prosequentes affectibus, hujusmodi supplicationibus inclinati, discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus super præmissis omnibus & singulis, & eorum circumstantiis universis auctoritate nostra te diligenter informes, & si per informationem hujusmodi ita esse repereris, concessionem, translationem, possessionum consignationem prædictas, eadem auctoritate confirmes & approbes. *Et nihilominus* Monasterium de Gandia prædictum eisdem translatis, & eis succedentibus Monialibus, pro ipsarum perpetuis usu & habitatione hujusmodi, quodque illud retinere & inhabitare valeant, concedere, necnon constitutiones, statuta, stabilimenta, ac modum & formam vivendi, orandi, vigilandi & induendi, ac omnia alia & singula faciendi secundum formam dictæ reformationis sororis Coletæ, ita quod sub illis ibidem vivere habeant, tradere auctoritate nostra procures. Non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis &c. contrariis quibuscumque. Per hoc autem reformationem dictæ sororis Coletæ, in quantum a Sede Apostolica approbata non sit, non intendimus in aliquo approbare.

Datum Romæ apud sanctum Marcum, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLXV. XII. Kalendas Octobris, *Pontificatus nostri anno II.*

Anno Christi 1466. Pauli II. anno 2.

IV.

Ut det facultatem fundandi Monasterium Clarissarum in oppido de las Cumbres majores. Ex lib. 1. de Regular. fol. 258.

Venerabili Fratri Episcopo Pacen. & dilecto filio Thesaurario Ecclesiæ Pacen. &c.

§. I. Piis fidelium votis gratum nos decet præstare assensum, & ut ea quæ Religionis propagationem respiciunt, optatum sortiantur effectum, libenter imponimus sollicitudinis nostræ partes. Sane pro parte dilectarum in Christo filiarum Mariæ, natæ dilecti filii Joannis Martini Vexarani & Leonoræ ejus Sororis habitatricum villæ seu loci *de las Cumbres majores* mulierum Hispalen. diœcesis, nobis nuper exhibita petitio continebat, quod ipsæ, pro sua devotione & suarum animarum salute, cupiunt de bonis suis unum Monasterium in honorem sanctæ Claræ pro usu & habitatione Monialium ejusdem Ordinis fundare, construere & erigere. Quare pro

pro parte ipsarum Mariæ & Leonoræ nobis fuit humiliter supplicatum, ut ipsis in prædicta villa, in loco ad hoc congruenti & honesto, unum Monasterium hujusmodi, cum necessariis officinis fundari, construi & ædificari faciendi, illudque postquam constructum, aut construi & ædificari cœptum fuerit, Monialibus in eo ingredi, & Domino sub Regula dicti Ordinis famulari volentibus, concedendi, licentiam impertiri, ac alias super his opportune providere, de benignitate Apostolica dignaremur.

§. II. Nos igitur, qui Religionis diligimus ubilibet incrementum, hujusmodi supplicationibus inclinati, discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus si est ita, vos vel alter vestrum præfatis Mariæ & Leonoræ, ut in dicta villa, in loco tamen ad hoc congruenti & honesto, unum Monasterium hujusmodi, cum Ecclesia, campanili, campana, cœmeterio, claustro, hortis, aliisque necessariis officinis fundari, construi & ædificari facere, illudque postquam constructum, aut construi & ædificari cœptum fuerit, aliquibus Monialibus illud ingredi, & in eo sub Regularibus dicti Ordinis institutis Altissimo famulari volentibus, per unam Abbatissam, ac alias juxta Regularia instituta præfata, regendum & gubernandum, concedere & assignare, ipsisque Monialibus, ut Monasterium prædictum pro earum usu & habitatione perpetuis recipere & retinere libere & licite valeant, auctoritate nostra licentiam largiamini: jure parochialis Ecclesiæ, & cujuslibet alterius in omnibus semper salvo. Nos enim Abbatissæ & Conventui ac Monialibus, quæ in ipso Monasterio pro tempore moram trahent, ceterisque Confessori & Capellanis, ut omnibus & singulis privilegiis, immunitatibus, libertatibus, indulgentiis, favoribus & gratiis, quibus alia dicti Ordinis Monasteria, ac Moniales in illis degentes in genere potiuntur & gaudent, etiam potiri & gaudere possint & valeant, tenore præsentium indulgemus. Non obstantibus fel. record. Bonifacii Papæ VIII. prædecessoris nostri, aliisque constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romæ apud sanctum Marcum, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLXVI. VI. Idus Januarii, Pontificatus nostri anno II.

V.

Ut compellant quosdam Eremitas ad deponendum habitum similem Minoritano.
Ex lib. I. de Regular. & præbend. vacantib. fol. 85.

Venerabilibus Fratribus Sibenicen. & Arben. ac Parentin. Episcopis &c.

§. I. Regularem vitam professis sic expedit subtrahi inquietudinis & turbationis materiam, quod in contemplationis suavitate quiescere valeant, & tranquillum Domino reddere famulatum. Exhibita siquidem nobis nuper pro parte dilectorum filiorum Vicarii, & Fratrum Provinciæ Dalmatiæ, Ordinis Fratrum Minorum, sub Regulari Observantia degentium petitio continebat, quod in eadem Provincia sint quamplures Eremitæ asserentes se Tertii Ordinis sancti Francisci, de Pœnitentia nuncupati existere, qui auctoritate, ut creditur, propria sumpserunt habitum consimilem Fratrum prædictorum, & in nullo apparenter ab eo differentem.

§. II. Cum autem, sicut eadem petitio subjungebat, idem habitus non sit, quo dicti Eremitæ secundum eorum Regulam uti debeant, & plura ex hoc scandala eisdem Fratribus, nisi illi ab eis in habitu discernantur, in conspectu populorum verisimiliter formidentur: Pro parte Vicarii & Fratrum

trum prædictorum nobis fuit humiliter ſupplicatum, ut ſuper his eis opportune providere, de benignitate Apoſtolica dignaremur.

§. III. Nos igitur de præmiſſis certam notitiam non habentes, hujuſmodi ſupplicationibus inclinati, Fraternitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus vos vel duo aut unus veſtrum, ſi eſt ita, per vos vel alium ſeu alios, omnes & ſingulos Eremitas prædictos in eadem Provincia nunc & pro tempore commorantes, ſive prædicti Tertii Ordinis, ſive cujuſvis alterius Congregationis exiſtant, ut habitum omnino diſtinctum & differentem ab habitu Fratrum Minorum prædictorum deferant ac geſtent, ſub excommunicationis pœna, auctoritate noſtra moneatis & mandetis eiſdem; alioquin ſi monitioni & mandato eiſdem contraire, ac habitum prædictum poſt certum, quem eis ad hoc præfixeritis peremptorium terminum, geſtare præſumpſerint, illos ex tunc in Eccleſiis, dum major inibi populi multitudo convenerit ad Divina, excommunicatos publice nuncietis, faciatiſque ab aliis nunciari, & ab omnibus arctius evitari, donec, mutato habitu ſupradicto, meruerint ab eadem ſententia abſolutionis beneficium obtinere. Et inſuper legitimis per vos ſuper his habendis ſervatis proceſſibus, eos, quoties expedierit, aggravare dicta auctoritate curetis: Contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam compeſcendo. Non obſtantibus conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis contrariis quibuſcumque: Aut ſi eiſdem Eremitis vel quibuſcumque aliis communiter vel diviſim, ab Apoſtolica ſit Sede indultum, quod interdici, ſuſpendi vel excommunicari non poſſint per litteras noſtras non facientes plenam & expreſſam, ac de verbo ad verbum de indulto hujuſmodi mentionem &c.

Datum Romæ apud ſanctum Marcum, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLXVI. III. Non. Junii, Pontificatus noſtri anno II.

Anno MCCCCLXVII. *nullum occurrit Monumentum*.

ANNO CHRISTI 1468. PAULI II. ANNO 4.

VI.

Ut ſubſidium erogent ad perficiendum & ſuſtentandum Conventum Lochleyn in Hibernia. Ex lib. 3. de diverſis, fol. 35.

Univerſis Chriſtifidelibus &c.

§. I. PAſtoris æterni, qui pro Dominici ſalvatione gregis in prætium ſe contulit, vices, licet immeriti, gerentes in terris, fidelium vota quorumlibet, præſertim quæ ad ſuarum ſalutem cedere valeant animarum, libenter Apoſtolico favore proſequimur, & ut illorum ſuccedant effectus, noſtri partes Miniſterii præſidialiter impertimur. Cum itaque, ſicut accepimus, dilectus filius nobilis vir Donaldus Machar, Princeps Deſimoniæ, ſingulari devotione ductus, de bonis ſibi a Deo collatis, unam domum, cum Eccleſia, campanili, campana, cœmeterio, dormitorio, refectorio, hortis, hortalitiis, & aliis neceſſariis officinis, pro uſu & habitatione Fratrum Ordinis Minorum, ſub vocabulo ſanctæ Trinitatis in loco de Lochleyn in parte Occidentali totius orbis, Aertferten. diœceſis, obtenta prius a Sede Apoſtolica licentia, de novo conſtrui & ædificari facere inchoaverit, & locum ipſum, qui ad præfatum Principem legitime pertinebat, quique ſecularis exiſtit, & ibidem nulla Civitas fere per 40. milliaria propinqua eſt, dictis Fratribus gratioſe dederit & aſſignaverit; & ex tunc dilectus

ctus filius Richardus Chilvart, & alii Fratres dicti Ordinis in ipso loco, qui aptissimus ad serviendum Deo existit, per viginti annos sub arcta poenitentia, & Regulari Observantia vixerint & vivant de præsenti, devotum & sedulum famulatum exhibentes, ipsæque domus & Ecclesia hujusmodi nondum perfectæ existant, & ad illa perficienda, præfati Principis, propter guerras & assidua bella, quibus a suis hostibus affligitur, facultates non suppetunt, sed Christifidelium suffragia sint quamplurimum opportuna.

§. II. Nos igitur cupientes ut structuræ & ædificia inchoata hujusmodi debite perficiantur, amplientur & conserventur, ac Fratres in dicta domo pro tempore commorantes sustentari, & Altissimo famulari possint, ipsaque Ecclesia congruis honoribus frequentetur, ac Christifideles eo libentius devotionis causa ad illam confluant, ac ad hujusmodi perfectionem, ampliationem, conservationem & sustentationem manus promptius porrigant adjutrices, quo ex hoc ibidem dono cœlestis gratiæ uberius conspexerint se refectos; de Omnipotentis Dei misericordia, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi, omnibus vere pœnitentibus & confessis, qui in sancti Francisci, & primæ Dominicæ septuagesimæ festivitatibus, eamdem Ecclesiam devote visitaverint annuatim, & ad perfectionem, ampliationem, conservationem & sustentationem manus porrexerint adjutrices, singulis videlicet festivitatum earumdem diebus, quinque annos & totidem quadragenas de injunctis eis pœnitentiis misericorditer in Domino relaxamus: præsentibus perpetuis futuris temporibus valituris. Volumus autem, quod si alias visitantibus dictam Ecclesiam, vel ad hujusmodi perfectionem, ampliationem, conservationem & sustentationem erogantibus, vel alias aliqua alia indulgentia in perpetuum vel ad certum tempus forsan, vel nondum elapsum duratura, per nos concessa fuerit, præsentes litteræ nullius existant roboris vel momenti.

Datum Romæ apud sanctum Marcum, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLXVIII. IX. Kalendas Maii, Pontificatus nostri anno IV.

VII.

Ut fiat potestas Archiepiscopo Bituricensi ædificandi Monasterium Clarissarum. Ex lib. I. de divers. præben. vacan. fol. 158.

Dilectis filiis Cantori, & Petro de Crociis, Canonico Ecclesiæ Bituricen. ac Officiali Bituricen. &c.

§. I. Inter universa opera Divinæ placita voluntati, ædificare Cœnobium, in quo prudentes Virgines cupientes accensis lampadibus obviam ire sponso, gratum & devotum Altissimo exhibeant famulatum, non minimum reputatur, cum in eo Divinis laudibus glorificetur Altissimus, & per innocentis vitæ merita, gloria æternæ beatitudinis acquiratur. Sane nobis nuper exhibita venerabilis fratris nostri Joannis Archiepiscopi Bituricen. petitio continebat, quod ipse ex suis, & aliorum Christifidelium eleemosynis, in Civitate Bituricen. Monasterium, pro inibi Religiosas, Abbatissam & Sorores sanctæ Claræ collocando, juxta reformationem, vulgariter dictam sororis Coletæ, sub tali & simili obedientia ac regimine, quibus sunt Conventus aliorum Monasteriorum dicti Ordinis, in regno Franciæ constitutorum, & ad illorum similitudinem construere & ædificare proponat, & impræsentiarum ædificet, cupiatque Sedis Apostolicæ auctoritatem intervenire. Quare pro parte dicti Joannis Archiepiscopi nobis fuit

fuit humiliter supplicatum, ut erectionem & fundationem hujusmodi ratas & gratas habere, sibique Monasterium hujusmodi, cum Ecclesia, campanili, campana, cœmeterio, claustro, dormitorio, refectorio, hortis, hortalitiis, aliisque necessariis officinis, pro usu & habitatione dictarum Abbatissæ & Sororum, ædificandi licentiam concedere, ac alias in præmissis opportune providere, de benignitate Apostolica dignaremur.

§. II. Nos igitur, qui Observantiæ cultus hujusmodi propagationem desiderio appetimus, certam notitiam de præmissis non habentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus si est ita, ipsi Archiepiscopo constructionem & ædificationem perficiendi, ac Monasterium & Ecclesiam, cum campanili, campanis humilibus, cœmeterio, claustro, dormitorio, refectorio, hortis, hortalitiis, aliisque necessariis officinis, ædificandi, necnon omnia alia & singula circa ea necessaria & opportuna faciendi & exequendi, plenam & liberam licentiam ac facultatem, auctoritate nostra concedere curetis. Nos enim Abbatissæ & Sororibus hujusmodi pro tempore existentibus & degentibus, si approbationem & concessionem hujusmodi feceritis, ut præfertur, quod omnibus & singulis privilegiis, immunitatibus, libertatibus, gratiis & indultis, quibus alia Monasteria Ordinis & Observantiæ hujusmodi in genere utuntur & gaudent, seu uti & gaudere poterunt quomodolibet in futurum, uti, frui & gaudere possint; necnon præfato & successoribus suis Bituricen. Archiepiscopis pro tempore existentibus, aliquem probum & circumspectum, omni suspicione carentem, Ordinis Minorum professorem, sub quorum cura talia Monasteria degere consueverunt, qui nomen Patris Vicarii, ac Visitatoris inibi obtineat, ad eorumdem Archiepiscoporum nutum amovibilem, eligere, & illum in Patrem & Visitatorem, ac Vicarium Abbatissæ, Conventui Monasterii hujusmodi construendi, concedere & assignare, ipsique sic electo pro confessore liceat in ea parte Monasterii, quæ sibi fuerit deputata, manere, licentia tamen a suo Superiore petita & obtenta; ac per se vel alium Eucharistiam in Ecclesia collocare, ac omnia & singula Ecclesiastica Sacramenta ipsis Abbatissæ & Conventui tunc institutis ministrare, omniaque alia & singula, quæ in talibus necessaria, & saluti animarum earumdem opportuna fuerint, facere & exequi possit & valeat, auctoritate Apostolica, de speciali gratia concedimus pariter & indulgemus. Non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romæ apud sanctum Marcum, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLXVIII. Kalendis Septembris, Pontificatus nostri anno IV.

ANNO CHRISTI 1469. PAULI II. ANNO 5.

VIII.

Ut concedat fratri Amadeo & sociis facultatem admittendi domos aliquot in Lombardia. Ex lib. 4. de Regular & exhibitis fol. 1.

Ven. fratri Archiepiscopo Mediolan. & dilecto filio Abbati Monasterii sancti Celsi extra muros Mediolanen.

§. I. Inter cetera desiderabilia cordis nostri illud intentis desideramus affectibus, ut ubique Majestas Altissimi, etiam cum sacræ Religionis augmento, in gratiarum benedictionibus collaudetur, suique cultus gloriosi nominis amplietur. Cum itaque, sicut exhibita nobis nuper pro par-

parte dilectorum filiorum fratris Amadei de Hispania & Fratrum sociorum ejus, Ordinis Fratrum Minorum, de Observantia nuncupatorum petitio continebat, quod nonnulli populi provinciæ Lombardiæ aliquas domos & loca in suis territoriis eisdem Amadeo, qui custos domus sanctæ Mariæ de Brixianoro, apud Castrumleonem oppidum Cremonen. dioecesis ad præsens existit, & sociis, pro eorum usu & habitatione concedi desiderent: quare pro parte Amadei & sociorum præfatorum nobis fuit humiliter supplicatum, ut eis recipiendi domos & loca hujusmodi, ac alias super his opportune providere, de benignitate Apostolica dignaremur.

§. II. Nos igitur, qui animarum salutem procurari, & Religionis statum propagari, & hujusmodi cultum adaugeri nostris præsertim temporibus intensis desideriis affectamus, hujusmodi supplicationibus inclinati, discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus vos vel alter vestrum, Amadeo & sociis prædictis, quibus nos etiam nuper Ecclesiam sanctæ Mariæ de Gratiis, in territorio terræ Quinzani, Brixien. dioecesis, & apud eam, cum dormitorio, refectorio & aliis officinis recipiendi licentiam per quasdam litteras nostras concedi mandavimus, ut tria alia domus, seu loca, sub vocabulo sanctæ Mariæ jam fundata seu fundanda, si eis aliquorum Christifidelium largitione concedantur, aut illa ex eleemosynis eis erogandis acquirere possint in dicta provincia Lombardiæ, recipere, & illa cum hujusmodi campanilibus, dormitorio, refectorio, hortis, hortalitiis, & aliis necessariis officinis construi & ædificari facere, & in eis perpetuo morari valeant, dioecesanorum locorum, & cujuslibet alterius licentia super hoc minime requisita, ac juribus parochialium Ecclesiarum, & cujusvis alterius in omnibus semper salvis: fel. record. Bonificacii Papæ VIII. prædecessoris nostri, & quibusvis aliis constitutionibus & ordinationibus Apostolicis contrariis quibuscumque nequaquam obstantibus concedatis. Nos enim præfatis Amadeo & sociis, si hujusmodi licentiam per vos eis concedi contingat, ut ipse Amadeus ab beneplacitum nostrum, domorum seu locorum hujusmodi Custos existat, & ipso defuncto, socii prædicti in ipsis domibus seu locis pro tempore degentes, Custodem ipsarum domorum seu locorum postea in Capitulo Provinciæ Mediolanen. præfati Ordinis confirmandum, qui possit omnia & singula facere, quæ dictus Amadeus Custos pro regimine dictarum domorum seu locorum facere potuisset, eligere possint, quodque loca recepta & constructa hujusmodi, & eorum Fratres, omnibus & singulis privilegiis, immunitatibus, libertatibus, concessionibus, exemptionibus, & gratiis, Ecclesiæ seu domui sanctæ Mariæ de Brixianoro prædictis, & ejus Fratribus in genere concessis, gaudere valeant, auctoritate Apostolica, tenore præsentium concedimus.

Datum Romæ apud sanctum Marcum, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLXIX. X. Kalend. Maii. Pontificatus nostri anno V.

IX.

Ut concedat licentiam Duci Mediolanensi construendi Conventum Observantum in terra Abbiatæ. Ex lib. 5. de diversf. fol. 43.

Venerabili fratri Episcopo Novarien. &c.

§. I. EXimiæ devotionis affectus, & puræ fidei integritas, quibus dilectus filius nobilis vir Galeaz Maria Dux Mediolani in nostro & Apostolicæ Sedis conspectu clarere dignoscitur, non indigne meretur, ut ejus petitiones, præsertim per quas cum animarum salute, sacra Religio valeat propagari, ad exauditionis gratiam favorabiliter admittamus. Sane

pro parte dilecti filii nobilis viri Galeaz Mariæ, Ducis Mediolani nobis nuper exhibita petitio continebat, quod, cum in terra sua Abbiatæ, Mediolanen. diœcesis, & ejus territorio non sit aliqua domus Fratrum Minorum, de Observantia nuncupatorum, ipse Dux pro singulari devotione, quam ad eumdem Ordinem & illius Fratres, ob illorum vitæ sanctimoniam, sanam doctrinam, aliaque virtutis merita, gerit, & propter uberes fructus, quos Fratres prædicti tam prædicando, quam exemplarem de se vitam in populo exhibendo, in cunctis locis in quibus conversantur apud fideles Christi, facere consueverunt, firma spe fiduciaque conceptis, quod si pro usu & habitatione eorumdem Fratrum aliqua domus in territorio prædicto fundaretur, id ad ipsius Ducis, & universorum incolarum dictæ terræ consolationem, animarumque salutem cederet; libenter unam domum hujusmodi cum Ecclesia, sub invocatione sanctorum Mariæ, Sebastiani & Rocchi, in territorio prædicto, super quibusdam petiis terrarum quandraginta octo perticarum, vel circa, mensuræ Mediolanen. per eum propterea emptis, & in loco ad hoc congruenti & honesto sitis, construi & ædificari facerent, & eorumdem Fratrum perpetuis usibus applicarent, si eis hoc de præfatæ Sedis auctoritate liceret. Quare pro parte dicti Ducis nobis fuit humiliter supplicatum, ut ei unam domum hujusmodi pro habitatione dictorum Fratrum, sub Vicario provinciæ Mediolanen. secundum morem dicti Ordinis, cum Ecclesia, campanili humili, campana, cœmeterio, dormitorio, refectorio, claustro, hortis, hortalitiis, & aliis necessariis officinis, in dictis petiis terrarum construi & ædificari faciendi, illamque dictis Vicario & Fratribus, pro eorum perpetuis usibus applicandi & appropriandi, ac eisdem Vicario & Fratribus illam pro eorum usibus & habitatione hujusmodi recipiendi, & perpetuo inhabitandi licentiam concedere, aliasque in præmissis opportune providere, de benignitate Apostolica dignaremur.

§. II. Nos igitur, qui Religionis diligimus incrementum, ejusdem Ducis, quem, suis exigentibus meritis, speciali dilectione prosequimur, desiderium plurimum in Domino commendantes, & de præmissis certam notitiam non habentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, Fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus de præmissis omnibus & singulis, auctoritate nostra te diligenter informes, & si per informationem hujusmodi ita esse repereris, ipsi Duci, ut unam domum hujusmodi cum Ecclesia, sub invocationibus prædictis, campanili humili, campana, cœmeterio, claustro, dormitorio, refectorio, hortis, hortalitiis, & aliis necessariis officinis, in petiis terrarum prædictis construi & ædificari facere, illamque perpetuis usibus Vicarii & Fratrum prædictorum applicare, necnon Vicario, & Fratribus prædictis, ut illam pro eorum usu & habitatione recipere, & perpetuo inhabitare libere & licite valeant, auctoritate nostra licentiam largiaris: alias tamen sine cujuscumque præjudicio, jureque parochialis Ecclesiæ & cujuslibet alterius in omnibus semper salvo. Non obstantibus fel. record. Bonifacii Papæ VIII. & aliis Apostolicis constitutionibus contrariis quibuscumque. Nos enim, si licentiam hujusmodi per te, vigore præsentium concedi contigerit, ut præfertur, dictæ domui ac Fratribus, qui pro tempore illam inhabitabunt, ut omnibus & singulis privilegiis, immunitatibus, libertatibus, favoribus, exemptionibus & indultis, per Sedem prædictam domibus & Fratribus in genere concessis & concedendis, & quibus illi potiuntur & gaudent, aut potiri & gaudere in futurum poterunt, potiri & gaudere libere & licite valeant, Apostolica auctoritate, tenore præsentium concedimus.

Datum Romæ apud S. Petrum, anno Incarnat. Domin. MCCCCLXIX. XVI. Non. Junii, Pontific. nostri an. V.

X. *Ut*

X.

Ut tradatur fratri Amadeo Hispano domus de Burno, Tertii Ordinis. Ex lib. 1. de de diversis formis, de benef. vacantib. & de Regularib. fol.27.

Venerabili fratri Paganino Episcopo Dulcinen. &c.

§. I. SAcræ Religionis, sub qua devotum & sedulum exhibetis Altissimo famulatum, promeretur honestas, ut illa vobis favorabiliter concedamus, per quæ cum animarum salute, Divinus cultus continuum suscipit incrementum. Cum itaque, sicut accepimus, dilectus filius Petrus de Burno, Tertii Ordinis sancti Francisci, de Pœnitentia nuncupati professor, cui & dilecto filio Joanni Bernardo, ejus tunc socio ejusdem Tertii Ordinis etiam professori, dudum unam domum in loco de Burno Vallisfcamonicæ, Brixien. diœcesis, pro eorum usu & habitatione fundandi, construendi & edificandi licentiam per alias nostras litteras concessimus, quamdam domum, quam ipse Petrus vigore dictæ nostræ licentiæ super montem dicti loci fundavit & ædificavit, sponte & libere dimittere, illique cedere proponat.

§. II. Et, sicut exhibita nobis nuper pro parte dilecti filii Amadei Custodis domus sanctæ Mariæ de Brixianoro, extra muros Castrileonis, Cremonen. diœcesis, petitio continebat, si domus ipsa de Burno sibi, & ejusdem Ordinis Minorum professoribus perpetuo concederetur, ipsi in eo Altissimo perpetuo devotum redderent famulatum, idque ad salutem populi partium illarum succederet. Quare pro parte eorumdem Petri & Amadei nobis fuit humiliter supplicatum, ut domum de Burno prædictam, cum omnibus juribus & pertinentiis suis dicto Amadeo, pro usu & habitatione sua & sociorum suorum Fratrum dicti Ordinis Minorum auctoritate Apostolica concedere & assignare, de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur, qui cultum Divinum, & Religionis augmentum nostris potissime temporibus intensis desideriis affectamus, hujusmodi supplicationibus inclinati, ac votis ipsius Petri in hac parte favorabiliter annuentes, Fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus si & postquam dictus Petrus per se vel per procuratorem suum, ad hoc ab eo specialiter constitutum, eamdem domum de Burno in tuis manibus sponte & libere dimiserit, illique cesserit, ut præfertur, domum de Burno prædictam, cum omnibus juribus & pertinentiis supradictis, præfato Amadeo, pro usu & habitatione sua & sociorum suorum recipiendi, & apud eam Ecclesiam, cum cœmeterio, campanili, campana, claustro, dormitorio, refectorio, hortis, hortalitiis, & aliis necessariis officinis construendi & ædificandi, seu construi & ædificari faciendi, alicujus alterius licentia super hoc minime requisita, licentiam auctoritate nostra concedere, absque præjudicio parochialis Ecclesiæ, infra cujus jurisdictionem & limites dicta domus construeretur: Et insuper Fratribus pro tempore in eadem domo de Burno commoraturis, ut omnibus & singulis libertaribus, privilegiis, indulgentiis, exemptionibus & gratiis, prædictæ domui sanctæ Mariæ de Brizianoro, & personis Fratrum Minorum per Sedem prædictam, vel alias in genere concessis, uti & gaudere libere & licite valeant, indulgeas auctoritate antedicta. Non obstantibus felicis recordationis Bonifacii Papæ VIII. & aliis constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLXIX. Kalend. Augusti, Pontificatus nostri anno V.

XI.

Ut provideat de Fratribus Cuſtodiæ Dublinen. in Hybernia. Ex lib. 4. de *Regular. & exibitis fol.* 40.

Venerabili Fratri Episcopo Dunenſi &c.

§. I. ILla quæ pro Divini cultus &c. Exhibita ſiquidem nobis pro parte dilectorum filiorum Cuſtodis & Fratrum Cuſtodiæ Dublinenſis, Provinciæ Hyberniæ Ordinis Minorum petitio continebat, quod nuper dilectus filius Zanettus de Utino, ſacræ Theologiæ profeſſor & totius Ordinis Generalis Miniſter, fide digna relatione intelligens, quod Cuſtodia prædicta carebat, & erat quaſi nuda Fratribus, ob quorum carentiam, Conventus & loca ipſius Cuſtodiæ, etiam qui Divino cultui inſiſterent, & aliis neceſſariis indigebant, & pro eorum conſervatione maxima diſcrimina, & incommoda patiebantur: ac volens ex ſuo officio Generalatus, Cuſtodiæ, Conventibus & locis prædictis conſulere, & ſalubriter providere, Cuſtodibus Cuſtodiæ prædictæ præſentibus & futuris, quod Fratres dicti Ordinis de alicujus Cuſtodiis ad Cuſtodiam prædictam venientes, in Conventibus & locis ipſius Cuſtodiæ, in quibus eſſent opportuni, ſimul cum illis, quos nunc haberent, dummodo non eſſent ſuis Prælatis rebelles, aut illorum correctionem fugientes, recipere & retinere valerent, licentiam conceſſit pariter & facultatem, prout in litteris ipſius Generalis deſuper confectis, & ejus ſigillo munitis dicitur plenius contineri. Quare pro parte Cuſtodis & Fratrum Cuſtodiæ Dublinenſis prædictorum nobis fuit humiliter ſupplicatum, ut conceſſioni & facultati præfatis, pro illarum ſubſiſtentia firmiori, robur Apoſtolicæ confirmationis adjicere, de benignitate Apoſtolica dignaremur.

§. II. Nos igitur de præmiſſis certam notitiam non habentes, hujuſmodi ſupplicationibus inclinati, fraternitati tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſi & poſtquam tibi de præmiſſis hujuſmodi legitime conſtiterit, conceſſionem & facultatem hujuſmodi auctoritate noſtra approbes pariter & confirmes: non obſtantibus conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis, ceteriſque contrariis quibuſcumque.

Datum Romæ apud ſanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLXIX. XI. Kalendas Septembris, Pontificatus noſtri anno V.

Anno Christi 1470. Pauli II. anno 6.

XII.

Modificantur litteræ in illius favorem conceſſæ. Ex ipſo Autograpbo.

Dilecto filio Amadeo Hiſpano Ordinis Fratrum Minorum Regularis Obſervantiæ Profeſſori.

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI.

» INter cetera deſiderabilia cordis noſtris intentis deſideriis affectamus,
» ut ubique Majeſtas Altiſſimi collaudetur in benedictionibus gratia-
» rum, ſuique glorioſiſſimi nominis cultus amplietur, & ad horum promo-
» tionem humilibus ſupplicum votis annuimus. Dudum ſiquidem venera-
» bili Fratri noſtro Archiepiſcopo Mediolanenſi, & dilecto filio Abbati
» Monaſterii ſancti Celſi extra muros Mediolanen. per alias noſtras litteras
» dedimus in mandatis, quod tibi & ſociis tuis Fratribus Ordinis Fratrum

Mi-

,, Minorum Regularis Observantiæ, pro vestris usu & habitatione tria loca,
,, seu domos jam fundata seu fundanda in Provincia Lombardiæ recipien-
,, di, & illa cum humilibus campanilibus, campanis, claustris, refectoriis,
,, dormitoriis, & aliis necessariis officinis reficiendi & ædificandi, ac in eis
,, perpetuo commorandi licentiam concederent: ac volumus, quod si vo-
,, bis ejusmodi licentiam per eos concedi contingeret, tu ad beneplacitum
,, nostrum, locorum seu domorum hujusmodi Custos existeres, & te defi-
,, ciente, socii prædicti in ipsis locis & domibus pro tempore degentes, cu-
,, stodem ipsorum locorum seu domorum postea in Capitulo Provinciæ
,, Mediolanen. præfati Ordinis confirmandum, qui posset omnia & singula
,, facere, quæ tu Custos existens pro regimine locorum & domorum hu-
,, jusmodi facere potuisses, eligere possent; prout in ipsis litteris plenius
,, continetur. Et deinde, sicut exhibita nobis nuper pro parte tua petitio
,, continebat, venerabilis frater noster Stephanus Archiepiscopus Medio-
,, lanen. vigore mandati nostri prædicti, tibi & eisdem sociis tuis pro usu
,, & habitatione hujusmodi locum unum in suburbio Mediolanen. extra
,, portam Tosam concessit, vosque illum recepistis. Cum autem, sicut ea-
,, dem petitio subjungebat, nonnulli Fratres Ordinis & Observantiæ præ-
,, dictorum, qui alium locum habent distantem per duo milliaria vel
,, circa a dicto loco per te recepto, per varias vias impediant, & faciant,
,, quominus tu & socii tui dictum locum receptum pacifice possideatis, &
,, imputant tibi de Custodia prædicta; pro parte tua & sociorum eorumdem
,, (asserentium, quod intentionis vestræ est vivere simpliciter, & cum
,, omni puritate secundum Regulam sancti Francisci dicti Ordinis) nobis
,, fuit humiliter supplicatum, quod de dictis litteris clausulam illam *Custo-*
,, *diæ* amovere seu cassare, ac quod tu & socii, ac Fratres tui in dictis
,, tribus & aliis vestris locis quibuscumque pro tempore existentes, sub
,, obedientia & jurisdictione Generalis & aliorum Ministrorum dicti Or-
,, dinis dumtaxat, juxta dictam Regulam ejusdem sancti Francisci, & nul-
,, lius alterius sitis & esse intelligamini, decernere & statuere, ac alias su-
,, per his opportune providere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos
,, igitur hujusmodi supplicationibus inclinati, clausulam ipsam *Custodiæ*
,, de ipsis litteris, illis alias in suo robore permansuris, auctoritate Apo-
,, stolica, tenore præsentium amovemus & cassamus: decernentes & sta-
,, tuentes, quod tu, socii & Fratres tui in dictis & aliis locis vestris qui-
,, buscumque pro tempore existentes, sub obedientia & jurisdictione Ge-
,, neralis & aliorum Ministrorum dicti Ordinis dumtaxat juxta dictam Re-
,, gulam ejusdem sancti Francisci, & nullius alterius sitis, & esse intelliga-
,, mini. Non obstantibus omnibus, quæ in dictis litteris obstare volui-
,, mus, ceterisque contrariis quibuscumque. Nulli ergo &c.
,, Datum Romæ apud sanctum Petrum anno Incarnationis Domini-
,, cæ MCCCCLXX. X. Kalendas Junii, Pontificatus nostri anno VI.

SIXTUS IV.

Electus v. Idus Augusti, & coronatus VIII. *Kalendas Septembris.*

ANNO CHRISTI 1471. SIXTI IV. ANNO I.

I.

Ut det licentiam fundandi domum Observantum in oppido Amersfordiæ. Ex Reg. Sixti IV. lib. 12. bullar. fol. 143.

Venerabili Fratri Episcopo Trajecten. &c.

§. I. PIis supplicum votis, illis præsertim quæ Religionis propagationem, & Divini cultus augmentum respiciunt, libenter annuimus, eaque favoribus prosequimur opportunis. Sane pro parte dilectorum filiorum Burgimagistrorum, Scabinorum, ac Consulum & incolarum oppidi Amersfordien. tuæ diœcesis, nobis nuper exhibita petitio continebat, quod in dicto oppido nulla domus Ordinis Fratrum Minorum, de Observantia nuncupatorum, fundata existit; quodque Burgimagistri, Scabini, Consules & incolæ prædicti singulari devotione ducti cupiunt in eodem oppido, in loco ad id convenienti, unam domum pro usu & habitatione Fratrum dicti Ordinis, nuncupatorum de Observantia, cum Ecclesia, campanili, campana, cœmeterio, dormitorio, refectorio, hortis, hortalitiis, & aliis necessariis officinis ædificari facere, dummodo eis per Sedem Apostolicam licentia concedatur. Quare pro parte Burgimagistrorum, Scabinorum, ac Consulum & incolarum prædictorum nobis fuit humiliter supplicatum, ut eis licentiam concedere, & super his opportune providere, de benignitate Apostolica dignaremur.

§. II. Nos igitur, qui cultum Divinum ubique vigere nostris potissime temporibus affectamus, ipsorum Burgimagistrorum, Scabinorum, Consulum & incolarum pium & laudabile propositum in hac parte in Domino commendantes, hujusmodi supplicationibus inclinati, fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus si est ita, Burgimagistris, Scabinis, Consulibus & incolis præfatis, absque alicujus præjudicio, in dicto oppido, in loco ad id convenienti unam domum cum Ecclesia, campanili, campana, cœmeterio, refectorio, dormitorio, hortis, hortalitiis, & aliis necessariis officinis, pro usu & habitatione perpetuis Fratrum prædictorum ædificari faciendi plenam & liberam auctoritate nostra concedas licentiam. Nos enim universis Fratribus dicti Ordinis Regularis Observantiæ, in eadem domo pro tempore commoraturis, qui sub cura, obedientia & regimine Vicarii Ultramontani, & in ejus absentia, Vicarii Provinciæ Colonien. ejusdem Ordinis, Religionis & Observantiæ subsint, quod omnibus & singulis privilegiis, libertatibus, immunitatibus, indulgentiis & indultis, aliis domibus, & Fratribus ejusdem Ordinis & Observantiæ concessis & concedendis, uti, potiri & gaudere libere & licite valeant, auctoritate Apostolica, tenore præsentium indulgemus. Non obstantibus fel. record. Bonifacii Papæ VIII. prædecessoris nostri, & aliis constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque: jure tamen parochialis Ecclesiæ, & cujuslibet alterius in omnibus semper salvo.

Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLXXI. v. Idus Septembris, Pontificatus nostri anno I.

II. Pro-

II.

Prohibet transitum Observantum ad Conventuales. Ex speculo Minorum & Firm. trium Ordin. tract. 2.

Dilecto filio Vicario Generali omnium Fratrum Minorum de Observantia Ultramontanorum.

FEcisti nobis humiliter supplicari, ut dignaremur paterna benignitate, opportuno tibi adesse remedio ad continendum in obedientia Fratres tuæ curæ subjectos, quorum aliqui plerumque vagantur, ex eo quod nonnulli dicti Ordinis Fratres tuæ curæ non subjecti litteras & indulta a nobis se habere asserunt recipiendi Fratres de Observantia, contra & præter formam litterarum fel. record. Pauli Papæ II. nostri prædecessoris super concordia Observantum, & Conventualium Fratrum dicti Ordinis editarum. Quocirca recolentes, quod nos, dum in minoribus ageremus, suasores ipsi Paulo prædecessori fuerimus edendi hujusmodi litteras; quamquam nec fuit, nec est nostræ intentionis prædictis litteris concordiæ, quas utiles & pernecessarias esse cognoscimus, in aliquo quoad hoc derogare: volumus, & tenore præsentium declaramus, quod quicumque frater tuæ curæ subjectus, absque licentia tua, aut sui Provincialis Vicarii præsumeret recedere, ipso facto excommunicationis pœna ligatus sit, quam pœnam ultra illas in litteris dicti prædecessoris contentas, receptores quoque illorum incurrant: quibuscumque privilegiis, litteris & indultis, in genere vel in specie, locis vel personis quibuslibet per nos, vel per Sedem Apostolicam concessis, aut in posterum concedendis, etiamsi talia forent, quæ de eis eorumque totis tenoribus, præsentibus habenda esset expressa & specifica, ac de verbo ad verbum mentio specialis, quæ omnia harum serie revocamus, ceterisque in contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque.

Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLXXI. Idibus Octobris, Pontificatus nostri anno 1.

III.

Subjicit eorum regimini Fratres & Sorores Tertii Ordinis. Ex speculo Minor. tract.2. fol.17.

Dilectis filiis Zaneto de Utino Generali, & universis Provincialibus Ministris Ordinis Fratrum Minorum, per universum orbem constitutis &c.

§. I. ROmani Pontificis providentia circumspecta, personas sub Religionis habitu Divinis vacantes beneplacitis studio piæ vitæ, benigno favore prosequitur, & quæ pro ipsarum personarum status augmento provide facta sunt, ut illibata persistant, Apostolico consuevit munimine roborare. Dudum siquidem per fel. record. Innocentium Papam IV. prædecessorem nostrum accepto, quod Ministri & Fratres Tertii Ordinis sancti Francisci de Pœnitentia, in Italia & Regno Siciliæ constituti, cupiebant ad illa devotionis augmenta procedere, per quæ felicitatis æternæ præmium eis posset felicius provenire; idem prædecessor eorum Ministrorum & Fratrum supplicationibus inclinatus, universis Ministris Provincialibus vestri Ordinis Fratrum Minorum per Italiam & Regnum præfatum constitutis, suis

suis litteris mandavit, ut opportunis temporibus, per eos, aut dicti eorum Ordinis Fratres ad hoc idoneos, Ministros & Fratres dicti Tertii Ordinis in Italia & Regno prædicto consistentes pro tempore visitarent, & eos regularibus disciplinis instruerent corrigerentque, & reformarent ibidem tam in capite, quam in membris, quæ correctionis & reformationis officio cognoscerent indigere, prout in eisdem litteris plenius continetur.

§. II. Cum autem, sicut exhibita nobis nuper pro parte vestra petitio continebat, vos cupiatis prædictas, & quascumque alias Apostolicæ Sedis litteras vobis aliquam superioritatem, potestatem & auctoritatem in eosdem Ministros & Fratres Tertii Ordinis, de Pœnitentia nuncupatos, quomodolibet concedentes, & in illis contenta, pro subsistentia firmiori, nostræ approbationis munimine roborari, & ad Ministros ac Fratres dicti Ordinis extra Italiam consistentes extendi: Pro parte vestra nobis fuit humiliter supplicatum, ut prædictas litteras Innocentii prædecessoris præfati, necnon omnia & singula alia privilegia vobis in ipsos Ministros ac Fratres dicti Tertii Ordinis potestatem & auctoritatem aliquam quomodolibet concedentes, approbare, roburque perpetuæ firmitatis obtinere debere decernere, ac alias vobis, & eorumdem Fratrum Tertii Ordinis prosperiori ac feliciori regimini opportune providere, de benignitate Apostolica dignaremur.

§. III. Nos igitur hujusmodi supplicationibus inclinati, prædictas & quascumque litteras alias hujusmodi, per quas vobis aliqua superioritas, præeminentia & auctoritas in ejusdem Tertii Ordinis Fratres & Sorores tribuitur, Apostolica auctoritate, præsentium tenore approbamus, & robur perpetuæ firmitatis obtinere debere decernimus, & ad vos Ministros Generalem, & Provinciales, ac Vicarios Fratrum dicti Ordinis vestri, de Observantia nuncupatorum, necnon Ministros, Fratres dicti Tertii Ordinis, etiam extra Italiam, & Regnum Siciliæ hujusmodi, per universum orbem consistentes, eadem auctoritate extendimus: necnon vobis & successoribus vestris pro tempore existententibus, Generali, ac Provincialibus Ministris, & Vicariis prænominatis de Observantia dicti Ordinis Fratrum Minorum, ac eosdem Ministros, Fratres & Sorores Tertii Ordinis ubilibet infra Provincias vobis & eisdem successoribus vestris, Generali, & Provincialibus Ministris, & Vicarias commissas, consistentes, caritative in capite & in membris visitandi, & juxta Regularia instituta dicti Ordinis instruendi, reformatione & correctione indigentia, etiam per ablationem mantelli, & habitus Tertii Ordinis, si id qualitas excessus exegerit, corrigendi & reformandi; volentesque ad ipsum tertium Ordinem, & illius vivendi modum aggregari, recipiendi, & habitum, sive mantellum juxta morem dicti Ordinis, eis exhibendi; ac ipsis Ministris, Fratribus, ac Sororibus Tertii Ordinis, Visitatorem sive confessorem dicti Ordinis Fratrum Minorum Conventualium, vel de Observantia nuncupatorum, prout eis plus placuerit, ad id moribus, vitæ sanctimonia & ætate idoneum, qui etiam illis omnia Ecclesiastica Sacramenta ministrare habeat, pro tempore in vestris Provincialibus Capitulis, vel Congregationibus dictorum Fratrum de Observantia nuncupatorum, vel extra, prout opportunum videbitur, assignandi, eadem auctoritate licentiam concedimus & etiam facultatem: districtius inhibentes locorum Ordinariis, & aliis quibuscumque personis, cujusvis status, gradus vel conditionis existant, & quacumque auctoritate fungantur, ne prætextu quarumlibet litterarum & facultatum eisdem forsan concessarum, & pro tempore concedendarum, de præmissis, quæ ad vos spectant, se quomodolibet impedire præsumant; ac decer-

cernentes ex nunc irritum & inane, si secus super his per quoscumque, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus quibuscumque aliis forsan circa præmissa eis per Sedem Apostolicam concessis facultatibus, ac constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLXXI. XVIII. Kalendas Januarii, Pontificatus nostri anno I.

MONUMENTA POLONICA.

Dat facultatem ædificandi domum Observantum in Lituania prope flumen Vilnæ. Ex Monum. MSS. Provin. Poloniæ.

CASIMIRUS Dei gratia Rex Poloniæ, magnus Dux Lituaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masottiæ &c.

CUm misericors Dominus noster Jesus Christus sui non contentus, magnificentissima benignitate elegit delicias suæ immensæ Divinitatis gloriam cum humano genere esse commansuram, atque incarnatus præsentiæ suæ exhibens operosam mansuetudinem, nedum ipse viator factus & exemplar, plures etiam in sui operis officium negotiatores operosos sategit designare mittereque. In extremis vero temporibus suæ sanctæ Ecclesiæ providens, beatum Patrem Franciscum, suæ legis verum imitatorem elegit, misit designavitque prædicatorem: cujus in urbe prædicatio, nomen Jesu clare prædicans & edocens, amplum diffusa est in orbem, usquequo ad oras Terrarum nostrarum Lituaniæ, suæ sanctæ disciplinæ venit mansuetudo & doctrina. Nos ergo nostræ, ac prædecessorum nostrorum saluti salubriter consulentes, & futurorum nostrorum feliciter optantes, ac terrena pro cœlestibus, caduca & transitoria pro æternis commutare cupientes, salutaribus petitionibus Fratrum de Observantia, sub Regula prædicti Patris beati Francisci degentium, competenter eis locum assignari, dari, donari, ut claustrum illic erigerent & ædificarent, ibique nomen Crucifixi attollerent, prædicarent, Neophytos in fide Christi confortarent & corroborarent, benigniter inclinati, assignavimus, deputavimus, donavimus, dedimus, & cum effectu assignamus, deputamus, donamus & damus locum & aream immediate contiguam molendino nostro super flumine Vilna; & ut illic claustrum, Ecclesiam, in honorem Omnipotentis Dei, & beatæ Virginis Mariæ, sub nomine & titulo Sanctorum Francisci, & Bernardini Confessorum, erigant, ædificent &c.

In quorum omnium fidem &c. Datum in Vilna, die sabbatino, ipso die sancti Hieronymi, Doctoris egregii, anno Domini MCCCCLXIX.

INDEX
RERUM NOTABILIUM

Notæ Arabicæ paginam, Romanæ marginalem paragraphum denotant.

A

An-

Bar-

C

Ca-

Con-

D

E

An-

F

G

H

I

Mi-

N

Ni-

Que-

T

V

Va-

Y

Z

IN-

INDEX BULLARUM

Quæ in hujus Decimitertii Tomi Regesto continentur.

Numerus Arabicus indicat paginam, Romanus per ordinem positas Bullas.

Re-

FINIS TOMI DECIMITERTII.

Menda, quæ in decimitertii Tomi editione irrepserunt, benevole Lector ita corriges.

Pag. 44.	§. LXXVII.	*lin.* 1.	Glesiæ	Silesiæ
38.	§. XL.	*lin.* 3.	distriste	districte
56.	§. III.	*lin.* 5.	denignitate	benignitate
88.	§. VI.	*lin.* 13.	hamancur	hamantur
105.		*lin.* 2.	expederetur	expediretur
106.		*lin.* 12.	non possis	non possis
138.	§. XLI.	*lin.* 8.	Vciarii	Vicarii
140.	§. LI.	*lin.* 12.	marcatorem	mercatorem
143.	§. LXII.	*lin.* 1.	testamanto	testamento
214.	§. XV.	*lin.* 2.	Divitatis	Divinitatis
216.	§. XIX.	*lin.* 20.	habitaturas.	habituras
240.	§. LVI.	*lin.* 41.	fide dignis	fide dignis
369.	§. I.	*lin.* 1.	caritatis.	caritas
391.	§. XX.	*lin.* 8.	fidelium	fidelium
398.	§. IV.	*lin.* 4.	Juvenuli	Juvenili
431.	§. XXV.	*lin.* 11.	diæcesis	diœcesis
437.	§. XXXI.	*lin.* 8.	pinquaginta	quinquaginta
441.	§. XVIII.	*lin.* 1.	Variasianus	Varisianus
466.	§. X.	*lin.* 10.	Dilecte filii	Dilecte fili

Digitized by Google